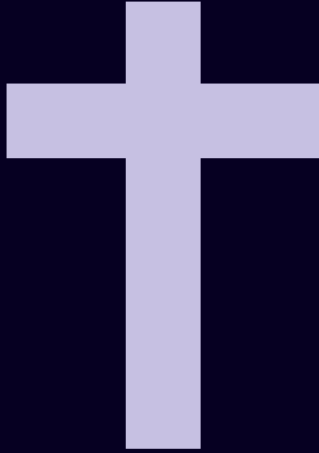

North Tanna New
Testament

The New Testament in the North Tanna Language of Vanuatu

North Tanna New Testament
The New Testament in the North Tanna Language of Vanuatu
Le Nouveau Testament dans la langue du Nord Tanna de Vanuatu

copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: North Tanna

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-03-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023
46e9a2b5-26b8-5301-a079-623f3a20ef8b

Contents

MATIU	1
MAK	49
LUK	78
JON	128
WΘK MΗN	168
ROM	210
1 KORIN	231
2 KORIN	249
KALESIA	261
EFESAS	270
FILIPAE	277
KOLOSΙ	282
1 TESALONAEKA	288
2 TESALONAEKA	292
1 TIMOTI	295
2 TIMOTI	302
TAETAS	306
FILIMON	309
HIPRUS	311
JEMES	331
1 PITA	337
2 PITA	344
1 JON	348
2 JON	354
3 JON	355
JUT	356
NOL ΘPΘN	358

Matiu Namnusən Təwir Rəha İesu Kristo İtəm Matiu Təməte Nəghatən əkuəkir rəha naoa u Matiu

?Pah təməte naoa u? Matiu təməte naoa u. In etəm tuelef kit rəha İesu. Nərgin kit mın u Lifae. Matiu in etəm İsrəl itəm tatos məni rəha takis rəha kapman rəha Rom. Məto İesu təmaun-in məmə in otuwa rəhan kit etəmim.

?Təməte tatuwin kəm pah? Təməte naoa u tatuwin o netəm İsrəl, məto təməte e nəghatən Kris itəm tahmen əm e Bislama rəha netəm mın rafin ikın əh.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təməte? Naoa u tatilpin Oltesteman ne Niutesteman məto-inu in tatəghat-in tətət e nəghatən rəha ien mın rəha Uhgın aıpən itəm kəməte e Oltesteman. E nian rəha İesu, netəm İsrəl kəmoatatig ahgin kapman rəha Rom. Kəmoatəsağın suah kit itəm otuwa mosmegəh ilat. Koataun-in suah u məmə Kristo, o Mesaea.

?Təməte naoa u o naka? Matiu təməte naoa u məmə otən-iarəp wir məmə İesu in Kristo (Mesaea), etəm itəm Uhgın tinəmən rəkis məmə otəpanahl-ıpa məmə otuwa mosmegəh İsrəl. Matiu təməghat-in nəghatən tətət rəha Uhgın e Oltesteman itəm ien mın kotəghat-in İesu, kən matəğatun məmə nəghatən mın u kotiet-pa e nəmegəhən rəha İesu. Kən Matiu tolkeike məmə netəmim okotitun məmə İesu in Kig itəm in ilis e kig mın rafin.

*Tipi İesu Kristo rat mın
(Luk 3:23-38)*

¹ Inu nərgi tipi İesu Kristo rat mın, kit in Kig Tefit, kən kit mın in Epraham.

² Epraham in tata rəha Aisak,

kən Aisak in tata rəha Jekop,

kən Jekop in tata rəha Juta ne pian mın,

³ kən Juta in tata rəha Peres ne Sera, rəhalau mama u Temar,

kən Peres in tata rəha Hesron,

kən Hesron in tata rəha Ram,

⁴ kən Ram in tata rəha Aminatap,

kən Aminatap in tata rəha Nason,

kən Nason in tata rəha Salmon,

⁵ kən Salmon in tata rəha Poas u rəhan mama Rehap,

kən Poas in tata rəha Opet u rəhan mama u Rut,

kən Opet in tata rəha Jese,

⁶ kən Jese in tata rəha Kig Tefit.

Kən Kig Tefit in tata rəha Solomon u rəhan mama in pətan rəha Uria aıpən,

⁷ kən Solomon in tata rəha Rehopoam,

kən Rehopoam in tata rəha Apia,

kən Apia in tata rəha Asa,

⁸ kən Asa in tata rəha Jehosafat,

kən Jehosafat in tata rəha Jehoram,

kən Jehoram in pipi rat rəha Usia,

⁹ kən Usia in tata rəha Jotam,

kən Jotam in tata rəha Ahas,

kən Ahas in tata rəha Hesekia,

¹⁰ kən Hesekia in tata rəha Manase,

kən Manase in tata rəha Amon,

kən Amon in tata rəha Josaea,

¹¹ kən Josaea in tata rəha Jekonaea ne pian mın, kən uarisig lan, tikimır mın rəha noanol mın rəha İsrəl kəmotəmik ilat motuwın Papilon məmə ilat okotuwa slef mın rəhalat.

¹² Kən inu nərgi pipi mın itəm təmətuoun e nian noanol mın rəha İsrəl kəmotuwın Papilon.

Jekonaea in tata rəha Sealtiel,

kən Sealtiel in pipi rəha Serupapel,

¹³ kən Serupapel in tata rəha Apiut,

kən Apiut in tata rəha Eliakim,

kən Eliakim in tata rəha ASOR,

¹⁴ kən ASOR in tata rəha Satok,

kən Satok in tata rəha Akim,
 kən Akim in tata rəha Eliut,
¹⁵ kən Eliut, in tata rəha Eleasar,
 kən Eleasar in tata rəha Matan,
 kən Matan in tata rəha Jekop,
¹⁶ kən Jekop in tata rəha Josep u iərman rəha Meri.

Kən Meri təm̄iləs Iesu, kən kətaun-in məm̄ə Kristo itəm Uhḡin təm̄ən məm̄ə otahl-ipa.

¹⁷ Təm̄ətuoun e Epraham mətəarus-pən Kig Tefit, pipi rat m̄in əm u neen kəm̄əte rəkis nərgilat, ilat fotin. Kən təm̄ətuoun m̄in e Kig Tefit mətəarus-pən noanol m̄in rəha Isrel kəm̄otuwin Pəpilon, pipi rat m̄in ilat rafin fotin. Kən təm̄ətuoun m̄in e noanol m̄in rəha Isrel kəm̄otuwin Pəpilon mətəarus-pən Kristo itəm Uhḡin təm̄ən məm̄ə otahl-ipa, pipi rat m̄in ilat rafin fotin.

Naiirən rəha Iesu Kristo
 (Luk 2:1-7)

¹⁸ Inu namnusən rəha naiirən rəha Iesu Kristo. Mama rəha Iesu, nərgin u Meri, kinən rəkis məm̄ə okos rəhan kətim kan məm̄ə otətəu-pən suah kit, nərgin u Josep. Məto e nian kəsueamən əh muatiḡ kitəsh, kən Josep təsūwinən əh mehm, mətə Narm̄in Rəha Uhḡin t̄inol məm̄ə Meri t̄inəpək-əpək rəkis. ¹⁹ Kən rəhan iagūihl Josep in etəm ətuatip, kən tatətəlig-in məm̄ə otapəs Meri, mətə in təsolkəikəən məm̄ə otol Meri taulis, kən nikin təht məm̄ə otəsən-iarəpən kəm̄ netəm̄im.

²⁰ Məto nian nikin təm̄ətəht məm̄ə in otol nətəligən əh, kən nagelo kit rəha Iərəmərə təmuwa ron e napilairən mən-ipən kəm̄ in məm̄ə, “Josep, mipi Tefit rat. Onəkəsəginən məm̄ə onakit Meri məm̄ə in rəham pətan, mətə-inu suakəku əh tətətiḡ lan, in təm̄isi-pən əm o Narm̄in Rəha Uhḡin. ²¹ Kən in ot̄iləs nət̄in kit iərman, kən onəkaun-in nərgin məm̄ə Iesu mətə-inu in otosmegəh rəhan m̄in netəm̄im e nolən tərət m̄in rəhalat.”* ²² Nat̄imnat m̄in rafin əh kəm̄otuwa kol əm n̄ipahrienən e nəghatən rəha Iərəmərə itəm rəhan kit ien təm̄ən auppən ikin məm̄ə, ²³ “Pətan əkəku kit itəm iərman təsūwinən əh ron, otapəs məwig, kən paniləs nət̄in kit iərman, kən okaun-in nərgin məm̄ə Emanuel,” inu n̄ipət̄in təm̄ə, “Uhḡin tətətiḡ kitat m̄in.”

²⁴ Kən nian Josep təm̄aiir, kən təm̄ətəu-pən əm nəghatən rəha nagelo rəha Iərəmərə. Kən təmuwin mit Meri muwa e rəhan latuənu məm̄ə rəhan pətan, ²⁵ mətə in təmasūwinən əh mehm matuwin matuwin mətəarus-pən Meri t̄iləs nət̄in iərman. Kən Josep təmaun-in nərgin məm̄ə Iesu.

2

Netəm-iasol kəmotairahgin Iesu

¹ Iesu təm̄aiir əpəh n̄itan rəha Jutia e taon Pətlehem e nian Kig Herot Asol in təm̄ətəramərə lan. Kən uarisiḡ ikin, netəm-iasol m̄in neen kəmotisi-par isəu motuwa Jerusalem. Kotenatiḡ wir e nənən n̄ipət̄i məhau m̄in. Kən motuwa motəpəh məm̄ə, ² “?Suakəku u in h̄ia, itəm in təm̄aiir məm̄ə in kig rəha netəm̄ Isrel? Emotehm rəhan məhau təm̄ər əpəh par, kən ekoatuwa məm̄ə ekotos-ipən nisiiaiən kəm̄ in.”

³ Nian Kig Herot Asol təm̄ətə nəghatən əh, ilat netəm̄ Jerusalem n̄ikilat rafin təm̄ərət. ⁴ Kən təm̄ərgəfimin pris asol m̄in ne iəgətun m̄in rəha Lou rəha nəfakən rəha netəm̄ Isrel, kən matəpəh olat məm̄ə, “?Kristo itəm Uhḡin t̄inəm̄ən rəkis məm̄ə otahl-ipa, in otaiir h̄ia?”

⁵ Kən kəm̄otən-ipən kəm̄ in məm̄ə, “In otaiir əpəh taon Pətlehem e n̄itan rəha Jutia. Mətə-inu ien kit rəha Uhḡin auppən, təm̄ətə tol m̄in-nulan məm̄ə, ⁶ ‘Ik Pətlehem əpəh e n̄itan Juta, okol kəsənən məm̄ə ik nat əpnəp̄in e netəm-iasol m̄in əpəh ikin Juta, mətə-inu etəm-iasol kit otisi-pən lam, kən in otatehm wir rəhak m̄in netəm̄ Isrel tahmen-pən e etəm tatehm wir rəhan sipsip m̄in.’”

⁷ Kən Kig Herot Asol təmaun-in netəm̄ kotenatiḡ wir e nənən n̄ipət̄i məhau m̄in kotuwa tuəfimin anion ilat, matəpəh olat məm̄ə məhau əh təm̄ər ətuatip e nian naka, kən kəm̄otən-ipən nian rəha məhau kəm̄ in. ⁸ Kən in təm̄ən-ipən kəm̄ ilat məm̄ə, “Otuwin Pətlehem motegəs-in wir suakəku. Nian onəkotehm un, kən nakotos nəghatən lan motuwa məm̄ə io m̄in ekuwin mos-ipən nisiiaiən kəm̄ in.”

⁹⁻¹⁰ Nian kəm̄otətə nəghatən əh, kəm̄otiet motuwin, kən motehm məhau ilouin itəm kəm̄otehm əpəh par. Nian kəm̄otehm m̄in məhau əh, n̄ikilat təm̄əmagien təm̄əmagien. Kən məhau un təmauppən-in ilat muwin matətul ətuatip əh suakəku ilouin tətəp̄il ikin. ¹¹ Kən

1:18: Luk 1:27,35 * **1:21:** Iesu, n̄ipət̄i tatan məm̄ə, “Iərəmərə tatosmegəh” **1:21:** Luk 1:31; 2:21 **1:23:** Aes 7:14 **1:25:** Luk 2:21 **2:2:** Nam 24:17 **2:6:** Maeka 5:2; Jon 7:42

kəmotuwīn əh imə, motehm suakəku ilau rəhan mama Meri. Kən kəmotisin nulilat moatos-ipən nisiiāian kəm suakəku əh. Kən kəmotielig nautə e rəhalat kətim min itəm nəmtilat tiəkis, moatos-ipən kəm in. Kəmoatos-ipən iaen u kol tatipit-ipit, ne nat kit min itəm nəmiəwīn təwir nian katuwan e nigəm, nərgin u frankinsens, ne fomat itəm nəmiəwīn təwir, nərgin u mir.

¹² Kən Uhgīn təmən-iahau ilat e napilaiirən məmə okəsotitəlig-pənən o Kig Herot Asol. Kən inəh ilat kəmotawilək-in Kig Herot motuwīn-pən e suatip pišin moatuwīn iməlat ikin.

Josep ne Meri kəmiālas Iesu məhlagim məhaluwin əpəh Ijip

¹³ Nian netəm kotenatig wir min u kəmotiet rəkis minoatuwīn, kən nagelo kit rəha Uhgīn təmuwa miet-arəpa o Josep e napilaiirən matən-ipən kəm in məmə, “Ətul uəhai, miləs suakəku ilau rəhan mama, onəkəhlagim məhaluwin əpəh Ijip. Kən onatahlatig əh-ikin mətoarus-pən io əm ekən-ipinə min kəm ik məmə onəkəhalitəlig-pa min, məto-inu otəsuwəhən, Kig Herot Asol team-in suakəku u məmə otəhamnu.”

¹⁴ Kən əmun e nian əh lapin, Josep təmətul miləs suakəku ilau rəhan mama məhlagim mətəhaluwin əpəh Ijip. ¹⁵ Kən kəmətəhlatig e nīməptən əh mətoarus-pən Kig Herot Asol otimis. Nat u tinuwa məmə otol nīpahrienən e nəghatən itəm Iərəməərə təmən rəkis aupən e nəghatən rəha ien kit tatən min-nulan məmə, “Emaun-in nətik iərman məmə otiet rəkis Ijip.”

Mopael min rəha Kig Herot Asol kəmotəhamnu nisualkələh nəman

¹⁶ Kən e nian Kig Herot Asol təmitun məmə netəm kotenatig wir e məhau min kəməsotolan nəwian motawilək-in motagim, kən nikin təmahmə pik agin. Kən in təmahl-ipən rəhan mopael min məmə okotuwin Petlehem ne ikin min rafin titəlau lan, məmə okoteam-in nisualkələh iərman min itəm rəhalat nup təsaprəkis-inən nup kəiu, kən okotəhamnu ilat rafin. In təmitəpun nup kəiu nəhlan məto-inu nikin təməht məmə nian ətuatip əh itəm netəm kotenatig kəmotehm məhau lan. ¹⁷ Natimnat min u təmol nəghatən u tuwa mol nīpahrienən lan itəm ien Jereməea tinəmən rəkis aupən ikin məmə, ¹⁸ “Netəm Rama kəmotəto pətan kit tətasək tətasək məto-inu tatəto tərat agin. Pətan əh in Rejel, in tətasək o rəhan nisualkələh. Kən məsolkeikəən məmə suah kit otuwa məghat miləs-ipər min rəhan nətəligən məto-inu rəhan min nisualkələh kinotimis rafin.”*

Josep ne Meri ne suakəku kəməhaliet Ijip məhalitəlig-pən Nasaret

¹⁹ Uarisig e nian Kig Herot Asol təmimis, məto Josep ne Meri ne suakəku katəhlatig əh əpəh Ijip, kən nagelo kit rəha Uhgīn təmuwa o Josep e napilaiirən kit matən-ipən kəm in məmə, ²⁰ “Josep. Ətul miləs suakəku ne rəhan mama kən məhalitəlig-pən e nəptən əh Isrel, məto-inu netəm min u kəmotolkeike məmə okotəhamnu suakəku, ilat kinotimis rəkis.” ²¹ Kən Josep təmətul miləs suakəku əh ne rəhan mama, kən məhalitəlig-pən min e nəptən əh Isrel.

²² Məto nian Josep təməto məmə Akeleas təmos nəme rəhan tata Kig Herot Asol matərəmə e Jutia, kən in təməgin nitəlig-pənən Jutia. Kən Uhgīn təməghat kəm Josep e napilaiirən kit min məmə in otəsuwīnən Jutia, kən təmietet muwīn ikin pišin e nitən asol Kalili. ²³ Kən kəməhaluwin mətəhlatig nitən əh Kalili e taon kit, nərgin u Nasaret, məmə otol nəghatən rəha ien min rəha Uhgīn aupən otuwa mol nīpahrienən. İlat kəmotən-ipən məmə, “Okotən məmə in etəm Nasaret.”

3

Jon Baptais tətamnus-iarəp nəghatən rəha Uhgīn

(Mak 1:1-8; Luk 3:1-9, 15-17;

Jon 1:19-28)

¹ Nup min neen tinuwa minuwīn rəkis, kən Jon Baptais təmietet-arəpa, kən mətamnus-iarəp nəghatən rəha Uhgīn əpəh Jutia ikin taruən-aruən ikin, ² matən məmə, “Otəuhlin itəmat e rəhatəmat nolən rat min, kən motuwīn o Uhgīn, məto-inu, nian itəm Uhgīn otərəmə e netəmim rafin tinatuwa iuahkir.” ³ Jon Baptais u, itəm Aesea, ien rəha Uhgīn aupən, təmatəghat-in məmə, “Suah kit tətaun əpəh ikin taruən-aruən ikin matən məmə, ‘İtəmat, otol əpen-əpenə rəha Iərəməərə, kən motol rəhan suatip tətuatip.’”

2:11: Sam 72:10-15; Aes 60:6 **2:15:** Hos 11:1 **2:18:** Jer 31:15 * **2:18:** E ves u, nərgin u Retiel, tatətul o mama min rafin rəha Isrel. **2:23:** Aes 11:1; 53:2; Luk 2:39; Jon 1:45 **3:2:** Mat 4:17; Mak 1:15 **3:3:** Aes 40:3

⁴ Jon tatuwin e natimnat itəm kəmōl e nīməmə nat megəh kit katən məmə kamel, kən rəhan kətəut kəmōl e nuwigi kau, kən niġin nagwənən, tatun pitip ne nahui sukapak.* ⁵ Kən netəmim tepət kəmotisi-pən Jerusalem, ne ikin min nitən Judia, ne ikin min iuəhkir o nəhau əh Jotan, kəmotuwa məmə okotəplan Jon. ⁶ Kən kəmotən-iarəp rəhalat nolən rat min, kən in təmol baptais elat e nəhau əh Jotan.

⁷ Məto nian Jon təməplan məmə Farisi min ne Satusi min tepət kəmotuwa məmə otol baptais elat, kən təmən-ipən kəm ilat məmə, "İltəmat nəkotahmen e təgəluə min! Rəhatəmat nolən teko-eko. ?Nikitəmat təht məmə okəmə nəkoatol əm baptais u, kən onəkotəgim tənin nalpinən ne neməha rəha Uhgın itəm otuwa? !Kəp! ⁸ Otol natimnat itəm koatəgətun məmə nəmotəuhlin nətəligən rəhatəmat, motapəs pahrien nolən rat min, kən motuwin o Uhgın.

⁹ "Kən sətən atipən kəm itəmat e nausitən məmə itəmat nəkotətuatip əm məto-inu itəmat noanol min rəha Epraham. !Kəp! Inu nat əpnəpin əm. İatən kəm itəmat məmə nat əpnəpin kəpiel min əm, məto Uhgın titun nəuhlinən ilat kotuwa noanol min rəha Epraham.† ¹⁰ Məto-inu roiu ne, Uhgın tinətul matip rəkis məmə otahtil-pən niġ əpəh e nəukətin. Kən okəmə niġ kit təsoe-inən noan itəm təwir, kən in otahtil mərakin-pən e niġəm.

¹¹ "Roiu, iatol baptais etəmat e nəhau məto-inu, itəmat nəmotəuhlin rəhatəmat nətəligən o nolən rat min rəhatəmat. Məto etəmim kit otuwa itəm rəhan nəsanənən ne nepətan taprəkis-in io. Kən io ləhau aġin, esahmen-pənən məmə ekiləs rəhan put tahmen e rəhan iolwək. Kən suah əh, in otol baptais etəmat e Narmin Rəha Uhgın ne niġəm. ¹² In tatətul matip o nakilən nolən rəha netəmim məmə otoor netəmim, tahmen-pən e etəm tətəsum matoor nagwənən təwir ne nagwənən tərət. Tətos nagwənən təwir matuwin latuənu. Məto tətərakin-pən nagwənən tərət e niġəm asol itəm tatuəp namnun tikə."

Jon təmol baptais e İesu

(Mak 1:9-11; Luk 3:21-22)

¹³ Kən İesu təmiet e nitən Kalili muwa e nəhau Jotan məmə Jon otol baptais lan. ¹⁴ Məto Jon tatən-İəhau əskasik in mən-ipən məmə, "Tətuatip əm məmə ik onəkol baptais lak. ?Təhro natuwa məmə ekol baptais lam?" ¹⁵ Məto İesu təmən-ipən kəm in məmə, "Kəp. Pəs otol nəhlan roiu. E nolən əh, kiləu okioal nat kit itəm Uhgın tolkeike." Kən Jon təmegəhan-in.

¹⁶ Kən Jon təmol baptais e İesu, kən roiu aġin İesu təməp e nəhau, kən əmun nego e neai təməpəh, kən təməplan Narmin Rəha Uhgın təmeiuiə-pa tahmen e mak, kən məpələh-pər lan. ¹⁷ Kən nəwia Uhgın təmisi-pən e neai matən məmə, "Inu nətik keike itəm iakolkeike pik, kən niġik tagien pik ron."

4

Setan təmos-ipən-os-ipən

kəm İesu

(Mak 1:12-13; Luk 4:1-13)

¹ Kən Narmin Rəha Uhgın təməghat-pən e niġi İesu məmə in otuwin əpəh ikin taruən-aruən ikin məmə Setan otos-ipən-os-ipən kəm in. Kən İesu təmuwin ikin. ² Kən İesu təməpəs nagwənən o nian foti, e nərauiəgən ne lapin, kən uarisig lan nəumis təmus pik. ³ Kən Setan təmuwa minatos-ipən-os-ipən kəm İesu mən-ipən kəm in məmə, "Okəmə ik Nəti Uhgın, ən-ipən kəm kəpiel min pəs kotəuhlin ilat motuwa motol piret lan."

⁴ Məto İesu təmuhalpin nəghatən rəha Setan məmə, "Kəmətə e Naoa Rəha Uhgın məmə, 'Netəmim okol kəsotətiġən e nagwənən əm, məto okotətiġ e nəghatən min rafin itəm tətisi-pən o Uhgın.'"

⁵ Kən Setan təmit İesu mian əpəh Jerusalem, e nətuei nīmə əpəh ilis aġin e Nīmə Rəha Uhgın, ⁶ kən mən-ipən kəm İesu məmə, "Okəmə ik Nəti Uhgın, ətipən əpəh ləhau e nisip, məto-inu Naoa Rəha Uhgın tatən məmə, 'Uhgın otən-ipən kəm rəhan nagelo min məmə okoatehm wir ik, kən motiləs əm ik ilis e nelmilat məmə nəkəsorinən nelkəm məsin ne e kəpiel.'"

⁷ Kən İesu təmuhalpin nəghatən rəha Setan məmə, "Naoa Rəha Uhgın tatən min məmə, 'Okol nəkasotos-ipən-os-ipənən kəm rəhatəmat İərəməmə Uhgın məmə otol nat kit, kən məmə onəkotəplan məmə in tətətiġ itəmat min, o kəp.'"

* **3:4:** Jon tatuwin e natimnat itəm tahmen e rəha ien Elaija təmatuwin lan əupən.

(2 King 1:8, Sek 13:4). Netəm İsrel, nikilat təmatəht məmə Elaija otitəlig-pa min e nətueintən nian kit min məmə otol əpen-əpenə e netəmim o nuwamen rəha Kristo (Mal 4:5-6). Uarisig, İesu təmuhalpik lan məmə Jon in ien kit tahmen e Elaija itəm niġi netəmim təht məmə otuwa min. (Mat 11:14, 17:10-13). **3:4:** 2 King 1:8 **3:7:** Mat 12:34; 23:33

† **3:9:** Netəm İsrel, nikilat təht məmə in nat asol məmə ilat noanol pahrien rəha İsrel, məto nat asol e niġanəmti Uhgın məmə netəmim okotəkiġe kəuhlin rəhalat nətəligən kəm motol nəwian. **3:9:** Jon 8:33,39; Rom 4:12 **3:10:** Mat 7:19; Luk 13:6-9 **3:11:** Jon 1:26-27,33; Wək 1:5 **3:16:** Jon 1:32 **3:17:** Sam 2:7; Aes 42:1; Mat 12:18; 17:5; Luk 9:35 **4:1:** Hip 2:18; 4:15 **4:2:** Eks 34:28 **4:4:** Dut 8:3, Kol 1:16-17 **4:6:** Sam 91:11-12 **4:7:** Dut 6:16

⁸ Kæn Setan tæmit min Iesu mian æpöh ilis e nitot asol, kæn tæmægætun in e kantri min rafin e nætueintæn, ne næsanænæn ræhalat, ne natimnat wir agin min rafin itæm kotatig lan, ⁹ kæn tæmæn-ipæn kæm Iesu mæmæ, “Natimnat rafin min æh, oekos-ipinæ kæm ik mæmæ onatæmæmæ olat, okæmæ nækisin-pa nulim kæn mæfak-pa kæm io.”

¹⁰ Kæn Iesu tæmuhalpin ræhan næghatæn mæmæ, “!Uwin isæu, Setan! Naoa Ræha Uhgîn tatæn mæmæ, ‘Onækotæfak æm kæm ræhatæmat Iæmæmæ Uhgîn, kæn in æm, onækotol æm ræhan nætæligæn.’”

¹¹ Kæn Setan tæmagim mapæs Iesu, kæn nagelo min kæmotuwa motasitu lan.

Iesu tinætuoun matæn-iaræp næghatæn ræha Uhgîn e nitæn Kalili

(Mak 1:14-15; Luk 4:14-15)

¹² Kæn e nian æh, kæmaskælim Jon Baptais kilæs-ipæn e kalapus. Kæn nian Iesu tæmæto næghatæn lan, kæn in tæmiet muwin e nitæn Kalili. ¹³ Kæn tæmapæs natigæn Nasaret, kæn miet muwin æpöh læhau e taon kit, nærgin u Kapaneam, iuæhkir o Lek Kalili, kæn mætætig ikin æh e nitæn asol ræha noanol min ræha Sepulun ne Naptali aupæn. ¹⁴ Tæmuwin ikin æh mæmæ næghatæn ræha ien Aesea otuwa mol nipahrienæn lan itæm tæmæn aupæn mæmæ, ¹⁵ “Næptæn ræha noanol ræha Sepulun, ne næptæn ræha noanol ræha Naptali tatæmæhl e suatip tatuwin e lek Kalili, entænipæn-pæn e næhau Jotan. Inu nitæn asol Kalili, ima Iaihlua min. ¹⁶ Netæm ikin kæmotatig e næpinæpæn, mæto kæmotæplan næhag-æhagæn asol kit. Kæn tinatian, kæn næhag-æhagæn asol tæmasiægæpin ilat itæm kæmotatig e næpinæpæn ræha nimisæn u tatæfætæn ilat nian rafin.”

¹⁷ Kæn mætuoun e nian æh, Iesu tæmatæn-iaræp næghatæn ræha Uhgîn matæn mæmæ, “Otæuhlin itæmat e ræhatæmat nolæn rat min, kæn motitælig-pæn o Uhgîn, mæto-inu næmæmææn ræha Uhgîn tinatuwa iuæhkir.”

Iesu tæmaun-in netæmim kuwit mæmæ okotætu-pæn in

(Mak 1:16-20; Luk 5:1-11)

¹⁸ Iesu tæmatæliwæk e nikali Lek Kalili, kæn mæplan suah mil kæiu ilau pian, Antru ne Saimon, u nærgin kit min u Pita. Ilau katuærakin net e Lek Kalili mæto-inu ilau etæmim mil ræha niuwæn næm min. ¹⁹ Kæn tæmæn-ipæn kæm ilau mæmæ, “Uea, mætu-pa io, muea ræhak etæmim mil, kæn io ekol itæmlau nakuea etæmim mil ræha niuwæn netæmim mæmæ okotuwa ræhak min netæmim.” ²⁰ Kæn roiu agin, ilau kæmuapæs ræhalau net, kæn muætu-pæn.

²¹ Kæn Iesu tæmæliwæk muwin noan mæsin min, kæn mæplan suah mil kæiu min ilau pian, nærgilau u Jemes ne Jon, næti Sepeti mil. Katuæpælæh e nipægnoa pot ilæhal ræhalau tata matuæhl wir ræhalau net min, kæn Iesu tæmaun-in ilau mæmæ okuea miauarisig-in in. ²² Kæn roiu agin, ilau kæmuætul muapæs pot ne tata ræhalau, kæn muætu-pæn Iesu.

Iesu tæmagætun netæmim kæn matol-wir netæmim e nimisæn

(Luk 6:17-19)

²³ Kæn Iesu tæmæliwæk ikin min rafin e nitæn Kalili, matægætun netæmim æpöh e nimæ min ræha nuæfiminæn, kæn matæn-iaræp namnusæn tæwir ræha næmæmææn ræha Uhgîn kæm netæmim, kæn matol-wir netæmim itæm koatimis e nimisæn rafin, ne netæmim itæm nipætilat tærat o nimisæn rafin. ²⁴ Kæn namnusæn e Iesu tæmitælau rafin e profens ikin Siria, kæn netæmim kæmotæmik netæmim rafin itæm koatimis motuwa o Iesu, ræhalat nimisæn tol min-nulan: neen koatimis, neen nipætilat titahmæ, neen narmin rat tætatig elat, neen koatos nimisæn ræha mænig moataut, kæn neen nipætilat mæsin tæmimis. Mæto Iesu tæmol-wir ilat. ²⁵ Kæn nimanin netæmim kæmotiet e nitæn Kalili, ne ikin Tekapolis, ne Jerusalem æpöh Jutia, ne ikin pisin min neen æpöh Jutia, ne ikin min entænipæn-pæn e næhau Jotan, kæn ilat rafin kæmotuarisig-in Iesu.

5

Æpöh ilis e nitot, Iesu tæmagætun ræhan netæmim itæm koatuarisig-in in

¹ Nian Iesu tæmæplan nimanin netæmim itæm koatætu-pæn in, kæn in tæmuwin æpöh ilis e nitot, kæn næpælæh, kæn ræhan netæmim itæm koatuarisig-in in, ilat kæmotuwa. ² Kæn minætuoun matægætun ilat.

Netæmim itæm koatatig e næwiræn pahrien

Iesu tæmæn mæmæ,

- ³ “Nakoatig e nəwɪrən pahrien nian nəkoatiləs-iəhau itəmat, moatən e nikitəmat məmə nakoatakul-pən əm e Uhgın. In nəwɪrən pahrien məto-inu, itəmat netəmim rəha Uhgın, kən in tatərəməre etəmat.
- ⁴ Nakoatig e nəwɪrən pahrien nian nakoatasək kən nikitəmat titahmə.* In nəwɪrən pahrien məto-inu, Uhgın otos-iəhau nikitəmat.
- ⁵ Nakoatig e nəwɪrən pahrien nian nəsos-ıpər atıpən itəmat. In nəwɪrən pahrien məto-inu, o nian kit Uhgın otos-ıpinə nətueintən kəm itəmat u rəhan min.
- ⁶ Nakoatig e nəwɪrən pahrien nian nakotolkeike pik e nikitəmat rafin agın məmə nəmegəhən rəhatəmat okotətuatıp e niganəmti Uhgın. In nəwɪrən pahrien məto-inu, Uhgın otol rəhatəmat nəmegəhən kotətuatıp e niganəmtin.
- ⁷ Nakoatig e nəwɪrən pahrien nian nakotasəkıtun netəmim. In nəwɪrən pahrien məto-inu, Uhgın otasəkıtun itəmat.
- ⁸ Nakoatig e nəwɪrən pahrien nian nikitəmat tətətuatıp məwır. In nəwɪrən pahrien məto-inu, onəkotəplan Uhgın.
- ⁹ Nakoatig e nəwɪrən pahrien nian itəmat netəmim rəha nələhəuən nəməlinuən. In nəwɪrən pahrien məto-inu, okaun-in itəmat məmə nenəti Uhgın.
- ¹⁰ Nakoatig e nəwɪrən pahrien nian nəkoatol natimnat itəm kotətuatıp e niganəmti Uhgın, kən netəmim koatol tərət kəm itəmat ron. In nəwɪrən pahrien məto-inu, itəmat netəmim rəha Uhgın, kən in tatərəməre etəmat.
- ¹¹ “Nakoatig e nəwɪrən pahrien nian netəmim koatol natimnat min tərət kəm itəmat məto-inu itəmat netəmim rəhak, inəh koatən rat itəmat, kən moatərəkin itəmat, kən moateıuə-in itəmat moatən nəghatən tərət min moatərəkin itəmat lan. ¹² Nıpahrienən, netəmim kəmoatol nolan ahmen min əm kəm ien min aupən ikin itəm ilat koatol kəm itəmat. Kən otəgıen pik, məto-inu nətəuən asol rəhatəmat tətətig əpəh e nego e neai.

Sol ne nəhag-əhagən

(Mak 9:50; Luk 14:34-35)

- ¹³ “Itəmat nəkotahmen e sol kəm netəmim rafin e nətueintən.† ? Məto okəmə rəhan nətehenən tınıkə, otəhro muwa mətehen min? Təsəwır minən o nat kit min, okərakin, kən netəmim kotalıwək lan. ¹⁴ Itəmat nəhag-əhagən rəha netəmim e nətueintən. Taon itəm kəm ol əpəh ilis e nitot, okol təsəhluaıgən. ¹⁵ Kən etəmim kit tikə məmə otasiepən e lait, kən məfətəin-iəhau e kətım. Kəp, nian tasiepən e lait, kən in otəkəike mətu-pər ikin lait tatəpələh ikin məmə lait otasıəgəpın rafin nıpəgnoa nımə o netəmim rafin. ¹⁶ Kən e nolan ahmen min əm, otol rəhatəmat lait e nəmegəhən rəhatəmat tasıə məmə netəmim okotəplan wək wır min itəm itəmat nəkoatol, kən ilat okotiləs-ıpər nərgi tata Uhgın itəm tətətig e nego e neai.”

Lou rəha Moses

- ¹⁷ Kən İesu təmatəkəike matən-ıpən kəm ilat məmə, “Təsəwırən məmə nikitəmat otəht məmə emuwa məmə ekərakin Lou itəm Uhgın təmos-ıpən kəm Moses ne ien min aupən. ! Kəp! Eməsuwamən məmə ekərakin ilat, məto emuwa məmə ekol nıpətı nəghatən min əh okotuwa motol nıpahrienən. ¹⁸ Pahrien, iatən kəm itəmat məmə nian nəptən ne neai kətəuatig, kən Lou, in min otatig. Kən okol nat kit otəsıkəən lan, nat əpnapın in letə əkəku agın, kən Lou otətul motol wək mətoarus-pa nəghatən min rafin rəha Lou kotuwa motol nıpahrienən lan. ¹⁹ Kən, o nat əh inəh, suah kit itəm tapəs Lou matəgətun netəmim min məmə ilat min okotapəs, nat əpnapın in Lou kit ləhau agın, kən okotaun-in suah əh məmə in ləhau agın e nərəmərəən rəha Uhgın. Məto suah kit itəm tatol Lou min əh, matəgətun netəmim lan, kən okotaun-in suah əh məmə in ilis agın e nərəmərəən rəha Uhgın. ²⁰ İatən nəhlan kəm itəmat məto-inu, rəhatəmat nolan otəkəike mətuatıp wır agın e niganəmti Uhgın, taprəkıs-in nolan min rəha Farisi min ne iəgətun min rəha Lou itəm nıkilat əm təht məmə kotətuatıp wır. Okəmə rəham nolan təsətuatıp wırən nəhlan, kən okol nəsuwınən matig əhgin nərəmərəən rəha Uhgın.”

Suah kit itəm neməha tatol

(Luk 12:57-59)

- ²¹ Kən İesu təmən min məmə, “Itəmat nəmotəto rəkıs nəghatən itəm iəgətun min kəmotən kəm pipi rat min rəhatəmat aupən. İlat kəmotən məmə, ‘Əsotəhamnuən etəmim,’ kən ‘Etəmim

5:3: Aes 57:15 * **5:4:** İesu təsən ətuatıpən ikin-u məmə suah kit təmahro nıkin titahmə. Kəm-naka nıkin titahmə o nolan rat rəhan, o kəm-naka nıkin titahmə məto-inu suah kit təmimis, o kəm-naka in nat kit min. **5:4:** Aes 61:2-3; Nol Əpən 7:17 **5:5:** Sam 37:11 **5:6:** Aes 55:1-2 **5:10:** 1 Pita 3:14 **5:11:** 1 Pita 4:14 **5:12:** 2 Kron 36:16; Wək 7:52 † **5:13:** Sol tatol nəgəwənən tatətehen wır, kən məsarətən. Təwır məmə nolan rəhatat otatəsıtu e netəmim məmə ilat kotuwa netəm kotətuatıp. Məto tərət okəmə nolan rəhatat tatiuw-pən netəmim e nolan rat. **5:14:** Jon 8:12; 9:5 **5:15:** Mak 4:21; Luk 8:16; 11:33 **5:16:** Efes 5:8-9; 1 Pita 2:12 **5:17:** Rom 3:31 **5:18:** Luk 16:17; 21:33 **5:19:** Jem 2:10

itəm təmoħamnu itəm, otəkəike mətul e niganəm̄ti kot mos nalpīnən.’²² Məto io iatən kəm itəmat māmā,‡ okāmā suah kit neməħa tatol o nat kit pian təmol, kən tətuaṭip māmā suah əħ itəm neməħa təmol, otətul e niganəm̄ti kot. Kən okāmā suah kit tatən rat pian, kən tətuaṭip māmā in otətul e niganəm̄ti kaonsel asol. Kən okāmā suah kit tətəu-iərmis-in suah kit,§ kən tətuaṭip māmā etəm təmən nəghatən əħ otuwīn e nigəm̄ asol.

²³ “Kən o nat əħ inəħ, okāmā nian natuwīn e olta e Nimə Rəħa Uħgin māmə onəkos-ipən nat kit kəm Uħgin, məto ikin əħ, nikim tinəht pian itəm tatol neməħa kəm ik o nat kit nəmol kəm in itəm təsahmənən,²⁴ əpəs pitən rəħam nat əħ, kən muwīn məplan pian muəg-ətuatip-in nətəligən rəħatəlau, muapəs nolə tikimīr, muea iolītiləu mīn, kən uarisig nəpanitəlig muwīn mos-ipən nat kit rəħam kəm Uħgin e olta əpəħ e Nimə Rəħa Uħgin.

²⁵ “Kən okāmā nəmol nat kit təsahmənən e etəmim kit, kən etəmim un tolkeike māmə otīləs ik muwīn e kot, təwīr māmə nakuwīn uəħai əm, nian nəsianən əħ e kot, kən muəg-ətuatip-in nīpəgnəm̄tin rəħatəlau pitən. Okāmā nakapəs, etəmim un otīləs-ipən ik e nelmi etəm tətakil nəghatən, kən etəm tətakil nəghatən otos-ipən ik e nelmi polis, kən polis otīləs-ipən ik e kalapus.²⁶ Nīpahriənən iatən kəm itəmat māmā, okāmā tol nəħlan, kol nəsiətən e kalapus mətoarus nakətuw rafin əgin nalpīnən rəħam.”

Etəmim itəm tətəkləħ-in pətan

²⁷ Kən Iesu tətəkəike matən-ipən kəm ilat māmə, “Itəmat nəmotəto rəkis nəghatən u māmə, ‘Itəmat itəm nəmotol marit rəkis, nəsotəkləħ-inən nīpitan pisin mīn.’²⁸ Məto io, io iatən kəm itəmat māmə nian suah kit itəm tinol marit rəkis tətəplan pətan pisin kit matolkeike māmə otəkləħ-in, kən in tinol rəkis təfəgə rat e nīkin, təħmen əm māmə in tinəkləħ-in pahriən.²⁹ Okāmā niganəm̄tim tol ik natol təfəgə, kən təwīr māmə nakīləs-irəkis mərakin. Təməwīr māmə nīpətim məsin tikə, taprəkis-in nīpətim rafin okərakin-pən e nigəm̄ asol nammun tikə.³⁰ Kən okāmā nelməm tol ik natol təfəgə, kən təwīr māmə nakətəṭip rəkis mərakin. Təməwīr māmə nīpətim məsin tikə, taprəkis-in nīpətim rafin okərakin-pən e nigəm̄ asol nammun tikə.”*

Etəmim itəm tətəpəs rəħan pətan

(Mat 19:9; Mak 10:11-12;

Luk 16:18)

³¹ Kən Iesu təmən mīn māmə, “Itəmat nəmotəto rəkis nəghatən u māmə, ‘Etəmim itəm otəpəs rəħan pətan, in otəkəike mos-ipən naoa kit kəm in itəm tətəgəṭun māmə in tinəpəs in.’³² Məto io, io iatən kəm itəmat māmə, okāmā pətan kit itəm təmol marit təsuwīnən meħm suah pisin kit, məto rəħan iərman tatol tifos mətəpəs in, kən suah un tatol təfəgə rat. Kən okāmā pətan əħ tətətəu-pən suah pisin, kən pətan əħ tatol təfəgə, məto nəmkakīəħən rəħa iərman rəħan əupən. Kən suah u itəm tatit pətan əħ, in mīn tatol təfəgə.”

Noanawil mīn

³³ Kən Iesu təmən mīn māmə, “Nəmotəto rəkis nəghatən kit mīn itəm iəgəṭun mīn kəmotən kəm rəħatəṭ pipi mīn əupən māmə, ‘Nəsotəgəħlən noanawil mīn rəħatəmat itəm nəmotos, məto nəkotəkəike motol nat naka itəm nəmotos noanawil lan kəm Uħgin māmə nəkotol.’³⁴ Məto io, io iatən kəm itəmat māmə, sotos əmən noanawil o nat kit māmə otol rəħatəmat nəghatən təskasik. Sotosən noanawil o nego e neai məto-inu ikin əħ Uħgin tətərəməərə lan, kən nolən əħ təħmen māmə noatos noanawil o Uħgin.³⁵ Kən sotosən noanawil o nətueintən məto-inu ikin əħ Uħgin tətərəməərə lan, kən nolən əħ təħmen māmə noatos noanawil o Uħgin. Kən sotosən noanawil o Jerusalem məto-inu ikin əħ in taon rəħa Uħgin, u in Kig asol ikin, kən nolən əħ təħmen māmə noatos noanawil o Uħgin.³⁶ Kən sotosən noanawil o rəħatəmat-kəpə, məto-inu rəħatəmat nəsanənən tikə māmə nakotəuħlin noanutəmat kit tuwa məruən o mapin. Uħgin əm tətərəməərə e natimnat e nəmegəħən rəħatəmat. Kən nolən əħ təħmen māmə noatos noanawil o Uħgin.³⁷ Məto apəs rəħatəmat nəghatən nian rafin otən əm nīpahriənən. Kən okāmā rəħatəmat nətəligən e nat kit in ‘əwəħ,’ kən nakotən əm māmə, ‘əwəħ.’ Kən okāmā rəħatəmat nətəligən e nat kit in ‘kəpə,’ kən nakotən əm māmə, ‘kəpə.’ Nəghatən mīn itəm kotəprəkis-in ‘əwəħ’ o ‘kəpə,’ koatisi-pən e Setan.”

5:21: Eks 20:13; Dut 5:17 ‡ 5:22: Iesu təməsənən māmə Lou in tərət. Məto in tatən-iarəp lou itəm təwīr pik, kən matek niki netəmim. § 5:22: Nəghatən u “tətəu-iərmis-in,” tətəghat-in nəghatən mīn təħmen e “Ik iərmis,” o “Ik ialmal,” o “Rəħm-kəpə təpə,” o “Ik nəti iərmis.” 5:22: 1 Jon 3:15 5:23: Mak 11:25 5:27: Eks 20:14; Dut 5:18 5:29: Mat 18:9; Mak 9:47 * 5:30: Inu nimaa nəghatən itəm tətəgəṭun māmə Iesu tolkeike māmə kitat okotəkəike motol wək əskasik o nəpəsən rəħatəṭ nolən rat mīn. 5:30: Mat 18:8; Mak 9:43 5:31: Dut 24:1-4; Mak 10:4 5:33: 1 Kor 7:10-11 5:33: Lev 19:12; Nam 30:2; Dut 23:21 5:34: Aes 66:1; Mat 23:22; Jem 5:12 5:35: Sam 48:2; Aes 66:1

*Nalpinən
(Luk 6:29-30)*

³⁸ Kən İesu təmətəkəike matən məmə, “Nəmotəto rəkis nəghatən kit məmə, ‘Okəmə suah kit tərəkin niğanəmtim kit, kən netəmim okotərəkin min niğanəmtin kit. Kən okəmə suah kit tərəkin nəluəm kit, kən netəmim okotərəkin min nəluin kit.’” ³⁹ Məto io, io iatən kəm itəmat məmə, nəsalpinən nəratən kəm etəmim itəm təmol tərət kəm ik. Okəmə suah kit təhai ik mem nıkapım matıp, kən nakəkəike maləlin-pən min nıkapım mol pəs tem min. ⁴⁰ Kən okəmə suah kit tiləs ik mian e kot, kən matəkəike ron ik məmə nakos-ipən rəham sot əkəku kəm in məmə otəg-ətuatıp-in rəhatəlau nəratən, kən nakəkəike mos-ipən min rəham sot asol. ⁴¹ Kən okəmə mopael kit rəha netəm Rom tətəkəike ron ik məmə nəkiləs rəhan kətim muwin kilometa kitiaş, məto ik nakəkəike mıləs min muwin kilometa kit min tol kəiu. ⁴² Okəmə suah kit tateasiə-in ron ik, kən ik nakəkəike mos-ipən kəm in. Kən okəmə suah kit tolkeike məmə in otos rəham nat kit muwin kənu mos mıtəlig min muwa, kən nəsənən məmə nakapəs, nakəkəike mos-ipən.”

*Nolən rəha nolkeikəən
tikimır min*

(Luk 6:27-28, 32-36)

⁴³ Kən İesu təmən min məmə, “Nəmotəto rəkis məmə, ‘Onəkotolkeike rəhatəmat min, kən motətəhau tikimır min rəhatəmat.’” ⁴⁴ Məto io, io iatən kəm itəmat məmə onəkotolkeike rəhatəmat tikimır min, kən motəfak o netəm min u itəm koatol nəratən kəm itəmat, ⁴⁵ kən nolən əh otəgətun məmə itəmat nənəti Uhgın rəhatəmat itəm tətətig ilis e nego e neai. Kən otol nəhlan məto-inu rəhatəmat tata Uhgın təmol mıtgar tətasiəgəpın netəmim itəm kotəwir ne netəmim itəm kotərət, kən in mətəhl-ıpa nuhuən kəm netəm min u itəm rəhalat nəmegəhan tətuatıp, ne netəm min u itəm rəhalat nəmegəhan nəstətuatıpən. ⁴⁶ ? Okəmə nakotolkeike əm netəm min u itəm kotolkeike itəmat, kən nıkitəmat təht məmə Uhgın otətou itəmat o nolən kit itəm təwir? !Kəp! !Netəm min u itəm koatos məni rəha takis, itəm katən məmə netəm rat, ilat min kotolkeike ilat min! ⁴⁷ ?Kən okəmə nakotos əm itəmat min neen moatəghat kəm ilat min, məto təhro? ?Nıkitəmat təht məmə nəkoatol nat kit itəm in təwir taprəkis-in netəm əpnəpın? Kəp. Netəmim min itəm kəsotitunən Uhgın, ilat min koatol nəhlan. ⁴⁸ Tol nəhlan, itəmat nənəti Uhgın, nəkotəkəike motol nolən itəm in təwir mətuatıp nian rafın, təhmen-pən əm məmə rəhatəmat Tata Uhgın in tatol.”

6

Nolən min itəm təwir kəm Uhgın

¹ Kən İesu təmən min məmə, “Sotolən məmə nəkotol nolən min itəm təwir kəm Uhgın məmə netəmim okotəplan itəmat ron. Okəmə nəkotol məmə netəmim okotəplan, kən Uhgın əpəh e nego e neai otəsətouən itəmat ron.

Nolən itəm təwir o nos-ipənən kəm ian-rat min

² “Tol nəhlan, okəmə nakotos-ipən nat kit kəm ian-rat min məmə nakotasıtu elat, nəsotolən e nolən rəha netəmim itəm rəhalat nənən təwir, məto nıkilat tamkımik. Nian ilat kotasıtu e ian-rat min, rəhalat iolwək min koatəhl təwi moatol-arəp e nımə rəha nuəfiminən ne ihluə e suatıp asol məmə netəmim okotitun. Koatol nəhlan məmə netəmim okotisiəi-in ilat. Nıpahrienən iatən kəm itəmat məmə, ilat kınotos rəkis nətouən rəhalat, inəh nısiəiəən rəha netəmim. ³ Məto itəmat, okəmə nakotos-ipən nat kit kəm ian-rat min məmə nakotasıtu elat, nəkotəkəike motol məmə netəmim okəsotəplanən, nat əpnəpın rəhatəmat min netəmim. ⁴ Otol nəhlan məmə netəmim okotəruru rəhatəmat nolən wır min, kən rəhatəmat Tata itəm tətəplan rəhatəmat nolən anion min, in otətou itəmat o rəhatəmat nolən wır min.”

*Nolən rəha nəfakən
(Luk 11:2-4)*

⁵ Kən İesu təmətəkəike matən məmə, “Nian nakotəghat kəm Uhgın e nəfakən, kən sotolən e nolən rəha netəmim itəm rəhalat nənən təwir, məto nıkilat tamkımik. Netəm min əh, ilat kotolkeike məmə okotatıl əpəh e nımə rəha nuəfiminən, ne ihluə e suatıp asol, kən motəfak məmə netəmim okotəplan məto ilat. Nıpahrienən iatən kəm itəmat məmə ilat kınotos rəkis nətouən rəhalat, inəh nısiəiəən rəha netəmim. ⁶ Məto nian nakotəghat kəm Uhgın e nəfakən, nakotuwin əpəh e nıpəgnoə nımə rəhatəmat, kən motəhtosig e toa, kən motəfak kəm Uhgın itəm tətətig ikin əh itəm netəmim kəsotəplanən itəmat. Kən rəhatəmat Tata itəm tətəplan rəhatəmat nolən anion min, in otətou itəmat o rəhatəmat nolən wır min.

7 “Kæn nian nakotæghat kæm Uhgîn e næfakæn, sotargætânæn næghatæn min tepæt tepæt u nîpætîn tikæ, tahmen e netæm kotæruuru Uhgîn. Nikilat taht mæmæ ræhalat uhgîn min okotæto ilat o næghatæn min tepæt itæm koatæfak moatæn. 8 Sotolæn mæmæ ilat ne, mæto-inu uarisig nakotætæpæh ron, mæto ræhatæmat Tata Uhgîn tînitun rækis nat naka itæm nakotoleike.

9 “Kæn tol min-næhlan, nian nakotæghat kæm Uhgîn e næfakæn, kæn otæfak mihîn nulan:

‘Tata ræhatimat itæm nætætîg e nego e neai, pæs netæmim kotîsiai-in ik.

10 Pæs næræmæææn ræham tuwa, kæn pæs nat itæm ik nakolkeike in otuwa mol nîpahrienæn lan ikîn-u e nætueintæn, tahmen-pæn æm ilis e nego e neai.

11 Os-îpa nagwænæn kæm itimat tahmen-in ræha nian roiu.

12 Kæn aluîn mæsælpînæn, nolæn rat min ræhatimat, tahmen-pæn æm mæmæ itimat ekotaluîn mæsotaskælim-iækisæn e nikitimat nolæn rat min ræha netæmim itæm koatol næratæn kæm itimat.

13 Kæn segæhan-inæn itimat ekotuwîn ima nos-ipæn-os-ipænæn, ikîn itæm mæta oekotakiæ motol nolæn rat, mæto os-irækis itimat e nelmi Setan.’

14 “Okæmæ itæmat nækotaluîn, mæsotaskælim-iækisæn e nikitæmat nolæn rat min ræha netæmim itæm koatol kæm itæmat, kæn ræhatæmat Tata Uhgîn e nego e neai, in otaluîn mæsælpînæn, ræhatæmat nolæn rat min. 15 Mæto okæmæ itæmat næsotaluînæn, motaskælim-iækis e nikitæmat nolæn rat min ræha netæmim itæm koatol kæm itæmat, kæn okol ræhatæmat Tata Uhgîn otæsaluînæn kæn malpîn nolæn rat min ræhatæmat.”

Nolæn ræha nætuakæmæn

16 Kæn Iesu tæmatæn min mæmæ, “Nian nakotætuakæm motapæs nagwænæn motæfak kæm Uhgîn, sotolæn nîganæmtitæmat tæpou tahmen-pæn e netæm min u itæm ræhatæmat nænæn tæwir, mæto nikilat tamkîmik. Ilat koatol nîganæmtilat tol pîsin, mæmæ netæmim okotæplan ilat mæmæ næumis tînus ilat, kæn netæmim okotîsiai-in ilat. Nîpahrienæn iatæn kæm itæmat mæmæ ilat kînotos rækis nætouæn ræhalat, inæh nîsiaiæn ræha netæmim. 17 Mæto nian nakotætuakæm motapæs nagwænæn motæfak kæm Uhgîn, onækotaikuas e nîganæmtitæmat, kæn motol-pæn oel etæmat, 18 mæmæ netæmim okotæplanæn mæmæ nakotætuakæm motapæs nagwænæn moatæfak kæm Uhgîn, kæn ræhatæmat Tata itæm tatæplan ræhatæmat nolæn anion min, in otætou itæmat o ræhatæmat nolæn wir min.”

Nat tæwir æpæh e nego e neai

(Luk 11:34-36)

19 Kæn Iesu tæmatæn min mæmæ, “Tæsæwiræn mæmæ nækotuargætân ræhatæmat nat wir min e nætueintæn u mæmæ ræhatæmat nautæ otepæt, mæto-inu e nætueintæn u, wîn min kotitun nunæn, kæn namtæn titun nærækinæn natîmnat min æh, kæn iaklæh min kotitun næhapæn ræhatæmat nîmæ motuwîn imæ kakkæh-in ræhatæmat natîmnat. 20 Mæto tæwir mæmæ nækotuargætân ræhatæmat nat wir min æpæh e nego e neai. Ikîn æh wîn min kæsotunan, kæn namtæn okol tæsærækinæn natîmnat min æh, kæn iaklæh min okol kæsotaklæh-inæn. 21 Iatæn næhlan mæto-inu, ikîn pæhræan ræhatæmat natîmnat wir min koatæmæhl ikîn, mæto nian rafîn nikitæmat otækæike matæht natîmnat min æh-ikîn æh.

22 “Nîganæmtîm in tahmen e lait itæm tatos-ipæn næhag-æhagæn kæm nîpætîm. Okæmæ nîganæmtîm mil kuæwir, tahmen æm mæmæ nîpætîm tærioah e næhag-æhagæn. 23 Mæto okæmæ nîganæmtîm mil kuærat, tahmen æm mæmæ nîpætîm in tærioah e næluginæn. !Kæn okæmæ næhag-æhagæn e nîpætîm in næpinæp æmæn, tahmen æm mæmæ ik nækætætîg e næpinæpæn asol agîn-æh!*

24 “Etæmim tikæ itæm titun nuwamæn in slef ræha etæm-iasol kæiu. Okæmæ in tætalkut mæmæ otol næhlan, kæn otolkeike kit mol næwian, kæn metæhau kit næsolæn næwian. Okol næsolæn slef ræha Uhgîn ne mæni e nian kitæh æm.”

Tæsæwiræn mæmæ

nakotætælig-in pik

(Luk 12:22-31)

25 Kæn Iesu tæmæn mæmæ, “Kæn o natîmnat min æh, io iatæn kæm itæmat mæmæ, tæsæwiræn mæmæ nakotætælig-in pik ræhatætmat næmegæhæn mæmæ onækotun naka, kæn motænîm naka. Kæn tæsæwiræn mæmæ nakotætælig-in pik nîpætîtæmat mæmæ onækotos hiæ ræhatæmat næpæn. ? Næukætî næmegæhæn ræhatimat tatæmegæh æm e nagwænæn, o kæp? Kæp. ?Kæn naka in nat asol o nîpætîtat, næpæn, o kæp? Kæp. 26 Otæplan-tu mænîg min itæm koatiwig moatæn. Ilat

6:7: 1 King 18:26-29 6:8: Mat 6:32 6:10: Luk 22:42 6:12: Mat 6:14-15; 18:21-35 6:13: Luk 22:40; Jem 1:13; Jon 17:15; 2 Tes 3:3; 2 Tim 4:18 6:14: Mak 11:25-26 6:16: Aes 58:5-9 6:19: Jem 5:1-3 6:20: Mat 19:21; Luk 18:22 * 6:23: Nîpætîn kit ræha “nîganæmtîm mil kuæwir” tæma, ik etæm kit itæm nîkim tagien o nasituæn netæmim e ræham mæni. Kæn nîpætîn kit ræha “nîganæmtîm mil kuærat” tæma, ik iæumis kit. 6:25: Fil 4:6; 1 Tim 6:6-8; 1 Pita 5:7

kəsotasumən, kən ilat kəsotələhəu-wirən nagwənən e nipəgnoa nima, məto Tata rəhatəmat e nego neai, in tatos-ipən nagwənən kəm ilat. ?Kən e niganəmtin, nikitəmat təht məmə in tolkeike pik itəmat taprəkis-in mənig min? !Əwəh! ²⁷?Nikitəmat təht məmə rəhatəmat nətəlīgən pik titun nolən rəhatəmat nəmegəhən təfəməh? !Kəp! Nolən rəha nətəlīgən pik təsafin-pənən aua kitiaħ əm e rəhatəmat nəmegəhən.

²⁸“?Kən təhrol nikitəmat tətəht pik napən nakotəwın lan? Nikitəmat təht-tu nəgui nig min itəm koatəwiə əpnəpin əm. İlat kəsotol pikən wək o nəhlən rəhalat napən. ²⁹Məto ekən kəm itəmat məmə Kig Solomon, in etəmin rəhan nauta tēpət, kən rəhan napən itəm tatuwın-in, ilat kotəwir motaprəkis. Məto nəgui nig əpnəpin min kotəwir taprəkis-in rəhan napən. ³⁰Uhgın təmol manuwiħl əpnəpin əm təwir pik e nəgui nig min əh. Məto manuwiħl əh in rəha nian kitiaħ əm, kən olawig kuwan e nigəm. ?Kən okəmə Uhgın tatol-wir manuwiħl əh, kən nikitəmat təht məmə Uhgın otos-ipinə napən itəm nəkotəkəike motuwın lan? !Əwəh! In otol nəhlan. !Ei, rəhatəmat nahatətəən in təkəku aġin!

³¹“?Tol nəhlan, təsəwirən məmə itəmat nakotətəlīg-in pik məmə, ?Ekotun naka? o ?Ekotənim naka? o ?Ekotos hiə napən motuwın-in? ³²Sotətəlīg-in pikən. Netəm itəm kotəruru Uhgın, ilat koatətəlīg-in pik natimnat itəm tol nəhlan. Məto itəmat nenəti Uhgın min, kən rəhatəmat Tata əpəh e nego e neai, in titun məmə nəkotəkəike motos natimnat min əh. ³³Məto pəs onəkotol nəməmə rəha Uhgın, ne nəmegəhən ətuatip itəm Uhgın tolkeike, ilau okuətul əupən e nəmegəhən rəhatəmat. Nian nəkotol nəhlan, kən Uhgın otos-ipinə min natimnat min əh kəm itəmat. ³⁴Tol nəhlan, təsəwirən məmə nakotətəlīg-in pik natimnat itəm onəkotəkəike motos olawig, məto-inu natimnat rəha olawig, ilat rəha olawig. Nəratən rəha nian kitiaħ, in tınahmən rəkis rəha nian kitiaħ.

7

Sotakilən nolən rəha suah kit min

(Luk 6:37-38, 41-42)

¹Okəmə nakotakil rat netəmin, kən Uhgın otələhəu nəghatən rəha nalpınən rəhatəmat. ²Tol nəhlan məto-inu, nəghatən əskasik itəm nakoatən məmə suah kit in etəm rat, kən Uhgın otətəu-pən əm o nənən rəhatəmat nolən rat min. Okəmə nakotakil etəmin e nolən itəm tətətip, kən Uhgın otakil itəmat e nolən itəm tətətip. Məto okəmə nakotakil rat netəmin e nolən əskasik, kən Uhgın otakil itəmat e nolən ahmən min əm. ³?Təhro nakoatən nımismisi nig itəm tətətip e niganəmti piatəmat min, məto itəmat nəsotəplanən nig əsol itəm tətətip e niganəmtitəmat? ⁴?Kən təhro nakoatən məmə, ?Ei piak, pəs ekos-irəkis nımismisi nig e niganəmtim, məto nəsotəplanən nig əsol e niganəmtitəmat? ⁵!Rəhatəmat nənən təwir, məto nikitəmat tamkimik! Otaupən, motos-irəkis nig əsol e niganəmtitəmat, kən nəkotitun nəplan wirən nohrəkisən nımismisi nig itəm tətətip e niganəmti piatəmat min.

⁶“Sotos-ipənən natimnat rəha Uhgın kəm kuri min, kən sotərakin-pənən rəhatəmat nat wir min kəm pikəs min.* Okəmə nəkotol nəhlan, kən ilat okotaliwək lan kən moteirair motus itəmat.”

Nolən ətuatip o nətapəh-inən nat kit o Uhgın

(Luk 11:9-13; 6:31)

⁷Kən İesu təmatəkəike matən məmə, “Ekən kəm itəmat məmə, otətapəh-in kəm Uhgın o natimnat, kən in otos-ipinə kəm itəmat. Kən otegəs-in pəs nakotehm. Kən otəht-əht toa pəs toa oterəh otəmat. ⁸Ekən nəhlan məto-inu netəmin rafin itəm koatətapəh-in, kən okotos. Kən netəm min u itəm koategəs-in, kən okotehm. Kən netəmin itəm koatəht-əht toa, kən toa otəht olat.

⁹“?İtamət pah, nian nətin tatətapəh-in pıret, məto in tatos-ipən kəpiel? !Kəp! ¹⁰?O, nian in tatətapəh-in nəm, məto in tatos-ipən sinek? !Kəp! ¹¹Nat əpnəpin itəmat netəmin rəha nətəuintən nakotərat, məto nakoatos-ipən natimnat wir min kəm nenətitəmat min. !Məto Tata Uhgın e nego e neai, nolən rəhan in təwir pik maprəkis-in nolən rəhatəmat, kən nipəhriənən, in otos-ipən natimnat wir min kəm netəm min u itəm koatətapəh-in ron! ¹²Kən tol nəhlan, otol təwir kəm netəmin rafin e nolən min rafin itəm nakotolkeike məmə netəmin okotol min kəm itəmat. Inu nipəti Lou itəm Uhgın təmos-ipən kəm Moses, ne nəukəti nəghatən itəm təmos-ipən kəm ien min əupən.”

6:26: Mat 10:29-31; Luk 12:6-7 **6:29:** 1 King 10:4-7; 2 Kron 9:3-6 **6:32:** Mat 6:8 **6:33:** 1 King 3:11-14; Sam 37:4,25; Rom 14:17 **7:1:** Rom 2:1; 1 Kor 4:5; Jem 4:11-12 **7:2:** Mak 4:24 * **7:6:** Nəghatən Kris ətuatip tətən məmə, “sotərakin-pənən rəhatəmat perel kəm pikəs min.” Perel u, in kəpiel kit itəm namtin tiakis. Təmisipən e niki iarou. Kəm-naka, “kuri” ne “pikəs” katuəpsen-pən netəm rat. **7:7:** Mak 11:24; Jon 14:13; 15:7; 16:23-24 **7:8:** Jon 15:7; Jem 4:3; 1 Jon 3:22 **7:11:** Jem 1:17 **7:12:** Mat 22:39-40; Luk 6:31; Rom 13:8-10

*Suatip kaiu
(Luk 13:24)*

¹³ Iesu tæmæn min mæmæ, “Itæmat onækotækæike motuwîn-pæn e nafiluwæ itæm tækæku, mæto-inu nafiluwæ itæm iahgin ne suatip itæm timætig æm tatuwin o nærækinæn, kæn netæmim tepæt koatuwin-pæn e nafiluwæ æh. ¹⁴ Mæto nafiluwæ itæm tækæku, ne suatip itæm tiækis tatuwin o næmegæhæn, kæn netæmim noan mæsin æm okotæplan.”

*Nig ilau noan
(Luk 6:43-44)*

¹⁵ Kæn Iesu tæmæn mæmæ, “Oatæto wir itæmat o ien eiueiua min. Ilat koatuwa moatæghat mætig e nolæn æpou tahmen e sipsip, mæto æpæh imæ e nikilat, ilat kotahmen e kuri iarupin. ¹⁶ Kæn e næmegæhæn ræhalat, nækotæplan noan, kæn nækotitun naka tætatig e nikilat. Netæmim okol kæsotuwînæn e nolkosik o iapil-iapil moatæhl noa nig itæm tæwir mætehen tahmen e krep o fik. ¹⁷ Tol min-nulan, nig itæm tæwir tætoe-in noan itæm tæwir, mæto nig itæm tærat tætoe-in noan itæm tærat. ¹⁸ Nig itæm tæwir okol tæsoe-inæn noan itæm tærat, kæn nig itæm tærat, okol tæsoe-inæn noan itæm tæwir. ¹⁹ Nig min rafin itæm kæsotow-inæn noalat itæm tæwir, okæte rækis ilat, kærakin-pæn ilat e nigæm. ²⁰ Tol næhlan, e næmegæhæn ræha ien eiueiua min æh, onækotæplan noan, kæn nækotitun naka tætatig e nikilat.

²¹ “Sænæmæ netæmim rafin itæm kotaun-in io motæn mæmæ, ‘Iæræmæra, Iæræmæra,’ itæm ilat kotitun nuwinæn motætig ahgin næræmæraæn ræha Uhgîn mæto ilat min æm u itæm koalat næwia ræhak Tata itæm tætatig e nego e neai. ²² E nian Uhgîn otækil netæmim rafin, netæmim tepæt okotæn kæn in mæmæ, ‘!Iæræmæra, Iæræmæra! ?Tæhro? ?Nækitun o kæp mæmæ, itimat emotæn-iaræp næghatæn ræham itæm næmos-ipa kæn itimat, kæn motæhg-iaræp nærmin rat min e nærgæm, kæn motol natimnat pispis min e nærgæm?’ ²³ Kæn oekæn-ipæn ætuatip kæn ilat mæmæ, ‘Aupæn ekæruru itæmat, kæn u-roiu min ekæruru itæmat. !Otuwin isæu ron io, itæmat netæm noatol nolæn tærat!’ ”

*Etæmim kaiu kæmiilækîn nimæ
(Mak 1:22; Luk 6:47-49)*

²⁴ Kæn Iesu tæmol namnun ræhan næghatæn mæmæ, “Okæmæ itæmat u itæm næmotæto næghatæn min u ræhak kæn moatol, kæn onækotahmen e etæmim itæm tenætig, in tæmilækîn-pæn næukæti ræhan nimæ e kæpiel. ²⁵ Kæn nuhuæn tæmæfik, kæn naruwæh taiu, kæn nimætæg asol teled moh nimæ. Mæto nimæ tæsiætæn mæto-inu kæmilækîn-pæn næukætîn e kæpiel. ²⁶ Okæmæ itæmat u itæm næmotæto næghatæn min u ræhak kæn mæsoetolan, kæn onækotahmen e etæmim itæm tæsetælig-in wiræn nolæn natimnat kæn in ialmæl, in tæmilækîn-pæn næukæti ræhan nimæ e nimækælæk æm. ²⁷ Kæn nuhuæn tæmæfik, kæn naruwæh taiu, kæn nimætæg asol teled moh nimæ. Kæn nimæ tæmiet, kæn nian tæmiet, mæto tæmærat agin.”

Næghatæn ræha Iesu, næsanænæn tætatig lan

²⁸ Kæn nian Iesu tæmol namnun ræhan næghatæn, kæn netæmim nærmitat tæmiwig pik ron, ²⁹ mæto-inu nian tætagætun, sænæmæ tahmen e ræhalat iægætun min ræha Lou, mæto ræhan næghatæn tæfigæm, næpætæn æh-ikin.

8

*Iesu tæmol-wir suah kit tæmos nimisæn u leprosi
(Mak 1:40-45; Luk 5:12-16)*

¹ Nian Iesu tæmeiuaiu-pa e nitot, netæmim tepæt kæmotætæu-pæn. ² Kæn suah kit nimisæn u leprosi* tæmol tæmuwa ron, misin-pæn nulin o Iesu, kæn mæn mæmæ, “Iæræmæra, okæmæ nækolkeike, kæn nækitun nol-wiræn io kæn mafæl rækis namkimikæn lak.” ³ Kæn Iesu tæmæg-æfæmæh-in nelmin mælæhæu-pæn lan, mæn mæmæ, “Æwæh. Iakolkeike. Æwir-ta.” Kæn roiu agin-æh, nimisæn leprosi tæmagim mikæ lan. ⁴ Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæn in mæmæ, “Æsæn-iaræpæn natimnat min u kæn netæmim, mæto uwîn æm mehæn pris kit pæs in tehæn mæmæ nipætîm tinol min-nulan, kæn os-ipæn kæn in nat u itæm Lou ræha Moses tæmæn o suah kit itæm ræhan leprosi tinikæ, kæn netæmim okotitun mæmæ nipahrienæn ninæwir, kæn ræham namkimikæn tinikæ.”

*Næhatææn ræha etæm-iasol kit ræha mopael min
(Luk 7:1-10)*

7:15: Mat 24:24; Wæk 20:29; 2 Pita 2:1 **7:16:** Kal 5:19-22; Jem 3:12 **7:19:** Mat 3:10; Luk 3:9; Jon 15:6 **7:20:** Mat 12:33 **7:21:** Luk 6:46; Jem 1:25 **7:23:** Luk 13:25-27; Sam 6:8; 2 Tim 2:19 **7:29:** Mak 1:22; Luk 4:32
* **8:2:** E Naoa Ræha Uhgîn, næghatæn u “leprosi” tætaghat-in nimisæn pisin pisin min ræha nuwigitæm. Nimisæn min u tæterækin nuwigitæm, kæn Lou ræha Moses tætan mæmæ suah kit itæm tæmos nimisæn næhlan, in tamkimik e niganæmti Uhgîn. Afîn Lev 13-14. **8:4:** Lev 14:1-32; Mat 9:30; Luk 17:14

⁵ Kæn Iesu tamuwin miet-aræpæn æpæh e taon Kapaneam, kæn etæm-iasol kit ræha mopael min ræha netæm Rom tamuwa mæplan Iesu, kæn mætasæk-pæn ron matan mæmæ, ⁶ “Iæramæ, ræhak iolwæk tatimis, kæn mætapol æpæh e nimæ ræhak, nipætæn rafin tæmimis, kæn tatæto tærat pik.” ⁷ Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm in mæmæ, “Oekimmæ mol in tæwir min.”

⁸ Kæn etæm-iasol ræha mopael min tæmæn-ipæn kæm in mæmæ, “Iæramæ, io etæmim kit itæm esætuitipæn, kæn esahmænæn mæmæ ik onakuwa e ræhak nipægnoa nimæ. Æn æm naghætæn kit, kæn ekiton mæmæ in otæto tæwir min. ⁹ Ekiton mæmæ nimisæn æh otækæike mol næwiam, mæto-inu io min, ræhak netæm-iasol min kotæramæra lak, kæn iatol næwialat, kæn mopael min neen æh-ikin itæm io ekæramæra elat. Okæmæ ekæn kæm kit mæmæ, ‘Uwîn,’ kæn tuwîn. Kæn okæmæ ekæn kæm kit mæmæ, ‘Wa,’ kæn tuwa. Kæn okæmæ ekæn kæm ræhak slef mæmæ, ‘Ol nat u,’ kæn tol nat æh.”

¹⁰ Nian Iesu tæmæto naghætæn æh, kæn narmin tæmiwig pik ron, kæn tæmæn-ipæn kæm netæmim itæm koatuarisig-in mæmæ, “Nipahrienæn iakætæn kæm itæmat mæmæ, suah u sænæmæ in etæm Isrel. Kæn nat ærnapin noanol min ræha Isrel, mæto esehmæn ilat kit itæm ræhan nahatætæn tæskasik tahmen-pæn lan. ¹¹ Iatæn kæm itæmat mæmæ netæmim tæpat okotisi-pæn e nikalîn par ikin ne e nikalîn pah ikin, okotuwa motagwæn kitæh e tæpil ilat Eraham, ne Aisak, ne Jekop æpæh e næramæraæn æpæh e nego e neai. ¹² Mæto itæmat noanol ræha Isrel itæm Uhgîn tæmaupæn mitæpun itæmat mæmæ in otæramæra etæmat, in otærakin-pæn itæmat ihluæ e napinæpæn, kæn ikin æh, netæmim okotasæk kæn moatæto tærat, kæn moatægætæn næluilat min.”

¹³ Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm etæm-iasol ræha mopael min mæmæ, “Atuwîn. Ræham iolwæk otæwir tol æm mæmæ inu ne næmahatætæ mæmæ Uhgîn otol mihin.” Kæn e nian ætuatip æh, nipæti iolwæk ræha etæm-iasol ræha mopael min tamuwa mæwir min.

*Iesu tæmol nimisæn tæpat kotæwir min
(Mak 1:29-34; Luk 4:38-41)*

¹⁴ Kæn Iesu tamuwin e nimæ ræha Pita, kæn muwin imæ mæplan uhu Pita tatætæp-ætæp mætapol. ¹⁵ Kæn tæmæg-æfæmæh-in nelmin mek nelmi pætaguihl un, kæn nætæp-ætæpæn tæmagim miæ, kæn tinætul. Kæn minatol nagwænæn nigî Iesu.

¹⁶ Kæn ehnaipæn in, netæmim kæmotæmik netæmim tæpæt itæm narmin rat tætatig elat motuwa o Iesu, kæn Iesu tæmæhg-iaræp narmin rat min e naghætæn æm ræhan, kæn mol-wir netæmim rafin itæm koatimis. ¹⁷ Natimnat min æh tæmol næhlan mæmæ otol naghætæn ræha ien Aesea tuwa mol nipahrienæn lan, itæm tæmæn aupæn ikin mæmæ, “In tæmos-irækis nimisæn min ræhatat, kæn mol nipætitat min itæm kotahmæ, kotæwir.”

*Etæmim kæiu kæmioalkeike mæmæ okiauarisig-in Iesu
(Luk 9:57-62)*

¹⁸ Kæn nian Iesu tæmæplan nimanin netæmim itæm koatitælu in, kæn tæmæn-ipæn kæm ræhan netæmim mæmæ okotuwin e nikali lek entænipæn-pæn. ¹⁹ Kæn iægætun kit ræha Lou tamuwa mæn-ipæn kæm in mæmæ, “Iægætun. Hiæ ikin onakatuwin-pæn ikin, oekætæu-pæn ik.”

²⁰ Mæto Iesu tæmæn-ipæn kæm in mæmæ, “Kuri iarupin min, ræhalat nipæg tatig o napilæn, kæn manig min nimaalat tatig o napilæn. Mæto Næti Etæmim,† in ræhan nimæ ræha napilæn tikæ mæmæ otuwîn mapil ikin.”

²¹ Kæn etæmim kit min ræha Iesu tamuwa mæn-ipæn kæm in mæmæ, “Iæramæ. Oekætæu-pæn ik mæto, pæs ekuwin pitæn mitænim ræhak tata.”

²² Mæto Iesu tæmæn-ipæn kæm in mæmæ, “Ætæu-pa io. Netæmim itæm kæsotolan næwia Uhgîn, in tahmen æm mæmæ ilat kinotimis rækis. Pæs ilat okotuwin motitænim ræhalat netæmim itæm kæmotimis.”

*Iesu tæmæn-ihau nimætæg asol e Lek Kalili
(Mak 4:35-41; Luk 8:22-25)*

²³ Kæn Iesu tamuwin e pot, kæn ræhan min netæmim kotuwîn ilat min. ²⁴ Kæn tæsuwæhæn, nimætæg asol kit tætul kæn minol peau-peau asol min e lek, kæn næhau tætar-pæn e pot, iuahkir æm pot tætamnim, mæto Iesu tætapil. ²⁵ Kæn kæmotuwîn motæhgair e Iesu motæn-ipæn mæmæ, “!Iæramæ! !Osmegæh kitat! !Otæsuwæhæn kotamnim!”

²⁶ Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “?Tahro nakotægîn pik? Ræhatæmat nahatætæn tækæku agin.” Kæn tæmætul mæn-ihau nimætæg ne peau-peau asol min. Kæn nimætæg tæmurahl nelmin, kæn tinæmælinu tinæmælinu. ²⁷ Kæn netæmim ræha Iesu narmitat tæmiwig pik moatæn mæmæ, “!Ei! ?Etæmim naka u? Nat ærnapin nimætæg ne næhau, mæto ilau kætioal næwian.”

8:11: Luk 13:29 **8:12:** Mat 22:13; 25:30; Luk 13:28 **8:17:** Aes 53:4 † **8:20:** Nian Iesu tæmæn nærgin u “Næti Etæmim,” tatæghat-in atip in. Nærgin u tæmiet e Naoa ræha Daniel ne naoa pisin pisin min e Oltesteman. Kæn nipætæn tæmæ suah kit itæm tæmisi-pæn o Uhgîn kæn matos nepætæn ræha Uhgîn. **8:20:** 2 Kor 8:9 **8:24:** Sam 4:8 **8:26:** Mat 14:31; Sam 89:9

Iesu tēmāhg-iarəp narmin rat e etəmim kaiu
(Mak 5:1-20; Luk 8:26-39)

²⁸ Kən nian Iesu təmuwa miet-pa entənipən-pən e lek, ikin Katara, kən etəmim kaiu itəm narmin rat min kotatig elau kəmiaiet-arəpa məmə okuəplan Iesu. Ilau kəmiasipən e nipag kəpiel min, ikin katitənim netəmim ikin. Ilau kuəsanən mətioh netəmim, kən netəmim koatəgin nuwin-pənən ikin. ²⁹ Kən əmun narmin rat min itəm kotatig elau kəmotaget əfəmah motən məmə, “!Ik Nəti Uhgın! ?Nəmuwa məmə nakahrol itimat? ?Nəmuwa məmə nakol nalpinən kəm itimat itəm təsolən əh nian rəhan?”

³⁰ Iuəhkir əm olat, pikəs min tēpət əh-ikin kotagwən, ³¹ kən narmin rat min kotasək-pən o Iesu motən məmə, “Okəmə nəkəhg-iarəp itimat, ahl-ipən itimat ekotuwin e pikəs min əh.”

³² Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Otuwin.” Kən narmin rat min kəmotiet elau, motaiu motuwin e pikəs min, kən əmun pikəs min ilat rafin kəmotaiu moteuiui ikin təkul-əkul ikin, kən motiet-pən e lek motamnim. ³³ Kən netəmim itəm koatehm pikəs min, kəmotagim motuwin e taon motən-iarəp natimnat rafin, ne natimnat itəm Iesu təmol kəm suah mil itəm narmin rat min kotatig elau. ³⁴ Kən əmun netəmim rafin rəha taon kəmotuwa məmə okotəplan Iesu. Kən nian kəmotəplan in, kən kəmoatəkaike əskasik kəm in məmə otəkaike miet əh-ikin əh.

9

Iesu təmol-wir etəm
nipətin təmimis

(Mak 2:1-12; Luk 5:17-26)

¹ Kən Iesu təmuwin e pot muwin entənipən-pən e lek, kən miet-arəpa iman ikin, e taon Kapaneam. ² Kən netəmim neen kəmotiləs etəmim kit motuwa ron. Nipətin məsin təmimis, kən mətapil e rəhan nimitiwin. Kən nian Iesu təməplan rəhalat nahatətəən, kən təmən-ipən kəm etəm tatimis un məmə, “Nətik, əsəginən. Rəham nolən rat min emos-irəkis rəkis.”

³ Kən nian kəmotəto nəghatən əh, iəgətun min neen rəha Lou kotən-ipən kəm ilat min məmə, “Nəghatən əh tərət. Suah əh tatəghat məmə otol məmə in Uhgın.”

⁴ Məto Iesu titun nətəligən rəhalat kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Tahro itəmat nakoatos nətəligən itəm tərət min-nulan? ⁵ ? In pəhruən timətig məmə oekən, məmə, ‘Emafəl rəkis rəham nolən rat min,’ o ‘Ətul maliwək?’”

⁶ Kən roiu ekol nat kit məmə nəkotitun məmə Nəti Etəmim tatos nepətən ikin-u e nətueintən məmə otafəl rəkis təfagə rat min.” Kən in təmən-ipən kəm suah əh tatimis məmə, “Ətul miləs rəham nimitiwin maliwək matuwin latuənu.”

⁷ Kən suah u tatimis təmətul maliwək matuwin latuənu. ⁸ Kən nian nimanin netəmim kəmotəplan nat əh, kən kəmotəgin, kən motənwiwi nərgi Uhgın itəm təmən-ipən nepətən kəm etəmim məmə otol nəhlan.

Iesu təmaun-in Matiu
(Mak 2:13-17; Luk 5:27-32)

⁹ Kən Iesu təmaliwək muwin məsin min, məplan suah kit, nərgin u Matiu. In etəmim itəm tatos məni rəha takis, kən tatəpələh ikin katətou-pən takis ikin. Kən Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “Uarisig-in io, muwa etəmim rəhak.” Kən in təmətul muarisig-in Iesu.

¹⁰ Kən Iesu təmuwin mətagwən e nimə rəha Matiu, kən netəmim tēpət rəha nosən məni rəha takis kəmotuwa, kən netəmim tēpət itəm koatol təfagə rat[†] kəmotuwa, kən ilat kəmotuwa motəpələh motagwən ilat Iesu ne rəhan netəmim. ¹¹ Kən nian Farisi min kəmotəplan nat əh, kən kotən-ipən kəm netəm rəha Iesu məmə, “?Tahro rəhatəmat iəgətun tatagwən kələh ilat netəm koatos məni rəha takis ne netəm koatol təfagə?”

¹² Məto Iesu təməto rəhalat nəghatən kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “Etəmim itəm təsimisən təsuwinən məplan tokita. Məto etəmim u itəm tatimis, in otəkaike muwin məplan tokita. ¹³ Otuwin motegəs-in motol nipəti nəghatən u pahrien itəm Naoa Rəha Uhgın tatən məmə,

‘Nat kit tatol nikik tətagien, inu məmə onəkotasəkkitun netəmim, məto sənəmə rəhatəmat sakrifais min itəm nəkoatol moatos-ipa kəm io itəm tatol nikik tətagien.’”

8:29: Mak 1:24; Luk 4:41 **9:1:** Mat 4:13 **9:4:** Luk 9:47; Jon 2:25 * **9:5:** Okəmə Iesu titun nol-wirən suah kit, kən tatəgətun məmə tatos nəsanənən o Uhgın məmə otafəl rəkis nolən rat min rəha netəmim. **9:6:** Jon 17:2 † **9:10:** Farisi min, ilat kəmoatətəu-pən wir əgin-əh Lou rafin itəm Uhgın təmos-ipən kəm Moses məmə Moses otos-ipən kəm netəm Isrel. Kən ilat koatətəu-pən wir min nəghatən min itəm kəmotisi-pən e Lou rəha Moses, məto netəmim əm kəmotol, sənəmə Lou ətuatip min rəha Uhgın. Kən Farisi min, kətan məmə netəmim rafin itəm kəsotətəu-pənən lou əlkələh min əh, ilat iol təfagə. **9:11:** Luk 15:2 **9:13:** Hip 10:8; Hos 6:1-6; Maeka 6:6-8; 1 Saml 15:22 ‡ **9:13:** Nian Uhgın təmən nəhlan, nipətin məmə in otapəs rəhalat sakrifais min məto-inu nəratən tətətig e nikilat. Uhgın təmən məmə ilat kotəkaike motasəkkitun netəmim.

Iatən tol min-nulan mətə-inu eməsuwamən məmə ekaun-in netəm min u itəm nikilat təht məmə kinotəuatip rəkis məmə okotuarisig-in io, mətə emuwa məmə ekaun-in netəm min u, netəm nol təfagə məmə okotuarisig-in io.”

Nolan rəha napəsən nagwənən o Uhgın
(Mak 2:18-22; Luk 5:33-39)

¹⁴ Kən netəmim rəha Jon Baptais kəmotuwa motəplan Iesu motən-ipən kəm in məmə, “Əplan-tu. Itimat ekotətuakəm motapəs nagwənən motafak kəm Uhgın, kən Farisi min, ilat min koatol mihin. ?Mətə təhrol e rəham netəmim kəsotolən nəhlan?”

¹⁵ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Nian netəmim koatol marit rəha suah kit, kən in tətətig e nagwənən rəhan ilat in min neen, nikitəmat təht məmə in min neen okotasək? !Kəp! Mətə nian əh-ikin itəm tatuwa məmə netəmim okotiləs-irəkis etəmim itəm katol nagwənən rəhan. Kən e nian əh, in min neen kotitun napəsən nagwənən.

¹⁶ “Kən etəmim kit tikə məmə otos nımismisi nıməhan wi kit, kən məhlətəin-pən e nıməhan oas rəhan itəm təməhap, mətə-inu okəmə tol nəhlan, kən nımismisi nıməhan wi titun nəhapən nıməhan oas, kən ikin təməhap ikin aupən titun nuwamən mol iağgin pik ağın.

¹⁷ “Kən etəmim kit tikə məmə otos wain itəm kəm ol wi, kən miuw-pən e pətəl oas u təskasik itəm kəm ol e nuwigı nəni. Okəmə tol nəhlan, kən wain otəhləpik, kən pətəl otəhap, kən wain otəhtəg, kən pətəl otərat. [§] Mətə wain itəm kəm ol wi okəkəike kiuw-pən e pətəl itəm kəm ol wi timətmətig, kən wain ne pətəl katuəməhl wir.”*

Pətəgwəhl kit itəm tətımis ne pətan əkəku kit itəm tətımis
(Mak 5:21-43; Luk 8:40-56)

¹⁸ Nian Iesu tatən-ipən natimnat min əh kəm ilat, etəm-iasol kit tuwa misin-pən nulin o Iesu məmə, “Nətik pətan əkəku tətımis roiu əm. Mətə wa, mələhəu-pən nelməm lan, kən otəməgəh min.” ¹⁹ Kən Iesu tətətul ne rəhan netəmim, motuarisig-in suah un motuwın.

²⁰ Kən əmun pətan kit əh-ikin itəm tatos nımisən rəhalat nıpitan nian rafin əm, mınos nup tuelef.† Kən pətan əh tətımis-pən e məntaa Iesu ikin, kən meə-pən mek nıpəgnəmti kot məsin rəhan, ²¹ tətöl nəhlan mətə-inu tatən atip kəm in məmə, “Okəmə ekek əm rəhan kot, kən rəhak nımisən otol namnun.”

²² Kən Iesu təmeirair məplan pətan əh, kən mən-ipən kəm in məmə, “Nətik pətan, əsəginən. Rəham nahatətən tətöl ik nınəwir min.” Kən e nian əh, rəhan nımisən tətikə.

²³ Kən nian Iesu təmuwa miet-arəpa e nımə rəha etəm-iasol əh, kən təmuwin imə məplan netəmim koatahl nau motan napuən lan rəha nımisən, kən netəmim kəmoatasək pik. ²⁴ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Otiət motuwın isəu, mətə-inu pətan əkəku u təsimisən, mətə in tətəpil əm.” Kən ilat kəmotalah e Iesu. ²⁵ Mətə nian netəmim kəmotiet motuwın ihluə, kən tuwın imə, məskəlīm nelmi pətan əkəku, kən pətan əkəku un tətətul. ²⁶ Kən namnusən rəha nat u tətəiu mıtəlau rafin e nəptən əh.

Iesu tətöl-wir iganəmtin rat kəiu

²⁷ Kən nian Iesu tətəiet ikin əh, mətə iganəmtin rat mil kəiu kəmuətəu-pən in, kən mətuəgət əfəməh məmə, “!Mipi Kig Tefit, əsəkitun itımlau!”

²⁸ Nian Iesu tinuwın əpəh imə, kən iganəmtin rat mil kuea ron. Kən Iesu təmən-ipən kəm ilau məmə, “?Itəlau nətuəhatətə məmə ekitun nol-wirən niganəmtitəlau, o kəp?” Kən ilau kuan-ipən məmə, “Əwəh, İəməmə.”

²⁹ Kən Iesu təmələhəu-pən nelmın e niganəmtitəlau mən-ipən məmə, “Uhgın otöl-wir niganəmtitəlau mətə-inu nəmuəhatətə lan.” ³⁰ Kən niganəmtitəlau tinəwir kən kinatəplan nat. Kən Iesu təmən-ipən əskasik kəm ilau məmə, “Onəsuan-iarəpən natimnat min u kəm netəmim.” ³¹ Mətə ilau kəmiaiet mian, kən muən-iarəpəp namnusən rəha Iesu tuwın mıtəlau e ikin min rafin e nəptən u.

Iesu tətəhg-iarəp narmin rat e etəm təruru nəghatən

³² Nian suah mil u kəmiaiet, netəmim kotiləs etəmim kit təruru nəghatən motuwa o Iesu. Suah əh in təruru nəghatən mətə-inu narmin rat tətətig lan. ³³ Kən Iesu tətəhg-iarəp narmin rat e suah əh, kən tinatəghat. Kən nımanın netəmim narmlat tətəmiwig pik ron, kən motən məmə, “Suah kit təsəplanən nat kit tol nulan əpəh İsrəl nian kit ne.”

³⁴ Mətə Farisi min kəmotən məmə, “Tatos nəsanənən o etəm-iasol rəha narmin rat min məmə otəhg-iarəp narmin rat min.”

9:14: Luk 18:12 **§ 9:17:** Afin futnot e Luk 5:37 * **9:17:** Iesu təmən nəhlan məmə in otəgətun ilat məmə rəhan nəgətunən in tuwiwi mol pisin e nəgətunən rəha Farisi min ne iəgətun min rəha Lou. † **9:20:** Lou təmən məmə nımisən u leprosi tətöl pətan əh tamkimik, kən okəmə tatek suah kit, kən in min otamkimik. **9:21:** Mat 14:36 **9:27:** Mat 20:29-34 **9:30:** Mat 8:4 **9:33:** Mak 2:12 **9:34:** Mat 12:24; Mak 3:22; Luk 11:15

Iesu nikin tāmāh mā pik o netāmim

³⁵ Kən Iesu tāmaliwək matuwīn e taon ne latuənu min rafin, kən matəgətun əpəh e nipəgnoa nimə min rəha nuəfiminən, matən-iarəp nammusən təwir rəha nərəməərən rəha Uhgīn, kən matol-wir netāmim rafin itəm koatimis, ne netāmim rafin itəm nipətīlat tərət koatəwir. ³⁶ Nian tēmāplan nimanin netāmim tīnəpət pik, kən nikin tāmāh mā pik olat mətō-inu kinotos pik nəhməən, kən motəruru nasitu-ətīpən e rəhalat nəmegəhən, kinotahmən e sipsip min itəm etāmim tikə o nehmən ilat. ³⁷ Kən Iesu tāmən-ipən kəm rəhan min netāmim māmə, “!Otəplan-tu! Nagwənən tēpət əpəh e nasumən itəm kinotimətə, mətō iolwək min noan məsin əm kotəulək-in. ³⁸ Kən otəfak-pən o etəm-iasol rəha nasumən māmə otahl-ipa iolwək min tēpət māmə okotuwīn kəulək-in nasumən rəhan.”

10

Netəm tuelef rəha Iesu

(Mak 3:13-19; Luk 6:12-16)

¹ Kən Iesu tēmaun-in netəm tuelef rəhan kotuwa kitīəh, kən mōs-ipən nəsanənən kəm ilat māmə ilat kotitun nəhg-iarəpən narmin rat min e netāmim, kən motitun nol-wirən nimisən min rafin, ne netəm min u nipətīlat tēmərət.

² Kən inu nərgi netəm tuelef rəha Iesu: in taupən Saimon, u nərgin kit min un Pita; ne təhan Antru; ne Jemes ne pian Jon, nəti Sepeti mil; ³ ne Filip ne Patolomiu; ne Tomas ne Matiu, etāmim rəha nosən məni rəha takis; ne Jemes nəti Alfeas; ne Tateas; ⁴ ne Saimon u kətaun-in māmə Selot;* ne Jutas Iskariot u təmegəhan-in-pən Iesu tuwīn e nelmi rəhan tikimir min.

Iesu tāmahl-iarəp rəhan netāmim tuelef

(Mak 6:7-13; Luk 9:1-6)

⁵ Kən nian Iesu tāmahl-iarəp rəhan netāmim tuelef māmə okotuwīn motol wək rəhan, tēmaupən məghat kəm ilat māmə, “Itəmat onəsotuwīnən o netəm min un sənəmə noanol min rəha Isrel, kən məsotuwīnən e taon kit rəha netəm Sameria, ⁶ mətō onəkotuwīn o noanol min rəha Isrel itəm kotahmən e sipsip min koatəluə. ⁷ Kən nian nakotuwīn, nəkotəkəike motən-iarəp māmə, ‘Nian itəm Uhgīn otərəməərə e netāmim rafin lan, tīnatuwa iuəhkir.’

⁸ “Kən itəmat nəkotəkəike motol netəm koatimis kotəwir min. Kən itəmat nəkotəkəike motol netəm kəmotimis kotəmegəh min. Kən netāmim itəm leprosi tatol ilat, nəkotəkəike motol nipətīlat tuwa məwir min. Kən netāmim itəm narmin rat tətətig elat, itəmat nəkotəkəike matəhg-iarəp narmin rat min kotuwīn isəu olat. Kən nəsanənən itəm nəmotos, nəməsotosən nəmtin. Kən onəkotəkəike motol wək əm, netāmim okəsotuwīn itəmat lan. ⁹ Nian nakotuwīn, nəsotosən məni. ¹⁰ Kən məsotəmikən rəhatəmat kətim min. Kən natimnat itəm nakoatuwīn-in, in əm un, məsotos minən iahgoau kit min. Kən məsotosan put, ne kasikin rəhatəmat min. Iatən nəhlan mətō-inu tətətip əm māmə katos-ipən kəm iolwək min natimnat itəm tətətip o natigən rəhalat.

¹¹ “Nian nakotuwīn e taon kit o latuənu kit, nəkotəkəike motəhm etāmim kit itəm nikin tagien māmə nakotuwīn mətətig itəmat min, kən nakoatətig ikin əh mətōarus-pən nian nakotiet min. ¹² Nian nakotuwīn kətətig e nimə kit, nəkotəkəike kəghat wir kəm ilat māmə, ‘Nəməlinuən tətətig otəmat.’ ¹³ Kən okəmə netāmim e nipəgnoa nimə u, nikilat tagien māmə okotos itəmat, kən pəs rəhatəmat nəghatən rəha nəməlinuən tətətig olat. Mətō okəmə nikilat tasagienən otəmat, nəkotəkəike mōtos nəghatən rəha nəməlinuən moatuwīn.

¹⁴ “Kən okəmə netāmim neen kəsotolkeikeən māmə okotit itəmat nakotuwīn e rəhalat nipəgnoa nimə, o kəsotətəlig-inən rəhatəmat nəghatən, kən nian nəkoatiet e nimə rəhalat, o rəhalat latuənu, nəkotəkəike motohapispis rəkis nisip e nelkitəmat māmə ilat kotitun māmə nəmotəuhlin-pən məntaətəmat olat. ¹⁵ Nipahrienən iatən kəm itəmat, e nian itəm Uhgīn otakil netāmim, nalpīnən rəha netəm min əh in otəskasik pik maprəkis-in nalpīnən rəha netəm kotərat aupən e taon mil əh, Sotom ne Komora.”

Netāmim okotol tərət kəm netāmim rəha Iesu

¹⁶ Kən Iesu tāmətəkəike matən māmə, “Otətəlig-in-tu. Etahl-ipən itəmat nakoatuwīn təhmen e sipsip min itəm kəmotuwīn ilugin e kuri iarupīn min. Onəkotəkəike motenatig wir təhmen e malikim, kən itəmat motan mətig təhmen e mənig mak. ¹⁷ Onakoatəto wir itəmat

9:35: Mat 4:23; Mak 1:39 9:36: Nam 27:17; 1 King 22:17; Sek 10:2; Mat 14:14; Mak 6:34 9:37: Luk 10:2 10:1: Mak 6:7; Luk 9:1 * 10:4: Selot in suah kit itəm in tatətul əskasik o kantri rəhan. Əplan e tiksonari. 10:6: Jer 50:6 10:7: Mat 3:2; 4:17; Luk 10:9,11 10:9: Luk 10:4 10:10: Luk 10:7; 1 Kor 9:14 10:12: Luk 10:5-6 10:14: Luk 10:10-12; Wək 13:51 10:15: Mat 11:24; Jaj 7 10:16: Luk 10:3; Rom 16:19

o netāmim, mæto-inu ilat okotilas itæmat mæmæ nækoatætul e niganæmti kaonsel ræhalat, kæn okotalis itæmat æpæh imæ e nimæ ræha nuæfimînæn.

¹⁸ “Kæn mæto-inu itæmat netāmim ræhak, okotewkækan itæmat nakotuwîn motætul e niganæmti etæm-iasol min ræha kapman min, ne kig min mæmæ onækotæn-iaræp næghatæn tæwir ræhak e niganæmtilat, kæn e niganæmti laiuluæ min. ¹⁹ Nian ilat okotuwa motilas itæmat, kæn nikitæmat tæsæht pikæn mæmæ onækotuwîn motæn mæmæ naka, o nakotæhrol nulan motæghat. Næsoatæginæn mæto-inu Narmin Ræha Uhgîn, in otos-îpinæ næghatæn itæm onækotæn e nian ætuatip æh. ²⁰ Næsoatæginæn mæto-inu sænæmæ itæmat onækotæghat, mæto Narmin Ræha ræhatæmat Tata, otos-îpinæ næghatæn kæn itæmat mæmæ nakoatæn-iaræp.

²¹ “Netāmim okotegæhan-in-pæn pialat ætuatip min kæn ræhalat tikimîr min mæmæ okotohamnu ilat, kæn tata min okotol mihîn min kæn nenætilat ætuatip min, kæn nisualkælæh okotætul motol nolæn ahmen min æm kæn ræhalat tata min ne mama min mæmæ okotohamnu ilat. ²² Netāmim rafin okotetæhau itæmat o nærgæk. Mæto etæm otætul æskasik mætoarus-pæn natimnat min un okotol namnun, kæn Uhgîn otosmegæh. ²³ Nian okotol tærat kæn itæmat e taon kit, kæn nakotiet motagim motuwîn e taon pisin kit min. Iatan pahriæn kæn itæmat mæmæ okol næsotuwîn rafinæn e taon min ræha Isrel mætoarus-pæn Næti Etæmim in otuwa min.

²⁴ “Netāmim itæm koatætæg-in, okol kæsotaprækis-inæn ræhalat iægætun, kæn iolwæk min, okol kæsotaprækis-inæn ræhalat etæm-iasol. ²⁵ Netæm katægætun ilat, kotækæike motagien mæmæ okotuwa motahmen e iægætun ræhalat, kæn iolwæk min kotækæike motagien mæmæ okotuwa motahmen e etæm-iasol ræhalat. Io, io etæm-iasol ræha nimæ. Okæmæ netāmim neen kotæn rat io mæmæ io Pielsepul, u nærgin kit ræha Setan, kæn okol tahmen min æm e iolwæk min ræha nimæ ræhak.”

*Etæmim ræha Iesu
tæsæginæn etæmim
(Luk 12:2-7)*

²⁶ Kæn Iesu tæmæn mæmæ, “Tol næhlan, æsoatæginæn netāmim. Natimnat itæm netāmim koatætætain, Uhgîn otilas-iaræpa ikin tagæhag ikin, kæn natimnat itæm netāmim koatæhluæg-in, Uhgîn otilas-iaræpa, netāmim rafin kotæplan. ²⁷ Natimnat itæm iatæn kæn itæmat e næpinæpæn, itæmat onækotækæike motæn-iaræp min e næhag-æhagæn, kæn natimnat itæm iatæn anion, itæmat onækotækæike motæn-iaræp asol e niganæmti netāmim.

²⁸ “Soatæginæn netæmim itæm kotitun nohamnuæn nipætætæmat, mæto okol kæsotohamnuæn nærmîtæmat. Mæto nækotægin Uhgîn itæm titun nærækinæn nipætætæmat ne nærmîtæmat e nigæm asol. ²⁹ Otæplan-tu. Mænig ælkælæh min, netāmim koatol-salim-in mænî ækæku æm. Mæto okæmæ ræhatæmat Tata Uhgîn tæsægæhan-inæn ilat, okol kit tæsimisæn. ³⁰ Kæn noanutæmat e ræhatæmat-kapæ, Uhgîn tæfafin rafin ilat. ³¹ !Tol næhlan, soatæginæn! Uhgîn tolkeike pik itæmat taprækis-in mænig ælkælæh min æh.

³² “Tol næhlan, okæmæ etæmim otæn-iaræp nærgæk e niganæmti netāmim, kæn io min iatæn-iaræp nærgin e niganæmti ræhak Tata e nego e neai. ³³ Mæto okæmæ etæmim otæn-iaræp e niganæmti netāmim mæmæ in sænæmæ ræhak, kæn ekæn-iaræp e niganæmti ræhak Tata e nego e neai mæmæ in sænæmæ ræhak.

³⁴ “Nikitæmat tæsæhtæn mæmæ emuwa mæmæ ekælæhæu næmælinuæn e nætueintæn. Emæsuwamæn mæmæ ekælæhæu næmælinuæn, mæto emuwa mæmæ ekol netāmim kotæmou. ³⁵ Iatæn næhlan mæto-inu emuwa mæmæ ekol iærman otol timæht ilau ræhan tata, kæn pætæn otol timæht ilau ræhan mama, kæn pætæn otol timæht ilau uhun, ³⁶ kæn etæmim otol tikimîr ilat atip ræhan min. †

³⁷ “Kæn etæmim itæm tolkeike pik ræhan tata ne mama taprækis-in io, in tæsahmenæn mæmæ otuwa ræhak etæmim. Kæn etæmim itæm tolkeike pik netin lærman o pætæn taprækis-in io, in tæsahmenæn mæmæ otuwa ræhak etæmim. ³⁸ Kæn etæmim itæm tæsilæsæn ræhan nig kæmlæluau muarisig-in io, ‡ in tæsahmenæn mæmæ otuwa ræhak etæmim. ³⁹ Kæn etæmim itæm tatol pik wæk

10:20: Mak 13:9-11; Luk 12:11-12; 21:12-15 **10:20:** Jon 14:26 **10:21:** Jon 14:26 **10:24:** Luk 6:40; Jon 13:16; 15:20 **10:25:** Mat 9:34; 12:24; Mak 3:22; Luk 11:15 **10:26:** Mak 4:22; Luk 8:17 **10:28:** Rom 8:31; Jem 4:12
10:31: Mat 6:26 **10:33:** Luk 12:8-9 **10:36:** Maeka 7:6; Luk 12:51-53; † **10:36:** Nuwamæn ræha Iesu otol mæmæ netāmim okotoor ilat min mæto-inu, neen okotahatata lan, mæto neen okotahatætan lan, kæn moatetæhau. **10:37:** Luk 14:26-27 ‡ **10:38:** Nipæti næghatæn ræha Iesu sænæmæ ræhan netāmim okotækæike kimis e nig kæmlæluau tahmen æm lan. Nipæti næghatæn u mæmæ kitat rafin kitæh kitæh kotækæike motegæhan-in mæmæ Uhgîn otol næwian e næmegæhan ræhatat. Okæm-naka netāmim okotol næratæn kæn kitat, okæm-naka kitat okotimis o nærgin, o kæn-naka næratæn min æh otasuwanæn e næmegæhan ræhatat. Kitat kotæruru, mæto kotætul matip æm o natigæn e næmegæhan itæm Uhgîn tolkeike.

əm məmə rəhan nəmegəhən e nətueintən u in otəwir, otəmkarəpən e nəmegəhən pahrien. Məto etəmim itəm otimis o nərgək, in otos nəmegəhən liliin.

⁴⁰ “Kən etəmim itəm tatos itəmat e nikin agien, kən tahmen əm məmə tatos io e nikin agien. Kən etəmim itəm tatos io e nikin agien, kən tahmen əm məmə tatos etəm u itəm təmahl-ipa io. ⁴¹ Kən etəmim itəm tatos e nikin agien ien rəha Uhgın, məto-inu in titun məmə suah u in ien rəha Uhgın, in otos nətouan lan, tahmen əm e itəm ien min koatos. Kən etəmim itəm tatos e nikin agien etəm ətuatip, məto-inu in titun məmə in etəm ətuatip, in otos nətouan lan, tahmen əm e etəm ətuatip. ⁴² Kən etəmim itəm tatos-ipən nəhau əpəp noan-məsin əm kəm rəhak etəmim, məto-inu in titun məmə rəhak etəmim, nat əpnapin rəhak etəmim in ləhau agin, nıpahrienən iatən kəm itəmat məmə, okol təsəmkarəpənən e rəhan nətouən.”

11

Iesu ne Jon Baptais (Luk 7:18-35)

¹ Nian Iesu tinol namnun nəgətunən rəhan netəm tuelef, təmiet ikin əh muwin e taon min e nitən Kalili, matəgətun netəmim kən matən-iarəp nəghatən rəha Uhgın kəm ilat.

² E nian əh, Jon Baptais tətətig e kalapus, kən in təməto namnusən e wək itəm Iesu tatol. Kən təmahl-ipa rəhan neen netəmim kotuwın motəpəh ron məmə, ³ “?Təhro? ?Ik u etəm kəmatən aupən məmə suah kit otuwa, o itimat ekoatəsahgin etəmim kit min məmə otəpanuwa min?”

⁴ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Otuwin motəplan Jon motən-ipən nat naka itəm nəmotuwa motəto kən motəplan: ⁵ netəm niganəmtilat təpis kınəotəplan nat. Kən netəmim itəm nelkilat tərət kınətəto təwir kən minotaliwək. Kən netəm min u kəmotos nimisən leprosi, nuwigilat tinəwir. Kən netəm min u matəlgilat təmalu, roiu matəlgilat tinoag, kən netəm min u kəmotimis, kınətəmegəh min. Kən ian-rat min, roiu əh suah kit tinatən-iarəp namnusən təwir kəm ilat. ⁶ Etəmim otətig e nəwıwıwən pahrien okəmə in təsəhlmanən rəhan nahatətən lak o natimnat itəm io ekol.”

Iesu təməghat-in Jon Baptais

⁷ Nian netəmim rəha Jon koatitəlig, kən Iesu tinətuoun matəghat-in Jon kəm netəm min u koatəpələh əh-ikin, matən məmə, “?Aupən, nəmotuwın ikin taruən-aruən ikin məmə nəkotəplan naka? ?Nəmotuwın məmə nəkotəplan suah kit tahmen e nuwig itəm nımətəg tətəhləpik-ahləpik əpnapin əm? Kəp. ⁸ ?Kən təhro itəmat nəmoatiet, məmə nəkotəplan suah kit itəm tatuwın e napən wır nəmtin tiəkis? Kəp. Netəm kotuwın e napən wır tol nəhlan, nian rafin kotətig e nımə rəha kig. ⁹ ?Kən təhro itəmat nəkoatiet, məmə nəkotəplan ien kit? Əwəh, nıpahrienən, kən etəmim əh in ilis taprəkis-in ien. ¹⁰ Inu etəm Naəa Rəha Uhgın təmatəghat-in nian Uhgın təmən məmə,

‘Otəplan-tu. İatahl-ipinə rəhak iahləpis itəm otos rəhak nəghatən.

In otəpən-in ik məmə otol əpen-əpenə e rəham suatip.’

¹¹ Nıpahrienən iatən kəm itəmat, etəmim tikə itəm təmaiir e nətueintən in ilis taprəkis-in Jon Baptais, kən məto etəm ləhau agin e nərəmərəən rəha Uhgın, in ilis taprəkis-in Jon. ¹² E nian Jon Baptais təmətuoun matən-iarəp nəghatən rəha Uhgın mətoarus-pa roiu, nərəmərəən rəha Uhgın in təskasik məmə otol wək matuwın. Kən netəmim itəm kotəskasik kətalkut pik məmə okotuwın motətig əhgin. ¹³ İatan nəhlan məto-inu, aupən agin mətoarus-pa nian rəha Jon, nəghatən min rəha Lou itəm Uhgın təmos-ipən kəm Moses, ne nəghatən min rəha ien min rəha Uhgın, koatən-iarəp nərəmərəən rəha Uhgın. ¹⁴ Kən okəmə nikitəmat təgien məmə nakotos nətəlgən u, ekən məmə Jon in Elaija itəm in ien kit aupən kəmatən məmə otuwa. ¹⁵ Etəm matəgin tətig, təwir məmə in otətəlig-in wır kən mitun nəghatən min u.

¹⁶ “?Netəm min u itəm koatətig roiu, ilat kotəhrol nulan? İlat kotəhmen e nisualkələh itəm koatəpələh ikin katol maket ikin moatakuhl motəun-in ilat min neen məmə, ¹⁷ ‘İtimat emotəhl nau kəm itəmat məmə onakoatol danis rəha nagiənən lan, məto itəmat nəkəsotələn danis. Kən itimat eməotəsək eiüə rəha nimisən, məto nəsotəsək kitat min itimat.’ ¹⁸ İatan nəhlan məto-inu Jon təmuwa, kən matətuakəm mətəpəs nagwənən matəfak kəm Uhgın, kən məsənimən wain. Kən netəmim kotən məmə, ‘Suah əh, narmin rat kit tətətig lan.’ ¹⁹ Məto nian io, Nəti Etəmim, emuwa kən mətagwən kən matənim wain, kən netəmim kotən məmə,

10:39: Mat 16:24-25; Mak 8:34-35; Luk 9:23-24; 17:33; Jon 12:25 **10:40:** Mak 9:37; Luk 10:16; Jon 13:20 **11:5:**

Aes 35:5-6; 61:1 **11:10:** Mal 3:1; Luk 1:76 * **11:11:** Ves u tatən məmə wək rəha Jon, in wək itəm tatos nisiiəin. In tatol əpen-əpenə suatip rəha Kristo itəm Uhgın otahl-ipa, kən in tatən-iarəp məmə Kristo tinatuwa. Wək u in wək asol. Kən Jon in etəm-iasol məto-inu in tatos wək əh. Məto nat kit itəm in təwir taprəkis-in wək rəha Jon, in məmə suah kit tatəwa etəm rəha Uhgın nian in tətəhatə e İesu Kristo. **11:13:** Luk 16:16 **11:14:** Mal 4:5; Mat 17:10-13; Mak 9:11-13

'Otəplan-tu, suah əh in etəmim rəha nagwən pikən ne etəmim rəha napisən, kən motan kələh ilat netəmim rəha nosən mənə e takis, ne netəmim itəm nol təfagə.' Məto netəmim itəm koatətəu-pən nitunən rəha Uhgın koatol wək wir min. Kən wək wir min əh koatəgətun məmə nitunən rəha Uhgın in nipahrienən."

Nəhməən asol otuwa
(Luk 10:13-15)

²⁰ Kən Iesu təməghat əskasik e netəm e taon min əh itəm in təmöl nat pispis tepət ikin e niganəmtilat. Təməghat nəhlan məto-inu ilat kəsotəuhlinən nətəligən rəhalat o rəhalat nolən rat min. ²¹ Təmən məmə, "!'Itəmat netəm Korasin, kəsi, nəhməən asol otuwa otəmat! 'Itəmat netəm Petsaeta, kəsi, nəhməən asol otuwa otəmat! Məto-inu emol pap nat pispis tepət e taon rəhatəmat! Kən okəmə emol natimnat min əh əpəh Taea ne Saeton aupən, okol netəmim əh-ikin əh kəmotəuhlin rəhalat nətəligən e nolən rat min, kən ilat kəmotuwın e natimnat rat motuwın moatəpələh e nəmtap e nigəm motəgətun məmə koatəto tərət agin o rəhalat nolən rat min.

²² Məto iatən kəm itəmat məmə e nian əh itəm Uhgın otol nalpinən kəm netəmim, nalpinən rəhatəmat in otəskasik, maprəkis-in nalpinən rəha netəm Taea ne Saeton aupən ikin. ²³ "Kən itəmat netəm Kapaneam, nikitəmat təht məmə Uhgın otilas-ipər itəmat e ikin rəha nisaiiən əpəh e nego e neai? !Kəp! Məto Uhgın otəhlman itəmat nakotuwin ləhau agin, imə naulisən, məto-inu emol nat pispis tepət e taon rəhatəmat. Kən okəmə emol natimnat min əh əpəh Sotom, kən netəm ikin kəmotəuhlin rəhalat nətəligən, kən okol Uhgın təməsərkəkinən Sotom, kən təmətətig əm mətoarus-pa u-roiu. ²⁴ Məto iatən kəm itəmat məmə e nian əh itəm Uhgın otol nalpinən kəm netəmim, nalpinən rəhatəmat in otəskasik, taprəkis-in nalpinən rəha netəm Sotom aupən ikin."

Itəmat itəm ninotəpou
(Luk 10:21-22)

²⁵ Kən e nian əh, Iesu təməfak matən məmə, "Tata Uhgın, ik İərəməərə rəha natimnat rafin ilis e neai ne ləhau e nətueintən. İatənwiwi ik məto-inu nəməhluaig-in nipəti natimnat min u e niganəmti netəmim itəm kotenatig motitun wir nat. Kən nəmol-arəp kəm netəmim itəm kotahmen-pən əm e nisualkələh məmə okotitun wir. ²⁶ Əwəh, Tata, inu nat kit itəm nəkolkeike."

²⁷ Kən Iesu təmatəkəike matən kəm ilat məmə, "Rəhak Tata təmos-ipa nitunən rafin agin kəm io. Kən suah kit tikə itəm titun wir io u Nəti Uhgın, məmə io pah ətuatip. Məto Tata Uhgın əm titun. Kən suah kit tikə itəm titun wir Uhgın, məto io pisin əm u Nəti Uhgın, ekitun, ne netəmim itəm io emitəpən məmə ekol-arəp Tata Uhgın kəm ilat.

²⁸ "Otuwa ron io, itəmat itəm nəkotol pik wək kən ninotəpou o natipa-inən katipa əfigəm min, kən ekos-ipinə namegən.† ²⁹ Pəs kotalis rəhak katipa, kən pəs iakaupən məgətun itəmat lan. İatən nəhlan məto-inu io etəm mətig, kən rəhak nətəligən in ləhau. Kən onəkotos namegən e rəhatəmat nəmegəhən. ³⁰ Tol nəhlan məto-inu rəhak wək ekos-ipinə kəm itəmat in timətig, kən rəhak katipa in toigoig."

12

İərəməərə rəha Sapat
(Mak 2:23–3:6; Luk 6:1-11)

¹ Kən e nian əh e Sapat kit, Iesu ne rəhan min netəmim kəmotaliwək motuwın-pən e nasumən rəha wit, nat kit tahmen e rais, kən rəhan netəmim nəumis təmus ilat, kən kəmotəhl noa wit kən motun. ² Məto nian Farisi min kəmotəplan ilat, kən kəmotən-ipən kəm Iesu məmə, "!'Ei, əplan-tu! Rəham netəmim koatol nat kit itəm koatətgəhl Lou rəha Sapat."

³ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, "?Nəmotafin o kəp, nat naka itəm Kig Təfit təmöl aupən, nian in ne rəhan min netəmim nəumis təmus ilat? ⁴ In təmuwın imə e Nimə Tapolen Rəha Uhgın, kən mos pıret mun itəm pris min kinotos-ipən rəkis kəm Uhgın. Kən nolən əh tatətgəhl Lou, məto-inu pıret əh, Lou tatən məmə pris min əm kotitun nunən. ⁵ ?Kən nəmotafin e Lou o kəp, məmə nian rafin e Sapat, pris min əpəh e Nimə Rəha Uhgın, ilat koatol wək rəhalat itəm tatətgəhl Lou rəha Sapat? Məto Uhgın tatəplan məmə nat əh in tətəuatip əm.

11:19: Mat 9:14 **11:22:** Aes 23; Esik 26-28; Joel 3:4-8; Amos 1:9-10; Sek 9:2-4 **11:23:** Jen 19:24-28; Aes 14:13-15
11:24: Mat 10:15; Luk 10:12 **11:25:** 1 Kor 1:26-29 **11:27:** Mat 28:18; Jon 1:18; 3:35; 10:15; 17:2 † **11:28:**
Nəghatən u 'natipa-inən katipa əfigəm min' tatəghat-in Lou rəha netəm İsrəl itəm kotahmen e nat təfigəm məto-inu Lou min u, ilat kotəskasik pik, kən tiakis o nolən. **11:28:** Jer 31:25 **11:30:** 1 Jon 5:3 **12:1:** Dut 23:25 **12:2:**
Eks 20:10 **12:4:** 1 Saml 21:1-6 **12:4:** Lev 24:5-9 **12:5:** Nam 28:9-10

⁶ Mæto iatæn kəm itəmat mæmə suah kit u ikin-u in ilis taprækis-in Nimə Rəha Uhgín. ⁷ E Naoa Rəha Uhgín, in tatən mæmə, 'Nat kit tatol níkik tətágien, inu mæmə onəkotasəkítun netəmim, mæto sənəmə rəhatəmat sakrifais min itəm nakoatol moatos-ípa kəm io itəm tatol níkik tətágien.'

Okəmə nəkotítun nípəti nəghatən u, kən netəm min u itəm kotətuatíp, okol nəsotakílən ílat motən mæmə ílat koatol nolən rat. ⁸ Iatən nəhlan mæto-inu io, Nəti Etəmim, io iəramə rəha Sapat."

⁹ Kən Iesu tāmiet íkin əh, maliwək matuwín əpəh imə e nimə rəha nuəfiminən rəhalat. ¹⁰ Kən əmun íkin əh, suah kit əh-íkin nelmín təmímis, təsəg-ətuatíp-inən. Kən kəmotətapəh o Iesu mæmə, "Təhro? ?In tətúatíp e Lou mæmə e Sapat, etəmim titun nol-wírən etəmim itəm tətímis?" Ílat kəmotətapəh ron mæto-inu koategəs-in nat tərət kit rəha Iesu itəm ílat okotíləs-ípən in e kot ron.

¹¹ Kən Iesu təmən-ípən kəm ílat mæmə, "Okəmə itəmat kit rəhan kit sípsíp, kən sípsíp un tíwíg-pən e noakímil e Sapat, níkítəmat təht mæmə suah əh otuwín miuw-pər-pa min? !Əwəh! Otəkəike muwín miuw-pər. ¹² !Məto etəmim, in nat keike taprækis-in sípsíp! Kənu, in tətúatíp əm e Lou mæmə natol nat itəm təwír e Sapat."

¹³ Kən təmən-ípən kəm etəm nelmín təmímis mæmə, "Əg-ətuatíp-in-tu nelməm." Kən təməg-ətuatíp-in nelmín, kən nelmín tinuwa minəwír agin min, tinahmən e nelmín kit min. ¹⁴ Məto Farisi min kəmotiet motuwín ihluə minoatəte noa ron mæmə okotohamnu Iesu.

Iolwək itəm Uhgín təmítəpun

¹⁵ Kən Iesu təmitun nətəlígən rəhalat, kən tāmiet íkin əh. Kən netəmim tēpət kəmotuarisig in. Kən in təmól-wír nímísən rafín rəhalat kotuwa motəwír min. ¹⁶ Kən təmən-íəhau ílat mæmə okasotən-íarəpən in kəm netəmim min. ¹⁷ Natímnat min əh kəmotiet mæmə nəghatən rəha Naoa Rəha Uhgín otuwa mol nípahrienən lan. Uhgín təmos-ípən kəm ien Aesea u aupən o nən-íarəpən mæmə,

¹⁸ "Inu iolwək rəhak itəm io enítəpun rəkis, íakolkeike píkin in, kən níkik tagien píkin ron.

Kən io oekol mæmə Narmín Rəhak otuwa məriəoh lan.

Kən in otən-íarəp nolən ətuatíp rəhak ne nosmegəhən rəhak e nígənəmti netəmim e nəptən písin písin min.

¹⁹ Okol in təsərgəhəuən kən məsəgət əfaməhən, məsəghat píkən íkin netəmim kotərgəfímən ílat min íkin.

²⁰ In etəm mətíg,

kən in otol təwír kəm netəmim itəm koatəpou kən rəhalat nəsanənən tíkə.*

In otol nəhlan mətoarus-pa nolən itəm in tətúatíp, otol win e nolən itəm tərət.

²¹ Kən netəm u sənəmə noanol min rəha Isrel, ílat okotələhəu-pən əskasik rəhalat nətəlígən tətátig lan, mæmə in otosmegəh ílat."

Iesu ne Pielsepul

(Mak 3:20-30;

Luk 11:14-23; 12:10)

²² Kən netəmim kəmotíləs suah kit motuwa kəm Iesu itəm nígənəmtin tēpis kən təsəghatən mæto-inu narmín rat kit tətátig lan. Kən Iesu təmól-wír min, kən suah əh tənətaplan nat kən minətəghat. ²³ Kən netəmim rafín narmilat təmiwíg motən mæmə, "Okəmə naka suah u in Mípi Kíg Təfít itəm Uhgín təmən mæmə otahl-ípa?"

²⁴ Kən nian Farisi min kəmotəto nat əh ne nəghatən lan, kən kəmotən mæmə, "Suah əh tətəhg-íarəp narmín rat min e nəsanənən əm rəha Pielsepul u etəm-iasol rəha narmín rat min."

²⁵ Məto Iesu titun nətəlígən rəhalat, kən təmən-ípən kəm ílat mæmə, "Okəmə netəmim e kantri kit koatoor ílat min, kən okotərkín rəhalat kantri. Kən təhmen-pən əm e taon kit o latuənu kit, okəmə netəmim kotoor ílat min, kən okotərkín taon un o latuənu un.

²⁶ "Kən okəmə Setan tətəhg-íarəp narmín rat min rəhan e netəmim, kən tatol atíp əm tikímír kəm in. ?Kən otəhro nulan, rəhan nəraməəən otatúl? ²⁷ ?Kən okəmə io íatəhg-íarəp narmín rat min e nəsanənən rəha Pielsepul, kən təhro e rəhatəmat min netəmim? ?Ílat koatəhg-íarəp narmín rat min e nəsanənən rəha pəh? ?Rəha Setan? Kəp. Kən tərət mæmə nakoatən mæmə io íatol nəhlan. Tol nəhlan, rəhatəmat netəmim okotakíl nəghatən

12:6: Mat 12:41-42 **12:7:** Hos 6:6; Mat 9:13 **12:10:** Luk 14:3 **12:12:** Luk 14:5 **12:14:** Jon 5:16 **12:16:**

Mat 8:4; Mak 3:12 **12:18:** Mat 3:17 * **12:20:** Nəghatən Kris ətuatíp rəha ves 20 tatən mæmə, "Okol təsəghələn nuwíg kit itəm təkəko, kən okol təsəmkəmis agin-əhən wík rəha lait itəm tətəhaním əm." **12:21:** Aes 42:1-4 **12:24:** Mat 9:34; 10:25

min rəhatəmat, motən məmə in neueiuəən. ²⁸ Məto okəmə iatəhg-iarəp narmin rat min e nəsanənən rəha Narmin Rəha Uhgın, kən nərəmərəən rəha Uhgın tınuwa rəkis otəmat.

²⁹ “Kən ekən e suatip kit min tol nulan məmə, etəmim kit tika məmə titun nuwınən e nımə rəha etəmim kit itəm təsanən məmə otəmik rəhan natımmat. Məto otaupən mälis ətain etəm u itəm təsanən, uarisig tapanuwın imə məmki-rəkis rəhan natımmat.

³⁰ “Etəm u itəm təsuarisig-inən iö, in rəhak tikimır. Kən etəm u itəm təsərgətəinən sipsip min, in tator ilat kotəgim atit. ³¹ Tol nəhlan iatən kəm itəmat məmə, Uhgın ofafəl rəkis nolən rat min rafin pisin pisin, † ne nəghatən rat min rafin pisin pisin itəm netəmim koatən lan, məto otol nalpinən kən məsaluınən nəghatən rat min itəm netəmim koatən e Narmin Rəhan. ³² Kən okəmə etəmim tatən rat io, Nəti Etəmim, kən Uhgın otaluın kən məsalpinən. Məto etəmim itəm tatən rat Narmin Rəha Uhgın, Uhgın okol təsaluınən nian kit, e nətueintən u, ne e nian itəm tatuwa. ‡

³³ “Okəmə nig in təwir, kən noan in təwir, okəmə nig in tərət, kən noan in tərət. Tol nəhlan məto-inu itəmat nəkotəplan əm e noa nig məmə nig in təwir o nig in tərət. § ³⁴ ! Itəmat nəkotəhmen e sinek! Itəmat noatol nolən eko-eko, kən itəmat netəm nakotərat. Okol nəsotənən nat təwir kit, məto-inu nian etəmim tatəghat, tatən əm nat naka itəm tərıoah e nıkin. ³⁵ Etəmim itəm nətəligən təwir tərıoah e nıkin, nian rafin in tatən nat itəm in təwir. Kən etəmim itəm nətəligən rat tərıoah e nıkin, nian rafin in tatən nat itəm tərət. ³⁶ İatən kəm itəmat məmə e nian Uhgın otakil netəmim lan, netəmim okotəkəike kən-iarəp kəm in məmə təhro ilat kəmoatən nəghatən rat ərnəpin min rafin rəhalat. ³⁷ Tol nəhlan, in otakil rafin nəghatən pisin min rəhatəmat, məmə itəmat netəm kotətuatip o netəm kotərat.”

Nəmtətin rəha Jona

(Mak 8:12; Luk 11:29-32)

³⁸ Kən iəgətun min neen rəha Lou ne Farisi min kəmotən-ıpən kəm in məmə, “İəgətun. Ekotolkeike məmə ekotəplan nəmtətin kit itəm tapispis itəm ik onəkol.”;

³⁹ Məto təməni-ıpən kəm ilat məmə, “İtəmat netəm roiu ne, nakotərat, nəmotəpəs rəhatəmat nahatətəən o Uhgın, təhmen e pətan kit tapəs rəhan iərman matətəu-pən suah pisin. Kən roiu nakotolkeike məmə ekol nəmtətin kit itəm otəgətun məmə emisi-pən o Uhgın. Məto Uhgın otos-ıpən əm nəmtətin kit itəm əm, kən inəh nəmtətin rəha ien əh Jona. ⁴⁰ Təhmen əm məmə Jona təməni əm e nian kisi lapin ne nərauiəgən e nərpı nəm asol, kən Nəti Etəmim, in otəmähl nian kisi lapin ne nərauiəgən əpəh e niki nəptən.

⁴¹ “E nian əh itəm Uhgın otakil netəmim rafin, kən netəm Nineva aupən, ilat okotətul motən-iarəp məmə itəmat noanöl rəha İsrəl nakotərat. Okotitun nəhlan nəhlan məto-inu nian ilat kəmotəto nəghatən rəha ien əh Jona, ilat kəmotəuhlin rəhalat nətəligən o rəhalat nolən rat min. Kən otəplan-tu, suah kit itəm ilis taprəkis-in Jona tınuwa. ⁴² Kən e nian əh itəm Uhgın otakil netəmim rafin, kən kwın rəha nəptən pis ikin, in otətul mən-iarəp məmə itəmat netəm nakotərat. Otitun nəhlan nəhlan məto-inu, in təmıet e nıkalın nəptən əpəh isəu əgin, kən malıwək muwa məmə otəto nəghatən rəha Kig Solomon itəm tenatig wir. Kən otəplan-tu, suah kit itəm ilis taprəkis-in Kig Solomon tınuwa.

⁴³ “Nian narmin rat tiet e etəmim, kən in otuwın malıwək mətan əpəh ikin nig ne nıamıtə tika ikin, kən nəhau tika ikin, mətegəs-in ikin otatig məmeg ikin, məto təsəplanən. ⁴⁴ Kən tən atip əm kəm in məmə, ‘Ekitəlig-pən e rəhak nımə itəm emisi-pən ikin.’ Kən nian tuwa məplan nımə, etəmim tika ikin, kən kəmafəl, kən məlin wir natımmat. ⁴⁵ Kən tuwın wir narmin rat sepin min itəm kotərat pik taprəkis-in in, kən motuwın imə motatig, kən natigən rəha suah əh roiu tərət pik taprəkis-in rəhan natigən itəm aupən. Kən kotəhmen əm e itəmat netəm kotərat itəm nəkotatig roiu.”

Mama rəha İesu ne pian min

(Mak 3:31-35; Luk 8:19-21)

⁴⁶ Nian İesu tatəghat əh kəm netəmim, kən rəhan mama ne pian min koatətul əpəh ihluə moatətapəh-in məmə okotəghat kəm in. ⁴⁷ Kən etəmim kit təməni-ıpən kəm İesu məmə,

12:28: Wək 10:38; 1 Jon 3:8 **12:30:** Mak 9:40; Luk 9:50 † **12:31:** Uhgın tətəfəl rəkis nolən rat min nian netəmim kotəuhlin rəhalat nətəligən kən moatətapəh-in məmə in otaluın məsalpinən rəhalat nolən rat min. **12:31:** Hip 6:4-6 ‡ **12:32:** Netəmim neen kətan məmə nəghatən u tatəghat-in netəm min u itəm kəmoatən məmə İesu tatol-wir netəmim e nəsanənən rəha Setan. Təhmen əm məmə ilat kotaun-in məmə Narmin Rəha Uhgın in Setan. Netəmim neen min kotən məmə nəghatən u tatəghat-in netəmim itəm kəsotəhatətəən əh e İesu, kən motəpəs wək rəha Narmin Rəha Uhgın.

§ **12:33:** Nıpətı nəghatən rəha İesu məmə in etəm təwir məto-inu tatol əm natımmat wir min. **12:33:** Mat 7:16-20 **12:34:** Mat 3:7; 15:18; Luk 3:7; 6:43-45 **12:38:** Mat 16:1; Luk 11:16; Jon 6:30 **12:39:** Jona 1:17; Mat 16:4; Mak 8:12 **12:40:** Jona 1:17 **12:41:** Jona 3:5 **12:42:** 1 King 10:1; 2 Kron 9:1 **12:45:** Luk 11:24-26; 2 Pita 2:20

“Raham mama ne piam min əpəh ihluə koatətul. İlat kotalkeike məmə okotəghat kəm ik.”*

⁴⁸ Kən İesu təməni-İpən kəm suah əh itəm təməni-İarəp məmə, “?Pah u rəhak mama, kən pah u piak min?” ⁴⁹ Kən mæg-ətuatip-in-pən nelmin mægətu-pən rəhan netəmim, kən mən məmə, “İnu rəhak mama ne piak min! ⁵⁰ İatən nəhlan məto-İnu pah u tatol nəwia rəhak Tata əpəh İlis e nego e neai, in piak, ne winik, ne rəhak mama.”

13

Nimaa nəghatən e nəptən
(Mak 4:1-20; Luk 8:4-15)

¹ E nian ətuatip əh, İesu təmiet e nimə muwin matəpələh əpəh İuəhkir e nİKali Lek Kalili. ² Məto-İnu netəmim tēpət kəmotuwa kətul kİtəlau in, kən in təmuwin e bot kit matəpələh. Kən netəmim kəmoatətul İpar. ³ Kən in təməni-İpən natİminat tēpət kəm İlat e nimaa nəghatən min.

Təməni məmə, “Etəmim kit təmuwin məmə oteatəgtəg rəhan nİKuti wit əpəh e rəhan nasumən. ⁴ Kən nian təməni-İpən rəhan nİKuti wit, neen kəmotİsas-pən e suatip, kən mənİg min kəmotuwa motun İlat rafin. ⁵ Kən nİKuti wit neen kəmotİsas-pən e nəptən İtəm kəpiel İuəhkir əm. Kəmotəwia uəhai əm məto-İnu nəptən noan məsin əm. ⁶ Məto nian mİtgar tər, kən mənİg İlat koatauke-auke məto-İnu nokİlat təseİuauu pİKən. ⁷ Kən nİKuti wit neen kotİsas-pən e nİKİ nəlkosİK, kən nian nİKuti wit kotəwia məto nəlkosİK tətatu-atu İlat kən kəmotəmis. ⁸ Kən nİKuti wit neen min kəmotİsas-pən e nəptən İtəm təwir, kən kəmotəe-İn noalat, neen noalat wan-hanrİt, neen noalat sİKİste, neen noalat tate. ⁹ Etəm matəlİn tatİg, təwir məmə in otətəlİg-İn wİr kən mİtun nəghatən min u.”

¹⁰ Kən netəm rəha İesu kəmotuwa motətəpəh ron məmə, “?Təhro natəghat kəm netəmim e nimaa nəghatən min?”

¹¹ Kən İesu təməni-İpən kəm İlat məmə, “İatən nəhlan məto-İnu İtəmat un, UhgİN təmerəh e suatip otəmat məmə İtəmat onəkotİtun nəghatən anİon min rəha nərəmərəən rəha UhgİN. Məto İlat əh, UhgİN təməserəhən e suatip nulan olat. ¹² Tol nəhlan məto-İnu, etəm u İtəm rəhan əh-İkİN nİtunən, UhgİN otos-İpən min nİtunən kəm in, kən rəhan nİtunən in otepət pİK. Məto etəm u İtəm rəhan nİtunən tİKə, UhgİN otos-İrəkİs rafin rəhan nİtunən İtəm nİKİN təht məmə in tatos. ¹³ İatəghat e nimaa nəghatən kəm İlat məto-İnu İlat koatəplan pap məto kəsotİtunən, kən İlat koatəto pap məto kəsotİtun wİrən. ¹⁴ Nəmegəhən rəhalat tatol nəghatən rəha İen Aesea tatuwa matol nİpahriənən İan. In təməni məmə,

‘Okəotəto, moatəto, moatəto,
məto okol kəsotİtunən.

Kən okəotəplan, moatəplan, moatəplan,
məto okol kəsotİtunən nian kit.

¹⁵ Tol nəhlan məto-İnu nİKİlat tİnuwa məskasİK,
kən kİnotəpou-İn nətəlİg-İnən,
kən motəhtosİg-İn nİganəmtİlat.
Okəmə təsolən nəhlan, okəm-naka İlat okəotəplan e nİganəmtİlat,
kən İlat okotətəlİg-İn e matəlİlat,
kən nİKİlat otəmət-mətİg,
kən okotİtun,

kən okotəuhİn-pa İlat ron İo məmə ekosmegəh İlat.’

¹⁶ Məto İtəmat u, UhgİN təməwte-İn rəhan nəwİrən kəm İtəmat, kən nian nəkotəplan, nəkotİtun, kən nian nakotətəto, nəkotİtun. ¹⁷ Nİpahriənən İatən kəm İtəmat məmə, İen min tēpət ne netəm ətuatip min tēpət kəmotolkeike pİK məmə okəotəplan nat naka İtəm nakoatəplan, məto kəsotəplanən. Kən motolkeike pİK məmə okəotəto nat naka İtəm nakoatəto, məto kəsotətoən.”

¹⁸ Kən İesu təməni-İpən matən məmə, “İtəmat otətəlİg-İn wİr-tu məmə nəkotİtun nİpətİ nimaa nəghatən rəha etəm u İtəm təməni-İpən nİKuti wit. ¹⁹ NİKuti wit İtəm təmİsas e suatip, in təhmen e etəmim İtəm tətə nəghatən rəha nərəmərəən rəha UhgİN, məto in təsİtunən. Kən Setan tuwa mos-İrəkİs uəhai əm nəghatən əh İtəm təmuwin e nİKİN.

²⁰ “Kən nİKuti wit İtəm təmİsas-pən e nİsİp İtəm kəpiel İuəhkir əm, in təhmen e etəmim İtəm tətətə nəghatən rəha UhgİN, kən mos e nİKİN aİİen, ²¹ məto nəkİN təseİuauu pİKən, kən tətətul əm o nian əkuəkİr əm. Nian nəsasəuan, o nərətən tuwa e nəmegəhən rəhan o nəghatən əh, kən təmə uəhai əm e rəhan nəhatətəən.

* 12:47: E kopi oas min neen rəha Nİuəsteman İtəm kəmətə e nəghatən Kİs aupən, ves 47 tİKə. 12:50: Rom 8:29

13:2: Luk 5:1-3 13:12: Mat 25:29; Mak 4:25; Luk 8:18; 19:26 13:15: Aes 6:9-10; Jon 12:40; Wək 28:26-27

13:17: Luk 10:23-24

²² “Kæn nikuti wit itəm tæmisa-pæn e niki nalkosik, in tahmen e etəmim itəm tətō nəghatən rəha Uhgín, mətō rəhan nətəlīgən tatuwín pik o natimnat rəha nətueintən, kæn in tolkeike məmə rəhan nautə otepət, kæn nətəlīgən min əh kotatu-atu nəghatən rəha Uhgín, kæn nəghatən əh tæsoe-inan noan.

²³ “Mətō nikuti wit itəm tæmisa-pæn e nəptən wir, in tahmen e etəmim itəm tətō nəghatən rəha Uhgín kæn mitun nīpətín. Kæn e nəmegəhən rəhan, in otoe-in noan, nian neen noan wan-hanrit, nian neen noan sikiste, kæn nian neen noan tate.”

Nimaa nəghatən e manuwił itəm tərət

²⁴ Kæn Iesu tæmuəh nimaa nəghatən kit min kəm ilat matən məmə, “Nərəmərəən rəha Uhgín, in tahmen e etəmim kit itəm tæmərakin nikuti wit e rəhan nasumən. ²⁵ Mətō nian in ne rəhan min netəmim kəmoatapil, rəhan kit tikimír tæmuwín mərakin nikuti manuwił rat min e rəhan nasumən, kæn magim. ²⁶ Kæn nikuti wit wir min kəmotəwiə motol iahgín motol noalat. Mətō e nian əh, nikuti manuwił rat min kəmotər min motuwa motol iahgín.

²⁷ “Kæn slef min rəha etəmim əh, kəmotuwa motəplan in, motən məmə, ‘Etəm-iasol. ? Nikuti wit min itəm nəmərakin e rəham nasumən, ilat nikuti wit wir min əm, o kəp? ?Mətō tahrō nikuti manuwił rat min kinotər?” ²⁸ Kæn tæmən-ipən kəm ilat məmə, ‘Tikimír kit təmōl nat əh.’

“Kæn rəhan slef min kotən-ipən kəm in məmə, ‘?Mətō tahrō? ?Nakolkeike məmə itimat ekotuwin kew rəkis manuwił rat min əh?’

²⁹ “Mətō tæmən-ipən kəm ilat məmə, ‘Kəpə. Otapəs. Okəmā itimat nakotuwin kew rəkis manuwił rat min, kæn mətā nakotew rəkis min wit wir min. ³⁰ Pəs ilau kərən əm kuər mətōarus-pæn wit tinimətə. Kæn ekən-ipən kəm netəmim itəm okotəulək-in wit məmə ilat okotaupən motew rəkis manuwił itəm tərət motalis o nərakin-pənən e nigəm. Uarisig okotəulək-in wit wir min moatəmik moatuwa e nīpəgnōa nimə rəhak itəm katəlín nagwənən ikin.’ ”

Nimaa nəghatən e

*nikuti mastat**

(Mak 4:30-32; Luk 13:18-19)

³¹ Kæn Iesu tæmuəh nimaa nəghatən kit min kəm ilat məmə, “Nərəmərəən rəha Uhgín in tahmen e nikuti mastat itəm etəmim təmos muwín məfe e rəhan nasumən. ³² Nikuti mastat əh in nətín agín, mətō nian in otəwiə, in otuwa iahgín tahmen e nig kit, kæn mənig min itəm koatiwig ilis okotuwa motol nimaalat e nelmin min.”

Nimaa nəghatən e is

(Mak 4:33-34; Luk 13:20-21)

³³ Kæn Iesu tæmuəh nimaa nəghatən kit min məmə, “Nərəmərəən rəha Uhgín in tahmen-pən e is noan məsín itəm pətan kit tətalkin e flaoa tepət itəm kəmōl-pən e pesin asol, kæn tətahl flaoa rafin tətəsis matol iahgín.”

³⁴ Natimnat min əh rafin, Iesu tæmuəh nimaa nəghatən lan kəm netəmim. Nīpahrienən məmə təməsənən nat kit kəm ilat okəmā təməsuəhən nimaa nəghatən. ³⁵ Nolən əh təmōl nəghatən rəha ien aupən tatuwa matol nīpahrienən lan. Təmən məmə, “Ekən-iarəp rəhak nəghatən e nuəhən nimaa nəghatən min.

Ekən-iarəp natimnat itəm eməhluag-in ilat nian emətəuoun matol nətueintən mətōarus-pa u-roiu.”

Iesu təmən nīpəti nimaa nəghatən e manuwił

³⁶ Kæn Iesu təmiet rəkis e netəmim, kæn muwín e nīpəgnōa nimə kit. Kæn rəhan min netəmim kəmotuwa ron motətapəh məmə, “Ən-tu kəm itimat nīpəti nimaa nəghatən e manuwił itəm təmər e nasumən.”

³⁷ Kæn Iesu tæmən-ipən məmə, “Etəmim itəm tæmərakin nikuti wit e nasumən, inu io, Nəti Etəmim. ³⁸ Kæn nasumən, in nətueintən, kæn nikuti wit wir min, ilat u netəmim rəha Uhgín itəm tətərəmərə elat. Kæn manuwił rat min, ilat netəmim rəha Setan. ³⁹ Kæn tikimír itəm tæmuwín mərakin manuwił rat, in Setan. Kæn nian okəulək-in nasumən, in namnun nian, kæn netəmim itəm koatəulək e nasumən, ilat u nagelo min. ⁴⁰ Okotəmik manuwił rat motən-ətip e nigəm, nolən əh tahmen əm e namnun nian.

⁴¹ “Io Nəti Etəmim, ekahl-ipinə nagelo min rəhak okotuwin ikin iatərəmərə ikin, motoe rəkis natimnat rafin ne netəmim rafin itəm koatiuw-pən netəmim o nolən təfagə rat min.

⁴² Ilat okotərakin-pən ilat e nigəm asol, kæn ikin əh netəmim okotasək kæn moatəgtain

13:22: Luk 12:16-21; 1 Tim 6:9-10,17 * **13:30:** Mastat in nig itəm katol-pən nikutin e nagwənən məmə tatəpien wir. Nikutin in natiəkəku agin. **13:35:** Sam 78:2 **13:40:** Sam 78:2 **13:41:** Mat 24:31; 25:31; Mak 13:27

nəlulilat min. ⁴³ Kən netəm kotətatip okotasia tahmen e mit e nərəməərəən rəha rəhalat Tata Uhgın. Etəm matəligin tatig, in etəkəike matəlig-in wir nəghatən min u.”

Nimaa nəghatən e bokis məni itəm tatəhluaiğ

⁴⁴ Kən Iesu tətəkəike matən məmə, “Nərəməərəən rəha Uhgın in tahmen e bokis məni kit itəm tatəhluaiğ e nəptən kit. Kən etəmim kit tətətan məplan bokis məni əh, kən tatig mitənim min. Nikin tətəgiən pik, kən təmuwin mol-salim-in natimnat rafin rəhan, kən mos-nəmtin nəptən əh.”

Nimaa nəghatən e kəpiel perel

⁴⁵ Kən Iesu tətəkəike matən məmə, “Nərəməərəən rəha Uhgın in tahmen e etəmim itəm tətəgəs-in natimnat, kən matol-salim-in min. Kən in tətəgəs-in kəpiel wir min nəmtilat təkis, katən məmə perel. ⁴⁶ Nian tətəplan perel kit itəm təwir pik agin, kən in təmuwin mol-salim-in rəhan natimnat rafin, kən muwin mos-nəmtin perel əh kən mīləs rəhan.”

Nimaa nəghatən e net rəha niuwən nəm

⁴⁷ Kən Iesu tətəkəike matən məmə, “Nərəməərəən rəha Uhgın in tahmen e nian netəmim koatərakın-pən net əpəh itəhəi moatos nəm pisin pisin min lan. ⁴⁸ Nian net tinarioah e nəm, kən kotiuw-par net, kən motor nəm min motaii-pən nəm wir min e kətim asol min rəhalat, məto okotərakın nəm itəm kotərat. ⁴⁹ Kən e nammun nian, nagelo min okotuwa motos-irəkis netəmim itəm kotərat o netəmim itəm kotətatip, ⁵⁰ kən motərakın-pən netəm kotərat e niğəm asol, kən ikin əh netəmim okotasək moatəgətin nəlulilat.

⁵¹ “?Itəmat nəkotitun natimnat min un, o kəp?” Kən ilat kəmotən kəm in məmə, “Əwəh.” ⁵² Kən tətən kəm ilat məmə, “Tol nəhlan, iəgətin min rafin rəha Lou itəm kəməgətin wir ilat e nərəməərəən rəha Uhgın, kotahmen e etəm-iasol rəha nīmə itəm rəhan nautə tərət. Kən nian kit in tatos-irəkis nat wi e rəhan nautə, kən nian kit min tatos-irəkis nat oas.”[†]

Ien itəm kəsisiai-inən

(Mak 6:1-6; Luk 4:16-30)

⁵³ Nian Iesu tinol nammun nuəhən nimaa nəghatən min əh, kən təmiet ikin əh, ⁵⁴ muwin iman ikin. Kən tətəməgətin netəmim əpəh e nīmə rəha nuəfiminən, kən narmilat təmiwig, kən kotən məmə, “?Suah u təmīləs hiə nenatigən əh ne nəsanənən əh o nolən nat pispis min? ⁵⁵ Suah əh, kitat kotitun wir in. ?In neti etəmim itəm tatol nīmə, o kəp? ?Kən rəhan mama, in Meri, kən pian min ilat Jemes, ne Josep, ne Saimon, ne Jutas, o kəp? ⁵⁶ ?Kən rəhan kaka min kitat min ilat, o kəp? ?Təmos hiə nitunən o nolən natimnat min əh?” ⁵⁷ Kən nikilat təsəgiənən ron kən motəuhlin məntaalat ron.

Məto Iesu tətən-ipən kəm ilat məmə, “Okəmə suah kit in ien, netəmim rafin koatisiai-in. Məto rəhan min netəmim əpəh latuənu ne rəhan min netəmim e niyəgnoa nīmə rəhan, ilat əm kəsotisiai-inən.”

⁵⁸ Kən tətəsələn nat pispis tərət ikin əh, məto-inu ilat kəsotahatətən lan.

14

Kiğ Herot Antipas

təməghat o Iesu

(Mak 6:14-29; Luk 9:7-9)

¹ E nian əh, Kiğ Herot Antipas u tətərəməərə e nitən Kalili, tətəto nammusən rəha Iesu. ² Kən tətən-ipən kəm rəhan etəm-iasol min məmə, “Suah u in Jon Baptais itəm tətəməgəh min e nīmīsən. Tol nəhlan tatos nəsanənən əh o nolən nat pispis min.”

Nīmīsən rəha Jon Baptais

³⁻⁴ Herot Antipas tətəghat nəhlan məto-inu in tətəhamnu rəkis Jon Baptais. Inu nammusən e nīmīsən rəha Jon Baptais, tol min-nulan.

Aupən ikin, Kiğ Herot Antipas tətəkdəh-in Herotias u pətaguihl rəha pia Herot u, Filip Kitəh. Kən Jon tətən-ipən kəm in məmə, “Təsətatipən məmə nəkiləs pətan u, məto-inu nakatəgəhl Lou.” Kən Herot Antipas tətəskəlim Jon o Herotias, məlis ətain, mīləs-ipən e kalapus. ⁵ Herot Antipas tolkeike məmə in otohannu Jon, məto tətəsələn məto-inu tətəgin netəmim. İlat koatisiai-in Jon moatən məmə in ien kit.

⁶ Məto nian kit, Herot Antipas tətəmol lafet kit rəha nian tətəmair lan, kən pətan əkəku, nəti Herotias, tətəmol danis aupen e niğənəmti netəmim rafin. Kən rəhan nolən danis tətəmol Herot

13:42: Mat 8:12 **13:43:** Mat 8:12 **13:50:** Mat 13:42; Luk 13:28 † **13:52:** Kəm-naka nəghatən u ‘nat oas’ tətəghat-in nəghatən rəha Uhgın itəm kəmate rəkis e Naoa Rəha Uhgın əpəh e Oltesteman, kən nəghatən u ‘nat wi e rəhan nautə’ tətəghat-in nəgətinən wi rəha Iesu. **13:54:** Jon 7:15 **13:55:** Jon 6:42 **13:57:** Jon 6:42 **14:3-4:** Lev 18:16; 20:21; Luk 3:19-20 **14:5:** Mat 21:26

Antipas nikin tæmuwin pik lan, ⁷ kæn tol næhlan, in tæmæn-iækis mos noanawil mæmæ in otos-ipæn nat naka itæm pætan ækæku æh tolkeike. ⁸ Kæn Herotias tæmæghat kæn nætin, kæn nætin tæmæn-ipæn kæn Herot Antipas mæmæ, “Os ræhn-kapæ Jon Baptais e plet kit muwa ikin-u mos-ipa kæn io roiu.” ⁹ Kæn kig, nikin tæpou. Mæto tæmæn-ipæn kæn ræhan netæmim mæmæ ilat okotol næwia næti Herotias, mæto-inu o ræhan noanawil ne næniækisæn itæm tæmol e nigænæmti netæmim. ¹⁰ Kæn tæmahl-ipæn netæmim neen kotuwîn e kalapus, kæn ilat kæmotætætîp rækis ræhn-kapæ Jon ikin æh, ¹¹ motalæhæu-pæn e plet kit, motos motuwa, motos-ipæn kæn næti Herotias, kæn in tæmos-ipæn kæn ræhan mama. ¹² Kæn netæmim ræha Jon kæmotuwîn motilæs nipætîn motuwîn motitænim, kæn motuwîn motæn-ipæn kæn Iesu.

Iesu tæmagwæn netæmim

faif-taosan

(Mak 6:30-44; Luk 9:10-17; Jon 6:1-14)

¹³ Nian Iesu tæmæto namnusæn æh, kæn tæmætîpæn e bot kit muwin æpæh ikin kîkæ-kîkæ ikin. Mæto nian nimanin netæmim kæmotitun ikin tæmuwin ikin, ilat kæmotiet e ræhalat latuanu min motaliwæk ipar motuarisig-in Iesu. ¹⁴ Nian Iesu tæmuwar, tæmæplan nimanin netæmim tepæt, kæn nikin tæmahmæ olat matakeike ilat, kæn mol-wir nimisæn min ræhalat.

¹⁵ Kæn ehnaipæn iuæhkîr o napinæpæn, ræhan min netæmim kæmotuwa ron moatæn mæmæ, “Ikin-u, ikin kîkæ-kîkæ ikin, kæn otasuwæhæn talugin. Ahl-îpæn nimanin netæmim mæmæ okotuanu latuanu min motos-næmtin nigilat neen nagwænæn.”

¹⁶ Kæn Iesu tæmæn-ipæn mæmæ, “Kæp. Otæpæs æm ilat kotætîg, kæn itæmat æm otægwæn ilat.”

¹⁷ Mæto komotæn-ipæn kæn in mæmæ, “Itîmat ekoatos æm pîret faif ne næm kæiu.”

¹⁸ Kæn tæmæn mæmæ, “Otos motuwa kæn io.” ¹⁹ Kæn mæn-ipæn kæn netæmim mæmæ okotapælæh læhau e manuwihl. Kæn tæmos pîret faif ne næm kæiu æh, masîpær æpæh e neali, matæfak-pæn ron, kæn næmkas pîret. Kæn tæmos-ipæn kæn ræhan min netæmim, kæn ilat kotos-ipæn kæn nimanin netæmim. ²⁰ Kæn ilat rafin kæmotægwan, nærpilat tasis. Kæn nimismîsi nagwænæn itæm kæmotapæs, netæmim ræha Iesu kæmotæii-pæn e kætîm asol ilat tuelef itæm kæmotær kær wir. ²¹ Kæn netæmim itæm kæmotægwan, næman æm tahmen e faif-taosan, mæto kæsafinæn nipîtan ne nisualkælæh.

Iesu tæmaliwæk e næhau

(Mak 6:45-52; Jon 6:16-21)

²² Kæn Iesu tæmæn kæn ræhan netæmim mæmæ ilat okotætîpæn e bot motaupæn moatuwin entænîpæn-pæn e lek, mæto in otahl-ipæn netæmim kotitælig-pæn imelat min ikin. ²³ Nian tinahl-ipæn rækis netæmim, kæn muwin æpæh îlis e nitot kit in pisin æm, mæmæ otæfak. Nian tinalugæn, Iesu pisin æm æh-îkin, ²⁴ mæto bot tinuwîn rækis ilugin e lek, kæn tinatilæs pikæn nimætæg, kæn peau-peau min kînoatoh bot.

²⁵ Kæn lapîn iuæhkîr o nianæn, Iesu tæmaliwæk e nætuei næhau muwa olat. ²⁶ Mæto nian netæmim ræha Iesu kæmotæplan in tætalîwæk e nætuei næhau, kæn kæmotægîn pik moatæn mæmæ, “!Ei, narmi etæmim kit!” Kæn kæmotasæk æfæmæh mæto-inu koatægîn.

²⁷ Mæto uæhai æm, Iesu tæmæghat kæn ilat mæmæ, “!Ei, nîkîtæmat tætul mæha-mæha. Io æpæh. Sotægînæn!”

²⁸ Kæn Pita tæmæ, “Iæræmæra, okæmæ ik pahrien, kæn aun-in io ekaliwæk e nætuei næhau minæ.”

²⁹ Kæn Iesu tæmæn-ipæn mæmæ, “Wa.”

Kæn Pita tiet e nætuei bot, kæn maliwæk e nætuei næhau matuwîn o Iesu. ³⁰ Mæto nian tæmæplan nimætæg, kæn nîkin tæmægîn pik, kæn minætuoun mætæmnim mætæsæk-pæn o Iesu matæn mæmæ, “!Iæræmæra, asitu lak!” ³¹ Kæn roiu agin, Iesu tæmea-pæn maskælîm Pita, kæn mæn-ipæn kæn in mæmæ, “Ik ræham nahatætææn tækæku agin. ?Tahro ræham nahatætææn tækæku lak?” ³² Kæn nian kæmuætîpæn e bot, kæn nimætæg tæmurahl nelmin. ³³ Kæn ilat e nætuei bot kæmotos-ipæn nisaiiæn asol kæn in moatæn mæmæ, “Pahrien, ik Næti Uhgin.”

³⁴ Nian kînotuwîn entænîpæn-pæn, kæmotuwar e næptæn Kenesaret. ³⁵ Kæn nian netæmim æh-îkin æh kînotitun Iesu, kotahl-ipæn næghatæn tuwin mitælau o netæmim e latuanu min rafin æh-îkin. Kæn kæmotos ræhalat min netæmim itæm koatîmis motuwa o Iesu, ³⁶ kæn kæmotækæike o Iesu mæmæ ilat itæm koatîmis okotek æm nipægnæmti kot ræhan. Kæn ilat rafin itæm kæmotek nipægnæmti kot ræhan, ræhalat nimisæn tæmikæ, kæn kæmotæwir.

15

*Nat itəm tatol
etəmim tamkimik
(Mak 7:1-23)*

¹ Kən Farisi min neen ne iəgəṭun min neen rəha Lou kəmotisi-pən Jerusalem motuwa o Iesu. Kən motəṭapəh ron məmə, ² “?Tahro rəham netəmim koatəṭgəhl kastom rəhatat itəm rəhatat pipi min aupən kəmotəṭgəṭun kitat lan? Ilat kotagwən, məto kəsotaupənən motaikwas e nelmilat.”

³ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Məto tahro itəmat min nakoatəṭgəhl Lou rəha Uhgın o naskəlīm əskasikən kastom rəhatəmat? ⁴ Iatən nəhlan məto-inu, Uhgın təmən məmə, ‘Nəkotəkəike motisiai-in rəhatəmat tata ne mama,’ kən təmən min məmə, ‘Etəmim itəm otəghat rat e rəhan tata o mama, okəkəike kohamnu.’ ⁵ Məto itəmat nakotən məmə, okəmə suah kit rəhan kit mənı əh-ikin itəm in titun nasituən e rəhan tata ne mama lan, in titun nənən kəm ilau məmə, ‘Kəsi, emələhəu pişin mənı u məmə rəha Uhgın,’ ⁶ kən okol in otəsisiai-inən rəhan tata, kən məsos-ipənən mənı u kəm in. E nolən əh, itəmat noatol nəghatən rəha Uhgın tatol nat əpnapın lan, məto-inu itəmat nakotolkeike məmə nakotaskəlīm kastom rəhatəmat min əm. ⁷ !Rəhatəmat nənən təwir, məto nikitəmat tamkimik! Ien Aesea təməghat-in itəmat ətuatip nian təmatən-iarəp nəghatən rəha Uhgın itəm tatən məmə,

⁸ ‘Netəm min u koatisiai-in io e nohlilat əm,

məto nıkilat isəu ron io,

⁹ Rəhalat nolən rəha nəfakən ron io in nat əpnapın əm, kən nian koatəṭgəṭun, koatən məmə nəghatən min rəhak, məto in nəghatən min rəha netəmim əm.’”

¹⁰ Kən Iesu təmaun-in netəmim məmə okotuwa ron, kən mən-ipən kəm ilat məmə, “Otətəlig-in-tu, kən motitun nat u. ¹¹ Nat naka itəm katun, təsolən etəmim tamkimik e niganəmti Uhgın, məto nat naka itəm tatiet e nohli etəmim, in tatol etəmim tamkimik e niganəmti Uhgın.”

¹² Kən rəhan netəmim kotuwa ron moatəṭapəh məmə, “?Nəkıtun məmə Farisi min, nıkilat tarat nian kəmotəṭo nəghatən əh?” ¹³ Kən təmən-ipən məmə, “Nıg min rafın itəm rəhak Tata əpəh e nego e neai təməsəfəən, okew-pər ilat nokin. ¹⁴ Apas ilat. Ilat koatit netəmim, məto niganəmtilat təpis. Okəmə etəmim itəm niganəmtin təpis tit etəmim kit min itəm niganəmtin təpis, kən ilau kərən okıaiwig-pən e noakımil.”

¹⁵ Kən Pita təmən-ipən kəm in məmə, “Ən-tu nıpəti nimaa nəghatən kəm itımat.”

¹⁶ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “? Itəmat rəhak netəmim, məto itəmat min nəsoıtıtunən əh? ¹⁷ ?Nəkotıtun o kəp məmə, nat naka itəm tatuwin e nohli etəmim meıuıı e nərpın, kən miet min e nıpəti etəmim? ¹⁸ Məto natımmat itəm tətisi-pən e niki etəmim kən matiet e nohli etəmim, matol etəmim tətamkimik e niganəmti Uhgın. ¹⁹ Tol nəhlan məto-inu, natımmat itəm tətisi-pən e niki etəmim kotol nulan: nətəligən tarat min; nohamnuən etəmim; naklāh-inən pətan; nıpıtan ne nəman ne, koatit anıon ilat min; naklāhən; nəghat eıuəən e netəmim; nən ratən nərgi etəmim. ²⁰ Inu natımmat itəm tol etəmim tətamkimik e niganəmti Uhgın, məto okəmə suah kit təsaıkuasən nelmin kən mətagwən, inu təsolən in tamkimik e niganəmti Uhgın.”

*Nahatəən rəha
pətan İaihlua
(Mak 7:24-30)*

²¹ Kən Iesu təmıet ikin əh, kən muwin ikin itəm taon kəıu əh, Taea ne Saeton katuəməhl ikin. ²² Kən pətan kit əh-ikin, İaihlua u pətan Kenan, təmuwa ron mətasək əfəməh məmə, “İərəməre, Mıpi Tefit, asəkıtun io. Narmın rat kit təskasik təmatıg e nətik pətan matərəkin in.”

²³ Məto Iesu təsən-ipən agın-əhən nəghatən kit kəm in. Kən rəhan netəmim kotuwa moatəkəike ron, motən məmə, “Ahl-ipən in isəu, məto-inu tətasək əfəməh matuarisig-in kitat.”

²⁴ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Kəmahl-ıpa əm io o sipsip min rəha noanol rəha İsrel itəm kəmotalue.” ²⁵ Məto pətan əh təmuwa mısın nulin aupən e Iesu matən məmə, “İərəməre, asıtu lak.” ²⁶ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Təsətuatıpən məmə ekos nagwənən nıgı nısualkələh, kən mərakin-pən kəm kırı min.”* ²⁷ Kən pətan u təmən-ipən məmə, “Əwəh, İərəməre. Məto kırı min koatun nımımsıı nagwənən itəm təmıas e tepıl rəha İərəməre min

15:4: Eks 20:12; Dut 5:16 15:4: Eks 21:17; Lev 20:9 15:9: Aes 29:13 15:11: Mat 12:34 15:14: Luk 6:39; Rom 2:19 15:24: Mat 10:6 * 15:26: Nəghatən u ‘nısualkələh’ tatəghat-in netəm İsrel, kən nəghatən u ‘kırı’ tatəghat-in İaihlua min.

rəhalat.” ²⁸ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Ei, pətan. !Rəham nahatətəən in iaħgin! Nat naka itəm nakolkeike, otuwa mol nıpahrienən.” Kən roiu aġin, netin pətan təməwir.

Iesu təmol-wir nımısın tıpət

²⁹ Kən Iesu təmıet ikın əh maliwək e nıkalı Lek Kalılı. Kən mər muwın əpəh ilis e nitot kit kən matəpələh. ³⁰ Nımanın netəmım kəmotuwa ron, moatəmık netəm mın u itəm nelkılət təməfaiu-əfaiu, ne netəm nıġanəmtilət təpıs, ne netəm nıpətılət məsın təmımıs, ne netəm kotəruru nəġhatən, ne nımısın pısın pısın mın. Kən motəlin-pən ilat iuəħkir o Iesu, kən təmol-wır ilat. ³¹ Kən nımanın netəmım narmılət təmıwıġ nıan kəmotəplan netəm kotəruru nəġhatən kınotəġhat, ne netəm nıpətılət məsın təmımıs kınotəwir, ne netəm nelkılət təməfaiu-əfaiu kınotalıwək, ne netəm nıġanəmtilət təpıs kınootəplan nat. Kən moatənwiwi Uħġin rəha Isrel.

Iesu təmagwən netəmım

fo-taosan

(Mak 8:1-10)

³² Kən Iesu təmaun-in rəhan netəmım kotuwa ron, təmən-ipən kəm ilat məmə, “Nıķık tınəhməh pık o netəmım mın u. Kitat mın ilat o nıan kılıl əh-roiu, kən nat tıkə məmə okotun. Esolkeikən məmə ekahl-ipən ilat koatuwin, nəumis tus ilat, mətan, neen kotımıs-eah əpəh e suatıp.”

³³ Kən rəhan netəmım kotən-ipən kəm in məmə, “?Okotos hıə pıret u ikın-u, ikın taruən-aruən ikın itəm təhmen məmə okotəgwən nımanın netəmım lan?”

³⁴ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Pıret kuwəh u nakoatos?”

Kən kotən-ipən məmə, “Ekoatos pıret sepin ne nəm əkəku noan məsın əm.”

³⁵ Kən Iesu təmən-ipən kəm nımanın netəmım məmə okotəpələh e nəptən. ³⁶ Kən təmos pıret ilat sepin, ne nəm əlkələh, kən məfək-pən lan, kən məmkas ilat, mos-ipən kəm rəhan netəmım mın, kən kotos-ipən kəm netəmım. ³⁷ Kən ilat rafın kəmotun nərpılət tāsıs. Kən netəmım rəha Iesu kotaii-pən nımısını nagwənan itəm kəmotun kəpəs e kətım asol ilat sepin, kəmotər kər wır. ³⁸ Netəmım itəm kəmotun, nəman ilat fo-taosan, məto kasafınən nıpitan ne nısualkələh. ³⁹ Kən Iesu tahl-ipən nımanın netəmım koatuwin, kən in təmətıpən e bot muwın ikın Makatan.

16

Farisi mın ne Satusi mın koatəpəh o nəmtətin kit

(Mak 8:11-13; Luk 12:54-56)

¹ Kən Farisi mın ne Satusi mın kəmotuwa o Iesu, kən kəmotəġhat əhlin kəm in məmə otol kəm ilat nəmtətin kit rəha nego e neai, inu nat pıspıs asol itəm otəġətun məmə Uħġin təməhl-ıpa in. * ² Kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “Nıan tınəhnaıpən, nakotən məmə, ‘olawıġ tərəuia, məto-inu napuə tınasıə.’ ³ Kən laulaıġın nakotən məmə, ‘Nuhuən otəfık, məto-inu napuə tınasıə mıtəlau.’ Nəkotıtun nənən nıpətı nəmtətin mın e nımal napuə itəm tətıet, məto nəkotəruru nənən nıpətı nəmtətin itəm nəkotəplan əh-roiu.

⁴ “İtəmat netəm roiu ne, nakotərət, itəmat netəm Isrel nəmotapəs rəhatəmat nahatətəən o Uħġin, təhmen e pətan kıt tapəs rəhan ıərman matətəu-pən suah pısın. Kən roiu nakotolkeike məmə ekol nəmtətin kit itəm otəġətun məmə emısi-pən o Uħġin. Məto Uħġin otos-ipən əm nəmtətin kıtıah əm, kən inəh nəmtətin rəha ien əh Jona.” Kən təmapəs ilat matuwin.

Is rəha Farisi mın ne Satusi mın

(Mak 8:14-21)

⁵ Nıan Iesu ne rəhan mın netəmım kəmoatuwin entənıpən-pən e Lek Kalılı, rəhan netəmım kəmotaluın məmə okotos pıret neen. Kən nıan kınotuwin entənıpən-pən, ⁶ kən təmən-ipən kəm rəhan netəmım məmə, “Onakoatəto itəmat o is rəha Farisi mın ne Satusi mın.”

⁷ Kən kəmoatən-ipən kəm ilat mın məmə, “Tatəġhat nəhlan məto-inu kəmotaluın nəmıkən pıret neen.”

⁸ Məto Iesu tınıtun rəhalat nətəlıġən, kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “Ei, rəhatəmat nahatətəən təkəku aġin. ?Təhro nakoatən-ipən kəm itəmat mın məmə pıret tıkə otəmat? ⁹ ?Nəsotıtunən əh, o kəp? ?Nınotaluın pıret faif u itəm eməgwən netəmım faif-taosan lan, kən uarısıġ, nəmotaii-pən nımısını nagwənan itəm kəmapəs e kətım asol kuwəh? ¹⁰ ?Kən nınotaluın pıret sepin u itəm eməgwən netəmım fo-taosan lan, kən uarısıġ, nəmotaii-pən

15:31: Mak 7:37 **15:32:** Mat 14:14 * **16:1:** Farisi mın ne Satusi mın, nıķılət təht məmə Iesu təruru nolən nəmtətin kit, kən netəmım okotəplan məmə in tāsısi-pən e Uħġin. **16:1:** Mat 12:38; Luk 11:16 **16:4:** Mat 12:40; Jona 1:17 **16:6:** Luk 12:1 **16:9:** Mat 14:17-21

nimismisi nagwənan itəm kəmapəs e kətim asol kuwəh? ¹¹ ?Tahro itəm nətotitunən məmə esəghat-inən pīret? Oatəto itəmat o is rəha Farisi min ne Satusi min.” ¹² Kən e nian əh, ilat kənotitun məmə in təsəghat-inən is rəha nolən pīret məmə okoatəto ilat ron, məto okoatəto ilat o nəghatən min itəm Farisi min ne Satusi min koatəgətun netəmim lan.

Pita təmən məmə Iesu in Kristo
(Mak 8:27-30; Luk 9:18-21)

¹³ Nian Iesu təmuwa ikin Sisaria Filipae, mən-ipən kəm rəhan netəmim məmə, “?Netəmim kotən məmə pah u io, Nəti Etəmim?”

¹⁴ Kən kotən-ipən məmə, “Neen koatən məmə ik Jon Baptais, neen koatən məmə ik ien Elaija, kən neen koatən məmə ik ien Jeremaea, o ien kit aupən ikin.”

¹⁵ Kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Məto tahro etəmat? ?Nakotəmə pah u io?”

¹⁶ Kən Saimon Pita təmən-ipən məmə, “Ik Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ipa, ik Nəti Uhgın itəm tətətig matəməgəh.”

¹⁷ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Uhgın təmawte-in rəhan nəwīrən kəm ik, Saimon nəti Jona, məto-inu sənəmə etəmim əm təmol-arəp nat u kəm ik, məto rəhak Tata əpəh e nego e neai itəm təmol əp nat u kəm ik. ¹⁸ Kən ekən-ipinə kəm ik məmə ik Pita, u nīpətın təmə kəpiel. Kən ekiləkin rəhak nīməfak e kəpiel u, kən okol nəsanənən rəha nīmīsən[†] otəsəpəkis-inən. ¹⁹ Ekos-ipinə kəm ik nepətən itəm tətisi-pən o Uhgın əpəh e nego e neai. Kən əpəh e nego e neai, Uhgın tīnegəhan-in rəkis nəwīam itəm onakan e nətueintən. Nian onakahtosig-in nat kit, o onatəgəhan-in nat kit, kən otol mihın.” ²⁰ Kən mən-ipən əskasik kəm rəhan netəmim məmə okəsotən-ipənən kəm suah kit məmə in Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ipa.

Iesu təmən-iarəp
rəhan nīmīsən

(Mak 8:31–9:1; Luk 9:22-27)

²¹ E nian əh, Iesu təmətuoun matən-iarəp kəm rəhan netəmim məmə in otəkəike muwın Jerusalem, kən etəm-iasol min rəha noanol rəha Isrel, ne pris asol min, ne iəgətun min rəha Lou, okotol in tətə nəhmən e nəratən tēpət, kən okotohamnu in, kən uarisig e nian kisil, in otəməgəh min e nīmīsən.

²² Kən Pita tos pisin Iesu, kən mətuoun matən-iahau matən məmə, “Iərəməərə, Uhgın otəkəike mahtosig-in nat əh. !Nat əh okol təsuwamən mol nīpahrienən lan!”

²³ Kən Iesu talalın mən-ipən kəm Pita məmə, “!Setan! !Uwın isəu ron io! Ik nətahtosig-in io. Rəham nətaligən sənəmə nətaligən rəha Uhgın, məto in nətaligən rəha netəmim əm.”

²⁴ Kən Iesu təmən-ipən kəm rəhan netəmim məmə, “Etəmim itəm tolkeike məmə otuarisig-in io, otəkəike malun atip in, kən mīləs rəhan nig kəməluau mətəu-pa io. ²⁵ Tol nəhlan məto-inu, etəmim itəm tatol pik wək əm məmə rəhan nəməgəhən e nətueintən u in otəwīr, otəmkarəpən e nəməgəhən pahrien. Məto etəmim itəm otimis o nərgək, in otos nəməgəhən lilin. ²⁶ ?Okəmə etəmim kit tatos rafin natimnat e nətueintən, məto uarisig lan otimis kən təsosən nəməgəhən lilin, in təmol win e nat kit təwīr, o kəp? Kəp. Okol suah əh təsos-ipənən nat kit kəm Uhgın məmə Uhgın otos-ipən nəməgəhən lilin kəm in. ²⁷ Tol nəhlan məto-inu, io Nəti Etəmim epanuwa itimat nagelo min e nəsanənən ne nepətən əhag-əhag asol rəha Tata rəhak, kən ekos-ipən nətəuən kəm netəmim rafin e wək ətuatip itəm kəmotol. ²⁸ İatən-ipinə nīpahrienən məmə netəmim neen koatətul ukın-u itəm kasotimisan motəməgəh əm nian Nəti Etəmim u in kig, otuwa məmə in otərəməərə e natimnat rafin.”

17

Nīpəti Iesu təmuwa mol pisin
(Mak 9:2-13; Luk 9:28-36)

¹ Nian sikis tīnuwa minuwın rəkis, Iesu tit Pita, ne Jemes, ne Jon u pia Jemes, mit iləhal motuwın əpəh ilis e nitot əfəməh, ilat pisin əm. ² Kən ikin əh, nīpəti Iesu təməuhlin muwa mol pisin. Rəhn-kapə təmasiə məhag-əhag təhmen e mitgar, kən rəhan natimnat tīnuwa məruən məhag-əhag. ³ Roiu agin, Moses ne Elaija kəmiaet-arəpa mətəhaləghat iləhal Iesu.

⁴ Kən Pita təmən-ipən kəm Iesu məmə, “Iərəməərə. Təwīr məmə itiməhal eməhaluwa ikin-u. Okəmə nəkolkeike, ekiləkin makeen kisil u ikin-u, rəham kit, kən rəha Moses kit, kən rəha Elaija kit.”

16:10: Mat 15:34-38 **16:14:** Mat 14:1-2; Mak 6:14-15; Luk 9:7-8 **16:16:** Jon 6:69 **16:17:** Kal 1:15-16

[†] **16:18:** Nat u tətəghat-in nian suah kit tēmimīs, məto nīmīsən, rəhan nəsanənən tikə o etəmim itəm tətəhatətə e Uhgın.

16:18: Jon 1:42; Efes 2:20 **16:24:** Mat 10:38; Luk 14:27 **16:25:** Mat 10:39; Luk 17:33; Jon 12:25 **16:26:** Mat 4:8-9 **16:27:** Sam 62:12; Prov 24:12; Mat 25:31; Rom 2:6; Nol Əpən 22:12 **17:2:** 2 Pita 1:16-18

⁵ Nian Pita tæmatæghat æh, mal napuæ itæm tæhag-æhag tæmuwa malpin ilat, kæn kæmotæto næwia suah kit tæmiet e mal napuæ matæn mæmæ, “Inu nætik itæm iakolkeike pik. Nikik tagien pik ron. !Æhalætæg-in in!”

⁶ Nian suah milæhal æh kæmæhalæto næghatæn æh, kæmæhalisi-pær mæhalitænim-pæn ræhalæhal-kapæ e næptæn mæhalagin pik. ⁷ Mæto Iesu tæmuwa mek ilæhal matæn mæmæ, “Æhalætul. Æsæhalæg-inæn.” ⁸ Nian kæmæhlasipær, mæsæhalæplanæn suah kit, mæto Iesu pisin æm.

⁹ Nian kæmoteiuaiu-pa e nitot, Iesu tæmæn kæn ilæhal mæmæ, “Æsæhalænæn kæn etæmim kit nat naka itæm næmæhalæplan mætoarus-pæn Næti Etæmim otæmegæh min e nimisæn.”

¹⁰ Kæn kæmæhalæn-ipæn mæmæ, “? Mæto tahro iægætun min ræha Lou koatæn mæmæ Elaija otækæike mauwæn muwa min?”*

¹¹ Kæn Iesu tæmæn-ipæn mæmæ, “Nipahrienæn mæmæ Elaija otækæike mauwæn muwa mæmæ otol-wir min natimnat rafin. ¹² Mæto ekæn-ipinæ kæn itæmæhal mæmæ, Elaija tinuwa rækis, mæto netæmim kæsotitunæn in, kæn motol tærat lan. E nolæn ahmen min æm, Næti Etæmim otæto nahmææn e nelmilat.” ¹³ Kæn ræhan netæmim kinotitun mæmæ tætaghat-in Jon Baptais kæn ilat.

Iesu tæmæhg-iaræp narmin rat e suakæku kit

(Mak 9:14-32; Luk 9:37-45)

¹⁴ Nian kinotiet-pa o nimanin netæmim, suah kit tuwa misin nulin aupæn-in Iesu, ¹⁵ kæn mæmæ, “Iæræmæ, asækitun nætik. Tætaut, kæn matæto pik nahmææn lan. Nian tæpæt tætiæt-pæn e nigæm, matiet-pæn læhau e næhau. ¹⁶ Emilæs muwin o ræham netæmim, mæto kotærruru nol-wiræn.”

¹⁷ Kæn Iesu tæmæn-ipæn mæmæ, “Ei, itæmat netæm roiu næsotahatætææn, kæn ninotuwîn isæu o suatip ræha Uhgîn. ?Onæghan næpanotitun? ?Oekætæg kitat min itæmat mætoarus nian naka? Otilæs suakæku motuwa kæn io.” ¹⁸ Kæn Iesu tæmæghat æskasik kæn narmin rat, kæn tiet e suakæku, kæn roiu agin suakæku tæmæwir.

¹⁹ Kæn ræhan netæmim kæmotuwa kætul pisin ilat Iesu, kæn motætapæh ron mæmæ, “?Tahro itimat ekotærruru næhg-iaræpæn narmin rat?”

²⁰ Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæn ilat mæmæ, “Mæto-inu ræhatæmat nahatætææn tækæku æm, tæsahmenæn. Mæto iakætæn pahrien kæn itæmat mæmæ, okæmæ ræhatæmat nahatætææn æh-ikin, nat æpnæpin tahmen e nikuti mastat u nætin agin, kæn nækotitun næn-ipænæn kæn nitot u mæmæ, ‘Otiet u ikin-u, muwin ikin æh,’ kæn nitot otiet, kæn nat kit tikæ itæm itæmat nækotærruru nolæn.”†

²² Nian kæmotuwa kitæh æpæh Kalili, Iesu tæmæn-ipæn kæn ilat mæmæ, “Io Næti Etæmim, suah kit otegæhan-in-pæn io e nelmi tikimîr min. ²³ Netæmim okotohamnu io, kæn uarisig e nian kisl, Uhgîn otosmegæh min io e nimisæn.” Kæn ræhan netæmim kæmotæto tærat pik agin o næghatæn æh.

Takis ræha Nimæ Ræha Uhgîn

²⁴ Nian Iesu ne ræhan netæmim kæmotuwa Kapaneam, netæmim ræha nosæn mæni ræha takis ræha Nimæ Ræha Uhgîn, kæmotuwa o Pita motæn mæmæ, “?Tahro? ?Ræham iægætun tatætou takis u, o kæp?”

²⁵ Kæn Pita tæmæn-ipæn mæmæ, “Æwæh, tatætou.”

Nian Pita tæmuwin e nipægnæ nimæ, kæn Iesu tæmaupæn mæghat matæn kæn in mæmæ, “? Saimon, nikim tæht mæ naka? ?Kig min ræha nætueintæn koatos takis o pah, koatos o ræhalat min netæmim, o netæm pisin min?”

²⁶ Pita tæmæn-ipæn mæmæ, “Koatos o netæm pisin min.”

Kæn Iesu tæmæn-ipæn mæmæ, “Kæn tol næhlan, netæm ræha kig kæsotætouæn. ²⁷ Mæto kitat kæsotolkeikææn mæmæ kotol ilat kotæto tærat otat. Kæn tol næhlan, tæwir mæmæ ik onækuwin æpæh læhau e lek, mæraikin ræham nipien o niuwæn næm. Næm itæm nakaupæn miuw, nakæhap nipægnææn, kæn onækæplan mæni silfa kit tahmen-in nætouwæn takis. Os muwin mos-ipæn kæn ilat o nætouwæn ræhalau takis.”

17:5: Dut 18:15; Sam 2:7; Aes 42:1; Mat 3:17; Mak 1:11; Luk 3:22 * **17:10:** Nian Uhgîn tæmæghat kæn ilæhal æpæh e nitot, ilæhal kæhalitun mæmæ Iesu in Kristo itæm otuwa. Kæn kæhalitun mæmæ Elaija otækæike mauwæn muwa min, mæto kæsæhalæplanæn mæmæ Elaija tæmuwa mol æpen-æpenæ natimnat rafin. Tol næhlan, ræhalat nætægæn tinol nærruwæn, mæto-inu Iesu itæm in Kristo tinuwa rækis, mæto Elaija tæsuwamæn æh. **17:10:** Mal 4:5 **17:11:** Mal 4:5-6 **17:12:** Mat 11:14 **17:13:** Luk 1:17 **17:19:** Mat 10:1 † **17:20:** E kopi oas min neen ræha Niutesteman itæm kæmæte e næghatæn Kris aupæn, kæsæteæn ves 21 u: Mæto suah kit itæm tolkeike mæmæ otæhg-iaræp narmin rat min næhlan, in otækæike matsæk kæn matætuakæn. **17:20:** Mat 21:21; Mak 11:23; Luk 17:6; 1 Kor 13:2 **17:22:** Mat 16:21 **17:24:** Eks 30:13; 38:26

18

*Etəm-iasol e nərəmərəən
rəha Uhgın*

(Mak 9:33-37; Luk 9:46-48)

¹ E nian əh, netəmim rəha İesu kəmotuwa ron motətapəh ron məmə, “?Pah u in etəm-iasol e nərəmərəən rəha Uhgın?”

² Kən İesu taun-in suakəku kit tuwa mətul ilugin elat, ³ kən mən məmə, “Pahrien iatən kəm itəmat məmə okəmə nəsotəuhlinən itəmat motuwa motahmen e nisualkələh, okol nəsotuwinən motatig ahgin nərəmərəən rəha Uhgın. ⁴ Tol nəhlan, pah u otıləs-ıəhau atip in tahmen e suakəku u, in etəm-iasol e nərəmərəən rəha Uhgın.

⁵ “Okəmə suah kit in ləhau tahmen e suakəku u, kən etəmim kit nikin tagien o nosən suah u muwin e nıpəgnoa nımə rəhan, kən okəmə tatol e nərgək, kən tahmen məmə tatos io min e nikin agien.

⁶ “Məto okəmə etəmim kit tatiuw-pən rəhak kit etəmim u tahmen e suakəku əh, məmə otol nolən rat, kən suah əh, Uhgın otol nalpinən asol kəm in. Kən nalpinən əh otəskasik taprakis okəmə kətu-pən kəpiel kit e nentou, kən kərakin-pən əpəh itəhəi lokamnim məmə otamnim.

⁷ “Kəsi, nahməən asol otuwa o netəmim rəha nətueintən, itəm koatos-ıpən-os-ıpən kəm netəmim məmə okotol tafəgə rat. Nos-ıpən-os-ıpənən min əh okotəkəike motuwa. Məto kəsi, nahməən asol otuwa o suah u itəm in suatip rəha nərətən əh. ⁸ Okəmə nelməm o nelkəm tol ik natol tafəgə, kən nakəte rəkis mərakin. Məto-inu təwir pik məmə nian nakuwin e nego e neai, nelkəm kit o nelməm kit tikə, taprakis-in məmə ik nataskəlım nelməm kərən mil ne nelkəm kərən mil əh-ikin, kən kərakin-pən ik e nigəm itəm tatuəp namnun tikə. ⁹ Okəmə niganəmtim tol ik natol tafəgə, kən asul-ırəkis mərakin. Məto-inu təwir pik məmə nian nakuwin e nego e neai, niganəmtim kit tikə, taprakis-in inu məmə ik nataskəlım niganəmtim kərən mil, kən kərakin-pən ik e nigəm asol itəm tatuəp namnun tikə.”

*Nımaa nəghatən o sipsip
itəm təmölue*

(Luk 15:3-7)

¹⁰ Kən İesu təmən-ıpən məmə, “Nəkotəkəike moatitun wir məmə nəsotehm-ıəhauən netəmim rəhak min itəm kotahmen e nisualkələh, məto-inu iatən kəm itəmat məmə nagelo min itəm koatehm ilat, nian rafin ilat koatətul e niganəmti rəhak Tata u tətətig əpəh e nego e neai məmə okotən-ıarəp ilat kəm Uhgın.*

¹² “?Nikitəmat təht məmə naka? ?Okəmə etəmim kit rəhan sipsip wan-hanrit, kən kitiah təlue mətan, kən suah əh otol naka? In otapəs ilat nainti-nain əpəh e nitot, kən muwin megəs-in itəm un itəm təmölue. ¹³ Kən okəmə təməplan, iatən pahrien kəm itəmat məmə, nikin otagian o sipsip u kitiah əm, taprakis-in ilat u sipsip nainti-nain itəm kəsətölueən. ¹⁴ E nolən ahmen min əm, rəhatəmat Tata əpəh e nego e neai, in təsolkeikəən məmə rəhan kit suakəku otuwin məlue.”

*Pıam itəm tatol nərətən
kəm ik*

(Luk 17:3)

¹⁵ Kən İesu təmən məmə, “Okəmə pıam kit tol nolən rat kit kəm ik, uwin məplan itəlau pisin əm, kən nakən-ıpən nat naka itəm təmöl təsətuatıpən. Okəmə tatətəlig-in ik, rəham nəghatən otol in tatitəlig-pa min nakuəwir otəlau min. ¹⁶ Məto okəmə təsətəlig-inən ik, os etəmim kitiah o kəiu məhəluwin min məhaləplan məmə nəghatən min rafin itəm onəkotən, okotitun məmə ilat rafin nıpahrienən əm. ¹⁷ Məto okəmə təsətəlig-inən ilat, ən-ıpən kəm nıməfak. Məto okəmə təsətəlig-inən nıməfak, kən nıməfak otəplan in tahmen e İaihlua o etəmim rəha nosən məni e takis.

¹⁸ “İatən pahrien kəm itəmat məmə, əpəh e nego e neai, Uhgın tınegəhan-in rəkis nəwiətəmat itəm nakotən e nətueintən. Nian nəkoatəhtossig-in nat kit o nakoategəhan-in nat kit, kən otol mihin.

¹⁹ “Kən iatən min kəm itəmat məmə, okəmə itəlau kəiu nakuən nəghatən kit muəlis e nat kit itəm nakətuətapəh ron o Uhgın, kən rəhak Tata əpəh e nego e neai otol nat naka itəm nakətuətapəh ron. ²⁰ Tol nəhlan məto-inu, ikin pəhruan etəmim kəiu o kisil kəhəluwa kitiah e nərgək, io itimat min ilat.”

18:1: Luk 22:24 **18:3:** Mat 19:14; Mak 10:15; Luk 18:17 **18:5:** Mat 10:40; Luk 10:16; Jon 13:20 **18:6:** Mak 9:42; Luk 17:1-2 **18:8:** Mat 5:29-30 **18:9:** Mak 9:43-48 * **18:10:** E naoa oas agin tepəh rəha Niutesteman itəm kəməte e nəghatən Kris aupən ikin, ves 11 tikə. In tatən məmə, “Kən io, Nəti Etəmim, emuwa məmə ekosmegəh ilat u itəm kəsətölue.” **18:10:** Hip 1:14 **18:15:** Luk 17:3; Kal 6:1 **18:16:** Dut 19:15; Jon 8:17 **18:18:** Mat 16:19; Jon 20:23 **18:19:** Mak 11:24; Jon 15:7

Nimaa naghatañ e etämim itäm täsaluinän kaon rəha suah kit

²¹ Kən Pita tamuwa o Iesu kən matapəh ron məmə, “Iəramərə. ?Ekaluin nolən tərət itəm piak təmol kəm io mau kuwəh? ?Mau sepin tahmen, o?”

²² Kən Iesu tāmən-ipən məmə, “Iakən-ipinə kəm ik məmə, sənəmə mau sepin əm, mətə mau sepinte-sepin.”[†]

²³ “Nakəkəike mol nəhlan mətə-inu nəramərəən rəha Uhgın in tol nulan. Kig kit tolkeike məmə otəplan-tu kaon min itəm rəhan netämim kəmotol kəm in məmə ilat okotətou. ²⁴ Nian tinətuoun wək əh, kotilas rəhan kit iolwək motuwa ron itəm təmol kaon iahgın iahgın, tahmen e ten-taosan talen.”[‡] ²⁵ Mətə suah əh tinəruru nətəuən, kən tol nəhlan, kig tāmən məmə okol-salim-in in, ne rəhan pətan, ne rəhan nisualkələh, ne rəhan natimnat min rafin məmə otətou rəhan kaon.

²⁶ “Kən rəhan iolwək təmeiuiu misin nulin aupən in. Kən matəkəike ron matən-ipən kəm in məmə, ‘Awi. ?Nəkıtun nos-ipamən nian əkuəkır məsin kəm io məmə ekətou rafin rəhak kaon?’ ²⁷ Kən rəhan etəm-iasol təmasəkıtun in, kən mapəs rafin rəhan kaon məmə otəsətəuən nian kit ne, kən megəhan-in məmə otuwın.

²⁸ “Mətə nian iolwək u təmuwin, kən məplan etämim kit u təmol kaon kəm in, wan-hanrit tenarius.[§] İlau kərən iolwək mil kətioal wək kitəh əm rəha etəm-iasol. Kən iolwək itəm etəm-iasol təmaluin rəhan kaon, in təmaskəlım itəm u kit kəmətioal wək kələh, kən matəmkekıp nentou, matən məmə, ‘İtəu-pa rəham kaon itəm nəmol kəm io!’

²⁹ “Kən iolwək un itəm təmol kaon kəm in, teiuiui misin nulin matəkəike ron matən məmə, ‘Awi. ?Nəkıtun nos-ipamən nian əkuəkır məsin kəm io məmə ekətou rəhak kaon?’

³⁰ “Mətə in təmə, kəp. Kən təmuwin mən məmə okilas suah u kan kiləs-ipən e kalapus mətəorus-pa otətou rafin rəhan kaon min itəm təmol. ³¹ Nian iolwək min neen kəmotəplan nat əh, nıkılət təmahmə pik ron, kən motuwın motən-ipən kəm etəm-iasol natimnat rafin itəm kəmotəplan.

³² “Kən etəm-iasol təmaun-in iolwək un tuwa təmən-ipən kəm in məmə, ‘İk iolwək itəm tərət əgın. Eməpəs rafin rəham kaon mətə-inu nəmatəkəike ron io. ³³ ?Təhro nəsasəkıtunən suah u nətioal wək itəlau min, tahmen-pən əm e itəm emol kəm ik?’ ³⁴ Kən neməha təmol etəm-iasol, kən təmən məmə okilas kan kiləs-ipən e kalapus məmə etəm tatehm kalapus otol nalpinən kəm in mətəorus-pən otətou rafin rəhan kaon itəm təmol.”

³⁵ Kən nian Iesu təmol namnun nimaa naghatañ, təmən-ipən kəm ilat məmə, “Kən e suatıp kitəh əm, rəhak Tata əpəh e nego e neai, otol kəm itəmat rafin, okəmə nəsotaluin pahrienən nəratən itəm piatəmat min koatol kəm itəmat.”

19

*Iərman ne pətan kətuapəs ilau min
(Mak 10:1-12; Luk 16:18)*

¹ Nian Iesu təmol namnun nənən natimnat min u, təmıet Kalılı muwin nitən Jutia entənıpən-pən e nıkalı nəhau Jotan. ² Kən nımanın netämim kəmotuarısıg-in in motuwın əh-ıkın əh, kən təmol-wır ilat e nımısən min.

³ Kən Farısı min neen kəmotol noa eko-eko məmə otiuw-pən Iesu o nənən naghatañ kit itəm təsətuatıpən. Kəmotuwa o Iesu motən məmə, “?Lou tatən məmə iərman titun napəsən rəhan pətan o nat əpnapın əm kit, o kəp?”

⁴ Kən təmən-ipən məmə, “?Nəmotafın o kəp məmə, e nətuounən muwin mətəorus-pa u-roiu, Uhgın u itəm təmol netämim rafin, təmol iərman ne pətan? ⁵ Kən Suah u təmən məmə, ‘O nat əh in əh, iərman otəpanapəs rəhan tata ne mama, kən mətuatıg ilau rəhan pətan. Kən ilau okuea nıpətılıu kitəh.’ ⁶ Kən roiu, ilau sənəmə kəiu, mətə kitəh əm. Uhgın tınılpın ilau kınuea nınioal kitəh, kən o nat əh, pəs etämim kit okol təsətatıpən rəhalau natıgən.”

⁷ Kən Farısı min kotən-ipən məmə, “?Mətə təhro Moses təmən məmə etämim titun nos-ipənən naoa kit kəm rəhan pətan o napəsən, kən mahl-ipən tatuwin?”

⁸ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Moses təmegəhan-in itəmat noanol rəha İsrəl məmə onəkotapəs rəhatəmat nıpitan min mətə-inu rəhatəmat-kapə təskasık pik. Mətə aupən, təməsolən nulan. ⁹ Mətə iakatən kəm itəmat məmə, okəmə suah kit tatol tifos mətapəs rəhan pətan itəm təməsətəu-pən anıonən iərman pısın kit, kən suah u mit pətan pısın, tahmen əm məmə in tətəkləh-in pətan əh, mateguafəl rəhan pətan ətuatıp.”

[†] 18:22: Nıpətın rəha “mau sepinte-sepin” məmə kitat kotəkəike motaluin nəratən rəha suah kit nian rafin, namnun tika.

18:22: Luk 17:4 † 18:24: Ten-taosan talen - Wan talen tahmen e faif-milian vatu. Kən məni rafin u, ten-taosan talen tahmen e fıftı-taosan-milian vatu. § 18:28: Roiu, wan-hanrit tenarius tahmen e wan-hanrit-taosan vatu. 18:34:

Mat 5:25-26 18:35: Mat 6:15; Mak 11:25; Efes 4:32; Kol 3:13 19:4: Jen 1:27; 5:2 19:5: Jen 2:24; Efes 5:31

19:7: Dut 24:1-4; Mat 5:31 19:9: Mat 5:32; 1 Kor 7:10-11

¹⁰ Kən netəmim rəha Iesu kotən kəm in məmə, “Okəmə natigən rəha iərman ne pətan təkasiq pik nulan, təwir məmə iərman ne pətan okəsioalən marit.”

¹¹ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Sənəmə netəmim rafin okotitun nosən nəghatən u, məto netəm min əm un itəm kəmos-ipən nəghatən u kəm ilat, in rəhalat əm. ¹² Tol nəhlan məto-inu, netəmim neen okəsotolən marit o nat pisin pisin min. Kit okol təsolən marit məto-inu nıpəfin məsin tarat nian təmaıir. Kit okol təsolən marit məto-inu netəmim kəmotərəkın nıpətin məsin. Kən kit tatən atıp məmə in otəsolən marit məmə otol wək rəha nərəmərən rəha Uhgın. Etəmim itəm titun nosən nəghatən u, in təike mos.”

Iesu təməfak o nisualkələh
(Mak 10:13-16; Luk 18:15-17)

¹³ Kən netəmim kəmotəmik nisualkələh motuwa o Iesu məmə otələhəu-pən nelmin elat, kən məfak olat. Məto netəmim rəha Iesu kəmotən-ıəhau ilat. ¹⁴ Məto Iesu təmən-ipən məmə, “Pəs nisualkələh kotuwa ron io, sotən-ıəhauən ilat, məto-inu nərəmərən rəha Uhgın in rəha netəmim min u kotol nulan.” ¹⁵ Kən təmələhəu-pən nelmin elat, kən miet ikın əh.

Etəm aluə itəm rəhan
nautə tepət

(Mak 10:17-31; Luk 18:18-30)

¹⁶ Kən suah kit təmuwa o Iesu mən-ipən məmə, “İəgətun. ?İo ekəkəike mol wək naka itəm in təwir məmə ekos nəmegəhən lilin?”

¹⁷ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “?Təhro nakatətapəh ron io o nat naka itəm təwir? Suah kitıəh əm itəm in təwir. Okəmə nakolkeike məmə nakos nəmegəhən lilin, ətəu-pən nəghatən min rəha Lou.”

¹⁸ Kən suah u təmən-ipən məmə, “?Lou min pəhruən?”

Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Sohamnuən etəmim, kən məsakləh-inən pətan, kən məsakləhən, kən məseiueiüən e kot, ¹⁹ kən misiai-in rəham tata ne mama, kən molkeike ik kit tahmen əm məmə nakolkeike atıp ik.”

²⁰ Kən etəm aluə u təmən-ipən məmə, “Natimnat rafin un iakatol. ?Nat naka min əh-ikın itəm eməsolən?”

²¹ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Okəmə nakolkeike məmə rəham nolən otətuatıp agın, uwin mol-salim-in rəham nautə, kən mos-ipən məni lan kəm ian-rat min. Kən ik onakos natimnat wir əpəh e nego e neai. Kən wa, mətəu-pa io.”

²² Nian etəm aluə təməto nəghatən əh, kən təmagım matuwın nikin təpou məto-inu rəhan nautə tepət.

²³ Kən Iesu təmən-ipən kəm rəhan min netəmim məmə, “Ekətən pəhrien məmə, tiəkis o etəmim itəm rəhan nautə tepət məmə otuwın matig əhgın nərəmərən rəha Uhgın. ²⁴ Kən iatən min kəm itamat məmə, tiəkis məmə kamel otuwın-pən e nıpəg nitel, məto tiəkis pik məmə etəm rəhan nautə tepət otuwın matig əhgın nərəmərən rəha Uhgın.”

²⁵ Nian netəmim rəha Iesu kəmotəto nəghatən əh, narmilat təmiwig pik, kən motən-ipən məmə, “?Kən pah titun nosən nəmegəhən lilin?”

²⁶ Kən Iesu təplan ilat kən mən məmə, “Nat u, okol etəmim təsolən. Məto Uhgın, in titun nolən natimnat rafin.”

²⁷ Kən Pita təmən-ipən məmə, “Emotapəs natimnat rafin məmə ekotətəu-pən ik. ?Nat naka u, o nian kit in rəhatimat?”

²⁸ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “İatən pəhrien kəm itamat məmə, e nian itəm natimnat rafin okotəuhlin motuwa motuwıwi, kən Nəti Etəmim otəpələh e rəhan jea rəha kig itəm in təhag-əhag məwir agın, kən itamat un itəm nəmoatəu-pa io, onəkotəpələh min e jea rəha kig ilat tuelef, kən motərəmərə e noanol min ilat tuelef rəha Isrel. ²⁹ Kən netəmim rafin un itəm kəmotapəs rəhalat nımə min, o pialat min, o winilat min, o rəhalat tata o mama, o nenətilat min, o rəhalat nəptən min o nərgək, Uhgın otos-ipən natimnat min əh tepət pik agın kəm ilat, kən mos-ipən nəmegəhən lilin kəm ilat. ³⁰ Məto netəmim tepət itəm koatətul aupən e nətueintən roiu, okotuwa motətul uarisig e nəmegəhən itəm otuwa. Kən netəmim tepət itəm koatətul uarisig e nətueintən roiu, okotuwa motətul aupən e nəmegəhən itəm otuwa.”

20

Nımaa nəghatən e iolwək min əpəh e nasumən

¹ “Tol nəhlan məto-inu nərəmərən rəha Uhgın tahmen e etəm-iasol kit rəha nasumən. Təmıet laulaugin agın məmə oteğəs-in netəmim okotuwa motol wək e rəhan nasumən. ² Kən

in tæmæn mæmæ otætou ilat kitiah kitiah wan tenarius* e nian kitiah, kæn mahl-ipæn ilat kotuwîn e ræhan nasumæn.

³ “Iuæhkîr nain klok laulaugin, tæmîet muwin e maket mæplan netæmim neen koatætul mæsotolæn nat kit. ⁴ Kæn tæmæn-ipæn kæn ilat mæmæ, ‘Itæmat min, otuwîn motol wæk æpæh e ræhak nasumæn, kæn ekætou itæmat e mæni itæm tætuatip.’ ⁵ Kæn kæmotuwîn.

“Kæn iuæhkîr o tina, tæmîet muwin mol nat kitiah æm, kæn mol min e tri klok ehnaipæn. ⁶ Kæn iuæhkîr e faif klok ehnaipæn, tæmîet muwin mæplan netæmim neen min koatætul ænnapin æm. Kæn tæmæn-ipæn kæn ilat mæmæ, ‘?Tahro nækooatætul ikin-u nian apiæpiæ kit, mæsotolæn nat kit?’ ⁷ Kæn kotæn-ipæn mæmæ, ‘Mæto-inu suah kit tæsegæs-inæn itimat mæmæ ekotol wæk ræhan.’ Kæn tæmæn-ipæn kæn ilat mæmæ, ‘Itæmat min otuwîn kol wæk e ræhak nasumæn.’ Kæn ilat kæmotuwîn.

⁸ “Nian tinæhnaipæn, etæm-iasol ræha nasumæn tæmæn-ipæn kæn ræhan etæmim itæm tatehmn ræhan iolwæk min mæmæ, ‘Aun-in iolwæk min kotuwa, nakos-ipæn ræhalat mæni. Nakætououn mætou netæm itæm kæmotuwa uarisig muwin mætouarus netæm kæmotuapæn motol wæk.’

⁹ “Kæn iolwæk min itæm kæmotuwa motol wæk e faif klok, kæmotuwa kæn tæmætou ilat wan tenarius kitiah kitiah. ¹⁰ Tol næhlan, netæm min u itæm kæmotuapæn kol wæk, nikilat tæht mæmæ okotos mæni taprækis-in itæm min u kæmotol wæk uarisig. Mæto ilat kitiah kitiah kæmotos min æm wan tenarius. ¹¹ Nian kæmotos mæni, kæn kæmoatæghat-æghat kæn ilat min mæmæ nikilat tæsagienæn o mæni, kæn motæn-ipæn kæn etæm-iasol ræha nasumæn mæmæ, ¹² ‘Netæm min u itæm kæmotol wæk uarisig, kæmotol wæk æm e aua kitiah æm, mæto ik næmætou itimat min ilat tahmen-ahmen æm. Mæto itimat emotol wæk asol e nærauiæ æskasik e nian apiæpiæ.’

¹³ “Mæto etæm-iasol tæmæn-ipæn kæn ilat kit mæmæ, ‘To kit. Esaklæh-inæn ik. ?Næmæn mæmæ nakol wæk o wan tenarius, o kæp?’ ¹⁴ Os ræham mæni matuwîn. Iakolkeike mæmæ ekætou etæm u itæm tæmol wæk uarisig tahmen æm lam. ¹⁵ Ræhak u mæni. ?Ekîtun nolæn næhlan nat naka itæm iakolkeike, o kæp? ?Natetæhak olat mæto-inu io iakæwir olat?’”

¹⁶ Kæn nian Iesu tæmol namnun nimaa næghatæn, tæmæn-ipæn kæn ilat mæmæ, “Tol næhlan, etæm tætuarisig otuapæn, kæn etæm tætaupæn otuarisig.”

*Iesu tæmæn-iaræp
ræhan nimisæn*

(Mak 10:32-34; Luk 18:31-34)

¹⁷ Kæn nian Iesu tæmatuwîn Jerusalem, tæmos ræhan netæmim tuelef motætul pisin, kæn tæmæn-ipæn kæn ilat mæmæ, ¹⁸ “Koatuwin æpæh ilis Jerusalem, kæn io Næti Etæmim, okegæhan-in-pæn io kæn pris asol min ne iægætun min ræha Lou. Kæn okotiuw-iaræp io mæmæ ekimis, ¹⁹ kæn motilæs-ipæn io kæn Iaihlua min mæmæ okotæsan lak, kæn motalis motoh, kæn motuapæn io e nig kæmlæuau mæmæ ekimis. Kæn uarisig e nian kisil, kæn Uhgîn otosmegæh min io e nimisæn.”

*Nætæpæhæn ræha mama kit
o Iesu*

(Mak 10:35-45)

²⁰ Kæn pætæn ræha Sepeti, tilæs nætilau mil muwa misin-pæn nulîn o Iesu, matæpæh-in nat kit ron. ²¹ Kæn Iesu tæmæn-ipæn mæmæ, “?Nakolkeike naka?”

Kæn pætæn tæmæn-ipæn mæmæ, “Pæs nakegæhan-in mæmæ nætik mil u, ilau kæræn kit otæpælæh e nikalæm matip, kæn kit tæpælæh e nikalæm mol, ikin min ræha næsanænæn ne nisaiiæn, nian natæmæmæ lan.”

²² Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæn ilau mæmæ, “Nækuæruu nat itæm natuætæpæh ron. ?Tahro? ? Itæmlau, nikitælau tæht mæmæ nækuahmen mæmæ kitæhal kæhalætul e nigæm ræha nuwigî nien itæm io ekæike mætul lan?”[†] Kæn kuæn-ipæn kæn Iesu mæmæ, “?Wæh, ekiatun.”

²³ Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæn ilau mæmæ, “Pæhrien, onakuækæike muænim-pæn e ræhak kap ræha nætoæn nahmææn. Mæto o næpælæhæn e nikalik matip ne mol, sænæmæ ræhak mæmæ ekæn. Ikin mil æh, ilau ræha netæm min u itæm Uhgîn tæmol æpen-æpenæ olat.”

²⁴ Nian netæmim ten min ræha Iesu kæmotato næghatæn æh, kæn nemæha tæmol pik ilat o suah mil ilau pian. ²⁵ Mæto Iesu taun-in ilat kotuwa kitiah, kæn mæn-ipæn kæn ilat mæmæ, “Nækotitun rækis nolæn ræha netæm-iasol ræha Iaihlua min. Ilat koatol taskasik pik kæn ræhalat netæmim min. Kæn ræhalat kapman min koatol ilat kotæmæhl læhau e næramæææn ræhalat. ²⁶ Mæto itæmat, okol næsotolæn næhlan. Mæto okæmæ itæmat kit tolkeike mæmæ otuwa

* **20:2:** Tenarius kitiah in tahmen e nætouæn ræha wæk o nian kitiah. Roiu, wan tenarius tahmen e wan-taosan vatu.
20:8: Lev 19:13; Dut 24:15 **20:16:** Mat 19:30; Mak 10:31 **20:18:** Mat 16:21; 17:22-23 **20:21:** Mat 19:28; Luk 22:30 † **20:22:** Næghatæn Kris ætuatip tætan mæmæ, ?Itæmlau, nikitælau tæht mæmæ nækuahmen mæmæ kitæhal okæhalænim kælæh e kap ræha nætoæn nahmææn itæm io ekæike mænim lan? **20:22:** Mat 26:39; Jon 18:11 **20:25:** Luk 22:25-26

in etəm-iasol kit rəhatəmat, in otəkəike muwa tahmen e iolwək kit rəhatəmat,²⁷ kən okəmə itəmat kit tolkeike məmə otətul aupən etəmat, in otəkəike muwa slef rəhatəmat.²⁸ Nələn əh tahmen əm lak, Nəti Etənim. Eməsuwamən məmə netəmim okotol wək rəhak, məto emuwa məmə ekol wək rəhalat, kən ekos-ipən rəhak nəmegəhən məmə ekikis ilat e rəhalat nolən rat min.”

Iganəmtin rat mil

kəmuəplan nat

(Mak 10:46-52; Luk 18:35-43)

²⁹ Nian Iesu ne rəhan min netəmim kəmoatiet e taon Jeriko, nimanin netəmim kəmotətəu-pən in.³⁰ Kən iganəmtin rat mil kəiu katuəpələh e nikali suatip, kən nian kəmuəto məmə Iesu taliwək e suatip matuwa, kən kəmuagət əfəməh muən məmə, “!Iərəməə, Mipi Tefit, asəkutun itimlau!”

³¹ Kən məto, nimanin netəmim koatən-ışəu ilau, motən-ipən məmə kəsuağət pikən, məto ilau kuagət pik ağin min məmə, “!Iərəməə, Mipi Tefit, asəkutun itimlau!”

³² Kən Iesu tətul maun-in ilau, mən-ipən məmə, “?Nakioalkeike məmə ekol naka kəm itəlau?”

³³ Kən kuən-ipən məmə, “Iərəməə, ekioalkeike məmə ekuəplan nat.”

³⁴ Kən Iesu təmasəkutun ilau, kən mek niganəmtilau. Kən roiu ağin, kinatuəplan nat, kən matuətəu-pən Iesu.

21

Iesu təmuwin əpəh Jerusalem mol əp məmə in Kig

(Mak 11:1-11; Luk 19:28-40;

Jon 12:12-19)

¹ Nian kinotuwa iuəhkir o Jerusalem, kinotuwa Petfas e Nitot Rəha Nig U Olif, kən Iesu tahləpis rəhan etəmim kəiu.² Kən mən-ipən kəm ilau məmə, “!an əpəh e latuanu aupən etat, kən ikin əh, nakuəplan togki kit kəmərueətain ilau nətin. Kən nəkiakis ilau muasig muea kəm io.³ Okəmə suah kit tən nat kit kəm itəlau, nəkuən-ipən kəm in məmə Iərəməə tolkeike ilau, kən otəpanahl-ipa ilau e nian əh.”

⁴ Nat u təmuwa məmə in otol nəghatən naka itəm ien təmən otuwa mol niphahrienən. Ien təmən məmə,

⁵ “Otən-ipən kəm Nətin Pətan Saeon* məmə,

‘Otəplan-tu, rəhatəmat kig tatuwa otəmat,

rəhan nətəligən in ləhau,

kən mətasuə e togki,

ne togki u in nətin əm.’ ”

⁶ Kən etəmim mil rəha Iesu kəmian mioal nat naka itəm Iesu təmən məmə okioal.

⁷ Kəmuasig togki ne nətin, kən muəfstain noankawi togki mil e rəhalau kot min, kən Iesu təpələh-pər lan.⁸ Nimanin netəmim tətət koatəpən rəhalat kot min əpəh e suatip, kən neen kotəte nimali nig min, kən motəpən ilat e suatip.⁹ Kən nimanin netəmim itəm kətaupən e Iesu, ne nimanin netəmim itəm kotuarisig-in Iesu, koatəgət əfəməh moatən məmə,

“!Hosana† o Mipi Tefit!

!Iərəməə Uhgın tətətig ilau suah u itəm tatuwa e nərgin!

!Hosana o Uhgın əpəh ilis e nego e neail!”

¹⁰ Nian Iesu təmietet-ərəpə Jerusalem, netəmim rafin əh-ikin nikilat təmaut, kən moatən nəghatən tətət moatəpəh məmə, “?Pah u?”

¹¹ Kən nimanin netəmim kotən məmə, “Inu ien Iesu, rəha Nasaret, əpəh e nitən Kalili.”

Iesu əpəh e Nimə Rəha Uhgın

(Mak 11:15-19; Luk 19:45-48; Jon 2:13-22)

¹² Kən Iesu təmuwin əpəh imə e Nimə Rəha Uhgın, kən məhg-iarəp netəmim itəm koatol-salim-in ne moatos-nəmtin natimnat əh-ikin məmə okotol sakrifais lan. Kən mahwin tətəl min itəm kətawluin məni ikin, kən mahwin jea min rəha netəm min u koatol-salim-in ioen min.¹³ Kən mən-ipən kəm ilat məmə, “Kəməte e Naoa Rəha Uhgın məmə, ‘Rəhak nimə, okaun-in məmə nimə rəha nəghatən kəm Uhgın e nəfakən,’ məto itəmat nəmotol məmə in ‘nimə rəha iakləh min.’ ”

¹⁴ Kən iganəmtin rat min ne netəm nelkilat təməfaiu-əfaiu kəmotuwa ron əpəh e Nimə Rəha Uhgın, kən tol-wir ilat.¹⁵ Məto nian pris asol min ne iəgətun min rəha Lou kəmotəplan

20:26: Mat 23:11; Mak 9:35 20:28: Luk 22:27; Fil 2:7 * 21:5: Nəghatən u “Nətin Pətan Saeon” tətəghat-in netəm Jerusalem. 21:5: Sek 9:9 † 21:9: Nipəti nəghatən u “Hosana” təmə, “əniwiwi.” 21:9: Sam 118:26 21:13: Aes 56:7 21:13: Jer 7:11

nat wir min itəm in təmöl, kən motəplan min nisualkələh koatgət əfəməh əpəh e Nimə Rəha Uhgın, moatən məmə, “!Hosana o Mipi Tefit!” neməha təmöl ilat. ¹⁶ Kən kotən-ipən kəm Iesu məmə, “?Nakatəto nat naka itəm nisualkələh koatən, o kəp?” Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Əwəh. ?Nəmotafin, o kəp, nəghatən suah kit təmen kəm Uhgın itəm tatən nulan məmə,

‘E nohli nisualkələh agin ne nisualkələh mətətəg, nəmol məmə ilat okotənwiwi ik?’”

¹⁷ Kən təmapəs ilat miet Jerusalem muwin e taon Petani, mapil ikin.

Nig kit fik təmauke-auke

(Mak 11:12-14, 20-26)

¹⁸ Laulaugin agin, Iesu təmatitəlig-pən Jerusalem, kən nəumis tinus. ¹⁹ Kən təməplan nig u fik e nikali suatip, kən təmuwin ron mətə təsəplanən noan kit, tatəplan əm nimalin. Kən təmən-ipən kəm nig u məmə, “!Okol nəsoe minən!” Kən roiu agin, nig təmauke-auke.

²⁰ Nian rəhan netəmim kəmotəplan nat əh, kən narmilat təmiwig, kən motən-ipən kəm Iesu məmə, “?Tahro nig əh fik təmauke-auke uəhai əm nəhlan?”

²¹ Mətə Iesu təmən-ipən məmə, “!atən-ipinə niphrienən məmə okəmə nakoatos nahatəən, kən rəhatəmat nətəligən təsələn kəiu, nəkotitun nolən nat naka itəm emol e nig u fik. Mətə sənəmə in əm əh, nəkotitun nən-ipənən kəm nitot əh məmə, ‘Uwin mamnim əpəh itəhai,’ kən otol nəwiatəmat. ²² Okəmə nakotahatəta, kən onəkotos nat naka itəm nakoatəpəh-in e nəfakən.”

Nətapəhən o nepətən

rəha Iesu

(Mak 11:27-33; Luk 20:1-8)

²³ Iesu təmuwin e Nimə Rəha Uhgın, kən nian təmatəgətun, pris asol min ne netəm-iasol rəha netəm Isrel, koatuwa ron motən-ipən məmə, “?Natol natimnat min u e nepətən rəha pəh? ?Kən pəh təmos-ipinə nepətən un?”

²⁴ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “!akəpəh-in-pinə nəghatən kit kəm itəmat. Okəmə nakotos-ipa nəghatən kit, kən ekən-ipinə kəm itəmat məmə nepətən naka itəm ekatol natimnat min u lan. ²⁵ ?Nepətən rəha Jon təmisi-pən hiə o nolə bəptais? ?Təmisi-pən e nego e neai, o rəha netəmim əm?”

Kən kəmotən-ipən kəm ilat min məmə, “Okəmə kotən məmə, ‘Nepətən rəha Jon təmisi-pən e nego e neai,’ kən otən məmə, ‘?Mətə tahro nəsoətənən niphrienən lan?’ ²⁶ Mətə okəmə kotən məmə, ‘Rəha netəmim əm,’ kitat koatəgin netəmim, mətə-inu nikilat təht məmə Jon in ien kit rəha Uhgın.”

²⁷ Tol nəhlan, kəmotən-ipən kəm Iesu məmə, “!itəmat ekotəruru.” Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Kən io min, okul ekəsənən kəm itəmat məmə e nepətən naka ekatol natimnat min u lan.”

Nimaa nəghatən e suah mil kəiu

²⁸ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “?Tahro? ?Nikitəmat tətəht məmə naka? Suah kit, nətin iərman kəiu. Kən təmuwin mən-ipən kəm itəm iahgin lan məmə, ‘Nətik, uwin mol wək u-roiu əpəh e nasumən.’ ²⁹ Mətə nətin təmən-ipən məmə, ‘!akapəs.’ Kən matig məuhlin min rəhan nətəligən, kən muwin e nasumən.

³⁰ “Kən tata tuwin o nətin itəm təkəku, mən-ipən min kəm in nat kitəh əm. Kən nətin təmən-ipən məmə, ‘Əwəh, tata, ekuwin,’ mətə təmapəs-pən e nasumən.

³¹ “?Otən-tu məmə suakəku mil u in pəhruən, təmöl nəwia rəhan tata?”

Kən kəmotən-ipən məmə, “Suakəku itəm iahgin lan.”

Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Əwəh, in ətuatip. Kən iakatən-ipinə niphrienən məmə, netəm koatos məni rəha takis, ne niphitan rəha suatip koatuwin e nəməməəən rəha Uhgın aupən etəmat, ³² mətə-inu Jon təmuwa otəmat məmə otəgətun suatip rəha nolən ətuatip, kən mətə itəmat nəsoətənən niphrienən lan, mətə netəm koatos məni rəha takis, ne niphitan rəha suatip kəmotən niphrienən lan. Kən nəmotəplan pəp nat əh, mətə nəməsoətəuhlinən itəmat e rəhatəmat nolən rat min, kən məsoətənən niphrienən lan.”

Nimaa nəghatən e netəmim rat itəm koatehm nasumən

(Mak 12:1-12; Luk 20:9-19)

³³ Kən Iesu tətəkəike matən məmə, “?Otətəlig-in-tu nimaa nəghatən kit min. Etəm-iasol kit rəha nasumən, təmöl nasumən kit e nol kit katən məmə krep, u katol wain lan. Kən mol fenis e kəpiel muwin mitaləu lan. Kən mol ikin kit o nolən nəmə naliwək-aliwəkən e noa krep məmə nahuin otəiu kən kol wain lan. Kən mol nimə kit itəm in ilis məmə etəmim otəiu

lan matehm wir nasumən o nat megəh min ne netəmim. Kən təmegəhan-in-pən nasumən kəm netəmim məmə okotasum lan, kən motor noa krep, məsin rəhan, məsin rəhalat. Kən miet muwin o naliwəkən ik pisin kit. ³⁴ Nian krep tinəmarəg, kən tahl-ipən rəhan slef min məmə okotuwin e nasumən rəha krep, motətapəh o netəm koatol wək e nasumən məmə okotos-ipən rəhan krep məsin kəm ilat.

³⁵ “Məto netəm koatol wək e nasumən kəmotəskəlīm rəhan slef min, kən motoh kit, motohamnu kit, motaht e kəpiel itəm tatol kisił lan. ³⁶ Kən tahl-ipən min slef min neen kotuwın olat, ilat tēpət taprəkis-in itəm aupən min. Kən netəm koatol wək e nasumən kotol tərət kəm ilat e nolən ahmen min əm itəm kəmotol kəm netəm aupən. ³⁷ Namnun agin, tahl-ipən nətin iərman tuwin olat, kən mən məmə, ‘İlat okotəkəike motisiai-in nətik.’

³⁸ “Məto nian netəm koatol wək e nasumən kəmotəplan nətin, kən kotən-ipən kəm ilat min məmə, ‘İnu nəti etəm-iasol itəm otərəmərə e nasumən nian rəhan tata otimis. Pəs kotuwın motohamnu min, kən motərəmərə e nasumən rəhan.’ ³⁹ Kən kəmotəskəlīm motatipin-iarəp e nasumən, kən motohamnu.”

⁴⁰ Kən nian İesu təmol nammun nimaa nəghatən, kən təmən məmə, “?Tol nulan, nian etəm-iasol rəha nasumən otuwa, kən otol naka kəm netəmim itəm təmegəhan-in nasumən kəm ilat?”

⁴¹ Kən kəmotən-ipən məmə, “Otərək-rəkin agin-əh netəm rat min əh, motohamnu ilat. Kən uarisig, tapanegəhan-in rəhan nasumən əh tuwin e nelmi netəm pisin neen, kən e nian ətuatip itəm krep tatəmarəg, ilat okotos-ipən noan məsin rəhan.”

⁴² Kən İesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Nəmotafin Naoa Rəha Uhgın u, o kəp? Tatən məmə, ‘Kəpiel u itəm netəm rəha niləkinən nimə kəsotolkeikən motapəs, in tinuwa kəpiel keike o nolən nimə. İərəmərə təmol nat u, kən in nat təwir agin e niganəmtitat.’

⁴³ Tol nəhlan, iatan kəm itəmat məmə nərəmərəən rəha Uhgın okoh-rəkis otəmat, kən kəp-ipən kəm netəmim min u itəm okotol noalat. ⁴⁴ Okəmə suah kit otisi-pər e kəpiel u, kəpiel otətərəh-ətərəh, məto okəmə kəpiel otisi-pər lan, otəpələh-ərən in.”[‡]

⁴⁵ Nian pris asol min ne Farisi min kəmotəto nimaa nəghatən itəm İesu təmuəh, kən kinotitun məmə tatəghat-in ilat. ⁴⁶ Kən kinotegəs-in suatip kit məmə okotilas İesu lan kan e kalapus, məto koatəgin nimanin netəmim, məto-inu netəmim koatən məmə in ien kit.

22

Nimaa nəghatən e nagwənan asol rəha marit

¹ Kən İesu təmuəh nimaa nəghatən kit min kəm ilat məmə, ² “Nərəmərəən rəha Uhgın in təhmen e kig kit itəm təmol əpen-əpenə e nagwənan asol o marit rəha nətin. ³ Kən məhl-ipən rəhan iolwək min məmə okotuwin o netəmim min u itəm təməhl-ipən rəkis nəghatən olat məmə okotuwa o nagwənan rəha marit. Məto kotən məmə kol kəsotuwamən.

⁴ “Kən tahl-ipən rəhan iolwək neen min, mən-ipən kəm ilat məmə, ‘Otuwin motən-ipən kəm netəm min u itəm emahl-ipən rəkis nəghatən olat məmə, enol əpen-əpenə rəkis e rəhak nagwənan. Rəhak kau min ne nəti kau min rəhak itəm kotəhg-əhg wir, emoh rəkis ilat, kən natimnat rafin tinahmen. Otuwa e nagwənan rəha marit.’

⁵ “Məto kəsotətəlig-inən iolwək min, kən motəgin min, kit tatuwin e rəhan nasumən, kit tatuwin e rəhan stoa. ⁶ Kən neen kotəskəlīm iolwək min rəhan, motol tərət kəm ilat, kən motohamnu ilat. ⁷ Kən kig, neməha təmol pik. Kən tahl-ipən rəhan mopael min kotuwın, kən motohamnu netəmim min u itəm kəmotohamnu rəhan iolwək min, kən motəsiepən e rəhalat taon asol.

⁸ “Kən mən-ipən kəm rəhan iolwək min məmə, ‘Kinol əpen-əpenə rəkis e nagwənan rəha marit, məto netəm min u itəm emahl-ipən rəkis nəghatən olat, nolən rəhalat təsahmenən məmə okotuwa. ⁹ Tol nəhlan, otuwın əpəh e suatip asol min kən motən-ipən kəm netəmim əpnəpin rafin itəm nakoatəplan məmə okotuwa e nagwənan rəha marit.’ ¹⁰ Kən iolwək min kəmotuwın əpəh e suatip asol min, kəmotuəfimin netəmim rafin itəm kəmotəplan ilat, netəmim itəm kotəwir ne netəm itəm kotərat, kən ikin kətagwən ikin təmərioah e netəmim.

¹¹ “Məto nian kig təmuwa məplan netəmim, təməplan etəmim kit əh-ikin itəm təsuwinən e natimnat rəha marit. ¹² Kən kig təmən-ipən məmə, ‘?İo kit, nəmahro? ?Nəmuwa imə məto nəməsuwinən e natimnat rəha marit?’ Kən suah u tinəruru nuhalpinən nəghatən rəhan.

21:33: Aes 5:1-2 **21:38:** Mat 27:18 **21:39:** Hip 13:12 **21:42:** Sam 118:22-23; Rom 9:33; 1 Pita 2:6-8 † **21:44:**

E kopi oas min neen rəha Niutesteman itəm kəməte e nəghatən Kris aupən, nəghatən rəha ves 44 u tika. **22:6:** Mat 21:35

¹³ “Kæn kig tæmæn-ipæn kæm ræhan min netæmim mæmæ, ‘Okotælis ætain nelmin ne nelkin, kæm motæraikin-iaræp æpah e naluginæn itæm ikin kætasæk ikin, kæm katægætæn naluitem ikin.’”

¹⁴ Kæn Iesu tæmatækæike mæn mæmæ, “Tol næhlan mæto-inu netæmim tepæt, kætahl-ipæn næghatæn olat, mæto noan mæsin æm itæm katitæpun ilat.”

Takis ræha Kig Sisa

(Mak 12:13-17; Luk 20:20-26)

¹⁵ Kæn Farisi min kæmotiet motuwim motol noa eko-eko min mæmæ otiuw-pæn Iesu o nænæn næghatæn kit itæm tæsætutæpæn. ¹⁶ Kæn kotahl-ipæn ræhalat netæmim kotuwim o Iesu ilat netæmim ræha pati ræha Herot. Kæn motæn-ipæn mæmæ, “Iægætun. Ekotitun mæmæ ik etæm ætuatip, kæm matægætun ætuatip pahrien suatip ræha Uhgîn. Næsolan mæmæ nætæligæn ræha netæmim okotiuw rækis ræham nætæligæn, mæto-inu natol tahmen-ahmen æm kæm netæmim rafin, okæmæ in etæm-iasol o etæm æppapin æm. ¹⁷ Kæn æn-tu kæm itimat ræham nætæligæn e nat u. ?Tætutætip mæmæ okætou-pæn takis kæm Kig Sisa, o kæp?”

¹⁸ Mæto Iesu tinitun ræhalat nætæligæn rat min, kæm tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “IRæhatæmat nænæn tæwir, mæto nikitæmat tamkimik! ?Tahro nakotalkut mæmæ nækotal noa eko-eko ron io? ¹⁹ Otægætun-tu mæni itæm katætuw takis lan.” Kæn kotos mæni* motuwa kæm in, ²⁰ kæm tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “?Narmi pah u, kæm nærgi pah u e mæni u?”

²¹ Kæn kotæn-ipæn mæmæ, “Kig Sisa.”

Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Naka u ræha Kig Sisa, otos-ipæn kæm Kig Sisa. Kæn naka u ræha Uhgîn, otos-ipæn kæm Uhgîn.”

²² Nian kæmotæto næghatæn æh, narmilat tæmiwig. Kæn kæmotapæs Iesu motagim.

Nian Uhgîn otosmegæh netæmim e nimisæn

(Mak 12:18-27; Luk 20:27-40)

²³ E nian æh inæh, Satusi min kæmotuwa o Iesu. Ilat koatæn mæmæ netæmim okæsatæmegæh minæn e nimisæn. Kæn kotæn-ipæn kæm Iesu mæmæ, ²⁴ “Iægætun. Moses tæmæn kæm itimat mæmæ, okæmæ etæmim otimis kæm mæsilæsæn nætin kit, kæm pian otækæike mit næutahlimis æh mæmæ otilas suakæku o niuw-pæran nærig ræha pian itæm tæmimis.

²⁵ “Kæn ikin æh imatimat ikin, netæm ilat pialat min ilat sepîn. Itæm tæmaupæn maiir tæmol marit, kæm mimis, mæsilæsæn nætin kit, kæm pian itæm tatol kæiu lan tit næutahlimis. ²⁶ Kæn in min tæmimis mæsilæsæn nætin kit, kæm itæm tatol kisil lan ne ilat rafin muwim mætoarus-pæn itæm tatol sepîn, kæmotol nat kitæh æm. ²⁷ Kæn æmun, næutahlimis timis. ²⁸ ?Tol næhlan, æn-tu kæm itimat mæmæ, e nian itæm Uhgîn otosmegæh netæmim lan e nimisæn, pætan æh in ræha pah, mæto-inu ilat rafin æh sepîn kæmotol marit e pætan æh?”

²⁹ Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Itæmat næmotæn-aræpæn e ræhatæmat næghatæn mæto-inu næsotitunæn Naoa Ræha Uhgîn ne næsanænæn ræhan. ³⁰ Nian Uhgîn otosmegæh netæmim e nimisæn, kæm netæmim okæsatolæn marit, okotahmen e nagelo min æpah e nego e neai. ³¹ ? Næmotafin o kæp, Naoa Ræha Uhgîn itæm tatægæt-in nian Uhgîn otosmegæh netæmim e nimisæn? Tatæn mæmæ, ³² ‘Io Uhgîn ræha Epraham, io Uhgîn ræha Aisak, kæm io Uhgîn ræha Jekop.’ In sænæmæ Uhgîn ræha netæm kæmotimis, mæto in Uhgîn ræha netæmim itæm koatæmegæh, tahmen-pæn min e tæs milæhal.”

³³ Nian nimanin netæmim kæmotæto næghatæn æh, narmilat tæmiwig e nægætunæn ræhan.

Lou itæm in ilis pik

(Mak 12:28-34)

³⁴ Nian Farisi min kæmotæto mæmæ Iesu tæmoh-iahou Satusi min e ræhan næghatæn, kæm Farisi min kæmotuwa kitæh. ³⁵ Kæn kit itæm titun pik Lou, tæmæn-ipæn næghatæn kit kæm Iesu mæmæ Iesu otæn næghatæn kit tæsætutæpæn, mæmæ, ³⁶ “?Lou pæhruæn ræha Uhgîn u in ilis pik?”

³⁷ Kæn Iesu tæmæn-ipæn mæmæ, “Nakækæike molkeike Iærænæræ Uhgîn ræham e nikim rafin, ne næmegæhan rafin ræham, ne nætæligæn rafin ræham. ³⁸ Inu in Lou itæm tataupæn kæm in ilis pik. ³⁹ Kæn Lou itæm tatol kæiu lan, in iuæhkîr tahmen æm, mæmæ, ‘Nakækæike molkeike ik kit tahmen æm mæmæ nakolkeike atip ik.’ ⁴⁰ Kæn Lou mil u kæiu, ilau næukæti Lou rafin, ne naoa ræha ien min rafin aupæn.”

Kristo in næti pah

(Mak 12:35-37; Luk 20:41-44)

⁴¹ Kæn e nian Farisi min kotuæfimîn ilat min, kæm Iesu tæmæn-ipæn mæmæ, ⁴² “?Nikitæmat tæht mæmæ naka, e Kristo itæm Uhgîn tæmæn mæmæ otahl-ipa? ?In tatisi-pæn e noanol ræha pah?”

22:13: Mat 8:12; 25:30; Luk 13:28 **22:15:** Mak 3:6 * **22:19:** Meni itæm kæmotos motuwa in koen mæni kit, nærgin u ‘tenarius,’ itæm tahmen e wan-taosan vatu. **22:21:** Rom 13:7 **22:23:** Wæk 23:8 **22:24:** Dut 25:5 **22:32:** Eks 3:6 **22:37:** Dut 6:5 **22:39:** Lev 19:18; Mat 7:12 **22:40:** Rom 13:10; Kal 5:14

Kən ilat kotən-ipən məmә, “In noanol rəha Tefit.”

⁴³ Kən Iesu təmən-ipən məmә, “Məto tahrö e Tefit, itəm tatəghat e narmin rəha Uhgın, tətəun-in Kristo məmә ‘İərəmərə.’ Məto-inu tatən məmә,

⁴⁴ ‘İərəmərə təmən kəm rəhak İərəmərə məmә,

“Əpələh e nikalik e nelmək matip, ikin rəha nəsanənən ne nisiiən,

mətoarus ekilas-İəhau rəham tikimır min ləhau e nelmək.”

⁴⁵ ?Kən okəmә Tefit tətəun-in Kristo məmә ‘rəhak İərəmərə,’ kən otahrö məmә Kristo in mipi Tefit rat?” ⁴⁶ Kən etəmim kit təsuhalpınən nəghatən rəha Iesu. Kən e nian əh matuwın, kəmotəgin o nətapəh-inən nəghatən kit min tol min-nəhlan.

23

Nəhmən asol sepin

itəm otatuwa

(Mak 12:38-40;

Luk 11:37-54; 20:45-47)

¹ Kən Iesu təmən-ipən kəm nımanın netəmim ne rəhan min netəmim məmә, ² “İəgətun min rəha Lou ne Farisi min koatos nepətan məmә okotən-İarəp Lou rəha Moses kəm itamat.

³ Tol nəhlan, nəkotəkəike motətəu-pən kən motol natımnat rafin itəm koatan kəm itamat. Məto nəsotolən nat naka itəm koatol, məto-inu ilat kəsotolən nat naka itəm koatan-İarəp.

⁴ Koatəkəike o netəmim məmә okotətəu-pən lou əskasik min itəm kotahmən e katipa əfigəm, məto okol kəsotos-ipənən noanelmilat məmә okasitu elat.

⁵ “Natımnat rafin itəm ilat koatol, koatol əm məmә netəmim okotəplan. Nəkotitun paos itəm netəmim kəmotaii-pən nəghatən rəha Naoa Rəha Uhgın ikin, kənu motəlis rəhalat-kapə ne nelmilat lan.* Məto rəha İəgətun min rəha Lou ne Farisi min, rəhalat paos in İahgın taprəkis. Kən nəkotitun nol əlkələh min itəm koatəkul-pən e nıpəgnəmti kot min, itəm tatəgətun məmә etəmim in təskasik o nətəu-pənən Lou. Məto rəha İəgətun min rəha Lou ne Farisi min, rəhalat nol kaifəmə pik. ⁶ Kən e lafet min, ilat kotolkeike ikin rəha nisiiən, kən əpəh e nımə rəha nuəfiminən, ilat kotolkeike məmә okotəpələh İma netəm-iasol min ikin. ⁷ Kən e ikin katol maket ikin, ilat kotolkeike məmә netəmim kotən təwir kəm ilat, kən motəun-in ilat məmә ‘Rapai’ u nıpətın təmə ‘etəm in İlis.’† ⁸ Məto sotolən məmә netəmim okotaun-in itəmat məmә ‘Rapai, u etəm in İlis,’ məto-inu rəhatəmat Etəm-iasol kitİəh əm, kən itəmat piatəmat min. ⁹ Kən sotaun-inən suah kit u e nətueintən məmә, ‘Tata, etəm katisiə-in,’ məto-inu Tata rəhatəmat kitİəh əm əpəh İlis e nego e neai. ¹⁰ Kən sotolən məmә netəmim okotaun-in itəmat məmә, ‘İəgətun,’ məto-inu rəhatəmat İəgətun kitİəh əm, Kristo itəm Uhgın təmən məmә otahl-İpa. ¹¹ Etəm u in İlis etəmat, in İolwək rəhatəmat. ¹² Tol nəhlan məto-inu, etəmim itəm otos-ipər atıp in, Uhgın otİlas-İəhau, kən etəmim itəm otos-İəhau atıp in, Uhgın otİlas-ipər.

¹³ “!Kəsi, nəhmən asol otuwa otəmat İəgətun min rəha Lou, ne Farisi min! !Rəhatəmat nənən təwir, məto nıkitəmat tamkımik! Nakotəhtosig-in o netəmim suatıp o nuwınən matig əhgin nəərəmərən rəha Uhgın, məto itəmat nəsotuwınən, kən nəsotegəhən-inən məmә netəmim okotuwin ikin, nat əpnəpin ilat kotolkeike məmә okotuwin.‡

¹⁵ “!Kəsi, nəhmən asol otuwa otəmat İəgətun min rəha Lou, ne Farisi min! !Rəhatəmat nənən təwir, məto nıkitəmat tamkımik! Nıkitəmat tagien əm məmә nakotuwin İsə e nego, o e naliwəkən əm o nuwınən e nəptən pısın pısın min məmә nakotıuw-pa etəmim kitİəh əm e nəfakən rəhatəmat. Məto nian suah kit tatos nolən min əh rəhatəmat, kən tatuwa etəm rat taprəkis-in itəmat, kən nəmotol məmә in otəkəike mos nalpınən rəha nıgəm asol taprəkis-in itəmat.

22:42: Jon 7:42 **22:44:** Sam 110:1; Mat 26:64 **23:3:** Mal 2:7-8 * **23:5:** paos - inu bokis əkəku kit kəmol e nuwıgı kau. Kəmotəte rəkis əlkələh nəghatən rəha Naoa Rəha Uhgın motaii-pən İan (Eks 13:1-10,11-16;

Dut 6:4-9; 11:13-21). Netəmim kəmotol nəhlan məto-inu kəmotolkeike məmә otol nəghatən itəm tatatig e Dut 6:8 ne 11:18. Kən naman rafin rəha noanol rəha İsrəl itəm kınotos rəkis nup tatin, ilat okotuwin e paos min əh nian tepət, kən nian rafin e nian rəha nəfakən. Katəlis e nıpinəgin ne nelmin mol e nol kəmol e nuwıgı kau. E nəghatən İnglis, katən paos min əh, “phyllacteries.” **23:5:** Eks 13:9; Nam 15:38-39; Dut 6:8; Mat 6:1 † **23:7:** Okəmә İəgətun rəha Lou təmalıwək matuwa İuəhkır ron İk, nakətul e nisiiən, kən nakatən təwir kəm in, maun-in in məmә, “etəm-iasol,” o “Tata,” o “Rapai.”

Kən noanol rəha İsrəl kətaun-in rəhalat İəgətun asol min itəm ilat İlis pik məmә “Rapai,” u nıpətın təmə “etəm in İlis” o “etəm tatəmat netəmim.” **23:11:** Mat 20:26; Mak 9:35; Luk 22:26 **23:12:** Job 22:29; Prov 29:23; Luk 14:11;

18:14 ‡ **23:13:** E kəpi oas min neen rəha Niutesteman itəm kəməte e nəghatən Kris aıpən, nəghatən rəha ves 14 u tİkə. Tatən məmә, “Kəsi, nəhmən asol otuwa otəmat İəgətun min rəha Lou, ne Farisi min. !Rəhatəmat nənən təwir, məto nıkitəmat tamkımik! Nakotəkləh-in natımnat rəha nəutəhlımis min, məto nian kitİəh əm, nəkotol nəfakən əfəməh min məmә netəmim okotİsıə-in İtəmat. E nolən əh, rəhatəmat nalpınən otəskasik təhmin min.”

¹⁶ “!Kəsi, nahmæn asol otuwa otəmat itəm noatit netəmim məto niganəmtitəmat təpis! Itəmat nakoatan məmə, ‘Okəmə suah kit tatos noanawil o Nīmə Rəha Uhgın məmə otol rəhan nəghatən tatətül-iəkis, okəmə təsolən, məto in nat əpnəpin əm. Məto okəmə suah kit tatos noanawil o iaen u kol tatipit-ipit rəha Nīmə Rəha Uhgın, kən in otəkəike mol nəwian itəm təmos noanawil ron.’ ¹⁷ !Itəmat netəm nakotalmə, niganəmtitəmat təpis! ?Naka u in ilis, iaen u kol tatipit-ipit, o Nīmə Rəha Uhgın itəm tatol kol tasim? ¹⁸ Nakoatan min məmə, ‘Okəmə suah kit tatos noanawil o olta, in nat əpnəpin əm. Məto okəmə suah kit tatos noanawil e sakrifais itəm tatəpələh lan, kən in otəkəike mol nəwian itəm təmos noanawil ron.’ ¹⁹ !Itəmat netəm niganəmtitəmat təpis! ?Naka u in ilis, sakrifais o olta itəm tatol sakrifais tasim? ²⁰ Tol nəhlan, etəm tatos noanawil e olta, pahrien, tatos noanawil e olta ne natimnat rafin itəm tatəpələh lan. ²¹ Kən etəm tatos noanawil e Nīmə Rəha Uhgın, pahrien tatos noanawil e Nīmə Rəha Uhgın ne Suah u tatətig ikin. ²² Kən etəm tatos noanawil e nego e neai, pahrien tatos noanawil o jea rəha kig u in rəha Uhgın, kən tatos noanawil o Suah u tatəpələh-pər lan.

²³ “!Kəsi, nahmæn asol otuwa otəmat iğətun min rəha Lou, ne Farisi min! !Rəhatəmat nənən təwir, məto nikitəmat tamkimi! Nəkoatətu-pən lou əlkələh min moatos-ipən tait rəha rəhatəmat nimali nig nəmiawilat tatəpien u katos-ipən e nagwənan, katən məmə min, ne til, ne kumin. Məto nakotəpəs nat asol e Lou, inu etəm tatol tətuatip kən mahmen-ahmen əm kəm netəmim, kən mətasəkitun netəmim, kən tatol nian rafin nat naka itəm təike matol. Təwir nəkoatol lou əlkələh min, məto nəkotəkəike moatol lou asol min, məto kəp, nəsolələn. ²⁴ !Itəmat noatit netəmim məto niganəmtitəmat təpis! !Itəmat netəmim noategəs-in miminao e rəhatəmat kap məmə ko nəsotərgəən, məto nəkotərgə nat megəh asol u kamel!

²⁵ “!Kəsi, nahmæn asol otuwa otəmat iğətun min rəha Lou, ne Farisi min! !Rəhatəmat nənən təwir, məto nikitəmat tamkimi! Nakotəfəl ihluə e kəp ne plet, məto əpəh imə tamkimi, kotərioah e nagwənan ne nənimən itəm nəmotəkləh-in, o natimnat itəm nəmotos məto-inu itəmat iaumis min kən nian rafin nəkoatol əm natimnat rat min itəm tətatig e rəhatəmat nətaligən. ²⁶ !Itəmat Farisi min, niganəmtitəmat təpis! Otaupən kafəl əpəh imə e kəp ne plet, kən ihluə min in təwir təsamkimi-kən.

²⁷ “!Kəsi, nahmæn asol otuwa otəmat iğətun min rəha Lou, ne Farisi min! !Rəhatəmat nənən təwir, məto nikitəmat tamkimi! Nəkotəhmen e suwit rəha netəm kəmotimis itəm kəmuah e pen ruən. Ihluə, netəmim kotəplan məmə təwir, məto əpəh imə tərioah e nikilkili netəm kəmotimis, ne natimnat rafin itəm tamkimi. ²⁸ E nolən ahmen min əm, ihluə, e nolən rəhatəmat, netəmim kotəplan məmə itəmat nəkotətuatip. Məto imə, e nikitəmat, nakotərioah e nəghatən nakotən məsotələn, ne nolən rat əgin min.

²⁹ “!Kəsi, nahmæn asol otuwa otəmat iğətun min rəha Lou, ne Farisi min! !Rəhatəmat nənən təwir, məto nikitəmat tamkimi! Nakotiləkin nīmə e kəpiel rəha suwit rəha ien min əpən ne netəm kotətuatip, kən moatol nəhlip e kəpiel kən moatol malə-malə lan. ³⁰ Kən nakotən-ipən məmə, ‘Okəmə itimat emotətig e nian min rəha tipitat min, okol itimat eməsasituan elat motohamnu ien min.’ ³¹ E nəghatən əh, nakoatan-iarəp məmə itəmat noanol ətuatip min rəha tipitimat min əpən itəm kəmotohamnu ien min əh, kən nakotəhmen-ahmen əm elat. ³² Kən təwir əm, itəmat otəkəike motol namnun wək itəm tipitəmat min kəmotətuoun.

³³ “!Itəmat sinek min, ne neti sinek min! ?Nikitəmat tataht məmə okol nakotəgim e nalpinən e nigəm asol? !Kəp! ³⁴ Tol nəhlan, ekahl-ipinə ien min, ne netəm kotenatig, ne iğətun min. Neen, itəmat nakotəhamnu ilat motətu-pər elat e nig kəluau, neen onəkotalis motoh ilat əpəh e nīmə rəha nuəfiminən rəhatəmat, kən neen nakotitəp ilat kotiet e taon kit motiet motuwın e kit. ³⁵ Kən tol nəhlan, itəmat onəkotos nalpinən rəha netəmim itəm kəmotohamnu netəmim rafin itəm kotətuatip, itəm tətuoun e Epel itəm in tətuatip, muwın mətoarus-pən Sekarəə, nəti Perəkia, itəm tipitəmat min kəmotohamnu e Nīmə Rəha Uhgın ilugin e olta ne nīmə. ³⁶ !atən pahrien kəm itəmat məmə, nalpinən rafin u otuwa o netəm rəha Isrel itəm kotətig roiu.

³⁷ “!Awe, netəm Jerusalem, netəm Jerusalem! Itəmat nakotəhamnu ien min rəha Uhgın, kən netəmim itəm Uhgın təməhl-ipa kəm itəmat, nəkotəhtimnu ilat e kəpiel əpin, inəh netəm u rəha Uhgın itəm koatos nəghatən rəhan. Nian tepət iatəg-əfəməh-in nelmək məmə iatəmiki-əfimin wir itəmat matos wir itəmat, tahmen-pən e məniğ itəm tatu nenətin min e nikwin, məto itəmat nikitəmat təsəgienən ron kən motəpəs io. ³⁸ Otəplan-tu. Uhgın tinapəs itəmat, rəhatəmat nīmə nəratən otəh, kən nat otikə ikin. ³⁹ Kən ekən kəm itəmat məmə, nat əh in niphahrienən məto-inu onəsotəplan minən io mətoarus nakotən məmə, ‘!Ləməmə Uhgın tətatig ilau suah u itəm tatuwa e nərgin!’ ”

24

*Næmtætin min ræha
namnun nian*

(Mak 13:1-37; Luk 21:5-36)

¹ Iesu tæmiet e Nimæ Ræha Uhgîn maliwæk matuwîn, kæn ræhan min netæmim kotuwa motæn-ipæn kæn in mæmæ otæplan-tu nimæ min u æpæh e Nimæ Ræha Uhgîn. ² Kæn Iesu tæmæn-ipæn mæmæ, “Æwæh, otæplan-tu nimæ min æh. Nipahrienæn iatæn kæn itamat mæmæ nimæ min æh netæmim okotæhap-æhap kæpiel min elat. Okol kæpiel kit tæsæmæhlin e næmeen.”

³ Kæn uarisig lan, Iesu tæmaliwæk ilat ræhan netæmim motuwîn æpæh e Nitot Ræha Nig U Olif kæn matæpælæh. Kæn ræhan netæmim kotuwa pisin æm ron motæn-ipæn mæmæ, “?Otæn-tu mæmæ natimnat min u okotuwa e nian naka, kæn næmtætin naka otol-aræp mæmæ ræham nuwamæn ne namnun nian tinuwa iuæhkîr?”

⁴ Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæn ilat mæmæ, “Oatehm wir itamat mæmæ etæmim kit otæseiua-inæn itæmat, ⁵ mæto-inu netæmim tæpæt okotuwa motos nærgæk moatæn mæmæ, ‘Io Kristo itæm Uhgîn tæmæn mæmæ otahl-ipa,’ kæn okoteiua-in netæmim tæpæt. ⁶ Onakotæto namnusan ræha næluaginæn min, kæn onakotæto næghatæn æpnæpin min mæmæ netæmim koatæluagin. Mæto nakoatehm wir itamat mæmæ næsotæginæn. Natimnat min æh otækæike motuwa motol nipahrienæn lan, mæto namnun nian otæpanuwa. ⁷ Noanol min okotoh noanol min, kæn kantri min okotoh kantri min. Næumis otæn, kæn namig otæloal ikin min tæpæt. ⁸ Natimnat min æh, nætuounæn æm ræha næratæn, tahmen e pætæn itæm tinætuoun matæto næhmææn o nemækæn.

⁹ “E nian min æh, netæmim okotegæhan-in-pæn itæmat mæmæ okol næratæn kæn itæmat, kæn kohamnu itæmat, kæn netæmim ræha noanol min rafin okotetæhau itæmat mæto-inu o nærgæk. ¹⁰ Kæn e nian min æh, netæmim tæpæt okotapæs ræhalat nahatætææn, kæn okotegæhan-in-pæn ilat min e nelmi tikimir min ræhalat, kæn motetæhau ilat min, ¹¹ kæn ien eiueiua min okotuwa moteiua-in netæmim tæpæt. ¹² Mæto-inu næratæn tinatæpæt, iuæhkîr netæmim rafin ræhalat nolkeikæn o Uhgîn otikæ, ¹³ mæto etæmim itæm otatol æskasik mætoarus namnun nian, kæn Uhgîn otosmegæh in. ¹⁴ Kæn namnusan tæwir æh ræha næræmæææn ræha Uhgîn, okæn-iaræp ikin min rafin e nætueintæn, mæmæ suatip æh-ikin ræha kantri min rafin o nætælig-inæn, kæn namnun nian otuwa.

¹⁵ “Ien u Taniel tæmæghat-in nat kit katan mæmæ, ‘nat itæm Uhgîn tatetæhau, kæn matol Nimæ Ræha Uhgîn tamkîmik’ (nian nakotafin, otætelig-in nipætîn). Tol næhlan, nian nat tærat æh tatætul e Nimæ Ræha Uhgîn, ¹⁶ kæn itæmat itæm nækotatig Jutia, nakotiet motagim motuwîn motæhluaig e nitot min. ¹⁷ Okamæ etæmim tætameg ihluæ e ræhan nimæ, okol tæsuwînæn imæ mos min ræhan natimnat. ¹⁸ Okamæ etæmim æpæh e nasumæn ræhan, okol tæsitælig-pænæn latuænu mos ræhan kot. ¹⁹ !Kæn kæsi o nipitan u itæm kotæpæk-æpæk, ne nipitan itæm kotapinahin nisualkælæh e nian æh, mæto-inu ilat okotæto tærat pik agin! ²⁰ Tæwir nakotæfak mæmæ onakæsotagimæn e næratæn æh e nian ræha nætæpæn, o e nian ræha Sapat, ²¹ mæto-inu e nian æh, næratæn asol otuwa itæm etæmim tæmææplanæn tol mihih næhlan aupæn mætoarus-pa u-roiu, kæn okol næratæn asol kit tol næhlan otæsuwa minæn nian kit tahmen e in æh. ²² Kæn okamæ Uhgîn tæstætætipæn nian ræha næratæn æh, okol etæmim kit tæmæsmegæhæn. Mæto Uhgîn otætætip nian æh o ræhan min netæmim itæm tæmitæpun rækis ilat.

²³ “E nian æh, okamæ suah kit otæn-ipinæ kæn itæmat mæmæ, ‘!Otæplan-tu, inu Kristo itæm Uhgîn tæmæn mæmæ otæpanahl-ipa!’ o ‘!In æpæh!’ sotænæn nipahrienæn lan, ²⁴ mæto-inu netæmim neen okotuwa motæn mæmæ ilat Kristo, ne ien eiueiua min okotuwa, kæn ilat okotol næmtætin asol min, ne nat pispis min mæmæ okoteiua-in netæmim, kæn okotalkut mæmæ okoteiua-in netæmim itæm Uhgîn tæmitæpun rækis ilat, okamæ ilat kotitun nolæn. ²⁵ Nîkitæm otækæike matæht wir næghatæn min u itæm emæn rækis kæn itæmat, uarisig natimnat min u okotuwa motol nipahrienæn lan.

²⁶ “Tol næhlan, okamæ suah kit tæn kæn itæmat mæmæ, ‘In æpæh, ikin taruæn-aruæn ikin,’ æsotuwînæn. O suah kit tæn mæmæ, ‘In ikin-u e nipæg noa nimæ,’ sotænæn nipahrienæn lan, ²⁷ mæto-inu nian Næti Etæmim otitælig-pa min, otuwa uæhai æm, kæn netæmim rafin okotæplan, tahmen e nipitan itæm tæmipit masiægæpin rafin neai. ²⁸ Nian nat megæh kit tæmimis, nækotæplan kuæriæ min kotuwa mæmæ okotun. E nolæn ahmen min æm, nian nækotæplan næmtætin min æh, nækotitun mæmæ otæsuwæhæn ekuwa min.

²⁹ “Nian ætuatip næratæn æh otol namnun, kæn
‘mitgar otæpis agin,

kən məwig otəsəmilhən minən,
kən məhau min okotisas e neai,

kən Uhgın otəloal e nəsanənən min əpəh e neai.*

³⁰ “E nian əh, nəmtətın rəha Nəti Etəmim otol-arəp e neai, kən noanol min rafin e nətueintən okotasək e nəginən. Kən okotəplan io, Nəti Etəmim ekuwa e nimal napuə e neai e nəsanənən ne nepətən əhag-əhag əsol rəha Uhgın itəm otasiə mitalau lak. ³¹ Kən ekahl-ipən rəhak nəgelo min kotiet nian okotəto təwi otasək əfəməh, kən ilat okotuwin ikin min rafin e nətueintən, motos-irəkis rəhak netəmim itəm Uhgın təmitəpun rəkis ilat, kən kuəfimin ilat kitiəh.

³² “Nikitəmat otəkəike matəht nig u fik.† Nian ətuatip itəm nelmin min kinotətuoun katəwīə, kən nimalin min kinoatəget, itəmat nəkotitun məmə nian əh inəh itəm nəkotasum lan rəhatəmat. ³³ Kən e nolən ahmen min əm, nian nəkotəplan nəmtətın min əh, onəkotitun məmə otəsəwəhən ekuwa min roiu əgin. ³⁴ İatən pahrien kəm itəmat məmə nəmim itəm kotatig u-roiu, okol kəsotimis rafinən mətoarus natimnat min əh okotuwa kol niphahrienən lan.‡ ³⁵ Neai ne nətueintən okiakə, məto nəghatən min rəhak okol kəsotikəən.”

Etəmim tikə itəm titun nuwamən rəha İesu Kristo

³⁶ Kən İesu təmatəkəike matən məmə, “Suah kit təsitunən nian o aua ətuatip rəha natimnat min əh. Nəgelo min əpəh e neai kotəruru, kən io min Nəti Etəmim ekəruru. Məto Tata Uhgın əm in titun nian ətuatip əh. ³⁷ E nian io Nəti Etəmim ekuwa lan, otahmen e nian rəha Noah əupən ikin itəm netəmim kəsotol əpen-əpenən ron. ³⁸ E nian əh, itəm naruah təsaiuən əh, netəmim koatəgwən, moatənim, moatol marit, inəh natimnat rafin kəmoatol e nəmegəhən rəhalat, mətoarus-pən Noah təmuwin imə e niphəgnoa nego rəhan, ³⁹ kən ilat kinotəruru nat naka otuwa mətoarus-pə naruah təmaiə məmik ilat rafin. In əh otol təhmen əm e nian Nəti Etəmim otuwa. ⁴⁰ Etəmim kəiu e nasumən, kən okos kitiəh, kapəs kitiəh. ⁴¹ Pətan kəiu katuəpələh kitiəh matioal nagwənən, kən okos kitiəh, kapəs kitiəh.

⁴² “Tol nəhlan, nəkotəkəike mətaiir, məto-inu nəkotəruru nian naka rəhatəmat İəməmə otuwa lan. ⁴³ Məto nəkotəkəike motitun nat u. Okəmə etəm-iasol rəha nime titun nian ətuatip lapin itəm iakləh otuwa, kən in otəkəike mətaiir mətehm wir nime məmə iakləh otəsəhapən muwin imə. ⁴⁴ Kən itəmat min onəkotəkəike moatətul matip, məto-inu Nəti Etəmim otuwa e aua əm itəm nikitəmat təsəhtən.

⁴⁵ “Nikitəmat otəkəike matəht wir nolən rəha iolwək itəm in tenatig kən tətəkəlim wir wək rəhan kən məsəpən. Etəm-iasol təmələhəu məmə iolwək əh otəməmə e rəhan min rafin iolwək min məmə in otos-ipən nagwənən kəm ilat e nian ətuatip. ⁴⁶ Kən okəmə etəm-iasol otuwa məplan etəm tətəməmə e iolwək min rəhan, kən matol-wir rəhan wək, kən otos-ipən nətuən kit kəm suah əh. ⁴⁷ İatən-ipinə niphahrienən məmə etəm-iasol əh otələhəu in təməmə e natimnat rafin rəhan. ⁴⁸ Məto okəmə iolwək əh, in etəm rat, kən nikin otəht məmə, ‘Rəhak etəm-iasol təsuwamən nuwəh,’ ⁴⁹ kən mətuoun matoh iolwək min neen, kən muwin magwən mənin ilat netəm kotəpis. ⁵⁰ Kən etəm-iasol rəha iolwək əh otuwa e nian ne aua itəm iolwək nikin təsəhtən məmə rəhan etəm-iasol otuwa lan. ⁵¹ Etəm-iasol əh otol nəlpinən əsol kəm iolwək əh kən mərakin-pən ikin rəha netəm rəhalat nənən təwir, məto nikilat tamkimik. İkin əh, netəmim okotasək moatəgətain nəluilat.”

25

Nimə nəghatən o niphən əlkələh ilat ten

¹ Kən İesu təməni-pən kəm ilat məmə, “E nian itəm rəhatəmat İəməmə otuwa min, nəməmə rəha Uhgın otol nəhlan. Niphən əlkələh* ilat ten kəmotiet lapin məmə okotuwin e marit kit, kən moatəhəgin etəm otol marit otuwa mos rəhan pətan muwin e rəhan nime, əpəh ikin katol lafet ikin. İlat ten kəmotos rəhalat lait. ² Faif kotalmə, kən faif kotenatig. ³ Niphən min u ilat faif itəm kotalmə kəmotos rəhalat lait min, məto kəsotosən karasin məsin min o niuw-pənən e lait. ⁴ Məto niphən min u ilat faif itəm kotenatig kəmotos rəhalat lait min, kən motos min karasin məsin o niuw-pənən e rəhalat lait. ⁵ Kən etəm otol marit təsuwa uəhaiən, kən napilən tinatos ilat koatiuw nəm, kən minotəpil.

24:29: Aes 13:10; 34:4; Esik 32:7; Joel 2:10,31; 2 Pita 3:10; Nol Əpən 6:12-13 * **24:29:** Məta “nəsanənən min əpəh e neai” tatəpsən-pən narmın min, o kəm-naka natimnat təhmen-pən e mit ne məwig əpəh e neai. **24:30:** Dan 7:13; Sek 12:10; Nol Əpən 1:7 **24:31:** 1 Kor 15:52; 1 Tes 4:16 † **24:32:** Nig u fik təhmen e naip. ‡ **24:34:** Suatip kit min rəha nəuhlinən ves 34 tatan məmə, “İatən pahrien kəm itəmat məmə noanol u rəha İsrəl otəsikəən mətoarus natimnat min əh okotuwa motol niphahrienən lan.” **24:34:** Mat 16:28 **24:35:** Mat 5:18 **24:36:** Wək 1:7; 1 Tes 5:1-2 **24:37:** Jen 6:5-8 **24:39:** Jen 7:21-23; Luk 17:26,27 **24:42:** Mat 25:13 **24:43:** Luk 12:39-40; Nol Əpən 16:15 **24:47:** Mat 25:21,23 **24:51:** Luk 12:42-46 * **25:1:** Niphən əh, kəsotolən əh marit. Koatos nup tuente ne. **25:1:** Luk 12:35; Nol Əpən 19:7

⁶ “Kæn lapin agin, suah kit tæmagæt æfæmah mæmæ, ‘!Etæmim itæm otol marit tatuwa u-roiu! !Otuwa motæplan!’

⁷ “Kæn nipitan ælkælæh u ilat ten kæmotaiir motuarin asol ræhalat lait min. ⁸ Kæn nipitan itæm kotalmæl kotæn-ipæn kæm nipitan itæm kotenatig mæmæ, ‘!Awil! Otos-ipa ræhatæmat mæsin karasin mæto-inu ræhatimat karasin e ræhatimat lait kinotamæ; otæsuwæhæn kotæpis.’

⁹ “Mæto nipitan itæm kotenatig kotæn-ipæn kæm ilat mæmæ, ‘! Kæp! Karasin min u kæsotahmenæn o kitat rafin. Mæto otitælæg motuwîn motos-næmtin ræhatæmat neen karasin æpah e stoa.’

¹⁰ “Mæto nian nipitan itæm kotalmæl kæmotaliwæk motitælæg moatuwin o karasin, kæm etæm itæm otol marit tæmuwa. Kæn nipitan ælkælæh itæm koatatul matip, kæmotuwîn ilat min e nagwænæn ræha marit, kæm motuwîn imæ. Kæn kahtosig e toa.

¹¹ “Uarisig, nipitan ælkælæh itæm kotalmæl kæmotitælæg-pa motaun motæmæ, ‘! Etæm-iasol, etæm-iasol! !Egæhan-in itæmat ekotimnæ imæ!’

¹² “Mæto etæm otol marit tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, ‘!atæn-ipinæ pahrien mæmæ, io ekæruru itæmat.’”

¹³ Kæn nian Iesu tæmol namnun nimaa næghatæn, tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Tol næhlan, itæmat nækotækæike motaiir; mæto-inu nækotæruru nian ne aua ræha ræhatæmat Iæmæmæ otuwa lan.”

Nimaa næghatæn e iolwæk e mæni kisil

¹⁴ Kæn Iesu tæmuæh nimaa næghatæn kit min mæmæ, “Ekæn min mæmæ e nian itæm ræhatæmat Iæmæmæ otuwa min, næræmæmææn ræha Uhgîn otol næhlan. Etæm-iasol kit tæmol æpen-æpenæ mæmæ otaliwæk muwîn e næptæn pisin kit muwîn isæu. Kæn maun-in ræhan iolwæk min kotuwa, kæm tælæhæu-pæn e nelmilat ræhan mæni min mæmæ okotol nat kit lan. ¹⁵ Tæmos-ipæn tætau-pæn nitunæn ræhalat mæmæ okotol wæk lan. E etæmim kititæh, tæmos-ipæn kætim faif kæmotær-motærioah e mæni, u mæni tepæt pik agin. Kæn kit min, tæmos-ipæn min kætim kæiu tahmen æm, u mæni tepæt pik. Kæn kit min, tæmos-ipæn kætim kititæh tahmen æm, u mæni tepæt.† Kæn etæm-iasol tæmæt muwîn e ræhan naliwækæn.

¹⁶ Kæn iolwæk itæm tæmos kætim faif tæmuwîn uæhai æm mol bisnes lan, kæm tæmos min kætim faif min. ¹⁷ Kæn tahmen-ahmen æm, iolwæk itæm tæmos kætim kæiu, tæmuwîn mol bisnes lan, kæm mos min kætim kæiu min. ¹⁸ Mæto iolwæk itæm tæmos kætim kititæh, in tæmuwîn mel noakimil mæhluagîn-pæn mæni ræha ræhan etæm-iasol ikin.

¹⁹ “Kæn nup tepæt tinuwa minuwîn, kæm etæm-iasol ræha iolwæk min u tinitælæg-pa, kæm maun-in ræhan iolwæk min mæmæ otæplan-tu mæmæ ilat kæmotol naka e mæni min itæm tæmos-ipæn kæm ilat. ²⁰ Iolwæk itæm tæmos kætim faif, tæmuwa matos kætim faif min itæm tæmos, mætul e nigænamti etæm-iasol mæmæ, ‘Etæm-iasol. Aupæn næmælæhæu-pæn kætim faif e nelmæk. Kæn emol bisnes lan, kæm mos min iahgoau kætim faif u.’

²¹ “Kæn etæm-iasol tæmæn-ipæn kæm in mæmæ, ‘Næmol tæwir, kæm ik iolwæk tæwir itæm nataskælim wir wæk ræham kæm mæsapæsæn. Næmol tæwir næhlan e natimnat min æh noan mæsin, kæm ekælæhæu ik nakæræmæ e natimnat tepæt. !Wa imæ matig ahgîn nagienæn ræha etæm-iasol ræham!’

²² “Iolwæk itæm tæmos-ipæn kætim kæiu kæm in, tæmuwa mæn-ipæn mæmæ, ‘Etæm-iasol. Aupæn næmælæhæu-pæn kætim kæiu e nelmæk. Kæn emol bisnes lan, kæm mos min iahgoau kætim kæiu u.’

²³ “Kæn ræhan etæm-iasol tæmæn-ipæn mæmæ, ‘Næmol tæwir, kæm ik iolwæk tæwir itæm nataskælim wir wæk ræham kæm mæsapæsæn. Næmol tæwir næhlan e natimnat min æh noan mæsin, kæm ekælæhæu ik nakæræmæ e natimnat tepæt. !Wa imæ, kuagien!’

²⁴ “Iolwæk itæm kæmos-ipæn kætim kititæh kæm in, tæmuwa mæn-ipæn mæmæ, ‘Etæm-iasol. Ik etæm nakatakæike pik o netæmim. Kæn ik natos nagwænæn e nasumæn itæm næmæsasum-inæn, kæm matahl noa nig e nig itæm næmæsæfææn. ²⁵ Kæn emægin ik, mæmæ okæmæ emærækin ræham mæni, kæm onækol nalpinæn asol kæm io, kæm emos ræham mæni muwîn mæhluag-in e nisip. Ah, inu ræham mæni.’

²⁶ “Kæn ræhan etæm-iasol tæmæn-ipæn mæmæ, ‘!Ik iolwæk rat, ik iælpah! Ik nækitun rækis mæmæ iakatos nagwænæn e nasumæn itæm esasum-inæn, kæm matahl noa nig e nig itæm emæsæfææn. ²⁷ ? Tahro næsuwînæn mælæhæu-pæn ræhak mæni e bank, u in nimæ ræha nælæhæuæn mæni? Okæmæ næmol næhlan, nian emitælæg-pa, ekuwîn mos ræhak mæni, kæm ekos mæni mæsin min itæm bank otos-ipa.’ ²⁸ Kæn etæm-iasol tæmæn-ipæn kæm ræhan iolwæk pisin mæmæ, ‘Os-irækis mæni ron mos-ipæn kæm iolwæk u itæm tæmos kætim faif, ²⁹ mæto-inu etæmim u itæm tinos

25:11: Luk 13:25-27 **25:12:** Mat 7:23 **25:13:** Mat 24:42 † **25:15:** Næghatæn Kris stuatiip tætæn mæmæ, tæmos-ipæn “talen” pisin pisin min kæm ilat, faif talen, ne tu talen, ne wan talen. Faif talen tahmen e tuente-faif-milian watu. Tu talen tahmen e ten-milian watu. Kæn wan talen tahmen e faif-milian watu. **25:15:** Rom 12:6 **25:21:** Mat 24:45-47; Luk 16:10

rækis nat kit mol wæk lan tuwa mepæt, kæn okos-ipæn neen min, ræhan natimnat tepæt. Mæto etämim itäm tasolwækan ræhan tuwa mepæt, okos-irækis rafin natimnat ron. ³⁰ Kæn iolwæk u ialpah itäm tæruu nolæn nat tæwir kit, ærakin-pæn ihluæ e napinæpæn, ikin æh kætasaek ikin katægatain naluitäm.’”

Sipsip min ne næni min

³¹ Kæn Iesu tæmæn-ipæn mæmæ, “Nian Næti Etämim otuwa e nepætæn æhag-æhag ne næsanænæn ræhan, ilat nagelo min rafin, in Kig, kæn in otæpælæh e ræhan jea ræha Kig matæmæwæ e næsanænæn ne nepætæn æhag-æhag ræhan. ³² Netämim rafin e noanol min rafin e nætueintæn, okotuæfimin ilat min e nigænæmtin, kæn in otoor netämim tahmen e etämim itäm tatehm sipsip min tatoor sipsip min ne næni min. ³³ In otoor sipsip min kotuwa kan e nelmin matip, kæn næni min okotuwîn e nelmin mol.

³⁴ “Kæn Kig otæn-ipæn kæn netäm min un e nelmin matip mæmæ, ‘Otuwa, itæmat u itäm Uhgîn tæmawte-in rækis ræhan næwiræn kæn itæmat. Otuwa motos nat naka u itäm Uhgîn tæmælæhau pisin ræhatæmat. Otuwa motatig æhgîn næræmæwææn ræhan itäm tæmol æpen-æpenæ lan aupæn tæpanol nætueintæn. ³⁵ Otuwa motos, mæto-inu nian næumis tæmus io, næmotos-ipa nagwænæn ekun; kæn emætæoaæ, næmotos-ipa næhau ekænim; kæn io iapispis, næmotit io kotuwîn e ræhatæmat latuænu; ³⁶ kæn ræhak napæn tikæ, kæn næmotos-ipa napæn kæn io; kæn matimis, næmotæhm wir io; kæn emætatig e kalapus, næmotuwa kuag-pænin io.’

³⁷ “Kæn netäm kotætutitip okotæn-ipæn kæn in mæmæ, ‘?Iæramæwæ, nian naka emotæplan ik næumis tæmus ik, kæn emotagwæn ik; o næmoæoaæ, kæn emotos-ipinæ næhau mæmæ nakænim? ³⁸ ?Nian naka emotæplan ik iapispis, kæn emotit ik motuwa latuænu; o ræham napæn tikæ, kæn emotos-ipinæ napæn kæn ik? ³⁹ ?Nian naka emotæplan ik nakatimis, o næmætatig e kalapus, kæn emotimnæ kuag-pænin ik?’

⁴⁰ “Kæn Kig otæn-ipæn mæmæ, ‘Iatæn-ipinæ nipahrienæn mæmæ nat naka itäm næmotol kæn piak min u kit, nat ænpapin in ian-rat, mæto næmotol kæn io.’

⁴¹ “Kæn in otæn-ipæn kæn netäm min u e nelmin mol mæmæ, ‘Otuwîn isæu ron io. Uhgîn tinælæhæu rækis ræhatæmat nalpinæn. Otuwîn e nigæm asol itäm tatuæp namnun tikæ u Uhgîn tæmol ræha Setan ne nagelo min ræhan. ⁴² Otuwîn isæu mæto-inu nian næumis tæmus io, næsotos-ipamæn nagwænæn kit mæmæ ekun; kæn emætæoaæ, næsotos-ipamæn næhau mæmæ ekænim; ⁴³ kæn io iapispis, næsotaun-inæn io mæmæ ekuwa latuænu; kæn ræhak napæn tikæ, næsotos-ipamæn napæn kit ræhak; kæn emætimis, mætatig e kalapus, næsotuwamæn kuag-pænin io.’

⁴⁴ “Kæn ilat min okotæn-ipa mæmæ, ‘!Iæramæwæ! ?Nian naka itäm emotæplan ik næumis tæmus ik, o mætæoaæ, o ik iapispis, o ræham napæn tikæ, o næmatimis, o næmætatig e kalapus kæn emæsotimnæ kuag-pænin ik?’

⁴⁵ “Kæn in otæn-ipæn kæn ilat mæmæ, ‘Iatæn-ipinæ pahrien kæn itæmat mæmæ, okæmæ næmæsotasituæn e piak min u kit, nat ænpapin in ian-rat, mæto næmæsotolæn kæn io.’

⁴⁶ “Kæn ilat okotuwîn motos nalpinæn itäm namnun tikæ. Mæto netämim kotætutitip okotos næmegæhan lilin.”

26

Nalpækauæn o

nohamnuæn Iesu

(Mak 14:1-2; Luk 21:1-2; Jon 11:45-53)

¹ Nian Iesu tæmol namnun næghatan min æh kæn ræhan netämim, kæn mæn-ipæn kæn ilat mæmæ, ² “Nækotitun mæmæ lafet ræha Nuhagego-inæn* otuwa, nian kæiu æm æh-ikin. Kæn io, Næti Etämim, okegæhan-in-pæn io mæmæ okætu-pær e nig kæmæluau.”

³ Kæn pris asol min ne netäm-iasol ræha noanol ræha Isrel kæmotuæfimin ilat min e nimæ ræha pris asol ægin u nærgin u Kæafas. ⁴ Kæn moatælpækau mæmæ okotaskælim Iesu e nolæn eko-eko, kæn motohamnu in. ⁵ Mæto motæn mæmæ, “Sænæmæ e nian ræha lafet ræha Nuhagego-inæn, okol mæta netämim koth ilat min.”

Pætæn kit tæmau Iesu

e nat pien-pien

(Mak 14:3-9; Jon 12:1-8)

⁶ Nian Iesu æpah e Petani e nimæ ræha suah æh, nærgin u Saimon u leprosi tæmol, ⁷ kæn pætæn kit tæmuwa ron mos senta kit u næmtin tiækis, kæmiuw-pæn e pætæl kæmol e kæpiel itäm næmtin

25:29: Mat 13:12; Mak 4:25; Luk 8:18 25:30: Mat 8:12; Luk 13:28 25:31: Mat 16:27; 19:28 25:32: Esik 34:17; Nol æpæn 20:11-13 25:35: Aes 58:7 25:40: Prov 19:17; Mat 10:42; Mak 9:41 25:41: Mat 7:23 25:46: Dan 12:2; Jon 5:29 * 26:2: lafet ræha Nuhagego-inæn in ‘Pasova’ e næghatan Bislama. 26:2: Eks 12:1-27; Mat 20:18

tiækis, katən məmә alapasta. Nian Iesu tatəpələh e tepil mətəgwən, kən pətan u təmau rəhn-kapə e senta un.

⁸ Nian netəmim rəha Iesu kəmotəplan nat əh, neməha təmol ilat, motən məmә, “?Təhro katərakin nat u? ⁹ Senta u, kitun nol-salim-inən, kən kos mənı asol lan, kos-ipən kəm ian-rat min.”

¹⁰ Məto Iesu tinitun nəghatən itəm koatən, kən mən-ipən kəm ilat məmә, “?Təhro noatən rat pətan u? In təmol nat təwir agin kəm io. ¹¹ Ian-rat min nian rafin kotatig itəmat min ilat. Məto io, okol esatigən kitat min itəmat nian rafin. ¹² Nian təməhtəg-pən e nipətik, təmol məmә otol əpen-əpenə o nitənimən io. ¹³ İatən pəhrien kəm itəmat məmә, ikın min rafin e nətueintən itəm okən-iarəp namnusan təwir u, kən okəkəike kən-iarəp min nat naka itəm pətan u təmol, kən nıkilat otatəht min in.”

Pris asol min kəmotətou Jutas məmә oteghəhan-in-pən Iesu e nelmi rəhan tikimır min
(Mak 14:10-11; Luk 22:3-6)

¹⁴ Kən netəm tuelef u kit rəha Iesu, nərgin u Jutas Iskariot, təmuwin məplan pris asol min, ¹⁵ kən mən-ipən məmә, “?Onəkotos-ıpa naka kam io okəmә ekeghəhan-in-pınə Iesu kəm itəmat?” Kən kəmotafin mənı ilat rafin tate itəm kəmol e silfa. ¹⁶ Kən tətuoun e nian əh, Jutas təmətəgəs-in suatıp məmә oteghəhan-in-pən Iesu e nelmi rəhan tikimır min.

Namnun nagwənən

(Mak 14:12-25; Luk 22:7-23; Jon 13:21-30; 1 Kor 11:23-26)

¹⁷ Nian e nətuounən itəm rəha lafet rəha Pret U Is Tikə Lan, netəmim rəha Iesu kəmotuwa motən-ipən kəm in məmә, “?Nakolkeike məmә itimat ekotol əpen-əpenə hiə rəham nagwənən rəha lafet rəha Nuhagego-inən məmә nakəgwən ikın?”

¹⁸ Kən Iesu təmən-ipən məmә, “Otuwin əpəh e taon, kən onəkotəplan suah kit itəm ekən kəm itəmat, kən nakotən-ipən kəm in məmә, ‘İəgətun tatən məmә: Nian itəm Uhgın təmıtəpun rəkis məmә rəhak, tınuwa iuəhkır. Kən ekol lafet rəha Nuhagego-inən kitiəh itimat rəhak netəmim min e rəham nımә.’” ¹⁹ Tol nəhlan rəhan netəmim kəmotol nat naka itəm Iesu təmən məmә okotol o nol əpen-əpenən o nagwənən rəha lafet rəha Nuhagego-inən.

²⁰ Nian tınehnaipən, Iesu tatəpələh ilat rəhan netəmim tuelef əpəh e tepil. ²¹ Kən nian kəmotəgwən, kən təmən-ipən kəm ilat məmә, “İatən pəhrien kəm itəmat məmә itəmat kit oteghəhan-in-pən io e nelmi tikimır min rəhak.”

²² Kən nıkilat tınərou, kən moatən-ipən kəm Iesu kitiəh kitiəh məmә, “?Eh, İəməmə, pah u? ?İo?”

²³ Kən Iesu təmən-ipən məmә, “Etəmim itəm oteghəhan-in-pən io e nelmi tikimır min rəhak, in rəhak kit itəm tatos nigın pıret mos-ipən meer e plet kitiəh əm itımlau min.† ²⁴ İo, Nəti Etəmim, iatuwin e suatıp rəhak, təhmen-ahmen əm e nəghatən kəmate lak. !Məto kəsi, nəhmən asol o etəm u itəm oteghəhan-in-pən Nəti Etəmim e nelmi rəhan tikimır min! Təwir pik agin məmә təməsair-əmən.”

²⁵ Kən Jutas u etəm oteghəhan-in-pən Iesu e nelmi rəhan tikimır min təmən-ipən məmә, “İəgətun. ?Pah əh? ?İo?”

Məto Iesu təmən-ipən məmә, “Əwəh, ik. İk atıp nəmən.”

²⁶ Nian kəmoatəgwən, Iesu təmos pıret, məfak ron, məmkas, mos-ipən kəm rəhan netəmim, mən-ipən məmә, “Otos motun, inu nipətik.”

²⁷ Kən mos kap wain, məfak ron, mos-ipən kəm rəhan netəmim, mən-ipən məmә, “Otənim, itəmat rafin. ²⁸ İnu nıtak itəm tatol məmә nəniəkisən rəha nasituən in tatətul matəmegəh. Nıtak u okəhtəg o netəmim tepət məmә otafəl rəkis rəhalat nolən rat min. ²⁹ İatən pəhrien kəm itəmat məmә ekəsənım minən wain u mətoarus nian itəm ekənım wain wı kitat min itəmat əpəh e nəməməən rəha Tata rəhak.”

³⁰ Nian kəmotan napuən əfak kit, motiet motuwin e Nıtə Rəha Nig U Olif.

Iesu təmən-iarəp məmә

Pita otapəs in

(Mak 14:26-31; Luk 22:31-34;

Jon 13:36-38)

³¹ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmә, “O lapın əm u, nakotapəs rəhatəmat nəhatətəən lak o nat naka itəm okol lak. Nəoa Rəha Uhgın itəm təkəike mol nipəhrienən, təmən məmә, ‘İo ekohamnu etəmim itəm tatehm sipsıp min, kən sipsıp min okotan kitiəh kitiəh.’”

26:7: Luk 7:37-38 26:11: Dut 15:11 26:15: Sek 11:12; Jon 11:57 26:17: Eks 12:14-20 † 26:23: E nian rəha Iesu, nian netəmim kotəgwən kələh, in nəmtətin məmә rəhalat niel in təwir. 26:23: Sam 41:9 26:28: Eks 24:8; Jer 31:31-34; Sek 9:11; 1 Kor 10:16 26:30: Luk 22:39; Jon 18:1 26:31: Sek 13:7; Jon 16:32

³² Mæto nian ekæmegæh min e nimisæn, iakaupæn muwin æpæh Kalili, kæn itæmat næpanotuarisig."

³³ Kæn Pita tæmæn-ipæn mæmæ, "Mætæn, ilat rafin okotapæs ræhalat nahatætææn lam, mæto io, kæp, esapæsæn ræhak nahatætææn lam nian kit ne."

³⁴ Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm Pita mæmæ, "Iatæn-ipinæ pahrien kæm ik mæmæ, lapin æm u, uarisig mænig tæpanimnæn, onakæn mau kisil mæmæ nækæruu io."

³⁵ Mæto Pita tæn mæmæ, "Nat ærnapin ekækæike mimis kilau min ik, okol ekæsænæn mæmæ ekæruu ik." Kæn ræhan rafin netæmim kotæn min tahmen e Pita.

Iesu tæmfak æpæh Ketsemani

(Mak 13:32-42; Luk 22:39-46)

³⁶ Kæn Iesu ne ræhan netæmim kæmotuwîn ikin kit katæn mæmæ Ketsemani, kæn tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, "Oatæpælæh ikin-u, pæs io ekuwin ikin æh mæghat kæm Uhgîn e næfakæn." ³⁷ Kæn tæmit Pita ne næti Sepeti mil ilat min, kæn nikin tinahmæ pik, kæn tinæto tærat. ³⁸ Kæn tæmæn-ipæn kæm ilæhal mæmæ, "Takæto nikik tinahmæ pik, iuæhkir ekimis lan. Itæmæhal ætæhlæpælæh ukîn-u, mætæhlaiir kitat min io."

³⁹ Kæn muwin noan mæsin æm, meiuaiu misin-pæn ræhn-kapæ e nisip matæfak, matæn mæmæ, "Ræhak Tata, okæmæ suatip kit min æh-ikin o ræham nælpækauæn, pæs nakohrækis ron io næratæn itæm tatuwa. Mæto sænæmæ nakol næwiak, mæto nakol næwiam."

⁴⁰ Kæn tæmitælig-pa mæplan ilæhal kætæhlapil. Kæn tæmæn-ipæn kæm Pita mæmæ, "?Tæhro næsæhlaiiræn kitat min io o aua kitæh æm ne?" ⁴¹ Atæhlaiir kæn mætæhalæfak mæmæ næsæhaluwînæn ima nos-ipæn-os-ipænæn. Nikitæmæhal tolkeike, mæto nipætætæmæhal tæpou."[‡]

⁴² Kæn mitælig-pæn min matæfak mætau kæiu, matæn mæmæ, "Ræhak Tata, okæmæ ekækæike mos næratæn itæm tatuwa, kæn pæs nakol næwiam."

⁴³ Kæn nian tæmitælig-pa, tæmæplan ilæhal kinæhlapil mæto-inu næpilæn tinos ilæhal. ⁴⁴ Kæn tapæs ilæhal mitælig-pæn min matæfak mætau kisil, matæn æm næghatæn kitæh æm.

⁴⁵ Kæn mitælig-pa mæn-ipæn kæm ilæhal mæmæ, "?Nækætæhlapil æh mætæhlameg, o? Æhalæplantu, aua tinatuwa iuæhkir, kæn io Næti Etæmim, okegæhan-in-pæn e nelmi netæm nol tæfæg æt.

⁴⁶ !Æhalætul-ta, koatuwin! !Etæmim u tatuwa itæm otegæhan-in-pæn io e nelmi ræhak tikimîr min!"

Tikimîr min ræha Iesu kæmotilæs motaskælim

(Mak 14:43-50; Luk 22:47-53;

Jon 18:2-11)

⁴⁷ Nian Iesu tæmatæghat-æh, Jutas, in etæm tuelef kit ræha Iesu, tæmîet-æræpa ilat nîmanin netæmim itæm koatæmik næip asol ræha næluaginæn ne kæsou-æsou. Pris asol min ne netæmiasol ræha noanol ræha Isrel kæmotæhl-ipa ilat. ⁴⁸ Jutas tæmæn-ipæn rækis næghatæn kæn ilat mæmæ, "Pah u itæm ekætuilim-pæn lan, kæn nakotaskælim in." ⁴⁹ Kæn roiu agin, Jutas tæmaliwæk muwin o Iesu mæn-ipæn mæmæ, "!Tæwir, lægætun!" kæn matuulim-pæn lan.

⁵⁰ Kæn Iesu tæmæn-ipæn mæmæ, "Io kit, ol nat naka itæm næmuwa ron."

Kæn netæmim kæmotæliwæk motaskælim Iesu mæmæ okotilæs-ipæn e kalapus. ⁵¹ Kæn etæmim kit ræha Iesu tæmea-pæn miuw rækis ræhan næip asol ræha næluaginæn, kæn moahin næip tæterækis matælgî slef ræha pris asol agin.

⁵² Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm in mæmæ, "Aii-pæn ræham næip e næmeen, mæto-inu netæm min u itæm koatoahin næip, okotimis e næip. ⁵³ ?Nikim tæht mæmæ ekæruu naun-inæn ræhak Tata, kæn roiu agin otæhl-ipa nagelo min taosan tæpæt tæpæt[§] mæmæ okotasitu lak? ⁵⁴ Mæto okæmæ ekol næhlan, okol Naoa Ræha Uhgîn otæsuwamæn mol nîpahrienæn lan, itæm tatæn mæmæ otuwa tol næhlan."

⁵⁵ E nian æh, Iesu tæmæn-ipæn kæm nîmanin netæmim mæmæ, "?Tæhro næmotuwa motæmik næip asol min ne kæsou-æsou min? ?Nikitæmat tæht mæmæ io iatol næluaginæn o nahwinæn kapman, o? !Kæp! Nian rafin iakatæpælæh æpæh e Nîmæ Ræha Uhgîn matægætun netæmim, kæn næsotuwamæn motaskælim io. ⁵⁶ Mæto natimnat min æh rafin tinuwa mol nîpahrienæn lan mæmæ Naoa Ræha Uhgîn itæm ien min aupæn kæmotæte otuwa mol nîpahrienæn lan." Kæn ræhan min netæmim kæmotapæs in motægim.

Iesu tæmatul e

nîganæmti kaonsel

(Mak 14:53-65; Luk 22:54-55, 63-71; Jon 18:12-14, 19-24)

26:32: Mat 28:7,16 **26:34:** Mat 26:69-75 **26:38:** Jon 12:27 ‡ **26:41:** Iesu tolkeike mæmæ ilæhal okæhalætul-iakis mæshælapæsæn ræhalat nahatætææn lan. Afin min ves 31-35. **26:46:** Jon 14:31 **26:51:** Jon 18:26 **26:52:** Jen 9:6; Nol Æpæn 13:10 § **26:53:** Næghatæn Kris ætuatip tatæn mæmæ, "kampani ræha nagelo tuelef," itæm tahmen e nagelo seipinte-tu-taosan. **26:55:** Luk 19:47; 21:37

⁵⁷ Netəm min u itəm kəmotaskəlīm Iesu, kəmotiləs motuwīn o Kaeafas u in pris asol agin. Ikin əh, iəgətun min rəha Lou ne netəm-iasol min rəha noanol rəha Isrel, koatuwa motuəfīmīn ikin. ⁵⁸ Məto Pita tətən təlig-təlig matuarisig-in Iesu, muwīn əpəh e latuənu rəha pris asol agin. Kən təmuwīn əpəh e iat matəpələh ilat mopael min məmə otəpələn-tu məmə okol naka e Iesu.

⁵⁹ Pris asol min ne netəmim rafin rəha kaonsel koategəs-in nəghatən eiueiua min e Iesu məmə okotohamnu in o nəghatən min əh. ⁶⁰ Məto kəsotəpələnən nolən rat kit rəhan o nəghatən eiueiua min rəha netəmim, nat əpnəpīn nəghatən eiueiua min tepət kamotiet.

Kən əmun, etəmim kəiu kuea əupən, ⁶¹ kən muən-iarəp məmə, “Suah u təmatən məmə titun nərəkinən Nīmə Rəha Uhgīn, kən miləkin min e nian kisił əm.”

⁶² Kən pris asol agin tətul mən-ipən kəm Iesu məmə, “?Təhro nəsəghatən? ?Təhro e nəghatən min əh itəm koatən-iarəp tatiləs pikən ik?” ⁶³ Məto Iesu təpnəpīn əm məsəghatən.

Kən pris asol agin təmən-ipən kəm in məmə, “Onakəkəike mos noanawil kit e Uhgīn itəm tatəmegəh, kən mən-iarəp nıpahriənən kəm itimat məmə ik Nəti Uhgīn ne Kristo itəm Uhgīn təmən məmə otahl-ıpa, o kəp.”

⁶⁴ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Əwəh, tol əm məmə inu nəmən mihīn ne. Məto ekən-ıpınə kəm itəmat rafin məmə, e nian itəm otuwa, onəkotəpələn io Nəti Etəmim ekatəpələh e nıkalın matıp rəha Uhgīn u Etəm Təsənən Agin, kən mateiuaıu-ıpa e neai e nımal napua.”

⁶⁵ Kən pris asol agin təməhap rəhan napən məto-inu tətətə tərət o nəghatən rəha Iesu, kən mən məmə, “!Tətəghat rat e Uhgīn!* ?Təhro məmə suah kit min təkəike məghat min lan? Otətəlig-in-tu, nəmotətə nəghatən rat əh. ⁶⁶ ?Nikitəmat təht məmə naka?” Kən kəmotən-ipən məmə, “Otəkəike mımīs.”

⁶⁷ Kən kəmotəgəh əpnəpīn əm nıganəmtin, kən motaht e nelmilat. Neen kotem e nelmilat, ⁶⁸ kən motən-ipən məmə, “Ei, Kristo. ?Ən-iarəp e nəsanənən rəha Uhgīn məmə pah təmoh ik?”

Pita təmən məmə təruru Iesu

(Mak 14:66-72; Luk 22:56-62; Jon 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ E nian əh, Pita tatəpələh ihluə e iat rəha nımə, kən iolwək kit pətan əkəku tuwa ron mən-ıpən kəm in məmə, “Ik min u, nəmatuarisig-in Iesu, etəm Kalili.”

⁷⁰ Məto Pita təmən-ıamnin kəm ilat rafin məmə, “!Əkəruru nat un itəm nakatən.”

⁷¹ Kən maliwək muwīn e ket rəha iat, kən ikin əh pətan əkəku kit min təməpələn in, kən təmən-ıpən kəm netəmim ikin əh məmə, “Suah u kit u təmatuarisig-in Iesu Etəm Nasaret.”

⁷² Məto Pita təmən-ıamnin əskasik min mos noanawil məmə, “!İəkəruru suah əh!”

⁷³ Təsuwəhən, netəm min u koatətul ikin əh kotuwīn o Pita motən-ıpən məmə, “Pahriən məmə ik kit əh, məto-inu nolən rəha nəghatən rəham təhmen əm elat.”

⁷⁴ Kən tınətuoun maun-in nəratən min koatısi-pən o Uhgīn moatuwa ron okəmə teiua. Kən təmos noanawil məmə, “!İəkəruru suah əh!”

Kən roıu agin, mənıg təmımnən. ⁷⁵ Kən Pita nıkin təht nəghatən itəm Iesu təmən kəm in məmə, “Uarisig mənıg otımnən, onakən mau kisił məmə nəkəruru io.” Kən Pita təmıet muwīn ihluə, kən təmasək təmasək.

27

Jutas təmarıl atıp in

(Mak 15:1; Luk 23:1-2; Jon 18:28-32)

¹ Lauaugin agin, pris asol min rafin ne etəm-iasol min rəha netəmim kəmotuəfīmīn min motəte noa məmə okotətəu-pən suatıp naka o nohamnun Iesu. ² Kəmotəlıs in, kən motiləs motuwīn motəhlman-pən e nelmi Pailat, kapman rəha Rom.

³ Nian Jutas u etəm təmegəhan-in-pən Iesu e nelmi rəhan tıkimir min, təməpələn məmə kəmotıuw-ıarəp Iesu məmə otımis, nıkin tınahmə pik o nat naka itəm təmol, kən təmık mənı tate əh itəm kəmol e silfa, məmki-pən kəm pris asol min ne etəm-iasol min rəha noanol rəha Isrel. ⁴ Kən mən-ıpən məmə, “Emol təfəgə məto-inu emegəhan-in-pən e nelmi tıkimir min suah kit itəm təsolən nat tərət kit.”

Kən kotən-ıpən məmə, “Inu nat əpnəpīn əm otəmat. Nat kit rəham əm.”

⁵ Tol nəhlən, Jutas təmərakın-pən mənı əpəh e Nımə Rəha Uhgīn, kən in mıet məgım muwīn marıl atıp in.

⁶ Kən pris asol min kəmotuwīn motuwər mənı, kən motən məmə, “Təsətuatıpən e rəhatat Lou məmə okotələhəu-pən mənı u ilat mənı rəha Nımə Rəha Uhgīn, məto-inu kəmos-nəmtin

26:61: Jon 2:19-21 **26:63:** Aes 53:7; Mat 27:12 **26:64:** Sam 110:1; Dan 7:13; Mat 24:30 * **26:65:** Etəm-iasol rəha pris min təmən məmə Iesu təmən rat Uhgīn məto-inu Iesu tətən məmə in təhmen əm e Uhgīn. **26:65:** Mat 9:3; Jon 10:33 **26:66:** Lev 24:16; Jon 19:7 **26:67:** Aes 50:6; 53:5 **26:75:** Mat 26:34 **27:5:** Mat 26:14-15; Wək 1:18-19

nita etəmim lan.”⁷ Kən koatən məmə okotos mənī əh kən kos-nəmtin nəptən kit u aupən katən məmə, “nəptən rəha suah kit itəm tatol sospən e nəptən,” kən koatən məmə okatitənīm iapispis min ikin.⁸ Tol nəhlan, muwa mətəoarus-pa u-roiu, netəmim kotaun-in nəptən əh məmə, “Nəptən Rəha Nita.”⁹ Kən nəghatən naka itəm ien Jereməea təmən aupən, təmuwa mol nıphrienən lan. Təmən məmə, “Kəmotos mənī tate əh itəm kəmol e silfa, inu nəmtin itəm netəm Isrel kəmotən o suah u,¹⁰ kən koatos mənī əh məmə okotos-nəmtin ‘nəptən o nolən sospən,’ tahmen əm məmə İerəmərə təmən kəm io.”

Iesu təmətul e

nıganəm̄ti Pailat

(Mak 15:2-15; Luk 23:3-5, 13-25; Jon 18:33-19:6)

¹¹ Kən Iesu təmuwin mətul e nıganəm̄ti Pailat, kən təmətəpəh ron məmə, “?Ik kig rəha netəm Isrel?”

Kən Iesu təmən-ıpən məmə, “Ik nəmən mihin.”

¹² Nian pris asol min ne etəm-iasol min rəha Isrel koatən-ıarəp nəghatən min e Iesu, mətə Iesu təsuhalıpınən rəhalat nəghatən. ¹³ Kən Pailat təmən-ıpən kəm in məmə, “?Nakatəto nəghatən min itəm koatən tatıləs pikən ik, o kəp?” ¹⁴ Mətə Iesu təpnapın əm məsəghatən məsuhalıpınən nəghatən kit ilat katən, kən Pailat, narmın təmiwig pik.

¹⁵ Kən e nian rəha lafet rəha Nuhagego-inən, in nolən rəha kapman məmə otahl-ıarəp etəmim kit e kalapus itəm nımanın netəmim kəmotən. ¹⁶ E nian əh, etəm kit tatəmahl e kalapus, nərgin u Parapas. Kən netəmim rafin kotitun məmə in təmol tərət pik agin. ¹⁷ Kən nian nımanın netəmim kınotuwa, kən Pailat təmətəpəh olat məmə, “?Nakotolkeike məmə ekahl-ıarəp pah e kalapus tiet matuwın, Parapas, o Iesu, kətaun-in məmə Kristo?” ¹⁸ Təmən nəhlan mətə-inu in titun məmə kəmotəgəhan-in-pən Iesu e nelmin mətə-inu koatətəhak o Iesu.

¹⁹ Nian Pailat tatəpələh e jea rəha nakılən nəghatən, rəhan pətan tahl-ıpən nəghatən kəm in məmə, “Suah un təsolən nat tərət kit. Əsolən nat kit lan, mətə-inu emapılıiir lan, kən roiu iatəto tərət agin ron.”

²⁰ Mətə pris asol min ne netəm-iasol rəha noanol rəha Isrel kəmotəghat kəm nımanın netəmim məmə okotəuhlin nətəlign rəhalat. Kən ilat kəmotəpəh o Pailat məmə otahl-ıarəp Parapas, kən kotohamnu Iesu.

²¹ Kən Pailat təmətəpəh olat məmə, “?Suah mil u, in pəhruan lan ekahl-ıarəp?”

Mətə nımanın netəmim kəmotən-ıpən məmə, “Parapas.”

²² Kən Pailat təmən-ıpən məmə, “?Kən oekahro Iesu u kətaun-in mə Kristo?”

Kən nımanın netəmim rafin kəmotən-ıpən məmə, “!Okətu-pər e nig kəluau otimis!” ²³ Kən Pailat təmən-ıpən kəm ilat məmə, “?O naka? ?Təmöl nat tərət naka?”

Mətə nımanın netəmim kəmotəgət əfəməh, motən məmə, “!Okətu-pər in e nig kəluau otimis!”

²⁴ Kən nian Pailat təməplan məmə okol təsələhəuən nəghatən rəhalat, kən ilat kınəotətul matıp o nəmouən, kən tos nəhau maikuas e nelmin aupən e nımanın netəmim, kən mən-ıpən kəm ilat məmə, “Nəghatən kit rəhak tıkə o suah u, məmə nitan otəmahl-pa lak. !Nımisən rəhan tatəmahl-pınə e nelmitəmat!”

²⁵ Kən netəmim rafin kəmotən məmə, “!Pəs nitan təmahl-pa otimat ne nısualkələh min rəhatimat min!”

²⁶ Kən Pailat təmahl-ıarəp megəhan-in-pən Parapas kəm ilat. Mətə təmən məmə okalis Iesu, kən təmegəhan-in-pən in məmə okətu-pər e nig kəluau məmə otimis.

Mopael min kəmoatol mılə e Iesu

²⁷ Kən mopael min rəha Pailat kotıləs Iesu motuwın əpəh imə e nımə asol rəha kapman, katən məmə Praetorium. Kən kəmotəun-in rafin mopael min kotuwa kıləlu lan. ²⁸ Kən motəmki-rəkis rəhan natımnat, motuwın-in-pən kot tasiə kit kəm in, tahmen e kot rəha kig kit. ²⁹ Kən motuarin-uarin nol itəm tol nihlən-nıhlən motol hat lan, motəfauin-pən e rəhn-kapə Iesu motol mılə lan məmə in hat rəha kig kit. Kən motələhəu-pən noanig kit e nelmin matıp, kən motısın nılılat aupən in, motol mılə lan, motən-ıpən məmə, “!Ekotısıai-in ik, kig rəha netəm Isrel!” ³⁰ Kən motəgəh lan, kən motıləs noanig motoh rəhn-kapə lan mau tətə. ³¹ Nian kınətol rəkis mılə lan, kən motəpəg rəkis kot tasiə, motuwın-in-pən min rəhan natımnat. Kən motıləs motuwın məmə okotətu-pər e nig kəluau məmə otimis.

Kəmətu-pər Iesu e nig kəluau

(Mak 15:21-32; Luk 23:26-43;

Jon 19:17-27)

³² Nian kəmoatuwin, motəplan etəm Saerin kit, nərgin u Saimon, kən moatəkəike kəm in məmə otiləs nig kəluau. ³³ Kəmotuwa ikin kit katən məmə, Kolkota, u nipətin tatan məmə Louipil-uipil. ³⁴ Ikin əh kəmotəmki-pən wain kəm Iesu itəm kəmeapətip e nat tarip. Məto nian Iesu təmənim asgəwin, kən məpəs nənimən. ³⁵ Nian kəmətu-pər e nig kəluau, kən moturin taes o rəhan natimnat. ³⁶ Kən moatəpələh moatuqəpən moatehm Iesu ikin əh. ³⁷ Ilis e rəhn-kapə, kəmotəte nipəgnəmtin nənən. Tatan nəhlan məmə, INU IESU, KIG RƏHA NETƏM ISREL. ³⁸ Kən etəmim kəiu itəm kətioh netəmim mətuakləh-in rəhalat natimnat, kəmətu-pər ilau e nig kəluau, kit e nikalin matip, kit e nikalin mol. ³⁹ Kən netəm min u itəm kənotaliwək motuwa moatuwin, motən-ipən nəghatən rat kəm Iesu, moturin-urin rəhalat-kapə, ⁴⁰ moatən məmə, “Nəmatən məmə onakərəkən Nimə Rəha Uhgın kən ik pisin əm miləkin o nian kisiil. !Osmegəh atip ik! !Kən eiuaui e nig kəluau okəmə ik Nəti Uhgın pahrien!”

⁴¹ E nolən ahmen min əm, pris asol min, ne iəgətun min rəha Lou, ne netəm-iasol min rəha noanol rəha Isrel kotol milə lan, ⁴² motən məmə, “Təmosmegəh netəmim, məto okol təruru nosmegəh atipən in. In kig rəha Isrel. Okəmə tatite atip e nig kəluau, kən okotan nipahrienən lan. ⁴³ Tətəhatətə e Uhgın. Pəs Uhgın tiləs-irəkis in əh-roiu okəmən in tolkeike, məto-inu təmənim məmə in Nəti Uhgın.” ⁴⁴ E nolən ahmen min əm, iəgəhl lou mil itəm kəmətu-pər iləhal min in e nig kəluau, kətuən-ipən nəghatən rat tēpət kəm in.

Iesu tinimis

(Mak 15:33-41; Luk 23:44-49;

Jon 19:28-30)

⁴⁵ Kən e tuelef klok mətoarus-pən tri klok, nəpinəpən təmeiuaiu mirəfin nat. ⁴⁶ Kən iuəhkir e tri klok ehnaipən, Iesu təmasək əfəməh mən məmə, “*Eloi, Eloi! ?Lama sapaktani?*” u nipətin təmə, “!Uhgın rəhak, Uhgın rəhak! ?Təhro nakatəpəs io?”

⁴⁷ Nian netəmim neen itəm kəmoatətul əh-ikin kəmotətə təmasək əfəməh nəhlan, kən kotən məmə, “In tətəun-in Elaija.”

⁴⁸ Roiu agin, kit təmaiu muwin miləs nat kit tame-ame təhmen e katən, * kən mau e wain u tagin, maru e nig, kən miləs-ipən məmə Iesu otənim. ⁴⁹ Kən ilat min neen kotən-ipən məmə, “Apəs əm. Pəs koatəplan okəmə Elaija otuwa mosmegəh in, o kəp.”

⁵⁰ Kən nian Iesu təmasək əfəməh min, megəhan-in atip məmə otimis, kən rəhan namegən tiet.

⁵¹ E nian ətuatip əh, niməhan itəm tətəkul e Nimə Rəha Uhgın təməhap mol məsin kəiu, təmatuon əpəh ilis muwa mol namnun əpəh ləhau. Namig təməloal, kən kəpiel min kəmotimismis. ⁵² Kən suwit min itəm kəm ol e nipəg kəpiel kəmotəhap mətəog, kən netəm kotətuatip tēpət itəm kəmotimismis rəkis, kəmotəmegəh min. ⁵³ Kəmotiet e suwit min kəm ol e nipəg kəpiel, kən uarisig Iesu təməmegəh e nimisən, ilat kəmotuwın əpəh Jerusalem motiet-arəp o netəmim tēpət.

⁵⁴ Kən nian etəm-iasol rəha mōpael min rəha netəm Rom ilat netəm min u itəm kəmoatehm Iesu, kəmotəplan namig ne natimnat min əh, kəmotəgin pik, kən motən əfəməh məmə, “!Nipahrienən, inu Nəti Uhgın pahrien!”

⁵⁵ Nipitan tēpət kəmoatətul isəu moatəplan. Aupən ikin kəmotiet Kalili moatətəu-pən Iesu moatəsitə lan e nat pisin pisin min.† ⁵⁶ Ilat min neen u Meri Maktala, kən Meri u mama rəha Jemes ne Joses, kən mama rəha nəti Səpeti mil.

Kəmitənim Iesu

(Mak 15:42-47; Luk 23:50-56;

Jon 19:38-42)

⁵⁷ Etəm Aramatia u rəhan nautə tēpət, nərgin u Josep, in etəmim kit rəha Iesu. Nian tinatuwa iuəhkir o nəpinəpən, ⁵⁸ təmuwin məplan Pailat, kən tətəpəh-in nipəti Iesu, kən Pailat tēgəhan-in nipəti Iesu kəm in. ⁵⁹ Kən Josep təmiləs nipəti Iesu muwin malpin e niməhan ruən wi kit, nərgin u linen, ⁶⁰ kən miləs muwin miləs-ipən e suwit wi kəm ol e kəpiel. Suwit u in rəha Josep. Kən məsəupəlpəlin-pən kəpiel asol kit mahtosig-in nipəg kəpiel lan, kən matuwın. ⁶¹ Meri Maktala, ne Meri kit min kətuəpələh əh iuəhkir o suwit.

Mōpael min itəm kəmotəhm nipəg kəpiel

⁶² Nian əh, in nian katol əpen-əpenə o Sapat, kən kəmən lawigin e Sapat, pris asol min ne Farisi min kəmotuwın motəplan Pailat. ⁶³ Motən-ipən məmə, “Etəm-iasol. Nikitəmat tinəht məmə, nian suah əh, etəm rəha neiuəən, təmatəmegəh əh, matən məmə, ‘Nian kisiil otuwa

27:34: Sam 69:21 27:35: Sam 22:18 27:38: Aes 53:12 27:39: Sam 22:7; 109:25 27:40: Mat 26:61;

Jon 2:19 27:43: Sam 22:8 27:46: Sam 22:1 * 27:48: Nat u təhmen e nimismis matres. 27:48: Sam 69:21 27:51: Eks 26:31-33; Hip 10:19-20 † 27:55: Nipitan min əh kəmotəsitə Iesu e nat pisin pisin min təhmen e nagwənən, ne nəhau, ne ikin rəha nəpilan. 27:55: Luk 8:2-3 27:58: Dut 21:22-23 27:60: Aes 53:9

muwin, kən Uhgín otosmegəh mīn io e nimisən.’⁶⁴ Tol nəhlan, ahl-ipən rəham neen mopael okotuwin moatehm nīpəg kəpiel suwit mətoarus-pən nian kīsil tuwa muwin. Mətan, rəhan netənim okotuwa kəkləh-in nīpətin, kən motən-ipən kəm netənim məmə təməmegəh mīn e nimisən. Kən neieuiəən u, in otarət taprəkis-in itəm aupən.”

⁶⁵ Kən Pailat təmən-ipən məmə, “Otos mopael mīn, kən motuwin motol natimnat rafin itəm nakotolkeike məmə okotol o nəhm wīrən suwit e nīpəg kəpiel.”⁶⁶ Kən kəmotuwin moatehm wīr nīpəg kəpiel tol nulan, motələhəu-pən nāmətətin kit e kəpiel.‡ Kən kəmotələhəu mopael mīn məmə okoatehm ikin əh.

28

Iesu təməmegəh mīn

e nimisən

(Mak 16:1-8; Luk 24:1-12;

Jon 20:1-10)

¹ E Sante laulaugin agin,* təmatian məsian wīrən, Meri Maktala ne Meri kit mīn kəmian məmə okiauag suwit e nīpəg kəpiel.

² Kən əmun, namig asol kit təməlōal məto-inu nagelo kit rəha Iərəmərə təmeuiəu e nego e neai muwin e nīpəg kəpiel, kən məsəupəlpəl-in rəkis kəpiel, kən matəpələh-pər lan. ³ In tətasiə təhmen e nīpītən, kən rəhan natimnat mīn kotəruən təhmen e nahui noa nītahəl. ⁴ Mopael mīn kəmotəgin pik, kən motasiəp-asiəp, narmilat təmikə təhmen e netəm kəmotimīs.

⁵ Kən nagelo təmən-ipən kəm pətan mil məmə, “Suəginən, məto-inu ekītu məmə natuegəs-in Iesu itəm kəmətu-pər e nig kəluəu. ⁶ Tikə u ikin-u. In təməmegəh mīn e nimisən təhmen əm e inu təmən mīhin aupən. Uea muəplan ikin təmatəmähl ikin. ⁷ Kən ian uəhai, kən muən-ipən kəm rəhan netənim məmə, ‘In təməmegəh mīn e nimisən, kən in tətaupən-in itəmat matuwin əpəh Kalili. Kən ikin əh, onəkotəplan in əh-ikin.’ Itəla, rəhak u nəghatən enən kəm itəmlau.”

⁸ Kən pətan mil kəmuəgim uəhai əm e suwit e nīpəg kəpiel, matuəgin, məto nīkilau tətəgin, mətian məmə okuən-ipən kəm netənim rəha Iesu. ⁹ Kən əmun, Iesu tiet-arəpa olau, mən-ipən məmə, “Təwīr.” Kən kəmuəə o Iesu, muaskəlīm nelkin, kən muəfak kəm in. ¹⁰ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilau məmə, “Suəginən. Ian muən-ipən kəm piak mīn məmə okotuwin Kalili. Ikin əh okotəplan io ikin.”

Nəghatən rəha mopael mīn

¹¹ Nian pətan mil kəmuəliwək mətian, kən mopael mīn əh neen kəmotuwin e taon, kən motən-ipən kəm pris asol mīn natimnat rafin itəm kəmotəplan. ¹² Nian pris asol mīn kəmotuwin motəplan netəm-iasol rəha noanol rəha Isrel, kən moatol noa kit motəlīs nəghatən lan. Kən motos-ipən məni asol kəm mopael mīn, ¹³ motən-ipən kəm ilat məmə, “Nakotən-ipən kəm netənim məmə, ‘Rəhan netənim kəmotuwa lapin nian itimat emotəpil, motakləh-in nīpətin motiləs motəgin.’” ¹⁴ Okəmə kapran otəto nammusən u, kən itimat ekotəg-ətuətip-in nəghatən u kəm in. Itəmat onəsotosən nəratən lan.” ¹⁵ Tol nəhlan, mopael mīn kəmotos məni, kən motol təhmen-pən əm məmə kəmən mīhin kəm ilat. Kən nammusən u təmuwin mītəlau e netəm Isrel muwa mətoarus-pa roiu.

Iesu təmiet-arəpa

o rəhan netənim

(Mak 16:14-18; Luk 24:36-49; Jon 20:19-23)

¹⁶ Kən netəm lepen rəha Iesu kəmotuwin Kalili, motuwin e nitot itəm Iesu təmən kəm ilat məmə okotuwin ikin. ¹⁷ Nian kəmotəplan in, kən kəmotəfak kəm in, məto neen rəhalat nətəlīgən tatol kəiu. ¹⁸ Kən Iesu tuwa olat, kən mən-ipən kəm ilat məmə, “Nepətan rafin rəha nego e neai ne nətueintən o nərəmərəən, Uhgín təmos-ipa kəm io. ¹⁹ Tol nəhlan, otuwin motiuw netənim rəha noanol mīn rafin e nətueintən məmə okotuwa rəhak netənim, kən motol bəptais elat e nərgi Tata Uhgín, ne Nətin, ne Narmīn, ²⁰ kən motəgətun ilat məmə okotətəu-pən rafin nəghatən mīn itəm emən kəm itəmat. Kən nīpahrienən, ekatətig kitat mīn itəmat nian mīn rafin mətoarus nammun nian.”

27:63: Mat 12:40; 16:21; Mak 9:31; 10:33-34; Luk 9:22; 18:31-33; Jon 2:19-21 † **27:66:** Roiu, kitat kəsotitun ətuətipən məmə kəmol nāmətətin əh o nolən naka. Kəm-naka kəməlīs nol kit itəm təmōl mak lan, o kəm-naka u, kəmol e plasta. Məto netənim rafin kotitun məmə suah kit otəsiləs-irəkisən. Kən okəmə koatəplan nāmətətin məmə təməhapən, o təmiet rəkis, kən mopael mīn okotitun məmə suah kit təmahwin rəkis kəpiel. * **28:1:** Nəghatən Kris ətuətip tatan məmə, ‘Nian Sapət tinol nammun, e nian itəm tətaupən e wik **28:6:** Mat 12:40; 16:21 **28:10:** Mat 26:32 **28:16:** Mat 26:32
28:18: Jon 13:3; Efes 1:20-22 **28:19:** Mak 16:15-16; Wək 1:8

Mak Namnusən Təwir Rəha İesu Kristo İtəm Mak Təmäte Nəghatən əkuəkır rəha naoa u Mak

?Pah təmäte naoa u? Jon Mak təmäte naoa u. In sənəmə etəm tuelef kit rəha İesu. Məto kətan məmə in fren wir kit rəha Pita itəm ilau kətan ikin min tepət. Naoa rəha Wək Min tatən məmə in təmuwin ilau Pol e rəhan naliwəkən təmaupən mol, kən uarisig lan, təmuwin ilau Panapas.

?Təmäte tatuwin kəm pah? Kəmotən məmə Mak təmətətiḡ Rom nian in təmäte naoa u, kən okəm-naka in ilau Pita, uarisig kohamnu Pita. Mak təmäte naoa u tuwin o iəfak min əpəh Rom u ilat İaihlua min. Kitat kotitun nəhlan məto-inu in tatən-iarəp nipəti nolan min rəha netəm İsrəl itəm koatol. Kən e naoa u, təmäte nəghatən neen e nəghatən Arameik itəm netəm İsrəl kinotitun rəkis. Məto in məuhlin nəghatən min u tuwa e nəghatən Kris itəm İaihlua min əpəh Rom koatəghat lan.

?Nəmegəhən təhro nulan nian təmäte? E nian Mak təmäte naoa u, kən netəm Rom koatərəmə e nitən asol itəm titələu-in Nitəhəi Metiterenian. Rəhalat nəghatən kitəh əm, kən rəhalat suatip kotəwir, kən rəhalat nolən o nəhl-ipənən nəghatən min in təwir. Nian əh, in nian təwir o nən-iarəpən Namnusən Təwir rəha İesu Kristo. E nian əh, Namnusən Təwir təmaiu uəhəl əm e nitən pisin pisin min e suatip min rəha Rom.

?Təmäte naoa u o naka? Mak tolkeike məmə otən-iarəp ətuatip namnusən rafin rəha İesu, məmə in pah, kən in təmol naka, kən matəḡətun naka. Okəm-naka in tolkeike məmə otələs-ipər nətəliḡən rəha iəfak min əpəh Rom, məto-inu netəmim tepət kəmotol nəratən elat. Mak təmäte tepət e nian iəkis min itəm otəpanuwa e nəmegəhən rəha netəmim rəha İesu. Kən in təməni-iarəp nolən rəha İesu məmə in min təmətatig e nian iəkis min.

*Jon Baptais təmol əpen-əpenə e suatip
(Mat 3:1-12; Luk 3:1-18; Jon 1:19-28)*

¹ Inu nətuounən rəha Namnusən Təwir rəha İesu Kristo, Neti Uḡin. ² İen rəha Uḡin, nəḡgin u Aesəa təməte-pən mihin e naoa aupaən. Uḡin təməni məmə,

“Otəplan-tu. İatahl-ipinə rəhak iəhləpis itəm otos rəhak nəghatən.

In otəpən-in ik məmə otol əpen-əpenə e rəham suatip.”

³ “Suah kit tətaun əpəh ikin taruən-aruən ikin matən məmə, ‘İtəmat, otol əpen-əpenə o suatip rəha İərəmə, kən motol rəhan suatip tətuatip.’”

⁴ Kən tol nəhlan, Jon Baptais təmiet-pa ikin taruən-aruən ikin matol baptais e netəmim, kən matən-iarəp nəghatən rəha Uḡin kəm ilat məmə okotəkəike motəuhlin məntaalat o nolən rat min rəhalat, kən motuwin o Uḡin, məmə in otəfəl nolən rat min rəhalat. Kən e nəmətin kit, okul baptais elat. ⁵ Netəmim rafin rəha nitən əh İutia ne taon əh İerusalem, kəmotuwa motətəliḡ-in rəhan nəghatən kən motən-iarəp rəhalat nolən rat min, kən Jon təmol baptais elat əpəh e nəhau Jotan.

⁶ Jon təməsuwinən e natimnat wir. Rəhan natimnat təhmen əm e rəha ien u Elaija aupaən. Rəhan natimnat kəmol e niməmə kamel, kən rəhn kətəp kəmol e nuwigi kau, kən matun əm pitip ne nahui sukapak e nikinat. ⁷ Kən təmətən-iarəp kəm netəmim məmə, “Suah kit u tətuarisig-in io, rəhan nəsanənən ne nəpətən taprəkis-in io. İo ekəsahmen-in minən məmə ekeiuaiu məpəḡ rəkis rəhan put. ⁸ Ekətol baptais etəmat e nəhau, məto in otəpanol baptais etəmat e Narmın Rəha Uḡin.”

*Jon təmol baptais e İesu əpəh e nəhau Jotan
(Mat 3:13-17; Luk 3:21-22)*

⁹ E nian əh, İesu təmiet əpəh Nasaret, latuənu kit rəha Kalili muwa. Kən Jon təmol baptais lan əpəh e nəhau Jotan. ¹⁰ Nian İesu təməp əpəh e nəhau, kən masipər məplan nego e neai təməh, kən Narmın Rəha Uḡin təmeiuaiu-pa ron təhmen-pən e mak. ¹¹ Kən nəghatən kit təmisi-pər əpəh e nego e neai matən min-nulan məmə, “İk netik keike, ekolkeike pik ik, kən nikik tagien pik agin ron ik.”

*Setan təmos-ipən-os-ipən
kəm İesu
(Mat 4:1-11; Luk 4:1-13)*

¹² Kən roiu agin-əh min, Narmın Rəha Uhgın təmit-ipən İesu əpəh ikin taruən-aruən ikin, ¹³ ima nat iarupin min. Təmatig ikin mos nian fote. Nian min Setan tatos-ipən-os-ipən kəm in. Kən nagelo min kəmotasitu lan.

İesu tinatətuoun matən-iarəp Namnusən Təwir
(Mat 4:12-17; Luk 4:14-15)

¹⁴ Nian kinilas-ipən rəkis Jon e kalapus, İesu təmuwin əpəh Kalili matən-iarəp Namnusən Təwir rəha Uhgın kəm netəmim. ¹⁵ Təmən məmə, “!Ure! !Rəhan nian tinuwa! !Nian rəha nəməməən rəha Uhgın tinatuwa iuəhkir! !Otəuhlin nətəligən rəhatəmat, motapəs pahrien nolən rat min, kən motuwın o Uhgın, kən motahatətə e Namnusən Təwir!”

İesu təmaun-in etəmim kuwit rəha niuwən nəm
(Mat 4:18-22 Luk 5:1-11)

¹⁶ Nian İesu təməliwək e nəkali Lek Kalili, kən məplan suah mil kəiu, etəmim rəha niuwən nəm min, nərgilau u Saimon ne pian Antru. Kətuatip-in rəhalau net. ¹⁷ Kən İesu təmən-ipən kəm ilau məmə, “Uea, mətəu-pa io, muea rəhak etəmim mil, kən io ekol itəmlau nakuea etəmim mil rəha niuwən netəmim məmə okotuwa rəhak min netəmim.” ¹⁸ Kən əmun kuapəs rəhalau net, kən muətəu-pən.

¹⁹ Kən İesu təməliwək muwin təhmin min məsin, kən məplan neti Sepeti mil Jemes ne pian Jon katuəpələh e rəhalau pot matuəhl wir rəhalau net. ²⁰ Kən e nian əm əh inəh, İesu təmaun-in ilau lan, kən kuətul muapəs rəhalau tata Sepeti ne rəhan iolwək min kotəpələh e nipəg noa pot, kən muətəu-pən İesu.

İesu təməhg-iarəp narmın rat e suah kit əpəh Kapaneam
(Luk 4:31-37)

²¹ Kən İesu ne rəhan min netəmim kəmotuwın əpəh Kapaneam. Kən e nian rəha Sapat, İesu tuwin əpəh e nimə rəha nuəfiminən matəgətu netəmim. ²² Kən netəmim kəmotətə rəhan nəghatən, kən narmilat təmiwig pik ron məto-inu rəhan nəghatən təfigəm, nəpətən əh-ikin, kən məprəkis-in min rəha iəgətu min rəha Lou.

²³ Kən e nian əh, suah kit narmın rat tətətig lan təmuwa imə kən mətagət əfəməh məmə, ²⁴ “!Ik İesu etəm Nasaret! ?Nəmuwa məmə onakəhro itimat? !Okəmə naka nəmuwa məmə onakərkən itimat! !İo enəmitun rəkis ik, ik Etəm Asim rəha Uhgın!”

²⁵ Kən məto İesu təmən-ipən əskasik kəm narmın rat un məmə, “!Ah! Əsəghatən, miet e suah un.” ²⁶ Kən narmın rat təmol nipətə suah apon tasiəp-asiəp, magət əfəməh miet lan.

²⁷ Kən netəmim kəmotaut mətən-ipən kəm ilat min məmə, “!Ei, naka u! Okəmə naka nəgətunən wi kit u. !Suah u tatos nəsanənən o nəghatən kəm narmın rat min, kən koatətəlig-in motol nəwian!” ²⁸ Kən kəmamnu uəiuhai əm İesu, tuwin məpəkol əpəh e nitən Kalili.

İesu təmol-wir netəmim tətəp
(Mat 8:14-17; Luk 4:38-41)

²⁹ Nian İesu ne Jemes, Jon, Saimon, ne Antru kəmotiet e nimə rəha nuəfiminən, kən motaiu ətuatip əm kən əpəh latuənu rəha Saimon ne Antru ikin. ³⁰ Nian kəmotuwın, məto uhu Saimon tətətəp-ətəp, kən mətəpil-pər e rəhan pet, kən kəmotən-ipən kəm İesu məmə pətən əh tatimis. ³¹ Kən İesu təmuwin meə-pən o nelmin kən tətul. Kən nətəp-ətəpən tagim lan, kən tuwin matol nigilat nagwənən.

³² Tinehnaipən mit tinaht, nian rəha Sapat tinol namnun, kən netəm min u koatimis, ne netəm narmın rat tətətig elat, pialat min kəmotəmik ilat motuwa o İesu. ³³ Netəmim rafin e latuənu un kəmotuwa motərgəfimin əm ilat min əpəh e nafiluə e nimə un rəha Saimon ne Antru. ³⁴ Kən İesu təmol-wir netəmim tətəp u koatos nimisan pisin-pisin min kotəwir, kən məhg-iarəp narmın rat tətəp e netəmim, məto təmən-iaəhu narmın rat min məmə okəsətəghatən, narmın rat kəmotitun rəkis məmə pah u İesu.

İesu təmatamnu-iarəp rəhan nəghatən əpəh Kalili
(Luk 4:42-44)

³⁵ Kən laulaugin agin, fetukai təsirən əh, İesu təmiet muwin əpəh ikin netəmim kotikə ikin matəfak. ³⁶ Kən Saimon ne in min neen kəmotuwın kəteam-in. ³⁷ Nian kəmotəplan, kən kəmotən-ipən kəm in məmə, “Netəmim rafin kəteam-in ik.”

³⁸ Məto İesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Kəpə. Pəs kotuwın əpəh e latuənu pisin min neen, ekamnu-iarəp rəhak nəghatən kəm netəmim məpəkol məto-inu, nat əh in əh emuwa ron məmə ekol.”

³⁹ Kən muwin məpəkol rafin e nitən əpəh Kalili, mətamnu-iarəp rəhan nəghatən əpəh e nimə rəha nuəfiminən min, kən məhg-iarəp narmın rat min e netəmim.

*Iesu tæmol-wir suah kit leprosi tæmol**(Mat 8:1-4; Luk 5:12-16)*

⁴⁰ Suah kit leprosi tæmol tæmuwa misin-pæn nulin o Iesu mætasækin-pæn næwiræn ron mæmæ, "Okæmæ nakolkeike, kæn nækitun nol-wiræn io kæn mafæl rækis namkimikæn lak."

⁴¹ Kæn Iesu nikin tæmahma pik ron, kæn tæmæg-æfæmæh-in nelmin mælæhæu-pæn lan, mæn mæmæ, "Ðwæh. Iakolkeike. !Ðwir-ta!" ⁴² Kæn roiu agin-æh, nimisæn leprosi tæmagim mikæ lan, kæn nipætæn tinæwir, namkimikæn tinikæ. ⁴³⁻⁴⁴ Kæn Iesu tæmæn-ipæn æskasik kæn suah un mæmæ, "Ðsæn-iaræpæn natimnat min u kæn netæmim, mæto uwin æm mehm pris kit pæs in tehmun mæmæ nipætæn tinol min-nulan, kæn os-ipæn kæn in nat u itæm Lou ræha Moses tæmæn o suah kit itæm ræhan leprosi tinikæ, kæn netæmim okotitun mæmæ nipahrienæn ninæwir, kæn ræham namkimikæn tinikæ." Kæn mahl-ipæn tatuwin.

⁴⁵ Mæto suah un tæmuwin kæn mæn-iaræp nat un kæn netæmim min rafin mol Iesu tæsuwinæn e latuænu min mæghat mæto-inu nimanin netæmim tepæt pik koatætulosig-in. Kæn o nat æh inæh, tæmætæn ikin netæmim kotikæ ikin. Kæn netæmim kotisi-pæn æpæh ikin min rafin moatuwa ron.

2*Iesu tæmol-wir suah kit næwtain mæsin tæmimis**(Mat 9:1-8; Luk 5:17-26)*

¹ Nian neen kinotuwa rækis minotuwin, Iesu tæmitælig-pæn min æpæh Kapaneam, kæn næghatæn tæmaiu muwin kæn netæmim min mæmæ Iesu æpæh ræhan nimæ. ² Kæn netæmim tepæt kæmotuwa motær wir æpæh imæ, ne ihluæ ne, kæn rum tikæ o etæmim kit min. Kæn Iesu tætan-iaræp ræhan næghatæn kæn ilat.

³ Kæn suah kuwit kæmotalis pialat kit motuwa o Iesu itæm nipætæn mæsin tæmimis mætapil-pær e ræhan nimitiwin. ⁴ Nian kæmotuwa, mæto netæmim kinotar æpæh imæ, kæn okol kotæruru nuwinæn kehm Iesu. Kæn kotilæs motuwin æpæh ilis e nimæ motos-irækis næhgi nimæ mæsin ætuatip æm æh Iesu tatætul ikin imæ,* kæn motæhlman-æhlman suah un tatite e nimitiwin ræhan muwin iuæhkir æm o Iesu. ⁵ Nian Iesu tæmæplan nahatætæmæn ræhalat, kæn tæn-ipæn kæn etæm tætimis un mæmæ, "Nætik, enos-irækis rækis nolæn rat ræham."

⁶ Mæto iægætun min neen ræha Lou kotæpælæh æpæh imæ, kæn nikilat tæmæht mæmæ, ⁷ "Tahro suah u tætan rat Uhgîn? Næghatæn æh tærat. Uhgîn æm titun nos-irækisæn nolæn rat ræha etæmim. !Pah min titun nos-irækisæn!"

⁸ Kæn roiu agin-æh, Iesu tilæs ræhalat nætæligæn, kæn mæmæ, "?Tahro nikitæmat tætaht pik natimnat min-nulan?" ⁹ Itæm pæhræuæn timetig, itæm u mæmæ ekæn-ipæn kæn suah æh mæmæ, 'Enos-irækis rækis ræham nolæn rat,' o itæm u timætig mæmæ, 'Ætul, milæs ræham nimitiwin matuwin?' ¹⁰ Mæto ekol nat kit mæmæ onækotitun mæmæ io Neti Etæmim, iatæs nepætæn ikin-u e nætueintæn o nos-irækisæn nolæn rat ræha netæmim." Kæn mæghat kæn suah æh mæmæ, ¹¹ "Iatæn-ipinæ kæn ik mæmæ, ætul, milæs ræham nimitiwin matuwin imam ikin." ¹² Kæn æmun suah apon tæmatul, milæs ræhan nimitiwin, maliwæk matuwin, kæn ilat rafin kæmotæplan, motaut, narmilat tæmiwig ron kæn motænwiwi Uhgîn motæmæ, "Ekæsotehmæn æh nat kit tol min-nulan ne, nian kit."

*Iesu tæmaun-in Lifæ mæmæ otuwa muarisig-in**(Mat 9:9-13; Luk 5:27-32)*

¹³ Iesu tæmuwin min mætalwæk æpæh e nikalkal næhau Lek Kalili, kæn nimanin netæmim kæmotuwa ron, kæn tætagætun ilat. ¹⁴ Kæn tæmalwæk matuwin kæn mæplan Lifæ neti Alfeas, in etæmim ræha nosæn mæni ræha takis, tætapælæh imæ matol ræhan wæk. Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæn in mæmæ, "Ætæu-pa io, muwa ræhak etæmim." Kæn æmun tætul muarisig-in.

¹⁵ Kæn nian kit, Iesu tæmuwin matagwæn æpæh ima Lifæ ikin ilat netæmim ræha nosæn mæni ræha takis, ne netæm nol tæfagæ rat neen. Kotagwæn æm kitæh ilat Iesu ne ræhan min netæmim mæto-inu netæmim tepæt kotol tæfagæ rat næhlan kotuarisig-in Iesu. ¹⁶ Iægætun ræha Lou neen, ilat u Farisi. Kæn neen kæmotæplan mæmæ Iesu tætagwæn æm kitæh ilat nol tæfagæ min un, ne netæmim ræha nosæn mæni ræha takis, kæn kotætapæh o netæmim ræhan min mæmæ, "?Tahro Iesu tætagwæn æm kitæh ilat netæm koatol næhlan?"

¹⁷ Kæn Iesu tæmæto ræhalat næghatæn, kæn tæmæn-ipæn kæn ilat mæmæ, "Netæm min u kæsotimis-imisæn kæsotuwinæn o tokita, mæto netæm min u koatimis-imis koatuwin ron. Io emæsuwamæn o netæm min u kotæmæ kinotætuatip rækis. Mæto emuwa o netæm min u kotitun æm mæmæ ilat koatol nolæn rat min."

1:43-44: Lev 14:1-32 * **2:4:** E nian æh, kæmol næhgi nimæ neen e tæl. Kæn netæm min u kæmotos-irækis tæl min neen mæmæ otol kahal tahmen-in suah u itæm in tætimis. **2:16:** Mat 11:19

*Kotapæs nagwænən o náfakən**(Mat 9:14-17; Luk 5:33-39)*

¹⁸ Kən e nian əh, netəmim min rəha Jon Baptais ne Farisi min kəmotapæs nagwænən motətuakəm o náfakən kəm Uhgín. Kən netəmim neen kəmotuwa motən-ipən kəm Iesu məmə, “Əplan-tu, netəmim rəha Jon Baptais ne Farisi min kotətuakəm o náfakən. ?Məto təhro rəham min kəsotolən mihín?”

¹⁹ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Nian katol lafet lan rəha etəm tatol marit, kən iərman u otol marit tətətig əh ilat in min neen motol lafet, nikitəmat tətəht məmə otətuakəm motapæs nagwænən? !Kəpə! Nian tətətig əh ilat min, kən nikitat tətəgien, motəgwən əm.²⁰ Məto nian əpəh ikin məmə okəpaniləs-irəkis suah əh lan, kən e nian əh in əh, in min neen nikitat otəhmə ron, kən kəpanotətuakəm motapæs nagwænən.”

²¹ Kən tətətig mən min məmə, “Suah kit min okol təsəhl-pənən nīmismisi nīməhan wi kit e nīməhan oas itəm təmerəh. Okəmə otəhl-pən, kən nīməhan wi un titun nəhap asolən nīməhan oas un.

²² “Suah kit min okol təsiuw-pənən wain wi kit e nuwigi nat oas kit, məto-inu okəmə otiuw-pən wain wi e nuwigi nat oas itəm təkəsik, kən wain otəpuəl-əpuəl kən nuwigi nat oas un otəhgig kən məhap, kən wain ne nuwigi nat un okuərat. Məto wain wi okiuw-pən əm e nuwigi nat wi itəm timətətətig.”†

*Netəmim min rəha Iesu kəmotəhl wit e Sapat**(Mat 12:1-8; Luk 6:1-5)*

²³ E nian kit e Sapat, Iesu ne rəhan min netəmim kəmotəliwək motuwín-pən əpəh e niki nasumən rəha wit, kən netəmim min rəha Iesu kəmotəhl wit məmə okotun.

²⁴ Kən Farisi min u kotəskəlim əskəsik Lou rəha Moses kəmotən-ipən kəm Iesu məmə, “!Ei, əplan-tu! E Sapat, kəsəuləkən əh e nasumən ne kəsolən natimnat min nəhlan kotərəkin Lou. ?Təhro rəham netəmim min kotol nəhlan?”

²⁵⁻²⁶ Iesu təmuhalpín rəhalat nəghatən məmə, “Okəm-naka itəmat nakəsotafinən əh nat u Təfit təmol əpən nian Apiata in pris asol əgin rəha Uhgín. Itəmat ninotafin rəkis məmə Təfit nəumis təmus, kən tuwín əpəh e Nīmə Tapolən rəha Uhgín, kən mīləs pīret asim u pris min əm koatun, kən in mīləs muwa motun ilat in min neen.”

²⁷ Kən tətətig mən-ipən min kəm ilat məmə, “!Kəməsolən Sapat məmə in nat figəm kəm netəmim, məto kəmol Sapat məmə otasitu elat kotəmeğ! ²⁸ Tol nəhlan, io Neti Etəmim ekatərəməərə rafin e natimnat min, kən matərəməərə min e Sapat.”

3*Iesu təmol-wir nelmi**suah kit təməfaiu**(Mat 12:9-14; Luk 6:6-11)*

¹ E Sapat kit min, Iesu təmitəlig-pən min əpəh e nīmə rəha nuəfiminən kən məplan suah kit nelmin təmimis, təsəg-ətuatip-inən. ² Nian Iesu təmuwín imə, kən netəmim kəmotolkeike məmə okotən irəkín Lou lan, kən motəlkəlik wir ron məmə okotəhm-tu məmə otol-wir suah un e Sapat, o kəp. ³ Kən Iesu təmən-ipən kəm suah un məmə, “Ətul muwa u əpən,” kən tətul muwín əpəh əpən. ⁴ Kən Iesu təməhai ilat məmə, “?Rəhatat Lou təmə kotitun nolən naka e Sapat? ?Təmə təwir məmə okotol nat wir, o nat tərat? ?Təwir məmə okotəsməgəh netəmim, o təwir məmə okotəhamnu netəmim?” Məto kotəpnəpín əm.

⁵ Kən Iesu təmasipən məplan ilat, kən neməha tol, kən nikin təhmə olat məto-inu rəhalat-kəpə tiəkis pik. Kən mən-ipən kəm suah un məmə, “Əg-ətuatip-in-tu nelməm.” Kən suah əpon təməg-ətuatip-in nelmin, əmun nelmin təwir. ⁶ Kən Farisi min əpon kəmotiet motəiu ətuatip əm motuwín motəplan rəhalat tikimír min e pati rəha Herot, motol əm kitiəh moteam-in suatip məmə okotiləs Iesu motəhamnu.

Nimanin netəmim kəmotuarisig-in Iesu

⁷ Iesu ne rəhan min netəmim kəmotiet moteiuaiu motuwín əpəh e nəhau Lek Kalili. Nimanin netəmim kəmotuarisig-in ilat. Netəm min un neen kəmotisi-pən e latuənu rəhalat e nitən Kalili, ⁸ neen kotisi-pən əpəh e latuənu əlkələh min ne Jerusalem rəha nitən əpəh Jutia. Neen min kəmotisi-pis e nəwtain məsin əpəh nitən Itumia ne e nəwtain nəhau Jotan entənipən-pən matuwín. Neen min kəmotisi-pəhap əpəh ikin min e taon mīl un Təea ne Saeton. Netəm min un kinotəto rəkis natimnat min un Iesu tətol ilat, kən kotuwa məmə okotəplan.

† 2:22: Afín futnot e Luk 5:37 2:24: Dut 23:25 2:25-26: 1 Saml 21:1-6 2:25-26: Lev 24:5-9 2:27: Dut 5:14 3:4: Luk 14:3 3:6: Mat 22:15-16

⁹ Kæn nïmanin netämim kæmotuwa pik, kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm ræhan min netämim mæmæ okotol-æpen-æpenæ e pot kit mæmæ otuwin mæpælæh lan, mæmæ nïmanin netämim okæsothg-æhg pikæn in. ¹⁰ Mæto-inu tinol-wir rækis netämim tepæt, kæn netæm min u kotimis æh kotæhg-æhg ilat min mæmæ okotuwa iuahkir motek Iesu. ¹¹ Kæn nian netämim itæm narmin rat min kotatig elat kæmotæplan Iesu, koteiuaiu aupæn-in motorin ilat motagæt æfæmæh mæmæ, "I Ik Neti Uhgin!" ¹² Mæto Iesu tæmæn-iæhau æskasik narmin rat min un mæmæ okæsothæ-iaræpen in kæm netämim.

Iesu tæmaun-in ræhan netæm tuelef mæmæ okotuarisig-in
(Mat 10:1-4; Luk 6:12-16)

¹³ Kæn Iesu ne kæmotuwin æpæh e noanu nitot min, kæn tætaun-in netämim neen mæmæ okotuwa ron. ¹⁴ Nian kæmotuwin, kæn tæmitæpun rækis ilat tuelef kæn mos-ipær ilat mæmæ aposol min. In tæmæn min mæmæ netæm min æh, ilat æh okotaliwæk ilat min, kæn in otæhlæpis ilat kotuwin motæn-iaræp namnusæn tæwir kæm netämim æpæh ikin min, ¹⁵ kæn okotos min nepætæn ne næsanænæn o næhg-iaræpen narmin rat min e netämim.

¹⁶ Netæm min u ilat u tæmitæpun ilat, ilat u, Saimon u Iesu tæmæhun-pæn min nærgin kit min mæmæ Pita, ¹⁷ ne Jemes ne pian Jon neti Sepeti mil u Iesu tæmos-ipæn min nærgilau tæhan mæmæ, "Poanejes," nïpæti næghatæn æh tæmæ neti kaluæluæ mil, mæto-inu nemæha tatol ueiuæhai ilau, ¹⁸⁻¹⁹ ne Antru, Filip, Patolomiu, Matiu, Tomas, Jemes u neti Alfeas, Tateas, Saimon u kætaun-in mæmæ Selot,* ne Jutas Iskarïot u tæmegæhan-in-pæn Iesu e nelmi tikimîr min. Netæm min æh ilat æh tuelef, Iesu tæmos-ipær ilat.

Iesu ne Pielsepul
(Mat 12:22-32;

Luk 11:14-23; 12:10)

²⁰ Uarisig, tæmitælig-pæn min latuænu, kæn nïmanin netämim kæmotuwa min ron, kæn Iesu ne ræhan min netämim kinotaruru næmegæn ne nægwænæn ne. ²¹ Nian ræhan mama ne kæmotæto næghatæn u katæn e Iesu, kæn motuwa mæmæ okotit-irækis o netämim, mæto-inu netämim neen koatæn mæmæ Iesu nitalmæl.

²² Iægætun min neen ræha Lou kæmotisi-pæn æpæh Jerusalem motuwa kæn motæmæ Pielsepul, u in etæm-iasol ræha narmin rat min, in tætatig e Iesu, kæn motæmæ in tatos-ipæn næsanænæn kæm Iesu mæmæ otæhg-iaræp narmin rat min e netämim.

²³ Kæn Iesu tæmaun-in ilat kotuwa iuahkir ron kæn tatæuh nïmaa næghatæn kæm ilat, mæmæ, "Nikitæmat tatæht mæmæ okol Setan tæhg-iaræp atip Setan? !Kæp! ²⁴ Okæmæ netämim e kantri kit koatoor ilat min, kæn okotærækin ræhalat kantri, kæn næræmæææn ræhan otisas mikæ. ²⁵ Kæn tæhmen-pæn æm, e latuænu kit, okæmæ netämim lan koatoor ilat min, kæn okotærækin ægin-æh latuænu u. ²⁶ Kæn okæmæ Setan tatæhg-iaræp narmin rat min ræhan e netämim, kæn tatol atip æm tikimîr kæm in. ?Kæn otæhro nulan, ræhan næræmæææn otætul? Wæk ræhan otisas mikæ.

²⁷ "Kæn okol iaklæh kit tæsuwin ærnapinæn imæ e ræha etæm kægin kit ikin, mætaklæh-in natimnat ræhan, mæto otækæike mælis e nol, mælæhæu u, kæn panuwin maklæh-in ræhan natimnat.

²⁸ "Ekætæn pahrien kæm itæmat mæmæ tæfagæ rat rafin ræha netämim, ne næghatæn rat min itæm ilat koatæn, Uhgin titun nos-irækisæn. ²⁹ Mæto etæm tatæn rat Narmin Ræha Uhgin, okol Uhgin tæsos-irækisæn ræhan tæfagæ rat. Tæfagæ rat un otætætig kitiæh lan mætætig, okol tæsikææn." ³⁰ Iesu tæmæn næhlan mæto-inu kæmotæupun motæn mæmæ narmin rat kit tætatig lan.

Mama ræha Iesu ne pian min
(Mat 12:46-50; Luk 8:19-21)

³¹ Kæn e nian æh, mama ræha Iesu ne pian min kæmotuwa, kæn moatætul æm æpæh ihluæ kæn motæhl-ipæn næghatæn o Iesu mæmæ tuwa-tu mehm ilat. ³² Kæn nïmanin netämim kæmotæpælæh kan keko-in Iesu, kæn kæn-ipæn kæm Iesu mæmæ, "Ei, mama ræham ne piam min æpæh ihluæ, kotolkeike mæmæ okotæhm-tu ik."

³³ Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, "?Pah u ræhak mama ne piak min?" ³⁴ Kæn masipæn mæplan rafin ilat kæn mæmæ, "Otasipæn-tu. Itæmat u piak min ne ræhak mama ætuatip min. ³⁵ Netæm min u koatol næwia Uhgin, ilat u piak min, ne ræhak kaka min, ne ræhak mama."

4

Etæm tatæfe nikutin natimnat
(Mat 13:1-9; Luk 8:4-8)

¹ Kæn Iesu tæmitælig-pæn min æpæh e Lek Kalili matægætun netæmim, mæto nimanin netæmim kæmotuwa ron, mætol mæmæ Iesu tuwin e pot. Kæn pot un tatamæhl-pæn e lek, kæn Iesu tatæpælæh-pæn lan. Kæn nimanin netæmim kæmotæpælæh æpæh ipar e nikalkal lek. ² Kæn Iesu tatuah nimaa næghatæn min kæm ilat matægætun ilat e natimnat tepæt.

³ Tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, "Otætælig-tu. Suah kit tæmuwin mæmæ oteatægtæg ræhan nikutin natimnat æpæh e ræhan nasumæn. ⁴ Nian tæmateatægtæg ræhan nikutin natimnat, kæn neen kotisas-pæn æpæh e nikalkal suatip, kæn mænig min kotuwa moaton rækis. ⁵ Kæn neen komotisas-pæn æpæh e niki kæpiel, kæn motawia uæhai æm mæto-inu nisip noan mæsin. ⁶ Kæn nian nærauiæ tæhg ilat kæn kotauke-auke motamis, mæto-inu nokilat tæmæsiuauu pikæn. ⁷ Kæn neen kæmotisas-pæn e niki nolkosik. Nian kæmotawia mæto nolkosik tætaht-æsin ilat kæn mætatu-atu-pæn elat, kæn kotæwia rat kæn mæsoæoen. ⁸ Kæn neen min kæmotisas-pæn e næptæn wir, kæn motawia wir motol iahgin, kæn motoe-in noalat, neen noalat tate, neen noalat sikiste, neen noalat wan-hanrit."

⁹ Kæn Iesu tæmatig mæn-ipæn min kæm ilat mæmæ, "Etæm matælgin tatig, tæwir mæmæ in otætælig-in wir kæn mitun næghatæn min u."

*Netæmim min ræha Iesu kotæmæ otæn-tu nipæti nimaa næghatæn u
(Mat 13:10-17; Luk 8:9-10)*

¹⁰ Nian Iesu ne kæmotan pisin æm ilat ræhan netæmim tuelef ne netæm kotuarisig-in, kæn kotætæpæh ron o nuæhæn nimaa næghatæn min. ¹¹ Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, "Itæmat un, Uhgîn tatæn-ipinæ næghatæn anion ræhan kæm itamat mæmæ in tatuwa mæmæ otæramæra e ræhan min netæmim. Mæto netæm min u Iaihlua min, kotæto æm næghatæn ræha Uhgîn e nuæhæn nimaa næghatæn. ¹² Nolæn u tol min-næhlan mæmæ, 'Kotaræplan pap mæto kæsoætehæn, moatæto pap, mæto kæsoætitunæn, kæn mæto-inu ræhalat-kapæ tiækis, kæn ko kæpotitælig motapæs ræhalat tæfægæ rat, mæmæ Uhgîn otos-irækis ræhalat tæfægæ rat.'"

*Iesu tæmæn-iaræp nipæti nuæhæn nimaa næghatæn
(Mat 13:18-23; Luk 8:11-15)*

¹³ Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, "?Okæmæ naka itæmat nækotæruu æh nuæhæn nimaa næghatæn u? ?Itæmat nakotæmæ onækotæhro motitun min nipæti nuæhæn nimaa næghatæn pisin pisin min rafin? Otætælig-in wir-tu mæmæ nækotitun.

¹⁴ "Nipæti nuæhæn nimaa næghatæn e nikutin natimnat æh tahmen æm e næghatæn ræha Uhgîn itæm katæn-iaræp kæm netæmim, kæn nisip tahmen e niki netæmim. ¹⁵ Netæmim neen koatæto, mæto tahmen æm e nikutin natimnat u tæsisas-pæn e suatip. Nian koatæto næghatæn ræha Uhgîn, mæto Setan tuwa mos-irækis ueiuæhai æm olat. ¹⁶⁻¹⁷ Kæn neen koatæto, mæto tahmen æm e nikutin natimnat un tæsisas-pæn e niki kæpiel nokilat tæsiuauu pikæn. Nian koatæto næghatæn ræha Uhgîn, koatos ueiuæhai æm e nægienæn, mæto tæsatigæn tuwæh e nikilat. Nian koatætig rat, o netæmim koatol tærat kæm ilat o næghatæn ræha Uhgîn, kæn koatæme ueiuæhai æm e ræhalat næmegæhæn. ¹⁸ Netæmim neen min koatæto, mæto tahmen æm e nikutin natimnat u tæsisas-pæn e niki nolkosik. Nian koatæto næghatæn ræha Uhgîn, ¹⁹ mæto ræhalat nætælgæn tatuwin pik o natimnat ræha nætueintæn, kæn ilat kotalkeike mæmæ ræhalat nautæ ne natimnat wir min otepæt. Natimnat min u kotahmen e nolkosik tætaht e nikilat, mol kotæpou-in nolæn næghatæn ræha Uhgîn, kæn mæsoæoe-inæn noalat. ²⁰ Kæn neen min koatæto, mæto tahmen e nikutin natimnat u tæsisas-pæn e næptæn wir. Nian koatæto næghatæn ræha Uhgîn, kotos e nikilat pahrien, kæn motoe-in noalat, neen tate, neen sikiste, kæn neen wan-hanrit."

*Lait u itæm kæmæfætæin
(Luk 8:16-18)*

²¹ Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, "?Pah tætasiepæn e lait kæn mætæii-pæn e pesin, o tætahtu-pæn e nipæg pet? !Kæp! Kæsolæn mihin. Nian nakotæsiepæn e lait, kæn motætu-pær e tepil mæmæ netæmim okotehm nat lan. ²² Nat katæfætæin okæike kepik, kæn ne nat tætahluaig otækaïke miet-pa ikin tæhæg-æhæg ikin. ²³ Etæm matælgin tatig, tæwir mæmæ in otætælig-in wir kæn mitun næghatæn min u."

²⁴ Kæn matig mæn-ipæn min kæm ilat mæmæ, "Otætælig-in wir-tu. Etæm u tatæto ræhak næghatæn mæto tæsatæu-pænæn, okol tæsitun wir minæn. Mæto etæm un tatæto matætu-pæn, in otitun tepæt mæsin min. ²⁵ Tol næhlan mæto-inu, etæm u itæm ræhan æh-ikin nitunæn, kæn in tatætu-pæn, kæn Uhgîn otos-ipæn min nitunæn kæm in, kæn ræhan nitunæn in otepæt pik. Mæto

etəm u itəm rəhan nitunən tikə, Uhgın otos-irəkis rafin rəhan nitunən itəm nikin təht məmə in tatos.”

Nuəhən nimaə nəghatən e nisən nikutin natimnat

²⁶ Kən Iesu təmən min məmə, “Nərəməəən rəha Uhgın tahmen e suah kit təmis nikutin natimnat əpəh e rəhan nasumən. ²⁷⁻²⁸ Lapin min tuwin mətapil, kən e nərəuiəgən min tuwin maliwək mətan, kən məsol minən nat kit lan ne, məto-inu nisip əm tatos-ipən niāmītəən kəm in məmə oteo-in noan. Məto nikutin nat un tinəwiə muwin miñol iahgin, məto suah un təruru məmə təmahro min-nulan məwiə. Kən təmərgət mol iahgin, kən mōl-pən nimalin, kən moe matuwın matuwın, kən minimətə. ²⁹ Kən nian tinimətə, e nian əm əh inəh, suah apon tuwin miłəs rəhan nisa muwin matətə rəkis matəulək-in, məto-inu nian stuatip rəhan tinuwa.”

Nuəhən nimaə nəghatən e nikuti mastat
(Mat 13:31-32; Luk 13:18-19)

³⁰ Kən Iesu təmən min məmə, “?Nərəməəən rəha Uhgın tahro min-nulan? ?Karmə ekən naka məmə tahmen lan? ³¹ In tahmen e nikuti mastat. Mastat un in nig kit nikutin netin, netin, netin. In təkəku e nikuti nig min rafin. ³² Məto nian kəməfe, kən təwiə mol iahgin maprəkis-in nig min itəm katəfe e nasumən, mol nelmin iahgin min, kən mənig ilis min kotuwa motol-pən niag-iagilat huə e tikəmkəmən.”

Iesu təmatəgətun netəmim e nuəhən nimaə nəghatən
(Mat 13:34-35)

³³ Iesu təmatəgətun mihin nəhlan netəmim e nuəhən nimaə nəghatən tēpət, məto təmatən-ipən əm tahmen məmə okotitun. ³⁴ In təmatəgətun əm netəmim e nuəhən nimaə nəghatən min əh tēpət. Məto nian kotan pisin əm ilat rəhan min netəmim, kən tatən-iarəp nipəti nuəhən nimaə nəghatən kəm ilat.

Iesu təmən-ihəu nimətag asol ne nəhəu ne
(Mat 8:23-27; Luk 8:22-25)

³⁵ Tinehnaipən, kən Iesu təmən-ipən kəm rəhan min netəmim məmə, “Pəs-tu kotuwın-tu əpəh entənipən-pən e lek u.” ³⁶ Kən kəmotapəs netəmim, kən rəhan min netəmim kəmotuwın e pot məto Iesu tinəmuwin rəkis matəpələh. Kən kəmotiləs Iesu e pot moatuwin ilat pot neen min kotuarisig-in ilat. ³⁷ Kəmoatuwin əmun nimətag asol kit nahgin-nahgin tahmen əm e nalip təmuwa. Kən peau-peau asol min kōtoralkin-pən əpəh e nipəgnoa pot, kən nəhəu tinatər-pən e pot, kən pot natol o namnimən. ³⁸ Məto Iesu əpəh uarisig tətapil əlu-alu matauloga-pən e pelo kit. Kən rəhan min netəmim kəmotaiu motuwa motəhgaiir lan, motəmə, “!Ei, ləgətun! !Tahro nīkim təsəhtən itimat ne, iuəhkir əm ekotimis!”

³⁹ Kən Iesu təmaiir mətul matən-ihəu nimətag ne nəhəu məmə, “!Nahmen! !Uameg-ta!” Kən nimətag təmurahl nelmin, kən peau-peau asol min apon kəmotikə, kən təməməlinu təməməlinu.

⁴⁰ Kən Iesu təmən-ipən kəm rəhan min netəmim məmə, “?Tahro nakotəgin pik nəhlan? Okəmə naka rəhatəmat nahatətəən tikə əh lak.”

⁴¹ Məto rəhan min netəmim kīnotəgin pik, kən motən-ipən kəm ilat min məmə, “!Ei nəman! ?Təmim naka u? Nat əpnəpin nimətag ne nəhəu, məto ilau kətioal nəwian.”

5

Iesu təməhg-iarəp narmin rat e suah kit
(Mat 8:28-34; Luk 8:26-39)

¹ Iesu ne rəhan min netəmim kəmotuwın motuwar əpəh entənipən-pən e Lek Kalili, əpəh ima netəm Kerasa. ² Nian Iesu təmīet e pot, kən məplan suah kit təmisi-pən əpəh e nipəg kəpiel min, ikin katitənīm netəmim ikin. Suah un narmin rat tətətig lan. ³ Suah un tətətig əm əpəh e suwit, okol kəsaskəlimən, kən kəruru min nəlisən e nol o sen. ⁴ Nian tēpət kotalis nelmin ne nelkin ne e sen. Məto nian rafin tətətip-eatip sen, kən matoratip-oratip sen e nelmin ne nelkin ne, kən masənən pik məsahmen-inən suah kit məmə otaskəlim. ⁵ Kən lapin ne e nərəuiəgən min ne nian rafin, in tətən əpəh e suwit, ne əpəh e nitot min, in pisin əm, mətagət əfəməh, kən matətə atip əm in e kəpiel asilə min.

⁶ Nian suah un təmasipən-in Iesu əpəh isəu tatuwa əh, kən təmaiū muwin meiuaiū misin-pən nulin ron. ⁷⁻⁸ Kən mətagət əfəməh məmə, “!Iesu, ik Nəti Uhgın Ilis Agin! ?Nəmuwa məmə onakahro io?” Məto Iesu təmə, “!Ik narmin rat, iet e suah un!” Məto narmin rat apon təmə, “!Ekateasiə-in e nərgi Uhgın məmə onakəsələn nalpinən kəm io!”

⁹ Kæn Iesu tæmætəpəh ron mæmə, “?Ik nærgəm pah?” Mæto tæmə, “Nærgək u, Nīmanin Təpət, mæto-inu itimat təpət.” ¹⁰ Kæn kæmotæn-ipən əskasik kəm Iesu mæmə otəsahl-iarəpən ilat əh-ikən əh.

¹¹ Ikin əh, pikəs min təpət təpət kotalu əpəh e nikali nitot un. ¹² Kæn narmin rat min apon kæmotæn-ipən kəm Iesu mæmə, “Kəsi, ahl-ipən-tu itimat ekotuwin o pikəs min əpəh, megəhan-in itimat ekotuwin motatig əpəh elat” ¹³ Kæn Iesu tæmegəhan-in ilat mæmə okotuwin, kæn narmin rat min apon kəmotiet e suah apon motuwin əpəh e pikəs min. Kæn pikəs min un kotahmen-in tu-taosan, kəmotaiu motuwin əpəh ikin təkul-əkul ikin, kæn motiwig-pən əpəh ləhau e nəhau un motammim.

¹⁴ Kæn netəmmim itəm kəmotəgəwən pikəs min un, kəmotaiu motuwin motən-iarəp natun kəm netəmmim min əpəh e taon rəhalat, kæn motən tuwin mapəkol əpəh latuənu min. Kæn netəmmim təpət kəmotuwa mæmə okotəplan-tu nat un mæmə kəmahrol min-nulan. ¹⁵ Nian kəmotuwa o Iesu, kæn motəplan suah un narmin rat min kəmotatig lan aupən, tinapəs nalmlələn kæn miuwin e natimnat matəpələh, kæn narmilat təmiwig ron kən motəgin. ¹⁶ Kæn netəm min u kəmotehm nat ətuatip e niganəmtilat kəmotammus nat un kəmotehm Iesu təmol e suah un ne pikəs min kəm ilat min neen. ¹⁷ Mæto netəm min u e nitən un kəmotæn-ipən əskasik kəm Iesu mæmə otatuwin məsətulən əh iməlat ikin.

¹⁸ Kæn nian Iesu tinatitəlig-pən min mæmə otuwin e pot, mæto suah un narmin rat min kəmotatig lan, təmolkeike pik mæmə otuwin ilat Iesu ne, kæn matən-ipən kəm Iesu mæmə, “Egəhan-in io, pəs ekimmə kitat min itəmat.”

¹⁹ Mæto Iesu tæməsegəhan-inən, mæto təmən-ipən kəm in mæmə, “?təlig-pən imam ikin, kæn mamnus kəm netəm imam ikin nat naka itəm Uhgın ilis pik təmol kəm ik, kæn mæmə in təmasakitun ik.”

²⁰ Kæn təmuwin əpəh ikin Tekapolis matən-iarəp natimnat itəm Iesu təmol kəm in. Kæn nian netəmmim kəmotətə, kæn kəmotaut pik ron.

*Pətagwəhl kit itəm tatimis ne pətan əkəku kit itəm təmmis
(Mat 9:18-26; Luk 8:40-56)*

²¹ Kæn Iesu ne kəmotuwin min e pot motitəlig-pən entənipən-pa e lek, mæto nīmanin netəmmim kəmotuwa ron motitalau in əpəh e nikalkal lek. ²² Kæn suah kit, nærgin u Jaeras, in etəm-iasol kit rəha nīmə rəha nuəfiminən, təməplan Iesu kæn təmuwa misin-pən nulin ron. ²³ Kæn təmatəpəh o Iesu matəkəike kəm in o nasituən mæmə, “Rəhak pətan əkəku tatimis pik otəsuwəhən timis. !Awi, wa-tu kian nəkələhəu-pən nelməm lan pəs təwir məmegəh!” ²⁴ Kæn Iesu təmatəu-pən suah un mətian, kæn nīmanin netəmmim təpət kəmotuarisig-in kitəlau lan katiləs-pikən-ləs-pikən.

²⁵ Kæn pətan kit təmuwa o Iesu itəm tatos nīmīsən rəhalat nīpitan nian rafin əm, minos nup tuelef. ²⁶ Kæn təmuwin məplan tokita təpət, kæn mərəkin rafin rəhan məni elat, mæto wək rəhalat kəmotol tətə pik nəhməən. Mæto rəhan nīmīsən təməseiuaiuan, in təmar məsın min. ²⁷⁻²⁸ In təmətəo namnusun e Iesu, kən nikin təməht mæmə, “Okəmə ekek əm rəhan kot, kæn rəhak nīmīsən otol namnun.” Kæn tol nəhlan, təmuwa maliwək muarisig-in ilat, misi-pən e mənəta Iesu ikin, kæn meə-pən mek rəhan kot.

²⁹ Nian təkək kot rəha Iesu nəhlan, kæn roiu min əm rəhan nīmīsən təmətul, kæn təmətəo əm e nīpətın mæmə in tinəwir.

³⁰ Kæn roiu min əm, Iesu təmətəo mæmə nəsanənən məsın təmiet lan, kæn təmeirair matəpəh mæmə, “?Pah təkək rəhak kot?”

³¹ Kæn mæto rəhan min netəmmim kotəmə, “Ei, əplan-tu. Netəmmim koatiləs-pikən-ləs-pikən pik ik. ?Təhro nakatən nulan mæmə, ‘pah təkək io?’”

³² Mæto Iesu təmatəgəs-in mæmə otehm-tu mæmə pah təkək. ³³ Kæn əmun pətan apon tinitun mæmə nian in təkək kot rəha Iesu, rəhan nīmīsən tinikə. Tol nəhlan, minatəgin mətasiəp-asiəp muwa meiuaiu misin-pən nulin o Iesu matən-ipən natimnat rafin kəm in. ³⁴ Kæn Iesu təmən-ipən kəm in mæmə, “Nətik pətan, e rəham nahatətəən, ninuwa minəwir. Kæn atuwın, pəs nəmlinuan rəha Uhgın tətətig ron ik. !Rəham nīmīsən tinikə!”

³⁵ Nian Iesu təmatəghat əh kəm pətan un, kæn netəmmim neen kəmotisi-pən əpəh ima Jaeras ikin motuwa motən-ipən kəm Jaeras mæmə, “Rəham pətan əkəku tinimis rəkis. Əsəlikiamtəən iəgətun.”

³⁶ Mæto Iesu təməsətəlig-inən rəhalat nəghatən, kæn mən-ipən kəm Jaeras mæmə, “Əsəginən, məsolən nikim tərət. Ahatətə əm lak.”

³⁷ Kæn Iesu təmən-iahau netəmmim mæmə okəsotuarisig-inən ilau, kæn mit əm Pita ne Jemes ne pian Jon motuwın. ³⁸ Kæn kəmotuwın əpəh ima Jaeras ikin motəplan netəmmim təpət kəmotuwa motasək moatəun-əun. ³⁹ Kæn Iesu təmuwin əpəh ima mən-ipən kəm ilat mæmə, “? Nakotəgət pik nulan o naka? ?Kən motasək pik o naka? Pətan əkəku u təsimisən, tətəpil əm.”

⁴⁰ Kæn netæmim kæmotalah-æmnu. Mæto Iesu tahl-iaræp ilat mæmæ okotiet motuwîn æpæh ihluæ. Kæn mit æm ræhan etæmim milæhal ne mama ne tata ræha pætan ækæku un motuwîn æpæh pætan ækæku un tatæmæhl ikin. ⁴¹ Kæn Iesu tæmos nelmin, mæn e ræhalat næghatæn mæmæ, “*Talita kum*,” nîpæti næghatæn un tæmæ, “!Pætan ækæku, iatæn-ipinæ kæm ik mæmæ onakætul!”

⁴² Kæn roiu min æm, pætan ækæku apon tæmætul minataliwæk. (Pætan ækæku un tinos nup tuelef.) Nian netæmim kæmotæplan nat un Iesu tæmol, kæn narmilat tæmiwig pik ron. ⁴³ Kæn Iesu tæmæn-ipæn æskasik kæm netæm min un mæmæ, “Onakæsatæn-iaræpæn nat un kæm suah kit.” Kæn matig mæn-ipæn min kæm ilat mæmæ okotos-ipæn nagwænæn kit kæm pætan ækæku un tun.

6

Netæm Nasaret

kæmasotisiai-inæn Iesu

(*Mat 13:53-58; Luk 4:16-30*)

¹ Iesu tæmîet ikin-un kæn ræhan min netæmim kæmotætæu-pæn motuwîn æpæh iman ikin. ² Kæn e nian ræha Sapat, Iesu tuwîn æpæh e nimæ ræha nuæfiminæn matægætun netæmim. Kæn netæmim tepæt itæm kæmotætæo ræhan næghatæn, kæmotaut pik ron motæmæ, “?Ei næman, kæruru mæmæ suah æpæh tæmæmik hiæ natimnat min æpæh? ? Kæruru mæmæ tæmahrenatig næhlan? ? O kæruru mæmæ tæmahrol næhlan matol nat pispis min æpæh? ³ Kitat kotitun æm mæmæ suah æh iol æm nimæ. In neti Meri, pia Jemes, Joses, Jutas ne Saimon. Kæn kitat ræhan kaka min kotatig.” Kæn nîkilat tæsagienæn ron kæn motæuhlin mæntaalat ron.

⁴ Mæto Iesu tæmæ, “Ien ræha Uhgîn katisiai-in pik ikin min rafin. Mæto ræhan min æm, ne netæm iman ikin kæsotisiai-inæn.”

⁵ Kæn ikin æh, okol tæsolæn nat pispis kit ikin, mæto ræhan æmun, titun nælæhæu-pænæn nelmin e netæm koatimis neen, kæn kotæmegæh min. ⁶ Kæn Iesu narmin tæmiwig pik o netæm iman ikin mæto-inu kæsotolkeikæan mæmæ okotæn nîpahrienæn lan. Kæn tæmaliwæk muwîn latuænu min rafin, matægætun netæmim.

Iesu tæmahl-ipæn ræhan

netæm tuelef mæmæ okotuwîn

e nitæn min

(*Mat 10:5-15; Luk 9:1-6*)

⁷ Kæn matig maun-in min ræhan netæm tuelef kotuwa ron, kæn mahl-ipæn ilat keiu-keiu. Tæmos-ipæn næsanænæn kæm ilat o næhg-iaræpæn narmin rat min e netæmim. ⁸ Kæn mæn-ipæn næghatæn u kæm ilat mæmæ, “Onækæsosæn nat kit e ræhatæmat naliwækæn, mæto onækotos æm kasikin ræhatæmat. Onæsosæn mæni kit e paos ræhatæmat, kæn mæsososæn pîret, o kætîm, o nat kit. ⁹ Onækotuwîn e put, mæto onæsososæn sot kæiu. ¹⁰ Okæmæ onækotuwîn æpæh ima suah kit ikin, kæn otapil æm e ræhan nimæ motatig kætatig katoarus motiet latuænu æh. ¹¹ Kæn okæmæ onækotuwîn e latuænu kit, mæto netæmim neen kæsotolkeikæan mæmæ okotit itæmæt okotuwîn e ræhalat nîpægnæa nimæ, o kæsatælig-inæn ræhatæmat næghatæn, kæn nian nækoatiet e ræhalat latuænu, nækotækæike motohapispis rækis nisip e nelkætæmat mæmæ ilat okotitun mæmæ namotæuhlin-pæn mæntaatæmat olat.”

¹² Kæn kæmotiet motuwîn motæn-ipæn kæm netæmim mæmæ okotæuhlin nætæligæn ræhalat, motapæs pahrien nolæn rat min, kæn motuwîn o Uhgîn. ¹³ Kæn motæhg-iaræp narmin rat min tepæt e netæmim, kæn motol-pæn oel e netæm min u koatimis, kæn motol-wir ilat.

Kig Herot Antipas tæmæn Jon Baptais mæmæ tinæmegæh min

(*Mat 14:1-2; Luk 9:7-9*)

¹⁴ Kæn Kig Herot Antipas tæmæto næghatæn ræha Iesu tinuwîn minapakol e nitæn min rafin. Kæn netæmim neen kotæmæ in Jon Baptais æpæh tinaiir-pa min mol tatos næsanænæn o nolæn nat pispis min.

¹⁵ Mæto netæmim neen min kotæmæ in Elaija, neen min kotæmæ ien kit ræha Uhgîn mæto tahmen e ien min ræha Uhgîn aupæn.

¹⁶ Mæto Kig Herot Antipas tæmæto, kæn mæmæ, “Jon Baptais æpæh emætatip rækis ræhn-kapæ, mæto tinæmegæh min.”

Nolæn itæm Kig Herot Antipas tæmohamnu Jon Baptais lan

(*Mat 14:3-12; Luk 3:19-20*)

¹⁷⁻¹⁹ Kig Herot Antipas tæmæn næhlan mæto-inu in tæmol nat kit tæsahmenæn. Pîan Filip tæmatit pætan kit nægin un Herotias mioal marit, kæn Kig Herot Antipas tit-irækis pætan un ron mioal marit. Kæn Jon tæmatæn-ipæn kæm in mæmæ, “Nakatærækin Lou. Tæsahmenæn

məmә onakit pətan rəha piam.” Kən Herotias tətəto nəghatən un kən metəhau Jon ron, kən molkeike məmә okohamnu, məto kəp. Kig Herot Antipas təmolkeike məmә otol rəhan pətaguihl nikin tagien, kən mahl-ipən rəhan min netəmim kotuwīn motaskəlīm Jon kəlīs ətāin, kən kilās kən kilās-ipən e kalapus. ²⁰ Məto Kig Herot Antipas tətisai-in Jon mitun məmә in etəm asim, kən in etəm ətuatip kit mol tatehm wir kən məsohamnuən. Nian tēpət tətə nəghatən rəha Jon, kən tinaruru əfaməh, məto tolkeike məmә otatətəlig-in.

²¹ Matuwīn matuwīn Herotias tinos rəhn matip Jon e nian kəmatol lafet lan rəha Kig Herot Antipas e nian tāmair lan. Kig tāmāun-in rafin netəm-iasol rəhan min, ne netəm-iasol rəha rəhan mopael min, ne netəm-iasol rəha netəm Kallil, məmә okotuwa motehm motagwən.

²² Kən e nian əh, pətan əkəku un neti Herotias təmuwa imə matol tanis e niganəmtilat. Kəmotəplan təmol tanis kən nikilat təmagien pik ron. Kən kig apon təmən-ipən kəm pətan əkəku apon məmә, “Okəmә nakolkeike naka, nakətapəh-in ron io, kən ekos-ipinə kəm ik.”

²³ In təmən-iəkis kən mos noanawil ron məmә, “Nat naka nakolkeike kən measiə-in ron io, ekos-ipinə. Nat əpnarip okəmә iahgin tahmen e nipilga rəhak natimnat, məto ekəike mos-ipinə.”

²⁴ Kən pətan əkəku apon təmuwīn əpəh ihluə matətapəh o rəhan mama məmә, “?Mama, okeasiə-in naka o kig?” Məto rəhan mama təmә, “Uwīn measiə-in rəhn-kapə Jon Baptais.”

²⁵ Kən pətan əkəku apon tāmāiu ueiuəhai əm muwīn əpəh imə o kig kən məmә, “Ekolkeike məmә onakilās-ipa rəhn-kapə Jon Baptais u-roiu agin, kəmələhəu-pən e pilet kit.”

²⁶ Kən nat un təmol kig nikin tahmə pik, məto okol təsapəsən, məto-inu tinəmos rəkis noanawil e niganəmti netəmim u kəmotuwa o lafet. ²⁷ Kən mahl-ipən rəhan kit mopael məmә otaiu əm muwīn milās rəhn-kapə Jon Baptais muwa. Kən mopael apon təmuwīn əpəh e kalapus kən mətatip-rəkis rəhn-kapə Jon Baptais, ²⁸ kən mələhəu-pən e pilet kit milās muwa, kən milās-ipən kəm pətan əkəku apon, kən tilās muwīn kəm rəhan mama. ²⁹ Nian netəmim min rəha Jon Baptais kəmotəto netəmim kəmotamnu nat un kəmol e Jon, kən kotuwa motilās nipətīn motuwīn motitənim e nipəg kəpiel rəha nolən suwit.

Netəm tuelef rəha Iesu kəmotitəlig-pa min ron

(Luk 9:10)

³⁰ Kən aposol min rəha Iesu kəmotitəlig-pa min ron, kən motən-ipən natimnat rafin itəm kəmotol, ne nəghatən min itəm kəmotəgəton netəmim lan. ³¹ Məto netəmim tēpət koatuwa moatuwīn moatiet moatuwīn, kən Iesu ne rəhan min netəmim kinotəruru nagwənən ne namegən ne. Kən Iesu tən-ipən kəm ilat məmә, “Pəs-tu kotuwīn-tu əpəh ikin kit netəmim kotikə ikin, kən nakotameg məsin.” ³² Kən ilat əm motuwīn e pot kit minotuwīn əpəh netəmim kotikə ikin.

Iesu təmagwən nəman

faif-taosan

(Mat 14:13-21; Luk 9:11-17;

Jon 6:1-14)

³³ Məto netəmim tēpət kəmotəplan ilat nian kəmotiet, kən motitun ilat. Kən kəmotiet e latuənu min motaiu kaupən-in ilat, motuwīn əpəh koatuwīn ikin. ³⁴ Nian Iesu təmuwar e pot məplan nimanin netəmim tēpət kinəmotuwa rəkis, kən təmasəkitun ilat, məto-inu kotahmen əm e sipsip min itəm etəmim tikə o nehmən ilat. Kən təmətul matəgəton ilat e natimnat tēpət.

³⁵ Tinehnaipən, kən netəmim rəha Iesu kəmotuwa motən-ipən kəm in məmә, “Tinətəlugin, kən ikin u kəsətigən ikin. ³⁶ Təwir məmә onakahl-ipən-ta netəmim koatuwīn əpəh e latuənu min, ne əpəh ikin min, məmә okotos-nəmtin nigilat nagwənən.”

³⁷ Məto in təmən-ipən kəm ilat məmә, “Kəp, itəməhal əm. Nakəhlagwən netəm min əh.” Məto kotəmә, “!Naka! ?Nakəmә oekotuwīn motərakin məni asol agin u tu-hanrit tenarius o nosən piret lan o nagwənən nimanin netəmim u?”*

³⁸ Məto Iesu təmә, “?Nakoatos piret kuwəh? Otuwīn motehm.” Kəmotuwīn motehm motəmә, “Piret faif, kən nəm kəiu.”

³⁹ Kən Iesu tən-ipən kəm rəhan min netəmim mə okotol netəmim kotəpələh e manuwīhl amiamitə fifti fifti ne uan-hanrit uan-hanrit, ⁴⁰ kən kəmotəpələh nəhlan fifti fifti ne uan-hanrit uan-hanrit. ⁴¹ Kən Iesu təmos piret faif ne nəm mil u kəiu, kən mətag-pər əpəh e neai məfak ron, kən məmkas piret un məmki-pən kəm rəhan min netəmim məmә okotoor kəlin kəm netəmim. Kən matig mos min nəm mil u kəiu məmkas moor kəm netəmim. ⁴² Kən netəmim rafin kəmotun nərpiilat tasis, ⁴³ kən motapəs nīmismisi piret un ne nəm mil un,

kən netəmim min rəha Iesu kotaii-pən e kətim asol tuelef kotər wir. ⁴⁴ Kən netəm min u kəmotagwən, nəman elat kotahmen e faif-taosan.

*Iesu təmaliwək e
nətuei nəhau*

(Mat 14:22-33; Jon 6:15-21)

⁴⁵ Kən roiu agin-əh min, Iesu təmən-ipən kəm rəhan min netəmim məmə okotiləs pot kit motaupən motuwin entənipən-pən əpəh ikin kit nərgin u Petsaeta, məto in otatig mahl-ipən paupən netəmim koatuwin iməlat min ikin-u panuwin. ⁴⁶ Nian tinauiatipin rəkis netəmim, mahl-ipən ilat koatuwin, kən muwin əpəh e nitot məmə otəfak.

⁴⁷ Kən tinətəlugin, pot tinuwin əpəh ilugin ətuatip əpəh e lek, məto Iesu tətən pisin əm əpəh ipar. ⁴⁸ Kən məplan ilat kotəsua kitasuə məto kinotəpou məto-inu nimətag tətəh ilat. Kən tinatian-ian, kən taliwək e nətuei nəhau matuwa. Təmaliwək muwa, iuəhkir əm taprəkis-in ilat.

⁴⁹⁻⁵⁰ Kən nian netəmim min rəha Iesu kəmotəplan taliwək e nətuei nəhau matuwa, kən nikilat təht məmə narmi suah kit. Kən ilat rafin kəmotəplan, kən motəgin katearig əfəməh. Məto roiu agin-əh əm, Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “!Ei, nikitəmat tətul məha-məha. Io u inu. Sotəginan!” ⁵¹ Kən muwin e pot məplan ilat moatəpələh, kən nimətag təmurahl nelmin, kən kəmotaut pik ron, ⁵² məto-inu rəhalat-kapə tiəkis. Kəmotəplan pap Iesu təmagwən netəmim tətəp e pīret noan məsin əm, məto ilat kotəruru əh məmə in pah.

*Iesu təmol-wir netəm koatimis əpəh Kenesaret
(Mat 14:34-36)*

⁵³ Kəmotuwin entənipən-pən motuwar əpəh ikin kit nərgin u Kenesaret, kən motietain pot ikin. ⁵⁴ Nian kəmotuwar ikin əh, netəm ikin kəmotitun ueiuhai əm məmə in Iesu. ⁵⁵ Kən kəmotaiu motuwin əpəh latuənu min moatən-ipən kəm netəmim. Kən nian kotətə məmə Iesu əh-ikin əh, koatəmik netəm koatimis e rəhalat pet motuwa ron. ⁵⁶ Kən ikin min rafin Iesu tatuwin-pən ikin e latuənu əlkələh, ne latuənu asol min, ne ikin min rafin titələu, netəmim kotəmik netəm koatimis motiet katəlin əm ilat əpəh maket ikin. Kən kəmoatəkəike katən-ipən kəm Iesu məmə oteğəhan-in ilat kotek əm nīpəgnəmti rəhan kot. Kən netəmim rafin u kəmotek rəhan kot, kən motəwir e rəhalat nimisən.

7

*Netəm-iasol min kəmotətəhau Iesu o kastom rəhalat
(Mat 15:1-9)*

¹ Kən Farisi min ne iəğətun neen rəha Lou, kəmotisi-pən əpəh Jerusalem, motuwa moatəpələh ilat Iesu. ² Kən kəmotəplan məmə netəmim min rəha Iesu kəmotagwən kən məsotaikuas wirən e nelmilat e nolən rəha Farisi min.

³ Farisi min, ne netəm Isrel tətəp, kəmoatəpən ətuatip kastom rəha tipilat nuwəh min. Okəmə kəsotaikuas wirən e nelmilat un, kən kəsotagwənən. ⁴ Kən nian koatisi-pən e maket moatuwa, məsotagwənən pitən, motaupən kaikuas e nelmilat kən panotagwən. Kən moatəpən-pən natimnat tətəp min nəhlan itəm kəmotos o tipilat nuwəh min. Kən kastom ətuatip əh-ikin rəha naikuasən e sospən, ne panikin, ne pesin u kəmol e iaen.

⁵ Kən inu Farisi min ne iəğətun min rəha Lou kotətəpəh o Iesu məmə, “?Təhro rəham min netəmim kəsotətəpənən kastom rəha tipitat nuwəh min? ?Təhro kəsotaupənən motaikuas pitən e nelmilat u panotagwən?”

⁶ Məto Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Aupən Aesea təmən-iarəp nəğhatən rəha Uğin kən məht ətuatip itəmat lan u rəhatəmat nənən təwir, məto nikitəmat tamkimik. In təmən məmə,

‘Uğin təmə netəm min u kotisiai-in io e nəğhatən əm rəhalat, məto nikilat tətən-pən əh əpəh isəu.

⁷ Motəfak kəm io o nat əpnəpin əm məto-inu ilat kotəğətun netəmim e lou itəm etəmim əm təmol motəmə lou rəha Uğin, məto kəp.’”

⁸ Kən Iesu təmən min kəm ilat məmə, “Itəmat nakotapəs Lou rəha Uğin moatətəpən əm kastom rəha etəmim.”

⁹ Kən mən-ipən kəm ilat məmə, “Nakotausit pik o nolən apon rəhatəmat məmə nakotapəs Lou rəha Uğin kən motətəpən atip əm kastom rəhatəmat. ¹⁰ Moses təmən məmə, ‘Onakisiai-in rəham tata ne mama. Okəmə suah kit tatəğhat rat e rəhan tata ne mama, okəike kohamnu.’ ¹¹ Məto itəmat nakotən məmə, suah kit okəmə tapəs nasituən e rəhan

tata ne mama kən mən-ipən kəm ilau məmә, ‘Rəhak u nat u ekəmә ekasitu etəlau lan, mətō emələhau әm məmә rəha Uhgın. Kən nat katos-ipən kəm Uhgın okol kəsol minən nat kit lan.’¹² Kən motatig moatən-iahau min o nasituən e rəhan tata ne mama.¹³ Mətō e nolən әh, nakotagətun netənim e rəhatəmat kastom motol nəghatən rəha Uhgın tatol әm nat әnnapin lan. Kən natimnat min tepət min nəhlan itəmat nəkoatol.”

*Nat tol netənim kotərat e niganəmti Uhgın
(Mat 15:10-20)*

¹⁴ Kən Iesu tamaun-in nimanin netənim məmә okotuwa iuəhkır ron kən məmә, “Otətəlig-in wir-tu io məmә nəkotitun.¹⁵ Nat etənim tatərgе təsolən etənim tamkımik e niganəmti Uhgın, mətō nat tatiet e niki etənim tatol etənim tamkımik e niganəmti Uhgın.”*

¹⁷ Nian Iesu təmiet e nimanin netənim un kən muwin әpəh imә, kən rəhan min netənim kotəpəpəh o nipəti nəghatən min un kəm in.¹⁸ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmә, “Okəmә naka itəmat min rəhatəmat-kapə tikә. Onəkotəkәike motikun məmә natimnat itəm etənim tatərgе in tahmen әm e nat ihluә təsolən etənim tərәt e niganəmti Uhgın.¹⁹ Mətō-inu tərgе kən tәsuwinən e nikin, mətō tatuwin e tipəin u, kən matiet min.” (E nəghatən әh Iesu təmən-iarəp məmә nagwəwən rafin katun təwir e niganəmti Uhgın.)

²⁰ Kən məmә, “Mətō nat itəm tatiet e niki etənim, in tol etənim tətamkımik e niganəmti Uhgın.²¹ Mətō-inu niki etənim tətəht natimnat tərәt tepət, ilat u: nipitan ne nəman ne, koatit anion ilat min; nakləhən; nōhamnuən itəm;²² nakləh-inən pətan rəha suah pisin; naumisən o natimnat; nolən rat min; neiuəən; nolən rəha nit әnnapin әmən nipitan ne nəman; netetən; nənən nikal itəm; nausitən; nalmələn.²³ Nolən rat min әh, ilat әh kotisi-pən e niki netənim kən motol ilat kotamkımik e niganəmti Uhgın.”

*Iesu təməhg-iarəp narmin rat e neti pətan kit
(Mat 15:21-28)*

²⁴⁻²⁶ Kən Iesu təmiet ikin-un kən mēsou pəhap muwin әpəh Fonisia, ima Iaihlua min e nitən rəha Siria, mətətig e nimә kit iuəhkır o taon u Taea, matəhluag məsolkеikēn məmә netənim okotitun məmә in tətətig әh-ikin әh, mətō okol tәsəhluagın. Mətō pətan kit әh-ikin, narmin rat tətətig e rəhan pətan әkәku. Pətan un təmairi ikin әh, kən in tәsəfakən, in Iaihlua. (Netəm Isrel kotəmә Iaihlua min kotahmen e kuri.) Nian təmətō natimnat wir min itəm Iesu tatol ilat, kən tәsәk muwa misin-pən nulın ron məmә otəhg-iarəp narmin rat e rəhan pətan әkәku.²⁷ Mətō Iesu tәmә, “Kəpә. Pəs kaupən kagwən nisualkələh. Tәsəwirən məmә okərakin-pən nagwəwən nigі nisualkələh kəm kuri min.”

²⁸ Mətō pətan u tәmә, “Nipahrienən etəm-iasol, mətō kuri min koatun әm nimismisi nagwəwən nigі nisualkələh itəm kotisas-pən e nipəg tepil.”

²⁹ Kən Iesu təmən-ipən ron məmә, “Mətō-inu namuhalpin wir rəhak nəghatən, uwın-tu әpəh imam ikin məplan narmin rat tiniet rәkis e rəham pətan әkәku.”³⁰ Pətan u təmaiu muwin iman latuanu məplan rəhan pətan әkәku tətəpil-pər wir әm e rəhan pet, kən narmin rat tiniet rәkis lan.

Iesu təmol-wir suah kit matəlgin talu məruru nəghatən

³¹ Kən Iesu təmiet ikin-un ima netəm Taea kən muwin-pən әpəh Saeton matuwın әpəh e nəhau Lek Kalili, mətō təmuwin-pən әpəh Tekapolis ikin.³² Kən netənim kəmotit suah kit matəlgin talu kən məruru nəghatən motuwa məmә Iesu otələhəu-pən nelmin lan pəs tətō təwir.³³ Kən Iesu təmit suah un mian әpəh isəu mәsin o netənim, kən miləs-ipən noa nelmin e matəlgin kən magəh nelmin† mələhəu-pən e nami suah un.³⁴ Kən masipər әpəh e neai, kən mamegahl ron e rəhan nəghatən məmә, “*!Efata!*” Nipətin tәmә, “*!Əwir-ta!*”³⁵ Kən әmun suah un tinatətō nat, kən namın tinəwir minatəghat wir.

³⁶ Kən Iesu təmən-iahau ilat məmә okəsotənən nat un kəm netənim. Mətō nian Iesu təmatəkәike kəm ilat, kən ilat kəmotəkәike kən-iarəp kəm netənim.³⁷ Kəmotaut pik ron motəmә, “Natimnat rafin itəm tatol, mətō in təwir pik agin. Netəm u matəlgilətal kinoatətō nat, ne netəm kotəruru nəghatən kinoatəghat.”

8

*Iesu təmagwən
netənim fo-tausan
(Mat 15:32-39)*

* **7:15:** E kopi oas min neen rəha Niutesteman itəm kəməte e nəghatən Kris aupən, koatan ves 16 nəhlan: “Etəm matəlgin tatig, təwir məmә in otətəlig-in wir kən mitun nəghatən min u.” **7:15:** Wək 10:14-15 † **7:33:** E nian min әh, netənim nikilat təht məmә nahui noan in tahmen e mәrisin kən tәsәsitu e nimisən. **7:36:** Mak 1:43-45 **7:37:** Aes 35:5

¹ E nian kit min netəmim tepət kəmotuwa min ron, kən mətə, nigilat nagwənanənin tinikə. Kən Iesu tamaun-in rəhan min netəmim kotuwa kən tən-ipən kəm ilat məmā, ² “Nikik tinahmə pik o netəm min əpəh mətə-inu, kəmotuarisig-in io minotos rəkis nian kisil, kən roiu əh, nigilat nagwənanənin tinikə. ³ Okamə ekahl-ipən ilat koatuwin əh-roiu, kən niganəmtilat otapin e suatip, kən sueiuei otəh ilat, mətə-inu kəməsotagwənanənin nuwəh, kən neen kəmotisi-pən əpəh isəu.”

⁴ Kən rəhan min netəmim kəmotətapəh ron məmā, “? Okəmik hiə piret tahmen-in nagwənanənin ilat? İkin-u taruən-aruan ikin, netəmim kəsotatigən ikin.”

⁵ Kən Iesu təmətapəh olat məmā, “?Nakoatos piret kuwəh?” Mətə kotəmā, “Sepin.”

⁶ Kən təmən-ipən kəm netəmim məmā okotəpələh, kən mos piret un məfak matən-ipən tagkiu ron kəm Uhgın, kən məmkas mos-ipən kəm rəhan min netəmim məmā okotoor kəlin kəm netəmim, kən kəmotol mihin. ⁷ Kən kəmotos min nəm əlkələh neen ka, kən Iesu təfak ron kən mos-ipən min kəm ilat məmā okotoor kəlin kəm netəmim. ⁸⁻⁹ Kən netəm min u Iesu təmagwən ilat kotahmen e fo-tausan, kəmotun nagwənanənin nərpiilat tasis, kən kapəs nimismisi nagwənanənin, kən kaıi-pən e kıpəhau sepın kotər. ¹⁰ Kən Iesu tahl-ipən netəmim koatuwin imələt min ikin. Kən ilat rəhan min netəmim kəmotuwin e pot kan əpəh e nitan Talmanuta.

Farisi min kəmotən məmā okotehm nəmtətin kit
(Mat 16:1-4)

¹¹ Kən Farisi min neen kəmotuwa o Iesu moatərgəhəu kəm in motən-ipən kəm in məmā otol-tu nəmtətin asol kit pəs kotitun məmā in təmisi-pən pahrien o Uhgın, o kəp. ¹² Kən Iesu nikin təməpou, kən məmegahl ron kən məmā, “?Karmə təhro netəm min u-roiu ne kotəmā okotəplan-tu nəmtətin kit? Mətə iatən pahrien kəm itəmat məmā okul kəsolan nəmtətin kit kəm itəmat.”

¹³ Kən məpəs ilat motuwin e pot kan əpəh e nikali nəhau lek entənıpən-pən.

Is rəha Farisi ne is rəha
Kıg Herot Antipas
(Mat 16:5-12)

¹⁴ Rəhan min netəmim kəmotaluın nəmikən piret mətə kəmotos əm kitıah əm motuwin e pot. ¹⁵ Kən Iesu təmətəhag kəm ilat məmā, “Otehm wır itəmat o is rəha Farisi min ne is rəha Herot Antipas.”

¹⁶ Kən kəmotən-ipən kəm ilat min məmā, “Tatən nəhlan mətə-inu kəməsotəmıkan piret.”

¹⁷ Kən mətə Iesu tınıtun rəhalat nətəligən kən mən məmā, “?Təhro nakoatən nəghatən əh məmā nəməsotəmıkan piret? ?Təhro itəmat nəkəsotehmən əh kən məsotıtunən əh? ! Rəhatəmat-kapə tıakıs! ¹⁸ Niganəmtıtəmat u ikin. ?Təhro nəkəsotehmən nat? Kən matəlgıtəmat u ikin. ?Təhro nəkəsotətoən nat? Ekitun məmā okəmā naka nınəmotaluın natımnat itəm kınotuwa rəkıs. ¹⁹ ?Nian emos piret əh faif məmkas mos-ipən kəm netəmim min əpəh faif-tausan kotun, kən uarisig nəmotaii-pən nımısmısın e kətım asol kuwəh?” Mətə kotəmā, “Tuelef.”

²⁰ Kən təmətapəh min olat məmā, “?Kən nian emos piret əh sepın məmā ekos-ipən kəm netəm min əpəh fo-tausan kotun, kən uarisig nəmotaii-pən nımısmısın e kətım asol kuwəh?” Mətə kotəmā, “Sepin.”

²¹ Kən təmətətapəh olat məmā, “?Mətə itəmat nəkotəruru əh io?”

Iesu təmol-wır suah kit niganəmtın təpis

²² Kən kəmotuwar əpəh ikin kit katən məmā Petsaeta, kən netəm ikin kəmotıt suah kit niganəmtın təməpis motuwa kən kətəsək əhgın Iesu məmā otələhəu-pən nelmın lan. ²³ Kən Iesu təmos nelmı suah un mian isəu məsın o latuanu kən tagəh niganəmtı suah un* kən mələhəu-pən nelmın mil lan, kən mətapəh ron məmā, “?Nınıtun nəhmən nat o kəp?”

²⁴ Mətə suah un təmasıpər kən məmā, “Ekətəplan netəmim mətə kotahmen əm e nig min mətə in əmun kotalıwək.”

²⁵ Kən Iesu təmatıg mələhəu-pən min nelmın mil e niganəmtı suah un, kən tınıtun nəplan wırən natımnat minapəs noapoapən. ²⁶ Kən Iesu təməhl-ipən məmā otatuwin iman ikin mətə təmən-ıəhau məmā otəsuwin-pənən əh latuanu əh-ıkin.

Pıta təmən-ıarəp məmā Iesu in Mesaea ilouin
(Mat 16:13-20; Luk 9:18-21)

²⁷ Kæn Iesu ne ræhan min netæmim kæmotiet motæsou pæhap motuwîn e latuænu min u iuæhkîr o nat æpæh Sisaria Filipaie. Nian kæmoatuwîn e suatîp kæn tatætæpæh olat mæmæ, “? Otæn-tu mæmæ netæmim kotæmæ pah u io?”

²⁸ Mæto ræhan min netæmim kotæmæ, “Netæmim neen kotæmæ ik Jon Baptais. Neen min kotæmæ ik Elaija. Neen min kotæmæ ik ien kit ræha Uhgîn aupæn.”

²⁹ Kæn tamætæpæh olat mæmæ, “?Mæto itæmat nakotæmæ pah u io?” Kæn Pita tæmæ, “Ik Mesæaie ilouin, itæm Uhgîn tæmæn mæmæ otæpanahl-ipa.”

³⁰ Kæn Iesu tæmæn-iæhau æskasik ilat mæmæ, okæsoatæn-iaræpæn in kæm suah kit.

Iesu tæmæghat-in

ræhan nimisæn

(Mat 16:21-23; Luk 9:22)

³¹ Kæn tamætægætun ilat kæn matæn mæmæ, “Io Neti Etæmim oepænæto nahmææn o natimnat tepæt. Netæm-iasol ræha netæm Isrel, ne pris asol min, ne iægætun min ræha Lou okotetæhau io, kæn motohamnu io, mæto oekos nian kîsil un, kæn panæmegæh min.” ³² Tæmæn wir pap kæm ilat, mæto Pita tæmit Iesu mian æpæh e nikali suatîp kæn matæn-iæhau æskasik mæmæ otææghatæn næhlan. ³³ Kæn mæto Iesu tæmasipæn mæplan ræhan min netæmim, kæn mæn-ipæn kæm Pita mæmæ, “!Ik iærmis Setan asol, agim muwîn isæu lak! Ræham nætæligæn sænæmæ ræha Uhgîn, mæto ræha etæmim æm.”

Naulis-inæn næn-iaræpæn Iesu kæm netæmim

(Mat 16:24-28; Luk 9:22-27)

³⁴ Kæn Iesu tæmaun-in rafin netæmim ne ræhan min netæmim mæmæ okotuwa ron, kæn tæmæn mæmæ, “Okæmæ suah kit tæmæ otuarisig-in io, otækæike maluîn atîp in, kæn milæs ræhan nig kæmæluuæ muarisig-in io. ³⁵ Etæmim itæm tolkeike mæmæ otosmægæh ræhan næmegæhæn e nætueintæn u, kæn otakiæh e ræhan næmegæhæn lilin. Mæto etæm otimis ron io ne Namnusæn Tæwir ræhak, in otos næmegæhæn lilin. ³⁶ ?Okæmæ etæmim kit tatos rafin natimnat e nætueintæn, mæto uarisig lan otimis kæn tæsosæn næmegæhæn lilin, in tæmol win e nat kit tæwir, o kæp? Kæp. ³⁷ Okol suah æh tæsos-ipænæn nat kit kæm Uhgîn mæmæ Uhgîn otos-ipæn næmegæhæn lilin kæm in.

³⁸ “Netæm kotaaulis-in næn-iaræpæn io ne ræhak næghatæn kæm netæm kotapæs næfakæn motol tæfagæ rat, kæn o nian io Neti Etæmim oekuwa lan, io min oekaulis-in nænæn mæmæ ilat u ræhak min netæmim. O nian æh oekuwa itæmat nagelo asim min e nepætæn æhag-æhag asol ræha ræhak tata.”

9

¹ Kæn Iesu tæmæn mæmæ, “Ekætæn pahrien kæm itæmat mæmæ, itæmat neen u nækoatætul u ikin-u roiu, okol kæsotimisæn mætoahgîn kotæplan næræmæææn ræha Uhgîn otuwa e næsænænæn asol.”

Nîpæti Iesu tæmuwa mol pisin

(Mat 17:1-13; Luk 9:28-36)

² Kæn nian sikis kinotuwa minotuwin rækis, kæn Iesu tit Pita, Jemes, ne Jon, kæn ilæhal pisin æm kæhaluarisig-in motuwîn æpæh e nitot æfæmæh kit, kæn ilat pisin æm æh-ikin. Kæn kæmæhalæplan nîpæti Iesu tæmol pisin. ³ Ræhan napæn tæmuwa mæruæn matîpîp-îpîp, okul suah kit tæsaikuasæn e nimæhan kit tæruæn min-næhlan. ⁴ Kæn suah milæhal æpon kæmæhalæplan Elaija ne Moses kæmiaet-æræpa mæthæhalæghat ilæhal Iesu. ⁵ Kæn Pita tæmæn-ipæn kæm Iesu mæmæ, “Iægætun, tæwir mæmæ ekæhaluwa ikin-u. Pæs mæhalol makeen kîsil, ræham kit, ræha Moses kit, kæn ræha Elaija kit.” ⁶ Pita tinatæghat ænnapin æm mæto-inu kinæhalægîn pik mæthælasæp.

⁷ Kæn napuæ tæmuwa malpin ilat, kæn kæmotæto næwia suah kit tæmîsi-pæn æpæh e napuæ mæmæ, “Inu netik keike u ekolkeike pik. Onækæhalækæike mæhalætæg-in in.” ⁸ Kæn roiu agin-æh min, kæmæhæleirair, mæto kînæsæhalæplanæn suah mil un, mæto kæmæhalæplan æm Iesu tatætul ilat min ilæhal.

⁹ Nian kæmoateiuaiu e nitot un kan æpæh læhau, kæn Iesu tæmæn-iæhau æskasik ilæhal mæmæ, “Natimnat un næmahælehæm æpæh ilis e nitot, onæsæhalænæn kæm suah kit mæhalætoarus-pæn io Neti Etæmim oekæmegæh min e nimisæn.”

¹⁰ Kæn ilæhal kæmæhalisai-in næghatæn ræha Iesu, mæto kæmatæhalæn æm kæm ilæhal min mæmæ, “Næghatæn æh tæmæn mæmæ otæmegæh min e nimisæn, kærruru mæmæ nîpætîn tæmæ naka.”

¹¹ Kæn kæmæhalætæpæh o Iesu mæmæ, “?Tæhro iægætun min ræha Lou kotæmæ Elaija otækæike maupæn muwa?”

¹² Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm ilåhal mæmæ, “Nipahrienæn, Elaija otaupæn muwa matol-wir min natimnat rafin. ?Mæto tahro Naoa Ræha Uhgîn tæmæn mæmæ io Neti Etæmim oepanæto nahmææn o natimnat tepæt, kæn netæmim okotæplan io motapæs io? ¹³ Mæto ekatæn pahrien kæn itæmhål mæmæ Elaija tinuwa rækis, kæn kæmol nat tærat lan tahmen e Naoa Ræha Uhgîn tæmæn mæmæ okæpanol mihin.”

Iesu tæmhg-iaræp narmin rat e suakæku kit
(Mat 17:14-21; Luk 9:37-43)

¹⁴ Nian kæmotitælig-pa min, motehm netæmim neen min ræha Iesu, mæto nimanin netæmim kæmotitælu elat, kæn iægætun neen ræha Lou ne netæmim min ræha Iesu kotærgæhu. ¹⁵ Nian netæmim kæmotæplan Iesu, narmilat tæmiwig pik ron, kæn motaiu ka mæmæ okotæghat kæm in. ¹⁶ Kæn Iesu tæmætapæh olat mæmæ, “?Naka æpæh nakotærgæhu ron itæmat netæm min æpæh?”

¹⁷ Mæto netæm min u kit Iesu, “Iægætun, io emit netik muwa ron ik mæmæ onakol-wir, mæto-inu narmin rat kit tætatig lan kæn mol tæruu næghatæn. ¹⁸ Kæn nian narmin rat apon taskælim in, kæn moh milæs-iæhau morin æpæh e nisip, kæn nahuin noan tiet tahmen æm e sop, kæn matægetain næluin, nipætîn tatikimkim. Kæn emætapæh o ræham netæmim mæmæ okotæhg-iaræp narmin rat æpæh lan, mæto kotæruu næhg-iaræpæn.”

¹⁹ Mæto Iesu tæmæ, “Kæsi, itæmat un netæm roiu ne nakæsatæhatæætan lak. Karmæ oekatig kitat min itæmat mætoarus-pæn nian naka næpanotæhatæætan lak. Kæn karmæ onæghan epanameg etæmat. Enæpou-in itæmat. !Otilæs suakæku un motuwa!”

²⁰ Kæn kæmotilæs kan o Iesu. Kæn narmin rat apon tæmæplan Iesu kæn mol suakæku apon taut nipætîn tæsiæp-asiæp pik, kæn miet morin æpæh læhau e nisip mæsoupælæl mætan, kæn nahui noan tiet tahmen e sop. ²¹ Kæn Iesu tæmætapæh o ræhan tata mæmæ, “?Tæmol min-næhlan minos nup kuwæh?”

Mæto ræhan tata tæmæ, “Tæmætuouen e nian tæmatækæku mætoarus-pa æh-roiu. ²² Kæn nian tepæt narmin rat æh toh matilæs-ipæn æpæh e nigæm ne næhau mæmæ otohamnu. Okæmæ nækitun nolæn, pæs nakæskækitun itimlau masitu etimlau.”

²³ Mæto Iesu tæmæ, “?Naka æh, næghatæn u mæmæ, ‘Okæmæ nækitun nolæn’? Uhgîn titun nolæn natimnat rafin o etæmim itæm tæhatæætan lan.”

²⁴ Kæn roiu agin, tata ræha suakæku un tæmagæt æfæmæh mæmæ, “Ekæhatæætan lam, mæto in æmun ræhak nahatæætan tækæku æm, asitu lak mæmæ ræhak nahatæætan otar mæpæt.”

²⁵ Kæn nian Iesu tæmæplan mæmæ netæmim neen min kinotuwa iuæhkir ron, kæn tæn-ipæn æskasik kæm narmin rat apon mæmæ, “Ik narmin rat itæm natol matælgitæm tætalû kæn mol itæm kætæruu næghatæn. !Ekætæn-ipinæ ætuatip u-roiu mæmæ onækiæt e suakæku un, kæn mæsuwa minæn muwin lan!”

²⁶ Kæn narmin rat apon tæmagæt æfæmæh mol suakæku apon taut masiæp-asiæp min u iuæhkir agin timis, kæn miet lan. Okol nækæplan mæmæ tinimis rækis, kæn netæmim tepæt kotæmæ tinimis. ²⁷ Mæto Iesu tæmea-pæn maskælim nelmin miuw-pær, kæn tætul.

²⁸ Iesu tæmuwin imæ, kæn ilat pisin æm ræhan min netæmim koatæpælæh, kæn kotætapæh ron mæmæ, “?Karmæ tahro ekotæruu næhg-iaræpæn narmin rat æpæh?”

²⁹ Mæto Iesu tæmæ, “Næfækæn æm titun næhg-iaræpæn narmin rat min æh næhlan.”

Iesu tæmæn-iaræp min
ræhan nimisæn

(Mat 17:22-23; Luk 9:43-45)

³⁰ Kæn Iesu ne ræhan min netæmim kæmotiet ikin-un kæn motuwin-pæn æpæh e nitæn Kalili ikin, mæto Iesu tæsolkeikææn mæmæ okitun mæmæ in æh-ikin æh. ³¹ Tæmol næhlan mæto-inu tætagætun ræhan min netæmim. Tæmæn mæmæ, “Io Neti Etæmim, okegahan-in-pæn io kæm netæmim kotohamnu io ekimis. Mæto oekos nian kisil u, kæn panæmegæh min.”

³² Kæn mæto ræhan min netæmim kæsotitun wiræn ræhan næghatæn, kæn nikilat tinægin o nætapæh-inæn nipæti næghatæn ræhan.

?Pah in tepæt elat?

(Mat 18:1-5; Luk 9:46-48)

³³ Kæmotiet-pa æpæh Kapanæam, kæn minoatuwin imæ kit. Kæn Iesu tæmatætapæh olat mæmæ, “?Naka æpæh næmoatæn e suatip?”

³⁴ Mæto kinotæruu nuhalpinæn mæto-inu, e suatip kæmoatæn mæmæ pah in tepæt elat. ³⁵ Kæn Iesu tæmæht-iæhau mæpælæh, kæn maun-in ræhan netæm tuelæf mæmæ okotuwa-tu ron, kæn tæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Etæm tolkeike mæmæ in otepæt e netæmim, in oteiwe meuaiu elat kæn muwa mæmæ in iolwæk æm kit ræhalat.” ³⁶ Kæn milæs suakæku kit muwin mæf aupæn-in ilat,

kən maskəlīm məmə, ³⁷ “Kən etəmim itəm tatos e nīkin agien suakəku tahmen e inu, kən tatol e nərgək, kən tahmen əm məmə tatos io e nīkin agien. Kən etəmim itəm tatos io e nīkin agien, kən tahmen əm məmə tatos etəm u itəm təmahl-īpa io.”

*Suah kit təmōl nat pispis e nərgi Iesu
(Luk 9:49-50)*

³⁸ Kən Jon təmən-īpən kəm Iesu məmə, “Təgətun emotəplan suah kit tatəhg-iarəp narmin rat min e nərgəm, kən emotən-īəhau mətō-inu sənəmə kitat kit.”

³⁹ Mətō Iesu təmə, “Sotən-īəhauən, mətō-inu etəm tatol nat pispis min e nərgək, okol təsən uəhaiən nəghatən rat lak. ⁴⁰ Etəm itəm sənəmə rəhatat tikimir, in tolkeike itat. ⁴¹ Ekātən pahrien kəm itəmat məmə, okəmə etəm tətasiu etəmat, mətō-inu rəhak u itəmat, suah u otəkəike mos nətəuən rəhan, nat əpnəpin in nat əkəku əm tahmen tatos-īpinə nəhau ətəp kəm itəmat nakotənīm.”

*Nat tol etəmim tətəme e rəhan nəmegəhən
(Mat 18:6-9; Luk 17:1-2)*

⁴² Kən Iesu təmatəkəike matən məmə, “Nisualkələh min u kotahatətə lak, okəmə suah kit tol kit tətəme e rəhan nəmegəhən o rəhan nahatətəən, kən suah əh, Uhgīn otol nalpinən asol kəm in. Kən nalpinən əh otəskasik taprəkis okəmə kətu-pən kəpiel kit e nentou, kən kərakin-pən əpəh itəhəi lokammīn məmə otammīn.

⁴³⁻⁴⁴ “Kən okəmə nelməm tol ik natol təfagə, kən təwir məmə nakətətip rəkis mərakin. Okəmə nelməm kitīəh əm mətō onakos nəmegəhən lilin, inu təwir pik maprəkis-in məmə nelməm kəiu mətō okərakin-pən ik e nigəm asol nammun tikə.”* ⁴⁵⁻⁴⁶ Kən okəmə nelkəm kit tol ik nakətəme e rəham nəmegəhən nakətətip rəkis. Okəmə nelkəm kitīəh əm mətō onakos nəmegəhən lilin, inu təwir pik maprəkis-in məmə nelkəm kəiu mətō okərakin-pən ik e nigəm asol.† ⁴⁷ Kən okəmə niganəmtīm kit tol ik nakətəme e rəham nəmegəhən, nakiləs-irəkis. Okəmə niganəmtīm kitīəh əm mətō onəkuwīn ikin Uhgīn tətəməmə ikin, inu təwir pik maprəkis-in məmə niganəmtīm kəiu mətō okərakin-pən ik e nigəm asol. ⁴⁸ Kən ikin əh, firəl min okotətip e nīpəti netəmim ikin məsotimīsən, kən nigəm tatus ilat kən matuəp əm kilpin okol kəsəhamīsən nian kit ne.

⁴⁹ “Uhgīn tətəatəgtəg-pən nigəm e netəmim tahmen əm e sol kətəatəgtəg-pən e nagwənən.

⁵⁰ “?Sol təwir, mətō okəmə otisiu roiu, kən kəruru məmə okos-īpən min naka pəs tətəhen? Onəkotəkəike motos sol u tahmen e nolkeikeən e rəhatəmat nəmegəhən, kən motatig e nəmālinuən nian rafin.”

10

*?Təwir məmə nīpitan ne nəman okotapəs ilat min,
o kəp?*

(Mat 19:1-12; Luk 16:18)

¹ Kən Iesu tēmīet ikin-un kən muwīn mīet-pən əpəh entən əpəh Jutia entənīpən-pən e nəhau əpəh Jotan. Kən nīmanīn netəmim kəmotuəfīmīn-pən min ilat min ron, kən tətəgətun ilat məmə inu tətəgətun əh mīhin ilat ne nian min.

² Kən Farisi neen kəmotuwa keiuə əm katətapəh ron məmə, “?Təhro? ?Rəhatat Lou tətəgəhan-in məmə iərman titun napəsən rəhan pətan, o kəp?”

³ Mətō Iesu tətətapəh olat məmə, “?Lou naka un Moses təmələhəu aupən kəm itəmat?”

⁴ Kən mətō kotəmə, “Moses təmegəhan-in məmə okəmə iərman tətəpəs rəhan pətan un, təkə mətə naoa kit mos-īpən kəm rəhan pətan məmə in tinapəs, kən panahl-iarəp.”

⁵ Mətō Iesu təmə, “Moses tətəmə lou un mətō-inu rəhatəmat-kəpə təkis pik. ⁶ Mətō e nətuounən, Uhgīn təmōl natīmnat, kən mol iərman ne pətan. ⁷ O nat əh in əh, iərman otəpanapəs rəhan tata ne mama, kən mətəuatig ilau rəhan pətan. ⁸ Kən ilau okuea nīpətīlau kitīəh. Kən roiu, ilau sənəmə kəiu, mətō kitīəh əm. ⁹ Uhgīn tinīlpin ilau kinuea minioal kitīəh, kən o nat əh, pəs etəmim kit okol tətətīpən rəhalau natīgən.”

¹⁰ Kən Iesu ne rəhan min netəmim kəmotuwīn əpəh imə, kən rəhan min netəmim kotətapəh ron o nat un. ¹¹ Kən təmən-īpən kəm ilat məmə, “Etəm tatol tifos mətəpəs rəhan pətan kən matit min in pīsīn kit, in tətəgoafəl matol təfagə rat e rəhan ətuatīp pətan. ¹² Kən

9:37: Mat 10:40 9:40: Mat 12:30; Luk 11:23 9:41: Mat 10:42 * 9:43-44: E kopi oas min neen rəha Niutesteman itəm kəmətə e nəghatən Kris aupən, katilpin nəghatən kit min e ves 44 itəm tahmen-pən əm e ves 48.

9:43-44: Mat 5:30 † 9:45-46: E kopi oas min neen rəha Niutesteman itəm kəmətə e nəghatən Kris aupən, katilpin nəghatən kit min e ves 46 itəm tahmen-pən əm e ves 48. 9:47: Mat 5:29 9:48: Aes 66:24 9:50: Mat 5:13; Luk 14:34 10:4: Dut 24:1-4; Mat 5:31 10:6: Jen 1:27; 5:2 10:8: Jen 2:24; Efes 5:31-33 10:11: Mat 5:32

tahmen min æm, okæmæ pætan kit tætapæs ræhan iærman kæn matætæu-pæn in pisin kit, in min tateguafæl matol tæfagæ rat e ræhan ætuatip iærman.”

Iesu tæmfak o nisualkælæh
(Mat 19:13-15; Luk 18:15-17)

¹³ Kæn netæmim neen kæmotæmik nisualkælæh motuwa o Iesu mæmæ otælæhæu-pæn nelmin elat mawte-in næwîræn ræha Uhgîn kæm ilat, mæto ræhan min netæmim kæmoatæn-iæhau ilat. ¹⁴ Mæto nian Iesu tæmæplan, kæn nemæha tol, matæhai ilat mæmæ, “Pæs nisualkælæh okotuwa ron io. Æsotæn-iæhauæn nisualkælæh min un, mæto-inu netæm min u nikilat tahmen æm e niki nisualkælæh, ilat u Uhgîn tatæramære elat. ¹⁵ Iatæn pahrien kæm itæmat mæmæ, okæmæ suah kit tæsolkeikeæn mæmæ oteiuaiu mahmen e suakæku mapæs Uhgîn tæramære lan, in okol tæsatig ahgînæn næramæreæn ræha Uhgîn.” ¹⁶ Kæn mæmik nisualkælæh e nelmin, kæn mælæhæu-pæn nelmin elat mæmæ, “Pæs Uhgîn otawte-in ræhan næwîræn kæm itæmat.”

Suah kit ræhan nautæ tepæt
(Mat 19:16-22; Luk 18:18-23)

¹⁷ Nian Iesu tinætaliwæk matuwîn, kæn suah kit tæmaiu muwa misin-pæn nulin ron mæmæ, “?Iægætun wir, oekækæike mol naka un mæmæ ekos næmegæhæn lilin?”

¹⁸ Mæto Iesu tæmæ, “?Tahro nakatan mæmæ io etæm tæwir? Uhgîn pisin æm un in tæwir, suah kit min tikæ mæmæ in tæwir. ¹⁹ Ik ninæmitun rækis lou min ræha Moses mæmæ onæsohamnuæn itæm, mæsaklæhæn, mæseiuææn, mæsaklæh-inæn pætan, onækæike misiai-in ræham tata ne mama.”

²⁰ Mæto suah un tæmæ, “Iægætun, lou min un, ematol rafin ilat nian ematækæku mætoarus-pa u-roiu ne.”

²¹ Kæn Iesu tæmehm suah un molkeike pik, kæn mæmæ, “Nat kit min æm æh-ikin onækol. Uwîn mol-salim-in rafin ræham nautæ, kæn mos-ipæn mænî lan kæm ian-rat min, kæn ik onakos nautæ tepæt æpæh e nego e neai. Kæn muwa muarisig-in io.”

²² Kæn nian suah un tæmæto næghatæn un, kæn niganæmntin tæmæpou, kæn nikin tæmæpou pik ron matuwîn mæto-inu ræhan natimnat tepæt.

Tiækis o etæm ræhan nautæ tepæt mæmæ otuwîn
ima Uhgîn

(Mat 19:23-30; Luk 18:24-30)

²³ Kæn Iesu tæmasipæn mæplan netæm min æh-ikin, kæn mæn-ipæn kæm ræhan min netæmim mæmæ, “! Næman! Tiækis pahrien o netæm ræhalat nautæ tepæt mæmæ okotuwîn ahgîn næramæreæn ræha Uhgîn.”

²⁴ Kæn ræhan min netæmim kæmotaut pik o næghatæn ræhan, mæto Iesu tæmæn min mæmæ, “Nenetik min, tiækis pahrien mæmæ suah kit otuwîn ahgîn næramæreæn ræha Uhgîn. ²⁵ Tiækis o kamel asol mæmæ otuwîn-pæn e nipæg nitel, mæto tiækis pik agin o etæm ræhan nautæ tepæt mæmæ otuwîn matig ahgîn næramæreæn ræha Uhgîn.”

²⁶ Kæn ræhan min netæmim kæmotaut pik ron motæmæ, “? Ei, mæto pah titun nosæn næmegæhæn lilin?”

²⁷ Kæn Iesu tæmasipæn mæplan ilat, kæn mæmæ, “Nat u, okol etæmim tæsolæn. Mæto Uhgîn, in titun nolæn natimnat rafin.”

²⁸ Kæn Pita tæmæ, “Itimat emotapæs rafin ræhatimat natimnat mæmæ okotuarisig-in ik.”

²⁹ Mæto Iesu tæmæ, “Iatæn pahrien, etæm itæm otapæs ræhan nimæ, o pian min, o kaka min, o mama, o tata, o nisualkælæh, o ræhan næptæn ron io ne Namnusæn Tæwir, ³⁰ e næmegæhæn ræha nætueintæn u, in otos nitailat wan-hanrit, inu nimæ min, ne pian min, ne kaka min, ne mama min, ne nisualkælæh, ne næptæn min. Kæn in otos min næratæn min itæm netæmim okotol kæm in. Kæn e næmegæhæn wi itæm otapanuwa, in otos næmegæhæn lilin. ³¹ Mæto netæmim tepæt u kotaupæn u-roiu, okæpanotuarisig, kæn netæm min u kotuarisig u-roiu okæpanotaupæn.”

Iesu tæmæn min mæmæ otæpanimis
(Mat 20:17-19; Luk 18:31-34)

³² Kæn Iesu ne kæmotaliwæk e suatip katær-pæn æpæh Jerusalem, kæn Iesu tæmataupæn-in ræhan min netæmim, æmun narmilat tæmiwig pik ron, kæn netæm kæmotuarisig-in ilat kæmotægîn. Kæn Iesu tit-irækis ræhan min netæm tuelef motuwîn, kæn tatæn-ipæn nat naka itæm okæpanol lan, ³³ mæmæ, “Otætæg-in wir-tu io. Roiu kînootær minoatuwîn æpæh Jerusalem, kæn okegæhan-in-pæn io Neti Etæmim e nelmi pris asol min ne iægætun min ræha Lou. Kæn okotæn mæmæ oekimis, kæn okotæhlman-pæn io e nelmi Iaihlua min. ³⁴ Kæn okotol milæ lak, kæn motagæh io, motalis io, kæn motohamnu io. Mæto e nian tatol kisel lan u, epanæmegæh min.”

Jemes ne Jon kəmuatəpəh məmə Iesu otol nat kit kəm ilau

(Mat 20:20-23)

³⁵ Kən Jemes ne Jon, neti Sepeti mil, kəmuea o Iesu, kən muən-ipən ron məmə, “Iəgəṭun, ekioalkeike nat kit məmə onəkol kəm itimlau.”

³⁶ Kən Iesu təmə, “?Nakioalkeike naka məmə ekol kəm itəmlau?”

³⁷ Məto kuəmə, “O nian nakatuwa məmə onakərəməərə e nəhag-əhagən rəha nəsanənən rəham, kən ekioalkeike məmə onakegəhan-in itimlau kit təpələh e rahm-matip kən kit təpələh e rahm-mol, ikin mil rəha nəsanənən ne nisaiian.”

³⁸ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilau məmə, “Itəmlau nakuəru ru nat u nakatuən. ?Təhro? ? Itəmlau, nikitəlau təht məmə nəkuahmen məmə kitəhal kəhaləṭul e nigəm rəha nuwigı nien itəm io ekəike məṭul lan?” * ?Kən muahmen-in min məmə okol bəptais etəmlau e nahməən məmə okol mihin lak?”

³⁹ Kən kuəmə, “!Əwəh, ekuahmen in!” Məto Iesu təmə, “Pəhrien, onakuəkəike muṭul e nigəm rəha nuwigı nien itəm io ekəike məṭul lan. Kən okol bəptais etəmlau e bəptais itəm okol bəptais lak lan. ⁴⁰ Məto o nəpələhən e nikalik matip ne mol, sənəmə rəhak məmə ekən. Ikin mil əh, ilau rəha netəm min u itəm Uhgın təmol əpen-əpenə olat.”

Etəm təmə otepət e netəmim

(Mat 20:24-28)

⁴¹ Nian rəhan netəm ten kəmotəto nəghatən un, kən neməha təmol ilat o Jemes ne Jon. ⁴² Kən Iesu təmaun-in rəhan min netəmim kotuwa, kən tən-ipən kəm ilat məmə, “Itəmat nəkotitun məmə netəm min u kotəmə okotepət e Iaihlua min, kotos-ipər atip ilat, kən netəmiasol rəhalat koatalikiamtə rəhalat min netəmim.

⁴³ “Məto itəmat onəkəsotolən min-nəhlan. Okəmə itəmat kit tolkeike məmə in otepət etəmat, in otəkəike muwa məmə in iolwək əm kit rəhatəmat. ⁴⁴ Kən okəmə itəmat kit tolkeike məmə in otit itəmat, kən in otəkəike muwa məmə in slef kit rəhatəmat. ⁴⁵ Kən io min, Neti Etəmim, eməsuwamən məmə netəmim okotol wək kəm io, məto emuwa məmə ekol wək kəm netəmim kən mos-ipən rəhak nəmegəhən məmə ekikis ilat e rəhalat nolən rat min.”

Iesu təmol-wir niganəmti Patimias

(Mat 20:29-34; Luk 18:35-43)

⁴⁶ Kən Iesu ne rəhan min netəmim, kəmotuwa əpəh Jeriko. Kən nian kinotiet moatuwin, kən netəmim tepət kəmotuarisig-in ilat. Kən suah kit niganəmtin təpis, tatəpələh e nikali suatip, nərgin u Patimeas neti Timeas. Nian rafin tatəpəh-in məni o netəmim. ⁴⁷ Nian təməto məmə Iesu etəm Nasaret tətaliwək e suatip matuwa, kən təmagət əfəməh məmə, “! Awi, Iesu Mipi Tefit, asəkितun io, masitu lak!”

⁴⁸ Kən netəmim neen kotəmərit lan motəmə, “!Ei, əsəgəṭn!” motən pap məto in təməha magət əfəməh pik min məmə, “!Mipi Tefit, asəkितun io, masitu lak!”

⁴⁹ Kən Iesu tətul kən mən məmə, “Otaun-in-pən-tu suah un məmə tuwa.” Kən motən-ipən kəm in məmə, “Ei, agien, məṭul, məto-inu Iesu tətaun-in ik.”

⁵⁰ Kən suah n təmatipin rəhn kot, matip mər muwin o Iesu. ⁵¹ Kən Iesu təmətapəh ron məmə, “?Nakolkeike naka?” Məto təmə, “Iəgəṭun, ekolkeike məmə nakol-wir niganəmtək pəs ekehm nat.”

⁵² Kən Iesu təmə, “Atuwin. Rəham nahatətəən tinol-wir ik.” Kən roiu agin min niganəmtin təməwir, tinatəhm nat. Kən minatətəu-pən Iesu moatan.

11

Iesu təmasua e togki matuwin Jerusalem

(Mat 21:1-11; Luk 19:28-40;

Jon 12:12-19)

¹ Kəmotuwin iuəhkir o Jerusalem, iuəhkir o latuənu mil un Petfas ne Petani, moatuwin əpəh e Nitot Rəha Nig U Olif, kən Iesu təməhl-ipən rəhan kəiu etəmim mil kuaupən. ² Təmən-ipən nəghatən u kəm ilau məmə, “Onakian əpəh e latuənu əh kotasipənin. O nian nakian əh-ikin, roiu agin onakuəplan nəti togki kit kəsasəuən əh lan kəmərətəin. Kən nəkiakis muasig mueia. ³ Kən okəmə suah kit təmə, “?Onakuəhro-in neti togki?” kən nakuəmə, “Iəməməə tolkeike, kən otəpanahl-ipa min otəsuwəhən.”

* **10:38:** Nəghatən Kris stuatip tatən məmə, “?Itəmlau, nikitəlau təht məmə nəkuahmen məmə kitəhal okəhalənim kələh e kap rəha nətoən nahməən itəm io ekəike mənim lan?” **10:38:** Mak 14:36; Luk 12:50 **10:39:** Wək 12:2; Nol Əpən 1:9 **10:42:** Luk 22:25-26 **10:43:** Mat 23:11; Mak 9:35 **10:52:** Mak 5:34

⁴ Ilau kãmian kãn muəplan neti togki un kãməruətain e nikal suatip əpəh iuəhkir o nafiluə e nima, kãn kiakis. ⁵ Məto netənim neen kəmotətul əh-ikin kãn motətapəh olau məmə, “!Ei! ?Nakətiakis neti togki un o naka?”

⁶ Kãn kəmuən-ipən nəghatən rəha Iesu kəm ilat, kãn ilat kəmotegəhan-in-pən neti togki kəm ilau. ⁷ Kãn kəmuasig togki mian o Iesu, kãn muapeg rəhalau kot muəfətain noankawi togki un lan, kãn Iesu təmasuə lan. ⁸ Kãn netənim təpət kəmotepin rəhalat kot əpəh e suatip, kãn neen kəmotaiu kãn əpəh e nikinat katəte manat motəmik motuwa motəpen əpəh e suatip. ⁹ Netəm kotaupən ne netəm koatuarisig kəmotagət əfəməh məmə,

“!Hosana,* ənwiwi Uhgın!

!İərəməə Uhgın tətətig ilau suah u itəm tatuwa e nərgin!

¹⁰ ! Pəs Uhgın otawte-in rəhan nəwirən kəm nəraməəən itəm tatuwa, tahmen-pən əm e nəraməəən rəha pipi rat u rəhatat Tefit!

!Hosana o Uhgın əpəh ilis e nego e neai!”

¹¹ Kãn Iesu təmuwin əpəh Jerusalem e Nimə Rəha Uhgın məplan natimnat. Məto tinapinəp rəkis, kãn tiet ilat rəhan min netəm tuelef minoatuwin əpəh Petani.

*Nig kit fik itəm noan tikə
(Mat 21:18-19)*

¹² Kãn kəmən lawigin, kinotiet min Petani minoatuwin Jerusalem, kãn nəumis tinus Iesu. ¹³ Kãn tasipən-in nig kit fik tətətul əpəh isəu məsin nimalin tēpət. Tuwin məmə otəhl noan kit, məto noan tikə, nimalin əm, məto-inu sənəmə nian rəha nig fik tətəe lan. ¹⁴ Kãn Iesu təmən-ipən kəm nig fik un məmə, “Okol netənim kəsotun minən noam e nup min rafin.” Kãn rəhan min netənim kəmotətə rəhan nəghatən un təməh.

*Iesu təmahl-iarəp netənim e Nimə Rəha Uhgın
(Mat 21:12-17; Luk 19:45-48;*

Jon 2:13-22)

¹⁵ Kãn kəmotuwin motiet-pən əpəh Jerusalem, kãn Iesu tuwin əpəh imə e Nimə Rəha Uhgın məhg-iarəp netənim kotol maket, kãn mahwin tēpil rəha netəm kotol senis e məni, ne stul rəha netəm koatol-salim-in mak min. ¹⁶ Kãn mətulosig-in netənim məmə okəsotəmikən rəhalat natimnat motuwin-pən əpəh Nimə ikin Rəha Uhgın. ¹⁷ Kãn təməgətun ilat məmə, “Kəməte-pən e Naoa Rəha Uhgın məmə Uhgın təmə, ‘Rəhak nima, in nimə rəha nəfakən məmə netənim rəha nitan min rafin okotəfak-pa ikin kəm io.’ Məto itəmat nəmotol məmə in ‘nimə rəha iakləh min.’”

¹⁸ Kãn pris asol min ne iəgətun min rəha Lou kəmotətə rəhan nəghatən. Kãn kinotəgin Iesu məto-inu nian nimanin netənim kəmotətə rəhan nəgətunən, narmilat tiwig pik ron. Kãn pris asol min ne iəgətun min rəha Lou kinotətuou kateam-in suatip kit məmə okotəhamnu in. ¹⁹ Kãn tinehnaipən, Iesu ne rəhan min netənim kinotiet Jerusalem minoatuwin.

*Nig fik təmamis matəgətun nahatətəən rəha netənim
(Mat 21:20-22)*

²⁰ Kãn kəmən lawigin, kəmotuwa min e suatip motəplan nig fik apon tinauke rəkis muwin miet əpəh e nokin. ²¹ Kãn Pita nikin tinəht nəghatən rəha Iesu o nig əh, kãn mən-ipən kəm in məmə, “!İəgətun, əplan-tu nig fik ilouin nəməh rat, kãn tinauke rəkis!”

²² Kãn Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Otəhatətə əm e Uhgın. ²³ İatən pahrien kəm itəmat məmə okəmə suah kit tətəhatətə pahrien e Uhgın, kãn otən-ipən kəm nitot əpəh məmə, ‘Uwin, mətipən atip əpəh itəhəi mamnim,’ kən okəmə təsənən e nikin kəiu, mahatətə əm e Uhgın, kãn nat un otol pahrien. ²⁴ O nat u inu, iakatən kəm itəmat məmə okəmə nakotəfak o nat kit kən motəhatətə məmə onəkotos pahrien, kãn onəpanotos rafin nat un nəmotəfak ron.

²⁵ “E nian nakotətul katəfak, məto nikitəmat məsin əh-ikin tərət məto-inu suah kit təmol nat kit təsahməhən etəmat, kãn aluin rəhan nolən rat məsotalpinən rəhan nitai təfagə. Otol nəhlan pəs Uhgın əpəh e nego e neai in otaluin mafəl rəhatəmat təfagə rat min.”†

*?Pah təmə Iesu otol
natimnat min əh?*

(Mat 21:23-27; Luk 20:1-8)

²⁷ Kãn Iesu ne rəhan netəm tuelef kəmotitəlig-pa min əpəh Jerusalem. Kãn Iesu taliwək mətan əpəh e Nimə Rəha Uhgın, kãn pris asol neen, ne iəgətun min rəha Lou, ne netəm-iasol rəha netəm Isrel kəmotuwa ron. ²⁸ Kãn katətapəh məmə, “?Ən-tu kəm itimat məmə

* **11:9:** Aupən ikin, nipəti nəghatən u “Hosana” təmə, “osmegəh.” Kãn uarisig lan, nipətin tinuwa “ənwiwi.” **11:9:** Sam 11:8:25-26 **11:13:** Luk 13:6 **11:17:** Aes 56:7 **11:17:** Jer 7:11 **11:18:** Mak 14:1 **11:23:** Mat 17:20

11:24: Mat 7:7 † **11:25:** E kopi oas min tēpət rəha Niutesteman itəm kəmate e nəghatən Kris aupən, ves 26 tikə.

11:25: Mat 6:14-15

pah tãmegãhan-in ik nakatol natimnat min ah? ?Kãn pah tãmegãhan-in nepãtãn ah, Uhgìn o etãmimãm?”

²⁹ Kãn Iesu tãmãn-ipãn kãm ilat mãmã, “Oekãtãpãh-in-pĩnã-tu nãghatãn kit kãm itãmat, kãn okãmã nakotuhãlpĩn u, kãn ekãn-ipĩnã mãmã pah tãmegãhan-in nepãtãn ah mãmã ekol natimnat min ah. ³⁰?Otãn-tu mãmã pah tãmãn mãmã Jon otol baptais e netãmim? ?Uhgìn, o etãmimãm kit?”

³¹ Kãn ãmun kintãn-ãn kãm ilat min mãmã, “?Ei, okotãn mãmã naka? Okãmã okotãn mãmã Uhgìn ah-roiu, kãn tãpanãn min mãmã, kãn tahro kãmãsotãhatãtãtãn e Jon. ³²Mãto, okol kãsotãnãn mãmã etãmimãm kit.” Kãmotãn nãhlan mãto-inu ilat kãmotãgin netãmim itãm kintãn rãkis nĩpahriãnãn e Jon mãmã in ien kit rãha Uhgìn. ³³Kãn kãmotãn-ipãn kãm Iesu mãmã, “Itĩmat ekotãruru.” Mãto Iesu tãmã, “Kãn io min, okol ekãsãn-iarãpãn kãm itãmat mãmã pah tãmegãhan-in nepãtãn mãmã ekol natimnat min ah.”

12

Nimaa nãghatãn e netãm kotasum o noa-krep

(Mat 21:33-46; Luk 20:9-19)

¹ Kãn Iesu tãmuãh nimaa nãghatãn kit kãm ilat mãmã, “Suah kit tãmasum-in noa-krep, u nol katol wain e noãn. Kãn mol fenis e kãpiel tuwin mĩtalau in, kãn mol ikĩn kit o nolãn nãme nãliwãk-ãliwãkãn e noa krep mãmã nahuĩn otãiu kãn kol wain lan. Kãn mol nimã kit itãm in ilis mãmã etãmim otãiu lan matehm wir nasumãn o nat megãh mhĩn ne netãmim. Kãn tãmegãhan-in-pãn nasumãn kãm netãmim mãmã okotasum lan, kãn motoor noa krep, mãsin rãhan, mãsin rãhalat. Kãn miet muwin o nãliwãkãn ik pĩsin kit.

² “Matuwin matuwin, kãn nian nol u krep tãmol noãn kãn kintãmãrãg, etãm-iasol in tãmãhl-ipã rãhan kit iolwãk mãmã in otuwin mehm netãm koatol wãk e rãhan nasumãn mãmã okotãhl noa krep, kãn motoor kos-ipãn rãha etãm-iasol neen. ³Mãto netãm min ah kãmotãtul motãht iolwãk ah, kãn motãhl-ipãn titãlig mãsotãmkĩ-pãnãn noa krep neen ne kãm in.

⁴ “Kãn etãm-iasol un tãhl-ipã min rãhan kit iolwãk tuwa, kãn kotoh rãhn-kãpã motol nãulisãn kãm in. ⁵Kãn tãhl-ipã min rãhan kit iolwãk tuwa, kãn kotohamnu timis. Ilat tepãt kãmotuwa, kãn netãm min un kotoheain neen, kãn motohamnu neen.

⁶ “Kãn kitĩah ãm ah-ikĩn ilau min kãtuatĩg, inu netĩn keike otãpanãhl-ipã. Namnun, tãmãhl-ipã nãtin, kãn nĩkin tataht mãmã, ‘Ilat okotãkãike motĩsiai-in nãtik.’ ⁷Mãto tãmuwin kãn netãm min un kotãmã, ‘Inu nãti etãm-iasol itãm otãrãmãrã e nasumãn nian rãhan tata otĩmis. Pãs kotuwin motohamnu min, kãn motãrãmãrã e nasumãn rãhan.’ ⁸Kãn kãmotãkãlim motohamnu, kãn motĩlas nĩpãtin motuwin motãrãkin-pãn ãpãh ihluã e nasumãn.”

⁹ Kãn Iesu tãmãn-ipãn kãm ilat mãmã, “?Etãm-iasol un otol naka? Otuwin mohamnu ilat kãn mos-ipãn min nasumãn un kãm netãm pĩsin neen.”

¹⁰⁻¹¹ Kãn Iesu tãmãn-ipãn kãm ilat mãmã, “?Nãmotãfin Naoã Rãha Uhgìn u, o kãp? Tatãn mãmã,

‘Kãpiel u itãm netãm rãha nilãkinãn nimã kãsotolkeikeãn motãpãs,

in tinuwa kãpiel keike o nolãn nimã.

Iãrãmãrã tãmol nat u,

kãn in nat tãwir agĩn e nĩgãnãmtĩtat.’”

¹² Kãn netãm-iasol kotalkeike mãmã okotãkãlim Iesu mãto-inu kotãmã tatãghat rat elat. Mãto kintãgin nĩmanĩn netãmim kãn motãpãs, kãgĩm.

?Tãtuatĩp o natuãn takis kãm Sisa, o kãp?

(Mat 22:15-22; Luk 20:20-26)

¹³ Farisi min neen ne netãmim neen e patĩ rãha Kĩg Herot Antipas, rãhalat min netãm-iasol kãmotãhl-ipãn ilat mãmã okotuwa keiuã e Iesu pãs tãme atĩp e rãhan nãghatãn.

¹⁴ Kãmotuwa rãn kãn motãn-ipãn kãm in mãmã, “Iãgãtun, ekotĩtun mãmã ik etãm ãtuatĩp kãn mãsãgĩnãn, mãsãulis-inãn netãmim, ne netãm-iasol ne, matãn nĩpahriãnãn matãgãtun netãmim e suatĩp rãha Uhgìn. ?Dĩn-tu mãmã tãtuatĩp mãmã ekotãtou-pãn takis kãm Sisa, kãpman asol rãha netãm Rom, o kãp? ?Oekotãkãike motãtou-pãn, o kãp?”

¹⁵ Mãto Iesu tĩnitun ãm mãmã kotãn ãm e nohlĩlat mãto nĩkĩlat tol pĩsin, kãn mãmã, “?Tãhro nakotãmã onãkotal mãmã ekãmã e rãhak nãghatãn? Otos-tu mãni kit motuwa-tu pãs ekehm.”

¹⁶ Kãn kãmotos kit motuwa, kãn tãmãtãpãh olat mãmã, “?Nãrĩ pah u, kãn nãrgĩ pah u e mãni u?” Mãto kotãmã, “Sisa.”

¹⁷ Kən Iesu təmə, “Natimnat rəha Sisa, okos-ipən kəm Sisa. Məto natimnat rəha Uhgín okos-ipən kəm Uhgín.” Kən narmilat təmiwig məto-inu təmuhalıpın wir rəhalat nəghatən.

?Təhro etəmim timis kən məmegəh mın?

(Mat 22:23-33; Luk 20:27-40)

¹⁸ Kən Satusi mın neen kəmotuwa o Iesu. E rəhalat nətəligən, netəmim kotimís məsotəmegəh mınən. Kəmoatalkut o nolən məmə rəhalat nətəligən in tətuatıp, kən tol nəhlan, kəmotən kəm Iesu məmə, ¹⁹ “İəgətun, Moses təməte rəkis lou kit u təmə, ‘Okəmə suah kit otimís, kən məpəs rəhan pətan, kən məsialəsən netilau kit ne, kən pian otəkəike mit nəutahlímís un, kən mialəs netilau kit un, kən suakəku un otos nəmə rəhan tata asol əpəh tinimís rəkis.’

²⁰ “Kən netəmim sepin ilat pialat mın. Etəm təmaupən maiir təmit pətan kit kən məsialəsən netilau kit u, kən timís. ²¹ Kən itəm tuarisig tit nəutahlímís un, kən məsialəsən netilau kit ne un, kən timís mın. Kən pialau itəm tuarisig-in ilau tol əm nat kitəh. ²² Matuwín, matuwín kən netəm mın un sepin ilat pialat mın kəmotit pətan u motuwín kən ilat rafín mınotimís, kən məsotiləsən nətilat kit ne. Kən pətan apon tinimís mın. ²³ ? Kən o nian netəmim okotəmegəh mın e rəhalat nimísən, kən pətan əh rəha pah, u ilat rafín sepin kəmoatıp?”

²⁴ Məto Iesu təmə, “İtəmat nəmotəlue. ?Nəkotitun məmə nəmotəhrəlue? Məto-inu itəmat nəkotəruru Naoa Rəha Uhgín, kən moatəruru mın nəsanənən rəha Uhgín. ²⁵ Nian netəm kəmotimís okotəmegəh mın, ilat okotahmən e nagelo mın əpəh e neai, kən məsotit mınən pətan, ne məsotətəu-pən mınən iərman. ²⁶ Kən oekəgətun itəmat e etəmim təməmegəh mın e rəhan nimísən. Okəmə naka itəmat nakəsotafinən əh nəghatən əh kəməte-pən e naoa rəha Moses, tatən nammusən rəha Moses nian nig kit nigəm təmatus. Kən e nian əh, Uhgín təmənipən kəm Moses məmə, ‘Roiu əh, io Uhgín rəha Epraham, ne Uhgín rəha Aisak, ne Uhgín rəha Jekop.’ ²⁷ In Uhgín rəha netəm kotəmegəh, sənəmə rəha netəm kəmotimís kitəh. İtəmat nəmotəlue pahrien.”

?Lou naka un in tepət

e lou mın?

(Mat 22:34-40; Luk 10:25-28)

²⁸ Kən iəgətun kit rəha Lou təmatəpələh matəto ilat kotəghət, kən Iesu tətuhalıpın wir nəghatən rəha Satusi mın. Kən tuwa o Iesu matətapəh ron məmə, “?Lou əhro u in ilis pik kən məwir məmə okotətəu-pən?”

²⁹ Kən Iesu təmənipən kəm in məmə, “Lou u in ilis pik u okotətəu-pən təmə, ‘!Otətəlig wir-tu itəmat netəm İsrəl! Uhgín u in rəhatat İərəmərə, in əmun in Uhgín. ³⁰ Onakolkeike Uhgín u in rəham İərəmərə e nıkim rafín, ne nəmegəhən rafín rəham, ne nətəligən rafín rəham, ne nəsanənən rafín rəham.’ ³¹ Kən lou itəm tuarisig-in itəm əh təmə, ‘Onakolkeike ik mın neen tahmən-pən əm məmə natolkeike atıp ik.’ Lou kit tikə mın taprəkis-in lou mil əh.”

³² Kən iəgətun əh rəha Lou təmə, “İəgətun, rəham nəghatən tətuatıp. Nəmə pahrien məmə İərəmərə əmun in Uhgín. Uhgín kit mın tikə. ³³ Kən okotolkeike Uhgín e nıkitat rafín, ne nətəligən rafín rəhatat, ne nəsanənən rafín rəhatat, kən motolkeike kitat mın neen məmə kotolkeike atıp kitat mın. Təwir pik məmə okotətəu-pən lou mil əh taprəkis-in nuwaan atıpən nat megəh ne sakrifais mın rafín itəm Lou tatən.”

³⁴ Kən Iesu təməhm məmə rəhan nəghatən tenatig pik, kən tən-ipən ron məmə, “!k nınuwa iuəhkır o nərəmərəən rəha Uhgín.” Kən ilat rafín kinotəgín nətapəh-in mınən nəghatən ron.

Mesaea sənəmə mıpı Tefit əm, məto rəhan

mın etəm-iasol

(Mat 22:41-46; Luk 20:41-44)

³⁵ Nian Iesu təmatəgətun netəmim əpəh e Nımə Rəha Uhgín, kən matətapəh-in nəghatən kit kəm ilat məmə, “?Təhro iəgətun mın rəha Lou kotəmə Mesaea u in mıpı Tefit? ³⁶ Narmin Rəha Uhgín təmos-ipən nenatigən kəm Tefit məmə otən məmə,

‘Uhgín təmənipən kəm rəhak İərəmərə məmə,

Əpələh u e rəhk-matıp, ikin rəha nəsanənən ne nisialiən,

mətoarus-pən oekos-iahau rəham tikimír mın məlin-pən ilat əpəh ləhau e nelkəm.’ ³⁷ Tefit atıp təmən məmə Mesaea in rəhan İərəmərə. ?Kən okəmə mıpı Tefit atıp əm, kən təhro matol rəhan İərəmərə?” Kən netəm mın un kəmotətəlig-in Iesu kəmotagien pik o rəhan nəghatən.

Netəmim okoatəto wir ilat o iəgətun mın rəha Lou

(Mat 23:1-36; Luk 20:45-47)

³⁸ Nian Iesu tãmatãgãtun ilat kãn mãmã, “Oatãto wir itãmat o iãgãtun min rãha Lou itãm kotolkeike nuwinãn e kot ãfamãh motaliwãk e suatip, kãn netãmim koatos-ipãn nisiiãian kãm ilat. ³⁹ Kãn motolkeike mãmã okotãpãlãh aupãn e nimã rãha nuãfiminãn. Kãn e nian rãha lafet, ilat koatolkeike mãmã okotuwin kãpãlãh-pãn aupãn ikin rãha nisiiãian. ⁴⁰ Kãn motaklãh-in nimã min rãha nãutahlimis min, kãn moteiuã ãm katãfak kaifãmãh mãmã okotol pãs netãmim kotisiiã-in ilat, mãto okãpanol nalpinãn kãm ilat taprãkis.”

*Mãni rãha nãutahlimis
(Luk 21:1-4)*

⁴¹ Kãn Iesu tãmatãpãlãh ãpãh e Nimã Rãha Uhgìn iuãhkir o pokis katãrakin-pãn mãni ikin mãtehm netãmim tepãt kotãrakin-pãn mãni rãhalat. Kãn netãm rãhalat nãutã tepãt kotãrakin-pãn mãni asol min. ⁴² Kãn nãutahlimis kit ian-rat tãmãii-pãn mãni ãkãku kãiu ãm. ⁴³ Kãn Iesu tãmãun-in rãhan min netãmim kotuwa kãn mãmã, “Iatãn-ipinã kãm itãmat mãmã nãutahlimis ãh ian-rat pahrien, mãto in tãmãrakin-pãn mãni asol taprãkis-in rãha netãmim min rafin. ⁴⁴ Ilat kãmotãrakin-pãn rãhalat mãni, mãto tepãt min ãpãh latuãnu. Mãto nãutahlimis u itãm in ian-rat pahrien, in tãmos-ipãn rafin mãni rãhan o nos-nãmтинãn nigìn nagwãnãn, kãn tikã min ãh-ikin.”

13

*Iesu tãmã Nimã Rãha Uhgìn otisas
(Mat 24:1-2; Luk 21:5-6)*

¹ Nian Iesu tãmãtiet e Nimã Rãha Uhgìn, kãn rãhan kit netãm tuelef tãmãn-ipãn ron mãmã, “!Iãgãtun, ãplan-tu kãpiel asol min ne nimã min, kotãwir!”*

² Kãn mãto Iesu tãmã, “Itãmat nãkoatehm natimnat min ãh, mãto nian otatuwa itãm netãmim okotãhalkin-ohalkin kãpiel min rãha nimã min ãh, inãh kãpiel kit otãsãtulãn ãh-ikin tatãtul ikin roiu.”

*Nãhmããn asol otuwa
(Mat 24:3-14; Luk 21:7-19)*

³ Uarisig lan, Iesu tãmũwin matãpãlãh ãpãh e Nitot Rãha Nig U Olif ikin kitun nãplanãn Nimã Rãha Uhgìn entãnipãn-pãn. Kãn Jemes, Jon, Pita ne Antru kãmotuwa ron ilat pisin ãm. ⁴ Kãn moatãtãpãh ron mãmã, “?Ën-tu mãmã natimnat min ãh okotuwa nãghan? ?Kãn nãmтãтин ahro u otol pãs ekotitun mãmã tinol nian ãtuatip ãh-roiu rãha natimnat min ãh?”

⁵ Kãn Iesu tãmãn-ipãn kãm ilat mãmã, “Onãkoatãto wir itãmat o netãmim, mãsotegãhan-inãn mãmã koteiuã-in itãmat. ⁶ Kãn mãto netãmim tepãt okãpanotuwa e nãrgãk, kit otãn mãmã in Mesãea, kit otãn mãmã in, kãn moteiuã-in netãmim tepãt.

⁷ “Kãn okãmã nakotãto mãmã netãmim neen koatãmou ãpãh iuãhkir otãmat, kãn motãto min mãmã neen min ãpãh isãu kotoh min ilat min, mãto nigãnmãpitãmat otãsasiepãn. Natimnat min ãh okotãupãn motuwa pahrien, mãto sãnãmã namnun nian ãh tinãtuwa. ⁸ Nitãn asol min okotãluagin, kãn kantri min okotoh min ilat min, kãn namig asol otãpanol ikin min rafin, kãn nãumis asol otus netãmim, mãto natimnat min ãh nãtuounãn ãm rãha nãhmããn itãm otãpanuwa, kotãhmen ãm e pãtan itãm tãmol nãrpin, kãn mãtuoun mãtãto nãhmããn mãmã otãsuwãhãn tãmãk.

⁹ “Onãkoatãto wir itãmat. Okilãs itãmat kan nakotãtul e nigãnãmti kaonsel, kãn okoh itãmat ãpãh imã e nimã rãha nuãfiminãn min, kãn onãkotãtul aupãn e netãm-iasol rãha kãrman ne kig min mãto-inu rãhak min u netãmim itãmat. Kãn onãkotãn-iarãp Namnusãn Tãwir kãm ilat. ¹⁰ Mãto okaupãn kãn-iarãp Namnusãn Tãwir kãm netãmim ikin min rafin un, kãn namnun nian tãpanuwa.

¹¹ “Okãmã okotuwa motilãs itãmat kãtan mãmã onãkotãtul e kaonsel, kãn nikitãmat tãsãht pikãn mãmã onãkotãn nãka. E nian ãtuatip ãh, onãkotãn-iarãp ãm nãghatãn u Uhgìn otos-ipinã kãm itãmat, mãto-inu nãghatãn u onãkotãn, sãnãmã rãhatãmat nãghatãn, mãto rãha Nãrmin Rãha Uhgìn otos-ipinã.

¹² “Netãmim okotegãhan-in-pãn pialãt ãtuatip min kãm rãhalat tikimãr min mãmã okotãhamnu ilat, kãn tata min okotol mihin min kãm nenãtilãt ãtuatip min, kãn nisualkãlãh okotãtul motol nolãn ahmen min ãm kãm rãhalat tata min ne mama min mãmã okotãhamnu ilat. ¹³ Netãmim rafin okotãtãhau itãmat o nãrgãk. Mãto etãm otãtul ãskãsik mãtoarus-pãn natimnat min un okotol namnun, kãn Uhgìn otosmãgãh.”

* 12:42: Mãni u tahmen-pãn e tuente fatu.

12:43: 2 Kor 8:12

* 13:1: E Nimã Rãha Uhgìn, kãmol nimã min

e kãpiel asol min. Neen rãhalat kotãfigãm tahmen e foti-faif-tausãn kilo.

13:2: Luk 19:44

13:9: Mat 10:17-20

13:11: Luk 12:11-12

13:12: Mat 10:21

13:13: Mat 10:22; Jon 15:21

*Nahmæan asol æpæh Jerusalem**(Mat 24:15-28; Luk 21:20-24)*

¹⁴“Nian æh, onækotoplan ‘nat itæm Uhgîn tatetæhau, kæn matol Nimæ Ræha Uhgîn tamkimik.’ (Etæm tætafin næghatæn u, in otækæike megæs-in mitun nipætîn.) Kæn e nian æh, netæm Jutia okotækæike motaiu moatatig æpæh e nitot min. ¹⁵Etæm tætamæg ihluæ e ræhan nimæ, kæn okol tæsuwin minæn e nipæp noa nimæ mæmik ræhan natimnat. Otaiu æm magim. ¹⁶Okæmæ etæm otitæsum, kæn okol tæsuwin minæn latuænu o ræhan nimæhan mæmik. Otaiu æm magim.

¹⁷“! Kæsi! Nahmæan asol o nipitan itæm kæmotol nærpilat ne nipitan kotapinahin nisualkælæh. E nian æh okotos pik nahmæan. ¹⁸Otæfak æsanæn kæm Uhgîn mæmæ natimnat min æh okæsotuwamæn e nian ræha nætæpæn, inæh nian ræha nalip ne nuhuæn ne, ¹⁹mæto-inu e nian æh, nahmæan asol kæmæsehman kit ne kol mihin næhlan e nian Uhgîn tæmtætuoum mol natimnat mætoarus-pa u-roiu ne. Kæn okæsehm minæn nahmæan asol kit tol min-næhlan. ²⁰Mæto Uhgîn tæmtætatiþ ækuækir nian æh. Okæmæ tæmæsatatiþæn, kæn suah kit okol tæmæsemegæhæn. In tæmtætatiþ rækis nian æh o ræhan min netæmim itæm tinæmitæpun rækis ilat mæmæ ræhan min.

²¹“E nian æh, okæmæ suah kit otæn mæmæ, ‘!Øplan-tu Mesæa æpæ!’ o ‘!Øplan-tu in æpæh!’ mæto onakæsotahatætæn lan. ²²Onakæsotahatætæn lan mæto-inu, Mesæa eiua neen, ne ien eiua min, ilat okotuwa motol nat pispis min, motol nat netæmim kotaut ron moteiua æm. Ilat okotalkut mæmæ okæmæ kotitun nolæn, kæn okotiur-rækis netæm min u itæm Uhgîn tinæmitæpun rækis ilat. ²³!O natimnat min æh, oatæto! Enaþun rækis minæn-iaræp rafin natimnat min æh kæm itamat.”

*Nian ræha Neti Etæmim otuwa**(Mat 24:29-31; Luk 21:25-28)*

²⁴“Kæn e nian nahmæan asol æh otikæ,

kæn mit otæpis,

kæn mæwig otæsasieæn,

²⁵kæn mæhau min e neai okotisas

kæn natimnat asol min ikin e neai okotæloal.’

²⁶Kæn netæmim okotæplan io Neti Etæmim oekuwa e napuæ e ræhak næsanænæn ne nepætæn æhag-æhag asol ræhak itæm otæsiægæpin rafin io.† ²⁷Kæn e nian æh, oekahl-ipæn nagelo min ræhak kotuwîn motæmik netæm min u Uhgîn tæmitæpun ilat motuwa, kargætæin æm ilat kitæh. Nagelo min okotuwîn e nitæn min rafin agin e nætueintæn mæmæ okotæmik ilat.

*Kæruru nian itæm**Neti Etæmim otuwa lan**(Mat 24:32-36; Luk 21:29-33)*

²⁸“Nikitæmat otækæike matæht nig u fik. Nian ætuatit itæm nelmin min kinotætuoum katæwiæ, kæn nimalin min kionoatæret, itæmat nækotitun mæmæ nian æh inæh itæm nakotasum lan ræhatæmat. ²⁹Kæn e nolæn ahmen min æm, nian nakotehm mæmæ natimnat min u kinoatuwa, kæn nækotitun æm mæmæ otæsuwæhæn ekuwa min roiu agin. ³⁰Iatæn pahrien kæm itæmat mæmæ netæmim itæm kotatig u-roiu, okol kæstomis rafinæn mætoarus natimnat min æh okotuwa kol nipahrienæn lan. ³¹Neai ne nætueintæn okiakæ, mæto næghatæn min ræhak okol kæstotikææn. ³²Suah kit tæsitunæn nian o aua ætuatit ræha natimnat min æh. Nagelo min æpæh e neai kotæruru, kæn io min Neti Etæmim ekæruru. Mæto Tata Uhgîn æm in titun nian ætuatit æh.

*Itæmat onakoatæto wir itæmat**(Mat 24:42-44)*

³³“Onakoatæto wir itæmat moataiir, mæto-inu itæmat nækotæruru nian æh ræhak oekuwa lan mæmæ otuwa næghan. ³⁴Otahmen e etæm-iasol kit tatuwin mæmæ otaliwæk æpæh ik pispis kit, kæn mælin ræhan min iolwæk mæmæ okotehm ræhan natimnat, kæn mos-ipæn ræhalat min wæk kitæh kitæh. Kæn mæn-ipæn kæm itæm e nafiluæ mæmæ otitaiir.

³⁵“Kæn itæmat onakotaiir mæto-inu itæmat nækotæruru nian iæræmæ ræha nimæ un otuwa lan. Kæruru mæmæ otuwa ehnaipæn, o lapin, o fetukai tinatærikrik, o mit tinatæ. ³⁶Kæruru, okæmæ naka otuwa ueiuhai æm. !Tæsæwiræn mæmæ nakotapil nian in otuwa! ³⁷!Mæto næghatæn un itæm ekatæn-ipinæ kæm itæmat, ekatæn min kæn netæmim min rafin mæmæ okotaiir!”

14

*Netəm-iasol kəmotəam-in suatip o Iesu məmə okotoh**(Mat 26:1-5; Luk 22:1-2; Jon 11:45-53)*

¹ Nian kəu əm əh-ikin kəpanol lafet mil lan rəha Nuhagego-inən ne Pret u is Tikə Lan. Kən pris asol mīn, ne iəgətun mīn rəha Lou kəmotəam-in suatip o Iesu məmə okotiləs anion motohamnu. ² Kən kotəmə okasotolən e nian rəha lafet mətə-inu kətah nīmanin netəmim okotəmou okəmə kotitun məmə kəmotohamnu Iesu.

*Pətan kit təmau rəhn-kapə Iesu e senta**(Mat 26:6-13; Jon 12:1-8)*

³ Kən Iesu təmətatig əpəh Pətan ima Saimon u leprosi təmatol aupən. Nian təmətagwən, kən pətan kit təmos senta kit təmər e pətəl u kəmol e kəpiel itəm nəmtin tiəkis, katən məmə alapasta. Senta u, nəmīəwin təwir, kən nəmtin tiəkis, kəmol e noki nato, nig kit. Kən pətan əh təməht-irəkis, mau rəhn-kapə Iesu e senta əh. ⁴ Kən netəmim neen kəmotəpələh əh-ikin, nəməha təmol ilat, kən moatən-ipən kəm ilat mīm məmə, “?Təhro matərəkin senta? ⁵ !Okol təpol-salim-in tapos mənī asol tahmen e tri-hanrit tenarius, * mītun nos-ipənən kəm ian-rat mīm!” Kən moatəhai moatəhai.

⁶ Mətə Iesu təmə, “!Otapəs-ta! ?Nakotəhai o naka? In təmol nat wir kəm io. ⁷ Nian mīm rafin itəmat ian-rat mīm nəkotatig, kən okəmə nakotolkeike, nəkotitun nol-wirən kəm ilat, mətə io ekisatigən nian rafin kitat mīm itəmat. ⁸ Pətan u təmol nat u in titun. Təmau nīpətik məmə otol əpən-əpənə o nian okəpanitənīm io. ⁹ Ekətən pahrien kəm itəmat məmə, ikin mīm rafin okəpanamnus-iarəp Namnūsən Təwir, kən kəpanamnus mīm nat u pətan u təmol məmə okəsaluinən.”

*Jutas təmən məmə**otəgəhan-in Iesu**(Mat 26:14-16; Luk 22:3-6)*

¹⁰ Kən Jutas Iskariot in e netəm tuelef rəha Iesu, təmuwin mehm pris asol mīm məmə otegəhan-in-pən Iesu kəm ilat. ¹¹ Nian kəmotətə rəhan nəghatən, kən kəmotəgien ron, motəmə okəpanotos-ipən mənī kit kəm in. Kən Jutas təmətəshgin əm nian wir məmə otuwa kən otegəhan-in Iesu lan kəm ilat.

*Nol əpən-əpənən o lafet rəha Nuhagego-inən**(Mat 26:17-19; Luk 22:7-13)*

¹² Nian tinuwa o nolən lafet rəha Pret U Is Tikə Lan, kən kinatətuoun nolən lafet, kən nolən rəhalat katoh neti sipsip o lafet rəha Nuhagego-inən. E nian əh, netəmim mīm rəha Iesu kəmotuwa ron motəmə, “?Nakolkeike məmə ekotuwin hiə motol əpən-əpənə ikin məmə onəkol lafet ikin rəha Nuhagego-inən?”

¹³ Kən Iesu təmahl-ipən rəhan kəu etəmim mil məmə, “Onakian əh taon muəplan suah kit tətəhun pətəl asol kit təmətu-pən nəhau lan, kən nakuətəu-pən. ¹⁴ Əpəh e nīmə itəm tətəwin-pən ikin, kən nakuətəpəh o netəm-iasol rəha nīmə un məmə, “?Iəgətun təmə noan u in hiə məmə itimat in ne rəhan mīm netəmim ekotəgwən ikin e lafet rəha Nuhagego-inən?” ¹⁵ Kən in otəgətun noan asol u in ilis agin kinəməlīn wir rəkis natimnat ikin. Onakian əm mioal nigitat ikin nagwənən.”

¹⁶ Kən kəmian taon muəplan natimnat tahmen-pən əm məmə inu Iesu təmən mihin ne. Kən ilau kəmioal əpən-əpənə e nagwənən ikin rəha lafet rəha Nuhagego-inən.

*Iesu təmən-iarəp məmə Jutas otegəhan-in-pən in**(Mat 26:20-25; Luk 22:14, 21-23;**Jon 13:21-30)*

¹⁷ Tinehnaipən, Iesu ne rəhan netəm tuelef kəmotuwa, ¹⁸ motəgwən e tepil. Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Ekətən pahrien kəm itəmat məmə itəmat kit u ikin-u roiu kotəgwən kələh kitat mīm, otegəhan-in-pən io kəm rəhak mīm tikimīr.”

¹⁹ Kən rəhan mīm netəmim nikilat təməpou agin, kən moatətapəh kitiah kitiah ron məmə, “?Ei, Iərəmə, pah u? ?Io?”

²⁰ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Itəmat əm kit u netəm tuelef u koateer-pən pīret e pesin kitiah moatun. ²¹ Kən io Neti Etəmim oekəike mīmīs məmə inu Naə Rəha Uhgīn təmən mihin ne, mətə kəsi o suah əh kəut kəsue itəm otegəhan-in-pən io Neti Etəmim. !Təməwir əm məmə in təməsaiir-pə-mən!”

Iesu ne kəmotagwən e lafet rəha Nuhagego-inən

(Mat 26:26-30; Luk 22:15-20;

1 Kor 11:23-25)

²² E nian kəmoatagwən, Iesu təmos pīret məfak mən tagkiu ron kəm Uhgīn, kən məmkaš mos-ipən kəm ilat məmə, “Otos, inu nīpətīk.” ²³ Matīg mos mīn kap wain məfak mən tagkiu ron kəm Uhgīn, mos-ipən kəm ilat, kən ilat rafin kəmotənīm-pən lan. ²⁴ Kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “Inu nītak itəm tatol məmə nənīəkīsən rəha nasitūən in tatətul matəmegəh. Nītak u okəhtag o netāmīm tēpət məmə otafəl rəkīs rəhalat təfagə rat mīn. ²⁵ Ekātən pahrien kəm itəmat məmə oekəsənīm mīnən wain u mətəarus-pən oepənənīm mīn ikin Uhgīn otərəməmə ikin.” ²⁶ Kən motan napuən, uarisīg kəpanotiet motuwīn əpəh Nitot Rəha Nīg U Olif.

Iesu təmən-iarəp məmə

Pita otəpanən məmə in

təruu Iesu

(Mat 26:31-35; Luk 22:31-34;

Jon 13:36-38)

²⁷ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Itəmat rafin un onəpanotagīm-tənīn io mətə-inu, Naoa Rəha Uhgīn tīnəmən rəkīs mihīn aupən məmə Uhgīn otəpanoh etəmīm rəha nehman sipsip mīn, kən sipsip mīn okotaiu kitiah kitiah. ²⁸ Mətə o nian oekəmegəh mīn, ekaupən-in itəmat muwīn əpəh Kalili.”

²⁹ Mətə Pita təmə, “Nat əpnapīn ilat rafin okotagīm-tənīn ik, mətə io əm un okol ekəsagīm-tənīnən ik.”

³⁰ Kən Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “Iatən pahrien kəm ik məmə o lapīn huə, nian mənīg otəsīmənən əh mau kəiu, kən ik onakən mau kīsil məmə nəkəruu io.”

³¹ Mətə Pita təmən əskasik məmə, “Nat əpnapīn ekəkəike mīmīs kilau mīn ik, okol ekəsənən məmə ekəruu ik.” Kən rəhan rafin netəmīm kotən mīn tahmen e Pita.

Iesu təmuwīn matəfak

əpəh Ketsemani

(Mat 26:36-46; Luk 22:39-46)

³² Kən lapīn kəmotuwīn əpəh kəmahwīnu ikin kit, nərgīn u Ketsemani, kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Otəpələh u ikin-u, pəs ekuwīn məfak.”

³³ Kən mit Pita, Jemes ne Jon motuwīn, kən nākin tīnatahmə pīk, kən tīnəto tərət agīn. ³⁴ Kən məmə, “Nīkīk tītahmə pīk, kən iuəhkīr ekīmīs lan. Atəhaləpələh u ikin-u matəhalaiir.”

³⁵ Kən muwīn məsīn mīn meiuaiu morīn e nīsīp matəfak məmə, “Okəmə suatīp kit mīn əh-īkin, pəs nian əfīgəm u otəsūwamən ron io.” ³⁶ Kən matəfak məmə, “Apa,” (u nīpətīn təmə rəhak tata), “ik nəkītun nolən natīmnat mīn rafin. Awe, os-irəkīs nahmən mīn u itəm okəpanotuwa. Mətə əsolən rəhak nətəlīgən, mətə ol nat naka itəm ik əm nakolkeike.”

³⁷ Kən mītəlīg-pa mətə rəhan etəmīm mīləhal kīnəhlapīl. Kən tən-ipən kəm Pita məmə, “?Saimon, nakatapīl, o? ?Tahro nəsaīrən-tu aua kitiah əm?” ³⁸ Kən mən-ipən kəm iləhal məmə, “Onakəhlaīr mətəhaləfak matəhalehm wīr məmə onakəsəhaluwīnən e nelmi ios-īpən-os-īpən. Nīkitaməhal tolkeike, mətə nīpətītəməhal təpuu.”

³⁹ Kən təmapəs mīn iləhal, mītəlīg-pən mīn matəfak matən əm nat kitiah. ⁴⁰ Kən mītəlīg-pa mīn, mətə kīnəhlapīl mīn, mīnəhaləruu nāīrən, kən mīnəhaləruu mīn məmə okəhalən-īpən naka kəm in.

⁴¹ Təmuwīn mīn kən mītəlīg-pa mau kīsil, mətə kətəhlapīl, kən təmən-ipən kəm iləhal məmə, “?Nakatəhlapīl əh mətəhlaimeg? !Nahmen! Nian tīnuwa məmə io Netī Etəmīm okegəhan-in-pən io e nelmi netəm nol təfagə rat. ⁴² !Halətul-ta, kotuwīn! Əhaləplan, etəmīm u tategəhan-in-pən io, in tatuwa.”

Tīkīmīr mīn rəha Iesu kəmotaskəlīm in

(Mat 26:47-56; Luk 22:47-53;

Jon 18:3-12)

⁴³ Iesu təmatahghat əh, kən Jutas in e netəm tuelef rəhan mīn tītaupən-in nīmanīn netəmīm. Neen kotəmīk naip rəha nəluaginən, ne kəsou-əsou motuwa. Netəm mīn un, prīs asol mīn, ne iəgətan mīn rəha Lou, ne netəm-iasol rəha netəm Isrəl kəmotahl-īpa ilat.

⁴⁴ Suah un tategəhan-in Iesu kəm ilat tīnəmən rəkīs kəm ilat məmə, “Suah əh oekətūlīm-pən lan u, nəkotītun əm məmə suah əh in əh. !Nakotaskəlīm motos motuwīn motaskəlīm wīr!”

⁴⁵ Kən əmun Jutas təmuwa iuəhkīr o Iesu, kən mən məmə, “Iəgətan,” kən mətūlīm-pən lan.

⁴⁶ Kən netəm mīn əh kəmotuwa motaskəlīm tīəkīs. ⁴⁷ Mətə ilat kit rəha Iesu təmatətul iuəhkīr olat təmew rəhan naip e nəmeen mətatīp rəkīs matəlgi slef kit lan rəha prīs asol agīn.

⁴⁸ Kən Iesu tāmə, “?Tahro nakotəmik naip asol rəha nəluaginən ne kəsou-əsou motuwa māmə onakotilas io? ?Nikitəmat təht māmə io emit netənim muwin kotəluagin o kapman, o kəm-naka io iohamnu itəm kit? ⁴⁹ Nian min rafin kitat min itəmat əpəh e Nimə Rəha Uhgın ekatəgətun netənim ikin. ?Kən nakotəhro məsotəkəlimən io? Məto nat Naoa Rəha Uhgın tāmən, otəkəike muwa mol nıpahrienən lan.”

⁵⁰ Kən rəhan min rafin netənim kinotəpəs in, kən motəgim-tənin. ⁵¹ Kən etəm aluə kit itəm təməlkəhau-in nıməhan kit, matuarisig-in Iesu, kən netənim neen kəmotilas, kiləs-ərəpən lan, ⁵² kən rəhn nıməhan tikis, taiu piəpiə əm magim.

Iesu təmətul e nıganəmti kaonsel min

(Mat 26:57-68; Luk 22:54-55, 63-71; Jon 18:13-14, 19-24)

⁵³ Kən titalugin əh, kəmotəs Iesu motuwin əpəh ima pris asol agin u katuəfimin rafin pris asol min, ne iəgətun min rəha Lou, ne netəm-iasol rəha netəm Isrel ikin. ⁵⁴ Kən Pita tan təlig-təlig muarisig-in ilat muwin əpəh latuənu ima pris asol agin ikin. Kən təmuwin əpəh e iat matəpələh ilat mopaəl min rəha pris asol agin moatəto nigəm. ⁵⁵ Kən pris asol min ne netənim rafin rəha kaonsel kəmoatəgəs-in nıpəgnəmtin min neen e Iesu māmə okotəhamnu ron. Məto kəsotəhmən kit ne. ⁵⁶ Kən netənim tēpət kəmotəiua e Iesu, məto rəhalat nəghatən tətaiu pisin-pisin.

⁵⁷ Kən neen kotətul motəiua lan māmə, ⁵⁸ “Emotəto tāmən māmə otərəkin Nimə Rəha Uhgın u netənim əm kəmotol e nelmilat, məto e nian tatol kisl lan, təpaniləkin min nitəin u kəsolən e nelmıtəm.” ⁵⁹ Kəmotən nəhlan məto ilat min, rəhalat nəghatən tətaiu pisin-pisin.

⁶⁰ Kən pris asol agin təmətul əpən-in ilat kən mən-ıpən kəm Iesu māmə, “? Tahro nəsəghatən? ?Tahro e nəghatən min əh itəm koatən-ıarəp tətılas pikən ik?”

⁶¹ Məto Iesu təpnəpin əm məsəghatən, kən pris asol agin apon tāmən-ıpən min māmə, “? Tahro? ?Ik Mesaea u Neti Etəm katənwiwi?”

⁶² Kən Iesu tāmə, “!Əwəh, io u! Onəpanotəhm io Neti Etənim ekatəpələh e rəhn matip Uhgın u nahgın tēpət, kən panotəhm min io e nəpuə e neai ekatuwa.”

⁶³ Kən pris asol agin tearəsin rəhan natimnat məto-inu nıkin təmərət o nəghatən rəha Iesu, kən māmə, “Okəsotəgəs-in minən suah kit māmə otən min nat kit lan. ⁶⁴ !Ninəmotəto rəkis tatəghat rat e Uhgın! ?Nakotəhrətəlig? ?Okotəhro suah u?” Kən ilat rafin kəmotən māmə otəkəike mımıs.

⁶⁵ Kən kəmotol mılə e Iesu, kən neen kəmotəgəh lan, neen kotəlis nıganəmtin motəh kən motəmə, “!Ei, ik ien rəha Uhgın! !Ən-tu māmə pah u təmoħ ik!” Kən mopaəl min rəha pris asol agin kəmotəm.

Pita tāmən māmə

in təruru Iesu

(Mat 26:69-75; Luk 22:56-62;

Jon 18:15-27)

⁶⁶ Kən Pita təmətən əh əpəh ləhau e iat. Kən slef pətan kit rəha pris asol agin təmuwa.

⁶⁷ Kən məplan tatəto nigəm, kən təmısilu wir māmə, “Ik min itəmlau Iesu etəm Nasaret nəmatuan.”

⁶⁸ Məto Pita tāmən-ıamnin, kən māmə, “!əkəruru nat un nakatən,” kən muwin matətul əpəh e ket rəha iat. Kən mənıg kit təmımnən.

⁶⁹ Kən pətan un tēmehm min ikin əh, kən mən-ıpən kəm netəm kotətul əh-ıkin māmə, “Suah u in ilat kit.” ⁷⁰ Məto Pita tāmən-ıamnin min.

Kən təsuwəhən, netəm kotətul əh-ıkin kəmotən-ıpən min kəm in māmə, “Nıpahrienən, ik min ilat kit məto-inu ekotıtun māmə ik etəm Kalili.”

⁷¹ Məto tınətuoun maun-in nərətən min koatısi-pən o Uhgın moatuwa ron okəmə teiua. Kən təmos noanawıl māmə, “!İəkəruru suah əh nakotəghat-in!”

⁷² Kən roıu agin-əh min mənıg tımınən min, kən nıkin tınəht nəghatən rəha Iesu māmə tāmən min lan māmə, “Mənıg otəsimnənən əh mau kəıu, kən ik onakən mau kisl māmə nəkəruru io.” Kən Pita tınəto tərət kən mətasək.

15

Iesu təmətul e

nıganəmti Pailat

(Mat 27:1-2, 11-14; Luk 23:1-5;

Jon 18:28-38)

¹ Kən laulaugin agin pris asol min, ne netəm-iasol rəha netəm Isrel, ne iəgətun min rəha Lou, ne netənim min rafin rəha kaonsel kəmotuəfimin ilat min, kən moatələhəu nəghatən

kit mämә okotohamnu Iesu. Kәmotәn-ipәn kәm netәmim neen mämә okotalis Iesu kәn motit motuwin motahlman-pәn e nelmi Pailat, u kapman asol rәhalat. ² Kәn Pailat tәmәtapәh ron mämә, “?Ik kig rәha netәm Isrel?” Kәn mәto Iesu tәmә, “Ik nәmәn mihin.”

³ Kәn pris asol min kәmotәn-iarәp nolәn tәpәt lan. ⁴ Kәn Pailat tәmәtapәh ron mämә, “? Tәhro nakәsuhalpinәn? ?Nәmәto kәmotәn nipәgnәmtin tәpәt lam?”

⁵ Mәto Iesu tәsәghat minәn, tәmәnpәrin әm, kәn Pailat narmin tәmiwig ron.

Pailat tәmәn mämә Iesu otәkәike mimis

(Mat 27:15-26; Luk 23:13-25;

Jon 18:39–19:16)

⁶ E nup min rafin, nian katol lafet lan rәha Nuhagego-inәn, nolәn rәha kapman u Pailat mämә in otahl-iarәp suah әnpәrin әm kit e kalapus, suah kit itәm netәm Isrel kәmoatәn. ⁷ Kәn suah kit u, nәgin u Parapas, tәtatig e kalapus ilat in min neen, mәto-inu kәmototohamnu etәmim e nian kәmatәmou o kapman. ⁸ Kәn nimanin netәmim kәmotuwa o Pailat motәn-ipәn kәm in mämә otol әm nat kitәh tahmen-pәn e itәm tatol nian min, mahl-iarәp suah kit e kalapus.

⁹ Kәn Pailat tәmәtapәh olat mämә, “? Nakotolkeike mämә ekahl-iarәp kig rәha netәm Isrel?” ¹⁰ Tәmәn nәhlan mәto-inu in tinitun rәkis mämә pris asol min kәmotos-ipәn Iesu e nelmin mәto-inu kotetәhak.

¹¹ Mәto pris asol min kәmotәkәike kәm nimanin netәmim mämә okotәuhlin nәtәligәn rәhalat. Kәn ilat kәmotәtapәh o Pailat mämә otahl-iarәp Parapas, mәto sanәmә Iesu. ¹² Kәn Pailat tәmәtapәh olat mämә, “? Mәto ekәhro e suah u itәmat nәmotәmә in kig rәha netәm Isrel?”

¹³ Kәn kәmotagәt әfәmәh mämә, “!Okәht-ipәn e nig kәmәluau!”

¹⁴ Kәn Pailat tәmәtapәh min olat mämә, “? Nolәn tәrat naka u suah u tәmol?” Mәto kәmotagәt әfәmәh min mämә, “!Okәht-ipәn e nig kәmәluau!”

¹⁵ Kәn Pailat tәmolkeike mämә otol nikilat, kәn mahl-iarәp Parapas, kәn mәhlmәn-pәn Iesu e nelmi rәhan mopael min mämә okotalis motәtu-pәr e nig kәmәluau.

Mopael min kәmoatol

milә e Iesu

(Mat 27:27-31; Jon 19:2-3)

¹⁶ Kәn mopael min rәha Pailat kotilәs Iesu motuwin әpәh imә e nimә asol rәha kapman, katәn mämә Praetorium. Kәn kәmotaun-in rafin mopael min kotuwa kitәlau lan. ¹⁷ Kәn motuwin-in-pәn kot әsia tahmen әm e kot rәha kig, kәn motuarin-uarin nol itәm tol nihlәn-nihlәn motol hat lan itәm tahmen e hat rәha kig, kәn motәfauin-pәn kәm in. ¹⁸ Kәn motol milә lan motәmә, “!Itәmat ekotos-ipinә nisialian kәm ik, kig rәha netәm Isrel.” ¹⁹ Kәn motoh rәhn-kapә e noanig, motagәh lan, motisin nulilat mämә koatos-ipәn nisialian eiuan kәm in. ²⁰ Nian kәmotahkul rәkis lan, kәn motapeg rәkis kot әsia un, kәn motuwin-in-pәn әh rәhan natimnat, kәn motit motuwin mämә okotәht-ipәn e nig kәmәluau.

Kәmәht-ipәn Iesu e

nig kәmәluau

(Mat 27:32-44; Luk 23:26-43;

Jon 19:17-27)

²¹ E suatip, kәmotehm suah kit etәm Saerin, nәgin u Saimon. In tata rәha Aleksanta ne Rufas. Tatuwin Jerusalem, kәn moatәkәike kәm in mämә otilәs nig kәluau. ²² Kәn kәmotit Iesu motuwin әpәh ikin kit katәn mämә, Kolkota, u nipәtin tәmә Louipil-uipil. ²³ Kәn kәmotos-ipәn wain u kәmol pilәh-pilәh ilau mәrisin u mir mämә otәnim pәs tәsәtәn nәhmәәn e nipәtin, mәto tapәs nәnimәn.

²⁴ Kәn kәmotilәs Iesu motuwin motәht-ipәn e nig kәmәluau. Kәn motor rәhan natimnat moturin tais ron mämә pah otos. ²⁵ Kәmәtu-pәr Iesu e nig kәmәluau e nain kilok laulaugin, ²⁶ kәn motәtә-rәkis nipәgnәmtin u kәmotehm lan mämә, IN KIG RӘHA NETӘM ISREL, kәn motәht-ipәn nәghatәn un e rәhan nig kәmәluau. ²⁷ Kәn etәmim kәiu itәm kәtuәluagin o kapman mәtioh netәmim, kәmәtu-pәr ilau e nig kәluau, kit e nikalin matip, kit e nikalin mol.*

²⁹ Kәn netәmim itәm kotaliwәk e suatip, moatanu-anu rәhn-kapәlat kәm in moatol milә lan motәmә, “Ei, ik nәmәn mämә onakәrәkin Nimә Rәha Uhgин kәn nian tatol kisil lan u, nәpanilәkin min in pisin. ³⁰ Eiuiu-tu e nig kәmәluau un, mosmegәh atip-tu lam.”

15:1: Luk 22:66

15:5: Aes 53:7; Mak 14:61

15:11: Wәk 3:13-14

15:21: Rom 16:13

15:24: Sam 22:18

* 15:27: E kopi oas min tәpәt rәha Niutesteman itәm kәmәtә e nәghatәn Kris aupan, ves 28 tika.

15:29: Sam 22:7;

109:25; Mak 14:58

³¹ Pris asol min ne iagətun min rəha Lou kəmotol əm nat kitiəh motalah-əmnu motəmə, “Təmasitu e netənim tepət, məto okol təsasitu atipən lan. ³² Təwir pəs kitat kotəhm-tu Mesaea u, kig rəha netəm Isrel, oteiuaiu e nig kəməluau pəs kitat koatəplan motahatəlan.” Kən etənim mil u katəhaləkul iləhal Iesu kinatun min nəghatən rat lan.

Iesu tinimis

(*Mat 27:45-56; Luk 23:44-49;*

Jon 19:28-30)

³³ Kən e tuelef klok mətoarus-pən tri klok, nəpinəpən təmeiuaiu mirəfin nat. ³⁴ Kən e tri kilok Iesu təmagət əfəməh məmə, “!Eloi, Eloi! ?Lama sapaktani?” Nipətən rəhan nəghatən təmə, “!Uhgın rəhak, Uhgın rəhak! ?Təhro nakatəpəs io?”

³⁵ Netənim neen kəmoatətul əh-ikin kəməsotətə wirən nəghatən un, kəmotən məmə, “Haləto-tu. Tətaun Elaija.” ³⁶ Kən ilat kit təmai u muwin miuw-pən wain u tagin e nat kit tame-ame tahmen e katən, maru-pər e nuwig tuwin o Iesu məmə otənim. Kən məmə, “Pəs-tu kotəhm-tu məmə Elaija otuwa miləs-iahau, o kəp.”

³⁷ Məto Iesu təmagət əfəməh min, kən rəhan namegen tiet.

³⁸ Kən əpəh e Nima Rəha Uhgın, niməhan itəm tatakulosig-in İkin Tasim Agin İkin, təməhəp məsin kəiu əpəh ilis mətoarus-pə əpəh ləhau. ³⁹ Kən etəm-iasol rəha mopael min itəm təmatətul e nikali Iesu, təməhm məmə tənimis min-nulan, kən in təmən məmə, “! Nipəhriənən, suah u in Neti Uhgın pəhriən!”

⁴⁰ Nipitan neen kəmoatətul isəu motasipa moatəhm. İlat neen u Meri Maktala, ne iahunin iti James əkəku ne Joses, ne Salome. ⁴¹ İləhal kəmatəhalətəu-pən Iesu nian təmətatig Kalili, mətəhəlasitu lan. İlat nipitan tepət kəmotər kan əpəh Jerusalem ilat Iesu.

Josep təməhluəig-in Iesu

(*Mat 27:57-61; Luk 23:50-56;*

Jon 19:38-42)

⁴² Kən nian əh Iesu tənimis lan, in nian rəha nol əpen-əpenən natimnat rəha Sapat, kən olawigin nian rəha Sapat, kəsələn wək lan. Tinehnaipən, ⁴³ Josep in etəm Aramatia tinuwa. In etənim kit rəha kaonsel itəm katisiai-in. In nikin təməht pik nəməməgəən rəha Uhgın. Kən təməsəginən muwin ima Pailat İkin matətapəh-in nipətə Iesu. ⁴⁴ Nian Pailat təməto məmə Iesu tinimis rəkis, kən təmətə maun-in etəm-iasol rəha mopael min matətapəh ron məmə, “?Katən pəhriən məmə Iesu tinimis rəkis?”

⁴⁵ Məto etəm-iasol rəha mopael min təmə, “Nipəhriənən, tinimis rəkis.” Pailat təməto nəghatən un kən meğəhan-in-pən nipətə Iesu kəm Josep. ⁴⁶ Kən Josep təmuwin mos-nəmtin niməhan ruən kit muwa miləs-iahau Iesu e nig kəməluau malpin lan, miləs muwin mələhəu-pən e nipəg kəpiel u kinəmel rəkis məmə okol suwit İkin. Kən məsəpəlpəlin-pən kəpiel asol kit mahtəsig-in-pən nipəg kəpiel un lan. ⁴⁷ Kən Meri Maktala ne iahunin iti Joses, ilau kəmuəplan İkin-u kəmələhəu-pən Iesu İkin.

16

Iesu tinəməgəh

e rəhan nimisən

(*Mat 28:1-8; Luk 24:1-12;*

Jon 20:1-10)

¹ Nian rəha Sapat tinuwa minuwın rəkis, kən Meri Maktala ne iahunin iti James, ne Salome kəməhalos-nəmtin nat pien-pien min u nəmiəwilat təwir məmə okəhalol-pən e nipətə Iesu. ² Ləulaugin agin mit tinatər e Sante, pətan miləhal un kəmətəhaluwın e suwit. ³ Nian kəmətəhaluwın e suatip kən mətəhalən kəm iləhal min məmə, “?Karmə pah otasitu etəhal məhuin rəkis kəpiel asol əpəh e nipəg kəpiel?” ⁴ Məto-inu kəpiel əh kəpiel asol. Məto nian kəməhaluwa iuəhkir; məhələtag-pən məhələplan kinəhuin rəkis kəpiel.

⁵ Kəməhaluwın imə e nipəg kəpiel məhələplan etəm aluə kit tatəpələh e rəhləhal-matip, tatuwın e kot əfəməh ruən kit, kən iləhal kəməhlaut pik ron. ⁶ Kən təmən-ipən kəm iləhal məmə, “Səhaləgin pikən. Nətəhələam-in Iesu etəm Nasaret, etəm kəmətu-pər e nig kəməluau, məto in tikə u İkin-u roiu. In tinəməgəh rəkis e rəhan nimisən. Hələhm-tu nəmeen u kəmələhəu-pən İkin. ⁷ Kən roiu onəkəhaluwın məhələn-ipən kəm rəhan min netənim məsəhaləpəsən Pita, məmə in otaupən matuwın Kalili, kən onəkətuərisig-in motuwın motəhm əh-ikin məmə inu tinəmən rəkis mihin ne kəm itəmat.”

⁸ Kəməhləu məhəliet e suwit məhlagim, məto-inu kinəhaləgin pik mətəhəlasip. Kən məhəluwın məsəhalənən nat kit ne kəm netənim məto-inu kinəhaləgin pik.

[Nəghatən rəha Mak təmol namnun ikin-u kən netəm pisin kotilpin ves 9 mətoarus-pən ves 20]

*Iesu təmiet-pa
o Meri Maktala*

(Mat 28:9-10; Jon 20:11-18)

⁹Nian Iesu tənəmegəh min e Sante laulaugin agin, kən maupən miet-pa o Meri Maktala, aupən tənəhg-iarəp narmin rat sepin lan. ¹⁰Kən Meri təmuwin mən-ipən kəm rəhan min netəmim itəm kəmotan ilat min ilat aupən, məto nikilat titəhmə pik kən motasək. ¹¹Məto nian kəmotəto məmə Iesu tinəmegəh rəkis e rəhan nīmisen, kən miet-pa o pətan əh, məto ilat kəməsotənən nīpahrienən lan.

*Iesu təmiet-pa o rəhan etəmim mil kəiu
(Luk 24:13-35)*

¹²Uarisig, Iesu təmiet-pa o etəmim mil kəiu kəmiasipən Jerusalem mətian e suatip, məto e nian əh nīpətin təmol pisin. ¹³Kən ilau kəmiatəlig min mian muən-ipən kəm ilau min neen, məto ilat kəməsotən minən nīpahrienən elau.

*Iesu təmiet-pa o
rəhan netəm lepin*

(Mat 28:16-20; Luk 24:36-49; Jon 20:19-23; Wək 1:6-8)

¹⁴Kən uarisig, Iesu təmiet-pa min o rəhan netəm lepin nian kəmotəgwan matəhai ilat məmə, "Itəmat nəkəsotəhatətəən lak, rəhatəmat-kapə tiəkis pik." Təməhai ilat məto-inu kəsotəhatətəən e netəm kəmotəhm məmə tinəmegəh rəkis e rəhan nīmisen.

¹⁵Kən mən-ipən kəm ilat məmə, "Otuwin motən-iarəp Namnusən Təwir kəm netəmim min e nitən min rafin. ¹⁶Etəm otəto Namnusən Təwir təhatətə lan kən mol bəptais, Uhgın otosmegəh. Məto etəm təsəhatətəən lan, Uhgın otol nalpinən asol kəm in. ¹⁷Kən netəm okotəhatətə lak, Uhgın otol ilat kətol nat pispis min. Okotəhg-iarəp narmin rat tepət e nərgək, kən motəghat e nəghatən ik pisin pisin min. ¹⁸Ilat kotitun naskəlīmən sinek u tatus itəm, motitun nənimən nat kətakonə lan, məto okol təsərəkīnən ilat. Ilat motitun nələhəu-pənən nelmilat e netəm kotimis kotəmegəh."

*Iesu tinər matuwın e neai
(Luk 24:50-53; Wək 1:9-11)*

¹⁹Kən nian İərəməərə Iesu tinəghat rəkis kəm rəhan min netəmim, kən Uhgın tinos minuwın e neai, kən in tatəpələh e nikali Uhgın matip, ikin rəha nəsanənən ne nisialin. ²⁰Kən rəhan min netəmim kəmotiet motuwın motamnus-iarəp rəhan nəghatən əpəh ikin min rafin. Kən İərəməərə tətasitu elat matol nəmtətin tepət. Kən nəmtətin min əh koatol nəfigəmən məmə rəhalat nəghatən in nīpahrienən.

Luk Nammusən Təwir Rəha İesu Kristo Itəm Luk Təmətə Nəghatən əkuəkir rəha naoa u Luk

?Pah təmətə naoa u? Luk təmətə naoa u. In sənəmə etəm tuelef kit rəha İesu, məto in fren wir kit rəha Pol, kən təmalıwək tēpət ilau Pol. In sənəmə etəm İsrəl, in İaihlua əm kit, məto in İəfak kit. In tokita kit itəm təmol wir sikul. In təməplan wir natımnat itəm kəmotıet e nəmegəhən rəha İesu. In təmətə naoa mil u: Nammusən Təwir Itəm Luk Təmətə, ne Wək Mın Rəha Aposol Mın.

?Təmətə tatuwin kəm pah? Təmətə naoa u tatuwin kəm rəhan kit fren, nərgın u Teofilas. Nıpəti nərig u məmə, “Etəmim itəm tolkeike Uhgın.” Luk təmətə naoa u tatuwin o suah u, məto in titun məmə İaihlua mın tēpət okotafın.

?Nəmegəhən təhro nulan nian təmətə? Netəmim tēpət, nıkilat təht məmə Luk təmətətig Rom o Sisaria nian təmətə naoa u. E nian əh, nammusən tēpət e İesu təmitəlau.

?Təmətə naoa u o naka? Luk tolkeike məmə otətə namsu kit itəm tətuatıp məhag-əhag wir e nəmegəhən rəha İesu. Kən in təməghat ilat netəm kəmotaliwək ilat İesu moatəplan wək rəhan. Nian təmətə rəkis rəhalat nəghatən, kən Luk təmətə naoa u. In tolkeike məmə otəgətun məmə İesu in etəm pahrien kit, məto in təməsolən nolən rat kit. Kən in Uhgın, kən in İosmegəh.

¹ Teofilas, ik etəm-iasol katisiai-in ik.

Netəmim tēpət kəmotalkut pik məmə okotətə rəkis ətuatıp nammusən rəha natımnat mın itəm Uhgın təmol ilugin itimat. ² Kəmotətə rəkis natımnat itəm netəmim neen kəmotən, netəm mın əh kəmotatig e nian rəha nətuounən rəha natımnat mın əh, kən ilat kəmotəhm ətuatıp e nıgənəmtilat natımnat mın əh, kən moatən-iarəp. ³ Kən io emıtəp wir nəghatən mın lan məmə ekıtun wir natımnat mın əh e nətuounən rəhan, kən roiu rəhak nətəligən məmə təwir io mın ekətə rəkis ətuatıp natımnat rafın mın əh məmə onakatafın. Ekətə ətuatıp natımnat itəm kəmotəupən, kən natımnat itəm kəmotuarisig. ⁴ Ekolkeike məmə ekən natımnat mın əh kəm ik məmə nəkitun ətuatıp nıpahrienən rəha nammusən itəm kəmən rəkis.

Nagelo təməghat-in naiirən rəha Jon Baptais

⁵ E nian rəha suah kit, nərgın u Herot Asol, kig rəha Jutia, inəh pris kit nərgın u Sekarəea. In kit e pris mın kətaun-in ilat məmə, Pris mın rəha Apia, u təmisi-pən e noanol rəha pris u Aron aupən ikın. Rəhan pətəguıhl, nərgın u Elisapet, kən in mın təmisi-pən e noanol rəha pris u Eron. ⁶ Kən ilau kuətuatıp e nıgənəmtilat Uhgın, kən e nian rafın katıətəu-pən wir nolən rəha Lou ne nəghatən mın rəhan, kən məsuərəkınən kit. ⁷ Məto nətlau tikə məto-inu Elisapet, in təməseməkən mətoahgın mınıpitəguıhl, kən ilau kərən kınuəguıhl.

⁸ Kən nian ətuatıp tınuwa məmə, Pris mın rəha Apia okotuwin e Nımə Rəha Uhgın motol rəhalat wək. Kən Sekarəea, in mın təmuwin mol wək rəha Uhgın. ⁹ E nolən rəha pris mın, ilat koatərakın kəpiel əkaku mın kotahmən-pən e taes məmə okotegəs-in məmə otəgətun pah otol wək e Nımə Rəha Uhgın məmə otuwaan nat pien-pien itəm tatuwin kəm Uhgın. E nolən əh təməgətun Sekarəea. ¹⁰ Kən e nian itəm təmuwin imə matuwaan nat pien-pien, nımanın netəmim tēpət koatətul ihluə katəfak.

¹¹ Kən nagelo kit rəha Uhgın tıet-arəpa ron matətul əh e rəhan matıp ikın, itəm katıuwaan nat pien-pien mın ikın. ¹² Kən nian Sekarəea təməplan, kən narmin təmiwig mətasıəp mınəruu əfəməh nat, kən nəgınen təmərioah e nıkin. ¹³ Məto nagelo təmən-ıpen məmə, “Sekarəea, əsəgınen, məto-inu Uhgın tınətə rəham nəfakən. Kən rəham pətəguıhl Elisapet otıləs nətin kit ıerman. Kən onakəkəike maun-in nərgın məmə Jon. ¹⁴ Kən onakətə təwir kən magien, kən netəmim tēpət okotəgıen o naiirən rəhan, ¹⁵ məto-inu in otıwa etəm-iasol e nıgənəmtilat İərəmərə. Kən in otəsənımən wain ne nənımən əskasik mın. Kən Narmin Rəha Uhgın otərioah e nəmegəhən rəhan, nian otətətig əh e nərpı rəhan mama, matıwin əm nulan nian rafın. ¹⁶ Kən in otıuw-pa netəm İsrəl tēpət kotıtəlig-pa o İərəmərə, Uhgın rəhalat. ¹⁷ Kən in otətəupən-in İərəmərə e narmin ne nəsanənən rəha Elaija məmə in otəuhlin nətəligən rəha tata mın koatıtəlig-pən mın o rəhalat nısuəlkələh mın, kən in otəuhlin mın netəm koatəht nəwıa Uhgın okotuwa mın e nenatıgən rəha netəm kotətuatıp. E nolən əh, in otol nəpen-əpenən o nəmegəhən rəha netəmim o nuwaman rəha İərəmərə.”

¹⁸ Kən Sekarəea təmən-ıpen kəm nagelo məmə, “?Oekəhro mın-nulan mıtun məmə nat u otıwa mol nıpahrienən? Məto-inu io enəguıhl rəkis, kən rəhak pətan tınıpitəguıhl mın.”

¹⁹ Kən nagelo tāmən-ipən kəm in məmә, “Io, nərgək u Kapriel, kən io iatətul e niḡanəmti Uhgın e nian rafin. Kən in təmahl-ıpa io məmә ekuwa maghat kəm ik, kən mən-ıpınә namnusən təwir u. ²⁰ !Ətəlig-in-tu! Naməm oteko kən onakəsagətən mətəarus-pa nakehm nıpəti nəghatən u, mətə-inu nəməsənən nıpahrienən e rəhak nəghatən. In otuwa mol nıpahrienən e nian ətuatıp rəhan.”

²¹ Kən e nian əh, netəmim kəmoatəsahgin Sekarəea, kəmoatətəlig-in məmә təhro tınan tinuwəh-pik nəhlan e Nimə Rəha Uhgın. ²² Kən nian in təmuwa ihluə, mətə tınəruru nəghatən, kən ilat kınōtıtun məmә in təmehm nat kit tahmen e napılaiirən. In təmasgawın-asgəwın əm e nelmin kəm ilat, məsagətən mətə-inu namən təmeko.

²³ Nian rəhan wək rəha pris e Nimə Rəha Uhgın tınol namnun, kən in təmıtəlig-pən latuənu. ²⁴ Kən təsuwəhən, rəhan pətaguihl tınəpəs məwig e suakəku. Kən e məwig faif, pətaguihl u in təmatahluəig əm latuənu, ²⁵ kən in təmən məmә, “Inu wək əm rəha İərəməra. Aupən ikin, nətik tikə kən etaulis. Mətə roiu əh, Uhgın təmol təwir ron io, kən nıkin tagien məmә ekilas nətik, kən io esaulis minən e niḡanəmti netəmim.”

Nagelo tāmən-ıarəp məmә İesu otaiir

²⁶ Nian Elisapet tınəpak-əpak minos məwig sikis, Uhgın təmahl-ıpən rəhan nagelo, nərgin u Kapriel, məmә in otuwın e nıtən Kalili e taon kit, nərgin u Nasaret. ²⁷ In təmos nəghatən kit matuwın rəha pətan kit itəm iərman təsuwınən əh mehm, mətə kınən rəkis məmә okos rəhan kətim kən mə rəha suah kit, nərgin u Josep. In mıpi Kig Tefit rat. Kən pətan əh, nərgin u Meri. ²⁸ Kən nagelo təmuwın met-arəpən, kən mən kəm in məmә, “Təwir, Meri. Uhgın təmaləhəu rəhan nəwirən kəm ik, kən mətatıg itəmlau min.”

²⁹ Mətə Meri tınatəruru əfəməh nəghatən əh, kən nıkin tınatəht pik məmә nıpəti nəghatən əh təhro. ³⁰ Kən nagelo tāmən-ıpən kəm in məmә, “Əsəginən, Meri, mətə-inu Uhgın təmıtəpən məmә in otawte-in rəhan nəwirən kəm ik. ³¹ Kən inəh, ik onakəpəs-in məwig e nətim kit, kən mıləs iərman. Kən onəkaun-in nərgin məmә İesu. ³² In otuwa etəm-iasol kən etəm kəike, kən okaun-in məmә Nəti Uhgın İlis Agin. Kən İərəməra Uhgın otol in tuwa Kig, təhmen-pən əm e tıpin rat Tefit. ³³ Kən in otərəməra e noanol min rafin itəm koatısi-pən e Jekop, kən rəhan nərəməraən otatig lilin matuwın matuwın namnun tikə.”

³⁴ Kən Meri tāmən-ıpən kəm nagelo məmә, “?Oekəhro min-nulan mıləs suakəku kit okəmә esətəu-pənən əh iərman?” ³⁵ Kən nagelo tāmən-ıpən kəm in məmә, “Narmin Rəha Uhgın otuwa matıg lam, kən nəsanənən rəha Uhgın İlis Agin otəfətain ik. Kən inəh, suakəku onəkilas, okaun-in məmә in təmısi-pən o Uhgın, kən in Nəti Uhgın. ³⁶ Kən iatən kəm ik məmә ik kit Elisapet tınəpak-əpak rəkis in nətin kit iərman, nat əpnəpin in tınıpətaguihl rəkis. Kəmatən lan məmә pətaguihl itəm təseməkən, mətə roiu əh tınəpəs məwig sikis rəkis e nətin. ³⁷ Natımnat min u tatətəu-pən nəghatən rəha Uhgın məmә, “Uhgın tıtun nolən nətikmət rafin, kən nat kit təsiəkısən ron.” ³⁸ Kən Meri tāmən-ıpən məmә, “Əwəh, io pətan iolwək əm rəha İərəməra. Pəs in otol kəm io nat naka itəm ik nınən rəkis.” Kən nagelo təmapəs in, kən matuwın.

Meri təmalıwək matuwın məmә otətag Elisapet

³⁹ Uarisig lan təsuwəhən, Meri təmıet iman ikin malıwək uəhai əm matuwın əpəh ikin e nıtot min e taon kit rəha nıtən Jutia məmә otətag in kit Elisapet, ⁴⁰ kən in təmuwın latuənu rəha Sekarəea, muwın imə matən təwir kəm Elisapet. ⁴¹ Kən e nian Elisapet təmətə nəghatən rəha Meri, suakəku un itəm tətətig əpəh e nərpın təmout, kən Narmin Rəha Uhgın təmər e niki Elisapet. ⁴² Kən təmagət əfəməh məmә, “!Uhgın təmol təwir kəm ik taprəkis-in nıpitan min rafin, kən in otol təwir kəm suakəku itəm onəkilas! ⁴³ Ekısıtunən məmә o naka Uhgın təmol təwir kəm io min-nulan məmә mama rəha İərəməra rəhak təmuwa matıg io. ⁴⁴ İatan nəhlan mətə-inu e nian ematəto rəham nəghatən, kən suakəku un itəm tətətig əpəh e nərpik təmagien maut. ⁴⁵ Kən Uhgın otol təwir kəm ik mətə-inu nəmən nıpahrienən e nəghatən itəm İərəməra təməghat-in lam.”

Nəpən rəha Meri

⁴⁶ Kən Meri təmən məmә, “E nəmegəhən rafin rəhak, iatənwiwi İərəməra, ⁴⁷ kən nıkik tətəgien pik o Uhgın İosmegəh rəhak, ⁴⁸ mətə-inu io pətan iolwək əm rəhan itəm io nat əpnəpin əm, mətə nıkin tatəht io. Kən roiu ne matuwın, netəmim rafin okotən məmә Uhgın təmol təwir kəm io; ⁴⁹ mətə-inu Uhgın u nəsanənən rəhan in iahgin, in təmol nat pıspis min təwir pik agin kəm io, kən nərgin in tasim.

⁵⁰ Kæn in tətəsəkkitun netəm min u itəm koatisiai-in in, inu netəm rəha noanol min aupən ikin mətəorus-pa itəm rəha noanol min kasotairən əh.

⁵¹ In təmöl nat pispis min e nəsanənən e nelmin.

In təmahl-iarəp netəm kotalausit e nətəlign rəhalat.

⁵² In təmöl-iahau iərəməmə min e rəhalat nəərəməəən,

kæn in təmöləs-ipər netəm min u rəhalat nətəlign tejuaiu.

⁵³ Netəm itəm nəumis tatus ilat, in tətəgwən ilat e nəgwənən itəm təwir,

kæn netəm rəhalat nautə tərət, in tətahl-iarəp ilat kæn nat tikə e nelmilat.

⁵⁴ Uhgın təmasitu e noanol min rəha Isrel u rəhan iolwək min,

kæn təməsaluinən məmə otasəkkitun ⁵⁵ Epraham ne rəhan min noanol,

matuwın matuwın namnun tikə.”

⁵⁶ Kæn Meri tətətig ilau Elisapet mətəorus-pən məwig kisil, kæn in təmıtəlig-pən min əpəh iman ikin.

Naiirən rəha Jon Baptais

⁵⁷ Kæn nian ətuatip rəha Elisapet tinuwa məmə otemək lan, kæn təmöləs nətin iərman.

⁵⁸ Kæn netəmim itəm kotatig iuəhkır ron ne rəhan min noanol, kəmotəto namnusun əh məmə

Iərəməmə təmasəkkitun mol təwir pik kəm in nəhlan, kæn ilat kəmotuwa motol kitəh ilat min

məmə okotagien kələh. ⁵⁹ Nian suakəku əh tinos nian ilat eit, kæn ilat kəmotuwa məmə

okotəhg-ipən. Kæn iuəhkır kətaun-in nərgin məmə iahuni rəhan tata Sekarəea, ⁶⁰ mətə

rəhan mama tən məmə, “Kəpə. Okaun-in nərgin u məmə Jon.” ⁶¹ Kæn ilat kəmotən kəm in

məmə, “?Tahro? Rəham kit noanol tikə itəm kətaun-in nərgin əh Jon.” ⁶² Kæn kəmoatəghat

e noanelmilat moatətapəh o Sekarəea məmə in tolkeike məmə otaun-in-pən nərgin məmə

pah. ⁶³ Kæn in təmətapəh o nat kit məmə in otə rəkis nat kit lan, kæn təmətə-pən məmə,

“Nərgin u Jon.” Nian kəmotəhm, narmilat təmıwig pik ron.

⁶⁴ Kæn e nian əm əh, namən tinəg-ətuatip, kæn tinatəghat matənwiwi Uhgın. ⁶⁵ Kæn ilat

rafın itəm kotatig iuəhkır kəmotəgin. Kæn netəmim kəmotəghat-in natımnat min əh titəlau

ikin min rafın e narit min nitən Julia. ⁶⁶ Kæn netəmim rafın itəm kəmotəto namnusun əh, kæn

kəmoatətəlig-in əm, kəmoatətapəh məmə, “?Suakəku əh, otuwa etəmim naka?” Kəmoatən

min-nulan mətə-inu kəmotəplan əm məmə nəsanənən rəha Iərəməmə tətətig lan.

Sekarəea təmən-iarəp nəghatən itəm Uhgın təmos-ipən kəm in

⁶⁷ Kæn Narmin Rəha Uhgın təmər e niki Sekarəea, tata rəha Jon, kæn in təmən-iarəp

nəghatən itəm Uhgın təmos-ipən kəm in. Kæn təmən min-nulan məmə,

⁶⁸ “Pəs kotənwiwi Iərəməmə, u Uhgın rəha netəm Isrel,

mətə-inu in təmuwa məmə otasitu e rəhan min netəmim,

kæn təməmki-rəkis ilat e nelmi tikimir min rəhalat.

⁶⁹ In təmöləs-ipər iosmegəh təsanən itəm otosmegəh kitat,

in təmisi-pən e noanol rəha iolwək rəhan Tefit.

⁷⁰ Kæn in tahmen-pən əm e nəghatən u itəm Uhgın tinəmən rəkis kəm kitat e nəghatən rəha

ien min rəhan aupən.

⁷¹ In tinəmən-iəkis rəkis məmə otosmegəh kitat o tikimir min rəhatat ne netəmim rafın itəm

kotətəhau kitat.

⁷² In təmöləs-ipər iosmegəh əh məmə otasəkkitun pipi rat min rəhatat,

kæn təsaluinən rəhan nəghatən itəm in atip təmən e rəhan nəniəkisən rəha nasituən,

⁷³ inu nəniəkisən itəm təmən kəm pipi rat Epraham.

⁷⁴ In təmöləs-ipər iosmegəh əh məmə otosmegəh kitat,

kæn mİLəs-irəkis kitat e nelmi tikimir min rəhatat,

məmə nian min rafın e nəmegəhən rəhatat,

kitat kotitun nol wəkən rəhan e niğanəmti Uhgın, kæn məsotəginən,

⁷⁵ kæn kitat okotasim, kæn nəmegəhən rəhatat otətuatip e nian min rafın.

⁷⁶ “Kæn ik, nətik, okaun-in ik məmə ien rəha Uhgın Ilis Agin,

mətə-inu ik onakaupən-in Iərəməmə məmə onəköl əpen-əpenə e rəhan suatip.

⁷⁷ Ik onakən-iarəp kəm rəhan min netəmim məmə Uhgın otosmegəh ilat nian in otafəl rəkis

rəhalat təfəgə rat min.

⁷⁸ In otol mətə-inu, in tətəsəkkitun kitat matol təwir kəm kitat.

E nəsəkkitunən rəhan, Kristo otuwa otat tahmen-pən e mitgar təmər e neai,

⁷⁹ mətasiəgəpin kitat netəm koatətig e napinəpən ne əpəh ikin nimisən tatoh itəm ikin,

kən matit wir nelkitat e suatip rəha nəməlinuən.”

⁸⁰ Kən suakəku təmatepət e nīpətin, kən narmin rəhan təsənən. Kən nian rafin in tətətig əpəh ikin taruən-aruən ikin matəsahgin nian rəhan otuwa itəm otətuoun wək lan e niganəmti netəm Isrel.

2

Naiirən rəha Iesu (*Mat 1:18-25*)

¹ E nian min əh, suah kit etəm Rom, nərgin u Sisa Okastas, in tatəməməə nitən min rafin rəha Rom. In təmələhəu lou kit tətətig məmə okafin rafin netəmim itəm koatətig rafin əh-ikin. ² Inu nafinən netəmim itəm kəmaupən kol, kən Kuarinias in kapman rəha Siria. ³ Kən o nəghatan əh rəha nafinən, netəmim rafin kotəkəike moatitəlig-pən iməlat min ikin itəm kəmotaiir ikin məmə okafin ilat, kən kəte rəkis nərgilat e naoa rəha kapman. ⁴ Kən Josep ne Meri kəmiaiet e nitən Kalili e taon kit, nərgin u Nasaret, mian əpəh nitən Julia e taon kit, nərgin u Petlehem, imə Kig Tefit aupən. Ilau kəmian ikin əh məto-inu Josep in mipi Tefit rat.

⁵ Ilau Meri kətian məmə okos nərgilau. Kinəgətosig-in rəkis Meri məmə in otəpanətəu-pən Josep, kən Meri in tinəpək-əpək-in rəkis suakəku kit. ⁶ Nian ilau əpəh Petlehem, kən nian rəha Meri tinuwa məmə otəmək-in nətin. ⁷ Kən suakəku itəm in təmaupən maiir, in iərman. Kən təmalpin e nīməhan, mələhəu-pən e pokis kit itəm katələhəu-pən kras u nat megəh min kotəgwən-pən ikin. Təmol min-nəhlan məto-inu nīmə tikə məmə okuapil ikin, kən ilau kətuapil əm əh e nīmə rəha nat megəh min.

Iolwək e sipsip min ne nagelo min

⁸ Kən e nīkali Petlehem, iolwək e sipsip min koatehm wir rəhalat sipsip min lapin. ⁹ Kən nagelo kit rəha İərəməə təmīet-ərəpa olat, kən nəhag-əhagən asol rəha İərəməə təmasiəgəpin ilat, kən kəmotəgin pik. ¹⁰ Məto nagelo təmən kəm ilat məmə, “Əsotəginən, məto-inu io iatuawa məmə ekos-ipinə nammusən təwir kəm itəmat itəm otol niki netəmim kotəgin pik, kən nammusən u in rəha netəmim rafin. ¹¹ Əpəh e taon rəha Kig Tefit, suakəku kit təmaiir-pa u-roiu. In İosmegəh, kən in Kristo itəm Uhgın təmən aupən məmə otahl-ipa otəmat, kən in İərəməə. ¹² Inu nəmtətin rəhatəmat: onəkotehm suakəku kəmalpin e nīməhan, kən kələhəu-pən e pokis kotəgwən-pən nat megəh min ikin.”

¹³ Kən roiu agin-əh min, nagelo min tēpət kəmotiet-ərəpa moatətul ilat min, moatənwiwi Uhgın, moatən məmə,

¹⁴ “Katənwiwi Uhgın əpəh ilis ilis agin-əh e neai.

Kən əpəh ləhau e nətueintən u, netəmim itəm niki Uhgın tətəgin olat, ilat okotətig e nəməlinuən.”

Iolwək e sipsip min kəmotuwın motehm Iesu

¹⁵ Nian nagelo min kəmotapəs iolwək e sipsip min motitəlig-pən əpəh e nego e neai, kən iolwək e sipsip min kəmotən kəm ilat min məmə, “Pəs kotuwın Petlehem motehm-tu nat əh itəm İərəməə təmən kəm kītət.”

¹⁶ Kəmotəruməhlin uəhai əm motuwın motehm Meri ne Josep ne suakəku itəm kəmuələhəu-pən e pokis itəm kətagwən-pən nat megəh min ikin. ¹⁷ Nian kəmotuwın motehm rəkis suakəku u, kən kəmotəmmus-iarəp nəghatan rəha suakəku u itəm kəmotos o nagelo. ¹⁸ Kən netəmim rafin itəm kəmotəto nəghatən əh rəha iolwək e sipsip min, ilat kəmotəut, narmilat təmīwig pik ron. ¹⁹ Məto Meri təmatos əm e nikin natimnat min u rafin, matətəlig-in e nian min. ²⁰ Kən iolwək e sipsip min kəmoatitəlig, moatitəs-ipər nərgi Uhgın moatənwiwi in o natimnat rafin itəm kəmotəto kən motehm, təhmen-pən əm e inu nagelo təmən-ipən mihin kəm ilat.

Kəmaun-in nərgi Iesu.

²¹ Nian suakəku u tinos nian eit itəm təmaiir lan, kən kəhg-ipən in tətətəu-pən Lou rəhalat, kən kaun-in nərgin məmə Iesu, nərgin u itəm nagelo təmən-ipən kəm Meri aupən ikin, nian in təməsəpək-əpək-inən əh.

Josep ne Meri kəmialəs Iesu mian e Nīmə Rəha Uhgın

²² Nian suakəku kit tətaiir, rəhan mama ne tata okuəike mioal sakrifais rəha naruətəhən tətətəu-pən Lou rəha Moses. Kən inəh, tinuwa ətuatip e nian rəha Josep ne Meri məmə okioal nəhlan. Kən kialəs suakəku un mian əpəh Jerusalem məmə okioas-ipən kəm İərəməə. ²³ Inu tətətəu-pən əsas Lou rəha İərəməə itəm təmən məmə, “Suakəku iərman min itəm kaupən katiləs ilat, okəkəike katos-ipən ilat kəm Uhgın məmə rəhan.”

²⁴ Kæn ilau kæmian Jerusalem o nat kit min, mæmæ ilau okioas mak kæiu o iouen kæiu, kæn mohamnu matioas-ipæn kæn Uhgîn o naruatæhæn, tahmen-pæn æm e Lou ræha Iærmæræ tatæn mihin.

Simeon tæmehm Iesu

²⁵ Kæn inæh etæmim kit tætatig æh Jerusalem, nærgin u Simeon. Ræhan næmegæhæn in tætuatip wir, kæn nian rafin tætætu-pæn næghatæn ræha Uhgîn. Kæn in tætasahgin nuwamæn ræha Kristo itæm otuwa mosmegæh netæm Isrel lan. Kæn Narmin Ræha Uhgîn tæmuwa mærioah e nikin. ²⁶ Narmin Ræha Uhgîn tinæn rækis kæn in mæmæ otæsimisæn mætoarus in otehm Kristo itæm Iærmæræ tæmæn mæmæ in otahl-ipa. ²⁷ Kæn Narmin Ræha Uhgîn tæmæuhlin nikin mæmæ in otuwîn e Nimæ Ræha Uhgîn. Kæn Josep ne Meri kæmialæs suakæku u Iesu mian e Nimæ Ræha Uhgîn mæmæ ilau okioal natimnat rafin itæm Lou tatæn. ²⁸ Kæn Simeon tæmæplan Iesu, kæn tæmilæs mægæfælin, kæn matænwiwi Uhgîn, mæn-ipæn mæmæ,

²⁹ "Iærmæræ, næmol rafin ræham næghatæn o næniækisæn kæn io, iolwæk æm ræham.

Kæn roiu, egæhan-in io mæmæ ekimis-ta e næmælinuæn,

³⁰ mæto-inu enæplan e niganæmtæk suakæku u itæm otosmegæh netæmim.

³¹ Ik næmol æpen-æpenæ mæmæ in Iosmegæh, kæn netæmim rafin okotæplan.

³² In otuwa næhæg-æhægæn, kæn otægætun ræham suatip kæn Iaihlua min, kæn netæmim okotilæs-ipær ræham min netæm Isrel o Iosmegæh æh."

³³ Kæn tata ne mama ræha suakæku u, narmilau tæmiwig o næghatæn min itæm Simeon tæmæn lan. ³⁴ Kæn Simeon tæmæfak mæmæ næwiræn ræha Uhgîn otuwîn olau. Kæn in tæmæn kæn Meri itæm in mama ræha suakæku mæmæ, "Onakatehm, Uhgîn tæmitæpun mæmæ suakæku u otol mæmæ netæmim tepæt æpæh Isrel okoteiuaiu motorin, kæn tepæt min okotær. Kæn in otuwa næmtætin kit itæm netæmim tepæt okotæghat rat lan mæmæ, ³⁵ netæmim okotæplan nætæligæn min e niki netæmim tepæt. Kæn ik Meri, nikim otitægæt tahmen e suah kit tæmaru nikim e naip asol."

Ana tæmehm Iesu

³⁶ Kæn pætaguihl kit æh-ikin tætatig, nærgin u Ana, kæn in ien kit. In næti Fanuel, etæmim kit itæm tæmisi-pæn e noanol ræha Aser aupæn ikin. Pætaguihl æh, ræhan nup tepæt. Nian tæmatetæm-aluæ æm, kæn mætu-pæn ræhan iaguihl. Kæn ilau kæmuan o nup sepîn æm, kæn ræhan iaguihl tæmimis. ³⁷ Kæn pætan u tæmætætig æm nulan mætoarus-pa nian æh in tinuwa pætaguihl kit. Kæn roiu minos nup eiti-fo. Nian rafin in tætatig e Nimæ Ræha Uhgîn matæfak, inæh laulaugin ne ehnaipæn tætuakæm mætapæs nagwænæn matæfak kæn Uhgîn. ³⁸ Kæn in tæmuwa ikin æh e nian ætuatip itæm Simeon tætaghat-in suakæku æh. Kæn pætaguihl u tætanwiwi Uhgîn ron, kæn matæghat-in suakæku æh kæn netæmim rafin itæm kæmoatæsaahgin mæmæ Kristo in otikis netæm Isrel.*

Josep ne Meri kæmian Nasaret

³⁹ Nian Josep ne Meri, ilau kæmioal natimnat rafin u itæm Lou ræha Iærmæræ tæmæn, kæn kæmæhalitæg-pæn Kalili e taon Nasaret, imælæhal ikin. ⁴⁰ Kæn suakæku tæmatetæt muwa mæskasik, kæn in tenatig tenatig wir, kæn nian rafin næwiræn ræha Uhgîn tæmærioah e ræhan næmegæhæn.

Etæm aluæ Iesu æpæh e Nimæ Ræha Uhgîn

⁴¹ E nup min rafin, tata ne mama ræha Iesu katian Jerusalem mæmæ okotol lafet ræha Nuhagego-inæn. ⁴² Nian Iesu tinos nup tuelef, tæmætæ-pæn ilau mæhaluwîn æpæh ilis e lafet æh, tahmen-pæn æm e nolæn ræha netæm Isrel. ⁴³ Nian lafet tinol namnun, kæn ræhan min kinotitæg minoatuwin in Isrelat ikin, mæto etæm aluæ Iesu in tæmæsætæ-pænæn ræhan tata ne mama, in ilat tætatig æm Jerusalem, mæto ilau kæmæsiatunæn. ⁴⁴ Nikilau tatæht mæmæ kætah in tætaliwæk ilat nimanin netæmim ræhalat, kæn ilat kæmotaliwæk o nian apiæpiæ kit. Kæn ilau kæmuætuoun matueam-in o ræhalau min, ne netæmim itæm kiætun ilat. ⁴⁵ Mæto nian ilau kæmæsuehmæn in, kæn kæmiatæg mæueam-in mian Jerusalem. ⁴⁶ Kæmuæam-in nian kisil, kæn muæplan e Nimæ Ræha Uhgîn, tæpæpælæh ilat iægætun min matætæg-in ilat, kæn matæpæh olat o natimnat neen. ⁴⁷ Kæn netæmim rafin itæm kæmotæto in, narmilat tæmiwig pik o ræhan nitunæn ne ræhan nuhalpænæn næghatæn min.

⁴⁸ Kæn nian ræhan tata ne mama kæmuehm, kæn narmilau tæmiwig pik ron. Kæn ræhan mama tæmæn-ipæn kæn in mæmæ, "Nætik. ?Næmahro mol min-nulan etimlau? ! Æplan-tu! Itimlau ræham tata nikitimlau tæmæht pik ik, kæn iakatuegæs-in pik ik." ⁴⁹ Kæn in tæmæn kæn

2:24: Lev 12:8 2:30: Aes 52:10; Luk 3:6; Taet 2:11 2:32: Aes 42:6; 49:6; 52:10 2:34: Aes 8:14; Mat 21:42;
1 Pita 2:8 * 2:38: Næghatæn u "Kristo in otikis netæm Isrel" ræhan suatip kæiu. Netæmim neen itæm kotatig e nian ræha Iesu, nikilat tæht mæmæ Kristo otilæs-irækis netæm Isrel e nelmi tikimir min u netæm Rom. Mæto nipætin asol mæmæ Kristo otikis netæm Isrel o tæfagæ rat min ræhalat. 2:39: Mat 2:23 2:41: Eks 12:24-27; 23:14-17; Dut 16:1-8

ilau mæmæ, “?Natuegæs-in io o naka? ?Nakæsiatunæn mæmæ io ekækæike mætatiġ e nimæ ræha ræhak Tata?”⁵⁰ Mæto ilau kæræsiatunæn nipæti næghatæn itæm tæmæn kæm ilau.

⁵¹ Kæn in tæmætæu-pæn ilau mæhaleiuaiu mæhaluwîn æpæh Nasaret. Kæn in tæmætsiai-in ilau matol næwialau. Mæto nian rafin ræhan mama tatætaliġ-in natimnat rafin min æh e nikin.
⁵² Kæn Iesu tæmatepæt e nipætîn, kæn ræhan nenatigæn tatol iahġin, kæn e nian min rafin, Uġhin ne netæmim, nikilat tætagien æm ron.

3

Jon Baptais tæmamnus-iaræp næghatæn ræha Uġhin (Mat 3:1-12; Mak 1:1-8; Jon 1:19-28)

¹ Kæn uarisig e natimnat min æh, etæm Rom, nærġin u Sisa Taepirias, in tatæræmæwæ nitæn min rafin ræha Rom. Kæn e nian in tæmatæræmæwæ mætoarus-pa nup fiftin, kæn netæm-iasol min neen koatol wæk ilat min: inu Herot Antipas tæmatæræmæwæ æpæh Kalili, ne pian Filip in tæmatæræmæwæ æpæh Ituria ne Trakonaetas, ne Lisaniias tæmatæræmæwæ æpæh Apillin, ne Pontias Pailat u etæm Rom in kapman ræha Jutia. ² Inu e nian ætuatip ræha Anas ne Kæafas itæm ilau pris asol aġin mil.

E nian æh, Jon næti Sekaræa, itæm tinepæt rækis u-roiu, in tæmætatiġ æpæh ikin taruæn-aruæn ikin, kæn Uġhin tæmos-ipæn næghatæn kit kæm in. ³ Kæn in tæmuwîn mætæn ikin min rafin iuæhkir o næhau Jotan tæmatamnus-iaræp næghatæn ræha Uġhin. In tæmæn-ipæn mæmæ netæmim okotækæike motæuhlin mæntaalat o nolæn rat min ræhalat, kæn motuwîn o Uġhin, mæmæ in otafæl nolæn rat min ræhalat. Kæn e næmtætîn kit, okol baptais elat. ⁴ In tahmen æm e næghatæn ræha ien u Aesæa itæm tæmæte e naoa ræhan mæmæ, “Suah kit tætaun æpæh ikin taruæn-aruæn ikin matæn mæmæ, ‘Itæmat, otol æpen-æpenæ o suatip ræha Iæræmæwæ, kæn motol ræhan suatip tætuatip.’ ⁵ Napin næhau min rafin okotouin wir, kæn nitot min ne narit min rafin okos-iæhau, kæn suatip eko-eko min okæg-ætuatip-in, kæn suatip itæm tapær-apær okæike kol tæpia. ⁶ Kæn netæmim rafin okotehm suatip ræha Uġhin o nosmegæhæn netæmim.’”

⁷ Kæn e nian æh, netæmim tepæt kæmotuwa o Jon mæmæ in otol baptais elat, mæto in tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “!Itæmat nækotahmen æm e sinek min! !Nikitæmat otææhtæn mæmæ onækotagim tænin nemæha ne nælpinæn ræha Uġhin itæm otuwa! ⁸ Otol natimnat neen itæm tatægætun mæmæ næmotapæs pahrien nolæn rat min kæn motuwîn o Uġhin. Kæn sotæn atipæn kæm itæmat e nausitæn mæmæ itæmat nækotætuatip æm mæto-inu itæmat noanol min ræha Epraham. !Kæp! Inu nat ænnapin æm. Iatæn kæm itæmat mæmæ nat ænnapin kæpiel min æm, mæto Uġhin titun næuhlinæn ilat kotuwa noanol min ræha Epraham. ⁹ Kæn inæh roiu ne, Uġhin tinætul matip rækis mæmæ otæhtil-pæn nig æpæh e næukætîn. Kæn okæmæ nig kit tasoe-inæn noan itæm tæwir, kæn in otæhtil mæraġin-pæn e nigæm.”

¹⁰ Kæn nimanin netæmim kæmotætapæh o Jon mæmæ, “?Naka u itæmat ekotækæike motol?”
¹¹ Kæn Jon tæmæn kæm ilat mæmæ, “Okæmæ ræham napæn kæiu, os-ipæn kit kæm suah kit itæm ræhan tikæ, kæn okæmæ nigam nagwænæn tatiġ, os-ipæn mæsin kæm netæmim u nigilat tikæ.”

¹² Netæm neen ræha nosæn mæni ræha takis kæmotuwa mæmæ otol baptais elat, kæn kæmotætapæh o Jon mæmæ, “?Naka u itæmat ekotækæike motol?” ¹³ Kæn Jon tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Sotosæn mæni o netæmim taprækis-in itæm tahmen æm mæmæ onækotos.”

¹⁴ Kæn moæpael min neen kæmotætapæh min, “?Kæn tahro etimat? ?Naka u itæmat ekotækæike motol?” Kæn in tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Sotolæn næġinæn kæm netæmim mæmæ, ‘Okæmæ næsotos-ipamæn mæni, kæn oekotol nahmææn kæm itæmat.’ Kæn sotolæn næġinæn kæm netæmim mæmæ, ‘Okæmæ næsotos-ipamæn mæni, kæn oekotæn-ipæn kæm netæm-iasol mæmæ næmotol nat kit tarat.’ Nikitæmat otækæike magien o nos ætuatipæn nætouwæn ræhatæmat kæn in æm un.”

¹⁵ Kæn netæm min æh koatæsaġhin, kæn nikilat tætaht Jon mæmæ kætah in Kristo itæm Uġhin tæmæn mæmæ otæhl-ipa. ¹⁶ Kæn Jon tæmuhalpin ræhalat nætaliġæn mæmæ, “Iatol baptais etæmat e næhau, mæto etæmim kit tatuwa itæm ræhan næsanænæn ne nepætæn taprækis-in io. Kæn io læhau aġin, esahmenæn mæmæ ekuwa io slef kit ræhan o nolæn ræhan wæk.* Kæn suah æh, in otol baptais etæmat e Narmin Ræha Uġhin ne nigæm. ¹⁷ In tatætul matip o nehmnæn nolæn ræha netæmim mæmæ otouor ilat, netæm kotæwir ne netæm kotarat, tahmen-pæn e etæm tætasum. Tatilæs fok o nafæl rækisæn nuwigi noa wit mæmæ otos nipætîn itæm tæwir. Netæmim itæm kotæwir kotahmen e nipæti wit, tatos ilat matuwîn latuænu. Mæto netæmim itæm kotarat kotahmen-pæn e nuwigi noa wit, tætarakin-pæn ilat e nigæm asol itæm tatuæp namnun tikæ.”

¹⁸ Kæn Jon tæmamnus-iaræp namnusæn tæwir e næghatæn tepæt mæmæ otuæw-pa nætaliġæn ræha netæmim kotuwîn o Uġhin.

2:51: Luk 2:19 2:52: 1 Saml 2:26; Prov 3:4 3:3: Wæk 13:24 3:6: Aes 40:3-5 3:7: Mat 12:34; 23:33

3:8: Jon 8:33,39 3:9: Mat 7:19 3:12: Luk 7:29 * 3:16: Næghatæn ætuatip ræha Jon tatan mæmæ, “esahmenæn mæmæ ekikis rækis nol e ræhan put.” Wæk u, in wæk ræha slef. 3:16: Wæk 13:25

Herot tāmīlas-ipən Jon Baptais e kalapus

¹⁹ E nian əh, Herot Antipas təmit-irəkis Herotias inu pətaguihl rəha pian, kən təmol nətimmnat tēpət itəm kotərat. Kən o nolən mīn əh, Jon təmən əskasik məhai Herot Antipas o nolən rat mīn rəhan. ²⁰ Kən Herot Antipas təmatig mol mīn nolən rat kit mīn taprəkis, inəh tāmīlas Jon muwīn mahtosig-in e kalapus.

Jon təmol baptais e Iesu

(*Mat 3:13-17; Mak 1:9-11*)

²¹ Məto e nian Jon təməsuwīnən əh e kalapus, kən in təmatol baptais e netəmim mīn, kən Iesu mīn in təmuwa, kən Jon təmol baptais lan. Kən nian Iesu təmatəfak, Uhgīn təmerəh e neai, ²² kən Narmīn Rəha Uhgīn təmīsi-pər matite, nīpətīn təhmen-pən e mak muwa məpələh-pər e Iesu, kən nəwia Uhgīn təmīsi-pən e nego e neai mətən məmə, “Ik netik keike, ekolkeike pik ik, kən nikik tagien pik agin ron ik.”

Pipi rat mīn rəha Iesu

(*Mat 1:1-17*)

²³ Nian Iesu təmətuoun rəhan wək, rəhan nup təhmen-pən e tate. Netəmim nikilat tətəht məmə in nəti Josep.

Kən Josep in nəti Heli,

²⁴ Heli in nəti Matat,

Matat in nəti Lifae,

Lifae in nəti Melki,

Melki in nəti Janae,

Janae in nəti Josep,

²⁵ Josep in nəti Matatias,

Matatias in nəti Amos,

Amos in nəti Neham,

Neham in nəti Esli,

Esli in nəti Nagae,

²⁶ Nagae in nəti Mahat,

Mahat in nəti Matatias,

Matatias in nəti Semein,

Semein in nəti Josek,

Josek in nəti Jota,

²⁷ Jota in nəti Joanan,

Joanan in nəti Resa,

Resa in nəti Serupapel,

Serupapel in nəti Sealtiel,

Sealtiel in nəti Neri,

²⁸ Neri in nəti Melki,

Melki in nəti Ati,

Ati in nəti Kosam,

Kosam in nəti Elmatam,

Elmatam in nəti Er,

²⁹ Er in nəti Josua,

Josua in nəti Eliesa,

Eliesa in nəti Jorim,

Jorim in nəti Matat,

Matat in nəti Lifae,

³⁰ Lifae in nəti Simeon,

Simeon in nəti Juta,

Juta in nəti Josep,

Josep in nəti Jonam,

Jonam in nəti Eliakim,

³¹ Eliakim in nəti Melea,

Melea in nəti Mena,

Mena in nəti Matata,

Matata in nəti Natan,

Natan in nəti Tefit,

³² Tefit in nəti Jese,

Jese in nəti Opet,

Opet in nēti Poas,
 Poas in nēti Salmon,
 Salmon in nēti Nason,
³³ Nason in nēti Aminatap,
 Aminatap in nēti Atmin,
 Atmin in nēti Ani,
 Ani in nēti Hesron,
 Hesron in nēti Peres,
 Peres in nēti Juta,
³⁴ Juta in nēti Jekop,
 Jekop in nēti Aisak,
 Aisak in nēti Epraham,
 Epraham in nēti Tera,
 Tera in nēti Nahor,
³⁵ Nahor in nēti Seruk,
 Seruk in nēti Rehu,
 Rehu in nēti Pelek,
 Pelek in nēti Eper,
 Eper in nēti Sela,
³⁶ Sela in nēti Kaenan,
 Kaenan in nēti Apaksat,
 Apaksat in nēti Sem,
 Sem in nēti Noah,
 Noah in nēti Lamek,
³⁷ Lamek in nēti Metusela,
 Metusela in nēti Inok,
 Inok in nēti Jaret,
 Jaret in nēti Mahalalel,
 Mahalalel in nēti Kenan,
³⁸ Kenan in nēti Enos,
 Enos in nēti Set,
 Set in nēti Atam,
 kən Atam tēmisi-pən e Uhgīn.

4

*Setan tamos-ipən-os-ipən
 kəm Iesu*

(Mat 4:1-11; Mak 1:12-13)

¹ Narmin Rəha Uhgīn təmarioah e nāmegəhən rəha Iesu, kən e nian in tēmisi-pən e nəhau Jotan, kən Narmin Rəha Uhgīn təməghat-pən e niki Iesu māmə in otuwīn əpəh ikin taruən-aruən ikin. ² Kən e nian foti, Setan tamos-ipən-os-ipən kəm Iesu. E nian min rafin əh, in təməsagwənən, kən e nammun nian min əh, nəumis təmus wir in. ³ Kən Setan təmən-ipən kəm Iesu māmə, “Okāmə ik Nəti Uhgīn, ən-ipən kəm kəpiel u māmə otəuhlin muwa mol pīret lan.” ⁴ Kən Iesu təmuhalpīn māmə, “Kəməte e Naoa Rəha Uhgīn māmə, ‘Netəmim okol kəsotatigən e nagwənən əm’ ”

⁵ Kən Setan təmīt Iesu mian əpəh nītət əfəməh kit, kən roiu agin-əh min əm, təməgətun in e kantri min rafin e nətueintən, ne nəsanənən rəhalat, ⁶ kən təmən-ipən kəm in māmə, “Io ekələhəu-pinə e nelməm nərəmərəən e nīməptən min, ne nautə rəhalat min rafin, məto-inu natimnat rafin əh tətətig e nelmək, kən ekitun negəhan-inən kəm etəmim pah itəm iakolkeike māmə ekos-ipən kəm in. ⁷ Məto okāmə ik onakəfak kəm io, kən natimnat rafin min u, okotuwa rəham.”

⁸ Kən Iesu təmuhalpīn rəhan nəghatən māmə, “Naoa Rəha Uhgīn tatən māmə, ‘Onəkotəfak əm kəm rəhatəmat lərəmərə Uhgīn, kən in əm, onəkotol əm rəhan nətəligən.’ ”

⁹ Kən Setan təmīt in minuwin əpəh Jerusalem e nətuei nimə əpəh ilis agin e Nimə Rəha Uhgīn. Kən təmən-ipən kəm in māmə, “Okāmə ik Nəti Uhgīn, kən iwīg ukīn-u, ¹⁰ məto-inu kəməte-pən e Naoa Rəha Uhgīn māmə, ‘In otahl-ipa nagelo min rəhan okotuwa motəhm wir ik,’ ¹¹ kən təməte-pən māmə, ‘Okotiləs ik ilis e nelmīlat māmə onəkəsorinən nelkəm e kəpiel.’ ”

¹² Kæn Iesu tæmuhalpæn ræhan næghatæn mæmæ, “Naoa Ræha Uhgîn tatæn min mæmæ, ‘Okol nækasotos-ipæn-os-ipænæn kæn ræhatamat Iærmæræ Uhgîn mæmæ otol nat kit, kæn mæmæ onakotæplan mæmæ in tætatig itæmat min, o kæp.’”

¹³ Kæn nian Setan tinol namnun rafin nos-ipæn-os-ipænæn ræhan, in tæmagim muwin isæu o Iesu matæshagin mæmæ nian wir kit min ræhan otæpanuwa min.

Iesu tæmtuoun ræhan wæk æpæh Kalili

(Mat 4:12-17; Mak 1:14-15)

¹⁴ Kæn Iesu tæmitælig-pæn Kalili, kæn næsanænæn ræha Narmîn Ræha Uhgîn tæmarioah e næmegæhæn ræhan. Kæn kæmamnus-amnus in titælau e nimæptæn æh. ¹⁵ Kæn Iesu tæmægætun e nimæ ræha nuæfiminæn min, kæn netæmim rafin koatænwiwi in.

Netæm Nasaret

kæmotapæs Iesu

(Mat 13:53-58; Mak 6:1-6)

¹⁶ Kæn Iesu tæmuwa Nasaret, ikin æh in tæmepæt ikin aupæn. Kæn e nian ræha Sapat, in tæmuwin e nimæ ræha nuæfiminæn tahmen æm mæmæ in tæmatol mihin nian min. Kæn in tæmætul mæmæ ofafin Naoa Ræha Uhgîn, ¹⁷ kæn kæmos-ipæn naoa itæm kæmaiu-aiu ræha ien u Aesea. Kæn in tæmurapik itæm Aesea tæmæte-pæn tatæn næhlan mæmæ, ¹⁸ “Narmîn Ræha Uhgîn tætatig lak mæto-inu tæmitæpun io mæmæ ekæn-iaræp namnusæn tæwir kæm ian-rat min. Kæn tæmahl-ipa io mæmæ ekuwin mæn-ipæn kæm netæm kotatig e kalapus mæmæ ekikis ilat, kæn mahl-iaræp ilat, kæn mæn-ipæn kæm iganæmtin æpis min mæmæ okotehm min nat. Kæn tæmahl-ipæn io mæmæ ekuwin mikis nikin rat min itæm kotatig e nelmin netæm pisin, itæm koatol tærat kæm ilat, ¹⁹ kæn mæn-iaræp mæmæ nian tinuwa rækis mæmæ Iærmæræ otægætun ræhan næwiræn kæn mosmegæh netæmim.”

²⁰ Tæmafin rækis naoa un, kæn maiuiau min mos-ipæn titælig-pæn o etæm tætehm wir naoa min, kæn tæmæpælæh mæmæ otægætun netæmim. Kæn nigænæmti netæmim rafin e nimæ ræha nuæfiminæn tæmatætul æm lan. ²¹ Kæn in tæmatæghat kæm ilat matæn min-nulan mæmæ, “Roïu agin e nian itæm nakoatætælig lan e Naoa Ræha Uhgîn, Uhgîn tatol æp næghatæn min æh mæmæ tinatuwa otol nipahrienæn.”

²² Netæmim rafin koatænwiwi in, kæn narmilat tatiwig o næghatæn wir min itæm tatæn, kæn motæn kæm ilat min mæmæ, “?Næti Josep u, o kæp?”

²³ Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Ekitun mæmæ onakoatæn næghatæn oas u kæm io u tatæn min-nulan mæmæ, ‘Tokita, ol-wir atip-tu nipætîm,’ u nipætîn mæmæ, ‘Natimnat min æh itæm katæn mæmæ næmol rækis ilat æpæh Kapaneam, tæwir mæmæ nakuwa mol min ilat ikin-u imam ikin.’” ²⁴ Nipahrienæn, iakatan kæm itæmat mæmæ netæmim okul kasotisiai-inæn ien kit itæm tæmisi-pæn elat. ²⁵ E nian ræha Elaija, nuhuæn tæmæsæfikæn mos nup kisil ne mæwig sikis, kæn næumis tæman ikin min rafin nagwænæn tæmikæ. Kæn ekæn nipahrienæn kæm itæmat mæmæ, e nian æh, næutahlimis tepæt ikin-u Isrel, ²⁶ mæto Uhgîn tæmæsahl-ipænæn Elaija mæmæ otuwin masitu elat. Kæp. In tæmahl-ipæn mæmæ otasitu æm e næutahlimis kit æpæh ikin Saeton e taon Sarefat, kæn pætan u in Iaihlua kit. ²⁷ Kæn e nian ræha ien Elisa, netæmim tepæt kæmotatig Isrel itæm kæmoatos nimisan ræha nuwigitæm u leprosi, kæn Elisa tæmæsøl-wiræn kit ne. Mæto in tæmol-wir æm Neman u etæm Siria, Iaihlua kit.”

²⁸ Kæn e nian netæmim e nimæ ræha nuæfiminæn kæmotæto næghatæn æh, nemæha tæmol pik ilat. ²⁹ Kæn kæmotæruapik kætul motaskælim Iesu, motilæs motiet e taon, motuwin æpæh lekiækis e nikali taon mæmæ okotæraikin-iaræp. ³⁰ Mæto Iesu tæmaliewæk æm miet ilugin-in ilat minatuwin.

Iesu tæmahl-iaræp narmîn rat e etæmim kit

(Mak 1:21-28)

³¹ Kæn Iesu tæmeiuiau muwin æpæh Kapaneam, taon kit min ræha Kalili. Kæn e nian ræha Sapat, in tæmatægætun netæmim. ³² Kæn netæmim itæm kæmoatæto ræhan nægætunæn, narmilat tæmiwig pik ron mæto-inu ræhan næghatæn tæfigæm, nepætæn æh-ikin.

³³ Kæn in æpæh imæ e nimæ ræha nuæfiminæn, kæn suah kit æh-ikin itæm narmîn rat kit tætatig lan. Kæn in tæmagæt æfamæh mæmæ, ³⁴ “!Ei, Iesu etæm Nasaret! ?Tahro? ?Næmatuwa mæmæ onakærækin itimat? Ekitun rækis ik. !Ik Etæm Asim ræha Uhgîn!” ³⁵ Mæto Iesu tæmaghat æskasik lan mæmæ, “!Ahh, sagætæn! !let magim e suah un!” Kæn narmîn rat æh tæmol suah un tiet morin-pæn e nimæptæn ilugin-in ilat, kæn in tæmiet magim lan, mæto tæmæsærækinæn suah un.

³⁶ Kæn netæmim rafin ikin æh, narmilat tæmiwig kæn moatæn-ipæn kæm ilat min mæmæ, “!Ei! ?Nægætunæn naka u? Suah æh, in tatæghat æskasik e narmîn rat min e næghatæn ræha nepætæn

ne năsanăn, kən ilat koatiet e netămim.”³⁷ Kən namnusən rəha Iesu təmaiu mitəlau e nitən əh.

Iesu təmol-wir netămim tēpət
(Mat 8:14-17; Mak 1:29-34)

³⁸ Iesu təmətul kən miet e nimə rəha nuəfiminən muwin əpəh e nimə rəha Saimon.* E nian əh, uhu Saimon tatimis tatətəp-ətəp asol, kən ilat kəmotən-ipən kəm Iesu məmə otol-wir.³⁹ Kən Iesu təmətul-pən iuəhkir ron məghat əskasik kəm nətəp-ətəpən, kən nətəp-ətəpən təmikə. Kən roiu agin-əh min əm, pətaguihl u təmətul minatol nagwənən nigilat.

⁴⁰ Nian mit tiniwig rəkis,† netămim kəmotos netămim rafin itəm koatimis e nimisən pisin pisin min moatuwa o Iesu. Kən təmələhəu-pən nelmin elat kitiah kitiah, kən ilat rafin kəmotəməgəh.⁴¹ Kən iərmis min kəmotiet motagim e netămim tēpət motagət əfəməh məmə, “!Ik Nəti Uhgın!” Məto Iesu təmagət əskasik elat mahtosig-in ilat o nəghatən məto-inu ilat kotitun məmə in Kristo itəm Uhgın təmahl-ipa.

⁴² Kən kəmən lawigin, Iesu təmiet ikin əh muwin əpəh ikin kit itəm netămim kotikə ikin. Məto netămim kəmotəam-in, kən nian kəmotəhm, kən kəmotuwa ron motalkut məmə okotən-iəhəu məmə in otasaginən mapəs ilat.⁴³ Məto in təmən-ipən kəm ilat məmə, “Kəp. Io ekəkəike muwin latuənu pisin min neen, mən-iarəp namnusən təwir rəha nərəmərən rəha Uhgın, məto-inu Uhgın təmahl-ipa io məmə ekol mihin.”

⁴⁴ Kən in təmatuwin mətan nitən Jutia matən-iarəp nəghatən rəha Uhgın e nimə rəha nuəfiminən min.

5

Aposol min itəm Iesu təmaupən maun-in ilat
(Mat 4:18-22; Mak 1:16-20)

¹ Nian kit, Iesu təmətətul e nikali nəhəu asol, nərgin u Lek Kalili.* Kən nimanin netămim kəmotuwa kətul kitəlau lan məmə okotəto nəghatən rəha Uhgın.² Kən in təmehm pot kəu itəm netəm rəha niuwən nəm kəmotapəs katuəməhl e noa niməkləkil, məto-inu ilat kotaikuas e rehalat net min.³ Kən Iesu təmər e pot rəha Saimon†, kən in təmətəpəh o Saimon məmə otuw-iarəp pot tuwin ihluə məsin. Nian Saimon təmətig-iarəp pot, kən Iesu təməpələh lan matəgətun netămim.

⁴ Nian Iesu təməghat rəkis kəm netămim, kən mən-ipən kəm Saimon məmə, “Saimon, otasə kotuwin əpəh lokəmm, kən nakotərakin rəhatəmat net məmə nakotos nəm neen.”

⁵ Kən Saimon təmən məmə, “Etəm-iasol, lapin itimat emotalkut pik o nat u mətoahgin-pa tinian, məto eməsotosən nəm kit ne. Məto ik ninən min məmə okotuwin, kən tol nəhlan, pəs okotuwin min motərakin rəhatimat net min.”

⁶ Kən e nian kəmotol min-nəhlan, kəmotos nəm tēpət tēpət e rəhalat net, kən net min rəhalat kəmotə kəsis wir e nəm min, kən net min kinotətuoun minotəhap-əhap.⁷ Kən ilat kəmotəun-in-pən ilat min neen e pot kit min məmə okotuwa kasitu elat. !Kən kəmotuwa kəmki-pən nəm e pot kəən mil kuər mərioah e nəm, iuəhkir əm pot mil kətuəmm!

⁸ Nian Saimon Pita təmehm nat u, kən təmisin-pən nulin o Iesu e nisaiian matən məmə, “! İəməərə, uwın isəu ron io məto-inu, io esahmənen, io iol təfagə rat!”⁹ In tatəghat min-nulan məto-inu in ne netəm min əh e pot mil, kəmotəut pik narmilat tiwig o nəm min itəm kotəpət pik nəhlan.¹⁰ Kən Jemes ne Jon, nəti Sepeti mil itəm kətəhalol wək iləhal Saimon, ilau min kəmuəut pik narmiləu tiwig o nəm min u.

Məto Iesu təmən-ipən kəm Saimon məmə, “Əsəginən. Ik etəmim rəha niuwən nəm, məto roiu əh matuwin, ik onakiuw-pa netămim.”¹¹ Kən e nian ilat kəmotuwin-par rəhalat pot min, kən moatəpəs natimnat rafin motuarisig-in əm Iesu, kən motuwa rəhan min netămim.

Iesu təmol-wir etəm tatos nimisən u leprosi‡
(Mat 8:1-4; Mak 1:40-45)

¹² Nian Iesu təmətaliwək e taon kit, suah kit itəm tatos nimisən u leprosi təmaliwək muwa. Nimisən u leprosi təmərəfin nipətın. Kən nian in təmehm Iesu, təmeiuaui misin-pən

* **4:38:** Nian min neen, kətaun-in Saimon Pita məmə, “Saimon,” kən nian neen, kətaun-in məmə, “Pita.” † **4:40:** Lou tatən məmə etəmim ko təsiləsən etəm tatimis e nian rəha Sapat. Məto nian mit tiniwig rəkis, kən Sapat tinol namnun, kən netămim kotitun niləsən netămim. **4:41:** Mat 8:29; Mak 3:11-12 **4:44:** Mak 1:35-39; Mat 4:23 * **5:1:** Nəghatən Kris ətuətip tatən məmə, “Lek Kenesaret” u nərgin kit min rəha Lek Kalili. **5:1:** Mat 13:1-2; Mak 3:9-10 † **5:3:** Inu Saimon Pita. **5:5:** Jon 21:3-8 **5:11:** Mat 19:27 ‡ **5:11:** E Nəoa Rəha Uhgın, nəghatən u “leprosi” tatəghat-in nimisən pisin pisin min rəha nuwigitəm. Nimisən min u tətərakin nuwigitəm, kən Lou rəha Moses tatən məmə suah kit itəm tamos nimisən nəhlan, in tamkimik e niganəmti Uhgın. Afın Levitikas itəm tēpət 13-14.

nipinægin e nisip matos-ipæn nisiiæn kæm in, kæn in tæmætasek matækæike ron matæn mæmæ, "Tæramæra, okamæ nakolkeike, kæn nækitun nol-wiræn io, kæn mafal rækis namkimikæn lak."

¹³ Kæn Iesu tæmæg-æfæmæhin-pæn nelmin mælæhæu-pæn lan mæn mæmæ, "Æwæh. Iakolkeike. ! Æwir-ta!" Kæn roiu agin-æh æm, nimisæn u leprosi tæmagim mikæ lan.

¹⁴ Kæn Iesu tæmæn-iæhau mæmæ otæsæn-iaræpæn natimnat min u kæm netæmim, nulan in tæmæn-ipæn kæm in mæmæ, "Uwîn mehm pris kit pæs in otehm mæmæ nipætîm tinol min-nulan, kæn os-ipæn sakrifais kæm Uhgîn itæm Lou ræha Moses tæmæn o suah kit itæm ræhan leprosi tatikæ, kæn netæmim okotitun mæmæ nipahrienæn ninæwir, kæn ræham namkimikæn tinikæ."

¹⁵ Mæto namnusæn ræha Iesu tatiet matuwîn ikin min rafin, kæn nimanin netæmim kæmotuwa mæmæ okotætæg-in ræhan nægætunæn kæn mæmæ in otol-wir nimisæn min ræhalat.

¹⁶ Mæto nian tepæt, tatuwîn ikin taruæn-aruæn ikin, in pisin æm, mæmæ otatæfak.

Iesu tæmol-wir etæm nipætîn mæsin tæmimis

(Mat 9:1-8; Mak 2:1-12)

¹⁷ Nian kit, Iesu tæmatægætun æpæh imæ e nimæ kit, kæn Farisi min, ne iægætun min ræha Lou, ilat æh-ikin koatæpælæh, kæmotisi-pæn æpæh latuænu min e nitæn Kalili, ne nitæn Jutia, ne taon Jerusalem. Kæn næsanænæn ræha Iæramæra tætæg o Iesu mæmæ in otol-wir netæmim u koatimis. ¹⁸ E nian æh, netæmim neen kæmotilæs suah kit motuwa itæm tætapil æm e nimitiwîn ræhan mæto-inu nipætîn mæsin tæmimis. Kæn ilat kotolkeike mæmæ okotilæs motælæhæu-pæn e nelki Iesu. ¹⁹ Mæto ilat kotæruru nuwînæn imæ mæto-inu netæmim tepæt æh-ikin. Kæn kæmotuwîn æpæh ilis e nimæ motos-irækis næhgi nimæ mæsin, § kæn motæhlman-æhlman suah un tatite e nimitiwîn ræhan muwîn iuæhkîr æm o Iesu.

²⁰ Nian Iesu tæmehm ræhalat nahatætææn, kæn tæmæn mæmæ, "Iolik. Ræham nolæn rat min, io emos-irækis."

²¹ Kæn iægætun min ræha Lou ne Farisi min nikilat tæht mæmæ, "?Etæmim naka u tatægæt ausit mæmæ in Uhgîn? Uhgîn æm in titun nos-irækisæn nolæn rat min ræha netæmim." ²² Iesu in titun æm ræhalat nætægæn, kæn in tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, "?Tæhro nakoatætæg min-nulan? ²³ ?Naka in timætig mæmæ ekæn, 'Ekos-irækis ræham tefagæ rat min,' o 'Ætul maliwæk? ²⁴ Kæn roiu onækotehm mæmæ Næti Etæmim tatos nepætæn o nos-irækisæn tæfagæ rat min ikin-u e nætueintæn." Kæn in tæmæn kæm suah u tatimis mæmæ, "Ætul, milæs ræham nimitiwîn maliwæk matuwîn imam ikin." ²⁵ Kæn roiu agin-æh min, suah u tæmætul milæs ræhan nimitiwîn minataliwæk matænwiwi Uhgîn minatuwîn. ²⁶ Kæn ilat rafin kæmotaut pik ron narmilat tiwig, kæn moatænwiwi nærgi Uhgîn, kæn motasiæp kæn moatægîn mæsin moatæn mæmæ, "Næman, roiu kitat kæmotehm nat pispis agin."

Iesu tæmaun-in Lifæ

(Mat 9:9-13; Mak 2:13-17)

²⁷ Uarisig e natimnat min u, Iesu tæmiet maliwæk matuwîn, kæn in tæmehm suah kit itæm tatos mæni ræha takis, nærgin u Lifæ, tatæpælæh ikin katætou takis ikin. Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm in mæmæ, "Wa, muarisig-in io muwa ræhak etæmim." ²⁸ Kæn in tæmapæs natimnat min rafin ræhan, mætul muarisig-in Iesu.

²⁹ Kæn Lifæ tæmol nagwænæn asol kit ræha Iesu æpæh e ræhan nimæ. Kæn netæmim tepæt itæm koatos mæni ræha takis, ne netæmim ænpapin min kæmotuwa moatæpælæh kælah ilat min ilat mæmæ okotagwæn. ³⁰ Kæn Farisi min ne netæmim neen min ræhalat itæm iægætun min ræha Lou, nikilat tæsagienæn kæn moatæn-æn kæm netæmim ræha Iesu mæmæ, "?Tæhro itæmat nakotagwæn kælah æm itæmat netæmim itæm koatos mæni ræha takis ne netæm nol tæfagæ rat?"

³¹ Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, "Etæmim itæm in tæsimisæn, tæsuwînæn mehm tokita. Mæto etæm tatimis, in otækæike muwîn mehm tokita. ³² Io emæsuwamæn mæmæ ekaun-in netæm itæm nikilat tæht mæmæ kotætuatip rækis mæmæ okotæuhlin nætægæn ræhalat o nolæn tærat min itæm koatol. Mæto emuwa mæmæ ekaun-in netæm kotærat mæmæ okotæuhlin ræhalat nætægæn."

Nolæn ræha næpæsæn nagwænæn o Uhgîn

(Mat 9:14-17; Mak 2:18-22)

³³ Kæn ilat kæmotæn-ipæn kæm Iesu mæmæ, "Netæmim ræha Jon Baptais, nian rafin koatapæs nagwænæn kæn katæfak kæm Uhgîn, kæn netæmim ræha Farisi min koatol æm nat kitiah, mæto ræham netæmim min kotagwæn æm katilpin. ?Tæhro?" ³⁴ Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, "?Nian itæmat nækoatol nagwænæn ræha etæmim itæm tæmol æm marit, mæto nakotæn kæm ræhan min mæmæ okotækæike motapæs nunæn nagwænæn, o kæp? !Kæp! ³⁵ Mæto nian

5:14: Lev 14:1-32 § 5:19: E nian æh, kæmol næhgi nimæ neen e tael. Kæn netæm min u kæmotos-irækis tael min neen mæmæ otol kuhal tahmen e suah u itæm in tatimis. 5:20: Aes 43:25; Luk 7:48 5:24: Jon 5:8 5:30: Luk 15:1-2 5:34: Jon 3:29

tatuwa itəm netəmim okotilas-irəkis suah u itəm təmöl əm marit motilas kan isəu o rəhan min netəmim. Kən e nian əh inəh, ilat okotapəs nagwənən lan.”*

³⁶ Kən Iesu təmuəh min nimaa nəghatən kit tol min-nulan məmə, “Okol suah kit təsosən napən wi rəhan mahap məsin, kən məhl-pən e napən oas məmə otəhlosig-in itəm təmerəh. Məto okəmə tatol nəhlan, kən otərəkin rəhan napən wi, kən napən wi məsin okol təsəhl-pən wirən ilau napən oas.

³⁷ “Kən okol suah kit təsosən wain wi miuw-pən e pətəl oas u təskasik, pətəl itəm kəmöl e nuwigi nənı.† Okəmə suah kit tatol min-nəhlan, kən wain wi otəhləpik kən mol pətəl oas in otasın kən mimerəh mahtipərəh, kən wain in otaiu meləg, kən pətəl min, in otərat. ³⁸ Məto wain wi okəkəike kiuw-pən e pətəl wi. ³⁹ Kən etəmim itəm təmənım wain oas rəkis, in təsolkəikən məmə otənım min wain wi, məto-inu in otən məmə, ‘Wain oas in təwir.’ ”

6

Netəmim rəha Iesu kəmoatəhl wit e nian rəha Sapat

(Mat 12:1-8; Mak 2:23-28)

¹ Nian kit e Sapat, Iesu ne rəhan min netəmim kəmotaliwək motuwa e nasumən min rəha wit, nat kit tahmen e rais, kən rəhan min netəmim kəmotəhl wit neen motawig rəkis niwin, kən moatun. ² Məto Farisi min neen koatən məmə, “!Ei! Nian u-roiu in Sapat, kən nolən u nəkoatol tatətgəhl Lou. ?Təhro itəmat nəkoatol min-nəhlan?”

³ Kən Iesu təmən-ıpən kəm ilat məmə, “?Itəmat nəsofatinən e Naoa Rəha Uhgın, natımnat min əh itəm Kig Tefit təmöl aupən? In ne rəhan min netəmim, nəumis təmus ilat. ⁴ Kən in təmuwin imə e nimə tapolən rəha Uhgın, təmos pıret u itəm pris min kınotos-ıpən rəkis kəm Uhgın. Kən Lou tatən məmə pris min əm kotıtun nunən, məto Tefit təmun kən mos-ıpən neen kəm rəhan min netəmim məmə okotun.” ⁵ Kən Iesu təmən-ıpən kəm ilat məmə, “!o, Nəti Etəmim, ekatərəmə e nian rəha Sapat.”

Iesu təmöl-wir etəmim e nian rəha Sapat

(Mat 12:9-14; Mak 3:1-6)

⁶ Kən e nian pısın kit min rəha Sapat, Iesu təmuwin əpəh imə e nimə rəha nuəfiminən, matəgətun netəmim. Kən ikın əh, suah kit əh-ikın nelmın matıp təmimis, təsəg-ətuatıp-inən. ⁷ Kən iəgətun min rəha Lou, ne Farisi min, ilat koatalkəlik məmə okotəhm-tu Iesu məmə otol-wir suah u e nian rəha Sapat, pəs ilat kotıtun nənən məmə Iesu təmətgəhl Lou.

⁸ Məto Iesu təmitun əm rəhalat nətəligən, kən təmən-ıpən kəm suah u itəm nəlmın təmimis məmə, “Wa, mətul aupən e niganəmti netəmim rafın.” Kən təmuwin mətul-pən əh aupən. ⁹ Kən Iesu təmən-ıpən kəm ilat məmə, “!akolkeike məmə ekatəpəh-in nat kit otəmat. ?Təhro? ?E nian rəha Sapat, nolən naka in tətuatıp e Lou məmə okol, okol nat wir, o okol nat tərət? ?Okosmegəh etəmim, o okohamnu etəmim?” ¹⁰ Kən təmisilu ilat rafın mıtəlau, kən təmən-ıpən kəm etəm nelmın təmimis məmə, “Əg-ətuatıp-in nelməm.” Kən suah əh təməg-ətuatıp-in nelmın, kən nelmın təməwir. ¹¹ Məto netəm min əh, nıkilat tınərat pik agın, kən kınəotəghat-əghat kəm ilat min məmə okotəhro e suah əh Iesu.

Iesu təmitəpun tuelef aposol min rəhan

(Mat 10:1-4; Mak 3:13-19)

¹² Kən e nian min əh, Iesu təmuwin əpəh ilis e nitot məmə otəfak, kən in tənətətig matəfak kəm Uhgın e nian əh mətoarus tian. ¹³ Kən tinian, təmaun-in rəhan min netəmim məmə okotuwa kehın. Kən təmitəpun rəkis tuelef, maun-in nərgilat məmə aposol min. ¹⁴ Nərgi aposol min u tol min-nulan: Saimon itəm Iesu təmaun-in nərgin wi məmə Pita, ne pian Antru, ne Jemes ne Jon, ne Filip, ne Patolomıu, ¹⁵ ne Matıu, ne Tomas, ne Jemes nəti Alfeas, ne Saimon u kətaun-in məmə Selot, ¹⁶ ne Jutas nəti Jemes, ne Jutas Iskariot itəm təmegəhan-ın-pən Iesu kəm rəhan min tıkimır min.

Iesu təməgətun netəmim kən mosmegəh netəmim itəm kəmoatımis

(Mat 4:23-25)

¹⁷ Kən Iesu ne rəhan aposol min kəmotiet e nitot u moteiuiəu motuwa motatig e nitən iəməhl ilat rəhan netəmim tēpət, ne nımanın netəmim tēpət min kəmotisi-pən nitən Jutiə, ne Jerusalem, ne nıkalakal nıtəhəi ikın Təə ne Saeton. ¹⁸ İlat kəmotuwa məmə okotəto nəghatən rəha Iesu kən məmə in otol-wir nımısən min rəhalat. Kən in təmöl-wir netəmim itəm narmin

* 5:35: “Etəmim itəm təmöl əm marit” tatəpsen-pən Iesu, kən “rəhan min netəmim” tatəpsen-pən netəmim min rəha Iesu. † 5:37: E nian əh, kəmöl pətəl rəha wain e nuwigi nənı. Pətəl wi in tımətətig o nəhgıgən. Məto pətəl oas in təkəsik kən okol təsəhgıgən. Nian nahui krep tatuwa matol wain, kən nəhgin tətəhləpik pətəl tətəsis. 6:1: Dut 23:25

rat min kəmoatərakin ilat. ¹⁹ Kən netəmim itəm kəmotətul moatitəlau lan, kəmotalkut məmə okotek mətə-inu nəsanənən tatisi-pən lan matol-wir ilat rafin.

Nagienən ne nərətən

(Mat 5:1-12)

- ²⁰ Kən Iesu təmasipən mehm rəhan min netəmim, kən tən-ipən kəm ilat məmə, “Itəmat u ian-rat min, nakoatətig e nəwirən pahrien. In nəwirən pahrien mətə-inu, itəmat netəmim rəha Uhgīn, kən in tatəramərə etəmat.
- ²¹ Itəmat itəm nakoteam-in nagwənən əh-roiu, nakoatətig e nəwirən pahrien. In nəwirən pahrien mətə-inu, onəkotən məmə, ‘Əwəh, təhmen.’ Itəmat itəm nakotasək əh-roiu, nakoatətig e nəwirən pahrien. In nəwirən pahrien mətə-inu onəkotalah.
- ²² Nakoatətig e nəwirən pahrien nian netəmim koatətəhau itəmat, kən kəsegəhan-inən itəmat məmə onəkotol natimnat kitiah itəmat min ilat, kən katən rat itəmat, kən katərakin-rəkin nərgitəmat məmə itəmat rəha iərmis min, kən ilat koatol nolən min əh kəm itəmat mətə-inu io Nəti Etəmim, kən itəmat rəhak min.
- ²³ “E nian min əh, otagien, kən motətəp-ətip e nagienən mətə-inu nətəuən asol rəhatəmat rəha natimnat min əh tətətig əpəh e nego e neai. Nikitəmat otagien mətə-inu tipilat min kəmoatol nolən kitiah əm kəm ien min aupən ikīn.
- ²⁴ “Mətə, kəsi, nahməən asol otuwa otəmat itəm rəhatəmat nautə tēpət roiu mətə-inu, ninotos rəkis nagienən rafin itəm onəkotos.
- ²⁵ Kəsi, nahməən asol otuwa otəmat itəm nakotəgwən pik moatətə təwir lan əh-roiu mətə-inu, nəumis otəpanus itəmat.
- Kəsi, nahməən asol otuwa otəmat itəm nakotalah əh-roiu mətə-inu, nəpanotasək onəkotasək agin.
- ²⁶ Kəsi, nahməən asol otuwa otəmat nian netəmim koatiləs-ipər nərgitəmat mətə-inu, tipilat min kəmotiləs-ipər mihin nərgi ien eiueiua min aupən ikīn.”

Otolkeike rəhatəmat

tikimīr min

(Mat 5:38-48; 7:12)

- ²⁷ Kən təmən min məmə, “Mətə ekatən kəm itəmat itəm nakoatətəlig-in motitun məmə, nəkotəkəike motolkeike rəhatəmat tikimīr min, kən motol təwir kəm netəm koatətəhau itəmat, ²⁸ kən nian netəmim koatəu iərmis-in itəmat, mətə itəmat onəkotəpəh-in o Uhgīn məmə otos-ipən rəhan nəwirən kəm ilat, kən onəkotəfak o netəmim itəm koatol tərət kəm itəmat.
- ²⁹ “Okəmə suah kit tatəm nikapim, kən əhwin-pən nikalīn kit min tem. Okəmə suah kit tatiləs rəham kot, kən atətul matip o nos-ipən minən rəham sot. ³⁰ Os-ipən nat naka kəm etəmim kit itəm tateasiə-in ron ik, kən etəmim itəm təmos rəham neen natimnat, apəs əm, məsətapəh-inən. ³¹ Kən otol təwir kəm netəmim rafin e nolən min rafin itəm nakotolkeike məmə netəmim okotol min kəm itəmat.
- ³² “Okəmə nakotolkeike əm netəm min u koatolkeike itəmat, nikitəmat təht məmə okiləs-ipər itəmat ron? Kəp. Netəm rat, ilat min koatol təwir kəm ilat min, kən moatolkeike ilat min. ³³ ?Kən okəmə nəkoatol əm təwir kəm netəm min əh itəm koatol təwir kəm itəmat, nikitəmat təht məmə okiləs-ipər itəmat ron? Kəp. Netəm rat, ilat min koatol əm nat kitiah min. ³⁴ ? Kən okəmə nakoatəgəhan-in natimnat kəm netəmim neen itəm ilat kotitun nos-ipə minən nitain, nikitəmat təht məmə okiləs-ipər itəmat ron? Kəp. Netəm rat, ilat min koatəgəhan-in natimnat kəm ilat min məmə nian kit kəpanotos-ipən min nitain təhmen.
- ³⁵ “Mətə nəkotəkəike motolkeike rəhatəmat tikimīr min, kən moatol təwir kəm ilat, kən moatəgəhan-in natimnat itəm kəmotos məmə okəsotalpīnən. Okəmə nəkotol nəhlan, kən rəhatəmat nətəuən asol tətətig, kən nakotuwa nenəti Uhgīn Ilis Agin, mətə-inu in tatol təwir kəm netəm naumis min, kən tatol təwir min kəm netəmim itəm kəsotənən məmə nikilat tagien o natimnat wir itəm in tatol kəm ilat. ³⁶ Otəsəkītun netəmim təhmen əm e rəhatəmat Tata tətəsəkītun netəmim.”

Əsənən nolən rəha etəmim

(Mat 7:1-5, 17-27; 12:34-35)

- ³⁷ Kən Iesu təmən məmə, “Əsənən nolən rəha etəmim məmə in tərət, kən pəs kəsənən rəham nolən məmə in tərət; əsənən məmə suah kit otəkəike mos nalpīnən o təfagə rat kit rəhan, kən pəs kəsənən məmə ik onəkəkəike mos nalpīnən o təfagə rat kit rəham; aliu nolən rat rəha etəmim itəm təmöl kəm ik, kən pəs kaluīn nolən rat rəham. ³⁸ Awte kən məhan nelməm kəm

netəmim, kən kos-ipinə natimnat kəm ik, natimnat tepət tepət itəm kəmai-pən kasin-asin kəgətain, tər matərioah itəm okələhau-pən ilat e nelmə. Okəmə natos-ipən tepət, okos-ipinə tepət kəm ik, mətə okəmə natos-ipən noan məsin əm, okos-ipinə noan məsin əm kəm ik.”

³⁹ Kən in təmuah nimaə nəghatən kəm ilat məmə, “İganəm̄tin əpis ko təsitən iganəm̄tin əpis kit min. !Kəsi, okiaiwig-pən e noakimil asol! ⁴⁰ Etəm̄ tatətəlig, in təsaprəkis-inən rəhan iəgətun, mətə etəmim itəm tətətəlig-in wir matətəu-pən iəgətun e nətəligən min rafin, in otuwa mahmen e rəhan iəgətun.

⁴¹ “?Tahro nakatan nisip noan məsin itəm təmuwin e niganəm̄ti piam, mətə nikim təsəhtən nig asol itəm tətətəg e niganəm̄tim? ⁴² ?Okəmə nakəsehmen nig asol əpəh e niganəm̄tim, kən onakahro min-nulan mos-irəkis nisip e niganəm̄ti piam? !Rəhatəmat nənən təwir, mətə nikitəmat tamkimik! Aupən mos-irəkis nig asol e niganəm̄tim, kən mitun nehm wirən nisip e niganəm̄ti piam kit.

⁴³ “O nat əh inəh, iatən məmə, nig katun tika itəm tatəe-in nig kəsənən, tahmen-pən əm e nig kəsənən təsoe-inəh nig katun, ⁴⁴ mətə-inu etəmim tatitun nig e nehmən noan. Ko etəmim təsəhlən noa nig katun e nolkosik, kən ko etəmim təsəhlən noa nig tətəhen e nol e luan. ⁴⁵ Etəm̄ təwir, nikin tərrioah e natimnat wir min, kən in tatol natimnat itəm təwir. Kən etəm̄ tərət, nikin tərrioah əm e nolən tərət min, kən in tatol əm nolən tərət; mətə-inu e nian tatəghat, kən natimnat min əh e nikin koatiet.”

⁴⁶ Kən İesu təmən məmə, “? Tahro nakotaun-in io məmə ‘İrəməərə, İrəməərə,’ mətə nəsotolan nat naka itəm ekatən? ⁴⁷ Pəs ekəgətun kəm itəmat nolən rəha suah kit itəm tatuwa ron io, kən matəto nəghatən min rəhak, kən matol natimnat min itəm ekatən ilat.

⁴⁸ “Kən in tahmen əm e etəmim itəm təmiləkin rəhan nima. Aupən, təmel nisip meiuaiu muwin mafəl wir kəpiel apin əpəh ləhau, kən miləkin-pən rəhan ikin nima. Nian nuhuən təfik maiu maruah muwa miləs pikən, mətə təsələlən lan, mətə-inu təmiləkin wir tiəkis. ⁴⁹ Mətə etəmim itəm tatəto nəghatən rəhak kən məsələn, in tahmen-pən e etəmim itəm tatiləkin-pər rəhan nima tatəpələh-pər əm e niməptən. Nian nuhuən təfik maiu maruah muwa miləs pikən nima, kən əmun nima tət morin miməlkin-məlkin.”

7

Nahatədən rəha etəm-iasol kit rəha mopaəl min (Mat 8:5-13)

¹ Nian İesu təməghat rəkis kəm netəmim un, kən in təmuwin əpəh e taon Kapaneam. ² Kən ikin əh, etəm-iasol kit rəha mopaəl min rəha netəm Rom tətətəg, kən slef kit əh-ikin rəhan itəm in tolkeike pik, mətə slef əh tatimik pik, rəhan nahməən tepət. ³ Kən e nian etəm-iasol əh təməto namnusen rəha İesu, kən in təməhləpis netəm-iasol neen rəha netəm İsrəl məmə okotuwin motən-ipən kəm İesu məmə otuwin mol-wir rəhan slef. ⁴ Kən nian netəm-iasol min əh kəmotuwa mətəhm İesu, mətəpəh əskasik ron motən məmə, “İrəməərə, tətuatip əm məmə nakasitu e suah əh, ⁵ mətə-inu in tolkeike pik kitat netəm İsrəl, kən in təmiləkin nima rəha nuəfiminən rəhatat.”

⁶ Kən İesu təmətəu-pən ilat. Kən e nian kənoatuwa iuəhkir o nima, etəm-iasol rəha mopaəl min təməhl-ipən rəhan min netəmim kotuwin mətəhm İesu moatən-ipən məmə, “İrəməərə, əsəlikiəmtəən ik o nuwamən, mətə-inu esahmen-pənən məmə onəkuwa imak ikin. ⁷ Kən tol min-nəhlən, io esimnən mehm ik. Ik etəm-iasol kit, mətə io etəm ləhau əm. Mətə əghat əm, kən rəhak slef, in otəsənən min. ⁸ Ekütun məmə nimisən əh otəkəlik mol nəwiam, mətə-inu io min, rəhak netəm-iasol min kotərəməərə lak, kən iatol nəwialat, kən mopaəl min neen əh-ikin itəm io ekərəməərə elat. Okəmə ekən kəm kit məmə, ‘Uwin,’ kən tuwin. Kən okəmə ekən kəm kit məmə, ‘Wa,’ kən tuwa. Kən okəmə ekən kəm rəhak slef məmə, ‘Ol nat u,’ kən in tol.”

⁹ Nian İesu təməto nəghatən u, narmin təmiwig pik o nəghatən rəha suah u. Kən in təməirair mən-ipən kəm nimanin netəmim itəm koatətul uarisig in, məmə, “Ekatən kəm itəmat məmə, suah u sənəmə in etəm İsrəl. Kən nat əpnəpin noanol min rəha İsrəl, mətə esəhmən ilat kit itəm rəhan nahatədən iahgin tahmen-pən lan.” ¹⁰ Kən e nian iahləpis min rəha etəm-iasol kəmotitəlig-pən imə, kəmətəhm slef əh tinəsənən rəkis.

İesu təməmegəh nati nəutahlimis kit

¹¹ Kən təsuwəhən e natimnat min u, İesu təmuwin e taon kit, nərgin u Nain, ilat rəhan min netəmim ne nimanin netəmim tepət itəm koatuarisig-in in. ¹² Kəmol fenis e kəpiel titəlau e taon əh, kən e nian İesu təmuwa iuəhkir o nafilue rəha taon, kən təməhm netəmim koatisi-pən e taon moatalis etəm təmimik kit. In etəm alua İərman, nati nəutahlimis kit noan kitiah əm. Kən nimanin netəmim tepət rəha taon koataliwək kələh ilat nəutahlimis əh. ¹³ Kən nian İrəməərə təməhm nəutahlimis əh, in təməsəkitun pik, kən mən-ipən kəm in məmə,

“Əsasəkən.”¹⁴ Kən təmuwin mek pet itəm kətalis suah u tənimis lan, kən kəmotətul. Kən Iesu təməni-ipan məmə, “!Etəm alua! !Iatən kəm ik məmə, ətull!”¹⁵ Kən etəm tənimis tinəmegəh minətul, kən mətuoun matəghat. Kən Iesu təmos-ipan etəm alua əh kəm rəhan mama.

¹⁶ Netəmim rafin kəmotəgin motasiəp, kən moatənwiwi Uhgın məmə, “!Ien asol kit roiu tətətig kitat min!” Kən motən min məmə, “!Uhgın təmuwa məmə otasitu e rəhan min netəmim!”¹⁷ Kən namməsən rəha Iesu təmaiu mitəlau ikin min rafin e nitən Jutia kən e nıməptən min rafin iuahkir ron.

Iesu ne Jon Baptais
(Mat 11:2-19)

¹⁸ Netəmim rəha Jon Baptais kəmotən-ipan kəm in natimnat rafin itəm Iesu təmol ilat. Kən Jon Baptais təmaun-in rəhan etəmim mil kəiu kuea ron,¹⁹ kən tahləpis ilau məmə okian muehm İərəməə muətapəh ron məmə, “?Karmə ik suah əh itəm otuwa, o mətə ekotasipən o etəm pisin kit min?”

²⁰ Kən nian suah mil kəmuea muehm Iesu, kəmuən-ipan kəm in məmə, “Jon Baptais təmahl-ipa itimlau ekuea məmə ekuətapəh ron ik məmə, “?Karmə ik suah əh itəm otuwa, o mətə ekotasipən o etəm pisin kit min?”

²¹ Kən e nian əm əh itəm ilau kəmuea muehm Iesu lan, mətə Iesu tatol nimisən tēpət koatəwir. Neen koatos nimisən pisin pisin min, neen narmin rat tətətig elat. Kən netəmim tēpət niganəmtilat tēpis, mətə Iesu təmol-wir ilat.²² Kən Iesu təməni-ipan kəm ilau məmə, “Tətəlig mian muən-ipan natimnat min u rafin kəm Jon, nat itəm nəmuəto kən muehm. Netəm niganəmtilat tēpis kınəotəplan nat. Kən netəmim itəm nelkılət tərət kınəotəto tēwir kən minotaliwək. Kən netəm min u kəmos nimisən leprosi, nuwigılət tinəwir. Kən netəm min u matəlgılət təmalu, roiu matəlgılət tinoag, kən netəm min u kəmotimis, kınəotəmegəh min. Kən ian-rat min, roiu əh suah kit tinatən-iarəp namməsən tēwir kəm ilat.²³ Uhgın otawtə-in rəhan nəwırən kəm netəmim itəm kəsətəməən e rəhalat nahatətəən lak o rəhak nolən.”*

²⁴ E nian iahləpis mil rəha Jon ilau kəmiətəlig min, kən Iesu təmətuoun matəghat-in Jon kəm nımanın netəmim. In təməni məmə, “?Aupən ikin, itəmat nəmoətuwin əpəh ikin taruən-aruən ikin məmə onəkotehm naka? ?Nəmoətuwin məmə onəkotehm suah kit əpnəpın əm itəm təhmen e nuwig itəm nımətag tətəhl tətəhuin-ahuin? !Kəp! ²⁵ ?Okəmə kəpə, kən nəmoətuwin məmə onəkotehm naka, suah kit itəm tətəwın e napən wır nəmtın tıəkis? !Kəp! Netəm itəm koətuwin e napən wır, motəgıen əm e rəhalat nautə, ilat kotətig e nımə wır min təhmen e rəha kig.²⁶ ?Kən naka əh nəmoətuwin məmə nakotehm, ien kit, o? Əwəh, nıpahriənən, mətə iatən kəm itəmat məmə in ilis taprəkis-in e ien.²⁷ Suah u inu Naəa Rəha Uhgın təmatəghat in məmə, ‘Otəplan-tu. İatahl-ıpinə rəhak iahləpis itəm otos rəhak nəghatən. In otəpən-in ik məmə otol əpən-əpənə e rəham suatıp.’

²⁸ İatən kəm itəmat məmə, netəmim itəm kəmotaiir e mətəuıntən u, kit təsaprəkis-inən suah əh Jon. Mətə etəm tətətig ləhau agin e netəmim rafin e nəməməəən rəha Uhgın, in ilis taprəkis-in Jon.”

²⁹ Nian netəmim əpnəpın, ne netəmim rəha nosən mənı rəha takis kəmotəto nəghatən rəha Iesu, ilat kəmotən məmə suatıp rəha Uhgın in suatıp ətuatıp. Koatən nəhlan mətə-inu Jon təmol baptais rəkis elat.³⁰ Mətə Farisi min ne iəgətun min rəha Lou, ilat kəməsotəgəhanən məmə Jon otol baptais elat, kən inəh kəmotərakın suatıp rəha Uhgın e nəmegəhən rəhalat.

³¹ Kən Iesu təmatəghat min məmə, “?Kən io ekən nolən rəha netəmim roiu, məmə təhmen e naka? ?Kən rəhalat nətəlgən naka? ³² İlat kotəhmen-pən əm e nısuəlkələh itəm nat kit tıəkə otol nıkilat tagin. Kən koatəpələh e suatıp katol maket ikin, kən motəgət əfəməh mətəun-in ilat min neen məmə, ‘İtəmat emotəhl nau kəm itəmat məmə onəkoətol danis rəha nəgıenən lan, mətə itəmat nəkəsotolən danis. Kən itəmat eməotəsək eluə rəha nimisən, mətə nəsətasəkən kitat min itəmat.’

³³ “İatən min-nulan mətə-inu nian Jon Baptais təmuwa, matətuəkəm məsunən nəgwənən nian tēpət o nəfəkən, məsənımən wain. Kən itəmat nəkoətən məmə, ‘Suah əh, narmin rat kit tətətig lan.’³⁴ Mətə io, Nəti Etəmim, emuwa mətagwən matənim wain, kən itəmat nəkoətən məmə, ‘!Otəplan-tu, suah əh in etəmim rəha nəgwən pıken ne etəmim rəha nəpısən, kən motən kələh ilat netəmim rəha nosən mənı e takis, ne netəmim itəm nol təfəgə!’³⁵ Nenatıgən

7:15: 1 King 17:23; 2 King 4:36 7:16: Luk 1:68 7:20: Sam 40:7; Mal 3:1; Nol Əpən 1:8 7:22: Aes 35:5-6; 61:1; Luk 4:18 * 7:23: E nian rəha Iesu, netəmim tēpət koətasipən o Kristo itəm otəpanuwa. Mətə nıkilat təht məmə in otol nolən min itəm tol pisin e nolən min rəha Iesu. Nıkilat təht məmə Kristo otos nasənənən o nəluəgıən e kapman rəha Rom. 7:26: Luk 1:76 7:27: Mal 3:1 7:29: Luk 3:12 7:30: Mat 21:32 7:34: Luk 15:2

ræha Uhgîn ne nalpækauæn ræhan in tætuatip mæmæ itimlau Jon ekioal nat itəm in tolkeike. Kæn næmegæhæn ræha netəmim itəm kotahatætæ lan, tatægætun mæmæ inu nîpahrienæn.”

Pætæn rat kit tæmau nelki Iesu e senta

³⁶ Kæn Farisi kit, nærgin u Saimon, in tæmætæpæh o Iesu mæmæ otuwin magwæn e ræhan nima. Kæn Iesu tæmuwin latuænu, muwin e nîpægnoa nima ræha Farisi un matæpælæh mæmæ otægwan.†

³⁷ Kæn pætæn kit e taon æh in iol tæfagæ rat, tæmæto mæmæ Iesu tægæwæn æpæh imæ Farisi ikin. Kæn in tæmos senta kit muwa itəm næmtin tiækis. Senta u tætatig e pætæl kæmol e kæpiel itəm næmtin tiækis, kætæn mæmæ alapasta. ³⁸ Kæn in tæmuwa iuæhkîr o Iesu mætul e nikali nelkin mætæsæk, nahui næmtin tætuoun mætahl-pæn e nelki Iesu minol nelkin tinæpilit. Kæn tæmafæl nahui næmtin e nelki Iesu e noanun, kæn mætoafæl nelki Iesu matos-ipæn nisaiian kæm in,‡ kæn mol-pæn senta e nelkin.

³⁹ Kæn Farisi u tæmehm nat æh, kæn tatæn atip e nikin mæmæ, “Okæmæ suah æh in ien pahrien, kæn okol in tæmitun æm nolæn ræha pætæn æh itəm tatek nelkin, mæmæ in iol tæfagæ rat.”

⁴⁰ Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm in mæmæ, “Saimon, iakolkeike mæmæ ekæn nat kit kæm ik.”

Kæn Saimon tæmæn mæmæ, “Iægætun, æn-tu kæm io.”

⁴¹ Kæn Iesu tæmæn mæmæ, “Suah kæiu, ræhalau mæni tæsahmenæn, kæn iæræmææ kit tæmos-ipæn mæni neen kæm ilau, kæn o nian kit ilau okualpin ræhan mæni. Kit tæmos faif-hanrit tenarius, kæn kit tos fifti tenarius.‡ ⁴² Nian ilau kænueruru nos-ipænæn nitain, kæn iæræmææ tæmæn mæmæ, ‘Uapæs æm nalpinæn mæni itəm næmioas.’ ? Kæn suah mil u in pæhræuæn lan otolkeike pik iæræmææ?”

⁴³ Kæn Saimon in tæmæn mæmæ, “Nîkik tæht mæmæ etəm u itəm in tæmos mæni tæpæt, kæn iæræmææ tæmasækitun pik, in otolkeike pik iæræmææ.” Kæn Iesu tæmæn mæmæ, “Næmæn pahrien.”

⁴⁴ Kæn Iesu tæmeirair mæplan pætæn u, kæn mæn-ipæn kæm Saimon mæmæ, “? Saimon, natehm pætæn u, o kæp? E nian emuwa imam ikin, ik næmasos-ipamæn næhau kit o naukuasæn e nelkæk, mæto pætæn u, in tæmau nelkæk e nahui næmtin mafæl e noanun. ⁴⁵ Nian emuwa, kæn Saimon, ik næmasolæn næmtætîn kit itəm tatægætun mæmæ nakolkeike io. Mæto pætæn u, tatoafæl nelkæk tatuwin æm nulan, kæn nolæn ræhan tatægætun mæmæ in tolkeike pik io. ⁴⁶ Saimon, ik næmasauæn ræhk-kapæ e oel mæsîn ne, mæto pætæn u, in tæmau nelkæk e senta itəm nat kit næmtin tiækis. ⁴⁷ Kæn tol næhlan iatæn kæm ik mæmæ, enafæl rafin rækis ræhan tæfagæ rat min itəm tæpæt tæpæt, kæn tol næhlan, nolæn min æh itəm tatol, tatægætun mæmæ tolkeike pik io. Mæto nian iatos-irækis tæfagæ ræha etəmim noan mæsîn, kæn kæsi, ræhan nolkeikeæn in natiækaku ron io.”

⁴⁸ Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm pætæn u mæmæ, “Reham tæfagæ rat min, io enafæl rækis.”

⁴⁹ Kæn netəmim neen min itəm kæmotægwan ilat min, koatæn kæm ilat min mæmæ, “?Etəmim naka æh itəm tatæn mæmæ tatos-irækis tæfagæ ræha etəmim?”

⁵⁰ Mæto Iesu tæmæn-ipæn kæm pætæn u mæmæ, “Uhgîn tæmosmegæh ik mæto-inu næmahatætæ lak. Kæn uwîn, pæs næmælinuæn ræha Uhgîn tætatig ron ik.”

8

Nîpitan itəm kæmotasitu e Iesu

¹ Uarisig e natimnat min æh, Iesu in taliwæk matuwîn e taon min neen ne latuænu min neen. In tatan-iaræp næghatæn ræha Uhgîn kæn mætammus-iaræp namnusæn tæwir ræha næræmæææn ræha Uhgîn. Kæn e nian æh, tuelef aposol min ræhan kæmoatætæu-pæn. ² Kæn nîpitan neen min kæmoatuarisig-in Iesu, inu aupæn ikin ilat kæmoatimis, o kæmoatos narmin rat min tætatig elat, mæto Iesu in tæmæhg-iaræp narmin rat min kæn tæmol-wîr ræhalat nîmisæn. Nærgi nîpitan min u Meri u kætæn mæmæ Maktala itəm Iesu tæmæhg-iaræp narmin rat sepîn lan; ³ ne Joana pætaguîhl ræha Jusa itəm in tætaræmææ e nima ræha Kig Herot Antipas; ne Susana; ne nîpitan tæpæt min. Nîpitan min u koatos-ipæn ræhalat mæni o nos-næmtinæn natimnat o nasituæn e Iesu ne ræhan min netəm tuelef.

† **7:36:** Nian min neen, netəm Isrel koatætæu-pæn nolæn ræha netəm Kris ne netəm Rom nian kotægwan. Mæto tepil ræhalat in lahau lahau, kæn netəmim kotapil e nikalilat motol nelmilat tatætu-pær ræhalat kauga, kæn nelmilat matip tos nagwanæn moatun. Kæn nelkilat tætamahl-iaræp katehm wîr æm. Inæh Iesu tæmol mihîn nian pætæn æh tæmuwa maikuas e nelkin. Øplan narmin e Mat 26. **7:37:** Mat 26:7; Mak 14:3; Jon 12:3 ‡ **7:38:** Næghatæn Kris atuatip tatæn mæmæ, pætæn æh tæmek nelki Iesu e nohlin. Inu næmtætîn mæmæ in tatisiai-in pik Iesu, kæn nikin tagien o natimnat itəm Iesu tæmol kæm in. § **7:41:** Roiu, faif-hanrit tenarius tahmen e faif-hanrit-taosan watu, kæn fifti tenarius tahmen e fifti-taosan watu.

7:50: Luk 8:48; 18:42 **8:2:** Mat 27:55-56; Mak 15:40-41; Luk 23:49

Nimaa nəghatən e niməptən
(Mat 13:1-23; Mak 4:1-20)

⁴ Nimanin netəmim tepət kəmotisi-pən e taon min tepət motuwa o Iesu. Nian kəmotuwa motətul kitəlau lan, kən təmuəh nimaa nəghatən kəm ilat. In təmən məmə, ⁵ “Suah kit, etəm rəha nəfəen nikuti wit, təmuwin matərakin nikuti wit tətisəs əpəh e nasumən. Kən neen kəmotisəs e suatip, kən uarisig netəmim kotuwa kaliwək lan, kən mənig min kotuwa motun rəkis ilat. ⁶ Kən nikutin neen kotisəs-pən e nisip noan məsin itəm kəpiel ləhau lan. Nian koatəwiə, kən motauke məto-inu nəhau tikə ləhau lan. ⁷ Kən nikutin neen kotisəs-pən e niki nolkosik. Uarisig, nolkosik ne wit kuəwiə kələh, kən nolkosik tatu-atu-pən lan mətoarus-pən kotimis. ⁸ Kən nikutin neen min kəmotisəs-pən e nəptən wir motəwiə motoe-in noalat tepət tepət tahmen e wan-hanrit.”

Nian Iesu təmən rəkis nəghatən u, kən təmagət, mən kəm ilat məmə, “Etəm matəlgin tatig, təwir məmə in otətəlig-in wir kən mitun nəghatən min u.”

⁹ Kən netəmim rəha Iesu kəmotəpəh ron məmə, “Uhapik-pa nimaa nəghatən u kəm itimat.” ¹⁰ Kən in təmən-ipən kəm ilat məmə, “Itəmat, Ughin tinerəh rəkis e rəhatəmat suatip məmə itəmat onəkotitun nəghatən rəha nərəmərəən rəha Ughin itəm tatəhluəig. Məto netəmim neen, ilat koatos əm e nuəhən nimaa nəghatən min, məmə ilat okoatehm, məto kotəruu, kən ilat okoatəto, məto okol kəsotitunən.”

¹¹ Kən Iesu in təmatəghat məmə, “Nipəti nimaa nəghatən u tol min-nulan. Nikuti wit, inu nəghatən rəha Ughin. ¹² Nikutin min itəm koatīsəs e suatip, inu tahmen-pən e netəmim itəm kotətə nəghatən rəha Ughin, kən Setan tatos-irəkis nəghatən rəha Ughin e rəhalat nətəlīgən məmə okəsotənən nipahrienən lan, kən Ughin otəsosmegəhən ilat. ¹³ Kən nikutin min itəm koatīsəs-pən e nisip noan məsin kəpiel əh ləhau ikin, inu tahmen-pən e netəmim itəm koatətə nəghatən rəha Ughin, kən nikilat tətəgien ron. Məto nokilat təseiuaiuən isəu, kən koatahatətə e nian əkuəkir əm. Məto nian nəsəsəuən, o nəratən tuwa e nəmegəhən rəhalat, kən koatəme e rəhalat nahatətəən. ¹⁴ Kən nikutin min itəm koatīsəs-pən e niki nolkosik, inu tahmen-pən e netəmim itəm koatətə nəghatən rəha Ughin, məto natimnat tepət tətətu-atu-pən e nəmegəhən rəhalat, inəh koatətəlig-in pik natimnat rəha nəmegəhən rəhalat, o ilat kotalkeike nauə təpət, o kotalkeike məmə okotətə təwir e rəhalat nəmegəhən. Kən nəmegəhən rəhalat təsoe-inən nat təwir kit e nəghatən rəha Ughin. ¹⁵ Məto nikutin itəm tətīsəs-pən e niməptən təwir, inu tahmen e netəmim itəm koatətə nəghatən rəha Ughin, kən nikilat tətəuətəp kən məwir, kən ilat kotaskəlīm nəghatən rəha Ughin tətətig tiəkis e nikilat. Kən ilat kotalkut matuwin matuwin, kən motoe-in nəmegəhən təwir.”

Ol wək e nat itəm nakatos
(Mak 4:21-25)

¹⁶ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “?Pah tətəsiepən e lait kən mətaii-pən e pesin, o tatəhtu-pən e nipəg pet? !Kəp! Kəsələn mihin. Nian nakotəsiepən e lait, kən motətu-pər e tepil məmə netəmim okotehm nat lan. ¹⁷ Kən e nolən kitəh min əm, okəmə suah kit tatəhluəig-in nat kit, məto Ughin otol əp in, kən okəmə suah kit tatos nəghatən anion kit, məto Ughin otən-iarəp. ¹⁸ Nəghatən u itəm nakoatətə, otətəlig-in wir. Etəm itəm tinitun rəkis nipəti nəghatən rəhak, in titun nosən təhmīn min. Məto etəm itəm təsitunən, in otəmkarəpən e nat itəm nikin tataht məmə tatos.”

Mama rəha Iesu ne pian min
(Mat 12:46-50; Mak 3:31-35)

¹⁹ Kən e nian əh, mama rəha Iesu ne pian min kəmotuwa məmə okotehm, məto okol kəsotuwīnən iuəhkīr motəhm məto-inu nimanin netəmim tepət koatətlosig-in. ²⁰ Kən netəmim kəmotən-ipən kəm in məmə, “Mama rəham ne pian min ilat əpəh ihluə koatətul, kən kotalkeike məmə okotehm ik.”

²¹ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Netəmim rafin itəm koatətə nəghatən rəha Ughin kən moatətəu-pən, ilat un rəhak netəmim min, rəhak mama ne piak min.”

Iesu təmən-iahau nimətag asol e Lek Kalili
(Mat 8:23-27; Mak 4:35-41)

²² Nian kit Iesu ne rəhan min netəmim kəmotuwīn e pot kit, kən in təmən-ipən kəm ilat məmə, “Pəs kotuwīn əpəh entənəipən-pən e lek u.” Kən kəmotiuh niuwən motiet. ²³ Nian pot tinətəiu, kən Iesu təmuwin mapil. Kən nimətag asol kit təmeiuaiu-pə e lek u, kən nəhau təmuwin e nipəgnoa pot, iuəhkīr əm pot tətəmmīn. ²⁴ Kən kəmotəghaiir e Iesu kən motəmə, “!Ei, Etəm-iasol! !Etəm-iasol! Aiir-ta, okotimis roiu!”

Kən Iesu təmaiiir məghat mən-iahau nımətag ne peau-peau asol min məmə, “!Nahmen, uameg-tal!” Kən nımətag təmurahl nelmin, kən tınəmälını tınəmälını. ²⁵ Kən Iesu təmən-ıpən kəm ilat məmə, “?Tahro? ?Rəhatəmat hıə nahatətəən?”

Məto ilat kınəatəgın, kən narmılət tınatıwıg mın, kən mınəatən-ıpən kəm ilat mın məmə, “!Ei! ?Etəmım naka u? Nat əpnapın nımətag ne nəhau, məto katıətəlıg-ın rəhan nəghatən matıaal.”

*Iesu təməhg-ıarəp narmın rat mın e suah kit
(Mat 8:28-34; Mak 5:1-20)*

²⁶ Kən ilat kəmotuwa kiet-arəpa rəha netəm Kerasa ikin, inəh entənıpən-pən e lek u, kən kəmotuwar əpəh ıpar. ²⁷ Nıan Iesu təmuwar, kən əmun etəmım kıt əh-ıkın təmuwa mehm. Suah un, narmın rat mın kotatıg lan, kən nuwəh məsın in təməsuwın-ınən napən, kən in təsapılən imə, məto in tətətıg əm əh e nıpəg kəpiel mın, ikin katıtənım netəmım ikin. ²⁸⁻²⁹ Aupən ikin, nıan tepət, narmın rat əh tatol in tətəlməl pık, kən netəmım koatəlıs nelkin ne nelmin e sen məmə otaskəlım tıakıs moatehm məmə otəsərəkın-rəkınən natımnat. Məto e nıan rafın tateatıp-eatıp sen mın əh, kən narmın rat tətəkəıke kəm in məmə otıet magım muwın əpəh ikin taruən-aruən ikin.

Kən nıan ıalməl u təmehm Iesu, təmearıg əfəməh, muwa morın-pən e nelki Iesu, kən mətagət məmə, “!Iesu, Nətı Uhgın İlıs Agın! ?Nakəmə onakahro ıo? !Awi, ıatətapəh ron ık məmə onəsölən nalpınən asol kıt kəm ıo!” Narmın rat u təmən nəhlan məto-ınu Iesu tınən rəkıs məmə in otıet magım e suah u.

³⁰ Kən Iesu təmətapəh məmə, “?Nərgəm pah?” Kən in təmən məmə, “Nımanın Tepət.” Təmən nəhlan məto-ınu narmın rat tepət kəmotatıg lan. ³¹ Kən narmın rat mın kəmotətapəh əskasık o Iesu məmə, “Onəsahl-ıpənən ıtımat e nıpəg ıtəm nımun tıəkə tapınəp, u imə nalpınən.”

³² Kən ikin əh e nıkalı nıtot, pıkəs mın tepət kotagwən motan əh-ıkın. Kən narmın rat mın kəmotasək moatən-ıpən kəm Iesu məmə, “Awi, egəhan-ın ıtımat ekotuwin e pıkəs mın əh.” Kən Iesu təmegəhan-ın ilat kotuwın. ³³ Kən narmın rat mın u kəmotıet e suah un motuwın e pıkəs mın, kən pıkəs mın ilat rafın kəmotaiu moteıuıai ikin təkul-əkul ikin, kən motıet-pən e lek motammın.

³⁴ Nıan netəm kotagwən pıkəs mın kəmotehm nat u, kəmotıet motagım motuwın moatən-ıarəp nınnusən rəha natımnat mın u e taon rəhalat ne ikin mın rafın tıtəlau lan. ³⁵ Kən netəmım kəmotıet e taon moatuwin məmə okotehm natımnat mın əh. Kən kəmotuwa motehm Iesu, kən motehm mın suah un ıtəm narmın rat mın kəmotıet rəkıs lan, in tətəpaləh ıuəhkır e nelki Iesu, tınəsalmələn, kən mınuwın-ın rəkıs rəhan napən. Kən netəmım rəha taon koatəgın.

³⁶ Kən netəmım ıtəm kəmotehm ətuatıp nat u e nıganəmtılət, ılat kotammın tatuwin kəm netəmım neen mın moatən-ıarəp məmə Iesu təməhro nulan mol-wır suah əh, ıtəm aupən ikin narmın rat mın kəmotatıg lan. ³⁷ Kən netəmım rafın u kotatıg ıuəhkır ikin Kerasa, kəmotən-ıpən kəm Iesu məmə otıet ımələt ikin, məto-ınu ılat kınəatəgın pık. Kən əmun in təmuwin e pöt məmə okotasuə moatuwin entənıpən-pən ikin.

³⁸ Məto suah u ıtəm narmın rat mın kəmotıet lan, in təmətapəh o Iesu məmə, “!Awi, pəs ekımmə kıtət!” Məto Iesu təmən-ıpən kəm in məmə, ³⁹ “İtəlıg matuwın ımam ikin, muwın mən-ıarəp natımnat mın ıtəm Uhgın təmol kəm ık.” Kən suah u təmuwin ikin mın rafın e taon iman ikin matən-ıarəp natımnat mın rafın ıtəm Iesu təmol kəm in.

*Pətagwəhl kıt ıtəm tatımıs ne pətan əkəku kıt ıtəm təmımıs
(Mat 9:18-26; Mak 5:21-43)*

⁴⁰ Nıan Iesu təmıtəlıg-pa mın e entənıpən-pa lan e lek u, netəmım nıkılat təmagıen məmə kınotehm mın Iesu, məto-ınu ılat kəmoatəsahgın. ⁴¹ Kən etəmım kıt təmuwa mehm, nərgın u Jaeras, ıtəm in etəm-ıasol kıt rəha nımə rəha nuəfımınən. Təmuwa meıuıai mısın nulin e nısııııən, matəkəıke e nətapəhən kəm Iesu məmə in otuwın əpəh iman ikin, ⁴² məto-ınu rəhan pətan əkəku tatımıs pık rəhan nahməən tepət, kən otəsıuwəhən tımıs. In noan kıtıəh əm, rəhan nup tuelef.

Kən Iesu təmalıwək matuwın o pətan əkəku əh, kən nımanın netəmım tepət kəmotuwa kıtəlau lan kətıləs-pıkən-ləs-pıkən. ⁴³ Kən pətan kıt təmuwa o Iesu ıtəm tatos nımısən rəhalat nıpıtan nıan rafın əm mınos nup tuelef, kən təmuwin o netəmım tepət ıtəm koatol mərısın, məto okol kıt təsol-wırən. ⁴⁴ Kən pətan əh təmısı-pən e məntaa Iesu ikin, kən meə-pən mek nıpəgnəmtı nıməhan rəha Iesu, kən əmun roıu agın-əh mın əm, rəhan nımısən təmol nımmun. ⁴⁵ Kən Iesu tən məmə, “?Ei, pah təmek ıo?”

Kən nıan ılat rafın kəmotən məmə kəp, kən Pıta təmə, “!Etəm-ıasol, nımanın netəmım tepət koatıləs-pıkən-ləs-pıkən ık!”

⁴⁶ Mæto Iesu tən mæmæ, “Kæp. Ekitun mæmæ suah kit tæmek io mæto-inu emæto mæmæ næsanæn tæmiet lak.”

⁴⁷ Kæn e nian pætan æh tinitun mæmæ okol in tæshluaigæn, in tæmuwa mætasiæp-asiæp pik, kæn misin nulin matos-ipæn nisaiiæn kæn Iesu. Kæn e niganæmti netæmim rafin, tatæn-iaræp kæn Iesu mæmæ tæmek in o naka, kæn matæn-iaræp min mæmæ e nian tæmek in, kæn roiu agin-æh min æm, ræhan nimisan tæmol namnun. ⁴⁸ Kæn Iesu tən-ipæn kæn in mæmæ, “Nætik pætan, ræham nahatætæn lak tæmol-wir ik. Kæn atuwîn, pæs næmælinuæn ræha Uhgîn tætätig ron ik.” ⁴⁹ Nian Iesu tæmatæghat æh, kæn etæmim kit tæmisi-pæn imæ Jaeras ikin met-aræpa, kæn mæn kæn Jaeras mæmæ, “Nætîm pætan ækæku tinimis rækis. Əsəlîkiamtæn iægætun.”

⁵⁰ Mæto nian Iesu tæmæto næghatæn æh, in tæmæn-ipæn kæn Jaeras mæmæ, “Əsægînæn. Ahatætæ æm lak, kæn pætan ækæku ræham, in otæwir min.” ⁵¹ E nian Iesu tæmuwa met-aræpa e nimæ ræha suah æh, kæn tæmit-irækis æm Pita, ne Jon, ne Jemes, ne mama ne tata ræha pætan ækæku itæm in tæmimis, mæmæ ilat æm okotuwîn imæ. ⁵² Netæmim rafin koatasæk æfæmæh moatæun-æn o pætan ækæku æh, mæto Iesu tæmæn-ipæn kæn ilat mæmæ, “Əsotasækæn. Pætan ækæku u in tæsimisæn. In tætapil æm.”

⁵³ Kæn ilat kotalah-æsan lan mæto-inu ilat kotitun mæmæ pætan ækæku æh tinimis rækis. ⁵⁴ Mæto Iesu tæmæ-pæn milæs nelmi pætan un kæn maun-in mæmæ, “Pætan ækæku, ætul.” ⁵⁵ Kæn æmun pætan ækæku apon tæmæmegah min mætul. Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæn ilat mæmæ, “Otos-ipæn nat kit tun.” ⁵⁶ Kæn ræhan mama ne tata, narmilau tæmiwig pik, mæto Iesu tən-ipæn kæn ilau mæmæ, “Onækæsuæn-iaræpæn natimnat min u kæn suah kit.”

9

*Iesu tæmahl-ipæn ræhan netæm tuelef mæmæ okotæn-iaræp næræmææn ræha Uhgîn
(Mat 10:5-15; 14:1-2; Mak 6:7-16)*

¹ Kæn Iesu tæmuæfimin ræhan netæm tuelef kotuwa kitæh, kæn tæmos-ipæn næsanænæn kæn ilat kæn matæghæn-in ræhan nepætæn o næræmææn kæn ilat mæmæ ilat kotitun næhg-iaræpæn narmîn rat min, kæn mæmæ ilat okotol-wir nimisæn min. ² Kæn Iesu tæmahl-ipæn ilat mæmæ okotæn-iaræp næræmææn ræha Uhgîn, kæn mæmæ okotol-wir netæmim itæm koatimis.

³ Kæn in tæmæn-ipæn kæn ilat mæmæ, “Nian onækotuwîn, mæsosotæn natimnat neen ræha nalîwækæn ræhatæmat, natimnat itæm kotahmen-pæn e kasikin, o kætîm, o nagwænæn, o mæni, kæn mæsosotæn napæn kæiu. ⁴ Kæn e nian itæmat nakotuwîn e latuænu kit motatig e nimæ kit, nimæ u inun onækotatig æm lan mætoarus-pæn nian itæmat onækotiet lan. ⁵ Kæn ikin pæhruæn onækotuwîn ikin, okæmæ netæmim nikilat tæsagienæn mæmæ nakotuwæ motatig itæmat min ilat, kæn otøhapispis rækis nimoulul e nelkitæmat motiet. Inu næmtætîn kit tatægætun mæmæ nakotapæs ilat, kæn niki Uhgîn tærat olat.”

⁶ Kæn ilat kæmotiet motaliwæk motuwîn latuænu min moatamnus-iaræp namnusæn tæwir, kæn ikin min rafin koatuwin ikin, moatæfak o netæmim tepæt, kæn kotæmegæh.

⁷ Kæn Kig Herot Antipas u in iæræmæ e nitæn Kalili, in tæmæto namnusæn ræha natimnat min u itæm Iesu tatol ilat. Kæn tæmætellig-in muwin minæruru æfæmæh mæto-inu netæmim neen kotæn mæmæ Jon Baptais tinæmegæh min, ⁸ kæn netæmim neen min kæmotæn mæmæ Elaija tinuwa min, kæn netæmim neen kæmotæn mæmæ in ien kit ræha Uhgîn aupæn ikin itæm tæmæmegah min. ⁹ Kæn Herot Antipas tæmæn mæmæ, “Jon u, io enæmøhatip rækis ræhn-kapæ. ? Mæto etæmim pah u iatæto ræhan namnusæn?” Kæn in tæmatægæs-in Iesu mæmæ otæplan.

Iesu tæmagwæn netæmim

faif-taosan

(Mat 14:13-21; Mak 6:30-44;

Jon 6:1-14)

¹⁰ Kæn aposol min ræha Iesu kæmotitellig-pa min ron, kæn motæn-ipæn kæn in natimnat rafin itæm kæmotol. Kæn in tæmit ilat motiet rækis e netæmim, motuwîn æpah e taon pisin kit min, nærgin u Petsæta. ¹¹ Mæto e nian netæmim kæmotæto namnusæn mæmæ Iesu tinuwa, kæn kæmotuwæ motuarisig-in ilat. Kæn Iesu nikin tæmagien æm nian in tæmehm ilat, kæn in tatægætun ilat e næræmææn ræha Uhgîn, kæn matol-wir netæm koatimis kotæmegæh min.

¹² Kæn ehnaipæn iuæhkîr o napinæpæn, netæm tuelef ræha Iesu kæmotuwa ron, moatæn mæmæ, “Iæræmæ. Ahl-ipæn netæmim rafin koatuwin æpah e latuænu min mæmæ okotægæs-in ikin tæwir kit ræha napilæn kæn motægæs-in nagwænæn itæm okotun mæto-inu, ikin-u koatan ikin roiu, in liminan.”

¹³ Mæto in tæmæn-ipæn kæn ilat mæmæ, “Kæp, itæmat æm. Onækotagwæn netæm min æh.” Kæn ilat kotæn mæmæ, “Itimat ekoatos æm pîret faif ne næm kæiu. ? Tahro? ? Nakolkeike mæmæ ekotuwîn motos-næmtîn nagwænæn kit min nigî nimanin netæmim min æh rafin?”

¹⁴ Kəmotəghat nəhlan məto-inu netəmim tepət tepət itəm kəmotuwa ikin əh, okəmə kafin nəman əm, kən ilat rafin faif-taosan.

Məto İesu tən-ipən kəm rəhan min netəmim məmə, “Otuwin motoor ilat fite fite motən məmə okotəpələh.” ¹⁵ Kən rəhan min netəmim kəmotoor ilat mihin nəhlan, kən netəmim rafin kəmotəpələh.

¹⁶ Kən İesu təmos pıret əh faif ne nəm kəiu, masipər e neai, kən matəfak kəm Uhgın o nagwənən, kən məmkas matos-ipən kəm rəhan min netəmim məmə okotos-ipən kəm netəmim. ¹⁷ Kən netəmim rafin kəmotagwən motuwın nərpilat tasis. Kəmotapəs nımismisi nagwənən, kən netəmim rəha İesu kəmotaii-pən e kətim asol ilat tuelef itəm kəmotər kər wir.

Pita təmən məmə

İesu in Kristo

(Mat 16:13-20; Mak 8:27–9:1)

¹⁸ Kən nian kit, İesu ne rəhan min əm kotatig, kən İesu tatəghat kəm Uhgın e nəfakən. Kən in təmətapəh olat məmə, “?Netəmim koatəghat-in io məmə io pah?” ¹⁹ Məto kotən məmə, “Neen koatən məmə ik Jon Baptaıs. Kən neen koatən məmə ik ien Elaija. Kən neen koatən məmə ik ien kit rəha Uhgın aıpən ikin itəm tinəmegəh min.” ²⁰ Kən İesu təmətapəh olat məmə, “?Məto itəmat nakotəmə pah u io?” Kən Pita təmən məmə, “Ik Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ıpa.”

²¹ Məto İesu təmən-ıəhau əskasik ilat məmə okəsotən-ıarəpən nəghatən min əh kəm netəmim. ²² Kən in təmatig mən min kəm rəhan min netəmim məmə, “Nat kit itəm otəkəike muwa mol nıpahrienən lan, məmə io, Nəti Etəmim, oekəto nahməən e natımnat tepət. Kən netəm-ıasol min rəha noanol rəha İsrel, ne pris asol min, ne ıgətun min rəha Lou, ilat okotəuhlin məntaalat kəm io, kən motohamnu io, kən ekimis. Məto nian itəm tatol kısıl lan, Uhgın otol ekəmegəh min e nımısən.”

²³ Kən İesu təmən-ipən kəm rəhan netəmim məmə, “Etəm u tolkeike məmə otuwa muarisig-in io, in otəkəike maluin atıp in, kən e nian rafin in otəkəike mıləs rəhan nig kəməluau muarisig-in io, ²⁴ məto-inu etəmim itəm tolkeike məmə otosmegəh rəhan nəmegəhən e nətueıntən u, kən otakıah e rəhan nəmegəhən lilin. Məto etəmim itəm otımıs o nərgək, kən in otos nəmegəhən lilin. ²⁵ ?Okəmə suah kit tatos rafin natımnat rəha nətueıntən u, kən otımıs ron, in otılas nat wir naka? ²⁶ Okəmə nətaulis-in io mətaulis-in min rəhak nəghatən, kən Nəti Etəmim in otaulis-in min ik e nian itəm in otatuwa e nepətən əhag-əhag ne nəsanənən rəhan, ne nepətən əhag-əhag ne nəsanənən rəha Tata rəhan ne nəgelo min itəm kotasim. ²⁷ Məto iatən nıpahrienən kəm itəmat məmə, itəmat neen itəm nəkoatətul ikin-u, uarisig nəpanotımıs məto nakotaupən motehm nərəmərəən rəha Uhgın.”

İesu ne Moses ne Elaija

(Mat 17:1-8; Mak 9:2-8)

²⁸ Uarisig e nəghatən əh rəha İesu, kən ıuəhkır nian eit tinuwa minuwın rəkis, kən İesu təmit Pita, ne Jon, ne Jemes kəmotuwın əpəh ılıs e nitot məmə okotəghat kəm Uhgın e nəfakən. ²⁹ Kən e nian in təmatəfak, kən rəhn-kapə tinuwa mınol pısın, kən napən rəhan təmuwa məruən matıpıt-ıpit. ³⁰ Kən əmun Moses ne Elaija kəmuət-arəpa muətul mətəhaləghat iləhal İesu, ³¹ kən nəhag-əhagən asol kit təmasiə mıtəlau elau, kən katəhaləghat-in nımısən rəha İesu əpəh Jerusalem itəm otol nəghatən rəha ien min rəha Uhgın otuwa mol nıpahrienən lan.*

³² Məto Pita ne təs mıl, nəpılən tinos rəkis iləhal, kən kəməhalapıl məsın. Məto nian kəməhalaiir, kəməhalehm nəhag-əhagən asol titəlau e İesu, kən kəməhalehm Moses ne Elaija katuətul iləhal İesu. ³³ Kən nian suah mıl kınətuagim minatın ısu o İesu, kən Pita təmən-ipən kəm İesu məmə, “İərəmərə, təwir məmə itıməhal etəhalatig ukin-u. Pəs ekəhaliləkın makeen kısıl, rəham kit, kən rəha Moses kit, kən rəha Elaija kit.” Məto in təmatəghat əpparıp əm, təsitunən məmə nəghatən naka in tatən. ³⁴ Kən e nian in təmatəghat əh, nımal napuə təmuwa malpın ilat, kən nian napuə təməfətın iləhal, kəməhaləgın kəməhaləgın. ³⁵ Kən ilat kəmotətə nəwia suah kit təmisi-pən e nımal napuə, tatən məmə, “Inu nətik itəm io emıtəpun. !Əhalətəlig-in wir!”

³⁶ Nian kınətətə rəkis nəwia Uhgın təməghat un, kən Pita ne Jon ne Jemes kəməhaləplan əm İesu. Kən e nian min əh, kəsəhalənən natımnat min əh kəm suah kit min, kəsəhaləghat-inən natımnat min u itəm kəməhaləplan.

9:19: Luk 9:7-8 9:20: Jon 6:68-69 9:22: Luk 9:44; 18:32-33 9:23: Mat 10:38; Luk 14:27 9:24: Mat 10:39; Mak 8:35; Luk 17:33; Jon 12:25 9:26: Mat 10:33; Luk 12:9 * 9:31: Nəghatən Kris ətuatıp tatən məmə, “kən katəhaləghat-in nian in otiet magım əpəh Jerusalem.” 9:31: Luk 9:22 9:32: 2 Pita 1:16-18 9:35: Luk 3:22

*Iesu tāmahl-iarəp narmīn rat e suakəku kit**(Mat 17:14-23; Mak 9:14-32)*

³⁷ Kən kəmən lawig in, nian Iesu ne rəhan etəmim miləhal kəmotisi-pər ilis e nitot moteiuaiu-pa, kən motehm netəmim tepət kəmotuwa ron. ³⁸ Kən netəm min əh kit təmaun-in əfəməh Iesu məmə, “Iakolkeike məmə nakuwa masitu e rəhak suakəku iərman, mətə-inu in noanahli iouen kitiah əm. ³⁹ Nian tepət, narmīn rat kit tatuwa lan, kən mol in tatəgət pik, kən mol nīpətīn tətasiəp-asiəp matol matol, nahui noan ruən min kotiet, kotahmen əm e sop. Narmīn rat əh tatəəkīn pik in, kən mətaskəlīm in, iuəhkīr təsəpəsən in. ⁴⁰ Kən io emətapəh o rəham min netəmim məmə okotəhg-iarəp narmīn rat u, mətə okol kəsotəhg-iarəpən.”

⁴¹ Kən Iesu in təmən-īpən kəm ilat məmə, “Itəmat netəm roiu ne, rəhatəmat nahatətəən tika. Kən rəhatəmat nətəlīgən təsətuatīpən. Enəpou-in itəmat. ?Oekatig kitat min itəmat nian kuwəh? It nətīm muwa ukīn-u.”

⁴² Kən nian suakəku u təmatuwa əh o Iesu, kən narmīn rat təmahtīgəpīs tiet morīn-pən e nisip, mol nīpətīn tətasiəp-asiəp. Mətə Iesu təməghat əskasik kəm narmīn rat un, kən məhg-iarəp narmīn rat tiet, kən mol suakəku təwīr. Kən təmos-īpən suakəku tītəlīg-pən mehm rəhan tata.

⁴³ Kən ilat rafin, narmīlat təmiwīg o nəsanənən asol rəha Uhgīn. Mətə nian netəmim narmīlat təmiwīg o natīmnat rafin itəm Iesu təmōl ilat, kən in təmən-īpən kəm rəhan min netəmim məmə, ⁴⁴ “Otos nəghatan u tatite mamnīm e nīkitəmat kən məsotaluīnən. Io Nəti Etəmim, suah kit oteghən-in-pən io e nelmi tīkīmīr min rəhak.” ⁴⁵ Mətə rəhan min netəmim kəsotītunən nīpətī nəghatan u mətə-inu Uhgīn təməhluaig-in nīpətī nəghatən u məmə ilat okəsotītunən, kən ilat kīnotaulis-in nətapəh-īnən nīpətī nəghatən u o Iesu.

*?Pah in iahgīn etəm keike?**(Mat 18:1-5; Mak 9:33-40)*

⁴⁶ Kən netəmim rəha Iesu koatol nīkilat min məmə pah in iahgīn etəm-iasol, etəm keike taprakis-in ilat. ⁴⁷ Mətə Iesu təmītun rəhalat nətəlīgən min, kən in təmos suakəku kit mīt muwa tətul e nīkalīn, ⁴⁸ kən tən-īpən kəm ilat məmə, “Okəmə suah kit, nīkīn tagīen məmə otos suakəku kit mehm wīr, kən in tatol min-nəhlan e nərgək, kən in tahmen-pən əm məmə in tatos io, mətehm wīr io. Kən etəm tatos io e nīkīn agīen, in tatos Uhgīn itəm təmahl-īpa io. Inu nīpahriənən mətə-inu etəm tatos-īəhau in ləhau agīn, in otuwa in etəm-iasol, etəm keike.”

⁴⁹ Kən Jon təmən məmə, “Iərəmərə. Itimat emotehm suah kit tatəhg-iarəp narmīn rat min e nərgəm, kən emotən-īəhau məmə otəsōl wəkən mətə-inu sənəmə in rəhatat kit etəmim.”

⁵⁰ Mətə Iesu təmən-īpən kəm in məmə, “Əsən-īəhauən in mətə-inu, okəmə suah kit təsōlən tīkīmīr itəmat min, kən in iolītəmat.”

Netəm Sameria neen nīkilat təmasagīenən o Iesu

⁵¹ Kən tīnuwa iuəhkīr o nian itəm Uhgīn otos Iesu lan muwīn əpəh e nego e neai, kən Iesu təmən-īpən atīp kəm in məmə otəkəike muwīn Jerusalem, kən nat kit tīkə məmə otahtōsig-in. ⁵² Kən in təmahl-īpən netəmim neen kotos rəhan nəghatən motaupən-in motuwīn əpəh latuənu kit Sameria məmə okotol əpən-əpənə rəhan. ⁵³ Mətə netəm əh-īkīn əh, kəsotolkeikeən məmə in otuwīn matīg iməlat ikīn mətə-inu, ilat kotitun wīr məmə tatuwīn Jerusalem. ⁵⁴ Kən nian rəhan etəmim mīl, Jemes ne Jon, ilau kəmuəhm natīmnat min əh, kən kəmuən məmə, “?Iərəmərə, nakolkeike məmə ekuaun-in nīgəm tīsī-pən əpəh ilis e nego e neai meiuaiu muwa mus ilat?” ⁵⁵ Mətə Iesu təmeirair məhai ilau. ⁵⁶ Kən kəmotuwīn min latuənu pīsīn kit min.

*Netəmim neen kəmoatən məmə okotuarīsīg-in Iesu**(Mat 8:19-22)*

⁵⁷ Kən e nian Iesu ne rəhan min netəmim kəmotaliwək moatuwīn e suatīp, kən suah kit təmən-īpən kəm in məmə, “Io ekuarīsīg-in ik, ikīn pəhruən onəkuwīn ikīn.”

⁵⁸ Kən Iesu təmən-īpən kəm in məmə, “Kuri iarupīn min, rəhalat nīpəg tatīg məmə okotapīl ikīn. Kən mənīg min, nīmaalat tatīg məmə okotapīl ikīn. Mətə io Nəti Etəmim, nīmə rəhak tika o napīlən.”

⁵⁹ Kən Iesu təmən-īpən kəm suah kit min məmə, “Wa, kilau min ik, muwa ik rəhak etəmim.” Mətə suah un tən-īpən məmə, “Iərəmərə, awī. Egəhan-in io ekuwīn pītən mītənīm rəhak tata.” ⁶⁰ Mətə Iesu təmən-īpən kəm in məmə, “Kəp, apəs-pən. Pəs netəm kīnotīmīs rəkīs e nīkilat, koatītənəm atīp ilat min. Mətə ik, uwīn mən-iarəp nərəmərəən rəha Uhgīn.”

9:44: Luk 9:22 9:45: Luk 18:34 9:46: Luk 22:24 9:48: Mat 10:40 9:50: Mat 12:30; Luk 11:23

† 9:54: Naoa oas min neen rəha Oltesteman katīpīn nəghatən u məmə, “tahmen e Elaija.” Afīn-tu 2 King 1:9-16 9:54: 2 King 1:9-16

⁶¹ Kæn kit min tatæn mæmæ, "Iæræmæ, ekætæu-pæn ik muwa io etæmim ræham, mæto awi, æpæs pitæn ekitelig-pæn min imak ikin mauiatipin ræhak min netæmim."

⁶² Mæto Iesu tæmæn-ipæn kæm in mæmæ, "Okæmæ suah kit tætuoun matol wæk ræha Uhgîn, mæto ræhan nætæligan tatuwin o nat pisin pisin min neen, kæn suah u tæsahmen-pænæn mæmæ Uhgîn otæræmæ lan."

10

Iesu tæmahl-ipæn ræhan netæmim sepinte-tu kotamnus-iaræp namnusæn tæwir

¹ Uarisig e natimnat min æh, Iæræmæ tæmitæpun rækis sepinte-tu netæmim neen min ræhan, kæn tæmahl-ipæn ilat kæiu kæiu koutapæn-in moatuwin e taon min ne ikin min neen min itæm Iesu tæpanuarisig muwin ikin.

² Kæn tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, "I Otæplan-tu! Nagwænæn tepæt æpæh e nasumæn itæm kinotimæ, mæto iolwæk min noan mæsin æm kotsulæk-in. Kæn otæfak-pæn o etæm-iasol ræha nasumæn mæmæ otahl-ipa iolwæk min tepæt mæmæ okotuwin kæulæk-in nasumæn ræhan.

³ Otuwin, mæto nakotækæike motitun mæmæ io etahl-ipæn itæmat mæmæ nakotuwin tahmen-pæn e sipsip ælkælæh min itæm kotaliwæk moatuwin ilugin e kuri iarupin min. ⁴ Kæn onækæotosæn kætîm ækæku ræha mæni, ne kætîm, ne put, kæn æsotamegæn e suatip katæghat kæm netæmim.

⁵ "Nimæ naka itæm onækotuwin ikin, nakotaupæn motæn-iaræp mæmæ, 'Pæs næmælinuæn otætætig ikin!' ⁶ Okæmæ etæm ræha næmælinuæn æh-ikin, kæn ræham næfakæn otuwa mol nipahrienæn, kæn næmælinuæn otætætig ron. Mæto okæmæ etæm tol næhlan tikæ, kæn noa ræham næfakæn otitelig-pa min ron ik. ⁷ Kæn otætig æm e nimæ kitiah æm, sotapilæn e nimæ pisin pisin min. Kæn nagwænæn naka itæm okæotos-ipinæ kæm itæmat, otun. Kæn nænimæn naka okæotos-ipinæ, otænim. Mæto-inu in tætuatip æm mæmæ suah kit itæm tatol wæk, in tætuatip mæmæ in otos nætuæn lan.

⁸ "Nian itæmat nakotuwin taon kit, okæmæ nikilat tætagien otæmat, kæn otun nagwænæn naka itæm koatos-ipinæ kæm itæmat, ⁹ kæn otol-wir netæmim itæm koatimis motætig ikin, kæn motæn-iaræp kæm ilat mæmæ, 'Næræmææn ræha Uhgîn tatuwa iuæhkîr otæmat.' ¹⁰ Mæto okæmæ nakotuwin e taon kit, kæn netæmim nikilat tæsagienæn otæmat, kæn otuwin motaliwæk e suatip asol min, kæn motæn mæmæ, ¹¹ 'Nimoulul ræha nisip itæm tætætig e nelkitimat, ekoatoahapispis rækis, in næmtætîn tætagætun mæmæ næmotol tæsahmenæn, kæn Uhgîn tæmapæs itæmat. Mæto nakotækæike motitun mæmæ næræmææn ræha Uhgîn tinatuwa iuæhkîr rækis.' ¹² Kæn iatæn nipahrienæn kæm itæmat mæmæ, Uhgîn otol nalpinæn asol kæm ilat taprækis-in nalpinæn ræha taon rat æh Sotom aupæn."

¹³ "I Itæmat netæm Korasin, kæsi, nahmææn asol otuwa otæmat! I Itæmat netæm Petsæta, kæsi, nahmææn asol otuwa otæmat! Mæto-inu emol pap nat pispis tepæt e taon mil ræhatæmat! Kæn okæmæ emol natimnat min æh æpæh Tæa ne Saeton aupæn, okol netæmim æh-ikin æh kæmotæuhlin ræhalat nætæligæn e nolæn rat min, kæn ilat kæmotuwin e natimnat rat motuwin moatæpælæh e næmtap e nigæm motægætun mæmæ koatæto tærat agin o ræhalat nolæn rat min. ¹⁴ Mæto e nian æh itæm Uhgîn otol nalpinæn kæm netæmim, nalpinæn ræhatæmat in otæskasik, maprækis-in nalpinæn ræha netæm Tæa ne Saeton aupæn ikin. ¹⁵ ? Kæn itæmat netæm Kapaneam, nikitæmat tæht mæmæ Uhgîn otilæs-ipær itæmat e ikin ræha nisiaian æpæh e nego e neai? ! Kæp! Mæto Uhgîn otilæs-iahou itæmat nakotuwin læhou agin, ikin itæmat onækotaulis ikin."

¹⁶ Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm ræhan min mæmæ, "Netæmim itæm koatætælig-in itæmat, koatætælig-in io. Kæn netæmim itæm koatæuhlin mæntaalat kæm itæmat, koatæuhlin mæntaalat kæm io, kæn netæmim itæm koatæuhlin mæntaalat kæm io, koatæuhlin mæntaalat kæm suah u itæm tæmahl-ipa io."

Netæmim ræha Iesu sepinte-tu kæmoatitelig

¹⁷ Kæn netæmim min ræha Iesu ilat sepinte-tu kæmotitelig-pa min, kæn nikilat tætagien moatæn kæm Iesu mæmæ, "Iæræmæ, nat æpnæpin narmin rat min, mæto nian itæmat ekotæghat e nærgæm, kæn ilat koatol næwiatimat!" ¹⁸ Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, "Io emehm Setan tæmisi-pær ilis e neai meuaiu tahmen-pæn e nipitæn. ¹⁹ Otætælig-tu. Io enos-ipinæ rækis næsanænæn kæm itæmat, inæh itæmat nækotitun neguætænæn sinek min ne skopion* min. Kæn næsanænæn itæm iatos-ipinæ kæm itæmat, in taprækis-in næsanænæn ræha tikimîr ræhatat, Setan.

9:61: 1 King 9:20 **10:1:** Mak 6:7 **10:2:** Mat 9:37-38; Jon 4:35 **10:3:** Mat 10:16 **10:4:** Mat 10:7-14; Mak 6:8-11; Luk 9:3-5 **10:7:** 1 Kor 9:6-14; 1 Tim 5:18 **10:8:** 1 Kor 10:27 **10:11:** Wæk 13:51; 18:6 **10:12:** Jen 19:24-25; Mat 10:15; 11:24 **10:15:** Mat 11:20-24 **10:16:** Mat 10:40; Luk 9:48; Jon 5:23 **10:18:** Aes 14:12; Nol ðpæn 12:7-10,13; Luk 10:15; Jon 12:31; Nol ðpæn 20:1-3,10 * **10:19:** Skopion in nat kit tahmen e tupæ ækæku kit itæm tætkioah e nimæptæn. Tatus itæm, kæn titahmæ titahmæ, taprækis-in milpat o timar.

Kən okol nat kit təsərəkinən itəmat. ²⁰ Inəh nıpahrienən. Məto nəsotaglienən məmə narmin rat min koatol nəwıatəmat, məto otaglien əm məto-inu Uhgın tətəte rəkis nərgıtəmat əpəh e nego e neai.”

²¹ Kən e nıan əh, İesu nıkin tətəgien pık e nəgienən itəm tətisi-pən e Narmın Rəha Uhgın, kən in tətəfak mən məmə, “Tata Uhgın, ik İərəmərə rəha natımnat rafın ilis e neai ne ləhau e nətueıntən. İatənwiwi ik məto-inu nəməhluaiğ in nıpəti natımnat min u e nıganəmti netəmim itəm kotenatıg motıtun wır nat. Kən nəmol-arəp kəm netəmim itəm kotahmen-pən əm e nısualkələh məmə okotıtun wır. Əwəh, Tata, inu nat kit itəm nakolkeike.”

²² Kən İesu tətətəkəike matəghat kəm ilat məmə, “Rəhak Tata tətəgəhan-in-pa rəkis natımnat rafın e nelmək. Tata əm tıtun Nətın. Kən Nətın əm ne netəmim neen, ilat min əm kotıtun Tata. İlat u netəmim itəm Nətın tətıtəpun ilat məmə in otol-arəp Tata rəhan kəm ilat.”

²³ Kən İesu tətəıraır məghat əm kəm rəhan min netəmim məmə, “!Nəkotatıg e nəwırən pahrien məto-inu itəmat nəkoatehm e nıganəmtitəmat natımnat min əh! ²⁴ İatən kəm itəmat məmə, əupən ikın ien min tətət, ne kıg min tətət, kəmotolkeike pık məmə okotehm natımnat min u itəm itəmat nəkoatehm, məto kəməsotehman. Kən ilat kəmotolkeike məmə okotəto natımnat min itəm nəkoatəto, məto kəməsotətəən.”

İesu təmuəh nımaa nəghatən e etəm təwır kit rəha Sameria

²⁵ Kən e nıan əh, ienatıg kit e Lou tətətul meıuə əm e nətəpəhən kit kəm İesu məmə otehm-tu okəmə İesu in tenatıg wır o kəp. In tətəən məmə, “?İəgətun, oekahro min-nulan mos nəmēgəhən lılın?” ²⁶ Kən İesu tətən-ıpən kəm in məmə, “?Lou rəha Moses tətən məmə naka? ?Nıan ik nətafın, kən nıpətın tətən naka kəm ik?”

²⁷ Kən suah un tən-ıpən məmə, “Onakəkəike molkeike İərəmərə rəham Uhgın e nıkim rafın, ne nəmēgəhən rafın rəham, ne nəsanənən rafın rəham, ne nətəlīgən rafın rəham; kən molkeike min ik min neen tahmen-pən əm məmə nakatolkeike atıp ik.”

²⁸ Kən İesu tən-ıpən kəm in məmə, “In ətuatıp un. Okəmə nakatol nəhlan, kən ik onakos nəmēgəhən lılın.”

²⁹ Məto suah əh, in tolkeike əm məmə otəgətun rəhan nolən məmə in etəm ətuatıp, kən in tətətəpəh o İesu məmə, “?Məto pah min u ilat io min neen?”

³⁰ Kən İesu tən-ıpən kəm in məmə, “Suah kit tətıet İerusalem kən malıwək meıuıu matuwın əpəh İeriko. Kən e suatıp, iakləh neen kəmotəskəlım motəmki-rəkis rəhan natımnat, kən motoh kələhəu tımıseah mətaməhl e suatıp, kən kotagım motəpəs.

³¹ Kən tətəwır əh, pris kit tətıtət suatıp əh matuwa, məto nıan in tətəplan suah əh, in tətəmalıwək məwılək-in matuwın. ³² Kən Lıfaet[†] kit tıtəp min əm suatıp kıtıəh muwa, kən nıan tətəplan suah əh tətəməhl, in tətöl əm nat kıtıəh min məwılək-in. ³³ Məto etəmim kıt rəha Sameria, itəm koatol tıkımır ilat netəm İsrəl, in min tıtət suatıp əh matuwa, kən məplan suah əh tətəməhl. Nıan tətəplan, nıkin tətəhmə rən, ³⁴ kən tətəmalıwək muwın iuəhkır rən, məfəl rəhan nıməgəm min e oel ne wain, kən malpın wır ilat. Kən tətılas-ıpər suah əh mahtu-pər e rəhan tögki, kən mıləs mıan əpəh e hotel mətehm wır. ³⁵ Kən kəmən lawıgın, in tətös məni neen[‡] muwın mos-ıpən kəm etəm-ıasol rəha hotel, kən mən-ıpən kəm in məmə, ‘Onakətehm wır suah u, kən okəmə nəkətuatın rəham neen məni, kən onakən-ıpa kəm io nıan ekıtəlīg-pa min, pəs io ekos-ıpıne nıtain.’”

³⁶ Kən nıan İesu tınol nəmnun nəghatən u, kən tətətəpəh o ienatıg e Lou məmə, “?E rəham nətəlīgən, suah mıləhal əh, nəkıtun məmə iləhal pah tətöl tətəwır kəm suah əh kəmoh, tahmen məmə in in kıt?” ³⁷ Kən ienatıg e Lou tətən-ıpən məmə, “Etəmim itəm in tətəsəkıtun suah əh.” Kən İesu tən-ıpən kəm in məmə, “İta. İk uwın mol min tahmen-pən əm məmə inu suah əh tətöl mihın ne.”

İesu təmuwın latuənu rəha Mata ne Meri

³⁸ Nıan İesu ne rəhan min netəmim kotalıwək e suatıp, kən kəmotıet-arəpən latuənu kıt. Kən pətən kıt, nərgın u Mata, tətös İesu e nıkin əgien muwın əpəh e rəhan nımə. ³⁹ Pətən əh, pıan kıt əh-ıkın, nərgın u Meri. Kən Meri təmuwa matəpələh iuəhkır o nelki İərəmərə matətəlīg-in nəgətunən min rəhan. ⁴⁰ Məto Mata, rəhan nətəlīgən tətuwın pık o nolən nəgwanən, kən wək tınatoh in. Kən təmuwın o İesu mən-ıpən kəm in məmə, “? İərəmərə, təhro? ?Nıkim təht məmə tətətuatıp əm, o kəp, məmə pətən u pıak tətəsıtəən lak ne o nolən wək u, kən io pısın əm iatol? Ahl-ıpa məmə otuwa məsıtə lak.” ⁴¹ Məto İərəmərə tətən-ıpən kəm in məmə, “Eı, Mata. Əsətəlīg-in pıkən natımnat min tətət nəhlan. ⁴² Məto

10:20: Fil 4:3; Nol Əpən 3:5 **10:22:** Jon 3:35; 10:15 **10:24:** Mat 11:25-27; 13:16-17 **10:25:** Mat 22:35-40; Luk 18:18 **10:27:** Dut 6:5 **10:27:** Lev 19:18 **10:28:** Lev 18:5 † **10:32:** Lıfaet, ilat netəmim min u kotasıtu e pris min e wək rəhalat, kən koatol wək pısın pısın min əpəh e Nımə Rəha Uhgın. ‡ **10:35:** Nəghatən Kıs ətuatıp tətən məmə, “Tenarius kəıu.” Nıan suah kıt tətöl wək nıan kıtıəh, kən katətou-in tenarius kıtıəh. **10:39:** Jon 11:1; 12:2-3

nat kitiah əm in nat keike, kən Meri in tinitəpun rəkis nat u itəm in təwir taprəkis, kən okol io esilas-irəkisən nat əh ron.”

11

Iesu təmatəgətun rəhan netəmim e suatip rəha nəghatən kəm Uhgın e nəfakən
(Mat 6:9-15; 7:7-11)

¹ Nian kit, Iesu təmatəghat kəm Uhgın e nəfakən əpəh ikin kit. Kən nian təmol namnun rəhan nəfakən kəm Uhgın, kən rəhan kit etəmim təmətapəh ron məmə, “İərəmərə, əgətun-tu itimat e suatip rəha nəghatən kəm Uhgın e nəfakən, tahmen-pən e Jon Baptaıs in təməgətun mihin rəhan min.”

² Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Nian nakotəghat kəm Uhgın e nəfakən, onəkotən məmə,

‘Tata Uhgın, nərgəm in ilis agın, pəs netəmim okotisiai-in.

Pəs rəham nərəməərən tuwa matig.’³

Nian rafin, os-ıpa nagwənən kəm itimat tahmen-in rəha nian roiu.

⁴ Kən afəl rəkis rəhatimat nolən rat min məto-inu itimat esotaskəlīm-ıakısən e nikitimat nolən rat min rəha netəmim itəm koatol kəm itimat.

Kən səgəhan-inən itimat ekotuwin ima nos-ipən-os-ipənən, ikin itəm məta oekotakiə motol təfagə rat.’”

⁵⁻⁶ Kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Okəmə suah kit tuwa imam ikin lapin, kən rəham nagwənən tikə, kən onəkol naka? Onəkuwin e nimə rəha ik kit, kən mən-ipən məmə, ‘Io kit, os-ıpa nagwənən məsin, kən ekos muwin magwən suah kit lan itəm təmisi-pən isəu muwa imak ikin roiu lapin, kən rəhak nagwənən tikə məmə ekagwən in lan.’⁷ Kən in otuhalpin-pinə kəm ik məmə, ‘!Aaah! Atuwin, səhgaiirən etimat, enotapıl rəkis itimat rəhak nisualkələh. Okol esatul minən mos-ipinə nagwənən kəm ik.’⁸ Ekən kəm itəmat məmə, nat əpnəpin ik in kit, məto suah un təsolkeikeən məmə in otos-ipinə nagwənən kəm ik. Məto iatən nıpahriənən, nian nakatəkəike mətətapəh ron, kən in otətul mos-ipinə natimnat rafin kəm ik itəm nakolkeike.

⁹ “Kən tol nəhlan ekən kəm itəmat məmə, otətapəh-in kəm Uhgın o natimnat, kən in otos-ipinə kəm itəmat. Kən otegəs-in, kən nakotehm. Kən otəht-əht toa, kən toa oterəh otəmat.

¹⁰ Ekən nəhlan məto-inu netəmim rafin itəm koatətapəh-in, kən okoatos. Kən netəm min u itəm koategəs-in, kən okoatehm. Kən netəmim itəm koatəht-əht toa, kən toa oterəh olat.

¹¹ “İtəmat tata min. ?İtəmat kit, nian nətin tatətapəh-in nəm, məto in tatos-ipən sinek? !

Kəp! ¹² ?O nian in tatətapəh-in noanahli-mənig, məto in tatos-ipən skopion? * !Kəp! ¹³ Nat əpnəpin itəmat netəm nakotərat, məto nakoatos-ipən natimnat wir min kəm nenəitəmat min. Məto Tata Uhgın əpəh e nego e neai, nolən rəhan in təwir pik məprəkis-in nolən rəhatəmat, kən nıpahriənən, in otos-ipən Narmın Rəhan kəm netəm min u itəm koatətapəh-in ron.”

Netəmim neen kəmoatən məmə Iesu tatol wək e nəsanənən rəha Setan
(Mat 12:22-30, 43-45; Mak 3:20-27)

¹⁴ Kən e nian kit, suah kit əh-ıkin itəm narmin rat tətatig lan, kən tol məmə in təruru nəghatən. Kən Iesu təməhg-ıarəp narmin rat əh, kən suah əh təmətuouon mətəghat, kən netəmim narmilət təmiwig pik ron. ¹⁵ Məto netəmim min əh neen koatan məmə, “Pielsepul u in etəm-ıasol rəha narmin rat min, in əm əh təmos-ipən nəsanənən kəm suah u məmə in otəhg-ıarəp narmin rat min e netəmim.” ¹⁶ Kən netəm pisin neen min kəmotətapəh o Iesu məmə in otol-tu nat pispis kit e nəsanənən itəm tatisi-pən e nego e neai məto-inu, ilat kotalkeike məmə okotitun-tu məmə Iesu in etəmim pah.

¹⁷ Məto Iesu tinitun rəkis nətəlīgən min rəhalat, kən təmən məmə, “Okəmə netəmim e kantri kit koatoor ilat min, kən okotərəkin rəhalat kantri, kən nərəməərən otisas mikə. Kən tahmen-pən əm, e latuənu kit, okəmə netəmim lan koatoor ilat min, kən okotərəkin agın-əh latuənu u. ¹⁸ ?Kən okəmə netəmim rəha Setan koatoor ilat min, kən otahro nulan rəhan nərəməərən otətəti? İatən min-nulan məto-inu nakoatən məmə iatəhg-ıarəp narmin rat min e nəsanənən rəha Pielsepul. ¹⁹ ?Kən okəmə io, iatəhg-ıarəp narmin rat min e nəsanənən rəha Pielsepul, kən tahro e rəhatəmat min netəmim, ilat koatəhg-ıarəp narmin rat min e nəsanənən rəha pah? Tol nəhlan, ilat okotakil rəhatəmat min nəghatən məmə in neıueıuəən. ²⁰ Məto okəmə io iatəhg-ıarəp narmin rat min e netəmim e nəsanənən rəha Uhgın, kən tatəgətun məmə nərəməərən rəha Uhgın tinuwa rəkis otəmat.

²¹ “Nian etəm rəhan nəsanənən tepət tatəmik natimnat rəha nəluaginən, tatətul matip matehm wir rəhan nimə, inəh rəhan natimnat okotətiq wir əm. ²² Məto nian etəm pisin

kit min itəm rəhan nesanənən taprəkis-in in, otuwa muəmou mətian mətian tol win lan, in tatos-irəkis rafin rəhan natimnat rəha nəluaginən itəm təmaləhəu-pən rəhan nətəlign lan, kən in otoor natimnat rafin rəha suah əh kəm rəhan min netəmim.

²³ “Etəm u itəm təsuarisig-inən io, in rəhak tikiwir. Kən etəmim u itəm təsərgətəinən sipsip min, in tatol ilat kotəgim atit.”

²⁴ Kən Iesu təmən məmə, “Nian narmin rat tatiet e suah kit, kən in tətən əpəh ikin kəkə-kəkə ikin nəhau tikə lan matəgəs-in ikin otameg ikin, məto təsəplanən. Kən in tətən məmə, ‘Pəs ekitalig-pən e rəhak nimə itəm emisi-pən ikin aupən.’ ²⁵ Kən nian in tatitəlign-pa, mehm rəhan nimə kəmafəl təpiə wir, kən natimnat rafin koatis wir. ²⁶ Kən in otuwim mit min narmin rat sepin min motuwa itəm kotərat kotəprəkis-in in. Kən okotuwim min imə motatig e nəmegəhən rəha suah u. Kən suah u, aupən rəhan nəmegəhən tərət, məto roiu tinərat pik agin-əh.”

²⁷ Nian Iesu tətən nəghatən əh, pətagwəhl kit tagət əfəməh məmə, “Pəs Uhgim otawte-in rəhan nəwiran kəm pətan itəm təməmək-in ik, kən mətapinahin ik.”

²⁸ Kən Iesu təmə, “Nipahrienən, məto Uhgim otawte-in rəhan nəwiran taprəkis kəm netəmim itəm koatəto nəghatən rəhan, kən moatol.”

Nəmtətin rəha Jona

(*Mat 12:38-42; Mak 8:12*)

²⁹ Kən nian netəmim kəmotuwa məmə okotəto nəghatən rəha Iesu, kəmotuwa tepət məsin min, kən Iesu təmə, “Itəmat netəm roiu ne, itəmat nol təfəgə rat agin. Itəmat nakotolkeike məmə nakotehm nat pispis u nəmtətin kit. Məto okol Uhgim təsos-ipinən nəmtətin kit kəm itəmat. Məto Uhgim otos-ipinə nəmtətin kitəh əm kəm itəmat, inəh nəmtətin rəha Jona.

³⁰ Tahmen əm e Jona itəm təmuwa nəmtətin kit tatuwin o netəmim rəha taon u Nineva aupən, e nolən kitəh min əm, io Nəti Etəmim ekuwa nəmtətin rəha netəmim u-roiu ne.

³¹ Kən e nian əh itəm Uhgim otakil netəmim rafin, kən kwim rəha nəptən pis ikin, in otətul mən-iarəp məmə itəmat netəm nakotərat. Otitun nənən nəhlan məto-inu, in təmiet e nikalin nəptən əpəh isəu agin, kən maliwək muwa məmə otəto nəghatən rəha Kig Solomon itəm tenatig wir. Kən otəplan-tu, suah kit itəm ilis taprəkis-in Kig Solomon tinuwa. ³² Kən netəmim rəha Nineva okotətul e nian Uhgim otakil netəmim rafin lan, kən ilat okotən məmə itəmat nəmotol nolən tərət. Kən ilat kititun nənən nəhlan məto-inu, nian ilat kəmotəto nəghatən rəha Jona, ilat kəmotəuhlin ilat e nolən rat min rəhalat. Kən roiu, suah kit ikin-u itəm in ilis taprəkis-in Jona.”

Nəhag-əhəgən rəha lait

(*Mat 5:15; 6:22-23*)

³³ Kən Iesu təmən məmə, “Suah kit tikə itəm tətasiepən e lait, kən uarisig in tatəhluag-in, o tətəii-pən e nipəg kitəh. Kəp. Məto nian etəmim tətasiepən e lait, otəkəike mətu-pər e nig rəha lait məmə netəmim itəm okotuwə e nipəg noa nimə, kən moatehm nəhag-əhəgən rəha lait o nəplanən natimnat. ³⁴ Nianəmtim in tahmen e lait itəm tatos-ipən nəhag-əhəgən kəm nipətim. E nian niganəmtim mil kuəwir, tahmen əm məmə nipətim tərtoah e nəhag-əhəgən. Məto nian niganəmtim mil kuərat, tahmen əm məmə nipətim tərtoah e napinəpən.† ³⁵ Kən tol nulan, ik onakəkəike matehm wir məmə nəhag-əhəgən e rəham nəmegəhən, in sənəmə napinəpən. ³⁶ Kən okəmə rəham nəmegəhən in tərtoah wir e nəhag-əhəgən, napinəpən in otikə agin lam, kən nəhag-əhəgən in tətəsiəgəpin wir rafin rəham nəmegəhən, tahmen-pən əm e nəhag-əhəgən rəha lait tətəsiəgəpin ik.”

Iesu təməghat əskasik kəm Farisi min ne iəgətun min rəha Lou

(*Mat 23:1-36; Mak 12:38-40;*

Luk 20:45-47)

³⁷ Kən nian Iesu təməghat rəkis, kən Farisi kit təmuwa mən-ipən kəm in məmə okian muəgwən e rəhan nimə. Kən Iesu təmaliwək muwin əpəh imə matəpələh e nikali tepil o nagwənən. ³⁸ Kən Farisi apon təmaut ron narmin təmiwig nian təməplan məmə Iesu təsaikuasən pitən e nelmin uarisig təpanəgwən.

³⁹ Kən Iərmərə təmən kəm in məmə, “Itəmat Farisi min, nəkotahmen əm e kap ne plet itəm nakotəikuas elat əpəh ihluə əm, məto əpəh e nipəgnoalat, kotəpin. Itəmat nakotərioah e naumisən ne nərətən. ⁴⁰ Itəmat nakotalməl pik! ?Nikitəmat tatətəh o kəp məmə, Uhgim itəm

11:22: Kol 2:15 **11:23:** Luk 9:50 **11:27:** Luk 1:28,42,48 **11:29:** Mat 16:4 **11:31:** 1 King 10:1-10

11:32: Jona 3:5-10 **11:33:** Mak 4:21; Luk 8:16 † **11:34:** Nipətin kit rəha “niganəmtim mil kuəwir” təmə, ik etəm kit itəm nikim tagien o nasitun netəmim e rəham məni. Kən nipətin kit rəha “niganəmtim mil kuərat” təmə, ik iuamis kit. Nipətin kit min rəha “niganəmtim mil kuəwir” təmə, rəham nətəlign kitəh əm o Uhgim.

təmol nıpətətəm, in təmol min nikitəm? !Əwəh! ⁴¹ Məto otos-ıpən kəm ian-rat min e nikitəmat agien, kən natımnat rafın ihluə ne imə kotətuatıp motəwır.

⁴² “! Məto itəmat Farisi min, nahməən asol otuwa otəmat! Itəmat nakotətəu-pən wir nımısmısı Lou min, təhmen e tait rəha nımali nig min itəm nəmıawılət tətəpien o nolən nagwənən. Məto nakotəuhlin məntaatəmat o nat asol min rəha Lou, inəh nəsotolən nat itəm tətəatıp min kəm netəmim, kən məsotolkeikən Uhgın. Nəkotəkəike motol nolən wir min asol əh, kən məsotaluınən nətəu-pən wir minən nımısmısı Lou min rafın.

⁴³ “Itəmat Farisi min, nahməən asol otuwa otəmat, məto-inu nakotolkeike məmə onəkotuwın motəpələh əupən e nımə rəha nuəfımınən. Kən e maket, nakotolkeike məmə netəmim okotıləs-ıpər nelmılət kəm itəmat o nısiıaiın itəmat.

⁴⁴ “Itəmat Farisi min, nahməən asol otuwa otəmat, məto-inu itəmat nəkotəhmen e suwıt itəm kotəmkımık, məto kəsıtun ətuatıpən məmə in hiə, kən netəmim kotaliwək pikən lan motəruru, motol rəhalat nəmegəhən tətəmkımık.”[‡]

⁴⁵ Kən iəgətun kit rəha Lou təmən-ıpən kəm İesu məmə, “İəgətun. Nıan nakatən nəghatən min u, kən tətərəkın min itimat.”

⁴⁶ Kən İesu təmə, “!İəgətun min rəha Lou! Nahməən asol otuwa otəmat məto-inu, itəmat nakoatalın-pər nat figəm min itəm tiəkis məmə netəmim okoatəmk. [§] Məto nəsotasıtuan məsın e noənelmıtəmat məmə onəkotasıtı elat o nəmıkən natımnat min əh.

⁴⁷ “Nahməən asol otuwa otəmat məto-inu əpəh e suwıt min rəha ien min rəha Uhgın əupən, nakoatıləkın nımə wir min, kən nakoatən məmə nakoatısiıai-in ilat. Məto nakotəıuə. Tıpıtəmat min əm kəmotohamnu ilat. ^{*} ⁴⁸ Inəh itəmat nakoatən-ıarəp məmə nakotegəhan-in natımnat min əh itəm tıpıtəmat min kəmoatol əupən, inəh kəmotohamnu ien min, kən itəmat nəkoatol namnun e rəhalat wək nıan nakoatıləkın suwıt min rəhalat.

⁴⁹ “Kən o nat əh, Uhgın itəm tenatig təmən məmə, ‘!o ekahl-ıpən rəhak ien min ne aposol min kotuwın motəghat kəm ilat, kən ilat okotıtəp motol nəratən kəm neen, kən motohamnu neen.’ ⁵⁰ Tol nəhlan, Uhgın otakıl itəmat təhmen məmə itəmat əm nəmotohamnu ien min rafın rəhan, kən in otol nalpınən kəm itəmat o nımısən rəhalat, ilat itəm kəmotatig e nətuouən rəha nətueıntən mətoarus-pa u-roıu, ⁵¹ ien min rafın itəm kəmotohamnu tətəuon e Epel mətoarus-pən Sekarəə, itəm təmımis e Nımə Rəha Uhgın ilugin e olta ne nımə.† Nıpahriənən, itəmat roıu ne, Uhgın otol nalpınən kəm itəmat.

⁵² “Itəmat iəgətun rəha Lou, nahməən asol otuwa otəmat məto-inu suatıp kit əh-ıkın itəm tətəgətun nat naka itəm Uhgın tolkeıke. Itəmat nəkotıtun suatıp əh, məto nakotəhluıag-in məmə netəmim kotəruru. Itəmat nəkəsotətəu-pənən, kən nakahtosıg-in netəmim məmə ilat min kotəruru nətəu-pənən.”

⁵³ Nıan İesu təmıet e nımə əh mınatalıwək matuwın, kən iəgətun min rəha Lou ne Farisi min, neməha təmol ilat. Tətəuon e nıan əh, kəmotuwa rəhan tıkimır min. Koatərəkın-pən nəghatən əskasık tətət kəm in ⁵⁴ məmə okotəam-in nıpəgnəmtın neen e nəghatən rəhan itəm təsəhmenən.

12

Nəghatən min rəha nem əskasıkən (Mat 10:19-20, 26-33; 12:32)

¹ Kən e nıan əh, netəmim tətət kəmotuwa kıtıəh, okol kafın kəruru. Məto netəmim tınepət pik, kən moatəhg-ırəkıs-əhg-ırəkıs ilat min. Kən İesu təmətuon matəghat kəm rəhan min netəmim məmə, “Itəmat, nakoatətə itəmat o is rəha Farisi min, is u in nolən rəhalat itəm rəhalat nəhən təwır, məto nıkılət təmkımık. ² Natımnat itəm etəmim tətol anıon, Uhgın təpanıləs-ıarəpa tagəhag ıkın. Kən natımnat itəm etəmim tətəhluıag-in, kən Uhgın təpanıləs-ıarəpa, netəmim okotəplan. ³ Natımnat itəm nakoatən e nıpınəpən, kən netəmim okotətə e nərauıəgən. Kən natımnat itəm nakoatən anıon e nıpəgnoa nımə, kən netəmim kəpanotən-ıarəp ihluə, netəmim rafın okotətə.

⁴ “Rəhak min netəmim, ekən kəm itəmat məmə, əsotəgınən netəmim itəm kotıtun nohamnuən nıpətətəmat, məto uarisig, okol kəsotol mınən nat kit tətət kəm itəmat. ⁵ Məto iatən-ıarəp etəmim u kəm itəmat itəm tətəatıp məmə onakoatəgın. Onəkotəkəıke motəgın Uhgın, məto-inu nıan in otohamnu suah kit, in tıtun nərakın-pənən in e nıgəm asol. Əwəh, nıpahriənən, ekən kəm itəmat məmə nakoatəkəıke motəgın Uhgın. ⁶ Mənıg əlkələh

‡ **11:44:** Lou rəha netəm İsrəl tətən məmə, okəmə suah kit otek etəm təmımis, kən in təmkımık e Lou. Tol nəhlan, ilat kotəkəıke motol mak wır e ıkın rəha suwıt min məmə netəmim kəsotalıwək pikən lan. [§] **11:46:** “Nat figəm” itəm İesu tətəghat-in, in lou əlkələh min tətət tətət rəha noanol rəha İsrəl. ^{*} **11:47:** İesu tətəhai Farisi min məto-inu koatən məmə koatısiıai-in ien min əupən. Məto ilat kəsotolən natımnat itəm ien min kəmoatən. [†] **11:51:** E Naoa Rəha Uhgın əpəh e Oltestəman, Epel in ien əupən əgın, kən Sekarəə in namnun. Afın-tu Jen 14 ne 2 Kron 24:22. **12:2:** Luk 8:17

min, katol-salim-in ilat tepət nəm̄tin mən̄i əkəku əm, mət̄o Uhḡin təsəluin agin-əhən kit. ⁷ Əsotəginən, mət̄o-inu Uhḡin tolkeike itəmat taprəkis-in mən̄ig min tepət. Nipahrienən, Uhḡin təmafin mitun wir noanutəmat rafin.

⁸ “Ekən kəm itəmat məm̄ə, okəm̄ə etəm̄im tatən-iarəp e niganəm̄ti netəm̄im məm̄ə in rəhak kit, kən io Nət̄i Etəm̄im, io min ekən-iarəp e niganəm̄ti nagelo min rəha Uhḡin məm̄ə in rəhak etəm̄im. ⁹ Mət̄o okəm̄ə etəm̄im tatən-iarəp e niganəm̄ti netəm̄im məm̄ə in sənəm̄ə etəm̄im kit rəhak, kən io ekən-iarəp e niganəm̄ti nagelo min rəha Uhḡin məm̄ə suah u in sənəm̄ə etəm̄im kit rəhak. ¹⁰ Kən etəm̄im itəm̄ tatən nəghatən rat e Nət̄i Etəm̄im, Uhḡin otəfəl rəkis rəhan təfagə rat. Mət̄o etəm̄im itəm̄ tatəghat rat e Narmin Rəha Uhḡin, okol Uhḡin təsafəl rəkisən rəhan təfagə tərət.

¹¹ “Kən nian koatiuw-iarəp itəmat e nimə rəha nuəfiminən, ne e niganəm̄ti ierəm̄ərə min, ne netəm̄-iasol min məm̄ə okotiuw-iarəp itəmat motakil motuəh motələhəu nəghatən rəhatəmat, kən nikitəmat təsəht pikən məm̄ə onəkotahro min-nulan kuhəlpin rəhalat nəghatən, ¹² mət̄o-inu e nian ətuatip əh, Narmin Rəha Uhḡin otəgətun itəmat e nəghatən naka itəm̄ itəmat onakoatəghat-in kən moatən kəm̄ ilat.”

Nimaa nəghatən e etəm̄im rəhan nautə tepət rəhn-kapə tikə

¹³ Kən netəm̄ min əh kit təm̄ən-ipən kəm̄ Iesu məm̄ə, “İəgətun. Tata rəhak tinimis rəkis. Awi, uəh niki piak məm̄ə otoor natimnat rəha tata rəhatimlau məm̄ə otos-ipa rəhak neen, itəm̄ tata təm̄ələhəu məm̄ə rəhak.” ¹⁴ Mət̄o Iesu təm̄ən kəm̄ in məm̄ə, “Rəhak etəm̄im, rəhak tikə e nətəlign u rəhatəmlau o noorən rəhatəmlau natimnat.” ¹⁵ Kən Iesu təm̄ən-ipən kəm̄ ilat məm̄ə, “Oatəto wir itəmat. Otahtosig-in wir itəmat məm̄ə onəkəsotuwamən itəmat iaumis min, mət̄o-inu nəukəti nəmegəhən, in sənəm̄ə nautə tepət.”

¹⁶ Kən təm̄uəh nimaa nəghatən u məm̄ə, “Suah kit, rəhan nautə tepət, kən rəhan nasumən tatol nipətin tepət. ¹⁷ Kən təm̄ən-ipən atip kəm̄ in məm̄ə, ‘?Oekahrol min-nulan, mət̄o-inu rəhak nimə min kinəsotahmənən kəm̄ ekəl̄in-pən nigak nagwənən min lan?’

¹⁸ “Kən in təm̄ən məm̄ə, ‘Təwir məm̄ə ekol nulan. Ekəm̄ki-rəkis nimə min u, kən ekiləkin nimə neen min itəm̄ iahgin məsin. Kən ekəl̄in-pən nigak nagwənən, ne rəhak nautə min ikin. ¹⁹ Kən ekitun nənən məm̄ə, rəhak natimnat tepət tepət tahmən o nup tepət. Kən roiu ekameg, mətagwən, matənim, kən matətə nagiənən təwir əm nulan matuwin.’

²⁰ “Mət̄o Uhḡin təm̄ən-ipən kəm̄ in məm̄ə, ‘!Ik ialmə! Roiu əm lapin, onakimis. ?Okahrol rəham natimnat u tatəm̄əhl nəmargətəin?’ ”

²¹ Kən Iesu təm̄ən məm̄ə, “Uhḡin otol əm nəhlan kəm̄ netəm̄im itəm̄ kotərgətəin nautə tepət məm̄ə in rəhalat, mət̄o nikin təsəht pikən nolən wir min itəm̄ Uhḡin tolkeike.”

Əsotətəlig pikən natimnat rəha nipət̄itəm̄

(Mat 6:19-21, 25-34)

²² Kən Iesu təm̄ən kəm̄ rəhan netəm̄im min məm̄ə, “Mət̄o-inu o nolən əh, iatən kəm̄ itəmat məm̄ə, nəsotətəlig-in pikən natimnat rəha nəmegəhən rəhatəmat məm̄ə onəkotun naka, kən məsotətəlig-in pikən natimnat rəha nipət̄itəmat məm̄ə onəkotuw̄in-in natimnat naka. ²³ Əsotətəlig-in pikən mət̄o-inu nəmegəhən rəhatəmat taprəkis-in nagwənən, kən nipət̄itəmat taprəkis-in napən min rəha nuwin-inən. ²⁴ Otəplan-tu mən̄ig min, ilat kəsotasumən, kən məsotəuləkən, kən rəhalat nimə rəha nagwənən tikə, mət̄o Uhḡin tətəgwən ilat. !Mət̄o Uhḡin tolkeike pik itəmat taprəkis-in mən̄ig min! ²⁵ ?Nikitəmat təht məm̄ə rəhatəmat nətəlign pik titun nolən rəhatəmat nəmegəhən tətəm̄əh? !Kəp! Nolən rəha nətəlign pik təsəfin-pənən aua kitəh əm e rəhatəmat nəmegəhən. ²⁶ ?Mət̄o okəm̄ə itəmat nəsotitunən nolən nat əkəku kit tol nəhlan, təhro nakoatətəlig-in pik natimnat pisin pisin min e nəmegəhən rəhatəmat?

²⁷ “Nikitəmat təht-tu nolən rəha nəgui-nig min itəm̄ koatəguin. İlat kəsotol wəkən, məsotəhlən rəhalat napən. Mət̄o ekən kəm̄ itəmat məm̄ə apun, Kig Solomon rəhan nautə tepət, kən rəhan napən təwir pik, mət̄o rəhan napən min kəsotawirən taprəkis-in nəgui-nig min. ²⁸ Nəgui-nig min əh koatətul rəha nian kitəh əm, kən olawigin, netəm̄im kotaan ilat e nigəm̄, mət̄o Uhḡin in tatol ilat kotawir kotawir. ?Kən nikitəmat təht məm̄ə in otos-ipinə napən kəm̄ itəmat, o kəp? !Əwəh! Rəhak netəm̄im, rəhatəmat nahatətəən in natiəkəku əm.

²⁹ “Təsəwirən məm̄ə nikitəmat tətəht pik natimnat o nəmegəhən rəhatəmat, kən nian rafin nakotegəs-in nagwənən nigətəmat ne nənimən nimitəmat. ³⁰ Nikitəmat təsəht pikən natimnat min əh, mət̄o-inu netəm̄ kəsotahatətəən e Uhḡin, ilat koatəgəs-in natimnat min əh. Rəhatəmat Tata in titun natimnat itəm̄ nəkotəkəike motos o nəmegəhən rəhatəmat. ³¹ Mət̄o nəkotətəlig-in pik natimnat rəha nərəm̄ərəən rəha Uhḡin motol tətul apun e nəmegəhən rəhatəmat, kən in otos-ipinə min kəm̄ itəmat natimnat min rəha nəmegəhən ikin-u e nətueintən.

³² “Əsotəginən, itəmat sipsip min u rəhak itəm itəmat noan məsin əm, məto-inu Tata rəhatəmat nikin tagien pik məmə onəkotatig ahgin rəhan nərəməəən, kən in otehm wir itəmat, kən itəmat min onəkotərəməə itəmat min. ³³ Otosalim-in rəhatəmat natimnat min, kən motos-ipən məni lan kəm ian-rat min. Nian nəkotol təwir min-nullan, in tahmen-pən məmə nəkotol rəhatəmat pokis rəha məni itəm otəsəratən nian kit, kən nakotələhəu-pən rəhatəmat natimnat itəm təwir əpəh e nego e neai. Kən ikin əh, okol iakləh min kəsotuwinən iuəhkir motakləh-in, kən okol win min kəsotərəkinən natimnat min əh. ³⁴ İatən nəhlan məto-inu, ikin pəhrəuən rəhatəmat natimnat wir min koatəməhl ikin, kən nikitəmat otəkəike matəht natimnat min əh-ikin əh.”

Netəmim rəha İesu kotəkəike moatətul matip o rəhan nuwamən

³⁵ Kən İesu təmən məmə, “Pəs nəkoatətul matip nian rafin, tahmen-pən əm məmə nakoatuwin-in napən min rəha wək, kən moatehm wir məmə rəhatəmat lait otatuəp e nian rafin. ³⁶ Onəkotəkəike motahmen-pən e iolwək min rəha iərəməəə kit itəm tətisi-pən e lafet kit rəha marit. Kən nian in tatuwa matəht-əht toa, kən roiu əm, ilat koaterəh e toa məmə otuwa imə. ³⁷ İolwək min itəm koatair moatətul matip nian iərəməəə tatuwa, ilat okotehm motos nəwirən rəha iərəməəə. Nipahrienən ekən kəm itəmat məmə, in otuwin-in napən rəha wək, kən maun-in ilat məmə okotuwa kəpələh, kən in otehm wir ilat mətagwən ilat. ³⁸ Kən okəmə iərəməəə tatuwa lapin e napinəpən tinalis kinkin lan, e nian məniğ min kinotətuoun kinoatimnən lan, məto iolwək min ilat koatətul matip əm, kən in otol təwir agin kəm ilat. ³⁹ Kən itəmat nəkotəkəike motitun məmə, okəmə suah kit titun nian ətuətip itəm iakləh otuwa e rəhan nimə məmə otakləh, kən in okol təsapilən, in tatətul matip matehm wir rəhan nimə məmə iakləh otəsuwamən imə. ⁴⁰ Kən itəmat, nian rafin nəkotəkəike moatətul matip məto-inu io Nəti Etəmim ekuwa min e nian itəm itəmat nakəsotitunən.”

⁴¹ Kən Pita təmən-ipən kəm in məmə, “İərəməəə. ?Nakatuəh nimaə nəghatən rəhatimət əm, o rəha netəmim rafin?”

⁴² Kən İərəməəə tətən məmə, “?Pah u in iolwək itəm tenatig kən tatol rəhan wək e nian min rafin e nolən itəm təwir? ?Kən iərəməəə kit otiləs-ipər pah in otuwa etəm-iasol rəha iolwək min e nimə rəhan məmə in ootoo nəgwənən nigə iolwək min rafin e nian ətuətip rəhan? ⁴³ Kən nian iərəməəə rəha suah əh tətiet-arəpa, kən məplan məmə in tatol-wir rəhan wək, kən in otol təwir kəm iolwək əh. ⁴⁴ Nipahrienən iakatən kəm itəmat məmə, iərəməəə in otiləs-ipər iolwək əh tuwa mol etəm-iasol lan məmə in otərəməəə e natimnat rafin rəhan. ⁴⁵ ?Məto təhrə? Kəm-naka iolwək un nikin otəht məmə, ‘Rəhak etəm-iasol təsuwaman nuwəh. Okotəsuwa uəhaiən.’ Kən iolwək əh tinətuoun matəh iolwək min nıpitan ne nəman, kən muwin mətagwən matənim mətəpis. ?Kən iərəməəə otol naka? ⁴⁶ İərəməəə rəha suah un otiet-arəpa ron e nian kit itəm in təməsitunən kən məsətul matipən ron. Kən iərəməəə otos-ipən nalpinən asol kəm in, kən otiləs-ipən in tuwin matig ilat netəm min u itəm kəsotolan rəhan nəghatən.

⁴⁷ “İolwək əh itəm tinitun rəkis nəghatən rəha iərəməəə rəhan, məto in təsətul matipən məmə otol wək min əh, kən okoh in tətə nəhməən. ⁴⁸ Məto iolwək itəm təsitunən nəghatən min rəha iərəməəə, kən matol natimnat itəm təsətuətipən itəm otəkəike məs nalpinən ron, kən okoh mətiğ əm iolwək u. Etəmim itəm Uhgın tatos-ipən natimnat tətət kəm in, in otəkəike mol natimnat tətət. Kən etəmim itəm katələhəu-pən natimnat tətət e nelmin, okatəpəh-in min natimnat tətət ron.”

İesu tatol netəmim koatoor ilat min

⁴⁹ Kən İesu təmən məmə, “Emuwa məmə ekəhlman nigəm e nətueintən, kən okəmə roiu əh nigəm əh tinatuəp rəkis, kən nikitə otagien. ⁵⁰ Nian əskasik kit itəm otuwa e rəhak nəmegəhən, tahmen e nolə bəptais kit, kən nikitə titəhmə lan mətoarus-pən tinol namnun. ⁵¹ ?Nikitəmat təht məmə emuwa məmə ekələhəu nəməlinuən e nətueintən? !Kəp! Eməsuwamən məmə ekələhəu nəməlinuən, məto emuwa məmə ekol netəmim kotoor ilat min. ⁵² Kən tətəuun u-roiu, okəmə netəmim faif e latuənu kit, kən kotoor ilat min, kəsil katəhaləhai kəiu, kən kəiu katəuəhai kəsil. ⁵³ Tata in otəhai nətin iərman, kən nətin əh otəhai rəhan tata. Kən mama in otəhai nətin pətan, kən nətin əh otəhai rəhan mama. Kən pətan otəhai uhun, kən uhun otəhai nəgon.”

Netəmim okotəkəike motitun nəmtətin min

(Mat 16:1-4; Mak 8:11-13)

⁵⁴ Kən in təməghat min kəm nimanin netəmim matən məmə, “Nian nakotehm nimal napuə min okotə; kən nakotən uəhai əm məmə otəfik, kən otol mihin. ⁵⁵ Kən nian nəkotəplan

məmә nuwig tәмilәs kәrpәp,* nakotән mәмә nape-apeән otuwa, kән otol mihin. ⁵⁶ ! Ei! ! Rәhatәmat nәnән tәwir, mәto nikitәmat tamkimik! Itәmat nakoatәmә nakotitun pik natimnat min, kән motitun nehmән nimәptән ne neai, kән nakotitun mәмә nian otuwa minnulan, kән otol nәhlan. ?Mәto tәhro nakәsotitunән nipәti nәmtәtin min itәm nakoatәplan әh-roiu?

⁵⁷ “?Tәhro nakәsotitәpunән suatip itәm tәtuatip mәмә onәkotәtәu-pән? ⁵⁸ Nian suah kit otilәs ik nakuwin e kot, kән nian natuawәk e suatip, kән tәwir mәмә nakauupән muәghat muән wir rәhatәmlau nәratән. Okәmә nakәsioal mihinән, kән otilәs ik muwin e kot, kән etәm-iasol rәha kot oteghәn-in-pән ik e nelmi polis, kән polis otilәs ik muwin mahtosig-in ik e kalapus. ⁵⁹ Iatән kәm ik mәмә, okәmә tol nәhlan, okul nәsietән e kalapus mәtoarus nakәtou rafin agin nalpinән rәham.”

13

Netәmim okotәkәike motәuhlin ilat e rәhalat nolән rat min

¹ Kән e nian әh, netәmim neen kәmotuwa kән-ipән kәm Iesu mәмә netәm Kalili neen koatoh nat meghә min mәмә okotol sakrifais lan kәm Ughin, kән nian kitiah min әm, mopael min rәha kapman u Pailat kәmotuwa motohamnu ilat, kән nitalat nat meghә min kәmotol әm kitiah kataiu.* ² Kән Iesu tәmән-ipән mәмә, “?Tәhro? ?Nikitәmat tәht mәмә nimisән әskәsik tol min-nulan rәha netәm Kalili әh, tatәgәtun mәмә ilat netәm rat taprәkis-in netәmim rafin rәha Kalili? ³ !Kәp! Iatән kәm itәmat mәмә tәsol mihinән nәhlan. Mәto okәmә itәmat nakәsotәuhlinән itәmat e nolән rat min rәhatәmat, kән itәmat min onәkotimis. ⁴?Kән tәhro e netәm eitән rәha Saeloam itәm nimә әfәmah tәmiet mәfәtain ilat kotimis? ?Nikitәmat tәht mәмә natimnat min әh tatәgәtun mәмә nәmegәhән rәhalat tәrat taprәkis-in netәmim rafin әpәh Jerusalem? ⁵ !Kәp! Iatән kәm itәmat mәмә tәsol mihinән nәhlan. Mәto okәmә itәmat nakәsotәuhlinән itәmat e nolән rat min rәhatәmat, kән itәmat min onәkotimis.”

⁶ Kән tәmuәh nimaa nәghatән u mәмә, “Etәmim kit tәmәfә nig kit әpәh e rәhan nasumән, nәrgin u fik. Kән nian nup min neen tәmuwa minuwin rәkis, suah u tәmuwin nian tәpәt mateam-in noa nig u, mәto tikә, mәto-inu tәsoeән. ⁷ Kән in tәmән kәm suah u tәtehmin nasumән mәмә, ‘Әplan-tu. Emuwa mateam-in noa fik u minos nup kisil, mәto esehmән noa nig kit ne. Ahtihl rәkis. Tәsәwirән mәмә tatәtulosig e nimәptән rәha nasumән.’ ⁸ Kән suah u tәtehmin nasumән tuhalpin rәhan nәghatән mәмә, ‘Etәm-iasol, әpәs әm tos nup kitiah min әm. Kән ekel nisip mitәlau e nәukәtin, kән masitu lan mәмki-pән nisip wir. ⁹ Kән okәmә tatәo e nup әh-ikin, kән tәwir әm. Mәto okәmә kәpә, ik nәkitun nәtә rәkisән.’”

Iesu tәmol-wir pәtan kit e Sapat

¹⁰ Kән e Sapat kit, Iesu tatәgәtun netәmim әpәh imә e nimә kit rәha nuәfiminән. ¹¹ Kән pәtan kit әh-ikin itәm narmin rat tәtatig lan e nup eitән, kән tatol mәмә mәntaan tatәfәiu e nian rafin, kән mәsәtul әtuatipән. ¹² Kән nian Iesu tәmәhm in, kән tәmaun-in mәмә otuwa rәhan, kән tatән kәm in mәмә, “Pәtan. Io iatikis rәkis rәham nimisән, kol tәsәskәlim minән ik.” ¹³ Kән Iesu tәmәlәhәu-pән nelmin lan, kән әmun roiu agin-әh min әm, tәmәtul әtuatip minәwir, kән minatәnwiwi Ughin.

¹⁴ Mәto etәm-iasol rәha nimә rәha nuәfiminән, nikin tәmahmә mәto-inu Iesu tәmol-wir pәtan u e nian rәha Sapat. Kән in tәmән-ipән kәm netәmim mәмә, “Nian sikis rәhatәmat o nol wәkән. Nәkotitun nuwamән e nian min әh mәмә in otol-wir itәmat lan, mәto e nian rәha Sapat, okul nәsotuwamән lan.”

¹⁵ Kән Iәramәrә tәmән-ipән kәm in mәмә, “! Rәhatәmat nәnән tәwir, mәto nikitәmat tamkimik! ?Pah u e nikitәmat e nian rәha Sapat, kән tәsikisән rәhan pilik o togki itәm tәmәru әtain, masig muwin tәtanәm nәhau? !Kәp! Itәmat rafin nәkoatol min-nәhlan. ¹⁶ Mәto pәtan әh, in noanol kit rәha Epraham, itәm Setan tәmәlis o nup eitән. Tәtuatip әm mәмә io ekәike mikis kән mosmegәh in e nian rәha Sapat.” ¹⁷ Kән nәghatән rәha Iesu tәmol rәhan tikimir min kәmotaulis. Kән netәmim rafin, nikilat tәtagien o wәk wir agin min itәm Iesu tatol ilat.

Iesu tәmuәh nimaa nәghatән kәiu e nәrәmәrәән rәha Ughin

(Mat 13:31-33; Mak 4:30-32)

¹⁸ Kән Iesu tәmән mәмә, “?Nәrәmәrәән rәha Ughin in tahmen e naka? ?Kән io oekән nәghatән naka kән mәgәtun lan? ¹⁹ Nәrәmәrәән rәha Ughin, in tahmen-pән e noa nәpik†

* **12:55:** Nәghatән Kris әtuatip tәtән mәмә, “Nian nakotәto nimәtag itәm tәtisi-pis,” mәto-inu әpәh Isrel, nape-apeән tәtuarisig nimәtag itәm tәtisi-pis. **12:59:** Mat 5:25-26 * **13:1:** Netәm Isrel kәmotaut o nimisән rәha netәm min әh mәto-inu ilat koatәtig e Nimә Rәha Ughin u tassim, kән moatol nat itәm Lou tatән. **13:2:** Jon 9:2 **13:7:** Luk 3:9 **13:8:** 2 Pita 3:9,15 **13:14:** Eks 20:9-10; Dut 5:13-14 **13:15:** Luk 14:5 † **13:19:** Nәghatән Kris әtuatip tәtән mәмә, “nikuti mastat.” Mastat in nig kit itәm nikutin in natiakәku. Tatәwia әpәh ikin Isrel, mәto tikә әpәh Ntән.

itəm natiəkəku, kən suah kit tēmīlās mafe e rəhan nasumən. Kən nəkutin tinəwiə mīnol iahgin, kən mənīg ilīs mīn kotuwa moatol-pən nimaalat e nelmīn mīn.”

²⁰ Kən tāmən mīn māmə, “?Iatəgətun nərəmərəən rəha Uhgīn māmə in tahmen-pən e naka?

²¹ In tahmen-pən e is noan māsīn itəm pətan kit tətalkīn e flaoa tepət itəm kəmol-pən e pesin asol, kən tətahl flaoa rafīn tətāsīs matol iahgin.”

Toa əkəku

(Mat 7:13-14, 21-23)

²² Kən nīan Iesu tēmālīwək matuwīn Jerusalem, kən matəgətun netəmīm e taon mīn ne latuanu mīn. ²³ Kən suah kit tətətapəh ron māmə, “?Iərəmərə, netəmīm noan māsīn əm itəm Uhgīn otosmegəh ilat?”

Kən Iesu tāmən-ipən kəm ilat māmə, ²⁴ “Iatən kəm itamat māmə onəkotəkəike motalkut pik māmə nakotuwin-pən e toa itəm natiəkəku tatuwin e nego e neai, mətə-inu netəmīm tepət itəm okotalkut māmə okotuwin imə, mətə ko kəsotuwinən. ²⁵ Mətə o nīan kit, iərəmərə rəha nīmə əh in otətul mahtosīg e rəhan toa. Kən itamat itəm nəsotuwamən əh imə e toa itəm natiəkəku əh, onakoatətul ihluə moatəht-əht toa moatən māmə, ‘Awi, Iərəmərə. !Erəh e toa otimat!’ Mətə in otən māmə, ‘Ekəruru agin-əh itəmat.’ ²⁶ Kən itamat nakotətuouon moatən māmə, ‘Iərəmərə, kitat kəmotəgwan kələh, kən ik nəmatəgətun itimat əpəh e rəhatimat ikīn.’ ²⁷ Mətə in otən-ipinə māmə, ‘Io ekatən kəm itamat māmə ekəruru agin-əh itəmat. Itamat rafīn netəm nakotərat agin. !Otuwin isəu ron io!’

²⁸ “E nīan əh itamat onəkotehm Epraham, ne Aisak, ne ien mīn aupən koatātīg e nego e neai itəm Uhgīn tətərəmərə lan, mətə itamat onakoatətul ihluə kən okərakin-iarəp itəmat, kən onəkotasək, moatəgətān nəlūtəmat, moatətə tərət. ²⁹ Kən netəmīm okotīsī-par, kən motīsī-pah, kən motīsī-pəhap, kən motīsī-pīs, māmə okotuwin motəpələh motəgwan e nego e neai itəm Uhgīn tətərəmərə lan. ³⁰ Kən təwīr māmə nəkotītun māmə, netəmīm neen itəm koatuarīsīg əh-roiu, ilat okotuwa motətul aupən. Kən netəmīm neen itəm koatətul aupən əh-roiu, ilat okəpanotuwa motətul uarīsīg.”[‡]

Herot təmolkeike māmə in otohamnu Iesu

(Mat 23:37-39)

³¹ Kən e nīan əh, Farīsī mīn neen kəmotuwa motən-ipən kəm Iesu māmə, “Təwīr māmə nakiet uəhai əm u ikīn-u matuwīn, mətə-inu Herot Antipas tolkeike māmə otohamnu ik.”

³² Kən Iesu tāmən-ipən kəm ilat māmə, “Herot Antipas in iol keko-eko, tahmen e kuri iarupīn itəm tətəgwan mītə. Otuwin motən-ipən kəm in māmə io ekatən māmə, ‘Ehm-tu. Nīan əkuəkīr əm əh-ikīn tətātīg itəm io ekəhg-iarəp narmin rat mīn e netəmīm, kən matol-wīr nīmīsən rəha netəmīm, kən uarīsīg e nīan kīsīl lan, kən ekol nāmnun rəhak wək.’

³³ “Nat əpnapīn Herot tāmən nəhlan, mətə io ekəike matətəu-pən rəhak suatīp matuwīn u-roiu, ne olawīg, ne onīəh muwīn mīet-pən Jerusalem. Inu ikīn ətuatīp itəm nənātīn mīn e nīkwīn, kīsīai-in ien mīn ikīn. Mətə Jerusalem əm, katohamnu ien mīn rəha Uhgīn ikīn.

³⁴ “!Awe, netəm Jerusalem, netəm Jerusalem! Itamat nakotohamnu ien mīn rəha Uhgīn, kən netəmīm itəm Uhgīn təmāhl-īpa kəm itəmat, nəkotəhtīmnu ilat e kəpiel apīn, inəh netəm u rəha Uhgīn itəm koatos nəghatən rəhan. Nīan tepət iatəg-əfəməh-in nelmək māmə iatəmīk-əfīmīn wīr itəmat matos wīr itəmat, tahmen-pən e mənīg itəm tatu nenātīn mīn e nīkwīn, mətə itəmat nīkītəmat təsagīenən ron kən motapəs io. ³⁵ Kən nəkotītun māmə Uhgīn təmapəs itəmat, kən iakatən kəm itəmat māmə okol nəkəsotehmən io matuwīn matuwīn mətəoarus nakotən māmə, ‘!Iərəmərə Uhgīn tətātīg ilau suah u itəm tatuwa e nərgīn!’ ”

14

Iesu təmuwīn əpəh rəha Farīsī kit ikīn

¹ E nīan rəha Sapat kit, Iesu təmuwīn e nīmə rəha etəm-iasol kit rəha Farīsī mīn māmə okotəgwan, kən netəmīm koatīsīlu wīr māmə okotehm-tu naka əh otol. ² Kən inəh Iesu tətəpələh ikīn, suah kit tātīmīs e nīmīsən rəha kāsīs-āsīs, tətəpələh iuəhkīr əm ron. ³ Kən Iesu tətəpələh o iəgətan mīn rəha Lou ne Farīsī mīn māmə, “?Təhrə? ?Lou tətəgəhan-in māmə suah kit otol-wīr netəm koatīmīs kotəmegəh mīn e nīan rəha Sapat, o kəp?” ⁴ Mətə ilat kəsotənən nat kit ne. Kən Iesu təmos suah un, mol nīpətīn təwīr mīn, kən mahl-ipən tatuwin.

13:25: Mat 25:10-12 **13:27:** Sam 6:8 **13:28:** Mat 8:11-12 **13:29:** Sam 107:3 **13:30:** Luk 14:9; Mak 9:35; 1 Kor 4:9; Mat 20:8 ‡ **13:30:** Netəm Isrel, nīkilat təht māmə ilat koatətul aupən e netəmīm rafīn. Kən nīkilat təht māmə Iaihlūə mīn kotərat əm. Mətə Iesu təmə netəmīm tepət rəha Isrel okəsotuwinən e nego e neai, kən Iaihlūə mīn tepət, ilat okotuwin e nego e neai. **13:35:** Sam 118:26; Mat 21:9; 23:39; Mak 11:9-10; Jon 12:13 **14:3:** Luk 6:9

⁵ Kæn tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “?Okæmæ itæmat kit, ræhan suakæku, o ræhan kau otiwig-pæn pikæn e noakimil asol e nian ræha Sapat, kæn in otol naka? In otækaike muwîn milas-irækis uæhai æm. ?Pah u etæmat otæsol mihinæn?” ⁶ Kæn næghatæn ræhalat tæmikæ mæmæ okotæn.

⁷ Kæn Iesu tæmehm netæmim neen itæm kæmaun-in ilat o nagwænæn, kæn kæmotuwa imæ motitæpun ikin min ræha nisiiæn mæmæ okotæpælæh aupæn ikin. Kæn tæmæn-ipæn kæn ilat mæmæ, ⁸ “Okæmæ etæmim tætaun-in ik mæmæ onækuwa o nagwænæn kit ræha marit, kæn næsuwînæn mæpælæh ikin ræha nisiiæn. Mæta suah kit in ilis katisiai-in pik tuwa, ⁹ kæn etæm-iasol ræha nimæ otæn kæn ik mæmæ, ‘Agim. Pæs suah u in tapælæh u ikin-un.’ Kæn onakaulis mæto-inu nakækaike muwîn mæpælæh læhau agin itæm nisiiæn tikæ ikin. ¹⁰ Mæto okæmæ suah kit tætaun-in ik mæmæ nakuwîn magwæn e lafet kit, kæn tæwir mæmæ nakitæpun ikin nisiiæn tikæ ikin. Kæn tol næhlan, nian etæm-iasol ræha nimæ tatuwa, in otæn kæn ik mæmæ, ‘Ræhak etæmim, uwîn mæpælæh ilis, ikin ræha nisiiæn.’ Kæn inu otilas-ipær nærgæm e nigænæmti netæmim rafin æh imæ. ¹¹ Ekæn næhlan mæto-inu etæm tatilæs-ipær atip in mæmæ in otuwa etæm-iasol, Uhgîn otilas-iæhau in. Mæto etæmim itæm tatilæs-iæhau atip in, Uhgîn otilas-ipær mol tuwa etæm-iasol.”

¹² Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæn etæm-iasol ræha nimæ mæmæ, “Okæmæ natol nagwænæn asol kit e nærauiægæn o lapin, tæsæwiræn mæmæ nakaun-in ik min neen, ne piam min, ne ræham noanol min, ne netæm ræhalat nauæ tepæt itæm kotatig kitalau lam. Okæmæ natol mihin, kæn mæta, ilat min okotaun-in ik mæmæ nakuwîn motagwæn itæmat min, kæn ilat okotalpin nat næmol kæn ilat. ¹³ Mæto nian natol lafet kit, kæn onakækaike maun-in ian-rat min, ne netæm nipætilat mæsin tærat, ne ielkin rat min, ne netæm nigænæmtilat tæpis, mæmæ okotuwa nakotagwæn. ¹⁴ Kæn Uhgîn otawte-in ræhan næwiræn kæn ik, mæto-inu okol ilat kæsotalpin agin-æhæn nat næmol kæn ilat. Mæto e namnun nian, nian netæm kotætuatip okoatæmegæh min, kæn Uhgîn otætou ik lan.”

*Nimæ næghatæn ræha nagwænæn asol
(Mat 22:1-10)*

¹⁵ Kæn ilat kit æh-ikin itæm tætagwæn tæmæto næghatæn æh, kæn tæmæn-ipæn kæn Iesu mæmæ, “Tæwir pik o etæmim itæm otuwîn æpah e nego e neai itæm Uhgîn tatæramæræ lan, kæn magwæn e lafet asol ræhan.”

¹⁶ Mæto Iesu tæmæn kæn in mæmæ, “Nian kit, suah kit tæmol nagwænæn asol kit ræhan, kæn maun-in netæmim tepæt mæmæ okotuwa kagwæn kælæh ilat min. ¹⁷ Kæn e nian ræha nagwænæn, in tæmahl-ipæn ræhan iolwæk mæmæ otuwîn mæn-iaræp kæn netæmim itæm tæmaun-in rækis ilat. Kæn tæn-ipæn kæn ilat mæmæ, ‘Otuwa kagwæn, mæto-inu enol æpenæ-penæ rækis e nagwænæn.’ ¹⁸ Mæto ilat rafin kæmotapæs nuwînæn moatæn mæmæ okol kæsotuwamæn. Kit tæmaupæn mæn kæn in mæmæ, ‘Kæsi. Æn-tu kæn ræham iæramæræ mæmæ ko esimmæn mæto-inu, emos-næmtin æm nimæptæn kit, kæn ekæike muwîn mætag.’

¹⁹ “Kæn kit min tæmæ, ‘Kæsi. Æn-tu kæn ræham iæramæræ mæmæ ko esimmæn mæto-inu, emos-næmtin æm kau ten ræha niuwæn kat, kæn ekæike muwîn mehm pitæn ræhalat min wæk.’

²⁰ “Kæn kit min tæmæ, ‘Æn-tu kæn ræham iæramæræ mæmæ ko esimmæn mæto-inu, kæmit ræhak pætæn ka latuænu æh-roiu.’

²¹ “Kæn iolwæk tæmuwa mæn-ipæn kæn ræhan etæm-iasol. Kæn etæm-iasol un nikin tæmahmæ tæmahmæ, kæn tæmæn kæn ræhan iolwæk mæmæ, ‘Uwîn uæhai e suatip ne ikin min neen e taon meam-in ian-rat min, ne netæm nipætilat mæsin tærat, ne netæm nigænæmtilat tæpis, ne ielkin rat min, kæn mit ilat motuwa.’ ²² Kæn in tæmol æm mæmæ ræhan etæm-iasol tæmæn mihin ne, kæn tæmitælig-pa mæn-ipæn mæmæ, ‘Etæm-iasol. Natimnat rafin itæm næmæn, io enol rækis, mæto nagwænæn tepæt æh-ikin kæn nimæ tahmen e netæmim neen min.’

²³ “Kæn etæm-iasol tæmæn kæn iolwæk mæmæ, ‘Kæn uwîn e suatip, ne ikin min rafin ihluæ e taon, kæn uwîn muæh nikilat mæmæ ilat okotuwa imæ, mæmæ nimæ u ræhak otækaike mæw wîr. ²⁴ Mæto ekæn kæn ik mæmæ netæm emaun-in ilat aupæn, ko kæsotun asgawînæn nagwænæn mæsin ræhak.’ ”

Nolan ræha nætæu-pænæn Iesu

²⁵ Netæmim tepæt tepæt koatuarisig-in Iesu e suatip. Kæn in tæmeirair mæn-ipæn kæn ilat mæmæ, ²⁶ “Okæmæ suah kit tolkeike mæmæ otuwa muarisig-in io, in otækaike mæs io ekætul aupæn e ræhan næmegæhæn. In otækaike molkeike io maprækis-in ræhan tata ne mama ne ræhan pætægawæh ne nætin min ne pian min ne winin min, ne in atip min.* Okæmæ tæsol mihinæn, kæn ko in tæsahmenæn mæmæ otuwa mol ræhak lan etæmim. ²⁷ Kæn etæmim pah

14:5: Mat 12:11; Luk 13:15 14:8: Prov 25:6-7 14:11: Mat 23:12; Luk 18:14 14:14: Jon 5:29 14:15: Luk 13:29 14:20: 1 Kor 7:33 * 14:26: Næghatæn Kris ætuatip tætæn mæmæ, suah itæm tolkeike mæmæ otuarisig-in Iesu, in tætsæike metæhau ræhan min. Mæto nipæti nat u mæmæ, kitat okotolkeike ræhatat min, mæto kotækaike molkeike pik agin Iesu. 14:26: Luk 9:23

itəm təsiləsən rəhan nig kəluau mətəu-pa io, kən ko in təsahmenən məmə otuwa mol rəhak lan etəmim.

²⁸ “Okəmә itəmat kit tolkeike məmə otiləkin nimә asol kit kaifəmәh, kən in otaupən məpələh mehm wir məni rəha natimnat min məmə otehm rəhan məni məmə tahmen, o kəp. ²⁹ In tatol nəhlan məto-inu okəmә in təsaupənən mehm wir məni ron, kən in tatətuouun matol fauntesen[†] әm, məto tinəruru nol rafinә, kən netəmim rafin itəm okotuwa motehm, kən okotalah-әmmu moatән məmə, ³⁰ ‘Әplan-tu. Suah u təmәtuouun әm rəhan nimә, məto tinəruru nol rafinә.’

³¹ “Kən okəmә kig kit rəhan mopael ilat ten-taosan әm, tatəto namnusən məmə kig pisin kit min itəm rəhan mopael min tuente-taosan tatuwa məmə okuəluagin, kən otəsuwin uəhəian o nəluaginən. Aupən ikin, otəkәike məpələh mehm wir məmə in titun nol winən, o kəp. ³² Okəmә titun məmə okol təsol winən, in otəkәike mahl-ipən netəmim neen kotuwin motehm rəhan tikimir nian in әpəh isəu әh, kən okotətapəh o nəməlinuən. ³³ Kən e nolən ahmen min әm, itəmat nəkotəkәike motəpələh motehm wir nəmegəhən rəhatəmat. Okəmә itəmat kit təsapəsən әh rəhan natimnat min rafin, kən ko in təsahmenән məmə otuwa mol rəhak lan etəmim.”

³⁴ “Nian etəmim kit takiaһ nien, kən nipəti nien in təwir o nawirən nagwənən. Məto nian kinawir rəkis nagwənən lan, kən nipatin təsəwir minən o nunən.[‡] ³⁵ Kən okol kəsolən nat wir kit lan, kən netəmim okotərakin әm. Etəm matəlgin tatig, təwir məmə in otətəlig-in wir kən mitun nəghatən min u.”

15

Nimaa nəghatən e sipsip itəm təməluе

(Mat 18:10-14)

¹ E nian әh, netəmim tēpət itəm koatos məni rəha takis, ne netəmim tēpət itəm nol təfagə rat, kəmotuwa məmə okotətəlig-in Iesu. ² Kən Farisi min ne iəgətun min rəha Lou koatəghat rat Iesu o netəm nol təfagə rat min әh, moatән məmə, “Suah әh, nikin tətəgien әm məmə nol təfagə rat min koatuwin ron, kən motəgwən kələh.”

³ Kən e nəghatən min u, Iesu təmuəh nimaa nəghatən u məmə, ⁴ “?Itəmat pah u, rəhan sipsip wan-hanrit, kən kitiaһ təməluе, məto in nikin təsəhtən? Okəmә itəmat kit rəhan sipsip təmikə nəhlan, kən in otəkәike mərəs rəhan nainti-nain sipsip koatun kras moatətul әpəh təpia ikin, kən in otuwin mategəs-in itəm təməluе mətoarəs-pən in otehm. ⁵ Kən nian in təmehm, təmiləs-ipər məhun, kən nikin tətəgien. ⁶ Kən nian in təmiet-arəpa latuənu, in otəkәike maun-in in min neen, ne netəm kotatig motitəlau lan, kən mən-ipən kəm ilat məmə, ‘Otuwa kotəgien kələh, məto-inu emehm min rəhak sipsip itəm təməluе.’”

⁷ Kən nian Iesu təmol namnun nimaa nəghatən, təmən-ipən kəm ilat məmə, “Kən iatən kəm itəmat məmə, tahmen-pən әm әpəh e nego e neai. Okəmә iol təfagə rat kit tatauhlin rəhan nəmegəhən kəm Uhgин, kən nagienən әpəh ilis e nego e neai o suah әh in tēpət, taprəkis-in nagienən o netəmim nainti-nain itəm nikilat təht məmə kotətuatip məsotolən nat kit tərət itəm okotəkәike motəuhlin nəmegəhən rəhalat ron.*”

Nimaa nəghatən e məni təmikə

⁸ Kən Iesu təmatig məghat min məmə, “?Okəmә pətan kit rəhan məni ten kəmol e silfa, kən in təmikil kitiaһ, kən in otol naka? In otasiəpən e lait kit, kən mol pürum megəs-in wir әpəh imә matuwin matuwin mehm. ⁹ Kən nian təmehm məni әh, in otaun-in rəhan min neen ne netəm kotatig motitəlau lan, matən məmə, ‘Otuwa kotəgien kələh məto-inu emehm rəkis məni ilou rəhak təmikә.’”

¹⁰ Kən nian Iesu təmol namnun nimaa nəghatən, təmən-ipən kəm ilat məmə, “Kən ekolkeike məmə ekən kəm itəmat məmə, e nolən kitiaһ min әm, nagienən asol e niganəmti nagelo min әpəh ilis e nego e neai, nian iol təfagə rat kit tatauhlin rəhan nətəligən matuwin o Uhgин.”

Nimaa nəghatən rəha nəti suah kit iərman itəm təməluе

[†] **14:29:** Nəghatən u “fauntesen,” tatəghat-in kəpiel min itəm kaupən katəlin o niləkinən nimә. [‡] **14:34:** Nəghatən ətuatip rəha Iesu təmə, “Sol in təwir, məto okəmә rəhan nətehenən tinikә, kən nat tikә otol tətəhen min.” Məto sol rəha netəmim e nian min әh, in təmol pilah-pilah e nat pisin itəm nətehenən tikә. Kən nian neen, okəmә nəhau tatol pilah-pilah e sol, kənu nətehenən tiet. Məto sol rəhatat u-roiu tosolən mihin. Nian rafin tətəhen. **14:34:** Mat 5:13, Mak 9:50

15:2: Luk 5:30 **15:4:** Esik 34:11,16; Luk 19:10 **15:7:** Iesu tatəghat-in Farisi min itəm koatəu-pən Lou rəha Moses, kən ilat koatən məmə kotətuatip, nat əpnəpin nəratən tətətig e nikilat rafin.

¹¹ Kən Iesu təmatəkəike matən məmə, “Suah kit, nətin iərman kəiu. ¹² In əkəku lan tən-ipən kəm rəhalau tata məmə, ‘Tata. Oor nautə min rəham, mos-ipa rəhak u-roiu.’ Kən rəhalau tata toor rəhan natimnat mos-ipən kəm ilau.

¹³ “Kən təsuwəhən, nətin in əkəku lan tos rəhan lan muwin mol-salim-in ilat, kən mos mənə e nautə min un miet iməlat ikin muwin e nəptən pisin kit min isəu. Kən ikin əh, təmatəkəkin rəhan mənə e nolən rat min matuwin matuwin. ¹⁴ Kən nian rəhan mənə tinikə rafin, nəumis asol tinitən e nitən əh, kən nəumis tinitəs suah un, nigin nagwənən tinikə. ¹⁵ Kən təmuwin matol wək kəm suah kit əh-ikin əh, kən suah u təmahl-ipən məmə otuwin matəgwən rəhan pikəs min. ¹⁶ Kən nəumis təmus pik məmə in tolkeike məmə otun nagwənən nigə pikəs min, məto etəmim tikə itəm otos-ipən nat kit kəm in.

¹⁷ “Kən nətəligən wir tinuwa min lan, kən matətəlig-in məmə, ‘Kəsi. Roiu əh iolwək min rəha tata, nigilat nagwənən tepət maprəkis, məto io ekətətig u ikin-u, otəsuwəhən kən ekiməs e nəumis. ¹⁸ Oekiet u ikin-u mitalig-pən o rəhak tata, kən mən-ipən kəm in məmə, ‘Tata. Io emol tefagə tərət kəm Ughin ne ik. ¹⁹ Roiu əh esahmənən məmə onəkaun-in io məmə nətim. Məto aun-in io ekahmən-pən əm məmə io iolwək əm kit rəham.’” ²⁰ Kən təmətul maliwək minatuwin məmə otehm rəhan tata.

“Məto nian təmatuwa əh əpəh isəu, rəhan tata təmasipən məplan, kən təmasəkितun, maiu muwin miləs muətain mətəgien ron. ²¹ Kən nətin tən-ipən kəm in məmə, ‘Tata. Io emol tefagə tərət kəm Ughin ne ik. Roiu əh esahmənən məmə onəkaun-in io məmə nətim.’

²² “Məto rəhan tata taun-in rəhan iolwək min mən-ipən kəm ilat məmə, ‘Ei! Otuwin uəhai motos kot itəm in təwir maprəkis motuwa kuwin-in-pən kəm in, kən motos rig motarigipən e noanelmin, kən motos put ka kuwin-in-pən e nelkin, ²³ kən motiləs pilik itəm tasis-asis məwir motuwa koh, pəs kotol kələh lafet lan rəha nətik, ²⁴ məto-inu nətik u, in tahmen əm məmə təmiməs rəkis, məto roiu in tinəmegəh min. In təməluə, məto enehm min.’ Kən ilat kinoatol lafet.

²⁵ “Kən e nian əh, nətin asol lan in əpəh e nasumən. Kən e nian təmatuwa minuwa iuəhkir o latuənu, kən minəto netəmim koatol napuən min, moatol tanis. ²⁶ Kən təmaun-in iolwək kit tuwa tətəpəh ron məmə, ‘?Ei, naka əh netəmim koatol?’ ²⁷ Kən tən-ipən kəm in məmə, ‘Piam təmuwa, kən rəham tata təməh pilik itəm tasis-asis məto-inu piam tinitəlig-pa min, kən in təsanən əm.’

²⁸ “Kən nikin təmahmə, kən məmə, ‘Okol esuwənən imə.’ Kən rəhan tata təmuwa ihluə matəkəike kəm in məmə otuwən imə. ²⁹ Məto tən-ipən kəm rəhan tata məmə, ‘Əplan-tu. Kəmuatig nup tepət rəkis, kən iatol wək u ikin-u tahmen-pən əm məmə rəham kit iolwək, kən məsəhtən nəwiam kit ne. ?Məto təhro, tata? Nəməsos-ipamən nat əkəku kit kəm io tahmen-pən e nəni, məmə ekol nagwənən lan itimat io min neen. ³⁰ Məto nətim əh itəm təmərəkkin rafin rəham nautə o nətouən nipitan min lan rəha suatip, kən nian tinitəlig-pən latuənu, kən nakətul matoh pilik tasis-asis matol lafet lan rəhan.’

³¹ “Kən rəhan tata tən-ipən məmə, ‘Nətik. Nian rafin kilau min ik kətuatig, kən natimnat rafin rəhak in rəham. ³² Məto tətuatip əm məmə okotol lafet u mətəgien, məto-inu piam u tahmen-pən əm məmə təmiməs rəkis, məto roiu in tinəmegəh min. In təmikə, məto roiu kinotehm min.’”

16

Nimaa nəghatən rəha etəm-iasol itəm tatol nolən teko-eko

¹ Kən Iesu təmən kəm rəhan min netəmim məmə, “Suah kit rəhan nautə tepət, kən in təmos suah kit tuwa etəm-iasol o rəhan iolwək min. Kən rəhan iolwək min neen kəmotuwa moatən-ipən nəratən rəha etəm-iasol əh kəm iərəmərə, moatən məmə, ‘Ei, suah əh tətərəkkin rəham natimnat.’” ² Kən təmaun-in suah əh tuwa tətəghat kəm in məmə, ‘?Ei, nəghatən naka min u iakatəto katən lam? Ekolkeike məmə nakos rafin nəghatən min rəha wək rəham muwa, məto-inu roiu ekahl-iarəp ik e wək.’

³ “Kən etəm-iasol əh təmuwin matətəlig-in məmə, ‘Awe. Rəhak iərəmərə tolkeike məmə otərakin io e rəhak wək u-roiu. ?Kən ekol naka əh-roiu? Nahgik təsahmənən məmə ekel nisip mos mənə ikin, kən io iaulis pik o neasiə-inən mənə o netəmim. ⁴ Ei! Roiu əh enitun nat naka itəm io ekol pəs netəmim okotit io motuwən iməlat ikin moatehm wir io nian rəhak iərəmərə otərakin io e rəhak wək.’

⁵ “Kən in təmaun-in rafin netəmim itəm kəmotol kaon kəm iərəmərə kotuwa ron kitəh kitəh. Kən təmən-ipən kəm itəm təmaupən muwa məmə, ‘?Ik nəmol kaon e naka?’ ⁶ Kən suah əh təmən məmə, ‘Eməmik tram rəha oel o noahən ilat wan-hanrit.’* Kən etəm-iasol təmən kəm in məmə, ‘Inu ma pepe rəha kaon rəham. Əpələh uəhai əm-tu, kən əte-pən fifti tram əm e rəham pepe.’

⁷ “Kæn tæmæn-ipæn kæm suah kit min mæmæ, ‘?Ik næmol kaon e naka?’ Kæn in tæmæ, ‘Emol kaon e wan-taosan pak wit.’ Kæn etæm-iasol tæmæ, ‘Os ma pepe ræha kaon ræham, kæn æte-pæn æm eit-hanrit pak wit.’

⁸ “Kæn uarisig lan, iæramæræ ræha etæm-iasol apon itæm tæmatol tærat kæm in, tæmatænwiwi in o ræhan nolæn ræha neiueiuææn mæmæ in otehm wir atip in. Nat u tatægætun mæmæ netæmim ræha nætueintæn, ilat kotenatig wir o nolæn min ræha nætueintæn nian ilat koatægæt hæm ilat min, taprækis-in nenatigæn ræha netæmim ræha næhæg-æhægæn.”

⁹ “Kæn iatæn kæm itæmat mæmæ, otasitu wir e netæmim e mæni ræha nætueintæn mæmæ ilat okotuwa iolitæmat min. Kæn nian mæni ræha nætueintæn otikæ, kæn Uhgîn otos itæmat muwin æpæh e nego e neai itæm otætätig lilin.

¹⁰ “Okæmæ nækitun mæmæ suah kit tatehm wir nat ækæku kit, kæn nækitun mæmæ in titun nehmi wiræn nat itæm iahgin. Kæn okæmæ nækitun mæmæ suah kit tatol nolæn itæm tæsætuetipæn e nat ækæku kit, kæn nækitun mæmæ in otol nolæn tæsætuetipæn e nat itæm iahgin. ¹¹ ? Kæn tol næhlan, okæmæ itæmat nækæsotehm wiræn mæni ræha nætueintæn u, kæn pah oteghæn-in itæmat mæmæ nakotos nat itæm tæwir pahrien, inæh natimnat ræha Uhgîn? ¹² Kæn okæmæ itæmat nækæsotehm wiræn natimnat ræha suah kit min, kæn nikitæmat tæsæhtæn mæmæ okos-ipæn æh min kæm itæmat ræhatæmat atip natimnat mæto-inu, katæplan mæmæ onækæsotehm wir minæn natimnat min æh.

¹³ “Etæmim tikæ itæm titun nuwamæn in slef ræha etæm-iasol kæiu. Okæmæ in tætalkut mæmæ otol næhlan, kæn otolkeike kit mol næwian, kæn metæhau kit mæsolæn næwian. Okol næsolæn slef ræha Uhgîn ne mæni e nian kitæh æm.”

¹⁴ Farisi min kotolkeike pik mæni, kæn nian kæmotæto næghatæn min u, kæn kæmotalah-æsan e Iesu. ¹⁵ Mæto in tæmæn kæm ilat mæmæ, “Itæmat nækoatol nolæn min itæm koatol netæmim koatæn mæmæ nækotætuetip. Mæto Uhgîn titun nikitæmat mæmæ kotærat. Iatæn næhlan mæto-inu nat naka itæm netæmim koatilæs-ipær mæmæ in nat keike, mæto e niganæmti Uhgîn in nat æppapin æm.”

¹⁶ Kæn in tæmatækæike matæn mæmæ, “Kæmæn-iaræp Lou ne næghatæn ræha ien min ræha Uhgîn mætoarus-pa Jon Baptais, kæn uarisig lan, katæn-iaræp namnusæn tæwir ræha næræmææræn ræha Uhgîn, kæn netæmim rafin kotalkut pik mæmæ okotuwin motatig æhgin. ¹⁷ Mæto kæsænæn mæmæ wæk ræha Lou ne næsanænæn ræhan tæmikæ. Næghatæn rafin ræhan kotatig, in asol min mætoarus-pæn in ækæku agin. Lou otætätig taprækis-in neai ne nætueintæn.

¹⁸ “Kæn tahmen-pæn æm nulan: okæmæ suah kit tatol tifos mætapæs ræhan pætan, kæn matit pætan pisin kit min mætuatig, kæn in tategoafæl ræhan pætan matol tæfagæ rat. Kæn okæmæ suah kit tatit pætan kit itæm ræhan iærman tæmapæs kæn ilau mætuatig, kæn in tatol tæfagæ rat mæto-inu in tatakleh-in pætan ræha suah pisin kit.”

Nimæ næghatæn ræha Lasaros ne suah kit ræhan nautæ tepæt

¹⁹ Kæn Iesu tæmæn mæmæ, “Suah kit ræhan nautæ tepæt tatuwin e napæn wir min nægui-naris itæm næmtin tiækis, kæn nian rafin tætan pik nagwænæn wir min. ²⁰ Kæn ian-rat kit, nærgin u Lasaros, nimægæm tæmirafin nipætæn. Kæn kæmilæs kan kælhæu æpæh e nafilus ræha latuænu. ²¹ In tolkeike pik mæmæ otun nimismisi nagwænæn itæm tæmisas e tepil ræha etæm-iasol æh. Kæn nat kit tarat min, kuri min kotuwa moatæpæh-æpæh nimægæm min ræhan.

²² “Kæn ian-rat æh tæmimis, kæn nagelo min kæmotilæs motuwin æpæh e nikali Epraham, ikin ræha nisaiiæn. Suah u ræhan nautæ tepæt, in tæmimis min, kæn kæmitænim. ²³ Kæn in tuwin æpæh e nigæm asol, kæn tatæto nahmææn asol, kæn nian tæmasipær, tæmæplan Epraham æpæh isæu. Kæn Lasaros æpæh e nikalin. ²⁴ Kæn tæmaun-in æfæmæh mæmæ, ‘!Tata Epraham! Awi, asækitun io. Ahl-ipæn Lasaros mæmæ oteer æm noanelmin e næhau kæn mos muwa mek namæk lan mæmæ otætæp, mæto-inu iatæto nahmææn asol e nigæm ukîn-u roiu.’

²⁵ “Mæto Epraham tæmæ, ‘Nætik, nikim tæht-tu ræham næmegæhæn aupæn. Ik næmatos natimnat wir ræham tepæt, mæto Lasaros tæmatæto nahmææn tepæt e nipætæn. Mæto roiu æh, in tatæto tæwir ikin-u, kæn ik, natæto nahmææn tepæt e nipætæn. ²⁶ Kæn nat kit min. Ilugin-in kitat, noakimil asol itæm tætoor kitat, ik un, kæn itimat u. Okæmæ itimat kit tolkeike mæmæ otimnæ mehmi ik, mæto okol tæsimnææn. Kæn okæmæ itæmat kit tolkeike mæmæ otuwa mehmi itimat, mæto okol tæsuwamæn.’

²⁷ “Kæn etæm ræhan nautæ tepæt tæmæn mæmæ, ‘Tata. Iakatækæike kæm ik, awi, kæsi. Ahl-ipæn Lasaros tuwin e nimæ ræha tata ræhak, ²⁸ mæto-inu piak faif æh-ikin. Tæwir mæmæ in otuwin mæghat mem æskasik ilat mæmæ okoatæto ilat mæmæ okæsotuwamæn ukîn-u itæm iatæto nahmææn asol agin ikin.’

† **16:8:** Nipæti næghatæn ræha Iesu mæmæ netæmim ræha næhæg-æhægæn kæsolæn natimnat itæm Uhgîn tolkeike mæmæ otætul aupæn e ræhalat næmegæhæn. Nikilat tæsæht pikæn næteligæn ræha Uhgîn. **16:10:** Luk 19:17-26 **16:13:** Mat 6:24 **16:15:** Mat 23:28; Luk 18:9-14 **16:16:** Mat 11:12-13 **16:17:** Mat 5:18 **16:18:** Mat 19:1-12; Mak 10:1-12

²⁹ “Mæto Epraham tæmæ, ‘Kæp. Næghatæn ræha Moses ne ien min ræha Uhgîn tætatig. Pæs piam min okotæto næghatæn min æh.’

³⁰ “Kæn etæm ræhan nautæ tepæt tæmæn mæmæ, ‘Kæp, Tata Epraham. Tæsahmenæn. Mæto okamæ suah kit otæmegæh min e nimisæn otuwîn mæghat kæm ilat, kæn nîpahrienæn, ilat okotæuhlin ræhalat nætalgæn kæn motapæs tæfagæ rat min ræhalat.’

³¹ “Kæn Epraham tæmæ, ‘Okamæ kæsotætalg-inæn næghatæn ræha Moses ne ien min ræha Uhgîn, kæn in nat ænnapin okamæ suah kit tæmegæh pap e nimisæn kæn muwîn matæghat kæm ilat, mæto okol kæsotæn minæn nîpahrienæn lan.’”

17

Oatæto itæmat

(*Mat 18:6-7, 21-22; Mak 9:42*)

¹ Kæn Iesu tæmæn kæm ræhan min netæmim mæmæ, “Nîpahrienæn, nos-ipæn-os-ipænæn ræha tæfagæ tærat min itæm koatiuw-pæn netæmim e næratæn, ilat okotuwa. !Mæto nahmænæn asol tatuwîn o etæmim itæm tatos-ipæn-os-ipæn netæmim, o in suatip ræha nos-ipæn-os-ipænæn! ² Mæto okamæ etæmim kit tatiuw-pæn ræhak kit etæmim u tahmen e suakæku, mæmæ otol tæfagæ rat, kæn suah æh, Uhgîn otol nalpinæn asol kæm in. Kæn nalpinæn æh otæskasik taprækis okamæ kætu-pæn kæpiel kit e nentou, kæn kærakin-pæn æpæh itæhæi lokamnim mæmæ otamnim. ³ Kæn tol næhlan, oatæto moatehm wir ræhatæmat næmegæhæn.

“Okamæ piam tatol tæfagæ tærat kæm ik, kæn æn-ipæn ræhan nolæn rat e niganæmtin, kæn okamæ tatæuhlin ræhan nætalgæn, kæn aluin ræhan nolæn rat mæsosæn tatig e nîkim. ⁴ Kæn nat ænnapin in tatol tæfagæ rat kæm ik mau sepîn e nian kitæh, kæn muwa mau sepîn mæn-ipinæ kæm ik mæmæ, ‘Kæsi, emol tæfagæ rat kæm ik. Ekæuhlin ræhak nætalgæn mapæs ræhak tæfagæ rat,’ kæn ik onækækæike maluin ræhan nolæn rat min, kæn mæsosæn tatig e nîkim.”*

⁵ Kæn aposol min kæmotætæpæh o Iæramæ ræ mæmæ, “Ol ræhatimat nahatætææn tæskasik tæhmin min.”

⁶ Kæn Iæramæ ræ tæmæn mæmæ, “Nat ænnapin okamæ ræhatæmat nahatætææn in tækæku agin æm tahmen e nimismisi nîmæklækil, kæn nækotitun nænæn kæm nig u neegin mæmæ, ‘Euw atip ik, kæn muwîn miwig-pæn itæhæi,’ kæn nig u otol næwiatæmat.”†

⁷ “Æn-tu. ?Okamæ suah kit ræhan iolwæk tætasum, o in tætehm sipsip min, kæn in tatitælig-pa latuænu, kæn nîkitæmat tæht mæmæ etæm-iasol otæn kæm in mæmæ, ‘!Ei! Wa uahai mæpælæh mun nagwænæn æh? !Kæp! ⁸ Mæto in otæn kæm ræhan iolwæk mæmæ, ‘Uwîn mol nigak nagwænæn, kæn uwîn muwîn e ræham napæn tæwir, kæn mos-ipa nigak nagwænæn ne nîmæk nænimæn. Nian næmol rafin ræham wæk, nækitun nuwînæn magwæn kæm mænim.’ ⁹ ?Kæn nîkitæmat tæht mæmæ etæm-iasol, in otæn tagkiu kæm ræhan iolwæk o wæk asol ræhan itæm in otækæike mol? !Kæp! ¹⁰ Kæn itæmat u, nækotahmen æm e iolwæk min ræha Uhgîn. Nian næmotol rækis natimnat rafin itæm Uhgîn tæmæn kæm itæmat mæmæ onækotækæike motol, onækotækæike motæn æm mæmæ, ‘Itimat iolwæk min æm. Nolæn ræhatimat tæsahmenæn o nænwiwiæn. Itimat emotol æm wæk itæm itimat ekotækæike moatol.’”

Iesu tæmol-wir netæmim ten itæm leprosi tæmol ilat

¹¹ Nian Iesu tæmaliwæk matuwin Jerusalem, in tæmaliwæk muwîn-pæn ilugin i næptæn mil u Sameria ne Kalili. ¹² Kæn nian in tæmiet-aræpa latuænu kit, netæmim ten itæm nimisæn u leprosi tæmol ilat kæmotuwa motætul isæu mæsin, ¹³ kæn motaun-in mæmæ, “!Iesu, Etæm-iasol, asækitun itimat!”

¹⁴ Kæn nian in tæmehm ilat, tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Onækotuwîn o pris mæmæ in otehm nîpætætæmat.”‡ Kæn nian ilat kæmotaliwæk æh e suatip, kæn kæmotæwir, nimisæn tæmikæ.

¹⁵ Kæn ilat kit tæmæplan mæmæ leprosi ræhan tinikæ, kæn in tæmæuhlin mitælig-pæn o Iesu, matæn æfamæh mæmæ, “!Iatænwiwi Uhgîn! !Iatænwiwi Uhgîn!” ¹⁶ Kæn in tæmeiuaiu e nelki Iesu misin nulin nîpinægin tætek nisip, kæn matæn kæm Iesu mæmæ nîkin tætagien mæmæ in tæmol-wir ræhan nimisæn. Kæn suah u in etæm Sameria. § ¹⁷ Kæn Iesu tæmæn mæmæ, “?Emol-wir netæm ten maruætuah-in rækis ræhalat nimisæn, o kæp? ?Mæto nain hia? ¹⁸ ?Suah u in iapispis æm, mæto in pisin æm tæmitælig-pa matænwiwi Uhgîn?” ¹⁹ Kæn Iesu tæmæn kæm suah u mæmæ, “Ætul maliwæk matuwin. Ræham nahatætææn tæmol-wir ik.”

17:3: Mat 18:15 * **17:4:** Nîpæti næghatæn æh tæænæn mæmæ kitat kotaluin tæfagæ rat ræha suah kit mau sepîn æm, mæto kotækæike motaluin namnun tikæ. † **17:6:** E næghatæn ætuatip ræha Iesu, in tatæghat-in nikuti mastat u in natiækæku agin, ne nig kit itæm næukatîn tæmeiuaiu agin, nægin u fik-malperi. **17:6:** Mat 17:20; 21:21 **17:13:** Lev 13:45-46

‡ **17:14:** Nian nimisæn leprosi tæmol suah kit, Lou tatæn mæmæ in tamkimik. Nian nimisæn tæmikæ, in tæike muwîn mehm pris mæmæ in otæn-iaræp kæm netæmim rafin mæmæ nimisæn tikæ ne namkimikæn tikæ. Nian Iesu tæmæn mæmæ ilat okotuwîn motehm pris kit, in tahmen mæmæ in tæmæn mæmæ in otol-wir ilat. **17:14:** Lev 14:2-3; Mat 8:3-4 § **17:16:** Netæm Isrel koatætæhau netæm Sameria. Afîn nîpætîn e tiksonari.

Nuwamən rəha nəramərəən rəha Uhgín
(*Mat 24:23-28, 36-41*)

²⁰ Nian kit, Farisi min kəmotətapəh o Iesu məmə, “?Onəghan nəramərəən rəha Uhgín otuwa?” Kən in təmən-ipən kəm ilat məmə, “Nəramərəən rəha Uhgín otəsuwamən məmə netəmim okotehm e niganəmtilat. ²¹ Kən etəmim tikə itəm otən məmə, ‘!Asi-pa mehm, in huə!’ o ‘!Asipən mehm, in əpəh!’ mətə-inu nəramərəən rəha Uhgín tinuwa rəkis mətətig e nikitəmat.”

²² Kən Iesu təmən kəm rəhan min netəmim məmə, “Nian min koatuwa itəm itəmat onakoatolkeike məmə onəkotehm nian min rəha Nəti Etəmim, mətə okol nəkəsotehmən. ²³ Kən netəmim okotən kəm itəmat məmə, ‘!Asi-pa, in huə!’ o ‘!Asipən, in əpəh!’ Mətə əsotuwınən mətətu-pən ilat, ²⁴ mətə-inu e nian io Nəti Etəmim oekuwa lan, in otahmən-pən e nıpitan itəm tatıpít kən mətasiəgəpín neai e nıkalín kit mətəorəs-pən nıkalín kit min, kən netəmim rafín koatəplan motitun. ²⁵ Mətə aıpən, io ekəkəike mətə nahməən tərət, kən netəm kotatig roiu, ilat okotəuhlin məntaalat motapəs io.

²⁶ “E nian io, Nəti Etəmim, ekuwa lan, otahmən-pən əm e nian rəha suah əh Noah aıpən, itəm netəmim kəmoatol natimnat min məsotitunan məmə Uhgín otol nat kit lan. ²⁷ E nian əh, netəmim kəmotəgəwən, moatənim, moatol marit, inəh natimnat rafín kəmoatol e nəmegəhən rəhalat, mətəorəs-pa nian itəm Noah tinuwín imə e nıpəgnoa nego asol rəhan. Kən nuhuən təməfik naruəh asol təmuwa maiu əlimin rafín netəmim itəm kəsotuwınən e nego.

²⁸ “In tahmən-pən əm e nian rəha suah əh Lot. Netəmim kəmotəgəwən, moatənim, moatol-salim-in natimnat min, moatos-nəmtim natimnat min, moatasum, moatılakín nimə min, inəh natimnat rafín kəmoatol e nəmegəhən rəhalat. ²⁹ Mətə e nian itəm Lot təmiet lan e taon əh Sotom, kən nigəm ne kəpiel min itəm koatəp kəmotisi-pər e neai motoamnu ilat rafín əpəh e taon.

³⁰ “Kən otahmən əm e nian io Nəti Etəmim oekuwa min lan kən Uhgín otol əp io kəm netəmim. ³¹ E nian əh, okəmə suah kit tatəpələh ihluə e rəhan nimə, pəs in otəgim məsuwín minən imə məmə in otos rəhan natimnat, kən okəmə suah kit in əpəh e nasumən, pəs in otəgim məsuwa minən latuənu. ³² !Onəkəsotaluınən pətaguıhl rəha Lot! ³³ Etəm tolkeike məmə in otəskəlím rəhan nəmegəhən e nətəintən u məsətu-pa-mən io, in otəsosən nəmegəhən lilit. Mətə etəmim itəm tətəpəs natimnat rəha nəmegəhən e nətəintən u kən matətu-pa io, in otos nəmegəhən lilit. ³⁴ İatən kəm itəmat məmə, e nian əh lapin, etəmim kəiu okətuapıl e pet kitəih əm, kən okos-irəkis kit, kəpəs kit. ³⁵⁻³⁶ Pətan kəiu okətioal nagwənən, kən okos-irəkis kit, kəpəs kit.”*

³⁷ Kən rəhan iolwək min kəmotən-ipən kəm in məmə, “?İəramərə, onəkuwa hiə?”

Kən in təmən-ipən kəm ilat məmə, “Onəkotitun əm. Tahmən e nian ligkai min koatiwig ilis moteiuiə moatər itəhəl, kən nəkotitun məmə nəm min əh-ikín əh.”†

18

Nimə nəghatən rəha nəutahlimis kit itəm tətəsək o nasituən

¹ Kən Iesu təmuəh nimə nəghatən kəm ilat matəgətun ilat lan məmə okotəkəike moatəfak nian rafín məsotəpəsən, məsotolən məmə nıkilat otatite. ² In təmən məmə, “Latuənu kit, ien kit əh-ikín rəha nələhəuən nəghatən min. Kən təsisiəi-inən Uhgín, kən təsisiəi-in minən netəmim. ³ Kən e latuənu əh, nəutahlimis kit əh-ikín, kən nian rafín tatuwa matəplan ien un matən-ipən kəm in məmə, ‘Awi. Okol nakəsitu lak məghat o nəratən itəm rəhak tikimír tatol kəm io.’ ⁴ Mətə ien təməsuwınən, kən mos nian əfəməh məmə otəghat mol-wir nəratən əh rəha nəutahlimis. Mətə pətan əh tətətapəh o suah əh nian rafín matuwín matuwín, kən ien tinətəlig-in məmə, ‘Nat əpnəpín esisiəi-inən Uhgín, kən məsisiəi-in minən netəmim, ⁵ mətə pətan əh tatən nat kitəih mətələkiamtə io o rəhan nəghatən, matuwín matuwín. Io ekəkəike muwín mən wir rəhan nəratən kən mələhəu nəwirən. Okəmə ekəpəs, kən in otətuwa ron io matuwín matuwín kən ekəpou in.’”

⁶ Kən nian İəramərə təmuəh rəkis nimə nəghatən əh, kən təmən məmə, “Otətəlig-in-tu nəghatən rəha ien əpəh itəm tərət təhmin. ⁷ ?Mətə tahro e Uhgín? In təmitəpun rəhan min netəmim, kən ilat koatasək-pən kəm in nian rafín e nərauiəgən min ne lapin min rafín. ? Kən nikitəmat təht məmə in otən-ipən kəm ilat məmə, ‘Onakoatəsahgin pitən?’ Kəp. ?Kən

17:23: Mak 13:21; Luk 21:8

17:28: Jen 18:20; 19:25

17:31: Mat 24:17-18

17:32: Jen 19:26

17:33:

Luk 9:24 * **17:35-36:** E kopi oas min neen rəha Niutesteman itəm kəmətə e nəghatən Kris aıpən, kəmılpin nəghatən min u rəha ves 36: Etəmim kəiu okətuasum, kən okos-irəkis kit, kəpəs kit. † **17:37:** E nian Iesu otuwa min, netəmim rafín okotəplan ikín Iesu otuwa mihin. Nəghatən ətuatip rəha Iesu tatən məmə, “Tahmən e nat megəh təmamis mətaməhl,

kən kuweria min kotuwa kəton kaləh.” **18:1:** Kol 4:2; 1 Tes 5:17

nikitəmat təht məmə in otasitu uəhai əm e rəhan min? ⁸ İatən kəm itəmat məmə nıpahrienən, in otasitu uəhai əm e rəhan min, kən mol-wır rəhalat nəratan. ?Məto nian io Nəti Etənim oekitəlig-pa min lan e nətueintən, oekəhm netənim neen itəm koatahatətə e Uhgın, o kəp?”

Nimaa nəghatən rəha Farisi ne etəm tatos məni rəha takis

⁹ Kən İesu təmuəh nimaa nəghatən kit e netənim neen itəm nıkilat tatəht məmə ilat kotətuatıp taprəkis-in netənim rafın, kən motasil-ıəhau-in netənim rafın. ¹⁰ In təməh məmə, “Suah mil kəju kəmian əpəh e Nımə Rəha Uhgın məmə okuəghat kəm in e nəfakən. Kit, in Farisi, kən kit in etəm tatos məni rəha takis. ¹¹ Kən Farisi təmətul məteiuə məmə in tatəfak kəm Uhgın, məto nıpahrienən tatən atıp in, matən məmə, ‘Uhgın, iatən tagkiu kəm ik məto-inu nəmöl məmə ekol etəm pisin lak, inəh io min neen kotolkeike pik məni kən moateiuə məmə kotakləh-in, kən moatol tərət, kən motakləh-in pətan rəha etəm pisin. Kən io esolən məmə suah əh etəm tatos məni rəha takis. ¹² Nian kəju e wik kitiəh, iatətuəkəm mətapəs nəgwanən matəfak kəm ik. Kən okəmə ekos natimnat ten, ekatos-irəkis kitiəh matos-ıpinə kəm ik.’

¹³ “Məto suah əh, etəm tatos məni rəha takis, in tatətul-pən isəu, kən mətaulis məsasıpərən e neai məfak. Kən nıkin tatitəgıt mətasək mətaht manikiləhan matən məmə, ‘Uhgın, io etəm tərət. !Asakitun io!’ ”

¹⁴ Kən İesu təmə, “İaten kəm itəmat. Nian suah mil u okatiətəlig-pən latuənu, etəm rəha takis, rəhan nəmegəhən in otətuatıp e nıganəmti Uhgın. Məto Farisi təsol mihınən, məto-inu etənim itəm tatiləs-ıpər atıp in, Uhgın otiləs-ıəhau, məto etənim itəm tatos-ıəhau atıp in, Uhgın otiləs-ıpər.”

Nısualkələh kəmotuwa o İesu

(Mat 19:13-15; Mak 10:13-16)

¹⁵ Kən netənim neen kəmotəmki rəhalat nısualkələh mətmətıg motuwa kəm İesu məmə in otələhəu-pən nelmin elat kəm məfak olat. Məto nian rəhan min netənim kəmotəhm ilat, kən kəmotən-ıəhau ilat. ¹⁶ Məto İesu təmatən-ıarəp məmə nısualkələh min un okotuwa ron, kən təməh-ıpən kəm rəhan min netənim məmə, “Əsotəhtosıg-inən nısualkələh məmə okasotuwamən ron io, pəs ilat okotuwa ron io, məto-inu nəməmə rəha Uhgın in rəha netənim itəm kotahmən e nısualkələh min u. ¹⁷ Okəmə suah kit tolkeike məmə in otuwa matıg əhgin nəməmə rəha Uhgın, kən in təkə muwa tahmən e suakəku. Məto okəmə təsol mihınən, kol in təsuwamən.”

Suah kit rəhan nautə tēpət

(Mat 19:16-30; Mak 10:17-31)

¹⁸ Kən etəm-iasol kit təməh-ıpən kəm İesu məmə, “İəgətun, ik etəm təwır. ?Oekol naka məmə ekos nəmegəhən lılın?” ¹⁹ Kən İesu təməh-ıpən kəm in məmə, “?Təhro nakatən kəm io məmə io etəm təwır? Suah kit tıkə in etəm təwır, məto Uhgın əm in təwır. ²⁰ İk nəkitun nəghatən min e Lou rəha Uhgın koatən məmə, ‘Əsakləh-inən pətan pisin, əsohamnuən etənim, əsakləh-inən natimnat, əseıeıuəən e kot, ısiə-in rəham mama ne tata.’ ”

²¹ Kən suah u təməh məmə, “Natimnat rafın u, io emol rafın ilat, nian ematəkəku mətoarus-pa u-roıu.” ²² Nian İesu təməto nəghatən əh, təməh-ıpən kəm in məmə, “Nat kitiəh əm əh-ıkin itəm ik nəməsolən əh. Uwın mol-salıh-in nautə rafın rəham, kən mos məni lan muwın mos-ıpən kəm lan-rat min, kən ik onakos natimnat wır əpəh e nego e neai. Kən wa, muarisıg-in io məmə ik rəhak etənim.”

²³ Məto nian təməto nəghatən min əh, nıkin təməpou məto-inu rəhan nautə tēpət. ²⁴ Kən İesu təmasıpən məplan, təməh məmə, “!Awı, tıəkis pik o etəm rəhan nautə tēpət məmə in otuwın matıg əhgin nəməmə rəha Uhgın! ²⁵ Tıəkis məmə kau otuwın-pən e nıpəg nıtel, məto tıəkis pik məmə etəm rəhan nautə tēpət otuwın matıg əhgin nəməmə rəha Uhgın.”*

²⁶ Kən netəm kəmotətə nəghatən əh kəmotən məmə, “?Okəmə in tıəkis o etəm rəhan nautə tēpət, məto pah əh in tahmən məmə otos nəmegəhən əh?”

²⁷ Məto in təməh məmə, “Natimnat itəm tıəkis, ko netənim kəsotolən, məto Uhgın in titun nolən.”

²⁸ Kən Pita təməh-ıpən kəm in məmə, “?Məto təhro etimat? Emotapəs rafın rəhatimat natimnat kən moatuwa məmə ekotuarisıg-in ik.”

²⁹ Kən İesu təməh-ıpən kəm ilat məmə, “İatən pəhrien kəm itəmat məmə, etəm təməpəs rəhan nımə, o rəhan pətan, o pian min, o rəhan tata ne mama, o rəhan nısualkələh məto-inu in tatətəu-pən nəməmə rəha Uhgın, ³⁰ kən e nətueintən u, in otos natimnat tēpət nəhlan taprəkis-in ilat min u təməpəs ilat, kən uarisıg, in otos min nəmegəhən lılın.”

18:12: Aes 58:1-4; Mat 23:23 **18:13:** Sam 51:1 **18:14:** Mat 23:12 **18:17:** Mat 18:3 **18:18:** Luk 10:25

18:20: Eks 20:12; Dut 5:16-20 * **18:25:** Nəghatən Kris ətuatıp tatən məmə, “Tıəkis məmə kamel otuwın-pən e nıpəg nıtel.” Kamel in nat meğəh əsol taprəkis-in kau.

*Iesu tæmæn-iarəp min
rəhan nimisən*

(Mat 20:17-19; Mak 10:32-34)

³¹ Kæn Iesu tæmæn-ipæn kəm rəhan netəm tuelef mæmə okotiet e nimanin netəmim motuwa kitiah kuafimin ilat min, kæn tæmæn-ipæn kəm ilat mæmə, "Otətəlig-tu. Roiu koatuwin əpəh ilis Jerusaleim, kæn natimnat min itəm ien min rəha Uhgîn aupən kəmoatən lak, Nəti Etəmim, ilat okotuwa kol nīpahrienən. ³² Netəmim okotegəhan-in-pæn io e nelmi İaihlua min, kæn netəmim okotəghat motalah əsan lak, motoh io, motol naulisən kəm io, kæn motagəh-əpis io, motagəh e nīpətik. ³³ Kæn okalis io, kæn kohamnu io, mətə e nian tatol kisil lan, oekəmegəh min."

³⁴ Mətə kəsotitunən rəhan nəghatən min. In tahmen-pæn e nəghatən itəm nīpətin tatəhluaiğ, kæn kəsotitunən nīpəti nəghatən min əh.

*Iesu tæmol-wir
iğanəmtin əpis kit*

(Mat 20:29-34; Mak 10:46-52)

³⁵ Nian Iesu tatuwa iuəhkir o taon əh Jeriko, iğanəmtin əpis kit əh-ikin tatəpələh e nikali suatip. Nian rafin in tateasiə-in mæni o netəmim. ³⁶ Kæn nian iğanəmtin əpis tæmətə mæmə netəmim tēpət kotaliwək e suatip, kæn in tæmətəpəh mæmə, "Naka əh katol?" ³⁷ Netəmim kəmotən-ipæn kəm in mæmə, "Iesu əpəh, etəm Nasaret, tətaliwək e suatip."

³⁸ Kæn tæmagət əfəməh mæmə, "İesu! İMipi Kig Tefit! İAsəkitun io!"

³⁹ Kæn netəm min u koataliwək motaupən-in Iesu, kəmotagət lan, moatən mæmə, "İsəgatən!" Mətə in tæmagət əfəməh mæsin min mæmə, "İMipi Kig Tefit! İAsəkitun io!"

⁴⁰ Kæn Iesu tæmətul mæn-ipæn kəm ilat mæmə okotilas motuwa. Kæn nian kəmotilas motuwa iuəhkir, Iesu tæmətəpəh ron mæmə, ⁴¹ "Naka un nakolkeike mæmə io ekol kəm ik?" Kæn in tæmən mæmə, "İarəmərə, ekolkeike mæmə oekaiir mehm nat."

⁴² Kæn Iesu tæmæn-ipæn kəm in mæmə, "Aiir mehm nat. Rəham nahatətəən tæmol-wir niganəmtim." ⁴³ Kæn roi u agin-əh min əm, tæmaiir minatehm nat, kæn minatuarisig-in Iesu, matənwiwi Uhgîn. Kæn nian netəmim rafin kəmotəplan nat əh, ilat kəmoatənwiwi Uhgîn.

19

Iesu ne Sakias

¹ Kæn Iesu tæmaliwək muwin imə e taon u Jeriko matuwin mæmə otiet-arəpən e nəwtain mæsin. ² Kæn e taon əh, suah kit əh-ikin, nərgin u Sakias. In etəm-iasol kit rəha netəm koatos mæni rəha takis, kæn rəhan nautə tēpət. ³ Kæn in tolkeike mæmə otəplan-tu mæmə Iesu in pah, mətə təruru nəplanən mətə-inu in natiakuəkir, kæn netəmim koatatulosig-in. ⁴ Kæn in tæmaiu aupən muwin maiu e nig kit, nərgin u sikamo, mæmə otitun nəplanən Iesu nian in otuwa-pa ikin.

⁵ Kæn nian Iesu tæmuwa ətuatip əh in ikin, tæmasipər məplan, kæn mæn-ipæn kəm in mæmə, "Sakias. Eiuaiu uəhai, mətə-inu roi u ekəkəike muwin matig əpəh e rəham nima." ⁶ Kæn Sakias tæmeiuai uəhai əm, kæn mit Iesu mian əpəh iman ikin imə, kæn nikin tæmagien.

⁷ Mətə nian netəmim kəmotəplan natimnat min əh, kæn koatasiwən-in nolən min əh moatən nikali Iesu mæmə, "Suah əh tatuwin e nimə rəha iol təfagə rat."

⁸ Kæn nian kinotuw in nīpəgnə nimə rəha Sakias, in tətul mæn-ipæn mæmə, "İarəmərə, atətəlig-in-tu. Oekoer rəhak natimnat mol niel kəiu, kit rəhak, kæn kit oekos-ipæn kəm ian-rat min. Kæn natimnat itəm emakləh-in o suah kit, oekalpig mau kuwit."

⁹ Kæn Iesu tən-ipæn kəm in mæmə, "Roiu Uhgîn tinosmegəh rəkis ik ne rəham min, mətə-inu ik min, nəmahatətə e Uhgîn, kæn ik noanol pahrien kit rəha Epraham. ¹⁰ Kæn io, Nəti Etəmim, emuwa mæmə ekeam-in netəmim itəm koatəluə, kæn mosmegəh ilat."

Nimaa nəghatən rəha netəmim itəm koatos mæni rəha İarəmərə rəhalat

¹¹ Nian netəmim koatətəlig-in Iesu, in tæmatəkəike matuəh nimaa nəghatən kəm ilat mətə-inu in tinatuwa iuəhkir o Jerusaleim, kæn nikilat təht mæmə nərəməəən rəha Uhgîn otəsuwəhən tuwa. ¹² Kæn tæmæn-ipæn kəm ilat mæmə, "Etəm-iasol kit tolkeike mæmə in otuw in isəu məplan kig asol agin mæmə kig asol otilas-ipər in mol kig lan əpəh iman ikin, kæn otəpanitəlig-pa min. ¹³ Kæn tæmaun-in rəhan iolwək ten, kæn moor mæni kitiah kitiah kəm ilat.* Kæn in tæmæn-ipæn kəm ilat mæmə, 'İtəmat onəkotəkəike motol wək e mæni u o nosən ətain mətəarus-pæn io ekitəlig-pa min.'

18:31: Luk 24:44 **18:32:** Luk 9:22,44 **18:34:** Mak 9:32 **19:7:** Luk 15:2 **19:8:** Eks 22:1; Nam 5:6-7

19:9: Luk 13:16; Wək 16:31 **19:10:** Luk 15:4; Jon 3:17; 1 Tim 1:15 * **19:13:** Etəm-iasol tæmos-ipæn mæni kitiah kitiah kəm rəhan iolwək ten, kæn mæni kitiah in tahmen-pæn e wan-hanrit-taosan vatu.

¹⁴ “Məto ilat əpəh iman ikin koatətəhau suah əh, kən motahl-ipən nəghatən kəm kig asol agin məmə, ‘İtimat esotolkeikean məmə suah u otərəməərə etimat.’ ¹⁵ Məto kəmiləs-ipər in kol kig lan, kən in təmitəlig-pa min. Kən in təmaun-in rəhan iolwək min itəm təmoor rəhan məni kəm ilat. In tolkeike məmə otitun məmə ilat kəmotol win e məni naka nian in təmətatig əpəh isəu.

¹⁶ “Kən etəm tətaupən təmuwa mən-ipən kəm in məmə, ‘İərəməərə, nəmələhəu-pa məni kitiah e nelmək, kən emol win e məni ten min.’ ¹⁷ Kən rəhan etəm-iasol təmən-ipən kəm in məmə, ‘Ik iolwək təwir, nəmol wək itəm in təwir. Məto-inu nəmol wək təwir o nehm wıran nat itəm natiəkəku, kən roiu oekegəhan-in min ik məmə onəkərəməərə taon ilat ten.’

¹⁸ “Kən etəm tatarisig lan təmuwa mən-ipən məmə, ‘İərəməərə, nəmələhəu-pa məni kitiah e nelmək, kən emol win e məni faif min.’ ¹⁹ Kən etəm-iasol təmən-ipən kəm in məmə, ‘Ik onəkərəməərə e taon ilat faif.’

²⁰ “Kən iolwək kit min təmuwa mən-ipən kəm in məmə, ‘İərəməərə, inu rəham məni. Eməlis ətəin e napan, kən məhluaig-in wir; ²¹ məto-inu io iatəgin ik itəm rəham nolən tiakis. Nakatos natimnat itəm kəsənəmə rəham, kən matəulək e nasumən min itəm ik nəməsəfəən ilat.’

²² “Kən etəm-iasol təmən-ipən kəm in məmə, ‘İlk iolwək rat! Nəghatən əm rəham tatəgətun məmə nəmol tərət agin. Ninitun rəkis məmə io etəm-iaəkis, kən iakatos natimnat itəm kəsənəmə rəhak, kən iatəulək e nasumən min itəm eməsəfəən ilat. ²³ ?Təhro nəməsəfəən rəhak məni muwın mələhəu-pən e pag, kən nian ekitəlig lan, ekitun nosən rəhak məni ilau profit rəhan?’

²⁴ “Kən təmən-ipən kəm rəhan min əh məmə, ‘Otos-irəkis rəhan məni, kən motos-ipən kəm suah u rəhan məni ten.’

²⁵ “Kən ilat kəmotən məmə, ‘İərəməərə, təsətəuatipən məto-inu rəhan məni ten rəkis!’

²⁶ “Kən etəm-iasol təmən-ipən kəm ilat məmə, ‘İatən kəm itəmat məmə, etəmim itəm tatos nat kit, kəpanos-ipən min neen min. Məto etəm rəhan nat kit tikə, kəpanos-irəkis rəhan natimnat rafin. ²⁷ Kən roiu, rəhak tikimır min itəm kəməsotolkeikeən məmə ekuwa kig rəhalat, onəkotit ilat motuwa, kən onəkotohamnu ilat e niganəmtək.’ ”

Iesu təmuwın Jerusalem

(Mat 21:1-11; Mak 11:1-11;

Jon 12:12-19)

²⁸ Kən nian Iesu təməghat rəkis un, kən in təmalıwək maupən matuwın Jerusalem, kən netəmim koatuarisig in. ²⁹ Nian kinotuwa iuəhkır o latuanu mil u kəiu, Petfas ne Petani e Nitot Rəha Nig U Olif, kən in təmən-ipən kəm rəhan mil etəmim kəiu məmə, ³⁰ “İan əpəh latuənu itəm kotisi-pən ikin. İkin əh, onakuehm nəti togki kit itəm kəsəsuəən əh lan. İakis nol lan muasig muea ikin-u. ³¹ Kən okəmə suah kit tətapəh otəmlau məmə, ‘?Nakətiakis togki o naka?’ kən onəkəuən-ipən kəm in məmə, ‘İərəməərə rəhatat, in tolkeike məmə otol nat kit lan.’ ”

³² Kən kəmian muehm natimnat rafin tol əm məmə inu Iesu təmən mihin ne. ³³ Kən nian kəmətiakis nəti togki, kən netəmim min rəha togki kəmotətapəh olau məmə, “!Ei! ?Nətiakis nəti togki o naka?” ³⁴ Kən ilau kəmuən-ipən məmə, “Kəp. İərəməərə tolkeike məmə otol nat kit lan.” ³⁵ Kən kəmuasig muea kəm Iesu, kən kəmuapeg rəhalau kot muəfətəin məntəa nəti togki lan, kən muasitu e Iesu tər masuə e nəti togki. ³⁶ Nian təmasuə lan minatuwin, kən rəhan netəmim kotapeg rəhalat min kot motəpen-pən e suatip.

³⁷ Nian Iesu tinatuwa iuəhkır o Jerusalem mətasuə e togki məteiuaiu e Nitot Rəha Nig U Olif, kən netəmim rafin rəhan nıkilat tətagien, kən minətuoun moatənwiwi Uhgın motəgət əfəməh o nat pispis min itəm kəmoatəhm in təmatol. ³⁸ Kən koatən məmə,

“!İərəməərə Uhgın tətatig ilau Kig u itəm tatuwa e nərgin!

!Pəs nəməlinuən tətatig əpəh e nego e neai, kən əpəh ilis ilis agin e nego e neai, katiləs-ipər nərgi İərəməərə Uhgın!”

³⁹ Kən Farişi min neen itəm kəmotatig əh-ikin kəmotən-ipən kəm in məmə, “İəgətun. Ən-ihəu rəham min netəmim məmə okotəkəm nohlilat.”

⁴⁰ Məto in təmən-ipən kəm ilat məmə, “Okəmə netəm min u kəsotəgətən, kən kəpiel min u, ilat okotəgət əfəməh.”

Iesu təmasək o netəm Jerusalem

⁴¹ Kən nian Iesu təmuwa iuəhkır təməhm taon əh Jerusalem, kən təmasək o netəm min əh-ikin əh. ⁴² Kən tatən məmə, “Ei, nat əpnəpın nəmotapəs natimnat itəm tatos-ıpa nəməlinuən mətoarus-pa u-roiu, məto okəmə nakotitun ilat roiu əm, kən Uhgın otos-ıpınə kəm itəmat. Məto kəp. Natimnat min əh koatəhluaig okul nəkəsotəhmən. ⁴³ Məto e nian min itəm tatuwa otəmat, rəhatəmat tikimır min okotuwa kətul kitəlau-in itəmat, okotel nıməptən kətu-pər

kol əpətin rəhatəmat taon, kən motahtosig-in itəmat lan məmə nəkəsotietən. ⁴⁴ Kən ilat okotərəkin rafin nimə e taon rəhatəmat, kən okotohamnu itəmat rafin təlmin nisualkələh mīn rəhatəmat. Okol kəpiel kit ne rəha nimə mīn osətətulən. Natimnat rafin u otatuwa məto-inu itəmat nəmotəruru nian itəm Uhgīn təmuwa məmə in otosmegəh itəmat lan.”

*Iesu təməhg-iarəp netəmim itəm koatol maket e
Nimə Rəha Uhgīn*

(Mat 21:12-17; Mak 11:15-19;

Jon 2:13-22)

⁴⁵ Kən Iesu təmuwīn mīnatəhg-iarəp netəmim itəm koatol maket e Nimə Rəha Uhgīn. ⁴⁶ Kən in təmən-ipən kəm ilat məmə, “Kəmətə rəkis e Naoa Rəha Uhgīn məmə, ‘Rəhak nimə, in nimə rəha nəfakən kəm io,’ məto itəmat nīnoatol tinuwa in ‘nimə kit itəm iakləh mīn koatəhluəig ikin.’”

⁴⁷ Kən uarisig lan, e nian mīn rafin, Iesu təmatəgətun əpəh imə e Nimə Rəha Uhgīn. Kən pris asol mīn, ne iğətun mīn rəha Lou, ne netəm-iasol mīn rəha noanol mīn rəha Isrəl, kəmotəgəs-in suatip məmə okotohamnu Iesu, ⁴⁸ məto kəməsotəhmən suatip kit məto-inu netəmim rafin kotolkeike pik məmə okoatəto nəghatən mīn rəhan, kən nəghatən rəhan tataskəlīm wir rəhalat nətəligən.

20

*Nətapəhən məmə pah təmegəhan-in Iesu məmə
otol wək*

(Mat 21:23-27; Mak 11:27-33)

¹ Nian kit, Iesu təmatəgətun netəmim əpəh e Nimə Rəha Uhgīn, kən matən-iarəp namnusən təwir rəha Uhgīn kəm netəmim. Kən pris asol mīn, ne iğətun mīn rəha Lou, ne netəm-iasol mīn rəha noanol rəha Isrəl kəmotuwa kehm in, ² kən kəmotətapəh ron məmə, “?Ən-tu kəm itimat məmə pah təmegəhan-in ik nakatol natimnat mīn əh? ?Kən pah təmegəhan-in nēpətən əh, Uhgīn o etəmim əm?” ³ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Təwir əm. Io ekətapəh-in mīn nəghatən kit kəm itəmat, kən itəmat onəkotaupən motuhalpin-pa kəm io. ⁴?Pah təmegəhan-in nēpətən kəm Jon məmə in otol bəptais e netəmim, Uhgīn o etəmim əm?”

⁵ Kən kīnoatən-ən nəghatən u kəm ilat mīn, mīnoatən məmə, “Okəmə kotən məmə Uhgīn təmegəhan-in, kən in otən məmə, ?Məto təhro nəkəsotənən nīpahrien e Jon?” ⁶ Məto okəmə kitat kotən məmə netəmim əm kəmotəgəhan-in, kən netəm mīn əh okotaht kitat e kəpiel məto-inu ilat kīnotən rəkis nīpahrienən e Jon məmə in ien kit rəha Uhgīn.” ⁷ Kən ilat kəmotuhalpin məmə, “Itimat esotitunan məmə pah təmegəhan-in.” ⁸ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Kən io mīn, ko esənən məmə pah təmegəhan-in nēpətən kəm io məmə ekatol natimnat mīn u.”

Nimaa nəghatən rəha nasumən rəha krep

(Mat 21:33-46; 22:15-22;

Mak 12:1-17)

⁹ Kən Iesu təmuəh nimaa nəghatən kit kəm netəmim məmə, “Etəm-iasol kit təməfe nol u krep e nasumən asol rəhan. Kən in təmələhəu-pən nasumən u e nelmi netəmim neen, kən ilat okotol wək lan, kən nian rəha nəulək-inən, okotos-ipən məsīn kəm in. Kən təmuwīn əpəh e nīməptən pīsīn kit matig mīnos nian tēpət. ¹⁰ Kən nian krep təmol noan kən kīnotəmarəg, etəm-iasol in təməhl-īpa rəhan kit iolwək məmə in otuwīn mehm netəm koatol wək e rəhan nasumən məmə okotəhl noa krep, kən motoor kos-ipən rəha etəm-iasol neen. Məto netəm mīn əh kəmotətul motaht iolwək əh, kən motəhl-ipən titalig məsotəmki-pənən noa krep neen ne kəm in. ¹¹ Kən etəm-iasol təməhl-īpa mīn rəhan kit iolwək mīn. Kən ilat kotaht mīn, motol naulisən rat kəm in, kən motəhl-ipən titalig məsotəmki-pənən noa krep neen ne kəm in. ¹² Kən in təhl-īpən mīn kit mīn, kən ilat kəmoatoh katoh kos-ipən nīməgəm kəm in, kən motəhl-iarəp.

¹³ “Kən etəm-iasol rəha nasumən təmə, ‘?Ekol naka əh-roiu? Təwir məmə ekəhl-ipən nətik ətuatip itəm iakolkeike pik, okəm-naka ilat okotīsīai-in.’ Kən in təməhl-īpən.

¹⁴ “Məto nian netəm mīn əh kəmotəhm, kəmotən kəm ilat mīn məmə, ‘Nəti etəm-iasol ilouin tatuwa itəm o nian kit nasumən tuwa məmə rəhan. Pəs kotuwīn motəhamnu, kən kitat okotos nasumən rəhan məmə rəhatat.’ ¹⁵ Kən kəmotaskəlīm motewkəkən motuwīn əpəh ihluə e nasumən, kən motəh kohamnu.

“?Kən iərəməərə otol naka kəm netəm mīn əh? ¹⁶ In otuwa moh netəm mīn əh kotimis, kən in otələhəu-pən nasumən asol əh otuwīn e nelmi netəm pīsīn.”

Kən nian netəm kəmoatətəlig-in in kəmotətə nəghatən əh, kəmotən məmə, “!Pəs okol kəsol agin-əhan nat əh!”

¹⁷ Məto İesu təmasipən ətuatip əm olat, kən mən məmə, “Naoa Rəha Uhgın tatən məmə, ‘Kəpiel əh itəm netəm rəha niləkinən nimə kəmotərakin, in tənuwa kəpiel keike rəha nolən nimə.’

“?Məto nəghatən u nıpətin naka? ¹⁸ Netəmim rafin itəm okotiet motorin-pən ilat e kəpiel əh, kən okotorapitpit ilat motol nımismisin. Məto okəmə kəpiel əh otiet maht suah kit, kən in otawtəwitə mərat agin.”

¹⁹ Kən iəgətun min rəha Lou, ne pris asol min kəmotitun məmə niməə nəghatən rəhan tatən ilat, kən tol nəhlan, kəmoategəs-in suatip məmə okotaskəlim uəhai əm, kiləs-ipən e kalapus, məto kinoatəgin netəmim, kən motapəs.

?Tətuatip məmə netəmim okotətou takis kəm Sisa, o kəp?

(Mat 22:15-22; Mak 12:13-17)

²⁰ Kən iəgətun min rəha Lou, ne pris asol min koatalkəlik wir o İesu, moatolkeike məmə okotətə-pən nıpəgnəmtin min neen e nəghatən kit rəhan məmə okotiləs-ipən in e nelmi etəm Rom, kapman rəhalat. Kən kəmotahl-ipən netəmim neen məmə ilat okotuwin motol kəut kəsua kəm İesu. ²¹ Kən kəut kəsua min kəmotuwin motətapəh o İesu məmə, “İəgətun. İtəmat ekotitun natimnat min itəm nakatən ne natimnat itəm nakəgətun netəmim lan, kotətuatip wir. İk onəkəsölən nolən pisin kəm suah kit, kən matig mol pisin min kəm suah kit. Məto onəkol təhmen əhmen əm kəm ilat rafin. Kən ik nakatəghat-in əm nıpəhriənən matəgətun netəmim e suatip rəha Uhgın. ²² ?Ən-tu kəm itimat məmə, tətuatip e Lou rəhatat məmə okotətou takis kəm Sisa u in kapman rəha Rom, o kəp?”

²³ Məto İesu təmitun əm məmə koatol kəut kəsua kəm in, kən in təmən-ipən kəm ilat məmə, ²⁴ “Otəgətun-tu məni kit kəm io. ?Narmı pah u tətətig e məni u? ?Kən nərgi pah u tətətig e məni u?” Kən kəmotən məmə, “Narmı Sisa, ne nərgi Sisa.”

²⁵ Kən in təmən-ipən kəm ilat məmə, “İnəh natimnat rəha Sisa, os-ipən kəm Sisa. Kən natimnat rəha Uhgın, os-ipən kəm Uhgın.”

²⁶ Kən e niganəmti netəmim rafin, nəghatən min itəm koatətapəh-in, okol kəsotiləs-iəhauən İesu lan. Məto narmilat təmiwig pik o nəghatən itəm İesu təmuhalpin, kən kəməsotəghatən.

?Təhro o etəm otimis kən məmegəh min?

(Mat 22:23-33; Mak 12:18-27)

²⁷ Kən Satusi min neen kəmotuwa o İesu. İlat koatən məmə netəm kəmotimis, okol kəsotəmegəh minən. ²⁸ Kən kəmotətapəh-in nəghatən kit kəm İesu məmə, “İəgətun. Moses təmətə-pən e Lou rəhatat məmə okəmə suah kit otimis, kən rəhan pətaguihl tətətig məto kəməsialəsən nətilau kit, kən inəh pian kit otəkəike mit nəutahlimis un. E nolən əh, ilau okuemək, kən nisualkələh min okotaskəlim nərig min rəha etəm tika.

²⁹ “Tol nəhlan, pian ilat sepin. Kən itəm tərət elat təmaupən mit pətan kit, kən uarisig timis, məto kəsialəsən nətilau kit. ³⁰ Pian itəm tətuarisig in, təmit min nəutahlimis un, məto in min təmimis, kən kəsialəsən nətilau kit. ³¹ Kən uarisig lan, pialat kit min tit min nəutahlimis un, məto təmimis min. Kən pian min əh ilat rafin sepin kəmotit pətan un, məto kəsotiləsən nətilat kit, kən kəmotimis rafin. ³² Kən uarisig lan, nəutahlimis təmimis min. ³³ İnəh netəm sepin, ilat pialat min kəmotit pətan əh. ?Məto e Nəmnun Nian, nian netəmim okotəmegəh min e nımisən, pətan əh in rəha pah lan?”

³⁴ Kən İesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “E nətueintən u, nəman ne nıpitan koatol marit. ³⁵ Məto e nian rəha natigən wi, netəmim itəm Uhgın nikin tətagien olat məmə ilat okotəmegəh min e nımisən kən mos ilat muwin kotətig e natigən wi, ko ilat kəsotol minən marit. ³⁶ İlat okol kəsotimis minən məto-inu ilat okotəhmen əm e nəgelo min. Kən ilat nenəti Uhgın məto-inu in təmol ilat kotəmegəh min e nımisən. ³⁷ Kən kotitun məmə inu otuwa mol nıpəhriənən lan məto-inu, naoa rəha Moses tətəgətun min məmə nian netəmim okotimis, ilat okotəmegəh min. E namsu rəha nig itəm nigəm təmatuəpən lan, Moses tətəun-in İərəməyə Uhgın məmə in ‘Uhgın rəha Epraham, Uhgın rəha Aisak, ne Uhgın rəha Jekop,’ nat əpnəpin iləhal kəməhalimis rəkis nuwəh məsin. ³⁸ Uhgın u, in Uhgın rəha netəm koatəmegəh, məto sənəmə in Uhgın rəha netəm kəmotimis, məto-inu in tətehm netəmim rafin məmə ilat koatəmegəh, nat əpnəpin okəmə kəmotimis rəkis o koatəmegəh əh.”*

³⁹ Kən iəgətun min rəha Lou neen kəmotən-ipən kəm İesu məmə, “İəgətun, nəmuhalpin wir pəhriən.” ⁴⁰ Kən kəmotəgin o nətapəh-inən nəghatən kit min tol min-nəhlan.

Kig Tefit ne Kristo itam Uhg'in tamen mamə otahl-ipa
(Mat 22:41-46; Mak 12:35-37)

⁴¹ Kən Iesu tamen-ipən kəm ilat məmə, “?Tahro netəmim koatən məmə Kristo itam Uhg'in tamen məmə otahl-ipa, in mipi Kig Tefit rat? ⁴² Məto-inu e Naoa Rəha Napuən Min, † Kig Tefit atip əm tamen məmə,

‘Iərəmərə Uhg'in tamen kəm rəhak Iərəmərə Kristo məmə, “Əpələh e nikalik matip, ikin rəha nəsanənən ne nisaiiən,

⁴³ mətoarus-pa io ekos-iahau rəham tikim'ir min, mol ilat kotahmen e niməhan kit itam nateguafəl nelkəm lan.” ‡

⁴⁴ Kig Tefit atip tamen məmə Mesaea in rəhan Iərəmərə. ?Kən okəmə mipi Tefit atip əm, kən tahro matol rəhan Iərəmərə?”

Iesu təməghat-in iəgətun min rəha Lou
(Mat 23:1-36; Mak 12:38-40;

Luk 11:37-54)

⁴⁵ Nian netəmim kəmoatətəlig, Iesu tamen-ipən kəm rəhan min netəmim məmə, ⁴⁶ “Itəmat onəkotəkəike moatəto wir itəmat kən məsotətəu-pənən nolən min rəha iəgətun min rəha Lou. Nikilat tətagien məmə okoatuwin-in napən əfəməh min rəha nausitan məmə netəmim okoatehm ilat ron. Kən nikilat tətagien nian netəmim koatos-ipər nelmilat e maket e nisaiiən kəm ilat. Kən əpəh imə e nimə rəha nuafiminən, kotolkeike məmə okotəpələh aupən əpəh təwir ikin. Kən e nian rəha lafet, ilat koatolkeike məmə okotuwin kəpələh-pən aupən ikin rəha nisaiiən. ⁴⁷ Kən ilat koatol tərət kən motakləh-in nimə min rəha nəutahlimis min. Kən ilat koatəfak əfəməh moateiuə əm məmə netəmim okoatəplan ilat ron. Nəlpinən rəha netəm min u in otəskasik maprəkis.”

21

Nəutahlimis kit tamos-ipən rəhan mənə kəm Uhg'in
(Mak 12:41-44)

¹ Kən Iesu təmatehm tatisilu wir netəm rəhalat nautə tətət itəm koataii-pən mənə e pokis rəha mənə əpəh e Nimə Rəha Uhg'in, ² kən in təmehm nəutahlimis kit ian-rat təmāii-pən mənə əkəku kəiu əm. * ³ Kən Iesu tamen məmə, “Nipahrienən iatən kəm itəmat məmə, mənə itəm pətan u təmāii-pən, in taprəkis-in rəha netəmim rafin, ⁴ məto-inu netəm rəhalat nautə tətət kəmotāii-pən mənə neen məto in nat ənpəpin əm olat, rəhalat tətət min əh-ikin. Məto nəutahlimis u itəm in ian-rat pahrien, in tamos-ipən rafin mənə rəhan o nos-nəmtinən nigin nagwənən, kən tikə min əh-ikin.”

Nəmtətin min rəha

Namnun Nian

(Mat 24:1-35, 42-44; Mak 13:1-37)

⁵ Kən rəhan min neen netəmim koatəghat-in Nimə Rəha Uhg'in itəm rəhan kəpiel asol min kotəwir, ne natimnat wir min əh imə itəm netəmim kəmosotəu-pən kəm Uhg'in. Kən Iesu tamen məmə, ⁶ “Itəmat nakoatehm natimnat min əh, məto nian otatuwa itəm netəmim okotəhalkin-ohalkin kəpiel min rəha nimə əh, inəh kəpiel kit otəsətulən əh-ikin tatətul ikin roiu.”

⁷ Kən kəmotətəpəh ron məmə, “Iəgətun. ?Natimnat min əh onəghan kotuwa? ?Kən nəmtətin naka otəgətun məmə otəsəwəhən natimnat min əh okotuwa?”

⁸ Kən Iesu tatən məmə, “Onəkotəkəike moatəto wir itəmat məmə suah kit otəseiua-inən itəmat, məto-inu netəmim tətət okotuwa motən məmə, ‘!Io, io Kristo!’ kən neen okotən məmə, ‘Nian rəha natimnat əh tinatuwa iuəhkir.’ Məto əsotuarisig-inən ilat. ⁹ Kən nian onəkotəto namnusun məmə netəmim koatəluagin, o netəmim koatətul moatəmou ilat rəhalat kapman, məto itəmat onəsotəginən. Natimnat min əh okotaupən ka pitən, məto sənəmə in Namnun Nian.”

¹⁰ Kən Iesu tamen-ipən kəm ilat məmə, “Noanol min neen okotoh noanol pisin neen min, kən kapman kit otəh kapman kit. ¹¹ Kən namig asol min okotan, kən nəumis otan ikin min tətət e nətueintən, kən nimisən əskasik min okotan e nətueintən, kən əpəh ilis e neai, natimnat okotuwa motol niki netəmim otəgin, kən ilat okotəplan nəmtətin asol min e neai.

¹² “Məto nian natimnat min u okəsotuwamən əh, netəmim okotəskəlīm itəmat, kən motəh itəmat, kən motiləs itəmat kən əpəh e nimə min rəha nuafiminən, ne əpəh e kalapus, kən

† **20:42:** “Naoa rəha Napuən Min” in “Ol Sam” e Bislama Baebol ‡ **20:43:** Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, “əkol rəham tikim'ir min ilat kotahmen e nat kit itəm nəkəpələh matəfipər nelkəm lan,” kən nipətin u məmə, “Oekol ik ilis taprəkis-in rəham tikim'ir min.” **20:43:** Sam 110:1 * **21:2:** Mənə u tahmen-pən e tuente fatu. **21:3:** 2 Kor 8:12 **21:6:** Luk 19:44

onakoatətul e niganəmti kig min ne netəm-iasol min rəha kapman məto-inu itəmat nakoatos nərgək moatən niphahrien lak. ¹³ Inəh nian ətuatip məmə nakotən-iarəp namnusun təwir kəm ilat. ¹⁴ Məto əsotətəlig-in paupənən məmə nəghatən naka itəm onəkotən kəm ilat, ¹⁵ məto-inu io ekos-ipinə nəghatən ətuatip kəm itəmat kən mos-ipinə nenatigən kəm itəmat, kən mol rəhatəmat nəghatən təsanən, kən rəhatəmat tikimir min okol kəsotuhəlpinən, kən okol kəsotənən məmə nakoateiua. ¹⁶ Kən rəhatəmat tata ne mama min, ne piatəmat min, ne rəhatəmat noanol min, ne iolitəmat min okotiləs-ipən itəmat e nelmi tikimir min. Kən okotohamnu itəmat neen. ¹⁷ Netənim rafin okotetəhau itəmat o nərgək. ¹⁸ Məto noanutəmat ne hua, kit otəsikəən. ¹⁹ Nian onakoatətul əskasik motahatətə lak e nian iəkis min itəm okoatuwa e rəhatəmat nəmegəhan, kən onəkotos nəmegəhan lili lan.

²⁰ “Məto nian onakehm mopaél min okotuwa tepət motitəlau e taon u Jerusalem, kən itəmat onəkotəkəike motitun məmə otəsəwəhən kən kərəkin agin taon əh Jerusalem. ²¹ Kən itəmat netəm nəkotatig Jutia, onəkotəkəike motaiu motəgim motuwin motəhluəig əpəh nitot min. Kən itəmat netəm nəkotatig e taon əh, onəkotəkəike motiet. Kən itəmat netəm nəkotatig ikin min titəlau e taon əh, onəkəsotuwin minən əh imə e taon əh, ²² məto-inu nian əh, in nian rəha Uhgín otol nalpinən lan kəm netəm koatol nolən tərət, kən mol əp nəghatən itəm kəmətə-pən e naoa rəhan tuwa mol niphahrienən. ²³ Awe, nahməən asol rəha mama min okotaliwək kən katəwig-ewig e Jerusalem motiləs-ihəu netənim ikin itəm koatatig əh, motərəməərə elat, kətoarus-pən nian rəhalat otol namnun.”

²⁵ “Kən nəmtətín neen okotuwa e mitgar, ne məwig, ne məhau min. Kən ikin-u e nətueintən, netənim rafin okotəgin nərəkərikən rəha nitəhai ne peau-peau asol min. ²⁶ Netənim okotəgin pik moatimiseah o nərətən asol min itəm koatuwa e nətueintən, məto-inu natimnat rəha neai itəm kotəskasik pik, məto Uhgín otəloal-əloal elat. ²⁷ Kən e nian əh, okotəhm Nəti Etənim tateiui e mal napuə kit e nəsanənən ne nepətən əhag-əhag asol rəhan. ²⁸ Kən nian natimnat min u kinotətuoun moatuwa katol niphahrienən lan, otətul motasipər e neai, məto-inu otəsəwəhən rəhatəmat Kristo otuwa mikis itəmat.”

²⁹ Kən in təmuəh nimaa nəghatən kəm ilat məmə, “Nakotitun-tu nig u fik ne nig neen min. ³⁰ Okəmə kotalpətəg minotapilpil min, kən nəkotitun məmə in nian rəha nasumən. ³¹ E nolən kitəh əm, okəmə nakotəhm natimnat min u koatol nəhlan, onəkotitun məmə otəsəwəhən, nərərəməəən rəha Uhgín tuwa.

³² “Niphahrienən ekatan kəm itəmat məmə noanol rəha Isrel[‡] otəsikəən mətoarus-pən natimnat rafin əh okotol niphahrienən. ³³ Neai ne nətueintən okiakə, məto nəghatən min rəhak okul kəsotikəən.”

³⁴ Kən Iesu tatən məmə, “Nəkotəkəike moatəto itəmat. Əsotərəkinən rəhatəmat nian min o nolən əman lafet, motapis lan, kən moatətəlig-in pik natimnat rəha nətueintən u. Təsəwirən məmə nian rəhak otuwa mos kaut kəm itəmat tahmen-pən məmə noanikulu təmohasin itəmat. ³⁵ məto-inu nian əh otuwa miləs netənim rafin rəha nətueintən. ³⁶ Məto nian rafin onəkotəkəike moatətul matip, kən motəkəike katəfak məmə nakotos nəsanənən tahmen məmə nəkoatətul əskasik əm e nian natimnat rafin əh koatuwa, kən inəh niki Nəti Etənim otəgin otəmat nian onəkotətul e niganəmtin.”

³⁷ Kən nian rafin Iesu tatəgətun netənim əpəh e Nimə Rəha Uhgín, kən lapin min in tiet muwin əpəh Nitot Rəha Nig U Olif mətapil əh-ikin. ³⁸ Kən nian min rafin laulaugin agin, netənim koatuwa məmə okotətəlig-in rəhan nəghatən əpəh e Nimə Rəha Uhgín.

22

Jutas təmol-səlim-in Iesu

(Mat 26:1-5, 14-16; Mak 14:1-2, 10-11; Jon 11:45-53)

¹ Kən nian rəha lafet rəha Pret U Is Tikə Lan tinatuwa iuəhkir, kən in tinətuoun e lafet rəha Nuhəgəho-inən. ² Kən pris asol min ne iəgətun min rəha Lou koateam-in anion suatip məmə okotohamnu Iesu lan. Koateam-in anion suatip məto-inu ilat koatəgin netənim məmə, kətəh nimanin netənim okotəmu okəmə kotitun məmə kəmotəhamnu Iesu.

21:14: Luk 12:11-12 **21:15:** Wək 6:10 **21:16:** Mat 10:21-22 **21:22:** Jer 5:29; 46:10; Hos 9:7 † **21:24:** E nup fote uarisig Iesu timis, mopaél min rəha Rom kəmotərəkin Jerusalem e nup 70 AD. **21:24:** Sam 79:1; Nol Əpən 11:2 **21:25:** Aes 13:10; Esik 32:7; Joel 2:31; Nol Əpən 6:12-13 **21:27:** Dan 7:13; Mat 26:64; Nol Əpən 1:7 ‡ **21:32:** Netənim neen koatən məmə nəghatən u tatəghat-in netənim itəm koatəmegəh nian Iesu tatəghat. Kitat kəmotəte tahmen netənim neen min itəm koatən məmə tatəghat-in noanol min rafin rəha Isrel tatuwin muwin isu.

³ “Kæn Setan tæmos niki Jutas, u nærgin kit min u Iskariot, in e netæm tuelef ræha Iesu. ⁴ Kæn in tæmuwin matæghat kæm pris asol min ne netæm-iasol min ræha mopaël ræha Nimæ Ræha Uhgîn, mateam-in suatip mæmæ otegæhan-in Iesu tuwin e nelmilat. ⁵ Kæn nikilat tæmagien, kæm kæmotan-iækis mæmæ okotos-ipæn manî kit kæm in. ⁶ Kæn Jutas tæmegæhan lan mæmæ in otol, kæm mateam-in suatip mæmæ otegæhan-in Iesu tuwin e nelmilat nian netæmim okotikæ lan.

Etæmim kæiu ræha Iesu kæmioal æpen-æpenæ o lafet ræha Nuhagego-inæn
(Mat 26:17-29; Mak 14:12-25; Jon 13:21-30; 1 Kor 11:23-26)

⁷ Kæn nian ræha lafet ræha Pret U Is Tikæ Lan tinuwa, kæm e nian æh, netæmim okotækæike motoh næti sipsip ræha lafet ræha Nuhagego-inæn. ⁸ Kæn Iesu tæmaun-in Pita ne Jon, kæm mæn-ipæn kæm ilau mæmæ, “Ian kæm mioal æpen-æpenæ nagwænæn ræha lafet ræha Nuhagego-inæn mæmæ okotuwîn motagwæn ikin.”

⁹ Kæn kæmuæn-ipæn kæm in mæmæ, “?Nakolkeike mæmæ itimlau oekian hiæ mioal æpen-æpenæ e nagwænæn ikin?”

¹⁰ Kæn tæmæn-ipæn kæm ilau mæmæ, “Uætellig wir-tu. Nian itæmlau onakuet-aræpæn e taon, kæm onakuehm suah kit tatahun pætæl asol kæmætu-pæn næhau lan. Kæn nækiauarisig-in mæhaluwîn e nimæ kit itæm otuwîn ikin. ¹¹ Kæn nækuæn-ipæn kæm etæm-iasol ræha nimæ mæmæ, “?Iægætun tæmah-l-IPA itimlau mæmæ ekuea muætæpæh ron ik mæmæ noan u in hiæ itæm in ne ræhan min netæmim okotuwa motol nagwænæn ikin ræha lafet ræha Nuhagego-inæn?” ¹² Kæn in otit itæmlau nakian æpæh e noan ilis ikin itæm kinælin wir rækis natimnat rafin ræha nagwænæn æh-ikin. Kæn nakioal æpen-æpenæ nagwænæn æh-ikin.”

¹³ Kæn kæmian muehm natimnat rafin tahmen æm mæmæ inu Iesu tæmæn mihîn ne. Kæn kæmioal æpen-æpenæ e nagwænæn ikin ræha lafet ræha Nuhagego-inæn.

Namnun nagwænæn ræha Iesu ne ræhan min

¹⁴ Kæn e nian ræha nagwænæn, Iesu tæmuwin mæpælæh e tepil ilat ræhan aposol min. ¹⁵ Kæn tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Otæsuwæhæn, okol nahmææn kæm io. Mæto nikil tinolkeike pik mæmæ okotæpæn kun nagwænæn ræha lafet ræha Nuhagego-inæn. ¹⁶ Iakolkeike pik mæmæ kitat okotagwæn min-nulan mæto-inu, okol esagwæn minæn e nagwænæn ræha Nuhagego-inæn mætoarus nipæti lafet u tuwa mol nipahrienæn lan e næræmæææn ræha Uhgîn.”

¹⁷ Kæn Iesu tæmos kap wain mæn tagkiu ron kæm Uhgîn, kæm mæn mæmæ, “Otos itæmat rafin, kæm motænim, ¹⁸ mæto-inu roiu itætan kæm itæmat mæmæ esænimæn wain mætoarus-pæn nian natimnat rafin kotatig æhgin næræmæææn ræha Uhgîn.”

¹⁹ Kæn tæmos poret mæn tagkiu ron kæm Uhgîn, kæm mæmkas mos-ipæn kæm ræhan min netæmim, kæm mæn mæmæ, “Inu nipætik itæm iakatos-ipinæ otæmat. Nian rafin onækotækæike motol nat u mæmæ nikitamæt tætaht io.”

²⁰ Kæn e nolæn kitæh æm, nian kæmotagwæn rækis, Iesu tæmos kap wain kæm tæmæn mæmæ, “Kap wain u in nitak itæm otætu itæm, kæm tætagætun næniækisæn wi ræha nasituæn ræha Uhgîn kæm netæmim. ²¹ Mæto onækotætellig wir-tu. Suah kit ukîn-u kotagwæn kitat min e tepil, kæm in otæpanegæhan-in-pæn io e nelmi ræhak min tikimîr. ²² Io Næti Etæmim oekækæike mimis mæmæ inu Uhgîn tæmæn mihîn ne. !Mæto awe, nahmææn asol tatuwin o etæm tategæhan-in-pæn io e nelmi tikimîr min!” ²³ Kæn kinaotæpæh-æpæh olat min mæmæ, “?Kitat pah otol nat æh?”

²⁴ Kæn nat kit min, ilat kinaotol nikilat min mæmæ pah u in ilis pik taprækis-in ilat. ²⁵ Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Kig min ræha nætueintæn u koatærmææ e netæmim e ræhalat nasænæn, kæm koataun-in atip ilat mæmæ ilat ‘Netæm ræha Nasituæn.’ ²⁶ Mæto itæmat onækæsotolæn min-næhlan. Okæmæ itæmat kit in ilis, in otilæs-iæhau in tahmen-pæn e suakæku. Kæn okæmæ itæmat kit tatætul aupæn, kæm in otuwa iolwæk æm kit. ²⁷ ?Pah u in ilis pik, etæmim itæm tætagwæn e tepil, o iolwæk itæm tatos nagwænæn matuwa? Nækotitun mæmæ etæm tætagwæn e tepil in ilis taprækis. Mæto io, etæm-iasol ræhatæmat, nian emætaliwæk kitat min itæmat, emahmen-pæn e iolwæk æm kit.

²⁸ “Itæmat u, nian rafin nækotatig iuæhkîr ron io e nian ekætatig e nian æskasik min. ²⁹ Kæn tahmen-pæn æm mæmæ Tata ræhak tatilæs-ipær io mæmæ ekuwa kig, kæm io min iatilæs-ipær itæmat mæmæ nakotuwa kig min, ³⁰ mæmæ nakotuwa kæpælæh kitat min io, kotagwæn kalæh e nian ekuwa mol kig lan. Kæn e nian æh, itæmat min onækotæpælæh e jea min ræha kig, kæm itæmat onækotuwa motætul aupæn e noanol min tuelef ræha Isrel moatakil ilat moatærmææ elat.”

³¹ Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm Saimon Pita mæmæ, “Kæsi. Saimon. Etælig-in-tu io. Setan tinæpæh rækis o Uhgîn mæmæ otegæhan-in mæmæ in otuwa mos-ipæn-os-ipæn kæm itæmat

mol nərətən kəm itəmat məmə otəgətun rəhatəmat nahatətən in təkaskik lak o kəp. ³² Məto enəfak rəkis ron ik məmə rəham nahatətən otəsətiteən. Kən nian nakatəuhlin rəham nətəligən tatitəlig-pa min, ik onakəkəike mol nətəligən rəha piam min okotəkaskik.”

³³ Məto Saimon Pita təmən-ipən kəm in məmə, “İərəməərə. İatətul matip məmə ekimnə kilau min ik e kalapus, kən mimis kilau min ik.”

³⁴ Kən İesu təmən-ipən kəm in məmə, “Pita, ekatən kəm ik məmə, o lapin huə, nian mənig otəsimmənən əh, kən ik onakən mau kisi məmə nəkəruru io.”

³⁵ Kən İesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Aupən, emətahl-iarəp itəmat, nəməsotosən mənı e paos, ne kətim, ne put. ?Tahro? ?Rəhatəmat natimnat təsahmənən, o kəp?” Kən ilat kəmotən məmə, “Kəp.”

³⁶ Kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “Məto roiu, okəmə suah kit tatos rəhan mənı e paos o kətim, otəkəike mos. Kən etəm təsosən naip rəha nəluaginən, pəs otol-salim-in rəhan kot mos-nəmti rəhan kit. ³⁷ İatən kəm itəmat məmə nəghatən u e Naoa Rəha Uhgın tatəghat-in io, kən in otəkəike mol nıpahrienən. In tatən məmə, ‘Netəmim nıkilat təht məmə in etəmim kit itəm tatarəkin Lou.’ Əwəh, nəghatən u tatol nıpahrienən əh-roiu.”

³⁸ Kən ilat kəmotən məmə, “İərəməərə, əplan-tu. Naip rəha nəluaginən kəiu əpəh.” Kən in təmən kəm ilat məmə, “Ah, nahmən. Otapəs-ta.”

*İesu təmuwin matəfak əpəh e Nitot Rəha Nig U Olif
(Mat 26:36-46; Mak 14:32-42)*

³⁹ Kən İesu təmıet e taon muwin əpəh e Nitot Rəha Nig U Olif tahmən-pən əm məmə in tatol mihin e nian rafin, kən rəhan mən netəmim koatətəu-pən. ⁴⁰ Kən nian in təmuwin mətoarus-pən əh-ikin əh, təmən-ipən kəm ilat məmə, “Onəkotəkəike moatəfak məmə nat kit otəsos-ipən-os-ipənən kəm itəmat motol rəhatəmat nahatətən otatite lak.” ⁴¹ Kən in təmalıwək məpəs ilat muwin məsin, kən misin nulan matəfak matən məmə, ⁴² “Tata, okəmə nıkim tagien, awi, os-irəkis nahməən min u itəm okəpanotuwa. Məto əsolən rəhak nətəligən, məto ol nat naka itəm ik əm nakolkeike.” ⁴³ Kən nagelo kit təmisi-pən e neai muwa mos-ipən nəsanənən kəm İesu. ⁴⁴ Kən məto-inu nıkin titahmə pik, kən rəhan nətəligən tinatol wək pik, kən təməfak əskaskik pik, kən noəh təmai u lan məhl matəht nisip tahmən e nita.*

⁴⁵ Nian təməfak rəkis, in təmətəl mıtəlig-pən məmə otehm rəhan min netəmim, kən təməplan ilat kınotapıl rəkis. Kınotəpou məto-inu nıkilat titahmə. ⁴⁶ Kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Tahro nakotapıl? Otaiir motəfak məmə nat kit otəsos-ipən-os-ipənən kəm itəmat motol rəhatəmat nahatətən otatite lak.”

*Tikimir min rəha İesu kəmotuwa kiləs
(Mat 26:47-56; Mak 14:43-50;*

Jon 18:2-11)

⁴⁷ Nian İesu təmatəghat əh, nımanın netəmim kəmotiet-ərəpa ikin əh, kən suah əh Jutas, u in etəmim kit e netəm tuelef rəha İesu, in təmit ilat motuwa, kən təmuwa iuəhkır məmə otatuilim e İesu. ⁴⁸ Məto İesu təmən-ipən kəm in məmə, “?Jutas, io Nəti Etəmim, məto tahro nəmuwa məmə onəkətuilim-pa lak kən e nolən əh megəhan-in-pən io e nelmi rəhak tikimir min?”

⁴⁹ Kən nian netəmim min rəha İesu kınotehm natimnat min əh mınotıtun məmə naka əh okol, kəmotən-ipən kəm in məmə, “?İərəməərə, oekotahro? ?Ekotəte ilat e naip, o?” ⁵⁰ Kən ilat kit təmoəhin naip tətə-rəkis matəlgın matip rəha slef rəha pris əsol əgin.

⁵¹ Məto İesu təmə, “İEi! !Nahmən, otapəs əm!” Kən in təmələhəu-pən nelmin e matəlgı suah u, kən mol-wır min.

⁵² Kən İesu təməghat kəm pris əsol min, ne netəm-iasol min rəha mopael rəha Nımə Rəha Uhgın, ne etəm-iasol min rəha noanol rəha İsrəl, u kəmotuwa məmə okotəskəlım İesu. In təmən məmə, “?Tahro, nəman? ?Nıkitəmat təht məmə io emit netəmim muwin kotəluəgin o kapman, o kəm-naka io iohamnu itəm kit, kən nakotəmık naip əsol min rəha nəluaginən ne nəlnal min moətuwa məmə onəkotəskəlım? ⁵³ ?Nian rafin etən əm kitat min itəmat e Nımə Rəha Uhgın, məto tahro nəsotəskəlımən io? Məto roiu əh, in nian ətuətip rəhatəmat, kən nəsanənən rəha napınəpən in tətərəməərə.”

*Pita təmən məmə
in təruru İesu*

(Mat 26:57-58, 69-75; Mak 14:53-54, 66-72; Jon 18:12-18, 25-27)

22:32: Jon 17:15 22:34: Mat 26:31-35; Mak 14:27-31; Jon 13:36-38 22:35: Luk 9:3; 10:4 22:37: Aes 53:12
* 22:44: E kopi oas min neen rəha Nıutesteman itəm kəmate e nəghatən Kris aupən, nəghatən rəha vəs 43-44 tıka. Kəm-naka, sənəmə Luk itəm təmate vəs 43-44, məto suah kit min itəm təmate kopi kit rəha naoa u.

⁵⁴ Kən kəmotuwa motaskəlīm Iesu motiləs motuwīn e latuənu rəha pris asol agin. Kən Pita tuarisig-in ilat məto təsuwīnən iuahkir olat. ⁵⁵ Netəm min əh kəmotahl nigəm kit əpəh e iat rəha pris asol agin, kən motəpələh kitəlau e nigəm. Kən Pita tuwa matəpələh ilat min. ⁵⁶ Kən pətan əkaku kit u slef rəha pris asol agin, təmuwa mehm Pita tatəpələh, kən nəhag-əhagən rəha nigəm tətasiəgəpin in, kən nigənəm̄ti pətan əh təmətul lan, kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “Suah u, in min ilau Iesu kəmatuan.” ⁵⁷ Məto Pita təmən-ipən kəm pətan un məmə, “Esitunən suah un nakatən.”

⁵⁸ Kən uarisig lan təsuwəhan, suah kit min tuwa mən-ipən kəm Pita məmə, “Ei, ik min, ik etəmim kit rəhan.” Məto Pita təmə, “Ei, sənəmə io etəmim rəhan.”

⁵⁹ Uarisig lan, aua kit tinuwa minuwīn rəkis, kən suah kit təməghat əskasik kəm ilat məmə, “!Nipahrienən məmə suah u təmatuarisig-in Iesu, məto-inu in etəm Kalili!” ⁶⁰ Məto Pita təmə, “!Ei! !Esitun agin-əhən nəghatən u nakatən!” Kən nian Pita təmatəghat əh, kən mənig təmimnən. ⁶¹ Kən İərəmərə təməuhlin masipən ətuatip matehm Pita. Kən Pita, nikin təməht nəghatən rəha İərəmərə itəm təmən lan məmə, “O lapin əm u, nian mənig otəsimmənən əh, ik onakən mau kisil məmə nəkəuru io.” ⁶² Kən Pita təmiet muwīn ihluə, təmasək təmasək.

*Netəmim kəmotəsan-əsan
e Iesu*

(Mat 26:67-68; Mak 14:65)

⁶³ Kən e nian əh, netəmim itəm kəmotaskəlīm Iesu kəmotəghat əsan lan, kən moatoh. ⁶⁴ Kən kəmotəlīs ətain nigənəm̄tin kən motoh, moatən-ipən məmə, “!Ei, ien! ?Ən-tu məmə pah tətəh ik?” ⁶⁵ Kən kəmoatən nəghatən rat tətət moatərəkin in lan.

Kəmiuw-iarəp Iesu e kaonsel

(Mat 26:59-66; Mak 14:55-64;

Jon 18:19-24)

⁶⁶ Kən laulaugin agin, netəm-iasol rəha noanol rəha İsrəl, ne pris asol min, ne iəgətun min rəha Lou kəmotuwa kuəfimin e kaonsel rəhalat, kən netəmim kəmotiləs Iesu motuwa tətul e nigənəm̄ti kaonsel əh. Kən netəm rəha kaonsel kəmotətəpəh ron məmə, ⁶⁷ “Okəmə ik Kristo itəm Uhgīn təmən məmə otahl-ipa, ən kəm itimat.” Məto Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Okəmə ekən kəm itimat, kən nəsotənən nipahrienən lak. ⁶⁸ Kən okəmə ekətəpəh otamat, kən okol nəkəsotuhəlpinən. ⁶⁹ Məto tətəuon roiu, io Nəti Etəmim, io oekuwin məpələh əh-ikin rəha nəsanənən ne nisaiiən, inəh e nikali Uhgīn matip, Uhgīn u itəm rəhan nəsanənən iahgin.”

⁷⁰ Kən ilat rafin kəmotətəpəh ron məmə, “?Təhro? ?Ik Nəti Uhgīn?”

Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Nakoatən məmə io u inu.”

⁷¹ Kən kotən məmə, “?Təhro kitat koateam-in nəghatən kit min məmə otasitu e rəhatat nəghatən? Kinetətə ətuatip nəghatən əh e nohlin.”

23

*Iesu təmətul e
nigənəm̄ti Pailat*

(Mat 27:1-2, 11-14; Mak 15:1-5;

Jon 18:28-38)

¹ Kən netəmim rafin rəha kaonsel kəmotətul motit Iesu motuwīn kəm Pailat. ² Kən moatən-iarəp nipəgnəm̄tin min itəm otəh Iesu məmə, “Emotehm məmə suah u tatit rəhatat netəmim min, kən mol ilat kotalməl, kən matəuhlin rəhalat nətəlign koatol tikiwir ilat kapman rəha Rom, mətahtosig-in itimat məmə esotətəuən takis kəm Sisa itəm tətərəmərə e niməptən u. Kən in matən-iarəp məmə in Kristo itəm Uhgīn təmahl-ipa məmə in kig kit.”

³ Kən Pailat təmətəpəh ron məmə, “?Təhro? ?Ik kig rəha netəm İsrəl?” Məto Iesu tən-ipən kəm in məmə, “!k nəmən mihin.”

⁴ Kən Pailat təmən-ipən kəm pris asol min ne netəmim rafin məmə, “Esehman nipəgnəm̄tin kit ne, itəm tətən məmə suah u təməəkkin lou.”

⁵ Məto ilat kotəgət əfəməh moatən məmə, “Kəp. Məto suah u tətən əpnəpin matəgətun netəmim rafin ikin min əh Jutia təmətuoun əpəh Kalili muwa mətoarus-pa ukīn-u, kən mol nətəlign rəha netəmim koatəluə motalməl.”

⁶ Kən nian Pailat təməto nəghatən əh, təmətəpəh məmə, “?Təhro? ?Suah u in etəm Kalili?”

⁷ Kən nian təməto məmə Iesu təmiet ikin əh itəm Herot Antipas tətərəmərə ikin, in təmahl-ipən Iesu məmə otuwīn mehm Herot, məto-inu e nian əh, Herot min in tətətig Jerusalem.

Iesu təmətul e nigənəm̄ti Herot Antipas

⁸ Kæn nian Herot Antipas tæmehm Iesu, nîkin tæmagien pik, mæto-inu nuwæh mæsin in tæmolkeike mæmæ otehm. Herot tæmatato æm namnusæn ræhan, kæn in tæmolkeike pik mæmæ in otehm Iesu otol nat pispis kit. ⁹ Kæn o natimnat min u, Herot Antipas tæmætaph-in naghataen min tepæt kæm Iesu, mæto Iesu tæmæpnæpin æm mæsuhalpînan ræhan naghataen. ¹⁰ Kæn pris asol min ne iægætan min ræha Lou kæmotætul motæghat æskasik e nipægnæmtin min ræhalat moath Iesu lan. ¹¹ Kæn uarisig lan, Herot Antipas ne ræhan min mopael kotagæt ausit e Iesu, kæn moatæsan lan. Kæn Herot tæmæn-ipæn kæm ræhan mopael min mæmæ okotuwin-in-pæn kot wir kit ræha kig kæm in, kæn motit motuwin min kæm Pailat. ¹² Aupæn ikin, Herot Antipas ne Pailat kæmætioal tîkimîr kæm ilau min, mæto e nian æh, ilau kæmuea minioalkeike ilau min.

Pailat tæmæn mæmæ Iesu otækæike mîmîs
(Mat 27:15-26; Mak 15:6-15;

Jon 18:39-19:16)

¹³ Kæn Pailat tæmaun-in pris asol min, ne netæm-iasol ræha netæm Isrel, ne netæmim rafin, kæn ilat rafin kæmotuwa kitîæh. ¹⁴ Kæn in tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, "Suah u, næmotîlas motuwa tætul e niganæmtæk, kæn næmotæn mæmæ tætuæhlin nætæligæn ræha netæmim ræhatæmat koatol tîkimîr kæm kapman. Mæto emakîl rækis nætæligæn u e niganæmtitæmat, kæn mæsehman mæmæ tæmætgæhl lou kit, kæn nipægnæmtin min itæm nakoatæn lan tæsolæn nipahrienæn. ¹⁵ Kæn Herot Antipas min, in tæmakîl mehm mæmæ nolæn rat kit tæsakul-pænæn lan. Tol næhlan, in tahl-ipa tuwa min o kitat, kæn tæpiæ æm mæmæ suah u in tæmæsolæn nat kit itæm tærat mæmæ in otîmis ron. ¹⁶⁻¹⁷ Kæn o nat æh inæh, ræhak min mopael okotalis æm, kæn uarisig kotahl-iaræp tatuwin."*

¹⁸ Mæto ilat rafin kæmotagæt æfæmæh moatæn mæmæ, "Otilæs-iaræp suah un kæn kohamnu! Mæto ahl-iaræp Parapas tuwa mehm itimat!" ¹⁹ (Suah u Parapas, kæmîlæs-ipæn e kalapus mæto-inu in tæmol netæmim kotæluagin o kapman e taon æh, kæn in iohamnu itæm.)

²⁰ Mæto Pailat in tolkeike mæmæ otahl-iaræp Iesu tatuwin, kæn in tæmaghat min kæm ilat. ²¹ Mæto ilat kæmotagæt æfæmæh pik mæmæ, "Otu-pær in e nig kælauu! Otu-pær in e nig kælauu!"

²² Mæto Pailat tæmæghat min kæm ilat minætau kîsil lan æh-roiu mæmæ, "Tahro? ?Suah u in tæmol nat tærat naka? Io esehman mæmæ in tæmol nat kit itæm tætuatîp mæmæ in otîmis ron. Mæto ræhak mopael min, ilat okotalis æm, kæn uarisig lan kotahl-iaræp tatuwin."

²³ Mæto ilat koatækæike motæghat æskasik, kæn motagæt æfæmæh e Pailat mæmæ otætu-pær Iesu e nig kælauu. Kæn motagæt pik moatuwin moatuwin, kînil win e nætæligæn ræha Pailat. ²⁴ Kæn Pailat tæmakîl Iesu mæmæ otækæike mîmîs tahmen-pæn mæmæ inæh ilat kæmotæn mîhin ne. ²⁵ Kæn in tæmol nætæligæn ræhalat, kæn tæmahl-iaræp Parapas u aupæn in tæmætætig e kalapus o næluaginæn o kapman ne nohamnuæn itæm. Mæto tæmegæhan-in Iesu tuwin e nelmî ræhan mopael min mæmæ ilat okotos motuwin kitæp nætæligæn ræha nîmanin netæmim.

Kæmit Iesu kan mæmæ otîmis
(Mat 27:32-44; Mak 15:21-32;

Jon 19:17-17)

²⁶ Kæn nian mopael min kæmotit Iesu motiet e taon, kæn kæmotæplan etæm Saerin kit, nærgin u Saimon. In tæmîsi-pæn isæu maliwæk matuwa e taon. Kæn kæmotaskælim motælæhæu-pær nig kælauu ræha Iesu e nuwegin mæmæ otîlæs, kæn motæn-ipæn mæmæ otætu-pæn Iesu.

²⁷ Kæn nîmanin netæmim tepæt kæmotaliwæk katuarisig-in Iesu e suatîp, kæn nipitan tepæt min koatuarisig-in ilat, koatasæk moatæun-æun o Iesu. ²⁸ Mæto Iesu tæmæuhlin masîpæn mæplan ilat, kæn mæn-ipæn kæm ilat mæmæ, "Nîpitan Jerusalem. Otsotasæk ron io, mæto otasæk atîp otæmat, ne nenætîtæmat min. ²⁹ Otætælig-in-tu io. Nian tatuwa itæm okæpanæn mæmæ, 'Otagien itæmat netæm næsotemækæn o næsotapinahînan suakaku!' ³⁰ E nian æh, netæmim okotæn-ipæn kæm nitot asol min mæmæ, 'Awi, otîsas-pa etimat,' kæn okotæn-ipæn kæm narît min mæmæ, 'Awi, otæfætæn itimat.' ³¹ ?Mæto okæmæ nigæm tatuæp næhlan nian nig nîmalin tætamîmîtæ æh, kæn tahro e nian nig tînæmætu?†"

Mopael min kæmotætu-pær Iesu e nig kæmæluau

³² Kæn mopael min kæmotîlæs suah mil kæiu itæm kæmuætæhl lou kan mæmæ okotohamnu ilæhal Iesu. ³³ Kæn kæmotuwa ikin kit, nærgin u Louipîl-uipîl. Ikin æh, kæmotætu-pær Iesu e nig kæmæluau. Kæn kæmotætu-pær iætæghal lou mil æh-îkin, kit e nikali Iesu matîp, kæn kit e nikalin

* **23:16-17:** E kopi oas min neen ræha Niuestegeman itæm kæmæte e naghataen Kris aupæn, katîlpin naghataen kit min ikin-u tætan mæmæ, "E nian ræha lafet ræha Nuhagego-inæn, Pailat in otækæike mahl-iaræp ræhalat kit etæmim otiet e kalapus." **23:29:** Luk 21:23 **23:30:** Hos 10:8; Nol Oþæn 6:16 † **23:31:** "Nig nîmalin tætamîmîtæ æh" tatapsen-pæn Iesu itæm tætuatîp agin, mæto tatos nalpînan. Inu tahmen e nigæm itæm tatuæp. Kæn "nig tînæmætu" tatapsen-pæn iol tæfagæ rat min. Kæn uarisig lan, Ughin otol nalpînan asol kæm ilat. Inu tahmen e nigæm asol agin.

Afin Luk 21:20-24.

mol. ³⁴ Kæn Iesu tæmæ, "Tata. Aluin ræhalat nolæn rat min itæm koatol kæm io, kæn mæsalpinæn, mæto-inu kæsotitunæn nat naka itæm koatol." Kæn kæmotoor ræhan natimnat moaturin taes ron.

³⁵ Kæn netæm min u koatætul æh-ikin, moatehm natimnat min u, mæto etæm-iasol min ræha noanol ræha Isrel kotalah æsan e Iesu moatæn mæmæ, "¡In tæmosmegæh netæmim tæpæt rækis. Mæto okæmæ in Kristo itæm Uhgîn tæmæn mæmæ otahl-ipa, kæn in Etæm Uhgîn Tæmitæpun, kæn pæs in otosmegæh atip in!"

³⁶ Kæn mopael min, ilat min koatæghat æsan e Iesu, kæn motuwa iuæhkîr ron moatætaph mæmæ in tolkeike wain u itæm tagin, ³⁷ moatæn mæmæ, "¡Okæmæ nîpahrienæn ik kig ræha noanol min ræha Isrel, osmegæh atip ik æh-roiu!"

³⁸ Kæn næghatæn kit æh-ikin kæmæte kætu-pær e ræhn-kapæ nig kæluau, tatæn mæmæ, INU KIG RÆHA NETÆM ISREL.

³⁹ Kæn iatgæhl lou mil kit itæm katækul-pær e nig kæluau, in tatæghat rat e Iesu, matæn mæmæ, "¡Ei! ?Ik Kristo itæm Uhgîn tæmæn mæmæ otahl-ipa, o kæp? !Okæmæ tol mihin, osmegæh ik kæn mosmegæh min itimlau!"

⁴⁰ Mæto iatgæhl lou æh kit min tæmæn-ipæn kæm in kit, kæn mahtosig-in mæmæ, "?Tahro? ?Næsægînæn Uhgîn, nat ærnapin onakimîs? Nalpinæn u ræhatæhal in tahmen-ahmen æm. ⁴¹ Mæto tæmætuatip æm mæmæ kilau okiamîs o ræhalau nolæn rat min itæm kæmioal. Mæto suah u, in tæsolæn nat tærat kit ne."

⁴² Kæn tæmæn-ipæn kæm Iesu mæmæ, "Iesu, o nian onækuwa matol kig lan, kæn nîkim otatæht io." ⁴³ Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm in mæmæ, "Nîpahrienæn iatæn kæm ik, mæmæ roiu æm kilau min ik æph e nego e neai."

Iesu tæmîmîs

(*Mat 27:45-56; Mak 15:33-41;*

Jon 19:28-30)

⁴⁴⁻⁴⁵ Kæn iuæhkîr tuelef klok e nærauiægæn, mit næsasiææn, kæn napinæpæn tinan rafin ikin æh mætoarus-pæn tri klok ehnaipæn. Kæn nimæhan itæm tatækulosig-in-pæn Ikin Tasim Agin Ikin e Nimæ Ræha Uhgîn, tæmæhap mæsin kæiu. ⁴⁶ Kæn Iesu tæmagæt æfamæh mæmæ, "¡Tata. Iatælæhæu-pæn næmegæhan ræhak e nelmæm!" Nian tæmæn rækis næghatæn æh u, kæn ræhan næmegæn tiet.

⁴⁷ Kæn nian etæm-iasol ræha mopael min ræha netæm Rom tæmehm natimnat min æh, kæn in tæmæwiwi Uhgîn matæn mæmæ, "¡Nîpahrienæn, suah u in tætuatip pahrien!" ⁴⁸ Kæn netæmim itæm kæmotuwa ikin æh mæmæ okotæplan, nian kæmotæplan natimnat min æh, kæmoatuwin moatæto tærat e nîkilat, kæn motahtæht manikilæhalat. ⁴⁹ Kæn ioli Iesu min, ne nîpitan itæm kæmotisi-pæn Kalili motætæu-pæn Iesu motuwa, ilat kæmoatætul isæu mæsin kæn moatehm natimnat min æh.

Josep tæmitænîm Iesu

(*Mat 23:57-61; Mak 15:42-47;*

Jon 19:38-42)

⁵⁰⁻⁵¹ Kæn etæm Aramatia kit æh-ikin, nærgin u Josep. Aramatia in taon kit ræha Isrel, kæn suah æh in etæmim kit ræha kaonsel ræha netæm Isrel. In etæm tæwir, ræhan næmegæhan tætuatip, kæn in etæmim kit tæmatæsahgin mæmæ otæplan næræmæææn ræha Uhgîn. Kæn in tæmæsegæhanæn e næghatæn ræha kaonsel itæm kæmoategæhan-in Iesu mæmæ okoh. ⁵² Kæn in tæmuwin mehm Pallat mætapæh ron mæmæ otegæhan-in nîpæti Iesu tos. ⁵³ Kæn Josep tæmuwin milæs-æhau nîpæti Iesu e nig kæmæluau, mos muwa malpin e nimæhan wir kit, nærgin u linen. Kæn tæmilæs muwin mælæhæu-pæn e nîpæg kæpiel itæm kinæmæte rækis o nolæn suwit ikin, mæto kæsitænîmæn æh suah kit ikin. ⁵⁴ In æh e nian ræha noanol min ræha Isrel itæm koatol æpen-æpenæ lan o nian ræha Sapat, kæn iuæhkîr Sapat tætuoun.

⁵⁵ Kæn nîpitan itæm kæmotisi-pæn Kalili kæmotuarisig-in Iesu, kæmotætæu-pæn suah un, motuwin motæplan nîpæg kæpiel, kæn motæplan nolæn itæm in tatælæhæu-pæn min Iesu ikin. ⁵⁶ Kæn uarisig, nîpitan kæmotitægig-pæn latuænu, kæn kæmoatol æpen-æpenæ manat min neen ne fomat itæm næmiæwilat tæwir mæmæ okol-pæn e nîpæti Iesu. Kæn e nian ræha Sapat, ilat kæmotameg moatætæu-pæn næghatæn ræha Lou.

24

Iesu tæmæmegæh min

e nimîsæn

(*Mat 28:1-10; Mak 16:1-8;*

Jon 20:1-10)

23:34: Sam 22:18; Aes 53:12

23:35: Sam 22:7-8

[‡] **23:36:** Wain u itæm tagin, in nænimæn ræha ian-rat min.

23:36: Sam 69:21

23:44-45: Hip 6:19-20; 10:19-20

23:56: Eks 20:10; Dut 5:14

¹ Kæn e Sante laulaugin agin, nipitan kæmotuwîn epæh e suwit, motæmik nat pien-pien min u nemiawilat tawir itam kæmotol epen-epena rækis lan. ² Nian kæmotuwa e suwit, kæmotehm kæpiel itam kætahotog-in nipæg kæpiel lan, mæto kæmahwin rækis. ³ E nian kæmotuwîn e nipæg kæpiel, mæto kæsotehmæn nipæti Iæramæra Iesu. ⁴ Kæn ilat kinotæwuru æfæmah moatætæg-in natimnat min æh. Kæn æmun etæmim kæiu æh-ikin, katuætul ilat min nipitan, kæmian e napæn itam tatipit-ipit. ⁵ Kæn nipitan kæmotægin pik, kæmotisin nulilat motasil-æhau moatehm nimæptæn, kæn suah mil kuæmæ, “?Tahro nakoategæs-in etæm tatæmegæh u ikin-u ima netæm kæmotimis? ⁶ In tikæ ukîn-u. !In tinæmegæh min! Nikitæmat otækæike mataht naghætæn itam tæmæn kæm itæmat nian in tæmætæg æh epæh Kalili mæmæ, ⁷ ‘Natimnat min u okotækæike motuwa motol nipahrienæn lan. Okegæhan-in-pæn Næti Etæmim tuwin e nelmi iol tæfagæ rat min, kæn okætu-pær e nig kæluau timis, mæto e nian tatol kisil lan, kæn in otæmegæh min.’” ⁸ Kæn nikilat tinæht naghætæn ræha Iesu.

⁹ Kæn kæmotiet e suwit motuwîn motæn-ipæn natimnat min æh kæm netæm lefen ræha Iesu, ne ræhan min rafin. ¹⁰ Kæn nipitan min æh itam kæmotæn-iaræp natimnat min u kæm aposol min, inæh Meri Maktala, Joana, Meri mama ræha Jemes, ne nipitan neen min itam kæmotuwîn e suwit. ¹¹ Mæto aposol min kæmotæto naghætæn æh tahmen-pæn æm e naghætæn ælmæl kit itam nipætin tikæ, kæn mæsothænæn nipahrienæn lan.

¹² Mæto Pita tæmætul maiu muwin epæh suwit ikin, moeg-og masipæn e nipæg kæpiel kæn tæmehm æm napæn itam kæmalpin nipæti Iesu lan, mæto nat kit min tikæ æh-ikin. Kæn in tæmaliwæk mitæg minatuwin latuænu, kæn matætæg-in pik natimnat min æh.

E suatip tatuwin Emeas

(Mak 16:12-13)

¹³ E nian æm æh inæh, suah mil kæiu ræha Iesu kæmuæliwæk mætian latuænu kit, nærgin u Emeas. Latuænu un mætoarus-pæn Jerusalem, in iuæhkir o lepen kilometa. ¹⁴ Kæn e nian ilau kæmuæliwæk mætian, kæn ilau kæmatuæghat-in natimnat min itam kæmol ilat. ¹⁵ Nian ilau kæmatuæghat næhlan, kæn Iesu tæmuwa iuæhkir olau, mæhlaliwæk kælah mæthæluwîn. ¹⁶ Mæto kæmæsiatunæn mæmæ pah æh ilæhal min kæmæthlaliwæk mæto-inu Uhgîn tæmahtogis-in nætægæn ræhalau.

¹⁷ Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm ilau mæmæ, “Tæs mil. ?Naka un nakatuæn?” Kæn æmun kæmuælihl muætul, nigænæmtilau tæmæpou. ¹⁸ Kæn suah mil æh kit, nærgin u Kleopas, tæmæn-ipæn kæm in mæmæ, “Okæm-naka ik æm un iapispis kit u Jerusalem itam næsitunæn natimnat min itam kæmol ilat e nian min itam kinotuwîn rækis.”

¹⁹ Kæn in tæmæn-ipæn kæm ilau mæmæ, “?Natimnat naka min æh?” Kæn kæmuæn-ipæn kæm in mæmæ, “Natimnat min itam kæmol e etæm Nasaret æh Iesu. In ien kit ræha Uhgîn, kæn ræhan wæk tæsanæn wir ne ræhan min naghætæn kotæfægæm, kæn niki Uhgîn ne niki netæmim tætagien lan. ²⁰ Mæto ræhatimat pris asol min ne iægætun min ræha Lou kæmotilæs-ipæn e nelmi netæm Rom mæmæ okotækil mæmæ in otimis. Kæn kæmotætu-pær e nig kæluau timis.

²¹ “Mæto itimat emotælhæu-pæn pap ræhatimat nætægæn tætatæg æskasik lan mæmæ in otilæs-irækis itimat noanol min ræha Isrel e nelmi tikimær min ræhatimat. Kæn roiu in nian tatol kisil lan. ²² Kæn nat kit min, nipitan neen itam emotan, kæmotol mæmæ narmitimat tæmiwig o naghætæn kit. Roiu laulaugin agin-æh, kæmotuwîn epæh e suwit itam kæmitænim Iesu ikin, ²³ mæto kæmæsothæmæn nipætin. Kæn kæmotitæg-pa moatæn mæmæ, ‘Emotehm nat kit tahmen e napilæiræn, inæh nagelo mil kæiu katuæn-ipa kæm itimat mæmæ Iesu tatæmegæh.’ ²⁴ Kæn ræhatimat neen netæmim kæmotuwîn e suwit, kæmotehm natimnat rafin agin tætuætíp tahmen-pæn æm e naghætæn æh nipitan min æh kæmotæn mihin ne, mæto kæsotehmæn Iesu.”

²⁵ Kæn in tæmæn-ipæn kæm ilau mæmæ, “Tæs mil. !Ræhatæmlau-kapæ tikæ, kæn nakætiuw nifagæ matialæs pik o nænæn nipahrienæn o natimnat itam ien min ræha Uhgîn kæmotæn! ²⁶ ? Nækiatun o kæp mæmæ, Kristo itam Uhgîn tæmæn mæmæ otahl-ipa otækæike mos nahmææn e nipætin, kæn uarisig lan, in tæpanuwîn epæh e nego e neai mos nærgin ræha nisiiææn?” ²⁷ Kæn Iesu tæmæn-ipæn wir kæm ilau Naoa Ræha Uhgîn itam koatæghat-in in, tæmætuouen e naoa ræha Moses kæn muwin mætoarus-pæn naoa min ræha ien min ræha Uhgîn.

²⁸ Kæn kinæthæluwa iuæhkir o latuænu itam suah mil katian ikin. Kæn kænuæplan mæmæ Iesu tinætaliwæk minatuwin mæsetulæn, ²⁹ mæto ilau kætiæuæh nikin mæmæ, “Ei, tæwir mæmæ nækætæg kitæhal min ik, mæto-inu tinæpinæp rækis, otæsuwæhan roiu mit taht.” Kæn nakætiuwîn minæhm ilau mæthælapælæh.

³⁰ Kæn kinæthælapælæh mæmæ okæhlagwæn, kæn in tæmos pîret mæn tagkiu ron kæm Uhgîn, kæn mæmkas mos-ipæn kæm ilau. ³¹ Kæn æmun Uhgîn tæmol kæniatun mæmæ in Iesu, kæn æmun in tæmikæ min, kæn kænuæplanæn. ³² Kæn kæmuæn-ipæn kæm ilau min mæmæ, “!Ei! ?Nian in

tamatən-IPA wir Naoa Raha Uhgín kəm kilau e suatíp, kən katuəto təwir lan nikilau tətágien pik, o kəp?"

³³ Kən roiu agín-əh mìn, kəmuətul miaiet ikin əh miatəlig-pən mìn Jerusalem. Kən ikin əh, ilau kəmuehm netəm lepen rəha Iesu ne netəmim neen mìn rəhan kəmotuwa kuəfimin rəkis ilat mìn katəpələh, ³⁴ kən moatən məmə, "¡Nípahrienən! ¡Iəramərə təməmegəh mìn, kən Saimon Pita* təmuehm rəkis!" ³⁵ Kən ilau kəmuən-IPən rafin natimnat itəm kəmol kəm ilau e suatíp, kən muən-IPən nian ilau kəmatiatun Iesu lan e nian itəm in tamatəmkas pìret matos-IPən kəm ilau.

Netəmim rəha Iesu mìn kəmotehm

(Mat 28:16-20; Mak 16:14-18;

Jon 20:19-23)

³⁶ Kən nian katuən əh nəghatən mìn əh, Iesu təmuwa mətul ilugin-in ilat matən kəm ilat məmə, "Nəməlinuən tətətig otəmat."

³⁷ Məto ilat kəmotaut lan kən minoatəgin, nikilat təht məmə kìnətoplān narmìn kit. ³⁸ Məto in təmən-IPən kəm ilat məmə, "Təhro rəhatəmat nətəligən tətərat nəhlan? Təhro rəhatəmat nətəligən tətətul pagpag?" ³⁹ Otehm-tu nelmək ne nelkək məmə io əm u. Otea-pa motek nípətik kən motitun məmə io. Narmi etəmim nípətin ne nikilkilil tìkə, təsolən məmə inu nakoatehm io, nípətik ne nikilkilil əh-ikìn."

⁴⁰ Təmən nəghatən əh, kən təməgətun nelmìn ne nelkìn kəm ilat. ⁴¹ Ilat kəsətən wìrən nìpahrienən lan məto-inu nikilat tətágien pik, kən narmilāt tatiwig. Kən in təmən-IPən kəm ilat məmə, "Nəgwənən kit un nakoatos, o?" ⁴² Kən kəmos nəm məsin itəm kəmwaan rəkis motos-IPən kəm in, ⁴³ kən e nìganəmtilat, təmos mun.

⁴⁴ Kən Iesu təmən-IPən kəm ilat məmə, "Aupən ikin, nian emətətig əh kitat mìn itəmat, emən nəghatən u kəm itəmat məmə, natimnat rafin itəm koatəghat-in io e Naoa Raha Uhgín, okotəkəike motuwa motol nìpahrienən lan, inəh nəghatən mìn e naoa rəha Moses, ne naoa mìn rəha ien mìn rəha Uhgín, ne Naoa Raha Napuən Mìn."

⁴⁵ Kən in təmerəh e rəhalat nətəligən məmə okotitun nəghatən mìn itəm tətətig e Naoa Raha Uhgín. ⁴⁶ Kən təmən-IPən kəm ilat məmə, "Nəghatən itəm tətətig e Naoa Raha Uhgín tatən məmə netəmim okotol tərat kəm Kristo itəm Uhgín təmahl-IPA, motol tətəto nahməən e nìpətin matuwìn matuwìn tìmis, məto e nian itəm tatol kìsil lan, in otəmegəh mìn e nìmisən. ⁴⁷ Kən e nərgì Kristo itəm Uhgín təmahl-IPA, netəmim okotəkəike motən-iarəp nəghatən əh məmə netəmim okotəkəike motəuhlin kən motitəlig e rəhalat təfagə rat mìn, kən Uhgín in otəsalpìnən nìtai təfagə, kən maluin rəhalat nolən rat mìn. Nəghatən u otəkəike muwìn kəm noanol mìn rafin əpəh ikin mìn rafin, otətuoun Jerusalem kən muwìn mətoahgin-pən ikin mìn rafin e nətueintən. ⁴⁸ Itəmat nəmotehm natimnat mìn u, kən onəkotən-iarəp ətuatip nəghatən mìn lan. ⁴⁹ Kən ekahl-IPA suah u itəm rəhak Tata təmən-ìəkis məmə in otahl-IPA kəm itəmat, inu rəhan Narmìn. Məto onakoatəsaahgin e taon əh mətoahgin-pən nakotos nəsanənən rəha Narmìn Raha Uhgín, kən tərìoah e nəməgəhən rəhatəmat."

Uhgín təmìlas Iesu

muwìn e neai

(Mak 16:19-20)

⁵⁰ Kən Iesu təmit ilat motiet e taon motuwìn əh latuənu Petani. Kən təmìlas-IPər nelmìn məfak olat. ⁵¹ Kən nian təmatəfak olat, kən təmapəs ilat nian Uhgín təmìlas mìnatuwìn əpəh ilis e nego e neai. ⁵² Kən kəmotēuiau motəfak-pən kəm in, kən uarisig lan, kotitəlig-pən Jerusalem nikilat tətágien. ⁵³ Kən nian rafin, koatuwìn e Nìmə Raha Uhgín moatənwiwi Uhgín.

* **24:34:** Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, "Saimon." **24:34:** 1 Kor 15:4-5 **24:37:** Mat 14:26 **24:44:** Luk 9:22 **24:48:** Jon 15:27; Wək 1:8 **24:49:** Jon 14:16; 15:26; Wək 1:4

Jon

Namnusən Təwir Rəha İesu Kristo İtəm Jon Təmäte

Nəghatən əkuəkir rəha naoa u Jon

?Pah təmäte naoa u? Aposol Jon təmäte naoa u. In pia Jemes, kən ilau nəti Sepeti mil. In kit rəha netəm tuelef rəha İesu, kən İesu tolkeike pık in. In təmäte naoa min u: Namnusən Təwir İtəm Jon Təmäte, 1 Jon, 2 Jon, 3 Jon, ne Nol Əpən.

?Təmäte tatuwin kəm pah? Təmäte naoa u tatuwin kəm netəmim məmə okotən nıpahrienən e İesu. In tolkeike məmə otasitu elat mol nahatətəən rəhalat tuwa məskasik, məto-inu rəhalat nahatətəən təsəskasikən əh.

?Nəmegəhən təhro nulan nian təmäte? Jon in etəm-iasol kit rəha niməfak, kən netəmim rafin rəha niməfak koatisiai-in. In tolkeike məmə netəmim rafin okotitun wir rəhan nəgətunən, kən nian nəgətunən eiüə tətən, məto netəmim kotitun nahtosisig-inən nəghatən eiüə min e nəghatən rəha Jon e naoa u.

?Təmäte naoa u o naka? Jon təmäte naoa u matən-iarəp wir məmə İesu in nəti Uhgın, kən netəmim rafin itəm okotahatətə lan, okotos nəmegəhən itulın. Kən Jon tolkeike məmə otən-iarəp ətuatip məmə İesu in nəti Uhgın, kən İesu in Uhgın pahrien. Kən Jon tolkeike məmə in otən-iarəp namnusən min neen rəha İesu itəm naoa min rəha Matiu, ne Mak, ne Luk kəməşəhalənən. Kən in tolkeike məmə in otəg-ətuatip-in nətəligən min neen itəm netəmim koatən e İesu.

Nəghatən Rəha Uhgın Təmuwa Etəmim, in İesu

¹ Aupən agin, e nətuounən nian, Nəghatən tinatig rəkis.* Nəghatən u təmətətig ilau Uhgın, kən Nəghatən u, in Uhgın. ² E nəükəti nian, in tinəmatig rəkis ilau Uhgın, ³ kən Uhgın təmöl natimnat rafin e Nəghatən u, kən natimnat rafin itəm Uhgın təmöl, nat kitiah ne tikə məmə Nəghatən u təsolən.† ⁴ Inu, in Nəükəti Nəmegəhən,‡ kən Nəmegəhən u, in Nəhag-əhagən rəha netəmim rafin. ⁵ Nəhag-əhagən əh, tətəsiəgəpin napinəpən, kən napinəpən okol təsəprəkis-inən.§

⁶ Etəmim kit itəm Uhgın təmahl-ıpa tuwa, nərgin u, Jon.* ⁷ Təmətül-arəp məmə otamnus-iarəp Nəhag-əhagən əh kəm netəmim, pəs ilat rafin kotən nıpahrienən lan. ⁸ Sənəmə Jon in Nəhag-əhagən əh, məto in təmuwa əm məmə otatul-arəp mən-iarəp Nəhag-əhagən əh kəm netəmim rafin. ⁹ Nəghatən əh təmatuwa e nətueintən, kən in Nəhag-əhagən pahrien, itəm in tətəsiəgəpin netəmim rafin.†

¹⁰ Nat əpnəpin məmə Uhgın təmöl nətueintən u e Nəghatən əh, kən təmətətig e nətueintən u, məto netəmim rəha nətueintən kotərruru in. ¹¹ Təmuwa iman ikin, məto natiman min koatəuhlin mənətaalat kəm in, məsotolkeikeən. ¹² Məto netəmim rafin itəm kəmotos in nikilat tagien ron, kən motahatətə e nərgin, kən in təmegəhən-in ilat koatuwa nenəti Uhgın min.‡ ¹³ Nenəti Uhgın min əh, ilat kəsotaiirən e nolən itəm nisualkələh kotaiir mihin, kən sənəmə e nətəligən rəha etəmim, o rəha tata min, məto ilat kotaiir wi min e Uhgın, e rəhan nəsanənən əm.§

¹⁴ Nəghatən əh, in təmuwa etəmim, mətətig kitat min. Kən itimat emotəplan rəhan nepətən, kən nəsanənən əsol ne nəhag-əhagən rəhan e niganəmtitimat. Inu, in nəsanənən əsol ne nəhag-əhagən rəha Noan Kitiah Əm, itəm in təmisi-pən e Tata Uhgın. In tərioah e nəwirən itəm tətawte-in kəm kitat, kən mərioah min e nıpahrienən.*

¹⁵ Jon tatətul-arəp matən əfəməh məmə, “Etəmim u inu itəm io ematən məmə, ‘Io etəupən, kən suah kit min əh-ikin tətuarisig-in io, məto in ilis taprəkis-in io, məto-inun, nian eməsaiirən əh, in tinəmatig lilin rəkis.’”

¹⁶ Kən in tərioah e nəwirən itəm in tətawte-in kəm kitat, kən e nəwirən əh rəhan, nian rafin in tatos-ıpa, matos-ıpa, matos-ıpa, kəm kitat rafin. ¹⁷ Tol nəhlan məto-inu Lou itəm Uhgın təmos-ıpa aupən, Moses in suatip ron, məto İesu Kristo in suatip rəha nawte-inən nəwirən əh ne nıpahrienən rəha Uhgın kəm kitat.†

¹⁸ Suah kit təşəmən Uhgın nian kit ne.‡ Məto Noan Kitiah Əm, in Uhgın, itəm in iuəhkır o noanenau rəha Tata Uhgın, in təmöl əp Uhgın kəm kitat kən kotitun.§

* **1:1:** Jen 1:1; 1 Jon 1:1; Jon 17:5; Nol Əpən 19:13 † **1:3:** Kol 1:16; 1 Korin 8:6; Hip 1:2 ‡ **1:4:** Jon 5:26; 11:25; 14:6
 § **1:5:** Jon 9:5; 12:46 * **1:6:** Aposol Jon in təmäte naoa u. In tatəghat-in Jon Paptais e ves min u. † **1:9:** 1 Jon 2:8
 ‡ **1:12:** Kal 3:16 § **1:13:** Jon 3:5; 1 Pita 1:23 * **1:14:** Fil 2:7; 1 Tim 3:16 † **1:17:** Rom 5:21 ‡ **1:18:** Eks 33:20 § **1:18:** 2 Korin 4:6; Kol 1:19; 2:9; Nol Əpən 22:4

Jon tæmæn mæmæ sænæmæ in Kristo itæm Uhgîn tæmæn mæmæ otahl-îpa

(Mat 3:11-12; Mak 1:7-8;

Luk 3:15-17)

¹⁹ Kæn netæm-iasol min e noanol ræha Isrel itæm kotatig Jerusalem, kæmotahl-îpæn pris min neen ne Lifæta min un, netæm kotasitu e pris min e Nimæ Ræha Uhgîn, mæmæ okotuwa motehm Jon motætæpæh ron, mæmæ, “?Ik etæmim pah un?” Kæn o nat u, Jon tæmætul-aræp matæn-iaræp in.

²⁰ Nian îlat kæmotætæpæh ron, in tæmæsæhluaig-înæn, mæto tæmæn-îpæn ætuatip æm in kæm îlat mæmæ, “Sænæmæ io Kristo itæm Uhgîn tæmæn mæmæ otahl-îpa.”

²¹ Kæn îlat kæmotæn mæmæ, “?Okæmæ sænæmæ ik Kristo, kæm ik pah? ?Ik Elaija?”*

Mæto Jon tæmæ, “Kæpæ, sænæmæ io Elaija.”

Kæn îlat kæmotætæpæh min ron mæmæ, “?Okæmæ sænæmæ ik Elaija, kæm ik pah? ?Ik ien ræha Uhgîn itæm kæmatæn aupæn mæmæ otæpanuwa?”†

Mæto Jon tæmæ, “Kæpæ.”

²² Kæn îlat kæmotæn mæmæ, “Ik onækæike mæn-iaræp ik kæm itimat, pæs itimat ekotuwin motæn-îpæn kæm netæm kæmotahl-îpa itimat ekotuwa.”

²³ Kæn tæn-îpæn kæm îlat mæmæ, “Io u itæm ien ræha Uhgîn Aesæa tinæmæn-iaræp rækis aupæn mæmæ, ‘Suah kit tætagat æfæmæh æpæh ikin taruæn-aruæn ikin, matæn mæmæ, Otol-wir suatip ræha Iæramæra.’”‡

²⁴ Nætæmim itæm kæmahl-îpa îlat, Farisi min neen æh-îkin, ²⁵ kæm îlat kæmotætæpæh min o Jon mæmæ, “?Okæmæ sænæmæ ik Kristo itæm Uhgîn tæmæn mæmæ otahl-îpa, kæm sænæmæ ik Elaija, kæm sænæmæ ik ien itæm kæmatæn-iaræp aupæn, kæm tæhrol nakatol baptais e netæmim?”

²⁶ Kæn tuhalpin matæn mæmæ, “Io îatol baptais e netæmim e næhau, mæto suah kit u ikin ilugin etæmat, itæm itæmat nækotæruru in. ²⁷ Io etaupæn, suah un in tatuarisig, mæto in îlis, kæm io læhau læhau æm, kæm esahmen agin-æhæn mæmæ ekol wæk kit ræhan.”§ ²⁸ Natimnat min u, kæmol æpæh e latuænu kit, nærgin u Petani, in tætatig æpæh entænîpæn e næhau Jotan. Ikin æh Jon tatol baptais e netæmim ikin.

Iesu in tahmen e næti sipsip ræha Uhgîn

²⁹ Kæmæn lawigin, Jon tæmæplan Iesu taliwæk matuwa, kæm in tæn mæmæ, “!Ei! !Otæplan-tu! Suah u inu, in Næti Sipsip ræha Uhgîn. * Kæn in otæpanos-irækis nolæn rat min ræha nætueintæn u.† ³⁰ Etæmim u inu, io ematan kæm itæmat mæmæ, ‘Io etaupæn, kæm suah kit min æh-îkin tatuarisig-in io, mæto in îlis taprækis-in io, mæto-inu nian emæsaiiræn æh, in tinæmatig îlin rækis.’ ³¹ Nian io ematæghat-in, kæm io min emæruru mæmæ in etæmim pah; mæto emuwa matol baptais e netæmim e næhau mæmæ ekol æp suah u kæm noanol min ræha Isrel.”

³²⁻³³ Jon tæmætul-aræp matæn mæmæ, “Uhgîn tæmahl-îpa io mæmæ io ekol baptais e netæmim e næhau, kæm nian ematæghat-in, io min emæruru mæmæ suah u inu. Mæto Uhgîn tæmæn-îpa kæm io mæmæ, ‘Onækæplan Narmîn Rahak oteuiæu matig e etæmim kit. Kænu suah u inun, in otol baptais e netæmim e Narmîn Ræha Uhgîn.’ Kæn æmun, uarisig emæplan Narmîn Ræha Uhgîn tæmisi-pær e neai tahmen e mak, muwa, meuiæu mæpælæh-pær lan. ³⁴ Io ætuatip emæplan nat u, kæm ematætul-aræp matæn-iaræp mæmæ, ‘Suah u inu, in Næti Uhgîn pahrien.’”

Iesu tæmætouon mætaun-in

ræhan netæmim

³⁵ Kæmæn lawigin, Jon tætatig æpæh ikin kitæh æm îlæhal ræhan kæiu etæmim. ³⁶ Kæn nian niganæmti Jon tæmatul e Iesu taliwæk matuwa kæm tæmæ, “!Ei! !Otæplan-tu! !Suah u inu, in Næti Sipsip ræha Uhgîn!”

³⁷ Kæn nian ræhan etæmim mil kæmuæto næghatæn æh, kæmuætul matiauarisig-in Iesu. ³⁸ Kæn Iesu teirair mæplan suah mil un katuætæu-pæn-in, kæm in tæmæ, “!Ei! !Suah mil! ?Natuegæs-in naka?”

Kæn îlau kuæmæ, “Rapai. ?Ik nætatig hiæ?” (Næghatæn u “Rapai,” nîpætîn u “Iægætun.”)

³⁹ Kæn Iesu tæmæn-îpæn mæmæ, “Pæs kæhaluwin nakuæplan-tu.” Kæn îlau kæmiauarisig-in mæhaluwin kuæplan ikin in tætatig ikin. Iuahkir mitgar tiwig ehnaipæn, îlau kæmætuan îlæhal min mætoarus tapinæp.

⁴⁰ Suah mil u kit itæm tæmæto Jon, nærgin u Antru, pian u Saimon Pita. ⁴¹ Kæn roiu agin-æh min, in tæmuwin mehm pian Saimon mit muwa, kæm mæn-îpæn kæm in mæmæ, “!Ei! !Enotæplan rækis Mesæea!” (Næghatæn u, Mesæea, nîpætîn u mæmæ, “Kristo,” itæm Uhgîn tæmæn mæmæ otahl-îpa.) ⁴² Kæn tæmit Saimon muwa o Iesu.

* **1:21:** Mal 3:1; 4:5-6; Mat 11:14; 17:10-13 † **1:21:** Dut 18:15 ‡ **1:23:** Aes 40:3 § **1:27:** Næghatæn pahrien itæm Jon tæmæn, tol næhlan, “Io esahmen agin-æhæn mæmæ ekos-irækis put ræhan.” Netæmim aupæn kotæmæ wæk ræha nos-irækisæn put ræha iæramæra, in wæk ræha slef itæm in læhau læhau agin.

* **1:29:** Jen 22:8; Aes 53:7; 1 Pita 1:19; Nol ðæpæn 5:6

† **1:29:** Hiprus 9:22,26

Kən nian niganəmti Iesu təmətul lan, kən mən-ipən kəm in məmə, “Ik u inu Saimon, nəti Jon, mətə roiu okaun-in ətəgtəg ik məmə ‘Kefas.’” (In “Pita”[‡] e nəghatən Kris).[§]

Iesu təmaun-in Filip ne Nataniel

⁴³ Kəmən lawigin min, Iesu nikin tinaht məmə otuwın-tu Kalili. Kən nian in təməplan Filip, kən tən-ipən kəm in məmə, “Wa-tu, mətəu-pa io.” ⁴⁴ Filip u, in etəm Petsaeta, ima Antru ne Pita. ⁴⁵ Kən in təmehm Nataniel, kən tən-ipən kəm in məmə, “Itimat enotəplan suah ilouin, aypən Moses təmətə rəkis rəhan nəghatən min itəm tatəghat-in e naoa rəha Lou. Kən ien min rəha Uhgın aypən ilat min kəmotətə rəkis nəghatən min itəm tatəghat-in. In etəm Nasaret, in nəti Josep, kən nərgin u, Iesu.”

⁴⁶ Mətə Nataniel təmə, “?Naka lan? ?Nikim təht məmə nat wir kit otisi-pən e Nasaret? ! Kəp!”

Kən Filip təmə, “Ita, təwir əm, pəs-tu kian nakəplan-tu.”

⁴⁷ Nian Iesu təməplan Nataniel taliwək matuwa, kən təmə, “!Suah u, in noanol ətuatip rəha Isrel! !Neiueiuəən tikə lan!”^{*}

⁴⁸ Kən əmun Nataniel tətəpəh o Iesu məmə, “?Nəmahro mitun məmə io etəm tol nulan?”

Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Nian ik nəmatəpələh e nəukət nig fik, kən Filip təsaun-inən əh ik, mətə io enəməplan rəkis ik.”[†]

⁴⁹ Kən Nataniel təmə, “!Ləgətun! !Ik Nəti Uhgın! !Ik Kig rəha noanol min rəha Isrel!”

⁵⁰ Iesu təməpən-ipən kəm in məmə, “?Ik nəmatahatətə lak mətə-inu io emən əm məmə enəməplan rəkis ik, nian nəmatəpələh-pən əh e nəukət nig fik? Ik onəpanəplan nat asol min taprəkis-in itəm u.” ⁵¹ Kən mən min məmə, “Nipahrienən agin u iatən-ipinə kəm itəmat məmə, onəpanotəplan napuə oterəh, kən nagelo min rəha Uhgın koatər moatuwin e neai, kən moteuiəu moatuwa o Nəti Etəmin.”[‡]

2

Marit kit əpəh Kena

¹ Kəmən niəh in, katol marit kit əpəh Kena, latuənu kit e Kalili. Kən mama rəha Iesu in əpəh ikin ilat min. ² Kən ilat kotaun-in-pən min Iesu ne rəhan min netəmim, məmə ilat min okotuwin e marit əh. ³ Kən e nian əh, kəmotənim rafin wain, kən mama rəha Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Rəhalat wain təmikə.” ⁴ Mətə Iesu tən-ipən kəm in məmə, “?Pətan, təhröl nakataləhəu-pa nat u kəm io? Nian rəhak təsuwamən əh.” ⁵ Mətə rəhan mama tən-ipən kəm iolwək min rəha marit məmə, “Itəmat onəkotəkəike motol natimnat rafin itəm in otən.” ⁶ Nuwigı nat asol ilat sikis, kəməlin əh-ikin əh o nəhau, məmə netəm Isrel ilat kotəike motaikwas e nelmilat məmə ilat okotarətuəh e niganəmti Uhgın. Nuwigı nat min un, kəmol e kəpiel, kən okəmə naka kitəh titun nosən wan-hanrit lita nəhau. ⁷ Kən Iesu tən-ipən kəm netəm koatol wək məmə, “Otətə-pən nəhau e nuwigı nat min un.” Kən kəmotətə ilat kotəioah wir. ⁸ Kən tən-ipən kəm ilat məmə, “Otətə rəkis nəhau neen motos motuwın kəm etəm tərəmərə e marit.” Kən ilat kəmotol mihin.

⁹ Kən nian suah un təmənim asgəwin, mətə nəhau tinol rəkis wain lan. Mətə etəmim itəm tərəmərə e marit u, in təruru məmə kəmos hiə wain u. Netəm min əm un itəm kəmotos nəhau motuwa, ilat əm kotitun. Kən etəm tərəmərə e marit təmaun-in etəm təmol marit, ¹⁰ mən-ipən məmə, “Nian rafin netəmim kotaupən motos-iarəp wain wir, kən uarisig netəmim kotənim tēpət un, kənu kəpanos-iarəp itəm u təsəwir pikən. Mətə ik natos əh itəm təwir muwa mətəarus-pa u-roiu.” ¹¹ Kən inu nəmtətin itəm Iesu təmətuoun agin-əh lan mol. Kən in təmol ikin Kena, latuənu kit e Kalili. Nəmtətin əh, in təməgətun nepətən rəha Uhgın lan, kən rəhan netəmim min, kəmotəhatətə əskasik lan.

Iesu təməhg-iarəp netəmim itəm kotal maket e

Nimə Rəha Uhgın

(Mat 21:12-13; Mak 11:15-18;

Luk 19:45-46)

¹² Uarisig e marit əh, in təmeiəu muwin e taon əh Kəpaneam ilat rəhan mama ne pian min ne rəhan netəmim min. Kən kəmotatig nian əkuəkir əm əh-ikin əh. ¹³ Kən tinuwa iuhkır o nian rəha lafet kit rəha noanol min rəha Isrel itəm katən məmə lafet rəha Nuhəgo-inən.* Kən Iesu təməpən muwin əpəh Jerusalem.

[‡] 1:42: Nipəti nərgin u Pita, in “kəpiel.” [§] 1:42: Mat 16:18 * 1:47: Jen 27:30-36; 31:26; 32:28 † 1:48: Nig fik min, ilat nig-kitun min e nasumən ikin Isrel. Netəmim koatun noalat, kən moatəpələh ahgin nimalilət. Koatəpələh ahgin pik nig fik iuhkır o nimə rəhalat kən moatəfak məmə nikilət otətəht nəghatən rəha Naoa Rəha Uhgın. Nat itəm Iesu təməpən e ves 47 ne 51 in tatəghat-in Nataniel məmə okəm-naka təmatəpələh ahgin rəhan nig fik, kən nikin təmətəht nəməgəhan rəha Jekop. [‡] 1:51: Jen 28:12 * 2:13: Eks 12; Dut 16:1-6

¹⁴E Nimə Rəha Uhgín, Iesu təməplan netəmim itəm koatos məni e kau, ne sipsip, ne iouen, məmə netəmim okotos-nəmtin. Kən netəmim neen əh-ikin, ilat koatol senis e məni rəha netəm ik pisin pisin min. ¹⁵Kən in tos təulə neen, mətəl o nalis-alisən itəm. Kən in mitəp netəm min un ilat rəhalat kau min ne sipsip min məmə okotiet e Nimə Rəha Uhgín. Kən in təməhtəg məni rəha netəm min u itəm koatol senis lan, kən təməhwin-ahwin rəhalat tepil min. ¹⁶Kən məhai ilat min u itəm koatol-salim-in iouen mən-ipən məmə, “!Otəmik nat min un motiet! !Itəmat sotolən Nimə Rəha Tata rəhak tuwa in nimə kit rəha nolən makit!” ¹⁷Kən netəmim rəhan, nikilat tuəh nəghatən kit e Naoa Rəha Uhgín, itəm tatən məmə, “!o ekolkeike pik Nimə Rəham e nīkik, nīkik tatimis-pən lan.”†

¹⁸Kən netəm-iasol min rəha netəm Isrel kotətapəh ron məmə, “?Pah təmol məmə nəkitun nolən nat u? !Ol nəmtətin məmə otəgətun ətuatip kəm itəmat!”

¹⁹Məto Iesu təmə, “Okəmə itəmat nakotərakin Nimə u Rəha Uhgín, kən nian kisil əm, io ekiləkin min tətul.”‡

²⁰Kən netəm-iasol min un kotəmə, “!Ei, nəman! Netəmim kəmotol wək pik e nup ilat rafin foti-sikis motiləkin Nimə u Rəha Uhgín. ?Onakahrol nulan miləkin e nian kisil əm?”

²¹Məto Nimə əh Rəha Uhgín itəm Iesu tatəghat-in, in nīpətin. ²²Kən uarisig, nian in tinimis rəkis, kən minəmegəh min, kən rəhan netəmim min, nikilat tuəh nəghatən əh rəhan itəm təmə. Kən ilat kəmotahatətə e Naoa Rəha Uhgín, ne nəghatən itəm Iesu təmətən-ipən kəm ilat.

Iesu tinəmitun rəkis nətəligən min rəha netəmim

²³Nian əh Iesu təmətatig e Jerusalem e nian rəha lafet rəha Nuhəgəgo-inən, netəmim tepət kəmotəplan nəmtətin min itəm in təmol, kən kəmotahatətə e nərgin. ²⁴Məto Iesu in təmətun nat itəm tətatig e nikilat, kən məsatahatətən elat. ²⁵Okol suah kit təsətul-arəpən məghat rəha netəmim lan, məto-inu Iesu titun rafin nətəligən rəha netəmim.§

3

Nikotimas təmuwin məplan Iesu

¹Etəm-iasol kit e noanol rəha Isrel, nərgin u, Nikotimas.* In Farisi kit. ²Kən nian kit lapin, in təmuwin məmə otəghat ilau Iesu. In təmətən-ipən məmə, “!əgətun, itəmat ekotitun məmə ik !əgətun kit itəm Uhgín təməhl-ipa ik nakuwa, məto-inu suah kit okol təsolən nəmtətin min un ik nakatol okəmə Uhgín təsatigən ron.”

³Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Nīpahrienən əgin u iatən-ipinə kəm ik məmə, okəmə etəmim kit təsaiir wiən, okul in təsəplanən nəməməgəhən rəha Uhgín.”†

⁴Kən Nikotimas, narmin təmiwig pik, kən mətapəh ron məmə, “?Etəm tinol iahgin rəkis, otəhrol maiir mətmətig min? !In okul təsuwin minən e nərpə rəhan mama kən maiir-pə min!”

⁵Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Nīpahrienən əgin u iatən-ipinə kəm ik məmə, okəmə etəmim təsaiir-wiən e nəhau ne Narmin Rəha Uhgín, okul təsuwinən matig əhgin nəməməgəhən rəha Uhgín.‡ ⁶Nīpətitəm tətaiir əm e nita rəha etəmim əm, məto Narmin Rəha Uhgín əm un in tatol məmə narmitəm tətaiir wi min. ⁷Təsəwirən məmə narməm otiwig məto-inu emən-ipinə kəm ik məmə, ‘Onəkətəkəike motaiir wi min.’ ⁸Təhmen əm e nīmətəg tatisi-pə ikin kit, matelel nat matuwin ikin kit itəm in tolkeike məmə otuwin-pən ikin. Natətə əm, məto ik nəkəruru məmə təmisi-pə hiə, kən matuwə hiə. Kən e suatip kitiah əm, kitat kəsotəplanən Narmin Rəha Uhgín, məto koatəplan əm rəhan wək e nəmegəhən rəha etəmim itəm təmaiir wi min.”§

⁹Kən əmun, Nikotimas tətapəh o Iesu məmə, “?Natimnat min un, otəhrol nulan muwa?”

¹⁰Kən Iesu təmə, “!k !əgətun asol rəha netəm Isrel. ?Təhrol nəkəruru natimnat min u?” ¹¹Nīpahrienən əgin u iatən-ipinə kəm ik məmə, nəghatən min u itəm ekoatən ilat, itəmat ekotitun wir, kən natimnat itəm ioatən-iarəp, itəmat enotəplan rəkis. Məto itəmat nəsotahatətən e nəghatən min rəhatimat. ¹²Io iatən əm natimnat min itəm katol e nətəuintən əm u, məto itəmat nəsotahatətən e rəhak nəghatən. ?Kən okəmə ekən natimnat min itəm katol e Nego e Neai, nakotəhrol nulan motahatətə lan? ¹³Suah kit təsuwinən əpəh ilis e Nego e Neai, meiuaiu-pa, mən-iarəp nian kit ne. Məto Nəti Etəmim əm, təmisi-pən iman ikin e Nego e Neai, meiuaiu-pa, titun nən-iarəpən.

¹⁴“Aupən, əpəh ikin taruən-aruən ikin, Moses təmiləs narmi sinek kit, mətu-pər ilis e nig əfəməh kit, kən miləs-ipər.* Kən e nolən kitiah əm, okəike kiləs-ipər mihin Nəti Etəmim, ¹⁵məmə netəm min u itəm okotahatətə lan, ilat okotos nəmegəhən itulin. ¹⁶Tol nəhlan, Uhgín təmolkeike pik netəmim e nətəuintən, tol-pən in təmos-ipa Nətin Noan Kitiah Əm,

† 2:17: Sam 69:9 ‡ 2:19: Mat 26:60-61; 27:40; Mak 14:57-59; 15:29. § 2:25: Jon 1:47; 6:61; 13:11 * 3:1: Jon

7:50-51; 19:39-42 † 3:3: Jon 1:13; 1 Pita 1:23; Jem 1:18 ‡ 3:5: Esik 36:25-27; Efes 5:26; Taet 3:5 § 3:8: Esik 37:9

* 3:14: Nam 21:4-9; Jon 8:28; 12:32; 12:24

məmə netəm min u itəm koatahatətə lan, ilat okol kəsotimisən, məto okotos nəmegəhən itulin.[†] 17 Uhgın in təməsahl-ipamən Nətin tuwa e nətueintən u məmə otən-iarəp nalpinən rəha nolən rəha netəmim rəha nətueintən, məto in təməhl-ipa, məmə otuwa mol suatip o nosmegəhən netəmim e nətueintən.

18 “Etəmim itəm tətəhatətə lan, Uhgın okol təsənən nalpinən rəhan, məto etəmim itəm təsəhatətəən lan, Uhgın tınən rəkis nalpinən rəhan, məto-inu in təsəhatətəən e Nəti Uhgın Noan Kitiəh Əm. 19 Uhgın tətəkil netəmim e nolən u məmə, Nəhag-əhagən tinuwa rəkis e nətueintən, məto netəmim kəsotolkeikəən Nəhag-əhagən. İlat kəmoatolkeikə Napinəpən ilə, məto-inu nian rafin rəhalat nolən, təsətuatipən. 20 Etəmim itəm tatol nolən itəm təsətuatipən, in tetəhau Nəhag-əhagən. Kən in təsuwamən e Nəhag-əhagən, məto-inu in tapəs məmə Nəhag-əhagən əh otasiəgəpən rəhan nolən min.

21 Məto etəmim itəm tatətəu-pən suatip rəha nıpahrienən in otuwa e Nəhag-əhagən, məmə Nəhag-əhagən əh, in otasiəgəpən rəhan nolən kən matəgətun məmə in təmol ilat e nəsanənən əm rəha Uhgın.”

Jon Təməghat-in Min İesu

22 Uarisig e natımmat min əh, İesu ne rəhan min netəmim kəmotuwın e nıtən Jutia. Təmatig nuwəh məsin ilat min ikin əh, kən matol bəptais e netəmim. 23 Məto e nian əh, Jon min, in tatol bəptais e netəmim əpəh ikin kit iuəhkır əm o Salim, nərgin u, Aenon, məto-inu, ikin əh, nəhau tətəp ikin. Kən netəmim koatuwin ikin əh, məmə Jon otol bəptais elat. 24 E nian əh, kəməsiləs-ipənən əh Jon e kalapus.

25 Kən netəmim neen rəha Jon, ilat kəmotərgəhəu ilat etəm İsrəl kit, o nolən ətuatip itəm etəmim otəkəikə maikuas məmə in otarustuəh e nıganəmti Uhgın. 26 Kən ilat kəmotuwın kehın Jon, mətən-ipən kəm in məmə, “İəgətun, ik nəkitun etəmim kit u aupən itəlau min əpəh entənıpən-pən ikin e nəhau Jotan, kən ik nəmətul-arəp matəghat-in kəm netəmim. Rouu əh, in tınatol bəptais e netəmim. Kən ilat rafin kınəotuwin ron.”

27 Kən Jon tən-ipən məmə, “Etəmim təruru nolən nat kitəh ne, okəmə Uhgın əpəh e Nego e Neai təsos-ıpanən wək əh kəm in. 28 İtəmat u noatətul-pa ron io. İtəmat nəkotitun məmə iatən nulan məmə, ‘Sənəmə io Kristo itəm Uhgın təmən məmə otəhl-ıpa.’ Məto Uhgın təməhl-ıpa io məmə iakaupən muwa, kən Kristo in otəpanuarisig. 29 Ekuəh nımaa nəghatən kit kəm itəmat. Etəmim itəm in otol marit e pətan kit, pətan əh tatətəu-pən əm in. Kən etəmim u, netəmim koatasəhgin məmə in otuwa e lafet rəha marit, kən nıkilat kotagien lan kən məto nəwian, ilat kəsotetətən in. Kən io u, ekahmən e in kit itəm tətəsəhgin əm matətəlig-in o nətoən nəwian, kən io min esətəhəkən kəm in o netəmim itəm koatuarisig-in, məto nıkkik tagien mərioah ron. 30 Kristo əh, in otəkəikə muwa mə in ilis taprəkis-in io, kənu io ekəikə meıuəu.”

31 Etəmim itəm təməsi-pən ilis e Nego e Neai, in ilis taprəkis-in netəmim rafin. Etəmim itəm tətən əm e nətueintən, in etəmim əm rəha nətueintən, kən in tıtun əm nənən natımmat min u e nətueintən u. Məto, etəmim itəm tətisi-pən ilis e neai in ilis taprəkis netəmim rafin. 32 In tatətəul-arəp o nən-ıarəpən natımmat itəm in təməplan kən minətə rəkis, məto etəmim kit ne təsəhatətəən e rəhan nəghatən. 33 Məto etəmim itəm təməs rəhan nəghatən kən tətəhatətə lan, in tatətəul-arəp məmə nəghatən itəm Uhgın təmən, in nıpahrienən. 34 Tol nəhlan məto-inu etəmim əh itəm Uhgın təməhl-ıpa tuwa, in tətən-ıarəp əm nəghatən min rəha Uhgın. Kotitun məmə in tətən-ıarəp əm nəghatən min rəha Uhgın məto-inu Uhgın təməs-ıpən Narmın Rəhan tərıoah lan, okol kəsölən mak lan kəsehəmən namnun. 35 Əwəh, Tata Uhgın in tolkeikə pik Nətin əh, kən in tınələhəu-pən rəkis natımmat rafin e nelmin. 36 Etəmim u itəm tətəhatətə e Nəti Uhgın u, in tatos nəmegəhən itulin u, namnun tıkə. Kən məto, etəm tətəht nəwıa Nətin u, in okol təsosən nəmegəhən itulin u nian kit ne, məto-inu etəmim itəm tol nəhlan, nəməha rəha Uhgın tətəwın ron namnun tıkə.

4

İesu təmatəghat kəm pətan Sameria

1 Farisi min kəmotətə nəghatən, məmə İesu in tınatiuw-pa netəmim tətəp kınəotuwa ron, kən in tatol bəptais elat tətəp. Rəhalat nampa taprəkis-in nampa rəha netəmim rəha Jon. 2 (Məto nıpahrienən sənəmə İesu in tatol bəptais elat, netəmim min əm rəhan ilat kətol bəptais e netəmim.) 3 Kən nian İesu tınitun məmə Farisi min kınəotətə nəghatən əh, kən in təmət e Jutia mıtəlig-pən əpəh Kalili.

4 Kən nian in təmatuwın ikin əh, təmən mə otəkəikə muwin-pən Sameria ikin.* 5 Kən in təmuwin-pən e taon kit e Sameria, nərgin un, Saeka. Taon əh, in iuəhkır o nıməptən kit

† 3:16: Esik 18:23,32; 37:9; 1 Tim 2:4; 4:10; 1 Jon 4:9-10

* 4:4: E nian əh, tıəkis o netəm İsrəl məmə okətuwin ima netəm Sameria, məto-inu e rəhalat nehəmən, netəm Sameria ilat kotəmkimik e nıganəmti Uhgın.

itəm aupən Jekop in tēmətətipən[†] kəm nətın u Josep. ⁶ Kən wel rəha Jekop əh-ikin. Kən Iesu tinəpou agin, mətə-inu in tāmaliwək e suatip əfəmäh, kən tuwa məpələh-pər iuahkir o wel, mitəmeg. E nian əh, in tinol tina.[‡]

⁷⁻⁸ Kən rəhan netəmim min kəmotuwın əpəh e taon, məmə okotos-nəmtin nagwəhən. Kən pətan Sameria kit, təmuwa məmə otətə nəhau. Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Eh. Os-ipa-tu nəhau noan məsin kəm io. Ekolkeike məmə ekənım.”

⁹ Kən pətan Sameria u, tən-ipən kəm in məmə, “!Ei! Ik etəm Isrel un, kən io pətan Sameria. ?Təhrol nakatəpəh-in-pa nəhau kəm io?” Təmən-ipən nəhlan mətə-inun etəm Jutia ne etəm Sameria kəsənım kələhən nəhau e panikin kitiah.

¹⁰ Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Ik nəkəruru nat naka itəm Uhgın tolkeike məmə otos-ipinə kəm ik. Kən ik məruru min io, io u, iatəpəh-in-pinə nəhau kəm ik. Okəmə ik nəkitun, ik onakəpəh-in-pa nəhau ron io. Kən io oekos-ipinə nəhau megəh.”[§]

¹¹ Kən pətan un, tən-ipən kəm in məmə, “Etəm-iasol, ik rəham pəkit tikə, kən wel u, in əpəh ləhau isəu. ?Nəhau megəh un nakatən mə onakətə əhrol min lan? ¹² Rəhatat pipi Jekop u aupən, in təmos-ipa wel u kəm itat, kən in təmatətə nəhau kin nımın, ilat nənətın min, ne rəhan min kau min. ?Kən təhrol? ?Ik nakaprəkis-in Jekop, o?”

¹³ Kən Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “Netəm koatənım nəhau e wel u, ilat okəpanotoəoa min. ¹⁴ Mətə etəmim itəm otənım nəhau itəm io ekos-ipən kəm in, okol təsoəoa minən nian kit ne. * Nəhau itəm io oekos-ipən kəm in, in tahmen e nəmti nəhau kit itəm titapual-apual mətəiu əpəh imə e nikin nian rafin, matos-ipən nəmegəhən itulin kəm in, itəm otəsolan namnun.”[†]

¹⁵ Kən pətan un tən-ipən kəm in məmə, “!Etəm-iasol, awi! Os-ipa-tu nəhau un kit kəm io, məmə io ekəsoəoa minən nian kit, kən məsuwa minən u ikin-u, mətə nəhau.”[‡]

¹⁶ Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Uwın maun-in-pən rəham iaguihl, kən muea ikin-u.” ¹⁷ Kən pətan un tən-ipən kəm in məmə, “!O rəhak iaguihl tikə.” Mətə Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Nakatən pəhrien məmə rəham iaguihl tikə. ¹⁸ Mətə-inu ik, nəmətəu-pən rəkis nəman faif, kən iərman u itəm itəmılu min nakatuatig u-roiu, sənəmə rəham ətuatip iaguihl. Nəghatən rəham u-roiu, in nipəhrienən.”

¹⁹ Kən pətan u, tən-ipən kəm in məmə, “Etəm-iasol, iatəplan məmə ik ien kit rəha Uhgın. ²⁰ Tipitimat min aupən, ilat kəmotəfək kəm Uhgın əpəh ilis e nitot əpəh, mətə itəmat netəm Isrel, nakoatən məmə Jerusalem əm un, okəkəike kan ikin katəfək.”

²¹ Mətə Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Pətan, ik onəkəkəike mən nipəhrienən e rəhak nəghatən. Nian əh-ikin tatuwa, məmə itəmat onəsotəfək minən kəm Tata Uhgın əpəh e nitot asol əh, ne Jerusalem min. ²² Itəmat netəm Sameria, itəmat noatəfək kəm Uhgın mətə itəmat nəkotəruru in. Mətə itimat ioatəfək kəm Uhgın u, ekotitun in, mətə-inun suatip rəha Uhgın o nosmegəhən netəmim in təmisı-pa etimat, netəm Isrel.[§] ²³ Mətə otəsuwəhən, nipəhrienən məmə nian əh tinuwa rəkis, nian Narmın Rəha Uhgın in otasitu e iəfək pəhrien min, mol ilat məmə ilat okotitun wir Uhgın məmə Uhgın u, in Uhgın pəhrien, kən mol ilat məmə ilat okotəfək kəm in e nıkilat pəhrien. Mətə-inu Tata Uhgın in tategəs-in iəfək min itəm koatol nəhlan. ²⁴ Uhgın in sənəmə etəmim. Kəpə. In narmın. Tol nəhlan, kən netəmim itəm koatəfək kəm in, ilat kotəkəike motəfək kəm Uhgın məmə Uhgın u, in Uhgın pəhrien, kən ilat kotəkəike motəfək kəm in e nıkilat pəhrien e nəsanənən rəha Narmın Rəhan.”

²⁵ Kən pətan u, təmən-ipən kəm in məmə, “!O enitun məmə Mesəea u, otəkəike muwa. Inu, kətaun-in məmə Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ıpa. Kən nian otuwa, kən in titun nəniarəpən natımnat rafin kəm kitat.”*

²⁶ Iesu tən-ipən kəm in məmə, “!O u inu,[†] iatəghat kəm ik.”[‡]

²⁷ Kən roiu agin-əh, netəmim rəha Iesu kəmotitəlig-pa min. Kən narmilat təmiwıg pik nian kəmotəplan in tatəghat ilau pətan kit. Mətə ilat kit təməsəpəhən ron məmə, “?Ik nakolkeike naka?” o “?Ik natəghat kəm pətan əh o naka?”

[†] **4:5:** Jen 48:22; Jos 24:32 [‡] **4:6:** E nian əh, mitgar tinətul ətuatip. **§ 4:10:** Pətan u təməsitun wirən nipətı nəghatən itəm Iesu təmən-ipən məmə otos-ıpa nəhau megəh. Nəghatən əh, nipətın ətuatip un nəmti nəhau kit itəm talien mitapual-apual. Mətə Iesu in tatəghat-in atip in, məmə Narmın Rəhan in tatos-ıpa nəhau lılin. Aes 44:3; 55:1; Jer 2:13; 17:13; Sek 14:8; Jon 7:37-38; Nol Əpən 7:17; 21:6; 22:1,17. * **4:14:** Jon 6:35 [†] **4:14:** Sam 42:1-2; 63:1, Aes 12:3; 41:17-18; 44:3; 49:10; 55:1; Jer 2:13; 17:13; Jon 7:38 [‡] **4:15:** Jon 6:34 **§ 4:22:** Rom 3:1,2; 9:4,5; 15:8,9 * **4:25:** Netəm Sameria kəmotitun e naoa rəha Dut 18:15-19 məmə Kristo in otan əp kəm ilat nalpəkəuan rəha Uhgın kəm ilat. [†] **4:26:** E kopi oas min neen rəha Niutesteman itəm kəməte e nəghatən Kris aupən, nəghatən u rəha Iesu, “!O u inu,” təmən ikin-u ne ikin tēpət min e naoa u, in tahmen əhmen əm e nəghatən kit itəm Uhgın təmatən o nən atıpən nərgin kəm Moses, matən məmə, “!O Etatig.” Onakehm e naoa rəha Eks 3:14-16. Iesu tatan nəghatən əh, matol əp in məmə in Uhgın. Iesu in tatan məmə in Uhgın, kən matig matən min məmə in Kristo itəm pətan əh tatan. [‡] **4:26:** Jon 8:24; 9:35-37

²⁸ Kæn pætan u, tæmapæs ræhan nuwigi næhau tatæpælæh, mitælig muwin æpæh e taon. Tæmuwin matæn-ipæn kæn netæmim ikin æh mæmæ, ²⁹ “Eh. Otuwin-tu motæplan-tu suah kit æh-ikin æh, in tæmæn-iaræp rafin natimnat min itæm io ematol. ?Okæmæ naka in Kristo itæm Uhgîn tæmæn mæmæ otahl-ipa?” ³⁰ Kæn ilat kæmotiet e taon æh, minoatuwin mæmæ okotæplan-tu Iesu.

Iesu tæmuah nimaa næghatæn e nagwænæn

³¹ Kæn e nian æh, netæmim ræha Iesu koatuæh nîkin mæmæ, “Iægætun, ik agwæn kit.”

³² Mæto in tæn-ipæn kæn ilat mæmæ, “Io nigak æpæh nagwænæn itæm itæmat nækotæruuru.”[§]

³³ Tol næhlan, ræhan netæmim kînoatætæpæh-ætæpæh olat min mæmæ, “?Tahro? ?Okæm-naka suah kit tæmos-ipæn nagwænæn kit kæn in, o?”

³⁴ Mæto Iesu tæn-ipæn kæn ilat mæmæ, “Uhgîn tæmahl-ipa io iakuwa, kæn nagwænæn u nigak, mæmæ iakatol natimnat itæm in tolkeike mæmæ oekol.* Kænu iakol rafin wæk min itæm in tæmos-ipa mæmæ oekol, o nol namnunæn ræhan wæk.

³⁵ “Itæmat nækotitun-tu næghatæn kit u katæn mæmæ, ‘Mæwig kuwit æh-ikin tætatig mæmæ okotoarus nian ræha næulæk-inæn nagwænæn e nasumæn.’ Mæto io iatæn-ipinæ kæn itæmat, otæplan-tu nagwænæn u e nasumæn. Roiu æh, nîmalilat tinapæ rækis. Nian ræha næulækæn æh-roiu.†

³⁶ “Etæmim ræha næulækæn tinuwa, minætuoun minatos rækis ræhan nætounæn. Kæn nagwænæn u, in tæmæulæk in o næmegæhæn lilin. E nolæn u, etæmim itæm tætasum ne etæmim itæm tætulæk in mos matuwa, ilau kæræn nikilau otægien. ³⁷ Næghatæn kit u katæn mæmæ, ‘Suah kit tuwin mæ otasum, mæto etæm pisin kit min otæulæk-in mæmik muwa.’ Næghatæn u, in nîpahrienæn. ³⁸ Io emahl-ipæn itæmat mæmæ onækotuwin motæulæk e nasumæn itæm itæmat næmæsosatum-inæn. Netæm pisin min, ilat kæmotasum in. Kæn itæmat nînoatæhl noa ræhalat wæk.”

Netæm Sameria tæpæt kæmotahatætæ e Iesu

³⁹ Kæn e taon u, netæm Sameria tæpæt, ilat kæmotahatætæ e Iesu mæto-inu pætan æh tæmatætul-aræp matæn-ipæn kæn ilat mæmæ, “Iesu tæmæn-iaræp natimnat rafin itæm io ematol.”

⁴⁰ Kæn nian netæm Sameria kæmotuwin motehm, kæn kæmotækæike kæn in mæmæ otuwin motatig ilat min. Kæn Iesu tæmuwin moatatig o nian kæiu. ⁴¹ Kæn netæmim tæpæt min kæmotahatætæ lan e ræhan min næghatæn.

⁴² Kæn moatæn-ipæn kæn pætan u mæmæ, “Itæmat emotahatætæ lan o næghatæn u itæm ik næmæn-ipa, mæto roiu æh, ekoatahatætæ lan mæto-inu itæmat æm emotæto ræhan næghatæn min, kæn motitun pahrien mæmæ in Iosmegæh ræha nætueintæn.”[‡]

Iesu tæmol-wir næti etæm-iasol kit ræha kig

⁴³ Nian Iesu tæmatig mos nian kæiu rækis ikin æh, in tæmîet muwin Kalili. ⁴⁴ Mæto-inu aupæn, in tæmatæn mæmæ ien min ræha Uhgîn, natimlæt min, ilat kæsotisiai-inæn ilat.[§] ⁴⁵ Netæm Kalili, aupæn ilat kæmotuwin Jerusalem moatol lafet ræha Nuhagego-inæn, kæn e nian æh, ilat kæmotæplan natimnat min itæm in tæmol ikin æh. Kæn nian Iesu tæmuwin Kalili, nikilat tæmagien ron.

⁴⁶ Kæn Iesu tæmitælig-pæn min e latuænu Kena, æpæh Kalili. Ikin æh aupæn, in tæmol næhau tuwa mol wain.* Kæn e Kapaneam, etæm-iasol ræha kig tætatig ikin. Kæn nætin kit tatimis. ⁴⁷ Kæn nian suah u tæmæto mæmæ Iesu tæmisi-pæn u Jutia minuwa rækis Kalili, kæn in tæmuwa mæplan Iesu. Kæn mæn-ipæn ron mæmæ oteuiæiu muwin æpæh Kapaneam kæn mol-wir nætin. Mæto-inu suakæku nol otimis.

⁴⁸ Kæn Iesu tæn-ipæn kæn suah un mæmæ, “!Næman! Itæmat u, nækotæmæ onækotæplan æm næmtætin min ne natimnat min itæm nærmîtæmat otiwig ron aupæn, kænu uarisig un, næpanotahatætæ lak. Mæto okæmæ næsotæplanæn, okol næsotahatætææn lak.”

§ 4:32: Job 23:12; Jon 6:27 * 4:34: Jon 5:30, 8:29 † 4:35: Nian Iesu tatæghat-in nagwænæn e nasumæn itæm nîmalilat tinapæ rækis, in tatæn ætuatip æm mæmæ, “!Otæplan-tu! Netæmim kînotætul matip rækis. Sotolæn kæmin motapil o næn-iaræpæn næghatæn ræha Uhgîn tahmen-pæn æm e netæm koatol kæmin o næulækæn, kæn moatan mæmæ, ‘Mæwig kuwit æpæh ikin, kæn nagwanæn tæpanamita.’ Kapæ, netæmim kînatætul matip rækis o nosæn næghatæn ræha Uhgîn.” ‡ 4:42: 1 Jon 4:14

§ 4:44: Nat ænnapin Iesu tæmaiiir latuænu Petlehem, e næptæn asol Jutia, netæmim kotæplan mæmæ in etæm Nasaret æpæh Kalili, mæto-inu tæmatatig nuwæh ikin æh (Jon 7:41, 18:5, 19:19). Netæm Isrel e Jutia ne Kalili tæpæt kæsotahatætææn pahrien lan, ræhalat nahatætææn timætmætig æm lan, nian kotæplan in tatol nat pispis neen (Jon 1:11; 2:18,23-25; 4:45,48; 6:2, 41, 66). Mæto netæm Samaria itæm kotatig e taon u Saika, ilat kæmotahatætæ pahrien lan, mæmæ Iesu in Kristo itæm Uhgîn tæmæn mæmæ otahl-ipa (Jon 4:40-42). * 4:46: Jon 2:1-11

⁴⁹ Kæn suah un tæmæ, “!Etæm-iasol, awi! !Pæs kian uəhai æm! !Otæsuwəhæn roiu nətik timis!”
⁵⁰ Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm in mæmæ, “Uwîn; nætîm otəpænæmegəh.” Kæn suah un tæmahatətə e nəghatən rəha Iesu kæn mîtəlig.

⁵¹ Nian in tæmatuwîn əh e suatip, tæmæplan rəhan iolwək min, kæn ilat kotæn-ipæn kæm in mæmæ, “Rəham suakəku tinæmegəh rækis.” ⁵² Kæn in tæmætəpəh olat mæmæ, “?Tæmæwir e nian naka?” Kæn ilat kəmotæn-ipæn kæm in mæmæ, “Nəniəp ehnaipən e wan klok rəhan nəgəpənən tæmika.” ⁵³ Kæn suah un, tæmitun mæmæ, e nian ətuatip əh inəh, Iesu tæmæn-ipæn kæm in mæmæ, “Rəham suakəku otəpænæmegəh.” Kæn in ne rəhan min, kəmotahatətə e Iesu. ⁵⁴ Inu nian tatol kəiu lan itəm Iesu tæmîet Jutia, muwa Kalili kæn mol næmtətîn kit.

5

Iesu tæmol-wir suah kit əpəh iuəhkîr e nəhau Petseta

¹ Uarisig e nian əh, Iesu tæmər muwîn e taon u Jerusalem, mæto-inu katol lafet kit rəha netəm Isrel əh-ikîn əh.

² E Jerusalem, noan asol kit əpəh ikîn, itəm kətaig lan. E nəghatən rəha netəm Isrel katən nərgin mæmæ Petseta. Kæn nimæ kit tatətul iuəhkîr o noan əh. Nimæ un, feranta lan, faif. In əh iuəhkîr o ket u e fenis rəha taon u, nərgin u, Ket rəha Sipsip. ³⁻⁴ Kæn ikîn əh, e feranta min, netəm koatimîs tēpət koatəpîl əh-ikîn. Neen niganəmtîlat tēpîs, kæn neen nelkîlat tərət, neen min nîpətîlat nəwtain tæmîmîs.* ⁵ Kæn suah kit əh-ikîn əh tətəpîl. In tæmatimîs mînos rækis nup tate-eit. ⁶ Kæn Iesu təplan suah un tətəpîl, kæn in mînitun mæmæ suah u tæmîmîs nuwəh mæsin, kæn tətəpəh ron mæmæ, “?Təhro? ?Nakolkeike mæmæ onakəwir?”

⁷ Etəm tatimîs un tən-ipæn kæm in mæmæ, “Etəm-iasol, etəmîm tîkə mæmæ otîləs io meiuaiu muwîn e noan əh nian nəhau tatəloal. Nian rafin, io etalkut pîk mæmæ ekeiuaiu muwîn e noan əh, mæto netəmîm neen ilat kotəpərkîs-in io moteiuaiu motuwîn. Kæn ilat motəupən motek nəhau.”

⁸ Kæn Iesu tən-ipæn kæm in mæmæ, “!Ətul! Mos rəham nîmîtiwîn maliwək matuwîn.” ⁹ Kæn roiu agin suah apon tæmæwir min. Kæn maiuaiu rəhan nîmîtiwîn mos matuwîn.

Nat u kəmol e nian rəha Sapat,† ¹⁰ kæn netəm-iasol min rəha Isrel kəmotəhai suah un itəm tinæmegəh e rəhan nîmîsən, motəmæ, “Nian u-roiu rəha Sapat; kæn təsətuatipən e Lou rəhatat mæmæ onakos nulan rəham nîmîtiwîn.”‡ ¹¹ Kæn in tən-ipæn kæm netəm min u mæmæ, “Mæto suah u tæmol-wir io, in tæmæn-ipa mæmæ ekos rəhak nîmîtiwîn maliwək matuwîn.”

¹² Kæn ilat kəmotəpəh ron mæmæ, “?Suah pah apon tæmæn-ipînə kæm ik mæmæ onəkøl nat un?”

¹³ Mæto suah un təruru nərgi Iesu, mæto-inu netəmîm tēpət ikîn əh, kæn Iesu tæmîkə-pən əm əh ilugin elat.

¹⁴ Kæn uarisig, Iesu tæmæplan suah un e Nimæ Rəha Ughin, kæn tən-ipæn kæm in mæmæ, “!Ei! !Əplan-tul! !Ik nînəwir rækis! Mæto onatətə ik mæmæ nəsol mînən təfəgə rat min. Okəmæ nakol, nəratən kit otîləs min ik, itəm tərət təhmin min.”

¹⁵ Kæn suah apon tæmuwîn mæn-ipæn kæm netəm-iasol min rəha Isrel mæmæ, “Suah u itəm tæmol-wir io, nərgin un, Iesu.”

¹⁶ Kæn tol nəhlan, netəm-iasol rəha netəm Isrel, ilat kînoatitəp-itəp Iesu mæmæ okotol nəratən kæm in, mæto-inu ilat kotəplan in tatol natimnat min tol nəhlan e nian rəha Sapat.§ ¹⁷ Mæto Iesu tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Nian rafin rəhak Tata tatol əh wək, kæn io min oekatol wək.”*

¹⁸ Kæn nəghatən u, tol nətəligən rəhalat təkaskak təhmin min, mæmæ okotohamnu in timis. Mæto-inu roiu əh, sənəmə mæmæ tatətgəhl əm Lou rəha Sapat, mæto nat in iahgin pîk, in tatən mæmæ rəhan u Tata ətuatip Ughin, kæn tol nulan, in matol mæmæ in tahmen ətuatip e Ughin.†

Iesu in təræmərə mæto-inu in Nətî Ughin

¹⁹ Kæn Iesu tən-ipæn kæm ilat mæmæ, “Nîpahrienən agin un iatən kæm itamat, Nətî Ughin təruru nolən nat kit e rəhan atip əm nətəligən. Titun əm nolən natimnat min un itəm Tata Ughin tatol, mæto-inu natimnat rafin u itəm Tata Ughin tatol, Nətîn, in min in tatol.‡ ²⁰ Nətîn titun nolən nəhlan, mæto-inu Tata Ughin tolkeike pîk Nətîn, kæn in tatəgətun kæm in

* **5:3-4:** E kopi oas min neen rəha Niustesteman itəm kəməte e nəghatən Kris aupən, kəmətu-pən nəghatən rəha ves 3-4 tol nulan mæmæ, “!lat koatəpîl ikîn əh moatəsahgin noan əh mæmæ otəloal. 4 Meto-inun, nian neen, nəgelo kit rəha Ughin tuwa, muwîn e noan əh, kæn mol tatəloal. Kæn nian okəmæ nəhau əh təloal un, etəmîm itəm taupən meiuaiu matuwîn e nəhau, nat əpnəpîn tatos nîmîsən naka, mæto rəhan nîmîsən otəwir.” † **5:9:** Sapat: Əplan e tîksonari. ‡ **5:10:** Jer 17:21 § **5:16:** E kopi oas min neen rəha Niustesteman itəm kəməte e nəghatən Kris aupən, kəmətu-pən nəghatən tol nulan, “kæn ilat kəmətegəs-in suatip o nohamnuən in.” * **5:17:** Jon 14:10 † **5:18:** Jon 10:30,33; 19:7 ‡ **5:19:** Jon 14:10

natimnat rafin itəm in tatol. Kən in otəpanəgətun min natinmat min kəm in itəm iahgin min kotaprəkis-in in min u, məmə otol itəmat narmitəmat tatiwig pik ron.

²¹ “Məto-inu Tata Uhgın tatol netəm kəmotimis ilat koatəmegəh min, kən e nolən kitəh əm, Nətin titun nos-ipənən nəmegəhən kəm netəmim itəm nikin tagien məmə otos-ipən kəm ilat. § ²² Məto-inu sanəmə Tata Uhgın itəm in otakil netəmim, məto in təmələhəu-pən rafin nakilən e nelmi Nətin,* † ²³ məmə netəmim ilat rafin okotisiai-in Nətin, tahmen əm məmə inun koatisiai-in mihin Tata Uhgın. Etəmim itəm təsisiai-inən Nətin, okol təsisiai-inən Tata Uhgın u itəm təməhl-ipa Nətin.‡

²⁴ “Nipahrienən agın u iatən kəm itəmat məmə, etəmim itəm tatəto rəhak nəghatən, kən mətahatətə e Uhgın itəm təməhl-ipa io iakuwa, in tinatos nəmegəhən itulin. In okol təsətulən e niganəmtək məmə oekən-iarəp nalpinən rəhan. In tinagin rəkis e nimisən, kən minuwa o nəmegəhən. § ²⁵ Nipahrienən agın u iatən kəm itəmat, məmə o nian kit itəm tatuwa, kən tinuwa rəkis, netəm min u kəmotimis, ilat okotəto nəwia Nəti Uhgın, kən netəm min u ilat kotətəlig-in, ilat okotos nəmegəhən. ²⁶ Tata Uhgın in Nəukəti Nəmegəhən, kən e nolən kitəh əm, in təmol mə Nətin in min Nəukəti Nəmegəhən,* ²⁷ kən in təmələhəu-pən nəsanənən ne nepətən e nelmi Nətin məmə in otakil nolən min rəha netəmim, məto-inu in Nəti Etəmim.

²⁸ “Təsəwirən məmə narmitəmat otiwig pik o nat u, məto-inu nian əh-ikin tatuwa itəm netəm kəmotimis okotəto nəwia Nətin, ²⁹ kən ilat okotətul e rəhalat min suwit, ilat min u aupən kəmoatol nolən wir min okotəkəike motətul min motos min nəmegəhən, məto itəm min aupən ilat kəmoatol nolən rat min, ilat okotəkəike motətul min e nimisən kən motətul e niganəmti Tata Uhgın məmə Nətin otən-iarəp rəhalat nalpinən.†

³⁰ “Io ekəruru nolən nat kit e rəhak atip əm nəsanənən. Io iakatakil nolən min rəha netəmim min, məto iatol ətuatip əm məmə rəhak Tata tatən mihin ne məmə oekol. Kən nian iakakil nolən rəha netəmim, ekıtun mə ekol tətətip, məto-inun oesalkutən məmə ekol əm e rəhak nəsanənən. Məto io, ekəike malkut məmə iakol tahmen e nətəligən rəha Uhgın itəm təməhl-ipa io ekuwa.”‡

Nətul-arəpən o naruasənən Iesu

³¹ Okəmə io pisin əm iakəghat-in io, kən rəhak nəghatən okol təsətulən. § ³² Məto suah kit min əh-ikin in tatətul-arəp kən matol nəfigəmən ron io, kən io ekıtun məmə nəghatən min u rəhan itəm tatən lak in nipahrienən.*

³³ “Aupən, itəmat nəmətəhl-ipən rəhatəmat min netəmim məmə okotuwin motətəlig-in nəghatən rəha Jon, kən in təmətətul-arəp o nipahrienən.† ³⁴ İatəghat nulan, məto esəgileən e nəghatən rəha etəmim əm kit məmə titun nolən nəfigəmən ron io. Kəpə. Təsələn nulan.‡ İatəghat-in nəghatən rəha Jon nulan məto-inu ekolkeike məmə Uhgın otosmegəh itəmat. ³⁵ Jon u, tahmen e lait kit. Tatuəp məhag-əhag wir, kən nikitəmat təmagien ron o nian təkuəkir əm.

³⁶ “Məto rəhak wək min, ilat min koatol nəfigəmən ron io. Kən ilat kotəsənən motaprəkis-in nəghatən min un Jon təmətən. Wək min un, rəhak Tata təmos-ipa kəm io mə oekol nammun elat. Kən wək min u rəhak, ilat koatən-iarəp io, kən ilat moatol əp io məmə rəhak Tata in təməhl-ipa io. § ³⁷ Kən Tata Uhgın itəm təməhl-ipa io, inun itəm tinətətul-arəp ron io. In tatən-iarəp io pap, məto itəmat nəsotətəən nəwian, kən itəmat nəsotəplanən niganəmtin. ³⁸ Kən nəghatən rəhan təsatig wirən e nikitəmat, məto-inun itəmat nəsotəhatətəən lak, io u, itəm in təməhl-ipa io iakuwa.

³⁹ “İtəmat noatafin pik nəghatən min e Naoa Rəha Uhgın, kən mətahatətə e nəghatən min əh məmə itəmat onəkotos nəmegəhən itəm nammun tikə. Məto otəplan-tu. Nəghatən min əh e Naoa Rəha Uhgın, ilat koatəghat-in io, moatən-iarəp io. ⁴⁰ Məto itəmat nakotapəs nuwamən ron io məmə nakotos nəmegəhən ron io.

⁴¹ Esolən nat agın-əh e nənwıwıwıw rəha netəmim. Kəpə. ⁴² Məto itəmat u inun, io ekıtun wir itəmat, kən io ekıtun wir məmə nolkeikeən rəha Uhgın tikə e nikitəmat. ⁴³ Io emuwa e nərgi

§ 5:21: Rom 4:17; Jon 11:25 * 5:22: Kitat kotəplan ves 21-22 kən mitun məmə Iesu in otakil kitat rafin, kən in otos-ipən nəmegəhən kəm netəm min u itəm nikin tagien məmə otos-ipən kəm ilat. Məto Jon 3:17 tatəgətun məmə Iesu təmasuwamən e nətueintən o nən-iarəpən nalpinən rəhatat, məto təmuwa o nos-ipənən nəmegəhən kəm itat. † 5:22:

Jon 5:26-27; 9:39; Wək 10:42 ‡ 5:23: Luk 10:16; 1 Jon 2:23 § 5:24: Jon 3:18 * 5:26: Jen 2:7; Job 10:12; 33:4; Sam 36:9; 42:8; 66:9; Jon 1:1-4 † 5:29: Netəmim itəm kotəhatətə e Iesu, koatos nəmegəhən lilin. Netəmim itəm kəsotəhatətəən lan, ilat okotos nalpinən lilin (Jon 3:36; 5:24; Mak 16:16; Efes 2:8-10). Natimnat min itəm netəmim koatol, okotol əp okəm-naka ilat kotəhatətə pahrien e Iesu o kəpə (Mat 7:17-20; Kal 5:6; Jem 2:17,26). Uhgın tatos-ipən nəhatətəən kəm netəmim əpnəpin əm, kən matig masitu min elat məmə okoatol natimnat wir min. ‡ 5:30: Jon 8:16 § 5:31: Dut 17:6; 19:15 * 5:32: Jon 8:17-18 † 5:33: Jon 1:19-28 ‡ 5:34: 1 Jon 5:9 § 5:36: Jon 10:25; 14:11

Tata rəhak, məto itəmat nəsotosən io e nikitəmat, nikitəmat təsəgienən ron io; məto okəmə etəmin kit tatüwa e nərgin atip əm, kən nikitəmat tos, kən motəgien ron. ⁴⁴ Nian rafin itəmat nakotolkeike məmə nakotos nənwiwiən rəhatəmat min, məto nəsotalkut agin-əhən məmə onəkotol nat kit itəm Uhgın u, in pisin əm in Uhgın, otənwiwi itəmat ron. ?Onəkotahatə aħro nulan lak e nolən əh?

⁴⁵ “Təsəwirən məmə nikitəmat otəht məmə, io oekən-iarəp nolən rat min rəhatəmat e niganəmti Tata Uhgın. Kəpə. Məto Moses ilə, nian rafin itəmat noatuag-pən ron,* in otən-iarəp nolən rat min rəhatəmat. ⁴⁶ Məto-inu okəmə itəmat nəmotahatətə pahrien e nəghatən min rəha Moses, kən itəmat onəkotahatətə min e rəhak nəghatən min. Məto-inun, nəghatən min itəm in təməte rəkis, ilat koatəghat-in io. ⁴⁷ Məto itəmat nəsotahatətəən e nəghatən min itəm in təməte, tol nəhlan, suatip tikə agin məmə onəkotahatətə lak.

6

Iesu təmagwən netəmim tepət
(Mat 14:13-21; Mak 6:30-44;

Luk 9:10-17)

¹ Uarisig e natimnat min u, Iesu təmuwin əpəh entənipən e nəhau asol nərgin un, Lek Kalili. Kən nərgin kit min un, Lek Taepirias. ² Kən nimanin netəmim kəmoatuarisig-in, məto-inun koatəplan nəmtətin min rəhan, itəm tatol netəmim koatimis koatəto təwir. ³ Kən Iesu təmuwin əpəh ilis e nitot kit, kən matəpələh ikin əh ilat rəhan min netəmim. ⁴ E nian əh, lafet kit rəha netəm Isrel u, kətaun-in məmə lafet rəha Nuhagego-inan tinatuwa iuəhkir.

⁵ Kən nian Iesu təsipən əpəh isəu, kən məplan nimanin netəmim tepət ilat koatuwa, kən in tətəpəh o Filip məmə, “?Okotəhrol motos piret tepət tahmen-in netəm min u məmə ilat okotun?” ⁶ In təməən asgəwin əm məmə otəplan nahatətəən rəha Filip, məto in tinitun rəkis nat naka itəm in otəpanol.

⁷ Kən Filip tən-ipən kəm in məmə, “!Ei! Okəmə okos-nəmtin piret məni lan tahmen e tuhanrit tenarius pap,* məto okol təsahmenən. Netəm min u rafin ilat okotun əm noan məsin noan məsin.”

⁸ Kən etəmim kit rəha Iesu, pian u Saimon Pita, nərgin u Antru, in təməən-ipən kəm Iesu məmə, ⁹ “Suakəku kit əh-ikin əh, in tatos piret faif kəmol e pale, ne nəm kəiu. Məto okol təsahmen-in agin-əhən netəm min əh.”†

¹⁰ Kən Iesu təmə, “Otən-ipən-tu kəm netəmim kotəpələh.” Kən ikin əh, manuwihl tepət, kən ilat kəmotəpələh. Kən nampa rəha nəman əm, in nat kit tahmen e faif-taosan.‡ ¹¹ Kən Iesu təmos piret, mən tagkiu kəm Uhgın ron, kən mos-ipən piret un kəm ilat rafin u koatəpələh, kən matig mol min nat kitəh əm e nəm. Kən ilat kəmotun tahmen-in nərpilat.

¹² Kən nian kinotəgwən rəkis, nərpilat tasis, kən Iesu təməən-ipən kəm rəhan min netəmim məmə, “Otuwin motuwər nimismisi piret min əh koatis. Təsəwirən məmə okotəəkən.” ¹³ Kən ilat kəmotuwin motuwər nimismisi piret kən motai-pən e kətim asol min ilat tuelef kotərioah wir. Piret u, in nimismisi piret ilat faif kəmol e pale itəm netəmim kəmotun kəpəs.

¹⁴ Kən nian netəmim kəmotəplan nəmtətin əh itəm Iesu təmol, kən ilat kəmotən məmə, “Nipahrienən. !Ien pahrien u§ rəha Uhgın itəm aüpən kəmatən məmə in otuwa e nətueintən!”* ¹⁵ Kən Iesu təmitun məmə netəm min u kotəmə okotuwa motos in motuwin motəkəike kəm in məmə in otuwa mol kig rəhalat. Kən in təmagim min, mapəs ilat muwin əpəh e nitot, mətan in pisin əm.†

Iesu təmaliwək e
nətuei nəhau

(Mat 14:22-27; Mak 6:45-52)

¹⁶ Nian miṭgar təmeiuaiu, netəmim rəha Iesu min kəmotəiuaiu motuwin e lek əh. ¹⁷ Kən tinəpinəp, məto Iesu tikə, təsuwamən əh. Kən əmun, ilat kəmotuwin motər e pot kit, kən minotasuə lan motaulego min e lek un, məmə ilat okotuwin Kapaneam. ¹⁸ Kən nimətag asol kit təmətul minol nəhau tinərat-nərat. ¹⁹ Kən nian ilat kəmotəsuə motuwin, tahmen e faif o sikis kilomita, kən ilat kotəplan Iesu taliwək e nətuei nəhau‡ matuwa iuəhkir o rəhalat pot.

* 5:45: Jon 9:28; Rom 2:17 * 6:7: Roiu, tu-hanrit tenarius tahmen e tu-hanrit-taosan watu. † 6:9: 2 King 4:42-44

‡ 6:10: Nipitan ne nisualkələh ilat min e nimanin, məto kəmafın əm nəman. Nolən rəhalat tol nəhlan. !Okəmə naka, netəmim ilat rafin tuente-taosan! § 6:14: Netəm Isrel ilat kəmotəsaḡin ien kit məmə in otuwa tahmen e Moses (Jon 1:21). E nian rəha Moses, Uhgın təmos-ipən piret təmisi-pər e neai, nərgin u mana. Kən ilat kəmoatəplan əm Iesu təmol nat pispis, magwən ilat e piret. Rəhalat nətaligən təmətul-pən o nagwənan (ves 26) ne nəmki-rəkisən ilat e netəm Rom (ves 15).

* 6:14: Dut 18:15-19 † 6:15: Mat 4:8-10; Jon 18:36-37 ‡ 6:19: Job 9:8

Kən ilat kəmotəgin pik, § 20 məto in təmən-ipən kəm ilat məmə, “Əsotəgin pikən, io u inu.”* 21! Kən nikilat təmagien o nilasən in e pot, moatol əmun, roiu agin, məto pot tinuwın e nəwtain nəhau entənipən-pən ikin-un kəmotən məmə okotuwın ikin!

Netənim kəmoategəs-in Iesu

22 Kəməñ lawigin, netənim min itəm kotatig əh entənipən-pa ikin e lek asol u, ilat kəmotəplan məmə aupən, pot kitəh əm tatətul ukın-u. Kən ilat kotitun məmə Iesu təsuwınən e pot u ilat rəhan min netənim, məto-inun nian kəmotiet, ilat pişin əm moatuwin. 23 Kən pot min neen, kəmotisi-pən e taon u Taepirias, ilat kəmotuwa. İlat kəmotuwar iuəhkır əm o ikin-u itəm İerəmərə təmətul ikin məfak matən tagkiu o pıret, kən netənim kəmotun. 24 Kən tol nəhlan, nian ilat kəmotəplan məmə Iesu tınikə u ikin-u, kən rəhan min netənim kotikə, ilat min kəmotasə min e pot kit, motuwın e Kapaneam, moategəs-in.

Iesu in pıret rəha nəmegəhən

25 Nian netəm min u kəmotəplan Iesu əpəh entənipən-pən əpəh e lek u, kotətapəh ron məmə, “?İəgətun, ik nəmuwa ikin-u nəghan?”

26 Məto Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Nıpahrienən agin iatən kəm itəmat məmə, itəmat noategəs-in io, sənəmə nəmotəplan nəmtətin min u itəm emol, məto itəmat nəmotun əm pıret, nərpitəmat tasis. 27 Məto təsəwirən məmə itəmat nəhgitəmat otıkə o nosən pıret itəm otəpanəmnəmıt mikə.† İtəmat, nəhgitəmat otəkəikə mikə o nosən pıret itəm tətətig lilin u, rəha nəmegəhən itəm nammun tikə.‡ Pıret u, inu, Nəti Etənim otəpanos-ipinə kəm itəmat; məto-inu Tata Uhgın, in təməgətun məmə nıkin tagien o Nətin.”§

28 Kən ilat kəmotətapəh ron məmə, “?Nolən naka min un itəm Uhgın tolkeikə məmə itimat oekotol?”

29 Kən Iesu tən-ipən kəm ilat məmə, “İtəmat nəkotəkəikə motahatətə lak, məmə Uhgın təməhl-ıpa io.* Nat u inu Uhgın in tolkeikə.”

30 Kən ilat kəmotətapəh min ron məmə, “?Məto ik onəkol nəmtətin naka, məmə itimat ekotəplan kən ekotahatətə lam? ?Ik onəkol nat naka? 31 Nian rəhatat pipi min u aupən, ilat kəmotan ikin taruən-aruən ikin, ilat kəmotun ‘mana.’† Nəghatən kit e Naoa Rəha Uhgın tatən məmə, ‘In tatos-ipən pıret itəm tətisi-pən e Nego e Neai məmə ilat okotun.’”‡

32 Məto Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Nıpahrienən agin u iatən kəm itəmat məmə, sənəmə Moses təmos-ipən pıret u itəm tətisi-pən e Nego e Neai məmə nakotun. Rəhak Tata ilə in tatos-ipinə. Kən inun tatos-ipən pıret pahrien itəm tətisi-pən e Nego e Neai, məmə itəmat onəkotun. 33 Məto-inu pıret rəha Uhgın, inu in itəm tətisi-pən e Nego e Neai, məteuiəu-ıpa e nətueintən. § Kən pıret u tatos-ipən nəmegəhən kəm netənim e nətueintən.”*

34 Kən ilat kəmotən-ipən kəm in məmə, “Etəm-iasol, awi os-ıpa-tu pıret u kəm itimat nian rafin.”†

35 Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Io u, io‡ Pıret itəm tatos-ipən nəmegəhən. Etənim otuwa ron io, in nəumis otəsus minən. Kən etənim itəm otahatətə lak, in otəsəoaə minən. §

36 Məto io emən-ipinə rəkis kəm itəmat, məmə nat ərnapın nəkotəplan io, məto itəmat nəsotahatətən əh lak. 37 Netənim itəm rəhak Tata tatos-ıpa ilat kəm io, ilat okotuwın ron io. Kən etənim itəm otuwa ron io, okol iakəsahl-ıarəp-ən.* 38 Məto-inu io eməsisipənən e Nego e Neai meuiəu-ıpa e nətueintən məmə iakol natimnat min u io əm ekolkeikə. Məto emuwa məmə ekol natimnat min u itəm rəhak Tata təməhl-ıpa io ekuwa ron. 39 Kən in tolkeikə məmə io esəmkarəpən-inən netəm min un itəm in təməmki-pa ilat kəm io. In tolkeikə məmə e nammun nian, io oekol netəm min u ilat okotəmegəh min e nimisən.† 40 Məto-inu rəhak Tata in tolkeikə məmə netənim rafin itəm kotuəg-pən o Nətin, kən motahatətə lan, ilat okotos nəmegəhən itulin. Kən e nammun nian, io oekol netəm min u ilat okotəmegəh min e nimisən.”

41 O nat u, netənim nikilat tınətuoun mətagət, məto-inu in tatən məmə, “Io u, Pıret itəm tətisi-pən e Nego e Neai, meuiəu-ıpa e nətueintən.” 42 İlat koatən məmə, “?Təhröl? Suah u in Iesu, nəti Josep, kitat kotitun əm rəhan tata ne mama. ?Təhröl in tatən nulan məmə, ‘Io emisi-pən e Nego e Neai, matuwa e nətueintən?’”

43 Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Nikitəmat təsəgət-əgətən nulan. 44 Okəmə Tata Uhgın itəm təməhl-ıpa io ekuwa, in təsiuw-pamən etənim kit tuwa ron io, kən okol etənim un təsuwa atıpən ron io məmə io oekol in otəmegəh min e nimisən e nammun nian.‡ 45 Nəghatən

§ 6:19: Mat 14:26; Mak 6:49; Luk 24:37 * 6:20: “Io u inu” - Əplan-tu futnot e Jon 4:26. † 6:27: Aes 55:2 ‡ 6:27: Jon 6:35, 48 § 6:27: Aes 55:2 * 6:29: Jon 6:35; 1 Tes 1:3; 1 Jon 3:23 † 6:31: Nam 11:7-9 ‡ 6:31: Eks 16:4,15; Neham 9:15; Sam 78:24; Sam 105:40 § 6:33: Jon 3:13,31 * 6:33: Dut 8:3; Mat 4:4; Luk 4:4 † 6:34: Mat 6:11; Jon 4:15 ‡ 6:35: Jon 8:12; 10:7,11; 11:25; 14:6; 15:1 § 6:35: Jon 4:14; 7:37-39 * 6:37: Jon 17:2 † 6:39: Jon 17:2,12; 18:9 ‡ 6:44: Hos 11:4; Jon 6:65; 12:32

itəm ien kit təmäte aupən e Naoa rəha Uhgın, tatən nulan məmә, ‘Uhgın in otəgətun netəmim rafın.’ Etəmim itəm tatətəlig-in nəgətunən rəha Tata Uhgın, in tatuwa ron io.[§] 46 Etəmim kitiah ne tikä, itəm təməplan Tata Uhgın. In pisin әm un itəm tәмisi-pән lan, təməplan in.* 47 Nipahrienән агин u iatән-ipinә kәм itamat mәмә, etəmim itəm tətahatətә lak, in tinos nәmegähән lilin. 48 Io un, Piret rəha nәmegähән.† 49 Nat әpnapın tipitamat min aupән, ilat kәmotun piret u ‘mana’ әpәh ikin taruән-aruән ikin, mәto ilat kinotimis rәkis. 50 Mәto Piret itəm tәtisi-pән e Nego e Neai meuiәiu-pa u-roiu, in tol pisin. Piret u, tәmeuiәiu-pa mәмә etəmim itәм tatun, okul tәsimisән. 51 Io u, io Piret itәм tatәmegәh, tәмisi-pән e Nego e Neai, meuiәiu-pa e nәtueintән. Etәмim itәм otun Piret u, in otәmegәh matuwın, matuwın, namnun tikә; kән Piret u, itәм io oekos-ipән o nәmegähән rəha netәмim e nәtueintән, inun, noanuwəhgäk.”

52 Nəghatән u tәmol netәмim kinotәtul minoatərgəhәu kәм ilat min, motәмә, “?Təhrol? ? Suah u titun nos-ipamән noanuwəhgın kitat kotun?”

53 Kән Iesu tәмән-ipән kәм ilat mәмә, “Nipahrienән агин u iatән-ipinә kәм itamat mәмә, okәмә itamat nәsotunән noanuwəhgı Nәti Etәмim, kән mәsotәnimән nitән, okul nakәsotosән nәmegähән.‡ 54 Etәмim itәм tatun әm noanuwəhgäk matәnim nitak, in otos nәmegähән lilin,§ kән e namnun nian, io oekol in otәmegәh min e nimisән.* 55 Emән nәhlan, mәto-inu noanuwəhgäk in piret pahrien nigı netәмim. Kәnu nitak, in nәnimән pahrien nimı netәмim. 56 Etәмim itәм tatun noanuwəhgäk, kән matәnim nitak, in otatig lak. Kән iakәtatig lan.†‡

57 “Rəhak Tata itəm tәmahl-ipa io ekuwa, in nәukәti nәmegähән. Kән io iatos nәmegähән ron. Kән e nolән kitiah әm, etәмim itәм tatun io, inu tatos nәmegähән ron io. 58 Io u piret pahrien, itəm tәмisi-pән e Nego e Neai, meuiәiu-pa e nәtueintән. In tәsahmәнәn e piret u, itәм tipitamat min aupән kәmoatun. Nat әpnapın mәмә ilat kәmoatun piret әh, mәto ilat kinotimis rәkis. Mәto etәмim itәм tatun piret u, in otos nәmegähән lilin, itәм namnun tikә.”§ 59 Iesu tәмән-iarәp nəghatән min u, nian tәmatəgətun netәмim әpәh e nimә rəha nuәfiminән* e Kapaneam.

Netәмim min rəha Iesu kәmotapәs nahatәtәән lan

60 Netәмim tәpәt rəha Iesu kәmotatә nəghatән u rəha Iesu, kән ilat kotәмә, “!Nәman! ! Nəghatән u tikәs pik! ?Pah u titun nosән nəghatән tol nәhlan?”

61 Kән Iesu tәmitun atip mәмә netәмim min rəhan, kinotasiwın-asiwın-in nəghatән әh rəhan. Kән in tәмән-ipән kәм ilat mәмә, “?Təhrol әh? ?Nәtәligән rəhatamat tәmeuiәiu o nat u? 62 ?Mәto okәмә naka nәkotәplan Nәti Etәмim tәр matuwın min ikin әh, in tәмisi-pән ikin aupән, təhrol u-roiu?† 63 Narmin Rəha Uhgın әm titun nos-ipәнәn nәmegähән kәм etәмim.‡ Nәsanәnән rəha etәмim tәruu nolән nat u. Nəghatән min u ematән kәм itamat, ilat nəghatән min rəha Narmin Rəha Uhgın itәм tatos-ipән nәmegähән kәм netәмim. 64 Mәto itamat neen u ikin-u, itamat nәsotahatәtәән әh lak.” (Iesu tәмән nulan mәto-inu in tititun rәkis e nәtuounән mәмә netәм pah min u kәsotahatәtәән lan, kән pah un in oteghatән-in-pән in e nelmi tikimır min rəhan.)§ 65 Kән in tәмән mәмә, “O nat u inu, io enamән rәkis kәм itamat, mәмә okul etәмim kit tәsuwamән ron io okәмә Tata Uhgın tәsolән suatip ron.”*

66 Uarisig e nəghatән әh, netәмim rəhan tәpәt kәmotagım, minotapәs nәtәu-pәнән.

Pita tәмән-iarәp mәмә in tətahatətә e Iesu

67 Kән Iesu tәmәtapah o rəhan netәмim tuelef mәмә, “?Təhrol etәмә? ?Itamat min nakotән mәмә nakotagım kapәs io?”

68 Kән Saimon Pita tәмән-ipән kәм in mәмә, “?Iәrәmәrә, itimat oekotuwın o pah? Ik әm un, rəham әm nəghatән in tatos-ipән nәmegähән itәм namnun tikә.† 69 Kән itimat enotahatətә rәkis lam, kән itimat enotitun rәkis mәмә ik Etәм Asim rəha Uhgın.”‡

§ 6:45: Aes 54:13; Jer 31:34 * 6:46: Jon 1:18; 5:37; 7:29 † 6:48: Piret әpnapın әm tasitu e nipәtitat mәмә kitat okotәmegәh kән motatig, mәto Iesu, in Piret rəha nәmegähән, kән in nәukәti nәmegähән lilin, itәм tatәtuouun u-roiu.

‡ 6:53: Iesu tәtuәh nimәә nəghatән әh mәмә katun noanuwəhgın, katәnim nitән, nipәtin un, mәмә netәмim okotәkәikә motahatətә e rəhan nimisән kән motos nәmegähән lilin. (Jon 6:27,29,35,47-48,60). Nat naka in tәмән tol kitat nikitat tuәh nipәti Nagwәnән Rəha Nәmtatin Rəha Iesu; Mat 26:26,28. § 6:54: Ves 54 in suatip kit min rəha nәnән ves 40. Nipәtilau kuahmән ahmән elau min. In tәtuatip әm mәмә nunән noanuwəhgı Iesu ne nәnimән nitән in nuahән nimәә nəghatән o nahatәtәән rəhatat.

* 6:54: Sam 63:5 † 6:56: Nian kitat koatән mәмә koatatig e Iesu, o koatәper-ipән e Iesu, nipәtin u mәмә kitat koatatig e Iesu mәsotietән, moatisi-pән lan, moatәtul-pән ron, koatos rafın nәsanәnән rəhatat ron, koatagile lan, koatipin kitat min. ‡ 6:56: Jon 15:4-7; 1 Jon 3:24; 4:15 § 6:58: Jon 6:41,51 * 6:59: nimә rəha nuәfiminән: Әplan e tiksonari. † 6:62: Jon 3:31; 17:5 ‡ 6:63: Jon 6:68; 2 Korin 3:6 § 6:64: Jon 2:25 * 6:65: Jon 3:27; 6:44; 14:6 † 6:68: Jon 6:63 ‡ 6:69: Mak 1:24; 8:27-30; Luk 4:34

⁷⁰ Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Itæmat u, netæm tuelef ræhak. Io u, emitæpun itæmat, mæto itæmat kitiaħ u ikin, in iærmis.”[§] ⁷¹ In tatæn Jutas, næti Saimon Iskariot, mæto-inu in min in etæm tuelef kit ræha Iesu, mæto uarisig ikin, in otæpanegæhan-in-pæn in e nelmi ræhan tikimír min.*

7

Iesu tæmæghat ilat pian min

¹ Uarisig e natimnat min u, Iesu tæsolkeikeæn mæmæ otuwin latuænu min e Jutia mæmæ otol ræhan wæk æh-ikin æh, mæto-inun, netæm-iasol ræha netæm Jutia kæmoatæte noa anion kit ron. Kæn titælig muwin latuænu min e nitæn Kalili. ² Mæto nian tinuækir e nian ræha nolæn lafet kit ræha netæm Isrel, nærgin un, lafet ræha Nolæn Makeen.* ³ Kæn pia Iesu min kæmotæn-ipæn kæm in mæmæ, “Tæwir mæmæ nakiet muwin æpah Jutia, mæ pæs netæmim min ræham æh-ikin æh, ilat kotæplan nat pispis min ræham itæm natol. ⁴ Mæto-inu etæmim itæm tolkeike mæmæ netæmim okotitun in, okol tæshluaig-inæn ræhan wæk min. Okæmæ natol natimnat min u, uwin mol æp ik, kæn tæwir agin mæmæ onækol pæs netæmim min e nætueintæn kotæplan.” ⁵ Pian agin-æh min pap, ilat min kæsotahatææn lan, kæn mol koatæn næhlan.†

⁶ Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Nian ætuatip ræhak tæsuwamæn æh,‡ mæto itæmat, nian min rafin æm tætuatip otæmat. ⁷ Netæmim ræha nætueintæn u, ilat okol kæsetetæhauæn itæmat, mæto io, ilat kotetæhau io,§ mæto-inun io iatæn-iaræp mæmæ ræhalat nolæn tæætatuatipæn.* ⁸ Itæmat onækotuwîn e lafet, mæto io okol esuwîn paupænæn e lafet æh mæto-inun, nian ætuatip ræhak tæsuwamæn æh.”† ⁹ In tæmatæn næghatæn u, kæn mætætig æpah Kalili.

Iesu tæmuwin min e lafet ræha Nolæn Makeen

¹⁰ Kæn pia Iesu min kæmotaupæn motuwîn e lafet æh, uarisig un, Iesu tæmuwin min. Mæto nian tæmuwin, in tæmætæn anion æm o netæmim mæmæ okæsothmæn. ¹¹ Kæn e lafet æh, netæm-iasol ræha netæm Jerusalem, koategas-in in moatætaræh-in æpnapin æm o netæmim mæmæ, “? Suah æpah in hiæ?”

¹² Kæn ikin æh, nimanin netæmim kæmotasiwin-asiwin in. Ilat neen kotæmæ, “In etæm wir kit,” mæto neen kotæmæ, “Kæpæ, in tæteiua-in æm netæmim æpah.” ¹³ Mæto ilat koatægîn ræhalat netæm-iasol min,‡ kæn kit tæmæsæn-iaræpæn Iesu æpah e niki netæmim mæmæ netæmim okotato.

¹⁴ Lafet æh, kæmol o wik apisæpia kit, kæn ilugin e lafet u, Iesu in tæmuwin æpah e Nimæ Ræha Uhgîn, matægætun netæmim. ¹⁵ Kæn netæm-iasol ræha netæm Isrel, narmilat tæmiwig pik, kæn kotæmæ, “?Suah u tæmahrol mitun natimnat min u e Naoa Ræha Uhgîn? Ræhatat kit etæm-iasol tæægætunæn lan, ne.” ¹⁶ Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Næghatæn min u itæm iatægætun netæmim lan, sænæmæ ræhak æm. Ilat kotisi-pæn e Tata Uhgîn itæm tæmahl-ipa io ekuwa.

¹⁷ “Kæn okæmæ suah kit ræhan nætæligæn tæskasik mæmæ otol natimnat min itæm Uhgîn tolkeike, kæn in otitun mæmæ næghatæn min u ræhak, ilat koatæsi-pæn o Uhgîn, sænæmæ ræhak atip æm. ¹⁸ Etæmim itæm tætgæt-in atip æm ræhan nepætæn, in tætalkut atip æm ron, mæmæ otuww rækis netæmim, kæn kotas-ipær nærgin ron.§ Mæto etæmim itæm tolkeike mæmæ netæmim okotilæs-ipær nærgi etæm tæmahl-ipæn in tuwa, in etæmim ræha nænæn nipahrienæn, in sænæmæ etæm tæteiua. ¹⁹ Moses tæmos-ipinæ Lou kæm itæmat, mæto itæmat kitiaħ ne tæsol-wiræn Lou æh ne. ?Itæmat nakotæmæ onækotohamnu io o naka?”*

²⁰ Kæn nimanin netæmim kotæmæ, “!Næman! !Narmin rat kit un tætatig lam! ?Pah tæmæ otoh ik ne?”

²¹ Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Io emol wæk kitiaħ æm,† kæn itæmat rafin, narmitæmat tatiwig ron. ²² Mæto itæmat min nækotol wæk e Sapat, noatæhg-ipæn nisualkælæh e nian æh, moatætæu-pæn Lou ræha Moses.‡ (Nipahrienæn, sænæmæ Moses ætuatip in tæmætuoun nolæn æh, mæto tipitæmat min ilat kæmotætuoun.)§ ²³ Mæto nian rafin, itæmat noatæhg-ipæn nisualkælæh e nian ræha Sapat moatol mæmæ onasotætgæhæn Lou ræha Moses.* ?Kæn tæhrol

§ 6:70: Jon 13:2,27 * 6:71: Jon 17:12 * 7:2: lafet ræha Nolæn Makeen: Öplan e tiksonari. † 7:5: Sam 69:8; Mak 3:21 ‡ 7:6: Mat 26:18; Jon 2:4; 7:30 § 7:7: Jon 15:18-21 * 7:7: Jon 3:19-20 † 7:8: Jon 7:6 ‡ 7:13: Jon 9:22; 12:42-43; 19:38; 20:19 § 7:18: Jon 5:41; 8:50,54 * 7:19: Netæm-iasol min ræha netæm Isrel, kæmoategas-in suatip o nohamnuæn Iesu e Jon 5:18 ne 7:25. E Lou ræha Moses, Uhgîn tatæn-iaħau nohamnuæn itæm (Eks 20:13). † 7:21: Jon 7:23; Jon 5:2-9 ‡ 7:22: Lev 12:3 § 7:22: Jen 17:9-14; 21:4 * 7:23: Netæm Isrel, nætæligæn ræhalat tol næhlan. Okæmæ lou kæiu, kæn kioal pisin elau min, okæmæ natol kit matætæhl kit, kæn onakækæike mitun mæmæ lou naka un in iaħgin. Nat æpnapin mæmæ kæsegæhan-inæn nolæn wæk e nian ræha Sapat, mæto netæm Isrel ilat kinotæn rækis mæmæ næhg-ipænæn itæm, in iaħgin e lou ræha Sapat. Tol næhlan, okæmæ okæhg-ipæn suakaku kit e nian ræha Sapat, kæn okækæike kæhg-ipæn e nian æh, kæn sænæmæ nolæn rat. Iesu tætan mæmæ onasækitunæn itæm, in min un in nætæu-pænæn lou kit itæm in iaħgin min e lou ræha Sapat.

nemaha tatol itamat mato-inu io emol-wir agin nipati etamim e nian raha Sapat?[†] 24 Otapas nakilan nolän rahak u itam namotöplan em e niganämtitamat, mato itamat onakotakäike motakil rahak nolän e neteligän itam tetuatip.”[‡]

Netamim kamoaataghat-in

Kristo

25 Kän e nian ah, netam Jerusalem neen kotama, “? Tährol ah? ? Suah u inu, netamiasol kotama okotohamnu?[§] 26 Mäto otöplan-tu. In tinatögätun-aröp em netamim apäh e niganämti netamim mäto suah kit täsahaian in ron. ? Tährol okäm-naka netamiasol min kinotitun räkis mämä in Kristo itam Uhgün tämän mämä otahl-ipa? 27 Mäto kitat kotitun ikin suah u tämisi-pän ikin. Mäto nian Kristo in otuwa, okol suah kit täsitunän ikin in tatisi-pän ikin.”^{*}

28 Kän e nian ah, Iesu in tatögätun netamim e Nimä Raha Uhgün. Kän in tamagät afämäh matan-iaröp mämä, “Nikitamat täht mämä näkotitun io, kän motitun min ikin emisi-pän ikin, mäto itamat näkotöruru. Io, emäsuwamän e neteligän em rahak. Uhgün tamahl-ipa io ekuwa. Kän Uhgün, in nipahrienän. Itamat näkotöruru in, 29 mäto io ekitun,[†] mäto-inu io emisi-pän lan. Kän in tamahl-ipa io ekuwa.”

30 O nat u, ilat kəmotolkeike mämä mopael min okotaskälüm Iesu, mäto kit tämäsea-pänän mek, mäto-inun täsolän ah nian rahan.[‡] 31 Mäto e nimanin netamim ikin ah, ilat tepöt kəmotahatətə lan, kän motämä, “Okämä Kristo tuwa, kän in okol täsolän nämtätin tepöt tapräkis-in itam suah u Iesu tatol.”[§]

Mopael min raha Nimä Raha Uhgün kamotuwa mämä okotaskälüm Iesu

32 Kän nian Farisi min kəmotətə nimanin netamim kotasiwin-asiwin e Iesu nulan, ilat ne pris asol min kəmotahl-ipän mopael min itam kotätul o Nimä Raha Uhgün mämä okotaskälüm Iesu.^{*} 33 Kän Iesu tämän-ipän kəm ilat mämä, “Io ekətätig nian təküäkär em kitat min itamat, kän uarisig, ekätälüg-pän min o etäm tamahl-ipa io. 34 E nian u, itamat onəpanotegäs-in io, mäto okol näsotehmän io; mäto-inu ikin ah, itäm oekuwin ikin, okol itamat näsotuwamän ikin.”

35 Kän netamiasol min raha netäm Isrel kinotəpəh-ətapəh olat min mämä, “?In otuwin hiä ah mämä kitat okəsotəplanän in? ? Otuwin o noanol min neen raha netäm Isrel itäm kotatig e näptän pisin pisin min ilat netäm Kris, mämä otögätun netäm Kris? 36 In tatän mämä e nian ah, kitat okotegäs-in in, mäto kəsotehmän in, mäto-inun ikin ah in tatuwin ikin, okol kitat kəsotuwänän ikin. ?Nəghatän u, nipätin tatän naka?”

Nəhau itäm tatos-ipa nämegəhän pahrien

37 Namnun nian raha lafet ah, in ia hgün tapräkis-in nian min neen raha lafet. Kän e nian ah, Iesu tamätul apäh e niganämti netamim magät afämäh mämä, “!Etämim itäm tatoaoa, päs in otuwa ron io, manim![†] 38 Etämim itäm tətahatətə lak, in tahmen e nəghatän raha Naoa Raha Uhgün u tatän nulan mämä, ‘Nəhau itäm tatos-ipän nämegəhän pahrien, in otisi-pän e nikin, tahmen e nämti nəhau itäm titapual-apuäl matär mətaiu e nikin.’”[§] 39 Iesu tämän nəghatän u, matəghat-in Narmin Raha Uhgün u uarisig in otəpanos-ipän kəm netäm min u itäm kotahatətə lan.^{*} Mäto e nian ah, Narmin Raha Uhgün, täsuwamän ah e netamim, mäto-inu kəsilas-ipərän ah Iesu.[†] [‡]

Netamim kamotoor ilat min o Iesu

40 Nian netamim ah-ikin kəmotətə nəghatän u, kän neen kotämä, “Suah u, in ien raha Uhgün u, aupän kamatəghat-in.”

41 Mäto neen min ilat kotämä, “Suah u, in Kristo itäm Uhgün tämän mämä otahl-ipa.”

[†] 7:23: Jon 5:2-9; Mak 3:5; Luk 13:12-14; Luk 14:4-6 [‡] 7:24: Aes 11:1-3; Jon 8:15 [§] 7:25: Jon 7:1 ^{*} 7:27: Netamim kotitun mämä Iesu tinepat apäh e Nasaret, kän in rahan u mama ne tata u Josep ne Meri (Mat 2:23; Jon 1:45; 6:42; 18:5). Netäm Isrel neen ilat kotitun mämä Kristo in otisi-pän apäh taon Petlehem (Maeka 5:2; Mat 2:4-6), mäto neen, nikilat täht mämä in otuwa em, netämim ilat okotöruru ikin in tämisi-pän ikin. [†] 7:29: Mat 11:27 [‡] 7:30: Mat 26:18 [§] 7:31: Jon 2:23; 4:48 ^{*} 7:32: Jon 7:45-48 [†] 7:37: “Noaoaan” in nimaa nəghatän itäm tatəpsen-pän mämä kitat kotakäike motos Uhgün tahmen e etämim itäm tatoaoa täike manim nəhau. “!Otuwa ron io, manim!” in nimaa nəghatän itäm tatän mämä, “Ahatətə lak.” [‡] 7:37: Aes 55:1; Jon 4:13-14; 6:35; Nol Əpän 22:17 [§] 7:38: Jer 2:13; Aes 44:3; 55:1; 58:11; Sek 14:8-9; Jon 4:10-14; 6:35; Nol Əpän 7:17 ^{*} 7:39: Jon 1:33; Wək 2:17,33 [†] 7:39: E naoa raha Jon, nipätin raha nilas-ipərän raha Iesu, in nat käiu. Kit u mämä, kəmilas-ipär Iesu e nig kaluau. Kän nat kit min, katilas-ipär Iesu mäto-inu tämimis, mämegəh min e nimisän, muwin matig ilau Tata Uhgün apäh e nego e neai. Kän ikin ah tamos nepätän ahag-ahag atuatiip rahan. [‡] 7:39: Jon 12:23; 13:31,32

Mæto in pisin min neen kotæn mæmæ, “?Nikitæmat tæht mæmæ Kristo itæm Uhgîn tæmæn mæmæ otahl-ipa titun nisi-pænæn e netæm Kalili?§ 42 Naoa Ræha Uhgîn tatæn mæmæ Kristo itæm Uhgîn tæmæn mæmæ otahl-ipa otakæike masipæn e noanol ræha Tefit, e taon u Petlehem, imæ Tefit aupæn.”* 43 Tol næhlan, kæn nimanin netæmim min u, kæmotoor ilat min o Iesu. 44 Kæn neen kotæmæ okotaskælim in, mæto etæmim kit tæmæsea-pænæn mek.

Netæm-iasol min ræha netæm Isrel kæmasotahatætæn e Iesu

45 Kæn mopael min kæmotitælig motuwîn o pris asol min ne Farisi min, kæn netæm-iasol min æh kæmotætæpæh olat mæmæ, “?Tæhrol næsotilæsæn Iesu motuwa?”

46 Kæn mopael min un kotæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “! E næsotilæsæn mæto-inun suah kit tæsæghatæn tahmen e suah æh!”

47 Kæn Farisi min kæmotæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “?Tæhro? ?In tineiuæ-in min itæmat? 48 ? Næmotæplan rækis ræhatat kit etæm-iasol o Farisi kit tæmatahatætæ lan? 49 Mæto netæm ænnapin min, ilat kotæruu agin Lou ræha Moses, tol næhlan, Uhgîn otærækin ilat.”

50 Kæn Nikotimas u in Farisi kit, in æh-ikin ilat min. Suah u inu aupæn tæmuwîn matæghat kæm Iesu.† Kæn in tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, 51 “?Tæhrol? ?Tætætup e Lou ræhatat mæmæ kitat okotæn-iaræp nalpinæn ræha etæmim itæm kitat kæsotaupænæn motitun wir, kænu, mæstehm ætuatipæn nat naka itæm in tatol?”

52 Kæn ilat kæmotæn-ipæn kæm in mæmæ, “?Tæhrol? ?Ik min un ik etæm Kalili? Uwîn-tu mafin min Naoa Ræha Uhgîn. Ik onækæplan mæmæ ien kit okol tæsisi-pænæn Kalili.”

[E kopi oas min neen ræha Niutesteman itæm kæmæte e næghatæn Kris aupæn, næghatæn u Jon 7:53–8:11 tikæ.]

53 Kæn netæmim kinotitælig-pæn min motuwîn latuænu min.

8

1 Mæto Iesu tæmuwîn æpæh e nitot u, nærgin un, Nitot Ræha Nig U Olif.

Pætæn itæm tæmapil ilau iærman pisin u sænæmæ ræhan iærman

2 Kæmæn lawigin, laulaugin agin-æh, kæn Iesu tæmitælig-pæn min e Nimæ Ræha Uhgîn. Kæn netæmim tepæt kæmotuwa, motuæfimin ilat min ron, kæn Iesu tæmæpælæh minætuouun matægætun ilat. 3 Kæn nægætun min ræha Lou ne Farisi min kæmotilæs pætæn kit motuwa ron. Kæn motol in tætul aupæn e niganæmtilat. Pætæn un, netæmim kæmotæplan mæmæ in tætapil ilau iærman kit sænæmæ ræhan ætuatip iærman. 4 Kæn ilat kæmotæn-ipæn kæm Iesu mæmæ, “Iægætun, pætæn u netæmim kæmotæhtimis in mæmæ in tætapil ilau iærman kit u, mæto sænæmæ ræhan iærman ætuatip. 5 E Lou ræhatat, Moses tæmælæhæu næghatæn kit tatæn mæmæ, pætæn tol nulan, kitat kotækæike motaht e kæpiel apin motahtimnu.* ?Mæto ik, ræham nætæligæn tæhrol?” 6 Ilat kæmotætæpæh næhlan, mæmæ okotol noa eko-eko, pæs ilat motæplan-pæn nolæn rat neen lan, kæn ilat kitotun nakilæn nolæn ræhan ron. Mæto Iesu tæpnæpin æm, moeg-og matæte nat e nisip e noanelmin.

7 Ilat kæmoatætæpæh-in næghatæn u kæm in, moatuwîn moatuwîn, kæn in tætul, kæn mæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Okæmæ itæmat kit u ikin-u, in tæsolæn nolæn rat nian kit ne, pæs in otaupæn maht pætæn u.”† 8 Kæn in tæmoeg-og min, matæte nat e nisip e noanelmin. 9 Kæn nian ilat kæmotæto næghatæn ræhan, kinotan kitiah kitiah, moatagim. Naguihl-aguihl min kotaupæn moatiet kitiah kitiah, motapæs æm Iesu ne pætæn un.

10 Kæn Iesu tæmæg-ætuatip min mæn-ipæn kæm pætæn un mæmæ, “? Pætæn, netæm min u kæmotæhruwîn? ?Kit tæsuwamæn mæmæ otæn-iaræp ræham nalpinæn?”

11 Kæn pætæn un tæmæn-ipæn kæm in mæmæ, “Etæm-iasol, ilat kotikæ.”

Kæn Iesu tæn-ipæn mæmæ, “Io min, okol esæn-iaræpæn ræham nalpinæn. Mæto atuwîn, mol namnun e nolæn rat min.”‡

Iesu in næhag-æhagæn ræha netæmim e nætueintæn

12 Kæn Iesu tæmatæghat min kæm ilat, matæn mæmæ, “Io u, io Næhag-æhagæn ræha netæmim u e nætueintæn.§ Etæmim itæm tatætæu-pa io, okol in tæsaliwækæn e napinæpæn nian kit ne, mæto in otos næhag-æhagæn e næmegæhæn ræhan.”*

13 Kæn Farisi min kæmotæn-ipæn kæm in motæmæ, “!Ik nækatæn-iaræp ik nulan, mæto suah kit tæsolæn ræham næfigæmæn, kæn tol næhlan, ræham næghatæn okol tæsætulan!†”

§ 7:41: Jon 1:46 * 7:42: 2 Saml 7:16; Sam 89:3-4; Maeka 5:2; Jer 23:5; Mat 2:1,22-23; Luk 2:4-7 † 7:50: Jon 3:1

* 8:5: E Lou ræha Moses pætæn ne iærman ilau kæræn okakæike kahtimnu ilau (Lev 20:10;

Dut 22:22-24). † 8:7: Dut 17:7; Rom 2:1,22 ‡ 8:11: Jon 3:17; 5:14 § 8:12: Esik 1:26-28; Jon 1:4-5; Hip 1:3

* 8:12: Sam 27:1; 44:3; 119:105; Prov 6:23; Aes 49:6; 60:19-20; Mat 5:14; Nol æpæn 21:23-24 † 8:13: Jon 5:31

¹⁴ Kən Iesu tən-ipən məmә, “Əwəh, nıpahrienən məmә io atıp әm iatən-iarəp io. Məto rəhak nəghatən in tatatul əh, məto-inun, io ekıtun ikın iatısı-pən ikın, kən mıtun mın ikın iatuwin mın ikın,[‡] məto itəmat nəkotəruru ikın iatuwin ikın, kən motəruru ikın iatısı-pən ikın. ¹⁵ Itamat u, nakotakıl nolan rəha etəmim e nətəlign rəha etəmim әm. Məto io esakılın nolan rəha etəmim nəhlan. ¹⁶ Məto okəmә io, iakakıl nolan rəha netəmim, oekol e nolan itəm tətuatıp, məto-inu sənәmә ekakıl e nətəlign әm rəhak, məto itımlau Tata Uhgın itəm təmahl-ıpa io, rəhatımlau nakılın in kitıah әm. ¹⁷ E Lou rəhatəmat, kəmәte məmә, okəmә etəmim kəiu, kətıoal nəfıgəmən o nəghatən kit, kən nəghatən u, in otatətul. [§] ¹⁸ Kən roiu əh, io iatən-iarəp io, məto rəhak Tata itəm in təmahl-ıpa io iakuwa, in mın tatol nəfıgəmən ron io.”*

¹⁹ Kən tol nəhlan, ilat kinotətapəh ron məmә, “?Məto rəham Tata in hıə?”

Kən in təma, “Itamat nəkotəruru io, kən itamat nəkotəruru mın rəhak Tata. Okəmә itəmat nəkotıtun io un, kən nəkotıtun mın rəhak Tata.”†

²⁰ Iesu təmən nəghatən u, nıan in təmәgətun netəmim əpəh e ikın kit itəm katələhəu-pən mənı ikın e Nımә Rəha Uhgın. Məto suah kit təmәsuwınən maskəlım in, məto-inun təsolan əh nıan rəhan.

Iesu təmisi-pən ilis

²¹ Kən Iesu təmatən-ipən mın kəm ilat məmә, “Io ekagım tənın itəmat, kən itəmat onakotegəs-in io. Məto itəmat onəkotımıs, kən təfagə rat u rəhatəmat[‡] otatig əh etəmat. İkın əh iakatuwin ikın, okol itəmat nəsotuwmən ikın.”

²² Kən netəm İsrıl, ilat kotəmә, “?Nəghatən əh Iesu tatən məmә, ikın əh in tatuwin ikın, okol kitat kəsotuwinən ikın, nıpətın tatən naka? ?Okəm-naka in otohamnu atıp in, o?”

²³ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmә, “İmatəmat u ikın-u, məto io, io imak əh ilis ikın əh, kən emısı-pən ikın, meıuauı-pa. İtəmat netəmim rəha nətueıntən u. Məto io, sənәmә etəm rəha nətueıntən u. [§] ²⁴ Tol nəhlan, iatən-ıpinә kəm itəmat məmә, itəmat onəpanotımıs e nolan rat mın rəhatəmat, məto-inu okəmә itəmat nəsotahatətən lak məmә Io u inu,* kən itəmat onəkotımıs, kən nolan rat mın rəhatəmat okotatig agın-əh etəmat.”†

²⁵ Kən ilat kəmotətapəh ron motəmә, “!Eı! ?Ik pah un?”

Kən in təmən-ipən kəm ilat məmә, “Io ekahmən әm məmә inun ematən kəm itəmat əupən, mətoarus-pa u-roiu. ²⁶ Natımmat tətət itəm ekıtun nənən etəmat, kən mıtun nakılın nolan mın rəhatəmat ron, məto etəmim itəm təmahl-ıpa io, rəhan nəghatən in nıpahrienən әm. Io iatən-iarəp әm natımmat mın itəm eməto ron, məmә netəmim rəha nətueıntən ilat okotəto.”

²⁷ Məto ilat kəsotıtunən məmә Iesu in tatəghat-in Tata Uhgın. ²⁸ Tol nəhlan, in tən-ipən kəm ilat məmә, “Nıan nəmotıles-ıpar rəkıs Netı Etəmim un,[‡] nəpanotıtun məmә Io u inu. [§] Kən onəpanotıtun mın məmә esol atıpən nat kit e rəhak әm nətəlign. İatən әm natımmat itəm Tata Uhgın təmәgətun io lan.* ²⁹ Etəm təmahl-ıpa io ekuwa, in tətatig itımlau mın. In təsəpəsən io ekan pısın,† məto-inu, nıan rafın, iatol natımmat mın itəm nıkın tagien ron.”‡

³⁰ Nıan Iesu təmatən nəghatən mın əh, netəmim tətət kəmotən nıpahrienən lan.

Noanol rəha Epraham

³¹ Kən Iesu təmən-ipən kəm netəm İsrıl mın itəm kəmotən nıpahrienən lan məmә, “Okəmә nakotaskəlım əskasık nəghatən mın u rəhak, itəm iatən-ıpinә kəm itəmat, itəmat ətuatıp un, rəhak netəmim mın. [§] ³² Kən itəmat onəkotıtun nıpahrienən, kən nıpahrienən u, otıkıs itəmat məmә nakəsotuwa-mınən kol slef.”*

³³ Kən ilat kəmotən-ipən kəm in məmә, “İtımət u noanol mın rəha Epraham,† itımət u esotol agın-əhən slef[‡] mın rəha suah kit. ?Təhrol nəmən nəghatən u məmә, ‘Nıpahrienən otıkıs itəmat, nakotapıa.’?”

³⁴ Kən Iesu tən-ipən kəm ilat məmә, “Nıpahrienən agın u iatən-ıpinә kəm itəmat, netəmim itəm koatol nolan rat, kən nolan rat u, in tatərəmərə elat, kən mətaskəlım ilat matol ilat koatuwa rəhan slef mın. [§] ³⁵ Kən slef, rəhan etəm-ıasol təsəgəhan-inən məmә otatig e nımә rəhan.* Məto ıərəmərə tətəgəhan-in məmә nətın otatig e nımә rəhan nıan rafın matuwin matuwin namnun tıkә. ³⁶ ! Tol nəhlan, okəmә Nətı Uhgın tatıkıs itəmat, kən tatıkıs agın

‡ **8:14:** Jon 13:3; 16:28 § **8:17:** Dut 19:15 * **8:18:** Mak 1:10-11; Jon 1:33-34 † **8:19:** 1 Jon 2:23 ‡ **8:21:**

Nıan Iesu tatən “təfagə rat u,” okəm-naka in tatəghat-in təfagə rat itəm kəsotahatətən lan (Jon 9:41). § **8:23:** Jon 3:31

* **8:24:** “Io u inu” - Əplan-tu futnot e Jon 4:26. † **8:24:** Roiu Iesu in tətəghat-in әmən nolan rat asol itəm kəsotahatətən

lan, məto tətəghat-in nolan rat mın rafın agın-əh itəm netəmim əh kəmotol. ‡ **8:28:** Jon 3:14; 12:32-33 § **8:28:** “Io u inu” - Əplan-tu futnot e Jon 4:26. * **8:28:** Jon 14:24 † **8:29:** Jon 16:32 ‡ **8:29:** Jon 4:34; 5:30; 6:38 § **8:31:**

2 Jon 1:9 * **8:32:** Rom 8:2; 2 Korın 3:17; Kal 5:1 † **8:33:** Luk 3:8 ‡ **8:33:** slef: Əplan e tıksonarı. § **8:34:**

Rom 6:12-23; 1 Jon 3:8-9 * **8:35:** Kal 4:30

pahrien itəmat, kən itəmat nakəsotuwa-minən kol slef! ³⁷ Ekitun məmə itəmat noanol min rəha Epraham, məto noategəs-in suatip məmə onəkotohamnu io, məto-inu nəsotolkeikən məmə onəkotətəlig-in rəhak nəghatən.[†] ³⁸ Io iatən natimnat min un, itəm eməplan rəhak Tata təmol. Məto itəmat noatol natimnat min u itəm rəhatamat əm tata təmən kəm itəmat.”

³⁹ Kən ilat kəmotən-ipən kəm in məmə, “Məto tata rəhatimat, in Epraham.”

Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Okəmə itəmat noanol ətuatip min rəha Epraham, kən itəmat onəkotos rəhan nolən min, təhmen lan təmatol əupən. Məto itəmat sənəmə noanol ətuatip rəhan.[‡] ⁴⁰ Io iatən-iarəp nəghatən pahrien kəm itəmat itəm iakatəto o Ughin, məto itəmat nakotən məmə onəkotohamnu io. ?Nikitəmat təht məmə nolən rəha Epraham tol nəhlan? ⁴¹ Itəmat nakotətəu-pən əm nolən rəha tata rəhatamat əm.”

Kən ilat kəmotən-ipən kəm in məmə, “Itimat u sənəmə nisualkələh lapin. Ughin əm in Tata rəhatimat.”

Nənəti Setan

⁴² Kən Iesu tən-ipən kəm ilat məmə, “Okəmə Ughin pahrien in Tata rəhatamat, kən itəmat onəkotolkeike io, məto-inu io emisi-pən lan, muwa ikin-u. § Məto in sənəmə rəhatamat Tata. Io esuwamən ikin-u e rəhak atip əm nətəligən, emuwa məto-inu in təmah-l-ipa io. ⁴³ ?Məto təhrol nakəsotitunən nıpəti nəghatən rəhak? !Məto-inun nəsotolkeike agin-əhən məmə onəkotətəto rəhak nəghatən! ⁴⁴ Itəmat, rəhatamat nolən təhmen əm e nolən rəha tata rəhatamat, Setan. Kən nian rafin itəmat nakotolkeike nolən noan.* Nolən rəhan itəm təmatol e nətuounən,[†] tatol əh, in etəmim rəha nohamnuən itəm. In tatətəhau nıpahrienən, məto-inu nıpahrienən tikə lan. Nian in tateiua, in tatol əm rəhan nolən, məto-inu in etəmim rəha neiuəən, kən in tata rəha neiuə min. ⁴⁵ Məto io iatən nıpahrienən əm kəm itəmat, kən tol nəhlan, itəmat nəsotəhatətəən e rəhak nəghatən. ⁴⁶ ?Təhrol? ?Itəmat kit u ikin-u titun nəgətunən məmə io emol nolən rat kit? ?Okəmə io ekatən əm nəghatən pahrien min, kən təhrol itəmat nəsotəhatətəən lak? ⁴⁷ Etəmim rəha Ughin, in tatətəlig-in nəghatən rəha Ughin, məto itəmat sənəmə netəmim rəha Ughin. Tol nəhlan, nəsotətəlig-inən nəghatən rəha Ughin.”

Iesu ne Epraham

⁴⁸ Kən netəm Isrel kəmotəhai Iesu motəmə, “!Nəman! !Itimat enotəplan ətuatip ik! Ik etəm Sameria kit. !Ik, narmın rat kit tətatig lam!”

⁴⁹ Məto Iesu təmə, “Narmın rat tikə lak, məto io iatıləs-ipər nərgi rəhak Tata, kən məto itəmat, nakotərəkin nərgək. ⁵⁰ Io esalkutən o rəhak nərgi əsol, məto suah kit in tətalkut ron io. Kən in otəpanakil netəmim rafin. ⁵¹ Nıpahrienən agin u iatən-ipinə kəm itəmat məmə, etəmim itəm tatol nəwiak, okol in təsimisən nian kit ne.”[‡]

⁵² Kən netəm min un kotən-ipən kəm in məmə, “!Roiu enotitun məmə narmın rat kit tətatig lam! Epraham təmimis, kən ien min kəmotimıs min, məto ik nakatən məmə, etəmim itəm tatol nəwıam, in okol təsimisən nian kit. ?Nəghatən naka u? ⁵³ ?Ik nakaprakis-in Epraham u tipitimat tinəmimis rəkis? ?Kən ne ien min u kəmotimıs? ?Ik nakəmə ik etəmim naka?”[§]

⁵⁴ Kən Iesu tən-ipən məmə, “Okəmə io əm iatıləs-ipər atip io, kən rəhak nısiiaian in nat əpnarın əm. Məto rəhak Tata u itəmat nakoatən məmə in Ughin rəhatamat, inun in tatıləs-ipər io matos-ipən nısiiaian kəm io. ⁵⁵ Itəmat nakotəruru in, məto io ekitun. Okəmə ekən məmə ekəruru in, kən in otol io məmə io etəmim rəha neiuəən, təhmen əm etəmat. Məto io ekitun in, kən io matol nəwıan. ⁵⁶ Tipitəmat u Epraham, nıkin təmagien pik məmə in otəpanəplan nian rəhak otuwa. Kən nian in təmitun məmə rəhak nian otəkəike muwa, kən nıkin təmagien təmagien.”

⁵⁷ Kən netəm min u kəmotəhai motəmə, “!Nəman! !Ik nəsosən əh nup fiiti ne! ?Nəmahrol məplan Epraham?”^{*}

⁵⁸ Kən Iesu təmə, “Nıpahrienən agin u iatən-ipinə kəm itəmat məmə, nian Epraham təməsiirən əh, məto Io Etatig.”^{† ‡}

⁵⁹ Kən əmun, ilat kəmotəmik kəpiel apın, motəmə okotaht Iesu lan; § məto Iesu təməhluaiğ, kən miet e Nımə Rəha Ughin, mınatuwın.

9

Iesu təmol-wır nıganəmti suah kit

† 8:37: Jer 9:25-26; 1 Jon 3:10 ‡ 8:39: Rom 2:28-29; 9:7-9 § 8:42: 1 Jon 5:1 * 8:44: 1 Jon 3:8 † 8:44: E naoa rəha Jen 3:4, kotəplan məmə Setan təmaupən meiuə e nətuounən. In təmən-ipən kəm If, məmə, “Ik onəkol nəsimıs agin-əhən.” Məto Setan təmatəghat nəhlan, mauhlın nəghatən itəm Ughin təmən e Jen 2:17. ‡ 8:51: Jon 11:26 § 8:53: Jon 4:12 * 8:57: Epraham təmimis minos rəkis nup tu-taosan, uarisig Iesu təpanaiir-pa. † 8:58: Nian Iesu təmən min məmə, “Io Etatig,” tatos nərgi Ughin (Eks 3:14). Tol nəhlan, təhmen-pən əm məmə in təmən məmə in Ughin ətuatip. ‡ 8:58: Jon 1:1; 17:5; 17:24 § 8:59: Lev 24:16

¹ Kæn nian kit, Iesu tæmaliwæk mætan, kæn mæplan suah kit. Nian tæmaiir, mæto niganæmtin tæpis. ² Kæn netæmim min ræha Iesu kæmotæn-ipæn kæn in mæmæ, "Tægætun, suah u tæmaiir mæto niganæmtin tæpis. ?O naka? ?O nolæn rat ræhan, o nolæn rat ræha tata ne mama ræhan?!"*

³ Mæto Iesu tæmæ, "Niganæmti suah u tæmærat, mæto sænæmæ e nolæn rat ræhan, o e nolæn rat ræha tata ne mama ræhan. Mæto, niganæmti suah u tæmæpis næhlan mæmæ Uhgîn otægætun ræhan wæk e næmegæhæn ræhan.† ⁴ Nian tatian æh,‡ kitat kotækæike kol wæk ræha Uhgîn, itæm tæmahl-ipa io ekuwa. Nian lapin otæpanuwa, kæn etæmim in tæuru nolæn wæk.§ ⁵ Nian io etatig æh e nætueintæn u, io Næhag-æhagæn ræha netæmim e nætueintæn."*

⁶ Nian Iesu tæmæn rækis næghatæn æh, tæmagæh nisip, kæn mol næmit ækæku lan, kæn mos næmit un, mol-pæn e niganæmti suah un. ⁷ Kæn Iesu mæn-ipæn kæn in mæmæ, "Onækuwin e noan næhau Saeloam, kæn mau niganæmtim." (Nærgin u Sailom, nîpætîn tæmæ, "Kæmahl-ipæn"). Kæn suah un tæmuwin, mau niganæmtin. Nian tæmitælig-pa, mæto niganæmtin tinæwir, kæn tinatehm nat.†

⁸ Kæn netæmim iman ikin, ne netæm min u itæm kotitun in, mæmæ in etæmim kit nian rafin tateasiæ o mæni o netæmim, ilat narmilat tæmiwig pik ron. Kæn kinotætæpæh-ætæpæh olat min mæmæ, "Ei! !Otæplan-tu! ?Suah u inu, nian rafin tatæpælæh mateasiæ o mæni o netæmim?"

⁹ Kæn netæmim neen koatæmæ, "Æwæh, in æh."

Kæn mæto neen kotæmæ, "Kæpæ. Tahmen æm lan, mæto sænæmæ in."

Mæto suah un tæmæ, "Io u inu!"

¹⁰ Kæn ilat kæmotætæpæh ron mæmæ, "?Niganæmtim tæmahrol mæwir?"

¹¹ Kæn in tæmæ, "Suah u, nærgin u Iesu, in tæmol næmit neen kæn mol-pæn e niganæmtæk, kæn mæn mæmæ, 'Uwin æpæh Saeloam, mau niganæmtim.' Kæn æmun, emuwin. Nian emau niganæmtæk, mæto niganæmtæk tinæwir, enatehm nat."

¹² Kæn ilat kæmotætæpæh ron mæmæ, "?Mæto suah un tætatig hiæ?"

Kæn in tæmæ, "Io ekæruru."

¹³ Kæn netæmim kæmotilæs suah u itæm niganæmtin tæmæpis aupæn, motuwin kæn Farisi min. ¹⁴ Nian u, itæm Iesu tæmol-pæn næmit e niganæmti suah kit lan tæwir, in nian ræha Sapat.

¹⁵ Kæn Farisi min kæmotætæpæh ron mæmæ, "?Næmahrol niganæmtim tæwir?" Kæn suah un tæmæn-ipæn kæn ilat mæmæ, "Iesu tæmol-pæn næmit e niganæmtæk, kæn ekuwin mau rækis, kæn niganæmtæk tæwir, iatæplan nat." ¹⁶ Kæn Farisi min neen kæmotæn-ipæn mæmæ, "Suah un tæsisip-pæn o Uhgîn, mæto-inun, in tæstætu-pænæn Lou ræha Sapat."

Mæto Farisi min neen min kotæmæ, "?Mæto tæhro? Suah æh sænæmæ in iol tæfagæ rat. Iol tæfagæ rat tæuru nolæn næmtætîn kit nulan." Kæn ilat kæmotoor ilat min o næghatæn u. ¹⁷ Kæn ilat kæmotætæpæh min ron mæmæ, "?Suah æh tæmol-wir niganæmtim, kæn nikim tæht mæmæ in etæmim naka?" Kæn in tæmæn-ipæn kæn ilat mæmæ, "In ien kit." ¹⁸ Mæto netæm-iasol ræha netæm Isrel kæsotænæn nîpahrienæn lan mæmæ suah u aupæn niganæmtin tæmæpis, mæto roiu æh, tinætaiir. Tol næhlan, ilat kæmotaun-in-pæn ræhan tata ne mama kueia, ¹⁹ kæn kæmotætæpæh olau mæmæ, "?Tæhrol? ?Nætætæmlau u suah u? ?Itæmlau onakuæn-tu mæmæ nian in tæmaiir-pa, kæn niganæmtin tæpis? ?Okæmæ nîpahrienæn, kæn niganæmtin tæmahrol mæwir?"

²⁰ Kæn ræhan mama ne tata kuæmæ, "Itæmlau ekiatun mæmæ nætætæmlau æh, kæn itæmlau ekiatun mæmæ tæmaiir-pa, niganæmtin tæpis. ²¹ Mæto itæmlau ekuæruru mæmæ, roiu æh, kæmahrol niganæmtin taiir. Kæn itæmlau ekuæruru min mæmæ etæmim pah tæmol niganæmtin tæwir. Tæwir mæmæ itæmat nakotætæpæh ron. In tinæpæt rækis, in titun nænæn natimnat min rafin kæn itæmat." ²² Ræhan tata ne mama, kæmuæn næhlan, mæto-inu ilau katuægîn netæm-iasol min ræha Isrel, mæto-inu ilat kinotælæhæu rækis næghatæn kit mæmæ, etæmim itæm tatæn-iaræp mæmæ Iesu in Kristo itæm Uhgîn tæmæn mæmæ otahl-ipa, kæn ilat okotahl-iaræp in e nimæ ræha nuæfiminæn.

²³ Tol næhlan, ræhan tata ne mama, ilau kæmuæn mæmæ, "In tinæpæt rækis, tæwir mæmæ itæmat nakotætæpæh ron, pæs in tæn."

²⁴ O nat u, ilat kæmotaun-in-pæn min suah un itæm niganæmtin tæmæpis aupæn, mæmæ otuwa mætul aupæn e niganæmtilat. Kæn kæmotæhai motæn mæmæ, "Æn nîpahrienæn kæn læs-ipær nærgi Uhgîn. Itæmat ekotitun mæmæ suah u, in iol tæfagæ rat."

²⁵ Mæto suah u tæmæ, "Io ekæruru mæmæ suah u in iol tæfagæ rat, o kæp. Nat kitæh æm itæm io ekitun. Aupæn niganæmtæk tæmæpis, mæto roiu enataiir."

²⁶ Kæn ilat kinotætæpæh min ron mæmæ, "? Tæmahrol ik? ? Tæmahrol mol-wir ik, kæn niganæmtim tæwir?"

²⁷ Mæto in tæmæ, "Enæmæn-ipinæ rækis kæn itæmat, mæto itæmat næsotætælig-inæn io. ?Tæhrol nakotæmæ iakæn min? ?Itæmat min nakotæmæ ræhan u itæmat?"

* **9:2:** Luk 13:2-3 † **9:3:** Jon 11:4 ‡ **9:4:** Nian Iesu tatæn mæmæ, "Nian tatian æh," næghatæn u tatæpsen-pæn ræhan næmegæhæn, mæto-inu in Næhag-æhagæn (ves 5). Mæto lapin tatæpsen-pæn ræhan nimisan. § **9:4:** Jon 12:35-36 * **9:5:** Jon 1:4 † **9:7:** Aes 35:5

²⁸ Kæn ilat kæmotəhai in motən rat, motəmæ, “!Ah! !Ik u rəhan etəmim! !Məto itimat u, netəmim rəha Moses![‡] ²⁹ Itimat ekotitun wir məmæ Uhgîn tæmatəghat kəm Moses, məto suah un, ekotəruru məmæ tæmisi-pən hiæ.”[§]

³⁰ Kæn suah apon tæmæ, “!Nəman! !Narmæk tæmiwig pik! !Suah u in tæmol-wir niganəmtæk, məto itimat nəkotəruru ikin tæmisi-pən ikin! ³¹ Kitat kotitun məmæ Uhgîn tæsətəlig-inən netəm koatol nolən rat. !Məto etəm tatisiai-in Uhgîn, kæn matol nəwian, Uhgîn tatətəlig-in!^{*} ³² E nətuounən nian, mətoarus-pa u-roiu, kəsətəən əh suah kit məmæ tæmol-wir iganəmtin əpis kit itəm tæmaiir-pa tol mihin, məto niganəmtin tinəwir. ³³ Okəmæ suah u tæmæsi-pənən o Uhgîn, okol tæsol agin-əh nat kit. Məto tætuatip əm məmæ in tatisi-pən o Uhgîn.”[†]

³⁴ Kæn ilat kæmotəhai min motəmæ, “!Nəman! Ik etəmim rəha nolən rat nian rafin əm, tætuoun e nian nəmaiir-pa mətoarus-pa u-roiu. ?Nakahrol məmæ nakəgətun itimat?” Kæn ilat kæmotahl-iarəp in e nimæ rəha nuəfiminən.[‡]

Nətəligən rəha Farisi min, tahmen e etəm niganəmtin tæpis

³⁵ Kæn Iesu tæməto nəghatən məmæ kəməhl-iarəp suah u e nimæ rəha nuəfiminən, kæn in tæmuwin məplan, kæn tətəpəh ron məmæ, “?Təhrol? ?Ik nəkətəhatətə e Nəti Etəmim?”

³⁶ Kæn suah un tæmæ, “?Etəm-iasol, etəmim un in pah? !Awil! Ən-ipa-tu kəm io, pəs io ekəhatətə lan.”[§]

³⁷ Kæn Iesu tən-ipən kəm in məmæ, “RoIU əh, ik nīnehm rəkis in. Suah u, mə inu io, iatəghat kəm ik u-roiu.”^{*}

³⁸ Kæn suah un tən-ipən kəm Iesu məmæ, “Iərəmərə, io enatahatətə lam.” Kæn in tæmisin-pən nulin ron, kæn matəfak kəm in.[†]

³⁹ Kæn Iesu tæmən-ipən kəm in məmæ, “Io emuwa e nətueintən u məmæ ekakil netəmim motoor ilat, kæn tol nəhlan, netəm niganəmtilat tæməpis, okotehm nat, kæn netəm min u koatehm nat, niganəmtilat otəpis.”[‡]

⁴⁰ Kæn Farisi min neen əh-ikin, kæmotəto nəghatən lan, kæn kotən-ipən kəm in məmæ, “?Təhrol? ?Ik nəkatən məmæ niganəmtitimat min tæpis?”[§]

⁴¹ Kæn Iesu tæmən-ipən kəm ilat məmæ, “Okəmæ niganəmtitəmat tæpis, oesənən məmæ itəmat nəkotəkəike motos nalpinən o təfagə rat min rəhatəmat. Məto itəmat nəkotəmæ niganəmtitəmat təwir, nəkotehm nat, kæn tol nəhlan, təfagə rat min rəhatəmat tətətig əh etəmat.”^{*}

10

Iesu tæmuəh nimæ nəghatən e etəmim rəha nehmən sipsip

¹ Kæn tən məmæ, “Nipahrienən agin u iatən kəm itəmat məmæ, etəmim itəm tætuwin imə e noanikulu rəha sipsip, tæsuwin-pənən e ket, məto in tətəiu əm lan kæn matiwigego in məmæ otuwin imə e noanikulu rəha sipsip,^{*} in iakləh ne iohamnu itəm kit.[†] ² Məto etəmim itəm tætuwin-pən e ket, in etəm tatehm sipsip.[‡] ³ Etəmim itəm tatətul e ket, nian rafin in tətəun-in nərgi sipsip min kitəh kitəh, kæn in matit ilat moatiet. ⁴ Nian in tatit rəhan min rafin sipsip moatiet e noanikulu, in tətəupən-in ilat, kæn sipsip min koatuarsig-in, məto-inu kotitun nəwian. ⁵ Məto ilat kəsotətəu-pənən suah kit u itəm kotəruru, ilat okotəkəike kəgim kəpəs, məto-inu ilat kotəruru nəwian.”

⁶ Iesu tæmuəh nimæ nəghatən u, məto ilat kotəruru nipətin məmæ tatən naka.

Iesu in etəmim tætuatip rəha nehmən sipsip

⁷ Tol nəhlan, kæn Iesu tæmən-ipən min kəm ilat məmæ, “Nipahrienən agin u iatən kəm itəmat məmæ, io u, io Ket rəha sipsip min itəm koatuwin-pən ikin.[§] ⁸ Netəm min u itəm kotaupən-in io, ilat rafin netəmim rəha nakləhən əm ne nohamnuən itəm.^{*} Məto sipsip min kol kəsotətəlig-inən ilat. ⁹ Io un, io Ket u. Etəm tætuwa-pa io ikin, məmæ otuwin imə,

[‡] **9:28:** Jon 5:45 **§** **9:29:** Netəm-iasol rəha netəm Isrel, tæməwir məmæ ilat okotitun məmæ Iesu tæmisi-pən o Uhgîn, məto-inu Uhgîn əm titun nol-wirən niganəmtin əpis. Məsin min un, Naoa Rəha Uhgîn tatən məmæ nian Kristo itəm Uhgîn tæmən məmæ otahl-ipa tuwa, kæn in otol-wir niganəmtin əpis min okotəwir (Aes 29:18, 35:5, 42:7). Məto, netəm-iasol rəha netəm Isrel, niganəmtilat tæpis o natimnat min rəha Uhgîn, kæn kotəpəs nətəu-pənən Iesu. ^{*} **9:31:** Sam 66:16-20; Prov 15:29; Aes 1:15; 59:2 [†] **9:33:** Jon 3:2 [‡] **9:34:** Jon 9:2; Aes 66:5 **§** **9:36:** Rom 10:14 ^{*} **9:37:** Jon 4:26 [†] **9:38:**

Mat 28:9 [‡] **9:39:** Aes 6:10; Mak 4:12; Luk 4:18 **§** **9:40:** Rom 2:19 ^{*} **9:41:** Jon 15:22,24; Hip 10:28-31 ^{*} **10:1:** Noanikulu rəha sipsip un, tahmen e ikin kit itəm kətagəh-ipan sipsip min ikin nian rafin lapin, məmæ ilat okotətig wir o kuri iarupin min ne laion min. [†] **10:1:** Jon 10:8,10 [‡] **10:2:** E ves min u 1-5, ket ne etəm tatehm sipsip, ilau kəran kətuəpsen-pən Iesu, kənu iakləh min koatəpsen-pən netəm-iasol min rəha netəm Isrel. Kənu sipsip min koatəpsen-pən netəmim min rəha Uhgîn. **§** **10:7:** Jon 1:51; 14:6 ^{*} **10:8:** Jer 12:1; Esik 34:2

in otos nāmegāhān. In otuwa imā, miet muwīn ihluā e io, kēn mos manuwihl wir itēm tamiāmītē lan.† ¹⁰ Māto iaklāh, in tatuwa əm o nat kitiah əm. In tatuwa māmā otaklāh kēn mohamnu itēm, kēn mārəkīn-ərəkīn natimnat rafin. Māto io, emuwa māmā iakol suatip o nosān nāmegāhān,‡ kēn nāmegāhān u, in tərīoah wir e nāwīrān rafin.

¹¹ “Io u, Etāmim rāha Nehm Wirān Sipsip Mīn. § Etām wir un, itēm tatehm wir sipsip mīn, in nīkīn tagien əm māmā otos-ipān nāmegāhān rāhan o sipsip mīn.* ¹² Māto etāmim un itēm katətou māmā in otatehm sipsip mīn, in sənāmā etām ətuatip rāha nehman sipsip. Sənāmā in rāhan əh sipsip mīn. Kēn okāmā tarəplan kuri iarupin kit tatuwa māmā otus ilat, kēn in otaiu mapəs ilat. Kēn kuri iarupin u, tuwīn mus sipsip mīn neen, kēn məhɡatit ilat kotagim kitiah kitiah. ¹³ Etām nəhlan, in otagim māto-inun katətou əm in o nehman sipsip mīn, māto e nīkīn, in təsolan nat agin e sipsip mīn.

¹⁴⁻¹⁵ “Io u inu, io Etāmim rāha Nehm Wirān Sipsip Mīn. Tata Ughin in titun io, kēn io ekitun in,† kēn e nolān kitiah əm, io ekitun rəhak sipsip mīn, kēn rəhak sipsip mīn ilat kotitun io. Io nīkīk tagien əm, māmā oekimis o nosmegāhān ilat. ¹⁶ Kənu rəhak mīn neen əpəh ikin sipsip mīn, itēm kəsotatigē e noanikulu u, māto io ekəkəike mit mīn ilat kotuwa. Ilat mīn, okapanotitun nətəon nəwiak. Kənu sipsip mīn u ilat rafin u, okotuwa motuəfimin əm ilat mīn motol kitiah. Kēn etāmim kitiah əm, in otatehm ilat.‡ §

¹⁷ “Rəhak Tata in tolkeike pik io, māto-inu nīkīk tagien əm māmā oekos-ipān rəhak nāmegāhān o netāmim, māmā uarisig lan, io ekos mīn nāmegāhān rəhak.* ¹⁸ Etāmim kit tikā māmā otos-irəkis nāmegāhān rəhak, māto io atip əm ekos-ipān rəhak nāmegāhān māto-inun io əm iakolkeike mīhin. Io atip əm iatos nepətān māmā ekəhlman rəhak nāmegāhān, kēn io atip əm matos mīn nepətān māmā ekaskəlīm mīn rəhak nāmegāhān. Nat u inu, itēm rəhak Tata tāmān-īpā kəm io māmā ekəkəike mol mīhin.”†

¹⁹ Kēn netām Isrel u, ilat kəmotouor mīn ilat mīn o nəghatən mīn u. ²⁰ Ilat tēpət kotən māmā, “!Suah u narmin rat kit tətātig lan! !Rəhn-kapə tatalm! ?Təhrol itemat nakoatətālig-in?”

²¹ Māto neen mīn, ilat koatan māmā, “Nəghatən u, sənāmā nəghatən rāha etām narmin rat tətātig lan. ?Nīkitəmat təht māmā, narmin rat titun nol-wirān iganəmtin əpis, təwir mīn?”‡

Netāmim kəmoatətəhau Iesu, māto-inu in tāmān māmā in Nəti Ughin

²² Tinuwa e nian rāha netām Isrel itēm koatol lafet kit lan Jerusalem. Nərgi lafet u, in lafet rāha Nol-Wirān Mīn Nimā Rāha Ughin. § ²³ In əh e nian rāha nətəpən. Kēn Iesu tāmətaliwək e feranta e Nimā Rāha Ughin, nərgin u, Feranta Rāha Kig Solomon. ²⁴ Kēn netām Isrel neen kəmotuwa motutal, motitəlau in. Kəmotən-ipən kəm in māmā, “?Onəghan kēn ik nəpanol itimat ekotitun ik? Okāmā ik Kristo pahrien itēm Ughin tāmān māmā otahl-īpā, nakən-īpā wir kəm itimat.”*

²⁵ Kēn Iesu tən-ipən kəm ilat māmā, “Io enəmən-īpinā rəkis kəm itemat,† māto itemat nəsotahatətəən lak. Nəmtətīn mīn u itēm iatol e nərgi rəhak Tata, ilat koatol nəfigamān e nəghatən rəhak,‡ ²⁶ māto itemat nəsotahatətəən lak, māto-inun itemat sənāmā rəhak mīn sipsip mīn. § ²⁷ Rəhak sipsip mīn ilat koatəto nəwiak kēn motitun. Io ekitun wir ilat, kēn ilat koatuarisig-in io. ²⁸ Kēn io iatos-ipān nāmegāhān līlīn u namnun tikā kəm ilat, ilat okol kəsotisimīsən nian kit ne. Kēn etāmim kit ne okol təsiuw rəkisən ilat e nelmək.* ²⁹ Rəhak Tata itēm tāmōs-īpā ilat kəm io, in tāsənān taprəkis-in natimnat rafin. Tol nəhlan, kēn suah kit okol təsiuw rəkisən ilat e nelmīn.† ³⁰ Itimlau rəhak Tata, itimlau kitiah əm.”‡

³¹ Kēn netām Isrel kəmotəmīk mīn kəpiel apin, māmā okotaht in lan. ³² Māto Iesu tən-ipən kəm ilat māmā, “Io enamol rəkis nəmtətīn wir mīn tēpət e nīganəmtitəmat. Nəmtətīn mīn əh ilat əh, rəhak Tata tāmōs-īpā māmā io ekol. ?Māto nəmtətīn əhrol un itemat nakotəmā onəkotaht io ron e kəpiel apin?”

† **10:9:** Sam 118:20,22-24 ‡ **10:10:** Jon 1:4; 3:15-16; 5:40; 20:31 § **10:11:** Sam 23:1; Aes 40:11; Esik 34; Maeka 5:2,4; Mat 2:6; Mak 6:34; 1 Pita 2:25; 5:2-4; Nol Opən 7:17; Jon 15:13; 1 Jon 3:16 * **10:11:** Hip 13:20 † **10:14-15:** Mat 11:27 ‡ **10:16:** Ves 16 u, in tatitəlig-pən e ves mīn 1-5. Ikin əh, noanikulu rāha sipsip tatəgətun netām Isrel. Iesu tətəuin in ilat māmā rāhan mīn. Sipsip mīn itēm kotatig əh e noanikulu əh, ilat u, netām Isrel itēm kasotahatətəən e Iesu. Sipsip mīn itēm Iesu tatan māmā ilat kəsotatigən e noanikulu u, ilat lai ihluā mīn. Nian in otəuin in ilat, kēn ilat mīn okotətəlig-in nəwian, kēn ilat rafin okotuwa kol kitiah, kēn etāmim kitiah əm, inu Iesu, in otatehm wir ilat. § **10:16:** Aes 56:8; Jon 11:52; Wək 10:34,35; Rom 1:16; Efes 3:6 * **10:17:** Aes 53:12 † **10:18:** Mat 26:53-54; Fil 2:8; Hip 5:8 ‡ **10:21:** Eks 4:11 § **10:22:** Lafet əh koatol nīkilat tatuh nian kit aupən. Tipilat mīn kəmotafəl wir Nimā Rāha Ughin, təpia, kēn məwir, masim. Lafet əh, in katan mīn māmā lafet rāha Laet Mīn, māto-inu netāmim kəmotasiapan e lait mīn tēpət e rəhalat latuənu mīn. * **10:24:** Luk 22:67-71 † **10:25:** Jon 8:58 ‡ **10:25:** Jon 5:36; 14:11 § **10:26:** Jon 6:44 * **10:28:** Jon 6:39; Rom 8:35-39 † **10:29:** Jon 17:2,6,24 ‡ **10:30:** Dut 6:4; Jon 17:21-23

³³ Kæn ilat kotæmæ, “Itimat esotænæn mæmæ ekotaht ik e kæpiel apin o nat pispis wir min u ik natol. Itimat ekotæmæ ekotaht ik mæto-inu nakatæn rat Uhgîn. Ik etæmim æm, mæto ik nakatæn mæmæ ik Uhgîn.”

³⁴ Kæn Iesu tæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Kæmæte-pæn aupæn, e ræhatæmat ætuatip Lou, mæmæ Uhgîn tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, Itæmat uhgîn min.”[§] ³⁵ Kæn kitat kotitun mæmæ Naoa Raha Uhgîn, okol tæsæuhlinæn. Uhgîn tæmos-ipæn næghatæn ræhan kæm netæmim neen. ?Tol næhlan, okæmæ Uhgîn tæmatæghat-in netæm min u, kæm mæn ilat mæmæ uhgîn min, ³⁶ kæm nakotahrol motæhai io moatæn mæmæ io iatæn rat Uhgîn mæto-inu iatæn mæmæ io Næti Uhgîn? Io u inu, itæm Tata Uhgîn in tæmælæhæu-pæn io mæmæ ræhan pisin æm, kæm mol æpen-æpenæ lak, mæmæ otahl-ipa io ekuwa e nætueintæn. ³⁷ Okæmæ esolæn næmtætîn min itæm ræhak Tata tatol, kæm nat ænnapin mæmæ itæmat næsotahatætæn e ræhak næghatæn min, mæto tæwir mæmæ onækotahatætæ e næmtætîn min ræhak. Kæn tol næhlan, itæmat onæpanotitun wir agin mæmæ Tata Uhgîn tætatig lak, kæm iakætætig e Tata Uhgîn.”* ³⁹ Tol næhlan, o næghatæn min u, ilat kæmotolkeike min mæmæ okotaskælim in, mæto in tæmiet elat, magim.

⁴⁰ In tæmeguæfimîn-pæn min e næwtain næhau Jotan, muwin æpæh, aupæn, Jon tæmol baptais e netæmim ikin. Kæn mætætig ikin æh. ⁴¹ Kæn netæmim tepæt kæmotuwa ron, kæm moatæn mæmæ, “Jon tæmæsolæn næmtætîn kit ne. Mæto næghatæn min itæm in tæmatæn e suah u, ilat rafin nîpahrienæn æm.”† ⁴² Kæn ikin æh, netæmim tepæt kæmotahatætæ e Iesu.

11

Lasaros tæmimis

¹ Etæm Petani kit, nærgin u Lasaros, tatimis. Petani, in latuænu kit, ima Meri ne pian Mata.* ² Meri u, inu, uarisig otæpanau nelki Ieræmæ ræhatat e senta, kæm mafæl e noanun, tæmiæg.† Kæn pætan u, ræhan u kaka Lasaros u tatimis. ³ Tol næhlan, wini Lasaros mil kuahl-ipæn næghatæn o Iesu mæmæ, “Etæm-iasol, ik kit u itæm nakolkeike pik,‡ in tatimis.”

⁴ Nian Iesu tæmæto næghatæn u, kæm in tæmæ, “Lasaros tatimis, mæto ræhan nimisæn æh, okol tæsolan in timis agin-æh. Nimisæn æh ræhan otol mæmæ netæmim okotilæs-ipær motænwiwi Uhgîn ron. Kæn nimisæn æh otol mæmæ netæmim okotilæs-ipær motænwiwi Næti Uhgîn ron.”

⁵ Iesu tolkeike pik Mata ne pian, ne ræhalau kaka Lasaros. ⁶ Tol nulan, nian tatæto pap mæmæ Lasaros tatimis, in tæmatig min mos nian kæiu æpæh ikin tætatig ikin.[§] ⁷ Kæn uarisig, tæn-ipæn kæm ræhan netæmim min mæmæ, “Pæs kotitægip-pæn min Jutia.”

⁸ Mæto ræhan netæmim min kotæn-ipæn kæm in mæmæ, “Lægætun, roiu æm huæ, netæm-iasol ræha Jutia kæmotæmæ okotahitminu ik e kæpiel apin. ?Mæto ik nakæn mæmæ onakitægip-pæn min ikin æh?”

⁹ Kæn Iesu tæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Itæmat nækotitun mæmæ tuelef aua e nærauiægæn. Okæmæ etæmim tætalîwæk e nærauiægæn, okol tæsorinæn nelkin e kæpiel kit, mæto-inu tatæplan nat e næhæg-æhægæn ræha nætueintæn.* ¹⁰ Mæto okæmæ in tætalîwæk lapin, in titun norinæn nelkin e kæpiel kit, mæto-inu ræhan næhæg-æhægæn tikæ.” ¹¹ Iesu tinæn rækis næghatæn æh, kæm in mæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Kitat kit u Lasaros, in tætapil. Mæto io oekuwîn æh-ikin mæhgaiir lan.”†

¹² Kæn ræhan min netæmim kotæn-ipæn kæm in mæmæ, “Etæm-iasol, okæmæ in tætapil, kæm ræhan nimisæn otikæ. !In otæto tæwir min!” ¹³ E næghatæn u ræha Iesu, nîpætîn u mæmæ Lasaros tinimis rækis. Mæto ilat nikilat tæht mæmæ Lasaros in tætapil æm. ¹⁴ Kæn Iesu tæmæn-ipæn wir mæmæ, “Lasaros tinimis rækis. ¹⁵ Nian nikik tatuæh itæmat, nikik tagien mæmæ emæsætægæn itimlau min, mæto-inu nat u, otasitu etæmat mæmæ onækotahatætæ lak. Mæto tæwir mæmæ pæs kotuwîn motehm in.”

¹⁶ Kæn Tomas u, kætaun-in mæmæ Mil Mil, in tæn-ipæn kæm netæmim neen min ræha Iesu mæmæ, “Tæwir, pæs kitat rafin kotuwîn, mæmæ kitat rafin okotimis æm kitat min.”

§ 10:34: E Sam 82:1-2, Uhgîn tæmuæh nimæa næghatan kit mæmæ, netæm-iasol min ræha netæmim ræhan, ilat kotahmen e uhgîn min, meto inu in tæmitæpun ilat mæmæ ilat okoætætul o Uhgîn, kæm motakil ræhan netæmim min. Kæmotakil netæmim mihin, kæm tol næhlan, kæm tæn elat mæmæ, “uhgîn min.” Mæto kæsî, mæmæ ilat kæmosotakilen e suatip ætuatip, kæm Uhgîn otærækin ilat. Inu e ves u Jon 10:34, Iesu in tatos e næghatæn u kæmæte aupæn e Sam, kæm tatæghat kæm netæm-iasol min roiu.

* 10:38: Jon 14:10,11,20; 17:21 † 10:41: Jon 1:26-27,30,34 * 11:1: Luk 10:38-42 † 11:2: Jon 12:3 ‡ 11:3: Jon 11: 5,36 § 11:6: Iesu in tolkeike Meri ne Mata ne Lasaros, tol næhlan in tatsahgîn minu lan mæmæ Lasaros otimis paupæn, mæto-inun in otol nahatætæn ræhalal taskasik min nian in otol Lasaros tinæmegæh min e nimisæn. Øplan-tu ves 14-15. * 11:9: Jon 8:12; 9:5 † 11:11: Nimisæn ræha netæm kotahatætæ e Iesu in tahmen æm mæmæ kæmotapil ælu-ælu æm mæto-inu ilat kæmotos næmegahan lilin. Jon 3:16; 5:24; 10:28; 11:25-26; 1 Tes 4:13-18

*Iesu in năukăti naiir-pa
mîn e nîmisăn*

¹⁷ Nian Iesu tămiet-arăpən Petani, kən tăməto mămə kəmitənîm Lasaros, tinos nian kuwîr rakis. ¹⁸ Latuānu u Petani, in iuahkir əm o Jerusalem, okamə naka suatip lan tahmen e kilomita kisiil, ¹⁹ kən netəm Isrel tepət kəmotuwa mămə okotehm Mata ne Meri motiləs-ipər nətəligən rəhalau mətə-inun katuatə tərət o rəhalau kaka tāmîmis.

²⁰ Kən nian Mata tăməto mămə Iesu tatuwa, in təmətul muwin mămə otəplan. Məto Meri, in təmatəpələh əm imə.[‡] ²¹ Kən Mata təmən-ipən kəm Iesu mămə, “Etəm-iasol, okamə ik nəmətətig ikin-u, okol rəhak kaka təməsîmisən. ²² Məto io enitun əh mămə nat naka onakətapəh-in kəm Uhgîn, kən Uhgîn otəpanos-ipinə kəm ik.”

²³ Kən Iesu tən-ipən kəm in mămə, “Rəham kaka otəpanəmegəh mîn.”

²⁴ Mata təmə, “Io ekitun mămə Lasaros otəpanəmegəh mîn e Namnun Nian, itəm netəmîm rafin kəmotîmis okotaiir-pa mîn.”[§]

²⁵ Kən Iesu tən-ipən kəm in mămə, “Io u, io Năukăti Naiir-pa Mînan e Nîmisăn, kən io mîn, io Năukăti Nəmegəhən. Etəmîm itəm in otahatətə lak, nat əpnəpin mămə in təmîmis, məto in otəmegəh mîn. ²⁶ Kən etəmîm itəm tətəmegəh kən mətahatətə lak,* in okol təsîmis agin-əhən nian kit ne.† ?Nəkatahatətə e nəghatən u rəhak?”

²⁷ Mata tən-ipən kəm in mămə, “Əwəh, Ierəmərə. Io enatahatətə lam, mămə ik Kristo itəm Uhgîn təman mămə otahl-ipa. Ik Nəti Uhgîn. Ik u inun, aupən netəmîm kəmoatən mămə ik onəpanuwa e nətueintən.”

Iesu təmasək

²⁸ Nian Mata tînan rakis nəghatən u, kən muwin mămə otən-ipən kəm pian Meri tuwa. Təmuwin kən masîwən-in-pən e matəlgin mămə, “Iəgətun[‡] tînuwa rakis. Tolkeike mămə otəplan ik.” ²⁹ Kən nian Meri tăməto nəghatən u, təmətul uəhai əm, matuwîn mămə otəplan Iesu. ³⁰ Iesu in təsuwamən əh latuānu, in tatətul əh-ikin Mata təmuwin ikin mehm. ³¹ Kən nian netəm Isrel mîn u itəm kəmoatəpələh imə ilat Meri, moatîləs-ipər rəhan nətəligən, kəmotəplan in təmətul uəhai əm matuwîn ihluə, kən ilat kotuarisig-in. Nîkilat təht mămə tatuwin e suwit, otasək.

³² Meri tămiet-arəpən u ikin Iesu tatətul ikin, kən nian təməplan Iesu, in təmîsin nulin mən-ipən kəm in mămə, “Etəm-iasol, okamə ik nəmətətig ikin-u, kən okol rəhak kaka təsîmisən.”

³³ Nian Iesu təməplan mămə pətan u ne netəmîm mîn un ilat mîn koatasək, in təməto tərət pik, ikin tîfim. ³⁴ Kən in təmatəpəh olat mămə, “?Nəmotîtənîm hiə?”

Kən ilat kəmotən-ipən kəm in mămə, “Etəm-iasol, wa-tu məplan.”

³⁵ Iesu, nahwi nəmtin təmaîəh.[§] ³⁶ Kən netəm Isrel mîn u, ilat kotəmə, “Ei, netəmîm. !In təmölkeike pik agin-əh suah u taprakis!”

³⁷ Məto ilat neen mîn koatən mămə, “Suah əh in əh aupən, təmöl-wîr iganəmtin əpis. ?Kən təhrol məsən-iahəuən Lasaros mămə təsîmisən?”

Iesu təmosmegəh mîn Lasaros

³⁸ Kən Iesu təməto mîn tərət pik, kən in təmuwin əpəh e suwit. Ilat kəmotîtənîm Lasaros əpəh e nîpəg kəpiel kit, kən motiləs-ipən mîn kəpiel kit mîn motahtosig-in-pən nîpəg kəpiel lan. ³⁹ Kən Iesu tən-ipən mămə, “Otahwîn rakis-tu kəpiel.”

Kən Mata u, wîni Lasaros, tən-ipən kəm Iesu mămə, “Etəm-iasol, in tînapîen rakis. Kəmitənîm tinos nian kuwîr rakis.”

⁴⁰ Məto Iesu tən-ipən kəm in mămə, “?Təhrol? ?Ik ninaluin mămə emən-ipinə rakis kəm ik mămə okamə nakahatətə lak kən onəkəplan nəsənənən asol ne nepətən əhəg-əhəg rəha Uhgîn?” ⁴¹ Tol nəhlan, ilat kəmotahwîn rakis kəpiel. Kən Iesu təmuag-pər kəm mămə, “Tata, io iatən tagkiu kəm ik mətə-inu nəməto rakis rəhak nəghatən. ⁴² Kən ekitun mămə e nian rafin, natətə io. Məto iatən nəghatən u, o netəm mîn u, itəm koatətul titəlau-in io, mămə ilat okotahatətə mămə ik nəmahl-ipa io.”* ⁴³ Kən əmun, nian Iesu tînan rakis nəghatən u, in təmaun əfəməh mămə, “!Lasaros, ətul miet!” ⁴⁴ Kən Lasaros təmətul miet, matəmîk mətəmətig əm nîməhan mîn u itəm kəmalis ətəin nelmin ne nelkin ne niganəmtin ne lan. Kən Iesu tən-ipən kəm ilat mămə, “Otikis rakis nîməhan mîn əh, pəs in taliwək.”

Netəm-iasol mîn rəha Isrel kəmotegəs-in suatip mămə okotəh Iesu

(Mat 26:1-5; Mak 14:1-2;

Luk 22:1-2)

⁴⁵ Netəm Isrel itəm kəmotuwa o Meri kən motehm natîmnat mîn u itəm Iesu təmöl, ilat tepət kəmotahatətə lan. ⁴⁶ Məto ilat mîn neen kəmotuwîn o Farisi mîn, kən motən-iarəp kəm

‡ 11:20: Luk 10:38-42 § 11:24: Dan 12:2; Jon 5:28,29; 6:39,40; Wək 24:15 * 11:26: Jon 3:15 † 11:26: Mat 25:46 ‡ 11:28: Jon 13:13 § 11:35: Luk 19:41 * 11:42: Jon 3:17

ilat rafin natimnat min itəm Iesu təmöl. ⁴⁷ Kən o nat u, Farisi min u ne pris asol min ilat kəmotaskəlim nuafiminən asol kit rəhalat, kən ilat kəmotən kəm ilat min məmə, “?Okotəhrol nulan? Suah əh tınatol nəmtətin tēpət. ⁴⁸ Okəmə okotapəs əm, tatol nəhlan, kən netəmim rafin okotahətətə lan, kən netəm Rōm ilat okotuwa motərəkin Nimə Rəha Uhgın ne kantri rəhatat kən motos-irəkis ilau e nelmitat.”

⁴⁹ Kən ilat kit u, nərgin u Kaefas, in pris asol agin e nup əh. Tol nulan, in təmən məmə, “Itəmat nəkotəruru agin-əh nat u. ⁵⁰ ?Təhrol itəmat nəsotitunən? ?Itəmat nəsotitunən məmə təwir məsin otəmat məmə etəmim kitiah əm otimis o netəmim, taprəkis-in məmə kantri apiəpiə otimis?”†

⁵¹ Nian in tınən nəghatən u, in təməsən atipən e nətəligən əm rəhan. In pris asol agin e nup əh, kən in təmaupən mən-iarəp nəghatən itəm Uhgın təmos-ipən kəm in. Kən in təmən məmə Iesu in otimis o nosmegəhən netəm Isrel.‡

⁵² Kən mətə rəhan nımisən, sənəmə o nosmegəhən netəm Isrel əm, mətə o nosməgəh minən nenəti Uhgın min itəm kotan atit e nətueintən, kən mol ilat kotuwa motol kitiah əm. § ⁵³ Tol nəhlan, e nian əh, ilat kəmotegəhən-in məmə okotəkəike kegəs-in suatip kit o nohamnuən Iesu. ⁵⁴ Kən o nat u, Iesu təsəliwək-arəp minən ikin min e Jutia, in təmagim ikin-u, muwın əpəh e taon kit, nərgin u Efraim. Taon u, in iuəhkır əm o ikin taruən-aruən ikin. Kən in mətətig ikin əh, ilat rəhan min netəmim.

Netəmim kəmoatol əpen-əpenə o nolən lafet rəha Nuhagego-inən

⁵⁵ Tınatuwa iuəhkır o nian rəha lafet kit rəha netəm Isrel, nərgin u, lafet rəha Nuhagego-inən. * Kən netəmim tēpət kinoatiet ikin pisin pisin min mınəotuwa Jerusalem məmə okotol natimnat min məmə ilat okotarətuəh† e niganəmti Uhgın, paupən un, məpanotuwin e lafet əh. ⁵⁶ Kən netəm min əh kinoatēgəs-in Iesu. Kən nian kəmotuəfimin e Nimə Rəha Uhgın, kinoatəpəh-ətapəh olat min məmə, “?Kəruru mə Iesu otuwa e lafet u, o kəp?”

⁵⁷ Mətə e nian əh, pris asol min ne Farisi min kəmotələhəu nəghatən kit, məmə okəmə etəmim kit titun ikin Iesu tətətig ikin, in otəkəike muwa mən-iarəpən kəm ilat, pəs mopael min kotuwin motaskəlim.

12

Meri təmau nelki Iesu e senta

(Mat 26:6-13; Mak 14:3-9)

¹ Nian sikis əh-ikin tətətig əh kəpənən e nian rəha lafet rəha Nuhagego-inən, kən Iesu tınitəlig-pa min Petani, imə Lasaros ikin. Suah u inu, Iesu in təmöl in təmegəh min. ² Kən netəmim ikin-u, kəmotol nagwənən kit rəha Iesu. Kən Mata in tos nagwənən, muwa. * Kən Lasaros min əh-ikin e nagwənən əh, ilat Iesu ne, koatəməhl-pən, moatəgwən.† ³ Kən Meri təmos senta kit tatər e nuwigi nat, muwa. Senta u, kəmöl e noki nato.‡ Senta əh, nəmiəwin təwir, kən nəmtin tiəkis. Kən in təmau nelki Iesu e senta u, kən mafəl e noanun. Nəmiəwi senta u, təmirəfin nıpəgnoa nımə. § ⁴ Mətə etəmim kit rəha Iesu, nərgin u Jutas Iskariot, suah un uarisig otəpanegəhən-in-pən Iesu e nelmi rəhan tikimir min, in təməhai ron. In təmən məmə, ⁵ “?Ik nəkəruru nol-salim-in senta u, mos məni lan, kən mos-ipən kəm ian-rat min? Senta u, in tahmen e tri-hanrit tenarius. * ⁶ In təmən nəhlan, mətə sənəmə in tatol nat agin e ian-rat min, mətə in təmən əm, mətə-inu in iakləh. In tatos kətim rəha məni rəhalat, kən nian neen, in tətəkləh-in.

⁷ Mətə Iesu təmə, “Əpəs-tu pətan u. Sərəkinən rəhan nətəligən. In tətəmələhəu wir senta u, məmə otəu nıpətik, o nian əh itəm okitənim io lan. ⁸ Ian rat min, nian rafin itəmat min ilat nəkotatig.† Mətə io, okol esatigən nian rafin kitat min itəm.”

Pris əsol min kəmotegəs-in min suatip o nohamnuən Lasaros

⁹ Kən nian nımanin netəm Jutia kəmotətə məmə Iesu tətətig latuənu Petani, kən ilat kinoatuwa ikin. Kasotuwa əmən məmə okotəhm Iesu, mətə ilat kotuwa min məmə okotəplan-tu Lasaros u təmimis, kən Iesu tol min təmegəh.‡ ¹⁰ Kən əmun, pris asol min,

† **11:50:** Jon 18:14 ‡ **11:51:** Kaiəfəs tolkeike məmə okohamnu Iesu mətə-inu təsolkeikeən məmə netəm Rom okotərəkin kantri rəha netəm Isrel. Mətə, in tətəmətən əupən nat kit itəm otuwa mol nıpahrienən lan, mətə in təruru nat əh in tatən. Rəhan nəghatən, nıpətın tatəgatun məmə Iesu otəkəike mımis məmə Uhgın otəsolən nalpinən kəm rəhan netəmim o rəhalat təfəgə rat min. § **11:52:** Aes 49:6; Jon 10:16 * **11:55:** Eks 12:13,23,27 † **11:55:** Okotarətuəh, nıpətın un, məmə ilat okotafəl wir ilat min, mətə-inu ilat kotitun məmə ilat kotəmkimik e niganəmti Uhgın. * **12:2:** Luk 10:38-42 † **12:2:** Nıpahrienən məmə ilat kasotəpələhən motəgwən. Mətə e nolən rəhalat e nian əh, ilat kotəpil motisin-pən nuwələmilat e tēpil, kətagwən. ‡ **12:3:** Nato in nat kit nəmiəwin tatəpien wir, tahmen e nigpis. § **12:3:** Mak 14:3 * **12:5:** Roiu, tri-hanrit tenarius tahmen e tri-hanrit-taosan vatu. † **12:8:** Dut 15:11 ‡ **12:9:** Jon 11:43,44

kəmotegəhan-in min məmə okəkəike kohamnu min Lasaros, ¹¹ məto-inun nian netəm Isrel tepət kəmotəplan Lasaros təməmegəh min, kən ilat kəmotahətətə e Iesu, kən minotapas rəhalat netəm-iasol min.

*Iesu təmuwa Jerusalem matol əp in məmə in kig
(Mat 21:1-11; Mak 11:1-11; Luk 19:28-40)*

¹² Kəməlan lawigin, nimanin netəmim itəm kəmoatuwa Jerusalem məmə okotol lafet rəha Nuhagego-inən, kəmotətə məmə Iesu tətəliwək minatuwa e taon. ¹³ Kən tol nəhlan, ilat kəmotiet e taon u, moatəmik nat kit tahmen e nimali nəmül[§] moatuwin mə okotəplan Iesu. Kən moatagət əfəməh moatən məmə,

“!Hosana!”*

!Ləməmə Uhgın tətətig ilau suah u itəm tatuwa e nərgin!

!Ləməmə Uhgın tətətig ilau Kig u rəha netəm Isrel!”†

¹⁴ Kən Iesu təməplan nəti togki kit, kən tasuə lan maliwək matuwin. Natimn min u, Naoa Rəha Uhgın tinəmən rəkis məmə,

¹⁵ “Netəm Saeton,[‡] itəmat sotəginən.

!Otəplan-tu! !Kig rəhatəmat tatuwa,

in titasua e nəti togki maliwək matuwa!”§

¹⁶ E nian əh, netəmim rəha Iesu ilat kotəruru nıpəti nat u. Məto uarisig, nian Iesu tinəmegəh min e nimisən, kən Uhgın tinol əp rəkis nəpətən rəha Iesu, kən nikilat təpanəht məmə əupən, kəməte rəkis nəghatan lan e Naoa Rəha Uhgın, kənu netəmim kinotol nəghatan min əh tinuwa minol nıpahrienən lan.

¹⁷ E nian Iesu təmaun-in Lasaros, kən Lasaros tiet e nıpəg kəpiel məmegəh min, nimanin netəmim tepət kəmotətig ilat əh-ikin. Kən ilat əh kəmotətul-arəp minotən-iarəp natimn min u in təmol. ¹⁸ Tol nəhlan, netəmim tepət kəmotuwa məmə okotəplan Iesu, məto-inu koatətə məmə in təmol nəmətin əh. ¹⁹ Kən Farisi min kəmoatən-ən kəm ilat min məmə, “! Otəplan-tu, okol kitat kəsotol agin-əhən nat kit. Roiu əh, netəmim rafin e nətuounən kınəoatuarisig-in!”

Netəm Kris neen kəmotolkeike məmə okotəplan Iesu

²⁰ Kən nian netəmim kəmotuwin Jerusalem məmə okotəfak e nian rəha lafet u, kən netəm Kris neen min əh-ikin ilat min, kəmoatəfak. ²¹ Netəm Kris min u kəmotuwa motehm Filip. Filip in etəm Petsaeta əpəh Kalili. Kən ilat kəmotən-ipən kəm in məmə, “Etəm-iasol, iakotolkeike məmə ekotəplan Iesu.” ²² Kən Filip tətul muwin mən-ipən kəm Antru, kən ilau kəmian muən-ipən kəm Iesu.

²³ Kən Iesu təməpən-ipən kəm ilat məmə, “Roiu əh, Nəti Etəmim, rəhan nian tinuwa rəkis, məmə Uhgın otol əp rəhan nəpətən əhag-əhag. ²⁴ Nıpahrienən agin u iatən kəm itəmat məmə, etəmim otəkəike mıtənım nikuti nat e nisip kən otimis. Okəmə təsimisən, kən okol təsəwiən kən məsoəen. Məto okəmə otimis, kən otəe-in noan tepət, tepət.* ²⁵ Etəm nıkin tataht pik rəhan nəmegəhən e nətueintən u, in otəmkarəpən-in. Məto etəmim itəm nıkin təsəht pikən nəhlan rəhan nəmegəhən e nətueintən u, in otaskəlim wir nəmegəhən rəhan o nəmegəhən lılin.† ²⁶ Etəm tolkeike məmə otol wək rəhak, in otəkəike muarisig-in io,[‡] kən okəmə ikin pəhrəuən io ekatig ikin, kən in min, in otatig ikin-u.§ Kən etəm tatol wək rəhak, Tata Uhgın otisai-in.”

Iesu təməghat-in nimisən rəhan

²⁷ Kən Iesu təməpən-ipən kəm ilat məmə, “Roiu əh, nıkkik tıtahmə pik.* ?Oekəhrol min-nulan? Okol esənən məmə, ‘Tata, ohrəkis nahməən itəm tatuwa ron io.’ Natimnat u inu, io emuwa ron. ²⁸ Tata, ik os-ipər atıp nərgəm.”

Kən əmun, roiu agin-əh, ilat kəmotətə nəwian kit təmisi-pən e neai tatən məmə, “To enıləs-ipər rəkis nərgək, kən roiu əh, oekilas-ipər min.”

²⁹ Kən netəmim itəm kəmotətul iuəhkır ron kəmotətə nəwian əh, kən ilat neen kotəmə, “! Netəmim! ?Naka u? ?Kalueluə kit, o?” Məto neen kotəmə, “Nagelo kit əh tətəghat kəm in.”

§ **12:13:** Nimali nəmül u in nəmətin rəha nəptən rəhalat ne nol winən e tikimır min rəha netəm Isrel. Okəm-naka ilat kəmoturin-urin nimali nəmül məto-inu nikilat tətəht məmə Iesu in Kristo, kən in tinuwa məmə otəmki-rəkis ilat e nəməməən rəha netəm Rom. * **12:13:** Nəghatan u, “Hosana,” nıpətin ətuatıp in “Asitu, Uhgın, osmegəh itimat,” məto e nian rəha Iesu, nəghatan u, ilat kəmotəuhlin əm nıpətin məmə, “!Ənwiwi Uhgın!” Ves u ilat koatən, in təmisi-pən e Sam

118:25-26. † **12:13:** Jon 1:49 ‡ **12:15:** Jerusalem u, kəmotəun-in min məmə Saeton, məto-inun nərgin əh rəha nitot kit itəm kəmiləkin-pər taon lan. Saeton u, in nərgi Jerusalem kit min. § **12:15:** Sek 9:9 * **12:24:** 1 Korin 15:36

† **12:25:** Mat 10:39; 16:25; Mak 8:34-38; Luk 14:26; 17:33; 2 Korin 5:14-15 ‡ **12:26:** Mat 10:38; Luk 14:27 § **12:26:**

Jon 14:3; 17:24 * **12:27:** Mat 26:38,39; Jon 11:33,38; 13:21

³⁰ Mæto Iesu tən-īpən kəm ilat mēmæ, “Nəwian u, təmæsuwamən mēmæ io ekato. Mæto tæmuwa mēmæ itəmat onəkotato.” ³¹ Roiu əh, in otoh-iahau nəsanənən rəha Setan,[‡] iərəmərə rəha nətueintən u. ³² Nian katiləs-īpər io ilis,^{*} kən io oekiuw-pa netəmim rafin kotuwa ron io.”[†] ³³ E nəghatən u, in tīnuhapik e nīmīsən rəhan.[‡]

³⁴ Kən netəmim kəmotən-īpən kəm in motən mēmæ, “Itimat enotəto rəkis e Lou rəhatat, mēmæ nian Kristo itəm Uhgīn təmən mēmæ otahl-īpa tuwa, in otətətig līlin əm, matuwīn namnun tikə. [§] ?Təhrəl ik nakatən mēmæ netəmim okotəkəike motiləs-īpər Nəti Etəmim? ? Mæto Nəti Etəmim u, in pah?”

³⁵ Kən Iesu təmən-īpən kəm ilat mēmæ, “Nəhag-əhagən u, tətətig otamat o nian təkəku əm. Kən nian nəhag-əhagən u tətətig otamat, itamat nəkotəkəike motaliwək lan. Okəmæ kəpə, kən napinəpən otirəfin itamat. Kən etəmim itəm tətaliwək e napinəpən, in taruru ikin in tatuwīn ikin. ³⁶ Nian nəhag-əhagən u tətətig əh otamat, itamat nəkotəkəike motahatətə e nəhag-əhagən u mēmæ itamat nakotuwa nenəti nəhag-əhagən.”^{*}

Netəm Isrel ilat kəməsotahatətən e Iesu

Nian Iesu təmən rəkis nəghatən u kəm ilat, kən magim mapəs ilat muwīn matəhluag. ³⁷ Nat əpnəpin mēmæ in tīnol rəkis nəmtətin tēpət e niganəmti netəm Isrel, mæto ilat kəsotahatətən lan. ³⁸ Ien rəha Uhgīn u Aesea, təmaupən matəghat-in rəhalat nolan. Kən nat u tæmuwa mēmæ otol nəghatən rəhan tuwa mol nīpahriənən lan. In təmən mēmæ, “?Iərəmərə, pah otahatətə e nəghatən rəhatimat?

?Ekoatən-iarəp, kən pah otahatətə lan?

?Kən Iərəmərə otol əp kəm pah nahgīn itəm təsanən pik o nosmegəhən?”[†]

³⁹ Kənu ilat kotərruru nahatətən lan mæto-inu tahmən-pən əm mēmæ Aesea təmən-iarəp min aupən mēmæ,

⁴⁰ “In təmöl ilat mēmæ niganəmtilat otəpis.

Okəmæ təsəpisən, kən ilat okotəplan nat kən motitun.

Kən in tinahtosig-in rəkis nīkilat.

Okəmæ təsələn, kən ilat okotenatig kən motitun nəuhlinən nətəligən rəhalat, kən motahatətə lak, ekol nəmegəhən rəhalat tuwiwi min.”[‡]

⁴¹ Ien rəha Uhgīn, Aesea u aupən, təmən nulan mæto-inun in təməplan nepətən əhag-əhag rəha Iesu, kən tol nəhlan, in tatəghat-in. [§]

⁴² Kən mæto, netəm-iasol min tēpət masin, ilat min kəmotahatətə e Iesu. Mæto ilat koatəgin nən-iarəpən mēmæ ilat kəmotahatətə lan, mæto-inun koatəgin Farisi min mēmæ okotahl-iarəp ilat e nīmæ rəha nəfiminən, ⁴³ mæto-inu netəm iasol min u, ilat kotolkeike pik mēmæ netəmim okotənwiwi ilat, taprəkis-in mēmæ Uhgīn nīkin otəgien olat.

Nəghatən rəha Iesu tītun nakilən nolan rəha netəmim

⁴⁴ Kən Iesu təmagət əfəməh mēmæ, “Etəmim itəm tətahatətə lak, sənəmæ tətahatətə pisin əm lak, mæto tətahatətə min e Uhgīn itəm təmahl-īpa io. ⁴⁵ Kən etəmim u itəm təməplan io, sənəmæ təməplan əm io. In təməplan min Uhgīn u təmahl-īpa io.”^{*} ⁴⁶ Io u nəhag-əhagən.[†] Emuwa e nətueintən u, mēmæ etəmim itəm otahatətə lak, otəsətigən e napinəpən.

⁴⁷ Etəmim itəm tatəto rəhak nəghatən, məsolən, okul esən-iarəpən rəhan nalpinən, mæto-inun eməsuwamən e nətueintən u mēmæ ekən-iarəp nalpinən rəha netəmim. Mæto emuwa mēmæ ekosmegəh ilat.[‡] ⁴⁸ Mæto etəmim itəm tatəuhlin-pa məntaan kəm io, məsosən rəhak nəghatən, nat kit əh-ikin tətətig mēmæ in otən-iarəp rəhan nalpinən. O Namnun Nian,

nəghatən min u rəhak, ilat okotən-iarəp nalpinən rəhan. [§] ⁴⁹ Tol nəhlan mæto-inu nəghatən min u, sənəmæ rəhak pisin əm, mæto Tata Uhgīn u təmahl-īpa io, kən in təmən mēmæ ekəkəike muwīn mən nəhlan, kən mol nəhlan.”^{*} ⁵⁰ Kən io enəmitun rəkis mēmæ nəghatən min u, itəm in təmən-īpa kəm io, nəmegəhən līlin tətətig lan. Kən tol nəhlan, nəghatən min u iakatən ilat, Tata Uhgīn təmən-īpa kən məgatun io elat, mēmæ ekən mihīn.”

[†] **12:30:** Eks 19:9; Jon 11:42 [‡] **12:31:** Nat əpnəpin mēmæ nīmīsən rəha Iesu təmöl mēmæ okəm-naka Setan təmöl win, mæto nīpahriənən mēmæ in təsəl winən. Əplan-tu Luk 10:18; Hip 2:14-15; 1 Jon 4:4; Nol Əpən 12:8-9. [§] **12:31:** Mat 4:8-9; Jon 14:30; 16:11; 2 Korin 4:4; Efes 2:2, 6:12 ^{*} **12:32:** E naoa rəha Jon, tatəghat-in nəghatən u “katiləs-īpər io ilis” nian tēpət. Kən in nīpətin kəiu. Nian tatən “katiləs-īpər io ilis,” nīpətin kit in tatəghat-in nīmīsən rəha Iesu e nig kəmaluuu.

Kən nīpətin kit min, e nig kəmaluuu əh, in tatəgatun nəwīrən asol ne nepətən asol rəha Iesu. [†] **12:32:** Jon 3:14; 6:44; 8:28 [‡] **12:33:** Fil 2:8-9; 1 Tim 3:16; Hip 1:3 [§] **12:34:** Netəmim nīkilat tataht ves min əh, tahmən e 2 Saml 7:16; Sam 72:17; 89:4,35-37; 110:1,4; Aes 9:7; Esik 37:25; Dan 7:14. Nīkilat tāsəhtən ves min itəm koatən mēmæ Kristo in otəpən mīmīs.

^{*} **12:36:** Mat 5:14; Efes 5:8-9; 1 Tes 5:5 [†] **12:38:** Aes 53:1; Rom 10:16 [‡] **12:40:** Aes 6:10 [§] **12:41:** Aes 6:1-4 ^{*} **12:45:** Jon 14:8-9 [†] **12:46:** Jon 1:4 [‡] **12:47:** Jon 3:17 [§] **12:48:** Jon 5:45 ^{*} **12:49:** Jon 14:31

²⁴ Kæn Saimon Pita, in tæmasgæwin-pæn anion kæm in mæmæ, “Ətapəh-tu ron, mæmæ etæmim pah əh in tatæn.”

²⁵ Kæn suah əh tæmiæu-iæu muwa iuəhkir o Iesu, kæn mætəpəh ron mæmæ, “?Iærəmərə, pah un nakatan?” ²⁶ Kæn Iesu tæmæ, “Io ekamkas piret mæsin, kænu meer-pæn e sup, kæn mos-ipæn kæm in, kænu suah u, inun.” Kæn æmun, in tæmæmkas piret kit, meer-pæn e sup, kæn mos-ipæn kæm Jutas, nəti Saimon Iskariot. ²⁷ Kæn Jutas tæmos piret un. Kæn Setan tinalpin rəhan nətəlign.

Kæn Iesu tən-ipæn kæm in mæmæ, “Nat u nakæmæ nakol, uwîn uəhai əm mol.”†‡ ²⁸ Netæmim min un rəha Iesu itəm kotæmæhl titalau e tepil moatagwæn, ilat kəsotitunən mæmæ Iesu tæmæn-ipæn nəghatæn u kæm in o naka. ²⁹ Jutas in titahtu kætīm rəha mæni rəhalat, kæn ilat neen nikilat təht mæmæ Iesu tæmæn-ipæn kæm in mæmæ otuwîn mos-næmtin nagwænən neen nigilat o lafet, o okæm-naka tatuwîn otos-ipæn mæni neen kæm ian-rat min. § ³⁰ Kæn nian Jutas tæmos rækis piret u, tæmætul miet uəhai əm. Kæn tinapinəp rækis.*

Iesu tæmæn nəghatæn wi kit mæmæ okotol

³¹ Nian Jutas tīniet rækis, kæn Iesu tæmæ, “Roiu əh, Uhgîn tinatiləs-ipəp nərgi Nəti Etæmim,† kæn Nəti Etæmim tinatiləs-ipəp nərgi Uhgîn. ³² Məto nian Nəti Etæmim tinol əp rækis nepətæn rəha Uhgîn, kæn Uhgîn atip əm in otol əp min nepətæn rəha Nəti Etæmim. Kæn in otol əm huə roiu əm.‡

³³ “Nenətik min, okol esatigən tuwəh kitat min itəmat. Kæn itəmat onəpanotegəs-in io, məto io iakatæn min əm nəghatæn kitiaə əm kæm itəmat u-roiu, itəm ematæn-ipæn kæm netəmiasol min rəha Isrel aupən. Ematæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Ikin əh ekatuwîn ikin, itəmat nəkotəruru nuwînən ikin. §

³⁴ “Io iatæn-ipinə nəghatæn wi kit kæm itəmat mæmæ nəkotəkəike moatol.* Itəmat nəkotəkəike motolkeike itəmat min.† Tahmen-pæn əm mæmæ io emolkeike mihin itəmat, kænu e nolən kitiaə əm, itəmat nəkotəkəike motolkeike itəmat min.‡ ³⁵ Kæn okæmæ nakolkeike nulan itəmat min, kæn netəmim rafin okotitun mæmæ itəmat rəhak min netəmim.” §

Iesu tæmæn-iarəp mæmæ Pita otəpanən mæmæ in təruru Iesu

(Mat 26:31-35; Mak 14:27-31;

Luk 22:31-34)

³⁶ Kæn Saimon Pita tətəpəh ron mæmæ, “?Iærəmərə, ik onəkəuwîn hiə?”

Kæn Iesu tən-ipæn kæm in mæmæ, “Ikin əh io ekatuwîn ikin, ik nəkəruru nətau-pa-mæn io roiu, məto uarisig un, onəpanuwa.”* ³⁷ Kæn Pita tətəpəh ron mæmæ, “?Iærəmərə, oekəsətəp-pənən ik u-roiu o naka? Io, nikik tagien əm mæmæ ekimis ron ik.” ³⁸ Kæn Iesu tən-ipæn kæm in mæmæ, “?Ik nakamə nikim tagien əm mæmæ onakimis ron io? Nipahrienən agin u iatæn kæm ik mæmæ, mənig otəsimnənən əh, kæn ik onakən mau kisl mæmæ nəkəruru io.”†

14

Iesu in Suatip o nuwînən o Tata Uhgîn

¹ Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Nikitəmat təsəhmæn. Itəmat nəkotəkəike motahatətə e Uhgîn,* kæn motahatətə min lak. ² E nimə rəha Tata rəhak, noan tēpət əh-ikin. Nəghatæn u in nipahrienən. Okæmə təsol mihinən, okol enən-ipinə rækis kæm itəmat. Roiu əh, io ekatuwîn, ekol əpen-əpenə rəhatəmat.† ³ Kæn məto-inu ekuwîn mol apen-pena otəmat, kæn io oepanitəlig-pa min mos itəmat nakotuwa moatətig kitat min io,‡ mæmæ itəmat onəkotətig ikin-u itəm io min iakətətig ikin. § ⁴ Ikin əh iakatuwîn ikin, itəmat ninotitun rækis suatip rəhan.”

⁵ Məto Tomas tən-ipæn kæm in mæmæ, “Iærəmərə, itimat ekotəruru ikin-un nakatuwîn ikin. ?Ekotəhrol nulan motitun suatip tatuwîn ikin əh?”

⁶ Kæn Iesu tən-ipæn kæm in mæmæ, “Io u,* suatip ron.† Kæn io un, nəukətī nipahrienən,‡ kænu io un, nəukətī nəmegəhən. § Etæmim kit okol təsuwamən o rəhak Tata okæmæ io ekəsosən in muwîn.* ⁷ Okæmæ nəmotitun io, kæn nəmotitun min rəhak Tata.† Kæn tol nəhlan, tətouon roiu, ninotitun rækis in, kæn minotəplan.”

† 13:27: Luk 22:3 ‡ 13:27: Setan: Əplan e tiksonari. § 13:29: Jon 12:5-6 * 13:30: Luk 22:53 † 13:31: Jon 12:23 ‡ 13:32: Jon 17:1-5 § 13:33: Jon 7:33-34 * 13:34: Jon 15:12; 1 Jon 2:7-11; 3:11 † 13:34: Lev 19:18; 1 Tes 4:9; 1 Pita 1:22 ‡ 13:34: Efes 5:1-2; 1 Jon 4:10-11 § 13:35: 1 Jon 3:14; 4:20 * 13:36: Jon 14:2 † 13:38: Jon 18:27 * 14:1: Sam 4:5 † 14:2: Hip 11:16 ‡ 14:3: 1 Tes 4:16-17; 2 Korin 5:8, Fil 1:23 § 14:3: Jon 12:26 * 14:6: Jon 6:35 † 14:6: Jon 10:9; Hip 10:20 ‡ 14:6: Jon 1:14 § 14:6: Jon 1:4 * 14:6: Wak 4:12 † 14:7: Jon 1:18; 1 Jon 2:23

⁸ Kæn Filip tən-ipæn kəm in mæmæ, “Iæræmərə, awi ægætun-tu Tata Uhgin kəm itimat. Nat æm u inu, itimat ekotolkeike.”[‡]

⁹ Kæn Iesu tən-ipæn kəm in mæmæ, “Filip, io emætartig tæfæmæh kitat min itæmat. Mæto ik nækæruu æh io. Etæmim itæm tatæplan io, in tatæplan Tata Uhgin.[§] ?Tæhrol ik nakatæn mæmæ, ‘Awi, ægætun Tata Uhgin kəm itimat?’^{*} ¹⁰ ?Ik næsahatætæn mæmæ iakatig e Tata Uhgin, kænu Tata Uhgin tætatig lak?[†] Næghatæn min u iakatæn kəm itæmat, sænæmæ ræhak æm. Tata Uhgin u, nian rafin, tætatig lak, inun in tatol ræhan min u wæk. ¹¹ Itæmat onækotæike motahatætæ lak nian io iatæn mæmæ iakatig e Tata Uhgin, kænu Tata Uhgin tætatig lak. Mæto okæmæ kæpæ, tæwir mæmæ nakotahatætæ lak o næfigæmæn ræha næmtætæn min itæm ematol.[‡] ¹² Nipahrienæn agin u iatæn kəm itæmat mæmæ, etæmim itæm tæhatætæ lak, in otol nolæn wæk min un itæm io ematol.[§] Æwæh, in otol nolæn wæk tær tæhmin min taprækis-in wæk min un itæm io emol, mæto-inun io oekatuwin o Tata Uhgin. ¹³ Io Nætæn, kæn okæmæ nakoteasia-in nat kit e nærgæk, nat ærnapæn okæmæ nakoteasia-in nat naka, io epanol,^{*} mæmæ wæk u ræha Nætæn otlæs-ipær nærgi Tata Uhgin. ¹⁴ Kæn okæmæ onækoteasia-in nat kit ron io, e nærgæk, kæn io ekol.”

Iesu tæmæn mæmæ Narmin Ræha Uhgin otuwa

¹⁵ Kæn Iesu tæmæghat æh matuwæn, matæn mæmæ, “Okæmæ itæmat nakotolkeike io, kænu itæmat onækotol næghatæn ræhak.[†] ¹⁶ Kæn io, oekæasia o Tata Uhgin mæmæ in otahl-ipa Iasitu[‡] kit min otæmat. Kæn in otætartig lilin itæmat min. ¹⁷ Suah un inun, in Narmin ræha Nipahrienæn.[§] Netæmim ræha nætueintæn u, okol kæsotosæn in e nikilat,^{*} mæto-inu ilat kæsotæplanæn in, motæruu in. Mæto itæmat, nækotitun in, mæto-inun in tætatig itæmat min. Kæn in otæpanatig e nikitæmat.

¹⁸ “Nian io ekiet etæmat, okol esapæsæn itæmat nækotatig pisin æm, tahmen e suakælh. Io epanitælig-pa min otæmat. ¹⁹ Otæsuwæhæn, netæmim ræha nætueintæn u ilat okasotæplanæn io. Mæto itæmat onæpanotæplan io.[†] Kæn mæto-inun io epanamegæh, itæmat min onæpanotæmegæh.[‡] ²⁰ O nian ræha natimnat min u, kæn itæmat onækotitun mæmæ iakatig e ræhak Tata.[§] Kæn itæmat nækotatig lak, kænu io ekætartig etæmat.

²¹ “Etæmim itæm tæmos wir næghatæn ræhak, kæn matol, etæmim u inun in tolkeike io. Kæn etæmim itæm tolkeike io, ræhak Tata in otolkeike min in.^{*} Kæn io min oekolkeike in. Kæn io oekol æp io kəm in, mæmæ in otitun asas io.”

²² Kæn Jutas u, (sænæmæ Jutas Iskariot, mæto iahunin kit), in tæmætapæh ron mæmæ, “? Iæræmərə, ik onakahrol nulan kæn mol æp ik kəm itimat æm, mæto onæsøl æpæn ik kəm netæmim ræha nætueintæn?”[†]

²³ Mæto Iesu tən-ipæn kəm in mæmæ, “Etæmim itæm tolkeike io, in otatol næwiak, kænu ræhak Tata in otolkeike in. Kænu io ne ræhak Tata, itimlau ekueia mætuatig itimæhal min. Kæn itimlau ekioal imatimlau æh-ikin.[‡] ²⁴ Etæmim itæm tæsolkeikeæn io, in tæsolæn næwiak. Næghatæn min u itæm næmotætæ ematæn, emæsæn atipæn ilat. Mæto emos ilat o ræhak Tata itæm in tæmahl-ipa io ekuwa.[§]

²⁵ “Io iatæn-iaræp næghatæn min u kəm itæmat nian etatig æh kitat min itæmat. ²⁶ Mæto Narmin Ræha Uhgin u, in Iasitu, itæm Tata Uhgin otahl-ipa e nærgæk, in otægætun itæmat e natimnat min rafin. Kæn in otatol itæmat mæmæ nikitæmat otatæht natimnat min u itæm iatæn kəm itæmat, mæotaluinæn.^{*}

²⁷ “Roiu æh tinuækir mæmæ io oekapæs itæmat. Io iatalæhæu næmælinuæn ræhak tætatig otæmat.[†] Kænu næmælinuæn u, itæm iakatos-ipinæ, tæsahmenæn e næmælinuæn itæm nætueintæn u tatos-ipinæ. Itæmat, nikitæmat tæsahmæn kæn mætotæginæn. ²⁸ Itæmat ninæmotætæ rækis ræhak næghatæn, emæn-ipinæ kəm itæmat mæmæ, ‘Io oepanapæs itæmat, mæto uarisig, oepanitælig-pa min otæmat.’ Okæmæ nakotolkeike pahrien io, kæn nikitæmat otægin æm mæmæ nækotæplan io iakatuwin o ræhak Tata, mæto-inu in ilis taprækis-in io. ²⁹ Io iatæn-iaræp rækis æm natimnat min u kəm itæmat u-roiu, nian ilat kæsotolæn æh, mæmæ nian ilat kinotuwa moatol nipahrien lan, kæn itæmat onækotahatætæ lak. ³⁰ Roiu æh, okol esæghatæn tæfæmæh min kəm itæmat, mæto-inun Setan u iæræmərə ræha nætueintæn u,[‡] in tinatuwa. In tæsosæn

[‡] **14:8:** Eks 33:18 **§** **14:9:** Aes 9:6; Jon 1:14; 12:45; 2 Korin 4:4; Fil 2:6; Kol 1:15; Hip 1:3 ***** **14:9:** Jon 1:18; 10:30; 12:44-45; 13:20 **†** **14:10:** Jon 14:20; 10:38; 17:21 **‡** **14:11:** Jon 5:36; 10:38 **§** **14:12:** Luk 10:17 ***** **14:13:** Mat 7:7 **†** **14:15:** Dut 11:13; Jon 13:34, 1 Jon 2:3-5,24; 5:3; 2 Jon 6 **‡** **14:16:** Jon 14:26; 15:26; 16:7 **§** **14:17:** Jon 15:26; 16:13; 1 Jon 4:6; 5:6 ***** **14:17:** 1 Korin 2:14 **†** **14:19:** Jon 16:16 **‡** **14:19:** Jon 6:57 **§** **14:20:** Jon 10:38; 17:21 ***** **14:21:** Jon 16:27; 1 Jon 2:5 **†** **14:22:** Wæk 10:41 **‡** **14:23:** Esik 37:27-28; Sek 2:10; Efes 3:17; 1 Jon 4:12,16; Nol Æpæn 21:3 **§** **14:24:** Jon 5:19; 7:16; 8:28; 12:49-50 ***** **14:26:** Jon 15:26; 16:7,13; 1 Jon 2:27 **†** **14:27:** Aes 9:6-7; Luk 2:14; 24:36; Jon 16:33; Rom 5:1; Fil 4:7 **‡** **14:30:** Jon 12:31

nəsanənən məmə otol win lak. ³¹ Məto io iatol ətuatip əm nəwia Tata Uhgın məmə netəmim rəha nətueintən okotitun məmə io ekolkeike in. [§]
 “Itəla, pəs kotətul motagım ikın-u, moatuwin.”

15

Iesu in tahmen e nəukət nig pahrien

¹ Kən Iesu tatən məmə, “Io un, ^{*} io ekahmen e nokət nig pahrien. Kən rəhak Tata in tahmen e etəmim itəm tatitasilin nig u. [†] ² Nelmi nig min rafın itəm kəsotoeən, in tatəte rəkis ilat, kən nelmi nig min rafın u itəm koatoe, in tətəfəl wir ilat, [‡] məmə ilat okotoe-in noalat tətət. [§] ³ Itəmat nəkotahmen e nelmi nig u. Kən io enafəl wir rəkis itəmat e nəghatən min itəm iatəp-ıpinə kəm itəmat. ^{*} ⁴ Otəper-ıpa lak, [†] kən io oekəper-ıpən etəmat. Nelmi nig otəsoeən okəmə in təsəper-ıpənən e nəukətin. E nolən kitış əm, itəmat okol nəmegəhən rəhatəmat təsəe-inən noan okəmə nəsoətəper-ıpamən lak. [‡]

⁵ “Io u, io nokət nig. Kən itəmat nelmi nig min, nelmi nig min itəm koatətul-pən wir lak, moatəper-ıpa. Nəmegəhən rəha etəmim itəm tətəper-ıpa lak kən iatəper-ıpən lan, in otəe-in noan tətət. Məto itəmat u, okəmə nəsoətəper-ıpamən lak, okol nəsoəolan nat kit. [§] ⁶ Okəmə etəmim təsəper-ıpamən lak, in tahmen e nelmi nig kit, itəm kinərakın kən tınəpə rəkis. Nelmi nig min tol nəhlan, kitun nəmikən kərakın-pən e nigəm, kuwaan ətip. ^{*} ⁷ Okəmə itəmat nakotəper-ıpa lak, kən nəghatən min rəhak kotəper-ıpən etəmat, nat naka itəmat nakotolkeike, nəkotitun neasiə-inən. Kən Uhgın otol kəm ik. [†] ⁸ Nian nəmegəhən rəhatəmat otəe-in noan tətət, [‡] nat əh in tətış-ıpər nərgi rəhak Tata, kən e nolən u, tətəgəsun məmə itəmat rəhak min netəmim. [§]

⁹ “Tata Uhgın in tolkeike pik io. E nolən kitış əm, io ekolkeike mihin itəmat. Otəper-ıpən e rəhak nolkeikeən. ¹⁰ Okəmə itəmat nəkoatol rəhak nəghatən, ^{*} kən onəkotəper-ıpa e rəhak nolkeikeən, tahmen ətuatip əm mə inun io emol nəghatən min rəha Tata Uhgın, kən iatəper-ıpən e rəhan nolkeikeən. ¹¹ Io ematən-ıarəp nəghatən min u kəm itəmat, məmə nikitəmat otətagien, tahmen əm məmə io nikik tətətagien. Kənu nikitəmat otətagien otətagien mərioah. [†] ¹² Itəmat nəkotəkəike moatol nəghatən u rəhak. Tatən məmə itəmat onəkotolkeike itəmat min, tahmen əm məmə io ekolkeike mihin itəmat. [‡] ¹³ Suah kit tıke itəm tolkeike pik in kit taprəkis-in etəmim un itəm tətəgəhən-in rəhan nəmegəhən məmə otosməgəh in min neen. [§] ¹⁴ Kən okəmə itəmat onəkotul natimnat min u iatən kəm itəmat, tətəgəsun məmə itəmat un, io min neen. ¹⁵ Io oesaun-in minən itəmat məmə iolwək min rəhak, məto-inun etəm tatol wək, in təruru natimnat min itəm rəhan etəm-iasol tatol. Məto roiu əh, io ekaun-in itəmat, məmə io min neen, məto-inun natimnat min rafın u itəm eməto o rəhak Tata, emən-ıarəp rəkis kəm itəmat. ^{*} ¹⁶ Itəmat nəməsoəitəpunən io, məto io emitəpun itəmat. [†] Kən io emələhəp-ıpən itəmat məmə itəmat onəkotuwın motol wək, kən wək rəhatəmat otəe-in noan. [‡] Kən noan un, in otətətat. Tol nəhlan, kən okəmə nakotəsiə-in natimnat min kəm Tata Uhgın e nərgək, kən in otos-ıpinə kəm itəmat. ¹⁷ İatos-ıpinə nəghatən kit kəm itəmat in tol nulan. Itəmat onəkotəike motolkeike itəmat min.” [§]

Netəmim rəha nətueintən, ilat koatətəhau netəmim rəha Iesu

¹⁸ Kən Iesu tən-ıpən məmə, “Okəmə netəmim rəha nətueintən u koatətəhau itəmat, nikitəmat otəkəike muwəh məmə aıpən, ilat kəmotətəhau mihin io. ^{*} ¹⁹ Okəmə itəmat netəmim rəha nətueintən u, kən netəmim rəha nətueintən okotolkeike itəmat, məto-inu rəhalat u itəmat. Məto sənəmə itəmat netəmim rəha nətueintən u. Io enimətəpun rəkis itəmat, kən mos-ırakis itəmat o nətueintən. Kən o nat u inu, netəmim rəha nətueintən, kotətəhau itəmat. [†] ²⁰ Nikitəmat otəkəike matəht nəghatən u emən-ıpinə rəkis kəm itəmat məmə, ‘Iolwək əm kit, təsəprəkis-inən rəhan etəm-iasol. [‡] Kən məto-inu netəm rəha nətueintən u, ilat koatol tərət əgın ron io, kən tol nəhlan, ilat okotol nolən kitış əm etəmat. [§] Okəmə ilat kəmotol rəhak nəghatən, kən ilat okotol rəhatəmat nəghatən. Məto ilat kəməsotol

§ 14:31: Jon 10:18; 12:49 * 15:1: Jon 6:35 † 15:1: Aes 5:1-7 ‡ 15:2: Hip 12:5-11 § 15:2: Mat 7:20; Kal 5:22-23; Efes 5:8-9; Fil 1:11 * 15:3: Jon 1:29; 13:10; Efes 5:26 † 15:4: Jon 6:56 ‡ 15:4: Əplan-tu futnot əpəh Jon 6:56. § 15:5: Fil 4:13 * 15:6: Mat 3:10 † 15:7: Mat 7:7 ‡ 15:8: Kal 5:22-23 § 15:8: Jon 8:31 * 15:10: Jon 14:15 † 15:11: 1 Jon 1:4 ‡ 15:12: Jon 13:34 § 15:13: Jon 10:11; Rom 5:7,8; 1 Jon 3:16 * 15:15: Jon 8:26 † 15:16: Jon 13:18 ‡ 15:16: Jon 15:5 § 15:17: Jon 15:12 * 15:18: Aes 66:5; 1 Jon 3:13 † 15:19: Jon 13:16; 17:14 ‡ 15:20: Jon 13:16 § 15:20: 2 Tim 3:12

agin-əhən rəhak nəghatən min. ²¹ İlat okotol natimnat min nulan etəmat, məto-inun itəmat rəhak min netəmim. * İlat okotol nəhlan, məto-inu ilat kotəruru Uhgın itəm təməhl-ıpa io. †

²² “Emuwa kən məghat kəm ilat. Tol nəhlan e noa nəghatən u, ilat kəmotəplan əsas rəhalat nolən rat min. Məto kəmoatəuhlin məntalat ron io moatapəs rəhak nəghatən. Kən roiu, kol kəsotənən məmə rəhalat nolən rat tikə. † § ²³ Etəmim itəm tetəhau io, in tetəhau min rəhak Tata. ²⁴ Emuwa mol wək min u e niganəmtilat itəm kol etəm pisin kit təməsolən. Tol nəhlan, ilat kəmotitun məmə pah u io. Kən nat əpnəpin kəmotitun io, məto koatətəhau io, kən tol nəhlan məmə koatətəhau min rəhak Tata. Kən roiu, kol kəsotənən məmə rəhalat nolən rat tikə. * ²⁵ Məto natimnat min əh otəkəike mol nəhlan, kən mol məmə nəghatən u otuwa pahrien itəm netəm aupən kəmotətə rəkis e naoa rəha Lou. Rəhalat u Lou tatən məmə, ‘Io esolən nat kit elat, məto ilat kotətəhau agin-əh io, moatol timəh kəm io. †

²⁶ “Məto nian İasitu otuwa, in otətən-iarəp io. Narmin rəha Nipahrienən u, tatisi-pən o Tata Uhgın. † Io ekahl-ıpa in tuwa otəmat. ²⁷ Kənu itəmat min, onəkotəkəike motən-iarəp io, § məto-inu itəmat noatətig kitat min io e nətuounən e wək rəhak muwa mətoarus-pa u-roiu.

16

1 “Io enatən-iarəp natimnat min u kəm itəmat məmə rəhatəmat nahatətəən otəseiuaiuən.

² İlat okəpanotəhg-iarəp itəmat e nimə min rəha nuəfiminən rəhalat; * kən nipahrienən agin, nian əh-ikin tatuwa itəm netəm okotohamnu itəmat, kən nikilat təht məmə ilat koatol wək wır kit rəha Uhgın. † ³ İlat okotol natimnat min u, məto-inun ilat kotəruru Tata Uhgın, kən motəruru min io. † ⁴ Məto io ekaupən matən-iarəp natimnat min u kəm itəmat. Kən nian ilat kınotətuoun minatol etəmat, kən nikitəmat otuəh məmə io enəmən rəkis natimnat min u kəm itəmat.”

Wək min itəm Narmin Rəha Uhgın otəpanol

Kən İesu təghat əh matuwın, matən məmə, “Io eməsən-iarəpən natimnat min u kəm itəmat aupən, məto-inu emətətig kitat min itəmat. ⁵ Məto roiu ekıtəlig-pən min o rəhak Tata itəm təməhl-ıpa io, məto itəmat kit təsətapəhən ron io məmə, ‘?Ik onəkuwın hiə?’ ⁶ Məto roiu, tol nulan məmə emən natimnat min u kəm itəmat, kən nikitəmat təməhl. ⁷ Məto io iatən pahrien kəm itəmat məmə, otəwır pik otəmat məmə io ekəgim tənin itəmat. Məto-inu okəmə esəgim təninin itəmat, kən İasitu § okol təsuwamən matig itəmat min. Məto okəmə io ekəgim, muwın, kən io ekahl-ıpa in tuwa mətətig otəmat. * ⁸ Kən nian in otuwa, kən otəgətun netəmim rəha nətueintən məmə ilat iol təfəgə rat, kən nətəligən rəhalat təsahmenən o nolən itəm tətətip e niganəmti Uhgın, kən nətəligən rəhalat təsahmenən o nakılən nolən rəha netəmim. ⁹ Narmin u otəgətun ilat məmə ilat iol təfəgə rat, † məto-inu kəsotəhatətəən lak. ¹⁰ Narmin u otəgətun kəm ilat məmə nətəligən rəhalat in təsahmenən o rəhalat nətuatipən e niganəmti Uhgın, † məto-inu io ekıtəlig-pən min o rəhak Tata, kən itəmat onəsotehman io. ¹¹ Narmin u otəgətun kəm ilat məmə nətəligən rəhalat in təsahmenən o nakılən nolən rəha netəmim, məto-inu Uhgın in tinakıl rəkis iəməmə rəha nətueintən u, Setən. §

¹² “Io iatos natimnat tepət min əh-ikin məmə epanən kəm itəmat. Məto roiu əh, okol nəsotos rafinən ilat. İlat kotəkis pik əh otəmat. * ¹³ Məto nian Narmin rəha Nipahrienən otuwa, † in otit itəmat, tol mə itəmat nəkotitun nipahrienən rafin. In okol təsən atipən rəhan əm nəghatən. In otən-iarəpən əm natimnat min u itəm in tatəto e Tata Uhgın. Kən in otən-iarəpınə min kəm itəmat natimnat min u itəm nian kit okəpanotuwa. ¹⁴ In otəto nəghatən pahrien ron io kən matən-iarəp kəm itəmat. E nolən u, in otıləs-ıpər io. ¹⁵ Natimnat min rafin rəha Tata Uhgın, in rəhak. † Tol nəhlan, kən io ekatən məmə, Narmin u, in otəto nəghatən pahrien ron io kən matol əp nipətın kəm itəmat.”

Otəsuwəhən okotəplan min İesu

¹⁶ Kən İesu tən-ıpən məmə, “Otəsuwəhən onəsotəplanən io, məto uarisig un, təsuwəhən, kən onəpanotəplan min io.” §

* 15:21: Aes 66:5; Mat 5:10-12; 10:22; Luk 6:22-23; Wək 5:41; 1 Pita 4:14; Nol əpən 2:3 † 15:21: Jon 16:1-3 † 15:22: Jon 9:41; Rom 1:20; 2:1; Luk 11:31-32 § 15:22: İesu tinuwa kən mol əp rəhalat nolən rat, kən mol suatip o nikisən ilat e təfəgə rat. Məto netəmim rəha nətueintən kotətəhau məmə İesu tatol əp nolən rat rəhalat. Tol nəhlan, ilat kotapəs in kən moatitəpən napinəpən məprəkis-in nəhəg-əhəgən (3:19-21; 9:39-41). * 15:24: Jon 5:36; Mat 11:20-24 † 15:25: Sam 35:19; 69:4 † 15:26: Jon 14:26 § 15:27: Luk 24:48; Jon 21:24; 1 Jon 1:2; 4:14 * 16:2: Jon 9:22; 12:42 † 16:2: Wək 26:9-10 † 16:3: Jon 15:21; 1 Jon 3:1 § 16:7: Jon 14:16 * 16:7: Jon 7:39 † 16:9: Jon 15:22 † 16:10: Aes 64:5; Mat 5:20; Rom 1:17; 3:21,22; 10:3; Fil 3:6-9; Taet 3:5; 1 Pita 3:18 § 16:11: Jon 12:31 * 16:12: Mak 4:33 † 16:13: Jon 14:17 † 16:15: Jon 17:10 § 16:16: Jon 14:18

¹⁷ Kæn netæmim næn neen ræhan, ilat koatæpæh-æpæh kæm ilat min mæmæ, “?Næghatæn u, nipætïn naka? In tatæn kæm itat mæmæ, ‘Otæsuwæhæn onæsoatæplanæn io, mæto uarisig, otæsuwæhæn, næpanotæplan min io.’ Kæn in tæn mæmæ, ‘Mæto-inu io iakatuwin o Tata Uhgïn.’¹⁸ ?Næghatæn u, ‘otæsuwæhæn’ nipætïn naka? Kitat kotæroru næghatæn min æh in tatæn.”

¹⁹ Kæn Iesu tinitun rækis mæmæ ilat kotalkeike mæmæ okotæpæh-in nat kit ron, kæm in tæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “?Tahro? Io emæn mæmæ, ‘Otæsuwæhæn itæmat næsoatæplanæn io. Mæto uarisig, tæsuwæhæn onæpanotæplan min io.’ ? Kæn roiu nakotæpæh otæmat min o nipæti næghatæn u? ²⁰ Nipahrienæn agin u iatæn kæm itæmat mæmæ, itæmat nikitæmat otahmæ, itæmat onækotasæk pik,* mæto nætueintæn, nikin otægien. Itæmat onækotæto tærat pik agin, mæto nahmææn ræhatæmat otæuhlin-pa e nægienæn.† ²¹ Nian okæmæ tinuæhkir mæmæ pætæn kit otæmæk, kæm in tatæto tærat, mæto-inun tinol nian ræhan mæmæ otæto nahmææn e nipætïn. Mæto uarisig, okæmæ nætïn tinaiir rækis, kæm in nikin tææht minæn nahmææn æh. In nikin tætagien pik mæto-inu nætïn tinaiir-pa e nætueintæn. ²² E nolæn kitæh æm, roiu æh itæmat nakotæto tærat. Mæto uarisig, kænu io ekæplan min itæmat. Kænu nikitæmat otægien otægien, okol etæmim kit tæsol minæn itæmat nikitæmat tæhmæ min. ²³ O nian æh, itæmat onæsoatæpæh-in minæn nat kit ron io. Nipahrienæn agin u iatæn kæm itæmat mæmæ, okæmæ itæmat nakotæpæh-in nat kit o Tata Uhgïn e nærgæk, kæm in otos-ipinæ kæm itæmat.‡ ²⁴ Mætoarus-pa u-roiu, itæmat næsoatæpæh-inæn æh nat kit ron e nærgæk. Otæpæh-in e nærgæk, kæm onækotos, mæmæ nikitæmat otægien otægien nærioah.”§

Iesu tinol win rækis e natimnat min ræha nætueintæn

²⁵ Kæn Iesu tatæghat æh matuwin matæn mæmæ, “Io ematuæh nimæa næghatæn e natimnat min u, matæn kæm itæmat.* Mæto nian æh-ikin tatuwa, itæm io ekæsuæh minæn nimæa næghatæn lan, mæto oekæghat-in ræhak Tata kæm itæmat e nolæn kit itæm itæmat onækotitun wir in. ²⁶ E nian æh, itæmat onækoteasiæ-in natimnat kæm ræhak Tata e nærgæk, mæto io esænæn mæmæ io ekuwin e nærgitæmat measiæ-in natimnat ron.† ²⁷ mæto-inu Tata Uhgïn, in æmun tolkeike pik itæmat. In tolkeike itæmat mæto-inu itæmat nakotalkeike io, kæm itæmat næmotahatætæ mæmæ io emisi-pæn lan. ²⁸ Io emisi-pæn o Tata Uhgïn, muwa e nætueintæn u. Kænu roiu otæsuwæhæn kæm ekiet min e nætueintæn u, mitælig-pæn min o Tata Uhgïn.”

²⁹ Kæn netæmim ræhan min koatæn mæmæ, “! In un! ! Roiu æh ik næsuæh minæn nimæa næghatæn! Ik nakatæn ætuatip æm kæm itæmat. ³⁰ Roiu æh enotitun mæmæ okæmæ suæh kit tæætæpæh-inæn æh nat kit ron ik, mæto ik nækitun nuhalpinæn næghatæn min rafin itæm kætæpæhinæn æh. O nat u, tol kæm itæmat ekotitun mæmæ ik næmisi-pæn o Uhgïn.”

³¹ Kæn Iesu tæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “? Nipahrienæn, itæmat nakotahatætæ lak u-roiu?‡ ³² Itæmat otætælig-in-tu, nian æh-ikin tatuwa, nipahrienæn mæmæ nian æh tinitæ-aræpa rækis, itæm netæmim okotitæp itæmat rafin, nakotæiu atit, motuwin imatæmat min ikin, motæpes io, io pisin æm.§ Mæto okol io esæn pisin æmæn, mæto-inu nian rafin ræhak Tata tætatig itæmlau min.* ³³ Io enæmæn-iaræp rækis natimnat min u kæm itæmat, mæmæ ræhatæmat nætæligæn oteiuæiu mæto-inu nækotatig lak.† E nætueintæn u, nahmææn otepæt otæmat,‡ mæto sotæginæn, motætul mæha-mæha,§ mæto-inu io enol win rækis e næsanænæn ræha nætueintæn.”*

17

Iesu tæmfak atip ron

¹ Nian Iesu tæmæghat rækis, kæm mætag-pær ilis e neai, kæm matæfak matæn mæmæ,

“Tata, ræhak nian tinuwa rækis. Io iakolkeike mæmæ ik onakilæs-ipær nærgi Nætïm, mæmæ in min otæpanilæs-ipær nærgæm,* ² mæto-inu ik næmos-ipæn næsanænæn ne næpætæn kæm in, mæmæ in otæmæmæ e netæmim rafin,† kæm mitun min nos-ipænæn næmeghæn lilin kæm ilat min u, itæm ik næmos-ipæn ilat min kæm in.‡ ³ Kæn næmeghæn lilin u, nipætïn u mæmæ netæmim okotitun ik, itæm ik æm un ik Uhgïn pahrien,§ kæm motitun min Iesu Kristo u, ik næmahl-ipa.* ⁴ Io ematilæs-ipær nærgæm e nætueintæn u,† kæm enol rafin rækis wæk itæm ik næmos-ipa kæm io mæmæ iakol.‡ ⁵ Tata, roiu æh, tinol nian ræham mæmæ onakos io ekimnæ mætatig kilau min ik.

* 16:20: Mak 16:10 † 16:20: Jon 20:20 ‡ 16:23: Mat 7:7 § 16:24: Jon 15:7-8 * 16:25: Mat 13:34; Mak 4:33,34; Jon 10:6 † 16:26: Kitat kotitun nuwinæn o Uhgïn e nafakan, tahmen æm e nisualkælæh koatuwin o ræhalat tata min itæm kotalkeike ilat. Iesu in tæmfak o nat kitæh æm, inun, mæmæ Uhgïn otæplan kitat mæmæ kotætuatip e niganæmtin (Rom 8:34, Hip 7:24-25; 1 Jon 2:1-2). Kæn tol næhlan, kitat kotitun nuwinæn measiæ-in natimnat o Uhgïn. ‡ 16:31: Jon 4:23 § 16:32: Sek 13:7; Mat 26:56; Mak 14:27 * 16:32: Jon 8:29 † 16:33: Jon 14:27 ‡ 16:33: Jon 15:18-21 § 16:33: Mak 13:9 * 16:33: Rom 8:37; 1 Jon 4:4; 5:4; Nol æpæn 2:7,11,17,26; 3:5,12,21; 21:7 * 17:1: Jon 12:23; 13:31,32 † 17:2: Dan 7:14; Mat 28:18; 1 Korin 15:27-28 ‡ 17:2: 17:24; Jon 6:37,39 § 17:3: Jon 17:25,26 * 17:3: Fil 3:8 † 17:4: Jon 13:31 ‡ 17:4: Jon 19:30

Læs-ipær io mos-IPA nepätän ähag-ähag käm io, tahmen äm mä inun, emos aupæn kilau min ik e nian näueintän u tæmatikæ äh. §

Iesu tæmfak o ræhan min

6 “Netäm min u itäm ik næmos-irækis ilat o näueintän mos-IPA ilat käm io, io ematol æp nærgäm käm ilat, mämæ ilat okotitun ik.* Aupæn, ilat ræham min netämim, mæto roiu ik næmælähæu-pæn ilat e nelmäk, mämæ ilat ræhak min netämim. Ilat kæmoatætæu-pæn ræham næghatæn, 7 kæn roiu äh, ilat kotitun mämæ, natimnat min u itäm ik næmos-IPA käm io, ilat koatisi-pæn äm ron ik. 8 Ilat kotitun natimnat min u, mæto-inu ik ninämæn-IPA rækis næghatæn käm io, kæn io emæn-IPæn käm ilat, kæn ilat koatos e nikilat. Kæn ilat motitun mämæ nipährienæn agin mämæ io emisi-pinä ron ik, kæn moatahatætæ lak mämæ ik næmahl-IPA io.

9 “Io iatæfak olat min u. Io esæfakæn o netämim ræha näueintän, iatæfak äm o netäm min u itäm ik næmos-IPA ilat käm io, mæto-inun ilat u ræham min. 10 Netäm min u iatos, ilat rafin ræham, kænu ilat rafin u itäm ik natos, ilat ræhak.† Kæn netäm min u, ik næmol ilat mämæ næmegähæn ræhalat tatilæs-IPær nærgæk. 11 Roiu äh iakatuwa ron ik, kæn otæsuwähæn io esatigæn u e näueintän u. Mæto netäm min u, ilat okotatig äh e näueintän u. Tata, ik nakætuatip agin. Awi, nakaskælim netäm min u kotatig wir e næsanænæn ræha nærgäm u itäm ik næmos-IPA käm io, mämæ ilat okotatig kitiah äm, tahmen mämæ inu, kilau min ik kitiah.‡ 12 Nian io emætätig itimat min ilat, kæn ematipal wir § olat, e næsanænæn ræha nærgäm äm itäm ik næmos-IPA käm io. Io ematehm wir ilat, esaiiroauinæn kit.* Kitiah äm u itäm tæmæue, inun itäm Uhgün otækæike mæräkin,† kænu nat äh otol næhlan, mämæ otol næghatæn ræha Naoa Ræha Uhgün otuwa mol nipährienæn.

13 “RoIU äh, iatuwa ron ik, mæto iatæn næghatæn min u nian etatig äh e näueintän, mämæ ilat min, nikilat otagian otagen, tahmen äm mämæ io nikik tatagien. 14 Io emæn-iaræp ræham næghatæn min käm ilat. Kæn tol næhlan, netämim ræha näueintän u, kæsotolkeikeän ilat, koatetähau ilat.‡ mæto-inun ilat sänämæ netämim ræha näueintän, § tahmen äm mämæ io sänämæ etämim ræha näueintän. 15 Io esæpæhæn ron ik mämæ onakos-irækis ilat e näueintän u. Mæto ekolkeike mämæ ik onakæhtosig-in etäm rat u, Setan, mämæ in otæsuwamæn mæräkin ilat. Ik onakipal wir* olat.† 16 Io, sänämæ etämim ræha näueintän u. Kæn tol næhlan, ilat min sänämæ netämim ræha näueintän. 17 Ræham næghatæn in nipährienæn rafin. Onækol ræham næghatæn mämæ in otol wæk e næmegähæn ræhalat mämæ ilat netämim pährien ræham motasim motætuatip.‡ 18 Ik næmahl-IPA io, ekuwa e näueintän u, § kæn e nolæn kitiah äm, io enatahl-iaræp min ilat, kotuwin e näueintän.* 19 Kæn io iatos-IPinä atip io mämæ iakatasim o nolæn nalpækauæn ræham,† mämæ ekasitu e netäm min u, mämæ ilat min okotasim motætuatip, kæn ilat netämim pährien ræham.‡

Iesu tæmfak o netäm okæpanotahatætæ lan

20 “Io esæfakæn äm o netäm min u, mæto iatæfak min o netäm min u itäm okæpanotahatætæ lak e næghatæn ræha netäm min u. 21 Tata, io iatæfak olat, mämæ ilat rafin okotuwa kitiah äm, tahmen-pæn äm mämæ inun kilau kitiah äm, kæn iakætätig-pinä lam, kæn ik nækætätig lak. Iatæfak mämæ ilat okotuwa kitiah äm kitat min ik, mämæ netämim ræha näueintän okotahatætæ mämæ ik næmahl-IPA io. § 22 Ik ninämæs-IPA rækis nepätän* käm io, kæn io iatawte-in kælah nepätän ræhak käm ilat, mämæ ilat okotuwa kitiah äm tahmen äm mämæ kilau katioal kitiah.† 23 Iakætätig e nikilat, kæn ik nækætätig lak. Tol næhlan, iatæfak mämæ, ilat okotuwa kitiah äm e natimnat min rafin mämæ netäm min u ræha näueintän, ilat okotæplan motitun mämæ ik næmahl-IPA io, kæn mämæ ik næmolkeike ræham netämim‡ tahmen äm mämæ inu, ik næmolkeike mihin io.

24 “Tata, ik næmos-IPA ilat u e nelmäk mämæ ilat ræhak min, kæn io ekolkeike mämæ ilat okotitun nuwamæn ikin-u itäm io min ekuwin ikin, § mämæ ilat okotæplan nepätän ähag-ähag

§ 17:5: Jon 1:1-2; 8:58; 16:28; Fil 2:6-11 * 17:6: Jon 1:18 † 17:10: Jon 16:15 ‡ 17:11: Jon 17:21-23; Sam 133:1; Jon 10:30 § 17:12: “Ematipal wir,” nipätin u, ematehm wir mämæ nat kit tæsærækinæn, mol protektem elat.

* 17:12: Jon 6:39 † 17:12: Inu Jutas. Jon 6:70,71 ‡ 17:14: Jon 8:23; 15:19 § 17:14: 1 Pita 2:11 * 17:15: “Onakipal wir,” nipätin u, otehm wir mämæ nat kit tæsærækinæn, mol protektem elat. † 17:15: Mat 24:24; Jon 8:44; 1 Pita 5:8 ‡ 17:17: Lev 11:44-45; Jon 15:3; 1 Pita 1:16 § 17:18: Jon 3:17 * 17:18: Jon 20:21; Mat 28:18-20 † 17:19: Mak 14:24; Luk 22:19; Jon 6:51; 1 Kor 11:24; Dut 15:19,21; Taetas 2:14; Hip 9:14 ‡ 17:19: Hip 10:10 § 17:21: Jon 3:17 * 17:22: Jon 1:14 † 17:22: Jon 14:20 ‡ 17:23: Jon 16:27 § 17:24: Jon 12:26

rəhak* itəm io ekatos. Nepətən əhag-əhag u, ik nəmos-ipa kəm io, məto-inu ik nəmolkeike io auppən agin nian nətueintən u təmatikə əh.†

²⁵“Tata, ik nakətuatip agin.‡ Netəmim rəha nətueintən u, ilat kotəruru ik,§ məto io ekitun ik. Kən netəm min u rəhak min, ilat kotitun məmə ik nəmahl-ipa io. ²⁶Io emol əp ik kəm ilat, məmə ilat okotitun wir ik,* kənu io, oiakatakəike matol əp ik nəhlan, məmə nolkeikeən rəham otinip wir nikilat,† kən məmə io atip oiakətətig e nikilat. Nolkeikeən u iakatəghat-in, in nolkeikeən rəham, tahmen mə inu ik nakolkeike mihin io.”‡

18

Tikimir min rəha Iesu kəmotuwa motaskəlim in

(Mat 26:7-56; Mak 14:43-50;

Luk 21:47-53)

¹Nian Iesu təmauppən məfak, kəmotiet e taon u, kən moteguəfimin-pən entənəpən-pən e noanapinat kit, nərgin un, Ketron. Kən ikin əh, kəmahwinu kit ikin. Kən Iesu ne rəhan netəmim min kəmotuwın e niki nig min əh.

²Kən Jutas u, etəm u uarisig in otəpanegəhan-in Iesu kəm rəhan tikimir min, in tinitun rəkis ikin əh, məto-inu nian neen, Iesu ne rəhan min netəmim ilat koatuəfimin ilat min ikin.* ³Kən pris asol min ne Fərisi min kəmotahl-ipən mopaəl min itəm koatətul o Nımə Rəha Uhgın kotuwa motehm Jutas. Kən Jutas təmit netəm min əh ilat mopaəl min neen rəha netəm Rom, mit ilat motuwın e niki nig olif əh. İlat koatəmik noanisə, ne lait min, ne natimnat rəha nəluaginən.†

⁴Iesu tınəmitun rəkis məmə natimnat min u, in otuwa tol nulan, məto in təmalıwək muwın olat, kən mətapəh olat məmə, “?İtəmat noatəgəs-in pah un?”

⁵İlat kəmotən-ipən kəm in məmə, “Etəm Nasaret kit, nərgin u Iesu.” Kən in tən-ipən kəm ilat məmə, “Io u inu.”‡ § (Kən Jutas, suah u itəm təmegəhan-in-pən Iesu e nelmlat, in tatətul ilat min.) ⁶Kən nian Iesu təmən məmə, “Io u inu,” ilat kəmotani məntaalat motitəlig, moteiuaiu motorin ilat e nisip.*

⁷Kən Iesu tatig mətapəh min olat məmə, “?İtəmat nakotəgəs-in pah un?” Kən ilat kotəmə, “Etəm Nasaret kit, nərgin u Iesu.”

⁸Kən Iesu tən-ipən məmə, “Enən-ipinə rəkis kəm itəmat məmə, ‘Io u inu.’† ‡ Okəmə itəmat nakoatəgəs-in io, kən təwir məmə nakotapəs netəmim min u, koatuwin latuənu.” ⁹In təmən nəhlan məmə nəghatən u itəm in tınəmən rəkis in otol nıpahrienən. Nəghatən u təmən məmə, “Tata, netəm min u itəm nəmələhəu-pən ilat e nelmək, okol esaiiroaiunən kit.”§

¹⁰Saimon Pita təmatiləs rəhan kit nisa rəha nəluaginən. Kən əmun, in təmiuw-iarəp rəhan nisa, mətə rəkis mateligi slef kit rəha pris asol agin, matəlgın matip. Nərgi suah un, Malkas.

¹¹Məto Iesu tən-ipən kəm Pita məmə, “Aii-pən rəham nisa u e rəhan sipa. İk onəkəike mitun məmə nəhməən u rəhak,* itəm Tata Uhgın in təmos-ipa kəm io, kən io ekəike mətəlig-in əm, mol.”†

İlat kəmotiləs Iesu motuwın tətul auppən e niganəmti Anas

(Mat 26:57-58; Mak 14:53-54;

Luk 22:54)

¹²Kən mopaəl min rəha netəm Rom ne etəm-iasol rəhalat, ne mopaəl min rəha netəm İsrəl, kəmotaskəlim Iesu, kən motəlis ətain nelmin. ¹³Kən kəmotəuppən motiləs in motuwın tətul e niganəmti Anas. Anas un, in etəmaa Kaeafas. Kaeafas un, in pris asol agin e nup

* **17:24:** Netəm koatəfak koatəhm nepətən rəha Iesu məsin əm roiu, (Jon 1:14, 2 Kor 3:18). Məto kitat kotitun məmə okəmə otitəlig-pa, kitat okotahmen lan, məto-inu e nian əh, okotəplan əsas rəhan nepətən əhag-əhag e niganəmtitə (1 Jon 3:2). Nepətən əhag-əhag rəha Iesu itəm rəhan netəmim min ilat okotəplan; inu, rəhan nepətən məmə in Uhgın, nepətən əhag-əhag əh itəm in təmos auppən nətueintən təpanatig. † **17:24:** Jon 1:1-3; 1:14; 1 Pita 1:20 ‡ **17:25:** Sam 119:137; Rom 3:26 § **17:25:** Jon 15:21; 16:3 * **17:26:** Jon 17:6 † **17:26:** E ves u, nipatin kaiu. Kitiah, Iesu tətəfak məmə Tata Uhgın otolkeike rəhan min netəmim, tahmen əm məmə in tatolkeike Iesu. Məto in tətəfak min məmə rəhan netəmim min okotolkeike ilat min tahmen əm məmə Tata Uhgın in tatolkeike Iesu. ‡ **17:26:** Jon 15:9; Rom 5:5 * **18:2:** Luk 21:37; 22:39 † **18:3:** Wək 1:16 ‡ **18:5:** “Io u inu” - Əplan-tu futnot e Jon 4:26. § **18:5:** Jon 6:20; 8:24,28,58; 13:19; 8:6,8 * **18:6:** Nol Əpən 1:17 † **18:8:** “Io u inu” - Əplan-tu futnot e Jon 4:26. ‡ **18:8:** Jon 6:20; 8:24,28,58; 13:19; 8:6,8 § **18:9:** Jon 6:39; 10:28; 17:12 * **18:11:** Nian Iesu təmə, “İk onəkəike mitun məmə nəhməən u rəhak,” nəghatən Kris ətuatip tətən məmə, “?Oesənim-pənən e panikin u itəm rəhak Tata otos-ipa kəm io?” E nəghatən Kris, “oekənim e panikin” in nımaa nəghatən, nipatin u, məmə Iesu tətəgəhan-in məmə in otos nəhməən u itəm otuwa ron nian Uhgın otol nalpınən kəm in o nolən rat min rəha netəmim rafin. † **18:11:** Mat 20:22

əh.‡ ¹⁴ Kən Kaeafas u inu, in aupən təmən kəm netəm-iasol rəha netəm Isrel məmə təwir pik məmə etəmim kitiah əm otimis o netəmim, taprəkis-in məmə netəmim rafin okotimis. §

Pita təmən məmə in

təruru Iesu

(Mat 26:69-70; Mak 14:66-68;

Luk 22:55-57)

¹⁵ Kən Saimon Pita ne etəmim kit mən rəha Iesu, ilau kəmiauarisig-in Iesu. Etəmim u kit mən rəha Iesu, pris asol agin in titun wir. Tol nəhlan, in təmətəu-pən Iesu, mian əpəh imə e iat rəha nimə rəha pris asol agin un. ¹⁶ Məto Pita in təmətətul əm e ket. Kən etəmim kit mən u rəha Iesu, itəm pris asol agin titun wir, in təmiet muwa ihluə, kən mən-ipən kəm pətan u itəm tatətul o ket. Kən in təmit Pita mian imə. ¹⁷ Kən əmun, pətan un itəm tatətul o ket, təməplan Pita kən tətəpəh ron məmə, “?Ei, ik mən un etəmim rəha suah əh?”

Məto Pita təmə, “Kəpə, sənəmə io rəhan etəmim.”

¹⁸ Kən e nian əh, in nian rəha nətəpən, kən iolwək mən rəha pris asol agin, ne mopael mən, ilat kəmotasiepən e noanəmkiip e nigəm, kən moatətul titəlau in, moatəto. Kən Pita mən, in təmuwin motətul, moatəto nigəm.

Pris asol agin təməghat

kəm Iesu

(Mat 26:59-66; Mak 14:55-64;

Luk 22:66-71)

¹⁹ Kən pris asol agin tətəpəh-in natimnat mən u Iesu. Tətəpəh o netəmim mən rəhan ne nəghatən mən rəhan itəm təmətən matəgətun ilat lan.*

²⁰ Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Io ematən rəhak nəghatən mən e niganəmti netəmim. Nian rafin, iatəgətun netəmim lan, əpəh e nimə mən rəha nuəfiminən, kən əpəh e Nimə Rəha Uhgın, itəm netəm Isrel koatəpələh ikin nian rafin. Io esəhluaig-inən rəhak nəghatən mən. ²¹ ? Təhrol nakətəpəh-in nulan kəm io? Təwir mə nakuwin mətəpəh o netəm kəmoatəto rəhak nəghatən mən. Təwir nakuwin mətəpəh o nəghatən mən un emən-ipən kəm ilat. Ilat kotitun wir natimnat mən u itəm ematən.”

²² Nian Iesu təmətən nəghatən əh, kən mopael kit itəm in tatətul e Nimə Rəha Uhgın, in tatətul əh-ikin, təmən nıkapın, kən məmə, “?Nakatən nulan e pris asol agin o naka?”

²³ Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Okəmə emən nəghatən neen itəm təsətəuatipən, təwir məmə onakən-iarəp. ?Məto okəmə rəhak nəghatən mən kotəuatip əm, təhrol nakatem io?”

²⁴ Kən əmun Anas tahl-ipən Iesu tuwin o pris asol agin u Kaeafas. Kən tatəmik mətmətig əm nol itəm kəməlis lan.

Pita tinən mən məmə

təruru Iesu

(Mat 26:71-75; Mak 14:69-72;

Luk 22:58-62)

²⁵ Kən Saimon Pita tətul əh matəto nigəm. Kən koatəpəh ron məmə, “?Ei, ik mən un, ik etəmim rəha suah əh?” Məto Pita təmə, “Kəpə, sənəmə io rəhan etəmim.”

²⁶ Kən əmun, iolwək kit rəha pris asol agin, in noanol kit rəha suah u Pita təmətətip matəlgin aupən, in təmən məmə, “?Nıkiik təht məmə eməplan ik itəmət mən əpəh e nıki nahwinuən, o kəpə?”

²⁷ Məto Pita təmə, “Kəpə. Sənəmə io.”

Kən roiu agin-əh mən, mənig kit timnən.†

Iesu in təmətul aupən e niganəmti Pailat

(Mat 27:1-2, 11-14; Mak 15:1-5;

Luk 23:1-5)

²⁸ Kən laulaugin agin-əh, kəmotiləs Iesu motiet e nimə rəha Kaeafas, motuwin e nimə rəha Pailat. Pailat in etəm Rom, məto in tatos nəməməəən asol Isrel. Netəm Isrel koatos nətuakəmən kit rəhalat, ilat kəsotuwinən e nimə rəha etəm ik pisin kit. Okəmə okotuwin imə,

‡ **18:13:** E nian rəha Oltesteman, katos-ıpar pris asol agin mən kotətul mətoarus nian ilat okoatimis. Məto e nian Jon təmətə naoa u lan, netəm Rom kəmotəuhlin nətaligin əh, motol məmə etəm tatol pris asol agin, okəike katiləs-ıpar nıtain, məmə suah kit in otəsəməməəən nian təfəməh. E nup 6 AD, netəm Rom kəmotos-ıpar Anas məmə in otuwa pris asol agin, kənu e nup 15 AD, kəmotiləs-ılahau in e rəhan wək, kən motiləs-ıpar Kaiəfas məmə tatos nəməen. Məto Anas in tatos əh nəməməəən e nətaligin rəha netəm Isrel, kən netəm Isrel koatən əh məmə in pris asol agin. § **18:14:** Jon 11:49-51

* **18:19:** Nat əpnəpin məmə Kaiəfas in pris asol agin e nup əh (ves 13), məto Anas in tatos əh nəpətan rəha pris asol agin kit, məto-inu in pris asol agin aupən ikin. Kən ves u tatəghat-in Anas. (Jon 18:24; Luk 3:2; Wək 4:5-6). † **18:27:** Jon 13:38

kæn ilat koatæn mæmæ ilat kotamkîmik e niganæmti Uhgîn, kæn ilat okol kəsotunæn nagwænæn ræha lafet ræha Nuhagego-inæn.‡ 29 O natuakæmæn u ræhalat, tol kæn Pailat in tæmîet e ræhan nimæ, muwa ihluæ mæ otæplan ilat. Kæn in tæmætæpæh mæmæ, “?Nipægnæmti naka un itæmat noatehm-pæn e suah u?”

30 Kæn ilat kæmotæn-ipæn kæm in mæmæ, “Okæmæ suah u in tæsætghlæn lou, okol esotilæsæn in motuwa kæm ik.”

31 Kæn Pailat tæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Tæwir mæmæ itæmat onækotilæs in motuwîn, kæn itæmat motakil, tætu-pæn lou min ræhatæmat.”

Mæto ilat kotæn-ipæn kæm in mæmæ, “Mæto netæm Rom æm ilat kotegæhan-in mæmæ kitun nohamnuæn etæmim.” 32 Iesu tæmatæn aupæn mæmæ in otimîs næhlan,§ kæn natimnat min u kæmol mæmæ næghatæn min u ræhan okotua mætol nipahrienæn.

33 Kæn æmun Pailat tuwîn min imæ, kæn maun-in Iesu tuwa mætol aupæn-in niganæmtin, kæn tætapæh ron mæmæ, “?Tæhrol? ?Ik kig ræha netæm Isrel?”*

34 Kæn Iesu tæn-ipæn kæm in mæmæ, “?Ik atip æm nakatætapæh nulan, o ik nakatætapæh mæto-inu netæmim koatæn-ipinæ io kæm ik?”

35 Kæn Pailat tæn-ipæn mæmæ, “?Tæhrol? ?Ik nikim tæht mæ io etæm Isrel kit? Netæmim imam ikin æm ne pris asol min ræham, ilat kæmotegæhan-in-pa ik e nelmæk. ?Ik næmol nat naka?”

36 Kæn Iesu tæmæ, “Io, esolæn kig ræha nætueintæn u. Okæmæ io kig kit tahmen e kig min ræha nætueintæn u, kæn ræhak netæmim min okotæmou, motoh netæm min un itæm kotolkeike mæmæ okotos-ipæn io e nelmi netæm-iasol ræha netæm Isrel. Mæto io sænæmæ kig kit ræha nætueintæn u.”†

37 Kæn Pailat tætapæh ron mæmæ, “?Mæto nipahrienæn mæmæ ik kig kit?”

Kæn Iesu tæmæ, “Ik næmæn mæmæ io kig kit. Io emaiir-pa e nætueintæn u o nat kitiah æm, mæmæ ekatætul-aræp matæn-iaræp nipahrienæn.‡ Kæn etæmim itæm nikin tagien mæmæ otætæupæn nipahrienæn, kæn in tatætæg-in ræhak næghatæn.”§

38 Mæto Pailat tæn-ipæn kæm in mæmæ, “?Naka un, nipahrienæn?”

Pailat tæmakil mæmæ Iesu in tæike mimis

(Mat 27:15-31; Mak 15:6-20;

Luk 23:13-25)

Kæn Pailat tæmîet min muwîn mehm netæm-iasol min ræha netæm Isrel, mæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Io esæplanæn nolæn rat kit ne e suah u, itæm tatæn mæmæ suah u tæmærkîn lou.* 39 Mæto e nolæn ræhatæmat, e nian ræha lafet ræha Nuhagego-inæn, nian rafin iatikis suah kit mahl-iaræpæn e kalapæ. ?Kæn tæhrol? ?Itæmat nakotolkeike mæmæ io ekegæhan-in kæn mikis kig ræha netæm Isrel?”

40 Kæn ilat kotagæt æfæmæh motæn mæmæ, “!Kæpæ! !Itimat ekotapæs suah un, ekototolkeike Parapas!” Parapas un, in iaklæh kit, kæn in tæmatæluagin matohamnu itæm mæmæ otæhg-iaræp kapman ræha Rom.†

19

1 Kæn Pailat tæmos-ipæn Iesu e nelmi ræhan mopael min, kæn ilat kæmotalis-alis.* 2 Kæn kæmotæmik nol itæm tol nihlæn-nihlæn, motol hat lan, tahmen e hat ræha kig, kæn motæfauin-pæn e ræhn-kapæ. Kæn motuwîn-in-pæn kot æfæmæh kit kæm in, tol nægui-naris lan, tahmen e kot ræha kig. 3 Kæn ilat motuwa ron, moatol milæh lan, kæn moatæn mæmæ, “Ik u inu, kig ræha netæm Isrel. Itimat ekotos-ipæn nisialiæn kæm ik.” Kæn ilat moatem-pæn æm nikapin.

4 Kæn Pailat tiet min muwîn ihluæ, kæn matæn-ipæn kæm netæmim mæmæ, “Ei, netæmim. Io ekahl-iaræp min suah u tuwa ihluæ, mæmæ itæmat onækotæplan-tu mæmæ io esehmæn nolæn rat lan ne.” 5 Kæn Iesu tæmîet min muwa ihluæ. In tatæfauin hat u itæm kæmol e nol itæm tol nihlæn-nihlæn, tahmen e hat ræha kig, kæn matuwîn e kot æfæmæh tol nægui-naris, tahmen e kot ræha kig, kæn Pailat tæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “!Netæmim! !Otæplan-tu! !Suah u inu!”

6 Mæto nian pris asol min ne mopael min itæm koatehm Nimæ Ræha Uhgîn kæmotæplan, ilat kæmotagæt æfæmæh moatæn mæmæ, “!Okæht-ipæn e nig kæmæluau! !Okæht-ipæn e nig kæmæluau!”†

Kæn Pailat tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Itæla, itæmat pisin æm, otilæs motuwîn, motæht-ipæn in e nig kæmæluau. Mæto io esæplanæn nolæn rat kit ne lan.”

‡ 18:28: Jon 11:55 § 18:32: Iesu tæmæn mæmæ in otimîs e nig kæmæluau (Mat 20:19; 26:2; Jon 3:14; 8:28; 12:32-33). Kæn netæm Rom, ilat koatohamnu netæm koatol narætæn, moatætu-pær ilat e nig kæluau. Mæto netæm Rom kəsotegæhan-inæn mæmæ netæm Isrel, ilat kotol mihin. * 18:33: Mat 2:2; Luk 23:2-3 † 18:36: Luk 17:21; Jon 6:51 ‡ 18:37: Jon 3:32 § 18:37: Jon 8:47 * 18:38: Luk 23:4 † 18:40: Wæk 3:14 * 19:1: Aes 50:6; 53:5 † 19:6: Wæk 3:13

⁷ Mæto ilat kotæmæ, “Rəhatimat kit əh-ikin lou tatən mæmæ in otækæike mímis, mæto-inu in tatən mæmæ in Nəti Ułgın.”[‡] ⁸ Kæn nian Pailat tæmæto nəghatən u, in tæmægin pik təhmin min. ⁹ Kæn in tæmatig muwin min imæ, mætəpəh o Iesu mæmæ, “?Ik etəm hiæ?”[§]

Mæto Iesu təsuhəlpinən rəhan nəghatən. ¹⁰ Kæn Pailat tən-ipən kəm in mæmæ, “?Təhrol nəşən-ipəmən kəm io? ?Ik nəsitunən mæmæ io iatos nəsanənən mæmæ ekəhl-iarəp ik, kæn matos min nəsanənən mæmæ okəht-ipən ik e nig kəməluau?”

¹¹ Kæn Iesu tən-ipən kəm in mæmæ, “Okæmæ Ułgın tæmæşolan nat u, okol ik onəşos agin-əhən nəsanənən mæmæ onakakil io.* Tol nəhlan, nolən rat rəha suah un itəm tæmos-ipinæ io e nelmæm, in tərət maprækis-in rəham.”[†]

¹² Kæn tətouun e nian əh, Pailat tæmolkeike mæmæ otikis Iesu. Mæto netəm-iasol min rəha netəm Isrel koatagət əfəməh moatən mæmæ, “Okæmæ nakikis suah u mahl-iarəp, kæn ik şənəmə etəmim rəha Sisa. Etəmim u itəm tatən mæmæ in kig, in tikimír rəha Sisa.”

¹³ Kæn nian Pailat tæmæto nəghatən u, kæn tæmit Iesu muwa min ihluæ. Kæn in tæmuwin e ikin kit, nərgin un, Lou Kəpiel Epín-Epín, e nəghatən Isrel, in Kapata,[‡] kæn matəpəh-pər jea rəha nakilən. ¹⁴ Tinuækír mitgar tətul e tina, e nian ətuatip rəha nol əpen-əpenən o nolən lafət rəha Nuhagego-inən.

Kæn Pailat tən-ipən kəm netəm Isrel mæmæ, “!Ei netəm min əpə! !Otəplan-tu! !Suah u in kig rəhatəmat!”[§]

¹⁵ Mæto ilat kəmotagət əfəməh, motən mæmæ, “! Ohamnu! ! Ohamnu! ! Əht-ipən e nig kəməluau!”

Kæn Pailat tæmən-ipən kəm ilat mæmæ, “? Itəmat nakotolkeike mæ io ekəht-ipən kig rəhatəmat e nig kəməluau?” Mæto pris asol min kotæmæ, “!Sisa əm un, in rəhatimat kig!”

¹⁶ Kæn Pailat tæmegəhan-in-pən Iesu tuwin e nelmilat, mæmæ mopaél min rəha Rom okotuwin motəht-ipən e nig kəməluau.

Mopaél min kəmotətu-pər Iesu e nig kəməluau

(Mat 27:32-44; Mak 15:21-32;

Luk 23:26-43)

Kæn ilat kəmotiləs Iesu motuwin. ¹⁷ In tatiləs nig kəməluau rəhan,* matiet matuwin ikin kit min, nərgin un, Kolkota e nəghatən rəha netəm Isrel. Nipətín u, “Louipil-uipil.” ¹⁸ Kæn ikin əh, kəmotəht-ipən Iesu e nig kəməluau. Kæn kəmotatig motəht-ipən min etəmim kəiu, kit e nikalin matip, kit e nikalin mol, kæn Iesu in tatəkul ilugin elau.

¹⁹ Kæn Pailat tæmən kəte rækis nəghatən kit, kiləs kan kəht-ipən e rəhn-kəpə nig kəməluau. Nəghatən u tatən mæmæ, IESU, ETƏM NƏSARET, KIG RƏHA NETƏM ISREL.[†] ²⁰ Kæn netəm Isrel tərət, ilat kotəfin nəghatən u, mæto-inu ikin əh kəmotəht-ipən Iesu ikin, in iušhkír əm o taon.[‡] Kæn nəghatən u, kəməte rækis e nəghatən rəha netəm Isrel, ne nəghatən rəha netəm Rom, ne nəghatən rəha netəm Kris. ²¹ Kæn pris asol min rəha netəm Isrel, kəmotuwin motən-ipən kəm Pailat mæmæ, “Onəkəsətəən mæmæ, ‘Kig rəha netəm Isrel.’ Təwir mæ onəkəte ilə mæmæ, ‘Suah u in tatən mæmæ in kig rəha netəm Isrel.’”[§]

²² Mæto Pailat tæmæ, “Nat itəm eməte, eməte.”

Mopaél min kəmotoor natimnat rəha Iesu

²³ Kæn nian mopaél min kəmotəht-ipən rækis Iesu e nig kəməluau, kæn motəmík rəhan natimnat, kan kəmotoor ilat nəmtin kuwit, mæto-inun mopaél min ilat kuwit. Mæto kot əfəməh rəhan, etəmim itəm in tæmol niməhan, in tæmisilpin-ilpinən niməhan lan, in tæmol apəpəpə əm niməhan əh. ²⁴ Kæn mopaél min u kinotən-ən kəm ilat min mæmæ, “Ei, təşəwirən mæmæ okotearəşin nat u. Təwir mæmæ okotətipin əm tais ron. Kæn etəm tatol win lan, in titol rəhan u kot.” Nat u tæmiet mæmæ otol nəghatən rəha Naoa Rəha Ułgın tuwa mol nipəhriənən, u tæmən mæmæ,

“!lat kəmotəmki-rækis rəhak natimnat. !lat kəmotoor elat min.

Kæn ilat kəmotətipin tais mæmæ otəgətun mæmæ pah otos natimnat min əh.”*

Kæn tol nəhlan, mopaél min kəmotol mihin pahriən.[†]

Iesu ne rəhan Mama

[‡] **19:7:** Lev 24:16; Mat 26:63-66; Jon 5:18; 10:33 **§ 19:9:** Pailat tæmætəpəh nəhlan o nitunən mæmæ okæmæ naka Iesu in ułgin əkəku kit, o okəm-naka nikin tataht mæmæ Iesu in etəm e nəptən pişin kit kæn etəm pişin kit in otakil nolən rəhan (Luk 23:6-7). Iesu tinuhalpin rækis rəhan nəghatən, mæto Pailat tæməşənən nipəhriənən lan (Jon 18:36-38a; Aes 53:7). * **19:11:** Rom 13:1 [†] **19:11:** Jon 18:30; Wək 3:13 [‡] **19:13:** Kapata in ikin kit kəməlin kəpiel itəm tepin-epin min ikin, kol tahmen əm e simen itəm kəməhləkin. **§ 19:14:** Jon 19:19,21-22 * **19:17:** Luk 14:27 [†] **19:19:** Jon 19:14,21 [‡] **19:20:** Hip 13:12 **§ 19:21:** Jon 19:14 * **19:24:** Sam 22:18 [†] **19:24:** Jon 19:28,36,37

²⁵ Kæn iuahkir æm o nig kæmæluau ræha Iesu, nipitan kuwit kæmoatætul æh-ikin. Mama ræha Iesu, ne pia ræhan mama, ne Meri kit min, pætan ræha Klopas, kæn iahunin kit min Meri pætan Maktala.† ²⁶ Kæn nian Iesu tæmæplan ræhan mama ne suah un itæm in tolkeike pik^S katuætul e nikalin, kæn tæn-ipæn kæm ræhan mama mæmæ, “!Pætan, nætīm un!”

²⁷ Kæn mæn-ipæn kæm suah u mæmæ, “Ik ræham u mama.” Kæn tætuoun e nian æh, suah u tæmit pætan un mian iman ikin, kæn in tæmatehm wir in, tahmen e ræhan mama ætuatip.

Iesu tinimis

(Mat 27:45-56; Mak 14:33-41;

Luk 23:44-49)

²⁸ Kæn uarisig lan, Iesu tæmitun mæmæ wæk min itæm in tæmuwa mæmæ otol, tinol namnun rækis.* Kæn o nolæn næghatæn min e Naoa Ræha Uhgīn tuwa mol nipahrienæn lan, in tæmæn mæmæ, “Enoaoa.”†

²⁹ Kæn pesin ækæku kit æh-ikin tatæpælæh, kæmiuw-pæn wain lan u tagin. Kæn ilat kæmotilæs nat kit tame-ame tahmen e katæn, kæn moteer-pæn e wain un, kæn motatu-pæn e nelmi nig katæn mæ hisop, kæn motilæs-ipær tuwin iuahkir o nöhli Iesu, mæmæ otirīm. ³⁰ Kæn nian in tæmænīm wain u mæsin, kæn mæmæ, “!Natimnat rafin tinol namnun!”‡

Kæn tæmætæg-iahau, megæhan-in-pæn ræhan namegæn tiet, kæn mimis.

Suah kit tæmaru nikali Iesu

³¹ Nian æh ræha nol æpen-æpenææn, mæto-inu okæn lawigin un, nian ræha Sapat. (Kæn Sapat u, in Sapat keike kit.)^S Kæn netæm-iasol ræha netæm Isrel kæsotolkeikeæn mæmæ nipæti suah milæhal æh okætæhalækul e nig kæmæluau mætoarus-pæn nian æh. Kæn o nat æh, ilat kæmotuwin motæpæh o Pailat mæmæ otahl-ipa ræhan min netæmīm, kotuwin, motætæhl nelkilæhal, pæs ilæhal kæhalimīs uæhai æm. Kænu ilat kotilæs-irækis nipætīlæhal. ³² Kæn mopael min kæmotaupæn motætæhl nelki suah mil un kæiu itæm kæmotæht-ipæn ilau e nig kæmæluau ilæhal Iesu.

³³ Mæto nian kæmotuwa o Iesu, motæplan mæmæ in tinimis rækis. Kæn æmun, ilat kæsotætæhlæn nelkin. ³⁴ Kæn mopael kit tæmaru æm nikalin e ræhan niro,* kæn roiu agin-æh, nita ne næhau kæmuaiæh ahmen-ahmen æm, mætuatite e nipætin.† ³⁵ (Kæn suah kit æh-ikin tatætul,‡ in tæmehm natimnat min u e niganæmtin. Kæn næghatæn min ræha suah u, in tætuatip, kæn in titun mæmæ in tatæn pahrien. Kæn in tatæn-iaræp mæmæ itæmat min onækotitun motahatælan.) ³⁶ Natimnat min u kæmotuwa mæmæ okotol næghatæn e Naoa Ræha Uhgīn tuwa mol nipahrienæn lan,^S u tatæn mæmæ, “Okol nikilikilin kit tæsītægītæn.”* ³⁷ Kæn næghatæn kit min e Naoa Ræha Uhgīn tatæn mæmæ, “Ilat okotæplan suah u itæm kæmotaru.”†

Josep ne Nikotimas, ilau kæmiatænīm Iesu

³⁸ Kæn uarisig e natimnat min u, etæm Aramatia kit, nærgin u, Josep. Josep u, in etæmīm kit ræha Iesu, mæto tatæhluag-in nat u, mæto-inun tatægin netæm-iasol ræha netæm Isrel.‡ In tæmuwin mæplan Pailat, kæn tæpæh ron mæmæ otegæhan-in pæs tilæs-irækis nipæti Iesu. Kæn æmun, Pailat tæmegæhan-in, kæn in tæmuwin milæs-irækis. ³⁹ Kæn Nikotimas, u aupæn in tæmuwin mæplan Iesu lapin,^S in tæmuwin ilau Josep. In tatitol kætīm kit, tæmærioah e nat pien-pien min u mir ne alos. Kætīm u tæfigæm tahmen e tate kilo.

⁴⁰ Kæn ilau kæmialæs-irækis nipæti Iesu, mualpin e nimæhan wir kit, nærgin u linen. Kæn ilau kæmioal-pæn mir ne alos e nimæhan u, tahmen ætuatip æm mæ inun netæm Isrel kotalpin mihin nipæti etæmīm, moatitænīm. ⁴¹ Kæn ikin æh kæmæht-ipæn Iesu ikin e nig kæmæluau, kæmahwīnu ikin, kæn e ikin æh, nipæg kæpiel kit æh-ikin, itæm katitænīm itæm ikin. Kæn ikin æh, kæsītænīm-pænæn æh suah kit ikin. ⁴² Kæn ilau kæmuælæhæu-pæn nipæti Iesu e nipæg kæpiel u, mæto-inu nian æh in nian ræha netæm Isrel koatol æpen-æpenæ lan o Sapat,* kæn nipæg kæpiel itæm katitænīm itæm ikin, in iuahkir æm.

‡ **19:25:** Luk 8:2; Jon 20:1,18 **S 19:26:** Jon tatæn atip æm in mæmæ, “suah un itæm in tolkeike pik” (Jon 13:23). * **19:28:** Jon 17:4 † **19:28:** Sam 69:21; Jon 19:29 ‡ **19:30:** Luk 12:50; Jon 4:34; 17:4 **S 19:31:** Sapat u, in Sapat keike kit, mæto-inu tæmuwa ætuatip e nian ræha lafet ræha Nuhagego-inæn. * **19:34:** Sek 12:10; Nol æpæn 1:7 † **19:34:** 1 Jon 5:6-8 ‡ **19:35:** Aposol Jon itæm tæmæte naoa u, in tatæghat-in atip æm in e ves 35 (Jon 19:26; 21:24). **S 19:36:** Jon 19: 24,28,37 * **19:36:** Iesu in tahmen e Næti Sipsip ræha lafet ræha Nuhagego-inæn kæn nitan otosmegæh netæmīm ræha Uhgīn. (Jon 1:29; 1 Kor 5:7; 1 Pita 1:19). Tahmen mæmæ kæmæsætæhlæn nikilikili nenæti sipsip min itæm katoh e lafet ræha Nuhagego-inæn (Eks 12:46; Nam 9:12), e nolæn kitiah æm, nikilikili Iesu kit, tæmæsītægītæn. Sam 34:20. † **19:37:** Sek 12:10; Nol æpæn 1:7 ‡ **19:38:** Jon 7:13 **S 19:39:** Jon 3:1-2; 7:50 * **19:42:** æplan-tu futnot e 19:31.

20

Iesu tinamegah min

(Mat 28:1-10; Mak 16:1-8;

Luk 24:1-12)

¹ E Sante, laulaugin agin, titapinap-apinap ah, Meri u pətan Maktala,* təmuwin e nipəg kəpiel, kən məplan məmə kəpiel asol itəm kəmahtosig-in nipəg kəpiel lan, in kəmahwin rəkis. ² Tol nəhlan, kən in təmaiu mitalig muwin o Saimon Pita ne etəmim u kit min rəha Iesu, u Iesu tolkeike pik, kən mən-ipən kəm ilau məmə, “Plat kəmotiləs-irəkis nipəti Iəramərə əpəh e nipəg kəpiel. Kən ekotəruru məmə kəmotələhəu hiə nipətin.”

³ Kən Pita ne etəmim kit min u rəha Iesu, kəmiaiet mətian məmə okuəplan nipəg əh. ⁴ Kəmuaiu əsanən mian, məto suah u kit in təmaiu maupən maprəkis-in Pita, maupən muwin əpəh nipəg u ikin. ⁵ Kən in təməməhl-əməhl mətag-pən əpəh imə, kən məplan niməhan wir u linen tatəmähl, məto in təməsuwinən imə. ⁶ Kən Saimon Pita in təmietet-arəpa min, kən megupən uəhai əm imə e nipəg kəpiel u, kən təməplan niməhan u koatəmähl, ⁷ kən məplan min niməhan u kəmotəlpin rəhn-kapə Iesu lan aupən. Niməhan u, in təsəmähl-pənən ilat niməhan min un neen, məto in kəmaiu-aiu wir kələhəu pisin. ⁸ Etəmim u rəha Iesu itəm təmaupən, in min təmuwin imə e nipəg kəpiel, kən in təməplan natimnat min u, kən in təmatahatətə məmə Iesu tinamegah min. ⁹ (Naoa Rəha Uhgın tatən məmə Iesu otəkəike məmegah min e nimisan, məto ilat kəsotitun wirən əh nəghatən əh.)†

Meri u pətan Maktala in təməplan Iesu

(Mak 16:9-11)

¹⁰ Kən etəmim mil un rəha Iesu kəmiatəlig mətian imələu ikin, ¹¹ məto Meri in tatətul iuahkir e nipəg kəpiel u mətasək. Kən nian in təmətasək əh, kən məməhl-əməhl mətuəpən əpəh e nipəg. ¹² Kən əmun təməplan nagelo kəiu əpəh imə. Natimnat rəhalau in təruan təruan. Ilau katuəpələh u ikin-u kəmələhəu-pən Iesu ikin. Kitiəh tatəpələh e nəmə rəhn-kapə, kən kitiəh e nəmə nelkin.

¹³ Kən ilau kəmuətapəh ron məmə, “Pətan. ?Ik natasək o naka?” Kən in təməpən-kəm ilau məmə, “Plat kəmotiləs-irəkis nipəti Iəramərə rəhak, kən ekəruru məmə kəmotələhəu-pən hiə.”

¹⁴ Nian in tinən rəkis nəghatən u, kən meirair, kən təməplan Iesu tatətul əm u ikin-un, məto in təruru məmə Iesu. ¹⁵ Kən Iesu təmətapəh ron məmə, “Pətan. ?Nakətasək o naka? ?Ik nategəs-in pah?” Məto pətan u, nikin təht məmə okəmə naka suah u itəm tatitəsilin nahwinuən, kən in təməpən-kəm in məmə, “Etəm-iasol, okəmə ik nəmiləs-irəkis nipətin, kən mələhəu-pən əh kit, awi, ən-ipa-tu kəm io, pəs io ekuwin miləs.”

¹⁶ Kən Iesu təpən-kəm məmə, “Meri.” Kən Meri təmeirair, mətag-pən məplan, kən məmə, “! Raponi!” (Inu nəghatən rəha netəm Isrel u, nipətin təmə, “Rəhak ləgətun.”)

¹⁷ Kən Iesu təməpən-kəm in məmə, “Saskəlīmən io, məto-inu io esuwīnən əh əpəh ilis o rəhak Tata. Məto ik, uwīn, məhm piak min kən mən-ipən kəm ilat məmə io enatitəlig-pən ilis o rəhak Tata, kən in min rəhatəmat Tata. In Uhgın rəhak, kən in Uhgın min rəhatəmat.”

¹⁸ Kən Meri Maktala təmuwin məplan netəmim min rəha Iesu, kən təpən-kəm ilat məmə, “!Suah min əpə! !Io eməplan Iəramərə!” Kən in təməpən-iarəp nəghatən min itəm Iesu in təməpən-kəm in.

Netəmim min rəha Iesu kəmotəplan Iesu

(Mat 28:16-20; Mak 16:14-18;

Luk 24:36-49)

¹⁹ E Santei ehnaipən, netəmim min rəha Iesu kəmotərgəfimīn ilat min əpəh e nimə kit, kən motahtosig e toa motol lok lan, məto-inu ilat koatəgin netəm-iasol rəha netəm Isrel. Kən əmun, Iesu təmuwa mətul ilugin elat, kən mən-ipən kəm ilat məmə, “Pəs nəməlinuən tətətig otəmat.”‡ ²⁰ Kən in təmurəpik nelmin kən mol-pən nikalīn kəm ilat, kən nikilat təmagien pik məto-inu kinotəplan Iəramərə.§

²¹ Kən Iesu təpən-kəm min kəm ilat məmə, “Pəs nəməlinuən tətətig otəmat.* Tol mə rəhak Tata təməhl-ipa io,† e nolən kitiəh əm io etəhl-ipən itəmat nakoatuwin e nətueintən.”‡

²² Kən nian in tinən rəkis nəghatən u, kən in təməhəg-pən elat, kən məmə, “Itəmat, otos Narmīn Rəha Uhgın.§ ²³ Okəmə nəkotaluīn nolən rat rəha etəmim, kən Uhgın min in otəfəl

* 20:1: Luk 8:2; Jon 19:25 † 20:9: Sam 16:10; Aes 53:11; Luk 24:25-27,46; Jon 2:22; Wak 2:24-28 ‡ 20:19: Jon 20:21,26; Jon 14:27; 16:33 § 20:20: Jon 16:19-22 * 20:21: Jon 20:19,26 † 20:21: Jon 3:17 ‡ 20:21: Mat 28:19; Jon 17:18 § 20:22: Esik 37:9; Jon 7:39; Wak 2:38; 8:15-17; 19:2; Kal 3:2

rækis nolən rat rəhan. Məto okəmə itəmat nəsotaluinən nolən rat rəha etəmim, kən Uhgın otəsaluinən kən məsafəl rækisən.”*

Iesu ne Tomas

²⁴ Kən etəm tuelef u kit rəha Iesu, nərgin u Tomas, u kətaun-in məmə, Mil Mil, in təmikə e nian Iesu təmiet-arəpa olat. ²⁵ Kən in min neen, ilat kəmotən-ipən kəm in məmə, “!Ei, emotəplan rəhatat İəməmə!”

Məto Tomas təmən-ipən kəm ilat məmə, “Okəmə ekəplan nəme nil e nelmin mil, kənu ekek e noanelmik, kənu meə-pən e nəme niro e nikalın, kənu panahatətə lan. Məto okəmə esəplanən, okol esahatətəən lan.”†

²⁶ Kən tinos wik kitiaħ rækis, netəmim min rəha Iesu koatəpələh min əpəh imə, e nimə kitiaħ əm, kən motahtosig e toa, motol lok. Kən Tomas əh-ikın ilat min. Nat əpnəpın kəmol lok e toa, məto Iesu tatig muwa min mətul ilugin elat mən-ipən məmə, “Pəs nəməlinuən tətətig otəmat.”‡ ²⁷ Kən mən-ipən kəm Tomas məmə, “Əplan-tu nelmək. Wa mek e noanelməm. Kən məg-ətuatip-in nelməm kən meə-pən e nəme niro u e nikalik. Səmik mətmətigən rəham nahatətəən rəun, məto ik onəkaike mətahatətə lak.”§

²⁸ Kən Tomas tən-ipən kəm in məmə, “Ik rəhak İəməmə, kən ik rəhak Uhgın.”*

²⁹ Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Ik nəmahatətə lak, məto-inu nəməplan io.† Məto netəm min un kəsotəplanən io, kən ilat kotahatətə lak, ilat okotos nəwirən pəhrien, nikelat tagien pəhrien.”‡

Naoa u, kəməte məmə netəmim okotahatətə e Iesu

³⁰ Iesu təmol nəmtətın min tēpət e niganəmti rəhan netəmim, itəm kəsətə rækisən e naoa u. §

³¹ Məto kəməte nəghatən min u məmə itəmat onəkotahatətə* məmə Iesu in Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ipa, inu Nəti Uhgın. Kəməte nəhlan, məmə itəmat onəkotos nəməgəhən e nərgin, məto-inu itəmat noatahatətə lan.†

21

Iesu təmol əp in kəm rəhan netəmim ilat səpın

¹ Uarisig e natimnat min u, Iesu təmol əp min in o rəhan min netəmim,* əpəh e niməkləkil e nikali lek asol, katən mə Lek Kalili.† Kən təmol əp in nulan. ² E nian əh, netəmim min u rəha Iesu kəmotaliwək kitiaħ: Saimon Pita, ne Tomas u kətaun-in məmə Mil Mil, ne Nataniel u, etəm Kalili iman latuənu Kena, ne nəti Sepeti mil,‡ ne etəmim mil kəiu min rəha Iesu. ³ Saimon Pita tən-ipən olat məmə, “Io enatuwin ekatipin net.”

Kən ilat kotəmə, “İtəla, pəs kitat rafin kotuwin.” Kən ilat rafin kəmotatite, motuwin e pot kit. Kən Pita təməpəg rəhan natimnat o wək. Kən ilat kəmotuwin, motatipin net, mətoərus tian. Məto kəsotosən nəm kit ne. §

⁴ Kən tinatian, kən Iesu tuwa matətul ipar, məto rəhan min netəmim, ilat kotəruru məmə Iesu.*

⁵ In tətəpəh olat məmə, “!Nəman! ?Nəsotosən nəm kit, o?”

Kən ilat kotəmə, “Kəpə, nəm tikə.”

⁶ Kən in tən-ipən kəm ilat məmə, “İtəla, otatipin-pən-tu net e matip ikın e nikali pot u, kən onəkotiuw nəm neen.” Kən əmun, kotatipin-iarəp net, əmun, minotəruru niuw-pərən, məto-inu net tinər minər minərioah e nəm.†

⁷ Kən suah u itəm Iesu tolkeike pik, in tən-ipən kəm Pita məmə, “!Ei! !İəməmə ətuatip əh!” Kən nian Pita təməto nəghatən u, təmətətut uəhai əm, kən mətipən itəhai, meai muwin ipar.

⁸ Kən netəmim min u neen rəha Iesu, ilat kəmotuwar e pot, moatiuw net apən təmərioah e nəm, məto-inu bot in iuəhkır əm məsın o niməkləkil, təhmen əm hanrit mita. ⁹ Kən nian ilat kəmotuwin ipar, mətəplan nigəm əkaku kit əh-ikın, nəmətəhlin tatuəp əh, kən nəm neen əh-ikın, katuwan e nigəm, ne pıret əh-ikın. ¹⁰ Kən Iesu tən-ipən kəm ilat məmə, “Otəmik nəm min un neen itəm nəmotos motuwa.”

¹¹ Kən Saimon Pita təmuwin min e pot, kən mewkəkan net muwin əpəh ipar. Net u tərioah e nəm asol min, ilat rafın wan-hanrit-fifti-tri. Kən nat əpnəpın məmə net u təmərioah pap e nəm, məto in təməşəpən. ¹² Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Otuwa motəgəwən.” Kən

* 20:23: Mat 16:19; 18:18 † 20:25: Mak 16:11 ‡ 20:26: Jon 14:27; 20:19,21 § 20:27: Luk 24:40 * 20:28: Nol Əpən 4:11 † 20:29: Jon 3:15 ‡ 20:29: 1 Pita 1:8-9 § 20:30: Jon 21:25 * 20:31: Jon 3:15 † 20:31: Jon 19:35 * 21:1: Jon 21:14; Jon 20:19,26 † 21:1: Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə Lek Taepirias, in nərgi Lek Kalili kit min. ‡ 21:2: Nəti Sepeti mil kəiu, ilau u Jemes ne Jon. Jon u inu in təməte naoa u. § 21:3: Luk 5:5 * 21:4: Luk 24:16; Jon 20:14 † 21:6: Luk 5:4-7

ilat kit nĭkin tāsəhtən məmə otətapəh ron məmə, “?Ik pah un?” mətə-inu ilat kĭnotĭtun əsas məmə in Iərəmərə. ¹³ Kən Iesu təmos pĭret muwa mos-ipən kəm ilat, kən mos-ipən mĭn nəm.

¹⁴ Kən inu, nĭan tatol kĭsil lan, itəm Iesu təmōl əp in o rəhan mĭn netəmĭm uarisig e nĭan in təmĭmis, kən məməgəh mĭn.‡

Iesu ne Pita

¹⁵ Nĭan ilat kĭnotagwən rəkis, Iesu təmətapəh o Saimon Pita, məmə, “Saimon, nətĭ Jon. ? Ik nakolkeike io taprəkis-in netəm mĭn un?” Pita tən-ipən kəm in məmə, “Əwəh, Iərəmərə, ik nəkĭtun məmə io ekolkeike pik ik.”§

Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Itəla, ik onakatagwən rəhak nenətĭ sĭpsĭp mĭn.”

¹⁶ Kən Iesu tatig mətəpəh mĭn ron məmə, “Saimon, nətĭ Jon. ?Ik nakolkeike io?”

In tən-ipən kəm Iesu məmə, “Əwəh Iərəmərə, ik nəkĭtun məmə iakolkeike ik.”

Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Itəla, ik onakatehm wĭr rəhak sĭpsĭp mĭn.”*

¹⁷ Kən mətəu kĭsil lan, Iesu tatig mətəpəh mĭn ron məmə, “Saimon, nətĭ Jon. ?Ik nakolkeike io?”†

Kən Pita, nĭkin təmāhmə, mətə-inu Iesu təmətapəh ron mau kĭsil, məmə, “?Ik nakolkeike io?” Kən in tən-ipən kəm in məmə, “Iərəmərə, ik nəkĭtun natĭmnat rafin.‡ Ik nəkĭtun məmə io ekolkeike ik.”

Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Itəla, ik atagwən rəhak sĭpsĭp mĭn.

¹⁸ Nĭpahrienən agin u iatən kəm ik məmə, auppən, e rəham netəm-aluəən, nəmatiargin atĭp rəham kətəut, kən mətaliwək matuwĭn ikĭn mĭn rafin itəm nakolkeike məmə nakuwĭn ikĭn. Mətə nĭan ik onakaguihl, onakəg-ətuatĭp-in nelməm, kən etəm pĭsĭn kit otəlĭs ətain rəham kətəut, kən mit ik nakĭan ikĭn ik nəsolkeikeən məmə nakuwĭn ikĭn.” ¹⁹ E nəghatən u, Iesu təmauppən matən-iarəp rəkis əm, nolən itəm Pita otĭmis, kən rəhan nĭmĭsən,§ in otĭlās-ĭpər nərgĭ Uhgĭn.*

Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Itəla, uarisig-in io.”†

Iesu ne suah un itəm Iesu təmōlkeike pik

²⁰ Kən Pita teĭrair məplan etəmĭm kit rəha Iesu u, Iesu tolkeike pik, tətuarisig-in ĭlau. Suah əh ĭnəh, itəm təmĭəu-ĭəu muwa ĭuəhkĭr o Iesu e nĭan kəmōtagwən e lafet rəha Nuhagegoinən, kən matətapəh ron məmə, “?Iərəmərə, pah un otegəhan-in-pən ik e nelmi rəham tĭkĭmĭr mĭn?”‡

²¹ Nĭan Pita təməplan in, kən tətəpəh o Iesu məmə, “?Iərəmərə, mətə tahro e suah əh?”

²² Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “?Okəmə io ekolkeike məmə in otatəmegəh muwĭn mətəorus nĭan ĭakĭtəlig-pa mĭn, ik onəkĭtun o naka? Ik un, ik onəkəike muarisig-in io.”§

²³ Kən tol nəhlan o nat u Iesu təmən, nəghatən kit əh-ikĭn katən tĭtələu-itələu e piatat mĭn məmə, “Etəmĭm u rəha Iesu otəsĭmĭsən,” mətə Iesu təməsənən kəm Pita məmə suah u otəsĭmĭsən. In təmən əm məmə, “?Okəmə, io ekolkeike məmə in otatəmegəh, mətəorus-pən ĭakĭtəlig-pa mĭn, ik onəkĭtun o naka?”

²⁴ Etəmĭm u rəha Iesu in etəmĭm kitĭəh əm itəm tatən-iarəp natĭmnat mĭn u,* kən in mətə rəkis nəghatən mĭn u. Kən itĭmat ekotĭtun məmə nəghatən mĭn u tatən, in nĭpahrienən əm.†

Namnun nəghatən

²⁵ Kən natĭmnat tətəp mĭn əpəh ikĭn itəm Iesu təmōl‡ kən okəmə netəmĭm kəpəotətə rəkis natĭmnat mĭn u ĭlat rafin e naoa mĭn, io, nĭkĭk təht məmə rum otĭkə e nətueĭntən rafin o nəlĭnən naoa mĭn u.

‡ **21:14:** Jon 20:1,19,26 § **21:15:** Mat 26:33-35; Jon 13:37-38 * **21:16:** Esik 34:2; Mat 2:6; Jon 10:11; Wək 20:28; 1 Pita 5:2-3 † **21:17:** Jon 13:38 ‡ **21:17:** Jon 16:30 § **21:19:** Katən məmə e nup tate mĭn tatuwa, kən kəpanətu-pər Pita e nig kəməluau. * **21:19:** Jon 13:36; 2 Pita 1:14 † **21:19:** Mat 4:19; 16:24 ‡ **21:20:** Jon 13:23,25 § **21:22:** Jon 21:19; Mat 4:19; 16:24 * **21:24:** Jon 15:27 † **21:24:** Nĭan neen, Jon tatəghat nəhlan, matən məmə, “itimat,” mətə in tatən əm in pĭsĭn əm (19:35; əplan-tu 1 Jon 1:1-4). ‡ **21:25:** Jon 20:30

Wək Min Wək Min Rəha Aposol Min Nəghatən əkuəkir rəha naoa u Wək Min

?Pah təməte naoa u? Luk təməte naoa u. Afin e “Nəghatən əkuəkir rəha naoa u Luk” o nitunən məmə Luk in pah.

?Təməte tatuwin kəm pah? Luk təməte naoa u tatuwin kəm in kit, nərgin u Teofilas, etəm kitiah əm itəm Luk təməte naoa u “Namnusən Təwir Itəm Luk Təməte” tatuwin kəm in. Nərig u, nipətin təmə, “Etənim itəm tokeike Uhgın.” Luk təməte naoa u tatuwin kəm suah u, məto in titun məmə İaihlua tepət okotafin min.

?Nəmegəhən təhro nulan nian təməte? Naoa min rəha Namnusən Təwir koatəghat-in nəmegəhən ne nimisən rəha İesu. Naoa u tatən-iarəp məmə niməfak təmahro mətuoun. Naoa u məsin tatəghat-in təpət e wək rəha Pita, kən məsin min tatəghat-in nəmegəhən ne wək rəha Pol.

?Təməte naoa u o naka? Luk təməte naoa u matən məmə niməfak təmahro min nulan mətuoun, kən otahro min nulan niməfak otatəwiə. Kən e naoa u, kitat okotehm məmə iəfak min okotahruhalpın nəghatən kəm netəm İsrəl ne netəm İaihlua min itəm kotalkeike məmə okotitun nəukəti nahatətəən rəhalat. E naoa u, kotəplan məmə kapman rəha Rom tatətə nəghatən rəha Pol. Kən matəplan məmə Luk ne Pol kiolkeike məmə netəmən rafin itəm Rom tatarəmərə elat, ilat okotən nıpahrienən e İesu.

Uhgın təmətən məmə otahl-ıpa

Narmin rəhan

¹ Teofilas, e rəhak naoa itəm eməte aıpən, eməte nolən min rəha natimnat rafin itəm İesu təmatol ne matəgətun netəmim lan. ² Naoa əh tatən-iarəp nian İesu təmətəpən rəhan wək mətoarus Uhgın təmiləs matuwin e Nego e Neai. Məto aıpən, təməsuwinən əh e Nego e Neai, Narmin Rəha Uhgın təmətasitu lan məmə otəgətun rəhan aposol* min. ³ E nian təməmegəh min e nimisən, nian tepət tatuwa olat kən ilat kotəplan in e nian kitiah kitiah e nian foti, kən matol əp in kəm ilat məmə okotitun məmə in təməmegəh pahrien e nimisən. Kən e nian min əh, təmatəgətun ilat e nəməmə rəhan Uhgın. ⁴ Nian İesu təmətatig əh ilat min ilat, in təmətən-ıpən nəghatən kit kəm ilat məmə, “İtəmat onəsotaıpənən motiet u e Jerusalem. Onəkotəkəike kətətatig mətoarus onəkotos Narmin Rəha Uhgın, u rəhak tata tinəmən-ıəkis rəkis məmə otos-ıpınə kəm itəmat, təhmen min məmə inu io iatən-ıpınə kəm itəmat. ⁵ Aıpən Jon təmatol bəptais e netəmim e nəhau, məto otəsüwəhən, Uhgın in otol bəptais etəmat e Narmin Rəhan.”

Uhgın təmiləs İesu muwin e Nego e Neai

⁶ E nian min əh, itəm aposol min kəmotatig ilat İesu, kəmotətapəh ron məmə, “?İərəmərə, tinuwa e nian ətuatip əh-roiu məmə ik onəköl kitat netəm İsrəl okotərəməmə min e nitən min rəhatat, o kəp?” ⁷ Məto İesu təmətən-ıpən kəm ilat məmə, “E nian min rəha natimnat min əh, Uhgın təməhluaig-in otəmat, okol itəmat nəsititunən. Rəhak tata pisin əm, in tinitəpun rəkis e rəhan nəsanənən. ⁸ Məto e nian Narmin Rəha Uhgın otuwa matig etəmat, itəmat onəkotos nəsanənən. Kən itəmat onəkotəkəike motuwin mətən-iarəp rəhak nəghatən əpəh Jerusalem, ne ikın min əpəh Jutia, ne Sameria, kən ne ikın min rafin e nətueintən.”

⁹ Nian təmətən rəkis əm nəghatən əh kəm ilat, kən Uhgın təmiləs-ırəkis in tinər matuwin e neai. Nian ilat kəmoatəplan, kən napuə kit təmuwa malpin, kən ilat kəməsotəplan minən. ¹⁰ Nian kəmotitəgər əh e neai moatəgəs-in, roiu agin-əh, suah mil kəiu kəmian e natimnat ruən kəmuət-ərəpa muətul ilugin elat, ¹¹ kən muən-ıpən kəm ilat məmə, “!Netəm Kalili! ? Təhrol nəkoatutul ikın-u moatətagər nəpo lan e napuə? İesu əh itəm Uhgın təmiləs-ırəkis otəmat mıləs mər matuwin e neai, in otəpanitəlig-pa min təhmen-pən əm e itəm əh, itəm tər matuwin.”

Aposol min

¹² Kən aposol min kəmotiet e nitot u katən məmə, Nitot Rəha Nig U Olif, motitəlig-pən Jerusalem itəm sənəmə in isəu pik, in iuəhkir əm. ¹³ Nian kəmotiet-ərəpən Jerusalem,

1:1: Luk 1:3 * **1:2:** “Aposol” in suah kit itəm İesu Kristo təməhl-ıpa o nən-iarəpən rəhan nəghatən. Nian nakotafin nəghatən əh “aposol” e naoa u, nipətin tən məmə netəmim tuelef rəha İesu u kəmotəliwək ilat min. Kən e naoa u, Pol təmətən məmə in min aposol kit rəha İesu, məto in təməsalıwəkən ilat netəmim tuelef min əh. Naoa əh, in tatəghat tepət e aposol mil, Pita ne Pol. **1:2:** Mak 16:19; Luk 24:49-51 **1:3:** Luk 24:36-49; Wək 10:41 **1:4:** Luk 24:49; Jon 14:16-17; Wək 2:33 **1:5:** Mat 3:11 **1:6:** Luk 24:21 **1:7:** Mak 13:32 **1:8:** Mat 28:19; Luk 24:48 **1:11:** Mat 26:64; Luk 21:27 **1:12:** Luk 24:50-53

kəmotuwĭn e nĭpəgnoa nĭmə kit əpəh ilis lan itəm koatatiġ ikin. Aposol mĭn əh, nərgilat u Pita ne Jon ne Jemes ne Antru, kən Filip ne Tomas, kən Patolomiu ne Matiu, kən Jemes nəti Alfeas, kən Saimon Selot,[†] kən Jutas nəti Jemes. ¹⁴ Netəm mĭn əh ne nĭpitan mĭn, ne Meri u mama rəha Iesu, ne pia Iesu mĭn, ilat koatuwa moatəfak kitiaħ nian tepət.

Etəmim itəm otos nəme Jutas

¹⁵ Nian neen tinuwa minuwĭn rəkis, kən netəm mĭn u itəm koatahatətə e Iesu kəmotuwa kitiaħ. Ilat tepət, tahmen e wan-hanrit-tuente ilat rafin. Kən Pita tətətul matəghat kəm ilat məmə, ¹⁶ “Piak mĭn ne winik mĭn. Nəghatən rəha Naoa Rəha Uhgĭn otəkəike muwa mol nĭpahrienən lan, itəm nuwəh aupən Narmĭn Rəha Uhgĭn təmos-ipən nəghatən kəm Kig Tefit, kən Kig Tefit təmən-iarəp suah u Jutas məmə in otit netəmim motuwĭn kaskəlĭm Iesu. Kən nəghatən əh tinuwa əh-roiu minol nĭpahrienən lan. ¹⁷ Jutas kitat mĭn kitiaħ əm. Kən in rəhan əh-ikin wək itəm tətətul mətəsitu etat.”

¹⁸ (Jutas u inu təmos-nəmtĭn nəptən kit e mənĭ u təmos e nolən rat itəm təmöl. E nəptən əh, təmĭet morĭn kən kəhap nərpĭn nisġan tiet. ¹⁹ Kən netəm Jerusalem kəmotətə nəghatən əh, kəmotauĭn in nəptən əh e nəghatən ikin məmə, “Akeltama,” nĭpətĭn u məmə Nəptən e Nita.)

²⁰ Kən Pita təmən məmə, “E Naoa Rəha Napuən Mĭn, nəghatən kit tatən məmə, “Təwir məmə rəhan nĭmə tətətul əpnəpĭn əm, okul etəmim kit tətətiġən ikin.”

“Kən nəghatən kit mĭn tatən mĭn-nulan məmə,

“Təwir məmə etəm pisĭn kit otuwa mos nəmeen mol wək rəhan.”

²¹⁻²² “Kən tol nəhlan, okotəkəike kilesĭpər suah kit itəm təmeħm e nĭġanəmtĭn nəmegəħən rəha Iesu e nĭmĭsən, kən in otuwa mĭn meħm kitat məmə otən-iarəp Iesu məmə in Iətəmərə rəhatat. Suah u, in suah kit itəm kitat mĭn kəmoatan aupən e nian mĭn u itəm Iətəmərə Iesu tətətaliwək lan. Suah in in suah kit itəm tətətatiġ nian Jon tətətən-iarəp nəghatən rəha nolən bəptais etəm, muwa mətoarus-pən nian itəm Uhgĭn təmos-irəkis Iesu o kitat mĭləs mər muwĭn e Nego e Neai.”

²³ Kən ilat kəmotən-iarəp nərgĭ etəmim kəiu, kit nərgĭn u Josep u nian neen kətaun-in məmə Pasapas o Jastas, kən kit mĭn, nərgĭn u Matias. ²⁴ Kən ilat kəmotəfak motən məmə, “Iətəmərə, ik nəkitun nĭki netəmim rafin. Ik asĭtu etimat məmə suah mĭl u, in pəhruən ik nĭnəmtĭpən rəkis ²⁵ məmə otaskəlĭm wək u rəha aposol itəm Jutas təmapəs məmə otuwĭn e suatĭp itəm tərət, iman ətuatĭp ikin.” ²⁶ Nian kəmotəfak rəkis, ilat kəmoturĭn kəpiel neen, kotahmen e tais, məmə otəgətun məmə pah otos wək əh, kən nərgĭ Matias təmĭet. Kən ilat kəmotĭləs-ipən Matias məmə in aposol kit, kən roiu tĭnol mĭn tuelef aposol ilat rafin.

2

Narmĭn Rəha Uhgĭn təmuwa e nəmegəħən rəhalat

¹ E nian rəha Pentekos,^{*} lafet kit rəha noanol mĭn rəha Isrel, netəm mĭn u itəm koatahatətə e Iesu kəmotuwa kitiaħ. ² Kən roiu aġĭn mĭn, kəmotətə nat kit təmĭsi-pər e neai tahmen e nĭmətag asol kit tətəlel nat, kən nat əh kəmotətə təmuwa mər rafin e nĭpəgnoa nĭmə itəm koatəpələh ikin. ³ Kən ilat kəmotəplan nat kit tahmen e nĭġəm təmuəp. Kən ləpləpĭn nĭġəm mĭn əh, kəmotiwĭġ motən ahmen-in netəmim rafin itəm koatəpələh əh imə. ⁴ Kən ilat rafin, Narmĭn Rəha Uhgĭn təmuwa mərioah mətatĭġ elat, kən mĭnos-ipən nəsanənən kəm ilat, mol ilat kĭnoatəghat e nəghatən ik pisĭn mĭn.

⁵ Kən noanol mĭn neen əh-ikin rəha netəm Isrel itəm koatəfak kəm Uhgĭn. Ilat kəmotĭsi-pən ik pisĭn pisĭn mĭn məto kotatiġ Jerusalem. ⁶ Nian ilat kəmotətə nəghatən mĭn əh, netəmim tepət kəmotuwa. Kən ilat kəmotaut pik məto-inu kəmotətə nəghatən mĭn rəhalat itəm netəm mĭn əh koatən. ⁷ Kəmotaut pik aġĭn kən motən məmə, “!Ei! ?Netəm Kalĭli əm əh koatəghat, o kəp? ⁸ ?Təhro kitat rafin koatətə rəhatat nəghatən mĭn itəm ilat koatən? ⁹⁻¹¹ Kitat u netəm ik pisĭn pisĭn mĭn tepət. Ikin-u netəm Patia əh-ikin, ne netəm Metia, ne netəm Elam, ne netəm Mesopotemia, ne netəm Jutia, ne netəm Kapatasia, ne netəm Pontas, ne netəm Esia, ne netəm Fritia, ne netəm Pamfilia, ne netəm Ijip, ne netəm Lipia e nĭkalĭn-pən əh Saerĭn ikin, ne netəm Rom, neen noanol ətuatĭp rəha netəm Isrel, neen netəm pisĭn məto koatəfak kəm Uhgĭn, ne netəm Krit, ne netəm Arepia. Məto kitat rafin kəmotətə ilat koatən nat asol itəm Uhgĭn təmöl e nəghatən ik pisĭn mĭn rəhalat.” ¹² Narmĭlat təmĭwiġ pik, rehalat-kəpə təmĭkə, kən kəmoatətəpəh olat mĭn məmə, “!Ei! ?Naka u tol nulan?”

¹³ Məto neen kəmotalah-əmnu ilat, motən məmə, “Nat koatəpĭs əpəh.”

Pita təməghat kəm netəmim

[†] **1:13:** Əplan-tu futnot e Mat 10:4. **1:13:** Mat 10:2-4 **1:16:** Sam 41:9 **1:18:** Mat 27:3-8 **1:20:** Sam 69:25; 109:8 **1:21-22:** Mak 1:9; 16:19; Jon 15:27 * **2:1:** Pentekos: Əplan e tiksonari. **2:1:** Lev 23:15-21; Dut 16:9-11 **2:3:** Mat 3:11 **2:4:** Mak 16:17; Wək 4:31; 10:44-46; 19:6

¹⁴ Kən Pita tәмәtul ilat lepen aposol min, tәмagәt әfәмәh matән-ipән kәм netәnim mәмә, "Itәmat раfin noanol min rәha Isrel ne netәм pisin pisin min u nakoatәtig Jerusalem, otәtәlig-in wir-tu io, pәs еkuһapik e nipәti nat әh kәм itәmat. ¹⁵ Itәmat nakoatән mәмә netәм min u koatәpis. Mәto kәp, kәsotәpisән. Nain kilok әm әh-roiu laulaugin. ?Kән tәhro ilat koatәpis?"

¹⁶ "Mәto in tol nulan. Ien rәha Uһgin аupән, nәrgin u Joel, tәмән rәkis nat u itәм itәmat nakoatәplan. In tәмән mәмә, ¹⁷ Uһgin tәмән mәмә, "E namnun nian min, ekos-ipән rәhak Narmin kәм netәnim раfin. Ilat раfin okotos nәsanәнән lan. Nenәtitәmat min, nәman ne nipitan, ilat okotән-iarәp nәghatән min rәhak itәм io iatos-ipән kәм ilat. Netәм aluә min rәhatәmat, Uһgin otos-ipән nat kit tahmen e napilaiirән kәм ilat. Kән naguihl-aguihl min rәhatәmat okotәpilaiir e napilaiirән pisin pisin min. ¹⁸ Sәnәmә netәм-iasol min әm, mәto nәman ne nipitan ilat nolwәk min әm rәhak, kән ekos-ipән Narmin rәhak kәм ilat. Kән ilat okotән-iarәp nәghatән min rәhak itәм iatos-ipән kәм ilat. ¹⁹ Oekol nat pispis min әрәh e neai, ne nәmtәtin pisin pisin min e nimәptән. Onәkotәplan nita ne nigәm ne nәhaniәm okotәр motol napuә lan. ²⁰ Aupән, mitgar otәpinәp kән mәwig otasiә tahmen e nita. Kән uarisig, Nian asol asol аgin rәha Iәrәmәrә otuwa. ²¹ E nian әh, netәnim раfin itәм okotaun-in Nәrgәk, io ekosmegәh ilat."

²² "Noanol min rәha Isrel, itәmat otәtәlig-in nәghatән u. Itәmat nәkotitun wir nat pispis min, ne nәmtәtin pisin pisin min itәм Iesu tәmol e nәsanәнән rәha Uһgin, itәм itәmat nәmotәplan. Natimnat min әh tatәgәtun mәмә Uһgin in pisin әm tәмahl-ipa Iesu tuwa. ²³ E nalpәkauән rәha Uһgin itәм tәmol mәlәhәu аupән, in tәmos-ipinә suah u e nelmitәmat. Kән itәmat nәmotәhamnu in e nian nәmotәghәn-in-pән in tuwin e nelmi netәм rat kәsotәfakән. Kәmotoh kәtu-pәр e nig kәmәluau.

²⁴ "Mәto Uһgin tәmikis Iesu e nahmәән rәha nimisән, kән mol in tәmegәh min e nimisән, mәto-inu nimisән, rәhan nәsanәнән tikә o naskәlimән. ²⁵ Tefit tәмән nulan e Iesu аupән mәмә, 'Nian раfin еkitun mәмә Iәrәmәrә tәtatig itimlau min. Okol еsәginән mәto-inu tәtatig e nikalik itimlau min. ²⁶ Mәto-inu o nat әh, io nikik tagien pik, matәнwiwi ik e nohlik. Kән nikik tәmalinu mәto-inu еkitun mәмә Uһgin otosmegәh nipәtik. ²⁷ Kән okol nәsәpisән narmәk tәtatig ima netәм kәmotimis ikin. Kән okol nәsәghәn-in minән nipәti rәham Etәnim Әtuatip mәмә otәmnәmit. ²⁸ Ik nәmәgәtun rәkis suatip rәha nәmegәhән kәм io, kән ik onәkol io nikik tәtagien pik nian еkәtatig kilau min ik.' In әh nәghatән itәм Tefit tәмән e Iesu аupән.

²⁹ "Piak min. Iakolkeike mәмә еkән nat әtuatip kәм itәmat. Iaguihl u pipi rәhatat аupән, Kig Tefit, in tәmimis rәkis, kән kәmitәnim, kән rәhan suwit tәtatig imәtat ikin mәtoarus-pa u-roiu. ³⁰ Mәto in ien kit rәha Uһgin, kән in titun mәмә Uһgin tәmos noanawil kit kәм in mән-iәkis nәghatән kit kәм in mәмә etәnim kit e nita rәhan otuarisig-in otәkәike muwa mol Kig. ³¹ Kig Tefit tәmәplan mәмә nat u otәkәike muwa mol nipәhriәнән lan. In tәмән mәмә Kristo әh, itәм Uһgin tәмән mәмә otahl-ipa, in otol tәmegәh min e nimisән, kән Uһgin otәsәpәsән narmin tәtatig ima netәм kәmotimis ikin, kән nipәtin okol tәsәmnәmitән. ³² Kән nәghatән u tatәghat e Iesu itәм Uһgin tәmol rәkis tәmegәh min e nimisән. !Kән itәmat еmotәplan e nigәnәmtitimat! ³³ Iesu, rәhan tata tәmilәs in mәр muwin e nikalin matip e ikin rәha nisiaiiән ne nәsanәнән. Kән tahmen-pән әm mәмә Uһgin tәмән-iәkis mihin аupән, in tәmos-ipән Narmin rәhan kәм Iesu mәмә Iesu otos-ipән kәм rәhan min. Kән natimnat min u, noatәplan, moatәto, Narmin Rәha Uһgin tatol. ³⁴ Kig Tefit tәmәsuwinән e Nego e Neai tahmen e Iesu. Kән Tefit tәmәsәghat-in atipән in nian in tәмән nәghatән min әh mәмә, 'Iәrәmәrә tәмән kәм rәhak Iәrәmәrә mәмә, "Әpәlәh e nikalik matip, ikin rәha nisiaiiән ne nәsanәнән, matәsahgin. ³⁵ Oekol rәham tikimir min mәмә okotahmen e nimoulul itәм nategotain e nәptән, kән ik matәrәmәrә elat." ³⁶ Itәmat раfin noanol min rәha Isrel onәkotәkәike motitun wir mәмә Iesu әh itәм itәmat nәmotәtu-pәр e nig kәmәluau, in әh, Uһgin tәmol mәмә in Iәrәmәrә ne Kristo - etәм itәм Uһgin tәмән mәмә otahl-ipa."

Netәnim tәpәt kәmoatән nipәhriәнән e Iesu

³⁷ Nәghatән u rәha Pita tәmek pahrien nikilat, kән kotәtәpәh o Pita ne aposol min mәмә, "Piatimat min. ?Oekol tәhro nulan?"

³⁸ Kән Pita tәмән-ipән kәм ilat mәмә, "Onәkotәkәike kәuhlin nәtәligән rәhatәmat, kән kol baptais etәmat e nәrgi Iesu Kristo, mәмә Uһgin otәfәl rәkis nolән rat min rәhatәmat. Kән Uһgin otos-ipinә Narmin u kәм itәmat, ³⁹ mәto Uһgin tәмән-iәkis nәghatән u otәmat, ne nenәtitәmat min, ne namipitәmat min itәм okәpanotuwa. Nәniәkisән u tәtatig o netәм min u itәм Iәrәmәrә Uһgin rәhatat tәtaun-in ilat." ⁴⁰ Kән Pita tatән nәghatән wir tәpәt

† **2:15:** Netәм әh kәsotәnimән wain laulaugin, kән etәм tikә itәм tәtapis laulaugin. **2:21:** Joel 2:28-32 **2:28:** Sam 16:8-11 **2:29:** 1 King 2:10 **2:30:** 2 Saml 7:12; Sam 89:3-4; 132:11 **2:31:** Sam 16:10 **2:33:** Wәk 5:32; 7:55-56 **2:35:** Sam 110:1 **2:36:** Wәk 5:30-31 **2:39:** Aes 57:19

məmә otiuw-pa ilat kotuwa, kən matən kəm ilat məmә, “Onəkotiet rəkis e netəm un, netəm kotərat məmә Uhgīn otəsolan nalpīnən kəm itəmat min ilat.” ⁴¹ Kən ilat tēpət itəm kəmotətō nəghatən rəha Pita kəmotən nīpahriənən lan, kən kəmol baptais elat. E nian əh, netəmim tēpət tahmen e tri-taosan kəmotuwa moatuarisig-in ilat u koatahatətə e Iesu.

Naliwəkən rəha netəm min u kəmoatən nīpahriənən e Iesu

⁴² Nian rafin netəm min u koatən nīpahriənən e Iesu, koatətəlig-in nəghatən itəm aposol min koatəgətun ilat lan. E naliwəkən rəhalat kəmoatuwa kitiaḥ, e nagwənən ne Nagwənən Rəha Nəmtətīn Rəha Iesu,[‡] ne nəfakən. Kən nian rafin nīkilat tīəkis məmә okotəkəike moatol nat əh. ⁴³ Aposol min kəmotol nat pispis ne nəmtətīn pisin pisin min e nəsanənən rəha Uhgīn. Kən netəmim narmilat təmiwig pik ron. ⁴⁴ Netəm min u koatahatətə e Iesu, nian rafin koatuwa kitiaḥ moatawte-in rəhalat nautə min kəm ilat min, ⁴⁵ tahmen e okəmә suah kit rəhan nat kit tīkə, kən kit otol-salim-in rəhan kit nautə kən masitu lan. ⁴⁶ Nian rafin kotuwīn katəfak kitiaḥ e Nīmә Rəha Uhgīn. [§] Kən kəmotuwīn e nīmә pisin pisin min moatoor nagwənən nīgīlat e nagienən ne nīkilat pahriən, kən kəmotagwən min e Nagwənən Rəha Nəmtətīn Rəha Iesu. ⁴⁷ Kən nian rafin koatənwiwi Uhgīn, kən netəmim koatənwiwi ilat o rəhalat nolən. Kən nian rafin Iərəmərә Uhgīn tatosmegəḥ netəmim kotuwa kitiaḥ ilat netəm koatahatətə e Iesu.

3

Uhgīn təmol nat pispis e etəm u nelkin tərat

¹ Nian kit e tri kilok ehnaipən, nian rəha nəfakən, Pita ne Jon kəmualiwək mətīan e Nīmә Rəha Uhgīn. ² Suah kit itəm təsaliwəkən e nian təmaiir mətoarus-pa nian əh, kəmīlās ka kahtu e nafiluə e Nīmә Rəha Uhgīn u katən məmә Nafiluə Təwir. Nian rafin tateasiə-in mənī o netəmim itəm koatuwin imә. ³ Nian təməplan Pita ne Jon kinatian məmә okia imә, in təmətapəḥ olau məmә okios-ipən mənī kit kəm in. ⁴ Kən Pita ne Jon niganəmtīlau təmətūl lan. Kən Pita təmə, “Ətag-pa mehm itimlau.” ⁵ Kən təmətag-pən məplan ilau nīkin tataht məmә otos mənī kit olau.

⁶ Kən Pita təmən-ipən kəm in məmә, “Rəhak mənī tīkə aḡin. Məto nat naka itəm io iatos, ekos-ipinә kəm ik. !E nərgi Iesu Kristo etəm Nasaret, iatən-ipinә kəm ik, ətul maliwək!” ⁷ Kən in təmasitu lan, mīlās nelmin matip miuw-pər məmә otətul. Kən roiu aḡin nelkin mīl kəmuəg-ətuatip. ⁸ Kən təmətip mər mətūl minataliwək, matətəu-pən ilau mətəhaluwīn e Nīmә Rəha Uhgīn, kən minataliwək matətīpər-ətipər matənwiwi Uhgīn. ⁹ Kən netəmim rafin kəmotəplan in tətaliwək matənwiwi Uhgīn. ¹⁰ Nian ilat kinotitun məmә suah ilouin inəḥ itəm tateasiə o mənī nian rafin e nafiluə rəha Nīmә Rəha Uhgīn, kəmotaut pik, narmilat təmiwig e suah əh.

Pita təməghat kəm netəmim əpəḥ e Nīmә Rəha Uhgīn

¹¹ Nian təmətakul-pən e Pita ne Jon, netəmim narmilat təmiwig ron, kotaiu motuwa məmә okotəplan iləḥal e ikin kit e Nīmә Rəha Uhgīn u katən məmә Fəranta rəha Kig Solomon.* ¹² Nian Pita təməplan ilat, kən təmən-ipən kəm ilat məmә, “Noanol min rəha Isrēl. ?Təhro narmitəmat tatiwig pik o nat pispis u? ?Noatarəplan itiməḥal nīkitəmat təht məmә itimlau etəm iasim mīl kəiu emioal-wir suah u e nəsanənən əm rəhatimlau? !Kəp! ¹³ O nat pispis u itəm nəmotəplan, Uhgīn rəha Epraham, ne Aisak, ne Jekop, ne tīpitat min rafin, in təmīlās-ipər nərgi rəhan iolwək lan, Iesu. Inu etəm kitiaḥ əm Iesu itəm nəmotīlās motuwīn o netəm-iasol min rəha kapman məmә ilat okotohamnu, kən Pailat təmən rəkis məmә okisohamnuən okəhlman əm, məto itəmat nəmotən-ipən kəm Pailat məmә nəsotolkeikeən in. ¹⁴ Itəmat nəmotapəḥ Iesu itəm in iol ətuatip ne etəm təwir e niganəmti Uhgīn, kən nəmotətapəḥ o Pailat məmә otəhlman suah əḥ iohamnu itəm. ¹⁵ Kən e nolən əḥ, itəmat nəmotəhamnu Iesu, itəm nəmegəḥən rafin tatisi-pən ron. Məto Uhgīn təmol təmegəḥ min e nīmīsən. Kən itimat emotəplan e niganəmtitimat məmә in nīpahriənən. ¹⁶ Suah u itəm itəmat nəkotitun moatəplan, in təməsanən əm məto-inu itimat iotahatətə e Iesu ne nəsanənən rəhan. In nəsanənən rəha Iesu ne nahatətəən itəm təmos-ipa kəm itimat təmol-wir suah u, kən itəmat rafin nakoatəplan.

¹⁷ “Piak min. Io ekitun məmә nat un nəmotol e Iesu itəmat rəhatəmat netəm-iasol min, itəmat rafin nəmotol məto-inu nəsotitun wirən məmә Iesu in pah. ¹⁸ Məto suatip u inu rəha Uhgīn o nuhapikən rəhan nəghatən itəm təmən aupən. E nəghatən rəha rəhan min ien min,

2:41: Wək 2:47; 4:4 † 2:42: Nagwənən Rəha Nəmtətīn Rəha Iesu: Əplan e tiksonari. 2:42: Wək 20:7 2:44:

Wək 4:32-35 § 2:46: Nīmә Rəha Uhgīn - ikin itəm noanol min rəha Isrēl kotuwa moatəfak ikin kəm Uhgīn. 2:47:

Wək 6:7; 11:21 3:4: Wək 14:9 3:6: Wək 4:10; 16:18 * 3:11: Fəranta rəha Kig Solomon - ikin kit imә e Nīmә

Rəha Uhgīn. Ikin əḥ inəḥ, nian rafin netəm-iasol rəha noanol min rəha Isrēl koatəghat-in Lou rəha Uhgīn. 3:13: Eks

3:6,15; Luk 23:13-25; Wək 2:23 3:17: Luk 23:34; 1 Tim 1:13

in təmən rəkis məmə rəhan Kristo itəm təmən rəkis aupən məmə otahl-ipa, in otəkəike mətə nahmən e nīpətin.

¹⁹ "Itəla, roiu əh, onəkotəkəike motəuhlin itəmat e rəhatəmat nolən rat min kən motitəlig-pən o Uhgīn məmə in otafəl rəhatəmat nolən rat min, kən məmə İəramərə Uhgīn otos-īpinə namegəh ne nəsanənən wi e namegəhən rəhatəmat, ²⁰ kən məmə in otahl-īpa Kristo titəlig-pa min, etəm itəm Uhgīn təmən rəkis aupən. İatəghat-in Kristo u İesu. ²¹ Mətə İesu otətətig pitən e Nego e Neai mətəorus Uhgīn otol-wir min natimnat rafin tahmen-pən e itəm Uhgīn təmən-īakis kəm itəmat, itəm rəhan ien min aupən agin kəmotən-iarəp.

²² "Kən Moses təmən-iarəp məmə, 'İəramərə Uhgīn otıləs-īpər ien kit min etəmat tahmen lak. Onəkotəkəike motətəlig-in natimnat rafin itəm otən kəm itəmat motol nəwian. ²³ Netəm min u itəm okotəht nəwia ien əh, Uhgīn otıləs-irəkis ilat o rəhan min netəmim kən ilat okotimis.' ²⁴ İnu nīpahriənən. İen min rafin kəmotən əm nəghatən kitəh, təmətuooun e ien u Samuel, muwa mətəorus-pa u-roiu.

²⁵ "Nəniəkisən min u itəm Uhgīn təmən-īpən kəm rəhan ien min aupən, in rəhatəmat. Kən nəniəkisən rəha nasitueən itəm Uhgīn təmən kəm tīpətəmat min aupən, in rəhatəmat min, mətə-īnu Uhgīn təmən-īpən kəm Epraham məmə, 'Əkol təwir kəm netəmim rafin e nətueintən, kən nat kit itəm mīpim İosmegəh otol, otos-īpən nəwirən əh kəm netəmim rafin.' ²⁶ Nian Uhgīn təmİLəs-īpər rəhan iolwək u İesu İosmegəh, təməupən mahl-īpinə kəm itəmat məmə in otəuhlin itəmat e rəhatəmat nolən rat min, kən e nolən əh, in otol təwir kəm itəmat."

4

¹ Nian Pita ne Jon kəmatuəghat əh kəm netəmim, kən pris min, ne etəm tərəmərə e mopaəl min itəm koatehm Nīmə Rəha Uhgīn, ne Satusi min,* kəmotiet-arəpa. ² Nīkilat təmāhmə pik mətə-īnu ilau katuəgətun netəmim məmə İesu təmimis kən mamegəh min. Kən İnu tatəgətun məmə netəm u kəmotimis, Uhgīn otosmegəh min ilat. ³ Kən kəmotaskəlim ilau, kiləs-īpən ilau e kalapus mətə-īnu tīnāpinəp rəkis, kən okuəmahl əm mətəorus olauwig.† ⁴ Mətə netəmim tēpət itəm kəmotətə nəghatən itəm kəmuən kəmotən nīpahriənən lan. Kən netəmim rafin itəm kəmotən nīpahriənən e İesu, ilat iuəhkir tahmen e faif-taosan.

Pita ne Jon kəmatul e niganəmti kaonsel

⁵ Kəmən lawigin, pris asol, ne netəm-iasol rəha noanol min rəha İsrəl, ne iəgətun min rəha Lou rəha Moses,‡ kəmotərgəfimin ilat min əpəh Jerusalem. ⁶ Kəmotəpələh ilat Anas u pris asol agin, ne Kaefas, ne Jon, ne Aleksanta, ne netəmim neen e noanol rəha suah u pris asol agin, kəmotəpələh e kaonsel. ⁷ Kəmotən Pita ne Jon kian muətul aupən elat, kən kotətapəh olau məmə, "Nəmios hiə nəsanənən u mioal nat u, o nəmioal e nərgi pah?"

⁸ Kən Narmin Rəha Uhgīn təmərīoah e niki Pita, kən Pita təmən-īpən kəm ilat məmə, "İtəmat u itəm noatərəmərə e noanol min rəha İsrəl, ne netəm-iasol min. ⁹ İtəmat noatəgəs-in-pa otimlau məmə suah u itəm nelkin təmərət təmos hiə nəwirən, o emuahrol nulan mioal-wir nelkin. ¹⁰ İtəmat rafin ikin-u ne noanol min rafin rəha İsrəl, onəkotəkəike motitun məmə suah u itəm nelkin tīnəwir rəkis tatətul aupən-in itəmat e nəsanənən əm e nərgi İesu Kristo, etəm Nasaret. Suah əh inəh, itəmat nəmotətə-pər e nig kəməluau, in təmimis. Mətə Uhgīn təmöl təmegəh min. ¹¹ Suah əh inəh, itəm Naoa Rəha Uhgīn təmən lan məmə, 'Kəpiəl u itəm itəmat netəm rəha niləkīnən nīmə, nakotəmə tərət motərakin, mətə roiu in tīnuwa kəpiəl keike itəm nīmə tatətul-pər lan.' ¹² Nərig kit tikə e nətueintən itəm Uhgīn təmos-īpa məmə titun nosmegəhən netəmim, mətə İesu pisin əm titun nosmegəhən netəmim."

¹³ Netəm-iasol rəha kaonsel kəmotəut pik nian kəmotəplan məmə kəsəuəginən ilat, nat əpnāpin kəsioalən skul, ilau etəmim əm. Kəmotitun ətuatip məmə suah mil əh ilat pahriən İesu kəmotaliwək moatan. ¹⁴ Kən kinotəruru nuhalpīnən nəghatən rəhalau mətə-īnu suah u nelkin tīnəwir rəkis tatətul iləhal min ilau.

¹⁵ Kən kəmotən-īpən kəm iləhal məmə okəhaliet məhaluwīn ihluə pəs ilat əm kotəghat pitən. ¹⁶ Kən kəmoatəpəh-ətapəh olat min məmə, "Okotəhro suah mil əh? Netəmim rafin u Jerusalem kinotitun rəkis məmə nat pispis u kəmöl e suah u, in iahgin pik, okol kəsotən-iamninən. ¹⁷ Mətə pəs kotən-īəhau əskasik ilau məmə okəsuan-iarəp minən nərgi İesu kəm netəmim, kən nəghatən e nat pispis əh otəsiet minən netəmim kotətə."

kaonsel təmegəhan-in ilau məmə okiəiet

¹⁸ Kən kəmotəun-in iləhal kəhaluwa min imə, kən kəmotən-īpən kəm Pita ne Jon məmə okəsuan-iarəp minən nərgi İesu, kən məsuəgətun minən netəmim lan.

3:19: Wək 2:38 3:23: Dut 18:15,18-19 3:25: Jen 22:18 3:26: Wək 13:46 * 4:1: Əplan nəghatən min əh e tiksonari: pris min, ne mopaəl itəm koatehm Nīmə Rəha Uhgīn, ne Satusi. † 4:3: Okuəmahl mətəorus olawig mətə-īnu lou təmən məmə suah kit tasolan pəs e kot lapin. ‡ 4:4: Wək 2:41 † 4:5: Lou rəha Moses - İou min itəm Uhgīn təmos-īpən kəm Moses əpəh nitot Saenae. 4:10: Wək 3:6,13-16 4:11: Sam 118:22 4:12: Mat 1:21
4:18: Wək 5:28

¹⁹ Məto ilau kəmuən-ipən kəm ilat məmə, “Itəmat əm otakil məmə tətuatip e niğanəmti Uhgın məmə ekioal nəwiatəmat o nəwia Uhgın. ²⁰ Məto itimlau okul esuakimən nohliitimlau. Oekusike muən-iarəp natimnat itəm emuəplan e niğanəmtitimlau kən muəto e matəlgitimlau.”

²¹ Kən kaonsel təməni-ipən min kəm Pita ne Jon məmə ilat okotol nalpınən kit kəm ilau okəmə ilau okatuakəike matuən-iarəp Iesu kəm netəmim, kən motahl-iarəp ilau. Kəmotahl-iarəp ilau məto-inu kinotəruru məmə okotahruş ilau. Kəmotitun məmə netəmim nikilat otahmə okəmə ilat okotol nalpınən kəm ilau, məto-inu netəmim rafin koatənwiwi Uhgın o nat pişpis itəm Uhgın təmol e etəm nelkin təməfaiu ²² nian təmaiir mətoarus-pa əh-roiu. Rəhan nup taprəkis-in foti.

Nəfakən rəha netəm kəmoatahatətə e Iesu

²³ Nian netəm-iasol rəha kaonsel kəmotegəhan-in ilau məmə ilau okatian, kəmiaiet uəhai əm mian əpəh netəm koatahatətə e Iesu koatətig ikin, kən muən-iarəp rafin nəghatən itəm pris asol min ne netəm-iasol rəha kaonsel kəmotən-ipən kəm ilau. ²⁴ Nian kəmotətə nəghatən əh, ilat rafin kəmotuwa kitiəh motəfak-pən kəm Uhgın motən məmə, “İərəmərə Uhgın, ik nəmol neai, ne nıməptən, ne nıtəhəi, ne natimnat rafin elat. ²⁵ Ik nəməghat e nəsanənən e Narmın rəham kəm tipitimat u aupən Kig Tefit, u in rəham iolwək, kən in təməni-iarəp rəham nəghatən məmə,

?Tahro netəm e nəptən pişin pişin min nikilat titahmə pik nəhlan?

Tahro ilat koatətə noa məmə okotol nəratən min əh, u itəm okul koatol pap, təsuwinən miet, otikə-pən əm olat.

²⁶ Netəm koatərəmərə e nıtən min, koatol əpen-əpenə okotəmou,

kən netəm-iasol min rəha nətueintən koatuwa kitiəh ilat min ilat,

məmə okotəmou ilat İərəmərə Uhgın ne İosmegəh itəm in təməni’ ²⁷ İərəmərə Uhgın, in nıpahrienən nəghatən itəm Kig Tefit təməni tinuwa minet-arəp, məto-inu Kig Herot Antipas, ne Pontias Pailat, ne noanol min rəha İsrəl, ne İaihlua min, ilat rafin kəmotuwa kitiəh ikin-u latuanu Jerusalem, mətol noa eko-eko məmə ekotəhannu Iesu, itəm in rəham iol ətuatip itəm nəmitəpun. ²⁸ Kəmoatətə noa rəhalat tatətəu-pən əsas əm rəham nəghatən itəm ik ninəməni rəkis e nəsanənən ne nenatigən rəham aupən. ²⁹ Tol nəhlan, İərəmərə, nikim tatəht nəghatən itəm ilat kəmoatən məmə okotəh itimat, ol itimat rəham iolwək min məmə esotəginən məmə ekotən-iarəp rəham nəghatən. ³⁰ Əgəfəməhin-pa nelməm məmə otol-wir netəm koatimim, kən mol nat pişpis min ne nəmtətin pişin pişin min e nərgi Iesu, rəham iol ətuatip.”

³¹ Nian kəmotəfak rəkis, kən nat kit təməloal e nımə, kən Narmın Rəha Uhgın təmuwa mərioah mətatig elat, kən kınəotən-iarəp nəghatən rəha Uhgın məsotəginən.

Netəm kəmoatən nıpahrienən e Iesu koatoor nautə rəhalat kəm ilat min

³² Netəm koatən nıpahrienən e Iesu rəhalat nətəligən təmuwa kitiəh. Kit təməsaumisən məhluaig-in rəhan nautə məto kəmoatoor nautə rəhalat kəm ilat min. ³³ Kən aposol min kəmotəs nəsanənən e Narmın Rəha Uhgın kən moatən-iarəp məmə İərəmərə Iesu təmegəh min e nımisən. Kən e nəwirən rəha Uhgın, in tətasitu elat rafin itəm koatəfak. ³⁴ Kən ilat kit, rəhan kit nat kit təməsikəən, məto-inu netəmim neen kəmotosalim-in rəhalat nəptən o nımə, kən motəs-ipən məni lan kəm aposol min, ³⁵ kən ilat kəmoatoor kəm itəm min u rəhalat nat kit tikə.

³⁶ Tol nəhlan, suah kit əh-ikin nərgin u Josep, noanol kit rəha Lifae, etəm Saepras, aposol min kəmotəs-ipən nərig wi kit kəm in, nərgin u Panapas, u nıpətin təmə, “etəm tətasitu matiləs-ipər nətəligən.” ³⁷ In təmosalim-in rəhan kit nəptən, kən məmik məni lan muwa məmki-pən kəm aposol min məmə ilat okotoor kəm ilat min.

5

Ananaeas ne Safaera

¹ Məto suah kit min əh-ikin, nərgin u Ananaeas, ne rəhan pətan nərgin u Safaera. İlau min kəmioal-salim-in rəhalau kit nıməptən. ² In təmaskəlīm anion məni məsin, kən rəhan pətan əm titun. Kən məmik əm məsin muwin məmki-pən kəm aposol min məmə məni e nəptən rafin. ³ Məto Pita təməni-ipən kəm in məmə, “Ananaeas. ?Tahro nategəhan-in İarmis u Setan tatuwa e nikim? Nakateiua-in Narmın Rəha Uhgın kən mətaskəlīm anion məni məsin rəha nıməptən məmə rəham. ⁴ ?Aupən nıməsosalim-inən nıməptən u, in rəham o kəp? ?Kən nian nəmosalim-in, rəham məni lan o kəp? ?Tahro natol nuhan? !Ik niseiua-inən etəmim, məto nateiua-in Uhgın!” ⁵ Nian Ananaeas təməto nəghatən əh, əmun misi-pər morin rəhan

namegənu tiet. Kən netəmim itəm kəmotəto nat əh, kəmotəgin motasiəp. ⁶ Kən netəm alua min kəmotuwa motalpin nīpətin motiləs motiet motuwīn kitənim.

⁷ İuəhkir aua kisil təmuwa muwīn rəkis, kən rəhan pətan Safaera təmiet-arəpa məuruu məmə rəhan iərman tinimis rəkis. ⁸ Kən Pita təmətapəh ron məmə, “?Ən-tu kəm io məmə məni e nəptən rafin əh rəhatəlau itəm nəmiosalim-in?” Kən in tən məmə, “Əwəh. Məni rafin un.”

⁹ Kən Pita təmən-ipən kəm in məmə, “?Tahro nəmatioal anion noa kit məmə nakueiua-in Narmīn Rəha İəramərə məmə əkol təsitunən nat u nəmioal? !Əto-tu! Netəm kəmotitənim rəham iərman, ilat u e nafilua koatuwa məmə əkoliləs min ik.” ¹⁰ Kən roiu agin tisi-pər morin-pən əpəh nelki Pita ikin, mīmīs namegən tiet. Nian netəm alua min kəmotuwa imə, motəplan tinimis rəkis, kən kotiləs motiet motuwīn kitənim e nikali rəhan iərman. ¹¹ Nian netəmim rəha nıməfak ne netəm əpnəpin kəmotəto nat əh, kəmotəgin kəmotəgin.

Aposol min kəmotasitu e netəmim tepət motol-wir rəhalat nımīsən

¹² Kən aposol min kəmotol nəmtətin tepət ne nat pispis min e niganəmti netəmim. Kən netəmim min u itəm koatən nīpahriənən e İesu kəmoatuwa kitiah əm e Feranta rəha Kig Solomon e Nımə Rəha Uhgīn. ¹³ Netəmim kəmoatısiəi-in ilat, məto netəm min u kəsətənən nīpahriənən e İesu kəmotəgin nuwīnən ikin əh mehm ilat. ¹⁴ Məto nian rafin netəmim tepət koatuwa moatən nīpahriənən e İesu, nəman ne nīpitan, kən ilat tatepət. ¹⁵ Məto-inu e nat pispis min itəm aposol min kəmoatol, netəmim koatos rəhalat nımīsən min moatuwa, kən moatəlin ilat kotəpəl e rəhalat pət ne nımītiwīn e suatip məmə nian Pita otaliwək məpikalın ilat, in otek neen o kəm-naka nəghanpıs in əm tos neen kən məmə ilat əkotəmegəh. ¹⁶ Kən netəmim tepət tepət kəmotısi-pən e latuənu min iuəhkir o Jerusalem kəmotuwa. Kəmotəmik rəhalat netəm koatımıs ne netəm itəm narmīn rat tətətig elat motuwa, kən aposol min kəmotəfak elat kən ilat rafin kotəwir.

Netəm-iasol min kəmotəmkı-pən aposol min e kalapus

¹⁷ Kən suah u pris əsol agin ne rəhan min netəmim Satusi min u, ilat e pati kitiah, kəmotol pik tıməht elat məto-inu netəmim tepət kınəatəpəs ilat mınəotuwin o aposol min. ¹⁸ Kən kəmotəut kəskəlīm aposol min kəmkı-pən ilat e kalapus. ¹⁹ Məto lapin-in, nagelo kit rəha İəramərə təmuwa merəh e nafilua e kalapus mit ilat motiet. ²⁰ Kən mən-ipən kəm ilat məmə, “Otuwīn e Nımə Rəha Uhgīn motən-iarəp nəghatən pahriən rəha nəmegəhən wi u kəm netəmim.” ²¹ Kən kəmən lawigın, kəmotol nəwıə nagelo kən mınəotuwin əpəh e Nımə Rəha Uhgīn moatən-iarəp nərgi İesu kəm netəmim.

Aposol min kəmotuwīn e kot

Kən pris əsol agin ne rəhan min, kəmotəun-in netəm-iasol min rəha noanol min rəha İsrəl, kən ilat kəmotuwa kitiah məmə ilat əkotəpələh e kaonsel* əsol rəha noanol min rəha İsrəl. Kən motahl-ipən nəghatən kəm netəm kotəramərə e kalapus məmə əkotahl-ıpa aposol min kotuwa e kot əpəh e kaonsel. ²² Məto nian mōpael min kəmotuwīn e kalapus, məto aposol min kotikə. Kən kotitəlig-pa e kaonsel motən məmə, ²³ “Nian emotuwīn ket-arəpən e kalapus, motəplan to tətəhtosig, lok tətəkul-pən wir əm lan, kən mōpael min rəha kalapus koatətul kəthem wir əm nafilua e kalapus, məto nian emoterəh motuwīn imə, məto kikə-kikə əh imə.” ²⁴ Nian etəm tətəramərə e mōpael min itəm koatehm Nımə Rəha Uhgīn, ne pris əsol min kəmotəto nəghatən əh, kəmotəut pik, rəhalat-kapə təmikə, mınəotəuru əpnəpin əm məmə nat naka otuwa min.

²⁵ Kən əmun etəmim kit tiet-arəpa məmə, “!Ei, nəman! !Netəm min ilouin itəm nəmotəmkı-pən ilat e kalapus, ilat əpəh e Nımə Rəha Uhgīn koatəgətu netəmim!” ²⁶ Kən etəm tətəramərə e mōpael min təmit mōpael min rəhan motuwīn motəmik aposol min motuwa. Məto kəməsotəwəkəkanən ilat məto-inu koatəgin məmə netəm əpnəpin əkotəht ilat e kəpiəl apın əkəmə əkotəwəkəkan ilat.

²⁷ Nian kəmotit ilat motuwa imə, kən motən məmə ilat əkotətul əupən-in netəm-iasol rəha kaonsel. Kən pris əsol agin təmən-ipən kəm ilat məmə, ²⁸ “Emotən-ıəhau əskasik agin itəmat məmə ənəsətəgətunən netəmim e nərgi suah əh İesu. Məto nəgətunən rəhatəmat tınaiu rafin əpəh Jerusalem. Kən moatol məmə netəmim əkotən məmə itəmat emotoh suah əh.”

²⁹ Məto Pita təmegəht rəhalat aposol min lan məmə, “İtəmat əkotəkəike motol nəwıə Uhgīn, sənəmə nəwıə netəmim əm. ³⁰ İtəmat nəmotəhamnu rəkis İesu motətu-pər e nig kəməluau, məto Uhgīn u rəha tıpıtət min əupən təmol təmegəh min e nımısən. ³¹ Uhgīn u inu təmıləs-ıpər rəkis İesu məmə otuwīn matəpələh e nikalın matıp, ikin rəha nısiəiən ne nəsanənən, məmə in İəramərə ne İosmegəh. Uhgīn təmol nat əh məmə in otol suatıp məmə noanol min

5:12: Wək 2:43; 14:3 5:19: Wək 12:7-10 * 5:21: kaonsel - netəm-iasol rəha İsrəl koatiuw-ıarəp netəmim ikin e kot. 5:28: Mat 27:25 5:29: Wək 4:19

rəha Isrel kotitun nəuhlinən ilat e rəhalat nolən rat mīn, kən in otafəl rəkis nolən rat mīn rəhalat. ³² Kən itimat Narmin Rəha Uhgīn ekoatən-iarəp natimnat mīn u, kən Uhgīn tatosipən Narmin rəhan kəm netəmim itəm koatol nəwian.”

³³ Nian netəmim rəha kaonsel kəmotəto nəghatən əh, təmew pik rəhalat neməha, kən kotolkeike məmə okotohamnu əm ilat. ³⁴ Məto suah kit təmətul, nərgin u Kamaliel, in Farisi kit ne iəgtun kit rəha Lou, u itəm netəmim rafin koatisiaiən. Kən təmətapəh o mopael mīn məmə okotit aposol mīn motuwīn ihluə pitən. ³⁵ Kən in təmən-ipən kəm ilat məmə, “Natimak mīn, netəm Isrel. Otakil wir noa rehatəmat məmə onəkotəhro netəm mīn u. ³⁶ Wi aɡin huə suah kit nərgin u Teutas, təmīet-arəp matən məmə in etəm-iasol kit, kən iuəhkīr netəmim fo-hanrit kəmotuarisig-in. Məto kəməhamnu in, kən rəhan netəmim kəmotan kitiah kitiah, kən rəhan nətəlīgən təmuwīn mīkə. ³⁷ Uarisig lan, nian kapman təmətafin netəmim, suah kit mīn nərgin u Jutas, etəm Kalili, in mīn təmiw netəmim koatuarisig-in. Məto netəmim neen kəmotəhamnu mīn, kən rəhan netəmim kəmotan kitiah kitiah. ³⁸ Kən inu rəhak nətəlīgən e nənan u. !Ekən kəm itamat, pəs kotapəs əm ilat motəgəhan-in ilat kotiet! Məto okəmə nat koatol in rəha etəmim əm, otəpanisas. ³⁹ Məto okəmə tatisi-pən o Uhgīn, okol kəsotosən nəsanənən məmə okotən-iahau ilat. Okotəplan əm məmə kitat Uhgīn koatəmou.” Kən ilat rafin kəmotəgəhan-in rəhan nəghatən.

⁴⁰ Kən kəmotəun-in aposol mīn məmə okotuwa imə, kən motən məmə mopael mīn okotalis ilat. Kən motən-iahau askasik mīn ilat məmə okəsotəghat mīnən kəm netəmim e nərgi Iesu kən motəhlman ilat kotiet.

⁴¹ Nian aposol mīn kəmotiet e kaonsel, nīkilat tətagien, məto-inu Uhgīn təmisiai-in ilat kən megəhan-in məmə netəmim okotoh ilat məto-inu koatuarisig-in Iesu. ⁴² Kən nian rafin e Nīmə Rəha Uhgīn ne nīmə mīn, ilat kəməsotapəsən kəmoatəkəike katən-iarəp kən moatəgətan nəghatən wir məmə Iesu in Kristo itəm Uhgīn təmən məmə otahl-ipa.

6

Kəmos-ipər netəm sepin

¹ Nian neen tinuwa minuwīn rəkis, kən netəm rəha Iesu tinatər minatəpət. Neen rəhalat kəmotisi-pən ikin pisin pisin mīn, kən koatən əm nəghatən Kris. Kən tepət, ilat netəm Isrel əm. Məto iəfak mīn itəm koatən əm nəghatən Kris kīnoatən nīkali iəfak mīn u netəm Isrel, moatən məmə nian koatoor mənī ne nagwənan kəm nəutahlmīs mīn, məto kəsotehm wirən nəutahlmīs mīn rəha itəm mīn u koatən nəghatən Kris.

² Kən tuwelef aposol mīn kəmotəun-in netəm rəha Iesu məmə okotuwa-tu. Kən kəmotən-ipən kəm ilat məmə, “Piak mīn. Təsəwirən məmə itimat ekotapəs nən-iarəpən ne nəgətanən nəghatən rəha Uhgīn məmə itimat ekotimnə katoor mənī ne nagwənan kəm nəutahlmīs mīn. ³ Məto roiu, otətgi-arəp-tu etəmat mīn, netəmim sepin u itəm noatisiai-in ilat, kən kotenatig, ne Narmin Rəha Uhgīn tərīoah e nəmegəhan rəhalat. Kən itimat ekotos-ipən nat u kəm ilat məmə ilat okoatol. ⁴ Mapəs itimat e nəfakən kəm Uhgīn ne nən-iarəpən ne nəgətanən nəghatən rəha Uhgīn.”

⁵ Kən ilat rafin nīkilat təmagiən, kən motəgəhan e nəghatən əh. Kən kəmotətig-iarəp Stipen u rəhan nahatətən təskasik e Uhgīn ne Narmin Rəha Uhgīn tərīoah mətatig lan, kəmotətig-iarəp mīn Filip, ne Prokoras, ne Nikano, ne Timon, ne Pamenas, ne Nikolas etəm Antiok u aupən təmapəs nəfakən rəha netəm iman ikin minuwa matətəu-pən nəfakən rəha netəm Isrel. ⁶ Kəmotit ilat motuwīn kəm aposol mīn, kən aposol mīn kəmotələhəu-pən nelmilat elat motəfak elat.

⁷ Kən netəm rəha Iesu koatən-iarəp nəghatən rəha Uhgīn kəm netəmim, kən netəm rəha Iesu u Jerusalem tinatəpət-natəpət. E netəm əh, pris mīn tepət kəmotahatətə e Iesu.

Kəmaskəlīm Stipən

⁸ Kən Stipen u etəm tərīoah e nəwīrən ne nəsanənən rəha Uhgīn, təmol nəmtətin tepət ne nat pispis mīn e nīganəmti netəmim. ⁹ Məto netəmim neen e nīmə rəha nuəfiminən rəha Netəm Kəmikis İlat,* kəmotəghat ilat Stipen. Netəm mīn u noanol mīn rəha Isrel u kəmotisi-pən Saerin ne Aleksantria. Kən netəmim neen mīn u noanol mīn rəha Isrel u kəmotisi-pən Silisia ne Esia, ilat kəmotuwa kitiah, kən minoatərgəhəu ilat Stipen. Kotəmə nəghatən rəha Stipen təsətuatipən, meto rəhalat tətuatip.

¹⁰ Məto Narmin Rəha Uhgīn təmol Stipen tenatig-pik, kən nian in otəghat, rəhan nəghatən tatoh-iahau rəhalat. ¹¹ Kən ilat kəmotətou anion netəmim neen məmə okotasitu elat motən-iarəp məmə, “Itimat emotəto məmə Stipen təmən rat Moses ne Uhgīn.” ¹² Kən

5:31: Wək 2:33-34; Efes 1:20; Hip 2:10; 12:2 5:36: Wək 21:38 5:40: Wək 4:18 5:41: Mat 5:10-12; 1 Pita 4:13 6:1: Wək 4:35 6:7: Wək 2:41; 16:5 * 6:9: “nīmə rəha nuəfiminən rəha Netəm Kəmikis İlat” Netəm mīn əh, aupən ilat slef rəha suah kit, məto roiu kəmikis ilat. 6:10: Luk 21:15

rəhalat nəghatən təmol niki netəmim, ne netəm-iasol rəha Isrel ne iəgətun min rəha Lou, kəmotətəhau Stipen. Kən kəmotuwīn kaskalim motiləs motuwīn məmə otətul e niganəmti kaonsel. ¹³ Kən kəmotəmīk netəmim neen motuwa məmə okoteiua e Stipen. Kən netəm min un kotən məmə, “Nian rafin tatən nəghatən rat e Nimə Rəha Uhgīn, kən matən rat Lou rəha Moses. ¹⁴ Itimat emotətə in təmən məmə Iesu u etəm Nasaret, in otīlēs-īəhau Nimə Rəha Uhgīn, kən məuhlin nolən min itəm Moses tamos-īpa kəm kitat aupən ikin.” ¹⁵ Kən netəmim rafin itəm kəmoatəpaləh e kaonsel kəmotətag-pən ətuatip o Stipen, kən kəmotəplan məmə niganəmtin tinəhag-əhag tahmen e rəha nagelo.

7

Stipen təməghat-in Epraham

¹ Kən pris asol agin təmətəpəh o Stipen məmə, “?Təhro, nəghatən min əh nīpəhriənən?” ² Kən Stipen təmən məmə, “Piak min ne tata min. Otətəlig-in-tu io. Uhgīn u itəm in ilis ilis pik, tēmīet-arəpə o tipitə Epraham nian in təmətətīg əpəh Mesopotemia, məsuwīnən əh əpəh Haran. ³ Uhgīn təmən-īpən kəm in məmə, ‘Apəs rəham min, ne ikin nətətīg ikin, muwīn e ikin kit itəm io epanəgətun kəm ik.’ ⁴ Kən Epraham tēmīet əh Kaltia muwīn mətətīg əpəh Haran. Təmətətīg ikin-u kən rəhan tata tēmīmis, kən Uhgīn tēmīləs muwa e nəptən u itəmat noatətīg lan əh-roiu. ⁵ Məto tēmīsos-īpənən nəptən məsin huə tahmen e nuwigī iar ne kəm in məmə in rəhan ətuatip. Məto Uhgīn təmən-īəkis kəm in məmə otəpanos-īpən rafin nītən əh kəm in ne namipīn rat min. Kən in otuwa iməlat agin ikin, nat əpnəpīn e nian əh Epraham tēmīsiləsən əh nətin kit. ⁶ Nəghatən itəm Uhgīn təmən kəm in tol nulan, in təmən məmə, ‘O nian kit, noanol min rəham okotuwīn katīg e nəptən pīsīn kit. Okol iapīspis elat kotol wək kəm netəmim e nəptən pīsīn, okol nahməən kəm ilat kətoarus nup fo-hanrit. ⁷ Məto ekol nalpīnən kəm netəmim itəm koatəməmə elat. Kən uarisig, noanol min rəham okotiet e nītən min əh motuwa kəfak kəm io e nītən u.’ ⁸ Kən Uhgīn təmən-īəkis məmə in otehm wīr Epraham ne noanol min rəhan. Kən mən-īpən kəm in məmə in otəhg-īpən nīsuəlkələh nəman məmə in nəmtātīn kit məmə ilat netəmim rəha Uhgīn. Kən nian Epraham tēmīləs Aisak, kən məhg-īpən nian tamos nian eit.* Kən nian Aisak tēmīləs Jekop, kən matīg məhg-īpən min. Kən nian Jekop təmēmīk nenətīn ilat tuwelef, kən təməhg-īpən min ilat. Ilat tuwelef əh, nəukətī nita rəhatat.”

Stipen təməghat-in tipitə min

⁹ Kən Stipən təmən-īpən min kəm ilat məmə, “Məto-inu netəm min əh, nəukətī nita min u rəhatat, kəmotətəhak e Josep, kəmotosalim-in-pən kəm netəm Ijip, məmə otuwa slef rəhalat, məto ilau Uhgīn e nian rafin, ¹⁰ kən Uhgīn tīlēs-īrəkis in e nəratən. Nian təmətul e niganəmti kīg rəha netəm Ijip, kən Uhgīn tamos-īpən nenatīgən kəm in kən matīg mol min məmə kīg otolkeike in, kən mol in tatəməmə e nītən Ijip ne netəmim ne natīmnat rafin rəhan.

¹¹ “Kən əmun nəumis təmən e nītən əpəh Ijip ne Kenan mol nagwənən tīkə, kən nəumis natus asol netəmim, kən tipitə min nigilat nagwənən tēmīkə. ¹² Nian Jekop tīnəto məmə nagwənən əpəh Ijip, təmahl-īpən tipitə min əh kotuwīn, kən inu nətuounən ilat kəmotuwīn Ijip. ¹³ Kən uarisig ilat kəmotuwīn min, kən təmən-īarəp in kəm ilat, məto-inu ilat kəsotītunən məmə in Josep pialat. Kən kīg rəha Ijip təmətə nammusən rəha Josep ne pian min. ¹⁴ Kən Josep təmahl-īpən nəghatən kəm rəhan tata Jekop ne rəhan min məmə okotuwa motatīg ilat min. E netəm əh, ilat rafin sepīntə faif. ¹⁵ Kən Jekop ne rəhan min kəmotuwīn kətətīg Ijip, kən nian kəmotatīg kətətīg kīmīs ikin. ¹⁶ Kən kəmēmīk ilat kan əpəh Sekem kītənīm ilat ikin e nīpəg kəpiel kit itəm Epraham tīnos-nəmtīn rəkīs o noanol min rəha Hamor.”

Stipen təməghat-in Moses

¹⁷ Kən Stipen təmətəkəike matən-īpən kəm ilat məmə, “Tīnatuwa iuəhkīr məmə Uhgīn otosmegəh rəhan netəmim itəm təmən-īəkis kəm Epraham, kən noanol min rəhatat itəm kəmotatīg Ijip aupən, roiu əh tīnəpət-nəpət. ¹⁸ Kən kīg kit min rəha Ijip təmətul, in təruru agin Josep. ¹⁹ In tamos-īəhau tipitə min e neiuəən, matol nahməən kəm ilat. Kən in təmol lou kit məmə okotəmki-arəp nenətīlat min ihluə məmə okotīmīs.

²⁰ “Kən e nian əh, Moses təməaiir, kən in suəkəku wīr kit e niganəmti Uhgīn. Rəhan mama ne tata kəmuəhluəg-in anīon əpəh imə mīos məwig kīsīl. ²¹ Nian kəmīlēs-īarəp ihluə, nəti kīg pətan təməplan, kən tīlēs məmə otehm wīr rəhan. ²² Kəmotəgətun in e nenatīgən rafin

7:3: Jen 11:31; 12:1 **7:4:** Jen 11:31–12:5 **7:5:** Jen 12:7; 15:18; 17:8 **7:7:** Jen 15:13-14; Eks 12:40 **7:7:** Eks 3:12 * **7:8:** Nolən rəha netəm Isrel tol min-nulan, nian suəkəku iərman təmāiir, e nian eit, kotəhg-īpən. **7:8:** Jen 17:9-14; 21:4 **7:9:** Jen 37:11,28; 39:2,21-23 **7:10:** Jen 41:37-44 **7:11:** Jen 41:54; 42:1-2 **7:13:** Jen 45:1-4,16 **7:14:** Jen 45:9-11; 46:27 **7:15:** Jen 46:1-7; 49:33 **7:16:** Jen 23:2-20; 33:19; Jos 24:32 **7:18:** Eks 1:7-8 **7:19:** Eks 1:11-22 **7:20:** Eks 2:2 **7:21:** Eks 2:3-10

rəha netəm Ijip, kən nian in təməpət, in təsanən e nəghatən ne nolən nat.

²³ “Nian tinos nup foti, nīkin təht məmə otuwīn-tu muag natiman min, netəm Isrel, ²⁴ kən məplan kit etəm Ijip kit tətōh. Kən in təmuwīn məmə otasitu e in kit əmun mohamnu etəm Ijip apon. ²⁵ Kən Moses nīkin təməht məmə kəm-naka in min neen netəm Isrel okotitun məmə Uhgīn təməhl-ipən in məmə otuwīn məmki-rəkis ilat e nəhməən katol elat. Məto ilat kotəruu. ²⁶ Kən lawīgīn təməplan min noanol kəu rəha Isrel kətioh ilau min, kən təwīn məghat kəm ilau məmə otoor rəkis ilau, kən məmə otol ilau kioal-wīr ilau min. Kən mən-ipən kəm ilau məmə, ‘Suah mil. Itəlau piatəlau agin mil. ?Təhro natioh itəlau min?’ ²⁷ Məto suah u təmətuoun nəmōhən təmətgi-pən Moses isəu, kən mən-ipən kəm in məmə, ‘?Pah təmiləs-ipər ik məmə nakatəməmə kən mətiuw-iarəp itimat?’ ²⁸ !Okəm-naka nakolkeike məmə onakohamnu min io tahmen e etəm Ijip u nəmōh nəniəp!’ ²⁹ Nian Moses təməto nəghatən əh, kən təməgin miet Ijip məgin muwīn əpəh Mitian mətatig ikin mahmen e iapispis kit. Nian təmətatig mətatig mīt pətan ikin kit, kən mialəs nətilau kəu iərman mil.

³⁰ “Nian təmətatig Mitian minos nup foti, kən nian kit tuwīn mətan iuəhkīr o nitot asol əh Sinae əpəh ikin taruən-aruən ikin. Kən nagelo kit təmīet-əpəpa ron e nigəm itəm tətūəp e nig əkəku kit. ³¹ Nian təməplan nigəm əh, narmīn təmīwig pik ron, kən muwīn iuəhkīr məmə otəplan wīr, kən məto ləməmə Uhgīn təməghat kəm in məmə, ³² ‘!o Uhgīn rəha tipim min, Uhgīn rəha Epraham, ne Aisak, ne Jekop.’ Kən Moses təməgin minətasiəp minətəgin nətag-pənən əh nigəm ikin. ³³ Kən ləməmə Uhgīn təmən-ipən kəm in məmə, ‘Oh-rəkis rəham put e nelkəm məto-inu nəptən ik natətul ikin in tol pišin agin, məto-inu io əh-ikin. ³⁴ Eməplan nəratən itəm katol e rəhak netəmim əpəh Ijip, eməto nasəkən rəhalat, kən minatite muwa məmə ekəmki-rəkis ilat o netəm Ijip. Wa. Roīu əh ekahl-ipən ik nakitəlig muwīn min Ijip.’ ”

Noanol min rəha Isrel kəməsotolkeikəən Moses

³⁵ Kən Stipen təmətəkəike matən məmə, “Inu etəm kitəh əm Moses itəm ilat kəmotapəs nəwian nian ilat kəmotən-ipən kəm in məmə, ‘?Pah təmiləs-ipər ik məmə nakatəməmə kən mətiuw-iarəp itimat?’ Məto Uhgīn pišin əm təməhl-ipən suah əh Moses məmə otəməməmə kən mosmegəh ilat. Təməhl-ipən nian nagelo təmīet-pa ron e nigəm itəm tətūəp e nig əkəku kit. ³⁶ Kən Moses təmit ilat motiet Ijip, kən in təmol nat pišpis ne nəmtətin tēpət, təmol əpəh Ijip, ne nian kəməteguəfimin e nitəhəi u kətən məmə Nitəhəi Asia, ne nup foti e ikin taruən-aruən ikin. ³⁷ Inu etəm kitəh əm Moses u təmən-ipən kəm netəm Isrel məmə, ‘Uhgīn otiləs-ipər ien kit min etəmat tahmen lak.’

³⁸ “Inu Moses itəm noanol min rəha Isrel kəmoatan kitəh ilat min, kən nagelo təməghat kəm in e Nitot Sinae, kən ilat tipitat min kəmoatan. Kən Uhgīn təməs-ipən nəghatən keike min itəm koatəmegəh, kən in otəhlman tuwa kəm kitat.

³⁹ “Məto nian in təmətatig əh əpəh e Nitot Sinae, tipitat min kəmotəht nəwian, motapəs nətəlig-inən məto nikilat təmītəlig-pən o nat Ijip. ⁴⁰ Kən kəmotən-ipən kəm Eron nimate, ‘!O narmi nat kit məmə in otuwa uhgīn rəhalat. ?Məto Moses əh inəh, itəm təməmik itəm kotiet Ijip, kīnotəruu məmə in tinəhruwīn?’ ⁴¹ Kən e nian əh, ilat kəmotol narmi nəti kau kit məmə in otuwa uhgīn rəhalat, kən kəmotol sakrifais e nat megəh min məmə okotəfak kəm in. Kən kəmotol lafət rəha narmi nəti kau itəm ilat əm kəmotol. ⁴² Məto Uhgīn təməuhlin-pən məntaan kəm ilat, kən megəhan-in ilat məmə okotəfak kəm mītgar e məwīg ne məhau min e napuə. Kən nat əh tətəgəun əsas əm nəghatən rəha Uhgīn itəm kəməte e naoa rəha ien min rəha Uhgīn. Tatən məmə, ‘!Netəm Isrel! ?Nian rafin e nup foti e ikin taruən-aruən ikin, itəmat nakoatoh nat megəh min məmə nakoatol-pa sakrifais kəm io? !Kəp!’ ⁴³ Məto itəmat nəmoatilas nima tapolən rəha uhgīn eiūs u Molek, ne narmi məhau rəha uhgīn eiūs u Refan. Nat mil u nəmoatol məmə onokotəfak kəm ilau. O nat əh ekahl-iarəp itəmat nakotuwin isəu motapərkis-in Pəpilon.’ ”

Stipən təməghat e Nimə Rəha Uhgīn

⁴⁴ Stipen təmətəkəike matən məmə, “Nian tipitat min kəmotatig ikin taruən-aruən ikin aupa, ilat kəmotos rəhalat nat kit, Nimə Tapolən rəha Uhgīn itəm tətəgəun məmə Uhgīn tətətig ilat min. Kən Moses təmol Nimə Tapolən əh tətəu-pən əm nətəligən rəha Uhgīn u təmən-ipən rəkis kəm in. ⁴⁵ Kən nup tēpət uarisig, e nian Josua təmit ilat motuwa məmə okotos-irəkis nitən əh o netəm Kenan, kən kəmotiləs Nimə Tapolən u motuwīn e nitən u Uhgīn təməhg-irəkis netəmim ikin. Kən ilat kəmotiləs motuwīn motatig ilat min kətoarus-pa e nian rəha Tefit təmol kig lan. ⁴⁶ Uhgīn təmol təwīr kəm Tefit, kən Tefit təmətapəh ron məmə Uhgīn otegəhan in pas tol nimə kit itəm Uhgīn otətətig ikin. ⁴⁷ Məto nimə əh, Kig Tefit

təməsolan, məto nətin Kig Solomon təmol. ⁴⁸ Məto Uhgın itəm ilis agın, təsatıgən e nimə itəm etəmim əm təmol, tahmen e nəghatən rəha Uhgın itəm ien rəhan təmən məmə, ⁴⁹ 'İkin mın rafin e neai tahmen in əm io məmə iakəpələh ikin mərəmərə, kən nətueintən rafin tahmen in əm məmə ekəf-pən nelkək ikin. ?Məto nimə-naka itəm nəkotitun nolən məmə otahmen-in io? ?Kən ikin pəhruan nəkotitun nolən məmə ekuwın mameg ikin? ⁵⁰ Otən-tu. ?Pah təmol rafin natımnat mın əh? Io pisin əm, io Uhgın emol rafin ilat.' "

*Stipen təməhai netəm-iasol
rəha kaonsel*

⁵¹ Kən Stipen təmatəkəike matən məmə, "İtəmat u! Rəhatəmat-kapə təskasik. Rəhatəmat nətəlign tapınəp tahmen e rəha netəm kəsotəfakən. İtəmat nəsotolkeikean məmə onəkotol nəwıa Uhgın. !İtəmat nəkotahmen e tipitat mın itəm koatəht nəwıa Narmın Rəha Uhgın! ⁵² ? İen mın rəha Uhgın aupən, pah tipitəmat mın kəməsotolan nəratən kəm in? !Tikə! Kəmotol nəratən kəm ilat rafin. Kəmotohamnu mın itəm mın u koatən-iarəp nuwəmən rəha Etəm Ətuatıp. Kən itəmat nəmotegəhan-in-pən Etəm Ətuatıp u e nelmı rəhan tıkimır mın kən kotohamnu. ⁵³ İtəmat nəmotos rəkis Lou rəha Uhgın u aupən nagelo mın kəmotos motuwa, məto itəmat nəməsotətəu-pən agınən Lou əh."

Kəməhtımnı Stipen

⁵⁴ Nian kəmoatətə nəghatən mın rəha Stipen, nıganəmtılat təmapınəp, nıkilat nahmə nahmə, kən moatəgətəin-pən nəluılat kəm in məto-inu nıkilat nahmə agın. ⁵⁵ Məto Narmın Rəha Uhgın təmərioah e Stipen, kən titəgəpər e Nego e Neai məplan nəhag-əhəgən itəm təsanən pik təmıet imə Uhgın ikin, kən məplan İesu tatətul e nıkalı Uhgın matıp, ikin rəha nərəmərəən ne nəsanənən. ⁵⁶ Kən Stipen təmən-ıpən kəm ilat məmə, "İ, Eı, nəman! İatəplan Nego e Neai rəha Uhgın taterəh, kən Nəti Etəmim tatətul e nıkalı Uhgın matıp, ikin rəha nərəmərəən ne nəsanənən." ⁵⁷ Nian netəm-iasol rəha kaonsel kəmotətə nəghatən əh, kəmotəsıtig matəlğılət mın e noanelmalət, kən motearıg e Stipen e nəwıalat rafin motaıt motaıu motuwın kea-pən ahmən-ahmen əm ron, ⁵⁸ motewkəkan ka kərakin-iarəp e taon, kən mınəotətəuon kətaht e kəpiel apın. Kən ilat kəmotəpəg rəhalat sot əsol mın, motəlın-pən iuəhkır o nelki etəm aluə kit, nərgın u Sol. ⁵⁹ Nian kəmotəht Stipen e kəpiel apın, in təməfak məmə, "İərəmərə İesu, os narmək." ⁶⁰ Kən təməıuıu mısın nulin kən masək əfəməh məmə, "İərəmərə, əfəl nolən rat itəm ilat koatol lak." Nian təmol namnun rəhan nəfakən, kən rəhan nagegən tıet.

8

¹ Kən Sol tatətul əm nıkin tətagıen məmə ilat kəməhtımnı Stipen.

Sol təməoh netəm koatəfak

Mətuouon e nian əh, nəratən əsol kınatol e nıməfak əpəh Jerusalem. Kən ilat kəmotıet Jerusalem motagım-pən Jutıa ne Sameria, motapəs pısın əm əposol mın koatətig Jerusalem. ² Nətəmım neen itəm koatəfak təskasik kəmotuwa motıləs Stipen motuwın kıtənım, kən ilat kəmotəsək pik ron. ³ Məto Sol təmətuouon mınətərəkın-ərəkın nıməfak, matuwın e nımə mınəmatəwəkən-iarəp nəman ne nıpıtən itəm koatəfak, kən matəmki-pən ilat e kalapus.

Fılıp təmən-iarəp namnusən təwır əpəh Sameria

⁴ Kən netəm koatəfak itəm kəmotıet Jerusalem moatagım, kəmotən-iarəp nəghatən rəha Uhgın ikin mın rafin itəm ilat koatuwın ikin. ⁵ Fılıp təmuwın e taon kıt rəha Sameria, kən matən-iarəp namnusən rəha Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ıpa. ⁶ Nian nımanın nətəmım kəmotətə Fılıp, kən motəplan nat pıspıs mın itəm in tatol, ilat rafin kəmotuwa iuəhkır katətəlğ-in nat naka in tatən. ⁷ Nətəmım tıpət narmın rat mın kəmotıet elat. Nian narmın rat mın kəmoatıet, kəmotearıg əfəməh. Kən nətəmım tıpət itəm nıpətılət təmısıs, o itəm kəsotalıwəkən, kəmotəwır mın. ⁸ Kən nətəmım rafin e taon əh, ilat rafin koatagıen.

Saimon u təmol natımnat e nəsanənən rəha İərmıs mın

⁹ Kən e taon əh, suah kıt nərgın u Saimon, in təmatol nat pıspıs tıpət e nəsanənən rəha İərmıs mın, kən nətəmım rafin rəha Sameria, narmılət təmıwıg ron. Təmol nuwəh məsın. In matos-ıpər atıp in məmə in etəm-iasol kıt. ¹⁰ Kən nətəmım rafin, netəm-iasol mətoarus-pa iolwək mın əm, kəmoatətag-pən pik ron kən moatən məmə, "Suah u in uhgın kıt u nərgın u Uhgın İtəm Rəhan Nəsanənən İlis." ¹¹ Kəmoatətəu-pən in nuwəh məsın məto-inu narmılət tətıwıg o natımnat mın itəm in tatol. ¹² Məto nian nətəmım kəmotətə nəghatən itəm Fılıp

tatən-iarəp e namnusen təwir rəha nərəməərən rəha Uhgın ne nəghatən rəha Iesu Kristo, kəmotən nıphahrienən lan, kən kəmol bəptais elat, naman ne nıpıtan. ¹³ Suah mın u Saimon, təmən mın nıphahrienən e Iesu, kən kol bəptais mın lan. Kən in tatətəu-pən Filip ikin mın rafın. Narmin tatiwıg o nat pıspis mın ne nəmtətın mın itəm in tatəplan Filip tatol.

¹⁴ Nian aposol mın əpəh Jerusalem kəmotətə məmə netəm Sameria kinotahətə e nəghatən rəha Uhgın, kən kəmotahl-ipən Pita ne Jon məmə okian elat. ¹⁵ Nian ilau kəmian muet-arəpən elat, kəmuəfak elat məmə Narmin Rəha Uhgın otəriəoh mətatıg elat, ¹⁶ məto-inu kəmol bəptais əm elat e nərgi İərəməərə Iesu, məto Narmin Rəha Uhgın təsarıəohən əh e nəmegəhən rəhalat. ¹⁷ Kən Pita ne Jon kəmuələhəu-pən nelmilau elat muəfak elat, kən Narmin Rəha Uhgın təməriəoh mətatıg elat.

¹⁸ Nian Saimon təməplan məmə Narmin Rəha Uhgın tatuwin e nəmegəhən rəha netəmim nian aposol mıl kətuələhəu-pən nelmilau elat matuəfak elat, kən in təməmki-arəp məni məmə otos-ipən kəm ilau, ¹⁹ kən mən-ipən kəm ilau məmə, “İos-ıpa mın nəsanənən u kəm io məmə nian iakələhəu-pən nelmək e netəmim, kən ilat kotıtın nosən Narmin Rəha Uhgın.”

²⁰ Məto Pita təmən-ipən kəm in məmə, “İlk ne rəham məni onakian e nıgəm asol! Məto-inu ik nıkim təht məmə nəkitun nos-nəmtınən e məni nat u itəm Uhgın tatos-ipən əm kəm netəmim. ²¹ Okol ik nəsolən wək u məsın ne, məto-inu rəham nətəlıgən təsətuatıpən e nıgənəmtı Uhgın. ²² Əhllin ik e rəham nolən rat mın kən nıkim tatuəhl-uəhl ilat. ²³ Əməplan məmə nian rafın netəhakən təmol rəham nətəlıgən tuwin ik pısın, kən nolən rat əh təməlis ik təkıs.”

²⁴ Kən Saimon təmən-ipən məmə, “İAwı! Uəfak-pən kəm İərəməərə ron io məmə natımmat itəm itəlau nəmuən, kit otəsuwamən ron io.”

²⁵ Nian ilau kəmuən-iarəp nəghatən rəha İərəməərə ne natımmat itəm in təmol, kən ilau kəmıəiet Sameria mətian Jerusalem, muətul əgməgım e latuənu mın rəha Sameria matuən-iarəp mın namnusen təwir rəha İərəməərə.

Filip təməghat kəm etəm İtiopia kit

²⁶ Kən nəgelo kit rəha İərəməərə təmən-ipən kəm Filip məmə, “Əsou pis muwin e suatıp tətıs-pən Jerusalem matuwin Kasa.” (Suatıp əh tatəməhl əpəh ikin taruən-aruən ikin.) ²⁷ Kən in təmatuwin əmun məplan etəm İtiopia kit e suatıp. Suah əh in etəm-iasol kit rəha kwın rəha netəm İtiopia. * Kən in tatərəməərə e məni rafın rəha kwın. Suah u təmısi-pən Jerusalem e nəfakən, ²⁸ kən mınıtəlıg matuwin iman ikin. Kən in tatəpələh-pər e nat kit katən məmə, “kat” itəm hos tatiuw. Kən mətafın naoa itəm ien rəha Uhgın Aesea təməte. ²⁹ Kən Narmin Rəha Uhgın təmən-ipən kəm Filip məmə, “Uwin məliwək iuəhkır o kat əh.”

³⁰ Kən Filip təmaıu muwin iuəhkır ron, məto suah u tətafın naoa itəm ien rəha Uhgın Aesea təməte. Kən təmətapəh ron məmə, “?Nəkitun nıpətı nat un nakatafın, o kəp?”

³¹ Kən suah u təmən-ipən kəm Filip məmə, “?Ekəhro mıtun? Məto-inu suah kit tıkə itəm otuhapık nıpətı nəghatən u kəm io.” Kən in mətapəh məmə Filip otər muwin ilau mın muəpələh. ³² In təmətafın nəghatən u e Naoa Rəha Uhgın, tatən məmə, “Kəmit təhmen e sipsip kən məmə okohamnu.

Kən təhmen e nətı sipsip, təsəghatən nian katətə noanun, Kən in təməpnəpın əm, məsəghatən.

³³ Kəmol aulis in, kən nian kəmakil e kot, kısakil ətuatıpən. Nian kəmotohamnu, in etəm aluə əm kit, itəm nətın tıkə.”

³⁴ Kən suah u təmətapəh o Filip məmə, “?Karmə Aesea təmətağhat atıp in, o etəm pısın kit?” ³⁵ Kən Filip təmətuoun e nəghatən kitiəh əm itəm təmətafın, mətən-ipən namnusen təwir rəha Iesu.

³⁶ Nian kəmatian e suatıp muela ikin kit nəhau əh-ıkin, kən suah u təmən-ipən kəm Filip məmə, “İəplan-tu! Nəhau kit əpəh. ?Təhro? ?Pəs nakol bəptais lak lan?”†

³⁸ Kən təmən-ləhau kat məmə otətül, kən ilau kərən kəmian əpəh ləhau e nəhau, kən Filip tol bəptais lan. ³⁹ Nian kəmuər e nəhau muela ilis, Narmin rəha İərəməərə tıləs-ırəkıs Filip. Kən suah u təmısəplan mınən, məto təmıtəlıg matuwin iman ikin e nəgıənən asol e nıkin. ⁴⁰ Məto Filip təmaut əm, məplan tatətül əpəh e nıtən pəhap ikin əpəh Astot. Kən in təmatuwin əpəh e taon mın mətən-iarəp namnusen təwir rəha Iesu mətoarus in təmıət-pən əpəh Sisaria.

8:17: Wək 19:6 * **8:27:** Nəghatən Kris ətuatıp tatən məmə in suah kit itəm kəmate. E nian əh, okəmə suah kit tatol wək nian rafın iuəhkır e Kwın kit, kən okate məmə otısıtən Kwın. **8:33:** Aes 53:7-8 † **8:36:** E kəpi oas mın neen rəha Nıutesteman itəm kəməte e nəghatən Kris aupən, nəghatən u e ves 37, kəməsətəən. Məto katəplan ves 37 e naoa neen uarısıg, kən in tatən məmə, “Kən Filip təmən-ipən kəm in məmə, ‘Okəmə nakatən nıphahrienən e Iesu e nıkim rafın, ekıtın nolən bəptais lam.’ Kən tən məmə, ‘İo iatən nıphahrienən e Iesu, məmə in Nətı Uhgın pahrien.’ ” **8:36:** Wək 10:47

9

*Sol təməplan Iesu e suatip rəha Tamaskes
(Wək 22:6-16; 26:12-18)*

¹ Kən e nian əh, Sol təmətəghat əskasik matən-iəkis məmə otohannu netəmim rəha Iesu. In təmuwin məplan pris asol agin ² mətəpəh ron məmə otəte naoa kit kəm nimə rəha nuəfiminən rəha netəm Isrel əpəh Tamaskes, məmə okəmə otəplan kit tatətəu-pən Suatip Rəha Iesu, nat əpnəpin iərman o pətan, otaskəlīm ilat məlis ilat məmīk ilat muwin e kalapus əpəh Jerusalem.

³ Nian Sol təmuwa iuəhkīr o Tamaskes, roiu agin mīn nəhag-əhagən kit təmisi-pər e neai tatuəp tahmen e nīpītən muwa masiəgəpin in ne ikin mīn titəlau lan. ⁴ Kən in təmīet mōrin e nəpən, kən mətə nəwīa suah kit tatən-ipən kəm in məmə, “!Sol! !Sol! ?Təhro natol nəratən kəm io?”

⁵ Kən Sol tətəpəh məmə, “?Ik pah, İəramərə?” Kən nəwīa suah un təmən-ipən kəm in məmə, “İo Iesu itəm ik natol tərət kəm io. ⁶ Mətə roiu ətul muwin əpəh e taon. İkin əh, suah kit əh-ikin otəpənəp-inə məmə nat naka onəkol.” ⁷ Kən netəmim itəm koatuarisig-in Sol, kəmotaut kətul kəsəghatən, kəmotəto əm nəwīa suah un, mətə kəsotəplanən. ⁸ Kən Sol tətul, mətə niganəmtin tinoəpəp, tınəruru nehmən nat. Kən kəmotos əm nelmīn motit motuwin Tamaskes. ⁹ Təmos nian kisil təmīsehmnən nat, kən təməsəgəwənən kən məsənīmən nəhau ne.

¹⁰ Əpəh e Tamaskes, etəm rəha Iesu kit əh-ikin, nərgin u Ananaeas. İəramərə təmaun-in e nat kit tahmen e napiləirən, kən mən-ipən kəm in məmə, “!Ananaeas!” Kən in tagət məmə, “İəramərə, io əpəh.”

¹¹ Kən İəramərə tən-ipən kəm in məmə, “Uwin əh e nimə rəha Jutas e suatip asol itəm katən məmə Tətuatip, kən mətəpəh o etəmim kit, etəm Tasas, nərgin u Sol. In tatəghat roiu kəm Uhgīn e nəfakən, ¹² kən Uhgīn təmos-ipən napiləirən kit, kən təməplan etəmim kit, nərgin u Ananaeas, təmuwa mələhəu-pən nelmīn lan məmə niganəmtin otəwir mīn.”

¹³ Mətə Ananaeas təmə, “İəramərə, emətə nənən tēpət e suah əh e rəhan nolən rat mīn itəm tatol e netəm koatahatətə lam əpəh Jerusalem. ¹⁴ Kən in təmuwa ikin-u e nərgi pris asol mīn məmə otaskəlīm, məlis netəm koatahatətə lam.”

¹⁵ Mətə İəramərə təmən kəm Ananaeas məmə, “!Uwin! Mətə-inu suah u in rəhak etəmim itəm enəmaun-in rəkis məmə otən-iarəp nərgək kəm netəm İaihlua u sənəmə netəm Isrel, ne rəhalat kig mīn, ne netəm Isrel. ¹⁶ Kən io epənəgətun in məmə otos nəhmənən o nərgək.”

¹⁷ Kən Ananaeas təmuwin latuənu muwin imə, kən mələhəu-pən nelmīn e Sol, mən-ipən kəm in məmə, “Piak Sol. İəramərə Iesu itəm təmīet-arəp ron ik e suatip nian nəmoətuwa ikin-u, in təmahl-ipa io məmə ik onakehm mīn nat, kən Nərmīn Rəha Uhgīn otəriəoh mətatig lam.” ¹⁸ Roiu agin, nat kit tahmen e nuwiliği nəm təmīet rəkis e niganəmti Sol, kən in tinairi mīn mīnatehm nat. Kən in təmətul mīnətaliwək, kən kol bəptais lan məmə in nəmtətīn rəha nahatətən. ¹⁹ Kən nian təmun nəgəwənən neen, kən nīpətīn təməsanən mīn.

Sol tinətuoun matən-iarəp nərgi Iesu əpəh Tamaskes

Kən Sol təmatig mos nian neen mīn ilat netəm rəha Iesu əpəh Tamaskes. ²⁰ Təmətəuoun mīn əm e nian əh, matən-iarəp nərgi Iesu əpəh e nimə rəha nuəfiminən rəha netəm Isrel, məmə Iesu in Nəti Uhgīn pəhriən.

²¹ Kən netəmim rafin itəm kəmotəto in, kəmotaut pik ron, kən motən məmə, “!Ei! ?Suah u inu təmatol nəratən kəm netəm koatahatətə e Iesu əpəh Jerusalem əpən, o kəp? Kən in təmuwa ikin-u məmə otaskəlīm ilat məlis ilat məmīk muwin kəm pris asol mīn. ?In əh, o kəp?”

²² Kən nəghatən itəm Sol tatən-iarəp, in təsanən pik məprəkis-in nəghatən rəha netəm Isrel itəm koatətig Tamaskes, kən matəgətun wīr məmə Iesu in Kristo itəm Uhgīn təmən məmə otahl-ipa. Kən ilat kīnotəruru nat okotən. ²³ Nian tēpət təmuwa muwin rəkis, kən netəm Isrel neen kəmoətəte anion noa kit məmə okotohamnu Sol, ²⁴ mətə Sol təməto noa anion rəhalat. Kən roiu e nərauiəgən ne lapin mīn, netəm Isrel kotətlosig əpəh e nəflua rəha fenis kəmol e kəpiəl məmə okotohamnu Sol.* ²⁵ Mətə in mīn neen kəmotiləs lapin motəii-pən e kətīm asol kit itəm kəmətəu-pən təulə lan, motuwin motiləs-iarəp e nəkuhal e fenis. Kən in təmagim muwin Jerusalem.

Sol əpəh Jerusalem

²⁶ Nian Sol təmuwin Jerusalem, təmalkut məmə otuwin mətəu-pən netəm rəha Iesu, mətə ilat koatəgin, nikilat təht məmə tətəiua-in əm ilat məmə in etəm rəha Iesu. ²⁷ Mətə Panapas təmīt muwin mit-ipən kəm əposol mīn, mən-ipən kəm ilat məmə təmahro nulan

9:1: Wək 8:3 9:15: Wək 26:2,6; 27:24; Rom 1:5 9:16: 2 Kor 11:23-28 9:21: Wək 8:3 9:22: Wək 18:28

* 9:24: E taon əh Tamaskes, tahmen e taon tēpət, əupan əpən kəmol fenis asol e kəpiəl titəlau e taon. 9:25: 2 Kor

11:32-33 9:26: Kal 1:17-19

Sol təməplan Iərəməə Iesu e suatip nian təmatuwīn Tamaskes. Kən təmən-ipən mīn kəm ilat məmə Iərəməə təməghat kəm Sol, kən tahrō nulan in tīnatən-iarəp nərgi Iesu əpəh Tamaskes, məsəginən. ²⁸ Kən ilat Sol kəmotatig kən tatuwīn ikin mīn əpəh Jerusalem matən-iarəp nərgi Iərəməə Iesu məsəginən. ²⁹ Kəmotəghat ilat netəm Isrel itəm kotən nəghatan rəha netəm Kris, kəmotōh ilat mīn e nəghatən. Kən kīnoatol məmə okotohamnu Sol. ³⁰ Nian in mīn neen rəha nīməfak kəmotato, kəmotuwīn motit Sol motuwīn əpəh ləhau iuəhkīr o itəhəi e taon əh Sisaria, kən motahl-ipən məmə otagim muwīn əpəh isəu e taon əh Tasas.

³¹ Kən netəm koatəfak əpəh Jutia, ne Kalili, ne Sameria kəmotatig e nəməlinuən, etəmim tikə itəm otol nəginən kəm ilat. Kən Narmin Rəha Uhgīn təmətəsitū elat mol ilat koatətul əskasik, kən ilat rafin koatətig kətsiai-in Iərəməə. Kən ilat tīnatəpət.

Pita təmōl nelki Aeneas təwīr mīn

³² Pita təmaliwək muwīn ikin mīn məmə otuag netəm koatahatətə e Iesu. E rəhan naliwəkən, təmūwīn məplan netəmim rəha Iərəməə əpəh e taon əh Lita. ³³ Təmūwīn ikin əh məplan suah kit nərgin u Aeneas, nīpətin təmimīs tīnos nup eit, təsaliwəkən mətapil əm e rəhan pet. ³⁴ Kən Pita təmən-ipən kəm in məmə, “Aeneas. Iesu Kristo tosmegəh ik əh-roiu e rəham nīmīsən. Ətul, maiu-aiu rəham nīmītiwīn.” Kən roiu agin mīn, Aeneas təməwīr mīn mətul. ³⁵ Kən netəmim rafin Lita ne ikin mīn rafin əpəh Saron kəmotəplan suah u təmaliwək mətan, kən ilat rafin kīnotəuhlin rəhalat nətəligən kən mīnoatəfak kəm Iərəməə.

Pita təmōl Tokas təmegəh mīn

³⁶ E taon kit Jopa, pətan kit əh-ikin itəm in etəm rəha Iesu, nərgin u Tapita, u nīpətin təmə, “tia,” u in nat megəh kit. E nəghatan rəha netəm Kris, koatən məmə Tokas. Pətan u, nian rafin tatol təwīr kəm netəmim kən mətasitū mīn e ian-rat mīn. ³⁷ Məto e nian əh, nīmīsən kit təmōl kən tīmīs. Kən kəmotau kol senīs kəm in, kələhəu e nīmə əpəh ilīs agin. ³⁸ Ikin əh Lita iuəhkīr əm o taon əh Jopa. Kən nian netəm rəha Iesu kəmotəto məmə Pita əpəh Lita, kəmotahl-ipən suah mīl kəiu məmə okian mən-ipən kəm in məmə, “!Otuwa uəhai əm-tu!”

³⁹ Kən Pita təmətəu-pən ilau. Nian kəməhəlet-ərəpa latuanu, kəmotit motuwīn əpəh ilīs agin. Məto nəutahlīmīs mīn tərīoah əpəh ikin koatasək ron, kən kəmotəgətūn kəm Pita rəhalat natīmnat itəm pətan əh təməhl nian təmatəmegəh.

⁴⁰ Kən Pita təmahl-iarəp rafin ilat, kən meiuaiu mīn nulin matəfak. Kən mətag-pən o pətan əh təmimīs məmə, “Tapita, ətul.” Kən pətan apən təmair məplan Pita, kən mətul mətəpələh. ⁴¹ Kən Pita təmea-pən ron maskəlīm miuw-pər məmə otətul e nelkin mil. Kən maun-in-pən netəm koatahatətə e Iesu ne nəutahlīmīs mīn məmə okotuwa imə, kən mītipən pətan əh kəm ilat. ⁴² Kən nəghatən e nat əh təmaiu mītəluwa e taon əh Jopa. Kən tēpət kəmotən nīpahriənən e Iərəməə Iesu. ⁴³ Kən Pita təmətig əh Jopa məsin ilau suah kit nərgin u Saimon itəm tatol natīmnat e nuwigi kau.

10

Uhgīn təməghat kəm Konilias

¹ E taon Sisaria, suah kit əh-ikin nərgin u Konilias. In etəm Rom, kən in etəm-iasol rəha mōpael ilat rafin wan-hanrit. Kən ilat koatīsi-pən e “Mōpael rəha Itali.” ² In etəmim kit itəm tātīsi-ai-in Uhgīn rəha netəm Isrel, in ne rəhan mīn ne rəhan iolwək mīn. In tatos-ipən rəhan mənī tēpət kəm ian-rat mīn, kən matəfak kəm Uhgīn rəha Isrel nian rafin. ³ Nian kit əmun e trī kilōk ehnaipən e nian tətəfak lan, təməplan nat kit tahmen e napilairən. In təməplan wīr nagelo kit rəha Uhgīn tatuwa ron, kən maun-in məmə, “!Konilias!” ⁴ Nian nīganəmti Konilias təmətul lan, in təməgin kən mən məmə, “?Iərəməə, tahrō?”

Kən nagelo təmən-ipən kəm in məmə, “Uhgīn tīnəplan rəkīs nəfakən rəham ne nəwīrən itəm natol kəm ian-rat mīn. ⁵ Ahl-ipən netəmim neen kotuwīn əpəh Jopa, motlās suah kit motuwa, nərgin u Saimon Pita. ⁶ In tətətig ilau suah kit nərgin u Saimon u tatol natīmnat e nuwigi kau. Rəhan nīmə tətətul iuəhkīr o itəhəi.”

⁷ Nian nagelo itəm təmətəghat kəm in təməgin, kən Konilias təmaun-in rəhan iolwək kəiu ne mōpael kit itəm tatol wək kəm in, kən in etəm rəha nəfakən. ⁸ In təmən-ipən rafin natīmnat itəm təməplan kəm iləhal, kən mahl-ipən iləhal məmə okəhaluwīn Jopa.

Uhgīn təməghat kəm Pita e napilairən

⁹ Kən kəmən lawgin, nian mītar tīnalalin, kən suah miləhal əh kəmətəhaluwa e suatip iuəhkīr o taon əh Jopa, Pita təmūwīn əpəh ilīs e nətuei nīmə itəm tēpin-epin ikin məmə otaghat kəm Uhgīn e nəfakən. ¹⁰ Məto nəumis tīnus, kən nian kəmatol əh nigin nagwənən, in tāiir məto təməplan napilairən kit itəm Uhgīn tatos-ipa. ¹¹ E napilairən əh, təməplan neai təmərəh, kən nat kit tahmen e tapolən asol kətəskəlīm nīpəgnamtin mīn, kən kəhlman-əhlman teiuaiu matuwa e nəptən. ¹² E nīpəg nat əh, təməplan nat megəh pisin pisin mīn

əh-ikin itəm kotaliwək ne motəkiəoh, ne mənəg pisin pisin min. ¹³ Kən nəwia suah kit təmən-
ipən kəm in məmə, “Pita, ətul. Ohamnu neen mon.”

¹⁴ Məto Pita təmə, “!İərəməərə, kəp! E rəhak nəmegəhən esənən əh nat kit nulan itəm Lou
rəham təmən-İəhau məmə kəsənən tamkimik e niganəmtim.”

¹⁵ Kən nəwia suah u təməghat min kəm in məmə, “Əsənən məmə nat kit tamkimik itəm io
Uhgın İatən məmə təwİR əm, təsamkimikən.” ¹⁶ Kəmuəghat o natimnat min əh mau kışil, kən
roi u agin min, tapolən apon təmər muwİN əpəh e neai.

Pita təmos nİpəti napilaiİRən

¹⁷ Kən Pita nİkin təmatəht pİK məmə otİtun nİpəti nat əh tahmen e napilaiİRən itəm
təməplan. Məto suah mİləhal u itəm Konİlias təmahləpis İləhal, kəməhalətapəh o nİmə
rəha Saimon, kən mİnəhaluwa mİnəhaləplan. Kən mİnəhaluwin mətəhalətul əpəh e nafİlue.
¹⁸ Kən məhlaun əfəməh məmə, “!Eİ! ?Suah kit u İkin-u nərgİN u Saimon Pita?”

¹⁹ Kən nİan Pita tətalkut əh məmə otİtun nİpəti nat əh tahmen e napilaiİRən, kən Narmin
Rəha Uhgın təmən-İpən kəm in məmə, “!Eİ, əto-tu! Suah mİləhal kışil əpəh kətəhalegəs-İN İk.
²⁰ Ətul uəhai matİte muwİN məplan İləhal. Kən məsəgİNən o nətəu-pənən İləhal məto-İnu İo
emahl-İpa İləhal məmə okəhaluwa.”

²¹ Kən Pita təmeİuau muwİN mən-İpən kəm İləhal məmə, “!O u İnu itəm itəməhal
natəhalegəs-İN. ?Nəkəhalolkeİke İo o naka?”

²² Kən kəhalən-İpən kəm in məmə, “Əwəh. Etəm tətərəməərə e məpael min, u Konİlias,
təmah-İpa İtİməhal məmə ekəhaluwa. In suah kit itəm tətuatİp e nİganəmtİ Uhgın, kən in
matəfak min kəm Uhgın. Kən noanol min rəha netəm İsrel koatİsİai-İN pİK. Nagelo kit rəha
İərəməərə təmən-İpən kəm in məmə İk onəkūwİN əh İman İkin, kən mamnū nəghatən kəm in
pəs İn otəto.” ²³ Kən Pita təmtİ İləhal motuwin İmə məmə İlat okotapİl əh-İkin.

Pita təmuwİN e nİmə rəha Konİlias

Kən kəmən lawİgİN, Pita tətətu-pən İləhal, kən İəfak min neen rəha Jopa, kəmotətəu-
pən İlat. ²⁴ Kəman lawİgİN min, kəmotİet-ərəpən əpəh Sİsarİa. İkin əh Konİlias təmatəpəh o
rəhan min ne netəmİm neen məmə okotuwa kətəsahgİN Pita. ²⁵ Nİan Pita təmatuwin məmə
otuwin İmə, kən Konİlias təmİet mİsİN nulİN e nelkİ Pita İkin məmə otəfak kəm İn. ²⁶ Məto
Pita təmtİl-İpər mİN mən-İpən kəm İn məmə, “Ətul, İo etəmİm əm tahmen lam.” ²⁷ Kən Pita
təmatəghat İlau Konİlias kən kəmİan İmə. Pita təplan məmə netəmİm tēpət kİnotuwa rəkİs
katəpələh.

²⁸ Kən Pita təmən-İpən kəm İlat məmə, “!Təmat rafİN nəkotİtun wİR məmə tasİm e Lou rəha
netəm İsrel məmə okotuwa mətən kİtiəh İlat netəm sənəmə netəm İsrel o kotuwin mətətag
İlat. Məto Uhgın təmən kəm İo e napilaiİRən məmə esənən məmə suah kit İn tamkİmik e
nİganəmtİN. ²⁹ Tol-pən nəhlan, nİan nəmotahl-İpİNə nəghatən ron İo, eməsənən nat kit,
nİkİk təmagİn əm məmə ekuwa. ?Məto İakolkeİke məmə ekətapəh məmə nəmotahl-İpİNə
nəghatən ron İo məmə ekuwa o naka?”

³⁰ Kən Konİlias təmə, “Nİan kışil tİnuwİN rəkİs tahmen əh-roİu e trİ kİlok ehnaİpən,
ematəfak əpəh e rəhak nİmə. Kən roi u agİN suah kit itəm rəhan natimnat təhag-əhag tətul
aupən-İN İo, ³¹ kən mən məmə, ‘Konİlias. UhgİN təməto rəkİs rəham nəfakən, kən məsaluİNən
nat wİR min İtəm İk natol kəm İan-rat min. ³² Ahl-İpən netəmİm neen kotuwin əpəh Jopa o
suah kit əh-İkin, nərgİN u Saimon Pita məmə otuwa. In tətəg e nİmə rəha suah kit, nərgİN u
Saimon, u İtəm tatol natİmnat min e nuwigİ kau. Rəhan nİmə tətətul İuəhkİR o İtəhəl.’ ³³ Kən
ekahl-İpİNə uəhai əm nəghatən ron İk. Kən təwİR pİK məmə İk nəmuwa. İtİmat rafİN u İkin-u e
nİganəmtİ UhgİN İoatətəg-İN İk məmə onakən-İpa rafİN natimnat İtəm İərəməərə təmos-İpİNə
məmə onakən-İpa kəm İtİmat.”

Pita təməghat

³⁴ Kən Pita təməghat mən məmə, “Roi u enİtun məmə sənəmə noanol rəha İsrel əm İtəm
UhgİN nİkin tagİn olat, ³⁵ məto nİkin tagİn o netəmİm İkin min rafİN İtəm koatİsİai-İN ne
moatol nat İtəm tətuatİp.

³⁶ “!Təmat nəkotİtun rəkİs nəghatən İtəm UhgİN təmos-İpən kəm netəm İsrel İtəm tətən
nammusən təwİR rəha nəməlinuən İlat UhgİN e İesu Kristo İtəm İn İərəməərə rəha netəm
rafİN. ³⁷ İtəmat nəkotİtun natİmnat min İtəm İesu etəm Nasaret təmol əpəh İkin min e Jutİa
təmətuoun e Kalİlİ. In təmol natİmnat min əh uarİsİg e wək rəha Jon Baptaİs İtəm tətən-İarəp
kəm netəmİm məmə okəİke kol baptaİs elat. ³⁸ İesu əh, UhgİN təmtİpən mos-İpən Narmin
Rəha UhgİN ne nəsanənən kəm İn, kən məto-İnu UhgİN tətəg İlau min, İn təmuwİN e İkin
min matol nat wİR min, kən matol-wİR netəmİm İtəm Setan təmalİs İlat.

³⁹ “Itimat emotəpłan natimnat itəm in təmol əpəh Jerusalem ne ikin min əpəh Jutia. Kən itimat emotəpłan nian netəmim kəmotəh kətətu-pər e nig kəməluau kən timis. ⁴⁰ Məto Uhgın təmol təmegəh min e nian itəm tatol kisil lan, kən matol əp in kəm netəmim neen məmə okotəpłan məmə in təməmegəh min. ⁴¹ Sənəmə netəmim rafin kəmotəpłan in, məto netəm əm un itəm Uhgın təmıtəpun ilat məmə okotəpłan, itimat əh inəh emotəgwən kitiəh itimat min nian təməmegəh min e nimisən.

⁴² “Kən in təmən-ipa kəm itimat məmə ekotən Iesu kəm netəmim, kən motən-iarəp məmə Uhgın təmıləs-ipər rəkis in məmə in otakil nolən rəha netəmim rafin itəm koatəmegəh ne itəm kinotimis rəkis. ⁴³ Ien min rafin rəha Uhgın aupa kəmoatən-iarəp in məmə, netəmim rafin itəm koatən nıphrienən lan, Uhgın otafəl rəkis rəhalat min nolən rat min e nərği in Iesu.”

Narmin Rəha Uhgın təmuwa o Iaihlua min, netəm u sənəmə netəm Isrel

⁴⁴ Nian Pita təmatəghat əh, Narmin Rəha Uhgın təmuwa mərioah mətətig elat u itəm koatəto nəghatən əh. ⁴⁵ Kən netəm Isrel itəm koatən nıphrienən e Iesu itəm kəmotətəu-pən Pita əpəh Jopa motuwa, kəmotaut pik nian kəmotəpłan nat əh məmə Uhgın təmawte-in min Narmin Rəhan kəm netəm u sənəmə netəm Isrel. ⁴⁶ Kinotitun məmə təmos-ipən Narmin Rəhan kəm ilat məto-inu kəmotəto netəmim koatəghat e nəghatən ik pisin min moatıləs-ipər nərği Uhgın. Kən Pita təmə, ⁴⁷ “?Pah titun nən-iəhauən netəm min u məmə okəsolan bəptais elat? Məto ilat kinotos rəkis Narmin Rəha Uhgın tahmen etat.” ⁴⁸ Kən in təmən-ipən məmə okol bəptais elat e nərği Iesu Kristo. Kən ilat kəmotətəpəh o Pita məmə otətig məsin ilat min.

11

Pita təmamnus kəm netəm koatəfak əpəh Jerusalem

¹ Kən aposol min ne netəm koatəfak əpəh ikin min e nitən Jutia kəmotəto məmə Iaihlua min, ilat min kınoatən nıphrienən e nəghatən rəha Uhgın. ² Kən nian Pita təmə muwin Jerusalem, məto netəm rəha iəfak min itəm koatən məmə okəkəike katəhg-ipən netəmim, ilat kınoatən nıkalın, ³ moatən məmə, “?Tahro ik nəmuwin mətətig e nimə rəha netəm kəsəhg-ipənən ilat, mətəgwən itəmat min ilat?”

⁴ Kən Pita tinətuoun matən wir kəm ilat namnusən rəha natimnat rafin əpəh Sisaria, ⁵ təmatən kəm ilat məmə, “Nian emətətig Jopa mətəfak məpłan nat kit tahmen e nıpılıirən. E nat əh, eməpłan nat kit tahmen e tapolen asol kit itəm təmıet e neai kətəskəlın nıpəgnəmtın min kəhlman-əhlman teıuıuı matuwa ron io. ⁶ Emətəg-pən wir e nıpəgnoa nat əh məpłan nat megəh pisin pisin min əh-ikin itəm kotalıwək ne motakioah, ne nat megəh iarupın min, ne mənıg pisin pisin min. ⁷ Kən eməto nəwıa suah kit tatən-ipa kəm io məmə, ‘Pita, ətul mohamnu neen mon.’

⁸ “Məto ekən-ipən kəm in məmə, ‘!Iərəmərə, kəp! E rəhak nəmegəhən esunən nat kit nulan itəm Lou rəham təmən-iəhau məmə ekısunən tamkımık e nıganəmtım.’

⁹ “Eməto min nəwıa suah un təmısi-pən e neai matən-ipa kəm io məmə, ‘Əsənən məmə nat kit tamkımık itəm io Uhgın iakən məmə təwir əm təsamkımıkən.’ ¹⁰ Emuəghat o natimnat min əh mau kisil, kən tapolən apon təmə muwin əpəh e neai.

¹¹ “Kən roıu agın e nian əh, suah kisil kəhalıet-arəpa e nimə itəm iotətig ikin. Netəm Sisaria kəmotahl-ipa iləhal məmə okəhalıwa ron io, kit io kan. ¹² Kən Narmin Rəha Uhgın təmən-ipa kəm io məmə ekətəu-pən iləhal, nat əpnəpın iləhal sənəmə netəm Isrel. Pıatət min ilat sikıs itəm kəmotətəu-pa io, emotuwin kiet-pən əpəh e nimə rəha suah əh Konılıas motuwin imə. ¹³ Kən in təmən-ipa kəm itimat məmə təhröl nulan in təməpłan nagelo kit rəha Uhgın təmuwa mıet-arəpa ron e rəhan nımə, kən mən-ipən kəm in məmə, ‘Ahl-ipən netəmim neen kotuwin əpəh Jopa o suah kit nərğın u Saimon Pita. ¹⁴ In otən-ipınə nəghatən kit kəm itəmat məmə itəmat rafın, ik ne rəham min, ne rəham iolwək min, məmə Uhgın otosmegəh itəmat rafın.’

¹⁵ “Kən nian emətuoun matəghat, Narmin Rəha Uhgın təmeıuıuı mərioah matıg elat tahmen əm e inu təmuwa min etat aupa. ¹⁶ Kən nıkık tatəht nəghatən itəm Iərəmərə təmən məmə, ‘Jon tatol bəptais e netəmim e nəhau, məto otəsıwəhən Uhgın tol bəptais etəmat e Narmin Rəhan.’ ¹⁷ Kən okəmə Uhgın tatos-ipən kəm ilat Narmin kitiəh əm itəm təmos-ipa kəm kıtāt nıan kıtāt kəmotən nıphrienən e Iərəmərə Iesu Kristo, io etəmım əm, okol esən-iəhauən Uhgın o nat naka itəm in tolkeıke məmə otol kəm ilat.”

¹⁸ Nian kəmotəto nəghatən rəha Pita, ilat kəməsotetəhau mīnən, məto kəmotənwiwi Uhgīn motəmə, “Nat əh tol nulan məmə Uhgīn tīnol rəkis suatip rəha Iaihlua mīn məmə ilat mīn okotəuhlin ilat e rəhalat nolən rat mīn məmə Uhgīn otosmegəh ilat.”

Niməfak əpəh Antiok

¹⁹ Nian Sol ne rəhan mīn kəmotəhamnu Stipen, kəmatol tərət kəm netəm koatən nīpahriənən e Iesu. Kən iəfak mīn əh kəmotəgīm motuwīn əpəh ikin mīn əpəh Fonisia ne Saepnas ne Antiok, motən-iarəp nərgi Iesu kəm netəm əm u, netəm Isrel. ²⁰ Məto ilat neen netəm Saepnas ne Saerin kəmotuwīn Antiok motən-iarəp mīn namnusen təwir rəha Iəramərə Iesu kəm netəm əpnəpīn əm, sənəmə netəm Isrel əm. ²¹ Kən Iəramərə təmatol wək tərət e rəhan nəsanənən kən mətasitu pik elat, kən netəmim tərət tərət kəmotəuhlin ilat motən nīpahriənən e Iəramərə Iesu.

²² Netəm rəha niməfak əpəh Jerusalem kəmotəto namnusen rəha nat əh, kən kəmotəhl-
ipən Panapas məmə otuwīn əpəh Antiok. ²³ Nian təmīet-ārəpən, təməplan məmə Uhgīn təmolkeike pik ilat matol təwir kəm ilat, kən netəmim tərət kəmotən nīpahriənən e Iesu, kən Panapas nīkin təmagīen masitu elat məmə ilat okoatətul əskasik e Iəramərə e nīkilat rafin. ²⁴ Panapas in etəm wir kit itəm Narmīn Rəha Uhgīn tərīoah mətatig lan, kən rəhan nahatətən in təskasik o Uhgīn. Kən in təmasitu e netəmim tərət ikin əh məmə ilat okotən nīpahriənən e Iəramərə Iesu.

²⁵ Kən Panapas təmīet muwīn Tasas mategəs-in Sol. ²⁶ Nian təməplan Sol, təmīt mīan əpəh Antiok, kəmuatig ikin o nup kitīəh muatəfak ilat netəm rəha niməfak əh matuəgətun netəmim tərət. Ikin əh Antiok kəmətuoun kaun-in netəm rəha Iesu Kristo məmə, “Kristin.”*

²⁷ E nian əh, ien neen rəha Uhgīn kəmotīet Jerusalem motuwīn əpəh Antiok. ²⁸ Kit nərgīn u Akapus təmətul məghat e nəsanənən e Narmīn Rəha Uhgīn məmə otəsuwəhən nəumis otan e nītan Rom arīəpīə. (Nəumis təman nian Klōtias təmatərəməərə e netəm Rom.) ²⁹ Kən netəm rəha Iesu əpəh Antiok kəmotəlkeike məmə okotasitu e netəm rəha Iesu əpəh Jutia. Kit təhl-
ipən mənī naka, tərət o noan məsīn, itəm tītun nahl-īpənən. ³⁰ Kən kəmotol mənī mīn əh, motəmki-pən kəm Panapas ne Sol məmə okuəmīk mīan kəm elta mīn rəha niməfak əpəh Jerusalem.

12

Kig Herot Akripa Kitīəh təmol nəratən kəm niməfak

¹ E nian əh, nian Panapas ne Sol kəmatuəgətun əpəh Antiok, Kig Herot Akripa Kitīəh təmah-
ipən rəhan mopael mīn məmə okotəskəlīm netəmim neen rəha niməfak əpəh Jerusalem məmə otol ilat kotəto nahmən e nīpətīlat. ² Təmah-
ipən rəhan mīn netəmim kəmotuwīn kəskəlīm Jemes pia Jon kən motətəmnu e rəhalat naip asol. ³ Nian təmətamnu Jemes, məplan məmə netəm Isrel nīkilat təmagīen pik ron. Kən in təmatig məskəlīm mīn Pita. Təmatol nat u e nian kəmatol lafet mīl lan Rəha Nuhagego-inən ne Pret U Is Tikə Lan. ⁴ Nian tīnəskəlīm rəkis Pita, kən təmīləs-īpən e kalapus. Kən Herot təmən məmə mopael sikistīn okoatətlosig-in, kuwit kuwit e aua mīn rafin e nərauiəgən ne lapin. Kən Herot tolkeike məmə otīuw-iarəp tətul e nīganəmti netəmim nian lafet tīnol namnun. ⁵ Məto nian Pita təmətatig e kalapus, kən netəm rəha niməfak kəmotəfak-pən əskasik ron kəm Uhgīn.

Uhgīn təmīləs-iarəp Pita e kalapus

⁶ E lapin itəm olawīg in, kən Herot tiuw-iarəp, Pita təmətapil ilugin e mopael kaiu, kəməlis nelmīn mīl e sen kaiu, kətu-pən kit e mopael kit, kən kətu-pən kit e mopael kit mīn. Kən mopael kaiu katuətul matuehm nafīluə e kalapus. ⁷ Roiu agīn-əh, nagelo kit rəha Iəramərə tīet-pa, kən təmasiə məhəg-əhəg e nīpəgnoa kalapus. Təmekek nīkali Pita kən məhgaiir lan. Kən məmə, “!Ətul uəhai!” Kən sen mīl kəmuīsas atip e nelmi Pita mīl.

⁸ Kən nagelo tən-īpən kəm in məmə, “Uwīn e rəham put ne natīmnat.” Kən Pita tuwīn elat. Kən tən-īpən mīn kəm in məmə, “Uwīnīn rəham kot, kən mətəu-pa io.” ⁹ Kən Pita təmətəu-pən miāiet e nīpəgnoa kalapus, məto in təsitunən məmə natīmnat mīn u nagelo tatol lan in nīpahriənən. Nīkin təht məmə tatehm nat kit tahmən e napīlaiirən. ¹⁰ Kəmuāliwək muaprəkis-in mopael kit itəm tatehm kalapus, kən muāliwək muaprəkis-in mīn mopael kit mīn, kən kəmuəa e namnu toa itəm kəmiləkīn e iaen. Toa u tatuag-pən e taon asol. Nian kəmuəa iuahkir ron kən təmerəh atip kən kəmiāiet-pən ikin. Nian kəmuāliwək məsīn mīan e suatip, kən əmun nagelo təmīkə mīn.

11:18: Wək 13:48; 14:27 **11:19:** Wək 8:1-4 **11:22:** Wək 4:36 **11:25:** Wək 9:30 * **11:26:** E nəghatən Kris, nīpətī nəghatən u “Kristin” tātən məmə “rəha Kristo.” **11:28:** Wək 21:10 **11:30:** Wək 12:25 **12:10:** Wək 5:19

¹¹ Kən Pita in tinitun məmә sənәmә napilairən, kən tən mәмә, “Roju enitun stuatip mәмә İarәmәrә tәmahl-pıa rәhan nagelo tәmuwa mılas-irәkis io e nat naka itәм Herot tolkeike mәмә otol lak itәм netәм İsrel kәmoatolkeike mәмә okotәplan.”

¹² Nian Pita tinitun mәмә Uhgın tәmilәs-irәkis in, kән tәmuwin әpәh e nimә rәha Meri, mama rәha Jon Mak. Netәм koatahatәtә e Uhgın tәpәt kәmotuwa kitiaһ moatәfak-pән kәм Uhgın mәмә otasitu lan. ¹³ Kән Pita tәmәht-әht toa e iat rәha nimә әh, kән pәtan iolwәk kit, nәrgin u Rota, tәmaiu muwin mәмә karmә pah әh tәtәht-әht toa. ¹⁴ Nian tәmәto nәwıa Pita, kән tәmitun mәмә in Pita pahrien. Kән nikin tәmagien pik agin-әh kән taluin nerәhән e toa mәto tәmaiu mitәlig muwin mәplan netәmim u koatәfak, kән tәmән mәмә, “!Ei, netәmim, Pita әpәh ihluә e toa tatәtul!”

¹⁵ Mәto kotәmә, “Ah. Ik ialmәl.” Mәto in tәmatәkәike matән mәмә, “!Kәp! İatән pahrien.” Kән ilat kotән mәмә, “Okәmә naka rәhan nagelo tiә.”

¹⁶ Mәto Pita tatәkәike matәht-әht toa. Kән kәmotuwin kerәh e toa, kән nian kәmotәplan in, nikilat tәmaut pik ron. ¹⁷ Mәto Pita tәmilәs-ipәр nelmın mәfәtutu ilat mәмә okәsotәghatән. Kән matән-iarәp kәм ilat mәмә tәmahro nulan İarәmәrә tәmilәs-iarәp in e kalapus. Kән mән-ipән kәм ilat mәмә, “Otән-ipән nәghatән u kәм Jemes ne piatat mın e nimәfak.” Kән tәmıet magım matuwin ik pisin kit mın.

¹⁸ Kәmән lawigin, mopael mın itәм kәmoatehm Pita e kalapus, kәmotәpәh-әtapәh olat mın, kән minotәruru әfәmәh mәмә Pita tәmahruwin. ¹⁹ Kән nian Herot tәmәto mәмә Pita tәmikә, kән tәmahl-ipән mopael mın mәмә okotegәs-in. Mәto nian mopael mın kәmәsotәplanән, kән Herot tәmaun-in mopael mın itәм kәmotehm kalapus mәtapәh olat mәмә Pita tәmahrol magım. Mәto ilat kotәruru kән in tәmән mәмә okәmik mopael mın әh kән kohamnu ilat. Kән Herot tәmıet jutia muwin e taon kit Sisaria matig ikin o nian neen.

Kig Herot Akripa Kitiaһ tәmımıs

²⁰ E nian әh, Kig Herot Akripa Kitiaһ nemәha tәmol pik tәmetәhau netәм kotatig e taon mil әh, Taea ne Saeton. Kән netәм-iasol mın rәha taon mil әh kәmotuwa kitiaһ kән motuwin mәмә okotәplan kig mәмә okotaru nego, mәto-inu netәм imәlat ikin kotuwin katos-nәmtin nagwәnән imә kig ikin. Mәto aupән ilat kәmotuwin motәplan kig, kәmotәghat ilat suah kit nәrgin u Plastus, itәм tatehm wir natimnat e nimә rәha Kig Herot, motiuw-pән mәмә otәtәu-pән ilat.

²¹ E nian itәм Kig Herot tәmıtәpun lan mәмә otuwin mәplan ilat, kән tәmuwin e rәhan natimnat wir mın itәм tatәgәtun mәмә in tatәrәmәrә. Kән tәmuwa mәpәlәh e ikin imә kig, kән matәghat kәм netәmim. ²² Kән netәmim kәmotagәt әfәmәh mәмә, “!Suah u tatәghat sәnәmә in etәmim mәto uhgın kit!” ²³ Kән roju agin mın nagelo kit rәha İarәmәrә tәmoh e nimısән әskasik kit mәto-inu Herot tәmos nәnwıwıwән o netәmim, kән mәsos-ipәнән nәnwıwıwән kәм Uhgın, kән wom mın kerәmәtәn nısgan kән tımıs.

²⁴ Kән e nian әh, netәм koatән nipahrienән e İesu kәmoatәkәike kәtamnus-iarәp nәghatән rәha Uhgın e ikin mın tәpәt, kән netәmim tәpәt kәmotuwa katән nipahrienән e İesu. ²⁵ Nian Panapas ne Sol kәmioal namnun rәhalau wәk әpәh Jerusalem, miatәlig mian Antiok ilәhal Jon Mak.

13

Uhgın tәmıtәpun Panapas ne Sol mәмә okioal rәhan wәk

¹ E nimәfak Antiok, ien mın әh-ikin ne iәgәtun mın. İlat u Panapas, ne Simeon katән mәмә etәм iapın, ne Lusias etәм Saerın, ne Manaen u tәmәpәt ilau Herot Antipas u tәmatәrәmәrә e Kalili aupән, ne Sol. ² E nian kit ilat kәmotapәs nagwәnән kән moatәfak-pән kәм İarәmәrә, kән Narmın Rәha Uhgın tәmән-ipән kәм ilat mәмә, “İakolkeike mәмә roju әh onәkotilәs-ipәр Panapas ne Sol mәмә ilau okioal wәk u itәм emauın-in ilau ron.” ³ Kән nian kinotapәs rәkis nagwәnән motәfak, kән motalahәu-pән nelmılat e rәhalau-kapә mәмә okotilәs-ipәр ilau, kән motahl-ipән ilau mәмә okian mioal wәk.

Panapas ne Sol kәmuın-iarәp nәghatән rәha Uhgın әpәh Saepras

(Әplan map rәha naliwәkән rәha Pol e namnu naoa u.)

⁴ Kән mәto-inu Narmın Rәha Uhgın tәmahl-ipән ilau mәмә okioal wәk u, kән ilau kәmian әpәh e taon Selusia, kән ikin әh kәmian e nego kit mian әpәh e nәptән kit Saepras. ⁵ Nian kәmıet-arәpән e taon Salamis, kәmian e nimә rәha nuәfımınән rәha netәм İsrel matuın-iarәp nәghatән rәha Uhgın. Kән Jon Mak tatәtәu-pән ilau mәtasitu elau.

⁶ Kən kəmahlaliwək əm e nəptən un mətəarus məhaliet-arəpa e taon Pafos. İkin əh kəmahləplan noanol kit rəha İsrəl itəm tatol nat pispis e nasənənən rəha iərmis min, kən in ien eiua, nərgin u Patisas. ⁷ Suah u tətaliwək nian tēpət ilau Setias Polas u kapman asol rəha netəm Saepras. Setias Polas in tenatig, rəhan nətəligən təwir. Kən in təməhl-ipən nəghatən məmə Panapas ne Sol okuea muəplan, mətə-inu tolkeike məmə otəto nəghatən rəha Uhgın. ⁸ Mətə suah u Patisas təmətan rat ilau. (Nərgin e nəghatən Kris katən məmə Elimas). Kən mətəalkut məmə otəuhlin nətəligən rəha Setias Polas məmə otəsənən niphərienən e İesu.

⁹ Kən Sol u kətaun-in min məmə Pol, Narmin Rəha Uhgın təmərioah e nikin, kən təmətag-pən ətuatip o Elimas kən mən məmə, ¹⁰ “!Ei! İk nəti Setan. İk tikimər rəha natimnat rafin itəm kotətuatip. İk nakərioah əm e nəiueiuaən ne nəratən. ?Onəghan nəpanapəs nən ratən suatip pəhrien rəha İəməmə itəm natəuhlin? ¹¹ Roiu əh, İəməmə otol nalpinən kit kəm ik məmə nigənəmtim otəpis, onəsəplanən nəhag-əhəgən kit ne o nian neen.” Kən roiu agin min təməplan norəu ne nəpinəpən kəmuea mualpin nigənəmtin, kən nigənəmtin təpis agin. Kən təmətul matea-pən əpnəpin əm məmə suah kit otasitu lan mit. ¹² Nian kapman Setias Polas təməplan nat əh, təmən niphərienən e İesu mətə-inu təməut magien o nəgətunən rəha suah mil e İəməmə.

Panapas ne Pol kəmiən Antiok əpəh ikin Pisitia

¹³ Kən Pol ne rəhan min netəmim kəmotiet Pafos motuwın e nego kit motuwın əpəh taon Perka e ikin Pamfilia. İkin əh Jon Mak təməpəs ilat mətəlig-pən əpəh Jerusalem. ¹⁴ Kən ilat kəmotiet Perka motuwın əpəh taon Antiok əh-ikin Pisitia. Kən e nian rəha Sapat, kəmotuwın imə e nime rəha nuəfiminən rəha netəm İsrəl moatəpələh. ¹⁵ Nian kəmotəto nəfinən rəha Lou ne İen Min, kən netəm-iasol rəha nime əh kəmotəhl-ipən nəghatən kəm Pol ne Panapas motən məmə, “Piak min. Okəmə itəmat kit tatos nəghatən wir məmə otən tasitu e netəmim, tətul mən-iarəp.”

¹⁶ Kən Pol təmətul mətəutu ilat məmə okəsotəghatən, kən mən məmə, “Noanol min rəha netəm İsrəl ne itəmat İaihlua min itəm noatəfak-pən kəm Uhgın, otətəlig-in-tu io. ¹⁷ Uhgın rəha noanol min rəha İsrəl təmətəpun timitat min əupən kən mol ilat kotəpət nian ilat kəmoatətig əpəh ikin İjip. Kən e nəsanənən asol rəhan, təmit-iarəp ilat e nəptən əh. ¹⁸ Kən mətehm wir ilat o nup foti nian kəmotən əpəh ikin taruən-aruaən ikin. ¹⁹ In təmol noanol min rəha netəm İsrəl kəmotəh kapman min rəha nəptən sepin itəm kotatig e nitan əh Kenan, kən mos-ipən nəptən əh rəhalat kəm tipitat min məmə rəhatat. ²⁰ Natimnat min əh kəmol nup fəhanrit-fifti tinuwa minuwın rəkis. Uarisig e natimnat min əh, Uhgın təmos-ipən kəm noanol min rəha İsrəl netəm-iasol min məmə ilat okotəməmə elat mətəarus-pa e nian rəha ien rəha Uhgın Samuel. ²¹ Kən netəmim kəmotəpəh kəm Samuel o kig, kən Uhgın təmos-ipən kəm ilat Sol u nəti Kis, təmisi-pən e noanol rəha Benjamin. Kən in təməməmə elat o nup foti. ²² Kən nian Uhgın təmiləs-irəkis Sol, kən in mol Tefit təmuwa kig. In təmən-iarəp nat kit təwir lan məmə, ‘Eməplan suah kit Tefit nəti Jese, in etəm tətətuatip itəm io iakolkeike. Kən in otol natimnat rafin itəm io iakolkeike məmə otol.’

²³ “Kən Uhgın təmol məmə İosmegəh kit, inu İesu, otisi-pən e noanol rəha suah u Kig Tefit, məmə otosmegəh netəm İsrəl təhmen-pən əm məmə in təmən-İəkis mihin. ²⁴ Mətə uarisig İesu tətəuon rəhan wək, Jon təməupən mən-iarəp kəm noanol min rəha İsrəl məmə okotəkəike mətəuhlin ilat e rəhalat nolən rat min kən kol bəptais elat. ²⁵ Nian Jon təmətuwa İuəhkir o nolən namnun rəhan wək, in təmən məmə, ‘?Nikitəmat təht məmə io pəh? İo sənəmə etəm ilouin itəm Uhgın təmən rəkis. !Kəp! In tətuarisig lak itəm io esəhmenən məmə ekapeg rəkis rəhan put.’*

²⁶ “Piak min itəm nəmotisi-pən e noanol rəha Epraham, ne itəmat İaihlua min itəm nəkoatəfak kəm Uhgın, otətəlig-in wir, Uhgın təməhl-İpa kəm kitat nəghatən u e İesu məmə in otosmegəh kitat. ²⁷ Kən netəmim itəm kotatig Jerusalem ne rəhalat netəm-iasol min kəməsotitunən məmə suah əh inəh İesu, Uhgın təməhl-İpa məmə otosmegəh ilat. Kən nat əpnəpin kəmətafin-iarəp kəm ilat e Sapat min rafin nəghatən rəha ien min rəha Uhgın itəm kəmoatən e İesu, mətə ilat kəməsotitunən. Kən ilat kəmotən məmə okohamnu İesu təhmen-pən əm itəm ien min rəha Uhgın kəmotən əupən məmə netəmim okotol mihin. ²⁸ Nat əpnəpin kəməsotəplanən nat kit məmə otimis rən, mətə kəmotəpəh məmə Pailat otəhamnu.

²⁹ “Nian kəmol rafin natimnat itəm Nəghatən rəha Uhgın təmən məmə okol mihin lan, kən rəhan min netəmim kəmotiləs-İəhu e nig kəluau motiləs ka kitənim e niphəg kəpiel. ³⁰ Mətə

13:11: Wək 9:8 **13:13:** Wək 15:38 **13:17:** Eks 1:7; 6:6; 12:51 **13:18:** Nam 14:34; Dut 1:31-32 **13:19:** Dut 7:1; Jos 14:1 **13:20:** Jdg 2:16; 1 Saml 3:20 **13:21:** 1 Saml 8:5,19; 10:20-24 **13:22:** 1 Saml 13:14; 16:12; Sam 89:20 **13:23:** 2 Saml 7:12-16 **13:24:** Mat 3:1-2 * **13:25:** İolwək rəha etəm-iasol in tətəpəg rəkis put rəha etəm-iasol rəhan. Wək u in İəhuu agin. **13:25:** Jon 1:20,27 **13:28:** Mat 27:22-23 **13:29:** Mat 27:59-60

Uhgin təmöl in təmegəh min e nīmīsən. ³¹ Kən e nian tepət tatiet-arəpa o rəhan min netəmim. Netəm əh, ilat Iesu kəmotan aupən əpəh Kalili mətoarus-pa Jerusalem. Kən roiu əh netəm əh koatən-iarəp kəm piatat min u noanol min rəha Isrel, məmə ilat kəmotəplan pahrien Iesu, kən in təmamegəh pahrien.

³² “Kən roiu əh, itimat ioatən-ipinə kəm itəmat nammūsən təwir əh, məmə nəniəkisən itəm Uhgin təmöl kəm tipit min aupən, ³³ roiu əh, tinol rafin nəghatən rəhan kəm kitat noanol min rəhalat nian təmosmegəh Iesu e nīmīsən. Tahmen-pən əm e Naoa Rəha Uhgin e Naoa Rəha Napuən Min kəiu tatən məmə, ‘Ik nətik. Roiu enuwa rəham tata suatip.’

³⁴ “Uhgin təmən-iəkis rəkis e rəhan Naoa məmə o təpanosmegəh Iesu e nīmīsən, kən okol təsimis minən, kən nīpətin o təsəmmənitən. Tatən məmə, ‘Nīpahrienən, oekos-ipinə nat wir agin min kəm ik itəm emən-iəkis rəkis kəm Kig Tefit aupən.’

³⁵ “Kən e ik pisin min kit min e Naoa Rəha Uhgin, Kig Tefit təmən kəm Uhgin e Iosmegəh məmə, ‘Kən onisegəhan-inən məmə nīpəti Iolwək Ətuatip rəham o təmmənit məpien.’

³⁶ “Nian Tefit təmatəmegəh, təmöl natimnat min itəm Uhgin tolkeike. Uarisig ikin timis, kən kəmitənim ilat tipin min, kən nīpətin təmmənit. ³⁷ Kən nəghatən əh, təməsəghat-inən Tefit, məto təmatəghat-in Iesu məmə in min təmimis, məto Uhgin təmöl təmegəh min, kən nīpətin təmisəmmənitən.

³⁸ “Kən piak min, iakolkeike məmə onəkotitun məmə roiu iatən-ipinə kəm itəmat məmə e Iesu, Uhgin otos-irəkis nolən rat min rəhatəmat. ³⁹ Kən itəmat onəkotəkəike motitun məmə Iesu pisin əm titun nos-irəkisən nolən rat rəha netəm u itəm koatahatətə lan. In otikis ilat o nolən rat min rəhalat. Məto suatip rəha nətəu-pənən Lou rəha Moses təsahmənən o nosmegəhən etəmim. ⁴⁰ Kən itəmat onəkotəkəike moatəto itəmat məmə nəghatən rəha ien min rəha Uhgin o təsuwamən etəmat. ⁴¹ Kən in tatən məmə, ‘Ei, otətəlig-in-tu, itəmat itəm noatəghat nausit moatən rat natimnat rafin. Onəkotəut kən motimis, məto-inu e nian nakoatəmegəh, oekol nat kit tərət pik o təmat itəm okol nəsotənən nīpahrienən lan, nat əpnəpin okəmə suah kit o tən suatip kəm itəmat.’ ”

Netəmim kəmotəgien o nammūsən təwir

⁴² Nian Pol ne Panapas kīnətaiet e nīməfak, netəmim kəmotətəpəh olau məmə, “Awi, okol nakuea min e Sapat u tatuwa, muən-iarəp min nəghatən əh neen kəm itəmat.” ⁴³ Kən nian netəmim kəmotiet e nīmə, ilat tepət kəmotətəu-pən Pol ne Panapas. Netəm əh, neen noanol min rəha Isrel, kən neen netəm rəha ikin min itəm kəmotəpəs rəhalat nahatətəən moatətəu-pən nahatətəən rəha netəm Isrel.

Kən ilau kəmuəghat kəm ilat matuən-ipən əskasik kəm ilat məmə, “Onəkotəkəike mo-taskəlim nahatətəən rəhatəmat e Uhgin.”

⁴⁴ Kən e Sapat itəm tatuwa, iuəhkir netəmim rafin e taon asol əh kəmotuwa məmə okotəto nəghatən rəha Uhgin. ⁴⁵ Kən nian netəm Isrel kəmotəplan nimanin netəmim kəmotuwa o nəghatən rəha Pol, kən kəmotətəhak pik olat, kən minotətuon moatən rat Pol ne nat naka itəm in tatən.

⁴⁶ Kən Pol ne Panapas kəməsuaginən kəmuən məmə, “Itimlau oekuəike muən-iarəp nəghatən u rəha Uhgin kəm itəmat pitən, noanol min rəha Isrel. Kən itəmat nəmotəpəs nəghatən rəha Uhgin, kən itəmat nakoatən atip əm məmə itəmat nəsotahmənən o nosən nəmegəhən lili. Kən roiu itimlau enatian məmə ekuən-iarəp nammūsən təwir u kəm Iaihlua min itəm sənəmə noanol min rəha Isrel, ⁴⁷ kən inu, inu nəghatən itəm Iərmərə təmos-ipa rəkis kəm itimlau məmə ekioal, in tatən e Naoa Rəha Uhgin məmə, ‘Io emol ik məmə onəkuwa ik nəhəg-əhagin kit rəha Iaihlua min, məmə natən-iarəp kəm netəmim rafin məmə iakolkeike məmə ekosmegəh ilat.’ ”

⁴⁸ Nian Iaihlua min kəmotətəto nəghatən əh, nikilat təmagien ron, kən minoatammus-ammus kəm ilat min məmə nəghatən rəha Iesu Iərmərə in təwir pik. Kən netəm u itəm Uhgin təmaun-in rəkis ilat məmə okotos nəmegəhən u itəm nammun tikə, ilat kəmotən nīpahrienən lan. ⁴⁹ Kən nəghatən rəha Iərmərə təmau mitalau e nitən əh rafin e taon əh.

Noanol min rəha Isrel kəmotəhg-iarəp Pol ne Panapas

⁵⁰ Məto noanol min rəha Isrel neen kəmotuwīn motəplan nīpitan asol rəha taon əh itəm koatəfak ilat netəm Isrel, ne netəm-iasol min e taon əh, motiuw-pa ilat moatol neməha kəm Pol ne Panapas. Kən kəmotəhg-iarəp ilau iməlat ikin. ⁵¹ Məto ilau kəmioah pispis nəptən e nelkilau tahmen e nəmtətin kit məmə Uhgin təməuhlin məntaan kəm ilat kən otol nalpīnən

kəm ilat. Kən ilau kəmiaiet mian e taon əh İkoniam. ⁵² Məto netəm rəha İesu əpəh Antiok, Narmın Rəha Uhgın tatərioah elat, kən ilat nīkilat tətəgien pik.

14

Pol ne Panapas kəmian İkoniam

¹ E İkoniam kəmian mīn əpəh e nīmə rəha nuəfīmīnən rəha netəm İsrəl, kən matuən-iarəp nəghatən rəha Uhgın, kən nəghatən rəhalau təwir pik məmə təmiuw-pa netəm İsrəl tēpət ne netəm İaihlua tēpət mīn, məmə ilat kəmoatən nīpahrienən e İesu. ² Məto netəm İsrəl itəm kəsotənən nīpahrienən e rəhalau nəghatən, kəmotuwin o İaihlua mīn, motol ilat kotətəhau pik netəm u koatən nīpahrienən e İesu, moatol neməha kəm ilat. ³ Məto Pol ne Panapas kəmuatig ikin tuwəh, məsuəginən ilat, kəmatuəkəike matuən-iarəp nəghatən rəha nəwīrən rəha Uhgın kəm netəmim rafin. Kən İərəmərə təmol ilau kioal nat pispis ne nəmtətin tēpət məmə netəmim okotitun məmə rəhalau nəghatən rəha nosmegəhən in nəghatən pahrien.

⁴ Kən netəm ikin əh, kəmotəhap ilat mīn, neen kəmotətəu-pən netəm İsrəl itəm kəsotənən nīpahrienən e İesu, kən neen kəmotətəu-pən aposol mil əh, Pol ne Panapas. ⁵ Kən netəm İsrəl ne İaihlua mīn, ne netəm-iasol mīn rəhalat mīn, kīnoatol nəghatən anion kit məmə okotəkīn ilau, kən motəhtimnu ilau e kəpiel. ⁶ Məto nian kəmotətə nəghatən anion rəhalat, kəmuagim mian əpəh e ikin Likaonia, kən mian mətuatig e taon mil əh, Listra ne Tepe. ⁷ Kən e taon mil əh ne ikin mīn titəlau e taon mil əh, ilau katuən-iarəp nammusən təwir rəha İesu İosmegəh.

Pol ne Panapas əpəh Listra

⁸ Kən e Listra, suah kit əh-ikīn. Nian təmaair məto nelkin təməfaiu təruru naliwəkən, tatəpələh əm, kən in tatəpələh ikin əh ⁹ matətəlig-in nəghatən rəha Pol. Pol təmətag-pən ətuatip o suah əh, mīnitun məmə suah əh tinatahatətə rəkis məmə nelkin titun nəwīrən, ¹⁰ kən magət əfəməh lan məmə, “!Ei piak, ətul!” Kən əmun, suah apon təmətip mər kən mīnataliwək.

¹¹ Nian nīmanin netəmim kəmotəplan nat əh itəm Pol təmol, kəmotən əfəməh e nəghatən Likaonia məmə, “!Ei! Otəplan-tu. Uhgın mīn rəhatat kīnotol netəmim in, ilat mīnotuwa imətət ikin.” ¹² Kən kəmotəuhlin nərgi Panapas məmə Sus u nīpətīn təmə in İərəmərə rəha uhgın mīn rəhalat. Kən kəmotəuhlin mīn nərgi Pol məmə Heremes, nīpətīn u məmə in İəghat asol rəha uhgın mīn rəhalat. ¹³ Nīmə rəha narmī nat rəha uhgın əh Sus, in tatətul ihluə e taon əh. Kən pris rəha uhgın əh Sus təmasig kau mīn neen itəm tinətu-pən rəkis nəgūi-nig elat. Kən məmik ilat muwa e nafilua rəha latuənu rəhalat itəm kəmotol əpətīn e kəpiel. Məto in ne nīmanin netəmim kotolkeike məmə kotol sakrifais kəm ilau motol nənwīwīən lan kəm Pol ne Panapas.

¹⁴ Məto nian aposol mil kəmuəto nəghatən e nat əh, kəmuəhap rəhalau natimnat.* Kən kəmuaiu mian əpəh ilugin elat. Kən muagət əfəməh məmə, ¹⁵ “!Ei, nəman! ?Nakotəmə nəkotol nat un o naka? İtimlau etəmim əm tahmen etəmat. Etios nammusən təwir matuea kəm itəmat, kən ekioalkeike məmə ekuəuhlin nətəligən rəhatəmat məmə nakotəpəs nəfakən kəm uhgın mīn u itəm rəhalat nəsanənən tikə. Məto onəkotəfak əm kəm Uhgın itəm tatəmegəh, mətatig nammun tikə. In pisin əm təmol neai, nəptən, nītəhəl, ne natimnat rafin itəm koatətig ikin mīn rafin.

¹⁶ Aupən in təmegəhan-in məmə netəmim e ikin mīn rafin məmə ilat okotətəu-pən atip əm suatip mīn rəhalat. ¹⁷ Məto nian rafin in tatol suatip kəm ilat məmə ilat kotitun nəplanən rəhan nəwīrən itəm in tatol. In tatol nuhuan tatəfik, matol nagwəpən mīn e nasumən, kən koatol nīpətīlat e nian ətuatip rəhalat. In tatos-īpən nagwəpən kəm itəmat mol itəmat nakoatəto təwir.” ¹⁸ Məto kəmatuən pəp nəghatən əh kəm ilat, iuəhkīr əm kuakīə o nə-İəhuan ilat o nolən sakrifais, o nos-īpənən nənwīwīən kəm ilau.

¹⁹ Kən netəmim neen e noanol mīn rəha netəm İsrəl kəmotiet e Antiok əh Pisitia ne İkoniam motiet-pa Listra motiuw-pa netəmim tēpət məmə okotuwa kəplan ilat. Kən kəmotilas Pol kən motəht e kəpiel, kən motewkəkan ka kərakīn-iarəp e taon motəpəs tətəməhl. Nīkilat təht məmə təmimis. ²⁰ Məto nian netəm rəha İesu kəmotuwa kətul kītəlau in, kən tətul əmun muwīn mīn əpəh imə e taon. Kən kəmən lawīgīn, in ne Panapas kəmiaiet mian Tepe.

Pol ne Panapas kəmietəlig-pən Antiok əh Siria

²¹ Kən Pol ne Panapas kəmuən-iarəp nammusən təwir e taon əh Tepe, kən kəmiaiūw-pa netəmim tēpət kotuwa o İesu. Kən kəmiatəlig muea Listra, kən uarisig u, kīaiet mīn muea

13:51: Mat 10:14; Wək 18:6 **14:3:** Mak 16:20; Hip 2:4 **14:5:** Wək 14:19 **14:11:** Wək 28:6 * **14:14:** “kəmuəhap rəhalau natimnat” in nəmtətin kit məmə kəmotətə tərət pik e nolən əh **14:15:** Sam 146:6; Wək 10:26
14:16: Wək 17:30 **14:17:** Jer 5:24 **14:19:** Wək 17:13; 2 Kor 11:25

Ikoniām, kən miaiet mīn muea Antiok əh Pisitīa. ²² Kən ikin əh, kəmatuem əskasik netəm rəha Iesu. Kən matioas-ipən nəghatən məmə okotətul əskasik e nahatətən e Iesu. Kən matuən məmə, “Kitat okotatig e nərətən tēpət nian koatuwin e suatip rəha nuwinən matig əhgin nərəmərən rəha Uhgīn. Məto nat əpnapin əm, kitat okotəkəike moatətul əskasik.” ²³ Kən e niməfak mīn e ikin mīn rafin itəm ilau katian ikin, katuəmki-pər elta mīn rəhalat. Kən matuapəs nagwanən matioal nəfakən, kən matualəhəu e nelmi ləramərə netəmim itəm kīnoatən rəkis nīpahrienən lan.

²⁴ Kən ilau kāmian-pən Pisitīa ikin muatite-pa Pamfilīa ikin e taon əh Peka, ²⁵ ikin əh ilau kəmuən-iarəp nammusən təwir ikin. Kən ilau kəmuatite-pa mīn e taon kit mīn Atalīa, ²⁶ kən kəmios nego ikin miatəlig-pa Antiok əh Sirīa. Netəm Antiok əh inəh, aupən ikin ilat kəmotahl-ipən Pol ne Panapas məmə okian muən-iarəp nəghatən rəha Uhgīn, kən motəfak məmə Uhgīn otehm wir ilau e ikin mīn itəm ilau katian ikin. Kən roiu kīnioal nammun wək rəhalau.

²⁷ Nian ilau kəmiatəlig-pa mīn, kəmuəun-in netəmim rəha niməfak məmə okotuwa kitīəh. Kən ilau kəmuən-iarəp kəm ilat natimnat itəm Uhgīn təmol elau e nəsanənən rəhan, kən məmə təmahro nulan İaihlua mīn, ilat kəmotuwa moatən nīpahrienən e Iesu. ²⁸ Kən ikin əh, ilau kəmuatig tuwəh ilat netəm rəha Iesu.

15

İəfak mīn neen kəmoatən məmə netəmim okotətəu-pən

Lou rəha Moses

¹ Kən netəmim neen kəmotiet əpəh Jutīa motatite-pa Antiok moatəgətun piatat mīn moatən məmə, “Okəmə kəsəhg-ipənən itamat, tahmen e inu itəm Lou rəha Moses tatən mihīn, okol Uhgīn təsosmegəhən itəmat.” ² Kən Pol ne Panapas ilat netəm əh koatərgəhəu o nəghatən əh, kən kəmotəghat əfəməh e nənən əh. Kən uarisig, netəm rəha niməfak əh Antiok kəmotitəpun Pol ne Panapas ne ilat neen mīn məmə okotuwin Jerusalem motəplan aposol mīn ne elta mīn rəha niməfak o nənən əh.

³ Netəm rəha niməfak kəmotahl-ipən ilat kotuwin, kən nian ilat kəmoatiet-pən Fonisīa ne Sameria, kəmoatən-iarəp məmə təhro nulan Uhgīn tatiuw-pa İaihlua mīn koatuwa rəhan netəmim. Kən nəghatən əh təmol piatat mīn ikin əh nīkilat tətagien pik. ⁴ Nian kəmotiet-pa Jerusalem, netəm rəha niməfak ne aposol mīn ne elta mīn rəha niməfak, kəmotagien məmə okotos ilat motuwin iməlat mīn ikin. Kən Pol ne netəm əh kəmotən-iarəp natimnat itəm Uhgīn təmasitu elat lan. ⁵ Məto Farisī neen əh-ikin itəm koatən nīpahrienən e Iesu, kəmotətul motən məmə, “İaihlua mīn, okəike kəhg-ipən ilat, kən onəkotəkəike kəgətun ilat məmə okotətəu-pən Lou rəha Moses.”

*Aposol mīn ne netəm-iasol
mīn kəmotəghat əpəh Jerusalem*

⁶ Kən aposol mīn ne elta mīn rəha niməfak kəmotəpələh kəmotəghat-in nənən əh. ⁷ Kən nian kəmotəghat nəfəməh məsīn, kən Pita təmətul mən məmə, “Piak mīn. Itəmat nəkotitun wir məmə nuwəh rəkis Uhgīn təmitəpun io e nīkitat məmə ekən-iarəp nammusən təwir rəha Iesu kəm İaihlua mīn məmə okotən nīpahrienən lan. ⁸ Uhgīn titun nətəligən rəha netəmim, kən in tinəgətun rəkis məmə nīkin tagien məmə otosmegəh netəm u sənəmə noanol mīn rəha İsrəl, məto-inu təmos-īpa Narmin Rəha Uhgīn kəm ilat e suatip kitīəh əm itəm təmos-īpa kəm kitat. ⁹ In təməsol pisinən kəm ilat. !Kəp! In təmafəl rəkis rəhalat nolən rat mīn məto-inu koatən nīpahrienən lan tahmen-pən əm e itəm tinol rəkis kəm kitat.

¹⁰ “Məto təhro itamat nakoatuwin e suatip pisin məmə Uhgīn nīkin otahmə? ?Təhro itəmat nīnoatiləs-ipən Lou kəm ilat məmə in nat təfigəm kit itəm ilat kotalis? !Kəp! Itəmat, otəplan-tu. Kitat ne tipitat mīn kitat rafin kəsotahmenən məmə okotiləs nat figəm əh. ¹¹ Məto kitat koatahatətə məmə Iesu in ləramərə rəhatat, kən in tatosmegəh kitat e rəhan nəwīrən əm, kən in matol əm nəhlan kəm ilat.”

¹² Nəghatən əh təmol ilat kotəruru nat okotən, kən moatətəlig-in Pol ne Panapas kīnatuammus-iarəp nat pispis mīn ne nəmtətīn pisin pisin mīn itəm Uhgīn təmol ilau kīoal e nīganəmti İaihlua mīn.

Jemes təmahtosig-in nəghatən

¹³ Nian kəmioal nammun nən-iarəpən wək mīn rəhalau, kən Jemes tətul mən məmə, “Piak mīn. Otətəlig-in wir-tu rəhak nəghatən. ¹⁴ Pita təmən wir əgin kəm kitat məmə təhro nulan Uhgīn təmīet-pa pitən o İaihlua mīn məmki-rəkis ilat neen məmə rəhan mīn. ¹⁵ Məto nat

əh tahmen-pən əm e nəghatən itəm ien rəha Uhgīn təmən itəm kəmətə e Naoa Rəha Uhgīn. Uhgīn tatan məmə,

¹⁶ Uarisig e natimnat min əh, oekitəlig-pa min.

Oekol-wir nego rəha nərəməərən rəha Kig Tefit u təməhap aupən iuəhkīr tamnim.

Nat əpnapin iuəhkīr tamnim, məto ekiləs-ipər mīlpin mafəl mol təkaskik min,

¹⁷ məmə netəm əpnapin e nitən min u Iaihlua min, itəm ninəmītəpun rəkis ilat məmə rəhak netəmim min, ilat okotegəs-in io.

¹⁸ Io Iərəməərə iatən mihin kən emol netəmim kotitun rəkis nat əh aupən.”

¹⁹ Kən Jemes təmən məmə, “Kən tol nəhlan, io iakən məmə roiu Iaihlua min kīnoatəuhlin nətəligən rəhalat mīnoatuwa o Uhgīn. Kən təsəwirən məmə kitat okotol tiəkis pik min olat.

²⁰ Məto pəs okotətə naoa kit tuwin kəm ilat məmə okəsotunən nagwənən min u itəm kīnol rəkis sakrifais lan kəm narmi nat min u iərmis min, kən kotamkīmik e niganəmti Uhgīn. Kən məsotolən təfagə e pətan. Kən məsotunən nat megəh itəm kəmaril nentou məto-inu nitan əh-ikīn e nīpətin. Kən okəsotunən nitan. ²¹ Okotəkəike motən-ləhau ilat nəhlan o nələhəuən nəməlinuən tətətig, məto-inu təmətəuon rəkis e Sapat min rafin, netəmim koatafin Lou rəha Moses əpəh e nīmə rəha nuəfiminən rəha netəm İsrəl. Kən katən-iarəp nəghatən min əh e taon min rafin.”

Kəmətə naoa kəm iəfak min u Iaihlua min

²² Kən aposol min ne elta min ne netəm rəha nīməfak kəmotegəhan məmə okotahl-ipən ilat min neen kotətəu-pən Pol ne Panapas motuwin Antiok. Kən kəmotətgi-arəp Saelas ne Jutas u katən məmə Pasapas. Suah mīl əh netəmim koatisiai-in ilau. ²³ Kən kəmotos-ipən naoa kəm ilat məmə okotos motuwin. Naoa tatən məmə,

“İtimat aposol min ne elta min rəha nīməfak, itimat piatimat u itəmat. İakotən təwir kəm itəmat əpəh Antiok, ne Siria, ne Silisia u Iaihlua min, məto roiu ninotuwa piatimat min.

²⁴ İtimat emotətə məmə netəmim neen u e nikitimat kəmotol tiəkis pik kəm itəmat, kən itəmat nəmotətə tərət e nəghatən rəhalat. Məto itimat emisotos-ipənən nəghatən məmə okotuwin kən mihin. ²⁵ Tol nəhlan kən itimat emotaun-in nəghatən kit, kən motegəhan məmə itimat kəiu okioas nəghatən rəhatimat muətəu-pən Pol ne Panapas u ilau kuəwir pik otat. ²⁶ İuəhkīr kiamis o wək u rəha Iərəməərə rəhatat, İesu Kristo. ²⁷ Kən itimat ioatahl-ipinə Jutas ne Saelas məmə okiamnə muehm itəmat. İlau okuən əsas kəm itəmat nəghatən kitəh əm itəm itimat emotətə. ²⁸ Kən Narmīn Rəha Uhgīn nīkin tagien ne nikitimat tagien məmə esotos-ipinə minən lou kit kəm itəmat məmə otəfīgəm pik otəmat, məto in əm u nəkotəkəike motol: ²⁹ onisotunən nagwənən min u itəm kīnol rəkis sakrifais lan kəm narmi nat min u iərmis min; kən məsotunən nitan; kən məsotunən nat megəh itəm kəmaril nentou məto-inu nitan əh-ikīn e nīpətin; kən məsotolən təfagə e pətan. Okəmə nakotətəu-pən nəghatən min əh, onəkotuwin e suatip təwir.

Inu nammun rəhatimat nəghatən.”

³⁰ Kən netəm-iasol min əh kəmotahl-ipən netəm əh ilat kuwit məmə okotuwin əpəh Antiok. Nian kəmotiet-pən Antiok, kəmotəun-in netəmim rəha nīməfak e ikīn min əh, kən kotuwa kitəh, kən kotos-ipən naoa un kəm ilat. ³¹ Kən nian kəmotəfin naoa un, nīkīlat təmagien məto-inu nəghatən əh təmiləs-ipər nīkīlat. ³² Jutas ne Saelas ilau ien mīl rəha Uhgīn. Kəmuəghat təfəməh kəm piatat min əh mətialəs-ipər nətəligən rəhalat matioal ilat koatətul əskasik. ³³ Kəmuatig tuwəh məsin ikīn əh, kən piatat min kəmotəuiatipin ilau kən motətəpəh məmə Uhgīn otos-ipən rəhan nəməlinuən kəm ilau, kən motahl-ipən ilau kiətəlig-pən o netəm u kəmotahl-ıpa ilau. ³⁴⁻³⁵ Kən Pol ne Panapas kəmuatig tuwəh məsin əpəh Antiok, kən ilat netəmim tēpət kəmoatən-iarəp ne moatəgətun netəmim e Iərəməərə.

Pol ne Panapas kəmuəhap ilau min

³⁶ Nian neen uarisig, Pol təmən-ipən kəm Panapas məmə, “Təwir məmə kiətəlig min mian muəplan pialau min e taon min itəm kəmuən-iarəp nəghatən ikīn rəha Iərəməərə kəm ilat, muəplan-tu məmə koatahratig.” ³⁷ Kən Panapas tolkeike məmə otit min Jon Mak. ³⁸ Məto Pol təplan məmə təsətuatipən, məto-inu Jon Mak tinapəs rəkis ilau əpəh Pamfilia mītəlig məsətəu-pənən ilau mətoarus kioal nammun e wək. ³⁹ Kən kəmuən təkaskik e nənən əh, kən muəhap ilau min. Kən Panapas təmit Mak kən mios nego kit mian əpəh Saepiras. ⁴⁰ Məto Pol təmit Saelas ilau min. Kən netəm koatəfak kəmotəfak məmə Iərəməərə otehm wir ilau e rəhan nəwīran, kən motahl-iarəp ilau. ⁴¹ Kən kəmuəliwək mian-pən Siria ne Silisia ikīn kən matuem əskasik nīməfak min.

16

Timoti tāmātəu-pən Pol ne Saelas

¹ Kən Pol tāmaliwək min muwin əpəh Tepe ne Listra. Kən ikin əh, etəmim kit əh-ikin rəha Iesu, nərgin u Timoti. Mama rəhan in noanol kit rəha Isrel, mətə rəhan tata in etəm Kris. ² Netəm koatəfak əpəh Listra ne Ikoniam kəmotən məmə Timoti in etəm təwir kit. ³ Kən Pol tolkeike məmə otit ilau min. Kən təməhğ-ipən in mətə-inu təməsolkeikeən məmə noanol min rəha Isrel nikilat otəht rat mətə-inu kotitun məmə tata rəha Timoti in etəm Kris. ⁴ Kən nian iləhal kəməhaluwin e taon min, kəmətəhalən-iarəp kəm netəmim rəha Uhgın nəghatən rəha aposol min ne elta min itəm kəmotələhəu əpəh Jerusalem. Kən mitəhaləgətun ilat məmə okotəkəike katətəu-pən nəghatən min əh. ⁵ Kən e nolən əh, nıməfak min kəmotəskasik e rəhalat nəhatətəən, kən nian rafin netəmim koatuwa moatəpət e nıməfak.

Pol təməplan napiləirən kit rəha Uhgın

⁶ Kən iləhal kəməhaluwin-pən əpəh Fritia ne Kalesia ikin, mətə-inu Narmın Rəha Uhgın təməsegəhan-inən iləhal məmə okəhaluwin-pən Esia ikin məhalən-iarəp nəghatən u əh-ikin. ⁷ Nian kəməhaluwa iuəhkir e ikin Misia ne ikin Pitinia, məhalolkeike məmə okəhaluwin Pitinia. Mətə Narmın rəha Iesu təsegəhan-inən məmə okəhaluwin. ⁸ Kən kəməhalaliwək məhaluwin-pən Misia ikin, kən məhalatite-pa e taon əh Troas. ⁹ Kən lapin in, Pol təməplan nat kit tahmen e napiləirən. Təməplan məmə etəm Masetonia kit tatətul matətəpəh əskasik ron məmə, “Awi, okol nakuwa Masetonia masitu etimat.” ¹⁰ Nian Pol tinəplan rəkis əm nat əh, kən enoatəi-pən rəhatimat natimnat məmə ekotuwin Masetonia, mətə-inu enoatitun məmə Uhgın tətəun-in itimat məmə ekotən-iarəp nammusən təwir rəha Iesu kəm netəm ikin əh.

Litia əpəh Filipae təmən nıpahrienən e Iesu

¹¹ Kən emotos nego kit motiet əpəh Troas motaiu ətuatip əm o nitən Samotres. Kən kəmən lawğin emotuwin motuar e taon Neapolis. ¹² Kən emotiet ikin-u motaliwək əm motuwin əpəh e taon əh Filipae, u tatəməhl aupən e nitən asol Masetonia. Netəm ikin əh, netəm Rom ətuatip. Kən emotatig məsin əh-ikin.

¹³ Kən e Sapat, nian rəha nəfakən, emotiet e taon əh kən motuwin əpəh ləhau e nəhau kit itəm emotətə məmə netəmim kotuwin ikin katəfak. Kən emotuwin moatəpələh katəghat itimat nıpatan itəm kəmotəpən motuwa katəpələh. ¹⁴ Kən pətan Tuatira kit əh-ikin tatətəlig-in itimat, nərgin u Litia. In pətan itəm tatol-salim-in nıməhan nəgui-naris u nian rafin nıməhan əh nəmtin tiəkis pik. Pətan əh nian rafin in tatəfak kəm Uhgın, kən İəməmə təmol nikin timətmətig məmə otən nıpahrienən e nəghatən itəm Pol tatən. ¹⁵ Kən kəmol baptais lan ne rəhan min, ne rəhan iolwək min. Kən in təmən-ıpa kəm itimat məmə, “Awi, okol nakotuwa imak ikin kotatig məsin mətə-inu itəmat ninotitun rəkis məmə io iatən nıpahrienən e İəməmə.” Kən in tətəkəike kəm itimat, kən ekotuwin iman ikin.

Kəmiləs-ıpən Pol ne Saelas e kalapus əpəh Filipae

¹⁶ Kən nian kit, nian emoatuwin ikin rəha nəfakən əh, kən pətan əkəku kit təməplan itimat e suatip. In slef rəha netəmim neen itəm kəmotəs-nəmtin. Pətan əh narmın rat kit tətətig lan itəm tol in tətən-iarəp natimnat itəm otəpanuwa. Kən matol win e məni tətət rəha rəhan netəm-iasol min mətə-inu netəmim kotətəu ilat məmə ilat okotətə rəhan nəghatən. ¹⁷ Kən in tətəuarisig-in itimat Pol, kən matən əfəməh məmə, “Netəm u, netəm rəha Uhgın u in ilis, ilis pik. Koatən-ıpinə kəm itəmat suatip rəha Uhgın məmə in otosmegəh netəmim lan.”

¹⁸ Təmatol nəhlan etimat nian tətət, mətəarus nian kit Pol tinətə tətət o nat əh minəpou in. Kən in təmeirair magət e narmın rat apon məmə, “E nərgi Iesu Kristo iatən-ıpinə kəm ik məmə onakiet rəkis e pətan əkəku un.” Kən roiu agin min, narmın rat apon təmiet e pətan əkəku əh.

¹⁹ Kən nian rəhan netəm-iasol itəm koatəməmə lən kinotitun məmə kinotakıə e suatip rəhalat o nolən win e məni, kəmotətə tətət. Kən kəmotəskəlim Pol ne Saelas motiləs ilau motuwin əpəh e ikin rəha kaonsel rəha taon əh, ²⁰ məmə okuətul e niganəmti netəm Rom, netəm rəha kot. Kən ilat kəmotən məmə, “Suah mil u ilau noanol rəha netəm Isrel. Ilau kətioal nat tətət tətət u imatət ikin. ²¹ Ilau katuan məmə kitat okotəkəike katəu-pən suatip pisin min. Mətə suatip min əh kəsətətuatipən e lou rəhatat. Kitat netəm Rom. Okol kitat kəsotolan nəhlan.”

²² Kən netəm ikin əh kəmotuwa tətəplan ilat minəotən rat ilau. Kən suah mil u rəha kot kuən-ıpən kəm pəpael min məmə okotəpəg rəhalau natimnat motalis ilau. ²³ Kən kəmotalis ilau mau tətət, kən uarisig kotiləs-ıpən ilau e kalapus. Kən motən-ıpən kəm etəm tətəhm

kalapus māmə otəsəmkarəpənən elau kiaiet muagim. ²⁴ Nian etəm rəha nehman kalapus tāməto nəghatan əh, təmīləs ilau muwin e rum kit əpəh imə agin, kən mətu-pən nig e nelkilau tahmen e hankap.

Etəm tatehm kalapus təmən niphahrienən e Iesu

²⁵ Kən nian tinalis kinkin lapin, Pol ne Saelas katuəfak, kən ilau katuan napuən min rəha nənwiwian Uhgın. Kən netəmim min e kalapus koatətəlig-in ilau. ²⁶ Kən roiu agin-əh min, namig asol kit təməloal e nəptən kən mol nimə kalapus təməloal pik, kən nafiluə min e kalapus kəmoterəh, kən sen itəm kəmālis netəmim lan kəmotisas. ²⁷ Kən nian etəm rəha nehman kalapus tāmāir, məplan māmə nafiluə min rəha kalapus kəmoterəh, nikin təmāht māmə netəm koatəmāhl e kalapus kinotagim rafin. Kən mīləs-īpər rəhan naip māmə otagimnu atip in lan. ²⁸ Məto Pol təmagət əfəmāh māmə, “!Ei! !Əsaruan ik! Itimat rafin əpəh ikin.”

²⁹ Kən suah əh təmaun māmə okiləs lait ka, kən in təmaiu muwin əpəh imə, mīsin-pən nulin əpəh e nelki Pol ne Saelas ikin mətasiəp. ³⁰ Kən mit ilau məhaliət əpəh ihluə kən mətapəh olau māmə, “!Suah mil! ?Ekahro nulan māmə Uhgın otosmegəh io?” ³¹ Kən kuən-īpən kəm in māmə, “Onəkəike mən niphahrienən e Iərəmərə Iesu, kən māmə Uhgın otosmegəh ik ne rəham min.” ³² Kən kəmuən-īpən nəghatan rəha Iərəmərə kəm in ne netəmim itəm kotatig ilat min. ³³ Nat əpnapin lapin agin, məto suah əh təmit ilau muwin maikuas e nīməgəm min e nīpətīlau itəm kəmālis ilau ikin. Kən e nian əm əh, kəmōl baptais lan ilat rəhan min. ³⁴ Kən in təmit Pol ne Saelas muwin əpəh iman ikin mos-īpən nagwənən kəm ilau. Kən in ne rəhan min rafin nīkilat təmagien marioah məto-inu kəmotən niphahrienən e Uhgın.

³⁵ Nian təmian, etəm rəha kot mil əh kuən-īpən kəm mōpael min māmə, “Okotuwin kerəh e suah mil əh katian.”

³⁶ Kən suah əh etəm rəha kalapus təmən-īpən kəm Pol māmə, “Etəm rəha kot mil kəmuən māmə ekoterəh etəlau nakatian, kən iaiet mətian kən muətul mətig.”

³⁷ Məto Pol təmən-īpən kəm mōpael min əh māmə, “?Ei, məto naka əh? Itimlau etəm Rom mil.† Kən etəm rəha kot mil əh kəsuaəplanən nat kit māmə emioal tərət, məto e niganəmti netəmim kəmotālis itimlau, kən kiləs-īpən itimlau e kalapus. ?Kən uarisig kiaiet ilau mōtiət e nīpəg oekiaiet anion əm? !Kəp! İlau əm okuəike muea ikin-u kən mialəs-iarəp itimlau.”

³⁸ Kən mōpael min əh kəmotuwin kən-īpən kəm etəm rəha kot mil əh. Kən nian kəmuəto māmə Pol ne Saelas ilau etəm Rom mil, ilau kəmuəgin pik. ³⁹ Kən kəmian muən-īpən kəm Pol ne Saelas māmə, “!Ei, kəsi! Emioal tərət etəmlau.” Kən uarisig kiaiet ilau mōtiət e nīpəg noa kalapus, kən muən-īpən wir kəm ilau māmə okiaiet e taon əh.

⁴⁰ Kən Pol ne Saelas, ilau kəmāiət e kalapus mian e nīmə rəha Litia. İkin əh kəmuəplan piatat ne winitat min rəha nīməfak, kən muəghat məsin kəm ilat mətialəs-īpər nīkilat. Kən uarisig u, kiaiet mətian.

17

Pol ne Saelas kəmian əpəh Tesalonaeka

¹ Kən Pol ne Saelas kəmuəliwək mian-pən əpəh e taon mil əh Amfipolis ne Apolonia, mueia miaet-pa e taon əh Tesalonaeka. İkin əh, nīmə rəha nuəfīmīnən kit əh-ikin rəha netəm İsrəl.

² Kən Pol təmōl tahmen əm e itəm tatol nian min, təmuwin əpəh imə e nīmə əh. Kən e Sapat kisil ilat netəm əh noanol min rəha İsrəl kəmoatol nəghatan tərət o Naoa Rəha Uhgın.

³ In tatən kəm ilat māmə, “Naoa Rəha Uhgın tatən wir agin-əh māmə Kristo itəm Uhgın təmən māmə otahl-īpa, otəpanəto nahmən e nīpətīn, muwa mətoarus mīmīs, kən Uhgın otəpanosmegəh min in e nīmīsən. Iesu u itəm iatən kəm itəmat, inu Kristo əh.” ⁴ İlat neen kəmotən niphahrienən e nəghatan əh, kən kəmotətəu-pən Pol ne Saelas. Kən netəm Kris tərət itəm koatəfak kəm Uhgın, ne nīpitan asol tərət itəm koatərəmərə e nīpitan min, kəmotətəu-pən ilau.

⁵ Məto netəm-iasol rəha noanol min rəha İsrəl, kəmotətəhak, kən motuwin moategəs-in netəm nol təfəgə, əpəh e nīkal suatip min ne ikin min, motuwa mīnoatos ilat min, kən mīnoatol nəratən tərət əpəh e taon əh. Kən kəmotuwin e nīmə rəha suah kit nərgin u Jeson, mōteatəp nafiluə e nīmə, moategəs-in Pol ne Saelas. Kəmotolkeike māmə okotiləs-īpən ilau e nelmi kaonsel əh-ikin əh.

⁶ Nian kəməsotəplanən ilau, kən kəmotaskəlim Jeson ne piatat min neen motəmki-pən ilat māmə okotətul əupən in netəm-iasol min rəha kaonsel. Kən kəmotagət əfəmāh moatən

* **16:27:** E nian əh, okāmə mōpael kit tairaməg e etəm tatol kalapus tagim, okəike kohamnu mōpael əh. **16:27:** Wək 12:18-19 **16:30:** Wək 2:37 † **16:37:** Okāmə suah kit in etəm Rom, məto katətu-pən nəghatan kit lan, kən lou kit əh-ikin rəhalat māmə əupən kapman otol nalpinən kəm in, məto in otəkəike mətul e kot mən-iarəp nəwtain nəghatan katətu-pən lan. Afın e Wək 25:15-16.

məmә, “Suah mil əh Pol ne Saelas kətioal nat tərət tepət e ikin min, kən minuea e taon rəhatat. ⁷ Kən suah u Jeson təmaun-in ilau kian iman ikin, mətō ilat koatəgəhl lou rəha Sisa itəm tətərəmərə e nītən min. Ilat koatən məmә İərəmərə kit min əh-ikin tətətig, nərgin u İesu.” ⁸ Nian noanol min rəha İsrəl kəmotən nəghatən əh, motol netəmim ne netəm-iasol min əh kinotəruru əfəmәh məmә okotol naka. ⁹ Kən netəm-iasol min əh kəmotol Jeson ne piatat min kəmosos-ıpən mənı neen, məmә in nəniəkisən kit məmә okəsotol minən nat əh, kən motahl-ıpən ilat koatuwin.

Pol ne Saelas kəmian əpəh Perea

¹⁰ Nian tınapınəp, kən piatat min ikin əh kəmotahl-ıpən Pol ne Saelas məmә okian e taon əh Perea. Nian kəmiaiet-pa ikin əh, kəmian e nimə rəha nuəfımınən rəha netəm İsrəl. ¹¹ Noanol min rəha İsrəl ikin əh nətəligən rəhalat təwir, maprəkis-in netəm Tesalonaeka, mətō-inu kotolkeike pik məmә okotətəlig-in nəghatən rəhalau. Kən nian rafın, koatafın wir e Naoa Rəha Uhgın, moategəs-in məmә nəghatən rəhalau tətutıp o kəp. ¹² Mətō-inu e nolən əh, kən tepət kəmotən nıpahriənən e İesu. Kən nıpitan asol min Kris tepət, ne netəm Kris tepət kəmotən nıpahriənən e İesu.

¹³ Mətō nian noanol min rəha İsrəl əpəh Tesalonaeka kəmotətō məmә Pol tətən-ıarəp min nəghatən rəha Uhgın əpəh Perea, kən ilat kəmotuwa min əpəh ikin mınəotol netəm Perea kinotol min təməht kəm ilau. ¹⁴ Kən e nian əm əh, piatat min kəmotahl-ıpən min Pol tuwin əpəh itəhai muwın e nego muwın Atens, mapəs əm Saelas ne Timoti kətutıg əpəh Perea. ¹⁵ Kən netəmim itəm kəmotit Pol moatuwin Atens, kınəotıtəlig-pa min Perea, Pol tahlpıs ilat məmә okotən-ıpən kəm Saelas ne Timoti məmә okuaut uəhai əm mian muəplan min in.

Pol əpəh Atens

¹⁶ Nian Pol təmatəsahgın Saelas ne Timoti əpəh Atens, in təmətō tərət pik mətō-inu nian taliwək matən ikin əh, məplan ikin əh tərıəoh e narmı nat min. ¹⁷ Mətō-inu o nat əh, kən in tuwin əpəh e nimə rəha nuəfımınən rəha netəm İsrəl ilat netəm İsrəl ne İaihlua min itəm koatəfak kəm Uhgın, moatəghat pik o nat əh. Kən nian rafın in tatuwın ikin katol maket ikin matəghat kəm netəm əpnarıp min əm. ¹⁸ Kən iəgətun min neen netəm Kris, kətaun-in ilat Epikiuriən ne Sıtoik,* ilat min koatəghat. Ilat neen koatən məmә, “?Suah əh təmılas əm nəghatən əpəh kit e suatıp matən, kəhrmə tətən naka əpəh?”

Kən netəmim neen kotəmә, “İtimat ekotətō məmә tətəghat-in uhgın min rəha ikin pısın pısın min.” Koatəghat nəhlan mətō-inu Pol tətəghat-in İesu, matən məmә təmımis mətō Uhgın təmosmegəh min.

¹⁹ Kən kəmotəun-in-pən Pol məmә otuwa mətul e nıganəmıti kaonsel rəha netəm koatəpələh e nıtōt əh Areopakus. Kən kaonsel əh təmən-ıpən kəm in məmә, “Ekotolkeike məmә ekotıtun nıpətı nəghatən wi itəm nakatən. ²⁰ Nəghatən min əh neen, ekotətō məmә tol pısın agın-əh, kən ekotolkeike məmә ekotıtun nıpətın.” ²¹ Kəmotəghat nəhlan mətō-inu netəm Atens ne netəm ik pısın min itəm kəmotuwa Atens, kotolkeike məmә okotəpələh əm katətəlig-in nəghatən wi min əh, kən motəuhlin wir nənən lan.

²² Kən Pol tətul e nıganəmıti netəm rəha kaonsel əh məmә, “Netəm Atens. İo enəplan rəkıs məmә rəhatəmät nətəligən tepət tatuwin o uhgın min. ²³ Nian io etalıwək ikin-u imatəmät ikin, matəplan ikin nəkoatəfak min ikin ne narmı nat min, kən eməplan nəghatən kit itəm itəmät nəmotətə-pən rəkıs e kəpiel kit məmә, İNU İKİN KATƏFAK-PƏN KƏM UHGİN KİT İTƏM İTİMAT EKOTƏRURU. Mətō uhgın itəm itəmät nəkoatəfak kəm in, itəm nəkotəruru, Uhgın əh inah itəm io iatən-ıpınə kəm itəmät. ²⁴ Uhgın əh inəh təmöl nəptən u, ne natımmat rafın itəm koatətig lan, kən in matərəmərə e neai ne nəptən, in təsətıgən e nıməfak min itəm kitat əm netəmim kəmotol. ²⁵ Nat kit təsıkəən ron itəm kitat netəmim kotıtun nolən kos-ıpən kəm in. Mətō-inu in pısın əm tatos-ıpa nəmegəhən kəm kitat kıtıah kıtııah, matos-ıpa natımmat rafın kəm kitat. ²⁶ Aupən, aupən agın-əh, in təmöl əm suah kıtııah əm. Kən netəm rafın ikin min kəmotıet əm e suah əh, kən in pısın əm təmələhəu ilat rafın e ikin min, kən in pısın əm təmən nian itəm ilat okotan lan, ne nuantən min rəhalat. ²⁷ Uhgın əh təmöl nəhlan məmә kitat rafın okotəkıke kegəs-in məmә okotehm, tahmen e etəmim itəm tateameam əpnarıp əm məmә otehm nat kit. Mətō nıpahriənən məmә Uhgın əh, sənəmә in isəu o kitat. ²⁸ Tahmen e itəm suah kit təmən aupən məmә, ‘Mətō-inu kitat koatəkul-pən əm e Uhgın, kən moatos nəmegəhən, moatalıwək, moatol natımmat rafın.’ Kən mahmen e suah kit rəhatəmät itəm təmətə rəkıs napuən kit məmә, ‘Kitat min kitat nənətın min.’

17:7: Luk 23:2; Jon 19:12 **17:17:** Wək 18:19 * **17:18:** Epikiuriən ne Sıtoik - İəgətun min neen itəm koategəs-in nıpahriənən. Ilat Epikiuriən koatən məmә natımmat itəm tatol suah kit nıkin tagıen, inu nəukətın rəha nəmegəhən təwir. Ilat Sıtoik koatən məmә təwir okəmә suah kit tāsətəon nıgıenən ne nəhmən e nıkin. **17:25:** 1 King 8:27; Wək 7:48
17:25: Sam 50:12 **17:27:** Sam 145:18; Jer 23:23

²⁹ “Məto-inu kitat nenəti Uhgın, okol kitat kəsotənən məmə in tahmen e natimnat itəm netəmim koatol ilat e iæn u kol tatipit-ipit, ne silfa ne kəpiel. In sənəmə nat kit itəm suah kit titun nol əmən e nelmin o e rəhan nenatigən. !Kəp!

³⁰ “E nian əh aupən itəm netəmim kotəruru Uhgın, tahmen e itəm Uhgın təmahtosig-in niganəmtin məmə otəsəplanən nolən rat min əh. Məto roiu tatən kəm kitat rafin e ikin min rafin məmə, ‘Itəmat rafin onəkotəuhlın itəmat e rəhatəmat min nolən rat min.’ ³¹ In təmən nəhlan, məto inu in tinəmitəpun rəkis nian itəm in otakil nolən lan rəha netəmim, kən in otol əm e suatip itəm tətətip. Uhgın tinitəpun rəkis etəmim itəm otakil nolən min rəha netəmim, kən in tinəmol rəkis kəm netəmim məmə in otol nəhlan, məto-inu tinol rəkis suah əh təmegəh e nimisən.”

³² Nian ilat kəmotətə nəghatən məmə Uhgın təmol suah kit təmegəh min e nimisən, neen kəmotalah-əmmu, məto neen katən məmə, “Itimat ekotolkeike məmə ekotətə min rəham nəghatən.” ³³ Kən Pol təmiet e nəghatən əh rəha kaonsel. ³⁴ Kən netəmim neen kotuwın kəkul-pən lan, moatən niphəriənən e İesu. Netəm əh kit nərgin u Taionisias, in etəm kit rəha kaonsel əh, ne pətan kit min nərgin u Tamaris, ne netəmim neen min.

18

Pol təmuwin Korin

¹ Uarisig e natimnat min əh, Pol təmiet əh Atens, muwin e taon pisin kit min, nərgin u Korin. ² İkin əh, təməplan suah kit, in noanol rəha İsrəl, nərgin u Akwila. Təmair əpəh Pontas, məto təmuwin mətatig əpəh İtali e taon asol əh Rom. Uarisig, kən etəm Rom əh, Klotias itəm tatarəməyə e ikin min, təmol lou kit məmə noanol min rəha İsrəl okotəkəike motiet Rom. Kən Akwila ne rəhan pətan Prisila kəmiaet mueia mətuatig əpəh Korin. Kəməsuatigən təfəməh kən Pol tiet-pa, məplan ilau. ³ Kən mətatig iləhal min ilau, matəkul-pən elau e wək rəhalau, məto-inu wək rəhan rəha nosən məni tahmen əm əh wək rəhalau. İlat netəm rəha nəhlən nimə tapolan. ⁴ Kən e nian rafin e Sapat, nian rəha nəfakən, Pol ne noanol min rəha İsrəl ne netəm Kris koatol nəghatən tətəp əpəh e nimə rəha nuəfiminən rəha netəm İsrəl, məto-inu Pol tolkeike məmə otiuw-pa ilat məmə okotən niphəriənən e İesu.

⁵ Kən Saelas ne Timoti kəmiaet Masetonia, kən nian kəmiaet-pa ikin əh, Pol təmapəs wək kən matən-iarəp əm nian rafin nammusən təwir matən wir kəm noanol min rəha İsrəl məmə İsu in Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ipa. ⁶ Məto ilat kəmotətəhau, kən moatəhai. Kən Pol təmorautin-orautin rəhan sot asol e niganəmtilat. Kən mən məmə, “Okəmə nəkotatig e nəratən lan nian Uhgın otakil netəmim e Nammun Nian, məto rəhatəmat atip. Tətuoun əh-roiu, ekuwin mən-iarəp nammusən təwir o İaihlua min.” ⁷ Kən in təmiet elat muwin mətatig e nimə rəha suah kit sənəmə noanol rəha İsrəl, məto in tatəfak kəm Uhgın, nərgin u Titias Jastas. Rəhan nimə in e nikal nimə rəha nuəfiminən rəha netəm İsrəl. ⁸ Kən Krispas u in tatarəməyə e nimə əh, in ne rəhan min, ilat kəmotahətətə e İərəməyə. Kən netəm Korin tətəp min kəmotətə nəghatən rəha Pol, kən kəmotahətətə e İesu, kən kol baptais elat.

⁹ Kən nian kit lapin, Pol təməplan nat kit tahmen e napilaiirən. E napilaiirən əh, İərəməyə təməghat kəm in məmə, “Əsəginən ilat. Uwin mən-iarəp rəhak nəghatən məsəməgən, ¹⁰ məto-inu kilau min ik. Netəmim okol kəsotərəkinən ik, məto-inu netəmim tətəp e taon əh ilat rəhak netəmim min.” ¹¹ Kən Pol təmatig ikin əh nup kitiəh kən məwig sikis, matəgətun netəmim e nəghatən rəha Uhgın.

Netəm İsrəl kəmotilas-ipən

Pol e kot

¹² Kən nian Kalio, in kapman rəha netəm Akaea, kən netəm İsrəl kəmotuwa kitiəh motaskəlim Pol motiləs motuwın e kot. ¹³ Kən motən məmə, “Suah u tətəlkut məmə otiuw-pən netəmim məmə okotəfak kəm Uhgın e nolən kit itəm təsətuatipən e Lou.”

¹⁴ Kən Pol təmətul məmə otəghat, məto Kalio təmən-ipən kəm ilat məmə, “Netəm İsrəl. Otətəlig-in-tu. Okəmə nat u in nat kit təsətuatipən, o təsətəu-pənən lou, itəmat nəkotitun rəkis məmə ekəike məto nəghatən rəhatəmat. ¹⁵ Məto, nəghatən u in musmus əm kit rəhatəmat e nərig min ne natimnat min rəha Lou rəhatəmat, kən tətətig əm etəmat məmə onəkotən kələhəu wir. İo nikiik təsəginən məmə ekakil nat tol nəhlan kit.” ¹⁶ Kən in mahl-iarəp ilat e kot. ¹⁷ Kən nian kəmotuwın ihluə, əmun kəmotaskəlim Sostenes u etəm-iasol rəha nimə rəha nuəfiminən rəha netəm İsrəl. Kən kəmotəh kəmotəh əpəh e nafilua e nimə kot. Məto Kalio təsolən nat kit məmə otən-İəhəu ilat.

Pol təmitəlig Antiok əpəh Siria

¹⁸ Pol tēmätig nian tēpət əpəh Korin ilat piatat mīn. Kən uarisig tapəs ilat muwin ikin əh-ikin Kegkria. Aupən Pol təmöl nēniäkisan kit kəm Uhgīn, kən ikin-u in tēmäte mīn əm noanun matol namnun nēniäkisan lan rəhan. Kən in tēmos mīn nego kit ikin əh mitalig-pa Siria. Kən Akwila ne Prisila kəmuətəu-pən in. ¹⁹⁻²¹ Nian kəmotuwa e taon əh Efesas, ilahal kəməhaluar. Kən Pol təmuwin əpəh imə e nimə rəha nuəfiminən rəha netəm Isrel, kən kəmotən nəghatən tēpət. Ilat kəmotəpəh ron məmə otatig məsin ilat mīn ilat. Məto in tēmə, “Ei kəsi, kəpə. Okol esatigən.” Məto nian in tēmiet tēmən-ipən kəm ilat məmə, “Okəmə Uhgīn tolkeike məmə ekuwa mīn, kən epanuwa mīn məplan itəmat.” Kən in tēmos nego kit miet Efesas, məto təmapəs Akwila ne Prisila kətuatig ikin əh.

²² Nian Pol təmuwa e taon əh Sisaria, kən muar. Kən maliwək muwin məmə otəplan netəm rəha niməfak əpəh Jerusalem. Kən uarisig, tēmitalig-pa mīn əpəh Antiok. ²³ Tēmätig məsin ikin əh, kən miet mīn maliwək muwin-pən əpəh Kalesia ne Fritia ikin matem əskasik netəm rəha Iesu.

Apolos təmuwin Efesas ne Korin

²⁴ Kən suah kit təmuwa əpəh Efesas, in noanol kit rəha Isrel, nərgin u Apolos. In tēmaair əpəh Aleksantria, kən in etəm wir kit rəha nəghatən, kən mītun wir mīn nəghatən mīn e Naoa Rəha Uhgīn. ²⁵ Ilat kəmoatəgətun rəkis in e suatip rəha İəməmə. Kən nian rafin nigəm tatuəp e nikin o nən-iarəpən nəghatən rəha Uhgīn. Kən nəghatən rəhan e Iesu in tətuatip tətuatip. Məto in titun əm nolən bəptais itəm Jon təmatol aupən. ²⁶ Kən in təmatən-iarəp əskasik nəghatən rəha Uhgīn əpəh e nimə rəha nuəfiminən rəha netəm Isrel. Nian Prisila ne Akwila kəmuətə in, kəmiat məhaluwīn əpəh e rəhalau nimə, kən muən-iarəp wir kəm in suatip rəha Uhgīn. ²⁷ Kən nian Apolos tolkeike məmə otuwīn əpəh Akaea, kən piatat mīn əpəh Efesas kəmotasitu lan motəte naoa kit tuwin kəm netəm rəha Iesu əpəh Akaea, motəpəh olat məmə kotitun nosən Apolos motuwīn əpəh iməlat ikin. Kən nian in təmuwin ikin əh, in tēmasitu wir elat. Ilat mīn əh, ilat kəmotahatətə e Iesu e nəwīrən rəha Uhgīn. ²⁸ Apolos tēmasitu elat nəhlan məto-inu in etəm wir kit rəha nəghatən, kən in matən-iarəp wir e Naoa Rəha Uhgīn məmə Iesu in Kristo itəm Uhgīn tēmən məmə otahl-ipa. Kən e niganəmti netəmim, təmatoh-iahau nəghatən rəha netəm Isrel.

19

Pol təmuwin mīn Efesas

¹ Nian Apolos tēmätatig əh əpəh Korin, Pol tēmätip suatip kit əpəh ilis ikin e nitot mīn miet-pa əpəh Efesas. İkin əh tēməplan netəmim neen rəha Iesu. ² Kən tēməpəh olat məmə, “? Təhro? ?Narmin Rəha Uhgīn tinuwa mərioah mətatig etəmat nian nəmotahatətə e Iesu, o kəpə?”

Kən kəmotən-ipən kəm in məmə, “İtimat esotətə aginən məmə nat kit mīn əh-ikin Narmin Rəha Uhgīn.”

³ Kən Pol tēməpəh olat məmə, “?Məto kəmol bəptais əhro nulan etəmat?”

Kən kəmotən-ipən kəm in məmə, “Kəmol bəptais etimat e nolən bəptais itəm Jon təmatol.”

⁴ Kən Pol tēmə, “Nolən bəptais itəm Jon təmatol tatol e netəmim itəm koatəuhlin ilat e rəhalat nolən rat mīn. Məto Jon təmatən-iarəp məmə netəmim okotəkəike motahatətə e etəmim itəm otəpanuarisig in. Suah u in Iesu.” ⁵ Kən nian netəmim kəmotətə nəghatən əh, kən kəmol bəptais elat e nərgi İəməmə Iesu. ⁶ Kən nian Pol təmələhəu-pən nelmin e rəhalat-kəpə, Narmin Rəha Uhgīn təmuwa mərioah mətatig elat. Kən kīnoatəghat e nəghatən ik pisin mīn, kən moatən-iarəp nəghatən itəm Uhgīn tatos-ipən kəm ilat. ⁷ Kən netəm əh, ilat rafin tuelef.

⁸ Kən Pol təmatuwīn e nimə rəha nuəfiminən rəha netəm Isrel e məwig kisil matən-iarəp əskasik nəghatən e namnusan təwir rəha Uhgīn məsəginən. Kən ilat mīn ilat, kəmotol nəghatən tēpət məto-inu in tolkeike məmə otiuw-pa ilat o nəməməmə rəha Uhgīn. ⁹ Məto netəmim neen, rəhalat-kəpə tiəkis pik məmə okotan nıpahriənən e rəhan nəghatən. Kən kəmoatəghat rat e suatip rəha İəməmə rəhatat e niganəmti netəmim rafin. Məto-inu o nolən mīn əh, kən Pol tēmiet elat kən mit netəm rəha Iesu kotuwa koatuarisig-in. Kən nian rafin ilat netəmim koatəghat əpəh e nima sikul asol kit itəm suah kit, nərgin u Tiranəs, təmatəgətun ikin aupən. ¹⁰ Kən Pol təmatol wək əh o nup kəiu əpiəpia. Məto-inu təmatol nəhlan, kən netəmim itəm koatətig e ikin əh Esia, noanol mīn rəha Isrel ne netəm əpnəpin əm, ilat rafin kəmotətə nəghatən rəha İəməmə.

Nənəti Skefa mīn

¹¹ Kən Uhgín təmol Pol tatol nat pispis min itəm tol pisin agin-əh. ¹² Natimnat rəha Pol tahmen e iagkəsip ne natimnat itəm təmatuwın lan, netəmim koatəmik moatuwin moatek netəm koatimis lan. Kən nimisən min kəmotəwir, kən narmin rat min kəmotiet elat.

¹³ Kən netəm Isrel neen koatuwin ikin pisin pisin min neen, moatəhg-iarəp narmin rat min e netəmim, kən netəm əh kəmotalkut məmə okotol nat əh e nərgi İərəməərə İesu. Kən kəmoatən-ıpən kəm narmin rat min məmə, "E nərgi İesu, etəm kitiaħ əm itəm Pol tatən-iarəp, otiet."

¹⁴ Kən e netəm kəmoatol nat əh, sepin əh-ikin nenəti suah kit, nərgin u Skefa, u in pris asol agin rəha Isrel. ¹⁵ Məto narmin rat təmən-ıpən kəm ilat məmə, "Ekıtun suah u İesu, kən mitun min Pol. ?Məto itəmat pah min un?" ¹⁶ Kən suah apon narmin rat tətətig lan, təmətul maht ilat mərəkin ilat, məhap-əhap rəhalat natimnat mapeg rəkis, kən kətaipəpə əm motagim e rəhan nimə kəmotəig e nita kəməhap-əhap ilat. ¹⁷ Nian noanol min rəha Isrel ne netəm Kris kəmotəto nat əh, kəmotəgin pik. Kən netəmim komotilas-ıpər nərgi İərəməərə İesu tər pik.

¹⁸ Kən netəmim tətət itəm kotahətətə e İesu, kəmotən-iarəp kəm netəmim nat tərət min itəm kəmoatol. ¹⁹ Neen itəm kəmoatəmik nərək, ilat min kəmotəmik naoa min rəhalat e nat əh moatuwa, moatan-ətıp e niganəmıti netəmim. Nian netəmim kəmotəfin e nəmıti naoa min əh, tahmen e fıftı-mılian fatu ilat rafın. ²⁰ Kən nəghatən rəha İərəməərə təmaıu iaħgin e nəsanənən asol rəha Uhgın.

Nərgəhəuən asol kit əpəh Efesas

²¹ Kən uarisig e nat əh, Pol tınən e nıkin məmə otıtəlig-pən əpəh Jerusalem, məto otuwın-pən Masetonia ne Akaea ikin. Kən in tən məmə, "Nian emuwın rəkis Jerusalem, ekəike muwın min Rom." ²² Kən in təmahl-ıpən Tımotı ne Erastas itəm katuasıtu lan, məmə okuaupən mian əpəh Masetonia. Məto in otatig pıtən məsın əpəh ikin Esia.

²³ Kən e nian əh, nərgəhəuən asol kit təmər əpəh Efesas o Suatıp rəha İərəməərə. ²⁴ Suah kit əh-ikin itəm tatol natimnat e iaen kit katən məmə silfa, nərgin u Temetrius. İkin-u netəmim tətət koatəfak kəm uhgín kit pətan, nərgin u Atemis. Kən Temetrius tatol narmı nimə min e silfa itəm tahmen e nimə rəha narmı nat rəha Atemis. Kən nian tatol-salımin ilat, matos məni asol ilat rəhan netəmim min.

²⁵ Kən təmaun-in rəhan netəmim min ne netəm pisin itəm koatol wək kitiaħ əm məmə okotuwa kitiaħ. Kən tən məmə, "To min, nəkotıtun rəkis məmə koatol win e məni asol e wək u rəhatat. ²⁶ Məto itəmat nəmotəplan ne motəto məmə təhro nulan suah əh Pol tatərəkin netəmim tətət kən kınəotətəu-pən, sənəmə e Efesas əm, məto iuəhkır ikin min rafın e nıtən əh Esia. In tatən-iarəp məmə uhgín min itəm netəmim əm koatol e nelmılat, sənəmə uhgín min pahrien. ²⁷ Kən roıu əh, iuəhkır əm tətərəkin suatıp rəhatat o nəsən məni, kən iuəhkır əm min in tatol məmə netəmim okotəplan rat nimə rəha Atemis, u itəm in ilis pik. Kən namnun, okəmə naka nəghatən rəhan otərəkin nərgin Atemis itəm ilis pik tuwa məl nat əpnəpın əm lan. Məto ikin-u Esia ne ikin min rafın, netəmim koatəfak kəm uhgín u rəhatat."

²⁸ Nian kəmotəto nəghatən əh, nıkilat təməhmə təməhmə, kən əmun mınətagət əfəməh məmə, "!Ure e Atemis u Efesas!" ²⁹ Kən nat əh təmaıu mırəfın taon. Kən netəmim tətət kəmotuwa kitiaħ motuwın kaskalı etəm Masetonia mıl əh itəm kətualiwək iləhal Pol, nərgılau u, Kaeas ne Aristakas. Kən kəmotuwın kələh kiıuw-pən ilau əpəh ikin nian rafın koatol mitig asol ikin.

³⁰ Kən Pol tolkeike məmə otuwın məghat kəm netəm əh, məto netəm rəha İesu kasotəghan-inən. ³¹ Ne netəm-iasol neen rəha kaonsel asol əpəh Esia itəm kətolkeike Pol, kəmotahl-ıpən nəghatən kəm in moatən-ıəhəu əskasık məmə otəsuwınən əh netəm əh-ikin.

³² Kən ikin əh, netəmim koatol wılg wılg tətət motəgət əfəməh. Neen koatən nat pisin, kən neen koatan nat pisin. Məto tətət kotəruru məmə kəmotuwa o naka. ³³ Kən noanol min neen rəha Isrel kəmotətgi-pən suah kit nərgin u Aleksanta məmə otuwın mətul aupən-in ilat. Kən təmos-ıpər nelmın matəfətutu ilat məmə otən-iarəp nehmən rəhan. ³⁴ Məto nian netəmim kəmotıtun məmə in noanol kit rəha Isrel, kəmotəgət əfəməh min məmə, "!Ure e Atemis əpəh Efesas! !Ure e Atemis əpəh Efesas!" Kəmotəgət əfəməh motos aua kəıu.

³⁵ Kən etəm-iasol kit u kapman asol rəha taon Efesas, təmətul mən-ıəhəu ilat məmə, "! Okəsotəgətən-tul!" Kən mən məmə, "!Ei, netəmim! Atemis u, in uhgín rəhatat. Kən nərgin in ilis. Kən netəm ikin min rafın kotıtun məmə in wək rəhatat netəm Efesas məmə okotəhm wır nıməfak rəhan, kən motəhm wır kəpiel asim rəhan itəm təmisi-pən e neal muwa. ³⁶ Kən suah kit tıkə itəm otən məmə iateıuə. Kən tol nəhlan, təwir məmə nətəligən rəhatəmat teıuıu. Təsəwırən məmə nakotalməl nulan.

³⁷ “Nəmotos suah mil un motuwa ikin-u, məto ilau kəsuakləh-inən nat kit e nimə rəha narmi nat rəhatat, kən məsuəghat ratən e nərgi pətan əh, ughin rəhatat. ³⁸ Okəmə Temetrius ne rəhan iolwək min koatəplan-pən nəghatən rat e suah kit, nian əh-ikin rəha kot ne netəm u kot əh-ikin. Təwir məmə okotuwin kən-iarəp nəghatən rat min əh itəm kəmotəto kəm ilat. ³⁹ Məto okəmə nat kit min əh-ikin itəm nakotolkeike məmə onəkotol, onəkotəkəike motiləs motuwin e mitig ətuatip rəhan. ⁴⁰ Timətig əm məmə okotilas-ipən kitat e kot o nolən u-roiu məmə koatərgəhəu pik. Iuəhkir kotərou təpiə əm ikin. ?Kən okol kəsətənən nat kit məmə kəmotuwa ikin-u e nəpələhən u-roiu o naka? Məto-inu nəpələhən u, nipətin tikə.” ⁴¹ Nian tənən rəkis nəghatən əh, kən mən-iahau nəghatən mahl-ipən ilat məmə okotagim min.

20

Pol təmuwin əpəh Masetonia ne Akaea

¹ Nian nəratən əh təmöl namnun, Pol təmaun-in netəm rəha Iesu məmə okotuwa kitiah. Kən matəghat kəm ilat o nem əskasikən elat. Kən uarisig in, tauiatipin ilat miet maliwək muwin əpəh Masetonia. ² Təmuwin əh-ikin əh tətət ikin kən matos-ipən nəghatən tətət kəm netəmim rəha Iesu matəm əskasik ilat, kən miet-pa Kris. ³ Matig mos məwig kisił ikin əh, kən uarisig təmə otos nego kit mitalig-pa Siria. Məto tətətəto məmə noanol min rəha Isrel kinoatol noa anion kit məmə okotohamnu əpəh e nego. Kən təməuhlin rəhan nətaligən, kən mapəs nego mətaliwək əm mitalig-pən Masetonia. ⁴ Netəmim itəm kəmoatətəu-pən e nian əh, kit u Sopata nəti Piras etəm Perea, ne Aristakas, ne Sekantas, etəm Tesalonaeka mil, ne Kaeas etəm Tepe, ne Timoti, ne netəm Asia mil u Tikikas ne Trofimas. ⁵ Kən e Filipae, netəm əh kəmotəupən motuwin katəsağhin itimat əpəh Troas. ⁶ Nian lafet rəha Pret U Is Tikə Lan təmöl namnun, itimat emotos nego kit motiet əpəh Filipae motəiu nian faif kən panotuwin əpəh Troas, motuwin motəplan ilat kən mətatig motos wik apəpiə.

Iutikas təmimis kən məmegəh min əpəh Troas

⁷ E Sarare lapin, emotuwa kitiah məmə ekotəfak, kən moatəgwən, kən moatun Nagwənən Rəha Nəmtətın Rəha Iesu. Kən Pol təməghat kəm netəmim məto-inu titun məmə olawig tətəuwin mapəs ilat. Kən təməghat mətoarus nalugi nian lapin. ⁸ Nipəğnoa nimə itəm ioatəpələh ikin, in e nimə kəmöl kilpin-ilpin tər. Kən kəmasiepən e lait tətət əh-ikin. ⁹ Kən etəm əluə kit, nərgin u Iutikas, tətəpələh e winta ikin. Nian Pol tətən-iarəp nəghatən rəha Ughin matən matən, kən Iutikas, nəpilən tınatos, tınatiuw nəm, əmun məmə e winta misipər muwin morin əpəh ləhau e nəptən. Kən nipəğ noa nimə itəm təməme ikin, in tatol kisił lan. Kən nian kəmotəiuu motuwin, məto tınimis rəkis. ¹⁰ Kən Pol təmuwin min əpəh ləhau muwin misin nulin e nikali etəm əluə əh, kən miləs mago-ipa e nelmin mil, kən mən-ipən kəm ilat məmə, “Nikitəmat təsəhmən. In tınəmegəh min.” ¹¹ Kən Pol təmər min muwin əpəh ilis kən mol Nagwənən Rəha Nəmtətın Rəha Iesu ilat min ilat, kənu motəgwən kitiah. Kən tətəghat min kəm ilat mətoarus tian, əmun tətəuwin mapəs ilat. ¹² Kən ilat kəmotit etəm əluə un motuwin latənu. Nikilat tətəgien məto-inu netəm əluə təməmegəh min.

Kəmotiet Troas motuwin Maelitas

¹³ Kən Pol tənən məmə otaliwək əm muwin əpəh e taon əh Asos, məto itimat ekotuwin e nego motuwin kilas in əh-ikin. Kən itimat ekotos nego kaupən kən əpəh Asos, kən in tuarisig muwa. ¹⁴ Nian təmiet-pa, ekotit motuwin e nego. Kən itimat rafin motuwin əpəh Mitilen. ¹⁵ Emotiet motuwin ikin əh, kən lawigin ekotuwa katəməhl ihluə e nəptən əh Kios. Kən lawigin min ekotuwa e nəptən əkəku Samos. Kən lawigin min epanotuwa Maelitas kən motuwar ikin. ¹⁶ Pol tənən rəkis məmə esotətulən Efesas məto-inu təsolkeikəən məmə ekotan pik əh e nitan Asia. In təmalkut məmə ekotuwin uəhai Jerusalem məmə in otuwin e lafet rəha Nagwənən Wi katən məmə Pentekos.

Pol təmauiatipin netəm-iasol min rəha niməfak əpəh Efesas

¹⁷ Kən nian emotuwar əpəh Maelitas, Pol təmahl-ipən nəghatən əpəh Efesas məmə elta min rəha niməfak okotuwa-tu kəplan. ¹⁸ Nian kəmotuwa, təməghat kəm ilat məmə, “Itəmat nəkotitun rəkis rəhak nolən itəm itatol nian emuwa apis ikin-u Asia mətoarus-pa roiu. ¹⁹ Io iolwək əm rəha İarəmərə. Kən rəhak nətaligən in ləhau əm. Kən nian rafin nahui nəmtək tətəiu otəmat. Kən nian rafin etətig e nian əskasik min, məto-inu noanol min rəha Isrel kotolkeike məmə okotohamnu io. ²⁰ Itəmat nəkotitun məmə o nian iatəghat kəm itəmat ne matəgətun itəmat e niki netəmim natimnat min itəm otasitu etəmat, məsəhluəig-inən nat kit otəmat, iatən-ipinə rafin e nipəğnoa nimə min kən ihluə e nigəmməmti netəmim. ²¹ İatən-ipən ətuatip kəm netəm Isrel ne netəm Kris məmə okotəkəike motəuhlin ilat e rehəlat nəmegəhən motuwa o Ughin, kən motəhatətə e rəhatat İarəmərə Iesu Kristo.

²² “Kən roiu əh, enatuwin Jerusalem məto-inu Narmin Rəha Uhgın təmən kəm io məmә ekuwin. Esitunən məmә ekahratig əh-ikin. ²³ Nat kitiah əm ekitun məmә taon min rafin itəm iatuwin-pən ikin, Narmin Rəha Uhgın tatən-ipa kəm io məmә nian ekuwin ikin əh ekatig e nərātən kit kən muwin e kalapus. ²⁴ Kən esəginən natimnat min əh. Nəmegəhan rəhak in nat əpnəpin əm. Məto iakolkeike pik məmә ekol namnun wək itəm Iərəmərə Iesu təmos-ipa məmә ekol o nən-iarəpən namnusun təwir e nəwirən rəha Uhgın.

²⁵ “Emuwin e ikin min rafin matəghat kəm itəmat e nərəmərəən rəha Uhgın, kən roiu əh ekitun məmә ekol nasotəplan minən io nian kit. ²⁶ Kən iatən-ipinə kəm itəmat əh-roiu e niganəmti Uhgın məmә, okəmә itəmat kit otuwin tərāt ikin, məto sənəmә io emol. ²⁷ Emən-ipinə rafin natimnat kəm itəmat itəm Uhgın tolkeike məmә onəkotitun.

²⁸ “Onakoatəto wir itəmat. Kən netəmim itəm Narmin Rəha Uhgın təmos-ipinə e nelmitəmat, onəkotəkəike kehm wir ilat e niməfak rəha Uhgın tahmen e etəm rəha sipsip itəm tatehm wir rəhan sipsip min. İlat min əh, Uhgın təmos-nəmtin ilat e nita nətin.* ²⁹ Enitun rəkis məmә nian ekiet rəkis etəmat, netəmim neen itəm kotahmen e kuri iarupin min okotuwa məmә okotus itəmat netəmim rəha Iesu. ³⁰ İtəmat atip min əm neen okəpanotətul moteiuə məmә okotit-irəkis netəm rəha Iesu. ³¹ Kən onakoatəto wir itəmat kən məsotaluinən məmә e nup kisil eməsapəsən nən-ipinəən nəghatən u kəm itəmat e nian min rafin. Kən nian neen, emitasək otəmat.

³² “Kən roiu əh, iatos-ipən itəmat e nelmi Uhgın, ne nəghatən rəhan kəm itəmat məmә in təmolkeike pik itəmat. Nəghatən u nəsanənən lan əh-ikin məmә otol itəmat nakotəskasik, kən mos-ipinə nəwirən itəm Uhgın təmən rəkis məmә otos-ipən kəm rəhan netəmim min.

³³ “Io sənəmә etəmim itəm iakolkeike pik mənı rəha etəm pisin, o natimnat itəm koatuwin lan. ³⁴ İtəmat nəkotitun rəkis məmә io atip əm, iatol wək o nosən natimnat itəm io ne netəm koatuarisig-in io kotolkeike o natigən. ³⁵ Nian nəmotəhm rəhak nolən min, eməgətun suatip min əh kəm itəmat məmә onəkotol mihin motasitu e netəm u kəsotəskasikən. Kən onəsotaluinən nəghatən rəha Iərəmərə Iesu itəm təmən məmә, “Təwir agin o netəm u itəm koatos-ipən kəm netəmim maprəkis-in itəm koatəsağın məmә okos-ipən kəm ilat.”

³⁶ Nian Pol təmol namnun rəhan nəghatən, təmeiuaiu misin nulın kən məfak ilat min ilat. ³⁷ Kən kəmotasək pik motaskəlım Pol katəpah nıkapın motauiatipin. ³⁸ Kəmoatəto tərāt pik məmә təmən kəm ilat məmә ekol kəsotəhm minən niganəmtin. Kən ilat min kəmotaliwək motuwin əpəh nego ikin.

21

Pol təmuwin Jerusalem

¹ Nian emotauiatipin rəkis ilat, emotuwin e nego kən motiet, motaiu ətuatip əm o nitən əkəku əh, Kos. Kən lawigin ekotuwa e nitən əkəku əh, Rotes. Kən emotiet min ikin əh motuwa min e ikin kit katən məmә Patara, kən motuwar ikin. ² İkin əh emotəplan nego kit, kınatən məmә otiet muwin əpəh Fonisia. Kən ekotətəpən lan motiet min. ³ İtəmat emotuwa kəplan nitən asol əh Saepnas, kən motaiu-pən e nıkalın u pis ikin kən motaiu e nitən Siria. Nego əh təmuwa e taon əh Taea məmә otəmki-par natimnat ikin. Kən ekotuwar ikin.

⁴ İkin əh emotuwin kəplan netəm rəha Iesu. Kən motatig itəmat min ilat, kos wik apıəriə kit. Kən Narmin Rəha Uhgın təghat kəm ilat, kən ilat kəmotən-ipən əskasik kəm Pol məmә otəsuwinən Jerusalem. ⁵ Məto nian rəhatimat natigən ikin-u tinol namnun, kən ekotiet minoatuwin, kən netəm rəha Iesu ikin əh, ne rəhalat nıpitan min, ne nətilat min kəmotətəu-pa itəmat ekotuwin əpəh itəhəi e niməkləkil. Kən motisin nulitəmat ikin motəfak, kən motauiatipin itəmat min. ⁶ Kən ekotuwin e nego, ilat kotitəlig-pən iməlat ikin.

⁷ Kən nego təmıet Taea maiu o nitən Toleme. Kən ekotuwar ikin motuwin kəplan piatimat min, kos nian kitiah. ⁸ Kən lawigin, ekotiet min motuwin kuwar əpəh e taon Sisaria kən motuwin kətatig e nimə rəha Filip u itəm tatuwin ikin min matən-iarəp namnusun təwir. Kən in tatol sepin lan e netəmim itəm kəməmki-pər ilat əupən o nasıtuen e aposol min. ⁹ Netin pətan kuwit kəsotətəu-pənən iərman. Nıpitan əh koatən-iarəp nəghatən itəm Uhgın tatos-ipən kəm ilat.

¹⁰ Emotatig nian kisil o kuwit ikin əh, kən ien kit rəha Uhgın əpəh Jutia təmuwa, nərgin u Akapus. ¹¹ Təmuwa məplan itəmat kən miləs-irəkis kətəut rəha Pol, kən məlis əfımən atip nelmin ne nelkın lan, kən mən-iarəp məmә Narmin Rəha Uhgın təmən kəm in məmә e, “Netəm-iasol neen rəha İsrəl okotalis nəhlan suah əh rəhan u kətəut, kən motiləs-ipən e

20:23: Wək 9:16; 21:11 **20:24:** Wək 21:13; 2 Tim 4:7 * **20:28:** Suatip kit min o nəuhlinən nəghatən u “nita nətin” in tol min-nulan: “nitən atip.” **20:28:** 1 Tim 4:16; 1 Pita 5:2-4 **20:29:** Mat 7:15; Jon 10:12 **20:31:** 1 Tes 2:11 **20:34:** 1 Kor 9:11-12 **20:34:** Wək 18:3; 1 Tes 2:9 **21:4:** Wək 20:23 **21:8:** Wək 6:5; 8:40 **21:10:** Wək 11:28

nelmi Iaihlua min.”¹² Nian emotəto nəghatən əh, itimat netəm ikin əh, emotən-iəhau əskasik Pol məmə otəsuwinən Jerusalem.

¹³ Məto Pol tən-ipin kəm ilat məmə, “?Təhro nakotasək? Nəkotol katətgəhl nikik o nuwinən ikin əh. Io esəgin əmən o nuwinən e kalapus o nərgi İəməmə İesu, məto iategəhan min məmə ekimis ron əpəh Jerusalem.”

¹⁴ Nian emotəplan məmə okol Pol təsəuhlinən rəhan nətəligən, kən ekotapəs əm, moatən məmə, “Pəs İəməmə otol əm nulan itəm in tolkeike mihin.”

¹⁵ Emotətig məsin ikin-u, kən uarisig ekotaii-pən rəhatimat natimnat, moataliwək əm motuwin Jerusalem. ¹⁶ Netənim neen rəha İesu əpəh Sisaria kəmotətau-pa itimat motit itimat motuwin e nimə rəha etəm Saepas kit u in etəm rəha İesu nuwəh rəkis mətoarus-pa əh-roiu, nərgin u Nason. Kən motəpil ikin.

Pol təmuwin məplan Jemes

¹⁷ Nian emotuwa Jerusalem, piatə min nikilat təmagien pik məmə ekotəplan itimat. ¹⁸ Kən lawiğin Pol ne itimat rafin ekotuwin məmə ekotəplan Jemes. Kən elta min rafin rəha niməfak kəmotuwa. ¹⁹ Pol təmən təwir kəm ilat kən mən-iarəp wir kəm ilat natimnat rafin agin-əh e rəhan naliwəkən itəm Uhgın təmol kəm Iaihlua min.

²⁰ Nian kəmotəto nəghatən əh, ilat rafin nikilat təmagien, kən kotənwiwi Uhgın motən-ipən kəm Pol məmə, “Ik ninitun rəkis məmə roiu əh netəm İsrel təhmen e taosan tēpət kinotitun İesu, kən ilat rafin kotəskəlim pik Lou rəha Moses. ²¹ İlat kinəmotəto rəkis nəghatən neen itəm katən məmə nakatəgətun noanol min rəha İsrel əpəh ikin rəha netəm pisin pisin min məmə okotapəs Lou rəha Moses. Kən motəto məmə ik nakatən kəm ilat məmə okəsəhg-ipənən nenətilat min, kən kəsətəu-pən minən kastom rəhatat. ²² Roiu əh ilat okotəto məmə ik ninuwa ikin-u mətatig. ?Kən okotəhro nulan əh-roiu? ²³ Təwir məmə onəköl nat u itəm ekotən-ipinə kəm ik əh-roiu. Nəman kuwit ikin-u itəm kəmotol nəniəkisən kit ilat Uhgın. ²⁴ Olawig nəkəike mit ilat motuwin, kən mos-nəmtin rəhalat nat megəh min rəha sakrifais, kən itimat min ilat motol sakrifais rəha nafələn itəm Lou rəhatat tatan. Kən ilat kotitun nakən rəhalat-kəpə təpiə. Nian natol natimnat rafin əh, kən netənim okotitun məmə kateiuə lam, məto nıpahrienən, ik natəskəlim əh Lou rəha Moses. ²⁵ İtimat emotəhl-ipən rəkis naoa kit kəm Iaihlua min itəm kotəhatətə e İesu. Naoa tatan nəhlan məmə ilat okəsotunən nita, ne nəgwanən itəm katol sakrifais lan kəm narmi nat min, kən məsotunən nat megəh itəm kəmaril nentou məto-inu nitan əpəh ikin e nıpətın, kən məsotolən təfagə e pətan.” ²⁶ Kən lawiğin, Pol ne netəm əh kuwit kotuwin kol natimnat itəm Lou tatan. Kən Pol tuwin əpəh e Nimə Rəha Uhgın məmə otən-ipən kəm pris min məmə nian kuwəh əh-ikin tətətig əh məmə Lou tatan, kən pris min okotol sakrifais kuwit tınahmen-in netəm min əh.

Netəm İsrel kəmotəskəlim Pol əpəh e Nimə Rəha Uhgın

²⁷ Nian tinuwa iuəhkır o nian sepin itəm sakrifais rəha nafələn otol namnun lan, netəm İsrel neen itəm kəmotisi-pən Esia əupən, kəmotəplan Pol əpəh e niməfak, kən kinotos nımanın netənim rafin əh, kən motəskəlim Pol, ²⁸ motəgət əfəməh lan məmə, “İEi, netəm İsrel! !Otuwa kasitu etimat! Suah ilouin əpə itəm tatuwin ikin min matəgətun netənim məmə okotətəhau kitat matən kəm ilat min məmə Lou rəha Moses in nat əpnəpin əm ne Nimə Rəha Uhgın. Kən mit netəm Kris neen u Iaihlua min motuwa ikin-u imətət pisin əm ikin e Nimə Rəha Uhgın, kən nolən əh təmətgəhl Lou kən minol tınəmkimik ikin-u.” ²⁹ Kəmotən nəhlan məto-inu kəmotəplan suah əh Trofimas etəm Efesas təmətaliwək ilau Pol əpəh i taon. Kən nikilat təht məmə okəm-naka Pol təmit muela e ikin rəha netəm İsrel e Nimə Rəha Uhgın.

³⁰ Kən netənim rafin e taon kəmotəgət əfəməh o nat əh, motaiu motuwin kəskəlim Pol motəwkəkən-iarəp əpəh e Nimə Rəha Uhgın. Kən pris min kotəhtosig uəhai əm e nafliuə e Nimə Rəha Uhgın. ³¹ Nian kəmotətalkut məmə okotəhamnu Pol, kən etəm tətəməmə e mopael min rəha Rom əpəh Jerusalem, təmos nəghatan məmə katol nat əsol kit əpəh e taon. ³² Kən təməut məmik rəhan neen mopael min ne netəm-iasol min lan motaiu motuwin əpəh netənim koatəmou ikin. Nian netənim kəmotəplan ilat, kən kotapəs nohən Pol, kətul kəpnəpin əm.

³³ Kən etəm tətəməmə e mopael min təmuwa o Pol məskəlim, kən magət e rəhan mopael min kotuwa mətəlis e sen kəiu. Kən mətəpəh o netənim məmə, “?Etənim pəh u? ?Təmol nat tərət naka?” ³⁴ Kən nımanın netənim neen koatan nəghatən pisin, neen koatan nəghatən pisin. Məto-inu kinotəruru ətuatıp nəukəti nəghatən, kən nəgətən tınəpət. Etəm təməmə e mopael min əpon tınəruru məmə kəməhrol nulan, kən magət e rəhan mopael min məmə otıləs Pol kan e nimə rəhalat.

³⁵ Nian Pol tinategupər-egupər məmә otuwın imә, kən mopael min kəmotēa-pən ron kiləs-ipər, mətō-inu netəmim nikilat tāmāhmāh pik mēmә okotoh. ³⁶ İlat rafin kəmoatuarisig-in moatēn əfəmәh mēmә, “!Otohamnu! !Otohamnu!”

Pol tāmən nəwtain nəghatən

³⁷ Nian kəmotiləs motuwın mēmә okotegu-pən imә, kən tən-ipən kəm etəm tərēmərə e mopael min mēmә, “İakolkeike mēmә ekən nat kit kəm ik.”

Kən etəm tərēmərə e mopael min tēmә, “?Nakahro mitun nəghatən Kris? ³⁸ ?Okēmә naka ik etəm İjip ilouin itəm nəmatol nəratən kəm rəhatimat kapman aupən, kən məmik netəmim fo-taosan ilat Netəm Rəha Neim Apin itəm kotohamnu netəmim, kən motuwın kətatig əpəh ikin taruən-aruən ikin?”

³⁹ Mətō Pol tēmә, “Kəp. İo noanol kit rəha İsrəl. Emair əpəh Silisia e taon keike Tasas, kən io iatos nərēmərəən rəha ikin əh e taon əh. Awi, kol nakegahan-in io pəs ekaghat-tu kəm netəm min əh.” ⁴⁰ Kən tegəhan in. Kən Pol tətul-pər əpəh kategupər-egupər ikin miləs-ipər nellmin mēfətutu ilat lan mēmә okəsotagətən. Nian kəməsotagətən, kən təghat kəm ilat e nəghatən İsrəl mēmә,

22

¹ “Tata min ne piak min. Otətəlig-in-tu io. Pəs ekən rəhak kəm itəmat.” ² Nian kəmotətō mēmә tēməghat kəm ilat e nəghatən ətuatip rəhalat, kən nəghatən təmikə agin-əh, moatətəlig-in.

Kən tən mēmә, ³ “İo noanol kit rəha İsrəl. Emair əpəh Silisia e taon əh Tasas, mətō emepət u Jerusalem. Kamaliel tēməgətun io. Təməgətun wir io e Lou rəha tipitāt min mēmә ekətəu-pən ətuatip. Kən e nian əh, ematəsanən o nolən natimnat itəm Uhgın tolkeike tahmen etəmat u-roiu. ⁴ Aupən ematoh netəmim itəm kotətəu-pən Suatip Rəha İesu. Kən mətəskəlīm ilat, nəman ne nıpitən, matəmki-pən ilat e kalapus. ⁵ Nəghatən min u pris asol agin ne netəmiasol min rəha kaonsel rəhatat kotitun nənən mēmә nıpahriənən. E nian əh, emos naoa rəhalat muwin əpəh o netəm İsrəl əpəh Tamaskes. Kən ematuwin ikin əh mēmә ekəskəlīm netəm min əh rəha İesu məmik ilat muwa məmki-pən ilat e kalapus əpəh Jerusalem mol nalpinən kəm ilat.

Pol tāmən-iarəp mēmә təmahro mətəu-pən İesu
(Wək 9:1-19; 26:12-18)

⁶ “E nian mitgar tinalalin əm, kən enuwa iuəhkır o Tamaskes, kən nəhag-əhagən kit tətəpər tərən tərən, təmisi-pən e neai, masigəpın-pınə io ikin. ⁷ Kən ekisi-pər morin e nəptən. Mətō nəwia suah kit tatən-ıpa kəm io mēmә, ‘!Sol! !Sol! ?Tahro natol tərət kəm io nulan?’ ⁸ Kən ekəmә, ‘?Mətō İarəmərə, ik pah?’ Kən tēmә, ‘İo İesu, etəm Nasaret u itəm ik natol tərət lan.’ ⁹ Netəm itəm kəmoatuarisig-in io e suatip, kəmotəplan nəhag-əhagən əh, mətō kəməsotətəon nəwia suah əh itəm tēməghat kəm io. ¹⁰ Kən ekətəpəh ron mēmә, ‘?İarəmərə, ekahro nulan əh-roiu?’ Kən İarəmərə tən-ıpa kəm io mēmә, ‘Ətül maliwək muwin əpəh Tamaskes. İkin əh, suah kit əh-ıkin itəm otən-ıpınə kəm ik natimnat itəm Uhgın tinəmən rəkis mēmә ik onəköl.’ ¹¹ Mətō-inu nəhag-əhagən əh təsanən pik, kən mol nıganəmtək təpis, kən netəmim itəm koatuarisig-in io kotos əm nelmək motit io ekotuwın Tamaskes.

¹² “Kən ikin əh, suah kit əh-ıkin, nərgin u Ananaeas, in suah kit itəm tətəskəlīm wir Lou rəhatat, kən netəm İsrəl əh-ıkin əh kotisiai-in pik. ¹³ Kən təmuwa məplan io mətul-pa iuəhkır ron io mēmә, ‘Piak Sol, roiu əh nıganəmtim otəwir min.’ Kən e nian əm əh, nıganəmtək təmair min enatəplan in. ¹⁴ Kən tən-ıpa kəm io mēmә, ‘Uhgın rəha tipitāt min aupən, in tēmıtəpən rəkis ik mēmә ik onəkıtun natimnat itəm in tolkeike. Kən ik məplan Etəm Ətuatip əh rəhan, kən mətō ətuatip rəhan nəghatən e nohlin. ¹⁵ Onəkəike mən-iarəp kəm netəmim rafin natimnat itəm ik nəmətō kən məplan. ¹⁶ ?Kən roiu əh, nakətəzahgin naka? Ətül muwin məfak-pən kəm İesu, kən kol bəptais lam, kən in otəfəl rəham nolən rat min.’ ”

Uhgın təmahl-ıpən Pol kəm netəm u sənəmә netəm İsrəl

¹⁷ Kən təmatən mēmә, “Uarisig e nat u, kən ekuwin Jerusalem. İkin əh, emuwın e Nımә Rəha Uhgın məfak, kən məplan nəpıliirən kit itəm Uhgın təmos-ıpa. ¹⁸ E nəpıliirən əh, eməplan İarəmərə tətən-ıpa kəm io mēmә, ‘Ətül uəhai əh-roiu agin miət Jerusalem. Mətō-inu netəm ikin-u oköl kəsotətəlig-inən rəhak nəghatən itəm ik natən.’ ¹⁹ Mətō ekəmә, ‘İarəmərə, netəm əh kotitun wir mēmә aupən ematuwin əpəh e nımә rəha nəfakən rəhalat mətəskəlīm netəm u kotahətə lam muwa mətəlis ilat matəmki-pən ilat e kalapus. ²⁰ Kən nian netəmim kəmotəhtımnu Stipen, kən nıtan təmāiu mətō-inu təmatən-iarəp ik. Mətō io min, emətətul itimat min ilat. Kən nikik tətagien mətō-inu kotaht Stipen e kəpiel, kən mətehm rəhalat

natimnat.’ ²¹ Məto İərəmərə təmən-ıpa kəm io məmə, ‘Uwin. Məto-inu io etahl-ipən ik ikin əh kəm İaihlua min.’”

²² Kən kəmoatətəlig-in wir kətoarus tən namnun. Məto nian kəmotəto nəghatən əh, motagət əfəməh məmə, “! Otıləs-ıarəp suah un, kohamnu! ! Təsəwirən məmə otatig!”

²³ Kəmoatəkəike motagət əfəməh motərakın ənnapın əm rəhalat natimnat, moatəmik nimoulu katərakın ənnapın əm. ²⁴ Kən etəm Rom itəm tərəmərə mopael min tən məmə okiləs kan əpəh e nimə rəha mopael min. Kən təmə okalis məto-inu tolkeike məmə Pol otən kəm in məmə netəmim kotagət pik lan nəhlan o naka.

²⁵ Məto nian kəmoatietain wir Pol məmə okotalis, kən tən-ipən kəm netəm-iasol min əh kit rəha mopael min itəm tatətul iuahkir ron məmə, “!Ei! Io etəm Rom u. ?Tətuatip məmə onəkotalis io nian esuwınən əh e kot?”

²⁶ Nian etəm-iasol rəha mopael min təməto nəghatən əh, təmuwin məplan etəm tərəmərə elat mən-ipən kəm in məmə, “!Ei! !Okəmə naka ik nəkəruru suah əh in etəm Rom!”

²⁷ Kən etəm tərəmərə e mopael min əh tətəpəh o Pol məmə, “!Ei! Ən wir-tu məmə ik etəm Rom pahrien o kəp.”

Kən Pol tən məmə, “Əwəh. İatən pahrien.”

²⁸ Kən etəm tərəmərə e mopael min təmə, “Emətou məni pik o nəghən-inən io məmə ekuwa io etəm Rom.”

Məto Pol təmə, “Rəhak tata in etəm Rom. Kən tol nəhlan, io etəm Rom.” ²⁹ Kən əmun mopael min itəm kəmoatətul matip məmə okotalis Pol kəmotaut kani məntaalat ka isəu. Kən nian etəm-iasol əh təmitun məmə Pol in etəm Rom, kən təməgin məto-inu tinalis rəkis e sen.

Pol təmətul aıpən e kaonsel

³⁰ Kən lawigin, kən etəm tərəmərə e mopael min əh tolkeike məmə otitun ətuatip məmə təhro netəm İsrəl koatol nəhlan e Pol. Kən mən kıkis rəkis sen lan, kən maun-in pris asol min ne netəm-iasol rəha kaonsel rəha netəm İsrəl məmə okotəpələh kəghat, kən muwin mıləs Pol muwa tətul aıpən in ilat.

23

¹ Kən Pol təmətag-pən ətuatip əm o netəm rəha kaonsel, kən mən məmə, “Piak min. E rəhak nəmegəhən aıpən mətoarus-pa u-roiu, esətoən məmə nıkik otəgin məmə emol nat tətət kit e niganəmti Uhgın.” ² Kən pris asol agın əh Ananaeas tən-ipən kəm netəm koatətul iuahkir ron məmə kit otem-pən nohlin. ³ Məto Pol təmən-ipən kəm in məmə, “!Uhgın otol mihın min lam! Ik nakahmen e nimə itəm kəmol pen lan təruan pik əm ihluə, məto tamkımik əpəh imə. ?Təhro natəpələh ikin-u mətakil io e Lou rəhatat, məto ik nəməhən məmə kit otem io? İk ninətgəhl rəkis Lou əh.”

⁴ Netəm koatəpələh iuahkir o Pol kotəmə, “?Təhro natəghat rat e pris asol agın rəha Uhgın?”

⁵ Kən Pol təmə, “Piak min. Io esıtun agın-əhən məmə in pris asol agın rəha Uhgın. Məto io ekıtun məmə Naoa Rəha Uhgın tatən nəhlan məmə, “Əsəghat ratən e netəm itəm kotəpət lam.”

⁶ Kən təməplan məmə nəwtain kaonsel məsin ilat Satusi min, kən nəwtain məsin ilat Farisi min. Kən in təməghat əfəməh məmə, “Piak min. Io Farisi kit. Rəhak tata ne tıpik min, ilat Farisi min. Məto netəm u kotolkeike əm məmə okotıuw-ıarəp io e kot məto-inu emələhəu-pən rəhak nətalıgən e nahatətəən u rəhatat məmə etəm təmımıs otəpanəməgəh min.”

⁷ Nian təməh rəkis əm nəghatən əh, kən Farisi ne Satusi min kəmotərgəhəu asol əpəh imə e kaonsel, kən mınotəhap ilat min, mınotol nənən kəıu. ⁸ Məto-inu Satusi min koatan məmə nian etəmim otımıs, okol təsəmegəh mınən. Kən moatən məmə nagelo tıkə, kən narmın tıkə. Məto Farisi min koatan məmə, nat mıləhal əh, in nıpahrienən.

⁹ Məto-inu o nat əh, kən ilat kəmotagət pik ron. Kən nəghatən rəhalat təmə muwin ilıs.

Kən ıgətun min neen rəha Lou u Farisi min, kəmotən əskasik məmə, “İtımət esotəplan-pənən nəghatən rat kit ne e suah u. Okəm-naka nıpahrienən məmə narmın kit o nagelo kit təməghat kəm in.”

¹⁰ Kən nərgəhəuən təməskasik pik. Kən etəm tərəmərə e mopael min əh, təgin məmə okəmə okotıləs Pol əh-roiu, okotearəsin-earəsin. Kən tahl-ipən rəhan mopael min məmə okotuwın kıləs-ırəkis Pol kıləs kan min əpəh iməlat ikin.

¹¹ Kən lapın əmun, İərəmərə tuwa o Pol mən-ipən kəm in məmə, “Nat əh, nat ənnapın əm. Əsəginən. İk nəməh-ıarəp rəkis io ikin-u Jerusalem. Kən onəkol mihın min əpəh Rom.”

Netəm İsrəl neen kəmotən anıon məmə okotohamnu Pol

¹² Kən lawigin, netəm Isrel neen kəmotəpələh e nəghatən kit, kən motən anion məmә okotohamnu Pol. Kən motol nəniəkisən kit məmә okasotagwənan ne motənim nəhau kətoarus okotohamnu Pol. Kən okəmә okotətgəhl nəniəkisən əh, pəs Uhgın otoh ilat kotimis. ¹³ İlat taprəkis-in foti itəm kəmoatol anion noa əh. ¹⁴ Kən kəmotuwın o pris asol mın, ne netəm-iasol mın rəha nıməfak rəha netəm Isrel, motən-ipən kəm ilat məmә, “Emotol nəniəkisən kit məmә esotonən nat kit mətoarus ekotohamnu Pol. ¹⁵ Kən itəmat ne netəm rəha kaonsel onəkotəkəike kahl-ipən nəghatən kəm etəm tərəmərə e mopaël mın rəha Rom motətapəh ron məmә, otəkəike mīlās mın Pol muwa u ikin-u, kən moteiuə lan məmә onəkotəplan o natimnat mın əh rəhan. Kən itimat ekotəhluaiğ e suatip kətəlkəlik məmә okotīlās kətah u, kən ekotaskəlim kohamnu.”

¹⁶ Məto rəhn ioanian Pol kit iərman, nəti winin, təməto nəghatən əh, kən muwin əpəh imə mopaël mın ikin mən-iarəp kəm Pol. ¹⁷ Kən Pol taun-in etəm-iasol kit rəha mopaël mın tuwa, kən tən-ipən kəm in məmә, “Awī, okul nakit etəm aluə u muwin tehm etəm tərəmərə e mopaël mın. In tatos nəghatən kit məmә otən kəm in.”

¹⁸ Kən mopaël əh tit mian o etəm tərəmərə elat. Kən mən-ipən kəm in məmә, “Suah u Pol itəm tətətiğ e kalapus, təmaun-in io məmә oekit etəm aluə u muwa kəm ik. In tatos nəghatən kit məmә otən kəm ik.”

¹⁹ Kən etəm tərəmərə e mopaël mın əh, tos nelmī suah apon mian əpəh ikin kit ilau pişin əm, kən mətapəh ron məmә, “?Naka əh nakəmә nakehm io ron?”

²⁰ Kən suah un təmә, “Netəm-iasol mın əpəh Isrel kəmotəgəhan rəkis məmә olawig kotuwa kətapəh ron ik məmә onakit Pol mian əpəh e kaonsel rəhalat. Okoteiuə-in ik məmә kaonsel tolkeike məmә otəplan wir mın-tu nəghatən mın rəha suah əh. ²¹ Məto awī, əsegəhan-inən ilat kotiuw-pən ik. Məto-inu rəhalat netəmim taprəkisi foti okotuwa kətəhluaiğ e suatip kətəsağhin. İlat kəmotol nəniəkisən kit məmә okasotagwənan məsotonimən nəhau mətoarus okotohamnu pitən Pol. Kən mīnoatətul matip əm əh-roiu məmә okotol nat əh, moatəsağhin əm rəham nəghatən.”

²² Kən etəm tərəmərə e mopaël mın apon təmә, “Əsən mīnən kəm suah kit məmә nəmən-ipa nəghatən u kəm io.” Kən mahl-ipən tatuwin.

Kəmahl-ipən Pol kəm Filiks u kapman rəha Rom

²³ Kən etəm tərəmərə e mopaël mın taun-in rəhan etəm-iasol kəiu mən-ipən kəm ilau məmә, “Okian muən kəm mopaël mın ilat rafin fo-hanrit-sepinte məmә okotətul matip o nuwinən Sisaria. Kən tu-hanrit okotaliwək əm, kən sepinte okotasuə e hos, kən tu-hanrit itəm okotəmīk niro okotətul matip. Okotiet e nain klok əh-roiu lapin. ²⁴ Kən motəkəike kilās hos neen məmә Pol otəpələh elat, kən motīlās motuwın kəm kapman əh Filiks, kən moatehm wir məmә okəsolən nat kit lan e suatip.”

²⁵ Kən etəm-iasol rəha mopaël mın təməte naoa kit mos-ipən kəm itəm mīl un məmә okotīlās kən kəm kapman asol əh Filiks. Naoa un tətən məmә,

²⁶ “Filiks. İk etəm ilis pik pahrien. İo Klotias Lisias iatəte naoa kəm ik itəm ik natərəmərə e kapman, kən iatən təwir kəm ik.

²⁷ Suah u, noanöl mın rəha Isrel kinotaskəlim rəkis, kən iuəhkır kotohamnu. Məto io eməto məmә in etəm Rom, kən ekuwin itimat rəhak mopaël mın kilās-irəkis olat.

²⁸ Emolkeike məmә ekegəs-in-tu məmә nat naka təmöl təsətuatipən itəm koatəplan-pən lan, mol kotīlās motuwın e kaonsel rəhalat. ²⁹ Kən eməplan məmә in təsolən nat tərət kit ne itəm otimis ron, o məmә otuwın o kalapus ron. Nəghatən mın itəm koatətu-pən lan in nat kit e rəhalat atip əm lou. ³⁰ Məto uarisig suah kit təmuwa mən-ipa kəm io məmә netəm Isrel koatol anion noa kit məmә okotohamnu, kən nīkik təht məmә təwir məmә ekahl-ipinə kəm ik. Enən-ipən rəkis kəm netəm əh itəm koatol tīməht kəm in məmә okotimnə kən-ipinə kəm ik nat tərət mın itəm koatəplan-pən lan.

İnəh namnu rəhak nəghatən.”

³¹ Kən mopaël mın kəmotol əm məmә inu ne etəm tərəmərə elat təmən mihin. Kəmotīlās Pol motuwın e taon əh Antipatris lapin. ³² Kən lawigin, mopaël mın itəm kəmotaiu e hos mın, ilat əm kotīlās Pol motuwın. Kən mopaël neen mın kəmotitəliğ-pa iməlat ikin. ³³ Mopaël mın əh kəmotīlās motuwın əpəh Sisaria, kən motīlās-ipən naoa kəm etəm-iasol əh Filiks, kən motələhəu-pən Pol e nelmin. ³⁴ Nian kapman u təmafın naoa, kən mətapəh o Pol məmә, “? İk etəm hiə?” Kən nian təməto məmә Pol in etəm Silisia, ³⁵ in təmən məmә, “Nian netəmim okotuwa kən-iarəp natimnat itəm koatəplan-pən əh lam, io ekən kot otəpələh o nəteligən u rəham, kən io ekakil.” Kən mən-ipən kəm rəhan mopaël mın məmә okotīlās-ipən Pol e nīmә rəha kapman rəha Rom itəm Kig Herot Asol təmiləkin aupən, motaskəlim əh-ikin.

24

Pol tāmätul aupən e Filiks e kot

¹ Nian faif tinuwĭn rækis, kən pris asol agin, nərġin u Ananaeas, tāmūwĭn Sisaria ilat netəm-iasol min neen rəha Isrel ne ienatig e lou, * nərġin u Tetalas. Nian kamotiet-pa, kən motuwĭn kətul e niganəm̄ti Filiks kən motən-iarəp nəghatən min itəm nĭkilat təht məm̄ə Pol təm̄ol tasətuatipən. ² Kən kəmotaun-in Pol məm̄ə otuwa im̄ə e nəghatən, kən Tetalas tatən-ipən nəghatən min rəhalat kəm Filiks məm̄ə, “Etəm-iasol. Ekotisiai-in pik ik mətō-inu ik ilis pahrien. Kən nolən rəham o nəm̄ikan itimat in tatətuatip wir. Imatimat ikin tām̄əmlinu nuwəh rækis mətōarus-pa u-roiu. Kən ik nəm̄əg-ətuatip-in rækis nolən u ikin-u məm̄ə otol nəm̄əgəhan ne natġan rəhatimat təwir. ³ Kən nian rafin kitat koatəto təwir o natimnat min əh, kən ekotənwiwi pik ik ron. ⁴ Esotolkeikeən məm̄ə ekaskəlĭm pik ik, mətō ekətapəh ron ik məm̄ə onakasəkĭtun itimat mətəlig-in wir-tu nəghatən əkuəkĭr u rəhatimat.

⁵ “Itimat emotəplan rækis məm̄ə suah əh in etəm tərət kit. In nəkəkəti nərətən tərət e ikin min e nitən min. In tatol itimat netəm Isrel ekotərgəhəu pik, kən etəm-iasol rəha netəm koatuarisig-in suah ilouin etəm Nasaret. ⁶ Kən in mətalkut məm̄ə otol Nimə Rəha Uġgin tamkĭmik e niganəm̄ti Uġgin, kən ekotaskəlĭm.† ⁸ Kən okəm̄ə nakətapəh ron, nəkĭtun nətōən nəghatən min u tiet e nohlĭn itəm iatən-ipinə kəm ik.”

⁹ Kən netəm Isrel kamotegəhan e nəghatən rəha loea əh moatən məm̄ə, “Nəghatən min rafin əh, in nĭpahrienən.”

Pol tāmūhalpĭn nəghatən

¹⁰ Kən Filiks torin-pən rəhn-kapə kəm Pol məm̄ə otəghat. Kən Pol təghat məm̄ə, “Etəm-iasol Filiks. Io ekĭtun wir məm̄ə ik nəm̄atakil e kot netəm u ikin-u imatimat ikin e nup tərət rækis. Kən tol nəhlan nĭkĭk tagĭen məm̄ə ekən-iarəp nəwtain nəghatən rəhak kəm ik. ¹¹ Io emuwĭn Jerusalem minos əm nian tuelef əm məm̄ə ekuwĭn məfak. Kən ik nəkĭtun natətapəh-inən nat u məm̄ə in nĭpahrienən o neiuəən. ¹² Netəm u koatətu-pa nəghatən u lak, kəsotəplanən ne məm̄ə ekuərgəhəu itimlau suah kit əpəh e Nimə Rəha Uġgin. Kən məsotəplanən məm̄ə iatol netəmim koatərgəhəu əpəh e nimə rəha nuəfĭminən rəha netəm Isrel, o ikin min əpəh e taon. !Kəp! ¹³ Kən okol tasəgətun ətuatipən kəm ik məm̄ə nəghatən itəm koatən lak u-roiu in nĭpahrienən, mətō-inu in neiuəuəən.

¹⁴ “Mətō ekĭtun nən-ipinən kəm ik məm̄ə nĭpahrienən məm̄ə nian iatətəu-pən Suatip Rəha Iesu itəm netəm Isrel kotəm̄ə in nəfakən neiuəən, io iatəfak kəm Uġgin rəha tipitimat min, kən io iatən nĭpahrienən e nəghatən min itəm kəm̄ate e Lou rəha Moses ne nəghatən rəha ien min rəha Uġgin aupən. ¹⁵ Io iatələhəu-pən əm rəhak nətəligən kəm Uġgin məm̄ə in otol kəm netəm kəm̄otim məm̄ə okotəmegəh min, netəm u kotətuatip ne netəm kəsotətuatipən. Inu nətəligən kitĭəh əm itəm nĭkilat tatəht. ¹⁶ Mətō-inu tol nəhlan, kən etalkut pik məm̄ə ekol nat naka itəm io ekĭtun məm̄ə tətuatip e niganəm̄ti Uġgin ne netəmim.

¹⁷ “Uarisig e nup neen itəm emĭet u ikin-u Jerusalem, kən emĭtəlig-pa min məm̄ə ekos mənĭ muwĭn kəm netəm imak ikin, kən mol sakrifais min əpəh e Nimə Rəha Uġgin. ¹⁸ Kən nian ematol əh nat əh, kən enətuatip rækis e niganəm̄ti Uġgin, kamotəplan io əpəh e Nimə Rəha Uġgin. Kən sənəm̄ə itimat netəmim tərət, kən məsotərgəhəu minən. ¹⁹ Mətō netəm Isrel neen itəm kəm̄otisi-pən Esia, kəm̄otətul əh-ikin e nian əh. Kən okəm̄ə koatos nəghatən kit tərət lak, təwir əm məm̄ə ilat okotuwa kətul e niganəm̄tim kən-iarəp. ²⁰ Mətō okəm̄ə kəpə, təwir məm̄ə netəm Isrel min u itəm koatətul ikin-u, okotən-ipinə ətuatip kəm ik nat naka itəm emol tasahmenən e nian emətul e niganəm̄ti kaonsel rəhalat. ²¹ Kamotətəhəu io o nəghatən kitĭəh əm məm̄ə nian emətul aupən-in elat, magət əfəm̄əh elat məm̄ə, ‘Itəm̄ə nakotakĭl io u-roiu mətō-inu io iatən nĭpahrienən məm̄ə netəm kəm̄otim məm̄ə okotəmegəh min.’”

²² Suah əh Filiks in titun wir Suatip Rəha Iesu. Kən təmahtosig-in nəghatən əh məm̄ə, “Nian Lisias u etəm tərəm̄ərə e mopael min otiet-pa ikin-u, kən epanos-ipinə nəghatən e nəpələhan u-roiu.” ²³ Kən Filiks təm̄ən-ipən kəm etəm tərət e mopael min məm̄ə okoatehm wir Pol kən təmegəhan-in rəhan min məm̄ə kotĭtun nosən natimnat itəm in tolkeike motuwa kəm in.

Pol təmāghat kəm Filiks ne rəhan pətan

²⁴ Kən uarisig e nian neen, Filiks təm̄it rəhan pətan Trusila muwa u noanol kit rəha Isrel. Kən Filiks tən-ipən kəm ilat məm̄ə okotit Pol motuwa-tu tətul aupən in. Kən nian Pol

* **24:1:** Ienatig e lou in suah kit itəm titun wir lou matəghat e kot. **24:5:** Wək 17:6 † **24:6:** E kopi oas min neen rəha Niutesteman itəm kəm̄ate e nəghatən Kris aupən, nəghatən pisin kit min əh-ikin itəm tatĭlpĭn nəghatən u matən məm̄ə, “Kən emotən məm̄ə ekotətu-pən nəghatən kit lan e kot e nolən rəha Lou rəhatimat. ⁷ Mətō Lisias itəm tərəm̄ərə e mopael min, tēm̄iles nəlugi nənən rəhatimat, kən ilat rəhan netəmim kəm̄oteuw rækis min suah u otimat. ⁸ Kən məlahəu nənən kit məm̄ə netəmim itəm koatəplan-pən nərətən kit e suah u, otəkəike muwa mən-ipinə kəm ik.” **24:6:** Wək 21:28-30

24:15: Jon 5:28-29**24:18:** Wək 21:17-28**24:21:** Wək 23:6**24:22:** Wək 23:26

təmuwa, kən matəghat kəm ilau matən-ipən nolən min rəha nahatəəən e Kristo Iesu. ²⁵ Kən Pol tamaten-iarəp rəhan nıpəgnəmtin min kəm ilau məmə otiuw rəhalau nətəligən. Kən nian in tənəghat e nolən rəha nənəgəhən itəm tətuatip, ne nolən itəm suah kit tatəməmə e rəhan nətəligən ne nolən min, ne nian Uhgın otakil netəmim lan, kən Filiks tənəgin tənəgin kən mən məmə, “Tinahmen. Iet əh. Okəmə ekos nian kit min, kən panaun-in min ik.” ²⁶ Kən nian tərət tatən-ipən məmə Pol otuwa matuəghat, məto-inu in tolkeike məmə otato Pol, məto nat kit min, nikin təht məmə okəmə naka Pol otos-ipən məni neen kəm in pəs in tahl-iarəp.

²⁷ Kən nian tinos nup kəiu, Filiks tənəuau e kapman, kən suah kit nərgin u Posias Festas təmos nənəen. Məto Filiks tənəpəs Pol tətətig əm e kalapus məmə otol niki netəm Isrel tətəgien.

25

Pol tənəpəh məmə otəplan Sisa

¹ Nian Festas təmöl kapman minos əm nian kışil, kən miet Sisaria muwin əpəh Jerusalem. ² İkin əh, pris asol min ne netəm-iasol min rəha Isrel kəmotən-ipən kəm Festas nakilən rəhalat e natimnat neen itəm niki katətəht məmə Pol təmöl tənətuatipən. ³ Kəmotəpəh məmə Festas otol nəwialat, kən motolkeike məmə otahl-ipən Pol titəlig-pən əpəh Jerusalem, məto-inu ilat kəmotol anion noa kit məmə okotohamnu Pol e suatip. ⁴ Məto Festas tənə, “Pol otətətig əm e kalapus əpəh Sisaria. Kən otəsuwəhən, ekitəlig-pən əh-ikın. ⁵ Kən rəhatəmat neen netəm-iasol okotəkəike motətu-pa io ekotuwin Sisaria, kən okəmə Pol təmöl nat kit tənəhmenən, kən okotətu-pa kəm io.”

⁶ Kən Festas tənətig mos nian eit o ten ilat min ilat, kən mītəlig muwin əpəh Sisaria. Kən kəmən lawigin, tahl-ipən nəghatən məmə okit Pol ka, tətul e kot, kən muwin məpələh e jea itəm etəm təkəkil nəghatən tatəpələh ikın. ⁷ Nian Pol təmuwa imə, netəm Isrel itəm kəmotisi-pən Jerusalem kəmotətul kitalau in moatən-iarəp nəghatən əskasik neen e Pol, məto suatip tika itəm otəgətun rəhalat nəghatən məmə koatən pəhrien. ⁸ Kən Pol tənəhəlpin nəghatən rəhalat məmə, “Esolən nat kit tərət e Lou rəha netəm Isrel, ne Nimə Rəha Uhgın, ne Sisa u tənəməmə e ikın min.”

⁹ Məto Festas tolkeike məmə otol niki netəm Isrel tagien kən mətəpəh o Pol məmə, “?Nikim tagien məmə onəkuwin Jerusalem? ?Pəs ekimnə ikın makil rəham nəghatən e nənən min u?”

¹⁰ Kən Pol tənə, “Io iatətul e kot rəha Rom, itəm rəhan etəm-iasol in Sisa. Kən tətuatip məmə onəkakil nəghatən ikın rəhak. Kən ik nəkitun rəkis məmə esolən nat kit tərət e netəm Isrel. ¹¹ Okəmə emətəghl lou o emol nat kit tərət məmə ekimis ron, kən okol esəpəhən kəm ik məmə, nakiləs-irəkis io o nat əh. Məto okəmə nənən min əh koatən lak kəsotətuatipən, kən suah kit tika məmə otos-ipən io e nelmilat. Məto ekolkeike əm məmə Sisa in otakil nənən min u itəm koatən lak.”

¹² Kən Festas tənəghat e nənən əh məsin ilat rəhan min netəmim itəm kotakil nəghatən. Kən uarisig tən-ipən kəm Pol məmə, “Ik nəmən məmə nakolkeike məmə onəkuwin məplan Sisa o nəghatən u rəham. Kən təwir əm. Ik onəkuwin məplan Sisa.”

Pol tənətul aupən e Kig Akripa 2

¹³ Nian neen min təmuwa muwin, kən Kig Akripa ne winin nərgin u Pernis, ilau kəmuea Sisaria məmə okuəplan Festas muən təwir kəm in. ¹⁴ Kən nian kəmuatig ikın əh nian neen, kən Festas tən-ipən kəm kig natimnat neen itəm katən e Pol. In tənən məmə, “Suah kit u ikın-u e kalapus, itəm Filiks tənəməmə-ipən. ¹⁵ Nian emuwin Jerusalem, kən pris asol min ne netəm-iasol rəha Isrel kəmotən-iarəp nıpəgnəmtin neen lan məmə tatol tənətuatipən motəpəh məmə ekən-iarəp məmə in təmöl tərət kən otos nalpinən ron. ¹⁶ Məto emən-ipən kəm ilat məmə, ‘İtimat netəm Rom sənəmə nolən u rəhatimat məmə okotegəhən-in əm etəmim tuwin e nelmı netəmim itəm koatən məmə təmöl nat kit tənətuatipən. Məto təkəike mətul aupən-in ilat muhəlpin rəhalat nəghatən itəm katətəpən lan.’ ¹⁷ Kən nian netəm Isrel min əh kəmotuwa, eməsiuw-pən minən, məto kəmən lawigin əm, kən ekotuwin kəpələh e nimə kot kən motaun-in min Pol məmə otuwa mətul aupən. ¹⁸ Nian rəhan tikiimir min kəmotətul motəghat, məto kəsotənən məmə təmöl nat naka tərət itəm niki tənətəht məmə okotən mihin. ¹⁹ İlat kəmotən-iarəp əm nərgəhəuən kit rəhalat e nəfakən rəhalat, kən moatən nənən e etəm tənəməmə kit, nərgin u Iesu, itəm Pol tatən məmə suah əh tənəməgəh. ²⁰ E natimnat min əh, io esitun wırən nənən lan məsin, kən mol ekətəpəh o Pol məmə, ‘?Təhro, nikim tagien məmə nakuwin Jerusalem? ?Pəs ekimnə ikın makil nənən min itəm katən lam?’ ²¹ Məto Pol tənəməgəhənən, kən mətəpəh məmə ekahl-ipən in Rom kəm Sisa, pəs in otakil nənən min əh itəm katən lan. Kən emən-ipən məmə rəhak netəmim okoatehm wır mətoaruz ekehm suatip kit, kən panahl-ipən tuwin məplan Sisa.”

²² Kən Kig Akripa tənən kəm Festas məmә, “Io min iakolkeike mēmә ekәto nəghatən rəha suah əh.” Kən Festas tāmә, “Təwir əm. Olawig nakato rəhan nəghatən.”

²³ Kəmən lawigin, kən Kig Akripa ne Pernis kəmuea e nimә kot, kən netəm-iasol itəm koatəməmə e mopael min, ne netəm-iasol pik min e taon əh Sisaria kəmotuwa, kən kəmotol nolən asol min rəha nisaiian. Kən Festas tahl-ipən rəhan mopael min mēmә okotuwin motiləs Pol motuwa. ²⁴ Kən Festas tāmә, “Kig Akripa ne itəmat rafin itəm nakoatəpələh u ikin-u roiu. Suah u itəm tatətul aupən-in itəmat, netəm Isrel u ikin-u ne Jerusalem koatəghat kəm io ron nian rafin. Nian rafin kotagət əskasik lak mēmә təsəwirən mēmә ekeghan-in suah əh tətətig, mətō təkaike mīmīs. ²⁵ Mətō io esəplanən nat tərət kit lan ne, itəm ekol nalpinən kəm in e nimīsən. Mətō nian in təmətapəh mēmә otuwin məplan Sisa əpəh Rom, kən nikik təht mēmә ekeghan-in. ²⁶ Mətō esosən nəghatən ətuatip kit ne e nat u mēmә ekəte naoa lan mahl-ipən kəm Sisa. Kən tol nəhlan, ekiləs muwa mēmә otatul aupən e niganəmtim, Kig Akripa, ne itəmat rafin. Iakolkeike mēmә ik onakehm min-tu kən mitun natimnat min əh, kən nian kilau okuaplan natimnat rafin min əh, pəs ekitun natən naoa lan kit mahl-ipən kəm Sisa. ²⁷ Ekitun mēmә təsətuatipən mēmә ekahl-ipən etəm tatol kalapus kit kəm Sisa, kən məsən-ipən ətuatipən kəm in mēmә nat naka təmol tərət.”

26

Pol təməghat e niganəmti Kig Akripa

¹ Kən Kig Akripa tən-ipən kəm Pol mēmә, “Ik nəkitun nənən nəwtain nəghatən əh itəm katən lam.” Kən Pol təmīləs-ipər nelmin mēfətutu ilat lan, kən muhalpin rəhalat nəghatən mən mēmә, ² “Kig Akripa. Nikik tagien pik agin roiu mēmә ekətul e niganəmtim, kən mən-iarəp rafin nənən min itəm netəm Isrel koatətu-pa lak. ³ Nikik tagien mətō-inu ik nəkitun wir nolən min e kastom rəha netəm Isrel e natimnat min itəm ilat koatəghat pik ron. Kən awi, okol nakətəlig-in mətig-tu rəhak nəghatən.

⁴ “Netəm Isrel rafin kotitun natimnat rafin e rəhak nəməgəhən mēmә təhro nulan e rəhak natigən, nian ematəkəku e nətuounən imak ikin e rəhak nəptən, mətōarus-pa uarisig emuwin Jerusalem. ⁵ Netəm əh kotitun io nuwəh rəkis, kən okāmә nikilat tagien, kotitun nənən mēmә io Farisi kit nian ematəkəku rəkis mətōarus-pa u-roiu. Kən netəm əh Farisi min, ilat koatətu-pən wir agin Lou rəha nəfakən rəha netəm Isrel, məprəkis-in netəmim rafin. ⁶ Kən roiu u, iatətul ikin-u mēmә ik onakakil rəhak nəghatən min mətō-inu io iatələhəu-pən rəhak nətəligən e nəniəkisən itəm Ughin təmol aupən ilat tipitimat min. ⁷ Nəniəkisən u kitəh əm itəm netəm tuelef noanol min rəhatimat itəm kəmoatəfak kəm Ughin lapin ne e nərauləgən mēmә okotəs. ? Kig Akripa, iatələhəu-pən nətəligən rəhak nəhlan, mətō təhro netəm Isrel min u koatən-ipən nəghatən min əh lak? ⁸ ?Təhro tiəkis pik otəmat o nənən niphrienən mēmә Ughin titun nolən etəm təmimīs təməgəh min?

⁹ “Aupən, io min eməplan mēmә tətuatip mēmә ekol natimnat tərət pəs mərəkin suah Iesu, etəm Nasaret. ¹⁰ Nat əh inəh ematol əpəh Jerusalem. Pris asol min kəmotəgəhən-in io kən ekəmki-pən netəmim tərət rəha Iesu e kalapus. Kən nian kəmakil ilat e kot, kən kohamnu ilat, kən io emegəhən mēmә in nat təwir agin kit. ¹¹ Nian tərət iatuwin e nimә rəha nuəfiminən rəha netəm Isrel matol nalpinən kəm ilat matol mēmә ilat okotən rat Iesu. Nikik təmətəhmә pik ematəthau ilat, kən matitəp ilat nian rafin. Kən kotagim kan e taon isəu min ikin pisin pisin min, mətō ematitəp əh ilat.”

Pol təmən-iarəp rəhan nuwamən o Iesu (Wək 9:1-19; 22:6-16)

¹² Kən Pol təməkəike matən mēmә, “Nian kit ematuwin əpəh Tamaskes mēmә ekol nat əh. Pris asol min koatəgəhən-in io, kən motən əskasik kəm io mēmә ekəike mol. ¹³ Kig Akripa, e nilugi nian, ematuwin e suatip, kən məplan nəhag-əhagən kit təmisi-pən e neai muwa masiəgəpin io ne netəm koatuarisig-in io. Nəgəhagən əh, tātuəp taprəkis-in mitgar. ¹⁴ Kən emotiet e nəptən motəto nəwian kit təmisi-pər e neai matəghat kəm io e nəghatən Isrel mēmә, ‘Sol! Sol! ?Təhro nakatol tərət pik kəm io nulan? Nolan əh in tətərəkin atip əm ik. Ik nakatoh rəhak nalpəkauən, kən nakahmen e kau itəm kəmaru e nig kəməgət təsilə lan, mətō in tatol wael, kən nig təməha mətaru, kən matol nahməən asol atip əm kəm in.’ ¹⁵ Kən ekətapəh ron mēmә, ‘?Mətō İərəmərə, ik pah un?’

Kən İərəmərə tən-ipa kəm io mēmә, ‘Io Iesu itəm nakatol tərət lan. ¹⁶ Mətō ətul. Emitəpun rəkis ik mēmә ik rəhak etəmim. Kən onakən-iarəp kəm netəmim rafin natimnat itəm nəməplan u-roiu, ne natimnat itəm epanol, ik nəkəplan. ¹⁷ Oekiləs-irəkis ik e nelmi netəm Isrel ne nelmi İaihlua min itəm io ekahl-ipən ik mēmә onəkuwin mən-iarəp io kəm ilat. ¹⁸ Onəkəike merəh e niganəmtilat mēmә okotəuhlin ilat motiet e napinəpən motuwa e

nəhag-əhagən. Kən motiet e nəsanənən rəha iərmis motuwa o Uhgın. Kən Uhgın otafəl rəhalat nolən rat mın, məto-inu kəmotən nıpahrienən e nəghatən itəm iatən. Kən ilat okotuwa iməlat ikin ilat netəm u Uhgın tınəmıtəpun rəkis ilat.”

Pol təmən rəhan wək

¹⁹ Kən Pol təkəkəike matən məmə, “Kig, io iatol natimnat itəm Uhgın təmən kəm io e nat kit təhmen e napilairən. ²⁰ Io iatən-iarəp rəhan nəghatən emətuouən əpəh Tamaskes, kən uarisig u ekuwin matən-iarəp əpəh Jerusalem, ne ikin mın e niṭən Jutia, ne ima netəm ikin mın rafin u İaihlua mın. Kən matən-iarəp kəm ilat məmə okotəkəike kəuhlin ilat e rəhalat nolən rat mın motahatətə e Uhgın, kən motol natimnat itəm tatəgətun məmə kəmotəuhlin pəhrien ilat. ²¹ Məto-inu o nat əh, kən netəm İsrəl kotiləs io əpəh e Nımə Rəha Uhgın motolkeike məmə okotohamnu io.

²² Məto Uhgın tətəsitə lak nian rafin mol iatətul ikin-u-roiu matən kəm netəm u ləhau, ne netəm koatos nərəmərəən, nat naka itəm eməplan, kən matən əm natimnat itəm Moses ne ien mın rəha Uhgın kəmoatən məmə otəpanol mihin. ²³ Kəmotən məmə Kristo əh itəm Uhgın təmən məmə otahl-ıpa, in otəto nəhməən e nıpətin kən panimis. Kən meto inu in otətuouən məmegəh mın e nımısən, kən otəgətun nəhag-əhagən kəm netəm İsrəl ne İaihlua mın, məmə nəhag-əhagən u in suatıp itəm Uhgın otosmegəh ilat.”

Pol təmkut məmə Kig Akripa otitun İesu

²⁴ Nian Pol tətətəghat əh, Festas təməgət əfəməh lan məmə, “!Pol ik nınətalmə! !Rəham nıtunən tınəfəməh pik aɡın, kən roiu əh rəhm-kəpə natitəlau!”

²⁵ Məto Pol tən-ıpən kəm in məmə, “Etəm-iasol rəhak Festas, io esalmələn. Nəghatən mın u iatən, kotətuatıp əm, kən ilat nıpahrienən. ²⁶ Io ekıtun nəghat ətuatıpən kəm kig, kən okol esaulısən məto-inu ekıtun məmə in tıtun rəkis natimnat mın u. Ekıtun məmə in təmos rafin nəghatən mın əh, kən sənəmə in nat kit itəm kəmol anıon-pən huə kit təkəku ikin. ²⁷ ?Kig Akripa, təhrə? ?Nakotən nıpahrienən e nəghatən itəm ien mın rəha Uhgın kəmotətə? Ekıtun məmə ik nakatən nıpahrienən elat.”

²⁸ Məto kig tən-ıpən kəm Pol məmə, “?Nikim təht məmə e nian əkuəkır əm huə roiu, nəkıtun niuw-pamən io məmə io ekuwa Kristin kit?”

²⁹ Məto Pol təmə, “Nat əpnəpın əm məmə in nian əkuəkır o in nian əfəməh, iatəfak-pən kəm Uhgın məmə sənəmə ik pısın əm, məto netəmim rafin itəm kəmotətə rəhak nəghatən roiu, Uhgın otosmegəh ilat, kən məmə otahmen lak, məto sen əm u itəm kəməlis io lan, esolkeikəən məmə okəlis itəmat lan.”

³⁰ Kən Kig tətətul ilat kapman u Festas, ne Pernis, ne netəmim rafin itəm koatəpələh, ³¹ kən motiet, moatən-ıpən kəm ilat mın məmə, “Suah əh təsolən nat kit tərət məmə in otımıs rən o muwin e kalapus rən.”

³² Kən Kig Akripa tən-ıpən kəm Festas məmə, “Nəkıtun nahl-ıarəpən suah əh, məto in əmun in tolkeike məmə Sisa otakil rəhan nəghatən.”

27

Mopael mın kəmotit Pol motuwın Rom

¹ Nian kəmotegəhan məmə okotuwin İtali, kəmotələhəu-pən Pol ne netəm koatol kalapus neen mın e nelmi etəm-iasol kit rəha mopael mın, nərgin u Julias. In tətərəmə e mopael wan-hanrit. In e mopael u katən məmə, “Mopael Rəha Sisa.” ² Kən nego kit təmıet əpəh Atramıtıam matuwa, kən minatig məmə otıtəlig-pən mın əpəh Esia, kən ekotuwin lan. Kən etəm Masetonia kit tətətəu-pa itimat, nərgin u Aristakas, in etəm Tesalonaeka. ³ Kən lawıgın ekotiet-pa Saeton. Kən Julias tətəmatol təwır kəm Pol, kən megəhan in məmə otuwar muwin məplan rəhan neen netəmim itəm tıtun ilat. Kən ilat kəmoatehm wır Pol.

⁴ Kən ekotiet mın ikin əh, kən nımətəg tətıləs itimat, kən motıtəlau e nıkalı niṭən əh Saepnas itəm niṭəhəi təməlını ikin. ⁵ Kən emotaiu ihluə e Silisia ne Pamfilia, kən motiet-pa Lısia e taon Maera. ⁶ İkin əh, etəm tərəmərə mopael mın təmuwin məplan nego kit itəm təmıet Aleksantria matuwın İtali. Kən təmki-pən itimat lan.

⁷ Kən emotiet mın, məto e nian tətətə nego əh tətaiu mətig əm. Emotalkut məsın məmə ekotətoarəs taon Nitas, kən emotuaiu iuhkır, məto tiəkıs, məto-inu ioatıləs pıkan nımətəg, kən okol esotaiuewin motuwın təhmın. Kən ekotaiu e nıkalin pis ikin məmə ekotuwin Krit. Emotıtəlau e poen asol əh nərgin u Salmone. Kən motıtəlau e nəwtain nəptən əh, ⁸ emotaiu ipar ipar əm, məto tiəkıs əh. Kən ekotuwa motiet-pa e ikin kit katən məmə, Pasis Wır, iuhkır o taon əh Lasea.

⁹ Məto-inu emotərəkin əm nian wır tətətə təmuwa muwin, kən nian wır o nuwinən e nego tınol namnun, kən otəsuwəhən əh-roiu, nian rəha nıamıtə, kən itəhəi tərət. Nian asol rəha

netəm Isrel u katən məmә, Nian Rəha Nafələn Təfagə, tinuwa rəkis minuwīn e məwīg Oktopa. Kən Pol təməghat məmә okoatəto wir ilat, matən māmә, ¹⁰“Piak min. Iatəplan məmә okotatig e nəratən tēpət e naliwəkən u rəhatat. Timətig əm məmә itəhəi otərəkin kako min u, ne nego u, kən okamә naka kitat min okotimis.” ¹¹Məto etəm-iasol rəha mopael min tatətəlig-in pik etəm tatiləs nego ne etəm-iasol rəha nego. Kən məsətəlig-in pikən məghatən rəha Pol. ¹²Kən pasis əh təsəwir pikən məmә nego otatul ikin e nian rəha nətəpən nəghatəno inu nian əh, in nian nitəhəi tatəsəsau pik lan. Kən ilat tēpət kotən məmә təwir məmә okotiet. Nikilat təməht məmә okotuwin əpəh e pasis əh Finiks motəhluaiğ ikin. Pasis əh in pasis kit əpəh Krit itəm təmol nohlin kəiu, kit tatuag-pən e nəwtain pəhap ikin, kən kit tatuag-pən nəwtain pis ikin. Kən nego titun nəməhlən ikin e nian rəha nəsəsauən.

Nimətag asol təmoh ilat

¹³Kən nimətag wir kit tinatisi-pis matelel nat, kən netəm e nego, nikilat təht məmә nimətag əh inəh kotolkeike məmә okotaiu lan. Kən motəmә pəs okotiet. Kən motiuw-pər iagke, motiuw niuwən, kən motiet. Emotaiu ipar ipar əm e nitən əh Krit. ¹⁴Məto təsuwəhən, nimətag asol kit tinatuwa min, nərgin u, Luətuəmlae, tatisi-pən e nəptən apon, ¹⁵minatiləs itimat, minatoh nego. Kən nego tinəruru naiuən mīləs pikən nimətag, kən ekotapəs naiuən moatətəlig-in əm nimətag tatiləs itimat.

¹⁶Emotuwin-pa Koata ikin e nikalin pis ikin. Ikin əh emotəhluaiğ ikin məsin, kən motalkut məmә ekotiuw-pər pot rəha nego un. Kən netəm koatol wək e nego, nəhgilat təmikə o niləs-ipərən pot. ¹⁷Kən motəmki-pən təulə neen e nəwtain nego ləhau ikin, kən kietain tiəkis məmә otaskalim nego. Ilat kəmotəgin məto-inu ihluə e Lipia, sənəmә lokammim pik, kən nikilat təht məmә nego otiləs pikən niməkləkil ikin əh. Kən kəmotiuw-iahau niuwən rəhalat, kən motapəs əm nimətag tiləs nego matuwīn. ¹⁸Kəmən lawiğin kən nimətag tatol əm nulan, kən kəmotəmki-arəp kako neen e nego. ¹⁹Kəmən lawiğin min, kəmotəmki-arəp natimnat min katol wək lan e nego tahmen e təulə ne neen min. ²⁰Kən nian tēpət eməsotəplanən mitgar ne məhau min lapin. Kən nimətag təmatol əm nulan nikitimat təht məmә okul esotəmegəh minən.

²¹Nian eməsotəgwənən o nian tēpət məsin, kən Pol tətul aupən-in itimat mən məmә, “Nəman. Okol nəmotətəlig-in io, ko kəməsotietən Krit, kən okul kəsotatigən e nəratən u kən məsotərəkinən natimnat tēpat. ²²Məto roiu ekən-ipinə kəm itəmat məmә əsotəginən. Okol kitat kit ikin-u təsimisən, məto nego əm otərat. ²³Nagelo kit rəha Uhgīn rəhak itəm iatəfak kəm in təmən-ipa nəghatən u kəm io ehnaipən məmә, ²⁴‘Pol. Əsəginən. Onəkaike muwin mətul e niganamti Sisa əpəh Rom. Məto-inu Uhgīn təwir, kən nikin tagiən məmә otosmegəh netəm u ilat min ik itəm noatasuəh e nego.’ ²⁵Kən Piak min, əsotəginən. Io etahatətə e Uhgīn məmә natimnat min rafin otol əm məmә inu ne nagelo təmən-ipa mihīn kəm io. ²⁶Məto nimətag otiləs-ipar kitat əpəh e nəptən əkəku kit.”

Nitəhəi təmiləs-ipar nego

²⁷Tinos nian ilat rafin fotin, kən lapin lan nimətag tiləs nego muwin əpəh e nitəhəi asol Metiterenian. Kən e nalugi nian lapin, netəm koatol wək e nego, nikilat təht məmә enotuwa iuəhkir o nəptən kit. ²⁸Kən kəmotətu-pən nat figəm kit əpəh e nipəgnəmti təulə kəhlman-əhlman teuiəu məmә okotəhm-tu məmә lokammim o lokipar. Kən kəmotəplan məmә tahmen e negopagən tate-sepīn ilat rafin. Kən motaiu məsin min u kotəhlman-əhlman min, məto tinahmen e negopagən ilat rafin tuente-eit əm. ²⁹Kən netəm koatol wək e nego kəmotəgin məmә nego otiləs pikən kəpiel, kən motəmki-arəp iagke kuwit əpəh uarisig moatəfak məmә otian uəhai əm. ³⁰Kən netəm koatol wək e nego kəmotalkut məmә okotuwar kəgim, kən motiləs-iahau pot rəha nego moteiua məmә okotuwin əpəh e nohlin nego kəmki-arəp min iagke neen. ³¹Məto Pol təmən-ipən kəm etəm tərəmərə e mopael min ne mopael min məmә, “Okamә netəm əh kəsotəpələhən u ikin-u e nego, okul Uhgīn təsosmegəhən itəmat.” ³²Kən mopael min kəmotətətip təulə, kən pot tiet-pən itəhəi.

³³Tinuwa iuəhkir əm o nianən, kən Pol təmuəh nikilat məmә okotəkaike kəgwən. Təmən məmә, “E nian ilat rafin fotin nəmoatəpələh əm moatəgəs məsotunən nat kit. ³⁴Kən roiu iatən-ipinə məmә onəkotəkaike kun nat kit məmә onəkotəsanən. Kitat rafin okotəmegəh. Suah kit otəsətigən e nəratən.” ³⁵Kən Pol təməmik piret, kən mətul aupən-in elat məfak-pən ron kəm Uhgīn, kən məmkas mun. ³⁶Kən nikilat təməwir minoatos nagwənən minoatun. ³⁷Itimat rafin tu-hanrit-sepinte-sikis e nego. ³⁸Nian ilat rafin kəmotəgwən rəkis, kən motəmik pak flaoa min kəmki-arəp e nego məmә nego otoigoig.

Nego təmiləs niməkləkil

³⁹Kən nian təmian, netəm koatol wək e nego kəmotəplan məmә enotuwa iuəhkir o nəptən əkəku kit, məto kotəruru məmә nəptən naka. Kən motəplan pasis kit u niməkləkil kit əh-ikin.

Kən nikilat təht məmә okotiləs-ipar nego əh-ikin. ⁴⁰ Kən kəmotətətip təulə e iagke min kapəs ilat kotamnım itəhəi. Kən motikis rəkis təulə min itəm kəmalis stain nuwea asol min lan ikin katiləs nego ikin. Kən motiuw-pər niuwən əpəh aupən məmә nimətag otiləs nego muwar. ⁴¹ Məto ikin əh lokipar məsin, kən nohli nego təmaru niməkləkil, nego təməruru nəloalən. Kən nitəhəi tinatəhəp-əhəp naunisin nego.

⁴² Kən mopaəl min kinoatən məmә okotohamnu netəm koatol kalapus u nego tatəmik ilat məta neen kotagim. ⁴³ Məto Julias u tərəmərə elat tolkeike məmә otosmegəh Pol kən mən-iəhau məmә okəsotolən nat əh koatən. Kən mən-ipən kəm netəm u kotitun neaiən məmә okotətipən paupən əpəh itəhəi, moteai par. ⁴⁴ Kən mən-ipən kəm ilat rafin əh-ikin məmә okotəmik nimismisi tımpa ne nəwtain nego min itəm nitəhəi tətəhəp-əhəp moteai lan. Emotol nəhlan kən motuwar rafin, suah kit təsimisən.

28

Pol əpəh e nəptən əh Malta

¹ Nian emotuwar, kən itimat rafin ekotasənən əm, kən panotəto uarisig məmә nəptən əh, nərgin u Malta. ² Netəm ikin əh kəmotəwır pik otimat. Kən e nian əh nuhuən təmatəfik, nətəpən tēpət. Kən kotahl nigəm asol kit məmә otəhg itimat. ³ Kən Pol təmea-pən o nig neen itəm kəmərgətəin məmә otəmki-pən e nigəm. Əmun sineik kit itəm tus itəm katimis, təgin nahgi nigəm miet məkul-pən e nelmi Pol matus. ⁴ Netəm ikin əh kəmotəplan sineik tətəkul-pən e nelmi Pol, kən moatən kəm ilat min məmә, “Okəm-naka suah u in iol tafagə kit iohamnu itəm. Təməsimisən əpəh itəhəi, məto uhgın u nərgin u Nalpinən otəsəgəhan-inən məmә otəmegəh.”

⁵ Məto Pol təmorautin-pən sineik əpəh e nigəm məsolən ne məmә sineik təmus otəto nahməən. ⁶ Netəmim nikilat təht məmә nipəti Pol otasis o otəsuwəhən əh-roiu, tisi-pər mörin mımis. Kəmoatəpələh kətəlkəlik rən roe, məto təsolən nat kit ne. Kən nikilat təməuhlin kən məht məmә okəm-naka suah u in uhgın kit.

⁷ İkin əh sənəmә isəu o nəptən rəha suah kit, nərgin u Puplias, itəm tətərəmərə e netəm ikin əh. Təməmik itimat ekotuwin iman ikin, kən matol təwır kəm itimat. Kən ekotatig iman ikin kos nian kisi. ⁸ Kən əmun tata rəha suah apon Puplias, tinatimis matəp-ətəp, kən mətaiu e nita. Kən Pol tuwin rən əpəh iman ikin imə, mələhəu-pən nelmin lan, məfak lan, əmun nimisən rəhan təwır min. ⁹ Nian netəmim kəmotəto nat əh, kən ilat rafin e nitən un itəm koatimis kəmotuwa min o Pol. Kən Pol tafak elat kotəwır. ¹⁰ Netəm ikin əh, kəmotos-ıpa nətımnat tēpət kəm itimat. Nian enoatol əpen-əpenə məmә ekotiet, kəmotəmki-pən rafin rəhatimat natımnat ne nagwənəp əpəh e nego itəm otətəsitəu etimat e suatip.

Pol təmuwin Rom

¹¹ Emotatig ikin əh motos məwig kisi, kən emotuwin e nego kit təmisi-pən Aleksantria matəhluaig e nəptən əh e nian rəha nətəpən. E nohli nego əh, kəməf aupən narmi uhgın mil əh mil-mil mil, nərgilau u Kasto ne Polakis. ¹² Emotuwa əh Saerakus, kən motətul ikin kos nian kisi. ¹³ Kən motiet ikin əh motuwa e taon kit min, nərgin u Retiam. Kən lawigin, nimətag iasi-pis tinatēlel nat, kən ekotiet motaiu o nian kəiu, motiləs nat əpəh Puteoli. ¹⁴ İkin əh emotəplan piatə min neen əh-ikin itəm koatəfak. Kən kotəpəh məmә ekotatig itimat min ilat o wik kitəh. Kən uarisig emotaliwək əm motuwin əpəh Rom. Kən inu suatip rəhatimat itəm emotaliwək lan motiet-pa Rom.

¹⁵ Kən nian piatə min itəm koatəfak əpəh Rom kəmotəto məmә emotuwin, kən kəmotuwa məmә okotəplan itimat əpəh e suatip. Kəmotuwa katəpələh əpəh Apias təmol nimə makit ikin rəhan. İkin əh, hotel kisi əh-ikin. Kən nian Pol təməplan ilat, təmənwıwi Uhgın, kən nikin təmagien mər ilis. ¹⁶ Nian emotiet-pa, kən kapman təmegəhan-in məmә Pol otətətig pisin əm e nimə kit, pəs mopaəl kit tatehm.

Pol təmən-iarəp nəghatən rəha Uhgın əpəh Rom

¹⁷ Tinos nian kisi, kən Pol tahl-ipən nəghatən kəm netəm-iasol min rəha İsrəl məmә okotuwa o nəghatən kit. Nian kəmotuwa, kən təmən-iarəp kəm ilat məmә, “Piak min. İo eməsolən nat tərət kit e netəm imətət ikin, ne kastom rəhatat itəm tipitə min kəmotəgətun kitat lan aupən. Məto netəm Jerusalem kəmotaskəlim io kiləs-ipən io kəm netəm Rom. ¹⁸ Kən netəm Rom kəmotəpəh-in nəghatən tēpət rən io. Məto kəsotəplanən nəghatən kit ne məmә oekimis rən. Kən kotolkeike məmә okotahl-iarəp io. ¹⁹ Məto netəm İsrəl ikin əh kəsotolkeikeən. Kən io atip əm ekəpəh məmә ekuwa ikin-u Rom mətul e kot e niganəmti suah u Sisa, məto esənən nəghatən kit tərət e natimak min.

²⁰ “Məto-inu tol nəhlan, kən ekolkeike məmə ekahl-ipən nəghatən otəmat məmə ekəplan itəmat məghat lan məsin kəm itəmat. Kəməlis io e sen u məto-inu o Iosmegəh əm u, itəm kitat netəm Isrel koatən məmə otəpanuwa.”

²¹ Kən kəmotən-ipən kəm Pol məmə, “Esotosən naoa lan kit ne itəm təmisi-pən Jutia. Kən kitat min neen kəsotisi-pənən ikin əh motos nəghatən ka məmə katən nəghatən tərət neen lam. ²² Məto ekotolkeike məmə ekotəto-tu məmə rəham nətaligən təhrol nulan. Məto-inu ekotitun məmə kinatən rat nolən rəha nəfakən u rəhatəmat əpəh ikin min rafin.”

²³ Kən ilat kəmotos nian kit o nəghatən. Kən e nian əh, ilat tərət min netəm Isrel kəmotuwa əh Pol tətətig ikin. Kən in təməghat kəm ilat e nian apiəpiə əh, matən wir kəm ilat nərəmərəən Rəha Uhgın. Kən matən min Lou rəha Moses ne ien min rəha Uhgın, məmə otiuw ilat kotuwa o Iesu. ²⁴ Neen kəmotəto rəhan nəghatən, motən nıpahrienən lan. Məto neen kəsotənən nıpahrienən lan. ²⁵ Kən minoatərgəhəu minoatol məmə okotəgim min. Məto uarisig kotiet, Pol tən-ipən nəghatən kit min kəm ilat məmə, “Nəghatən itəm Narmın Rəha Uhgın təmos-ipən kəm ien rəha Uhgın u Asea məmə otən-iarəp kəm tipitat min aupən, in tətuatip əm. Uhgın təmən kəm ien məmə,

²⁶ ‘Uwin mən-iarəp kəm netəm əh məmə io Uhgın iatən məmə,

“Onəkotəto motəto motəto,
məto okol nəsotitunən nian kit ne.
Kən onəkotəplan motəplan motəplan,
məto okol nəsotitunən nian kit ne.”

²⁷ In tol min-nulan məto-inu nıkilat tınıəkis rəkis.

Kəmotəhtosig-in matəlgilat ne niganəmtilat.

Məto okəmə kəsotolən nəhlan,
okəm-naka kotitun nəplanən e niganəmtilat ne motəto e matəlgilat,
o kotitun nitunən e nıkilat,
kən motəuhlin ilat motəhatətə lak,
kən məmə ekol ilat kotəwir min.’ ”

²⁸ Kən Pol təmə, “Onəkotəkəike kitun wir məmə Uhgın təmol suatip u rəhan o nosmegəhən netəmim. Tınuwin rəkis o İaihlə min. Kən netəm min əh okotətəlig-in nəghatən əh kən motən nıpahrienən lan.”*

³⁰ Kən e nup kəiu apiəpiə, Pol təmatətou əm nimə əh mətatig lan. Kən nıkin tətəgien o netəmim rafin itəm koatuwa moatehm. ³¹ In təməkəike matən-iarəp nərəmərəən Rəha Uhgın, kən matəgətun əskasik ilat e nammusən təwir rəha İərəmərə Iesu Kristo. Kən suah kit tikə məmə otən-ıəhəu o nən-iarəpən nəghatən əh.

28:20: Wək 26:6-7 **28:22:** Wək 24:14 **28:27:** Aes 6:9,10 * **28:28:** E kopi oas min neen rəha Niutesteman itəm kəməte e nəghatən Kris aupən, nəghatən pisin kit min əh-ikin itəm tatilpin nəghatən u matən məmə, “29 Nian Pol təmol nammun rəhan nəghatən, kən kəmotiet nətaligən rəhalat taman kitiah kitiah kən moatərgəhəu.”

Rom Naoa itəm Pol təmäte tuwin kəm iafak min ikin Rom Nəghatən əkuəkır rəha naoa u Rom

?Pah təmäte naoa u? Aposol Pol təmäte naoa u.

?Təmäte tatuwin kəm pah? Təmäte naoa u tatuwin kəm iafak min itəm ilat kotatig e taon asol u Rom.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təmäte? Pol tatən məmə in tolkeike məmə otuwin mehm iafak min əpəh Rom, uarisig in təpanuwın e kantri u Spen. Məto aupən ikin, in otəkəike muwin mos məni neen o nos-ipənən kəm ian-rat min e niməfak rəha Jerusalem. E niməfak rəha Rom, Iaihlua min tətət, məto netəm Isrel tətət min.

?Təmäte naoa u o naka? Uarisig Pol tatuwin Rom, in tolkeike məmə ilat okotaupən motitun in, kən inəh, in təmäte naoa u. Netəm Rom kəsotosən əh nəgətunən kit rəha aposol kit. Kən inəh, in tolkeike məmə otən-iarəp suatip ətuatip rəha Uhgın o nosmegəhən netəmim. Kən in tolkeike məmə otən əsas məmə otahro min nulan, Iaihlua min ne netəm Isrel, ilat rafin okotuwa kitəh əm e niməfak rəha Uhgın.

Pol təmən təwir kəm ilat

¹ Io Pol, u io slef kit rəha Kristo Iesu. Uhgın təmaun-in io məmə io aposol, kən təmītəpən miləs-ipər io məmə ekən-iarəp namnusan təwir rəhan. ² Namnusan təwir u, in tinəmən-ikis nuwəh rəkis e rəhan ien min itəm kəmotətə-pən e Naoa Rəha Uhgın. ³⁻⁴ Namnusan təwir əh tatəghat-in Nətin, Iesu Kristo rəhatat İəməmə. In təmuwa etəmim kit e noanol rəha Kig Təfit. Kən Uhgın təməgətun məmə in Nətin ətuatip nian təmosmegəh in e nimisən e nəsanənən e wək rəha Narmın asim. ⁵ E Kristo, Uhgın təmol təwir kəm io, mos-ipa kəm io wək wir məmə io aposol kit. Təmos-ipa wək əh məmə ekaun-in netəmim e niki Iaihlua* min e noanol min rafin məmə okotan nıphəriənən lan, kən tol nəhlan, moatol nəwian. Kən nian koatol nəhlan, otıləs-ipər nergı Iesu. ⁶ Kən itəmat min, Uhgın təmaun-in itəmat məmə itəmat rəha Iesu Kristo.

⁷ Kən roi u ekətə naoa kəm itəmat rafin əpəh Rom itəm Uhgın tolkeike itəmat, kən təmaun-in itəmat məmə rəhan.

Pəs Uhgın Tata rəhatat, ne İəməmə Iesu Kristo okuawte-in rəhalau nəwirən ne nəməlinuən kəm itəmat.

Pol təmolkeike məmə otuwin məplan netəm Rom

⁸ Uarisig epanəghat, iakən tagkiu kəm rəhak Uhgın e Iesu Kristo otəmat rafin agın-əh, məto-inu netəmim rafin e nətueintən kəmotətə namnusan e nahatətən rəhatəmat. ⁹ Kən Uhgın titun məmə e nian rafin iatəfak, kən məsaluinən itəmat. İatol pik wək rəhan e nıkkı rafin o nən-iarəpən namnusan təwir e Nətin. ¹⁰ Kən iatəfak məmə okəmə in nəteligən pahrien rəha Uhgın, in oterəh e suatip kit məmə ekimnə məplan itəmat. ¹¹ İakolkeike pik məmə ekimnə məplan itəmat məmə ekawte-in kəm itəmat nəwirən kit rəha Narmın Rəha Uhgın məmə otol itəmat nakotətul əskasik təhmın min. ¹² Nıpətı nəghatən u məmə, nahatətən rəhatəmat titun nasituən lak, kən rəhak min titun nasituən etəmat.

¹³ Pıak min ne winik min, təwir məmə nəkotitun məmə nian tətət, rəhak nəteligən təht məmə ekimnə muag itəmat. Məto nian rafin natimnən neen koatahtosig-in io o nimnən. İakolkeike məmə rəhak wək otəe-in noan e nəmegəhən rəhatəmat, təhmen e nəmegəhən rəha Iaihlua min ikin pisin pisin min. ¹⁴ Ekəkəike mən-iarəp namnusan təwir kəm netəmim rafin itəm sənəmə noanol rəha Isrel, netəm itəm kotitun nəghatən Kris ne nolən rəhalat, ne netəm itəm kotaruru, kəm ilat itəm kəmotol-wır skul, ne ilat itəm kəsotol-wırən skul. Əwəh, ekəkəike mən-iarəp kəm ilat rafin. ¹⁵ Kən o nat əh, iakolkeike pik məmə ekən-iarəp namnusan təwir kəm itəmat min əpəh Rom.

¹⁶ İatəghat min-nəhlan məto-inu, io esaulisən məto-inu namnusan təwir in nəsanənən rəha Uhgın o nosmegəhən netəmim rafin itəm koatahatətə lan, təmaupən muwa o noanol min rəha Isrel, uarisig u, o Iaihlua min. ¹⁷ Tol nəhlan, e namnusan təwir, Uhgın təmol əp suatip rəhan məmə Uhgın tatos-ipən rəhan əm nətuatipən kəm netəmim. E nahatətən əm, Uhgın tatol məmə netəmim kotuwa motətəuatip e nıganəmtin. Kən inu təhmen e Naoa Rəha Uhgın itəm tatən məmə, “Netəmim itəm kotətəuatip e nıganəmti Uhgın e nahatətən rəhalat, ilat okotos nəmegəhən lılin.”

1:1: Wək 9:15 **1:2:** Rom 16:25-26 * **1:5:** Nəghatən u “Iaihlua” tatəghat-in netəmim rafin itəm sənəmə noanol rəha Isrel. **1:5:** Wək 26:16-18; Kal 2:7-9 **1:7:** Nam 6:25-26 **1:10:** Wək 19:21; Rom 15:23 **1:13:** Wək 19:21 **1:16:** Mak 8:38; Wək 13:46; 1 Kor 1:18-24 **1:17:** Hab 2:4; Rom 3:21-22

Nemaha tatol Uhgín o tafagá rat rafín

¹⁸ Mæto Uhgín e nego e neai tatægætun rəhan neməha ne nalpínən o netəmim rafín itəm koatəht nəwian moatol tafagá rat. Ilat koatətosig-in nípahrienən rəha Uhgín e nolən rat mín rəhalat, ¹⁹ mæto-inu ilat kotítun nəplan ətuatípən natimnat rafín itəm netəmim kotítun nitunən Uhgín lan. Tol nəhlan mæto-inu Uhgín atíp tægætun ətuatíp ilat lan. ²⁰ Okol netəmim kəsotəplan ətuatípən Uhgín e niganəmtilat. Mæto tægætun e nian in təmol neai, ne nəptən, ne natimnat rafín, kən netəmim rafín kotítun nəplanən e niganəmtilat, natimnat rafín itəm in təmol, kən tol nəhlan, kotítun nəplanən rəhan nəsanənən itəm tatuwin əm nulan namnun tikə, ne nípahrienən məmə in Uhgín, kən motítun nitunən məmə Uhgín in təhrol nulan. O nat əh, etəmim kit tikə itəm titun nənən məmə in təruru məmə Uhgín təhrol nulan.

²¹ Tol nəhlan mæto-inu, nat əpnəpin ilat kəmotítun Uhgín məsin, mæto kəmotapəs nisaiian məmə in Uhgín, kən məsotənən kəm in məmə níkilat tagien o natimnat in təmol kəm ilat. Mæto níkilat tətətəht nalpəkəuən alməl mín məmə Uhgín təhro nulan, kən nətəlīgən rəhalat təmuwa məpinəp, mìnótəruru suatíp itəm Uhgín tolkeike məmə okotítun. ²² Nat əpnəpin ilat koatən məmə ilat kotenatig, mæto ilat kəmotuwa ialməl mín, ²³ kən kəmotapəs nəfəkən kəm Uhgín itəm rəhan nəpətən təhag-əhag, kən otəsimisən tətətig lilin, kən mìnótətuoun moatəfak kəm narmi nat mín itəm təhmen e netəmim u okotimís nian kit, o təhmen e mənig mín, o nat megəh mín koataliwək o koatəkiəh.

²⁴ O nat u, Uhgín təmapəs ilat megəhan-in ilat məmə okotətəu-pən əm nolən rat mín itəm níkilat tolkeike məmə okotol e nípətilat. Tol nəhlan, ilat kəmotol nolən mín e nípətilat itəm tol əm naulisən. ²⁵ Ilat kəmotapəs nípahrienən rəha Uhgín motaskəlím neiuəuəən, kən moatəfak moatol wək kəm neai, ne nəptən, ne natimnat rafín itəm Uhgín təmol, mæto kəmotapəs nəfəkən kəm Uhgín. Mæto pəs kitat kotənwiwi in nian rafín namnun tikə. Əwəh.

²⁶ O nolən mín əh itəm netəmim kəmotol kəm Uhgín, təmapəs ilat, megəhan-in ilat məmə okotətəu-pən əm nolən rat mín itəm níkilat tolkeike məmə okotol e nípətilat itəm tol naulisən əm. Nat əpnəpin nípitan mín, mæto ilat kotapəs nətəu-pənən rəhalat nəman, moatíp atíp ilat mín, kən nat u in nat pisin e itəm u Uhgín təmələhəu. ²⁷ Kən e nolən ahmen-ahmen əm, nəman mín, ilat kəmotapəs nitan rəhalat nípitan mín, moatolkeike pik nəman pisin mín. Ilat koatit atíp ilat mín itəm tol naulisən. Kən Uhgín təmos-ípən nalpínən kəm ilat o rəhalat nolən rat əgin mín.

²⁸ Kən nat kit mín. Mæto-inu ilat kəsotolkeikeən məmə okotítun Uhgín, in təmapəs ilat megəhan-in ilat məmə rəhalat nətəlīgən təsítunən məmə nat kit in təwir o nat kit in tərət, kən megəhan-in məmə okotol nat itəm təsətuatípən məmə okotol. ²⁹ Níkilat təməríoəh e nolən rat pisin pisin mín rafín, kən ilat naumis, kən ilat koatəgəs-in suatíp o nərəkínən netəmim. Kən níkilat təməríoəh e nolən rat mín əh: ilat koatetət netəmim, ilat iohamnu itəm, ilat koatol natimnat itəm koatiuw-pa neməha, ilat neiuəuə, ilat koatol tərət kəm netəmim. Ilat koatən níkali netəmim, ³⁰ moatol rat netəmim, ilat koatətəhau Uhgín, ilat nagət-irəkis, ilat nausit moatəghat ausit. Ilat koatəgəs-in suatíp o nolən tafagá rat mín itəm netəmim kotəruru əh. Ilat moatəht nəwía tata ne mama. ³¹ Ilat nenikə, ilat nəghat tipik, nolkeikeən rəhalat tikə o netəmim, kən nat əpnəpin ilat atíp mín neen, okol təsətəlīg-inən nasəkən o nasituan e netəmim. ³² Ilat kotítun pap nəghatən ətuatíp rəha Uhgín itəm tatən məmə netəm mín u koatol nolən mín əh, kotəkəike motimís. Mæto ilat koatəkəike e nolən mín əh, kən ilat koatol nolən rat taprəkis-in nat əh, níkilat tagien o netəmim neen mín itəm koatol nolən rat mín əh, kən moatíləs-ípər rəhalat nətəlīgən məmə okotol.

2

*Uhgín otakil muəh mələhəu nəghatən o tafagá rat**

¹ Tol nəhlan, nat əpnəpin itamat netəmim naka, okəmə nakotakil motuəh motələhəu nəghatən rəha suah kit o nolən rat kit rəhan,† mæto nakotakil motuəh motələhəu rəhatəmat atíp nəghatən. Kən rəhatəmat nəghatən tikə o nuhalpínən, mæto-inu itəmat itəm nəkoatol nəhlan, nəkoatol nolən rat mín ahmen-ahmen mín əm elat. ² Kən kitat kotítun məmə nian Uhgín tətakil matuəh mataləhəu nəghatən kəm netəmim itəm koatol nolən mín əh itəm enəmən rəkis, rəhan nəghatən in tətəuətíp əm. ³ Tol nəhlan, nian itəmat nakotakil motuəh

1:19: Wək 14:15-17; 17:24-28 **1:20:** Job 12:7-9; Sam 19:1 **1:21:** Efes 4:17-18 **1:22:** Jer 10:14; 1 Kor 1:20 **1:23:** Dut 4:15-19; Sam 106:20 **1:27:** Lev 18:22; 20:13; 1 Kor 6:9 * **2:1:** E ves mín u e 2:1-3:8, Pol tatəghat ətuatíp kəm netəm Isrel. Tatəghat-in nolən rəhalat itəm níkilat təht məmə kotətuatíp e niganəmti Uhgín mæto-inu ilat noanol rəha Isrel, kən koatətəu-pən Lou rəha Moses. † **2:1:** Netəm Isrel kəmotən məmə Iaihlua mín, ilat rafín netəm kotərat mæto-inu Iaihlua mín kəmasotəsan Lou rəha Moses. **2:1:** Mat 7:1-2; Jon 8:7

motələhəu nəghatən rəha netəmim o nəratən rəhalat, məto itəmat nəkoatol nolən ahmen-ahmen əm, kən okol nəsotagiman nian Uhgın otakil muəh mələhəu nəghatən kəm itəmat. ⁴ !Nikitəmat təsaht pikən nolən rəha Uhgın! In tatol təwir pik kəm itəmat, kən məsetəhəu uəhaiən itəmat, kən rəhan nətaligen otəmat in təfaməh. Məto itəmat nəkoatol nat əpnəpən əm e nolən wir min əh rəhan. Nəkotitun o kəp, məmə tatol nolən təwir min kəm itəmat məmə onəkotəuhlin itəmat e rəhatəmat nolən rat min.

⁵ Məto rəhatəmat-kəpə tiakis, kən məsotəuhlinən itəmat e rəhatəmat nolən rat min. Kən o nat u, nakotərgətəin neməha ne nalpinən rəha Uhgın otəmat. Kən onəkotos neməha ne nalpinən rəhan e nian Uhgın otol əp rəhan nələhəuən nəghatən itəm tətuatip. ⁶ Kən Uhgın otos-ipən kəm netəmim kitiah kitiah tətəu-pən əm natimnat itəm kəmotol. ⁷ Uhgın otos-ipən nəmegəhən lilin kəm netəmim itəm koatətul əskasik nian rafin o nolən nat itəm tətuatip. Netəm min əh koatalkut pik o nolən nat wir məmə Uhgın otos-ipən kəm ilat nənwıwıən, ne nisaiiən, ne nəmegəhən itəm namnun tikə. ⁸ Məto in otos-ipən rəhan neməha ne nalpinən kəm netəmim neen itəm koatalkut atip əm o nərpilat, kən moatəuhlin mantaalat o nıpahriənən, kən moatətəu-pən nolən rat min. ⁹ Netəmim rafin itəm koatol nolən rat, ilat okotos nəratən ne nian iəkis min. Otaupən pitən o noanol min rəha Isrel, uarisig u, o İaihlua min. ¹⁰ Məto o netəmim rafin itəm koatol nolən wir, Uhgın otos-ipən nənwıwıən, ne nisaiiən, ne namalıuan. Otaupən pitən o noanol min rəha Isrel, uarisig u, o İaihlua min. ¹¹ Tol nəhlan məto-inu Uhgın tatol təhmen-ahmen əm kəm netəmim rafin. Nat əpnəpən ilat noanol rəha Isrel o İaihlua min, ilat rafin okotos nat itəm tətuatip olat, inu nalpinən o nəwıwıən.

¹² Uhgın otol nalpinən kəm İaihlua min o nolən rat min rəhalat, nat əpnəpən kəməsotəsən Lou itəm Uhgın təmos-ipən kəm Moses. Kən noanol rəha Isrel, netəmim itəm kəmətos Lou, Uhgın otakil rəhalat nolən min e nəghatən rəha Lou, kən in otuəh mələhəu nəghatən rəhalat lan. ¹³ Tol nəhlan məto-inu sənəmə netəmim itəm koatəto Lou itəm kotətuatip e niganəmti Uhgın, məto netəmim itəm koatol nat itəm Lou tatən, ilat əh, Uhgın otən məmə ilat kotətuatip e niganəmtin. ¹⁴ Nıpahriənən, İaihlua min kəməsotəsən Lou rəha Moses. Məto nian min neen, koatətəu-pən əm rəhalat nətaligen motol nat itəm tətuatip, təhmen-ahmen əm e itəm əh Lou tatən. Inu tatəgatun məmə lou kit əh-ikin e nikilat, kən ilat kotitun nat itəm in tətuatip, ne nat itəm təsətuatipən, nat əpnəpən kəsotəsən Lou rəha Moses. ¹⁵ İlat kotitun məmə nıpəti Lou əh-ikin rəha Uhgın e nikilat məto-inu nian ilat koatol təwir, nikilat tatəht məmə, “nolən u təwir,” kən nian koatol nolən rat, nikilat tatəht məmə, “nolən u tərət.” ¹⁶ Əwəh, nian kit otəpanuwa pahriən itəm Uhgın otən məmə İesu Kristo otakil muəh mələhəu nəghatən rəha netəmim rafin o nolən min itəm netəmim kotitun nəplanən, ne nolən min ne nətaligen anion min. Inu rəhak nəghatən rəha namnusən təwir.

Netəm Isrel ne Lou rəha Moses

¹⁷ Məto pəs ekəghat kəm itəmat netəm Isrel. Nəkoatən məmə itəmat noanol rəha Isrel, kən moatəgile e Lou məmə in suatip rəha Uhgın o nosmegəhən itəmat lan, kən moatəghat ausit məmə itəmat əm nəkotitun Uhgın, kən in titun min əm itəmat. ¹⁸ Kən nəkoatən məmə nəkotitun rəkis nat naka itəm Uhgın tolkeike, kən itəmat nəkotitun suatip itəm tətuatip wir məto-inu Lou təməgətun itəmat lan. ¹⁹ Itəmat nakotən pik məmə nəkoatit iganəmtin əpis min, kən itəmat nakotəsiəgəpən suatip rəha netəm koataliwək tapınəp ikin, ²⁰ kən moatəgətun ialmə min ne nisualkələh. ²¹ Nəkoatən nəhlan məto-inu itəmat nəkoatəsən Lou itəm nitunən ne nıpahriənən rafin koatətig lan. ²¹ Təwir əm nəkoatəgətun netəm pisin pisin min. ?Məto təhro nəsotəgətun atipən itəmat? Itəmat nəkoatəgətun məmə netəmim okəsotakləhən. ?Məto təhro nakotakləh? ²² Itəmat nəkoatəgətun məmə okəsakləh-inən pətan. ?Məto təhro itəmat nakotakləh-in pətan? Nəkoatətəhəu narmı nat min kəməte e nig. ?Məto təhro nəkoatəkləh-in natimnat e nıməfək rəha narmı nat min? ²³ Nakotəghat ausit o Lou. ?Məto təhro nakotəgəhl Lou motərəkin nərgi Uhgın? ²⁴ Inu təhmen e Naoa Rəha Uhgın itəm tatən məmə, “!Netəm Isrel! İaihlua min koatən rat nərgi Uhgın o nolən tərət rəhatəmat.”

²⁵ Nolən rəha nəhg-ipənən in nat təwir okəmə nəkoatətəu-pən Lou. Məto okəmə nakotəgəhl Lou, kən təhmen əm məmə kəsəhg-ipənən itəmat. ²⁶ Okəmə İaihlua kit u kəsəhg-ipənən, məto tatətəu-pən Lou, Uhgın otəplan suah əh məmə kınəhg-ipən rəkis. ²⁷ Kən netəmim itəm kəsəhg-ipənən ilat e nıpətılət, məto koatətəu-pən Lou, ilat okotakil motuəh motələhəu nəghatən rəhatəmat məto-inu, nat əpnəpən nəmətos pap Lou itəm kəməte, kən kəməhg-ipən itəmat, məto nəkoatəgəhl Lou.

²⁸ Okəmə suah kit təmol nolən rəha netəm Isrel e nıpətın, təsolən məmə in təmuwa etəm Isrel pahriən. Kən nolən pahriən rəha nəhg-ipənən sənəmə nat kit rəha nıpətın. ²⁹ Məto suah

2:4: Efes 1:7; 2 Pita 3:15 2:6: Sam 62:12; Prov 24:12; Mat 16:27; 2 Kor 5:10 2:7: Rom 8:17-18 2:8: 2 Tes 1:8
 2:14: Wək 10:35 † 2:20: Nian Pol tatən “iganəmtin əpis min,” ne “ialmə min,” ne “nisualkələh,” in tatəghat-in
 İaihlua min itəm netəm Isrel koatən məmə ilat kotol nolən min əh. 2:20: 2 Tim 3:5 2:21: Mat 23:3-4 2:24:
 Aes 52:5 2:26: Kal 5:6

kit itəm in etəm Isrel pahrien, in etəm Isrel e nikin. Kən nolən pahrien rəha nəhg-ipənən, in nat kit rəha niki etəmim itəm Narmın əm Rəha Uhgın tətöl, məto Lou tətölən. Kən sənəmə netəmim itəm koatıləs-ıpər nərği suah əh, məto Uhgın əm tətıləs-ıpər nərğın.

3

Nian rafin Uhgın tətöl rəhan nəghatən

¹ Kəm-naka suah kit otən məmə, “?Okəmə nıpəti nəhg-ıpənən suah kit, in sənəmə nat kit rəha nıpətın, kən tahrö nakoatən məmə nəhg-ıpənən in nat wir kit? ?Kən o nat naka in nat wir kit məmə suah kit in etəm Isrel?” ² !Kən io ekən məmə okəmə suah kit in etəm Isrel, in nat wir agın e nolən mın rafın! Nat tətəupən, Uhgın təmələhəu-pən e nelmilat, nəghatən stuatıp rəhan. ³ In nıpahrienən məmə ilat neen kəsotölən nəghatən itəm ilat kəmotən məmə okotöl. Məto nolən rəhalat tətölən məmə Uhgın otətölən rəhan nəghatən. ⁴ !Kəp! Nat əpnarın netəmim rafın e nətueıntən koateıuə, məto Uhgın tətəıuəən. Tahmen əm e Naoa Rəha Uhgın tətəghat-in Uhgın matən mın-nulan məmə,

“Nian nakəghat, nəghatən rəham otəğətun məmə ik nakətuatıp.

Nian netəmim okotakıl rəham nolən mın, motən məmə nəmöl nolən tərət mın, məto onatöl win elat.”

⁵ Məto kəm-naka suah kit otən e nətəlıgən rəha etəmim əm məmə, “Kitat koatöl nolən itəm tətətuatıpən. Məto nolən rat rəhatat tətəğətun məmə Uhgın tətöl tətətuatıp nian rafın. ?Kən okəmə nolən rat rəhatat tətıləs-ıpər nərği Uhgın, məto in otöl nəlpinən kəm kitat o naka? Rəhan nolən tətətuatıpən.” ⁶ !Eı, kəp, nətəlıgən əh in neıueıuəən! ?Okəmə nətəlıgən əh in nıpahrienən, kən Uhgın otahrö mın-nulan makıl muəh mələhəu nəghatən rəha netəmim e nətueıntən? ⁷ Kən kəm-naka suah kit otən məmə, “?Okəmə ekeıuə, kən rəhak neıuəən otəğətun məmə Uhgın tətən əm nıpahrienən, kən netəmim koatənwiwi in ron, kən tahrö nulan Uhgın otakıl muəh mələhəu nəghatən rəhak məmə emöl təfagə rat?” ⁸ Məto io ekatən məmə, okəmə kotətəu-pən nətəlıgən alməl mın nəhlan, netəmim kotıtun nənən məmə, “Pəs kotöl nolən rat mın məmə rəhatat nolən rat mın okotöe-in nəwırən.” Məto nəghatən u tərət. Nıpahrienən, netəmim neen koatən rat nərğək moateıuə məmə io iatəghat matətəu-pən nətəlıgən alməl mın nəhlan. Uhgın otakıl muəh mələhəu nəghatən rəhalat, kən nəghatən əh in tətətuatıp əm.

Suah kit tikə itəm tətətuatıp wir agın

⁹ ?Kən tahrö? ?Kitat okotən naka əh-roıu? ?Nıkitəmat təht məmə Uhgın otöl təwir kəm netəm Isrel maprəkis-in İaihluə mın? !Kəp! Emən rəkis məmə nəsanənən rəha təfagə rat tətərəmərə e netəmim rafın, netəm Isrel ne İaihluə mın. ¹⁰ Inu tahmen e Naoa Rəha Uhgın itəm tətən məmə,

“Suah kit tikə itəm tətətuatıp, kitiəh agın huə ne tikə;

¹¹ Suah kit tikə itəm titun, suah kit tikə itəm tətəğəs-in Uhgın.

¹² Nətəmim rafın agın kəmotəuhlin məntaalat o Uhgın, ilat kəmotuwa nəlpah mın o nolən nəwıa Uhgın, suah kit tikə itəm in tətöl nəwırən, kitiəh agın huə ne tikə.”

¹³ “Nəghatən rəhalat tahmen e nəpıenən rəha suwıt itəm təmoag, Nəmılət tərıoah e neıueıuəən.”

“Poesen rəha sınək tətısı-pən e nohlılat.”

¹⁴ “Nohlılat tərıoah e nau-ıərmis-inən ne nəghatən tarıp.”

¹⁵ “Kotaiu uəhai əm o nohamnuən itəm;

¹⁶ İkin mın rafın itəm koatuwin İkin, koatərəkın natımnat, kən moatöl netəmim koatətö tərət,

¹⁷ kən ilat kotəruru agın suatıp rəha nəməlınuən.”

¹⁸ “İlat kəsotəğınən Uhgın, kən nısialıən rəhan tikə agın e nətəlıgən rəhalat.”

¹⁹ Kitat kotıtun məmə natımnat rafın itəm Lou tətən, in rəha netəm itəm Uhgın tətös-ıpən Lou kəm ilat. Tol nəhlan məmə suah kit tikə titun nuhalpınən nəghatən itəm Uhgın otən. Kən netəmim rafın e nətueıntən otəkıke motətöl aupən e nıganəmtı Uhgın məmə in otakıl muəh mələhəu nəghatən rəhalat. ²⁰ Tol nəhlan, etəmim tikə agın itəm Uhgın otən-ıarəp məmə in tətətuatıp e nıganəmın məto-inu in tətətəu-pən Lou. Kəp, məto e Lou, kitat rafın kotıtun məmə kitat nol təfagə rat.

Nətuatıpən e nıganəmtı Uhgın tətəuwa e nahatətəən əm

2:29: Dut 30:6; Kol 2:11 **3:4:** Sam 51:4 **3:9:** Rom 1:18–2:24; 3:23 **3:12:** Sam 14:1-3; Sam 53:1-3; Pri 7:20

3:13: Sam 5:9 **3:13:** Sam 140:3 **3:14:** Sam 10:7 **3:17:** Aes 59:8 **3:18:** Sam 36:1 **3:20:** Sam 143:2;

Rom 7:7; Kal 2:16

²¹ Mæto roiu, Uhgîn tinol-aræp rækis ræhan suatip mæmæ netæmim okotuwa kætuaatip e niganæmtin. Suatip æh sænæmæ inu okotætæu-pæn Lou. Mæto næghatæn min e Lou, e næghatæn ræha ien min aupæn, koatæghat-in suatip pisin æh. ²² Uhgîn tatol suah kit tatætuaatip e niganæmtin nian tæhatætæ e Iesu Kristo. Kæn Uhgîn otol kæn netæmim rafin itæm koatahatætæ lan. Netæmim rafin kotahmen-ahmen æm, ²³ mæto-inu netæmim rafin kæmotol tæfagæ rat kæn motæmkakiah e suatip ræha nætuatipæn ræha Uhgîn itæm tæwir mæhæg-æhæg, ²⁴ kæn e næwiræn ræhan, Uhgîn tatæn æm mæmæ ilat rafin itæm koatahatætæ lan, ilat kotætuaatip æm e niganæmtin, motuwa netæmim ræhan, tahmen e nalpækauæn ræhan. Ilat kæsotætouæn nat kit mæmæ okotuwa næhlan, mæto Kristo Iesu tæmætou suatip ræhalat, mikis ilat o tæfagæ rat min ræhalat e nimisæn ræhan. ²⁵ Uhgîn tæmahl-ipa Kristo mæmæ in sakrifais itæm tæmos nalpinæn ne nemæha ræhan o tæfagæ rat min, nian nitan tæmaiu. Kæn Uhgîn tætafæl tæfagæ rat min ræha netæmim nian netæmim kotahatætæ mæmæ Kristo tæmimis olat. Uhgîn tæmol suatip æh mæmæ otægætun mæmæ ræhan nolæn in tætuatip agin-æh, mæto-inu e nætaligæn ræhan itæm kaifæmæh, in tæsolan nalpinæn o tæfagæ rat min itæm netæmim kæmotol aupæn. ²⁶ Tæmol næhlan mæmæ otægætun roiu mæmæ nolæn ræhan in tætuatip. In tæmæsaluin æmæn tæfagæ rat min, mæto tæmahl-ipa Iesu mæmæ in otos nalpinæn o tæfagæ rat min. Kæn Uhgîn atip æm tatæn mæmæ netæmim itæm kotahatætæ e Iesu, ilat okotætuaatip e niganæmtin.

²⁷ ? Tol næhlan, etæmim kit titun næghat ausitæn o nat kit itæm tæmol, mæmæ in tætuatip e niganæmti Uhgîn, o kæp? Kæp, nat tikæ. ? Kæn etæmim tærruru næghat ausitæn o naka? Mæto-inu etæmim kit tikæ itæm titun nætæu-pænæn Lou mæmæ tatuwa matuatiip e niganæmti Uhgîn. Uhgîn tatol etæmim tætuatip e niganæmtin e nahatætææn æm ræhan. ²⁸ Tol næhlan mæto-inu kitat kotaskælim æskasik nætaligæn mæmæ etæmim tatætuaatip e niganæmti Uhgîn e ræhan nahatætææn, mæto sænæmæ e nætæu-pænæn Lou. ²⁹ Uhgîn, in sænæmæ Uhgîn ræha netæm Isrel æm. In Uhgîn min ræha Iaihlua min, ³⁰ mæto-inu Uhgîn kitiah æm, itæm in otol netæmim kotætuaatip e niganæmtin e suatip kitiah æm, nahatætææn ræhalat. Tahmen-ahmen æm o netæm Isrel ne Iaihlua min. ³¹ ? Tahro æh-roiu e Lou æh? ? Nahatætææn æh tatol Lou æh in nat æpnæpin? !Kæp! Mæto nian koatahatætæ æm e Uhgîn, kæn e nolæn æh, koatætæu-pæn ætuatip suatip pahrien ræha Lou.

4

Uhgîn tæmol Epraham tætuatip e niganæmtin e nahatætææn

¹ Epraham in næukæti noanol min ræha Isrel aupæn. Otætellig-in-tu nat naka itæm Epraham tæmehm mæmæ in suatip ræha nætuatipæn e niganæmti Uhgîn. ² Uhgîn tæmol Epraham tætuatip e niganæmtin, mæto sænæmæ e nolæn wir min ræha Epraham. Okæmæ nolæn wir min ræhan in suatip ræha nætuatipæn, kæn Epraham titun næghat ausitæn ron. Mæto e niganæmti Uhgîn, okol Epraham tæsausitæn o nat kit, ³ mæto-inu Naoa Raha Uhgîn tatæn mæmæ, "Epraham tæmatahatætæ e Uhgîn, kæn Uhgîn tæmæn mæmæ Epraham in tætuatip e niganæmtin o nahatætææn ræhan."

⁴ Nian suah kit tatol wæk o nætouwæn, ræhan iæræmæwæ tæsænæn mæmæ ræhan nætouwæn in presen kit kæn in, mæto iæræmæwæ tækæike mos-ipæn nætouwæn o ræhan wæk. ⁵ Mæto kitat kæsotolan wæk mæmæ okotuwa katætuaatip e niganæmti Uhgîn. Kitat kotahatætæ æm e Uhgîn, kæn in tatol mæmæ kitat kotuwa katætuaatip e ræhatat nahatætææn. Uhgîn pisin æm itæm tatol netæm u kotærat koatuwa katætuaatip e niganæmtin. ⁶ Tæfit in tæmatæghat-in nat u nian in tæmæn-iaræp mæmæ næwiræn pahrien otuwæn o etæm itæm Uhgîn tatæn mæmæ in tætuatip e niganæmtin, mæto sænæmæ e nolæn wir itæm suah u tæmol. In tæmæn mæmæ,

⁷ "Næwiræn pahrien tatuwin o netæm u Uhgîn tæmafæl ræhalat nolæn rat, kæn in tæmaluin ræhalat tæfagæ rat.

⁸ Næwiræn pahrien tætuwin o etæm u itæm Iæræmæwæ tæsakælimæn e nikin ræhan tæfagæ rat."

⁹ ? Nikitæmat tæht mæmæ næwiræn pahrien æh in ræha netæm æm u kæmæhg-ipæn ilat, netæm Isrel, o næwiræn pahrien æh, in min ræha netæm kæsæhg-ipænæn ilat, Iaihlua min? Æwæh, ræha Iaihlua min. Ematan mæmæ, Uhgîn tæmæn mæmæ Epraham in tætuatip e niganæmtin mæto-inu o ræhan nahatætææn. ¹⁰ ? Kæn næghæn Uhgîn tæmæn kæn Epraham mæmæ in tætuatip, nian kinæhg-ipæn rækis, o nian kæsæhg-ipænæn æh? Uhgîn tæmaupæn mæn næhlan, uarisig kæpanæhg-ipæn. ¹¹ Kæn kæmæhg-ipæn in tahmen e næmtætæn itæm tæmægætun pahrien mæmæ in tætuatip e niganæmti Uhgîn e ræhan nahatætææn, nian kæsæhg-ipænæn æh. Kæn tol næhlan, in tata ræha netæmim rafin itæm kæsæhg-ipænæn ilat, mæto kotahatætæ e Uhgîn. Kæn in tatæn mæmæ ilat koatætuaatip e niganæmtin o nahatætææn ræhalat. ¹² Kæn in tata ræha netæmim neen min, ilat itæm kæmæhg-ipæn ilat. Mæto in sænæmæ ræhalat tata mæto-inu kæmæhg-ipæn ilat,

mæto in rəhalat tata mæto-inu ilat min koatətəu-pən suatip rəha nahatətəən itəm rəhatat tata Epraham tæmətəu-pən aupən u kəpanəhg-ipən.

¹³ Uhgīn tæmol nənīakīsən kəm Epraham ne rəhan noanol min məmæ nətueintən otuwa rəhan o nian kit. Mæto Lou sənəmæ suatip itəm nənīakīsən u otuwa mol nīpahriənən lan. In otuwa mol nīpahriənən e nətuaatipən itəm tæmīsī-pən e suatip rəha nahatətəən. ¹⁴ Tol nəhlan mæto-inu okəmæ nənīakīsən tatuwa mol nīpahriənən o netəmim itəm koatagile əm e Lou, kən nīkilat təht məmæ ilat kotətuatip lan, kən suatip rəha nahatətəən in nat əpnəpən əm, kən nənīakīsən nīpətīn tikə. ¹⁵ Mæto nəghatən u, in nīpahriənən: Lou tatan məmæ nalpīnən ne neməha rəha Uhgīn tatuwīn o netəmim itəm koatətəghl Lou, kən ikīn min rafīn Lou əh-ikīn, netəmim koatətəghl. Tol nəhlan, nolən rəha nətəu-pənən Lou tatiuw-pa nalpīnən ne neməha rəha Uhgīn, kən təsələn məmæ nənīakīsən otuwa mol nīpahriənən.

¹⁶ Tol nəhlan, nənīakīsən tatuwa mol nīpahriənən e nəmegəhan rəhatat e suatip rəha nahatətəən məmæ nənīakīsən otuwa e nəwīrən itəm Uhgīn tətawte-in kəm kitat, kən kitat kotītun nitūnən pahriən məmæ rəhan nənīakīsən in rəha noanol min rafīn rəha Epraham, sənəmæ rəha netəm min əm u itəm Uhgīn təmos-ipən Lou kəm ilat, mæto rəha netəm min u, ilat min itəm koatətəu-pən suatip rəha nahatətəən rəha Epraham. In rəhatat rafīn tata. ¹⁷ Tahmen e Naoa Rəha Uhgīn itəm tatan məmæ, “Emol ik nakuwa tipī noanol tēpət.” E niganəmtī Uhgīn, Epraham in rəhatat tata. In təmahatətə e Uhgīn u tatos-ipən nəmegəhan kəm netəm kəmotīmīs, kən in titun nolən natimnat e nat agin tikə.

¹⁸ Nīan Uhgīn təmən-īkīs kəm Epraham məmæ in otuwa tata rəha noanol tēpət, Epraham təmahatətə e Uhgīn mītun e nīkin məmæ nəghatən rəha Uhgīn in nīpahriənən, nat əpnəpən in tiəkīs agin məmæ nənīakīsən otuwa mol nīpahriənən. Uhgīn təmən məmæ, namīpīn min okotepət motəpəkīs. ¹⁹ Nahatətəən rəhan təseiuiəuən, nat əpnəpən in titun məmæ nīpətīn tinəguīhl minəhmen əm o nīmīsən mæto-inu rəhan nup iuəhkīr o wan-hanrīt, kən titun məmæ Sera tinəpəkīs-in ikīn katemək ikīn kən okol təseməkən. ²⁰ Epraham təməsəf-əfən rəhan nahatətəən e nənīakīsən rəha Uhgīn. Nīpahriənən, rəhan nahatətəən təməwīə muwa məkaskīk təhmīn min, kən matos-ipən nənwiwīən kəm Uhgīn. ²¹ In təmītun wīr e nīkin məmæ Uhgīn tatos nəsanənən o nolən rəhan nənīakīsən tuwa mol nīpahriənən. ²² O nat əh inəh, “Uhgīn təmən məmæ Epraham in tətuaatip e niganəmtīn o nahatətəən rəhan.” ²³ Nəghatən u itəm tatan məmæ, “Uhgīn təmən məmæ Epraham in tətuaatip e niganəmtīn,” kəməsətəən məmæ rəha Epraham pīsīn əm, ²⁴ mæto kəmətə min məmæ rəhatat, itəm Uhgīn otən məmæ kitat okotətuatip e niganəmtīn, kitat itəm kotəhatətə lan, itəm təmosmegəh Iesu Iərəmərə rəhatat e nīmīsən. ²⁵ Kəmegəhan-in-pa Iesu tuwa mīmīs o təfəgə rat min rəhatat, kən Uhgīn təmən in təmegəh min e nīmīsən məmæ in otol suatip məmæ kitat nənīakīsən e niganəmtīn.

5

Nəməlinuən ne nagiənən

¹ Tol nəhlan, koatagī e nəməlinuən kitat Uhgīn mæto-inu, e nahatətəən rəhatat ron, in təmən məmæ kitat kotətuatip e niganəmtīn. Kən natimnat min əh kəmotuwa e Iərəmərə rəhatat Iesu Kristo. ² E nahatətəən rəhatat, natimnat itəm Kristo tæmol, təməmīk kitat kotuwa e niganəmtī Uhgīn məmæ okotos nəwīrən itəm Uhgīn tətawte-in kəm kitat. Kən nəwīrən əh, kotagī lan əh-roiu. Kən kitat kotagīn mæto-inu kitat kotītun wīr agin məmæ okotos nepətən əhag-əhag rəha Uhgīn. ³ Kən nat kit min, kitat kotagīn nīan kotagī e nīan əskasīk min mæto-inu, kitat kotītun məmæ nīan əskasīk min kotasitu etat məmæ okotətul əskasīk e nəratən. ⁴ Kən nīan koatətul əskasīk, Uhgīn, nīkin tagīn otat. Kən nīan kotītun məmæ Uhgīn nīkin tagīn otat, kən kitat kotələhəu-pən rəhatat nətəlīgən təkaskīk e Uhgīn. ⁵ Kən natimnat itəm koatələhəu-pən rəhatat nətəlīgən təkaskīk e Uhgīn ron, kotītun məmæ okotuwa kol nīpahriənən mæto-inu, in təmos-īpa Narmin Rəhan kəm kitat, kən Narmin tatos-īpa nolkeikən rəha Uhgīn tərīoah e nīkitat.

⁶ Kən nīan rəhatat nəsanənən təmātīkə əh o nosmegəh atīpən kitat, e nīan ətuatīp itəm Uhgīn təmən, Kristo təmīmīs o nosmegəhan kitat netəm rat u kəsotīsīai-inən in Uhgīn. ⁷ E rəhak nətəlīgən, in nat tiəkīs agin məmæ suah kit otegəhan-in məmæ in otīmīs o suah kit min itəm rəhan nolən tətuaatip. Mæto kəm-naka suah kit otīmīs o suah kit min itəm rəhan nolən təwīr agin o netəmim. ⁸ Mæto Uhgīn təməgətun rəhan nolkeikən kəm kitat e nolən u məmæ, nīan kitat netəm kəmoatol əh təfəgə rat, kən Kristo təmīmīs otat.

⁹ Tol nəhlan, Uhgīn tæmol kitat kotətuatip e niganəmtīn e nīta Kristo itəm təmāiu nīan təmīmīs otat. Kən mæto-inu nat u in nīpahriənən, kitat kotītun wīr məmæ Kristo otosmegəh kitat o neməha ne nalpīnən rəha Uhgīn e namnun nīan. ¹⁰ Nīan kəmotol tikīmīr kitat Uhgīn,

4:13: Jen 17:4-6; 22:17-18; Kal 3:29

4:14: Kal 3:18

4:15: Rom 3:20; 5:13

4:16: Kal 3:7

4:17: Jen 17:5

4:17: Jon 5:21

4:18: Jen 15:5

4:19: Jen 17:17

4:22: Jen 15:6

4:25: Aes 53:4-5

5:3: Jem 1:2-3; 1

Pita 1:5-7

5:8: Jon 3:16; 1 Jon 4:10

5:9: Rom 1:18; 2:5; Efes 2:3-5

mæto in tæmol kitat kotuwa iolin min e nimisən rəha Nətin. Kən mæto-inu tæmol kitat kotuwa iolin min, nat kit itam taprækis-in inu mæmə kitat kotitun wir mæmə Uhgín otosmegəh kitat e nalpinən ne neməha rəhan, mæto-inu Kristo tatəmegəh. ¹¹ Kən nat kit min, nikitat tagien mæmə kəmotuwa kitiah kitat Uhgín e ləramərə rəhatat Iesu Kristo, itam Uhgín tæmiuw-pa kitat lan kotuwa iolin min.

Atam tæmiuw-pa nimisən, kən Kristo tæmiləs nəmegəhən

¹² Aupən agin, suah u Atam, tæmol tæfagə rat, kən tol nəhlan, tæfagə rat misi-pən lan muwa e nətueintən e etam kitiah əm əh. Kən tæfagə rat tæmiləs nimisən muwa ikin. Kən tol nəhlan, netəmim rafin okotəkəike motimis mæto-inu ilat rafin koatol tæfagə rat. ¹³ Nipahrien, netəmim kəmotol tæfagə rat uarisig Uhgín təpanos-ipa Lou. Mæto nian Lou tikə, okul kəsotətgəhlən Lou, mol mæmə Uhgín təsəte rækisən tæfagə rat min rəhalat. ¹⁴ Mæto nat əpnəpin Uhgín tæməsəte rækisən tæfagə rat min rəhalat, netəmim itam koatagit e nian rəha Atam mætoarus-pa Moses, ilat rafin kəmotimis. Əwəh, nat əpnəpin netəm min əh kəməsotolən tæfagə rat tahmen e tæfagə rat rəha Atam, mæto ilat rafin kəmotimis.

E nolən min neen, Atam in tahmen e Kristo itəm tæmuarisig in, mæto-inu nat naka itəm Atam tæmol, tatuwin o netəmim rafin, tahmen-pən əm mæmə nat naka Kristo tæmol tatuwin o netəmim rafin. ¹⁵ Mæto nat naka itəm Uhgín tæmos-ipa tol pisin agin e tæfagə rat rəha Atam. Tæfagə rat rəha suah kitiah əm u, Atam, tæmiuw-pa nimisən o netəmim tətət, kən inu in nat asol. Mæto nat asol taprækis, in nəwirən asol rəha Uhgín itəm in tæmawte-in o netəmim tətət o nafələn tæfagə rat rəhalat, kən nat əh tæmuwa e nəwirən rəha suah kitiah əm u, Iesu Kristo. ¹⁶ Ekən min mæmə, nəwirən asol rəha Uhgín itəm in tæmawte-in kəm netəmim, in tol pisin agin e noa tæfagə rat rəha suah kitiah əm əh. Suah u tæmol tæfagə rat kitiah əm, kən Uhgín tæmakil muəh mələhəu nəghatən lan mæmə otos nalpinən. Kən uarisig, nian netəmim tətət kəmotol tæfagə rat tətət, mæto Uhgín tæmos-ipa nat təwir kəm kitat, kən tæmol mæmə kitat kotətuatip e niganəmtin. ¹⁷ Nipahrienən mæmə tæfagə rat rəha suah kitiah əm, Atam, tæmol nimisən tatəramərə e netəmim rafin, kən inu nat asol. Mæto nat asol kit min itam taprækis mæmə, nat itəm suah kitiah əm, Iesu Kristo, tæmol. Netəmim rafin itəm koatos nəwirən rəha Uhgín itəm in tæmawte-in əpnəpin əm kəm ilat, kən motahətə mæmə Uhgín tatol ilat kotətuatip e niganəmtin, ilat okofos nəmegəhən lilin. Kən ilat Kristo, okotəramərə.

¹⁸ Əwəh, Atam tæmol tæfagə rat kit mol mæmə, Uhgín tæmakil muəh mələhəu nəghatən rəha netəmim rafin mæmə okotəkəike motos nalpinən. Kən e nolən ahmen-ahmen əm, Kristo tæmol nat ətuatip kit, mol suatip mæmə netəmim kotitun motuwa motətuatip e niganəmti Uhgín. Kən nətuatipən əh, tatol mæmə netəmim rafin kotitun nosən nəmegəhən lilin. ¹⁹ Netəmim tətət kəmotuwa nol tæfagə mæto-inu suah əh Atam tæməht nəwia Uhgín. Mæto netəmim tətət okotuwa motətuatip e niganəmti Uhgín mæto-inu suah kit min, Kristo, tæmol nəwia Uhgín.

²⁰ Uhgín tæmos-ipa Lou mæmə tæfagə rat otuwa mol iahgin, kən mæmə netəmim okotitun nolən rat min rəhalat. Mæto nian tæfagə rat tæmuwa mol iahgin, nəwirən itəm Uhgín tæmawte-in əpnəpin əm tæmuwa iahgin təhmin min maprækis, ²¹ mæmə nəwirən otol win e tæfagə rat min. Tæfagə rat tæmatəramərə e netəmim rafin matiuw-pa nimisən elat. Mæto roiu nəwirən itəm Uhgín tətawte-in kəm kitat otəramərə, kən nəwirən əh otol mæmə netəmim okotətuatip e niganəmti Uhgín, kən motos nəmegəhən lilin e Iesu Kristo rəhatat ləramərə.

6

Nəsanənən rəha tæfagə rat okul təsəlis ətainən kitat

¹ Kən tol nəhlan o nat əh, kitat okotəhrən? Okəmə naka suah kit otən mæmə, təwir mæmə koatəkəike əm o nolən tæfagə rat, mæmə nəwirən rəha Uhgín otəwia mol iahgin təhmin. ² Kəp, təsətuatipən! Nian tæfagə rat tətalkut mæmə otuw-pən kitat tətət ikin, kən nikitat təike məht mæmə, tahmen əm mæmə kəmotimis rækis lan, kən okul kəsotolən nəwian roiu. ³ Nəkotitun o kəp mæmə, kəmol baptais etat, kən baptais əh tatəgətun mæmə kitat kəmotuwa kitiah kitat Kristo. Kən nian Kristo tənəmis, tahmen əm mæmə kitat kotimis kitat min, u nipətin tæmə nəmegəhən rəhatat o nolən tæfagə rat, in tənəmis. ⁴ Tol nəhlan, nian kəmol baptais etat, in tahmen mæmə kəmotimis, kən kitanim itat kitat Kristo. Kən in tol nəhlan mæmə kitat okotətəu-pən suatip rəha nəmegəhən wi, tahmen əm mæmə Uhgín Tata təmosmegəh Kristo e nimisən, e nəsanənən asol rəhan.

⁵ Tol nəhlan mæto-inu, kəmotuwa kitiah kitat min e nimisən rəhan, kən okotuwa min kitiah kitat min e nolən itəm Uhgín təmosmegəh in lan e nimisən. ⁶ Kitat kotitun mæmə nian kəməht-ipən Kristo e nig kəməluau, kəməht-ipən ilat nolən oas min rəhatat mæmə, otərəkən

nolən oas rəhatat itəm tolkeike pik təfagə rat. Kən təmol məmə təfagə rat otəsərəmərə minən etat, ⁷ mətə-inu etəmim itəm təmimis, təsatig ahginən nəsənənən rəha təfagə rat.

⁸ Mətə-inu kəmotimis kitat Kristo, kən tol nəhlan, kotahatətə məmə okotəmegəh kitat min roiu, ne nian itəm təpanuwa. ⁹ Kotahatətə nəhlan mətə-inu kotitun məmə Uhgın təmosmegəh Kristo e nimisən, kən tol nəhlan okol təsımis minən. Nımısən təsərəmərə minən lan. ¹⁰ In təmimis mau kitiah əm, kən e nimisən rəhan, təmos-irəkis nəsənənən rafın rəha təfagə rat. Mətə tatəmegəh roiu, kən e nəmegəhən rəhan, in tatəmegəh məmə otıləs-ipər nərği Uhgın. ¹¹ Kən e nolən ahmen-ahmen əm, nikitəmat təkəike məht itəmat məmə nəmotimis e təfagə rat, təfagə rat rəhan nəsənənən tikə o niuw-pənən itəmat. Mətə e nəmegəhən rəhatəmat əh-roiu, nikitəmat təkəike məht itəmat məmə nakotəmegəh e Uhgın məmə onəkotıləs-ipər nərğın e Kristo Iesu.

¹² Tol nəhlan, sotegəhan-inən məmə təfagə rat tərəmərə e nipətitəmat itəm otəpanimis nian kit. Sotegəhan-inən məmə nəkoatol nəwıa nətəlign rat rəha nipətitəmat. ¹³ Kən sotegəhan-in minən nolən nipətitəmat min məmə nəkoatol təfagə rat lan. Mətə otegəhan-in-pən nəmegəhən rəhatəmat rafın kəm Uhgın, mətə-inu itəmat netəmim itəm Uhgın təməmki-rəkis itəmat e nimisən məmki-pən itəmat e nəmegəhən. Kən otegəhan-in nolən nipətitəmat min məmə okotol nolən min itəm kotətuatip e niganəmıti Uhgın. ¹⁴ Tol nəhlan mətə-inu, təfagə rat otəsərəmərəən etəmat mətə-inu roiu, nəsotatig ahginən Lou itəm təsasıtuan etəmat məmə nəsotolən təfagə rat. Mətə nakoatətatig ahgin nəwıran itəm Uhgın tətawte-in kəm itəmat, kən e nəwıran əh, in otasıtı etəmat məmə nəsotolən təfagə rat.

Slef min rəha nolən ətuatip

¹⁵ ?Kən kitat okotəhrən? Okəmə naka suah kit otən məmə, pəs okotol təfagə rat mətə-inu, Lou təsərəmərəən etat, mətə nəwıran rəha Uhgın itəm tətawte-in kəm kitat tətərəmərə etat. !Kəp, təsətuatipən! ¹⁶ Nəkotıtun o kəp məmə, nian nakotegəhan-in-pən itəmat kəm suah kit məmə nəkoatol nəwıan, kən itəmat rəhan slef, kən itəmat slef rəha suah un noatol nəwıan. Suatip kəıu o nətəu-pənən. E suatip kit, nakotuwa slef rəha təfagə rat, kən suatip u tatuwin o nimisən. Kən e suatip kit min, nakotuwa slef rəha nolən nəwıa Uhgın, kən suatip u tatuwin o nətəuətıpən e niganəmıti Uhgın. ¹⁷ Kitat koatənwiwi Uhgın məmə nat əpnəpın aupən nəmoatol slef rəha təfagə rat, mətə uarisig, e nikitəmat rafın nəmotol nəgətunən itəm emətəgətun itəmat lan. ¹⁸ Uhgın təmıkis itəmat e təfagə rat, kən təfagə rat, rəhan nəsənənən tikə o nərəmərəən etəmat. Kən nəmotuwa slef rəha nolən min itəm kotətuatip e niganəmıti Uhgın.

¹⁹ İatəghat e nətəlign min itəm netəmim kotıtun, inu slef ne etəm-iasol, mətə-inu nətəlign rəhatəmat təsahmənən o nitunən natımnat rəha Uhgın. Aupən ikın, nəmotegəhan-in nolı-nolı nipətitəmat məmə ilat slef rəha nolən min itəm tol naulısən əm, ne slef rəha nəratan itəm tatər tərət. Mətə roiu otegəhan-in-pən ilat məmə ilat slef rəha nolən min itəm kotətuatip, kən nakotuwa netəmim itəm Uhgın təmələhəu kalın məmə rəhan min. ²⁰ Nian itəmat nəmoatol slef rəha təfagə rat, nolən itəm tətəuətıp e niganəmıti Uhgın təsərəmərəən etəmat. ²¹ ?Noan nəwıran naka nəmotos e nəmegəhən rəhatəmat o nolən tərət min itəm noataulis ron əh-roiu? !Noan nolən rat min əh, in nımısən əm! ²² Mətə roiu, Uhgın təmıkis itəmat e təfagə rat, kən nəmotuwa slef min rəhan, kən noan nəwıran itəm noatəhl, tatit itəmat məmə nakotuwa netəmim rəha Uhgın e nikitəmat rafın. Kən nakoatos nəmegəhən lılın. ²³ Tol nəhlan mətə-inu nətəuən rəha təfagə rat in nımısən, mətə nat itəm Uhgın tatos-ıpa in nəmegəhən lılın e Kristo Iesu rəhatat İərəmərə.

7

Lou təsərəmərəən e kitat

¹ Piak min ne winik min. İtəmat nəkotıtun nolən rəha lou. Lou min koatərəmərə e netəmim nian ilat koatəmegəh əm. ² Tahmən e nat u. Okəmə pətan kit itəm təmol marit, lou tatan məmə in rəhan əm əh iərman nian in tatəmegəh. Mətə okəmə iərman əh tımıs, kən lou rəha marit təsaskəlım minən pətan əh, kən in titun nətəu-pənən suah pısın kit. ³ Mətə okəmə in tatətəu-pən iərman pısın kit nian rəhan iərman tatəmegəh əh, katən məmə in tategoafəl rəhan iərman. Mətə okəmə rəhan iərman təmimis, lou əh rəha marit təsaskəlım minən pətan əh, kən nat əpnəpın tatətəu-pən iərman pısın, in təsegoafələn rəhan iərman.

⁴ Piak min ne winik min. E nolən ahmen-ahmən əm, mətə-inu ninotol kitiah itəmat Kristo, tahmən əm məmə itəmat nəmotimis itəmat min e nig kəluau. Kən nian nəmotimis, Lou rəha Moses təsaskəlım minən itəmat u-roiu. Uhgın təmıkis itəmat o nətəu-pənən ətuatip natımnat rafın əğın e Lou məmə Uhgın otosmegəh itəmat. Kən itəmat nakotahmən-pən əm e pətan kit itəm rəhan iərman in təmimis, kən roiu in təsolən marit, kən in titun nətəu-pənən suah

pisin. Rəhatəmat iərman aupən, in Lou. Məto roiu, itəmat nakotətəu-pən suah pisin u Kristo, itəm Uhgın təmosmegəh e nımısən. Kən nakotətəu-pən in məmə nakoatəe noan wır, itəm in nolən təwir mın itəm koatısıai-in Uhgın. ⁵ Nıan nətəlīgən rat rəha etəmim* tətərəməə e kitat, nətəlīgən rat mın rəhatat koatiuw-pən kitat məmə okotol nolən rat mın e nıpətıtət. Kən nıan Lou tatən məmə okəsotolən nolən rat mın əh, tol məmə nıkıtat tətəht pik nolən rat mın, kən koatolkeike moatol təhmin nolən rat mın. Tol nəhlan, kəmotol təfagə rat tərət. Kən noa təfagə rat mın əh, in nımısən əm. ⁶ Məto roiu, okol kitat kəsətəu-pən mınən Lou rəha Moses məmə okotos nəmegəhən lılin, məto-inu təhmen əm məmə kitat kəmotımıs e Lou əh. Kən tol nəhlan, Lou təsərəməəən e kitat u-roiu. Kən roiu, kitat slef mın rəha Uhgın, məto kəsotətəu-pənən suatıp oas o nətəu-pənən Lou itəm kəməte, məto koatətəu-pən suatıp wı rəha Narmin Rəha Uhgın.

Lou tatol məmə netəmim kotal təfagə rat

⁷ ?Kən kitat okotəhrən? Okəmə naka suah kit otən məmə, “Lou in nat tərət məto-inu tatol məmə kitat koatol təfagə rat.” !Məto kəp, təsətuatıpən! İo ekıtun əm məmə təfagə rat təhro nulan məto-inu Lou tatəgətun io lan. Okəmə Lou in təməsənən məmə esolən nolən rəha nolkeikən nat kit rəha etəm pısın, kən okol esıtunən nolən əh məmə təhrol nulan.† ⁸ Məto təfagə rat təməskəlım nəghatən rəha Lou, mol rəhan in iolwək, kən təmol məmə nolən rəha nolkeikən nat kit rəha etəm pısın təmuwa tərət e nıkık. Məto okəmə Lou təpıkə, kən təfagə rat rəhan nəsanənən təpıkə nəhlan, təhmen məmə təmımıs. ⁹ Aupən ikın, nıan eməruru əh Lou, nıkık təsəhtən təfagə rat rəhak, emətatıg wır əm. Məto uarısıg emıtun məmə Lou əh-ıkın, kən nəsanənən rəha təfagə rat təmuwa nəmegəh mın məskasık, kən enıtun məmə ekəıke mımıs o təfagə rat rəhak. ¹⁰ Kən eməplan məmə nəghatən əh rəha Lou itəm təmuwa məmə otol etəmim təmegəh, məto nıpahrıenən təmiuw-pa əm nımısən. ¹¹ Tol nəhlan məto-inu, təfagə rat təməskəlım nəghatən rəha Lou, mol rəhan in iolwək, kən təməıuə-in io. Nıkık təməht məmə okəmə emalkut o nətəu-pənən Lou rəha Moses, kən ekos nəmegəhən lılin. Məto enəruru nolən, kən e nəghatən rəha Lou, ekəıke mımıs o təfagə rat mın rəhak. ¹² Məto Lou tasım təmısi-pən e Uhgın, kən nəghatən mın rəha Lou kəmotısi-pən e Uhgın mətasım, mətətuatıp, mətəwır mətasıtı e netəmim.

¹³ Kən okəmə naka suah kit otən məmə, “Lou in nat təwır, məto təmol məmə ekımıs.” ! Məto kəp, təsətuatıpən! Nıan emıtun nəghatən rəha Lou itəm in təwır, nıkık təmuwın o nolən təfagə rat, kən io emol təfagə rat itəm noan in nımısən. Tol nəhlan, təfagə rat təmol məmə ekımıs. ¹⁴ Məto nəhlan məmə ekıtun məmə nolən rat mın rəhak, ılat təfagə rat pahrıen. Kən nıan eməplan nəghatən rəha Lou, enıtun məmə təfagə rat in nat tərət ağın-əh.

¹⁴ Kitat kotıtun məmə Lou təmısi-pən e Uhgın. Məto io, io etəmım əm. Kən kol-salıın-in io məmə io slef kit, kən təfagə rat in rəhak etəm-ıasol. ¹⁵ Esıtunən natımınat itəm ıakotol, məto-inu nat wır mın itəm ıakolkeıke məmə ekol, esolən, məto ıatol əm naka itəm ıatətəhau. ¹⁶ Ekıtun wır məmə təfagə rat rəhak in nat tərət nat əpnapın esolkeıkeən məmə ekol. Kən nıan ekəto tərət e nıkık o təfagə rat u, in nəmtatın kit məmə Lou tatol rəhan wək, kən Lou in nat wır kit. ¹⁷ Tol nəhlan, sənəmə io itəm ıatol təfagə rat mın, məto nolən rəha təfagə rat itəm tətatıg e rəhak nətəlīgən nıan rafın, tatol məmə ekol nolən rat mın. ¹⁸ Ekıtun məmə nətəlīgən rat rəhak otəsegəhən-inən məmə ekol nat wır kit. Ekıtun in nıpahrıenən məto-inu ıakolkeıke məmə ekol nat itəm təwır, məto okol esolən. ¹⁹ Nat naka ıatol sənəmə in nat wır itəm ıakolkeıke məmə ekol, məto ıatol əm təfagə rat itəm esolkeıkeən məmə ekol. ²⁰ Kən okəmə ekol nat naka itəm esolkeıkeən məmə ekol, sənəmə io pahrıen u ıatol, məto in təfagə rat itəm tətatıg lak tatol.

²¹ Tol nəhlan, ıatəplan məmə nolən kit tatol wək e nəmegəhən rəhak nıan rafın. Nolən əh tol nəhlan məmə, nıan ıakolkeıke məmə ekol nat wır, məto təfagə rat huə ıuəhkır ron io tatiuw-pən io e təfagə rat. ²² E nıkık rafın, ıakolkeıke Lou rəha Uhgın, ²³ məto ıatəplan mın lou kit mın itəm tatol wək e nəmegəhən rəhak itəm tətəluagın ılau rəhak nıtunən, məlıs io, matol məmə io slef rəha təfagə rat itəm tatol wək e rəhak nəmegəhən. ²⁴ !Kəsi, ıatəto tərət pik ağın! ?Karmə pah otıləs-ırəkıs io e nıpətık u itəm tətəwın o nımısən? ²⁵ !Pəs kotənwiwi Uhgın. İesu Kristo rəhatat İərəməə in otol!

Kən tol nəhlan nəmegəhən rəhak tol mın-nulan məmə, io slef rəha Lou rəha Uhgın e rəhak nətəlīgən wı, məto e nətəlīgən rat rəhak, io slef rəha lou rəha təfagə rat.

7:4: Rom 6:2,11 * **7:5:** Netəmim rafın koatol təfagə rat məto-inu nətəlīgən rat rəha etəmim tətatıg e kitat rafın. Nətəlīgən rat əh tatiuw-pən kıtıt məmə koatol təfagə rat. Rəhatat nəsanənən tıka məmə okəsotolən təfagə rat mətol nolən wır: Uhgın əm ıtıtun nos-ıpa nətəlīgən wı kəm kitat. **7:6:** Rom 8:2; 6:4 † **7:7:** E nəghatən mın rəha ves 7:7-25, nıan Pol tatən “io,” məto nıpətı nəghatən u məmə in tətəghat-in netəmim rafın. **7:7:** Eks 20:17; Dut 5:21 **7:10:** Luk 10:28; Lev 18:5; Sam 19:7-10; Esik 20:11; Rom 10:5 **7:11:** Jen 3:13 **7:12:** 1 Tim 1:8 **7:15:** Kal 5:17 **7:23:** Kal 5:17; 1 Pıta 2:11 **7:25:** 1 Kor 15:57

8

Nolən rəha nətəu-pənən Narmin Rəha Uhgın

¹ Kən nəukəti nəghatən rafin min əh tol min-nulan, məmə Uhgın tatən məmə kitat kotətuatip e niganəmtin məto-inu kotahatə e nat itəm Kristo təmol otat. Kən tol nəhlan, Uhgın kol təsuəhən, kən məsələhəuən nəghatən məsolən nalpınən kit rəha netəm min u kəmotuwa kitəh ilat Kristo Iesu, ² məto-inu nəsanənən rəha Narmin, itəm tatos-ipa nəmegəhən wi kəm kitat e Kristo Iesu, in təmikis kitat e nəsanənən rəha təfagə rat ne nimisən. ³ Lou təruru nikisən nəhlan kitat, mol kitat kotətuatip e niganəmti Uhgın məto-inu, nətəlign rat rəha etəmim tatol win e nolən itəm Lou tolkeike. !Məto nat itəm Lou təruru nolən, Uhgın təmol! Inu, təmahl-ipa Nətin ətuatip kən təmuwa etəmim mahmən e kitat. Kən Uhgın təmakil muəh mələhəu nəghatən mol nalpınən o təfagə rat itəm kitat netəmim rafin koatol. In təmol nəhlan nian təmol Netin təmuwa sakrifais o təfagə rat min rafin rəhatat. ⁴ Uhgın təmol nəhlan məmə, nəghatən ətuatip min rəha Lou okotuwa motol nıpahrienən e nəmegəhən rəhatat itəm kəsotəu-pənən suatip rəha nətəlign rat rəha etəmim, məto koatəu-pən suatip itəm Narmin Rəha Uhgın tatəgətun kəm kitat.

⁵ Netəmim itəm koatəu-pən nətəlign rat rəha etəmim, nətəlign rəhalat tatuwin əm o nat itəm nətəlign rat rəhalat tolkeike. Məto netəmim itəm koatəu-pən nolən itəm Narmin Rəha Uhgın tolkeike, nətəlign rəhalat tatuwin əm o nat itəm Narmin Rəha Uhgın tolkeike. ⁶ Okəmə nətəlign rat rəha etəmim in tatərəmərə lan, kən suah əh tatəu-pən əm suatip rəha nimisən. Məto okəmə Narmin Rəha Uhgın tatərəmərə e rəhan nətəlign, kən suah əh tatəu-pən suatip rəha nəmegəhən ne nəməlinuən. ⁷ Tol nəhlan məto-inu, nətəlign rat rəha etəmim, tatol tikimır ilau Uhgın, məto-inu təsətəu-pənən lou min rəha Uhgın, kən in təruru agin nətəu-pənən. ⁸ Netəmim itəm koatəu-pən nətəlign rat rəha etəmim, okol kəsotolən niki Uhgın tagien.

⁹ Məto itəmat nəsotəu-pənən nətəlign rat rəha etəmim. Okəmə in nıpahrienən məmə Narmin Rəha Uhgın tətətig etəmat, kən noatəu-pən nolən itəm Narmin Rəha Uhgın tolkeike. Etəmim itəm Narmin Rəha Kristo təsatign lan, in sənəm etəmim rəha Kristo. ¹⁰ Məto Kristo tətətig etəmat. Kən nat əpnəpin nıpətəmat otəkəike mımıs o təfagə rat, məto narmitəmat təməgəh məto-inu itəmat nəkotətuatip e niganəmti Uhgın. ¹¹ Narmin Rəha Uhgın tətətig etəmat, inu Narmin Rəha Uhgın u itəm təmol Kristo Iesu təmegəh min e nimisən. Nıpahrienən, nıpətəmat otımıs nian kit. Məto e Narmin Rəhan, Uhgın otos-ıpən min nəmegəhən e nıpətəmat.

¹² Piak min ne wınık min. O natımnat min əh, kitat kotəkəike katig kətəu-pən nat itəm Uhgın tolkeike, məto kəsotəgən kətəu-pən nat itəm nətəlign rat rəha etəmim tolkeike məmə otol, ¹³ məto-inu okəmə nəkotatig motəu-pən nat itəm nətəlign rat rəha etəmim tolkeike, nəkotəkəike motımıs. Məto okəmə e Narmin Rəha Uhgın nəkotohamnu nolən rəha etəmim, kən onəkotəmegəh, ¹⁴ məto-inu netəmim rafin itəm Narmin Rəha Uhgın tatit ilat, ilat nenəti Uhgın min. ¹⁵ Itəmat nəkotitun məmə inu in nıpahrienən məto-inu, Uhgın təmos-ıpənə Narmin Rəhan kəm itəmat, kən Narmin təsolən itəmat nəkoatəgim min Uhgın, təhmen e slef kit tatəgim rəhan etəm-iasol. Kəp, məto Narmin Rəhan təmol məmə Uhgın təməhl itəmat. Kən Narmin tatol məmə kitat kotitun nənən kəm Uhgın məmə, "İlk rəhatımat tata!" ¹⁶ Kən Narmin atıp Rəha Uhgın tatən kəm narmitat məmə kitat nenəti Uhgın min. ¹⁷ Kən məto-inu kitat nenətin min, kitat okotos natımnat wır min itəm Uhgın təmələhəu kalın məmə rəhatat. Kən kitat Kristo okotos natımnat min əh. Kitat kotitun məmə inu nıpahrienən məto-inu kitat koatəto nəhməən kitat min, kən kotitun məmə Uhgın otos-ıpən nısiəiən kəm kitat təhmen e itəm otol e Kristo.

Nepətən əhag-əhag rəha Uhgın itəm tatuwa

¹⁸ Ekıtun məmə nəhməən itəm kotatig lan u-roiu, okotəplan məmə ilat nat əpnəpin əm nian Uhgın otol-arəp nepətən əhag-əhag rəhan e nəmegəhən rəhatat. ¹⁹ Nıpahrienən, natımnat rafin itəm Uhgın təmol, inu nəptən ne natımnat itəm koatəwıə lan, ne neai, ne nat megəh min, ilat koatəşahgim motolkeike pik məmə okotəplan nian itəm Uhgın otol-arəp məmə nenətin min u pah min. ²⁰ Koatasıpən nəhlan məto-inu Uhgın təmol məmə natımnat rafin itəm in təmol, ilat kotatig e nelmi nəratən, motəruru nolən wək wır min itəm rəhalat əupən ikın. İlat kəsotolkeikən nəhlan, məto in Uhgın itəm təmol nəhlan elat. Kən in təmolkeike məmə ilat okotələhəu-pən rəhalat nətəlign əskasik lan, ²¹ məmə in otikis ilat e nəmnəmıtən ne nimisən itəm ilat kotatig pahrien lan. Kən in otikis ilat nəhlan məmə in titun nos-ıpənən nepətən əhag-əhag kitəh əm kəm ilat itəm otos-ıpən kəm nenətin min.

8:3: Hip 4:15

8:3: Wək 13:37-39; Hip 2:14; 7:18; 10:1-2; Fil 2:7

8:4: Kal 5:16,25

8:9: 1 Kor 3:16; 12:3

8:10: Kal 2:20

8:13: Kal 6:8; Kol 3:5

8:15: Mak 14:36; 2 Tim 1:7

8:16: 2 Kor 1:22

8:17: Kal 4:5-7;

Nol Əpən 21:7

8:20: Jen 3:17-19

²² Kitat kotitun mämə aupən agin mətəarus-pa əh-roiu, natimnat rafin itəm Uhgün təmol, koatekimis tahmen e pətan kit itəm tatəto nahməən mämə otıləs nətin. ²³ Kən sənəmə natimnat min əm itəm Uhgün təmol, ilat koatekimis nəhlan. Mətə kitat min koatekimis nəhlan, nat əpnəpin mämə Uhgün təmos-ipa rəkis nat wir kəm kitat, u Narmin Rəhan. Kən Narmin in məsin rəha natimnat wir agin min itəm Uhgün otəpanos-ipa nian kit. Kən roiu koatasahgin e nian ətuatip mämə Uhgün otegəhan-in rafin kəm kitat natimnat itəm təməhl kitat ron. Kən in otikis nıpatit itəm toas, mos-ipa in wi. ²⁴ Təmətəuon e nian Uhgün təmosmegəh kitat, kitat koatələhəu-pən əskasik rəhatat nətəlign o natimnat min əh. ?Okəmə suah kit təmos nat kit itəm in təmatəsahgin, in otəsahgin min o naka? ²⁵ Mətə koatələhəu-pən rəhatat nətəlign e nat kit itəm kəsotəplanən əh, kən motol rəhatat nətəlign təfəməh moatəsahgin moatətul əskasik.

²⁶ Kən tahmen mämə nolən əh tətəsitə etat, * Narmin Rəha Uhgün tətəsitə etat e rəhatat nəpəoun. Kitat kotəruru mämə naka koatəkəike kəfak ron, mətə Narmin əm Rəha Uhgün tatən rəhatat lan nian kitat koatekimis e nolən kit itəm nəghatən tikə lan. ²⁷ Kən Uhgün itəm in titun niki netəmim, in titun naka Narmin Rəhan tatən, mətə-inu Narmin Rəhan tatəfak o iəfak min tətəu-pən nətəlign rəha Uhgün.

Nalpəkəuən rəha Uhgün

²⁸ Kitat kotitun mämə, Uhgün tatol mämə natimnat rafin itəm koatuwa, inəh nat wir min ne nat rat min, ilat rafin koatuwa o nasituən etat itəm kotolkeike Uhgün, inu kitat netəm itəm in təmaun-in kitat e nalpəkəuən rəhan. ²⁹ Tol nəhlan mətə-inu, aupən aupən agin, Uhgün tinitun rəkis mämə kitat okotahatətə lan. Kən e nian əh, in təmən mämə nolən rəhatat otuwa mahmen e Nətin mämə netəmim tətət okotuwa pian min ne winin min, kən in təmaupən maiir, kən in ilis e kitat rafin. ³⁰ Kən kitat itəm in təmaupən mən mämə okotuwa rəhan, in təmaun-in kitat. Kən kitat u itəm təmaun-in, in təmol kitat kotətuatip e niganəmtin. Kən kitat u itəm təmol kitat kotətuatip, in otıləs-ipər mos-ipən nisaiiən ne nepətən əhag-əhag rəhan kəm kitat.

Nolkeikəən asol rəha Uhgün

³¹ ?Okotən min naka e natimnat min əh? Uhgün in kitat min, matol natimnat rafin mämə ilat natimnat wir min e nəmegəhən rəhatat, kən nat əpnəpin əm okəmə pah tatol tikimir kəm kitat. ³² In təməsəginən o Nətin ətuatip mämə otimis o kitat rafin, mətə in təmegəhan-in əm. Kən okəmə in təmos-ipa Nətin kəm kitat, kən in otawte-in natimnat rafin kəm kitat. ³³ ?Pah titun nətu-pa min nəghatən kit mämə kitat kəmotol tərət? Suah kit tikə, mətə-inu, in Uhgün itəm təmol kitat kotətuatip e niganəmtin, kitat itəm in təmitəpun. ³⁴ ?Kən pah titun nələhəuən nəghatən mämə kitat kotəkəike motos nalpınən? Suah kit tikə, mətə-inu Kristo Iesu təmimis o kitat, kən nat kit min, Uhgün təmosmegəh in e nimisən. Kən roiu, in tatəpələh e nikali Uhgün matip, ikin rəha nisaiiən ne nəsanənən, matəfak kəm Uhgün o kitat. ³⁵ ?Naka titun niləs-irəkisən kitat o nolkeikəən rəha Kristo o kitat? ?Nərətən, o nian iəkis min, o nərətən itəm netəmim koatol kəm kitat, o nəumis, o rəhatat nautə tikə, o ikin tasilə ikin, o nəəp rəha nəluaginən o nohamnuən itəm? Kəp. !Nat kit tikə! ³⁶ Nəmegəhən rəhatat tahmen əm e itəm Naoa Rəha Uhgün tatən mämə, “Uhgün. Nian rafin, netəmim koatolkeike mämə okotohamnu itimat o nərgəm. Itimat ekotahmen e sipsip min itəm okohamnu ilat.”

³⁷ Nipahrienən, e natimnat min əh rafin, Kristo itəm tolkeike kitat, tatol mämə kitat koatol win agin. ³⁸ Kən ekitun mämə nat kit tikə agin titun niləs-irəkisən kitat o nolkeikəən rəha Uhgün, inu nimisən, o nəmegəhən, o nagelo min, o iərmis min, o natimnat itəm tətəu əh-roiu, o natimnat itəm otəpanuwa, o nəsanənən min rafin, ³⁹ o natimnat əpəh ilis, o natimnat ləhəu agin, o nat kit e natimnat rafin itəm Uhgün təmol, okul ilat rafin kəsotıləs-irəkisən kitat o nolkeikəən rəha Uhgün itəm koatos o İərmərə rəhatat Kristo Iesu.

9

Pol təmolkeike pik mämə netəm İsrəl okotahatətə e Kristo

¹ Kən roiu iakolkeike mämə ekəghat-in rəhak min netəmim u noanöl min rəha İsrəl, mämə kəmotapəs Kristo. İatən nipahrienən mətə-inu itimlau Kristo kitiah əm, əseiuəən. Rəhak nətəlign ne Narmin Rəha Uhgün kətuən mämə nat u iatən in nipahrienən. ² Nikik təmətgit kən mətəhmə pik olat nian rafin. ³ Okəmə io ekitun nosən nalpınən ne neməha rəha Uhgün, kən inu otəsitə o natimak min mämə okotahatətə e Kristo, kən nikik təpagien əm. Nipahrienən, nikik təpagien okəmə Uhgün otıləs-irəkis io e Kristo itəm iakolkeike pik, okəmə

8:23: 2 Kor 5:2-4 * 8:26: “nolən əh” tatəghat-in nolən rəha nələhəu-pən rəhatat nətəlign əskasik e natimnat wir itəm otəpanuwa. 8:27: Sam 139:1 8:28: Efes 1:11 8:29: Kol 1:18; Hip 1:6 8:31: Sam 118:6 8:33: Aes 50:8-9 8:36: Sam 44:22

in otasitu natimак min mēmә okotahatәtә lan. Ekән nәghatән u, “natimак min,” mәto-inu e nipәtin, ilat noanol rәha Isrel. ⁴ Ilat noanol rәha Isrel, kән natimnat wir min u rәhalat: Ughin tәmәhl ilat mēmә nenәtin min, kән tәmol әp rәhan nepәtән әhag-әhag kәм ilat, kән mos-ipән min nәniәkisән min rәha nasituән, * kән mos-ipән min Lou kәм ilat, ne nәfakән әpәh e Nimә Rәha Ughin, ne nәniәkisән min. ⁵ Kән tipilat min, ilat netәм-iasol min rәha Ughin aupән, kән e nipәtin ikin, Kristo tәmisi-pән e noanol rәhalat, kән in Ughin itәм in ilis e natimnat rafin, itәм okatәnwiji әm nulan kәtan nannun tikә. Әwәh.

Suatip itәм Ughin tәmitәpun netәmim lan

⁶ Noanol rәha Isrel kәmәsotahatәtәән e Kristo, mәto nolән әh tәmәsolән mēmә Ughin tateiuә e rәhan nәniәkisән, mәto-inu sәнәmә ilat rafin itәм kәmotisi-pән e noanol rәha Isrel, ilat netәм Isrel pahrien. ⁷ Kән e nolән әh inәh, ilat itәм kәmotisi-pән e Epraham, ilat sәнәmә netәм pahrien rәha Epraham. Mәto Ughin tәmән kәм Epraham mēmә, “Noanol suatip rәham otisi-pән e nita rәha Aisak.” ⁸ Nipәtin nat u mēmә, ilat u kәmotaiir e noanol rәha Epraham sәнәmә ilat rafin nenәti Ughin min. Mәto nenәti Ughin pahrien, ilat netәmim itәм kәmotaiir e nәniәkisән rәha Ughin. Kән ilat u noanol pahrien rәha Epraham. ⁹ Tol nәhlan mәto-inu Ughin tәmән-iәkis kәм Epraham min-nulan, “E nian әtuatip, oekitәlig-pa, kән Sera tinilәs rәkis nәtin kit iәрman.”

¹⁰ Mәto nәghatән tәsolән nannun ikin-u. Nәti Sera u Aisak tәmit Repeka, kән in tәmilәs mil mil kәiu. Rәhalau tata kitiah әm, pipi rat rәha noanol min rәha Isrel u Aisak. ¹¹ Mәto nian mil mil u kәmәsuaiirән әh, kән mәsioalән әh nat kit itәм tәwir o tәrat, Ughin tәmән-ipән nәghatән kit kәм Repeka. Kән nәghatән u tatәgәtun wir mēmә Ughin titәpun netәmim tәtәu-pән әm rәhan nәtәligән, ¹² mәto sәнәmә mēmә kitat kәmotol nat wir kit or nat tәrat kit. Ughin tәmән kәм Repeka mēmә, “Nita rәha nәtim asol lan, ilat okotol wәk әm kәм rәha in әkәku lan.” ¹³ Kән inu tatәtәu-pән әm nәghatән e Naoa Rәha Ughin itәм tatән mēmә, “Emolkeike Jekop, mәto emetәhau Esao.”

¹⁴ ?Okotәhrән әh-roitu? ?Okotән mēmә nolән rәha Ughin tәsәtuatipән? !Kәp! Kotitun mēmә in tatol tәtuatip ¹⁵ mәto-inu Ughin tәmән kәм Moses mēmә, “Oekәsakitun netәmim itәм ekitәpun ilat, kән ekol nolән tәwir kәм netәmim itәм ekitәpun ilat.”

¹⁶ Kән tol nәhlan, kitat kәsotosән nәniәkisән rәha Ughin o nat kit itәм koatol, tahmen mēmә koatolkeike pik in, o mәto-inu kitat koatol wәk ron, kәp. Koatos әm e nasәkitunән rәha Ughin. ¹⁷ E Naoa Rәha Ughin, in tatән kәм Fero, kig rәha Ijip mēmә, “Emilәs-ipәr ik o nat kitiah әm u mēmә netәmim okotәplan rәhak nәsanәнән e nәmegәhән rәham, mēmә netәmim okotән-iarәp nәrgәk e nәtueintән rafin.” ¹⁸ Kән nipәti nat u mēmә, Ughin tәtasәkitun netәmim neen mәto-inu in atip tolkeike mēmә otol mihin. Kән in tatol netәmim neen mēmә ilat kotapәs nәtәән rәhan nәghatән mәto-inu in atip tolkeike mēmә otol mihin.

¹⁹ Kәм-naka itәmat kit otәtapәh ron io mēmә, “Okәмә Ughin tatol netәmim neen mēmә ilat kotapәs nәtәән rәhan nәghatән, kән ilat okotәkәike motol nәhlan. ?Kән tahro Ughin tatән mēmә ilat kәmotol tәfagә rat?” ²⁰ Mәto ekuhalpın nәghatән u mēmә, ik etәmim әm. Tahro natuhalpın әsanән nәghatән rәha Ughin. Nikitәmat tәht-tu. Nuwigi nat kәmol e noantәnimtә, kol tәsәнән kәм etәм tәmol mēmә, “?Nәmahro mol io mēmә ekol nulan?” ²¹ Etәmim itәм tatol natimnat e noantәnimtә, in titun nosән noantәnimtә kit mol nuwigi nat lan kәiu, kit itәм tәwir rәha nolән lafet, kән kit min rәha wәk әrnapin әm.

²² Kән Ughin titun nәtәu-pәнән nolән ahmen-ahmen әm e netәmim. Okәмә in tolkeike, in titun nolән ilat mēmә otәrәkin ilat. In tolkeike mēmә otol-arәp mēmә nemәha tatol o tәfagә rat, kән in otol nalpınән asol kәм netәmim itәм koatol tәfagә rat. Mәto nat әrnapin in tatol nәhlan, rәhan nәtәligән kәifәмәh mәsol uәhaiән nalpınән kәм ilat itәм koatol mēmә nikin otahmә. ²³ Rәhan nәtәligән kәifәмәh nәhlan mēmә in otol-arәp nәwirән asol rәhan kәм netәм min u itәм in tolkeike mēmә otasәkitun ilat. In tәmol әpән-әpәнә ilat aupән aupән agin mēmә ilat okotatig e nәwirән rәha Ughin әpәh e nego e neai. ²⁴ Inu kitat rafin itәм in tәmitәpun, kән sәнәmә noanol әm rәha Isrel, mәto Iaihlua min. ²⁵ Tahmen әm e naka u Ughin tәmән e Naoa u rәha Hosea mēmә, “Netәм min әh itәм sәнәmә rәhak netәmim, ekaun-in ilat mēmә, rәhak min netәmim.’ Kән netәmim itәм emәsolkeikeән ilat aupән, ekaun-in ilat mēmә, ‘netәmim itәм iakolkeike.’

9:3: Eks 32:32 9:4: Eks 16:10; 24:15-18; 33:12-23; 40:34-38

* 9:4: Nәniәkisән rәha nasituән neen tol min-nulan: (Noah) Jen 9:8-17; (Epraham) Jen 12:2-4, 15:9-21, 17:1-27; (Isrel) Eks 19-24; (Finehas) Nam 25:10-13; (Tefit) 2 Saml 7:5-16; (Isrel - in wi) Jer 31:31-34 9:7: Jen 21:12 9:8: Kal 4:23 9:9: Jen 18:14 9:12: Jen 25:23 9:13: Mal 1:2-3 9:15: Eks 33:19 9:16: Efes 2:8 9:17: Eks 9:16 9:20: Aes 29:16; 45:9 9:21: Jer 18:6 9:25:

²⁶ Kæn ikin-u ætuatip, itæm emæn kæm ilat mæmæ, 'Itæmat sænæmæ ræhak min netæmim,' netæmim okotaun-in ilat mæmæ, 'Ilat nenæti Uhgîn itæm tatæmegæh.'

²⁷ Kæn ien Aesea tamatæghat-in noanol min ræha Isrel e nian tatæn-iaræp mæmæ, "Nat ænnapin netæm Isrel kotepæt tahmen e nimæklækil æpæh itæhai, mæto Uhgîn otosmegæh æm ilat noan mæsin, ²⁸ mæto-inu Iæramæra in otol rafin uæhai æm ræhan næghatæn o nos-ipænæn nalpînæn kæm netæmim e nætueintæn."

²⁹ Kæn tahmen e næghatæn itæm ien Aesea tæmæn aupæn mæmæ, "Okæmæ Iæramæra Ðsanæn Pik Agin in tæsegæhan-inæn itat mæmæ ræhatat nita mæsin okotæmegæh, okol kitat kæpotuwa motahmen e netæmim ræha Sotom ne Komora itæm in tæmæraekin agin ilat."

Netæm ræha Isrel kæmæsotahatætæn

³⁰ ?Naka nipæti næghatæn min u? Nipætîn tol min-nulan mæmæ, Iaihlua min itæm kæsotalkut æskasikæn mæmæ okotætuatip e niganæmti Uhgîn, Uhgîn tæmol ilat kotætuatip e niganæmtin e nahatætæn ræhalat. ³¹ Mæto netæm Isrel kæmotalkut pik e suatip ræha nætæu-pænæn Lou mæmæ ilat kotætuatip e niganæmti Uhgîn. Mæto ilat kæsotætuatipæn. ³² ?O naka? Mæto-inu ilat kæmotalkut pik mæmæ okotætuatip e niganæmti Uhgîn o nolæn wir min ræhalat, mæto kæsotætu-pæn suatip ræha nahatætæn. Ilat koatoh pikæn "Kæpiel Ræha Noh Pikænæn." ³³ Inu tahmen e Naoa Ræha Uhgîn itæm tatæn mæmæ, "Iotæplan-tu! Emalahæu kæpiel kit æpæh Sæon† mæmæ netæmim okotoh pikæn, in kæpiel itæm otol ilat kotæme. Mæto etæmim itæm tæhatætæ e Suah æh, okol in otæsaulisæn nian tatætul e niganæmti Uhgîn."

10

¹ Piak min ne winik min. Iakolkeike pik mæmæ Uhgîn otosmegæh netæm Isrel, kæn nian rafin iatæfak ron. ² Io iatæn-iaræp kæm itæmat mæmæ ilat kotalkut pik o nolæn natimnat itæm otol niki Uhgîn tagien. Mæto nolæn ræhalat tæsi-pænæn e nitunan itæm tætuatip. ³ Okol ilat kæsotætu-pænæn suatip ræha Uhgîn mæmæ ilat okotuwa kætuatip e niganæmtin, mæto-inu ilat kotæruuru suatip ræhan, kæn motalkut mæmæ okotætu-pæn ræhalat atip suatip, suatip ræha nætæu-pænæn Lou. ⁴ Kristo tæmol nammun e suatip ræha nætæu-pænæn Lou mæmæ etæmim in tætuatip e niganæmti Uhgîn. In tæmol nammun e suatip æh mæmæ netæmim rafin itæm koatahatætæ lan, ilat rafin okotætuatip e niganæmti Uhgîn.

Næmegæhan itæm Uhgîn tatos-ipa, in ræha netæmim rafin

⁵ Moses tæmæte næghatæn kit e suatip ræha nætæu-pænæn Lou mæmæ suah kit tuwa mætuatip e niganæmti Uhgîn. In tæmæn mæmæ, "Etæmim itæm tatol natimnat rafin agin-æh itæm Lou tatæn, in otos næmegæhan lilin." ⁶ Mæto suatip ræha nahatætæn mæmæ suah kit tuwa mætuatip e niganæmti Uhgîn in tæpiæ æm, tahmen e Naoa Ræha Uhgîn itæm tatæn mæmæ, "Ðsænæn mæmæ nakækaike muwin æpæh e nego e neai," mæmæ onakegæs-in Kristo milæs meiuaiu muwa mæmæ otasitu lam. ⁷ Kæn tatæn min mæmæ, "Ðsænæn mæmæ nakækaike muwin æpæh læhau e ikin ræha netæm kæmotimis ikin," mæmæ nakilæs-iaræp Kristo mol tæmegæh min e nimisæn. ⁸ ?Mæto, tatæn min naka? Tatæn mæmæ, "Næghatæn Ræha Uhgîn in iuæhkir æm ron ik. In æpæh e nohlim ne nikim." Næghatæn u in næghatæn ræha nahatætæn itæm ioatæn-iaræp. ⁹ Tol næhlan mæto-inu, okæmæ nakæn-iaræp e nohlim mæmæ Iesu in Iæramæra, kæn okæmæ nakahatætæ e nikim mæmæ Uhgîn tæmosmegæh in e nimisæn, kæn Uhgîn otosmegæh ik. ¹⁰ Kæn inu nipæhrienæn næhlan mæto-inu Uhgîn tatol etæmim kit tatætuatip e niganæmtin nian suah æh tæhatætæ lan pahrien e nikin. Kæn Uhgîn tatosmegæh etæmim kit nian in tatæn-iaræp e nohlin mæmæ Iesu in Iæramæra ræhan. ¹¹ Tahmen e Naoa Ræha Uhgîn itæm tatæn mæmæ, "Netæmim rafin itæm koatahatætæ e suah æh, okol ilat okæsotaulisæn nian okotætul e niganæmti Uhgîn." ¹² Næghatæn æh in ræha netæmim rafin, nat ænnapin okæmæ ik noanol ræha Isrel, o Iaihlua kit, mæto-inu Iæramæra kitiæh æm u tatæramæra mætawte-in ræhan næwiræn kæm netæmim rafin itæm koatætæpæp ron. ¹³ Tahmen e Naoa Ræha Uhgîn itæm tatæn mæmæ, "Netæmim rafin itæm koataun-in nærgi Iæramæra mæmæ otosmegæh ilat, in otosmegæh ilat."

¹⁴ ?Mæto netæmim okotahro motaun-in Iæramæra o nosmegæhan ilat, okæmæ kæsotahatætæn lan? ?Kæn okotahro motahatætæ lan okæmæ kæsotætæn nammusæn lan kit? ?Kæn okotahro motætæ nammusæn okæmæ suah kit tæsan-iaræpæn kæm ilat? ¹⁵ ?Kæn netæmim okotahro kæn-iaræp nammusæn tæwir okæmæ Uhgîn tæsahl-ipænæn ilat? Tahmen e Naoa Ræha Uhgîn itæm tatæn mæmæ, "In nat wir agin nian suah kit tatuwa o næn-iaræpæn nammusæn tæwir!"

9:26: Hos 1:10 9:28: Aes 10:22,23 9:29: Aes 1:9 9:32: Aes 8:14 † 9:33: 'Sæon' in nærgin kit min ræha Jerusalem. 9:33: Aes 8:14; 28:16 10:5: Lev 18:5 10:6: Dut 30:13 10:7: Dut 30:13 10:8: Dut 30:14 10:11: Aes 28:16 10:12: Efes 3:8 10:13: Joel 2:32 10:15: Aes 52:7

¹⁶ Mæto sənəmæ netəm Isrel rafin itəm kəmotos e nīkilat namnusən təwir. Tahmen e nəghatən itəm Aesea təmate məmæ, “Iərəmərə, netəmim təkəku əm kəmotən nīpahrienən e nəghatən rəhatimat.” ¹⁷ Kən tol nəhlan, nahatətəən tətisi-pən e nat itəm nakatəto, kən nat itəm nakatəto tətisi-pən e namnusən itəm katən e Kristo.

¹⁸ ?Məto ekətapəh məmæ, ilat kəmotəto o kəp? Əwəh, kəmotəto. Naoa Rəha Uhgīn tatən məmæ,

“Nəghatən təmuwīn e ikīn mīn rafin e nətueintən,

təmuwīn ikīn mīn rafin agīn.”

¹⁹ ?Kən ekətapəh əm o nat kit mīn məmæ, netəm Isrel kəmotitun, o kəp? Əwəh, kəmotitun.

Moses təmaupən mən məmæ,

“Ekol itəmat nakotetət netəmim e kantri əpnəpīn əm itəm ekol təwīr kəm ilat,

kən ekol neməha tol itəmat mətə-inu ekol təwīr kəm kantri mīn itəm kotalməl.”*

²⁰ Kən uarisig Aesea təsəginən o nənən məmæ,

“Netəmim itəm kəsotegəs-inən io, kəmotəplan io;

Netəmim itəm kəsotəpəh-inən io, emol-arəp atip io kəm ilat.”

²¹ Məto Aesea təmən nəghatən rəha Uhgīn e netəm Isrel məmæ,

“E nīan rafin, nīan rafin, eməg-əfəməh-in nelmək məmæ ekasitu etəmat,

itəmat itəm nakoatəht nəwiak moatəuhlin mənətaətmət ron io.”

11

Uhgīn tatasəkitun əh netəm Isrel

¹ Pəs ekətapəh o nəghatən kit e netəm Isrel. ?In pahrien məmæ Uhgīn təməuhlin mentən o rəhan netəmim o kəp? !Kəp! Otəplan-tu io. In təməsəuhlinən mənətan kəm io u etəm Isrel, noanol rəha Epraham, nīta rəha Benjamin. ² Aupən aupən agīn, Uhgīn təmītəpun noanol rəha Isrel məmæ in otolkeike ilat, kən ilat okotuwa rəhan mīn netəmim. Kən in təməsəuhlinən mənətan olat. Nəkotitun o kəp məmæ naka Naoa Rəha Uhgīn tatən e Elaija. In təmatəpəh əskasik o Uhgīn matən-iarəp nəratən itəm Isrel təmol. ³ In təmə, “Iərəmərə, kəmotəhamnu rəham ien mīn motəhalkin-ohalkin rəham olta mīn. Kən io pīsīn əm ekətətig, kən moatakut mīn məmæ okotəhamnu io.” ⁴ ?Məto Uhgīn təmən-ipən naka kəm in? In təmən məmæ, “Iatəskəlīm netəmim sepen-təosan məmæ rəhak mīn, itəm kəsotəfakən əh kəm uhgīn eiueiə u Paal!” ⁵ Kən tahmen əm əh-roiu, netəm Isrel noan məsīn əh-ikīn itəm Uhgīn təmītəpun ilat e rəhan nəwīrən. ⁶ Kən okəmæ Uhgīn tətəsmegəh ilat e nəwīrən rəhan, kən təməsolən e natīmnat təwīr mīn itəm ilat koatol. Məto okəmæ təpəsmegəh ilat mətə-inu ilat koatol natīmnat wīr mīn, kən nəwīrən itəm Uhgīn tətəwte-in kəm ilat, in tol pīsīn, kən sənəmæ nat kit itəm in tətəwte-in kəm ilat, in nətəuən əm o rəhalat wək.

⁷ ?Kən təhro? Netəmim təpət rəha Isrel kəmotegəs-in pik suatip rəha nuwamən mətuatip e nīganəmti Uhgīn, mətə kəməsotosən. Məto ilat itəm Uhgīn təmītəpun, kəmotos. Məto ilat rafin əh itəm kəməsotosən, Uhgīn təmol ilat məmæ kotəpəs nətəən rəhan nəghatən. ⁸ Tahmen əm e itəm Naoa Rəha Uhgīn tatən məmæ,

“Kən mətəarus-pa u-roiu, Uhgīn təmol məmæ nətəlīgən rəhalat tətəpil əlu-əlu,

kən mol məmæ nīganəmtilat təpīs,

kən mol məmæ matəlīgilat talu.”

⁹ Kən Kīg Tefit təmən məmæ,

“Pəs rəhalat nəgəwənən təpət otuwa mahmen e noanīkulu kit, itəm otəhasin ilat, mol ilat kotən məmæ natīmnat rafin təwīr əm.

Pəs rəhalat natīmnat wīr okotuwa kəpiel kit rəha noh pikənən ne nəlpinən kəm ilat.

¹⁰ Pəs nīganəmtilat tapinəp məmæ kosotəplanən nat,

Pəs noankawilat təfaiu kitīsh o nəratən rəhalat namnun tīkə.”

Suatip rəha Uhgīn o nosmegəhən Iaihlə mīn

¹¹ ? Kən ekətapəh mīn məmæ, netəm Isrel kəmotəh pikən motiet motorin məmæ okol kəsotətul mīnən? !Kəp! O rəhalat nəmkakīshən, Uhgīn təmol suatip o nosmegəhən Iaihlə mīn məmæ otol netəm Isrel kotetət netəm mīn əh, kən motolkeike rəhan nəwīrən. ¹² !Tol nəhlan, okəmæ Iaihlə mīn kəmotos nəwīrən rəha Uhgīn mətə-inu netəm Isrel kəmotəpəs nosmegəhən rəha Uhgīn, kən netəm Isrel rafin itəm Uhgīn təmītəpun rəkīs, nīan ilat okotəhatətə e Kristo, nəwīrən rəha Uhgīn otuwa mepət!

10:16: Aes 53:1 **10:18:** Sam 19:4 **10:19:** Dut 32:21 * **10:19:** Nīpahrienən, netəm Isrel kəmotitun nəghatən rəha Uhgīn, mətə ilat kəməsotolkeikən məmæ okotətəlīg-in. Kən tol nəhlan, Uhgīn təməs-ipən nəghatən kitīsh əm kəm Iaihlə mīn məmæ in otol netəm Isrel kotetət ilat ron. **10:20:** Aes 65:1 **10:21:** Aes 65:2 **11:1:** 1 Saml 12:22; Sam 94:14; Fil 3:5 **11:3:** 1 King 19:10 **11:4:** 1 King 19:18 **11:6:** Kal 3:18 **11:8:** Dut 29:4; Aes 29:10
11:10: Sam 69:22,23 **11:11:** Wək 13:46

¹³ Roiu iatəghat kəm itəmat Iaihlua min. Məto-inu io aposol rəhatəmat Iaihlua min, io iatanwiwi rəhak wək ¹⁴ məmə, io ekol məta natimak min netəm Isrel kotetəhak ron, kən e nolən əh Ughin otosmegəh neen. ¹⁵ Nian Ughin təməuhlin mantaan o netəm Isrel, kən in təməmik Iaihlua min kəmotuwa iohlin min. Məto nian in otəmik netəm Isrel kotuwa min ron, inu in nat asol kit, tahmen e netəm kəmotimim kəmotəmegəh min. ¹⁶ Okəmə netəmim kotələhəu kalin nəwitai piret rəha nagwənən wi məmə rəha Ughin, kən piret apiəpiə, in min rəha Ughin.* Kən e nəghatən rəha nig, okəmə nəukətin rəha Ughin, kən nelmin min, ilat min rəha Ughin. Nəghatən u, nipətin təmə okəmə Epraham ne mipin min aupən, ilat rəha Ughin, kən noanol min rəhalat, ilat min rəha Ughin.

¹⁷ Məto nelmi nig min neen rəha nasum-inən, Ughin təmatgəhl rəkis, inu tahmen e netəmim neen rəha Isrel. Kən itəmat Iaihlua min, nəkotahmen e nelmi nig u olif əpnəpin min e nikinat. Ughin təmilpin itəmat e nəukəti nig məmə nakoatos nəmelat, kən roiu nakoatos nəwiran itəm Ughin təmən-iekis kəm Epraham ne nətin min u in nəukəti nig.†

¹⁸ Məto itəmat Iaihlua min, nəsotəghat ausitən məmə Ughin təmilpin itəmat e nig itəm təmatgəhl rəkis ikin, u tahmen e netəm Isrel neen. Sotaluinən məmə nəukəti nig tətəgwən itəmat, məto sənəmə itəmat nelmi nig nakotəgwən nəukəti nig. ¹⁹ Kəm-naka suah kit otən məmə, “Ughin təmatgəhl rəkis nelmi nig min neen məmə otəlipin io ekos nəmelat.” ²⁰ In nipəhrienən, məto tətətgəhl rəkis ilat məto-inu kəsotəhatətəən e Ughin. Kən itəmat nakoatəpəp-ipən e nəukəti nig e nahatətəən əm rəhatəmat. Tol nəhlan, əsotəusitən ron, məto itəmat nəkotəkəike motəgin, ²¹ məto-inu Ughin təmatgəhl rəkis nelmi nig ətuatip neen nəhlan, kən okəmə nəkəsotəkəikeən o nosən nahatətəən əskasik lan, kən in otətgəhl rəkis itəmat.

²² Otətəlig-in nolən kərən mil rəha Ughin kəm netəmim: in tatol təwir kəm neen, kən matələhəu nəghatən əskasik kəm neen min. In təmələhəu nəghatən əskasik o netəmim itəm kəmotəht nəwian, məto in tatol təwir kəm itəmat, okəmə nəkotəkəike motəhatətə lan o rəhan nəwiran. Məto okəmə nakotəpəs nahatətəən lan, kən in otətgəhl rəkis min itəmat. ²³ Kən okəmə netəm Isrel kotitəlig-pa min kahatətə e Ughin, kən in otəlipin min ilat e nəukətin, məto-inu tatos nəsanənən o nolən nəhlan. ²⁴ Kən nipəti nəghatən u məmə, itəmat Iaihlua min, itəmat nəkotahmen e nelmi nig u olif əpnəpin əpəh e nikinat itəm Ughin təmətə rəkis, kən milpin-pən e nig u olif e nasumən rəhan. Nolən əh sənəmə nolən ətuatip kit rəha nig, o niləsən nelmi nig pisin kit milpin-pən e nig pisin kit. Məto noanol min rəha Isrel, kotəhmen e nelmi nig u olif əpəh e nasumən. Kən roiu timətəg məmə Ughin otəlipin min ilat e nəukətəlat ətuatip.

Ughin tətəsəkəitun netəmim rafin

²⁵ Piak min ne winik min. Iakolkeike məmə nəkotitun nat anion u məmə, itəmat nəsotiləs-ipəp pikən itəmat. Ughin təmol məmə netəmim neen rəha Isrel kəmotəpəs nətəən rəhan nəghatən. Məto nolən əh otətətig əh mətoarus-pa Iaihlua min rafin itəm Ughin təmitəpun, ilat okotəhatətə lan. ²⁶ Kən e nolən əh, Ughin otosmegəh rafin netəm rəha Isrel. Tahmen əm e itəm Naoa Rəha Ughin tatən məmə,

“Etəm otosmegəh netəmim otisi-pən e noanol rəha Isrel;‡

in otos-irakis nolən rat rəha noanol rəha Isrel.

²⁷ Kən inu nəniəkisən rəha nasitəən rəhak kəm ilat məmə ekafəl rəkis təfəgə rat rəhalat.”

²⁸ Noanol min rəha Isrel kəmotəpəs namnusən təwir rəha Iesu Kristo, kən tol nəhlan, ilat kəmotuwa tikimir min rəha Ughin. Məto nat u in o nəwiran rəhatəmat məto-inu roiu, Ughin təmos-ipinə rəhan nəwiran kəm itəmat Iaihlua min. Məto Ughin tatolkeike əh netəm Isrel məto-inu in təmitəpun ilat, kən ilat nita rəha Epraham, Aisak, ne Jekop. ²⁹ Tol nəhlan məto-inu, nian Ughin təmitəpun rəkis netəmim kən mol təwir kəm ilat, okol in təsəuhlin minən rəhan nətəligən. ³⁰ Itəmat u Iaihlua min inu aupən nəmoatəht nəwia Ughin. Məto roiu, Ughin təmasəkəitun itəmat məto-inu netəm Isrel kəmotəht nəwian. ³¹ Kən e nolən ahmen-ahmen əm, netəm Isrel koatəht nəwia Ughin roiu, məmə Ughin titun nasəkəitun minən ilat. Tol nəhlan məto-inu roiu ilat koatəplan məmə Ughin təmasəkəitun itəmat, kən məta ilat okotolkeike məmə Ughin otol mihin min elat. ³² Netəmim rafin koatəht nəwia Ughin, kən in tatol məmə rəhalat nolən rat tətəskəlim ilat rafin agin, ko ilat atip kəsotikisən ilat. In təmol nəhlan məmə in titun nasəkəitunən ilat rafin.

Nolən rəha Ughin in təwir agin

* **11:16:** Nəghatən u rəha piret təmisi-pən e Oltesteman. In tətəghat-in nian koatos nagwənən wi e nasumən. Netəmim koatol piret lan, kən motəupən katos-ipən nəwitai piret məsin kəm Ughin. Kən in tətəgəgun məmə piret tapiəpiə, in min rəha Ughin, kən ilat kotitun nunən. Nam 15:19,20 † **11:17:** Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, “Kən roiu, nakoatos nahui nig wir rəha nəukəti nig u olif.” **11:17:** Efes 2:11-19 **11:22:** Jon 15:2,4 ‡ **11:26:** Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, ‘otisi-pən Saeon.’ Saeon in nərgin kit min rəha Jerusalem, kən in tətəpsən-pən noanol rəha Isrel. **11:27:** Aes 59:20, 21; Aes 27:9; Jer 31:33,34

³³ !Otəplan-tu! !Nəwirən rəha Uhgín kəm netəmim, ne nenatigən rəhan, ne nitunən rəhan, ilat rafin kotepət agin-əh! Kitat kotəuru nitunən nolən rəha nətəligən rəhan, ne rəhan suatip min. Inu tahmen-pən əm e Naoa Rəha Uhgín itəm tatən məmə,

³⁴ “Suah kit tikə itəm titun natimnat itəm tətətig e nətəligən rəha Uhgín.

Kən suah kit tikə itəm in titun nos-ipənən nəghatən kit məmə otasitu e Uhgín.”

³⁵ “Suah kit tikə itəm titun nos-ipən atipən rəhan kit nat kit kəm Uhgín mətə-inu, natimnat rafin agin rəha Uhgín rəkis.”

³⁶ Tol nəhlan mətə-inu Uhgín təmol natimnat rafin, kən natimnat rafin koatətig mətə-inu nəsanənən rəhan tətəskəlim ilat, kən natimnat rafin in təmol məmə rəhan. !Pəs kitat kotəpən nənwiwian kəm in tatuwin matuwın namnun tikə! Əwah.

12

Sakrifais itəm nəmegəhan tətətig lan

¹ Piak min ne winik min. Mətə-inu Uhgín təmasəkıtun kitat, ekətapəh əskasik otəmat məmə nakotəpən nıpətətəmat rafin kəm Uhgín tahmen e sakrifais kit itəm tətəmegəh, kən nəmotələhəu kalın məmə rəhan, kən nikin tətəgien lan. Inu suatip ətuatip itəm onəkotəfak kəm Uhgín lan. ² Sotosən nolən rəha netəmim e nətəintən, mətə oteghəhan-in pəs Uhgín otəuhlin rəhatəmat nətəligən tuwa muwiwi məmə nolən rəhatəmat okotuwa motəwir. Kən tol nəhlan, itəmat onəkotitun nakılən, kən nitunən, kən nitəpunən nolən wir min itəm Uhgín tolkeike, inu nolən min itəm kotəwir, ne nolən min itəm kotol nikin tagien, ne nolən min itəm kotətuatip.

³ Kən e nəwirən itəm Uhgín təməwte-in kəm io, iatən-ipinə kəm itəmat rafin məmə sotələs-ipər atipən nətəligən rəhatəmat. Mətə e nətəligən ətuatip, otəplan nəsənənən min itəm Uhgín təmos-ipinə kəm itəmat e nahatətəən rəhatəmat e Kristo. Kən nian nəkotəplan nəsanənən min əh, otəplan rəhatəmat nolən min, kən motakil mətəplan məmə rəhatəmat nolən min kotəwir motahmen katətəu-pən rəhatəmat nahatətəən, o kəp. ⁴ Suah kit nıpətən kitiəh əm, mətə tatos nolən-olin tətəpət, kən nolən-olin nıpətən min əh, rəhalat əh-ikin wək pisin pisin min itəm koatol. ⁵ Kən tahmen-pən əm e netəm koatahatətə e Kristo. Kitat tətəpət, mətə kotuwa nıpətən kitiəh əm lan, kən motəgile atip əm e kitat min. ⁶ Kən Uhgín təmos-ipa nəsanənən o nolən wək pisin pisin min tətəu-pən nəwirən rəhan itəm təməwte-in kəm kitat. Uhgín tatos-ipən kəm suah kit nəsanənən o nən-iarəpən nəghatən rəhan itəm in tatos-ipən ətuatip kəm in. Kən pəs suah u otən-iarəp nəghatən min əh tətəu-pən nahatətəən rəhan. ⁷ Okəmə suah kit tatos nəsanənən o nasituan, pəs in tasitu; okəmə in tatos nəsanənən o nəgətunən, pəs in tətəgətun; ⁸ okəmə in tatos nəsanənən o niləs-ipərən nətəligən, pəs in tələs-ipər; okəmə in tatos nəsanənən o nos-ipənən mənı, pəs in tos-ipən tətəpət; okəmə in tatos nəsanənən o nitan nıməfak, pəs in tol e nikin rafin; okəmə in tatos nəsanənən o nasəkıtunən, pəs in tol e nikin agien.

Suatip reha nolkeikeən netəmim

⁹ Nolən rəha nolkeikeən rəhatəmat o netəmim, təkəike muwa nolkeikeən pahrien. Otətəhau nolən rat min, kən motəskəlim əskasik nolən wir min. ¹⁰ Otolkeike itəmat min tahmen məmə itəmat piatəmat ne winitəmat min. Itəmat kitiəh kitiəh nakotalkut pik məmə onəkotisiai-in itəmat min. ¹¹ Otəkəike nian rafin o nolən wək rəha Uhgín e nikitəmat rafin məsotəpouən, tahmen e nigəm tatuəp. ¹² Otəgien mətə-inu nəmotələhəu-pən əskasik rəhatəmat nətəligən e Uhgín. Kən nian nəratən tatuwa, otol rəhatəmat nətəligən tətəməh. Kən motəghat kəm Uhgín e nəfakən nian rafin. ¹³ Otəwte-in kəm netəmim rəha Uhgín nat naka itəm rəhalat tikə. Otəkəike motol tətəwir kəm iapispis min itəm koatuwa imatəmat ikin.

¹⁴ Otətəpəh o Uhgín məmə otol nəwirən kəm netəm koatol nəratən kəm itəmat. Sotaun-inən nəratən tuwa olat, mətə otətəpəh o Uhgín məmə otol nəwirən kəm ilat. ¹⁵ Otəgien itəmat netəm koatəgien. Kən otəsək itəmat netəm koatəsək. ¹⁶ Otol rəhatəmat nətəligən tahmen-ahmen əm itəmat rafin, nikitəmat tətəstən məmə itəmat neen ilis, mətə nikitəmat otəgien əm nakotən kələh əm itəmat netəm u ləhau. Nikitəmat tətəstən məmə nakotənatig wir.

¹⁷ Okəmə suah kit tatol tətət kəm itəmat, əsotalpinən rəhan nolən. Onəkotəkəike motalkut məmə nəkotol nolən itəm netəmim rafin okotəplan məmə tətətuatip. ¹⁸ Otol natimnat rafin itəm nəkotitun nolən məmə itəmat nəkotətig e nəməlinuən itəmat netəmim rafin. ¹⁹ Piak min ne winik min. Sotalpinən nitai tətəgə rəha suah kit, mətə otəpəs əm məmə Uhgín otəpanələhəu nalpinən ne neməha kəm in, mətə-inu e Naoa Rəha Uhgín, ləramərə tatən

məmə, “In rəhak pisin əm wək o nalpinən nitai təfagə. Io ekol nəhlan.” ²⁰ Məto itəmat nəkotol əm məmə Naoa Raha Uhgın tatən mihin məmə, “Okəmə rəham tikimir nəumis tatus, os-ipən nagwənan kəm in; okəmə in tatoəoa, os-ipən nat kit kəm in tənim. Nian natol natimnat min u, in otaulis pik lan.” ²¹ Sotegəhan-inən məmə nolən tərət otətoarus itəmat miləs-iahau itəmat, məto otol məmə rəhatəmat nolən təwir otilas-iahau nolən tərət.

13

Nərəməərəən rəha kapman

¹ Pəs kitat rafin okotəkəike katig əhgin kapman, məto-inu nəpətan o nəərəməərəən rafin tətisi-pən e Uhgın, kən kapman rafin itəm kotatig, Uhgın pisin əm tatiləs-ipər. ² Kən tol nəhlan, okəmə suah kit tətəht nəwia kapman, in tətəht nəwia nat itəm Uhgın təmələhəu, kən netəmim itəm koatol nəhlan, koatiuw-pa nalpinən olat. ³ Tol nəhlan məto-inu kapman itəm Uhgın təmələhəu təsolən netəmim itəm koatol nolən wir kotəgin, məto tatol əm o netəm koatol nolən rat. Okəmə nəsoltolkeikəən məmə nəkotəgin netəm-iasol min rəha kapman, nəkotəkəike motol nolən wir min, kən ilat okotiləs-ipər itəmat ron. ⁴ Sotaluinən məmə ilat iolwək min rəha Uhgın itəm wək rəhalat məmə ilat okotol təwir kəm itəmat. Məto okəmə nəkotol tərət, nəkotəkəike motəgin, məto-inu ilat koatos nəsanənən o nolən nalpinən. İlat iolwək min rəha Uhgın itəm otol neməha ne nalpinən rəha Uhgın kəm netəm koatol tərət. ⁵ Tol nəhlan, kitat rafin okotəkəike motatig əhgin kapman o nat kəiu. Kit u məmə kitat okəsotosən nalpinən, kən kit min u, məto-inu kotitun məmə in nolən ətuatip.

⁶ Kən o nat kitiah əm, otətou-pən takis kəm kapman, məto-inu netəm-iasol rəha kapman, ilat nolwək rəha Uhgın, kən inu wək rəhalat. ⁷ Otos-ipən kəm netəmim rafin, natimnat itəm tətəuətəp məmə onəkotos-ipən. Okəmə in takis pisin pisin min, nəkotəkəike kətou ilat. Okəmə in nisialiən, otisiali-in ilat. Okəmə etəm tatos nəərəməərəən, kən otatig əhgin.

Nolkeikəən

⁸ Nəkotəkəike motətou rəhatəmat kaon min. Məto kaon kitiah əm tətəkəike mətatig otəmat, inun kaon rəha nolkeikəən itəmat min, kən nəkotəkəike motətou nian rafin, namnun tika, məto-inu etəm tolkeike in kit, in tatol natimnat rafin itəm Lou tatən. ⁹ Lou tatən məmə, “Sotakləh-inən pətan,” “Sohamnuən etəmim,” “Sakləhən,” “Nikim təsuwınən e natimnat rəha suah kit,” kən lou neen min əh-ikin. Məto nəghatən kitiah əm in nəukətətilat rafin, in tatən məmə, “Olkeike ik kit tahmen əm məmə natolkeike atip ik.” ¹⁰ Okəmə suah kit tolkeike in kit, ekol təsolən nəratən kəm in. Kən tol nəhlan, etəmim itəm tatolkeike netəmim, in tatol nipəti Lou rafin koatuwa motol nipahrienən.

Nolən ətuatip o nian rəha namnun nian

¹¹ Nəkotəkəike motol nəhlan məto-inu itəmat nəkotitun wir nian koatətig lan u-roiu. Nian tınatuwa məmə nəkotəkəike motaiir məsotapilən, məto-inu nosmegəhən rəhatat tınatuwa iuəhkir, məprəkis-in nian kitat kinotahatəta. ¹² Napinapən otəsəwəhən tika, kən nəhag-əhagən otəsəwəhən tuwa. Kən tol nəhlan, pəs kotapəs nolən rəha napinapən, kən motaskəlim nolən wir min rəha nəhag-əhagən tahmen-pən e mopəl kit itəm tətəskəlim wir rəhan naip rəha nəluəginən. ¹³ Pəs kitat kotol nolən wir min, tahmen e netəmim itəm kotaliwək e nəhag-əhagən kən netəmim koatəplan. Okəsotolən lafet rat min, məsotapisən, məsotit əpnəpin itəmat min, kən məsotolən nolən əlməl min, məsotərgəhəuən, məsotetətən kitat min. ¹⁴ Məto otegəhan-in məmə İərəməərə İesu Kristo otərəməərə e nəmegəhən rəhatəmat, kən otapəs nətəlig-inən suatip min o nolən təfagə rat min itəm nətəligən rat rəhatəmat tolkeike.

14

Nəghatən rəha netəm min u itəm rəhalat nahatətəən təsəskəsikən

¹ Nəkitəmat tətagien əm məmə nakotos iəfək min neen kotuwa motəplan itəmat, nat əpnəpin rəhalat nahatətəən təsəskəsikən, kən motəruru okəmə niki Uhgın təsəgienən o kəp, o nolən min neen itəm netəmim neen koatan-iahau. Nakotos ilat kotuwa, məto esolkeikəən məmə nakotərgəhəu o nətəligən min rəhalat. ² Etəmim kit, e rəhan nahatətəən, təwir əm məmə in

12:19: Dut 32:35; Mat 5:39 **12:20:** Prov 25:21-22; Mat 5:44 **13:1:** Prov 8:15; Taet 3:1 **13:3:** 1 Pita 2:13-14

13:7: Mat 22:21 **13:8:** Mat 22:39-40; Jem 2:8 **13:9:** Eks 20:13-15,17; Dut 5:17-19,21 **13:10:** 1 Kor 13:4-7

13:11: Efes 5:14; 1 Tes 5:6-7 **13:12:** 1 Jon 2:8 **13:13:** Luk 21:34; Efes 5:18 **13:14:** Efes 5:11 **14:1:**

otun nagwənan rafin. Məto etəmim kit min, rəhan nahatətəən təsəskasikən, kən nikin təht məmə in titun nunən nagwənan e nasumən əm, məpəs nunən mit. ³ Etəmim u itəm titun nunən natimnat rafin, təsəwirən məmə in otəplan rat etəmim itəm təsunən natimnat rafin. Kən etəmim itəm təsunən natimnat rafin, təsəwirən məmə in otən kəm etəmim itəm tatun natimnat rafin məmə, in tatol nolən rat, məto-inu Uhgın nikin tagien əm ron. ⁴ Təsəwirən məmə ik natən məmə iolwək rəha suah kit min təmol nolən tərə. Rəhan atip əm iərəməərə otən məmə təmol təwir o tərə.* Kən in otol təwir məto-inu Iərəməərə titun nos-ipənən nəsanənən kəm in o nolən nat wir min.

⁵ Suah kit in tən məmə nian kitiəh əm in rəha Uhgın taprəkis-in nian rafin, məto suah kit min tən məmə nian rafin kotahmen-ahmen əm. Məto etəmim otəkəike mətul əskasik o rəhan nətəligən e nat u. ⁶ Etəmim kit itəm tatən məmə nian kitiəh əm in rəha Uhgın, in tatol o niləs-ipərən Iərəməərə. Kən etəm tatun mit, tatun o niləs-ipərən Iərəməərə, məto-inu tatən kəm Uhgın məmə nikin tagien o nigin nagwənan. Kən etəm tapəs əm nunən mit, in min tapəs nunən o niləs-ipərən Iərəməərə, kən in min tatən kəm Uhgın məmə nikin tagien o nigin nagwənan. ⁷ Suah kit təsərəməərə-atipən e nəmegəhən rəhan, nat əpnəpin in tatəmegəh, o in təmimis. ⁸ Okəmə kitat koatəmegəh, koatəmegəh o niləs-ipərən Iərəməərə, kən okəmə kotimis, kəmotimis o niləs-ipərən Iərəməərə. Kən tol nəhlan, okəmə koatəmegəh o kəmotimis, kitat rəha Iərəməərə. ⁹ Kristo təmimis matig məmegəh min, məmə in Iərəməərə rəha netəm koatəmegəh ne netəm kəmotimis rəkis.

¹⁰ Kən təsəwirən məmə nakən nikali iəfak kit min məmə təmol nolən tərə e natimnat min əh. Kən təsəwirən məmə nakehm-əhau piəm, məto-inu kitat rafin okotətul əupən e niganəmti Uhgın məmə in otakil kitat. ¹¹ Tahmen e Iərəməərə tatən e Naoa Rəha Uhgın məmə, “Inu niphərienən, tahmen məmə in niphərienən məmə iatəmegəh, netəmim rafin okotisin nulilat kəm io, kən netəmim rafin okotən-iarəp e nohlilat məmə io, io Uhgın.”

¹² Kən tol nəhlan, kitat rafin kitiəh kitiəh okotətul e niganəmti Uhgın o nən-iarəpən natimnat itəm kəmotol.

¹³ Tol nəhlan, pəs kotapəs nolən rəha nənən nikali suah kit məmə rəhan nolən in təfagə rat kit. Məto pəs kotən məmə okəsotolən nat kit itəm otol piətət kit təme e rəhan nəmegəhən. ¹⁴ Io emuwa kitiəh itimlau Iərəməərə Iesu, kən o nat u, io ekitun wir məmə nagwənan rafin kotəwir o nunən, kəsotolən suah kit tamkimik e niganəmti Uhgın. Məto okəmə suah kit nikin təht məmə nat kit tamkimik e niganəmti Uhgın, nat əh tamkimik atip əm ron. ¹⁵ Okəmə piəm kit tatəto tərəp pik o nat kit itəm nəmun, kən nəsalıwəkən e suatip rəha nolkeikəən. Əsolən məmə nat nakatun tatərəkin piəm kit itəm Kristo təmimis ron. ¹⁶ Əsegəhən-inən məmə nat kit itəm ik nakən məmə in təwir, okəghat-in məmə in nat tərə. ¹⁷ Tol nəhlan məto-inu nərəməərən rəha Uhgın sənəmə nat rəha nagwənan ne nənimən, məto in nat kit rəha nətuatipən e niganəmti Uhgın, ne nəməlinuən, ne nagiənən e Narmın Rəhan, ¹⁸ məto-inu suah kit itəm tatol wək kəm Kristo e nolən əh, in tatol niki Uhgın tətagien, kən netəmim koatəhm in məmə in etəm təwir, kən nikilat tagien əm ron.

¹⁹ Kən tol nəhlan, pəs kitat kotalkut pik o nolən nat itəm tatuwin o nəməlinuən, kən tatiləs-ipər nətəligən rəhatat rafin. ²⁰ Əsərəkinən wək rəha Uhgın o nagwənan əm. Nagwənan rafin kotəwir, məsotamkimikən e niganəmti Uhgın. Məto suah kit tatol təfagə rat nian in tatun nat kit itəm tol pian tatəme lan e rəhan nəmegəhən. ²¹ Kən tol nəhlan, təwir məmə nəsotunən mit, o nənimən wain, o nolən nat kit min itəm otol piətəmat otəme e nəmegəhən rəhan.

²² Kən okəmə itəmat nakotos nətəligən kit o natimnat min u, otəskəlim anion əm itəmat Uhgın. Suah kit tətatig e nəwirən pəhrien nian in tatol əm natimnat itəm in titun məmə tətuatip məmə in otol. ²³ Məto etəmim itəm rəhan nətəligən tatol kəiu o nat itəm tatun, məmə in tətuatip o nunən o kəp, təwir məmə in təsunən. Məto okəmə in tatun, Uhgın otən nolən rəhan in təfagə rat, məto-inu in tatun, məto nikin təsəhtən məmə in nat ətuatip, rəhan nolən təsətulən e nahatətəən. Kən okəmə suah kit tatol nat kit itəm nikin təht məmə in tərə, in tatol təfagə rat.

15

Niləs-ipərən nətəligən rəha iəfak pişin pişin min

¹ Kitat neen, nahatətəən rəhatat təskasik, kən kitat kotitun məmə nat əlkələh min əh, ilat nat əpnəpin əm. Məto okol kitat kəsotəkəikəən o nolən natimnat min əh məmə nikitat tətagien

14:2: Jen 9:3-4 **14:3:** Kol 2:16 * **14:4:** Ves 4 u, in eksampol kit. “Iolwək” tatəpsen-pən kitat iəfak min, kən “iərəməərə” tatəpsen-pən Uhgın. Nipəti nəghatən məmə Uhgın otakil kitat, məto təsəwirən məmə kitat okotakil kitat min.

14:4: Mat 7:1; Jem 4:11-12 **14:5:** Kal 4:10-11 **14:8:** Kal 2:20 **14:10:** 2 Kor 5:10 **14:11:** Aes 45:23; Fil 2:10-11 **14:14:** Wək 10:15; Taet 1:15 **14:15:** 1 Kor 8:11-13 **14:19:** Rom 12:18; 15:2 **14:20:** 1 Kor 8:13

lan. Nikitat təkaike məht piətət min ne winitat min itəm rəhalat nətəligən kəiu e natimnat min əh. ² Kitat okotəkaike motol nolən itəm niki netəm pisin tagien lan, məmə otasitu elat, mol nahatətəən rəhalat tuwa məskasik. ³ Pəs kotal nəhlan məto-inu Kristo min, in təməsələn nolən kit məmə in atip nikin otagien lan. Məto in təməl natimnat rafin agin itəm Uhgın nikan tolkeike, kən o natimnat min u, netəmim kəmotən rat in ron. Inu tahmen e Naoa Rəha Uhgın tatən məmə, “Nən ratən min itəm netəm pisin min koatol lam, koatuwa ron io.” ⁴ Natimnat min əh itəm kəmətə aupən e Naoa Rəha Uhgın, kəmətə min məmə otəgətun kitat, məmə okotələhəu-pən əskasik nətəligən rəhatat e Uhgın. Kən kitat kotitun nolən əh məto-inu koatətul əskasik e nian iəkis min, kən Naoa Rəha Uhgın tatiləs-ipər nətəligən rəhatat.

⁵ Uhgın pisin əm tətəsitə etat məmə koatətul əskasik e nian iəkis min, kən in pisin əm tatiləs-ipər nətəligən rəhatat. Kən roiu, iatətapəh ron məmə in otasitu etəmat e nətəligən rəhatəmat məmə otuwa mol kitəh əm, tahmen əm e nolən rəha Kristo İesu. ⁶ Kən iakətapəh nəhlan otəmat rafin itəm noatos nətəligən kitəh əm, məmə nəwiatat titun nuwəmən mahmen e nəwia suah kitəh əm o niləs-ipərən nərgi Uhgın, itəm in Uhgın ne Tata rəha İərəməyə rəhatat İesu Kristo.

⁷ Otos iəfak min neen e nikin agien məmə okotuwa motəplan itəmat, tahmen əm məmə Kristo təmos itəmat e nikin agien. Otol nəhlan məmə netəmim okotənwiwi Uhgın lan. ⁸ Sotaluinən nat u məmə, Kristo təmuwa iolwək rəha netəm İsrəl məmə otəgətun məmə Uhgın tatol rəhan nəghatən, nəghatən inu məmə nəniəkisən min rəhan kəm tip i netəm İsrəl aupən, ilat kəmotuwa nipəhriənən. ⁹ Kən təmuwa məmə İaihlua min okotənwiwi Uhgın o rəhan nəşəkütunən, tahmen e Naoa Rəha Uhgın tatən məmə, “Tol nəhlan, oekiləs-ipər nərgəm e niki İaihlua min, oekan napuən min mənwiwi nərgəm.”

¹⁰ Kən tatən min məmə,
“Otagien, İaihlua min, itəmat rəhan min netəmim.”

¹¹ Kən tatən min məmə,
“İtamət İaihlua min otənwiwi İərəməyə,
kən itəmat rafin noanol min rəha nətueintən otənwiwi in.”

¹² Kən Aesea tatən min məmə,
“Noanol rəha Jese aupən otər min*
kən Uhgın otiləs-ipər in məmə otərəməyə e noanol min rəha nitən min rafin.
Kən İaihlua min okotələhəu-pən əskasik nətəligən rəhalat lan.”

¹³ Uhgın təmasitu o kitat məmə okotələhəu-pən əskasik rəhatat nətəligən lan. Pəs in otol məmə nikitəmat otər mərioah e nagiənən ne nəməlinuən nian nakoatahatətə lan məmə, e nəsanənən rəha Narmin Rəha Uhgın, onakoatələhəu-pən əskasik pik təhmin rəhatəmat nətəligən e Uhgın.

Pol in aposol rəha İaihlua min

¹⁴ Piak min ne winiik min. Ekitun wir məmə nəmegəhən rəhatəmat təmə mərioah e nəwiran, kən nəmətos nitunan rafin, kən nəkotahmen o nəgətunən itəmat min. ¹⁵ Məto e naoa u rəhak, eməşəhluuig-inən nat kit, emən-iarəp e nikiik rafin natimnat min u kəm itəmat, kən molkeike məmə nikitəmat otəkaike matəht nəghatən min əh. Tətəuatip əm məmə iatəghat nəhlan, məto-inu Uhgın təmasitu lak e rəhan əm nəwiran ¹⁶ məmə io ekuwa iolwək rəha Kristo İesu o nən-iarəpən namnusən təwir kəm İaihlua min. Io ekahmen e pris kit itəm iatən-iarəp rafin namnusən təwir rəha Uhgın məmə, İaihlua min itəm koatahatətə e Kristo, okotuwa presen wir min itəm Narmin Rəha Uhgın təmələhəu kalin məmə rəha Uhgın, kən Uhgın nikin tagien o nosən.

¹⁷ Kən e wək rafin itəm iatol o Uhgın, iatəghat ausit məto-inu in Kristo İesu əm itəm tatol wək. ¹⁸ Ko esəghat ausitən o nat kit min, ekəghat ausit əm o natimnat wir itəm Kristo təməl nian emol rəhan wək o niləsən İaihlua min kotuwa motol nəwia Uhgın. Kristo təməl wək e rəhak nəghatən, ne rəhak nolən min, ¹⁹ kən təməl wək e nəsanənən rəha nəmətətin min ne nat pispis min, kən təməl ilat rafin e nəsanənən rəha Narmin Rəha Uhgın. Kən tol nəhlan, emən-iarəp rafin namnusən təwir rəha Kristo, təmətuoun Jerusalem muwın mətoarus-pən kantri u İlirikam. ²⁰ Nian rafin e nətuounən rəhak wək mətoarus-pa u-roiu, ematolkeike məmə ekuwin mən-iarəp namnusən təwir e ikin min neen itəm kəsəto-agin-əhən nərgi Kristo ikin. Esolkeikən məmə ekol wək e ikin kit itəm suah kit tinuwin rəkis ikin mən-iarəp namnusən təwir. ²¹ Məto tahmen əm e Naoa Rəha Uhgın itəm tatəghat-in Kristo məmə,

15:2: 1 Kor 10:24,33 15:3: Sam 69:9 15:4: 2 Tim 3:16 15:7: Rom 14:1 15:8: Mat 15:24 15:9: 2 Saml 22:50; Sam 18:49; Wək 3:25 15:10: Dut 32:43 15:11: Sam 117:1 * 15:12: Jese in tata rəha Kig Təfit
15:12: Aes 11:10; Nol Əpən 5:5 15:16: Rom 1:5; 11:13 15:20: 2 Kor 10:15-16

“Netəmim itəm kəsən-iarəpən namnusən təwir kəm ilat, ilat okotəplan in, kən netəmim itəm kəsotətoən əh namnusən təwir, ilat okotitun.”

²² Nian tepət, wək u rəhak o nuwinən ik pisin pisin min tətətosig-in io o nimmən məplan itəmat.

Nətəligən rəha Pol o nuwinən Rom

²³ Məto roiu, rəhak wək ikin-u tinol namnun, kən e nup tepət rəkis, iakolkeike pik məmə ekimmə məplan itəmat, ²⁴ kən tol nəhlan, nıkkik tatəht məmə ekimmə məplan itəmat nian ekuwin əpəh kantri u Spen. Kən nian ekimmə kotauilim o nian əkuakir əm, kən iakolkeike məmə nakotasitu lak e rəhak naliwəkən. ²⁵ Məto roiu, iatuwin Jerusalem o nasituən e iəfak min əh-ikin, ²⁶ məto-inu iəfak min əpəh kantri mil u Masetonia ne Akaea, nikilat təmagien o nos-ipamən rəhalat məni məmə ekasitu e ian-rat min e niməfak əpəh Jerusalem. ²⁷ Nikilat təmagien əm o nolən, kən in təhmen e iəhl kit itəm noanol rəha Isrel kəmotol kəm ilat. Tol nəhlan məto-inu okəmə İaihlua min kəmosos nəwiran rəha Ughin e suatip rəha netəm Isrel, kən İaihlua min okotəkəike motasitu e netəm Isrel e rəhalat məni. ²⁸ Oekos məni itəm ilat kəmosos-ipa, muwin mos-ipən kəm iəfak min əpəh Jerusalem. Kən nian emol namnun wək u, kən ekiet Jerusalem muwin əpəh kantri u Spen, kən e rəhak naliwəkən oekimmə məplan itəmat. ²⁹ Nian ekuwa mitəlau imatəmat ikin, ekitun məmə iatos natimnat wir tepət e Kristo məmə ekos-ipinə kəm itəmat, kən itəmat onəkotəto təwir lan.

³⁰ Piak min ne winik min, məto-inu kitat koatahatəta e İəramərə rəhatat İesu Kristo, kən Narmın Rəha Ughin tatol məmə kitat koatolkeike kitat min, ekətapəh əskasik otəmat məmə nəkoatəfak ron io kəm Ughin, kən e nolən əh, nakotasitu lak e nəluaginən rəhak. ³¹ Otəfak məmə Ughin otasitu lak mahtosig-in netəm Julia itəm kəsotətoən nıpahrienən e namnusan təwir məmə, okəsotərakinən io. Kən otəfak min məmə nian ekuwin miet-pən Jerusalem, netəm min u koatahatəta e Kristo, nikilat otəmagien o rəhak wək. ³² Kən e nolən əh, okəmə Ughin tolkeike mihin, ekimmə məplan itəmat e nagienən, kən kitat rafin agin-əh, nikilat otəmagien. ³³ Pəs Ughin itəm in nəukəti nəməlinuən tətətig itəmat min. Əwəh.

16

Pol tətəuiatipin in min neen

¹ Io iatən-ipinə kəm itəmat məmə winitə u Fipi, itəm tatos wək rəha dikən e niməfak əpəh Kegkria, in pətan wir kit. ² İakətapəh otəmat məmə nian in otimmə, onəkotəmagien əm ron e nərgi İəramərə rəhatat, e nolən itəm in tətəuatip məmə netəmim rəha Ughin okotol mihin. Okəmə rəhan nat kit tikə, təwir məmə nakotasitu lan, məto-inu in təmasitu lak ne netəmim tepət.

³ Otən təwir kəm Prisila ne Akwila, itəm itiməhal emətəhalol wək kitəh rəha Kristo İesu.

⁴ İuəhkir kiamis o nasituən lak. Sənəmə io pisin əm, məto io ne İaihlua min rafin u koatəfak, itəmat ekotənwiwi Ughin olau.

⁵ Kən otən təwir kəm niməfak itəm kəmotuəfimən e rəhalau nimə.

Otən təwir kəm io kit u Epaenetəs, u itəm təmaupən mahatəta e Kristo e profens əpəh Esia.

⁶ Otən təwir kəm Meri itəm təmatol pik wək otəmat.

⁷ Otən təwir kəm Antronikas ne Junias, natimək mil itəm itiməhal min ilau eməhaluwin e kalapus. Aposol min koatisia-in pik ilau, kən ilau kəmuəpən-in io muahatəta e Kristo.

⁸ Otən təwir kəm Ampliatas, itəm iakolkeike e nolkeikeən rəha İəramərə.

⁹ Otən təwir kəm Urpanas, itəm kitat koatol wək kitəh e Kristo, kən otən təwir kəm io kit u Stakis.

¹⁰ Otən təwir kəm Apeles itəm təmətul əskasik e Kristo e nian iəkis min.

Otən təwir kəm Aristopolas ne noanol min rəhan, ne rəhan iolwək min.

¹¹ Otən təwir kəm Herotian, rəhak ətuatip.

Otən təwir kəm Nasisas ne rəhan min, ne rəhan iolwək min itəm koatəfak kəm İəramərə.

¹² Otən təwir kəm Trifaena ne Trifosa, pətan mil itəm kətioal pik wək rəha İəramərə.

Otən təwir kəm io kit u Persis, pətan kit min itəm tatol pik wək rəha İəramərə.

¹³ Otən təwir kəm Rufas, iəfak wir kit rəha İəramərə, ne rəhan mama itəm təmatol təwir kəm io təhmen e rəhak ətuatip mama.

¹⁴ Otən təwir kəm Asigkritas, ne Filegon, ne Heremes, ne Patropas, ne Heremas, ne piatə min itəm ilat min koatətig.

¹⁵ Otən təwir kəm Filolokas, ne Julia, ne Nereas ne winin, ne Olimpəs, ne iəfak min rafin itəm ilat min kotətig.

¹⁶ Otən təwir kəm itəmat min tahmen məmə itəmat kitiah əm e Kristo. Niməfak rafin rəha Kristo koatən təwir kəm itəmat.

¹⁷ Piak min ne winik min. İakətapəh əskasik otəmat məmə nakoatəto wir itəmat o netəm koatol məmə nakotəhap itəmat min, kən koatəgətun natimnat itəm koatol netəmim koatakia e nahatətəən rəhalat, kən nəgətunən əh tol pisin agin e nəgətunən itəm nəmotos rəkis. Otətul isəu olat, ¹⁸ məto-inu netəm kotal nəhlan, ilat kəsotolən wək rəha İərəməə Kristo, məto koatol wək əm o nat nipətilat tolkeike. İlat koatən wir nəghatən, kən nəghatən rəhalat tətəhen, kən ilat koateiua, kən matərəkin nətəligən rəha netəmim tepət itəm kotəruru nat. ¹⁹ Netəmim kinotəto rəkis nammusən məmə itəmat nəkoatol nəwia Kristo. Tol nəhlan, nikiik tagien pik otəmat. Məto iakolkeike pik məmə nakotenatig e nolən ətuatip min, kən məmə nəsotuwinən e nolən rat min. ²⁰ Uhgın itəm nəukəti nəməlinuən, otəsuwəhən in tegustain Setan, kən in otatig əm ləhau e nelkitəmat. Pəs nəwirən rəha İərəməə İesu tətətig itəmat min.

²¹ Timoti itəm itimlau min etioal wək kitiah, tətən təwir kəm itəmat. Kən Lusias, ne Jeson, ne Sosipata u natimak min, kəhalən min təwir kəm itəmat.

²² İo Tesias, itəm eməte nəghatən rəha Pol e naoa u, io iatən təwir kəm itəmat u kitat kitiah e İərəməə.

²³⁻²⁴ Kaeas tatən təwir kəm itəmat. İo Pol, ekətətig e rəhan nimə, kən netəm rəha niməfak kotuəfimin iman ikin.

Erastas u etəm tatərəməə e məni rəha taon əh, ne piatə Kuartas, ilau min kətuən təwir kəm itəmat.

²⁵ Pəs kotənwıwi Uhgın. In titun nolən məmə itəmat nəkoatətul əskasik e nahatətəən rəhatəmat. In otol nəhlan e nammusən təwir rəha İesu Kristo itəm iatən-iarəp. Nəghatən u təməhluaig nuwəh rəkis, ²⁶ məto roiu, təmöl əp in. Kən in Uhgın u itəm tatəmegəh nian rafin, kən in təmən məmə ekotən-iarəp nammusən rəha Kristo itəm ien min aupən kəmotəte e naoa min rəhalat, kən netəmim okotitun. Ekotən-iarəp məmə noanol min rafin e nətueintən, pəs ilat okotəhatətə e Uhgın, kən tol nəhlan moatol əm nəwian. ²⁷ Uhgın pisin əm in Uhgın, kən in pisin əm in tenatig. !Pəs kotənwıwi Uhgın nian rafin nammun tikə, o nat itəm İesu Kristo təmöl! Əwəh.

1 Korin

Naoa itəm Pol təmaupən mətə tuwın kəm iəfak min ikin Korin

Nəghatən əkuəkır rəha naoa u 1 Korin

?Pah təmətə naoa u? Aposol Pol təmətə naoa u.

?Təmətə tatuwin kəm pah? Təmətə tatuwin kəm niməfak rəha Korin.

?Nəmegəhən təhro nulan nian təmətə? Korin in taon asol kit. Ikin əh, netəmim tepət kotos rəhalat kago o nol-salim-inən, kən netəmim tepət kotuwa məmə okotos-nəmtin. Netəmim neen kotuwa e nego, neen kotaliwək əm. In taon kit təwir pik e profens rəha Akaea, itəm tətətig e nəptən asol u Kris. Məto taon u, narmi nat min kəmotər lan, kən nolən rat min tepət e taon əh. Niməfak rəha Korin, İaihlua min kotəpət lan. Pol təmətuouən niməfak u e nian rəha naliwəkən itəm tatol kəiu lan. Məto roiu əh, nəratən asol min neen tinatig e niməfak. Netəmim neen koatol nolən rat min, kən neen koatos nətəligən min itəm kəsotətuatipən. Kəmotətəpəh o Pol o natimnat min neen itəm ilat kəsotitun wirən, kən in təmətə naoa u tətəu-pən ətuatip əm rəhalat nətəligən. Kən təmətə naoa u məmə otəg-ətuatip-in nolən rat min itəm ilat neen kəmoatol.

?Təmətə naoa u o naka? Niməfak rəha Korin in tətətig e taon kit itəm nolən rat min rafin təmərıoah wir lan. Nolən rat min neen kəmotuwa imə e niməfak. Pol təmətə naoa u məmə otən-ıarəp nolən rat min itəm tətətig e niməfak, ne nəratən pisin min neen min. In təmən kəm ilat məmə okotəhro min nulan motəkəike kitəlig-pa min o Ughin, kən nolən naka u tətəuətıp itəm etəmim otol okəmə in etəmim rəha İesu.

Pol təmən təwir kəm ilat

¹Io Pol, itəm Ughin təmaun-in kən mıtəpən e nəwian məmə io aposol rəha Kristo İesu, iatətə naoa u itimlau piətat Sostenes. ²Naoa u tatimnə kəm itəmat niməfak rəha Ughin əpəh Korin, itəmat itəm Ughin təmələhəu kalin məmə rəhan min e Kristo İesu, kən təmaun-in itəmat məmə rəhan min, itəmat min netəm e ikin min rafin itəm koatəfak kəm İərəmərə rəhatat İesu Kristo itəm in İərəmərə rəhatat rafin. ³Pəs Ughin Tata rəhatat ne İərəmərə İesu Kristo, okuawte-in nəwirən ne nəməlinuən kəm itəmat.

Pol təmənwiwi Ughin e nəfakən

⁴Nian rafin iatən kəm Ughin məmə nikik tagien otəmat məto-inu təmawte-in rəhan nəwirən kəm itəmat e Kristo İesu. ⁵Təmawte-in rəhan nəwirən u tepət kəm itəmat e nolən min rafin, e nəsituan o nən-ıarəpən ne nitunən nəghatən rəhan. ⁶Təmöl nəhlan məto-inu, nəmotəplan məmə namnusən e Kristo in nıpahrienən. ⁷Tol nəhlan, nian nəkoatətul matıp moatəsəhgin nuwamən rəha İərəmərə rəhatat İesu Kristo, Ughin tatos-ıpinə kəm itəmat rəhan nəsanənən e Narmın o nolən wək rəhan, nəsanənən rafin min əh itəm kotətuatıp o nəmegəhən rəhatəmat. ⁸Kən in otol itəmat nəkoatətul əskasik mətoarus-pən namnun nian məmə okəsehm-pənən nolən rat kit etəmat e Nian rəha İərəmərə rəhatat İesu Kristo, itəm tatuwa min lan. ⁹Kən Ughin otol nat u kəm itəmat məto-inu nian rafin in tatol rəhan nəghatən. In Ughin itəm təmaun-in itəmat nakotuwa kitıəh itəmat Nətin İesu Kristo u İərəmərə rəhatat.

Netəmim rəha niməfak kəmotəhap ilat min

¹⁰Iatətapəh əskasik otəmat, piak min ne winik min, e nərgi İərəmərə İesu Kristo, məmə itəmat rafin nakotətəlig-in itəmat min, məsotolən məmə nətəligən kit otuwa məhap itəmat, kən məto nakotuwa pahrien kol kitıəh e nətəligən ne nikin kitıəh. ¹¹Piak min ne winik min, iatən nəhlan məto-inu netəmim neen rəha Kloə* kəmotən-ıarəp kəm io məmə itəmat nəkoatərgəhəu. ¹²Nıpətı nəghatən itəm iatən tol nulan, itəmat neen kotəmə, “İtimat ekoatuarisig-in Pol,” neen kotəmə, “İtimat ekoatuarisig-in Apolos,” neen kotəmə, “İtimat ekoatuarisig-in Pita,” neen min kotən məmə, “İtimat ekoatuarisig-in Kristo.” ¹³?Nikitəmat təht məmə nəkotitun nəhap-əhapən nulan Kristo? ?Nikitəmat təht məmə io Pol eməkul e nig kəməluau otəmat? ?O kəmöl bəptais etəmat neen e nərgi Pol?

¹⁴Io iakən tagkiu kəm Ughin məmə io eməsolan bəptais etəmat kit, məto emol bəptais əm e Krispas ne Kaəas. ¹⁵Nikik tagien nəhlan məto-inu suah kit okol təsənən məmə kəmöl bəptais lan e nərgək. ¹⁶Ei, emaluin, emol bəptais min e Stefanas ne rəhan min. Uarisig e itəm əh, emaluin okəmə emol bəptais min e suah kit o kəp. ¹⁷Nıpətı nəghatən min u məmə, Kristo təsahl-ıpamən io məmə ekol bəptais e netəmim, məto təməhl-ıpa io məmə ekən-ıarəp əm

1:8: 1 Tes 3:13; 5:23 **1:9:** 1 Tes 5:24; 1 Jon 1:3 **1:10:** Fil 2:2 * **1:11:** Kloə in pətan kit itəm rəhan nautə tepət, kən netəmim koatısiəi-in. **1:12:** Wək 18:24-28; 1 Kor 3:4 **1:14:** Wək 18:8; Rom 16:23 **1:16:** 1 Kor 16:15

namnusen tawir. Kən esən-iarəp əmən e nitunən rəha etəmim məto-inu, esolkeikəən məmə nəghatən e nimisən rəha Kristo e nig kəməluu in otigoig.

¹⁸ Tol nəhlan məto-inu, nəghatən e nimisən rəha Kristo in toigoig malməl o netəm u koatitəp suatip rəha nuwinən e nigəm asol, məto o kitat itəm Uhgın tatosmegəh kitat, in nəsanənən əm rəha Uhgın. ¹⁹ Kən Naoa Rəha Uhgın tatən məmə, "To ekərəkin agin nenatigən rəha netəm kotenatig, kən mahtosig-in nitunən rəha netəm kotitun pik nat."

²⁰ ?Netəm kotenatig hiə? ?İəgətun min rəha Lou hiə? ?Netəmim itəm kotitun wir suatip rəha nəghatən hiə? Uhgın təmol nenatigən rəha nətueintən tinuwa rəkis nalməl əmən. ²¹ Tol nəhlan məto-inu, e nenatigən rəha Uhgın, təmol məmə netəmim rəha nətueintən okəsotitunən in e nenatigən əm rəhalat. Məto in təmol məmə nəghatən alməl min rəhatimat otosmegəh netəmim itəm koatən nıpahrienən lan. ²² Noanol min rəha İsrəl koatəpəh-in nat pişpis min, kən İaihlua min koatəgəs-in nenatigən məmə okotəplan Uhgın, ²³ məto kitat koatən-iarəp əm nimisən rəha Kristo e nig kəməluu, kən nəghatən u in tahmən e kəpiəl e suatip itəm tatol noanol min rəha İsrəl koatəme, kən in tahmən e nalmələn kəm İaihlua min. ²⁴ Məto o netəm min un itəm Uhgın təmaun-in ilat, noanol min rəha İsrəl neen ne İaihlua min neen ilau kərən, Kristo in nəsanənən rəha Uhgın ne nenatigən rəhan. ²⁵ Tol nəhlan məto-inu, nalmələn rəha Uhgın in tenatig taprəkis-in nenatigən rafin rəha netəmim, kən nəpouən rəhan in təsanən taprəkis-in nəsanənən rafin rəha netəmim.

²⁶ Piak min ne winik min, nikitəmat otəkəike məht məmə itəmat netəm ahro nian Uhgın təmaun-in itəmat. Itəmat tərət nəsotenatigən e niganəmti netəmim, kən məsotosən nəsanənən, kən sənəmə itəmat nenəti netəm-iasol neen. ²⁷ Məto Uhgın tatitəpun nat alməl min e nətueintən məmə okotol aulis netəm kotenatig, kən mıtəpun nat əpou min e nətueintən məmə okotol aulis netəm kotəsənən. ²⁸ In təmitəpun natimnat itəm, e nətəligən rəha netəmim, ilat nat əpnəpin əm, ne itəm netəmim kəsotolkeike pikən, ne natimnat itəm kotikə. Kən təmitəpun natimnat min əh məmə in otol nat keike e nətəligən rəha netəmim, kəmotuwa nat əpnəpin əm elat. ²⁹ Təmol nəhlan məmə suah kit otəsəghat ausitən e niganəmti Uhgın. ³⁰ Məto-inu e nəwia Uhgın, itəmat nəmotuwa kitəh itəmat Kristo İesu. Kən Kristo təmuwa o kitat məmə nenatigən rəha Uhgın, inəh e Kristo, Uhgın təmol kitat kotətuatip e niganəmtin, kən mələhəu kalın kitat məmə rəhan min, kən mosmegəh kitat. ³¹ Tol nəhlan, tahmən e Naoa Rəha Uhgın tatən, "Etəm itəm tatəghat ausit, otəghat ausit əm o nat itəm İərəməyə təmol lan."

2

¹ Piak min ne winik min. Nian emimnə otəmat, eməsən-iarəpən nəghatən rəha Uhgın e nəghatən itəm kotenatig ne nolən rəha etəmim itəm titun wir nəghatən. ² Kən nian emətətig kitat min itəmat, nikik təskasik məmə esən-iarəp minən nat kit, məto İesu Kristo əm, ne nimisən rəhan e nig kəluu. ³ Emuwa otəmat e nəpouən ne nəginən, kən matəgin mətəsiəp-asiəp. ⁴ Kən nian emən-iarəp rəhak nəghatən e namnusən tawir, eməsənən e nenatigən rəha netəmim, ne nəghatən asol min itəm otiuw itəmat, məto nian eməghat, nəmotəplan nəsanənən rəha Uhgın ne wək rəha Narmin Rəha Uhgın. ⁵ Emol nəhlan məmə nahatətəən rəhatəmat otəsətul əmən e nenatigən rəha netəmim, məto in otətul e nəsanənən rəha Uhgın.

Nenatigən rəha Narmin Rəha Uhgın

⁶ Məto in nıpahrienən məmə itimat ekotən-iarəp nəghatən tenatig kəm netəm itəm kinotəskasik rəkis e nəmegəhən rəhalat, məto sənəmə nenatigən rəha netəm u-roiu, o netəm koatərəməyə u-roiu, itəm ilat okotuwa nat əpnəpin min əm. ⁷ Kəp. Itəmat ekoatəghat-in nenatigən rəha Uhgın aıpən itəm təmatəmahl anion, kən in nenatigən itəm təmatəhluag, kən Uhgın təmol nalpəkauən aıpən aıpən agin məmə, nenatigən əh, in otol nəwirən kəm kitat. ⁸ Nətem koatərəməyə e nəptən əh-roiu, ilat kinotəruru nalpəkauən əh rəha Uhgın, məto okəmə ilat kinəmotitun, ko kasotətu-pərən İərəməyə rəha nəwirən rafin e nig kəməluu. ⁹ Məto Naoa Rəha Uhgın tatən məmə,

"Suah kit təsəplanən,
suah kit təsətəən,
suah kit təsitunən

nat naka itəm Uhgın təmol əpen-əpenə lan rəha netəm u kotolkeike in,"

¹⁰ məto Uhgın təmol əp nalpəkauən anion əh rəhan kəm kitat e Narmin. Kən Narmin titun natimnat rafin, kən mıtun nian natimnat rəha Uhgın itəm etəmim kit okol təsitunən. ¹¹ ?Tol

nəhlan, etəmim pah titun nətəligən rəha etəmim kit, məto narmın əm? ?E nolən kitiaə əm, etəmim pah titun nətəligən rəha Uhgın, məto Narmın əm? ¹² Uhgın təməsə-ıpa mənəm kəm kitat nətəligən rəha netəmim e nətueintən, məto təməs-ıpa Narmın itəm tətisi-pən ron. In təməs-ıpa kəm kitat məmə kitat okotitun nat naka itəm Uhgın təməs-ıpa əpnəpın əm kəm kitat. ¹³ Inu nəghatən itəm itimat ioatən, kən nenatigən rəha netəmim təsəgətunən itimat e nəghatən mın əh, məto Narmın Rəha Uhgın təməgətun itimat, kən ekotən-ıarəp natimnat pəhriən rəha Narmın Rəha Uhgın e nəghatən mın itəm təmisi-pən lan.

¹⁴ Etəmim itəm Narmın Rəha Uhgın tikə lan, okol təməsən natimnat itəm tətisi-pən e Narmın Rəha Uhgın məto-inu ilat nat alməl mın əm kəm in, kən okol in təsitunən ilat məto-inu Narmın Rəha Uhgın əm titun nasitun e netəmim o nitunən natimnat rəha Uhgın. ¹⁵ Kitat itəm koatos Narmın Rəha Uhgın kotəplan motitun natimnat mın əh, məto netəm əpnəpın, ko koatəplan məsotitun agın-əhan kitat. ¹⁶ Tol nəhlan məto-inu Naoa Rəha Uhgın tətən məmə, “?Pah u titun nətəligən rəha İərəməyə məmə in otəgətun in?”

Məto kitat kotitun nətəligən rəha Kristo.

3

Nəhap-əhapən e niməfak

¹ Piak mın ne winik mın. Nian emətətig kitat mın itəmat, okol esəghatən kəm itəmat təhmen e netəmim itəm kinotəskasik rəkis e nəməgəhən rəhalat e Narmın Rəha Uhgın, kəp. Eməghat kəm itəmat təhmen məmə itəmat netəmim rəha nətueintən əm, kən eməghat kəm itəmat təhmen məmə itəmat nisualkələh əm e nəməgəhən wi rəhatəmat e Kristo. ² Nian emətəgətun itəmat, təhmen məmə emətəgəwən itəmat e melek əm, eməməs-ıpinə nəgəwənən əskasik kəm itəmat məto-inu itəmat nəsotəhmenən o nunən. Kən nıpahriənən, itəmat nəsotəhmenən əh o nunən, ³ məto-inu nolən rəhatəmat təhmen əm e rəha netəmim rəha nətueintən. Tol nəhlan məto-inu itəmat nəkoatətet itəmat mın, kən moatərgəhəu, kən təhmen əm məmə itəmat netəmim rəha nətueintən əm u. Nəkotəhmen e netəm əpnəpın mın. ⁴ Nian suah kit otən məmə, “İo rəha Pol,” kən kit mın tən məmə, “İo rəha Apolos,” nolən əh tətəgətun məmə itəmat netəm rəha nətueintən əm.

⁵ Otəplan-tu. ?Apolos in pah, kən Pol in pah? İtimlau e kuahmen əm e iolwək itəm emuasitə etəmat o nuwamən o İesu. İtimlau etioal əm wək itəm İərəməyə təməs-ıpa pisin pisin kəm itimlau məmə ekioal. ⁶ Təhmen məmə io eməfə nıkutin nat, kən Apolos in tətəu e nəhəu, məto Uhgın tətəl tətəwıə. ⁷ Tol nəhlan, etəmim itəm tətəfə nat, o etəm tətəu e nəhəu, in nat əpnəpın əm, məto Uhgın pisin əm in nat keike itəm tətəl natimnat koatəməgəh moatəwıə. ⁸ Etəm tətəfə, ne etəm tətəu, kətian əm o nat kitiaə əm. Kən Uhgın otətəu iləu kitiaə kitiaə e rəhaləu wək pisin pisin mın. ⁹ İtimlau iolwək mıl rəha Uhgın, kən itəmat nəkotəhmen e nasumən rəha Uhgın, o nimə rəha Uhgın.

¹⁰ E nəwıriən itəm Uhgın təməwte-in kəm io, emiləkin wır nelki nimə təhmen e etəm titun wır niləkinən nimə. Kən suah kit mın tətıləkin nimə məsın. Məto ilat rafin okotəkəike moatəhm wır wək rəhalat rəha niləkinən nimə, ¹¹ məto-inu okol suah kit təsiləkinən nelki nimə kit mın itəm tol pisin e inu itəm kiniləkin rəkis. Kən nelki nimə u in İesu Kristo. ¹² Okəmə suah kit tıləkin-pər rəhan nimə itəm nelki nimə in İesu Kristo, kən in titun niləkinən e iaen u kol tatipit-ıpit, o e silfa, o e kəpiəl nəmtin tiəkis, o e nig, o e nuwig, o e maniaə. ¹³ Kən nian kit netəmim okotəplan wək rəhan, məto-inu e nian İesu tətəwə mın, rəhan wək otuwa e nəhəg-əhagən. Rəhan wək okələhəu-pən e nigəm, kən nigəm otəgətun məmə rəhan wək təwır o tərət. ¹⁴ Okəmə nigəm rəməsusən rəhan nimə, in otos rəhan nətəuən. ¹⁵ Məto okəmə nigəm təməs rəhan nimə, kən rəhan natimnat rafin təmıəkə. In əm, Uhgın otosməgəh, məto təhmen-əhmen əm e suah kit itəm taiu mətagım e nimə itəm nigəm tatus.

¹⁶ ?Nəkotitun o kəp məmə, itəmat un nimə rəha Uhgın, kən Narmın Rəha Uhgın tətətig etəmat? ¹⁷ Okəmə suah kit tərəkin nimə rəha Uhgın, kən Uhgın otərəkin in, məto-inu nimə rəha Uhgın, in rəhan pisin əm. Kən nimə u rəha Uhgın, itəmat.

¹⁸ Təsəwıriən məmə suah kit tətəiüə-in atıp in. Okəmə suah kit nıkin təht məmə in tenatig u-roiü e nigənəmti netəmim, in otəkəike muwa ialməl kit e nigənəmtilat məmə in otuwa ienatig pəhriən. ¹⁹ Tol nəhlan məto-inu nenatigən rəha netəmim rəha nətueintən, in talməl pik e nigənəmti Uhgın. Təhmen e Naoa Rəha Uhgın tətən məmə, “Uhgın tətəl noanıkulu kit e nəghatən rəha suah kit itəm tətən məmə in tenatig wır, kən Uhgın təkəlım in.” ²⁰ Kən Naoa Rəha Uhgın tətən mın məmə, “İərəməyə titun məmə, nətəligən rəha netəm kotenatig, ilat nat əpnəpın əm.” ²¹ Kən əsotənən məmə itəmat rəha suah u o rəha suah əh məmə onəkotiləs-ıpər

atip itəmat ron. Uhgın tatos-ıpən natimnat rafın rəhatəmat məmə otasitu etəmat. ²² Pol, o Apolos, o Pita, o nətueintən, o nəmegəhən, o nımısən, o nian roiu, o nian itəm tatuwa, ilat rafın rəhatəmat məmə Uhgın otol təwir kəm itəmat lan, ²³ kən itəmat rəha Kristo, kən Kristo in rəha Uhgın.

4

Aposol min rəha Kristo

¹ Tol nəhlan, netəmim okotəkəike motos itimat tahmen e iolwək min rəha Kristo itəm Uhgın təmələhəu-pən e nelmitimat məmə itimat ekotol əp nalpəkəuən anion rəha Uhgın. ² Kən netəmim itəm koatehm natimnat rəha etəm-iasol kit, ilat kotəkəike motol rəhalat wək təwir məmə nian etəm-iasol tatəplan rəhalat wək, kən titun nahatəəən elat. ³ E io, in nat əpnəpın əm okəmə itəmat, o netəm pisin neen kotən-iarəp nətəligən rəhalat e rəhak wək. Kən io atip esahmenən o nakilən rəhak wək. ⁴ E rəhak nətəligən, məmə emol əm nat itəm in təwir, məto nat u təsənən məmə io ekətuatip. İəməmə əm tətuatip o nakilən rəhak wək. ⁵ Tol nəhlan, sotaütəutən o nakilən natimnat. Nakoatəsağın e nian İəməmə otuwa lan. In otəmki-pən e nəhag-əhəgən natimnat itəm koatəhluəig e nəpınəpən, kən in otol-arəp nat naka tətətig e niki netəmim o nolən min rəhalat. E nian əh Uhgın otənwiwi ilat kitəh kitəh.

⁶ Piak min ne winik min. Emən-ıpınə nəghatən min əh kəm itəmat etimlau Apolos məmə itəmat onəkotos nitunən ikin, kən okəmə nakotos nıpəti nəghatən min u, “Nəkotəkəike motol əm nəghatən min itəm kinəte rəkis,” kən nəsotos-ıpərən netəm-iasol neen motos-ıəhəu neen. ⁷ ?Təhro? ?İtəmat ilis taprəkis-in netəmim min rafın? ?İtəmat nakoatos natimnat neen itəm Uhgın təsos-ıpınə kəm itəmat? !Kəp! ?Kən təhro nakoatəghat ausit o natimnat itəm Uhgın təmos-ıpınə kəm itəmat tahmen əm məmə itəmat əm nəmotol natimnat min əh?

⁸ Nikitəmat təhat məmə ninotos rafın rəkis natimnat rəha Uhgın. Nikitəmat təhat məmə ninotos rafın rəkis nautə rəha Uhgın. Nolən rəhatəmat tahmen məmə nəmotuwa kig min rəha Uhgın, məto itimat ekotətig ləhəu əm. !Məto kəp, sənəmə nıpahriənən! !Nəman! Okəmə nıpahriənən məmə itəmat nəmotuwa kig min rəha Uhgın, nikitəmat otəgıen pik, kən okəmə tol nəhlan, itimat min ekotol kig kitat min itəmat. Məto təsolən mihin. ⁹ İtəmat aposol min, məto nıkkik təht məmə Uhgın təmələhəu itimat əpəh ləhəu əgın-əh, ioatətig tahmen e netəm itəm kəmakıl rəkis məmə okotəkəike motimıs. Nıkkik təht nəhlan məto-inu tahmen məmə ekotətul e nıganəmı nagelo min ne netəmim rafın məmə ilat okotəplan nolən rəha nımısən rəhatimat. ¹⁰ !Netəmim tēpət koatən məmə itimat ialməl min o nərgi Kristo, məto nikitəmat təht məmə itəmat nakotenatig wir e Kristo! Məto sənəmə nıpahriənən. !Netəmim tēpət koatən məmə rəhatimat nēpətən tika, məto nakoatəghat ausit məmə rəhatəmat nēpətən iahgın! Məto sənəmə nıpahriənən. Netəmim tēpət koatısıai-in itəmat, məto katən rat itəmat.

¹¹ Məto, inu nıpahriənən. Mətoarus-pa roiu, nəumis tatus itimat, kən moatoəəə, kən ekotəuwın e natimnat kəmotəhəp-əhəp, kən netəmim koatoh itimat, kən rəhatimat nımə tika. ¹² İtəmat atip əm ioatol pik wək e nelmitimat. Nian okotən rat itimat, məto itimat ekotəfak o nəwırən olat. Nian netəmim koatol nəratən kəm itimat, məto itimat ekotəpnəpın əm. ¹³ Nian netəmim koatən rat itimat, məto itimat ekotəghat wir əm kəm ilat. Mətoarus-pa roiu itimat ekotəhmen e nuwitik rəha netəmim rafın, o namkımik rəha nətueintən rafın.

İlat okotəkəike kətəu-pən

nolən rəha Pol

¹⁴ Esəteən nəghatən min u məmə ekol itəmat nakotaulis, məto məmə otəghəiir etəmat, məto-inu itəmat nənətik min itəm ekolkeike itəmat. ¹⁵ Rəhatəmat iəgətun tēpət itəm okotəgətun itəmat e Kristo, kən okəm-naka ilat kotəhmen əm e rəhatəmat tata kalın ten-təəən, məto rəhatəmat tata ətuatip kitəh əm, inu io, məto-inu e Kristo İesu emuwa rəhatəmat tata ətuatip nian emən-iarəp nammusən təwir kəm itəmat əupən. ¹⁶ Tol nəhlan, ekətapəh əskasik otəmat məmə onəkotəsu-pa rəhak nolən min. ¹⁷ Məto-inu o nat u, etəh-ıpınə nətik e Kristo u Timoti itəm iakolkeike. In tətəiu əskasik e İəməmə. In otən min kəm itəmat suatip rəha nəmegəhən rəhak e Kristo İesu itəm tətətu-pən natimnat itəm iatəgətun e nıməfak min rafın ikin min rafın.

¹⁸ İtəmat neen koatən məmə esımmə minən, kən motəusit pik o rəhatəmat nēpətən. ¹⁹ Məto otəsuwəhən, ekəike mımınə məplan itəmat okəmə İəməmə təgəhən-in io. Kən ekəsəplan

4:2: Luk 12:42 4:5: 1 Kor 3:8 4:6: Rom 12:3 4:7: Rom 12:6 * 4:9: Nian kig kit təmol win e nəluəgıən, minatitəlig matit rəhan moəpəl min ne rəhan tikimır min. Rəhan moəpəl min kotuarisig-in, kən tikimır min kotuarisig-in ilat, kən netəmim rafın kotitun məmə tikimır min okotimıs. Netəmim kəmotol lafet kit, kən netəmim rafın koatəplan tikimır min atip koatoh ilat min, o kəm-naka koatol fait ilat nat iərupın min tahmen e laion. Kən Pol tatən məmə in ne rəhan min netəmim kotəhmen e tikimır min itəm okotimıs, kən netəmim rafın koatəplan. 4:11: 2 Kor 11:23-27

4:12: Mat 5:44; 2 Tes 3:8 4:15: Kal 4:19 4:16: Fil 3:17 4:17: Wək 19:22

əmən nəghatən min itəm netəm iausit min koatən, mətə ekəplan nəsanənən rəhalat. ²⁰ Mətə-
in nərəməərən rəha Uhgın sanəmə in nat kit rəha nəghatən, mətə in nat kit rəha nəsanənən.
²¹ ?Kən nakotolkeike naka? ?Ekimmə malis itəmat, o ekimmə e nolkeikeən ne narmin rəha
nəmeiən?

5

Pian kit, rəhan nolən tərət agin

¹ Kəmən-iarəp kəm io məmə suah kit u e nikitəmat tətəkləh-in pətan kit, kən təmöl e nolən
tərət kit itəm taprəkis-in nolən rəha netəm kəsotəfakən, nat əpnapin kəsotəfakən. In tətəkləh-
in pətan wi rəha rəhan tata. ² !Kən itəmat nakotəusit ron məmə təwir əm! Nəsotəoən tərət,
mətə onəkotəkəike motəto tərət o nolən əh, kən nəsotahl-iarəpən suah əh, mətə onəkotəkəike
motahl-iarəp itəm təmöl nolən rat əh e nikitəmat.

³ Nat əpnapin esatigən kitat min itəmat, mətə e narmin etatig kitat min itəmat, kən tahmen
əm okəmə kitat koatig, ənən rəkis e nərgi İərəməərə İesu məmə naka in tətəuatip məmə kitat
okotol e suah əh. ⁴ Nian nakotuwa kitəh, kən e narmin, etatig kitat min itəmat, kən nian
nəsanənən rəha İərəməərə rəhatat İesu in əh-ikin kitat min, ⁵ kən otləs-ipən suah u əh-roiu e
nelmi Setan məmə otərəkin nipətən, mətə İərəməərə otosmegəh narmin nian in tatuwa min e
namnun nian.

⁶ Rəhatəmat nausitən tərət. ?Nəkotitun o kəp məmə, is noan məsin əm tətələpik apəpəiə flao
itəm kəmətig? ⁷ Otərəkin rəkis is oas min rəhatəmat məmə itəmat flaoa wi itəm kəmətig u is
tikə lan, kən nipahrienən itəmat nəkotahmen ətuatip e piret əh. Tol nəhlan mətə-inu Kristo
itəm in nətə sipsip rəha lafet rəha Nuhagego-inən, təmimis rəkis tahmen e sakrifais o nolən
rat min rəhatat. ⁸ Tol nəhlan, pəs kotol lafet əh, mətə kəsotolən e is oas, itəm tahmen e nolən
tərət min itəm netəmim kotolkeike pik nolən kəm netəmim, ne nolən rat min rafin. Mətə pəs
kotol lafet e Piret U Is Tikə Lan, tahmen e nolən rafin itəm kotol nipahrienən motətuatip.

⁹ Emətə rəkis naoa kəm itəmat məmə nəsotan kələhən itəmat netəm koatakkləh-in pətan.
¹⁰ Esən-İəhauən məmə nəsotanən itəmat netəm kəsotəfakən, nat əpnapin nolən rəhalat tol
min-nulan: ilat koatakkləh-in pətan, ilat naumis, ilat iakkləh min e neiuəən, kən ilat koatəfak
kəm narmi nat min. Okəmə nəsotanən itəmat min ilat, kən nəkotəkəike motiet ikin-u e
nətuəintən. ¹¹ Mətə nipətəi naoa itəm emətə kəm itəmat məmə onəsotan kələhən itəmat suah
kit itəm tatən məmə in piatəmat kit, mətə in tətəkləh-in pətan, o in tətəumis, o in tatəfak kəm
narmi nat min, o in tatən rat netəmim, o in tətəpis nian tərət, o in tətəkləh-in e neiuəiuəən.
Əsotolən nat kit itəmat min ilat, nat əpnapin in nat əkaku əm tahmen e nəkotəgwən kitəh.

¹² Sanəmə in rəhak kit wək məmə ekakil netəm kəsotəfakən. Mətə in wək rəhatəmat məmə
onəkotakil nolən rəha netəmim əpəh e niməfak itəm koatol təfagə e nolən min u. ¹³ Uhgın
otakil netəm İaihlua min, mətə Naoa Rəha Uhgın tatən məmə, "Otahl-iarəp e nikitəmat etəm
tatol nolən rat."

6

Nolən rəha niuw-iarəpən itəm

¹ Nian okəmə itəmat kəiu kushai ilau min, in tol naulisən məmə otləs muwin kəm netəm
kəsotəfakən məmə okotiuw-iarəp ilau motakil rəhalau nərgəhəuən. Mətə nəkotəkəike
motiləs motuwın kəm iəfak min. ² ?Nəkotitun o kəp məmə iəfak min, ilat okotakil netəmim e
nətuəintən? ?Kən okəmə itəmat onəkotakil netəmim e nətuəintən, kən təhro nikitəmat təht
məmə nəsotahmenən o nakilən rəhatəmat nolən əlkələh min? ³ ?Nəkotitun o kəp məmə, kitat
okotakil nagelo min? !Kən natimnat min rəha nətuəintən, ilat kotimətig əm o nakilən! ⁴ ?
Kən tol nəhlan, okəmə nakoatərgəhəu o nətəligən min neen, təhro nakoatuwin o netəm ihluə
məmə ilat okotakil nərgəhəuən rəhatəmat? İlat kəsotosən nisaiiən rəha niməfak mətə-inu
ilat kəsotahmenən məmə okotakil nat asol min neen tahmen e kitat. ⁵ İatən nəhlan məmə
nakotaulis lan. ?Təhro? ?İtəmat kit tikə itəm tenatig məmə in titun nələhəuən nənən min
əh? ⁶ !Mətə kəp! Itəmat piak min nakoatuwin o netəm ihluə məmə ilat okotakil rəhatəmat
nərgəhəuən min. Kəsi.

⁷ Itəmat nakoatuwin o suah kit məmə otakil rəhatəmat nərgəhəuən. Inu tatəgətun məmə
nəmotəmkakiah e suatip rəha Uhgın e nəmegəhən rəhatəmat. ?Təhro? Okəmə suah kit tatol
tərət kəm ik, təwir məmə nakaluin əm. Okəmə tətəiuə-in ik mətəkləh-in ik, aluin min əm.
⁸ Mətə kəp. Itəmat piatəmat min əm, mətə itəmat atip nəkoatol tərət kəm itəmat min, kən
moatəiuə-in itəmat min motəkləh kəm itəmat min.

⁹ ?Nəkotitun o kəp məmə, netəm koatol nərətən, okol kəsotuwinən e nərəməərən rəha
Uhgın? Əsotətəlig-inən neiuəiuəən. Inu nipahrienən məmə netəm koatakkləh-in pətan, ne

netəm koatəfak kəm narmī nat mīn, ne nəman itəm kinotol marit rəkis koatakləh-in pətan, ne nəman itəm koatit atip ilat mīn, ¹⁰ ne iakləh mīn, ne naumis mīn, ne netəm koatəpīs e wain, ne netəm koatəghat rat e nərgi netəmim, ne netəm koateiuə motakləh kəm netəmim, ilat okol kəsotuwīnən e nərəməərən rəha Ughin. ¹¹ Kən itəmat neen, nəmoatol nəhlan. Məto, Narmin Rəha Ughin rəhatat təməfəl itəmat, mələhəu kalin itəmat məmə rəhan, mol itəmat nəkotətuatip e niganəmtin e nərgi İərəməərə İesu Kristo.

Nolən rəha nakləh-inən pətan in təfagə rat

¹² Netəmim neen koatən məmə, “Natimnat rafin təwir əm məmə ekol.” Məto, sənəmə ilat rafin kotasitu etəmat. Suah kit tatən mīn məmə, “Natimnat rafin təwir əm məmə ekol.” Məto, okol esegəhan-inən məmə nat neen okotərəməərə e rəhak nəmegəhən. ¹³ Netəmim neen koatən məmə, “Nəgwənən in nat təwir rəha nərpitəm, kən nərpitəm in tolkeike nəgwənən. Kən tahmen əm, okəmə nīpətītət tolkeike pətan, kən nolən əh rəha nītən pətan in təwir əm.” Nat mil əh, nəgwənən ne nərpitəm, kuəwir, nat əpnəpīn məmə Ughin otol namnun ilau kərən. Məto Ughin təsos-īpənan nīpətītət məmə kotitəp nīpitan. Ughin təmos-īpə nīpətītət məmə kotisiəi-in İərəməərə lan, kən İərəməərə in təməərə e nīpətītət. ¹⁴ E rəhan nəsanənən, Ughin təmosmegəh İərəməərə e nīmīsən, kən in otosmegəh mīn kitat.

¹⁵ ?Nəkotitun o kəp məmə, nīpətītəmat, ilat rəha Kristo pisin əm? ?Kən nikitəmat təht məmə ekiləs nīpətik itəm in kitiah ilau Kristo, kən mol kioal kitiah ilau pətan rəha suatip? !Kəp! Okol təsolən mihin. ¹⁶ ?Kən nəkotitun o kəp məmə, etəm tətən ilau pətan rəha suatip, ilau katuea kitiah əm e nīpətīn? Məto-inu nəghatən rəha Naoa Rəha Ughin tətən məmə, “İlau okuea nīpətīn kitiah əm.” ¹⁷ Məto etəm itəm tatol kitiah ilau İərəməərə, tatuwa kitiah ilau mīn e narmīn.

¹⁸ Otəgim rəkis otuwīn isəu o nolən rəha nītəpən nīpitan. Nolən rat rafin itəm suah kit tatol itəm tol pisin e itəm u, in təsarəkinən nīpətīn. Məto itəm u tətərəkin nīpətīn. ¹⁹ ?Nəkotitun o kəp məmə, nīpətītəmat in nīmə kit rəha Ughin itəm Narmin Rəha Ughin tətətig ikin, kən Ughin təmos-īpəna Narmin kəm itəmat, mətatig etəmat? Kən itəmat sənəmə rəhatəmat atip u itəmat. ²⁰ Ughin təmətu rəkis itəmat e nətuəən itəm nəmtin tiəkis. Tol nəhlan, otisiəi-in Ughin e nolən mīn rəha nīpətītəmat.

7

Nəghatən e marit

¹ Roiu ekən-īpənə nənən e naoa rəhatəmat itəm nəmotətə kəm io. Əwəh, in təwir məmə etəmim kit təsolən marit. ² Məto netəmim tepət itəm koatitəp pətan, tol nəhlan, təwir məmə etəmim otəkəike mos atip rəhan pətan, kən pətan tatos rəhan İərman. ³ İərman otəkəike man ilau rəhan pətan okəmə pətan tolkeike, kən pətan otəkəike man ilau rəhan İərman okəmə İərman tolkeike. ⁴ Pətan təsarəməərə atipən e nīpətīn, məto rəhan İərman tətərəməərə lan. Kən tahmen-ahmen əm e İərman, in təsarəməərə atipən e nīpətīn, məto rəhan pətan tətərəməərə lan. ⁵ Təsəwīrən məmə pətan o İərman təgin o nīpətīn okəmə kit tolkeike. Məto okəmə ilau kərən kuəgəhan məmə təwir əm okuəpəs o nəfakən o nian neen, kən təwir əm. Məto okueike muea mīn kitiah. Okəmə kəsioalən, kən Setan otehm suatip o nos-īpən-os-īpənən kəm ilau. İatən nəhlan məto-inu itəmat rafin nəsotəskasikən. ⁶ Nəghatən əh məmə, “okuəpəs o nəfakən o nian neen,” in nətəligən əm rəhak, sənəmə lou kit. ⁷ E rəhak nətəligən, təwir məmə netəmim rafin okəsotolən marit tahmen lak. Məto Ughin tatol suatip pisin pisin mīn kəm kitat kitiah kitiah, kən tatol məmə neen koatol marit, kən neen koatan əm. ⁸ Kən İatən kəm netəm kəsotolən marit ne nəutəhlīmīs mīn məmə, təwir məmə koatan əm məmə io ne. ⁹ Məto okəmə tiəkis olat məmə okotaliwək e suatip ətuatip, kən təwir məmə okotəkəike motol marit pəs nīkilat təsəht pikən.

¹⁰ İtəmat itəm nəmotol marit, ekən-īpənə nəghatən u kəm itəmat, sənəmə rəhak məto rəha İərəməərə məmə, pətan otəsəpəsən rəhan İərman. ¹¹ Məto okəmə in otol, kən təwir məmə otəsətəu-pən mīnən suah kit mīn, o okəmə təhro, titəlig-pən mīn əm o rəhan İərman. Kən İərman otəsəpəsən rəhan pətan.

¹² İtəmat itəm rəhatəmat nəman o nīpitan kəsotəfakən, inu rəhak əm nəghatən, sənəmə rəha İərəməərə, məmə okəmə itəmat kit, rəhan pətan təsəfakən, məto tolkeike məmə ilau kətuatig, İərman otəsəpəsən. ¹³ Kən okəmə itəmat kit, rəhan İərman təsəfakən, məto tolkeike məmə ilau kətuatig, pətan otəsəpəsən. ¹⁴ Otol nəhlan məto-inu nian pətan kit tətəfak, kən Ughin tətələhəu kalin mīn rəhan İərman məmə rəha Ughin. Kən nian İərman kit tətəfak, kən Ughin tətələhəu kalin mīn rəhan pətan məmə rəha Ughin. Okəmə təsolən nulan, kən

rəhatəmat nisualkələh, ilat rəha nətueintən əm, məto tol nəhlan, Uhgın tatələhəu kalın ilat məmə rəhan min, məto-inu təmələhəu kalın rəkis tata ne mama.

¹⁵ Məto okəmə etəm təsafəkən tolkeike məmə otapəs rəhan pətan o iərman itəm tatəfak, eghan in əm. Etəm tatəfak, iərman o pətan, Uhgın təsafəkəlimən ilat e marit əh. Məto, Uhgın təmaun-in itat məmə okotatig mətig e nəməlinuən. ¹⁶ Pətan, kəm-naka Uhgın otosmegəh rəham iərman e nolən təwir rəham. Kən iərman, kəm-naka Uhgın otosmegəh rəham pətan e nolən təwir rəham.

¹⁷ Məto in əm u, nian Uhgın təmaun-in itəmat, nəmotatig e natigən pisin pisin min itəm İərəmərə təmələhəu, kən təwir məmə nəkotatig əm lan. Inu rəhak nəghatən iatələhəu kəm nıməfak min rafin. ¹⁸ Nian Uhgın təmaun-in suah kit, okəmə kəməhg-ipən in, kən otəsəhluaig-inən nəhg-ipənən itəm kəmol lan. Kən nian Uhgın təmaun-in suah kit min, okəmə kəsəhg-ipənən, kən təwir məmə təsegəs-inən məmə okəhg-ipən. ¹⁹ In nat əpnəpin əm okəmə kəməhg-ipən suah kit o kəsəhg-ipənən. Nat keike məmə kitat kotətəu-pən əm nəghatən min rəha Uhgın. ²⁰ Nian Uhgın təmaun-in itəmat, nəmotatig e natigən pisin pisin min, kən təwir məmə nəkotatig əm elat.

²¹ ?Nian Uhgın təmaun-in ik, ik slef əm kit? Nikim təsəht pikən, məto okəmə nəkitun nətəu-pənən suatip itəm kəmikis slef min lan, ətəu-pən əm. ²² Tol nəhlan məto-inu etəm slef əm nian İərəmərə təmaun-in, in etəm rəha İərəmərə itəm kəmikis rəkis, kən təhmen-ahmən əm, etəm itəm sənəmə slef kit nian İərəmərə təmaun-in, in slef əm rəha Kristo. ²³ Uhgın təmətəu rəkis itəmat e nətəuən itəm nəmtin tiəkis. Sotolən məmə itəmat nakotuwa slef min rəha netəmim. ²⁴ Piak min ne winik min, nian Uhgın təmaun-in itəmat, nəmotatig e natigən pisin pisin min, kən təwir məmə nəkotatig əm elat itəmat Uhgın.

²⁵ Inu nəghatən kit rəhatəmat netəm wi itəm nəsotolən marit. Esos ətuatipən nəghatən kit o İərəmərə, məto iakən əm rəhak nətəligən. Məto itəmat nəkotitun məmə rəhak nəghatən in nıpahrienən, məto-inu İərəmərə təmasəkıtun io. ²⁶ Məto-inu o nəratən asol itəm nəkotatig lan, rəhak nətəligən tol min-nulan məmə, nəkotatig əm nulan nəkotatig mihin u-roiu. ²⁷ ?Təhro? ?Nəmol marit? Segəs-inən suatip o nəpəsən rəham pətan. ?Təhro? ?Nəsələn marit? Segəs-inən suatip o nosən rəham kit pətan. ²⁸ Məto okəmə natol marit, nəsolən təfəgə rat. Kən okəmə pətan wi tatol marit, in təsolən təfəgə rat. Məto netəm kəmotol marit, okotatig e nəratən tətə e rəhalat natigən, kən iakolkeike məmə nəsotuwinən e nəratən min əh.

²⁹ Piak min ne winik min, inu nıpətı nəghatən rəhak. Natigən rəha netəmim e nətueintən in tınakuəkir əm. Kən roiu ne matuwın, netəm kəmotol marit, okəsotətəlig-in pikən nolən rəha marit rəhalat. ³⁰ Kən okəmə suah kit tətəsək, təwir məmə otaliwək e nəmegəhən rəhan təhmen məmə təsasəkən. Kən okəmə suah kit nikin tagien, in otaliwək təhmen məmə nikin təsəgienən. Kən okəmə suah kit tatos-nəmtin nat kit, təwir məmə nikin təht məmə sənəmə rəhan. ³¹ Kən təwir məmə netəmim itəm koatol bisnes e nətueintən, ilat okotətəlig-in məmə rəhalat bisnes in nat əpnəpin əm, məto-inu nətueintən ne nəwıwıən rəhan otəpanikə.

³² İakolkeike məmə nikitəmat təsəht pikən nat kit rəha nətueintən u. Tol nəhlan, okəmə suah kit təsolən marit, nikin tətəht pik wək rəha İərəmərə məmə təhro nulan mol İərəmərə nikin tagien o wək itəm in tatol. ³³ Məto etəm təmol marit, nikin tətəht pik əm natımmat rəha nətueintən məmə otəhro nulan mol niki rəhan pətan tagien, ³⁴ kən rəhan nətəligən tatuwın o nat kəiu, rəhan pətan ne wək rəha İərəmərə. Kən pətan itəm təsolən marit, o pətan wi, nikin tətəht pik wək rəha İərəmərə məmə təhro nulan in otətəuakəm o İərəmərə e nıpətın ne narmin. Məto pətan itəm təmol marit, in tətətəlig-in pik əm natımmat rəha nətueintən məmə otəhro nulan mol rəhan iərman nikin tagien.

³⁵ İatan-ıpinə nəghatən min u o nəwıwıən atıp rəhatəmat, sənəmə iatən-ıəhəu itəmat, məto məmə nakotətəu-pən suatip rəha nəmegəhən itəm tətəuətıp, kən nikitəmat tətəht pik wək rəha İərəmərə.

³⁶ Məto okəmə iərman kit ne pətan wi kit, kinən-ıəkis məmə ilau okioal marit, kən iərman təmə okuəpəs pıtən, məto roiu nikin təht məmə təsolən nolən ətuatıp e pətan əh, kən okəmə pətan əh tətətig wır əm o nup min neen, kən iərman nikin təht məmə təike mol-tə marit e pətan əh, kən təwir əm, in titun nolən. In təsolən təfəgə rat. Məto təwir məmə in otol marit. ³⁷ Kən okəmə kəiu min nəhlan kioalkeike məmə okioal marit, məto iərman nikin tınəht rəkis məmə okuəpəs marit, kən suah kit tıək itəm tətəkəike kəm in məmə in tapəs marit, məto iərman əm in tətərəmərə e nikin, kən nikin tınəht rəkis məmə otəsələn marit e pətan əh, suah əh, in min tatol nolən ətuatıp. ³⁸ Tol nəhlan, iərman itəm tatol marit e pətan wi, in tatol ətuatıp, məto iərman itəm təsolən marit, in tatol təwir maprəkis.

³⁹ Pətan otəkəlike mətatig ilau rəhan iərman e nian rafin, məto okəmə rəhan iərman tımis, in titun nolən marit e suah kit min itəm in tolkeike, məto nat kitiəh əm, in təike mol marit e iərman kit itəm tatəfak kəm İərəmərə. ⁴⁰ Məto e rəhak nətəligən, okəmə in tətətig əm nəhlan

məsolan marit, kən nikin otagian taprəkis-in okəmə in tatol marit. Kən nīkik təht məmə Narmin Rəha Uhgın tətətig min lak mos-ıpa nəghatən əh kəm io.

8

Nagwənən itəm katol sakrifais lan kəm narmi nat min

¹ Kən roiu, iakəghat e nagwənən min itəm katol-pən sakrifais lan kəm narmi nat min. Kitat kotitun məmə, “kitat rafin koatos nitunən.” “Nitunən” in nat kit itəm suah kit tətəusit ron, mətə nolkeikeən tatiləkin matiləs-ıpər etəmim. ² Okəmə suah kit nīkin təht məmə in titun pik nat, mətə in təsitunən əh natimnat itəm in otəkəike mitun. ³ Mətə etəmim itəm tolkeike Uhgın, Uhgın titun in.

⁴ ?Kən təhro e nagwənən min itəm katol-pən sakrifais lan kəm narmi nat min? Kitat kotitun məmə narmi nat in nat əpnəpın əm kit e nətueintən, kən uhgın əlkələh min kotikə, mətə Uhgın kititəh əm. ⁵ Katən məmə, “uhgın əlkələh” min ne “iərəmərə əlkələh” min tərət əh-ikin. Inu neiuəən əm. Mətə nıphahrienən netəmim neen koatəfək kəm ilat. Mətə nat əpnəpın okəmə uhgın əlkələh min əh-ikin, əpəh e neai o əpəh ləhau e nətueintən, ⁶ mətə o kitat, Uhgın kititəh əm, Tata Uhgın. Natimnat rafin təmisi-pən lan, kən təmos-ıpa nəmegəhən kəm kitat məmə kitat okotol nəwian. Kən İərəmərə kititəh əm, İesu Kristo, kən Uhgın təmöl natimnat rafin əgin e Kristo, kən e Kristo kitat koatəmegəh.

⁷ Mətə sənəmə netəmim rafin kotitun nəghatən u. Aupən, netəmim neen kəmotəfək kəm narmi nat min nian rafin. Mətə roiu, nian koatun mit itəm kəmol sakrifais lan kəm narmi nat, nīkilat təht məmə koatəfək kəm uhgın əlkələh min pahrien. Kən ilat koatəto məmə koatol təfagə rat mətə-inu nīkilat təsəskasikən. ⁸ Mətə nagwənən təsolan kitat kotuwa iuəhkır o Uhgın. Okəmə kəsotunən mit əh, o kotun mit əh, nətəligən rəha Uhgın kəm kitat in tahmen əm.

⁹ Təwir əm, nəkotitun nətəu-pənən suatıp itəm nakotolkeike, mətə oatəto itəmat. Sotolan nat kit itəm nakotolkeike mətə in otol məmə piatəmat kit o winitəmat kit itəm nīkin təsəskasikən təme e rəhan nəmegəhən. ¹⁰ Ekən nəhlan mətə-inu okəmə suah kit itəm nīkin təsəskasikən, tatehm itəmat itəm nakoatos nitunən əh, kən nakotuwin e nımə rəha narmi nat min məmə nakotagwən, kən təhro? Kəm-naka rəhatəmat nolən otıuw-pən rəhan nətəligən, kən in min otuwın mun mit itəm kəmotol sakrifais lan kəm narmi nat min, kən in tatol təfagə rat kit. ¹¹ Kən nitunən itəm nīkitəmat təht məmə nakoatos, in tətərəkın etəm nīkin təsəskasikən. Mətə in piatə kit itəm Kristo təmimis ron. ¹² Nian nəkoatol nolən rat e itəmat kit e nolən əh, matərəkın nīkin təsəskasikən, kən nəkoatol təfagə rat e Kristo. ¹³ Tol nəhlan, okəmə nat kit itəm iatun tol piak tatəme e rəhan nəmegəhən, kən təwir məmə esun minən mit nian kit ne məmə otəsəmən e rəhan nəmegəhən.

9

Pol təmuhalpın nəghatən itəm katətu-pən lan

¹ ?Nīkitəmat təht məmə ekıtun nolən nat naka itəm iakolkeike, o kəp? !Əwəh! ?İo aposol kit, o kəp? !Əwəh! ?Eməplan İesu İərəmərə rəhatat e niganəmtək, o kəp? !Əwəh! ?İtəmat u noa rəhak wək e İərəmərə, o kəp? !Əwəh! ² Okəmə netəmim neen koatən məmə sənəmə io aposol, mətə nıphahrienən, itəmat nəsotitun nənən nəhlan, mətə-inu nəmegəhən rəhatəmat e İərəmərə tətəgətun məmə io aposol kit.

³ Ekuhalpın nəghatən rəha netəmim neen itəm koatən məmə io sənəmə aposol kit. ⁴ ?Nian kitat aposol min koatəpəh otəmat o nagwənən ne nat okənım ne, in ətuatıp o kəp? Əwəh, itəmat nəkotitun. ⁵ Aposol min neen, ne pia İərəmərə min, ne Pita,* rəhalat nıpıtan itəm koatəfək koatuarisig-in ilat nian ilat kotaliwək moatol wək rəha İərəmərə. ?In tətəuətıp məmə kitat kotol tahmen-ahmən əm, o kəp? Əwəh, itəmat nəkotitun. ⁶ ?O nīkitəmat təht məmə io əm ne Panapas, itimlau pisin əm ekuəkəike mioal atıp wək o natigən rəhatımlau?

⁷ Otətəlig-in-tu, tol nəhlan. ?Pah tatol mopael mətə tətəolkeikeən məmə katətou in lan? ?O, pah tətəsum məsunən nagwənən lan? ?O, pah tətəgəwən nat megəh min məsunən əh kit ne?

⁸ ?Nīkitəmat təht məmə natimnat min itəm iatəghat-in, koatısi-pən əm o nətəligən rəha netəmim? !Kəp! Lou tətən nat kititəh əm. ⁹ Kəmətə e Lou rəha Moses məmə, “Nian nakotasig kau motuwa məmə otol wək mewig-ewig e wit, sotəlisən nohlin pəs ton nımısmısi wit neen.”† ?Təhro? ?Niki Uhgın tətəht əm kau min, ¹⁰ o nīkin tətəht min kitat? Əwəh, kəmos-ıpa lou u o rəhatat nəwırən, mətə-inu netəm itəm kotaupən motəfe nat e nasumən, ne netəm

8:1: Wək 15:29 **8:2:** Kal 6:3 **8:4:** Dut 4:39; 6:4; Kal 4:8 **8:6:** Efes 4:5,6 **8:9:** Rom 14:13-15; Kal 5:13 **8:11:** Rom 14:15,20 **8:13:** Rom 14:21 **9:1:** Wək 22:17-18; 26:16; 1 Kor 15:8-9 **9:2:** 2 Kor 3:2-3
9:4: Luk 10:8 * **9:5:** Nəghatən Kris ətuatıp tətən məmə, ‘Kefas’ itəm in nəgin kit min rəha Pita † **9:9:** wit: Əplan e tiksonari. **9:9:** Dut 25:4; 1 Tim 5:18

koatuarisig motəulək ikin, ilat rafin nətəlīgən rəhalat kitiah əm məmə okotos nagwənən e nasumən u. ¹¹ E wək min rəhatimat, təhmen əm məmə emotasum kit məmə itəmat nəkotagwən ikin, inu nagwənən rəha narmitəmat. ?Kən təhro, tiəkis otəmat məmə nakotos-ipa nagwənən neen rəha nipətin kəm itimat? ¹² Netəm pisin neen kotitun nətəpəh-inən nagwənən otəmat, kən in tətəuatip əm, məto ilat koatol wək rəha Uhgın. ?Kən təhro e itimat? !Nətəpəhən rəhatimat in tətəuatip agin!

Məto itimat esətəolən kəm itəmat məmə itimat ekotitun mihin nolən. Məto itimat ekotol natimnat rafin itəm ekotitun nolən, nat əpnəpin in tiəkis, məmə esətahtosisig-inən namnusun təwir rəha Kristo. ¹³ ?Nəkotitun o kəp məmə, netəmim itəm koatol wək e Nīmə Rəha Uhgın, koatos nigilat ikin nagwənən? Kən netəmim itəm koatol wək e olta, ikin katol sakrifais ikin, koatos nigilat ikin nagwənən. ¹⁴ E suatip kitiah əm, İərəmərə təmən məmə, netəmim itəm koatən-iarəp namnusun təwir, rəhalat natimnat o natigən otəkəike misipən ikin.

¹⁵ Məto esətəpəh-inən kəm itəmat o nat naka itəm tətəuatip əm kən ekitun nətəpəh-inən. Eməsətəən naoa u məmə itəmat nəkotol natimnat min neen əh kəm io. İatausit məsin məmə iatən-iarəp namnusun təwir kəsətəuən io lan. Kən esolkeike agin-əhən məmə ekətəu-pən suatip pisin. Nimsən in təwir taprakis-in suatip pisin. ¹⁶ Məto esausitən məmə iatən-iarəp namnusun təwir məto-inu, ekəike mən-iarəp. !Kəsi, nahməən asol otuwa ron io okəmə esən-iarəpən namnusun təwir! ¹⁷ Okəmə iatən-iarəp nəghatən rəha Uhgın məto-inu iakolkeike mol nulan, kən tətəuatip məmə ekos nətəuən lan. Məto in Uhgın əm itəm təmītəpun io məmə ekol wək u, kən tol nəhlan, ekəike mol. ¹⁸ ?Kən rəhak nətəuən in naka? In əm u, məmə nian ekən-iarəp namnusun təwir, ekən-iarəp əpnəpin əm, məsəən nətəuən lan, kən tol nəhlan esətəpəhən o nat kit, nat əpnəpin in tətəuatip məmə ekol.

¹⁹ Suah kit təsərəmərəən lak, məto io emos-İəhau atip io məmə io slef əm rəha netəmim rafin məmə ekiuw-pa tətəpə kotuwa o Kristo. ²⁰ Nian emətən itimat netəm İsrəl, emuwa məhmen e netəm İsrəl məmə ekiuw-pa ilat kotuwa o Kristo. Kən nat əpnəpin Lou təsərəmərəən lak, nian emətən itimat netəm koatəu-pən Lou, emuwa məhmen elat, məmə ekiuw-pa ilat kotuwa o Kristo. ²¹ Nian emətən itimat netəm kəsətəu-pənən Lou, emuwa məhmen elat. Məto esərakinən lou rəha Uhgın, kəp. Lou rəha Kristo tətərəmərə lak. Emol nəhlan məmə ekiuw-pa ilat kotuwa o Kristo. ²² Nian emətən itimat netəm rəhalat nahatətəən təsəskasikən, emuwa məhmen elat məmə ekiuw-pa ilat kotuwa o Kristo. Emuwa məhmen e netəmim rafin məmə e nolən min rafin ekiuw-pa neen kotuwa o Kristo. ²³ İatol nəhlan o namnusun təwir məmə io min ekos natimnat wir min rəhan.

²⁴ ?Nəkotitun o kəp məmə, e niauən, netəmim rafin koataiu, məto kitiah əm tatol win? Kən təwir məmə nakotaiu e nolən rəha niauən itəm nakotalkut pik məmə onəkotol win. ²⁵ Netəmim itəm kəkolkeike məmə kotuwın e niauən, kotətuakəm əskasik o rəhalat niauən. Koatol məmə okotol win e nat kit itəm otəpanikə, məto kitat koatol məmə kitat okotol win e nat kit itəm tətətatig lilin. ²⁶ Tol nəhlan, təhmen e niauən, esəu əpnəpinən, kən təhmen e boksig, esəht-arəpənən təhmen e etəmim tatəht magoagəp. ²⁷ !Kəp! İatətuakəm kəm nipətik məmə otuwa rəhak slef. İatol nəhlan məmə, nian emən-iarəp namnusun təwir kəm netəmim tətəpə rəkis məmə ilat okotəuwa e niauən əh, kən io ekəsəuwamən məhmen e etəmim itəm tətətgəhl lou rəha niauən kən kərakin e niauən.

10

Pol təmən-iarəp nolən rəha netəm İsrəl aupaən

¹ Piak min ne wənik min, iakolkeike məmə nəkotitun məmə nian tipitimat min kəmotiet İjip, ilat rafin, mal napuə tətətgəhl olat, kən ilat rafin kəmotuwın-pən itəhəi u katən məmə Nitəhəi Asia. ² Kən e mal napuə ne nitəhəi, Uhgın təmol bəptais elat rafin məmə okotəuwa netəmim rəha Moses. ³ Kən ilat rafin kəmotun nagwənən kitiah əm itəm təmisi-pən e Narmın Rəha Uhgın, ⁴ kən motənim nəhau kitiah əm itəm təmisi-pən e Narmın Rəha Uhgın, məto-inu kəmotənim nəhau e kəpiel rəha Narmın Rəha Uhgın itəm tətəmatən ilat min ilat, kən kəpiel əh in Kristo. ⁵ Nat əpnəpin ilat kəmotol nəhlan, məto Uhgın nikin təməsəgiənən olat tətəpə, kən ilat tətəpə kəmotimis əpəh ikin pisin pisin min taruən-aruən ikin.

⁶ Kən Uhgın təməgəhan-in natimnat min əh məmə ilat nəmtətın min məmə otəhgaiir etat motəgətun itat, kən okəsotəolən tikirilət motələhəu-pən rəhatat nətəlīgən e nolən rat min təhmen e itəm kəmotol aupaən. ⁷ Əsətəu-pənən nolən rəha nəfakən kəm narmi nat min təhmen elat neen kəmoatol aupaən. Naoa Rəha Uhgın tatən məmə, “Netəmim kəmotəpələh məmə okotəgwən motənim, kən motətul məmə okotol danis u tiuw-pən ilat tarat ikin.”

9:10: 2 Tim 2:6 **9:11:** Rom 15:27 **9:12:** Wək 20:34; 2 Kor 11:9 **9:13:** Dut 18:1-3 **9:14:** Mat 10:10; Kal 6:6 **9:16:** Jer 20:9 **9:20:** Wək 21:20-26 **9:22:** 2 Kor 11:29 **9:25:** Fil 3:14; 2 Tim 2:4-5; 4:7-8 **9:27:** Rom 8:13; 13:14 **10:1:** Eks 13:21-22 **10:1:** Eks 14:22 **10:3:** Jon 6:31; Eks 16:4,35 **10:4:** Eks 17:6; Nam 20:11 **10:5:** Nam 14:29-30 **10:6:** Nam 11:4,34; 1 Kor 10:11 **10:7:** Eks 32:4,6,19

⁸ Tərat məmə kitat okotit anion nipitan tahmen elat neen kəmoatol aıpən, kən ilat rafin tuente-tri-taosan kəmotimis e nian kitiah əm. ⁹ Tərat məmə kitat okotol natimnat itəm otiuw neməha rəha İəremərə* tahmen elat neen kəmoatol aıpən, kən sinek tus ilat kotimis. ¹⁰ Tərat məmə nakotən nikali Uhgın tahmen elat neen kəmoatol aıpən, kən nagelo rəha nimisən tohamnu ilat.

¹¹ Kən Uhgın təmegəhan-in natimnat min əh məmə otuwa e nəmegəhan rəhalat, məmə ilat nəmtətin min, kən kəməte ilat məmə okotəhgair etat motəgətun itat, itəm koatətig roiu məmə namnun nian tatuwa iuəhkir. ¹² Kən okəmə nikitamət təht məmə nakotətul əskasik, oatəto wir itəmat, məto-inu itəmat min nakotitun nəmən e nolən rat min əh. ¹³ Nos-ipən-os-ipənən itəm tatuwa e nəmegəhan rəhatəmat tahmen əm e itəm katol mihin e netəmim rafin. Məto nian rafin, Uhgın tatol rəhan nəghatən, kən otəsegəhan-inən nos-ipən-os-ipənən otuwa e nəmegəhan rəhatəmat məmə in təskasik maprəkis-in nəsanənən rəhatəmat. Məto nian nos-ipən-os-ipənən tatuwa e nəmegəhan rəhatəmat, Uhgın otol suatip kit məmə onəkotitun nosən nətulən rəhatəmat, məmə nat əh otəsiuw-pənən itəmat e nərətən.

Narmi nat min ne iəfak min

¹⁴ Tol nəhlan rəhak min, otəgim rəkis e nolən rəha nəfakən kəm narmi nat min. ¹⁵ İtəmat netəm kotenatig, kən otakil atip nəghatən rəhak məmə in təwir o tərat. ¹⁶ Nian kitat kotəgwen e Nagwənən Rəha Nəmtətin Rəha İesu, kən motən kəm Uhgın məmə nikitat tagien o nənimən, kən moatənim nənimən əh, tahmen məmə kitat koatuwa moatol kitiah kitat Kristo e nitan. ?İatən pahrien, o kəp? Kən nian kitat koatun pıret itəm kotəmkas katoor, kitat koatuwa kitiah kitat Kristo. ?İatən pahrien, o kəp? ¹⁷ Kitat u netəmim təpət, məto kotahmen e nipətin kitiah əm, məto-inu pıret kitiah əm, kən kitat rafin koatun əm pıret əh.

¹⁸ Nikitamət tatəht nolən rəha netəm İsrəl. Nian etəm tatol sakrifais kəm Uhgın, kən netəmim neen koatun mit itəm kəmol sakrifais lan, tahmen əm məmə ilat rafin kəmotuwa kitiah ilat Uhgın e sakrifais əh. ?İnu nipahrienən, o kəp? Əwəh, in nipahrienən.

¹⁹ ?Naka nipəti rəhak nəghatən min? ?Təhrə? ?İakətən məmə mit itəm katol sakrifais lan kəm narmi nat min nəsanənən əh-ikin rəhalat, o kəp? Kəp. ?O təhrə? ?İakətən məmə narmi nat min, ilat uhgın əlkələh min neen, o kəp? Kəp. ²⁰ Məto iakətən məmə nian netəmim koatol sakrifais kəm narmi nat min, koatol kəm iərmis min, kəsotolən kəm Uhgın. Kən esolkeikən məmə nakotuwa kitiah itəmat iərmis min. ²¹ Okol nəsuwınən mun pıret ne wain e Nagwənən Rəha Nəmtətin Rəha İesu, kən matig muwın min e niməfak rəha narmi nat min mun sakrifais ne wain rəha iərmis min ilat netəm koatəfak lan. ²² ?Təhrə? ?Nəkoatol məmə İəremərə otetət itəmat tahmen e netəm İsrəl? ?Nikitəmat təht məmə nəsanənən rəhatət təpət maprəkis-in rəha Uhgın?

²³ İtəmat nakoatən məmə, “Təwir əm məmə ekol natimnat rafin itəm iakolkeike.” Məto io ekən məmə, sənəmə ilat rafin koatasitu etəmat. İtəmat nakoatən məmə, “Təwir əm məmə ekol natimnat rafin itəm iakolkeike.” Məto io ekən məmə sənəmə ilat rafin itəm koatasitu e nəmegəhan rəhatəmat. ²⁴ Təsəwirən məmə itəmat kit tategəs-in atip rəhan nəwirən, məto tatakəike megəs-in min rəha netəmim min neen.

²⁵ Otun əm mit rafin itəm katol-salim-in e maket, kən məsotəpəh-inən nəghatən lan məmə kəmol sakrifais lan kəm narmi nat min, o kəp. Kən nikitəmat təsəht pıkən. ²⁶ Nolən əh təwir əm məto-inu Naoa Rəha Uhgın tatən məmə, “Nətueintən ne natimnat rafin əh-ikin, ilat rəha İəremərə.”

²⁷ Kən okəmə etəm təsəfakən kit tətəpəh-in ik məmə nakuwın e rəhan nimə muəgəwən, kən nikim tagien məmə onəkəwın, un əm nagwənən naka itəm tatos-ipinə, məsotəpəhən məmə kəmol sakrifais lan kəm narmi nat min o kəp. Nikim təsəht pıkən. ²⁸ Məto okəmə kit tən-ipinə kəm ik məmə, “Kəmol sakrifais e mit u kəm narmi nat min,” kən təwir məmə nəsunən. Nikim tatəht suah əh, ne nətəligən rəhan. ²⁹ Sənəmə nat tərat ron ik, məto in nat tərat e nətəligən rəhan əm. ?Məto təhrə nətəligən rəha suah kit min otakil rəhak nolən itəm iakolkeike məmə ekol, kən mahtosig-in io məmə esolən nat kit? ³⁰ ?Okəmə iatən kəm Uhgın məmə nikik tagien o nagwənən, təhrə okən rat io o nat kit itəm emən rəkis kəm Uhgın məmə nikik tagien lan?

³¹ Nəukəti nəghatən rafin əh tol nəhlan, nat naka itəm onəkol, o nakəgəwən, o nakənəm, nəkəike mol ilat rafin e nolən itəm otıləs-ipər nərgi Uhgın lan. ³² Solən məmə suah kit təmə e rəhan nəmegəhan, okəmə in noanöl rəha İsrəl, o İaihlua, o suah kit e niməfak rəha Uhgın. ³³ Otol nolən əh tahmen e nolən rəhak itəm iatalkut məmə ekol niki netəmim rafin kotəgien

10:8: Nam 25:1-9 * **10:9:** Təgəhat o nolən rəha netəmim itəm koatol nolən rat kit, kən nolən rat kit min, tatuwın matuwın məmə okotəplan okəmə Uhgın otol nalpınən o kəp. **10:9:** Eks 17:2 **10:9:** Nam 21:5,6 **10:10:** Nam 16:41-50; 17:5,10 **10:16:** Mat 26:26-28 **10:17:** Rom 12:5 **10:18:** Lev 7:6 **10:19:** 1 Kor 8:4 **10:20:** Dut 32:17; Nol Əpən 9:20 **10:21:** 2 Kor 6:15-16 **10:22:** Dut 32:21 **10:23:** 1 Kor 6:12 **10:24:** Rom 15:1-2 **10:26:** Sam 24:1 **10:28:** 1 Kor 8:7 **10:30:** 1 Tim 4:4 **10:31:** Kol 3:17 **10:32:** Rom 14:13

e nolən min rafin. Iatol nəhlan məto-inu esegəs-in atipən rəhak nəwirən, məto rəha netəmim tepət, məmə Uhgın otosmegəh ilat.

11

¹ Otasgəwın io tahmen məmə io iatasgəwın Kristo.

Nolən rəha nəfakən

² Iatənwiwi itəmat məto-inu nəsotaluinən io e natimnat rafin itəm emol kən məgətun, kən naskəlīmən nəgətunən min tahmen əm məmə eməgətun itəmat lan.

³ Məto iakolkeike məmə itəmat rafin nəkotitun məmə rəhn-kapə netəmim rafin in Kristo itəm tərəmərə elat, kən rəhn-kapə pətan in rəhan iərman itəm tərəmərə lan, kən rəhn-kapə Kristo in Uhgın itəm tərəmərə lan. ⁴ Suah kit tatol aulis Kristo okəmə təfətəin rəhn-kapə nian in tatəghat kəm Uhgın e nəfakən o tatən-iarəp nəghatən itəm Uhgın təmos-ipən kəm in. ⁵ Məto pətan tatol aulis rəhan iərman okəmə təsəfətəinən rəhn-kapə nian in tatəghat kəm Uhgın e nəfakən o tatən-iarəp nəghatən itəm Uhgın təmos-ipən kəm in. Nolən əh tahmen əm məmə tamak rəhn-kapə.* ⁶ !Okəmə pətan kit təsətolkeikəən məmə otəfətəin rəhn-kapə nəhlan, təwir məmə otətə əm noanun! Məto okəmə in tətəulis o nətəən noanun, o nakən rəhn-kapə, kən təwir məmə otəfətəin rəhn-kapə. ⁷ Təwir məmə suah kit təsəfətəinən rəhn-kapə məto-inu nian Uhgın təmol etəmim, etəmim təmos narmı Uhgın, kən matol-arəp nəwirən rəha Uhgın; məto pətan tatol-arəp nəwirən rəha iərman rəhan. ⁸ Tol nəhlan məto-inu iərman təsisi-pənən e pətan, məto pətan təmisi-pən e iərman, ⁹ kən Uhgın təməsolən iərman məmə in iasitu rəha pətan, məto təmol pətan məmə in iasitu rəha iərman. ¹⁰ Tol nəhlan, pətan otəkəike məfətəin rəhn-kapə itəm tatəgətun məmə tətisi-in rəhan iərman məto-inu nagelo min koatəplan.

¹¹ Məto o kitat u kəmotuwa kitəh kitat İərəmərə, pətan təsatig atipən e iərman, kən iərman min təsatig atipən e pətan, ¹² məto-inu pətan təmisi-pən e iərman, kən tahmen min əm, iərman, pətan təmiləs. Məto natimnat rafin təmisi-pən o Uhgın.

¹³ Otakil atip nat u məmə otətətip məmə pətan itəm tatəfak kəm Uhgın təsəfətəinən rəhn-kapə, o kəp. ¹⁴ Netəmim rafin kotitun məmə iərman itəm noanun kaifəməh, tatol aulis in. ¹⁵ Məto okəmə pətan kit noanun kaifəməh, niki tagien lan kən kətisi-in in lan, məto-inu noanun əh Uhgın təmos-ipən məmə otəfətəin rəhn-kapə. ¹⁶ Məto okəmə suah kit tolkeike məmə otəghat o nat əh, kən iaten nəhlan məmə nolən kit min tikə e itəm u, kən niməfak pisin pisin min rafin koatol tahmen-ahmen əm.

Nagwənən Rəha Nəmtətin Rəha İesu

¹⁷ E nəghatən min itəm ekan kəm itəmat əh-roiu, oesənwiwiən itəmat məto-inu nəpələh-kələhən rəhatəmat təsasitəən, məto tətərəkin əm itəmat. ¹⁸ Emaupən məto məmə nian nakoatəfimin itəmat min məmə nakotəfak, kən moatəhap-əhap itəmat min. Kən niki təht məmə o nəghatən min əh, neen nıpahriənən, ¹⁹ məto-inu nəhap-əhapən min otəkəike motuwa məmə okəplan ətuatip məmə pah tatəfak pahriən.

²⁰ !Nian nakoatəfimin itəmat min, nakoatən məmə nakoatun Nagwənən Rəha Nəmtətin Rəha İesu, məto otəplan-tu nolən u rəhatəmat! Sənəmə Nagwənən Rəha Nəmtətin Rəha İesu, ²¹ məto-inu nian nakotəgwən, itəmat kitəh kitəh koatəkəike əm kəsəsağginən ilat min neen. Kit nəumis tatus əh, kit tinapis rəkis. ²² ?Rəhatəmat latuənu tikə məmə nakotaupən motəgwən ikin? ?O itəmat nəsotisai-inən niməfak rəha Uhgın, kən moatol aulis ian-rat min? ?Kən ekən məmə naka kəm itəmat? ?Ekənwiwi itəmat o nolən əh? !Kəp, tiəkis əgin-əh!

²³ Məto-inu, eməgətun rəkis itəmat nəgətunən itəm təmisi-pən o İərəmərə. E lapin əh uarisig keğəhan-in-pən e nelmi tikimər min, in təmos pıret, ²⁴ kən mən kəm Uhgın tagkiu ron, kən məmkas, kən məmə, "İnu nıpətik itəm otitəgıt otəmat. Otol mihin kən nikitəmat tətəht io." ²⁵ E nolən kitəh əm, nian kinotəgwən rəkis, in tos kap wain mən məmə, "Kap wain u in nənəkisən wi rəha nasitəən itəm tatuwa e nitak. Otol mihin nian rafin nakoatənim, nikitəmat tətəht io." ²⁶ O nat əh, nian rafin nakotun pıret u, o nakotənim kap wain u, onəkotəkəike motən-iarəp nımisən rəha İərəmərə mətoarus titəlig-pa min.

²⁷ Tol nəhlan, etəmim pah itəm tatun pıret o tatənim kap wain u rəha İərəmərə e nolən kit itəm təsətuatipən, in tatol təfəgə o nərəkənən nıpətın ne nita İərəmərə. ²⁸ Etəmim otəkəike makil rəhan nəmegəhən pitən, uarisig təpanun pıret ne mənim kap wain, ²⁹ məto-inu etəmim itəm tatun matənim, məto niki təsəht wirən nıpətı İərəmərə, nunən ne nənımən itəm in tatol tatiuw-pa atip əm nalpinən kəm in. ³⁰ Məto o nat əh, itəmat tepət nakotəpou matimıs,

10:33: 1 Kor 9:20-22 **11:1:** 1 Kor 4:16 **11:3:** Jen 3:16; Efes 5:23 * **11:5:** Okəmə pətan kit tamak rəhn-kapə, in nat kit rəha naulisən. Netəmim neen koatən məmə in nəmtətin kit məmə katol nalpinən kit kəm in, kən netəmim neen koatən məmə in nəmtətin kit məmə in pətan rəha nausitan. **11:7:** Jen 1:26-27 **11:9:** Jen 2:18-23 **11:18:** 1 Kor 1:10-12 **11:25:** Eks 24:6-8; Hip 8:8-13 **11:26:** Mat 26:26-29; Mak 14:22-25; Luk 22:14-20 **11:27:** Hip 10:29

kən itəmat neen kinotimīs rəkis. ³¹ Məto okəmə kitat kotakil atip nolən min rəhatat, İəməmə təsakilən kitat mol nalpinən kəm kitat. ³² Nian İəməmə takil kitat mol nalpinən kəm kitat, in tatol məmə kitat okotəuatip, məmə nian in otakil netəmim e nətueintən mən nalpinən rəhalat məmə okotimīs, kən kitat okəsotosən nalpinən əh kitat min ilat.

³³ Tol nəhlan piak min ne wīnik min, nian nakotuwa kitiah məmə nakotagwən, otəsağhin itəmat min. ³⁴ Okəmə suah kit nəumīs nus, təwir məmə otəgəwən iman ikin latuənu, məmə nian nakoatufimin, Uğhin otəsos-ipənən nalpinən kəm itəmat o nolən ikin əh rəhatəmat. Nian ekimna, oekos-ipinə suatip e natimnat pisin neen min itəm nakoatəpəh ron.

12

Nəsanənən pisin pisin min rəha Narmin Rəha Uğhin

¹ Piak min ne wīnik min, pəs ekəghat e nəsanənən pisin pisin min rəha Narmin Rəha Uğhin itəm tatos-ipa kəm kitat, məto-inu iakolkeike məmə itəmat nəkotəkeike motitun. ² Itəmat nəkotitun məmə aupən, nian nəməsotəfakən kəm Uğhin, katiuug-pən rəhatəmat nətəligən katit itəmat e suatip o nəfakən kəm narmi nat min itəm kəsotəghatən. ³ Tol nəhlan, ekən kəm itəmat məmə suah kit tikə itəm tatəghat e nəsanənən rəha Narmin Rəha Uğhin matən rat İesu, kən suah kit min okol təsanən məmə, “İesu in İəməmə,” məto Narmin Rəha Uğhin, in əm tol etəmim tatən.

⁴ Nəsanənən pisin pisin min rəha Narmin Rəha Uğhin itəm tatos-ipa kəm kitat, məto koatisi-pən e Narmin Rəha Uğhin kitiah əm. ⁵ Kitat koatol wək pisin pisin tepət, məto İəməmə kitiah əm itəm koatol wək rəhan. ⁶ Kitat koatol wək e nolən pisin pisin tepət, məto in Uğhin kitiah əm itəm tatol wək e nəmegəhən rəha netəmim rafin məmə ilat okoatol wək min əh rafin.

⁷ Kən Narmin Rəha Uğhin tatos-ipa rəhan nəsanənən pisin pisin min kəm kitat kitiah kitiah məmə kitat okotasitu etat rafin. ⁸ O suah kit, Narmin tatos-ipən nəghatən rəha nenatigən. Kən kit min, Narmin kitiah əm tatos-ipən nəghatən rəha nitunən nat. ⁹ Kən kit min, Narmin kitiah əm tatos-ipən nahatəən. Kən kit min, Narmin kitiah əh tatos-ipən nəsanənən o nol-wirən nimisən. ¹⁰ Kən kit min, tatos-ipən nəsanənən o nolən nat pispis min. Kən kit min, tatos-ipən nəghatən min itəm Uğhin tatos-ipa. Kən kit min, tatos-ipən nəsanənən o nakilən narmin pisin pisin min. Kən kit min, tatos-ipən nəsanənən rəha nənən nəghatən ik pisin min. * Kən kit min əh, tatos-ipən nəsanənən o nənən niptəti nəghatən ik pisin min əh. ¹¹ Nəsanənən min əh ilat rafin, koatisi-pən əm e Narmin kitiah əm, kən tatos-ipa kəm kitat kitiah kitiah e suatip min itəm in əm tolkeike.

¹² Nipəti etəmim in kitiah əm, məto nolın-olın tepət; kən nat ərnəpin nolın-olın pisin pisin min, ilat koatılpin e nipətin kitiah əm. Kən tol nəhlan, təhmen-amen əm e Kristo. ¹³ Kitat neen, kitat noanol min rəha İsrəl, kitat neen İaihlua min, neen slef min əm, neen sənəmə slef min, məto Narmin Rəha Uğhin kitiah əm təmol bəptais e kitat rafin əgin-əh məmə, kəmotuwa nipəti Kristo kitiah əm, kən kitat kəmotos Narmin Rəha Uğhin u kitiah əm.

¹⁴ Otətəlig-in, nipəti etəmim kəməsolan nolın kitiah əm, məto nolın tepət. ¹⁵ Okəmə nelkin tatən məmə, “Sənəmə io nelmin, kən tol nəhlan, sənəmə io noli nipətin kit,” kən nəghatən rəhan təsolən məmə nelkin in sənəmə nolın nipətin məsin. ¹⁶ Kən okəmə matəlgin tən məmə, “Sənəmə io niganəmtin, kən tol nəhlan, sənəmə io noli nipətin kit,” kən nəghatən rəhan təsolən məmə matəlgin in sənəmə noli nipətin məsin. ¹⁷ ? Okəmə nipətin in niganəmtin rafin əm, kən otəhro məto nat? ? Kən okəmə nipətin in matəlgin rafin əm, kən otəhro məto nəmiəwin nat? ¹⁸ Məto kəp, Uğhin təmoor nolın-olın nipətin ilat rafin itəm in tolkeike məmə ilat okotol mihin. ¹⁹ ? Okəmə ilat rafin nolın kitiah əm, kən nipətin pəhruən ikin? ²⁰ Məto nıphəriənən, nolın-olın tepət, məto nipətin kitiah əm.

²¹ Niganəmtin okol təsanən kəm nelmin məmə, “Io ekapəs ik, io enahmen rəkis.” Kən rəhn-kəpə okol təsanən kəm nelkin mil məmə, “Io ekapəs itəmlau, io enahmen rəkis.” ²² Təsolən nəhlan. Nolın-olın nipətıt itəm nikitat təht məmə ilat kotəpou əgin, ilat nat keike o nipətıtat. ²³ Kən nolın-olın nipətıt itəm nikitat təht məmə ilat nat ərnəpin əm, koatol nolən rəha nisaiiən elat. Kən nolın-olın rəha nulisən, kitat koatehm wir ilat. ²⁴ Məto nolın-olın nipətıt itəm təsolən nulisən, kitat kəsotolən nat əgin elat. Məto Uğhin təmuəfimin nolın-olın nipətıt min, kən matisiə-in nolın-olın min itəm kitat koatehm-pən əm ilat. ²⁵ Kən e nolən əh, nolın-olın nipətıt okəsotəhəp-əhəpən ilat min, məto ilat okoatehm wir ilat min rafin. ²⁶ Okəmə nolın məsin tatəto nəhməən, kən nolın min ilat rafin okotəto nəhməən ilat min. Kən okəmə nolın məsin katos-ipən nisaiiən kəm in, kən nolın min rafin okotəgıen ilat min.

11:32: Hip 12:5-6 12:2: Hab 2:18-19 12:3: 1 Jon 4:2-3 12:4: Rom 12:6 * 12:10: Nəsanənən rəha nənən nəghatən ik pisin min, tatəghat-in nəghatən min itəm suah kit təsitunən. Əplən-tu 1 Kor 13:1, ne Wək 2:4. 12:11: 1 Kor 7:7 12:12: 1 Kor 10:17 12:13: Kal 3:28

²⁷ Nipəti nəghatən u məmə itəmat nipəti Kristo, kən itəmat rafin kitiah kitiah, itəmat nolin min rəha nipəti Kristo. ²⁸ Kən e niməfak, Uhgın təmaupən mələhəu-pən aposol min, kən uarisig un, ien min, kən uarisig un, iəgətun min. Kən təmaləhəu-pən netəm koatol nat pispis, ne ilat itəm koatol-wir nimisən min, kən netəm kotasitu e netəmim, kən netəm kotenatig itəm kotasitu o nənən rəha niməfak, kən netəm koatəghat e nəghatən ikin pisin min. ²⁹ ? Netəmim rafin aposol min? ?O netəmim rafin ien min? ?O netəmim rafin iəgətun min? ? O netəmim rafin nol nat pispis? ³⁰ ?O netəmim rafin koatol-wir nimisən min? ?O netəmim rafin koatəghat e nəghatən ik pisin min? ?O netəmim rafin koatən-iarəp nipəti nəghatən ik pisin min? Kəp, təsolən nəhlan. ³¹ Məto təwir məmə nakotaləhəu-pən əskasik nətəlīgən rəhatəmat o nosən nəsanənən pisin pisin min itəm Narmin Rəha Uhgın tatos-ipa, ilat min əh itəm kotəwir agin.

Məto roiu ekən-ipinə suatip wir agin-əh.

13

Nolkeikəən

¹ Okəmə iatəghat e nəghatən rəha netəm ik pisin min, o nəghatən rəha nagelo min, məto esosən nolkeikəən e nikik, iatəghat pik əm təhmen e suah kit itəm tatoh nuwigı dram, o tatoh əpnapin əm bel. ² Okəmə iatos nəsanənən itəm Narmin Rəha Uhgın tatos-ipa o nən-iarəpən nəghatən min itəm Uhgın tatos-ipa, məto esosən nolkeikəən e nikik, io nat əpnapin əm. Kən okəmə ekıtun nat anion rafin ne nitunən rafin, məto esosən nolkeikəən e nikik, io nat əpnapin əm. Kən okəmə rəhak nahatətəən təskasik məmə otol nitot kit tiet, məto esosən nolkeikəən e nikik, io nat əpnapin əm. ³ Okəmə ekəmki-pən rafin rəhak natimnat kəm ian-rat min, o ekegəhan-in nipətik məmə nigəm otus, məto esosən nolkeikəən e nikik, esolən win e nat kit.

⁴ Nolən rəha nolkeikəən tol nulan: suah kit rəhan nətəlīgən təfəməh, kən matol təwir kəm netəmim, kən məsetəhakən e netəmim, kən məsos-ipər atipən, kən məsausit pikən, ⁵ kən məsol-pənən netəmim, məsalkutan o nərpın, kən nikin təsahmə uəhəən, kən təsaskəlīm-iəkisən e nikin nəratən itəm suah kit tatol lan. ⁶ Kən nikin təsagienən o nolən rat min, məto nikin tagien əm o nolən wir min rəha nipahrienən. ⁷ Nolən rəha nolkeikəən tol nulan: nat əpnapin suatip rəha suah kit tiəkis, məto nian rafin suah əh tatətəu-pən əm, məsəhlmanən rəhan nahatətəən nian kit, kən nian rafin tataləhəu-pən əskasik rəhan nətəlīgən e Uhgın, rəhan nahatətəən tatətul əm nulan e nian rəha nəratən.

⁸ Nolən rəha nolkeikəən nammun tikə. Məto rəha nən-iarəpən nəghatən itəm Uhgın tatos-ipa, otəpanikə. Rəha nəghatən ik pisin min, okotəpanikə. Rəha nitunən nat, otəpanikə. ⁹ Tol nəhlan məto-inu nitunən rəhatat noan məsin əm, kən koatən-iarəp nəghatən itəm Uhgın tatos-ipa noan məsin əm. ¹⁰ Məto nian İesu Kristo otuwa min mol ətuatip natimnat rafin, kən nəsanənən min itəm Narmin Rəha Uhgın tatos-ipa roiu okotikə. ¹¹ Nian ematəkəku, ematəghat təhmen e suakəku, kən nitunən rəhak təhmen e rəha suakəku, kən nolən rəha nətəlīgən rəhak təhmen e rəha suakəku. Məto nian emuwa mol etəm-iasol in io, emələhəu nolən min rəha suakəku e məntaak. ¹² Roiu, kitat koatəplan noan məsin əm təhmen e suah kit itəm tateranəm e klas itəm toapoap. Məto e nian əh, kitat okotəplan əsas niganəmti Uhgın. Roiu, ekıtun noan məsin əm, məto e nian əh, epanıtun əsas natimnat rafin, təhmen məmə Uhgın titun mihın io əh-roiu.

¹³ Kən roiu, nolən miləhal u kisil kətəhalətul: nolən rəha nahatətəən, nolən rəha nələhəu-pənən əskasik nətəlīgən e Uhgın, ne nolən rəha nolkeikəən. Məto itəm təwir pik agin eləhal, in nolən rəha nolkeikəən.

14

Nən-iarəpən nəghatən itəm Uhgın tatos-ipa, ne nənən nəghatən ik pisin min

¹ Otalkut əskasik məmə nolkeikəən otərəməərə e nəmegəhən rəhatəmat, kən motalkut əskasik məmə onəkotos nəsanənən min itəm Narmin Rəha Uhgın tatos-ipa, kən otalkut pik təhmin min o nəsanənən rəha nən-iarəpən nəghatən itəm Uhgın tatos-ipa. ² Ekən nəhlan məto-inu itəmat kit itəm tatəghat e nəghatən ik pisin min, təsəghatən kəm netəmim, məto tatəghat əm kəm Uhgın. Pahrien, suah kit tikə itəm titun nəghatən itəm in tatən, məto in tatən-iarəp nəghatən anion min e Narmin Rəha Uhgın. ³ Məto netəmim rafin itəm kotən-iarəp nəghatən itəm Uhgın tatos-ipa, koatən kəm netəmim o niləkənən ilat, o niləs-ipərən nətəlīgən rəhalat, kən o nasituan niləs-ipər nikilat. ⁴ Etəmim itəm tatəghat e nəghatən ik pisin min, tatiləkin atip əm in, məto etəmim itəm tatən-iarəp nəghatən itəm Uhgın tatos-ipa, tatiləkin niməfak. ⁵ İakolkeike məmə itəmat rafin agin-əh nakotəghat e nəghatən ik pisin min, məto təwir pik

məmə nakotən-iarəp nəghatən itəm Uhgın tatos-ipa. Etəmim itəm tatən-iarəp nəghatən itəm Uhgın tatos-ipa, in tətasitu pik e niməfak taprəkis-in etəmim itəm tatəghat e nəghatən ik pisin min mətoarus in tən nipətin məmə otıləkin niməfak.

⁶ Piak min ne winik min. ? Okəmə iatuwa otəmat kən matəghat e nəghatən ik pisin min, təhro nulan io iakəwir otəmat okəmə esol-arəpən nəghatən neen itəm kəmoatəhluaig aupən, o esosən nitunən neen, o nəghatən itəm Uhgın tatos-ipa, o nəghatən rəha nəgətunən? ⁷ Otətəlig-in o natimnat tahmen e nau itəm katahl, o kita itəm katoh. Natimnat min əh kəsotəmegəhən, etəmim əm tatol ilat kotagət. Məto okəmə kəsotagət ətuatipən, kən itəmat onəkotəruru məmə napuən naka ilat koatan. ⁸ Kən okəmə təwi təsagət ətuatipən, kən netəmim okotəruru məmə kotəkəike motol əpen-əpenə o nəluaginən. ⁹ Məto tahmen əm etəmat. ? Okəmə noatəghat e nəghatən itəm netəmim kotəruru, təhro nulan okotitun nipəti nəghatən nakoatən? Itəmat onəkotəghat əm kəm magoagəp, məto netəmim kəsotosən nipətin. ¹⁰ Pahrien məmə nəghatən min tepət e nətueintən, məto ilat rafin nipətilat əh-ikin. ¹¹ Kən okəmə esitunən nipəti nəghatən itəm suah kit tatən-ipa kəm io, io iapispis kəm in, kən in iapispis kəm io. ¹² Tahmen əm etəmat. Itəmat nakotolkeike nəsanənən min rəha Narmın Rəha Uhgın, kən tol nəhlan, otalkut məmə nakotiləkin niməfak e nəsanənən min itəm okotasitu pik lan.

¹³ Məto-inu o nat əh, okəmə itəmat kit tatəghat e nəghatən ik pisin min, otəkəike məfak min məmə Uhgın otos-ipən nipəti nəghatən u məmə otən-iarəp kəm niməfak. ¹⁴ Okəmə iatəfak e nəghatən ik pisin min, nikik tətəfak məto nətəligən rəhak tətətul əpnəpin əm. ¹⁵ ?Kən ekəhro? Ekəfak e nikik, məto ekəfak min e nətəligən rəhak. Kən ekan napuən e nikik, məto ekan min napuən e nətəligən rəhak. ¹⁶ ? Okəmə nakatənwiwi Uhgın e nikim e nəghatən pisin, təhro suah kit itəm təruru nəghatən u in otən “Əwəh” e rəham nəfakən, məto-inu in təruru nat itəm nakatən? ¹⁷ Kəm-naka natənwiwi wir Uhgın, məto nəsiləkinən etəmim pisin kit min.

¹⁸ İtən tagkiu kəm Uhgın məmə iatəghat e nəghatən ik pisin min taprəkis-in itəmat rafin. ¹⁹ Məto e niməfak, okəmə iatəgətun netəmim e nəghatən faif əm itəm kotitun, inu təwir əgin məprəkis-in məmə ekən nəghatən ten-taosan e nəghatən pisin itəm kinotəruru.

²⁰ Piak min ne winik min. Sotolən nətəligən rəhatəmat tahmen e nisualkələh. Təwir məmə nəkotahmen e nisualkələh itəm kotəruru əh nolən rat. Məto e nətəligən rəhatəmat, təwir məmə nakotimətə. ²¹ Kəməte nəhlan e Lou rəha Moses məmə, “Ekol məmə netəm koatəghat e nəghatən ik pisin min okotən rəhak nəghatən kəm rəhak netəmim.

Kən ilat okotətə nəghatən min rəha iapispis min, Məto nat əpnəpin ilat okotətə nat əh itəm tol pisin, okol kəsotətəlig-inən io. İərəmərə tatən mihin.”

²² Tol nəhlan, nəghatən ik pisin min, in nəmtətin kit rəha netəmim itəm kəsotəfakən, sənəmə nəmtətin kit rəha iəfak min. Məto nian suah kit tatən-iarəp nəghatən itəm Uhgın tatos-ipa, in rəha iəfak min, sənəmə rəha netəm kəsotəfakən. ²³ ?Tol nəhlan, okəmə niməfak apipəpi tətəfimin, kən netəmim rafin koatəghat e nəghatən ik pisin min, kən ilat neen itəm kəsotitunən, o netəm kəsotəfakən kotuwa imə, ilat okotən məmə itəmat nakotalmə, o kəp? ²⁴ Məto okəmə etəm təsəfakən kit, o etəm təruru tuwa imə nian netəmim rafin koatən-iarəp nəghatən itəm Uhgın tatos-ipa, kən nəghatən rəhatəmat otek nikin, kən in otitun məmə in iol təfagə, kən nəghatən min əh otakil rəhan nolən, ²⁵ kən rəhan təfagə min itəm koatəhluaig otuwa e nəhag-əhagən. O nat əh, in otiet morin e nisaiiən matəfak kəm Uhgın, matən-iarəp məmə, “İtəmat pahrien Uhgın nakoatan!”

Nələhəu ətuatipən nolən rəha nəfakən

²⁶ Piak min ne winik min. Pəs iəkan nipəti rəhak nəghatən min roiu. Nian itəmat rafin nakotuwa kitiah e nuəfiminən o nəfakən, itəmat rafin kitiah kitiah rəhatəmat əh-ikin wək o nolən, neen koatan napuən, neen katəgətun ilat, neen koatol-arəp nəghatən neen itəm kəmoatəhluaig aupən, neen koatəghat e nəghatən ik pisin min, neen koatan nipəti nəghatən min əh. Onəkotəkəike moatol natimnat min əh o niləkinən niməfak təskasik. ²⁷ Okəmə netəmim neen koatəghat e nəghatən pisin, kəiu o kəm-naka kisil əm okotəghat. Kit otən rəhan u, uarisig kit, kənu kit min tən rəhan, kən suah kit otəkəike mən nipəti nəghatən min əh. ²⁸ Okəmə etəmim tikə o nən-iarəpən nipəti nəghatən min əh, etəm itəm otəghat e nəghatən pisin, otəkəike məsəghatən e niməfak, kən məghat anion kəm Uhgın.

²⁹ Təwir məmə ien kəiu o kisil okotəghat, kən netəmim neen okotakil wir nəghatən koatən. ³⁰ Kən okəmə Uhgın tatol əp nəghatən kit itəm təmatəhluaig aupən tətəwə o suah kit itəm tətəpələh, təwir məmə etəm təmaupən matəghat otəpəs nəghatən. ³¹ Tol nəhlan, itəmat itəm nakotən-iarəp nəghatən itəm Uhgın tatos-ipa, kit otəpən məghat, kənu kit min, u kit min

məmә nakotəgətuṅ netəmim rafin, kiləs-ipər nətəligən rəhalat. ³² Sotaluinən məmә ien min koatəməmə e nikilat məmә kotitun nən-iarəpən nəghatən rəhalat e nian itəm in tətutip o nənən, ³³ mətō-inu Uhgīn sənəmә in Uhgīn rəha nolən nəruruən e nat, mətō in Uhgīn rəha nəməlinuən, tahmen e niməfak min rafin.

³⁴ Nian katəfak lan, nipiṅtan okəsotagətən, mətō-inu təsətuatipən məmә okotəghat. Mətō okotəkəike moatətəlig-in netəm-iasol rəha niməfak, tahmen əm e itəm Lou tatən mihin. ³⁵ Okəmә kotolkeike məmә kotitun nat kit, okotəkəike kətapəh o rəhalat nəmən min əpəh latuanu, mətō-inu tol naulisən məmә pətan otəghat əpəh e niməfak.

³⁶ ?Tahro? ?Nikitəmat təht məmә nəghatən rəha Uhgīn təmaupən miet-arəpa otəmat? ? O nikitəmat təht məmә nəghatən rəha Uhgīn təmuwa əm otəmat? ³⁷ Okəmә itəmat kit nikiṅ təht məmә in ien kit, o Narmīn Rəha Uhgīn təmos-ipən nəsanənən kit kəm in, in otəkəike mən nīpahrienən e nəghatən itəm iatəte kəm itəmat məmә in nəwīa lərəmərə. ³⁸ Okəmә tapəs nənən nīpahrienən e nəghatən u, in okəsən minən nīpahrienən e rəhan nəghatən.

³⁹ Tol nəhlan, piak min ne wīnik min, təwir məmә nakotolkeike məmә nakotən-iarəp nəghatən itəm Uhgīn tatos-ipa, kən məsotətəlosig-inən nənən nəghatən ik piṅ min. ⁴⁰ Mətō e natimnat rafin agin itəm nəkoatol e nəfakən, otol e nolən itəm in tətutip o niməfak, motətəu-pən wir nolən rəha nəfakən.

15

Kristo təməmegəh min e nimisən

¹ Piak min ne wīnik min. Iakolkeike məmә ekən-iarəp min kəm itəmat namnusən təwir itəm ematən-iarəp kəm itəmat aupən, nəmotos e nikitəmat, kən motos rəhatəmat ikin natulən lan. ² Okəmә nakotaskəlim əskasik namnusən təwir ətuatip itəm io emən-iarəp kəm itəmat, Uhgīn otosmegəh itəmat lan. Mətō okəmә nakotapəs nat ətuatip, motahatətə e nəghatən piṅ, kən nahatətən rəhatəmat in nat əpnəpin əm.

³ Natimnat itəm io emətō, elat nat keike, kən enən-ipinə rəkis kəm itəmat məmә, Kristo təmimis o rəhatat nolən rat min tahmen e Naoa Rəha Uhgīn təmən rəkis mihin, ⁴ kəmītanim, kən təmegəh min e nimisən e nian itəm tatol kisil lan tahmen əm e Naoa Rəha Uhgīn təmən rəkis mihin, ⁵ kən təmaupən miet-arəp o Pita, uarisig u, o rəhan netəm tuelef. ⁶ Uarisig lan, in təmīet-arəp min o piṅtat min taprəkis-in faif-hanrit e nian kitiəh əm, u ilat tēpət koatəmegəh əh, mətō neen kinotimis rəkis. ⁷ Kən uarisig, tiet-arəpa o Jemes, kən o aposol min rafin. ⁸ Kən uarisig elat rafin, in təmīet-arəpa min ron io, nat əpnəpin io ekahmen e suakəku itəm təsiirən e nian ətuatip rəhan.

⁹ Tol nəhlan, io ləhau agin e aposol min rafin, kən esahmenən məmә netəmim okotaun-in io məmә io aposol kit, mətō-inu ematol nəratən kəm niməfak rəha Uhgīn aupən. ¹⁰ Mətō e nəwirən itəm Uhgīn təmawte-in kəm io, emuwa mahmen nulan roiu, kən nəwirən əh təsuwa əpnəpinən mətō noan əh-ikin. Nīpahrienən, emol wək taprəkis-in rafin aposol min, mətō sənəmә e rəhak əm nəsanənən, mətō e nəwirən əm itəm Uhgīn təmawte-in kəm io. ¹¹ Nat əpnəpin io emən-iarəp, o ilat kəmotən-iarəp namnusən təwir kəm itəmat, mətō nəghatən u inu itəm iatən-iarəp, namnusən təwir itəm nəmotən nīpahrienən lan.

Nəmegəhən e nimisən rəha netəm kəmotimis

¹² ?Mətō okəmә kəmatən-iarəp məmә Kristo təməmegəh min e nimisən, kən tahro itəmat neen nakoatən məmә netəm kəmotimis okol kəsotəmegəh minən? ¹³ Mətō okəmә nəghatən rəhatəmat in nīpahrienən, məmә netəm kəmotimis kəsotəmegəh minən, kən okol Kristo min təsəmegəhən e nimisən. ¹⁴ Kən okəmә Kristo təsəmegəhən e nimisən, kən wək rəhatimat o nən-iarəpən namnusən təwir, in nat əpnəpin əm, tahmen min əm e nahatətən rəhatəmat. ¹⁵ Nat kit min nəhlan, okəmә Kristo təsəmegəhən e nimisən, itimat emoteaiuə e Uhgīn mətō-inu emotən-iarəp məmә Uhgīn təmosmegəh Kristo e nimisən. Mətō okəmә netəm kəmotimis ko kəsotəmegəh minən e nimisən, kən okol Uhgīn təsosmegəhən Kristo e nimisən. ¹⁶ Mətō-inu okəmә netəm kəmotimis ko kəsotəmegəh minən e nimisən, kən okol Kristo təsəmegəh minən e nimisən. ¹⁷ Kən okəmә Kristo təsəmegəh minən e nimisən, kən nahatətən rəhatəmat nīpətin tika, kən itəm noatətig əh e təfagə rat min. ¹⁸ Kən netəmim itəm kəmotən nīpahrienən e Kristo itəm kinotimis rəkis, ilat min kəmotakiaə. ¹⁹ ! Okəmә koatələhəu-pən əskasik rəhatat nətəligən e Kristo o nəmegəhən əm rəhatat e nətueintən, kəsi, təwir məmә netəmim okotətō tərət otəmat maprəkis-in netəmim rafin mətō-inu, kəm-naka kitat kəmotəmkakia!

²⁰ !Məto kəp! Nipahrienən məmə Kristo təməmegəh min pahrien e nimisən. In təmaupən e netəm rafin itəm kəmotimis kən məmegəh min e nimisən, kən okol təsimis minən.*
²¹ Otətəlig-in. Nimisən tinuwa e nətueintən e etəmim kit, kən e suatip kitiah əm, nəmegəh minən e nimisən təmuwa e etəmim kit. ²² Tol nəhlan, netəmim rafin okotimis məto-inu kəmotisi-pən e Atam, kən tahmen-ahmen əm, netəmim rafin itəm kəmotuwa kitiah ilat Kristo okotəmegəh min. ²³ Məto ilat min u, okotəmegəh min e nian ətuatip rəhalat. Kristo in təmaupən məmegəh min, kən nian in otuwa min, rəhan min okotəmegəh min. ²⁴ Kən namnun nian otuwa. In otərəkin nərəməərəən rafin, ne nepətən rafin, ne nəsanənən rafin. Uarisig lan, in otəhlman-pən nərəməərəən rəhan e nelmi Uhgın Tata. ²⁵ Tol nəhlan məto-inu, in təike matərəməərə mətoarəs məmki-pa rəhan tikimır min meguətain ilat e nelkin. ²⁶ Namnu rəhan tikimır itəm otərəkin, in nimisən. Kən nimisən otikə min, ²⁷ məto-inu “tinəmki-pa natimnat rafin meguətain e nelkin.” Otətəlig-in-tu, nian tatən məmə natimnat rafin agin-əh tinateguətain e nelkin, nəkotəplan məmə sənəmə Tata Uhgın min əh-ikin e nelkin. In Uhgın itəm təmələhəu-pən natimnat rafin agin-əh ləhau e nelki Kristo. ²⁸ Nian Uhgın tinol natimnat min əh, kən Nətin atip otuwa ləhau e nərəməərəən rəha Uhgın itəm təmələhəu-pən natimnat rafin e nelkin, məmə Uhgın əm otərəməərə e natimnat rafin.

²⁹ Otətəlig-in-tu. ?Təhro e netəmim itəm katol bəptais elat o netəm kinotimis rəkis? ? Okəmə netəm kəmotimis kəsotəmegəh minən nian kit, kən təhro katol bəptais e netəmim olat?† ³⁰ ? Kən tahmen əm etimat, təhro ioatıləs pikən nian əskasik min e nəmegəhən rəhatimat nian rafin? ³¹ !Iatos noanawıl, piak min ne winik min, məmə netəmim kotalkut məmə okotohamnu io e nian tətə! Nəkotitun məmə inu nipahrienən tahmen-ahmen məmə iatausit o nahatətən rəhatəmat e Kristo İesu İərəməərə rəhatat. ³² ?Okəmə eməluagin e nat meğh min itəm koatan itəm əpəh Efesas‡ o nətəligən rəha netəmim əm, emol win e naka? Okəmə netəm kəmotimis kəsotəmegəh minən, pəs kotol əm tahmen e nəghatən u itəm tatən məmə,

“Pəs kotəgwən motənim,
 məto-inu olawig kotimis.”

³³ Sotolən netəmim koteiuə-in itəmat. Inu nipahrienən itəm suah kit təmə, “Nian netəm rəhalat nolən təwir koatan ilat netəm kotərat, netəm kotərat koatərəkin nolən wir rəhalat.”

³⁴ Otətəlig-pa min motos ətuatip nenatigən rəhatəmat itəm tətəuətıp məmə nəkotol mihin, kən motəhlman təfəgə rat min, məto-inu itəmat neen kotərəru əh Uhgın, kən inu nat kit rəha naulisən.

Nipəti etəm təmimis tatəmegəh min

³⁵ Məto okəmə netəmim neen kotəpəh məmə, “?Etəm təmimis okotəmegəh əhro nulan? ?Okotos nipəti naka motuwa?” ³⁶ !Nəghatən əh talmə! Nikuti nat itəm nəməfə, otəkəike nimis pitən, uarisig u tərənəmegəh. ³⁷ Nian nakəfə nikuti nat, nəşəfəən nəukətın itəm otuwa, məto nikuti nat əm, kəm-naka in nikuti wit o nat pisin kit. ³⁸ Məto Uhgın tol tatəwiə e nəukətın itəm in tolkeike mihin, kən e nikutin nat rafin, in əm tatos-ıpa nipətılət. ³⁹ Nipətılət rafin kəsotahmen-ahmenən. Nipəti etəmim tol pisin e rəha nat meğh min, ne məniğ min, ne nəm itəhəi. ⁴⁰ Əpəh e neai, natimnat əh-ikin, kən e nətueintən natimnat min əh-ikin tol pisin. Nian kotəplan nat əpəh ilis e neai məmə in təwir, rəhan nəwırən in tol pisin e nəwırən rəha nat əpəh ləhau e nətueintən. ⁴¹ Kən nəhag-əhagən rəha mitgar tol pisin e nəmihlən rəha məwiğ ne nasıən rəha məhau min. Kən nasıən rəha məhau min neen, kotol pisin e rəha neen min.

⁴² Kən tahmen-ahmen əm e nipəti netəm kəmotimis itəm koatəmegəh min. Nipətin itəm kəmitənım otəmnəmıt, məto nian otəmegəh min, otəşəmnəmıt minən. ⁴³ Nian katitənım, in nat kit itəm netəmim kəsotolkeikən, məto nian otəmegəh min, in nat kit itəm netəmim okotəplan rəhan nəwırən. Nian katitənım, nəsanənən rəhan tikə, məto nian otəmegəh min, təsanən. ⁴⁴ Nian katitənım nipətıtət, in nat rəha nətueintən, məto nian otəmegəh min, in nat rəha nəgo e neai. Okəmə nipətin əh-ikin rəha nətueintən, rəha nəgo e neai min əh-ikin. ⁴⁵ Naəa Rəha Uhgın tatən məmə, “Etəm tətaupən agin-əh, Atam, təmuwa mos nəmegəh.” Kən namnu Atam, inu Kristo, təmuwa narmın u tatos-ıpa nəmegəhən. ⁴⁶ Nat rəha narmın təməsaupənən muwa, məto nat rəha nətueintən, uarisig lan nat rəha narmın tərənəmuwa. ⁴⁷ Etəm təmaupən agin, kəmol e nimoulul rəha niməptən, məto etəm tətuarisig u Kristo,

* **15:20:** Kristo in tahmen e nəniəkisən rəha Uhgın məmə netəmim rafin okotəmegəh min e nimisən. **15:21:** Rom 5:12 **15:23:** 1 Tes 4:16; Nol Əpən 20:5 **15:25:** Mat 22:44 **15:26:** Nol Əpən 20:14 **15:27:** Sam 8:6

† **15:29:** Pol təsən ətuatıpən məmə in tolkeike məmə netəmim okotol bəptais elat o netəmim itəm kinotimis rəkis, məto təmən əm məmə netəmim neen kəmoatol nəhlan. Kən kitat roiu, tiəkis o nitunen nipəti nəghatən u. **15:30:** Rom 8:36

‡ **15:32:** Pol tatəghat o tikimır min rəhan əpəh Efesas, məto sənəmə nat meğh min pahrien. **15:32:** Aes 22:13
15:36: Jon 12:24 **15:43:** Fil 3:20-21 **15:45:** Jen 2:7

təmisi-pən e nego e neai. ⁴⁸ Netəmim rafin rəha nətueintən, nipətilat kotahmen e nipəti Atam, məto netəmim itəm okotuwin e nego e neai, nipətilat okotahmen e nipəti Kristo, etəm u təmisi-pən ikin. ⁴⁹ Roiu kitat kotahmen e Atam u rəha nətueintən, kən tol nəhlan, o nian kit okotahmen e Kristo u rəha nego e neai.

⁵⁰ İatən-iarəp kəm itəmat, piak min ne winik min məmə, nipətin ne nita etəmim otasuwinən e nəramərəən rəha Uhgın, kən tahmen-ahmen əm, nat itəm otəmnəmit otasosan nat itəm tətətig lilin. ⁵¹ Otətəlig-in-tu, kən oekən nat anion məmə, sənəmə kitat rafin okotimis, məto Uhgın otol nipətitat rafin tuwiwi, ⁵² in otol uəhai əm tahmen e nipitən, nian namnu təwi rəha Uhgın otasək, məto-inu təwi otasək, kən netəm kəmotimis okotəmegəh min məsotimis minən, kən Uhgın otol nipətitat tuwiwi. ⁵³ Tol nəhlan məto-inu, nat itəm otəmnəmit otəkəike muwin e nat itəm otəsəmnəmitən, kən nat itəm otimis otəkəike muwin e nat itəm otəsimisən mətətig lilin. ⁵⁴ Nian nat itəm tətəmnəmit təmuwin e nat itəm təsəmnəmitən, ne nat itəm otimis təmuwin e nat itəm otəsimisən mətətig lilin, kən nəghatən itəm kəmətə otuwa nıphrienən, tatən məmə,

“Nəluaginən tinol namnun. Uhgın təmol win agin. Nımisən tinikə.”

⁵⁵ “!Ei, Nımisən! ?Onakahrol nulan mol win etimat?”

!Ei, Nımisən! ?Onakahrol nulan mus itimat?”

⁵⁶ Təfagə rat in tahmen e nat kit tatus itəm kən matuwa in nımisən, kən Lou tatol təfagə rat nəsanənən rəhan tepət. ⁵⁷ !Məto pəs kotənwiwi Uhgın! Tatol məmə kitat koatol win e rəhatat İərəməre İesu Kristo.

⁵⁸ Tol nəhlan, piak min ne winik min, otətul əskasik. Sotegəhan-inən nat kit təloal etəmat. Nian rafin, otol wək rəha İərəməre e nikitəmat rafin, məto-inu nəkotitun məmə wək rəha İərəməre itəm nəkoatol, sənəmə nat əpnəpin əm.

16

Məni o nasituən e iəfak min əpəh Jerusalem

¹ Roiu iakən məni o nasituən e iəfak min əpəh Jerusalem. Otol tahmen əm məmə emən mihin kəm niməfak min əpəh profens əh Kalesia. ² E Sante min rafin, itəmat rafin kitiaş kitiaş otəkəike mələhəu kalın məni neen. Etəmim itəm in tatos məni asol, otələhəu kalın noan məsin. Tol nəhlan, nian ekimnə, okol nəkəsotalkut minən o nolən məni ilat rafin nian kitiaş əm. ³ Kən otəti-arəp itəmat neen məmə okotəmik məni motuwin, kən nian ekimnə, ekətə naoa mən-iarəp ilat kəm netəm Jerusalem, kən mahl-ipən ilat kotəmik məni motuwin əpəh ikin. ⁴ Okəmə ekəplan məmə təwir məmə io min ekuwin, kən ilat okotətəu-pa io.

Naliwəkən min rəha netəm-iasol min neen

⁵ Uarisig epanimnə muag itəmat, ekuwin-pən Masetonia, məto-inu ekaupən muwin muag niməfak min əpəh ikin. ⁶ Kəm-naka ekatig məsin kitat min itəmat, mə kəmə təhro, koatətig əm mətoarus nətəpən tol namnun. Tol nəhlan, nəkotitun nasituən lak e rəhak naliwəkən itəm iatuwin-pən min ikin. ⁷ Esolkeikeən məmə ekimnə məplan itəmat u miet min, məto iakolkeike məmə ekimnə kotatig məsin okəmə İərəməre təgəhan-in io. ⁸ Məto etatig əm Efesas mətoarus nian rəha Pentekos, lafet rəha Nagwənən Wi, ⁹ məto-inu Uhgın təmerəh e suatip asol ron io məmə ekol wək təwir itəm otəe-in noan tepət, nat əpnəpin netəmim tepət kotalkut məmə okotahtosig-in io o nolən wək.

¹⁰ Okəmə Timoti timnə məplan itəmat, otol təwir kəm in motos-ipən nisaiian kəm in, məto-inu in tatol wək rəha İərəməre tahmen əm lak. ¹¹ Sotolən məmə itəmat kit tatehm əhau in. Otahl-ipa tuwa kən motasitu lan e rəhan naliwəkən məmə otitəlig-pa ron io. İatəşahgin piatat min ilat Timoti məmə okotuwa motehm io.

¹² Kən e piatat Apolos, emətapəh əskasik məmə in otəkəike mətəu-pən piatat min mimnə məplan itəmat. In təsolkeikeən pik məmə otimnə əh-roiu, məto in otimnə e nian itəm tətətip ron.

¹³ Otegəs. Otətul əskasik e nahatətəən rəhatəmat. Məsotəginən. Motol nətəligən rəhatəmat təskasik. ¹⁴ Natimnat rafin agin itəm itəmat nəkoatol, otol e nolkeikeən.

¹⁵ İtəmat nəkotitun məmə Stefanos ne rəhan min, ilat kəmotəupən motən nıphrienən e İesu əpəh Akaea, kən ilat kotalkut əskasik o nasituən e iəfak min. İatən əskasik kəm itəmat piak min məmə, ¹⁶ otisai-in ilat motol nəwialat, ne netəmim rafin itəm koatol pik wək o niməfak. ¹⁷ Nımik təmagien nian Stefanos, ne Fotunatas, ne Akaeas kəməhaliet-arəpa, məto-inu nat əpnəpin itəmat nakotikə, məto nian eməplan iləhal, tahmen əm məmə eməplan

itəmat. ¹⁸ İləhal kəməhaləs-ipər pik rəhak nətəligən tahmen əm məmə kəməhalol etəmat. Netəm kotal nəhlan, okəike kisiəi-in ilat.

Namnun nəghatən rəha Pol

¹⁹ Nıməfak mın e profens əpəh Esia koatən təwir kəm itəmat. Akwila ne Prisila kioalkeike pik məmə okuan təwir kəm itəmat e nərgi İərəməərə ilat iəfak mın itəm kəmotuəfimin e nımə rəhalau. ²⁰ Piatat mın rafin ikın-u koatən təwir kəm itəmat. Otən təwir kəm itəmat mın tahmen məmə itəmat kitəş əm e Kristo.

²¹ İo Pol, iatos pen matəte əm e nelmək nəghatən u rəha nənən təwir kəm itəmat.

²² Okəmə suah kit təsolkeikəən İərəməərə, pəs nalpinən rəha Uhgın tatuwın ron. İərəməərə rəhatimat, wa-ta!

²³ Pəs İərəməərə İesu tawte-in rəhan nəwırən kəm itəmat.

²⁴ Ekahl-ıpinə rəhak nolkeikəən kəm itəmat rafin e Kristo İesu. Əwəh.

2 Korin

Naoa itəm tatol kəiu lan itəm Pol təməte tuwın kəm iəfak mın ikın Korin

Nəghatən əkuəkır rəha naoa u 2 Korin

?Pah təməte naoa u? Aposol Pol təməte naoa u.

?Təməte tatuwın kəm pah? Təməte tatuwın kəm niməfak rəha Korin, ne iəfak mın rəha profens Akaea.

?Nəmegəhən təhro nulan nian təməte? Pol tinəməte rəkis naoa kisił mahl-ipən kəm niməfak rəha Korin. Inu naoa itəm tatol kuwit lan. Məto naoa itəm tatol kitiah, ne naoa itəm tatol kisił, ilau kəmiakə. Naoa itəm tatol kəiu, inu 1 Korin, kən e naoa u in təməghat əskasik kəm ilat məmə okotəg-ətuatip-in nolən rat mın rəhalat, kən in təməgətuın mın ilat e natimnat pisin mın neen. İlat tepət e niməfak kotətəu-pən nətəligən rəha Pol itəm təməte e naoa 1 Korin. Məto neen əh-ikın, ilat koatən məmə Pol in sənəmə etəm-iasol, kən təsətuatipən məmə in otəghat mın nəhlan. Kən ilat koatən məmə in tatol wək rəhan o nosən əm mənı.

?Təməte naoa u o naka? Pol in təməte naoa u matəgətuın məmə in aposol kit, kən Ughin in təmos-ipən wək u kəm in, kən tətuatip əm məmə in otəghat nəhlan kəm ilat. Kən in tolkeike məmə otən-iahau nəgətuın eiueiua mın itəm koatəg Korin.

Pol təmən təwir kəm ilat

¹ Io Pol, itəm Ughin təmıtəpun e nəwian məmə io aposol rəha Kristo İesu, iatəte naoa u itimlau piətət Timoti. Naoa u tatimnə kəm itəmat, niməfak rəha Ughin əpəh Korin, ne iəfak mın ilat rafin əpəh ikın Akaea. ² Pəs Ughin Tata rəhatat ne İərəmərə İesu Kristo, okuawte-in nəwirən ne nəməlinuən kəm itəmat.

Ughin itəm tatol kepin netəmim

³ Pəs kotənwiwi Ughin, u in Ughin ne Tata rəha İərəmərə rəhatat İesu Kristo. In Tata itəm in nəukətin nasəkitunən, kən in Ughin itəm nol kepinən rafin tətisi-pən ron. ⁴ In tatol kepin kitat e nəratən rafin rəhatat məmə kitat kotitun nol kepinən netəmim e nəratən pisin pisin mın. Kən kitat kotal kepin ilat e nolən rəha nol kepinən itəm Ughin təmöl kəm kitat. ⁵ Tahmen əm e nahməən itəm Kristo təmos, təmuwa mın e nəmegəhən rəhatat. Kən e nolən kitiah əm, Kristo in suatip məmə nol kepinən təmuwa pik e nəmegəhən rəhatat, kən roiu nol kepinən rəhatat tatuwın mın o netəmim pisin pisin mın. ⁶ Okəmə itimat ekoatəto nahməən, nahməən əh tatuwa otimat nian ekoatən-iarəp namnusən təwir, kən namnusən təwir əh otol kepin itəmat mosmegəh itəmat. Okəmə Ughin təmöl kepin itimat, tatol məmə itimat ekotitun nol kepinən itəmat. Kən noan nol kepinən əh, tatəe-in e nəmegəhən rəhatəmat, kən nian nəkotatig e nahməən kitiah əm itəm kitat kotatig lan, tətəsitə etəmat məmə onəkotətul əskasik matuwın matuwın. ⁷ İtimat emotaləhəu-pən əskasik rəhatimat nətəligən o Ughin otəmat məmə onəkotətul əskasik. Tol nəhlan məto-inu kitat rafin koatəg e natigən kitiah əm məmə, itəmat nakoatəto nahməən itəm ekoatəg lan, kən tahmen-ahmen əm məmə nakotos nol kepinən kitiah əm rəha Ughin itəm emotos.

⁸ Piak mın ne winik mın, ekotolkeike məmə nəkotitun wir nian əskasik mın itəm emotatig lan e profens ikın Esia. Nəratən asol mın kəmotu itimat, taprəkis-in nəsanənən rəhatimat, təmöl nikitimat təht məmə okəm-naka ekotimis. ⁹ Nipahriənən, itimat emotəto məmə kinegəhan-in rəkis itimat məmə ekotimis. Məto nian əskasik mın əh kəmotuwa məmə esotəgileən etimat, məto ekotəgile e Ughin itəm tatol etəm təmimis təməgəh mın. ¹⁰ In təmosmegəh itimat e nəratən asol əh itəm təmatuwın o nımimən, kən in otosmegəh itimat e nəratən itəm otəpanuwa. Emotaləhəu-pən əskasik rəhatimat nətəligən lan məmə in otosmegəh mın itimat. ¹¹ Kən in otol nəhlan nian nakotəfak otimat məmə, netəmim tepət okotənwiwi Ughin o natimnat wir itəm in otol kəm itimat məto-inu netəmim tepət kəmotəfak otimat.

Pol təməuhlin rəhan nətəligən o rəhan naliwəkən

¹² Roiu ekən nəghatən u məsaulisən məmə, e nətəligən rəhatimat, nikitimat təht məmə esotolən nat kit tərət e nolən rəhatimat. E nolən mın rafin itəm emotol, itimat emotətəu-pən suatip itəm Ughin təmıtəpun məmə emotəghat ətuatip əm moatən əhag-əhag nəghatən. Emotol nolən əh kəm netəm əpnəpin əm rəha nətueintən, kən motol taprəkis kəm itəmat. Esotəghatən e nitunan əm rəhatimat rəha nətueintən, məto emotəgile əm e nəwirən rəha Ughin. ¹³⁻¹⁴ İatən nəhlan məto-inu, esotəteən nəghatən kit itəm tiəkis otəmat o nəfinən, o nitunan nıpətın. Roiu, nəkotitun məsin nətəligən rəhatimat, məto iakolkeike pik məmə nian

kit onəkotitun rafin. Kən e nolən əh, nian İəməmə İesu otuwa min, itəmat onəkotagian otimat tahmen min məmə itimat ekotagian otəmat.

¹⁵⁻¹⁶ Məto-inu enitun məmə nakotagian otimat, nikiik təht məmə nian ekatuwin Masetonia, ekaupən minnə məplan itəmat, kən nian ekitəlig Masetonia, ekimmə min məplan itəmat. Tol nəhlan, nakatos nəwiranə mau kəiu. Kən uarisig e itəm min əh, onəkotasitu lak motahl-ipən io ekuwin nitən Jutia. ¹⁷ ?Nikitəmat təht məmə, nian emol nətəligən min əh, məto emol əpnəpin əm? ?O, kəm-naka nətəligən rəhak təmisi-pən e nolən rəha nətueintən, tahmen e netəmim itəm koatən “əwəh” ne “kəp” e nəghatən kitiəh əm?

¹⁸ Itəmat nəkotitun məmə Uhgın nian rafin tatol rəhan nəghatən, kən io min, rəhak nəghatən kəm itəmat sənəmə, “əwəh” ne “kəp,” ¹⁹ məto-inu rəhak nəghatən o Nəti Uhgın İesu Kristo, itəm eməhalən-iarəp kəm itəmat itiməhal Saelas ne Timoti, sənəmə, “əwəh” ne “kəp,” məto e Kristo, nian rafin rəhak nəghatən in “əwəh,” in nıpahrienən. ²⁰ Tol nəhlan məto-inu, nat əpnəpin nənəkisən kuwəh Uhgın təmol, ilat kotuwa nıpahrienən e Kristo, inu nəghatən “əwəh” rəha Uhgın. Tol nəhlan, e Kristo, kitat koatən “Amen, əwəh” kəm Uhgın, kən moatıləs-ipər nərgin lan. ²¹ Uhgın əm tatol itimat ekotətül əskasik e Kristo kitat min itəmat. In təmitəpun kitat, ²² kən təmol mak e nəməgəhən rəhatat məmə kitat rəhan min, kən təmələhəu-pən rəhan Nərimin e nikiitat məmə kitat okotitun roiu məmə rəhan nənəkisən min, ilat rafin okotuwa nıpahrienən e nəməgəhən rəhatat o nian kit.

²³ Kən roiu, okəmə esənən nıpahrienən, pəs Uhgın otol nalpinən kəm io. Eməsuwamən Korin məto-inu esolkeikən məmə ekən nəghatən əskasik kit kəm itəmat. ²⁴ Esotolkeikən məmə ekotərəməmə e nahatətəən rəhatəmat, kəp. Məto ekotol wək kitat min itəmat o nagiənən rəhatəmat, məto-inu itəmat nınoatətül əskasik rəkis e nahatətəən rəhatəmat.

2

¹ Tol nəhlan, enən rəkis e nikiik məmə okul esımnə minən məplan itəmat mol nikiitəmat təhmə. ² ?Emən nəhlan məto-inu, okəmə okul nikiitəmat təhmə, pah u ikin-un otol io nikiik tagien? Itəmat əm, itəm emol nikiitəmat təhmə. ³ Kən eməte naoa əh, məmə nian ekimmə, esətəən tərət e nikiik. Esolkeikən məmə netəmim itəm okotəkəike motol nikiik tagien, ilat okotol məmə ekəto tərət. Eməte naoa əh e nolən əh, məto-inu enitun məmə kitat kitiəh əm, kən nian nikiik tagien, kən nikiitəmat min tagien. ⁴ Tol nəhlan, nian eməte naoa əh kəm itəmat, nikiik təpou pik otəmat, kən nikiik titəgit, nahui nəmtək taiəh otəmat. Esətəən naoa əh məmə otol nikiitəmat təpou, məto eməte məmə onəkotitun rəhak nolkeikən asol otəmat.

Aluin nolən rat min rəha nol təfəgə

⁵ Etəmim itəm təmol nəratən, təmol io ekəto tərət, məto təmol itəmat rafin nakotətəo tərət pik, məto esolkeikən məmə nəghatən rəhak e nat u in təskasik pik. ⁶ Nalpinən itəm itəmat təpət nəmotos-ipən kəm in tinahmen. ⁷ Məto roiu əh, nəkotəkəike motaluin rəhan nolən rat kən motol-wir nikin, məmə nikin otəsəpou pikən mol təmə e rəhan nəməgəhən. ⁸ İatəpəh əskasik otəmat məmə nakotuwin motol təwir kəm in məmə in otitun rəhatəmat nolkeikən ron. ⁹ Eməte naoa əh kəm itəmat məmə ekəplan məmə onəkotol nəwiak e natimən rafin, o kəp. ¹⁰ Okəmə itəmat nəkotaluin nolən rat rəha suah kit, io min ekaluin rəhan nolən. Okəmə suah əh təmol nat tərət neen məmə io ekəkəike maluin rəhan nolən, məto enaluin rəkis rəhan nolən e nıganəmti Kristo. Emol nəhlan məmə otasitu etəmat ¹¹ məmə Setan otəsərəkinən kitat e rəhan neıueıuəən min, məto-inu kitat kotitun rəkis rəhan nətəligən o nolən nəratən.

Netəmim itəm koatən-iarəp nammusən təwir

¹² Nian emuwin əpəh Troas o nən-iarəpən nammusən təwir rəha Kristo, eməplan məmə İəməmə təmol suatip kəm io. ¹³ Məto esatig əməlinuən e rəhak nətəligən məto-inu, eməsəplanən piak Taetas ikin əh. Kən emauiatipin ilat, miet muwin Masetonia.

¹⁴ Pəs kotənwiwi Uhgın, məto-inu in təmol win e rəhan tikimır min e nəluaginən. Kən tahmen e kig kit itəm təmol win e nəluaginən minətətəlig matit rəhan mopael min ne rəhan tikimır min, Uhgın tatit itimat e Kristo. Kən itimat rəhan min netəmim itəm ioatən-iarəp nenatigən rəha Kristo, kən nenatigən əh in tahmen e nəmiəwin kit itəm tatuwin ikin pisin-pisin min. ¹⁵ E nıganəmti Uhgın, itimat ekotahmen e nəmiəwin rəha Kristo kəm netəmim rafin, netəmim itəm Uhgın tatosməgəh ilat, ne netəmim itəm okotuwin e nalpinən rəha Uhgın. ¹⁶ Itimat nəmiəwin rəha nımisən kəm neen itəm tatəgəpun ilat məmə okotimıs. Kən itimat nəmiəwin rəha nəməgəhən kəm neen, itəm tatəgəpun ilat məmə Uhgın otosməgəh

ilat. ?Kæn pah u titun nolæn wæk asol æh? ¹⁷ Mæto itimat esotahmenæn e netæm ærnapin min, itæm koatæn-iaræp næghatæn ræha Uhgîn o nos æman manî. Kæp, mæto Uhgîn tæmahl-îpæn itimat, kæn e Kristo, itimat ekotæn-iaræp namnusæn tæwir e nîganæmti Uhgîn, kæn næghatæn ræhatimat tæmisi-pæn e nikitimat itæm tætuatip æm.

3

¹ Okæmæ naka nikitæmat tæht mæmæ enoatilæs-îpær itimat mæmæ itæmat onækotegæhan lan. Netæmim neen okotækæike motos naoa kit itæm kæmæte elat nian koatuwin o netæm kotæruru ilat. ?Tahro nikitæmat tæht mæmæ suah kit otækæike mæte naoa næhlan etimat kæm itæmat? ?O, tahro itæmat æm nakotolkeike mæmæ onækotæte? !Kæp! ² Itæmat atip æm nækotahmen e naoa itæm tætol æp wæk ræhatimat. Naoa æh kæmæte-pæn e nikitimat, itæm netæmim rafin koatafin kæn moatitun. ³ Itæmat noa ræha wæk ræhatimat. Kæn næmegæhan ræhatæmat tætgætun mæmæ itæmat naoa kætafin itæm Kristo tæmæte. Kristo tæmæte naoa æh e Narmin Ræha Uhgîn itæm tætmegæh, mæto tætsæteæn e nelmi etæmim. Kæn in tæmætsæte-pænæn e kæpiel epin-epin, mæto tæmæte-pæn e niki netæmim.*

⁴ Itimat esotæginæn o nænæn næhlan otæmat mæto-inu itimat ioatæg e Kristo, kæn moatahatætæ æskasik e Uhgîn. ⁵ Nikitimat tætsæhtæn mæmæ itimat æm ekotahmen o nolæn wæk u, ne noan ræha wæk. Mæto Uhgîn æm tætol mæmæ itimat ekotitun nolæn wæk. ⁶ In tæmol mæmæ itimat ekotahmen mæmæ ekotuwa ræhan iolwæk min ræha næniækisæn wi ræha nasituæn itæm Uhgîn tæman. Næniækisæn wi æh tæsisi-pænæn e Lou itæm kæmæte, mæto tæmisi-pæn e Narmin Ræha Uhgîn, mæto-inu Lou itæm kæmæte tætol mæmæ netæmim koatuwin o nîmisæn, mæto Narmin Ræha Uhgîn tætos-îpa næmegæhæn.

Næhag-æhagæn ræha Næniækisæn Wi Ræha Nasituæn

⁷ Otætæg-in-tu. Nian Uhgîn tæmæte Lou e kæpiel, mos-îpæn kæm Moses, næhag-æhagæn æh-îkin ræha Uhgîn, kæn næhag-æhagæn æh tæmalpin nîganæmti Moses, kæn netæm Isrel okol kæsotæplanæn nîganæmtin, nat ærnapin næhag-æhagæn tinæteiuaiu. Kæn okæmæ wæk ræha Lou in suatip itæm tætuwin o nîmisæn, mæto in tæhag-æhag, ⁸ kæn wæk ræha Narmin Ræha Uhgîn otæhag-æhag pik. ⁹ !Okæmæ wæk itæm kæmakil netæmim mæmæ otækæike motimis, in tætahag-æhag, kæn wæk itæm tætol netæmim kotætuatip e nîganæmti Uhgîn, in tætahag-æhag pik agin! ¹⁰ Nîpahrienæn, næniækisæn oas ræha nasituæn itæm tæmæhag-æhag aupæn, roiu in tæshag-æhagæn, mæto-inu næniækisæn wi itæm tæhag-æhag pik agin, tinaprækis-in itæm aupæn. ¹¹ !Kæn okæmæ wæk ræha Lou itæm otæpanikæ, tinuwa e næhag-æhagæn, kæn wæk ræha Narmin Ræha Uhgîn itæm otæg lîlin, tætahag-æhag pik agin-æh!

¹² Tol næhlan, mæto-inu emotælæhu-pæn æskasik ræhatimat nætægæn e wæk æh ræha Narmin Ræha Uhgîn, nætægæn ræhatimat tæskasik e Uhgîn, kæn mæsotæginæn o næn-iaræpæn ræhan næghatæn. ¹³ Itimat esotahmenæn e Moses, itæm tæmætalpin nîganæmtin e nîmæhan ægege mæmæ netæm Isrel okæsotæplanæn mæmæ næhag-æhagæn teiuaiu muwin mikæ. ¹⁴ Mæto Uhgîn tæmol nætægæn ræhalat rækis. Kæn mætoarus-pa æh-roiu, nîmæhan æh tætahtosig-in nætægæn ræhalat nian kotafin Naoa Ræha Næniækisæn Oas.† Uhgîn tæsos-îrækisæn æh nîmæhan æh, mæto-inu tætos-îrækis æm e Kristo. ¹⁵ Æwæh, mætoarus-pa æh-roiu ne, nian kotafin Lou ræha Moses, nîmæhan kit tætfætæn nîkilat. ¹⁶ Mæto okæmæ etæmim pah tæuhlin mætag-pæn o Iæræmære, nîmæhan æh otiet rækis. ¹⁷ Otætæg-in-tu, Iæræmære æh, in Narmin. Kæn îkin Narmin ræha Iæræmære tætatig îkin, in tatikis kitat. ¹⁸ Kæn kitat, itæm kæsæfætænæn nîganæmtitæ e nîmæhan, koatæplan næhag-æhagæn asol ræha Iæræmære, kæn netæmim koatæplan næhag-æhagæn æh e næmegæhan ræhatat. Kæn in tætæuhlin næmegæhan ræhatat mæmæ okotuwa kahmen lan e næhag-æhagæn itæm ræhan næsanænæn tæter tæter. Kæn næhag-æhagæn æh tæmisi-pæn o Iæræmære itæm in Narmin Ræha Uhgîn.

4

Nat keike e kipæhau oas

¹ Tol næhlan, nikitimat tætsæpouæn o wæk u mæto-inu itimat emotos e nasækitunæn ræha Uhgîn. ² Mæto e nolæn ræhatimat esotegæhan-inæn nolæn itæm tæthluuig ne nolæn aulis min. Ko esoteiuææn mæsotæuhlinæn næghatæn ræha Uhgîn. !Kæp! Mæto itimat ioatæn ætuatip æm nîpahrienæn, kæn e nolæn æh, e nîganæmti Uhgîn, emotol-aræp e nîganæmti netæmim rafin mæmæ ræhatimat nolæn in tætuatip. ³ Kæn okæm-naka namnusæn tæwir itæm ekoatæn-

2:16: Luk 2:34; 2 Kor 3:5-6 **3:1:** Wæk 18:27; 2 Kor 5:12 **3:2:** 1 Kor 9:2 * **3:3:** Nian Pol tætgæhat e næghatæn "kæmætsæte-pænæn e kæpiel epin-epin," tætgæhat e Lou itæm Uhgîn tæmos-îpæn kæm Moses, kæn Moses tæmæte e kæpiel. **3:3:** Eks 24:12; Jer 31:33; Esik 36:26-27 **3:4:** Wæk 20:31 **3:6:** Jer 31:31; Jon 6:63; 1 Kor 11:25 **3:7:** Eks 34:29
3:9: Dut 27:26; Rom 1:17 **3:11:** Luk 22:31 **3:12:** Wæk 14:27; 1 Kor 16:9 **3:13:** Eks 34:33 † **3:14:** "Naoa Ræha Næniækisæn Oas" in "Oltesteman." **3:16:** Eks 34:34 **3:17:** Jon 8:36; Rom 8:2 **4:2:** 2 Kor 2:17; 1 Tes 2:5

iarəp in tatəhluaig o netəmim neen, məto kəp, tatəhluaig əm o netəmim itəm koatətəu-pən suatip o nuwinən e nigəm asol. ⁴ Koatətəu-pən suatip əh məto-inu Setan, u in Iərmis itəm tatəməmə e nətueintən u, təməfətəin nətəlīgən rəhalat, məmə kəsotəplanən nəhag-əhagən wir rəha namnusen təwir itəm tatuəp mətəsiəgəp in ilat. Nəhag-əhagən əh təmisi-pən e Kristo. Kən nian kitat koatəplan Kristo, kən kitat koatəplan məmə Uhg in təhro nulan. ⁵ Itimat esotən-iarəp atipən itimat, məto ioatən-iarəp Iesu Kristo məmə in Iərmə, kən itimat iolwək min rəhatəmat o nərgi Iesu. ⁶ Tol nəhlan məto-inu Uhg in u təmən məmə, “Pəs nəhag-əhagən tuəp məsiəgəp in ikin tapinəp ikin,” in təməsiəgəp e nikitat məmə kitat kotitun nəhmən nəsanənən, ne nepətən əhag-əhag rəha Uhg in, kən kitat koatehm natimnat min əh e nigənəmti Kristo.

⁷ Məto kitat koatos nat keike əh e kipehau oas, inu nipətətat. Tol nəhlan məmə otəgətun məmə nəsanənən wir əh taprəkis, təmisi-pən e Uhg in, təsisi-pamən otat. ⁸ Nəratən tepət koatəpən pikən itimat e suatip min rafin, məto təsəəkənən itimat. Nian neen ekotəruu suatip, məto esotəpəsən nalkutən. ⁹ Netəmim koatol nəratən kəm itimat, məto Uhg in təsəpəsən itimat. Koatoh itimat, məto kəsotəəkənən itimat. ¹⁰ İkin pəhrueən ioatuwin ikin, katohamnu nipətətimat təhmen e kəmoamnu Iesu. Tol nəhlan məmə, netəmim okotəplan nəmegəhən rəha Iesu e nipətətat. ¹¹ Kən itimat itəm ekoatəmegəh, nian rafin katəgəhən-in itimat məmə ekotimis o nərgi Iesu. Tol nəhlan məmə netəmim okotəplan rəhan nəmegəhən e nipətətat itəm otəpanimis nian kit. ¹² Kənu, nian rafin itimat ioatəpən pikən nimisən məmə itəmat okotitun nəmegəhən itulin.

¹³ Naoa Rəha Uhg in tatən məmə, “Emahətətə, kən tol nəhlan ekatən.” Kən e nolən kitəh əm rəha nahatəən, itimat min ekotahətətə, kən tol nəhlan ekoatən, ¹⁴ məto-inu itimat ekotitun məmə, etəm təmol Iərmə Iesu təmegəh min e nimisən, in otol itimat ne itəmat, kitat rafin kotəmegəh min e nimisən kitat Iesu, kən məf-iarəp kitat e nigənəmtin. ¹⁵ Natimnat rafin u o nəwirən rəhatəmat, kən nian nəwirən rəha Uhg in tatiuw-pa netəmim tepət təhmin min okotuwa o Kristo, kən okotos-ipən nəwiwien tepət kəm Uhg in, kən okotəpən-ipeh nərgin ilis ilis əgin.

¹⁶ Tol nəhlan, nikitimat təsəpəuən. Nat ənpəpən məmə nipətətat tətəuəu roiu, məto Uhg in tatol nikitimat tatuwiwi nian rafin. ¹⁷ Tol nəhlan məto-inu, nəratən itəm koatəpən lan, ilat nat ənpəpən əm, kəsotəpənəp tuwəh. Məto noalat in nəhag-əhagən wir itəm otətəpən lili, kən in təwir məfīgəm taprəkis-in ilat. ¹⁸ Kən tol nəhlan, nigənəmtətat kəsotəpən e nat itəm katəplan, məto koatəpən e nat itəm kəsəplanən, məto-inu nat itəm katəplan in nat rəha roiu əm, otəpanikə, məto nat itəm kəsəplanən in namnun tikə.

5

Nipətin wi əpəh e nego e neai

¹ Tol nəhlan, kotitun məmə nipətətat in təhmen e nimə tapolən itəm kitat kotatig lan ikin-u e nətueintən, kən nian kit otəməmət mərat. Kən nian nimə tapolən əh tikə e nətueintən, məto əpəh e nego e neai, rəhatat nimə wi əh-ikin itəm sənəmə etəmim təmol, məto Uhg in əm təmol, nipətətat wi itəm otatig lili. ² Məto roiu e nipətətat rəha nətueintən, koatəhəg nikitat, kən kotolkeike pik məmə nian otatuwa itəm kitat okotuwin e nipətətat wi rəha nego e neai, təhmen e kitat koatuwin e natimnat wi. ³ Tol nəhlan məto-inu sənəmə kitat okotuwa narmin əm nipətətin tikə, məto okotos nipətətin wi rəha nego e neai. ⁴ Nipətətat itəm otimis tol kitat koatekimis moatehəg rəha nəpəuən, məto sənəmə koatolkeike məmə okotimis kən nipətətat otikə, kəp. Məto kitat kotolkeike məmə okotuwin e nipətətat wi məmə nəmegəhən lili otəwiək nipətətat rəha nətueintən itəm otimis. ⁵ Kən Uhg in pisin əm təmol kitat o natimnat min əh, kən təmos-ipa Narmin Rəhan məmə otəgətun wir kəm kitat məmə rəhan nənikisən min otuwa pahrien.

⁶ Kən tol nəhlan, nətəlīgən rəhatat təskasik, kən kitat kotitun wir məmə nian koatos əm nipətətin rəha nətueintən u, kitat koatəpən əh ihluə imə Iərmə ikin rəhatat. ⁷ Kitat kotatig e nətueintən e nahatəpən e Uhg in, sənəmə e natimnat itəm koatəplan. ⁸ İatan məmə nətəlīgən rəhatat təskasik, kən kotolkeike məmə kotəpəs nipətətat motuwin e nimə wi rəhatat kitat Iərmə. ⁹ Tol nəhlan, okəmə kotatig e nipətətat, o okəmə kotəpəs nipətətat rəha nətueintən, kitat kotalkut pik məmə kotol natimnat itəm koatol niki Iərmə tagien. ¹⁰ Kotol nəhlan məto-inu kitat rafin okotəkəike mətəpən əpən e Kristo məmə in otakil rəhatat nolən min, kən kitat kitəh kitəh okotos nətəuən tətəu-pən natimnat itəm kəmotol e nətueintən, okəmə nat təwir o nat tarat.

4:4: Efes 2:2; Kol 1:15; Hip 1:3 **4:6:** Jen 1:3; Aes 9:2; 2 Kor 3:18 **4:7:** 2 Kor 5:1 **4:8:** 2 Kor 1:8; 7:5 **4:10:** 1 Kor 15:31 **4:11:** Rom 8:36 **4:13:** Sam 116:10 **4:14:** 1 Kor 6:14 **4:16:** Efes 3:16 **4:17:** Rom 8:17-18 **4:18:** Kol 1:16 **5:1:** 2 Kor 4:7 **5:2:** Rom 8:23 **5:6:** Hip 11:13-16 **5:8:** Fil 1:23 **5:9:** Kol 1:10; 1 Tes 4:1 **5:10:** Pri 12:14

Ien əhruiñ min rəha Uhgìn

¹¹ Kən roiu əh, məto-inu ekotisiai-in İərəməərə, kən motalkut məmə ekotiıw-pa netəmim. Uhgìn titun itimat ne wək rəhatimat, kən ekotolkeike məmə itəmat min onəkotitun wir itimat. ¹² Esotolkeikeən məmə ekotilas-ipər itimat e niganəmtitəmat, məto ekotos-ipinə rəhatimat nəteligən məmə okəm-naka nikitəmat otagiən otimat. Kən roiu, nəkotitun nuhalpənən nəghatən rəha netəmim itəm kotasuit o nolən itəm netəmim koatəplan, məto nikilat təsəhtən nat itəm tətətig e niki etəmim. ¹³ Okəmə itimat ialməl min, məto o nərgi Uhgìn. Kən okəmə rəhatimat nəteligən tətətiıp əm, in nat kit itəm otasitu etəmat.

¹⁴ Tol nəhlan məto-inu, nolkeikeən rəha Kristo tətərəməərə etimat, məto-inu itimat ekotitun wir məmə suah kitəh əm təmimis o netəmim rafin, kən tol nəhlan, netəmim rafin kinotimis. ¹⁵ Kən təmimis o netəmim rafin məmə ilat itəm koatəmegəh, okotapəs nolən natimnat itəm ilat əm kotolkeike, məto ilat kotəkəike motol nolən min itəm İesu tolkeike, u etəm təmimis olat kən məmegəh min e nimisən.

¹⁶ Tol nəhlan, roiu ne, itimat esotakilən netəmim e nolən itəm netəmim rəha nətueintən kotakil netəmim lan. Nat əpnəpin nian kit emotakil Kristo e nolən əh, məto roiu esotolən. ¹⁷ Tol nəhlan, okəmə suah kit təmuwa kitəh ilau Kristo, in təmuwa etəmim wi. !Nat oas təmika, kən nat wi tinuwa! ¹⁸ Natimnat rafin min əh tətisi-pən e Uhgìn. Aupən kitat tikimiri min kitat Uhgìn, məto e Kristo, in təməmik kitat kotuwa iuəhkiri ron, mol kitat iolin min. Kən təmos-ıpa kəm itimat wək u rəha niuw-pamən tikimiri min rəha Uhgìn okotuwa iolin min. ¹⁹ Inu tətən məmə Uhgìn təmiıw-pa rəhan tikimiri min e nətueintən məmə okotuwa iolin min e Kristo, kən məsafin minən rəhalat nolən rat min. Kən təmos-ıpa kəm itimat nəghatən u rəha niuw-pamən tikimiri min rəhan okotuwa iolin min.

²⁰ Tol nəhlan, itimat ien əhruiñ min rəha Kristo, kən tahmen məmə Uhgìn tətəun-in netəmim e nəwiətimat. Kən ioatətapəh əskasik otəmat e nərgi Kristo məmə: nakotapəs nolə tikimiri, kən motuwa ioli Uhgìn min. ²¹ Uhgìn təmol suah u itəm rəhan nolən rat tikə, məmə in sakrifais rəha nolən rat min rəhatat, məmə e in, kitat okotətuətip e niganəmti Uhgìn.

6

¹ Məto-inu itimat ioatəl wək kitəh itimat Uhgìn, ekotətapəh əskasik otəmat məmə nian Uhgìn tətəwte-in rəhan nəwirən kəm itəmat, nəsosən tahmen in nat əpnəpin əm, ² məto-inu Uhgìn tətən məmə,

“E nian ətuətip, eməto ik,

kən e nian rəha nosmegəhən, emasitu lam.”

Iakən kəm itəmat, məmə roiu, in nian ətuətip rəha Uhgìn, roiu in nian rəha nosmegəhən.

Nian əskasik min e nəmegəhən rəha Pol

³ Esotolən nat kit itəm suah kit otəme lan e rəhan nahatətən, məto-inu esotolkeikeən məmə okəsən ratən wək rəhatimat. ⁴ Məto nolən min rafin e nəmegəhən rəhatimat koatəgətun məmə itimat iolwək min pəhrien rəha Uhgìn: itimat ekotətul əskasik e nian rəha nəratən, ne nian iakis min, ne nian itimat ekotətə tərət. ⁵ Netəmim kəmotoh itimat, kən kəmki-pən itimat e kalapus, kən katitəp itimat məmə okoh itimat. Emotol pik wək, məsotapilən lapin, kən nəumis tus itimat. ⁶ Esotolən nolən kit itəm tatol nikitimat tamkimik, itimat ekotenətig, nəteligən rəhatimat kaifəməh, ekotol təwir kəm netəmim, Narmin Rəha Uhgìn tətər e nikitimat, kən ekotolkeike netəmim e nolkeikeən pəhrien. ⁷ Ekoatən əm nipəhrienən, kən nəsanənən rəha Uhgìn tətətig etimat. Rəhatimat nolən ətuətip in tahmen e natimnat rəha nəluəginən o nohən ne nəlosigən. ⁸ Netəmim neen kotisiai-in itimat, neen koatəhm-əhau itimat, neen koatən rat itimat, neen koatən wir itimat, neen koatən məmə itimat ekoatəiıw məmə itimat iolwək min rəha Uhgìn, məto itimat iolwək min pəhrien rəhan. ⁹ Netəmim neen kəsotəgəhən-inən məmə itimat aposol min pəhrien, məto netəmim tətəp koatən məmə itimat aposol min pəhrien. Nian rafin nimisən tətitəp itimat, məto ekoatəmegəh əh. Katoh itimat, məto kəsəhamnuən əh itimat. ¹⁰ Nikitimat tətəpou, məto nian rafin ekotagiən əh. Rəhatimat nautə tikə, məto itimat ekotol netəmim tətəp rəhalat nautə tətəp. Rəhatimat nat kit tikə, məto ekoatos natimnat rafin.

¹¹ Piak min əpəh Korin, emotən rafin nəghatən kəm itəmat kəsəpəsən kit, kən ekotolkeike itəmat e nikitimat rafin. ¹² Itimat esotahtosig-inən nolkeikeən rəhatimat otəmat, məto itəmat notahtosig-in rəhatəmat otimat. ¹³ Roiu əh, iatəghat kəm itəmat məmə itəmat nenətik ətuətip. Tətətiıp əm məmə itəmat min, nakotolkeike itimat e nikitəmat rafin.

¹⁴ Sotənən kəm netəm kəsotəfakən məmə nəkoatol wək kit itəmat min ilat. ?Nolən ətuətip ne nolən tərət kiətun nol kələhən nat kit? ?O, nəhəg-əhəgən ne napinəpən kiətun nuwamən

məpələh kələh muəghat? !Kəp! ¹⁵ Kən e nolən kitiah əm, Kristo ne Setan, okol kəsuanən nəghatən kitiah nian kit. ?İfak ne etəm təsəfakən kiatuan nolən nat e nətəligən kitiah? !Kəp! ¹⁶ E Nimə Rəha Uhgın, ikin kit təkə əh-ikin o narmi nat min, məto-inu kitat u Nimə Rəha Uhgın itəm tatəmegəh. Kən Uhgın təmən məmə, “Ekatiğ itimat min ilat, kən maliwək itimat min ilat, kən ekuwa io Uhgın rəhalat, kən ilat okotuwa rəhak netəminim.”

¹⁷ Kən İərəmərə təmən məmə, “Tol nəhlan, otiet rəkis elat, motan isəu olat. Kən məsotəkən nat itəm tamkimik e niganəmti Uhgın, kən nıkkik tagien məmə ekos itəmat.”

¹⁸ “Kən ekuwa rəhatəmat tata, kən itəmat onəkotuwa nenətik min,” inu nəghatən rəha İərəmərə itəm in ilis ağin.

7

¹ Iolik min. Nəniəkisən min u rəhatat. Kən tol nəhlan, pəs kotafəl nikitat, motos-irəkis natimnat rafin itəm koatol nıpətıtat ne narmıtət kotamkimik. Kən pəs kotələhəu kalın kitat məmə rəha Uhgın əm motətəu-pən rafin suatıp itəm nıkin otəgien lan.

Niki Pol təmagien olat

² Oterəh e nikitəmat kəm itimat. Esotolən tərət kəm suah kit, esotiuw-pənən suah kit tərət ikin, esotalkutən məmə ekotos nat kit rəhatəmat e nolən eko-eko. ³ Esənən nəghatən u məto-inu nəmotol nolən rat. Emən rəkis kəm itəmat məmə ekotolkeike pik itəmat nian rafin, kən nat əpnəpin nımisən o nəwırən otuwa e nəmegəhən rəhatimat, məto itəmat əpəh imə e nıkitimat. ⁴ İo etahətətə əskasik etəmat. İatausit otəmat. İtəmat nəmotiləs-ipər pik rəhak nətəligən. Emos nərətən tətət təmuwa e rəhak nəmegəhən, məto nıkkik tagien məprəkis otəmat.

⁵ Tol nəhlan məto-inu, nian emotuwa Masetonia, esotəmegən, məto nian rafin, nərətən tatiləs itimat təmisi-pən ikin pisin pisin min. E nəmegəhən rəhatimat, netəminim kəmotəmuou motol nərətən kəm itimat, kən itimat ekoatəgin. ⁶ Məto Uhgın tatol kepin netəminim itəm nətəligən rəhalat tərəpou, kən təmol kepin itimat e nuwamən rəha Taetas. ⁷ Kən sənəmə e nuwamən əm rəhan itəm təmol nıkitimat tagien, məto e nəghatən wır rəha nol kepinən itəm nəmotən-ipən kəm in. In təmən-ıpa kəm itimat məmə itəmat məmə ekotolkeike pik məmə nəkotəplan io, kən təmən məmə nikitəmat tatətə tərət o nəghatən rəhak, kən təmən məmə nəkolkeike pik io moatətül əskasik o nərgək. Nian eməto, nəgienən e nıkkik təmər mərioəh.

⁸ Nat əpnəpin okəmə rəhak naoa əupən təmol itəmat nəkotətə tərət, məto esətəən tərət ron. Məto əupən, emətə tərət ron, məto-inu eməplan məmə naoa u təmol itəmat nəkotətə tərət, məto rəha nian əkuəkır əm. ⁹ Məto roiu, nıkkik tagien, kən sənəmə məmə nəmotətə tərət, kəp. Nıkkik tagien məmə nian nəmotətə tərət, nəmotəuhlin itəmat e rəhatəmat nolən rat min. Nıpahrienən, Uhgın tolkeike məmə kitat okotətə tərət o nolən tol min-nulan. Kən məto-inu nəmotəuhlin itəmat, kən natimnat itəm emotən əupən kəm itimat təməsolən məmə nəmotəkiah e rəhatimat nahatətəən.

¹⁰ Kən nian koatətə tərət e nolən itəm Uhgın tolkeike, kən kotəuhlin kitat e rəhatat nolən rat, kən Uhgın tatosmegəh kitat. Kən nıkitat otəsəpouən o nolən əh. Məto nian koatətə tərət e nolən rəha nətueıntən, tatiuw-pən kitat e nımisən. ¹¹ Otəplan-tu nəmegəhən rəhatəmat nian nəmotətə tərət e nolən itəm Uhgın tolkeike. Nolən əh, noan tətət: nakotolkeike motalkut əskasik məmə nəkotol nolən ətuatıp, kən motoalkut əskasik məmə nokotəg-ətuatıp-in rəhatəmat nolən rat min, kən motətəhau nolən rat min, kən narmıtəmat təmiwıg nəmotəut motəgin nolən rat min. Nəmotolkeike məmə nəkotəplan min io, kən nakotolkeike pik məmə nəkotətül əskasik o nərgək. Kən nəmoatətül matıp məmə nəkotol nalpinən kəm netəm kotol nolən rat. E nolən min rafin rəhatəmat, nəmotəgətun məmə nəsotolən nat kit tərət e natimnat u. ¹² Kən emətə naoa u kəm itəmat, məto esətəən o suah u itəm təmol nolən rat, kən esətəən o suah u itəm in təmərkın. Kəp. Emətə ilə məmə itəmat onəkotəplan əsas e niganəmti Uhgın məmə nəkoatətül əskasik o nərgitimat. ¹³ Natimnat rafin min əh koatiləs-ipər nətəligən rəhatimat.

Sənəmə itimat əm itəm nəmoatiləs-ipər nətəligən, məto nıkitimat tagien pik o Taetas, məto-inu nıkin tagien məmə nəmoatiləs-ipər min nətəligən rəhan. ¹⁴ Emən-ipən kəm in məmə etausit pik otəmat, kən itəmat nəməsotolən io ekaulis. Natimnat rafin itəm emotən kəm

itəmat, ilat nıpahrienən. Kən e nolən kitıəh əm, natımnat rafın itəm emotən kəm Taetas etəmat, kən motausit ron, ilat min nıpahrienən. ¹⁵ Taetas, nıkin tataht əh məmə itəmat rafın aɡın-əh nəmotol nəwıan, kən moatəɡın moatasıəp nıan nəmotəɡəhan-in məmə otuwa məplan itəmat. Kən nıan nıkin tataht natımnat min əh, nolkeikeən rəhan otəmat tətər təhmin min. ¹⁶ Nıkik tagien pik məto-inu etahətətə əskasik etəmat məmə nəkoatol naka itəm tətuatıp.

8

Pol təmətapəh məmə okotawte

¹ Piak min ne winik min, ekotolkeike məmə nəkotıtun nəwırən rəha Uhgın itəm təməwte-in kəm nıməfak min əpəh Masetonia məmə ilat kotıtun nasıtıuən e netəmim neen min. ² İlat kəmotatıg e nərətən asol kit ne nıan əskasik min, kən nat əpnəpın ilat nan rat rəhalat nautə tıkə aɡın, məto nəməɡəhən rəhalat tərıoah wır e nıɡıenən. Kən nan ratən ne nıɡıenən kəmuoə-in nolən təwır. E nolən əh, kəmotərakın məni tətət motos-ıpən kəm ıəfak min əpəh ıkin min. ³ İatən-ıarəp kəm itəmat məmə ilat kəmotos-ıpən tətət, taprəkıs-in itəm netəmim nıkilat təht məmə okol kəsotolən. Kən ilat atıp kəmotol. ⁴ Kəmotətapəh amul otımat məmə itımat ekotəɡəhan pəs ilat kotasıtu e wək rəha nos-ıpən məni kəm ıəfak min əpəh Jerusalem. ⁵ Kəmotapıən kos-ıpən nəməɡəhən rəhalat kəm İərəmərə, kən uarisig, kəm itımat, e nolən itəm Uhgın tolkeike. Nıkıtımat təsəhtən məmə okotol tətət nəhlan, məto kəmotol.

⁶ Kən tol nəhlan, emotuəh nıki Taetas məmə otıtəlig-pınə otəmat. In təməpıən məɡhat kəm itəmat o nolən nat u, kən tol nəhlan, emotətapəh məmə in otəɡhat kəm itəmat məmə nəkotol namnun wək wır rəha nawteən əh itəm nəmotətuoun. ⁷ E natımnat min u rafın, itəmat nəmotol təwır pik maprəkıs, inu nahatətəən rəhatəmat, ne nəɡhatən rəhatəmat, ne nıtunən rəhatəmat, ne nolən rəha nətul əskasikən, ne nolkeikeən rəhatəmat otımat. Kən roıu, ıakolkeike məmə nəkotol wək kit min e nolən təwır pik maprəkıs, inu wək wır rəha nawteən.

⁸ Esənən məmə nəkotəkəike motol. Məto emotəɡətun kəm itəmat məmə netəm pısın pısın min nıkilat tagien o nasıtıuən e wək əh. Kən roıu əh, ıakolkeike məmə ekısılı wır məmə nolkeikeən rəhatəmat in nıpahrienən təhmen elat, o kəp. ⁹ İtəmat nəkotıtun wır nəwırən rəha İərəmərə İesu Kristo itəm təməwte-in kəm itəmat, məmə nat əpnəpın rəhan nautə tətət, məto təmol otəmat məmə in rəhan nautə tıkə. Kən məto-inu təmol məmə rəhan nautə tıkə, kən mol itəmat rəhatəmat nautə tətət.

¹⁰ Kən inu rəhak nətəligən e natımnat min u, itəm otasıtu etəmat. Otol namnun e wək itəm nəmotətuoun e nup uarisig. Nıkıtımat təməpıən məht məmə nəkotol wək əh, kən itəmat nəmotapıən motətuoun motol. ¹¹ Tol nəhlan, roıu otol namnun wək u rəha nos-ıpənən. Kən rəhatəmat nətəligən o nolən wək u itəm nakotolkeike pik məmə nəkotol, in otuwa nıpahrienən, kən itəmat onəkotol e rəhatəmat atıp natımnat. ¹² Okəmə nıkıtımat tagien o nos-ıpənən, kən Uhgın nıkin tagien o nosən natımnat əm itəm nakoatos moatos-ıpən. Kən in təsətəpəh-inən natımnat itəm tıkə otəmat.

¹³ Esotolkeikeən məmə nəməɡəhən rəha netəmim neen otımətıg məto-inu kəmotos rəhatəmat məni, məto nəməɡəhən rəhatəmat in otıəkıs məto-inu nəmotasıtu elat. Kəp. İakolkeike məmə təhmen-ahmen əm otəmat rafın. ¹⁴ Roıu, itəmat nakoatos tətət kən motıtun nasıtıuən elat. Kən o nıan min neen, ilat kotıtun noorən kəm itəmat okəmə rəhatəmat tıkə. Kən itəmat nakotəhmen-ahmen əm, ¹⁵ təhmen e itəm Naoa Rəha Uhgın tatən məmə,

“Netəmim itəm kəmotəulək tətət, təhmen əm, təsaprəkısən.

Kən netəmim itəm kəmotəulək noan-məsin, rəhan nagwənən təhmen əm, təsikəən.”

Taetas təmuwın Korin

¹⁶ İatənwiwi Uhgın məmə təmələhəu-pən e nıki Taetas nətəligən o nasıtıuən etəmat, təhmen-ahmen e rəhak. ¹⁷ Tol nəhlan məto-inu Taetas, nıkin tagien o nımnən məplan itəmat təhmen e itəm emən kəm in. Kən taprəkıs-in itəm əh, nıkin tagien pik o nasıtıuən etəmat, kən in rəhan əm nətəligən məmə in otımnə məplan itəmat. ¹⁸ Kən itımat ekotəhl-ıpınə min piətət kit min tımnə ıılau min. Suah u, netəm e nıməfak min koatısıai-in o rəhan wək o nən-ıarəpən namnıusən təwır. ¹⁹ Kən taprəkıs-in inu, nıməfak min kəmotıtıpın məmə otuwa itımat min o nıləsən məni u muwın əpəh. Kən itımat ekotərəmərə lan o noorən məmə otıləs-ıpər nərgi İərəmərə, kən məteɡətun məmə nıkıtımat otıɡıen pik o nasıtıuən. ²⁰ İtəmat esotolkeikeən məmə suah kit otən rat itımat o nolən rəha noorən məni asol əh. ²¹ Tol nəhlan, itımat ekotalkıt pik məmə ekotol nat itəm tətuatıp, məto sənəmə e nıɡanəmti İərəmərə əm, məto e nıɡanəmti netəmim min.

²² Kæn ekotahl-ipinæ piætæt kit min ilæhal suah mil u. Suah æh, e wæk tepæt ne nolæn tepæt, emotisilu wir mæmæ in tolkeike pik mæmæ otasitu. Kæn roiu, in tolkeike pik mæmæ otasitu mæto-inu in tæhatætætæ pik etæmat. ²³ Kæn o Taetas, itimlau min ekioal wæk kitiah æm, kæn in min tatol wæk e nikitæmat o nasituæn etæmat. Kæn o piætæt min, ilat ien æhruin ræha nimæfak min, kæn nolæn wir min e næmegæhæn ræhalat koatiasiai-in Kristo. ²⁴ Tol næhlan, otol ræhatæmat nolæn kæn suah milæhal æh mæmæ nakotolkeike pahrien ilæhal, kæn ilæhal okæhalitun o nat naka itimat ekotausit otæmat. Kæn otol-wir kæn ilat mæmæ nimæfak min okotæplan.

9

¹ Okæmæ esætæn naoa u kæn itæmat, in tæwir æm mæto-inu nækotitun rækis wæk u ræha nasituæn e læfak min æpæh Jerusalem. ² Iatæn næhlan mæto-inu io ekitun mæmæ nakotolkeike mæmæ onækotasitu. Kæn ematilas-ipær nolæn wir ræhatæmat o netæm Masetonia, matæn kæn ilat mæmæ e nup itæm tinuwin rækis, itæmat æpæh Akæa, namoatætul matip o nos-ipænæn. Kæn nian kæmotæplan mæmæ nikitæmat tagien pik o nasituæn, tæmol min ilat tepæt kotolkeike mæmæ okotasitu min.

³ Mæto roiu, etahl-ipinæ piætæt milæhal u mæmæ ilæhal okæhalæplan itæmat mæmæ itæmat onækotol nat itæm næmotæn, tahmen æm mæmæ emæn mihin, kæn tol næhlan ræhatimat næghatæn o nilæs-ipæræn nolæn wir ræhatæmat, sænæmæ nat æpnarip æm. ⁴ Mæto okæmæ næsotolæn, kæn nian ekimmæ itimat netæm Masetonia neen, kæn okotæplan mæmæ itæmat næsotolæn æh, kæn nolæn æh otol itimat ekotaulis, mæto-inu itimat enoatilas-ipær rækis itæmat. Kæn otol itæmat nakotaulis taprækis. ⁵ Tol næhlan, nikik tæht mæmæ ekækæike mætapæh o piætæt milæhal mæmæ okotimmæ rækis pitæn kæplan itæmat, kæn motol namnun wæk o næmki-pamæn mæni asol itæm næmotæn-iaakis mæmæ nakotos-ipæn. Mæto iakolkeike mæmæ in nos-ipænæn kit itæm tatisi-pæn atip e nikitæmat, sænæmæ suah kit tatakæike kæn itæmat mæmæ nakotos-ipæn.

Nolæn nawtæn

⁶ Sotaluinæn nat u. Etæm tatsæfe noan mæsin, matæulæk-in noan mæsin. Kæn etæm tatsæfe tepæt, matæulæk-in tepæt. ⁷ Itæmat kitiah kitiah nakækæike mos-ipæn nat naka næmæn e nikim mæmæ nakos-ipæn. Okæmæ nikim tæsagienæn ron, tæsæwiræn mæmæ nakos-ipæn. Kæn okæmæ nakos-ipæn mæto-inu suah kit tatakæike kæn ik mæmæ nakos-ipæn, in min tæsæwiræn. Ekæn næhlan mæto-inu Uhgîn tolkeike etæm u tatos-ipæn e nikin pahrien. ⁸ Kæn Uhgîn titun nawtæn inæn næwiræn rafin agin kæn itæmat mæmæ e nian rafin e natimnat rafin, nakotos natimnat rafin itæm tætuatip mæmæ nækotækæike motos, kæn moatos tepæt min æh-ikin mæmæ nakotoor kæn netæmim. ⁹ Naoa Ræha Uhgîn tatæn mæmæ, "In tator ræhan natimnat tepæt kæn ian-rat min, kæn ræhan nolæn ætuatip tætatig lilin."

¹⁰ Kæn Uhgîn itæm tatos-ipæn nikuti nat o etæm tatsæfe, kæn matos-ipinæ pîret o nunæn, e suatip kitiah æm in otos-ipinæ nat tepæt kæn itæmat mol in tepæt min mæmæ, itæmat nækotitun nasituæn e netæmim neen min, kæn in otol noan tepæt itæm tæmisi-pæn e nolæn ætuatip ræhatæmat. ¹¹ E natimnat rafin e næmegæhæn ræhatæmat, Uhgîn otos-ipæn ræhan næwiræn kæn itæmat mæmæ itæmat nækotitun nawtæn e nian rafin. Kæn nian ekotoor ræhatæmat nasituæn, netæmim okotænwiwi Uhgîn ron.

¹² Wæk u itæm itæmat nækotol, tatos-ipæn mæni o nagwænæn kæn netæmim ræha Uhgîn u næumis tatus ilat, mæto tatol nat wir kit min taprækis, inu nænwiwiæn itæm tæmæ rærioah e niki netæmim matuwin o Uhgîn. ¹³ Nian nækotol wæk u, natol-aræp nolæn ræhatæmat kæn netæmim tepæt. Kæn ilat okotilas-ipær nærgi Uhgîn ron, mæto-inu itæmat nækoatol pahrien nolæn ræha netæmim itæm koatæn nipahrienæn e namnusen tæwir ræha Kristo. Kæn okotilas-ipær nærgi Uhgîn o nawtæn ræhatæmat e mæni asol kæn ilat ne netæmim rafin. ¹⁴ Kæn nian koatæfak otæmat, nikilat tuwin otæmat mæto-inu Uhgîn tæmawtæn-in ræhan næwiræn kæn itæmat taprækis agin-æh mæmæ næmotasitu pik elat. ¹⁵ !Pæs kotæn kæn Uhgîn mæmæ nikitæt tagien o Nætîn itæm tæmos-ipa kæn kitat, u in nat tæwir agin maprækis!

10

Pol tæmuhalpîn næghatæn e ræhan wæk

¹ Io Pol, io atip, iatækæike e nat kit kæn itæmat. Netæmim neen koatæn mæmæ nian kitat min itæmat, ræhak nætæligæn in læhau æm, mæto nian ekiet rækis etæmat, ræhak nolæn tæskasik pik. Kristo, in ræhan nætæligæn læhau, kæn in etæm mætig. Kæn e nolæn kitiah æm, ² iatætapæh otæmat mæmæ, onækotol nolæn ræhatæmat tætuatip mæmæ nian ekimmæ, mæshai pikæn itæmat. Mæto ekitun mæmæ ekæhai netæmim neen u koatæn mæmæ ekoatætæu-pæn nolæn ræha nætueintæn u,

³ Mæto-inu nat ænnapin ekotatig e nætueintæn u, itimat esotæluaginæn e nolæn ræha nætueintæn u. ⁴ Natimnat ræha naluaginæn itæm itimat ekoatæluagin lan, sænæmæ nat itæm nætueintæn koatæluagin lan. Kæp, natimnat ræhatimat, ilat koatos næsanænæn ræha Uhgîn o nærækinæn ikin tiækis o nuwinæn ikin ima tikimîr min. ⁵ Itimat ekoatæraikin næghatæn eiueiua min ne nætæligæn ausit min, ilat rafin itæm koatæn-iæhau netæmim o nitunæn Uhgîn. Nætæligæn min rafin itæm tikimîr min ræha Uhgîn, itimat ekoatæluagin elat, motol win elat, motol mæmæ ilat rafin okotol næwia Kristo. ⁶ Kæn nian itæmat nakotætu-pæn wir næwia Kristo, itimat ekoatætul matip o nolæn nalpinæn kæm netæmim rafin itæm koatæht næwian.

⁷ Itæmat nakoatæplan nat itæm ihluæ, mæto nækotæruru nipætîn. Okæmæ suah kit titun pahrien mæmæ in etæmim ræha Kristo, kæn in otætælig-in wir min mæmæ itimat min ræha Kristo tahmen lan. ⁸ Nat ænnapin iatæghat ausit mæsin o nepætæn itæm Iæræmæ ræ tæmos-ipa, okol esaulisæn ron. Tæmos-ipa o nilækinæn itæmat, sænæmæ o nilæs-iæhauæn itæmat. ⁹ Esolkeikeæn mæmæ nikitæmat tæht mæmæ ekæte naoa min kæm itæmat e nolæn itæm netæmim neen koatæn, mæmæ otol itæmat nakotægin. ¹⁰ Ilat kotæn rat io mæmæ, "Ræhan naoa tæfigim kæn masila, mæto nian tætan kitat min, in sænæmæ etæm æskasik kit, kæn ræhan næghatæn in nat ænnapin æm." ¹¹ Netæm tol næhlan kotækæike motitun mæmæ, nolæn ræhatimat itæm koatæplan e naoa min emotahl-ipæn nian itimat isæu, mæto nian ekotimnæ, ekotol rafin nolæn min æh.

¹² Esotolkeikeæn mæmæ ekotæplan ahmen itimat ne netæm pisin neen itæm koatilæs-ipær atip ilat. ! Kæsi, itimat esotahmenæn! ! Kæp, iatæsan æm! Nian ilat atip æm koatæplan ahmen ilat min, kæn koatakil atip æm ilat min, tol ræhalat nitunæn talmæl. ¹³ Mæto itimat, esotæghat ausitæn taprækis e nepætæn ræhatimat, mæto ekotæghat ausit e wæk itæm Uhgîn tæmalæhæu-pæn mæmæ ræhatimat, kæn wæk u, itæmat min æpæh ikin. ¹⁴ Kæn næghat ausitæn e nepætæn ræhatimat otæmat in ætuatip æm, in tæsepæt pikæn. Okæmæ esotuwapæn otæmat, okol esotæghatæn næhlan. Mæto nipahrienæn, emotæpæn motuwa mætoarus-pa itæmat nian emotan moatæn-iaræp namnusæn tæwir ræha Kristo. ¹⁵ Netæmim neen koatæghat ausit o wæk itæm suah pisin tæmol. Mæto itimat ekoatæghat ausit æm e wæk itæm Uhgîn tæmalæhæu-pæn kæm itimat. Itimat emotælæhæu-pæn æskasik nætæligæn ræhatimat mæmæ nahatætææn ræhatæmat otæwia tæhmîn min, kæn tol næhlan, ræhatimat wæk e nikitæmat otol iahgin mepæt, ¹⁶ kæn tol næhlan, ekotitun nuwinæn motæn-iaræp namnusæn tæwir e ikin min e nikali imatæmat ikin muwin tæhmîn min. Kæn e nolæn æh, itimat esotolan wæk e ikin kit itæm suah kit tinol wæk rækis ikin, kæn mæsoatæghat ausitæn o wæk ræha etæm pisin. ¹⁷ Mæto Naoa Ræha Uhgîn tatæn mæmæ, "Pæs etæm tatæghat ausit, in otæghat ausit æm e natimnat itæm Iæræmæ ræ tæmol." ¹⁸ Iatæn næhlan mæto-inu, kæsisia-i-næn etæmim itæm tatilæs-ipær atip in, mæto katisia-i-n æm etæmim itæm Iæræmæ ræ tatilæs-ipær.

11

Pol ne aposol eiueiua min

¹ Iakolkeike mæmæ nakotæghæhan-in io pæs ekæn ræhak mæsin nalmælæn kæm itæmat. Mæto pahrien, noatol rækis. ² Iatæhm wir itæmat, mæsolkeikeæn mæmæ suah kit min otæmki-rækis itæmat e nelmæk, kæn nolæn æh ræhak tæmisi-pæn æm o Uhgîn. Io tata ræhatæmat, kæn itæmat nækotahmen e pætan ækæku wi kit itæm kinæn rækis mæmæ okos ræham kætim kæn mæmæ otætæu-pæn suah kitæh æm, nærgin u Kristo. Kæn iatæhm wir ræhak pætan ækæku æh mæmæ ekeghæhan-in-pæn in kæm ræhan iærman, kæn in tæruru æh iærman.

³ Mæto iatægin mæmæ onækotahmen e If itæm Setan tæmeiua in e næghatæn ætehen. Iatægin mæmæ suah kit otiuw-pæn ræhatæmat nætæligæn tuwin ik pisin, kæn nakotapæs ræhatæmat nolkeikeæn o Kristo, itæm in tætuatip mæpia wir. ⁴ Iatæn næhlan mæto-inu okæmæ suah kit tatuwa otæmat matæn-iaræp Iesu itæm tol pisin e Iesu itæm ekoatæn-iaræp, o okæmæ itæmat nakoatos narmîn itæm tol pisin e Narmîn næmotos rækis, o nakotæto namnusæn tæwir itæm tol pisin e itæm næmotos rækis, mæto itæmat ialmæl min, nakotæghæhan-in æm. ⁵ Aposol min æh itæm itæmat nakoatæn mæmæ ilat "aposol min ilis pik," mæto e ræhak nætæligæn esæplanæn mæmæ ilat ilis maprækis-in io. ⁶ Okæmæ naka kæsågætun wiræn io e næghatæn, mæto ekitun wir næukætîn namnusæn tæwir. Itimat emotægætun nat æh kæm itæmat e nolæn min rafin nian tæpæt.

⁷ Nian ematæn-iaræp namnusæn tæwir ræha Uhgîn kæm itæmat, esolan mæmæ nakotætou nat kit. Io atip æm emos-iæhau io o nilæs-ipæræn itæmat. ? Kæn tahro? ? Nolæn æh in tæfagæ rat kit? ! Kæp! ⁸ Nian ematol wæk kitat min itæmat, nimæfak min ik pisin kæmoatætou io. Iuæhkir tahmen mæmæ emaklæh-in ilat mæmæ ekasitu etæmat. ⁹ Kæn nian kæmoatan, kæn ræhak nat kit tikæ, esætæpæhan o suah kit o nasituan mæto-inu piatæn min itæm kæmotisi-pæn Masetonia kæmotos-ipa natimnat itæm ræhak tikæ. Tol næhlan, esætæpæh-inæn nat kit

otəmat, kən məsos-ipənən wək əskasik otəmat o nehmən io, kən ekol nəhlan nian rafin. ¹⁰ Tahmen e niphahrienən rəha Kristo tatətig lak, iatən pahrien məmə suah kit tika ikin min rafin əpəh Akaea o nən-ışhauən io o nəghat ausitən o nəsətapəh-inən nasituən. ¹¹ ?Kən təhro ekəsətapəh-inən nat kit otəmat, məto-inu esolkeikeən itəmat? !Kəp! Ughin titun məmə ekolkeike pik itəmat.

¹² Netəmim neen kotolkeike məmə nikitəmat təht ilat məmə kotahmen etimat e wək itəm koatəghat ausit ron. Məto iakətəkəike o nolən rəha nəsətapəh-inən natimnat məmə rəhalat nəghatən otiet morin. ¹³ Netəm nəhlan, ilat aposol eiueiua min, kən koateiua-in netəmim e wək rəhalat. !Kən ilat koatan təhmen məmə ilat aposol min pahrien rəha Kristo, məto kəp! ¹⁴ Məto kəsotautən e nolən əh, məto-inu Setan atip, tətən təhmen məmə in nagelo kit rəha nəhag-əhagən. ¹⁵ Kən sənəmə in nat kit itəm okotaut lan, okəmə iolwək min rəha Setan kotan təhmen məmə ilat iolwək min rəha nolən tətuatip. E nammun nian, ilat okotos rəhalat nətəuən tətəu-pən nolən min rəhalat.

¹⁶ Ekisimatip min. Pəs suah kit tika nikin təht məmə io ialmə. Məto okəmə nikitəmat təht nəhlan, kən oteghəhan-in io pəs ekol nolən rəha ialmə məsin, kən ekəghat ausit məsin. ¹⁷ Nəghatən u rəhak sənəmə nat itəm İrəmərə təmən-ipa kəm io məmə ekən. Məto iatəghat əm təhmen e ialmə kit. ¹⁸ Netəmim tətət koatəghat ausit o nolən min rəha nətəuētən, kən tol nəhlan, io min, ekəghat ausit. ¹⁹ !Ei! !Nakotenatig wir, kən tol nəhlan, motəghəhan-in məmə ialmə min kotəghatun itəmat!* ²⁰ Nakotəghəhan-in əm okəmə suah əpnəpin kit tatol itəmat slef, o okəmə tatos nat kit rəhatəmat e nolən eko-eko, o tatiləs-ipər atip in, o tatem-pən niganəmtitəmat. ²¹ !Iataulis məmə nətəligən rəhatimat təpou pik məmə esotolən nolən rat min əh!

Rəhak nəghatən in talmə, məto nolən naka itəm netəm əh kotəmə okotəghat ausit ron, io min, ekəghat ausit ron. ²² ?Təhro? ?İlat koatən məmə ilat netəm Hipru? Io min. ?Koatən məmə ilat netəm İsrəl? Io min. ?Koatən məmə ilat noanol rəha Epraham? Io min. ²³ ?Koatən məmə ilat iolwək min rəha Kristo? Io min, məto ekəprəkis-in ilat. Kəsi, iatəghat təhmen e ialmə kit. Emol wək pik taprəkis-in ilat, kən kiləs-ipən io e kalapus nian tətət taprəkis-in ilat, kən kəmalis io taprəkis-in ilat, kən iuəhkir ekimis nian tətət. ²⁴ Nian faif, noanol rəha İsrəl kəmotalis io mau tate-nain. ²⁵ Nian kisil, kəmalis io e nikilkil. Nian kit kəmaht io e kəpiel apin. Nian kisil emuwın e nego kən nego tamnim, kən nian kit emeai əpəh itəhəl lokammim o nian apıəpiə kit, lapin ne nərauiəgən. ²⁶ Nian rafin etaliwək o nolən wək rəhak. Kən iuəhkir narua əsol tiləs io ekimis, kən emətatig ikin tasilə ikin imaa iakləh min, kən ikin tasilə ikin imaa natimak min noanol rəha İsrəl, kən ikin tasilə ikin imaa İahlua min, kən ikin tasilə ikin e taon əsol, kən ikin tasilə ikin e ikin taruən-aruən ikin, kən ikin tasilə ikin əpəh itəhəl, kən ikin tasilə ikin imaa piak eiueiua min. ²⁷ Emol pik wək, kən nian tətət əsaplan lapin. Nian min neen, nəumis tus io, kən mətoəoa, kən nian tətət nigak nagwəhən tika. Kən nian tətət itətəp, kən rəhak natimnat təsahmənən o nətəpən. ²⁸ Kən taprəkis-in natimnat min əh, nian rafin nikik təht pik niməfak min rafin. ²⁹ Okəmə suah kit rəhan nəməgəhən teiuiuu, kən io min, rəhak nəməgəhən teiuiuu. Okəmə suah kit tatit suah kit min e təfagə rat, kən nikik titəhmə pik ron.

³⁰ Okəmə ekəike məghat ausit, kən ekəghat ausit o nat itəm tatəghatun məmə rəhak nəsanənən tika. ³¹ Kən Ughin, u in Ughin ne Tata rəha İrəmərə İesu, itəm katiləs-ipər nərgin nian min rafin nammun tika, titun məmə io, eseiuan. ³² Əpəh Tamaskes, etəm-iasol rəha Kig Aretas təməlin rəhan moəpəl min o nehm wirən nafilua rəha taon məmə okotəgəs-in motaskəlīm motiləs-ipən io e kalapus. ³³ Məto kəmiləs-ipən io e kətim əsol kit, kətu-pən nol lan, kiləs-ipən e winta e fenis əsol kəmol e kəpiel, kən kəhlman-əhlman tuwın əpəh ləhau, kən inəh suatip eməgim lan.

12

Nihlən kit ne nat kit təhmen e napilaiirən

¹ Ekəike matəghat ausit, nat əpnəpin təsolən win e nat kit ikin, məto ekəkeike matən natimnat min təhmen e napilaiirən ne nəghatən wi min itəm İrəmərə təmol əp kəm io.

² Ekıtun iəfak kit itəm tətəhatətə e Kristo.* E nup fotin tinuwın rəkis, Ughin təmiləs muwın əpəh ilis e nego e neai.† İəkəruru okəmə nıpətın tinatuwın, o narmın əm, Ughin əm titun.

³ Kən ekən min məmə iəkəruru okəmə nıpətın tinatuwın, o narmın əm, Ughin əm titun. Məto

11:9: 2 Kor 12:13; Fil 4:15-16 * **11:19:** E ves 19-21, Pol tatəghat əsan ilat. Niphahrienən, in tatən-ışhau ilat. **11:22:** Fil 3:5 **11:23:** Wək 16:23 **11:24:** Dut 25:3 **11:25:** Wək 16:22; 14:19 **11:26:** Wək 9:23; 14:5 **11:33:** Wək 9:23-25 * **12:2:** Pol tatəghat-in atip. † **12:2:** Nəghatən Kris atuatip tətən məmə, "neai tatol kisil lan." Məto nıpətın tətən məmə "nego e neai u in ikin rəha Ughin."

ekitun mämә suah әh, ⁴ Uhgин тәмиләс муwin әpәh iman ikin. ⁵ Kән in тәмәтo nat anion min itәм тәsәтуатipән mämә етәmim рәһа nәтueintән otән. ⁶ Ekәghat ausit o етәм tol nәhlan, mәtо esәghat ausit atipән ron io, mәtо ekәghat ausit әm o rәhак nolән min itәм nәsanәнән tikә elat. ⁷ Mәtо okәмә ekән mämә ekәghat ausit, okol esalmәlән, mәtо-inu ekәghat-in nipahrienән. Mәtо esәghat ausitән nәhlan, kән tol nәhlan, suah kit tikә itәм otilәs-ipәр io ilis taprәkis nat itәм tәtuatip. Iakolkeike mämә otәplan ahmen io e nat naka itәм ekән, o ekol.

⁷ Uhgин тәsolkeikeән mämә етаусит o nәghatән wi min itәм in тәmol әp kәм io, kән nәghatән min әh kotәwir maprәkis. Kән tol nәhlan тәmah-ipa nәratән kәм io tahmen e nihlin kit tәtaru nipәtik. Nәratән әh in iahlәpis рәһа Setan mämә tol nahmәән e nipәtik, kән tol nәhlan esausitән. ⁸ Emuәh niki Iәrәmәрә mau kisiл mämә otilәs-irәkis ron io. ⁹ Mәtо tән kәм io mämә, “Rәhак nәwirән asol titun naskәlimән ik, mәtо-inu nian rәham nәsanәнән tikә, nәsanәнән rәhак titun nuwamән mol iaһgin e rәham nәmegәhән.” Tol nәhlan, etagien pik mämә ekәghat ausit e rәhак nәmegәhән itәм nәsanәнән tikә, mämә nәsanәнән рәһа Kristo otatig e nәmegәhән rәhак. ¹⁰ O nat әh, etagien nian nәsanәнән tikә e nipәtik, kән etagien nian katән rat io, kән etagien e nian iәkis min, kән etagien nian katol nәratән kәм io, kән etagien e nian itәм tiәkis ron io. Etagien elat раfin o nәrgi Kristo, mәtо-inu nian rәhак nәsanәнән tikә, kән iatәsanән.

¹¹ Emol nolән рәһа ialmәl, mәtо itәmat әm nәmoatәkәike kәм io mämә ekol. Nәmәsotilәs-ipәрән nәrgәk, mәtо тәpәwir pik okәмә nәmotol mihin, mәtо-inu io sәnәmә lәhau e “apосol min ilis pik” e nat kit әkәku әm, nat әpnәpin io етәм әpnәpin әm. ¹² Nian emәtән kitat min itәм, ematol natimnat itәм tatәgәtun io mämә io apосol pahrien kit. Ematol nәmtatin min, ne nat asol min itәм tol narmi netәmim tatiwig, ne nat pispis min e nikitәmat, kән emol e nәtәligән rәhак kaifәмәh. ¹³ Nat kitiaһ әm emәsolән e nikitәmat, emәsәtapәh-inән mәni kit otәmat. !Otaluin o тәfagә rat u rәhак![§]

¹⁴ Roiu iatәtul matip mämә ekimnә muag itәmat itәм otol kisiл lan. Kән ekәsәtapәh-inән mәni kit otәmat, mәtо-inu esotolkeikeән rәhatәmat nautә, mәtо iakolkeike әm itәmat. Otәtәlig-in-tu. Sәnәmә wәk рәһа suakәku mämә otehm wir rәhan tata ne mama. Mәtо in wәk рәһа tata ne mama mämә okuehm wir rәhalau suakәku. ¹⁵ Tol nәhlan, nikik tagien mämә ekәs-ipinә раfin rәhак natimnat otәmat, kән mos-ipән min rәhак nәmegәhән otәmat. Rәhак nolkeikeән otәmat in тәpәt, mәtо rәhatәmat ron io in тәkәku әm. !Inu тәsәtuatipән! ¹⁶ Pәs kotән mämә esәtapәh-inән mәni kit otәmat. Mәtо itәmat neen koatән mämә emos natimnat otәmat e nolән eko-eko. ¹⁷ ?Tahro? ?Io emos natimnat e nolән eko-eko nian emahl-ipән netәmim kәм itәmat, o kәp? !Kәp! ¹⁸ Emuәh niki Taetas mämә otuwin otәmat, kән mahl-ipән piәtat kit ilau min. ?Taetas тәsәsan natimnat otәmat e nolән eko-eko, o kәp? ?Nәkotitun o kәp mämә, rәhatimlau nәtәligән kitiaһ әm, kән matioal nolән kitiaһ әm?

¹⁹ Kәм-naka nikitәmat тәht mämә e nәghatән min раfin әh, emotuhalpın nәghatән kәм itәmat itәм suah kit тәмән otimat. Kәp. E niganәmti Uhgин, emoatәghat tahmen e netәм rәһа Kristo. Kән iolik min, natimnat раfin itәм koatol, koatol mämә itәmat nakotәsanән. ²⁰ Iatән nәhlan mәtо-inu iatәgin mämә nian ekimnә, kәм-naka ekәplan mämә nәsotolән mämә io iakolkeike mihin. Kән itәmat min nәkotәplan mämә io esolән mämә io nәkotolkeike mihin. Iatәgin mämә ekәplan itәmat neen kotәrgәhәu, neen koatetet, neen koatәmarit e nemәһa, neen kotәһap-әһap ilat min, neen koatән rat netәmim, neen koatән nikalin netәmim, neen koatausit, neen koatol әpnәpin nat. ²¹ Iatәgin mämә nian ekimnә min, rәhак Uhgин otilәs-iәhau io e niganәmtitәmat, kән nikik otitәgit kән ekasәk otәmat neen itәм nәmotol nolән rat әupән, kән mәsotәuhlinән ilat o nolән rat min rәhalat itәм koatol nian раfin, inu koatol nolән rat itәм tol naulisән o nәnән, kән nәman ne nipitan koatән anion, kән koatol nәhlan әpnәpin әm.

13

Namnun nәghatән рәһа Pol o nәhgaiirән elat

¹ Inu rәhак naliwәkән itәм tatol kisiл lan otәmat. Naoa Rәһа Uhgин tatән mämә, “Nian suah kit tatәtu-pән nәghatән e suah kit min, етәmim kәiu o kisiл okotәkәike motән nәghatән kitiaһ, kән tol nәhlan netәmim kotitun mämә nәghatән koatәtu-pән lan, in nipahrienән.”* ² Nian emimnә otәmat itәм tatol kәiu lan, emән-iarәp rәkis nәghatән o nәhgaiirән e netәм koatol

‡ **12:4:** Nәghatән Kris әtuatip tatән mämә, “Paradaes” itәм nipәtin tatән mämә “nego e neai,” ikin itәм netәmim itәм kotәtuatip koatuwin ikin nian okotimis. **12:7:** Job 2:6 **12:9:** Fil 4:11-13 **12:11:** 2 Kor 11:5 **12:12:** Rom 15:19 **§ 12:13:** Pol tatol milә elat e nәghatән u. **12:13:** 2 Kor 11:9 **12:18:** 2 Kor 8:6,16-18 **12:21:** 2 Kor 13:2 * **13:1:** Dut 19:15 Kәм-naka, Pol tatән mämә rәһan naliwәkән kisiл tahmen e nәghatән рәһа netәmim kәiu o kisiл. **13:1:** Dut 19:15; Mat 18:16; 1 Tim 5:19

təfagə rat ne itəmat rafin, məmə okotapəs təfagə rat min. Kən roiu ekən min nian io əpəh isəu. Nian ekimnə min, ekol nalpinən kəm ilat itəm kəsotapəsən təfagə rat. ³ Ekotol nəhlan məto-inu nikitəmat təht məmə rəhak nəsanənən tikə, kən itəmat kotolkeike motitun əsas məmə nian iatəghat, in nəghatən rəha Kristo əm. In təsəpouən o nolən wək itəmat min, məto rəhan nəsanənən tepət e nikitəmat. ⁴ Nipahrienən, nian kəmətu-pər e nig kəluau, rəhan nəsanənən tikə e nipətən. Məto tatəmegəh roiu e nəsanənən rəha Uhgın. Kən e nolən kitiah, rəhatimat nəsanənən tikə e nipətətimat, məto itəmat ekotəmegəh itəmat Kristo e nəsanənən rəha Uhgın, kən nian ekotəghat kəm itəmat, onəkotəplan nəsanənən əh.

⁵ Itəmat atip, otakil wir nəmegəhən rəhatəmat məmə rəhatəmat nahatətəən in pahrien, o kəp. Itəmat atip, nakotehm wir rəhatəmat nolən. ?Nəkotitun o kəp, məmə Kristo Iesu tətətig e nəmegəhən rəhatəmat? !Məto okəmə rəhatəmat nəmegəhən təsətəu-pənən nolən rəha nahatətəən, kən Kristo təsatigən e nəmegəhən rəhatəmat! ⁶ Kən emələhəu-pən əskasik rəhak nətəligən məmə onəkotəplan məmə itəmat aposol min pahrien. ⁷ Kən roiu, ekotəfak kəm Uhgın məmə itəmat kit təsolən nat kit tərət. Esotolkeikeən nəhlan məmə otəgətun məmə rəhatimat wək e nikitəmat in təwir mətuatip. Məto ekotolkeike məmə itəmat nəkoatol nolən itəm tətuatip, nat əpnəpin netəmim neen koatən məmə wək rəhatimat tərət. ⁸ Tol nəhlan məto-inu okol itəmat esotolən nat kit itəm tahtosig-in nipahrienən, məto ekotitun nolən əm nat itəm tətəlis-ipər nipahrienən. ⁹ Nikitimat tagien nian itəmat ekotitun nolən u, itəm nəsanənən tikə lan, məto nəmegəhən rəhatəmat tətətul əskasik. Kən nəfakən rəhatimat otəmat məmə nəmegəhən rəhatəmat tahmen o nətəu-pənən suatip ətuatip. ¹⁰ Nian io əpəh isəu otəmat, ekətə nəhlan o nat kit. İərəmərə tinos-ipa rəkis nepətən kəm io, məto esolkeikeən məmə nian ekimnə otəmat, ekəike mol əskasik etəmat e nepətən əh. In təmos-ipa nepətən əh məmə ekiləs-ipər itəmat, sənəmə məmə ekərəkin itəmat.

Namnun nəghatən

¹¹ Piak min ne winik min. Inu rəhak namnun nəghatən. Otəgıen. Otəuhlin rəhatəmat nolən min. Otətə rəhak nəghatən. Otuwa e nətəligən kitiah. Otətig e nəməlinuən. Kən Uhgın rəha nolkeikeən ne nəməlinuən otətig itəmat min.

¹² Otən təwir kəm itəmat min tahmen məmə itəmat kitiah əm e Kristo. ¹³ İəfak min rafin koatən-ipinə təwir kəm itəmat.

¹⁴ Pəs İərəmərə Iesu Kristo otawte-in rəhan nəwirən kəm itəmat rafin. Kən pəs Uhgın otos-ipən rəhan nolkeikeən kəm itəmat rafin. Kən pəs Narmın Rəha Uhgın otol nikitəmat rafin tol kitiah.

Kalesia

Naoa itəm Pol təmäte tuwin kəm iəfak min ikin Kalesia Nəghatən əkuəkir rəha naoa u Kalesia

?Pah təmäte naoa u? Aposol Pol təmäte naoa u.

?Təmäte tatuwin kəm pah? Təmäte tatuwin kəm niməfak min itəm kotatig pis ikin e nitən Kalesia, inu Ikoniām, Listra, ne Tepe. Pol in təmätuoun niməfak min əh nian in təmaupən maliwək e rəhan naliwəkən min.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təmäte? Nəratən asol kit e niməfak e nian əh rəha Pol. Netəm Iaihlua tepət koatən niphrienən e Iesu Kristo. Kən netəm Isrel tepət koatən niphrienən e Iesu. Məto netəm Isrel neen koatən məmә Iaihlua min itəm kotən niphrienən e Iesu, okotəkəike kətəu-pən lou min rəha Moses, tahmen e nəhg-ipənən. Ilat kəmoatən məmә Iaihlua min okəkəike kəhg-ipən ilat okəmә kotolkeike məmә okotuwa kətuatip e niganəmti Uhgın.

?Təmäte naoa u o naka? Pol in təmäte naoa u, məmә otəg-ətuatip-in nətəligən rəha netəm Isrel itəm koatən məmә Iaihlua min okotəkəike kətəu-pən lou rəha Moses okəmә ilat kotolkeike məmә Uhgın in otosmegəh ilat. Pol tolkeike məmә iəfak min okotitun məmә nəhatətən in suatip itəm Uhgın təmöl məmә otətuatip e niganəmtin, kən in tatosmegəh ilat e ikin agien. Məto nolən rəha nəhg-ipənən, o nolən rəha wək əskasik min, o nolən rəha nətəu-pənən lou, kəsotosmegəhən etəmim. Netəm-iasol rəha niməfak rəha Isrel kəmoatəpələh əpəh Jerusalem moatəghat-in nətəligənən min əh. Kən moatən məmә təwir əm məmә Iaihlua min okəsotətəu-pənən lou rəha Moses. Afın e Wək Min 15:1-35.

Pol təmätuoun matəghat kəm ilat

¹⁻² Piak min ne winik min itəm nəkoatəfak latuənu pisin min ikin Kalesia, io Pol, io aposol kit rəha Uhgın, ekatətə naoa u, mitahl-ipinə kəm itamat. Io ne piatat min neen itəm koatəfak u ikin-u, ekotolkeike məmә ekotən “təwir” kəm itamat. Io u inu, itəm Iesu Kristo ne Tata Uhgın kəmiäləs-ipər io məmә io rəhalau aposol. Uhgın u, in təmiləs-ipər Iesu tair-pa min e rəhan nimisən. Sənəmə etəmim ənpapin əm kit təmaun-in io kən miləs-ipər io, məto Uhgın. !Tol nəhlan, onəkotəkəike motəto!

³ Pəs Uhgın, u Tata rəhatat, ne Iesu Kristo, u Iərmərə rəhatat, ilau okuawte-in nəwiran rəhalau kəm itamat kən muələhəu nəməlinuən tətətig otəmat. ⁴ Iesu Kristo təmegəhən-in atip məmә in otimis o nolən rat rəhatat, kən miuw rəkis itat e nolən rat min ne nətəligən rat min rəha nətueintən. In təmimis məto-inu Tata Uhgın tolkeike məmә in otol mihin. ⁵ Tol nəhlan, təwir mə kitat okotənwiwi pik Uhgın u rəhatat, tatuwin, matuwın, namnun tikə. Əwəh. Pəs otol mihin.

Namnusən Təwir kitiaə əm

⁶ Narmək təmiwig pik otəmat məto-inu roiu agin-əh huə Uhgın təmaun-in pap itəmat e nəwiran rəha Iesu, təmawte-in-pinə ənpapin əm kəm itamat. Məto roiu itəmat nako-tapəs Uhgın, moatagim, moatətəu-pən nəghatən eiueiuə min. ⁷ Nəghatən min əh sənəmə Namnusən Təwir rəha Uhgın. Netəmim neen kəmotəuhlin Namnusən Təwir rəha Uhgın moatən in pisin, kən katən məmә in namnusən təwir, kən katiuw kalin itəmat lan, kən katəəkən rəhatamat nətəligən lan. !Məto Namnusən Təwir kitiaə əm, kən kit min tikə! ⁸ Nat ənpapin okəmә io, o nagelo kit rəha nego e neai tətəmnus-iarəp nəghatən pisin kit min, itəm təsahmənən e inun emotən-iarəp rəkis kəm itamat aupən, pəs Uhgın otilas-ipən e Nigəm Asol. ⁹ Kən ekisimatip min, matən məmә, okəmә suah kit otəmnus-iarəp nəghatən pisin u, təsahmənən e Namnusən Təwir itəm itəmat ninəmotitun rəkis, pəs Uhgın otilas-ipən e Nigəm Asol.

¹⁰ Rəhak nəghatən əh in təskasik, kən nat ənpapin əm okəmә netəmim neen kəsotagienən ron io. Iakolkeike əm məmә niki Uhgın otəgien o nəghatən rəhak. Okəmә iatəghat əh məmә netəmim neen nikilat otəgien ron io, kən ko sənəmə io iolwək pahrien kit rəha Kristo.

Uhgın Təmaun-in Pol

¹¹ Piak min ne winik min, ekolkeike mə ekən-ipinə ətuatip kəm itəmat məmә Namnusən Təwir itəm iatən-iarəp nian rafin sənəmə nat kit itəm təmisi-pən e nətəligən rəha etəmim əm. ¹² Namnusən Təwir u, sənəmə suah kit təmos-ipa kəm io, kən məgətun io lan, məto Iesu Kristo əm in təmerəh e rəhk-kapə.

¹³ Itəmat ninəmotitun rəkis rəhak nolən min itəm ematol aupən e nian ematəfak itəmat netəm Isrel. Kən emən mə oekoh rafin netəmim min rəha Iesu, mərəkin-ərəkin agin niməfak,

kən matol nalpīnən əskasik kəm ilat. ¹⁴ E nian əh, io ematətul-iaikis o nəukət kastom rəha netəm Isrel, itəm rəhak pipi min kəmotəgətun io lan aupən. Eməitun taprəkis-in io min neen, itəm emotaiir ahmen.

¹⁵ Nat əpnəpin ematərəkīn pap rəhan min netəmim, məto Uhgīn təmasəkītun io. Aupən ikīn təmitəpən kən mawle rəkis io e nian emətətig əh e nərpi rəhak mama. Kən təmuwa e nian ətuatip rəhan, in təmaun-in io mə ekuwa io, rəhan etəmim. ¹⁶ Kən Uhgīn təmerəh e rəhk-kapə, məgətun io e nətīn Iesu, məmə oekītun wir in, kən muwīn mamnus-iarəp Namnusən Təwir rəhan kəm netəm min u sənəmə ilat netəm Isrel, katən ilat məmə İaihlua min. E nian əh, io eməsūwīnən mehm suah kit mə otəgətun io e Namnusən Təwir əh. ¹⁷ Kən io eməsūwīnən əpəh ilis Jerusalem məmə oekehm netəm min u kəmoatol aposol aupən. Eməsūwīnən mə okotəgətun io e Namnusən Təwir rəha Iesu. E nian əh, io eməsou-pis-pən əpəh ikīn kit Arepia, kən matig mītəlig-pa min muwīn əm latuanu kit, nərğin u Tamaskes. ¹⁸ Matuwīn, matuwīn nup kīsil kīnəhaluwa mīnəhaluwīn rəkis un, kən io ematig mītəlig-pən min Jerusalem məmə ekehm Pita. Kən eməsətigən tuwəh, emuatig mīos nian fiftin əm. ¹⁹ Kən e nian əh, emehm əm Jemes u, pia Iesu, İəramərə rəhatat, məto eməsəplanən aposol min u neen. ²⁰ İatən pahrien e niganəmti Uhgīn məmə nəghatən u, nīpahrienən, sənəmə neiuəən.

²¹⁻²² Eməsətigən tuwəh əpəh ilis Jerusalem. Kən uarisig un, emuwīn əpəh nītən Siria ne Silisia. Kən e nian əh, netəmim itəm koatəfak kəm Kristo latuanu pisin pisin min nītən Jutia, (nītən asol rəha Jerusalem), ilat kəməsotəplanən əh io motəruru niganəmtək. ²³ Məto kəmoatəto əm mamnusən u, netəmim neen kəmoatən məmə, “Suah əpəh in əpəh, rəhatat tīkīmīr, təmatəh itat o nəfakən, matərəkīn nəmegəhən rəhatat, kən mətalkut məmə otərəkīn min rəhatat nahatətəən. Məto roiu əh, in min tīnatən-iarəp Namnusən Təwir rəha Iesu.” ²⁴ Kən ilat kəmotənwiwi pik Uhgīn o natimnat min itəm in təmol e rəhak nəmegəhən, in təməuhlin-pa io ekol nulan.

2

Aposol min neen kəmotəgəhan-in wək rəha Pol

¹⁻² Tatuwīn, matuwīn minos nup fotin tīnuwa mīnuwīn rəkis un, kən Uhgīn təmən-īpa kəm io məmə ekəike mītəlig-pən min əpəh ilis Jerusalem. Kən itīmıau Panapas emian kən miat Taetas itīməhal min məhaluwīn. Kən eməhaluwīn kiet-arəpən Jerusalem, emotəfīmīn itimat netəm-iasol min əm rəha nīməfak. Nian emotəpələh e nuəfīmīnən əh, io ematən-īpən wir nəghatən min itəm ekuwīn matən-iarəp kəm İaihlua min, ilat sənəmə netəm Isrel. Emən-īpən wir natimnat min rafin əgin kəm ilat məto-inu esolkeikeən məmə nīkilat otəht məmə rəhak nəghatən təsətuatipən, kən moatən rat rəhak wək, tol nat əpnəpin əm lan, noan tīkə. ³ Kən e nian əh, nīkik təmataht pik məmə kətəh okotəhai io mə ekəike mən-īpən kəm İaihlua min, məmə okəike kəhg-īpən ilat. Məto kəməsotənən. Kən io kit u, Taetas, in etəm Kris, sənəmə etəm Isrel, kəsəhg-īpənən əh. Məto ilat kəməsotənən mə okəike kəhg-īpən.

⁴ Nənan rəha nəhg-īpənən təmīsī-pən e netəmim neen kəmoatəiuə əm məmə ilat piatət min. Kən ilat kəmotalkəlik wir məmə okotehm-tu məmə itimat ekoatətəu-pən əh Lou, o kəp. Məto itimat enotiet rəkis mīnotuwīn o Iesu Kristo, kən mīnotol kītīəh itimat min, kən itimat sənəmə slef rəha Lou. Məto netəm min əh, nīkilat təməsəgīənən o rəhatimat nəghatən min, kən motolkeike məmə okotəgo-pən itat rafin e Lou ne kastom rəha nəfakən rəha netəm Isrel. Kən kəmotən məmə okəike kəhg-īpən İaihlua min təhmen e Taetas. ⁵ Məto emotən-İəhau ilat məsotolən məmə rəhalat nəghatən otər məprəkis-in rəhatimat. Kən itimat emotəskəlīm əskasik nəghatən pahrien tətatig e Namnusən Təwir, məmə itəm onəkotītun wir.

⁶ Kən netəmim neen əh-ikīn katən ilat məmə ilat netəm-iasol min rəha nīməfak, (məto e nehmən rəhak, etəm tatos nərīg asol, ne etəm təsəsən nərīg asol, ilau kuahmen ahmen əm. Kən e niganəmti Uhgīn, in təsafīnən nərīg min əh). Kən netəm min əh kəməsotəgətunən io e nəghatən wi kit, məmə ekuwīn mamnus-iarəp. ⁷⁻⁸ !Kəpə! Kəməsotolən, məto-inun ilat kəmotītun əm məmə, e nəsanənən rəha Uhgīn, in təmīləs-īpər io məmə io aposol, kən mītəhləpīs-pən io mə ekuwīn mən-iarəp Namnusən Təwir kəm İaihlua min. Kən e nəsanənən əh, tīnīləs-īpər rəkis mīhīn Pita, məmə in min in aposol. In otatən-iarəp Namnusən Təwir kəm netəm Isrel.

⁹ Kən Jemes ne Pita* ne Jon, katən iləhal məmə nəukətī nīməfak mīləhal. Nian kəməhaləplan, kən məhalītun məmə e nəwīrən rəha Uhgīn, in təməs-īpa wək u e nelmək. Kən kəhaluwa məhalol sekhan etīmıau Panapas məmə itimat ekotol əm kītīəh. Kən emotən mə oekotoor wək min. Itīmıau oekian muamnus-iarəp Namnusən Təwir kəm İaihlua min,

1:13: Wək 8:3 1:14: Wək 22:3 1:15: Aes 49:1; Kal 2:7 1:18: Wək 9:26-27 1:21-22: Wək 9:30
2:1-2: Wək 15:2 2:4: Kal 1:7; 5:1,13 2:7-8: Wək 22:21 * 2:9: Nəghatən Kris ətuatip tətən nərğī Pita ikīn-u məmə, “Sīfas.”

kən iləhal okəhaluwīn məhalən-iarəp kəm netəm Isrel. ¹⁰ Kən ilat kəmotən-ipa əm nəghatən kitiah əm məmə nikitmlau otəkaike matəht ian-rat min əpəh Jerusalem məmə ekuasitu elat. Məto, nikik tinagien rəkis o wək əh.

Pol təməhai Pita

¹¹⁻¹⁴ Kən uarisig un, emətəlig-pən əpəh ləhau taon kit Antiok. Nian emətətig ikin əh, kən Pita təmuarisig min muwa. Kən Pita təmətəgwən ilat in min neen koatəfak, məto ilat laihluə min. Kən nian netəmim min rəha Jemes, itəm kəmotisi-pən Jerusalem motiet-arəpa, ilat kəmotəhai Pita, motəmə, "Iaihlua min u, okəike kəhg-ipən ilat. Məto okəmə kəsolan, Uhgīn okol tāsasituən elat." Kən nəghatən u kəmoatən təmərəkin Pita, mol taulis kən məgin nuwīn minən magwən təlmin netəm kəsəhg-ipənən ilat. Kən nolən rat əh Pita təmōl, miuw e kitat min neen əpəh Antiok, ilat iəfak min u noanol min rəha Isrel, ilat min kəmotos o Pita moatol nolən rəha etəmim itəm tatəghat e nolən kəiu, kən moatəgin netəm kəsəhg-ipənən ilat. Motatig kiuw min e Panapas, təgin min ilat. Kən e nian eməplan məmə ilat kinasotətəu-pən ətuatipən suatip itəm Nammusən Təwir tatən, kən eməhai-pən əm Pita e niganəmtilat, matən-ipan əskasik məmə, "Nat əpnəpin ik etəm Isrel, məto nasosən əh rəhatat nolən. ?Kən tahro nətəkəike kəm netəm min u kəsəhg-ipənən ilat məmə okəhg-ipən ilat?"

Etəmim itəm otatəhatə e Iesu, Uhgīn in otasitu lan

¹⁵ Kən e nian əh, io emən-ipən wir kəm Pita məmə nīpahrienən məmə itimlau emiasipən ətuatip e noanol rəha netəm Isrel. Itimlau sənəmə Iaihlua mil itəm netəm Isrel nikilat tatəht məmə ilat rafin nol təfagə məto-inu kəsotətəu-pənən e lou. ¹⁶ Məto roiu ekiatun məmə Uhgīn təsafinən etəmim kit məmə in tətuatip e niganəmtin məto-inu in tatətəu-pən ətuatip Lou rəha netəm Isrel. Etəmim itəm tətəhatətə pahrien e Iesu Kristo, in əmun tətuatip e niganəmti Uhgīn. Nətəligən əh in əh, tol itimat min netəm Isrel, oekotəkəike motəhatətə əm e Iesu Kristo məmə ekotətəuatip e niganəmti Uhgīn. Uhgīn təsafinən itimat məto-inu ekotətəu-pən Lou, məto in tətəfin əm itimat məto-inu ekotəhatətə e Iesu Kristo. Etəmim kit okol təsətəuatipən e niganəmti Uhgīn məto-inu in tatətəu-pən pik Lou.

¹⁷ Itimat u netəm Isrel, kən ekotəhatətə e Iesu Kristo məmə ekotuwa motətəuatip e niganəmti Uhgīn. Məto netəm Isrel neen, nikilat tatəht məmə itimat nol təfagə məto-inu esotətəu-pənən lou. ?Tol nəhlan, in Kristo itəm tatol məmə itimat nol təfagə, o kəp? ! Kəp! Sənəmə tol min nəhlan. ¹⁸ Məto təfagə pahrien in tol min nulan, okəmə ekitəlig-pən min matətəu-pən lou. Okəmə ekatol min nəhlan, kən io esətəuatipən e niganəmti Uhgīn. Nolən əh tatəgətuən əsas əm məmə io iol təfagə rat. ¹⁹⁻²⁰ Tol nəhlan məto-inu, nian emalkut pik o nətəu-pənən Lou, kən eməplan məmə nolən u təsahmənən məmə tatol io ekətuatip e niganəmti Uhgīn. Tol nəhlan, emapəs nətəu-pənən Lou o nuwamən etəm ətuatip. Tahmen məmə emimīs, kən roiu e nəmegəhən wi rəhak, Lou təsəramərəən lak. Emol nəhlan məmə ekol əm nətəligən rəha Uhgīn. In tahmen məmə itimlau Kristo, kəmətu-pər itimlau min e nig kəməluuu. Nəmegəhən oas rəhak təmimīs. Məto emair-pa min itimlau Kristo. Kən roiu u, sənəmə io iatəmegəh, məto Kristo in tatəmegəh e nikik. Kən e nəmegəhən rafin rəhak, ekotəhatətə əm e Nəti Uhgīn, itəm təmōlkeike pik io, kən muwa mimīs mos megəh io. ²¹ Nolkeikeən u, Uhgīn təmawte-in-pa kəm itat, in iahgin pik. Kən okol esərəkinən nolkeikeən əh itəm Uhgīn təmawte-in-pa əpnəpin əm. Məto iatəplan məmə itimat min neen, nəkoatətəu-pən Lou mə otol itimat nəkotətəuatip e niganəmti Uhgīn. Məto okəmə nəkoatol nəhlan, kən itamat nəkotol nat əpnəpin əm e nimīsən rəha Iesu Kristo

3

Netəm Kalesia kəmotəpəs suatip

¹ !Netəm Kalesia, itəmat ninotalməl pik! ?Pah təmasig itəmat matuwīn e suatip eko-eko nəhlan? Emotən-iarəp wir pap kəm itəmat məmə Iesu təmos nahməən e rəhan nimīsən otəmat, məto tahro? ?Okəm-naka suah kit təmos-ipən-os-ipən kəm itəmat kən miuw rəkis itəmat mol itəmat ninotalməl pik? ² ?Otən-tu kəm io məmə, Uhgīn təmos-ipinə Narmīn Rəhan kəm itəmat məto-inu itəmat nakotətəu-pən Lou, o kəp? Kəpə, in təmos-ipinə kəm itəmat məto-inu itəmat nakotəhatətə e Nammusən Təwir rəha Iesu Kristo. ³ ?Tahro? ? Nakotalməl pik nəpo lan? Rəhat nəmotətəuoun wir nəmegəhən wi rəhatəmat e Iesu Kristo e nasitəuən rəha Narmīn Rəha Uhgīn, kən məto roiu, itəmat ninotalməl məmə onəkotəpəs, kən motuwa netəm ətuatip e rəhatəmat əm nəsanənən. ⁴ Nəmoatətə nahməən tēpət məto-inu nəmotəhatətə e Nammusən Təwir. ?Nəmotətə nahməən əh əpnəpin əm? Kəp, nahməən əh sənəmə rəha nat əpnəpin əm. ⁵ Narmīn Rəha Uhgīn təməsolən nat pispis min kəm itəmat məto-inu nəkoatətəu-pən Lou. In təmōl məto-inu itəmat nəmotətə Nammusən Təwir rəha Iesu Kristo kən itəmat nakotəhatətə lan.

Nətəu-pənən Lou, ne nahatətəən e Iesu

⁶ Otətəgin-tu nat kit oekən. Suah kit, Epraham, itəm Naoa Rəha Uhgın təməghat-in-iarəp rəkis min u lan məmə:

“Epraham in təmahatətə əskasik e Uhgın, kən tol nəhlan, Uhgın təmən məmə in tətətip e niganəmtin.”

⁷ E suatip kitiah əm, netəmim itəm koatahatətə e Uhgın, in tətəfin ilat məmə kotahmen e noanol ətuatip rəha Epraham.

⁸ Naoa Rəha Uhgın təmən rəkis əupən məmə Uhgın otos Iaihlə min, kotuwa ron mol ilat kotətətip e niganəmtin e nahatətəən rəhalat. Aupən, Naoa Rəha Uhgın təmən-iarəp nəghatən wir kit kəm Epraham məmə:

“Otisi-pən e rəham noanol, kən ekawte-in rəhak nəwīrən e netəmim rəha noanol min rafin e nətueintən.”

⁹ Kən Uhgın təmawte-in rəhan nəwīrən kəm Epraham mətə-inu in təmahatətə əskasik lan. E suatip kitiah min əm, Uhgın titun nawte-inən nəwīrən kəm netəmim itəm koatahatətə pahrien lan.

¹⁰ Mətə netəmim min un, itəm nikilat tatəht məmə ilat okotos nəmegəhən mətə-inun ilat koatətəu-pən rafin nat naka itəm Lou tatən, netəm min əh, ilat kinotatig rəkis e nəlmi nəratən. Tahmen-pən əm e Naoa Rəha Uhgın tatən məmə:

“Netəmim itəm kəsotol ətuatipən natimnat min rafin itəm kotatig e naoa rəha Lou, ilat kinotatig rəkis e nəlmi nəratən, kən okotəkəike motos nalpinən kit.”

¹¹ Kən tol nəhlan, tətətip əm o kitat məmə suah kit tikə itəm tatuwa tətətip e niganəmti Uhgın mətə-inu in təmətəu-pən Lou, mətə Naoa Rəha Uhgın tatən min-nulan məmə:

“Etəmim itəm tətəhatətə e Uhgın, in tatuwa tətətip e niganəmtin, kən in otos nəmegəhən pahrien.”

¹² Nəghatən əh, tatəghat-in nahatətəən rəhatat e Uhgın. Nolən rəha nətəu-pənən Lou, in təsəhmen-ahmenə e nolən rəha nahatətəən e Uhgın. In əh, mətə-inu nolən rəha nətəu-pənən Lou, tahmen-pən əm nulan, Naoa Rəha Uhgın tatən məmə:

“Etəmim itəm tolkeike məmə otos nəmegəhən pahrien mətə-inu tatətəu-pən ətuatip Lou, in otəkəike mol natimnat min rafin agin itəm Lou tatən.”

¹³ Netəmim rafin agin kəsotol ətuatipən nat naka itəm Lou tatən. Tol nəhlan, Lou in təmələhu nalpinən tətətip o kitat rafin, kən kitat rafin kotatig e nəlmi nəratən. Mətə Iesu Kristo təmimis e nig kəməluau, kən miuw rəkis kitat e nəlmi nəratən əh. Iesu in təmos nalpinən otat tahmen-pən əm e Naoa Rəha Uhgın tatən məmə:

“Etəmim kit, itəm kəmohamnu kətə-pər e nig, nolən əh tatəgətun-pən məmə Uhgın in təmöl nalpinən kəm in.”

¹⁴ Mətə roiu, Iesu təmimis nəhlan məmə netəmim əpnəpin min rafin, ilat okotatig e nəwīrən itəm Uhgın təmən kəm Epraham məmə, in otos-ipən kəm noanol min rəhan. Kən nat əh tol nəhlan məmə inu roiu kitat netəm kotahatətə e Iesu, kitat kotitun nosən Narmin Rəha Uhgın itəm Uhgın təmən məmə otos-ipən kəm netəmim.

Uhgın təmaupən mol nəniəkisən rəhan, mətə Lou təmuarisig təsafələn

¹⁵⁻¹⁶ Piak min ne winik min, e nəmegəhən rəhatat, kitat kotitun nolən u rəha nəniəkisən. Nian suah kit tatol, okol kəsafələn, kəsətə-pənən kit min. E suatip kitiah əm, Uhgın təmöl nəniəkisən kit kəm Epraham o rəhan kit noanol. Kən e nəghatən əh, təməsənən məmə Uhgın təmən-iekis noanol min rafin rəha Epraham, mətə təmən əm məmə etəmim kitiah əm otisi-pən e rəhan noanol, etəmim u, in Iesu Kristo. ¹⁷ Kən rəhak nəghatən, nīpətən tol nulan məmə, əupən, Uhgın təmən-iekis məmə otətəskəlīm nəghatən rəhalau Epraham, mətə uarisig nup fo-hanrit-tate təmuwin rəkis, kən Lou təmuwa. Mətə Lou əh, okol təsərəkīnən nəghatən itəm in təmən kəm Epraham, okol təsafələn nəniəkisən rəha Uhgın. ¹⁸ Kən okəmə kitat kotatig e nəwīrən rəha Uhgın mətə-inun kitat koatətəu-pən Lou u, tatəgətun-pən məmə nəniəkisən itəm Uhgın təmöl əupən in nat əpnəpin əm. Mətə təsolən nəhlan. Mətə-inu kitat kotəplan Epraham in təmətətip e nəwīrən min rəha Uhgın mətə-inu in təmāskəlīm-iekis nəniəkisən rəha Uhgın.

Lou rəhan əh-ikin wək

¹⁹ Suah kit otəpanəpəh məmə, “?Okəmə tol nəhlan, kənu Uhgın təmos-ipən Lou kəm Moses o naka?” Kən ekitun nənən kəm itəmət u-roiu məmə nəniəkisən itəm Uhgın təmöl kəm Epraham in təmaupən matig, mətə Lou in təmuarisig in. Təmuwa məmə otəgətun əm kitat netəmim məmə okotitun məmə kitat nol təfagə rat. Mətə Uhgın təmələhu Lou əh məmə otatig matuwīn matuwīn mətəorus etəmim u noanol rəha Epraham otaiir-pa otat. Kitat

kotitun mämə Lou əh, rəhan wək təwir, məto nikitat otəkəike matəht mämə Lou əh, Ughin təmaupən mos-ipən kəm nagelo min, uarisig tapanos-ipən kəm etəmim kit u Moses. Moses, in suatip o nos-ipa min Lou kəm itat. Məto nian Ughin təmol nənəkisən ilau Epraham, təməsolən nəhlan. ²⁰ Ughin in təməsolən suatip kit mämə suah un otəghat kəm Epraham. Məto in ətuatip əm təməghat mən-ipən nənəkisən rəhan e niganəmti Epraham.

²¹ Kən sənəmə Lou əh təmuwa mə otərəkin nənəkisən rəha Ughin. Kəpə, təsolən nəhlan. Okəmə Lou titun nos-ipamən nəmegəhən wi kəm kitat, kən kitat kapotitun nuwamən kətuatip e niganəmti Ughin. Məto təsol mihinən. ²² Məto Lou kit tol nəhlan tikə. Məto-inu Naoa Rəha Ughin tatən mämə nolən rat təməlis rafin kitat. Kən kitat rafin koatətgəhl Lou min. Tol nəhlan mämə, suatip kitiəh əm mämə kitat okotos nəwirən min rəha Ughin itəm təmən-iəkis rəkis. Kən suatip u mämə koatahatətə e Iesu Kristo.

Nian u-roiu rəha nahatətəən e Iesu Kristo

²³ Aupən, Lou itəm Ughin təmos-ipən kəm Moses, in təmataskəlim kitat tiəkis, tahmen əm mə kitat kəmotatig e kalapus, mətoarus-pa u-roiu, Ughin təmerəh e niganəmtitə kotəplan suatip rəha nahatətəən. ²⁴ Kən Lou əh, in tahmen əm e etəm-iasol kit itəm təmatəramərə etat, muwa mətoarus-pən nian Kristo təmuwa, mämə e nian əh, kitat kinotuwa mətuatip e niganəmti Ughin, məto-inun, kitat kəmotahatətə lan. ²⁵ Məto roiu əh, Lou okol təsəramərə minən etat, məto-inun nian rəha nahatətəən e Iesu Kristo tinəmuwa rəkis.

Itəmat rafin kitiəh əm e Iesu

²⁶ Kən məto-inun itəmat nəmotahatətə e Iesu Kristo, itəmat rafin, nenəti Ughin min. ²⁷ Kən kinol bəptais rəkis etəmat, mämə itəmat nakotuwa mətol kitiəh itəmat min. Tol nəhlan mämə, itəmat ninotəs nolən wir min rəha Iesu tahmen əm mämə nəmotəlpin nipətətəmat e natimnat wi. ²⁸ Kən itəmat rafin agin nəmotuwa mətol kitiəh itəmat Iesu Kristo, kən itəmat rafin ninotahmen əm. Təwir mämə kitat kəsotoor minən netəmim, nat əpnəpin okəmə in etəm Isrel o in Iaihləə kit, in slef kit o in sənəmə slef kit, in iərman kit o in pətan kit. ²⁹ Itəmat rafin netəmim rəha Iesu. Tol nəhlan, itəmat noanol min pahrien rəha Epraham. Kən e suatip kitiəh əm, nəwirən min itəm Ughin təmən-iəkis kəm Epraham, itəmat onəkotos motatig lan.

4

Kitat nenəti Ughin

¹ Roiu əh, oekəghat məsin min e nolən rəhatat, oekən muəh nimaa nəghatən lan. Okəmə suah kit, in otimis kənu nətin in otos rəhan nəwirən min rafin, məto okəmə nətin tatəkəku əh, kənu kol təsosən nəwirən rəhan. Nətin tahmen əm e slef kit, nat əpnəpin rəhan nəwirən min rafin. ² In otəkəike mətatig əm e nelmi rəhan min, tatuwin matuwin mətoarus-pən nian rəhan tata təmən in minitun nosən natimnat min itəm rəhan tata təmələhəu kəm in. ³ Kənu kitat min kotahmen-pən əm nəhlan. Aupən kitat kotahmen əm e suəkəku əh. Kitat slef min rəha iərmis min itəm kəmoatəramərə etat. ⁴ Məto tinuwa e nian ətuatip itəm Ughin təmən, kən Ughin təmahli-ipa nətin tuwa, pətan kit təməlis taiir-pa e nətueintən, kən in matətəu-pən wir natimnat rafin itəm Lou in tatən. ⁵ Təmol nəhlan mämə otikis rəkis kitat u, Lou təməlis ətain itat, kənu Ughin otəhl kitat, mīlas-irəkis kitat tahmen əm e nenətin ətuatip min.

⁶ Kənu roiu əh, Ughin tolkeike mämə in otol pəs kitat kotitun mämə kitat nenətin min, təmahli-ipa Narmin rəha Nətin təmuwa e nikitat min rafin, kən mətol itat kotaun-in Ughin mämə, “Tata.” ⁷ O nat əh, kitat sənəmə slef min əm, məto kitat nenəti Ughin pahrien min. In tatos-ipa natimnat wir min kəm kitat, itəm in tinəmən rəkis mämə otos-ipən kəm nenətin min.

Pol nikin titəhmə o netəm Kalesia

⁸ Aupən itəmat nəmotəruru Ughin. Itəmat nəmoatəfak əm iərmis min mämə rəhatəmat ughin min, ilat kəmotəlis ətain itəmat, məto ilat sənəmə ilat ughin pahrien min. ⁹ Məto roiu əh, ninotitun Ughin. O təwir ilə mämə ekən nəhlan mämə Ughin tinitun rəkis itəmat. ?Məto ekolkeike mämə ekətapəh-tu otəmat mämə nəkotitəlig-pən min o iərmis min o naka? Rəhalat nəsanənən tikə, kənu kol kəsotolən-ta nat wir kit kəm itəmat nian kit ne. Təhrol nakotəmə ilat okoatəlis min itəmat? ¹⁰ ?Təhrol itəmat nakotətəu-pən nətuakəmən rəhalat e nian min rəhalat, ne məwig min rəhalat, ne nian asim min, ne nup min rəhalat o naka? ?Nikitəmat təht mämə okol Ughin nikin tagien otəmat ron? ¹¹ !Kasi nəman! !Io ekatəgin agin otəmat! ! Ekətəplan mə emol wək pik etəmat o nat əpnəpin əm!

3:21: Rom 8:2-4

3:23: Kal 4:3

3:24: Rom 10:4

3:26: Jon 1:12

3:27: Rom 6:3

3:28: Rom 10:12

3:29: Rom 4:13

4:3: Kol 2:20

4:5: Jon 1:14; Rom 1:3

4:7: Rom 8:15-17

4:10: Rom 14:5; Kol 2:16

12-13 Piak min ne winik min, io ekatən əskasik kəm itəmat məmə, aupən itəmat nəməsotatigən e Lou kit, kən io emuwa mehm itəmat koatətig, emos nolən rəhatəmat. Eməsətəu-pənən Lou. Kən roiu, ekolkeike məmə itəmat min onəkotos nolən rəhak, ekəsölən məmə Lou otəskəlīm pik io tiakis. Itəmat nikitəmat təht u, aupən nian io ematən-iarəp Namnusun Təwir kəm itəmat, məto-inu nīmīsən rəhak təmol, kən ekətətig kitat min itəmat. Məto nat əpnapin məmə io ematimis e nian əh, məto itəmat nəməsotolən io ekəto tərət. 14 Nīmīsən rəhak təmaləkiamtə itəmat, məto itəmat nikitəmat təməsəht ratən io, kən məsotən ratən io. Itəmat nəməatos wir io moatuwin e nīpəg noanimə min rəhatəmat, təhmen əm məmə io nagelo kit rəha Uhgīn, o io, io Iesu Kristo.

15 Aupən, itəmat nəmoatolkeike pik io, eməplan məmə okol napotitun nolən nat u, napotos-iarəp əm niganəmtək u tərət, kawluin ilau itəm təwir kit rəhatəmat, pəs tasitu lak. Məto tīnahrol əh-roiu? 16 Nīkik təht məmə, okəmə naka nəghatən min pahrien rəhak təmol itəmat nakotətəhau io.

17 Ləgatun eiuə min un, koatalkut pik məmə onəkotəuhlin rəhatəmat nətəligən moatətəu-pən ilat. Məto ilat kəsotolən məmə otasitu etəmat. Kotolkeike əm məmə okotiūw rəkis itəmat ron io məmə itəmat onəkotalkut pik o nətəu-pənən ilat. 18 In nat təwir məmə nakotalkut pik o nolən natimnat, məto nəkotəkəike motalkut o nat itəm in təwir, nat əpnapin ekətətig kitat min itəmat, o esatigən kitat min itəmat.

19 Io min neen, io iatəto tərət aɡin-əh otəmat təhmen-pən əm e pətan itəm məntaan tīnatahmə məmə otəmək, matuwin matuwin mətoarus itəmat nakotos nolən ətuatip rəha Iesu Kristo e rəhatəmat nəmegəhən. 20 Ekolkeike pik məmə ekətətig kitat min itəmat u-roiu məto-inu okəmə ekətətig, okol esagət pikən etəmat. Məto roiu etətig isəu otəmat nəhlan, kən məruru mə ekəhrol nulan masitu etəmat.

Namsu rəha Heka ne Sera

21 Itəmat netəm nakotolkeike pik nətəu-pənən Lou, onəkotuhəlpin-tu rəhak nəghatən. ? Nəmotəto rəkis nat naka itəm Lou tatən, o nəsotətəən əh? 22 In tatən Epraham itəm təmiləs nətin iərman kəiu. Kit itəm slef rəha pətan rəhan təmiləs, kən kit rəhan pətan ətuatip təmiləs, sənəmə in slef məto pətan əh rəhan. 23 Suakəku itəm pətan slef təmiləs in təmaiir e nətəligən əm rəha netəmim. Məto suakəku itəm pətan ətuatip əh rəhan təmiləs, in təmaiir məto-inu Uhgīn in tīnəmən-iəkis rəkis məmə pətan əh otələs. 24-25 Kən kitat kotitun nənən namsu rəha pətan mil əh kən motəuhlin-pa nīpətin etat. Pətan mil əh ilau kətuəgatun nənən mil itəm Uhgīn təmol kəm netəmim. Pətan u Heka, in ne nətin min ilat slef min əm, okətələkiəmtə ilat. Kən pətan əh Heka, in təhmen e nənən itəm Uhgīn təmol e nitot Sinae əpəh e nītən asol Arepia, ikin əh inəh Uhgīn təmos-īpən Lou ikin kəm Moses. Kən in təhmen min e taon asol kit u Jerusalem itəm netəm ikin kotəskəlīm əskasik Lou, kən ilat kotəhmen e slef min itəm Lou tətəlis ətain ilat. 26 Məto Jerusalem kit min əpəh ilis e neai, in təhmen e pətan itəm sənəmə slef, itəm Lou təsəlis ətainən, kən in mama rəhatat. 27 Inu nəghatən kit e Naoa Rəha Uhgīn tatən nəhlan məmə,

“!Ik u inu, nīməgi-nig, aɡien!

Ik u inu, nəməsətəən nəhməən kit o neməkən, aɡət əfəmə, məto-inun nīkim tətəɡien!

Ik nəməsiləsən suakəku nian kit ne, məto roiu əh, nenətim min tīnol tepət tepət aɡin, taprəkis-in nenəti pətan itəm rəhan iərman təsapəsən.”

28 Piak min ne winik min, itəmat nenəti Uhgīn min məto-inun təmən-iəkis məmə otol mihin. Itəmat onəkotəhmen e Aisak u aupən, nəti Sera. 29 Kən aupən suakəku u Ismael, nəti Heka, itəm təmaiir e nətəligən əm rəha netəmim, in təmatərəkin pik suakəku u Aisak itəm təmaiir e wək rəha Narmīn Rəha Uhgīn. Kənu roiu ne, nolən əh tatuwin əm nulan, ilat itəm slef rəha Lou koatərəkin kitat itəm kəmotaiir wi e Narmīn Rəha Uhgīn e nahatətəən. 30? Məto Naoa Rəha Uhgīn təhən məmə naka? In təmən məmə,

“!k onəkəkəike mahl-iarəp pətan un slef ne nətin. Ilau kuəɡim rəkis u ikin-u, məto-inun, nəti pətan əh, in okol təsəsən nəwīrən kit rəha tata. Nəwīrən min rafin rəha tata otuwin kəm nəti pətan itəm sənəmə slef.”

31 Məto kitat u, kitat sənəmə nenəti pətan slef, kitat nenəti pətan itəm sənəmə slef.

5

Iesu təmikis rəkis rəhan min netəmim

1 Nian Iesu Kristo təmikis rəkis itət, təmol kitat məmə Lou təsəlis ətainən kitat. O nat əh inəh, itəmat onəkotəike motətul əskasik. Sotətəu-pənən Lou, məmə otərəməmə etəmat. Lou əh, titaləkiəmtə itəmat, məmə itəmat onəkotuwīn motol wək min rəhan.

² Otətəlig-in-tu io. Io Pol iatən nəghatən u kəm itəmat. Okəmə itəmat onəkotegəhan məmə ilat okotəhg-ipən itəmat, kənu nat u itəm Iesu təmöl tāsasitu aginən etəmat. ³ Kən io iatəgət əskasik otəmat məmə etəmim itəm otegəhan məmə okəhg-ipən in, in otos-ipən atip əm in e nelmi Lou. Kən etəmim itəm tətətig e nelmi Lou, otəkəike matətəu-pən rafin agin natimnat min itəm Lou tatən məmə otol. ⁴ Itəmat u, itəm nakotalkut-alkut o nətəu-pənən Lou məmə otol itəmat nəkotətuatip e niganəmti Uhgın, itəmat ninotəte rəkis atip itəmat o Iesu Kristo. Itəmat ninotəhən-ipən rəkis məntatəmat o nəwıwən rəha Uhgın. ⁵ Kən məto kitat u, okotələhəu-pən əm rəhatat nətəligən e Uhgın, pəs in otol kitat kotətuatip e niganəmtin, məto-inun kitat kotəhatətə əm e Iesu Kristo. Kən Narmin Rəha Uhgın, in otol itat koatətul əskasik kən motəsağın mətoarus nat un otiet-arəpa. ⁶ Nian kitat kotuwa motakul-pən e Iesu Kristo, nat əpnapin okəmə etəmim kəməhg-ipən o kəsəhg-ipənən, məto nat asol un, in rəhatat əm nahatətəən e Iesu Kristo. Nahatətəən əh, in tol kitat kotalkeike Uhgın, motatig katol min nolkeikəən kəm netəmim min.

⁷⁻⁸ Aupən, eməplan itəmat kən mitun məmə itəmat nakotaiu əsanən e suatip ətuatip e nəmegəhan rəhatəmat, məmə nakotətoarus mak, məto roiu, nəmotitəlig. Uhgın təmaun-in rəkis itəmat. ? Tol nəhlan, ekolkeike məmə ekətapəh-tu məmə, pah min kotaiuosig e rəhatəmat suatip, moatiuw kalin itəmat məmə onakotətəu-pən min Lou? !Ekıtun məmə okol Uhgın təsən-ıəhauən itəmat nəhlan!

⁹ In tahmen e nəghatən kit itəm katən nulan məmə, “İlat kəmotis noanig rat kit, tinətəwıə, matərəkın nətəligən rəhatəmat.” ¹⁰ Məto ekıtun məmə nıpahriənən İərəmərə in otol nətəligən rəhatəmat tuwa min mol kitıəh kitat min io. Kən io ekıtun wır məmə etəmim u itəm tətərəkın rəhatəmat nətəligən nulan, nat əpnapin in etəm-iasol o in etəm əhrol kit, məto Uhgın otol nalpinən kit kəm in.

¹¹ Piak min ne winik min, nəghatən neen itəm katən məmə io, ekatən-ıarəp əh məmə netəm kəmotəhatətə e Uhgın okəike kəhg-ıpən ilat məmə Uhgın otasitu elat. Məto nəghatən əh, sənəmə nıpahriənən. Okəmə io ekatən-ıarəp nəhlan, kən netəm min u itəm koatan itəmat min ilat, nikilat otəgıen əm ron io. !Məto otəplan-tu! Netəm İsrəl neen, koatərəkın əh io, koatitəp io, moatoh io, məto-inun io iatən-ıarəp məmə nımısən rəha Iesu e nig kəməluau, in əm un, in otosmegəh kitat. ¹² İE rəhak nətəligən, netəm min un itəm koatərəkın nətəligən rəhatəmat moatən məmə okəike kəhg-ıpən itəmat, təwir məmə ilat okotuwin motətə-atip ilat min!

¹³ Məto piak min ne winik min, Uhgın təmaun-in itəmat, kən mikis rəkis itəmat, məmə Lou itəm Uhgın təmos-ıpən kəm Moses in otəsəlısən itəmat. !Otəto wır itəmat! Nikitəmat otəsəhtən məmə, “Təwir, io enagım rəkis e Lou əh. Roıu əh, io ekıtun nolən natimnat rafin itəm nikil tolkeike.” İtəmat, onakasotənən nəhlan. Məto nolkeikəən rəhatəmat otəkəike mol itəmat nikitəmat tagıen məmə onəkotasitu etəmat min.

¹⁴ Nolən əh, in tətəu-pən wır nəghatən kit rəha Lou, u itəm titərgəfımın rafin nəghatən pısın pısın min rəha Lou, in tatən məmə, “İk, onakolkeike netəmim rafin, kən matol təwir kəm ilat, tahmen əm mə ik nakatol atip kəm ik.” ¹⁵ İtəmat onəkotəkəike katəto wır itəmat. Okəmə itəmat nəkoatol tıməht kəm itəmat min, nəkotəhmen əm e kəi min, koatus atip əm ilat min, kən nəghatən rəhatəmat otərəkın itəmat.

Nolən rəha Narmin Rəha Uhgın ne nolən rəha netəmim

¹⁶ Io, ekolkeike mə ekən nəghatən kit kəm itəmat. İtəmat, Narmin Rəha Uhgın otəkəike matit itəmat kən itəmat nakotətəu-pən, kən itəmat məsotosən nolən rat aupən rəhatəmat, itəm nəmotos kəıir-pa. ¹⁷ Nolən rat aupən əh, inun, nəkoatol natimnat tərət itəm nikitəmat tolkeike. Məto nolən əh, in tətəhau nolən rəha Narmin Rəha Uhgın. Kən Narmin Rəha Uhgın in təsolkeike mınən nolən rat aupən kəmotos kəıir-pa moatol. Nolən mil əh kətıoal təməht kəm ilau min, kən tatol məmə nəkasotolən nolən wır min itəm nakotolkeike məmə onəkotol. ¹⁸ Sotaluınən nat kit, okəmə Narmin Rəha Uhgın tatit itəmat, kənu Lou in təsəlıs stəın mınən itəmat.

¹⁹ Kitat kotıtun əm nolən rat aupən rəha netəmim itəm kəmotos kəıir-pa moatol. Nıpıtan ne nəman ne, koatit anıon ilat min; kən ilat koatol nolən rat rafin itəm tol naulısən o nənən; rəhalat nətəligən tatuwin pik o nolən rat min əh. ²⁰ İlat koatəfak kəm narmi nat min, moatəmık nərik, moatos təmafah rat min, moatol kıləpa, ne. Kənu moatol min tıməht, moatəmou, moatetet, moatol neməha, moatos-ıpə atip əm ilat, moatoor ilat min, kən okəmə rəhalat nətəligən tol pısın pısın, kən ilat koatəhai ilat min. ²¹ Nikilat tətəkləh-in natimnat rəha netəm pısın, moatənım nənımən min kətəpıs lan, kən moatol lafet katəgıen lan o nolən nat tərət min əm, moatol min natimnat tepət min tol nəhlan. !İatən min tahmən-pən əm

məmə emən aupən məmə, oatəto wir itəmat! Məto netəm koatol nolən min əh, okol ilat kəsotuwamən motatig ahgin nərəməəən Rəha Uhgın itəm tatol əpen-əpenə lan.

²² Məto noa Narmın Rəha Uhgın itəm tatəwıə e nəmegəhən rəha netəmim rəha Uhgın, in tol nulan. İlat koatolkeike netəmim, kən nikilat tətəgien, kənu nəməlinuən tətətig e nikilat, kən rəhalat nətəligən kaifəməh, kən moatasakitun etəmim, kən rəhalat nolən in təwir təwir. Kən netəmim kotitun mə ilat netəm ətuatıp, koatol noa. ²³ Kən ilat netəm mətig. Kən nian nətəligən rat tatig elat, ilat kotətul əskasik, məsotolən natimnat rafin itəm ilat atıp kotolkeike nolən. Nolən min u, ilat kotəwir pik, kən nəghatən kit tikə o Lou kit, məmə otən-iahau itəmat məmə onəkəsotolən natimnat min əh. ²⁴ Kitat u netəm rəha İesu Kristo, kitat kinəmotapəs rəkis nolən rat min rəhatat, u kəmoatol natimnat min itəm nətəligən əm rəhatat tolkeike. Tahmen əm nulan mə, kəməht-ıpən nətəligən rat min rəhatat e nig kəməluau.

²⁵ [Kotəplan-tu! Narmın Rəha Uhgın in təmos-ıpa rəkis nəmegəhən kit kəm kitat, kən təwir məmə kitat okotaliwək e nolən wir min rəhan. ²⁶ Tərat məmə kitat okotausit motos-ıpər pik kitat, motiuw-pər nəratən, moatetet kitat min.

6

Təwir məmə kotasitu e katıpa əfigəm rəhatat min

¹ Piak min ne wınik min, okəmə itəmat kit təme e rəhan nəmegəhən, təwir mə itəmat un, Narmın Rəha Uhgın tatit itəmat, onəkotəkəike motasitu lan motəg-ətuatıp-in. Məto onəkəsotagət pikən lan, onəkotəghat mətig əm kəm in, motol məmə nikitəmat min tıahmə ron. Məto otəto min itəmat, məmə nat kitıah əm itəm itəmat nakotən-iahau etəmim ron, otəseko-pa minən otəmat. ² İtəmat onəkotasitu nəhlan etəmat min. Onəkotalis kələh nat əfigəm rəhatəmat min. Okəmə nəkotol nəhlan, kən itəmat nakotətəu-pən wir nat naka itəm Lou rəha Kristo tatən. ³ Təsəwırən məmə kitat okotos-ıpər atıp kitat. Okəmə suah kit nıkin tataht mə "İo, io etəm agin-əh kit," etəmim un, nıkin tateıuə-in, məto in təruru məsəplanən məmə in nat əpnapın əm. ⁴⁻⁵ Məto itəmat onəkotəike motəplan wir-tu natimnat itəm noatol min. Tol nulan məmə, okol etəmim kit in təsakıl atıpən rəhan wək ne wək rəha suah kit min. Məto in otəkəike mehm wir rəhan pısın əm wək aupən. Məto-inun, netəmim rəhalat wək min tol pısın pısın. Kən ilat koatos katıpa əfigəm pısın pısın min e nəmegəhən rəhalat kitıah kitıah. Məto təwir məmə etəmim kitıah nıkin otəgien o rəhan wək, okəmə rəhan wək təwir əm.

⁶ İtəmat u, təwir məmə itəmat onəkotawte-in natimnat min neen kəm rəhatəmat nəgətun min, itəm koatəgətun itəmat e nəghatən rəha Uhgın.

⁷ Oatəto itəmat, soteıuə-in atıpən itəmat min məmə itəmat nəkotıtun nolən nat əpnapın kit itəm nikitəmat rat aupən nəkotolkeike. Kən okol nəkəsotolən ialməl e Uhgın. İk nəmis noanıg naka e rəham nasumən, kən ik onəkəhl atıp min noan, mun. ⁸ Etəmim itəm tatasum-in nolən rat aupən, itəm kəmosot kəıir-pa moatol, tahmen e noanıg rat e rəhan nəmegəhən, in otəkəike məhl noan tərət mun, kənu noanıg un, otəe-in, nıpətın u, Nımisən. Məto etəmim itəm tatis noanıg wir, itəm Narmın Rəha Uhgın təmos-ıpən, Narmın Rəha Uhgın otol toe-in, noan wir kit, kən in otəhl. Nərgın noanıg un, in Nəmegəhən Lılın itəm namnun tikə.

⁹ Sotərou-inən nolən itəm təwir, məto-inu kitat okotəhl noanıg wir əh, e nian ətuatıp rəhan, okəmə kəsotapəsən wək. ¹⁰ Kən nian min rafin itəm kotıtun nolən, pəs koatol təwir kəm netəmim rafin, kən motatig katol tətət min kəm netəm min u kotahmen e piatat min ne wınitat min e İesu Kristo.

Namnun nəghatən rəha Pol təmə kəm ilat

¹¹ Oekətə rəkis namnun nəghatən rəhak e naoa e nelmək əm.* İtəmat onəkotəplan məmə letə min rəhak, ilat iahgin min. ¹² Netəm İsrəl u koatən məmə okəike kəhg-ıpən itəmat, ilat kotasıt əm e nıganəmıtıl min neen o nat u. Məto ilat koatən nəhlan o nat kitıah əm, məmə netəm İsrəl neen min okəsotolən nəratən kəm ilat. ¹³ Kən ne nat kit min, netəm min əh, kotolkeike məmə okəhg-ıpən itəmat məto-inu kotasıt əm məmə okotol wın etəmat lan. Kən motiuw kalın itəmat, nakotıtəlig motuwın min e nelmi Lou rəha netəm İsrəl. Məto otəplan-tu, ilat min kəsotətəu-pən wırən natimnat min itəm Lou tətən. ¹⁴ Məto io rəhak, io ekəsən wı atıpən io o nat kit itəm emol. Məto ekolkeike məmə ekanwiwi əm nat naka İrəməəə İesu Kristo təmol e nian in təmımis e nig kəməluau. O nat əh inəh, nolən min rəha nətueıntən okol kəsotıuw rəkisən rəhak nətəligən, kənu netəm e nətueıntən itəm kəsotahatətəən e Uhgın, ilat kəsotolkeikən nolən itəm iatətəu-pən. ¹⁵ Okəmə Uhgın in otol suah kit tuwa in etəm wı, kən in otol suah əh, tətutıp e nıganəmıtın, nat əpnapın okəmə kəməhg-ıpən o kəsəhg-ıpənən.

5:21: 1 Kor 6:9-10 5:24: Rom 6:6; Kol 3:5 5:26: Fil 2:3 6:1: Mat 18:15 6:2: Rom 15:1 6:4-5: Rom 14:12 6:6: 1 Kor 9:11,14 6:8: Rom 8:13 * 6:11: Nian Pol təmə naoa u, in təməghat, kən suah kit min təmətə rəhan nəghatən e naoa. Roiu in tatos pen, kən tatətə atıp e nelmin. 6:15: Kal 5:6; 2 Kor 5:17

¹⁶ Kæn roiu, ekatæfak o netæm min u koatætæu-pæn wir næghatæn u, ilat noanol ætuatip min ræha Uhgîn. Iatæfak mæmæ, pæs næmælinuæn ræha Uhgîn ne ræhan nasækitunæn otatig olat.

¹⁷ Ræhak u namnun næghatæn. Io esolkeikeæn mæmæ suah kit otæn min nat tærat lak. Mæto-inun iatæmik æh næme nimægæm itæm kæmaht io e kæpiel apin kæn kæmalis io. Næme nimægæm min u, tatægætun mæmæ io, slef ræha Iesu.

¹⁸ Piak min ne winik min, iatæfak mæmæ Iæræmære Iesu Kristo otawte-in ræhan næwiræn otæmat. Æwæh.

Efesas

Naoa itəm Pol təmäte tuwin kəm iəfak min ikin Efesas

Nəghatən əkuəkır rəha naoa u Efesas

?Pah təmäte naoa u? Aposol Pol təmäte naoa u.

?Təmäte tətuwın kəm pah? Təmäte naoa u tətuwın kəm niməfak əpəh Efesas, kən molkeike məmə ilat okotahl-ipən tuwin kəm niməfak pisin pisin min iuəhkır.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təmäte? Pol təməsətəən naoa u məmə otəg-ətuatip-in nərətən neen rəha niməfak əpəh Efesas. In təmäte əm məmə otıləs-ipər nətəlīgən rəhalat. Pol təmätəuon niməfak əpəh Efesas, kən mətatig ilat min ilat o nup kısıl. Kən in tolkeike pik ilat, kən ilat kotolkeike pik in. Efesas in taon asol kit e nitən asol u Esia, kən in rum wir kit məmə Pol otən-iarəp nəghatən ikin rəha Uhgın.

?Təmäte naoa u o naka? Pol tolkeike məmə otıləs-ipər nətəlīgən rəhalat. In tolkeike məmə otən-iarəp nolan ətuatip, ne wək rəha niməfak itəm in nipəti İesu Kristo, kən nəghatən u tətuwın kəm niməfak e ikin min rafın.

¹ Io Pol, u io aposol kit rəha Kristo İesu, itəm Uhgın təmıtəpun rəkis məmə rəhan. İatən təwir kəm itəmat rafın iəfak min əpəh Efesas itəm nakoataskəlīm əskasik nahatətəən rəhatəmat e Kristo İesu. ² Pəs Uhgın u Tata rəhatat, ne İərəməərə İesu Kristo, okuawte-in nəwırən ne nəməlinuən kəm itəmat.

Nəwırən itəm Uhgın təmos-ipən e Kristo

³ Nənwiwıən tuwin o Uhgın u Tata rəha İərəməərə İesu Kristo rəhatat. E Kristo, in təmawte-in o narmitat nəwırən rafın rəha nego e neai. ⁴ Tol nəhlan, məto-inu nian Uhgın təməsolən əh neai ne niməptən, məto in təmıtəpun kitat məmə kotuwa kitıah kitat Kristo, kən məmə e niganəmtin, kitat kotətuatip kən kəsehəm-pənən nolən rat kit e kitat. ⁵ Məto-inu Uhgın tolkeike pik kitat, uarisig in təmol natimnat, məto in təmıtəpun rəkis kitat məmə okotuwa nənətin min e İesu Kristo. Nat əh tətətəu-pən əm nəwıan ne nat naka itəm in tolkeike. ⁶ Təmol nəhlan məmə kitat okotənwiwi Uhgın o rəhan nəwırən itəm in təwir taprəkis, nəwırən əh itəm təmawte-in əpnəpin əm kəm kitat e Nətin itəm in tolkeike pik. ⁷ Məto-inu nita Kristo təmaıu, kitat kəmotuwa kitıah lan, kən Uhgın təmıkis kitat e rəhatat nolən rat min, inəh təmafəl rəkis nolən rat min rəhatat. !Nipahriənən, nəwırən rəha Uhgın in iahgın taprəkis! ⁸ Kən təmos-ıpa nəwırən əh itəm təfigəm məprəkis.

E nenatigən ne nitunən min rafın rəhan, ⁹ nikin tagiən məmə təmol əp kəm kitat nat anıon e nalpəkauən e rəhan nəghatən, itəm in otol e Kristo. ¹⁰ Kən inu nalpəkauən. E nian ətuatip rəhan, in otəhlman natimnat rafın e neai ne niməptən okotuwa ləhu e nərəməərəən rəha Kristo.

¹¹ Uhgın tatol natimnat rafın tətuwıa tahmen əm məmə inu təmən mihın. Aupən aupən agın in təmıtəpun kitat məmə okotuwa rəhan min nian təmıuw-pa kitat kotuwa kol kitıah kitat Kristo. ¹² Təmol nəhlan məmə itimat noanol min rəha İsrəl u emotaupən katahatətə e Kristo, itimat ekotol məmə katıləs-ipər nərgi Uhgın. ¹³ Kən itəmat İaihlua min, nəmotuwa kitıah itəmat Kristo nian itəmat nəmotətə nəghatən pahriən, nammusən rəha nosmegəhən. Nəmotahatətə lan, kən Uhgın təmos-ipən Narmın Rəhan kəm itəmat tahmen e nəmtətin kit məmə itəmat rəhan min. ¹⁴ Məto-inu kitat kəmosos Narmın Rəha Uhgın, kən kitat kotitun wir məmə Uhgın otos-ıpa natimnat wir min kəm kitat itəm in təmən-ıəkis məmə in otol mihın. Kitat okotos natimnat min əh nian Uhgın otıkis kitat u rəhan min. Inu otol məmə netəmim okotənwiwi Uhgın məto-inu in ilis taprəkis.

Nənwiwıən ne nəfakən rəha Pol

¹⁵⁻¹⁶ Məto-inu o natimnat min u, iatəfak otəmat nian rafın mətoarus-pa u-roıu, kən iatən tagkiu kəm Uhgın otəmat. Nolən əh emətuouon nian emətə nammusən o rəhatəmat nahatətəən e İərəməərə İesu, ne rəhatəmat nolkeikeən o iəfak min rafın. ¹⁷ İatəfak otəmat kəm Uhgın itəm in Uhgın rəha İərəməərə İesu Kristo rəhatat, kən in Tata itəm katənwiwi katisiəi-in pik agın. İatəfak məmə in otos-ıpinə narmın rəha nenatigən ne nitunən məmə nəkotitun wir in təhmin min.

¹⁸ Kən iatəfak min məmə in otərəh e rəhatəmat nətəlīgən məmə onəkotitun nat naka nəmotələhəu-pən əskasik rəhatəmat nətəlīgən lan, itəmat itəm Uhgın təmaun-in. Kən iatəfak min məmə onəkotitun məmə Uhgın otos-ıpinə nat təwir taprəkis kəm itəmat u noatahatətə e Kristo.

¹⁹ Kən iatəfak min məmə onəkotitun nəsanənən rəhan məmə in iahgin pik agin, kən nəsanənən əh tatol wək e nəmegəhən rəhatat itəm koatən nıpahrienən e İesu. Kən nəsanənən əh in təhmen əm e rəhan nəsanənən asol ²⁰ itəm təmol İesu təmegəh min e nimisən, kən təmol məmə in təmuwa matəpələh e nıkali Uhgın matıp e nego e neai, ikın rəha nəsanənən ne nisialiən. ²¹ Kən İesu in ilis e netəm-iasol min ne nəpətən min rafin, ne nərəmərəən ne nəsanənən rafin, ne nərig min rafin, e nian u-roiu, ne e nian itəm otəpanuwa. ²² Kən Uhgın təmələhəu-pən natimnat rafin agin ləhau e nelkin, kən mol in tuwa rəhn-kapə natimnat rafin, kən inu otasitu e niməfak. ²³ Kən niməfak in nıpəti İesu, kən nalpəkəuən rəha Uhgın o Kristo tatuwa nıpahrienən e niməfak, kən e nolən kitiaə əm, nalpəkəuən rəha Uhgın o natimnat rafin tatuwa pahrien e Kristo.

2

Nəmegəhən wi e Kristo

¹ İtəmat u, əupən təhmen əm məmə nəmotimis məto-inu nəmotəht nəwia Uhgın, kən motol nolən rat min. ² Nəmotan motol nolən tərəh rəha nətueintən, kən moatol nəwia etəm tərəməyə e nəsanənən rəha nəratən rəha magoagəp. In əm əh narmin rat itəm tatol wək roiu e nəmegəhən rəha netəm u koataht nəwia Uhgın. ³ İtəmat min emotatig nəhlan itəmat min ilat nian kit əupən. Nıkitimat tolkeike nolən rat min, kən itəmat emotol nəratən əh itəm kəmotol nıkitimat tagien. Nat naka itəm təmisi-pən e nıkitimat ne nətəligən rat min rəhatimat, məto itəmat emotətəu-pən əm ilat. Kən nian emotaiir, məto nolən rat tinatig rəkis e nıkitimat, təhmen e netəm əpnəpin min. Kən niki Uhgın titəhmə o nolən rat min rəhatimat, kən in otəkəike mol nalpınən kəm itəmat. ⁴ Məto Uhgın, in tərəioah e nolkeikən o kitat, kən rəhan nəskitunən o kitat in iahgin pik. ⁵ Kən nat əpnəpin e nian əh kəmotimis e narmitat o rəhatat nolən rat min, məto in təmol kitat kotəmegəh kitat Kristo məto-inu in tolkeike pik kitat. (Otətəlig-in-tu. E nəwirən rəhan, in təmosmegəh itəmat.) ⁶ Kən Uhgın təmiləs-ipər kitat, kitat Kristo, kən təmol məmə kitat kotəpələh kitat Kristo e nego e neai. ⁷ Uhgın təmol nəhlan məmə e nian itəm otəpanuwa, in otəgətun rəhan nəwirən itəm in iahgin taprəkis agin-əh, kən kitat koatəpən rəhan nəwirən e nolən wir rəhan kəm kitat e Kristo İesu. ⁸ E nəwirən asol rəha Uhgın itəm təmawte-in kəm itəmat, in təmosmegəh itəmat e nahatətəən, kən natimnat min əh, sənəmə itəmat atıp nəmotol, məto in nat kit itəm Uhgın tatos-ıpa əpnəpin əm kəm itəmat, ⁹ sənəmə e wək kit itəm itəmat nəmotol, kən tol nəhlan ko suah kit təsos-ipər atıpən in ron. ¹⁰ Tol nəhlan məto-inu in Uhgın itəm tatol wək e nəmegəhən rəhatat, kən in təmol kitat e Kristo İesu məmə kitat okotol wək min itəm kotəwir. Wək min u, Uhgın tınol əpen-əpenə rəkis lan məmə kitat okotol ilat.

İlat kəmotuwa kitiaə e Kristo

¹¹ Tol nəhlan, itəmat onəsotaluinən məmə nian nəmotaiir, kən itəmat sənəmə noanol rəha İsrəl. Kən netəm İsrəl itəm kınəhg-ipən rəkis ilat, ilat kəmotən məmə itəmat İaihlua min məto-inu kəsəhg-ipənən itəmat. Məto nat u, in nat kit itəm katol əm e nıpəti etəmim. ¹² Kən onəsotaluinən məmə e nian əh, itəmat nəmotətul isəu o Kristo, itəmat sənəmə netəm İsrəl ətuatıp, məto itəmat İaihlua min əm, kən nəniəkisən min rəha nasituən rəha Uhgın kəm netəm İsrəl əupən itəm kəməlis ilat lan e Uhgın, okol təsuwamən məmə rəhatamat. Nəmegəhən rəhatəmat e nətueintən u in təmol nəhlan məmə, nat kit tikə məmə onəkotələhəu-pən əskasik rəhatəmat nətəligən lan, kən itəmat nəmotəruru agin Uhgın. ¹³ Məto itəmat itəm əupən nəmotan isəu o Uhgın, nəmotuwa kitiaə itəmat Kristo İesu, kən roiu nəmotuwa pahrien o Uhgın e nita Kristo.

¹⁴ Tol nəhlan məto-inu Kristo pisin əm təmələhəu nəməlinuən, təməlis noanol rəha İsrəl ne İaihlua min kotuwa kitiaə məmə ilat netəm kitiaə min əm. Əupən, Lou rəha noanol min rəha İsrəl in təhmen-pən əm e noanəpinat ləkis kit itəm təmatoor ilat kən matol məmə ilat koatol tikimır. Məto Kristo təmətəwin noanəpinat əh. ¹⁵ Təmol nəhlan nian in təmimis e nig kəməluau, kən təmol məmə kitat okotapas nətəu-pənən Lou min rafin rəha noanol min rəha İsrəl məmə okotətuatıp e niganəmti Uhgın. Kristo təmol nəhlan məmə in otol noanol min rəha İsrəl ne İaihlua min kotuwa kitiaə lan. Kən e nolən əh, in təmələhəu nəməlinuən. ¹⁶ Kən e nimisən rəhan e nig kəməluau, Kristo təmiləs ilat kotuwa kitiaə, kən mit ilat motitəlig-pən o Uhgın, kən mol rəhalat timəht tauke. ¹⁷ In təmuwa matən-ıarəp nəməlinuən kəm itəmat u əupən nəmotatig isəu o Uhgın, kən matən-ıarəp nəməlinuən kəm itəmat u emotatig iuahkır o

1:19: Kol 1:11 **1:20:** Sam 110:1; 2 Kor 13:4; Kol 2:12 **1:21:** Kol 1:16; 2:10 **1:22:** Sam 8:6 **1:23:** Rom 12:5; Efes 4:10,15; Kol 1:18 **2:2:** Kol 3:7; Taet 3:3 **2:3:** Kol 3:6 **2:5:** Kol 1:21; 2:13 **2:6:** Kol 2:12 **2:9:** 1 Kor 1:29-31; 2 Tim 1:9 **2:10:** Taet 2:14 **2:12:** Rom 9:4; Kol 1:21 **2:13:** Kol 1:20 **2:14:** 1 Kor 12:13
2:15: Kol 2:14 **2:16:** Sek 9:10; Kol 1:20,22

Uhgîn. ¹⁸ Kæn roiu o nat naka itəm Kristo təmöl, kitat rafin noanol min rəha Isrel ne Iahlua min, kotitun nuwamən o Tata Uhgîn e Narmîn Rəhan kitiah əm.

¹⁹ Kæn tol nəhlan, sənəmə itəmat iapispis min o netəm ihlua, məto roiu itəmat natig e nego e neai itəmat netəm koatahatəta e Iesu, kæn itəmat nenəti Uhgîn min. ²⁰ Kitat kotahmen e nimə kit rəha Uhgîn itəm nelki nimə in Kristo Iesu, kæn aposol min ne ien min, ilat nelmi nimə asol min, ²¹⁻²² kæn Kristo tatilpin itəmat Iahlua min e nimə əh tahmen e nelmi nimə min, kæn tatiləkin nelmi nimə min rafin məmə ilat okotuwa nimə ətuatip rəha nəfakən o İərəməə, itəm Uhgîn tətətig ikin e Narmîn Rəhan.

3

Pol təmən-iarəp nalpəkauən anion rəha Uhgîn

¹ O nəghatən min əh, emən-iarəp namnusən rəha Kristo Iesu kəm itəmat u sənəmə noanol min rəha Isrel, kæn roiu etətig e kalapus ron. ² Itəmat nəkotitun rəkis məmə Uhgîn təmos-ipa wək asol u kəm io məmə ekən-iarəp nəwirən rəhan kəm itəmat. ³ Tahmen e nəghatən itəm emət rəkil kəm itəmat, iatən məmə Uhgîn pisin əm təmöl əp nat anion rəhan kəm io. ⁴ Nian onəkotafin nəghatən əh, kæn onəkotitun rəhak nitunən e nıpəti nəghatən rəha nalpəkauən anion rəha Uhgîn. ⁵ Uhgîn təməsol əpən nat u kəm netəm aupa, məto roiu tinol əp e Rəhan Narmîn kəm rəhan min aposol min ne ien min itəm təmitəpun rəkis. ⁶ Nat anion əh məmə e namnusən təwir əm, netəm u sənəmə noanol min rəha Isrel, ilat min kəmotuwa kahmen e netəm Isrel o nosən nəwirən rəha Uhgîn, kæn ilat kəmotuwa kitiah, kæn koatos kələh nəwirən rəha Uhgîn e nəniəkisən rəhan e Kristo Iesu.

⁷ Io emuwa iolwək rəha namnusən təwir əh e nəwirən asol itəm Uhgîn təmos-ipa əpnəpin əm kəm io e nəsanənən asol rəhan. ⁸ Nat əpnəpin io ləhau əgin e netəmim rafin rəha Uhgîn, məto e nəwirən rəhan, Uhgîn təmos-ipa wək u, məmə ekən-iarəp kəm itəmat u sənəmə noanol min rəha Isrel, nəwirən min rəha Kristo itəm ko kitat kəsotitunən ilat rafin məto-inu ilat tətəpət namnun tikə, ⁹ kæn ekol əp kəm netəmim rafin nolən itəm Uhgîn təmöl rəhan nalpəkauən anion otuwa met-ərəp. Uhgîn u təmöl natimnat rafin, in təmətəluəgin nalpəkauən əh nuwəh rəkis. ¹⁰ In təmöl nəhlan məmə roiu in otol-ərəp kəm İərəməə min ne nepətən min əpəh e magoagəp rəhan nenatigən itəm suatip rəhan tətəpət tətəpət. Kæn ilat okotəplan rəhan nenatigən nian okotehm niməfak. ¹¹ Inu nalpəkauən rəhan itəm tətətig lilin, kæn təmuwa nıpahriənən e Kristo Iesu, İərəməə rəhatat. ¹² Kæn məto-inu o Kristo ne rəhatat nahatətəən lan, kitat kotitun nuwamən nian rafin motətul e nıganəmti Uhgîn məsotəginən. ¹³ Tol nəhlan, ekətapəh otəmat məmə sotolən məmə nətəligən rəhatəmat teiuaiu o nəratən itəm ekətətig lan ikin-u. İatəto nahməən otəmat, kæn in otasitu e rəhatəmat nəmegəhən.

Nəfakən rəha Pol

¹⁴ O natimnat min əh itəm io emən rəkis, kæn iatisin nulək matəfak kəm Uhgîn Tata, ¹⁵ itəm in təmöl noanol min rafin e nətueintən ne əpəh e nego e neai. ¹⁶ Nəsanənən ne nolkeikəən ne nenatigən rəha Uhgîn in tətəpət təwir taprəkis, kæn ekətapəh o Uhgîn məmə Narmîn Rəhan otol nikitəmat təsanən e nat wir min əh rəhan ¹⁷ məmə e nahatətəən rəhatəmat e Kristo, in otətətig kitiah e nikitəmat. Kæn iatəfak min məmə nəmegəhən rəhatəmat oteiuaiu mamnım wir e nolkeikəən rəha Uhgîn ¹⁸ məmə itəmat netəm rafin itəm nakoatahatəta e Kristo, onəkotehm wir nolkeikəən asol rəha Kristo, e nəfəməhən rəhan, ne nepətən rəhan, ne rəhan nərən ilis, ne rəhan neuiəuən ləhau. ¹⁹ Nolkeikəən əh rəha Kristo, okol kəsotitun rafin məto-inu in iahgin pik, məto iatəfak məmə onəkotitun wir nolkeikəən əh məmə Uhgîn otərioah e nəmegəhən rəhatəmat e nolən wir min rafin rəhan.

²⁰ ! Kæn pəs kotiləs-ıpər nərgi Uhgîn! E nəsanənən rəhan itəm tatol wək e nəmegəhən rəhatat, in titun nolən natimnat taprəkis-in əgin natimnat rafin itəm nikitat tətəht o koatətapəh ron. ²¹ Pəs kitat niməfak kotol kitiah kitat Kristo Iesu moatənwiwi Uhgîn nian rafin matuwın matuwın namnun tikə. İəwəh!

4

Kitat kitiah e Kristo

¹ Tol nəhlan, io Pol u ekətətig e kalapus o İərəməə, iatətapəh əskasik otəmat məmə nəkotətig e nəmegəhən kit itəm tətətuatip e naunən itəm Uhgîn təmaun-in itəmat lan. ² Otos-ıəhau atip itəmat e natimnat rafin, kæn motuwa itəmat netəm mətig, kæn nətəligən rəhatəmat otəfəməh, kæn nian suah kit otol nat kit təsahmenən e nıganəmtitəmat, kæn nikitəmat

otəsaħmə uəhaiən ron e nolkeikeən rəha Uħgin. ³ Narmin Rəha Uħgin təmeafimin itəmat, tol nəhlan onəkotalkut əskasik məmə nəkotatig kitiaħ e nəməlinuən. ⁴ Kitat nipətin kitiaħ əm, kən Narmin Rəha Uħgin kitiaħ əm, kən itəmat noatələhəu-pən əskasik rəhatəmat nətəligən e nat kitiaħ əm, nəwirən itəm Uħgin təmaun-in itəmat ron. ⁵ Kən ləramərə kitiaħ əm, nəgətuən kitiaħ əm, bəptais kitiaħ əm; ⁶ kən kitat koatəfak kəm Uħgin kitiaħ əm u in rəhatat rafin Tata. In tatarəmə rəfin e kitat, kən tatol rəhan wək e nəmegəhən rafin rəhatat, kən mətatig e nikitat rafin.

⁷ Məto e kitat rafin aġin kitiaħ kitiaħ, Kristo təmoor rəhan nəsanənən o nolən wək pisin pisin min. ⁸ Tol nəhlan, Naoa Rəha Uħgin tatən məmə, “Nian in təmə r ilis aġin, kən mit-iarəp rəhan tikimər min itəm təmol win elat. Kən təmos-ipən nat wir kəm netəmim.”

⁹ Əplan-tu nəghatən əh məmə, “In təmə r.” Nipətin təmə, Kristo təmaupən meiuaiu ləhau aġin, ikin-u e nətueintən. ¹⁰ Suah u in itəm təmeiuaiu-pa, in etəm kitiaħ əm itəm in təmə r min ilis aġin-əh məprəkis-in neai məmə in otatig ikin min rafin. ¹¹ In etəm kitiaħ əm itəm in təmos-ipən nəsanənən rəhan kəm netəmim pisin pisin min məmə neen okotuwa aposol min, neen okotuwa ien min, neen okotuwa netəmim rəha nən-iarəpən nəmnusən təwir, neen okotuwa pasta min ne ləgətuən min. ¹² Kristo təmol nəhlan məmə ilat okotəsitə motol əpen-əpenə e netəmim rəha niməfak, kən netəm rəha niməfak okotol wək rəha Uħgin məmə nipəti Kristo otəskasik, ¹³ mətoarus kitat rafin kotuwa motol kitiaħ e nahatətəən rəhatat, ne nituən e Nəti Uħgin, kən moatəpət motuwa motahmən e Kristo itəm in tətuatip aġin. ¹⁴ Kən məmə kitat okotəpəs nolən min rəha nisualkələh itəm nian rafin koatəhlin rəhalat nətəligən e nat kinotahatətə rəkis lan, təhmen e kinu kit itəm peau-peau min kotahl əpnəpin əm kətan. Nətəligən rəhatəmat tatol nəhlan məto-inu suah kit tatəgətuən nat pisin, o suah kit min tatiuw rəhatəmat nətəligən e nəghatən rəhan itəm nikitəmat təht məmə in təwir, məto e nipəhriənən, suah əh tateiuə. ¹⁵ Məto kəp, kitat okəsolənlən nəhlan. Okotən əm nipəhriənən e nolkeikeən, kən e nolən əh, e natimnat rafin itəm koatol, okotəpət motuwa motahmən e Kristo, itəm in rəhn-kəpə niməfak. ¹⁶ Kən Kristo tatol məmə rəhan min netəmim kotuwa kitiaħ, təhmen-pən əm e noanol min itəm koatipin nipəti etəmim. Nian nolən-olin nipətin koatol-wir wək ətuatip rəhalat e nolkeikeən, mol nipətin tatəpət mətəskasik.

Nolən wi rəha iəfak min

¹⁷ E nərgi ləramərə iatən əskasik kəm itəmat məmə onəsolətəu-pən minən nolən rəha netəm min u kəsotanən nipəhriənən e Uħgin. Nətəligən rəhalat tol nat əpnəpin lan. ¹⁸ Nituən rəhalat tətən əm əpəh tapinəp ikin, kən moatan isəu o nəmegəhən itəm Uħgin tatos-ipa məto-inu rəhalat-kəpə tiəkis kən kəsotolkeikeən məmə okotitun Uħgin, kən kinotəruu nat. ¹⁹ Kən məsotaulisən o rəhalat nolən rat min, kən minotəgəhən-in nolən rat min koatəramərə e nəmegəhən rəhalat, təhmen e nitəpən nipitan, ne nolən min nəhlan. Kən nian rafin koatolkeike min məmə okotol təhmən min.

²⁰ ! Məto nian kəmatəgətuən itəmat e Kristo, nəgətuən in tol pisin aġin-əh e inəh! ²¹ Kəmatəgətuən itəmat e nolən rəha Kristo, kən itəmat rəhan min, kən kəgətuən itəmat e nipəhriənən itəm tətatig lan. ²² Kən kəməgətuən itəmat nəhlan e nolən min rəhatəmat əupən məmə, otəhlman rəhatəmat nolən oas min itəm kotərat təhmen e nat pien kit, kən nolkeikeən tərət min atip koateiuə-in itəmat. ²³ Nəmegəhən ne nətəligən rəhatəmat otəkəike muwa muwiwi min. ²⁴ Kən itəmat onəkotəkəike kotuwa netəm wi min e nolən min rəhatəmat, itəm Uħgin təmol məmə okotəhmen lan, inu nolən min itəm nikin tətagien lan, ne nolən min ətuatip pəhriən.

²⁵ Tol nəhlan, itəmat rafin nəkotəkəike motəpəs nolən rəha neiuəiuəən, məto nəkotən nipəhriənən kəm itəmat min, məto-inu kitat nolən-olin nipəti Kristo. ²⁶ Nian nikim titəhmə, əsolən nolən rat, kən aluən uəhai əm məsolən nəməha tətatig lam mətoarus mitgar tuwin miwig, ²⁷ kən əsos-ipənən kuhal kit kəm Setan. ²⁸ Itəm tətəkləh otəkəike məhlman nolən əh, məto in otəkəike mol atip nat e nelmin, məmə in otol win e nat wir kit itəm titun nos-ipənən kəm ian-rat min.

²⁹ Əsənən nəghatən rat e nohlim, məto ən əm nat wir itəm otəsitə e netəmim nian kotaliwək e suatip pisin pisin min, məmə nəghatən əh otawte-in nəwirən rəha Uħgin kəm ilat. ³⁰ Əsolənlən Narmin Rəha Uħgin təto nəhməən o nolən rəhatəmat, məto-inu in nəmtətin rəhatəmat məmə itəmat rəha Uħgin, kən in otələs-irəkis itəmat e nolən rat min e nian rəha nosmegəhən. ³¹ Kən ərakin rafin natimnat min u: nəhməən e nikitəmat itəm tətatig tətəwəh;

ne nolən neməhaa; ne nolən rəha nən ratən netəmim; ne nolən rəha nikitəmat ne nohlitəmat titatipərəh pik tahmen e kalualua; ne nolən rəha nərgəhuən; ne nolən min rafin itəm okotol nərətən kəm netəmim. ³² Məto otəwir otəmat min, kən motol nikitəmat timətmətig otəmat min. Kən motaluin nolən rat min itəm nəkoatol etəmat min, tahmen-pən əm məmə Uhgın təmaluın rəhatəmat nolən rat min e Kristo.

5

Nəmegəhən e nəhag-əhagən

¹ Tol nəhlan, otalkut əskasik məmə onəkotasgəwin Uhgın məto-inu itəmat nenəti Uhgın min itəm in tolkeike pik itəmat. ² Kən otaskəlīm əskasik nolən rəha nolkeikeən, tahmen əm məmə Kristo təmolkeike mihin kitat kən muwa mīmīs otat, kən nīmīsən rəhan tahmen e sakrifais kit nəmāwin təwir itəm katos-ıpən kəm Uhgın mol nikin tagien lan.

³ Məto-inu itəmat netəmim rəha Uhgın itəm nəkotətuatip, kən itəmat nəsotolən agin nolən rat kit məmə okən rat itəmat rən, iatən nolən rat min tahmen e nıpitan ne nəman ne, koatit anion ilat min; ne nolən rat rafin itəm tol naulisən o nənən; ne netəmim naumis. ⁴ Kən təsəwirən məmə nakotən nəghatən itəm taulis o nənən, o nəghatən alməl min, o nəsanən, o nəpoəən. Təsətuatipən məmə nakotən nəghatən rat min əh, məto otən nəghatən wir min kəm Uhgın, məmə nikitəmat tagien o natimnat itəm in təmol otəmat. ⁵ Kən nəkotəkəike motitun nat u məmə, netəmim itəm koatitəp nıpitan, o netəmim itəm koatol nolən rat itəm tol naulisən o nənən, o netəm naumis, ilat min əh ko kəsotuwinən e nəramərəən rəha Kristo ne Uhgın, (netəm naumis kotahmen e netəm koatəfak kəm narmı nat min, rəhalat nautə in uhgın rəhalat). ⁶ Sotegəhən-inən məmə suah kit otiuw-pən itəmat e nəghatən eiueiua min rəhan itəm nıpahriənən lan tikə. Məto-inu o nolən rat min əh, Uhgın nikin otərat kən otol nalpınən kəm netəmim itəm koatəht nəwian. ⁷ Tol nəhlan, əsotuwinən motan kələh itəmat min ilat motol nolən rat min itəm koatol.

⁸ Nıan kit aupən, napınəpən tətərəməə etəmat, məto roiu itəmat nınotuwa o Kristo kən nəhag-əhagən tınatərəməə etəmat. Kən tol nəhlan, otan tahmen e netəm rəha nəhag-əhagən, ⁹ məto-inu nəhag-əhagən e nəmegəhən rəhatəmat tatəe-in nəwirən, ne nətuatipən, ne nıpahriənən. ¹⁰ Kən otalkut məmə onəkotegəs-in motitun nolən min itəm okotol Uhgın nikin tagien lan. ¹¹ Əsotətəu-pənən netəmim rəha napınəpən motol nolən rat min itəmat min ilat. Noa təwir min e nolən min əh tikə. Məto otəmki-pa nolən min əh e nəhag-əhagən, kən netəmim okotitun məmə nolən min əh kotərat. ¹² In naulisən əsol o nən-ıarəpən nolən anion min rəha netəm u itəm koatəht nəwia Uhgın. ¹³ Məto natimnat rafin itəm okotuwa e nəhag-əhagən, netəmim kotəplan wir məmə ilat kotəhrə nulan. ¹⁴ Tol nəhlan məto-inu nıan nəhag-əhagən tatol əp nat kit, kən in min tatuwa nəhag-əhagən. O nat u inu katən məmə, “Itəmat u noatəpil, otair-ta, otəmegəh e nımīsən, pəs Kristo otasiəgəpın itəmat.”

¹⁵ Kən oatəto wir itəmat, məsotatigən məmə netəm kotalmə ne, məto nəkotatig e nənatigən, ¹⁶ kən nıan rafin okəmə nəkotəplan suatip o nolən nəwirən kit, otol, məto-inu roiu kotatig e nıan rəha nərətən tətət. ¹⁷ Kən tol min-nəhlan, sotalmələn-ta, məto otəkəike motalkut məmə onəkotitun nat naka itəm İərəməə tolkeike. ¹⁸ Sotapısən e alıkol məto-inu otiuw-pən itəmat e nalmələn, məto təwir məmə nəmegəhən rəhatəmat otəriəh əm e Narmın Rəha Uhgın. ¹⁹ Otəghat kəm itəmat min e napuən min e Naəə rəha Napuən, ne napuən min rəha nıməfak, ne napuən min itəm tətisi-pən e Narmın Rəha Uhgın. Otan, kən otan napuən min e nikitəmat kəm İərəməə, ²⁰ kən nəkotəkəike moatən kəm Tata Uhgın məmə nikitəmat tagien o natimnat rafin, kən otən e nərgi İərəməə İesu Kristo.

Nolən rəha netəm kəmotol marit

²¹ Otətəlig-in kən motol nəghatən rəhatəmat min məto-inu nakotisiəi-in Kristo.

²² Itəmat nıpitan itəm nınotol marit rəkis, otətəlig-in kən motol nəghatən rəha nəman min rəhatəmat məmə noatol kəm İərəməə. ²³ Otol nəhlan məto-inu iərman in tərəmərə e rəhan pətan tahmen e Kristo in tərəmərə e nıməfak u nıpətin, kən in rəhan İosmegəh. ²⁴ Nıməfak tatətəlig-in kən matol nəghatən rəha Kristo, kən tahmen-ahmen əm, nıpitan itəm kınotol marit rəkis okotəkəike kətəlig-in kən motol nəghatən rəha rəhalat min nəman e natimnat rafin.

4:31: Kol 3:8 **4:32:** Mat 6:14; 18:22-35; Kol 3:12-13 **5:1:** Mat 5:48 **5:2:** Eks 29:18; Hip 10:10 **5:5:** 1 Kor 6:9-10; Kol 3:5 **5:6:** Rom 1:18; Kol 2:4,8 **5:8:** Jon 12:36; Efes 2:13; Kol 1:13; 1 Pita 2:9 **5:13:** Jon 3:20-21
5:14: Aes 26:19; Rom 13:11 **5:16:** Kol 4:5 **5:18:** Luk 21:34 **5:19:** Kol 3:16 **5:20:** Kol 3:17 **5:21:** 1 Pita 5:5 **5:22:** Kol 3:18; 1 Pita 3:1 **5:23:** 1 Kor 11:3; Efes 1:22

²⁵ Kæn itæmat næman itæm ninotol marit rækis, otolkeike ræhatæmat nipitan tahmen æm mæmæ Kristo tæmolkeike nimæfak, kæn mos-ipæn ræhan næmegæhan ron. ²⁶ Tæmol næhlan mæmæ in otol nimæfak otætuation, kæn tæmaikuas lan e næghatæn ræha Uhgîn, tahmen e næhau tætaikuas e netæmim. ²⁷ Tæmol min næhlan mæmæ Kristo titun nosæn ræhan nimæfak muwa ron, kæn nimæfak u tætuatip wir, kæn kæsehm-pænæn nolæn rat kit lan, kæn in tæwir mæhag-æhag. Nimæfak æh in tahmen e pætan kit itæm kæmol-pæn malæ-malæ kæn in mæmo otol marit, kæn nat kit tikæ e nipætîn itæm tæstætuation. ²⁸ Kæn e suatip kitiah æm, næman okotækæike motolkeike ræhalat nipitan min tahmen mæmæ koatolkeike atip æm nipætilat. Etæm itæm tolkeike pik ræhan pætan, tolkeike atip in. ²⁹ Otætæg-in-tu, suah kit tikæ itæm tatetæhau atip nipætîn, mæto in tætagwæn wir kæn matehm wir, tahmen æm mæmæ Kristo tatol kæm nimæfak, ³⁰ mæto-inu kitat næwtain nipætîn. ³¹ Naoa Ræha Uhgîn tatæn mæmæ, “O nat æh, suah kit otiet rækis e ræhan tata ne mama, kæn mol kitiah ilau ræhan pætan, kæn ilau okuea tahmen e nipætîn kitiah æm.” ³² Næghatæn æh in næghatæn wir kit itæm tæfigæm, kæn nipætîn tæthluaig. Mæto iatæn mæmæ in nimæa næghatæn kit mæmæ Kristo ne nimæfak, ilau kitiah. ³³ Mæto næghatæn æh tatuwa min otæmat. Kæn itæmat næman kitiah kitiah onækotolkeike ræhatæmat nipitan min tahmen e nakotolkeike atip min itæmat. Kæn nipitan, nækotækæike motisiai-in ræhatæmat næman.

6

Nolæn ræha nisualkælæh ne tata ne mama

¹ Itæmat nisualkælæh. Otol næwia tata ne mama ræhatæmat mæto-inu ræha Iæramæra u itæmat, kæn nolæn æh in tætuatip mæmæ itæmat nækotol. ² Næghatæn kit e Naoa Ræha Uhgîn tatæn mæmæ, “Otos-ipæn nisialiiæn kæm ræhatæmat tata ne mama.” Inu tatætul aupæn e lou min itæm næniækisæn kit tatætig lan, kæn næniækisæn æh tatæn næhlan mæmæ, ³ okæmæ nækotol næhlan, “natimnat min e næmegæhan ræhatæmat okotaiu wir, kæn natigæn ræhatæmat e nætueintæn u otæfamæh.”

⁴ Tata min. Æsotolæn nolæn æskasik e nenætætæmat min mæmæ otol nikilat tæpou mahmæ, mæto ehm wir ilat, mæg-ætuation-in nolæn min ræhalat, kæn mægætun ilat e suatip ræha Iæramæra.

Nolæn ræha slef min ne ræhalat etæm-iasol min

⁵ Slef min. Otol næwia netæm-iasol min ræhatæmat e nætueintæn u, otol e nisialiiæn, ne næginæn, kæn otol e nikitæmat pahrien tahmen æm mæmæ ræhatæmat etæm-iasol in Kristo. ⁶ Kæn otol næwialat, mæto sænæmæ nian æm itæm ilat koatehm itæmat lan mæmæ nikilat otætægien otæmat. Mæto otol næwialat tahmen mæmæ itæmat slef min ræha Kristo, kæn moatol nolæn min itæm Uhgîn tolkeike e nikitæmat pahrien. ⁷ Otol ræhatæmat wæk e nikitæmat rafin tahmen-pæn æm ma noatol wæk ræha Iæramæra, sænæmæ noatol wæk ræha etæmim æm, ⁸ mæto-inu nækotitun mæmæ Iæramæra otos-ipinæ nætouwæn kæm netæmim rafin e nat wir min itæm kæmotol, nat æpnarin okæmæ in slef kit o in etæm æpnarin æm kit.

⁹ Kæn itæmat netæm-iasol min. Otehm mihin min æm ræhatæmat slef min e suatip kitiah æm. Æsotæghat æskasikæn kæm ilat mæmæ ilat okotol næwiam, mæto-inu nækotitun mæmæ Etæm-iasol ræhalat ne ræhatæmat in kitiah æm æpæh e nego e neai, kæn in tatol tahmen-ahmen æm kæm netæmim rafin.

Nuwînæn e natimnat ræha Uhgîn o næluaginæn

¹⁰ Namnun næghatæn ræhak tol min-nulan. Otætul æskasik e Iæramæra ne ræhan næsanænæn asol. ¹¹ Otuwîn e natimnat rafin ræha Uhgîn o næluaginæn mæmæ nækotitun nosæn nætulan ræhatæmat nian Setan tatol nalpækauæn e næiueiueæn o nohæn itæmat. ¹² Iatæn næhlan mæto-inu kitat kæsotæluaginæn kitat netæmim ræha nætueintæn, mæto koatæluagin kitat nat pisin itæm kæsotæplanæn, inæh Iæramæra min, ne nepætæn min, ne nat itæm kotæsanæn e næratæn ræha napinæpæn roiu e nætueintæn, ne iærmis min e magoagæp. ¹³ Tol næhlan, otuwîn e natimnat rafin ræha Uhgîn o næluaginæn mæmæ nian næratæn itæm Setan tatol otuwa, nækotitun nosæn nætulan ræhatæmat, kæn nian næmol æpen-æpenæ rafin o næluaginæn, nækotitun nosæn nætulan ræhatæmat.

¹⁴ |Kæn, otol æpen-æpenæ! Nian nakotætul æskasik o næluaginæn, ræhatæmat natimnat ræha næluaginæn tol min-nulan:

Otakælîm æskasik næghatæn pahrien, inu tahmen e kætæt itæm næmotælis nælugitæmat lan.

Otol nolæn ræhatæmat otætuation e niganæmti Uhgîn e nahatætææn, inu tahmen e iaen itæm tatætlosig-in manikilæhatæm.

5:25: Kol 3:19; 1 Pita 3:7	5:26: Taet 3:5	5:27: 2 Kor 11:2; Kol 1:22	5:31: Jen 2:24; Mat 19:5	5:32: Nol
ðpæn 19:7	6:1: Kol 3:20	6:3: Dut 5:16	6:4: Sam 78:4; Prov 22:6; Kol 3:21	6:5: Kol 3:22-23; Taet 2:9-10;
1 Pita 2:18	6:8: 2 Kor 5:10; Kol 3:24-25	6:9: Rom 2:11; Kol 4:1	6:11: Rom 13:12; 2 Kor 10:4	6:12: 1
Pita 5:8-9	6:14: Aes 11:5; 59:17; 1 Tes 5:8			

¹⁵ Otol rəhatəmat nətəligən təskasik e namnusən təwir rəha nəməlinuən, inu tahmen e put əskasik itəm tətəsitə etəmat o nətulən.

¹⁶ Kən nat kit min e in min əh, otəhatətə əskasik e Uhgın, inu tahmen e sil u in timba asol kit itəm titun nahtosig-inən məwiamis nigəm e nəgənin nifagə rəha Setan itəm tatuəp.

¹⁷ Otən nıpahrienən e nosmegəhən rəha Uhgın, inu tahmen məmə natuwın e hat əskasik kəmol e iaen itəm tətəfətəin rəhn-kapətəm.

Otitun wir Naoa Rəha Uhgın, inu tahmen məmə nakos e naip rəha nəluaginən itəm Narmın Rəha Uhgın tatos-ıpinə kəm itəmat.

¹⁸ Kən otegəhan-in məmə Narmın Rəha Uhgın otit itəmat e rəhatəmat nəghatən kəm Uhgın e nian rafin, kən otəghat kəm Uhgın e nəfakən e nolən pisin pisin min ne nətapəhən min. Tol nəhlan, otegəs wir, kən motəfak nian rafin o iafak min rafin.

¹⁹ Kən otəfak min ron io məmə nian rafin itəm iatəghat, kən Uhgın otos-ıpa nəghatən kəm io, məmə esəginən o nən-ıarəpən nat anion rəha namnusən təwir itəm Uhgın təmol əp kəm kitat. ²⁰ Kən roiu, io ien əhruiin rəha İesu Kristo, məto ekətətig əm e kalapus kəməlis io e sen u iaen, məto-inu iatən-ıarəp namnusən təwir əh. Ekəike mən-ıarəp namnusən təwir əh məsəginən, kən otəfak ron io məmə ekol min-nulan.

Namnun nəghatən rəha Pol

²¹⁻²² Io iakolkeike məmə itəmat nakotətəo namnusən rəhak, kən tol nəhlan, ekahl-ıpinə Tikikas tımna. In piətət keike kit itəm tətəiu əskasik e wək rəha İərəməyə ikin-u. In otən-ıarəp namnusən rəhatəmat kəm itəmat məmə io etəhratig nulan, kən namnusən əh otıləs-ıpər nətəligən rəhatəmat.

²³ Pəs Uhgın Tata ne İərəməyə İesu Kristo okios-ıpinə nəməlinuən, ne nolkeikeən, ne nahatətəən. ²⁴ Pəs Uhgın otawte-in nəwırən rəhan kəm netəmim rafin itəm kotolkeike rəhatət İərəməyə İesu Kristo e nolkeikeən itəm namnun tika.

Filipae

Naoa itəm Pol təmæte tuwin kəm iafak min ikin Filipae

Nəghatən əkuəkir rəha naoa u Filipae

?Pah təmæte naoa u? Aposol Pol təmæte naoa u.

?Təmæte tatuwin kəm pah? Təmæte tatuwin kəm niməfak əpəh Filipae.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təmæte? Pol in təmætuooun niməfak əpəh Filipae e rəhan naliwəkən itəm tatol kəui lan. Nian Pol təmætətig e kalapus əpəh Rom, netəm rəha niməfak əpəh Filipae, kəmotahl-ipən Epafrotaetas məmæ otəmik məni neen muwin kəm in. Okəm-naka, niməfak əpəh Filipae in təmætuooun mahl-ipən məni kəm Pol.

?Təmæte naoa u o naka? Pol təmæte naoa u məmæ otən tagkiu o niməfak əpəh Filipae o natimnat itəm kəmotahl-ipən kəm in. Pol tolkeike məmæ otiləs-ipər nətəligən rəhalat, kən mən-ipən kəm ilat məmæ suatip kitiah əm məmæ okotagien lan. Iesu Kristo pisin əm titun nolən ilat nikilat tagien, nat əpnəpən məmæ koatətig e nian wir o nian iakis.

Pol təmən təwir kəm ilat

¹ Io Pol, ne Timoti, slef mil rəha Kristo Iesu, iatəuən təwir kəm itəmat rafin netəm koatəfak kəm Kristo Iesu əpəh Filipae, ne netəm-iasol rəha niməfak, ne dikon min. ² Pəs Ughin u Tata rəhalat, ne Iərəmərə Iesu Kristo, okuawte-in nəwirən ne nəməlinuən kəm itəmat.

Pol təməfak o netəm Filipae

³ Iakolkeike mə iakən kəm itəmat məmæ nian min rafin itəm nikik təht itəmat, iatən kəm rəhak Ughin məmæ nikik tagien otəmat. ⁴ Kən nian rafin e rəhak rafin nəfakən otəmat rafin, iatəfak əm e nagienən, ⁵ məto-inu rəhatəmat nawtəən təmasitu lak e wək rəha namnusən təwir, e nətuounən, nian nəmotahatətə e namnusən təwir, mətoarus-pa u-roiu. ⁶ Tol nəhlan ekitun wir məmæ Ughin itəm təmætuooun wək təwir e nəmegəhən rəhatəmat, in otəpanol namnun lan e nian Kristo Iesu otitəlig-pa min.

⁷ Nian rafin, iakolkeike pik itəmat, kən ekəike məto nagienən nəhlan məto-inu itəmat nəmotuwa kotol kitiah e nəwirən rəha Ughin o wək itəm təmos-ipa kəm io. E nian emətətig e kalapus, ne nian emətan əm matətul-arəp o namnusən təwir məmæ in niphahrienən, məto itəmat nəmotasitu lak. ⁸ Ughin titun məmæ iatən pahrien məmæ iakolkeike məmæ ekəplan itəmat, məto-inu iakolkeike pik itəmat, tahmen əm məmæ Iesu Kristo tolkeike mihin itəmat.

⁹ Kən inu rəhak nəfakən məmæ rəhatəmat nolkeikəən otəwiə təhmin min e nitunən nat ne nenatigən rafin ¹⁰ məmæ itəmat onəkotitun nehmen nat naka in təwir pik agin-əh, kən məmæ onəkotəuatip wir, kəsehəm-pənən nat tətət kit itəmat e nian itəm Kristo otuwa min lan. ¹¹ Pəs rəhatəmat nəmegəhən otəe-in noan nəwirən ne nətuatipən itəm Iesu Kristo tatol e nəmegəhən rəhatəmat, o nənwiwən ne niləs-ipərən nərgi Ughin.

Nian Pol əpəh e kalapus, netəmim kəmotəto namnusən təwir

¹² Io min neen, iakolkeike məmæ onəkotitun məmæ nat əpnəpən nahməən naka itəm kəmol lak, məto təmasitu pik o nən-iarəpən namnusən təwir kəm netəmim tətət, ¹³ məto-inu tol nəhlan, mopael min itəm koatəhm nimə rəha Sisa, ne netəm pisin pisin min tətət, kinotitun rəkis məmæ io etətig e kalapus məto-inu io iolwək rəha Kristo. ¹⁴ Kən rəhak natigən e kalapus təmol məmæ iafak min iuəhkir ilat rafin kəmotahatətə əskasik təhmin min e Iərəmərə, kən matol nətəligən rəhalat təkəsik o nən-iarəpən nəghatən rəha Ughin məsotəginən.

¹⁵ Niphahrienən, neen kəmotən-iarəp namnusən təwir rəha Kristo məto-inu koatətet io kən motolkeike məmæ okotəpəkis-in io. Məto neen koatən-iarəp əm namnusən təwir rəha Kristo e nətəligən ətuatip. ¹⁶ Itəm min u nətəligən rəhalat tətəuatip əm, ilat koatən-iarəp namnusən təwir məto-inu kotolkeike io, kən motitun məmæ Ughin təmaləhəu-pən io ikin-u e kalapus məmæ iatətul-arəp o namnusən təwir məmæ in niphahrienən. ¹⁷ Məto neen itəm koatətet io, kəsotən-iarəpən Kristo e nikilat pahrien, məto koatol əm məto-inu kotolkeike məmæ okotiləs-ipər atip ilat, kən nikilat təht məmæ okotol nəratən kəm io roiu, nian etətig e kalapus. ¹⁸ Məto nat əh, nat əpnəpən əm. Okəmə koatol e nikilat pahrien o kəp, məto nat asol məmæ koatən-iarəp namnusən təwir rəha Kristo, kən inu tatol nikik tətəgien.

¹⁹ Pahrien, kən nikik otəgien min məto-inu ekitun məmæ e noa nəfakən rəhatəmat, ne nasituən rəha Narmin rəha Iesu Kristo, in otosmegəh io e nəratən u, ²⁰ tahmen əm məmæ iakolkeike pik kən matələhəu-pən rəhak nətəligən məmæ oesolən nat kit itəm otol aulis io e niganəmti Ughin. Məto roiu ne nian rafin, nikik təkəsik məmæ okəmə iatəmegəh o ekimis, məto iatissai-in Kristo e nəmegəhən rəhak. ²¹ Tol nəhlan məto-inu nəmegəhən rəhak in

Kristo əm, kən okəmə ekimis, in nat təwir taprəkis. ²² Okəmə iatəmegəh əh, in təwir o nolən wək məsin min rəha Uhgın e nətueintən. ?Kən ekıtəpun itəm pəhrəuən? !İəkəruru! ²³ Roiu əh suatıp kəiu katuəməhl aupən in io, məto iakolkeike ilau kərən. Iakolkeike pik məmə iakapəs natigən ikin-u muwın məplan Kristo itəm in təwir agin maprəkis-in natigən u ikin-u. ²⁴ Məto iakəplan məmə ekəike mətatig ikin-u o nasituən etəmat. ²⁵ Kən məto-inu ekıtun məmə inu in nıpahriənən, kən ekıtun məmə oekətatig kitat min itəmat, o nasituən etəmat məmə nahatətəən rəhatəmat otəwiə e nagienən. ²⁶ Kən e nolən əh, nian ekuwa min məplan itəmat, nıkitəmat otəgien nakotənwiwi Kristo İesu, məto-inu io emitəlig-pa min otəmat.

Nətulan əskasik

²⁷ Kən nat asol, itəmat onəkotəkəike motol məmə nolən min rafin e nəmegəhən rəhatəmat koatos-ıpən nısiəiən kəm namnusun təwir rəha Kristo. Kən, nat əpnəpin okəmə ekimnə o esimnəən, pəs oekəto məmə nakotətul əskasik e nətəligən kitiəh əm, kən məmə itəmat rafin, itəmat nakotalkut e nətəligən kitiəh əm o nən-iarəpən namnusun təwir; ²⁸ kən məmə nəsoətəginən rəhatəmat tikimır min. Inu nəmtətın kit olat məmə Uhgın otərəkin ilat, məto in otosmegəh itəmat. Uhgın otol natimnat min əh rafin. ²⁹ Otol nəhlan məto-inu in təmegəhən-in məmə onəkotəhatəta e Kristo, kən nat kit min, məmə onəkotos min nahməən ron. ³⁰ Kitat rafin koatatig e nəmouən kitiəh əm, itəm nəmotəplan e rəhak nəmegəhən aupən, kən roiu nakoətəto məmə ekətatig lan.

2

Kotəkəike kətəu-pən suatıp rəha İesu Kristo

¹ ?Nıkitəmat təskasik e Kristo məto-inu noatol kitiəh itəmat min, o kəp? !Əwəh! ?Nakoətəto təwir e nolkeikəən rəhan, o kəp? !Əwəh! ?Moatauilim itəmat Narmın Rəha Uhgın, o kəp? !Əwəh! ?Moatol təwir kəm itəmat min kən moatasəkıtun itəmat min, o kəp? !Əwəh! ² Təwir, pəs nətəligən rəhatəmat tuwa kitiəh; kən motolkeike itəmat min; kən motuwa kitiəh e narmin ne nətəligən o natimnat itəm nakoatuwın ron. Kənu, okəmə nakoatol natimnat min əh, in otol nıkit tagien pik agin. ³ E nolən kitiəh əm, sotolən nat kit məmə itəmat nakotəwir motəprəkis-in itəmat min neen, kən sotolən nat kit məmə nıkotilas-ıpər atıp itəmat lan. Məto otos-ıəhau atıp itəmat, kən otətəlig-in pik itəmat min neen taprəkis-in itəmat əm. ⁴ Kən otasitu etəmat min e nəmegəhən rəhatəmat. Təsəwirən məmə suah kit tatehm atıp əm rəhan nəmegəhən.

⁵ Rəhatəmat nətəligən otəkəike mahmen e nətəligən rəha İesu itəm tol min-nulan:

⁶ Kristo in tahmen əm e Uhgın

məto in təməsalkutən məmə in otaskəlım nöpətən rəha Uhgın,

⁷ məto təməpəs rəhan nöpətən, kən təmuwa mahmen e iolwək əm kit, kən təməiir e nətueintən muwa etəmim əm kit.

⁸ Kən nian in etəmim kit, nıpətın tahmen əm etat, in təmos-ıəhau atıp in mol nəwıa Tata Uhgın e natimnat rafin muwa mətoarus mımıs, itəm kəmol aulis in e nımısən e nig kəluau.

⁹ Məto-inu təmol nəhlan, Uhgın təmələs-ıpər agin in, kən mos-ıpən nərig kəm in itəm taprəkis-in nərig min rafin,

¹⁰ məmə e nərgi İesu, natimnat rafin itəm koatəmegəh ikin min rafin e neai, ne nətueintən, ne nıki nıtən ləhau ikin, okotısın nulılat motos-ıpən nısiəiən kəm in,

¹¹ kən ilat rafin okotən-ıarəp məmə İesu Kristo in İərəmərə, o nos-ıpənən nısiəiən kəm Tata Uhgın.

İtəmat nəkotəhən e nəhag-əhagən e nıtən min

¹² Rəhak nətəmim min itəm iakolkeike pik, nian emətən kitat min itəmat, itəmat nəmoatol nəwiək nian rafin. Kən roiu, məto-inu etatig isəu otəmat, itəmat atıp nəkotəkəike motalkut əskasik məmə nakoatol nəwiək e natimnat min u: məto-inu nınotıtun rəkis nolən əh rəha Kristo, otalkut əskasik o nətəu-pənən suatıp rəha nosmegəhən. Otətəu-pən suatıp əh e nıganəmti Uhgın motasıəp motəgin. ¹³ Kən otətəu-pən suatıp əh məto-inu Uhgın tatol wək e nəmegəhən rəhatəmat məmə onəkotolkeike məmə nakoatol nəwıan, kən tatos-ıpıne nəsanənən kəm itəmat məmə onəkotol pəhriən nəwıan.

¹⁴ E natimnat rafin itəm nakoatol, sotəghat-əghatən ron, kən məsotərgəhəuən ron ¹⁵ məmə nəmegəhən rəhatəmat otətuatıp wır, kən kəsehın-pənən nəratən kit lan, kən itəmat nənəti Uhgın itəm nolən eko-eko tikə etəmat, itəm nəkotatig e nəlugi nətəm koteko-eko, iapınəp min. Kən itəmat nakotəhag-əhag tahmen e məhau min e nətueintən ¹⁶ itəm nakotaskəlım

wir nэгhаtэн e nэмegэhэн. Ken otol natimnat min эh раfin mэмэ nian Kristo tatuwa min, kэн ekаusit otэмат, kэн оekitun mэмэ esaiu эрnapinэн, nahgik тэsikээн о nat эрnapin эм. ¹⁷ Nолn рэхатэмат рэхa nahatэтээн e Uhgин tahmen e sakrifais* kit kэм Uhgин. Okэм-naka ekimis, kэн muwa mahmen e sakrifais e wain itэм katэhtэг-рэн ilau sakrifais рэхатэмат. Mэто nat эрnapin эм, nikik tagien эм kitat min itэмат. ¹⁸ Kэн e nolэн kitiah эм, nikitэмат тэкэike magien itэмат min io.

Timoti ne Epafrotaetas

¹⁹ Okэмэ Iэрэмэрэ Iesu tegэhan-in, iakolkeike mэмэ ekahl-ipinэ Timoti timnэ mэplan itэмат mэмэ nian iakэто namnusun etэмат, kэн io min, nikik otagian. ²⁰ Suah kit тэкэ min u ikin-u itэм рэхan нэтэligэн tahmen e рэхa Timoti, itэм nikin tatэht pik itэмат. ²¹ Netэм pisin pisin koatэтэlig-in atip эм wэк min рэхalat, mэsotэтэlig-inэн wэк рэхa Iesu Kristo. ²² Mэто itэмат нэкотitun mэмэ nian раfin тэhro nulan Timoti tatol wэк рэхa Uhgин, kэн рэхan wэк in тэwir, kэн tahmen e suakэku tatol wэк ilau рэхan tata, in тэмаситу lak e wэк рэхa namnusun тэwir. ²³ Mэто-inu о nat эh, nikik tatэht mэмэ nian оekitun mэмэ рэхak natigэн otahro nulan, оekahl-ipinэ uэhai эм timnэ mehm itэмат, ²⁴ kэн ekahatэтэ e Iэрэмэрэ mэмэ otasuwhэн io min ekimnэ mehm itэмат.

²⁵ Mэто nikik тэht mэмэ ekэike mahl-ipinэ Epafrotaetas titэlig-pinэ mэplan itэмат. In piak itэм iatuea kitiah matioal wэк kitiah, kэн matuэluagin e нэluaginэн kitiah рэхa Uhgин. Aupэн nэмotahl-ipa e нэrgitэмат mэмэ otuwa mэн-iarэp kэм io namnusun рэхатэмат, kэн mэмэ otаситу lak. ²⁶ Mэто roiu, in tolkeike pik mэмэ otэplan раfin itэмат, kэн matэто тэrat pik mэто-inu itэмат ninэто рэkis mэмэ in tatimis. ²⁷ Pahrien, in тэматimis pik, iuэhkir эм timis. Mэто Uhgин тэмасэkitun, mэто сэнэмэ in эм, mэто io min, kэн тэматосиг-in nat эh itэм otol nikik titэгit pik. ²⁸ Mэто-inu о nat эh, nikik tagien pik о nahl-ipinээн mэмэ nikitэмат otagian nian onэкotэplan, kэн mэмэ io ekaluin nikik тэсэht minэн. ²⁹ Nikitэмат otэкэike magien mэмэ onэкotэplan min, tahmen mэмэ in piatэмат kit e Iэрэмэрэ. Kэн otos-ipэн nisialien kэм netэм kotahmen эм lan, ³⁰ mэто-inu iuэhkir in timis о wэк рэхa Kristo, mэsэginэн о рэхan нэмegэhэн e nian эskasik min mэмэ in otаситу lak, nian рэхатэмат суатip тикэ о nasituэн.

3

Suatip pahrien о nosэн nolэн аtuatip

¹ Рэхak min netэмim itэм iakolkeike pik, inu namnun нэгhатэн рэхak. Otagian о Iэрэмэрэ. Kэн ekэte min эм нэгhатэн kitiah itэм emэte kэм itэмат aupэн, mэто сэнэмэ in nat tiakis ron io, kэн in otаситу etэмат mahтосиг-in itэмат о нэгhатэн eiueiuэ min.

² Roiu, iatэн kэм itэмат mэмэ, !Oatэто kuri min эh! !Oatэто netэм koatol nolэн rat min! ! Oatэто netэм koatэte itэм! Ilat koatэн mэмэ okэike kэhg-ipэн suah kit mэмэ in otуtuatip e niganэмti Uhgин. Netэм min эh kotahmen e kuri iarupin min itэм koatol нэрatэн.* ³ Mэто kitat u nenэti Uhgин pahrien min itэм in тэмэte рэkis nolэн rat min e nikitat, kэн Narmin Рэхa Uhgин tatol mэмэ kitat kotitun нэфакэн kэм Uhgин e рэхатat нэмegэhэн. Kэн kitat kotausit pik e Kristo Iesu kэн motagile эм lan, mэто сэнэмэ in nat kit itэм kitat atip kэмotol e nipэтitат о nosmegэhэн itat. ⁴ Mэто aupэн, рэхak natimnat нэhlan тэpэт itэм emэтagile lan о nosmegэhэн io. Kэн okэмэ suah kit nikin тэht mэмэ titun nagile эмэн e natimnat tol нэhlan, mэто рэхak natimnat kotal нэhlan тапрэkis агин-эh. ⁵ Nian emos nian eit аtuatip, kэн kэмэhg-ipэн io. Kэн io etэм Isrel, emisi-pэн e noanol рэхa Benjamin, tipik min ilat min netэм Isrel аtuatip, kэн io min iatэтэu-pэн суатip kitiah. Aupэн, io Farisi kit, kэн iatэтэu-pэн wir Lou. ⁶ Emolkeike pahrien e nikik раfin mэмэ ekol Uhgин tagien mэмэ emol нэрatэн kэм netэм koatahatэтэ e Iesu. Kэмэsehm-pa-mэн nat тэrat kit ne e нэмegэhэн рэхak mэто-inu emэтэu-pэн раfin lou min рэхa nat Isrel. ⁷ Mэто natimnat min раfin эh itэм emэтagile elat aupэн, kэн nikik тэht ilat kotэwir pik агин, mэто roiu эh iatэplan mэмэ ilat nat эрnapin эм mэто-inu энitun nat itэм Kristo тэмol.

⁸ Mэто тэsolэн namnun ikin эh. Kэн roiu etakil mэмэ natimnat раfin агин, ilat nat эрnapin эм mэто-inu iatэplan nat kit itэм in тэwir pik агин, mэмэ ekitun Kristo Iesu, Iэрэмэрэ рэхak. Emapэs раfin ilat о Kristo. Iatakil ilat tahmen e нэme нэrik mэмэ ekitun wir Kristo,

2:16: Dan 12:3; Fil 1:10; 1 Tes 2:19 * **2:17:** Nian тэpэт netэм Isrel koatoh nat megэh min motuwaan e nigэм эрэh e Nimэ Рэхa Uhgин mэмэ okotafak. Nian neen koatэhtэг-рэн wain о нэхau e nat megэh itэм nigэм тatus tahmen e nos-ipэнэн kэм Uhgин. **2:18:** Fil 3:1; 4:4 **2:21:** 2 Tim 4:10 **2:25:** Fil 4:18 * **3:2:** Netэмim neen e noanol рэхa Isrel kэмotagetun e nimэфak mэмэ okэike kэhg-ipэн suah kit, kэн in тэike mэтэu-pэн Lou рэхa netэм Isrel mэмэ in otуtuatip e niganэмti Uhgин. Mэто Pol тэsolkeikeэн ilat mэто ilat koateiuэ matарэkin nahatэтээн рэхa nimэфak. **3:3:** Rom 2:29 **3:4:** Wэк 22:3 **3:5:** Luk 1:59; Wэк 23:6; 2 Kor 11:22 **3:6:** Wэк 8:3 **3:7:** Mat 13:44-46

⁹ Kæn mæmæ ekioal kitiah itimlau min. Uhgîn tæsəplanən io mæmæ ekətuatip mæto-inu io atip emətəu-pæn ətuatip Lou, mæto in tatəplan io mæmæ ekətuatip mæto-inu iatahatətə əm e Kristo. Uhgîn tatol mæmæ io etəm ətuatip e nahatətəən rəhak. ¹⁰ Iakolkeike mæmæ ekitun təhmin min Kristo, ne nasənənən itəm Uhgîn təmol in təmegəh min e nimisən, kæn iakolkeike mæmæ ekuwa iuahkir ron nian ekəto nahmæən tahmen e nahmæən itəm in təmæto. Kæn iakolkeike mæmæ ekuwa mahmen lan e nimisən rəhan, ¹¹ kæn e suatip əh, ekitun nələhəu-pæn əskasikən rəhak nətəligən lan mæmæ, io min, Uhgîn otol ekəmegəh min.

Pol təmalkut əskasik mæmæ in otitun təhmin Kristo

¹² Esənən mæmæ enos rækis natimnat min əh, kæn mæmæ e nəmegəhən rəhak əh-roiu, io ekətuatip wir. Kəp. Mæto emitəp mətalkut pik mæmæ ekos maskəlim natimnat min əh mæmæ rəhak, mæto-inu Kristo Iesu təmitəp io kæn maskəlim tiəkis, təmol io rəhan, mæmæ ekos natimnat min əh. ¹³ Piak min, esənən mæmæ enos rækis natimnat min əh. Kəp. Mæto nat kitiah əm itəm etalkut ron, mæmæ ekaluin natimnat e məntaak, mətalkut pik matos noəh o nat itəm tatəməhl aupən-in io, ¹⁴ kæn tahmen e suah kit itəm tətəiu mæmæ in otol win o nosən nat kit, kæn io etəiu o nosən noan nalkutən rəhak, kæn noan nalkutən əh in nəmegəhən wi e Kristo Iesu itəm Uhgîn təmaun-in io mæmæ ekos.

¹⁵ Kæn kitat rafin itəm kinotəskasik rækis e nəmegəhən rəhatat, okotəkəike motaskəlim nətəligən min əh. Mæto okəmæ itəmat neen nətəligən rəhatəmat tol pisin e nat u, pəs Uhgîn otol tagəhag kəm itəm nətəligən itəm tətəuətəp. ¹⁶ Mæto nat keike mæmæ kotətəu-pæn suatip itəm kinotitun rækis.

¹⁷ Piak min, otuwa kitiah motətəu-pən nəme nelkək, itəm itəmat emotol rækis nəkotəplan, kæn otisil wir netəm koatitəp nəme nelkitəmat. ¹⁸ Otətəu-pən nəme nelkək mæto-inu enən-ipinə rækis kəm itəmat nian tətəp, kæn roiu nahui nəmtək tətəiu ron mæmæ, netənim tətəp rəhalat naliwəkən tatəgətun mæmæ ilat tikimir min rəha namnusən təwir rəha Kristo mæmæ in təmimis e nig kəmləuau. ¹⁹ Uhgîn otərəkin ilat. Koatətəlig-in pik əm nərpilat, mæmæ in uhgîn rəhalat, kæn motəusit o nolən natimnat itəm tol naulisən, kæn nətəligən rəhalat tətəuwin pik əm o natimnat rəha nətəuaintən. ²⁰ Mæto kitat netəm rəha nego e neai, koatəsaugin Iosmegəh itəm otisi-pən e nego e neai, u Iərəmərə Iesu Kristo. ²¹ Kæn in otəuhlin nipətətat rəha nətəuaintən u, inu nagwənən nigə mətəkolo, kæn mol tahmen e rəha Kristo nian təməmegəh e nimisən. In otol nəhlan e nasənənən rəhan itəm titun nələhəu-pənən natimnat rafin e rəhan nərəmərəən.

4

¹ Tol nəhlan, rəhak min, otətul eskasik mihin nulan e Iərəmərə. Iakolkeike itəmat kæn molkeike pik mæmæ ekəplan min itəmat. Rəhak min netənim, nəmegəhən rəhatəmat itəm tətəuətəp tatol nikik tətəgien, kæn itəmat noa wək rəhak itəm təwir agin.

Pol təmilə-ipər nətəligən rəhalat

² Iuotia ne Sintike, awi, okol nəkuwəpəs rəhatəmlau nərgəhəuən muegəhan e nətəligən rəhatəmlau mæto-inu rəha Iərəmərə kəən u itəmlau.

³ Əwəh, kæn ik min, itəm kilau min ik kəmioal wək nuwəh rækis, iakolkeike mæmæ nakasitu e pətan mil u, mæto-inu emol pik wək itəməhal min ilau. Katuasitu lak matuən-iarəp namnusən təwir rəha Iesu Kristo, itəmat Klemen ne piak min neen min itəm kəmotasitu e wək. Uhgîn təməte nərgilat e naəa rəha nəmegəhən.

⁴ Otəgien o Iərəmərə nian rafin. !Kæn ekən min, otəgien! ⁵ Otol kəm netənim mæmæ okotəplan mæmæ itəmat netəm mətəg. Kæn məsotaluənən mæmæ otəsəwəhən Iərəmərə titəlig-pa min. ⁶ Nikitəmat təsəht pikən natimnat min, mæto e natimnat min rafin, otəfək-pən əm kəm Uhgîn o nat naka itəm nəkolkeike. Kæn nian nakotəfək moatəpəh ron, otən kəm in mæmæ nikitəmat tagien o rəhan nəwəwən. ⁷ Kæn Uhgîn otos-ipən kəm itəmat nəməlinuən itəm iahgin pik taprəkis-in nitunən rafin rəha netənim. Kæn nəməlinuən əh otərəmərə wir e nikitəmat ne nətəligən rəhatəmat mæto-inu nakoatahatətə e Kristo Iesu.

⁸ Kæn roiu piak min, otətəlig-in natimnat min itəm tol nipəhriənən, itəm tətəskəlim nisaiiən, itəm tətəuətəp, itəm nolən rat tikə lan, itəm kitat kotolkeike, itəm nərgilat kotəwir, itəm kotəwir pik, itəm netənim koatanwiwi. Otətəlig-in natimnat min əh. ⁹ Otol nat naka itəm eməgətun itəmat lan, itəm nəmotos e nəmegəhən rəhatəmat, kæn otol min nat naka itəm io eman, kæn otol nat naka nəmotəhm-pa lak. Nian nəkoatol nəhlan, kæn Uhgîn itəm tatos-ipinə nəməlinuən kəm itəmat, otitan itəmat min e nian min rafin.

Pol nəkin tagien o nasitəwən rəhalat

3:9: Rom 3:21-22 3:10: Rom 6:3-5; 8:17 3:12: 1 Tim 6:12,19 3:14: 1 Kor 9:24 3:15: 1 Kor 2:6
 3:17: 1 Kor 4:16 3:19: Rom 16:18 3:20: Efes 2:6,19 3:21: 1 Kor 15:28,42-53 4:1: 1 Tes 2:19-20
 4:3: Luk 10:20 4:5: Hip 10:25; Jem 5:8-9 4:6: Mat 6:25-34; Kol 4:2 4:7: Aes 26:3; Jon 14:27; Kol 3:15
 4:9: Rom 16:20

¹⁰ Nīkik tagien iatənwiwi Iəɾəmərə məto-inu nuwəh məsin nəməsotasituən lak, məto əh-roiu nīkitəmat tətəht min io. Nīpahrienən nəmoatətəlig-in pik io, məto suatip tikə məmə nakotasitu lak. ¹¹ Esənən nat u məto-inu natimnat itəm iakolkeike tikə ron io, kəp. Məto-inu roiu ekitun məmə nīkik tagien əm o natimnat itəm iatos. ¹² Ekitun suatip rəha nagienən okəmə rəhak natimnat tikə, o okəmə rəhak natimnat tepət. Enitun rəkis suatip anion əh e nian rafin, okəmə nigak nagwənən tepət o noan məsin əm, okəmə rəhak nautə tepət o noan məsin əm. ¹³ Məto-inu Kristo tatos-ipa rəhan nəsanənən kəm io, kən ekitun naliwəkən e nəwirən o nəratən.

¹⁴ Məto itəmat nəmotol nolən təwir nian nəmotasitu lak e nəratən itəm emətətig lan. ¹⁵ Nīpahrienən, itəmat netəm Filipae ninotitun rəkis məmə nian nəmətuoun motəto nannusən təwir e Iesu Kristo, nian emiet əpəh Masetonia, itəmat əm un nəmotasitu lak e məni. Nīməfak min tikə itəm təmos-ipa natimnat neen kəm io. ¹⁶ Kən nian emuwīn iuəhkir əm, e taon Tesalonaeka, mətətig əpəh ikin, nəmotahl-ipa min məni kəm io, kən sənəmə mau kitiah əm. ¹⁷ Sənəmə iategəs-in məni məmə nakotos-ipa kəm io, məto iakolkeike məmə Uhgīn otəplan nəwirən əh kən mətou itəmat lan. ¹⁸ Emos rafin məni itəm nəmotahl-ipa kəm io, kən in tahmen maprəkis məto-inu nian Epafrotaetas təməmik natimnat min u muwa kəm io, roiu rəhak natimnat rafin tepət. Itəmat nəmotos-ipən nat kit kəm Uhgīn tahmen e sakrifais itəm nəmiəwīn təwir. In tatos əm, nīkin tətəgien ron. ¹⁹ Kən Uhgīn rəhak in otos-īpīnə kəm itəmat natimnat rafin itəm tətəuətīp o nəmegəhən rəhatəmat. Kən rəhan rafin nos-īpənən koatīsī-pən e rəhan nautə tepət təwir, kən moatuwa e Kristo Iesu.

²⁰ Pəs netəmim rafin okotīsiai-in Uhgīn Tata rəhatat tatuwīn matuwīn nammun tikə. Əwəh.

Nammun nəghatən rəha Pol

²¹ Iatən təwir kəm itəmat rafin itəm nakoatahatətə e Kristo Iesu. Piatat min ilat min io u ikin-u koatən min təwir kəm itəmat. ²² Netəm rafin itəm koatahatətə e Kristo Iesu, koatən-īpīnə təwir kəm itəmat, kən ilat min əpəh e nīmə rəha Sisa koatən təwir pik kəm itəmat. ²³ Pəs Iəɾəmərə Iesu Kristo otawte-in rəhan nəwirən kəm itəmat rafin.

Kolosi

Naoa itəm Pol təmäte tuwin kəm iəfak min ikin Kolosi Nəghatən əkuəkır rəha naoa u Kolosi

?Pah təmäte naoa u? Aposol Pol təmäte naoa u.

?Təmäte tatuwin kəm pah? Təmäte tatuwin kəm niməfak əpəh Kolosi, taon asol kit əpəh nitən asol Esia.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təmäte? Katən məmə okəm-naka Epafras təmätuoun niməfak əh Kolosi. Pol təsuwinən məplan niməfak əh, məto iəgətun eiueiua neen kəmotuwa e niməfak. Koatən məmə okotəkəike kətəu-pən suatip neen rəha nagwanən ne nənimən, kən kəfak kəm nagelo min, moatən məmə Kristo in sənəmə ilis pik. Koatən məmə koatos nitunən neen itəm koatəhluaig, moatən məmə nitunən ne nolən rəha etəmim in nat kit itəm iahgin pik.

?Təmäte naoa u o naka? Pol təmäte naoa u məmə otoh nəgətunən eiueiua min itəm koatətig e niməfak. Molkeike məmə otən-iarəp məmə Kristo in ilis taprəkis-in natimnat rafin, kən iəfak min okəsotagileən e nəgətunən eiueiua min əh, məto-inu ilat nat əpnəpin əm.

Pol təmätuoun rəhan nəghatən

¹ Io Pol, u io aposol kit rəha Kristo Iesu, itəm Uhgın təmitəpun rəkis io məmə rəhan. Itimlau piətat Timoti etuatig, ² kən nikitimlau tətəgien məmə iatuəghat kəm itəmat e naoa u, itəm iatuəte matuahl-ipinə kəm itəmat netəmim rəha Uhgın əpəh Kolosi, inu piak min ne winik min e Kristo itəm nakotahatə əskasik lan. Itimlau iatuəfak məmə nəwīrən ne nəməlinuən rəha Uhgın Tata rəhatat in otəkəike mətatig otəmat.

Pol təmənwiwi Uhgın o netəm Kolosi

³ Nian ekoatəfak otəmat kəm Uhgın u tata rəha Iərəməə Iesu Kristo, kən nian rafin ekoatən tagkiu kəm in o rəhan wək e nəmegəhən rəhatəmat, məto-inu emotəto ⁴ məmə rəhatəmat nahatətəən təkəsik ron ne nolkeikeən rəhatəmat tatuwin o netəmim itəm koatəfak. ⁵ Nahatətəən ne nolkeikeən rəhatəmat tol min-nulan məto-inu nəkotitun wir e nikitəmat məmə Uhgın otos-ipinə kəm itəmat nat naka itəm in təmol əpen-əpenə lan əpəh ilis e nego e neai. Nəmotəto rəkis natimnat min əh e nəghatən pahrien, inu nannusən təwir rəha Iesu Kristo. ⁶ Ikin min e nətueintən u, nannusən təwir tatoe-in noan matəwiə matol wi nəmegəhən rəha netəmim. Tol əm mə inu nian itəmat nəmotəto motitun niphahrienən əh e nəwīrən rəha Uhgın, kən tatəwiə min matoe e rəhatəmat nəmegəhən. ⁷ Inu suah u Epafras, tinən rəkis nəghatən u kəm itəmat. In etəmim wir kit itəm tatos rəhatimlau nəghatən. In etəmim kit tatətul əskasik o nolən wək rəha Kristo kən mətasitu etəmat. ⁸ In təmən kəm itimlau nolkeikeən rəhatəmat itəm tatuwin o netəmim itəm Narmin Rəha Uhgın təmos-ipinə kəm itəmat.

⁹ Tol min-nulan, e nian itəmat emoatəto nannusən əh, kən ekoatəfak e nian rafin otəmat. Ekoatətapəh-in o Uhgın məmə in otətəlmən itəmat e rəhan nətəligən ne nenatigən pəs nəkotitun wir nəwian. ¹⁰ Ekoatəfak nulan məmə naliwəkən rəhatəmat otos-ipan nisialiən kəm Uhgın pəs tol nikin tətəgien ron. Məto-inu nəmegəhən rəhatəmat tatoe-in noan itəm təwir o wək rafin rəha Uhgın itəm noatol. Pəs Uhgın otasitu etəmat məmə nəkotitun wir in. ¹¹ Ekoatəfak məmə nəsanənən asol rəha Uhgın otol itəmat nakotəsanən e nian nəratən tatuwa. Pəs nəkoatətul əskasik kən nətəligən rəhatəmat tətəməh, kən nagiənən tətətig etəmat, ¹² kən nakoatən kəm Tata Uhgın məmə nikitəmat tətəgien o natimnat itəm təmol. In təmol itəmat nəkotətuatip, məmə nəkotitun nosən nautə rəha Uhgın itəm otəpanuwa. Onəkotos rəhatəmat nautə tahmen e netəmim rafin itəm koatəfak motaliwək e nəhag-əhagən rəha Uhgın. ¹³ Kən Uhgın təmol nəhlan nian in təmiləs-irəkis kitat e nəərəməəən rəha napinəpən, minol kitat kinotuwa e nəərəməəən rəha Nətin itəm in tolkeike pik. ¹⁴ Kən nətin təmikis kitat e nalpinən rəha təfəgə, inəh təməfəl kitat e təfəgə rat min rəhatat.

Kristo in ilis taprəkis-in

natimnat rafin

¹⁵ Nəti Uhgın tahmen-pən əm e rəhan tata itəm kol netəmim kəsotehmən.

Aupən aupən agin, nian niməptən ne neai ne natimnat rafin kəmoatikə əh, məto Nətin, in tinimaupən matig rəkis, kən tol-pən in, in ilis tətərəməə o natimnat rafin min u.

¹⁶ In ilis mæto-inu in tæmol natimnat rafin e nætueintæn u, ne neai, natimnat itæm katehm ilat o kæsehman ilat, inah nagelo min, ne iarmis min, ne narmin rat min, ne iærmæræ min rafin. Kæn in tæmol natimnat min rafin u mæmæ ræhan.

¹⁷ Kæn in tinimaupæn matig rækis e natimnat rafin. Kæn natimnat min rafin koatagig mæto-inu næsanænæn ræhan tætaskælim ilat.

¹⁸ Kæn in æm tatætul aupæn o nimæfak, kæn nimæfak in tatol wæk tahmen-pæn e nipætæn, kæn in ræhn-kapæ.

Kæn in næukæti nimæfak, inæh in etæmim itæm in tæmaupæn mæmegæh lilin e nimisæn. Tol næhlan, in ilis e natimnat rafin.

¹⁹ Mæto-inu e næwia Uhgîn, næmegæhæn ne næsanænæn rafin ræhan tætatig æm e Kristo, kæn Kristo in ilis e natimnat rafin.

²⁰ Kæn e Kristo, Uhgîn tæmælæhæu næmælinuæn nian nita Kristo tæmaiu e nig kæmæluau, kæn netæmim, ne nat megæh min, ne nagelo min, ne iarmis min, ne natimnat rafin kæmotuwa kuæfimin ilat min e næræmæwææn ræha Uhgîn.

E Kristo æm Uhgîn tæmol natimnat min æh.

²¹ Aupæn ikin, itæmat næmoatætul isæu o Uhgîn, kæn itæmat tikimir min ræhan e nætæligæn ræhatæmat, kæn næmoatol tæfagæ rat. ²² Mæto roiu æh, Uhgîn tæmol mæmæ itæmat næmotuwa kol kitæh itæmat min e nimisæn ræha Kristo itæm nipætæn tæmækul e nig kæmæluau. Uhgîn tæmol mihin æh lan mæmæ otos itæmat nakotuwa iuæhkîr ron, kæn motætuatip e niganæmtin, kæn ræhatæmat nolæn rat tikæ, kæn okol suah kit tæsæn ratæn itæmat. ²³ Natimnat min u tol næhlan okæmæ itæmat nækoatætul æskasik e ræhatæmat nahatætææn e Iesu. Næmoatæto namnusæn tæwir itæm tatægætun natimnat itæm Uhgîn otol kæn itæmat æpæh e nego e neai, kæn ræhatæmat nætæligæn otækæike matætul æskasik e natimnat min æh. Namnusæn tæwir u, itæm næmotæto rækis, kæmamnus-iaræp ikin min e nætueintæn, kæn io Pol, Uhgîn tæmaun-in io mæmæ iatæn-iaræp namnusæn tæwir æh.

²⁴ Nikik tagien mæmæ ekatæto nahmææn e nipætik o ræhatæmat nahatætææn. Kristo tæmæto nahmææn e nipætæn mæmæ nimæfak otaiir. Kæn e suatip kitæh æm, io min iatæto nahmææn e nipætik o nipæti Kristo, inu in nimæfak, mæmæ otæwiæ mæskasik. Kæn tol min-næhlan, wæk itæm Iesu tæmætuoun, iakolkeike mæmæ iakasitu e wæk ræha Iesu o nimæfak, kæn matæto nahmææn ron.

²⁵ Uhgîn æm tæmilæs-ipær io mæmæ ekol wæk e nimæfak ræhan. Roiu æh, ekitun nasituæn etæmat o wæk itæm Uhgîn tæmælæhæu-pæn e nelmæk. Ræhak wæk mæmæ iatæn-iaræp næghatæn min rafin ræha Uhgîn pæs nækotitun wir, ²⁶ næghatæn æh in nalpækau anionæn ræha Uhgîn itæm tæmatæhluag o netæmim rafin aupæn ikin, mæto roiu æh Uhgîn tinuhapik nipætæn kæn ræhan netæmim. ²⁷ Kæn Uhgîn nikin tagien æm mæmæ otæn-iaræp natimnat wir min ræha Iesu kæn itæmat, netæm naihlua min u kæsænæn mæ itæmat netæm Isrel, mæmæ onækotitun min. Nalpækau anionæn itæm tæwir ræha Uhgîn, in tol min-nulan, Kristo tæmos nikitæmat, kæn nækotitun motahatætæ lan mæmæ onækotos ræhan næwiræn itæm tæwir agin-æh æpæh e nego e neai. ²⁸ Kæn itimat ekoatæn-iaræp Kristo kæn netæmim rafin. Kæn ekoatæn æskasik moatæghaair e nikilat, kæn moatægætun ilat e nenatigæn wir, mæmæ ilat kotuwa iafak min itæm koatætul æskasik e ræhalat nahatætææn e Kristo. ²⁹ Iatol wæk æskasik o nat æh, kæn e nian rafin iatol wæk æskasik pik e næsanænæn asol ræha Kristo itæm tatol wæk e næmegæhæn ræhak.

2

Nækotækæike motahatætæ æskasik e Iesu

¹ Iakolkeike mæmæ nækotitun mæ iatol wæk æskasik pik otæmat netæm Kolosi, ne netæm Laotisia, ne neen min itæm koatæfak mæto esehmæn ilat. ² Iatol wæk næhlan o nîlæs-ipæran nætæligæn ræhatæmat rafin, nian itæmat nakotilpin wir nikitæmat mæmæ nikitæmat otol kitæh æm, kæn natimnat min u in tatuwa nian nakoatolkeike itæmat min. Kæn iatol wæk mæmæ itæmat rafin onækotos nitunæn tæwir itæm otol nikitæmat tæsanæn, kæn in otol min mæmæ nækotitun wir næghatæn pahrien ræha Uhgîn itæm aupæn tæmatæhluag mæto roiu tinet-aræp. Kæn nalpækauan anion æh, in Kristo, ³ itæm Uhgîn tæmærgætæn nenatigæn ne nitunæn wir min rafin ræhan tætatig lan. ⁴ Io iatæghat nulan kæn itæmat o nahtosig-inæn næghatæn eiueiuæ min ræha netæmim itæm tæhehen o niuw-rækisæn ræhatæmat nætæligæn. ⁵ Tol mæ etatig pap isæu otæmat, mæto nikik tæatht pik itæmat. Kæn nikik tagien pik mæto-inu emæto mæmæ ræhatæmat nætæligæn kitæh æm, kæn itæmat nakotahatætæ æskasik æm e Kristo.

Ræhatæmat næmegæhæn otækæike mætægætun æm e Kristo.

1:17: Jon 1:1; 8:58	1:18: Wæk 26:23; Efes 1:22-23; Nol ðpæn 1:5	1:19: Kol 2:9	1:20: Efes 1:10	1:21:
Rom 5:10; Efes 2:12	1:22: Rom 5:10; Efes 5:27	1:26: Rom 16:25-26; Efes 3:2-9	1:29: Efes 3:7,20; Fil 4:13	
2:3: 1 Kor 1:24,30	2:4: Rom 16:18	2:5: 1 Kor 5:3		

⁶ Məto-inu itəmat nəmotos Kristo İesu məmə in İəməmə rəhatəmat, kən nəkotəkəike moatətəu-pən əskasik in. ⁷ Otəskəlīm Kristo tiəkis təhmen e noki nig tateiuaiu mīləs nəptən, kən pəs rəhatəmat nəmegəhən təwiə məskasik lan. Pəs rəhatəmat nahatətəən otəkəike məwiə matəskasik e nian rafin, nahatətəən inu kəməgətun itəmat lan aupən. Kən nian rafin okotəike moatən kəm Uhgın məmə nikitəmat təmər mərioah e nagienən o natimnat itəm təmol otəmat.

⁸ Oatəto wir itəmat məmə netəmim kəsotatuən itəmat e iəgətun eiueiuən rəhalat. Nəgətun eiueiuən əh tatətəu-pən nətəligən rəha netəmim əm ne nəükəti lou min itəm tatəghat-in natimnat rəha nətueintən əm. Nəghatən min əh tətisi-pən o nətəligən oas min rəha netəmim, məto kəsotisi-pənən o Kristo.

⁹ Kən Kristo in Uhgın. Kən in təmuwa mos nīpəti etəmim təhmen e kitat, kən natimnat rafin rəha Uhgın tətətig lan.

¹⁰ Kən nian nəmotahatətə e Kristo, kən Uhgın in təmos-ıpən natimnat rafin rəha nəwıərən kəm itəmat. Kən Kristo tətərəmərə e netəmim ne natimnat rafin itəm koatərəmə e nətueintən ne neai. ¹¹ Kən nat kit min e Kristo, nian itəmat nəmotahatətə lan, kən in təməh-ıpən itəmat. Məto sənəmə nəhg-ıpənən rəha nīpətin itəm netəmim koatol, məto nəhg-ıpənən rəha nikitəmat itəm İesu tatol. In təməte rəkis nətəligən ne nolən rat min e rəhatəmat nəmegəhən. ¹² Kən e nian itəm kəmau-təlimin itəmat e nəhau, in nəmətin kit məmə nəmegəhən aupən rəha təfəgə rat rəhatəmat koatimıs kən katitənım ilat İesu, kən Uhgın təməmegəh min e nəmegəhən wi min itəmat İesu e nəmegəhən rəhatəmat, in əh e nahatətəən rəhatəmat e nəsanənən asol rəha Uhgın itəm təmol İesu təmegəh min e nımısən.

¹³ Aupən ikin, nian Uhgın təməste rəkısən əh nolən rat min e nikitəmat, kən e nıgənəmın, itəmat nəmotimıs rəkıs o nolən rat min əh. Məto nian nəmotuwa kol kitiəh itəmat İesu, kən Uhgın təsmegəh min itəmat min. Uhgın təməfəl rəkıs nolən rat min rəhatat. ¹⁴ Nian kitat kəmoatol nolən rat, kən kəmotəht Lou rəha Moses itəm tatən məmə okotimıs o nolən rat min əh, kən tatətəu-pa nıpəgnəmti nəghatən min kəm kitat. Məto Uhgın təməht-ıpən nəghatən min əh e nig kəməluau, kən nəsanənən rəhalat tikə. ¹⁵ E nig kəməluau-in, Kristo in təmol win e nəsanənən rəha iəməmə min rafin, kən təmərəkın nəməmə rəha iərmıs min təhmen-pən mə in təmol win elat e nəluaginən asol kit. Kən roiu əh, in təmol rəhan tikimır min kəmotuwa nat ənpəin əm e nıgənəmti netəmim.

İesu tətərəmərə etəmat

¹⁶ Tol min-nulan, əsotətəlig-inən nəghatən rəha netəmim itəm kotaləhəu-osıg məmə nəkəsotolən natimnat neen, məsotunən nəgwənən u o məsotənımən nat u. Əsotətəlig-inən nəghatən rəhalat itəm koatən məmə nakol natimnat min u e nian asim min, o e nian rəha məwig wi min, o e nian rəha Sapat. ¹⁷ Lou min u rəhalat itəm koatəghat-in, kotahmen e narmi nat kit itəm otəpanuwa, məto nıpəti natimnat rafin tətətig e Kristo. ¹⁸ Netəmim neen kotasıt pik məto-inu ilat koatən mə koatehm nəməhlaiirən min neen itəm nıpətılət tətig. İlat koatən kəm itəmat məmə nəkotəkəike motol natimnat neen itəm tatəgətun məmə rəhatəmat nətəligən teiuaiu, kən itəmat onəkotəkəike moatəfak kəm nagelo min. Əsotətəu-pənən nətəligən min rəhalat. Nətəligən min əh etəmim əm tatol. Okəmə nəkoatətəu-pən nəghatən rəhalat, kən onəkotəkıəh e rəhatəmat nəmegəhən. Məto-inu netəm min əh koatos-ıpə ilat o nat nıpətin tikə. ¹⁹ Netəm min əh kəsotəskəlımən İesu tiəkıs. Məto İesu təhmen-pən mə in rəhn-kapə nıməfak kənu nıməfak in nıpəti İesu. E nolən kitiəh təhmen-pən e nıpəti etəmim, itəm tətılpin ikin e noanol min tatuwin e nıkilkilin, kən İesu tatol mihın əm nat kitiəh e nıməfak rəhan mə nıməfak otəskasik, kən matəwiə e nəməgəhən wir itəm Uhgın tatol tətəwiə.

Nəmotos nəmegəhən wi məto-inu itəmat nəmotol kitiəh e İesu

²⁰ Nian nəmotahatətə e İesu, in təhmen mə nəmotimıs itəmat min. Kən məto-inu lou təsuwinən o etəmim itəm təmimıs, kən nəükəti lou min itəm tatəghat-in natimnat rəha nətueintən əm, nəsanənən rəhalat tikə məmə okotərəməmə etəmat. Tol min-nəhlan, iatəpəh otəmat məmə, təhrə otəmat nəkoatətəu-pən lou min rəha nətueintən ne, inəh nəghatən oas min itəm koatən məmə, ²¹ “Əsəskəlımən nat u,” o “Əsun asgəwinən nat u,” o “Əsekən nat u.” ²² Məto nəghatən min u təmisi-pən əm e nətəligən rəha etəmim. İlat koatəghat-in əm natimnat rəha nətueintən u, təhmen-pən e nəgwənən neen, ne nənimən neen. Məto natimnat min u, okul təsasıtəuən, kən təsərəkınən nikitəmat, məto-inu e nian onəkotos o nakotun, kən tikə min. ²³ Ekitun mə nian nəkoatehm nəghatən min əh, nakotəmə kətəh nəghatən əgin-əh min neen. İlat koatən məmə netəmim okotəfak min-nulan o nəhlan, kən

ilat koatən məmə okotol rəhalat nətəligən teuiəu min-nulan o nəhlan, kən ilat koatən min məmə netəmim okotəike moatehm wir nīpətīlat min-nulan o nəhlan e nolən itəm in tiakīs o nīpətīlat. Məto iatən-īpinə kəm itəmat məmə nəghatən min əh, rəhalat nəsanənən tīkə məmə otahtosig-in nətəligən rat min ne nolən rat min itəm netəmim koatol e nīpətīlat.

3

¹ Məto-inu Uhgīn təmosmegəh min itəmat min Kristo, kən tol mihīn nəhlan, roiu əh itəmat onəkotəkəike motol nikitəmat tətətig əskasik e natimnat itəm tətətig əpəh e nego rəha Uhgīn, ikin əh Iesu tatəpələh ikin e nikali Uhgīn matip, ikin əh, ikin rəha nəsanənən ne nisīaiiən. ² Itəmat onəkotəkəike motol rəhatəmat nətəligən tətətig əm e nego rəha Uhgīn, pəs nətəligən rəhatəmat otəsətigən e natimnat rəha nətueintən u, ³ məto-inu itəmat nətətimis itəmat Kristo, kən nəmegəhən pahrien rəhatəmat koatəhluaig ilat Kristo itəm tətətig e nego e neai ilau Uhgīn. Nəmegəhən wi u, netəmim kəsotəplanən. ⁴ Nəmegəhən pahrien rəhatəmat in e Kristo əm. Kən nian Kristo otitalig-pa min, kən Uhgīn otəgətun Kristo kitat min kəm netəmim rafin, kən ilat okotəplan nəwīrən ne nəsanənən rəhan.

Suatip suatip

⁵ Məto itəmat onəkotəkəike motapəs agin nolən tərət min rəha nətueintən, nolən tərət tol min-nulan: nīpitan ne nəman ne, koatit anion ilat min; ilat koatol nolən tərət tol naulisən o nənən; ilat koatolkeike pik ilat min o nolən tərət; təfagə rat tərət e rəhalat nətəligən; ilat naumis, kən nolən əh tahmen-pən məmə koatəfak kəm narmi nat min. ⁶ Nolən rat min əh tatol niki Uhgīn titəhmə, kən in otol nalpinən asol kəm netəmim itəm koatol nolən rat min əh. ⁷ Aupən ikin, nolən rat min əh koatərəmərə e rəhatəmat nəmegəhən. ⁸ Məto roiu əh, nəkotəkəike motos-irəkis ilat e rəhatəmat nəmegəhən, kən tol min-nəhlan: nikitəmat tesaratən; nikitəmat ne nohlitəmat tətətipərəh pikən tahmen e kalualuə; əsolən tərət kəm netəmim; əsən ratən netəmim; əsənən nəghatən itəm tol naulisən o nənən. ⁹ Soteiua-inən itəmat min məto-inu itəmat nətətapəg rəkis nətəligən oas rəhatəmat kən motapəs rəhan nolən min, ¹⁰ kən nətətuwin-in nətəligən wi. Uhgīn tatos-īpinə nəmegəhən wi u kəm itəmat, matol məmə itəmat onəkotuwa motol əm mə in ne. Kən pəs nəkotitun wir in. ¹¹ Məto e natimnat min əh, in nat ənnapin əm okəmə ik etəm Isrel, o sənəmə ik etəm Isrel; okəm kəməhg-īpən ik o kəsəhg-īpənən ik; okəmə nəmol-wir skul o nəsol-wirən skul; okəmə ik slef əm kit o ik nakatərəmərə e netəmim. Məto nat asol in Kristo, kən tətətig min e nəmegəhən rəhatat rafin.

¹² Uhgīn təmolkəike itəmat, kən mītəpun itəmat məmə rəhan min. Kən tol min-nulan: onəkotəkəike motəsəkitun netəmim; motol təwir kəm netəmim; rəhatəmat nətəligən otəkəike mətətig ləhau; itəmat netəm mətig; kən nətəligən rəhatəmat otəfəməh. Otol nəghatən min əh, tahmen-pən mə nakoatuwin-in napən wir rəha Uhgīn. ¹³ Nian suah kit otol nat kit otəsahmenən e niganəmtitəmat, kən nikitəmat otəsahmə uəhəiən ron. Okəmə suah kit tatol tərət kəm itəmat kit, pəs in otos əm timis e nīkin, məto in otəkəike maluin kən in mol təwir əm kəm suah un. Səskəlīm-īəkisən e nīkin nolən tərət rəha etəmim itəm təmōl kəm ik, məto ol təwir əm kəm in, tahmen-pən əm mə ləfəmərə təmisəskəlīm-īəkisən nolən tərət rəhatat e nīkin, məto in təmōl təwir əm kəm kitat. ¹⁴ Nat kəike itəm otəkəike matig e nikitəmat, in nolkeikəən. Otos motuwin-in tahmen-pən mə napən wir rəha Uhgīn. Nian onəkotolkeike itəmat min, kən tol itəmat nakoatuwa kitīəh. ¹⁵ Otos nəməlinuən rəha Kristo pəs in tətərəmərə e nikitəmat, məto-inu Uhgīn təmaun-in itəmat məmə nakotuwa kol kitīəh, kən nakoatətig əm e nəməlinuən. Kən nian rafin otən kəm Uhgīn məmə nikitəmat tətəgien o natimnat itəm in təmōl kəm itəmat.

¹⁶ Otəgətun itəmat min e nəghatən rəha Kristo, kən moatən e nətəligən təwir kəm itəmat min məmə nəkotəkəike moatol, məsotəpəsən. Otan napuən min e Naoa rəha Napuən, ne napuən min rəha nīməfak, ne napuən min itəm tətisi-pən e Narmīn Rəha Uhgīn. Otan ilat rafin tahmen-pən e nənwīwīən kit itəm tətisi-pən e nikitəmat matuwin kəm Uhgīn. Inəh e nolən min əh, pəs nəghatən wir rəha Kristo tətətig matəmegəh matəwīə wir e nikitəmat e nian min rafin. ¹⁷ Natimnat rafin itəm noatol, ne nəghatən min rafin itəm noatən, məto nəkotol əm e nərgi ləfəmərə Iesu. Kən nian rafin itəmat onəkotəkəike motən kəm Uhgīn, tata rəhatat, məmə nikitəmat tətəgien o natimnat itəm Iesu təmōl kəm itəmat.

Nolən wi rəha tata, ne mama, ne nisualkələh

¹⁸ Nīpitan, otisīai-in nərəmərəən rəha iaguīhl min rəhatəmat, tahmen-pən əm mə pətən u in iəfak in otəkəike mol mihīn.

¹⁹ Kæn næman, otolkeike ræhatæmat nipi-tagwæhl, kæn motol tæwir kæn ilat, mæto æsotolæn ræhatæmat næramæræn mæmæ otærækin ræhatæmat nipi-taguihl min.

²⁰ Nisualkælæh, otisiai-in ræhatæmat tata ne mama, mæto-inu Iæræmæ ræhatat nikin otægien o nolæn æh.

²¹ Itæmat tata min, esotolæn nalpinæn taprækis-in næratæn itæm nisualkælæh koatol, mæmæ nikilat otahmæ ron. Mæto okæmæ nækoatol næhlan elat, kæn ræhalat nætæligæn in otatite.

Nolæn ræha slef ne ræhan Iæræmæ

²² Slef min, nian rafin onækotækæike motol næwia netæm-iasol min ræhatæmat, mæto sænæmæ nian æm itæm ilat koatehm itæmat lan mæmæ nikilat otægien otæmat. Mæto itæmat onækotækæike motol wæk e nikitæmat pahrien ræha nos-ipænæn nisiiæn kæn Uhgîn. ²³ Wæk naka itæm nækoatol, otol e nikitæmat rafin tahmen-pæn æm mæ noatol wæk ræha Iæræmæ ræhatat, sænæmæ noatol wæk ræha etæmim æm. ²⁴ Mæto-inu onækotækæike motitun wir mæmæ Iæræmæ ræhatat in otos-ipa nætouæn ætuatip ræha natimnat min itæm nækoatol ilat. Nætouæn æh Uhgîn tinæmæn rækis mæmæ otos-ipæn kæn nenætæn min. ?Kæn nækotitun nat u? Nækotol wæk ræha suah inæh Iæræmæ pahrien ræhatat, in Iæræmæ Kristo. ²⁵ Mæto etæmim itæm tatol nolæn tærat, in otos ætuatip min noan nætouæn ræhan o nolæn tærat, mæto-inu Uhgîn, in tatol tahmen-ahmen æm kæn netæmim rafin.

4

¹ Netæm-iasol min itæm koatæræmæ, onækotækæike motol tætuatip kæn mahmen kæn ræhatæmat slef min, mæto-inu itæmat min nækotækæike motitun mæmæ ræhatæmat min Etæm-iasol in tætatig min æpæh e nego e neai.

Pol tæmægætun ilat

² Itæmat onækotækæike moatægæt-pæn kæn Uhgîn e næfakæn e nian rafin. Kæn nian onakotækæik, ræhatæmat nætæligæn otækæike mætætig lan, kæn nian rafin agin nækotækæike moatæn kæn Uhgîn mæmæ nikitæmat tægien o natimnat itæm in tæmol kæn itæmat. ³ Kæn io iakolkeike mæmæ itæmat nækotækæike motæfak min otimat min, mæmæ Uhgîn oteræh e suatip mæ ekotæn-iaræp nalpækau anionæn ræha Uhgîn e Kristo. Mæto-inu ematæn-iaræp næghatæn u inu kæn kahtosig-in-pæn io ron e kalapus. ⁴ Otæfak mæmæ iatæn-iaræp næghatæn æh tætuatip kæn mæpiæ wir tahmen æm mæ ekæike mol mihin.

⁵ Itæmat netæm noatæfak, pæs netæm kæsotæfakæn kotehm-pæn Iesu e nolæn min ræhatæmat, kæn e nian rafin onækotækæike moatehm wir mæ nolæn, ne næghatæn min ræhatæmat in otiiuw laihluæ min kotuwa o Iesu. ⁶ Itæmat nækotækæike moatægæt wir kæn ilat e næghatæn min æm u itæm tæwir kæn mætehen, kæn pæs ilat okotæto næghatæn min æh mæ kotæwir. Kæn itæmat onækotækæike motitun wir suatip min o nuhalpinæn næghatæn min ræhalat itæm koatæpæh o ræhatæmat nahatætæn o Iesu.

Pol tæmahl-ipæn tæs mil katian olat

⁷⁻⁸ Etahl-ipinæ piætæt etæm tæwir, Tikikas, in tatimnæ otæmat o nat kæiu æm mæmæ in otamnu næghatæn rafin ræhatimat kæn itæmat, kæn in otol nikitæmat tæmegæh. In piætæt kit itæm io ekolkeike pik. Nian rafin in tatætul matip o nasituæn lak e wæk ræha Iæræmæ. ⁹ In tatimnæ ilau piætæt Onesimas. Nian rafin in tæhatætæ æskasik e Iesu, kæn itimat ekotolkeike pik in. In etæm kit ræhatæmat. Ilau okuæn kæn itæmat namnuæn ræha natimnat rafin ikin-u.

Namnun næghatæn ræha Pol tæmuwin kæn ilat

¹⁰ Aristakas in tætatig e kalapus itimlau min. In tætahl-ipinæ næghatæn wir kæn itæmat. Kæn Mak, in pia Panapas, in min tætahl-ipinæ næghatæn wir ræhan kæn itæmat. Itæmat nænamotos rækis ræhak næghatæn ron. Okæmæ in otimnæ ræhatæmat ikin, kæn nakotit motuwin moatehm wir. ¹¹ Kæn Josua Jastas, in min tætahl-ipinæ næghatæn wir ræhan kæn itæmat. E noanol min ræha Isrel itæm koatætætæ e Iesu, suah milæhal æm æh, ilæhal kætæhalasitu lak o wæk ræha nego ræha Uhgîn. Kæn suah milæhal æh, ilæhal kætæhalasitu pik lak e nian æskasik min itæm tatuwa e ræhak næmegæhæn.

¹² Epafra in ræhatæmat kit etæmim, in min tætahl-ipinæ næghatæn wir kæn itæmat. In etæmim kit nian rafin tatol wæk ræha Iesu Kristo, kæn e nian rafin in tatæfak æskasik otæmat. In tatæpæh o Uhgîn mæmæ itæmat onakotætul æskasik kæn motimætæ motitun wir natimnat rafin itæm Uhgîn tolkeike. ¹³ Ekitun nænæn kæn itæmat mæmæ suah u in tatol wæk æskasik o nasituæn etæmat, ne netæm Laotisia, ne netæm Hierapolis. ¹⁴ Tokita Luk etæm kitat kotolkeike pik, ne suah u Teras, ilau min katuahl-ipinæ næghatæn wir kæn itæmat.

¹⁵ Otahl-ipən min rəhak nəghatən wir kəm piətat ne winitat min əpəh Laotisia, ne pətan əh Nimfa, ne netəm koatəfak e nian min rafin əh rəhan ikin. ¹⁶ Məto e nian onəkotafin rəkis rəhak naoa un, kən motəike motahl-ipən kəm netəm Laotisia mə ilat okotafin min kəm netəmin rəha niməfak əh-ikin. Kən e nolən kitiəh min, itəmat onəkotəkəike motafin min naoa rəha netəm Laotisia. ¹⁷ Kən itəmat nəkotəkəike motən-ipən kəm Akipas məmə in otəkəike mol rafin wək itəm ləməmə rəhatat in təmos-ipən kəm in məmə otol.

¹⁸ Io Pol, iatos pen matəte əm e nelmək nəghatən u rəha nənən təwir kəm itəmat. Sotaluinən sen itəm kəməlis io lan e kalapus. Pəs Ughin otasitu etəmat kən mawte-in rəhan nəwirən tətətiğ otəmat.

1 Tesalonaeka

Naoa itəm Pol təmaupən məte tuwin kəm iəfak min ikin Tesalonaeka

Nəghatən əkuəkır rəha naoa u 1 Tesalonaeka

?Pah təməte naoa u? Aposol Pol təməte naoa u.

?Təməte tatuwin kəm pah? Təməte tatuwin kəm niməfak əpəh Tesalonaeka.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təməte? Pol təmətuoun niməfak əpəh Tesalonaeka e nup kəiu o kisił əm tinuwin rəkis, kən in niməfak wi kit. Netəm rəha niməfak okotəkəike kəwīə e nəmegəhən rəhalat. İlat neen, kəmotuwin e nian iəkis min məto-inu kotahatətə e Kristo. Kən neen kəsotitun wirən nian itəm İesu otitəlig-pa min lan e nətueintən. Neen nikilat tət məmə İesu otuwa uəhai min əm. Kən motəruru məmə netəmim kəmotimis uarisig e İesu titəlig-pa min, okahro ilat.

?Təməte naoa u o naka? Pol təməte naoa u məmə otiləs-ipər nətəligən rəhalat, kən mol nahatətən rəhalat təkəsik. Kən molkeike məmə otos-ipən nəgətunən neen itəm tətutap e nitəlig-pa minən rəha İesu Kristo.

Pol təmən təwir kəm ilat

¹ İo Pol, ne Saelas,* ne Timoti, etəhalən təwir kəm itəmat u niməfak əpəh ikin Tesalonaeka. İtəmat nəmotuwa kitihə o Tata Uhgın ne İərəmərə İesu Kristo.

Pəs Uhgın otawte-in rəhan nəwirən ne nəməlinuən kəm itəmat.

² Nian rafin etəhalən-ipən kəm Uhgın məmə nikitiməhal tagien otəmat, kən mətəhaləfak otəmat e nəfakən rəhatiməhal. ³ Nian etəhaləfak kəm Tata Uhgın, nikitiməhal tagien məto-inu nian rafin nikitiməhal tətəht nat kisił, kit u rəhatəmat wək itəm tətisi-pən e nahatətən rəhatəmat, ne rəhatəmat wək əskasik o nasituən e netəmim itəm tətisi-pən e nolkeikəən rəhatəmat, ne nolən rəha nətul əskasikən rəhatəmat e nian iəkis min itəm koatuwa e rəhatəmat nəmegəhən, kən nəkotol nəhlan məto-inu nəmotələhəu-pən əskasik rəhatəmat nətəligən e İərəmərə İesu Kristo.

⁴ Piak min ne winik min itəm Uhgın tolkeike itəmat. Nikitiməhal tagien min otəmat məto-inu ekəhalitun məmə Uhgın tətətipun itəmat. ⁵ Kən ekəhalitun nat u, məto-inu namnusən təwir itəm eməhalən kəm itəmat, sənəmə təmuwa e nəghatən əm, məto təmuwa min e nəsanənən, ne Narmın Rəha Uhgın, kən kitat kotitun wir məmə in nipahrienən. Kən nian emotatig kitat min itəmat, nəkotitun məmə nolən rəhatimat in təwir məmə otasitu etəmat. ⁶ Kən itəm nəkotəsgəwin itiməhal ne İərəmərə e nolən u: nəmotos pəp nəhməən asol, məto nəmotos nəghatən e nikin agien itəm Narmın Rəha Uhgın təmos-ipinə. ⁷ Tol nəhlan, e nolən rəhatəmat nəmotəgətun suatip wir kit kəm iəfak min əpəh Masetonia ne Akaea məmə kotəsgəwin itəmat. ⁸ Nəmotən-iarəp nəghatən rəha Uhgın təhmen e təwi təmasək kəto ikin min rafin, kən sənəmə əpəh Masetonia ne Akaea əm, məto netəmim ikin min rafin kotitun rəhatəmat nahatətən. ⁹ Kən ekəhaləkəike məhalən-iarəp namnusən rəha nahatətən rəhatəmat, o kəp? ⁹ Kəp, məto-inu ilat atip koatən-iarəp məmə nian emotuwa moatəplan itəmat, nikitəmat tagien o nətoən nəghatən rəhatiməhal. Koatən-iarəp məmə itəmat nəmotəuhlin məntaatəmat o narmi nat min, kən motuarisig-in Uhgın itəm tətəmegəh, kən in Uhgın pahrien, ¹⁰ kən nakoatəsağgin Nətin u İesu, itəm tətisi-pən e nego e neai, kən Uhgın təmosmegəh in e nimisən, kən in otosmegəh kitat o nalpinən ne neməha rəha Uhgın itəm tatuwa.

2

Wək rəha Pol əpəh Tesalonaeka

¹ Piak min ne winik min. Nəkotitun məmə nian itiməhal eməhaluwa məhalehm itəmat, nuwamən rəhatiməhal, in sənəmə tol nat əpnəpin əm, məto təmol noan. ² Kən itəmat nəkotitun məmə əpəh Filipae, netəmim kəmotol tərət kəm itiməhal, kən motəhai motən rat itiməhal, məto Uhgın rəhatat təmasitu etiməhal, kən itiməhal esəhaləginən nən-iarəpən rəhan namnusən təwir kəm itəmat, nat əpnəpin netəmim kəmotalkut məmə okotən-iahau itiməhal. ³ Tol nəhlan məto-inu rəhatiməhal nəghatən o niuwən rəhatəmat nətəligən təsietən e nətəligən rat min o nikin itəm təsətuatipən, kən esəhlalkutən o neiuə-inən itəmat. ⁴ Kəp, esəhalolən nəhlan. Məto nian etəhaləghat, ekəhalitun məmə Uhgın təmuag-pən rəkis e nikitiməhal, kən təmən məmə itiməhal etəhaləhmen məmə etəhalən-iarəp namnusən təwir, kən in təmələhəu-pən e nelmütiməhal. Kən ekəsəhləghatən məmə netəmim nikilat otəgin

* 1:1: E nəghatən Kris, nərgin u Saelas in 'Silfanus' 1:1: Wək 17:1-9 1:3: 1 Kor 13:13; Kol 1:4-6 1:5: 1 Kor 2:4-5 1:6: Wək 17:5-9 2:2: Wək 16:19-24; 17:1-9

otiməhal, məto etəhaləghat məmə Ughin nikin otagien otiməhal, kən in Ughin itəm tatuag-pən e nikitiməhal. ⁵ Nəkotitun məmə itiməhal esəhaluwamən otamat məmə ekəhaliuw nətəligən rəhatəmat e nəghatən ətehen min. Kən esəhalən-iarəpən namnusən təwir kəm itəmat məmə ekəhalos rəhatəmat məni. Kən Ughin, in titun nikitiməhal məmə nəghatən u in niphahrienən. ⁶ Itiməhal esəhaluwamən məmə itəmat kit o etənim əpnəpin əm kit otələs-ipər itiməhal.

⁷ Kən nat kit min, məto-inu itiməhal aposol min rəha Kristo, ekəhalitun nənən məmə nəkotəkəike motisiai-in itiməhal tahmen e etəm-iasol miləhal, məto eməsəhalolən. Nian etəhlatig kitat min itəmat, nolən rəhatiməhal timətig tahmen e mama kit itəm tatehm wir nətin min. ⁸ Nikitiməhal tagien məmə ekəhalən-iarəp namnusən təwir, məto sənəmə məmə ekəhalən-iarəp əm, məto eməhalol natimnat rafin itəm ekəhalitun nolən məmə otasitu etəmat. In tahmen məmə eməhalos-ipinə nəmegəhən rəhatiməhal, məto-inu itiməhal eməhalolkeike itəmat, kən nəmotuwa rəhatiməhal netənim. ⁹ Piak min ne winik min. ? Nikitəmat tataht, o kəp, wək əskasik itəm eməhalol? Nian itiməhal emətəhlamnus-iarəp namnusən təwir rəha Ughin kəm itəmat, itiməhal eməhalol wək e nelmitiməhal laulaugin mətoarus-pən lapin məmə esəhalətapəh-inən nat kit otamat.

¹⁰ Itəm ne Ughin, nəmotəplan kən motitun nən-iarəpən məmə nian emətəhlatig kitat min itəmat iəfak min, nolən rəhatiməhal in tətuatip, kən Ughin tətəgien lan, kən etənim kit təsosən niphəgnəmtin kit itəm tərət otiməhal. ¹¹ Itəmat nəkotitun məmə itiməhal eməhalol təwir kəm itəmat rafin tahmen e tata kit tatehm wir nənətin min. ¹² Kən e nolən kitiəh əm, etəhalem əskasik itəmat, kən mətəhaliləs-ipər rəhatəmat nətəligən, mətəhalətapəh əskasik məmə nəmegəhən rəhatəmat otətuatip e niganəmti Ughin, kən nikin tagien lan. Ughin u, tətəun-in itəmat məmə nakotuwa e nərəmərəən ne nəwirən rəhan.

¹³ Kən nian rafin, itiməhal ekəhalən tagkiu kəm Ughin məto-inu nian nəmotos nəghatən rəha Ughin itəm nəmotəto otiməhal, kən motos tatig e nikitəmat, kən nikitəmat təsəhtən məmə in nəghatən rəha netənim əm, məto nikitəmat təht məmə in nəghatən rəha Ughin, kən pahrien in nəghatən rəhan. Kən nəghatən u tatol wək e nəmegəhən rəhatəmat, netəm nakoatan niphahrienən lan. ¹⁴ Kən piak min ne winik min, nəmotos nəratən tahmen e niməfak min rəha Ughin e Kristo Iesu əpəh Jutia aupən. Nat əpnəpin məmə ilat netənim imatəmat atip ikin, məto ilat kəmotol tərət kəm itəmat tahmen əm e noanol min rəha Isrel kəmotol tərət kəm iəfak min əpəh Jutia. ¹⁵ Kəmotohamnu Iərəməərə Iesu, ne ien min, kən motəhğ-iarəp itimat ekotiet. Nolən rəhalat tatol niki Ughin təsəgienən, kən ilat tikimir min o netənim rafin, ¹⁶ məto-inu kotalkut məmə okotən-iahau itimat o nəghatən kəm Iaihlua min məmə Ughin otosmegəh ilat. E nolən əh, ilat koatuərgətəin rəhalat nolən rat mətoarus tahmen. Məto roiu əh, neməha ne nalpinən rəha Ughin tinuwa olat.

Pol təmolkeike məmə otəplan ilat

¹⁷ Piak min ne winik min. Nian eməhaluwın isəu otəmat nian noan məsin əm, məto eməhalolkeike pik məmə ekəhaləplan min itəmat. Niphahrienən, niphətətat isəu otat min, məto nətəligən rəhatat kitiəh. Kən eməhalalkut pik məmə ekəhalitəlig məhaləplan itəmat, ¹⁸ məto-inu eməhalolkeike məmə ekəhalimnə otəmat. Io, Pol, emalkut nian tərət, məto Setan təmahtosig-in suatip otiməhal. ¹⁹ ?Təhro ekəhalolkeike pik məmə ekəhaləplan min itəmat? ?Tol nəhlan məto-inu, nian Iərəməərə Iesu otuwa min, pah min un eməhalələhəu-pən nətəligən əskasik rəhatiməhal elat məmə ilat noa wək wir rəhatiməhal? ?Kən nikitiməhal otəgien min o pah min? ?Kən pah min un in rəhatiməhal nətəuən itəm nikitiməhal otəgien elat? ?Itəmat, o kəp? Əwəh, itəmat u. ²⁰ Niphahrienən, itiməhal ekəhlausit otəmat, kən nikitiməhal tagien otəmat.

3

¹ Tol nəhlan, nian nikitiməhal təməpou kən iuəhkir nikitiməhal titəgit, məto-inu itiməhal ekəhaləruu məmə nəkotatig təwir əm o kəp, kən itiməhal eməhalələs nəghatən məmə io ne Saelas ekətuatig Atens. ² emuahl-ipinə Timoti məmə in otimnə məplan itəmat. In piatət kit itəm tatol wək rəha Ughin itiməhal min o nən-iarəpən nəghatən rəha Ughin. In təminəh otəmat məmə otasitu etəmat miləs-ipər rəhatəmat nətəligən, kən mol itəmat nəkoatətul əskasik e rəhatəmat nahatəən, ³ məmə nəratən itəm tatuwa roiu, okol təsolən nikitəmat təht pik. Nəkotitun rəkis məmə in nətəligən rəha Ughin məmə netənim okotol tərət etat nəhlan. ⁴ Niphahrienən, nian emətəhlatig kitat min itəmat, eməhaləkəike mətəhalən kəm itəmat məmə okol tərət kəm kitat. Kən itəmat nəkotitun wir məmə tinuwa mol niphahrien lan tahmen əm məmə itiməhal eməhalən mihin. ⁵ O nat əh, nian nikitiməhal təməpou

kən iushkir nikitiməhal titəgit, kən emahl-ipinə Timoti məmə otimnə məplan-tu rəhatəmat nahatətən, məmə tatəskasik əh, o kəp. Ekətəgin məmə e suatip kit, Setan u etəmim rəha nos-ipən-os-ipənən, in tos-ipən-os-ipən kəm itəmat, kən wək rəhatiməhal in tol nat əpnəpin əm.

Timoti təmən-iarəp nammusən təwir

⁶ Kən roiu əh, Timoti təmitəlig-pa min otimlau, kən matos nammusən təwir e rəhatəmat nahatətən ne nolkeikəən. Təmən-ipa kəm itimlau məmə nikitəmat tatəht əh itiməhal e nagienən, kən motolkeike məmə nəkotəplan itiməhal, tahmen əm məmə itiməhal ekəhalolkeike məmə ekəhaləplan itəmat. ⁷ Tol nəhlan, piak min ne winik min, nat əpnəpin eməhlatig e nərətən, kən mətəhaləto nahməən, mətə nammusən rəha nahatətən rəhatəmat təmiləs-ipər rəhatiməhal nətəligən otəmat. ⁸ Nian eməhalos nammusən məmə nəkoatətul əskasik əh o İəramərə, kən ekəhaləto məmə enəhalos min nəmegəhən. ⁹ Nian ekəhalətul e niganəmti Uhgın, nagienən rəhatiməhal otəmat in iahgin, kən ekəhalən kəm Uhgın məmə nikitiməhal tagien pik otəmat. ¹⁰ E nian rafin, nərəuiəgən ne lapin, etəhaləfak əskasik məmə ekəhaləplan min itəmat, kən məhaləgətun itəmat e nat naka nəkotəruru əh məmə rəhatəmat nahatətən otəwiə məskasik.

¹¹ Kən pəs rəhatat Uhgın atip, u Tata rəhatat, ne İəramərə İesu rəhatat, kioal suatip rəhatiməhal məmə ekəhalimnə məhalehm itəmat. ¹² Pəs İəramərə tol nolkeikəən rəhatəmat otəpət mər mərioah otəmat ne netəmim rafin, tahmen e nolkeikəən rəhatiməhal otəmat tēpət. ¹³ Pəs in tol nikitəmat təsanən məmə, nian İəramərə İesu tatuwa min ilat rəhan min netəmim, kən nəkotətul e niganəmti rəhatat Uhgın u Tata rəhatat, kən nəkotəsuatip kən nolən kit tikə məmə otiləs pikən itəmat.

4

Nəmegəhən rəhatəmat təkəike mol Uhgın nikin tagien

¹ Piak min ne winik min, roiu ekəike məghat e natimnat min neen. Eməhaləgətun rəkis etəmat nolən naka itəm nəkotol məmə Uhgın nikin otəgien otəmat. Kən pahrien, nəkoatol mihin. Kən roiu etəhalətapəh otəmat kən mətəhalətapəh əskasik e İəramərə İesu məmə nəkoatol əm nolan tatuwin matuwin məsin min. ² Otol nəhlan mətə-inu itəmat nəkotitun suatip itəm eməhaləgətun itəmat lan e nərəmərəən rəha İəramərə İesu.

³ Nətəligən rəha Uhgın məmə in təmələhəu kalin itəmat məmə rəhan min məmə nəkoatol nat itəm tətəuatip wir: sotətəu-pənən suatip rəha niptan ne nəman itəm koatit anion ilat min. ⁴ Itəmat kitəh kitəh nəkotəkəike motərəməərə e nipətitəmat e nolən itəm təwir mətuatip kən kətsiai-in. ⁵ Sotolən nolən rəha nətəu-pənən nətəligən əskasik o nit anionən pətan o iərman. Nolən əh rəha netəm kəsotəfakən kotəruru Uhgın. ⁶ Kən e natimnat min əh, sotolən tərət e piatəmat min o nakləh-inən pətan rəha suah pisin. İəramərə otol nalpinən kəm netəm min u itəm kotol nolən min itəm tol nəhlan, kən enəhalən rəkis nat u kəm itəmat o nəghairən etəmat. ⁷ Tol nəhlan mətə-inu Uhgın təməsaun-inən kitat məmə okotənkimik e niganəmtin, mətə okotətig e nəmegəhən itəm kəmotələhəu kalin məmə rəhan. ⁸ Tol nəhlan, etəm tətəuhlin məntaan e nəgətunən əh, sənəmə tətəuhlin məntaan kəm etəmim, mətə tətəuhlin məntaan kəm Uhgın itəm təmos-ipa Narmin Rəhan kəm itəmat.

⁹ Nəkotitun rəkis nolən rəha nolkeikəən itəmat isəf min, kən inu sənəmə nat kit itəm ekəkəike mətə e naoa, mətə-inu Uhgın təməgətun rəkis itəmat o nolkeikəən itəmat min. ¹⁰ Kən pahrien, nəkotolkeike piatə min rafin ikin Masetonia. Mətə, piak min ne winik min, ekəhalətapəh əskasik məmə nəkotol mihin tatuwin nulan məsin min.

¹¹ Itəm nəkotəkəike motalkut o nətəu-pənən suatip rəha nəmegəhən itəm in təməlinu, kən motol atip rəhatəmat wək, kən nəkotol wək e nelmitəmat tahmen əm məmə eməhalən mihin kəm itəmat. ¹² Otol nəhlan məmə rəhatəmat nəmegəhən otiuw-pa nisiiən rəha netəm ihluə min, kən itəmat nəsotəgileən e suah kit.

Nuwamən rəha İəramərə

¹³ Piak min ne winik min. Ekəhalolkeike məmə itəmat nəkotəkəike motitun netəm min u itəm kəmotimis. Kən eməhalolkeikəən məmə itəmat nəkotəsk tahmen e netəmim itəm kəsotələhəu-pənən rəhalat nətəligən e Uhgın. ¹⁴ Kitat kotəhatətə məmə İesu təmimis kən məmegəh min, kən nikitat titun məmə nian İesu otuwa min, kən Uhgın otol məmə, netəm min u itəm kinotəhatətə rəkis e İesu nian kəmotimis, okotuwa min ilat İesu. ¹⁵ Kən ekəhalən kəm itəmat nəghatən ətuatip rəha İəramərə məmə, kitat u itəm koatəmegəh əh motətig mətoarus nuwamən rəha İəramərə, pahrien kitat okol kəsotaupən-inən netəm min u itəm

kəmotəupən kəmotimis. ¹⁶ Məto İərəməərə ətuatip əm oteuiəu-pə e nego e neai, kən mən-iarəp əfəməh, kən etəm-iasol rəha nagelo min otəgat əfəməh, kən netəmim okotəto təwi rəha Uhgın, kən netəm min u itəm kinotəhatətə rəkis e İesu nian kəmotimis, okotəmegəh motəupən motər. ¹⁷ Kən uarisig lan, kitat netəm koatəmegəh əh motatig, okotar kitat min ilat e nimal napuə məmə okotəplən İərəməərə e magoəgəp. Kən tol nəhlan, okotatig kitat İərəməərə namnun tikə. ¹⁸ Tol nəhlan, otıləs-ıpər nətəligən rəhatəmat min e nəghatən min u.

5

¹ Piak min ne winik min. Təwir əm məmə esətəən kəm itəmat e nian ətuatip rəha natimnat min əh, ² məto-inu itəmat nəkotitun rəkis məmə Nian Rəha İərəməərə otuwa təhmen e iakləh itəm tatuwa lapin, nian netəmim kotəruru. ³ Nian netəmim koatən məmə, “Natimnat rafin təməlinu, kən nəratən tikə,” kən nəratən otuwa olat uəhai əm, təhmen e pətan itəm məntaan titəhmə o neməkən, kən okul netəmim kəsotəgimən.

⁴ Məto piak min ne winik min, nəsotətulən e napinəpən e natimnat min əh, kən nuwamən rəha nian əh otəsölən itəmat nəkotəut təhmen e nuwamən rəha iakləh kit. ⁵ Itəmat rafin nenəti nəhəg-əhəgən ne nenəti nianən. Kitat sənəmə netəmim rəha lapin ne napinəpən. ⁶ Kən tol nəhlan, pəs kəsotölən təhmen e netəm min u kotəpil, məto pəs kotəiir kən moatəhm wir rəhatat nətəligən ne rəhatat nolən min, ⁷ məto-inu netəm min u koatəpil, ilat koatəpil lapin, kən netəm min u itəm koatəpis, ilat koatəpis lapin. ⁸ Məto pəs kitat kotərəməərə e rəhatat nolən min, məto-inu kitat netəm rəha nianən. Pəs kotəskəlīm nolən rəha nəhatətəən ne nolkeikəən, inu təhmen e mopaəl kit itəm tatuwin-in iəen kit itəm tatətəlosig-in manikiləhatəm, kən pəs kotələhəu-pən əskasik rəhatat nətəligən e Uhgın, inu təhmen e mopaəl kit itəm tatuwin-in hat əskasik kəmol e iəen itəm tatəfətəin rəhn-kəpətəm.

⁹ Pəs kotə tol nəhlan məto-inu Uhgın təsitəpənən kitat məmə neməha ne nalpinən rəhan otuwa otat, məto təmitəpən kitat məmə in otəmegəh kitat e rəhatat İərəməərə İesu Kristo. ¹⁰ Tənimis otat məmə kitat kotitun natigən kitəh kitat min okəmə koatəmegəh o kəmotimis. ¹¹ Tol nəhlan, otıləs-ıpər rəhatəmat min nətəligən, kən otəsitə etəmat min məmə natol nəhatətəən rəhatəmat təskasik. Pahrien, inu nolən itəmat nəkotol u-roiu.

Namnun nəghatən rəha Pol

¹² Piak min ne winik min. Roiu ekəhalətapəh otəmat məmə nakotisiəi-in netəm min u koatol wək əskasik itəmat min ilat, moatərəməərə etəmat e İərəməərə, kən moatən kəm itəmat nian nəkoatol tərət. ¹³ Otisiəi-in wir ilat motolkeikə ilat o wək itəm koatol, kən motatig e nəməlinuən itəmat min itəmat min. ¹⁴ Kən piak min ne winik min, etəhalətapəh əskasik məmə nakotəghat əskasik kəm netəm min u kəsotölən nat kit. Otıləs-ıpər nətəligən rəha netəm nikilat təpou. Otəsitə e netəm itəm rəhalat nəsanənən tikə. Otol rəhatəmat nətəligən təfəməh kəm netəmim rafin. ¹⁵ Okəmə suah kit otol nat kit təsəhmenən etəmat, kən itəmat nəsotalpinən nitəi nəratən, məto nian rafin, itəmat nəkotəkəikə motalkut məmə nəkoatol təwir kəm itəmat min ne netəmim pisin min.

¹⁶ Nikitəmat otəkəikə mətəgien nian rafin; ¹⁷ kən moatəghat kəm Uhgın e nəfəkən nian rafin; ¹⁸ kən nian rafin otən kəm Uhgın məmə nikitəmat tagien, nat əpnəpin nəkotatig e nəwiran, o nəratən. Otol nat mıləhal əh məto-inu iləhal nəwira Uhgın otəmat e Kristo İesu.

¹⁹ Sotəhləmisən nigəm rəha Narmin Rəha Uhgın; ²⁰ əsotənən məmə nəghatən itəm Uhgın təmos-ıpinə kəm suah kit, in tol nat əpnəpin əm lan. ²¹ Otəplən wir kən motəkil wir natimnat rafin, kən otəskəlīm tiəkis nat itəm təwir, ²² kən motəpəs natimnat rafin itəm tərət.

²³ Pəs Uhgın pisin əm itəm in Uhgın rəha nəməlinuən, otol itəmat məmə rəhan pisin əm un itəmat. Pəs Uhgın otol məmə narmin rafin rəhatəmat, ne nəmegəhən rafin rəhatəmat, ne nıpətətəmat rafin okotətuatip məmə nıpəgnəmtin tikə otəkul-pən etəmat nian rəhatat İərəməərə İesu Kristo tatuwa min. ²⁴ Etəm tətəun-in itəmat, nian rafin tatol rəhan nəghatən, kən in otol natimnat min əh.

²⁵ Piak min ne winik min. Otəfək otimat. ²⁶ Otən təwir kəm itəmat min təhmen məmə itəmat kitəh əm e Kristo. ²⁷ E nərgi İərəməərə, iətən əskasik kəm itəmat məmə nakotəfin naəə u kəm piak min ne winik min rafin.

²⁸ Pəs rəhatat İərəməərə İesu Kristo otəwte-in rəhan nəwiran kəm itəmat.

2 Tesalonaeka

Naoa itəm tatol kəiui lan itəm Pol təməte tuwin kəm iəfak min ikin Tesalonaeka

Nəghatən əkuəkir rəha naoa u 2 Tesalonaeka

?Pah təməte naoa u? Aposol Pol təməte naoa u.

?Təməte tatuwin kəm pah? Təməte tatuwin kəm niməfak əpəh Tesalonaeka

?Nəmegəhən tahro nulan nian təməte? Netəmim tepət e niməfak, koatol nəruruən e nuwamən rəha Iesu. Koatos nian iəkis tepət, kən neen nikilat tətəh məmə inəh nəmətətin itəm tatəgətuwin məmə otəsuwəhən, Iesu titəlig-pa min. Kəsotitun wirən nipəti naoa awpən rəha Pol (inu 1 Tesalonaeka). Kən neen koatən məmə Iesu otitəlig-pa ušhai əm, kən ko kəsotol wək pikən. Məto ilat koateiuə əm məto-inu koatəlpah.

?Təməte naoa u o naka? Pol təməte naoa u məmə otələhəu ətuatip nətəligən rəhalat e nitəlig-pa minən rəha Iesu.

Pol təmən təwir kəm ilat

¹ Io Pol, ne Saelas,* ne Timoti, etəhalən təwir kəm itəmat u niməfak əpəh ikin Tesalonaeka. Itəmat nəmotuwa kitiəh o Uhgın rəhatat Tata, ne Iərəməre Iesu Kristo.

² Pəs Uhgın Tata, ne Iərəməre Iesu Kristo okuawte-in rəhalau nəwirən ne nəməlinuən kəm itəmat.

Nənwiwian ne nəfakən rəha Pol

³ Piak min ne winik min. Nian rafin itiməhal ekəhaləto məmə ekəhaləkəike məhalən kəm Uhgın məmə nikitiməhal tagien otəmat. Kən tatuatip əm məmə ekəhalol mihin nəhlan, məto-inu nian rafin nahatətəən rəhatəmat tatuwa matəskasik, kən nian rafin itəmat rafin noatolkeike pik itəmat min, kən nolkeikeən ne nahatətəən əh katutəwə matuar mətian mətian. ⁴ Tol nəhlan, itiməhal etəhalən-iarəp kəm netəmim rəha niməfak rəha Uhgın e ikin min rafin məmə nikitiməhal tagien pik otəmat. Itiməhal etəhalən nəhlan məto-inu nian rafin, itəmat nəkoatətul əskasik e nəmegəhən rəhatəmat e Kristo, kən itəmat motaskəlim əskasik əh nahatətəən rəhatəmat, nat əpnəpin netəm ihluə koatol tərət kəm itəmat, kən mol itəmat nakoatəto nahməən tepət.

⁵ Natimnat min əh tatəgətuwin məmə nolən rəha Uhgın o nakilən netəmim, in tətəuatip əm. Nakoatos nahməən o nərəməreən rəha Uhgın, kən noan nətul əskasikən e nərətən rəhatəmat, Uhgın otəfin itəmat məmə nakotəhmen-in nuwinən e nərəməreən rəhan. ⁶ Tol nəhlan məto-inu nolən rəha Uhgın in tətəuatip, kən in otol nalpinən kəm ilat u koatol nərətən kəm itəmat, ⁷ kən o nian kit in otos-ipinə namegən kəm itəmat itəm nakoatos nahməən, kitat min itəmat. Natimnat min əh okotuwa motol nipəhriənən nian Uhgın otol-arəp Iərəməre Iesu itəm otisi-pən e nego e neai. In otuwa e nigəm itəm tatuəp pik ilat rəhan nagelo min itəm kotəsanən. ⁸ In otol nalpinən kəm itəm min u kotəruru Uhgın kən məsotətəu-pənən namnusən təwir rəha Iərəməre Iesu rəhatat. ⁹ Uhgın otol nalpinən kəm ilat e nərətən itəm namnun tikə. Kən otahtosig-in lilin ilat e nigənəmti Iərəməre ne nəhag-əhagən asol rəha nəsanənən asol rəhan. ¹⁰ Nat u otuwa e nian Iesu tatuwa min. In otos nənwiwian o natimnat itəm təmöl kəm iəfak min rəhan, kən narmilat otiwig ron, itəmat min itəmat min ilat məto-inu nəmotəhatətə e rəhatiməhal nəghatən itəm eməhalən kəm itəmat.

¹¹ O natimnat min u, nian rafin etəhaləfak otəmat məmə Uhgın otəfin itəmat məmə nakotəhmen-in rəhan naunən. Kən etəhaləfak məmə Uhgın otol wək e nəsanənən rəhan məmə, nətəligən wir itəm nakotolkeike məmə nakotətəu-pən, ne wək wir min itəm tətisi-pən e nahatətəən rəhatəmat, okotol noan. ¹² Itiməhal etəhaləfak nəhlan məmə katiləs-ipər nərgi Iərəməre Iesu o natimnat itəm təmöl e nəmegəhən rəhatəmat, kən in otiləs-ipər itəmat. Natimnat min əh otuwa e nəwirən rəha Uhgın rəhatat ne Iərəməre Iesu Kristo.

2

Etəm Tatol Təfagə Rat Agin Nian Rafin

¹ Piak min ne winik min. Pəs ekəghat e nian rəhatat Iərəməre Iesu Kristo otuwa min lan, kən Uhgın otəfimin kitat min Kristo lan. ² Etəhalətapəh məmə nikitəmat təsəht pikən, kən məsotəutan e nəghatən eiūə kit itəm katən məmə itiməhal eməhalən. Katən məmə in nəghatən itəm tətisi-pən o Uhgın, o namnusən kit, o naoa kit itəm tatən məmə Nian Rəha Iərəməre tinuwa rəkis. ³ Sotolən etəmim kit teiuə-in itəmat e nəghatən kit, məto-inu

* **1:1:** E nəghatən Kris, nərgin u Saelas in 'Silfanus' **1:2:** Rom 1:7 **1:4:** 2 Kor 7:4; 1 Tes 2:19 **1:6:** Rom 12:19 **1:7:** 1 Tes 3:13 **1:8:** Aes 66:15 **1:9:** Aes 2:10 **1:10:** Kol 3:4 **1:11:** Kol 1:9; 1 Tes 1:2-3

nian əh otəsuwamən mətoarus nian itəm netəmim okotuwa tikiimir min rəha Uhgın motol nəluaginən ilat min, kən Uhgın otol-arəp Etəm Tatol Təfagə Rat Agin Nian Rafin, itəm Uhgın otərəkin pahrien tətəu-pən əm rəhan nəlpəkəuən əupən rəkis. ⁴In otuwa tikiimir e natimnat rafin itəm netəmim koatəfak ron, ne natimnat rafin itəm koatan məmə rəhalat uhgın min. In əm un otiləs-ipər atip in ilis e natimnat min rafin. Kən in otuwin məpələh e Nimə Rəha Uhgın, kən mən məmə in Uhgın.

⁵?Tahro? ?Nəmotəluin məmə nian emətətig kitat min itəmat, emətən-ipinə natimnat min u? ⁶Kən ninotitun nat naka itəm tətəhtosig-in etəm əh-roiu məmə Uhgın otol-arəp in e nian ətuatip rəhan. ⁷Nəsanənən anion rəha Təfagə Rat Agin tinatol wək rəkis. Məto etəm itəm tətəhtosig-in nəsanənən əh, in otol nəhlan mətoarus-pən Uhgın otos-irəkis. ⁸Kən Uhgın otol-arəp Etəm Tatol Təfagə Rat Agin Nian Rafin, itəm İərəməərə İesu otərəkin in e nımətəg e nohlin, kən mərəkin agin e nəhag-əhəgən rəha nuwamən rəhan. ⁹Etəm Tatol Təfagə Rat Agin Nian Rafin otuwa mol wək e nəsanənən rəha Setan, kən in otol nat pispis eiueiuə min, ne nəmətətin eiueiuə min, ne nat eiueiuə min itəm otol narımı netəmim tatiwig, ¹⁰ne nəratən pisin pisin min rafin itəm koteiuə-in netəm min u itəm kotaliwək e suatip tatuwin e nəlpinə. Uhgın otərəkin ilat məto-inu kəmotən əskasik məmə kəsotolkeikəən nıpahrienən itəm titun nosmegəhən ilat. ¹¹O nətəligən əh, Uhgın tahl-ipən kəm ilat nat kit təsanən itəm tatol nətəligən rəhalat tatalue. Tahl-ipən nat əh məmə okotan nıpahrienən e nəiueiuəən. ¹²Kən tahl-ipən məmə Uhgın otən-iarəp nəlpinə rəha netəmim rafin itəm kəsotənən nıpahrienən e nıpahrienən, məto koatəto təwir agin nian koatol nolən min itəm tərət.

İəfak min okotəkəike motətul əskasik

¹³Piak min ne winik min itəm İərəməərə tolkeike. Nian rafin ekəhaləkəike məhalən tagkiu kəm Uhgın otəmat, məto-inu e nətuounən Uhgın təmitəpən itəmat məmə otosmegəh itəmat. In otol nəhlan e wək rəha Narmin Rəhan itəm tatələhəu kalin itəmat məmə rəhan, kən otosmegəh itəmat e nəhatətəən rəhatəmat e nıpahrienən. ¹⁴Uhgın təmaun-in itəmat o natimnat min əh e nammusən təwir itəm etəhalən-iarəp, məmə kitat kotuwa kitəh kitat rəhatat İərəməərə İesu Kristo e rəhan nisaiiən, ne nəsanənən, ne nəhag-əhəgən. ¹⁵Tol nəhlan, piak min ne winik min, otətul əskasik kən motəskəlim nəgətunən itəm eməhalos-ipinə kəm itəmat e nəghatən itəm təmiet e nohliitəməhal, o nəghatən itəm nəmotəfin e naoa eməhaləhl-ipinə.

¹⁶Uhgın rəhatat Tata təmolkeike kitat, kən e nəwirən rəhan təmiləs-ipər nikitat nammun tika, kən təmol məmə kitat okotələhəu-pən əskasik rəhatat nətəligən lan. Kən pəs rəhatat İərəməərə İesu Kristo atip ilau Uhgın Tata, ¹⁷okialəs-ipər nikitəmat kən mioal itəmat nakotəsanən e nolən wir min rafin ne nəghatən wir min rafin.

3

Pol təmətapəh o nəfakən

¹Piak min ne winik min. Inu nammun nəghatən. Otəfak otiməhal məmə nəghatən rəha İərəməərə otuwin uşhai əm ikən min rafin, kən netəmim okotisiiai-in motətəu-pən, təhmen əm etəmat itəm nəmotisiiai-in motətəu-pən. ²Kən otəfak otiməhal məmə Uhgın otiləs-irəkis itiməhal o netəm rat, məto-inu sənəmə netəmim rafin kotəhatətə e İərəməərə. ³Məto İərəməərə, nian rafin tatol rəhan nəghatən, kən in otol itəmat nakotəsanən, kən mətehm wir itəmat o Setan məmə otəsərəkinən itəmat. ⁴Kən kitat kotitun wir e İərəməərə məmə roiu itəmat nəkoatol nat naka itəm eməhalən, kən nəkoatol əm nulan moatuwin moatuwin. ⁵Pəs Uhgın otit nikitəmat e suatip rəha nolkeikəən rəha Uhgın ne nolən rəha Kristo o nətul əskasikən nian nəratən otuwa.

Əsolən nolən rəha nəlpəhən

⁶Piak min ne winik min. E nərgə İərəməərə İesu Kristo, etəhalən əskasik kəm itəmat məmə nakotətul isəu o piatə min itəm koatol nolən rəha nəlpəhən, kən məsotətigən motətəu-pən nəgətunən itəm nəmotos otiməhal. ⁷İtəmat atip nəkotitun məmə nəkotəkəike motətəu-pən nolən itəm eməhalol. Nian emətəhlatig kitat min itəmat, eməşəhaləlpəhən, ⁸kən eməhalos-nəmtin nəgwənən o netəmim, eməşəhalos əpnəpinən. Məto eməhalol wək pik, lapin ne lenian, eməhalol wək e nelmətiməhal məmə esəhalos-ipinəən wək əskasik otəmat o nəhmən itiməhal. ⁹Tətuatip otiməhal məmə ekəhalətapəh otəmat məmə nakoatehm itiməhal, məto itiməhal eməşəhalolən nəhlan məto-inu itiməhal ekəhalolkeike məmə ekəhaləgətun itəmat e nolən itəm tətəuatip məmə nakotətəu-pən. ¹⁰Kən nian emətəhlatig əh kitat min itəmat,

eməhalos-ipinə lou u məmə, “Okəmə etənim tapəs wək, okol kəsos-ipənən nagwənən kəm in.”

¹¹ Ekəhalən nəhlan məto-inu eməhaləto məmə netənim neen un itəmat min ilat koatəlpah, ilat kəsotolən wək kit, ilat iəghat tipik min, məto kəsotolən wək. ¹² E nərği İərəməərə İesu Krišto, ekəhalən kən məhaluəh niki netənim itəm kotol nəhlan məmə okotəkəike motapəs negəsən motatig mətig əm, kən motol wək o nətouən nagwənən nigilat. ¹³ Kən itəmat piak min ne winik min, əsotəpouən o nolən nat itəm tətuatip.

¹⁴ Okəmə suah kit təsətəu-pənən rəhatiməhal nəghatən e naoa u, kən nəkotəkəike motol məmə netənim okotitun məmə in pah. Kən məsotuwinən iuəhkir ron məmə nəkotol in taulis o nolən rəhan. ¹⁵ Məto nəsotəplanən in məmə rəhatəmat kit tikimər, məto in piatəmat kit, kən təwir məmə nakotəhgaiir lan.

Namnun nəghatən

¹⁶ Kən pəs İərəməərə rəha nəməlinuən, in pisin əm otos-ipinə nəməlinuən nian rafin e nolən min rafin. Pəs İərəməərə tətətig itəmat min itəmat rafin.

¹⁷ İo Pol, iatos pen matəte əm e nelmək nəghatən u rəha nənən təwir kəm itəmat. Kən e naoa min rafin ekəte nəhlan məmə nəkotitun in naoa rəhak. Inu nolən rəha nətəən rəhak.

¹⁸ Pəs rəhatat İərəməərə İesu Krišto otawte-in rəhan nəwirən kəm itəmat rafin.

1 Timoti

Naoa itəm Pol təmaupən mətə tuwın kəm Timoti

Nəghatən əkuəkir rəha naoa u 1 Timoti

?Pah təmətə naoa u? Aposol Pol təmətə naoa u.

?Təmətə tatuwin kəm pah? Təmətə tatuwin kəm Timoti. Timoti in etəm aluə kit itəm təmaür e taon u Litra. Mama rəhan in noanol kit rəha Isrel, kən rəhan tata in Iaihlua kit. Timoti in fren kit rəha Pol, kən nian rafin katian əpəh ikın min matuən-iarəp namnusən təwir rəha Iesu Kristo. Pol tolkeike pik Timoti, tol nəhlan kən in tətəun-in Timoti məmə tahmen e nətin ətuatip.

?Nəmegəhan təhro nulan nian təmətə? Pol təmətə məmə iəgətun eiueiua neen e niməfak əpəh Efesas, kən mol in tahl-ipən Timoti məmə otuwın mäg-ətuatip-in neiuəən əh. Okəm-naka, Timoti təmuwa tahmen e pasta rəha niməfak əh Efesas, nat əpnəpın məmə in etəm aluə əm. Nəgətun eiueiuaən min əh koatəgətun məmə netəmim okotəkəike motətəu-pən nətəligən rəhalat e nolan rəha netəmim o nosən nəmegəhan itəm namnun tikə. Koatan məmə netəmim okotəkəike motitun nipəti nəghatən anion min, kən motol natimnat neen itəm ilat kəmoatən.

?Təmətə naoa u o naka? Pol təmətə naoa u matən-iarəp nətəligən neen rəhan kəm Timoti matləs-ipər rəhan nətəligən, kən məmə otasitu e niməfak rəha Efesas. Pol tatəghat-in nolan wir min rəha nəfakən, ne nehm wirən netəm koatəfak. Kən matən-iarəp nolən wir min itəm netəm-iasol min rəha niməfak ne iəfak min u okotətəu-pən. Kən namnun nəghatən itəm Pol təmən kəm Timoti tatən məmə, in otəkəike muwa etəm wir kit rəha nol wəkən rəha Iesu Kristo. Kən rəhan nolən otəkəike mətuatip wir.

Pol təmən təwir kəm Timoti

¹ Timoti. Io Pol, iakatan təwir kəm ik. Kən io aposol kit rəha Kristo Iesu mətə-inu Ughin u itəm təmosmegəh kitat, ne Kristo Iesu itəm in nipəti nahatətəən rəhatat məmə o nian kit Ughin otosmegəh kitat, ilau əm kəmuahləpis io məmə ekol wək u. ² Rəhalau nahatətəən e Kristo tahmen ahmen əm, kən tol nəhlan in tahmen-pən əm məmə ik nətik pahrien. Pəs Ughin Tata rəhatat ilau Kristo Iesu, Iəramərə rəhatat, okuawte-in rəhalau nəwirən kəm ik, kən muasəkitun ik, kən muələhəu nəməlinuən tətətig ron ik.

Pol təmolkeike məmə Timoti otahtosig-in iəgətun eiueiua min

³ Aupən ikın e nian ematuwin Masetonia, kən io emən kəm ik məmə io ekolkeike pik məmə onakətətig Efesas, kən rəhak nətəligən tatol əm min-nulan. Netəmim neen əh-ikın kotatig itəm ilat koatəgətun netəmim e nəghatən min itəm kotərat. Mətə ik onakahtosig-in ilat məmə okəsotolən nolən əh. ⁴ İlat okotəkəike motapəs nolən min əh itəm koatan nəghatən eiueiua min itəm koatəghat-in noanol min aupən ikın. Nəghatən min əh in tatiuw-pa əm timəht, mətə in to təsəsituən e netəmim məmə ilat okotitun nalpəkauən rəha Ughin inu okotəhatətə əm lan. ⁵ Mətə noa nəghatən u məmə nolkeikeən tatər e nikitəmat. Nolkeikeən tatər e niki suah kit nian nikin təwir təfagə rat tikə lan, kən in titun məmə nolən rat kit təsətigən lan, kən tətəhatətə pahrien əm e Iesu. ⁶ Netəmim neen kinotapəs nolən ətuatip u, kən ilat kinotəruru rəkis rəhalat suatip, mətə koatətəu-pən nəghatən alməl min əh. ⁷ İlat kotolkeike məmə netəmim koatən məmə ilat kotenatig wir e Lou rəha Ughin, mətə ilat kəsotitun wirən nipəti nəghatən itəm koatan, ne nəghatən min itəm koatan pik ilat.

⁸ Kitat kotitun wir Lou rəha Ughin məmə təwir okəmə kitat kotitun wir wək rəha Lou kən moatətəu-pən e nolən itəm Ughin tolkeike. ⁹ Nian rafin kitat okotəkəike motitun məmə Lou təməsuwamən o netəm kotətuatip, mətə Lou in rəha netəm rat ne netəm koatəht Lou: netəm kəsotisai-inən Ughin ne nol təfagə rat; netəm rəhalat nolən teko-eko kotəuhlin mentalat o nəfakən; netəm kəmotəhamnu rəhalat tata ne mama; netəm koatəhamnu itəm; ¹⁰ nəman ne nipitan itəm kinotəl marit rəkis, mətə koatan əpnəpın; nəman koatit atip ilat min kən nipitan koatit atip ilat min; netəmim katosalim-in iolwək min məmə okotos mənı elat; ne netəm koatəiueiua, ne netəm koatəiueiua e nian koatəghat e kot; ne netəm koatol nolən pisin neen min. Əwəh, in nipəhrienən məmə Lou in rəha netəmim itəm koatol natimnat rafin əh itəm tətərəkın nəghatən min itəm kotətuatip. ¹¹ Nəghatən ətuatip min u, koatisi-pən e namnusən təwir moepən rəha Ughin, Ughin etəm təwir tətətuatip. Namnusən u in təmos-ipa kəm io məmə ekən-iarəp.

Pol nikin təmagien o Kristo

¹² Io ekatən tagkiu kəm Kristo Iesu, Ierəmərə rəhatat, itəm tatos-ipa nəsanənən kəm io o wək u, mətə-inu in tatehm io māmə iakaskəlīm wir wək rəhan kən məsarəpən, kən in təməhləu-pa wək u mətahləpīs io māmə ekol. ¹³ Aupən ematəghat rat e nərgin, kən ematoh nəfak matol tərət kəm Iesu. Nat əpnəpin io ematol pəp min-nulan mətə in təmasəkītun io mətə-inu io eməsənən əh nīpahriənən lan, kən eməruru māmə nat naka itəm io ematol in tərət. ¹⁴ Mətə nolkeikən rəha Ierəmərə rəhatat in iahgin iahgin pik rən io, məprəks-in nolən rat min rəhak. Kən tatətəlmin nīkik o nahatətəən lan ne nolkeikəən itəm tətisi-pən o Kristo Iesu.

¹⁵ Inu nəghatən tatən pahrien, kən kitat kotəkəike motən nīpahriənən lan: Kristo Iesu təmuwa e nətueintən māmə otosmegəh netəm kotərat, kən io etəm rat agin taprəks-in rafin ilat. ¹⁶ Mətə Uhgīn təmasəkītun io, etəm rat agin, təhmen e nəmətātīn kit itəm tatəgətun māmə nətəlīgən rəhan kaifəməh, namnun tikə, tatuwin o netəm kotərat, pəs netəmim neen kotəhm kən motuarisig-in suatip kitiah əm māmə okotahatətə e Iesu kən in tosmegəh ilat mos-īpən nəmegəhən līlīn kəm ilat. ¹⁷ Kotəwīwi Uhgīn! Pəs kotīsiāi-in Uhgīn rəhatat. In Ierəmərə līlīn; in təsimisən; kəsehman in; kən in pīsīn əm in Uhgīn. Pəs koatīlās-īpər nərgin tatuwin matuwīn matuwīn namnun tikə. Əwəh.

¹⁸ Kən inəh nətīk Timoti. Inu rəhak nəghatən təhmen-pən e nəghatən rəha ien min itəm kəmoatən kəm ik aupən. Ik onakəkəike maskəlīm nəghatən min əh pəs tol rəham nətəlīgən təskasik, kən ik onakəluagin wir e nəluaginən rəha nahatətəən. ¹⁹ Askəlīm rəham nahatətəən təskasik, kən ol nolən itəm ik nəkītun māmə in tətuatip e niganəmti Uhgīn. Mətə netəmim neen ilat koatol nolən neen itəm ilat kotītun māmə tərət, kən kəmotərəkīn rəkīs rəhalat nahatətəən, təhmen e suah kit itəm tatīlās nego matər e nīmās tətəhap-əhap agin matərət. ²⁰ Suah mīl u Haemeneus ne Aleksanta ilau kəmian motol kitiah əm ilat netəm min u. Io enegəhən-in rəkīs ilau māmə katuəməhl-pən e nelmi Setan māmə okiatun māmə okəsūən ratən Uhgīn.

2

Nolən rəha nəfakən

¹ Nat aupən itəm ekolkeike māmə ekən, in tol nulan. Io iatən əskasik kəm itəmat māmə itəmat nəkotəkəike moatəfak kəm Uhgīn o netəmim rafin, kən motən kəm Uhgīn māmə nīkītīmat tətāgīn o natīmnat itəm in təmol ilat. ² Kən e nian rafin itəmat onəkotəkəike moatəfak o netəm koatərəməərə ne netəm-iasol min rəhatat māmə kitat rafin okotatīg e nəmalīnūən kən motatīg mətīg, pəs kitat kotīsiāi-in wir Uhgīn kən rəhatat nalīwəkən in tətuatip. ³ Nolən rəha nəfakən min u in təwīr pik, kən in otol Uhgīn Iosmegəh rəhatat nīkīn otāgīn lan. ⁴ Uhgīn u, in tolkeike māmə otosmegəh netəmim rafin, kən molkeike māmə ilat okotītun motən nīpahriənən e nəghatən pahrien rəhan.

⁵ Otəfak o netəmim rafin māmə ilat okotahatətə e Uhgīn mətə-inu Uhgīn kitiah əm tətātīg, kən suah kitiah əm tətātīl in suatip o nosən netəmim muwīn kotol kitiah ilat Uhgīn, etəmim əh Kristo Iesu. ⁶ E nian ətumatip, in əm təmos-īpa rəhan nəmegəhən o nətəouən suatip rəha netəmim rafin māmə otīkīs ilat e tafagə rat rəhalat. Kən inu tatəgətun māmə Uhgīn tolkeike māmə otosmegəh netəmim rafin. ⁷ Kən o nəghatən əh, Uhgīn təmīlās-īpər io māmə io aposol kit rəhan o nən-īarəpən namnusən təwīr u kəm Iaihlua min, netəmim ien kəsənən māmə netəm Isrel, kən təmīlās-īpər io māmə iəgətun kit rəha nahatətəən pahrien. Io iatən pahrien, eseiueiūəən. ⁸ Kən ikīn min rafin, iakolkeike māmə nəman okotəghat kəm Uhgīn e nəfakən. Kən nian koatīlās-īpər nelmīlat māmə okotəfak kəm Uhgīn, iakolkeike māmə nəmegəhən rəhalat otətuatip, kən nīkīlat təsəhmən, kən məsotəhaiən ilat min.

⁹ Kən io iakolkeike māmə nīpitan u iəfak min okotuwin e rəhalat napən itəm tətuatip kən matəfətāin wir ilat, məsotiūwən nətəlīgən rəha nəman, kən məsotolən māmə netəmim okotəhm o nausitən. Kən ilat kəsotolən noanulat māmə okotausit rən. Kən ilat kəsotuwin-inən natīmnat min o niuwən nətəlīgən rəha netəmim, iatən natīmnat min təhmen-pən e napən min itəm nəmtīlat tiəkīs, o nat kit kəmōl e iaen u kol tatīpīt-īpīt, o nat kit kəmōl e perel inu kəpiel itəm nəmtīn tiəkīs. ¹⁰ Mətə iakolkeike māmə nīpitan u iəfak min, rəhalat nətəlīgən otəsūwīnən o malə-malə rəha nīpətīlat o nehman, mətə okotol malə-malə e nəmegəhən rəhalat, inəh ilat okotol nolən min itəm otasitu e netəmim, nolən min itəm tətuatip o nīpitan itəm koatən māmə ilat koatəfak kəm Uhgīn.

¹¹ Nian nəman okoatəgətun e nīməfak, nīpitan okotəkəike moatətəlīg-in məsotəgətən, kən motəkəike motos-īəhau ilat, kən motīsiāi-in iəgətun min, kən motətəu-pən iəgətun min əh itəm koatəgətun. ¹² Io esegəhən-inən nīpitan māmə okotəgətun kən motərəməərə e nəman.

ilat okotəkaike kəsəghatən, ¹³ mətō-inu aupən ikin, Uhgīn tēmaupən mol Atam, uarisig ikin tapanol If. ¹⁴ Kən sənəmā Atam u Setan tāmēiua-in aupən kən tol nəwian, mətō If u təmōl nəwīa Setan kən mətəghl lou rəha Uhgīn. ¹⁵ Mətō Uhgīn otosmegəh nīpitan nian ilat koatol ətuatīp wək rəhalat, inu nemakən ne nehm wīrən nīsualkəlāh. In otosmegəh ilat okāmā koataskəlīm əskasik nolən rəha nahatətəən, ne nolən rəha nolkeikēən netəmim, ne nolən rəha nəmegəhən itəm tətūatīp.

3

Netəm-iasol min rəha niməfak

¹ Inu nəghatən tatən pahrien məmā, “Okāmā etəmim kit tolkeike məmā in otuwa etəm-iasol kit rəha niməfak, kən in təmōlkeike wək kit itəm təwīr.”

² Kən etəm-iasol tol nəhlan:

okəkaike kəsehm-pənən nolən rat kit lan;

in rəhan pətan kitīah əm;

tatehm wīr nəmegəhən rəhan nian rafin;

tatol natimnat e nītunən;

katsīai-in;

tatehm wīr netəmim itəm koatuwīn iman ikin;

in iəgətun wīr kit;

³ sənəmā etəmim kit rəha nāpīsən o nəmouən;

mətō in etəm mətīg;

sənəmā in etəmim rəhan nəghatən titatīperəh pīk tahmen e kaluəlu;

nīkin təsuwīn pīkən e mənī;

⁴ in otəkaike matərəmərə wīr e rəhan min, kən mol məmā rəhan nīsualkəlāh koatol nəwian moatisīai-in wīr. ⁵ Mətō okāmā in təruru nərəmərə wīrən o rəhan min, kən in otaroh nəhlan mərəmərə o niməfak rəha Uhgīn?

⁶ Etəm tətəhatətə wi e Iesu, in təsahmenən məmā otos wək u mətā in tatos-īpər pīk in, kən Uhgīn tol nalpīnən kəm in tol məmā təmōl mihīn e Setan u iausit pīk.

⁷ Kən etəm-iasol, rəhan nolən otəkaike məwīr mətūatīp məmā netəm kəsotəfakən okotan məmā in etəm təwīr. Okāmā təsol mihīnən, mətā noanīkulu rəha Setan toh pīkən, kən nərgin in otərat.

Netəm kotasitu e niməfak

⁸ E nolən kitīah əm, dikon min, rəhalat nəmegəhən otəkaike mətūatīp wīr, kən moatən əm nīpahrienən e nian rafin. Netəm koatapis o kotołkeike pīk mənī, kəsotahmenən o naskəlīmən wək u. ⁹ Ilat netəmim itəm kotitun məmā nolən rat kit təsatīgən elat, kən moataskəlīm əskasik nəghatən pahrien min rəha Iesu Kristo itəm Uhgīn təmōl əp. ¹⁰ Netəm kotol nəhlan, niməfak otəkaike makil wīr rəhalat nəmegəhən, okāmā kəsehm-pənən nat kit tərət elat, kən ilat okotos wək rəha dikon. ¹¹ Mətō nīpitan rəha netəm koatasitu e wək rəha niməfak, ilat min okotəkaike motol rəhalat nəmegəhən tətūatīp wīr. Təsəwīrən məmā ilat nīpitan iən nīkalitəm, o nīpitan rəha nāpīsən, mətō ilat nīpitan itəm netəmim koatahatətə elat e nian rafin. ¹² Suah kit itəm tatos wək rəha dikon, in otəkaike mos rəhan pətan kitīah əm, kən in otəkaike matərəmərə wīr e rəhan min nīsualkəlāh ne rəhan latuənu. ¹³ Netəmim itəm koatol-wīr wək u rəha dikon, nərgilat in otəwīr lan, kən rəhalat nətəlīgən in otəskasik pīk o naskəlīmən nahatətəən rəhalat e Kristo Iesu.

Nəukətīn nahatətəən rəhatat

¹⁴ Roiu əh, nian iakatətə naoa u kəm ik, nīkik tətəht məmā, otəsəwəhən kən ekimnə mehm ik. ¹⁵ Mətō okāmā esimnə uəhāiən, kən naoa u in otən natimnat rafin itəm kitat nənətī Uhgīn okotətəu-pən. Inu kitat u nəfak, kən Uhgīn rəhatat tətəmegəh mətətīg namnun tikə. Kitat netəm nəfak u kotaskəlīm nəghatən pahrien, kən matehm wīr. ¹⁶ Nīpahrienən, nəghatən pahrien rəha Iesu Kristo itəm Uhgīn təmōl əp, in nat pīspis itəm in iahgin, kən tol nəhlan: Kristo in təmuwa etəmim kən netəmim kəmotəplan.

Kən Narmīn Rəha Uhgīn tətəgətun wīr məmā Iesu tətūatīp wīr.

Kən nəgelo min kəmotəhm in.

Kən katən-iarəp namnusan təwīr rəhan kəm netəmim ikin pīsīn pīsīn min.

Kən netəmim rəha natueintən u kotahatətə lan.

Kən Uhgīn təmos muwīn ilis e neai mətūatīg ilau min.

4

Iægætun euiueiua min

¹ Narmin Raha Uhgin tatæn-iaræp wir mæmæ e nian min uarisig Iesu otæpanuwa lan, netæmim tepæt okotapæs nætæu-pænæn nolæn pahrien raha nahatætæen e Uhgin. Ilat okotætæu-pæn narmin euiueiua min kæn motætæu-pæn nægætunæn raha iærmis min. ² Nægætunæn min æh koatysi-pæn o iægætun min itæm koatæn mæmæ ræhalat næghatæn in nipahrienæn, mæto ilat koateiueiua, kæn mæsolotæn nat itæm koatæn. Netæm min æh, nætæligæn ræhalat teko-eko agin, kæn kinotæuru nakilæn mæmæ næghatæn pahrien hiæ kæn næghatæn euiueiua hiæ. ³ Ilat koatægætun netæmim moatæn mæmæ okæsotolæn marit, kæn moatægætun ilat mæmæ okæsotunæn nagwænæn min neen. Mæto Uhgin tæmol nagwænæn min æh mæmæ okotun ilat. Kæn kitat u koatæfak kotitun nipahrienæn, kotitun nosæn, kæfak kænwiwi Uhgin ron, kæn motun, ⁴ mæto-inu natimnat rafin itæm Uhgin tæmol ilat kotæwir æm. Nat kit tika mæmæ okæsotunæn. Kitat kotitun nunæn natimnat rafin okæmæ kitat koatæfak moatænwiwi Uhgin ron, ⁵ mæto-inu Naoa Raha Uhgin tatæn mæmæ ilat kotæwir, kæn kitat koatæfak ron. Kæn roiu, nagwænæn min æh kotæwir æm.

Iolwæk tæwir raha Kristo Iesu

⁶ Okæmæ natan-iaræp næghatæn u kæn piatat min ne winitat min, kæn ik iolwæk tæwir kit raha Kristo Iesu. Kæn tatægætun mæmæ ik etæmim kit itæm natun næghatæn wir min raha nahatætæen ne nægætunæn ætuatip matæmegæh lan, kæn ræham næmegæhæn tatætæu-pæn næghatæn min æh rafin. ⁷ Apæs, æsætælig-inæn næghatæn euiueiua min itæm nætæligæn raha Uhgin tika lan, næghatæn min u tahmen namsu ænnapin min itæm nipætæn tika. Mæto ægætun atip ræham næmegæhæn mæmæ tatætæu-pæn Naoa Raha Uhgin. ⁸ Nolæn raha nehm wiræn nipætæn mæmæ in otæsanæn, in tæwir o natimnat min neen, mæto okæmæ natægætun atip ræham næmegæhæn e nolæn raha Uhgin, kæn in tæwir mæmæ otasitu e natimnat rafin e næmegæhæn raha nætueintæn u, ne raha næmegæhæn lilin. ⁹ Inu næghatæn tatan pahrien, kæn kitat kotækæike motæn nipahrienæn lan. ¹⁰ Kænu kitat koatol pik wæk o iægætun atipæn ræhatat næmegæhæn e nolæn æh, mæto-inu kinotahatætæ rækis e Uhgin u tatæmegæh kæn mætætig itulin, kæn in losmegæh raha netæmim rafin, mæto in tatosmegæh æm netæm min u itæm koatahatætæ lan.

¹¹ Øgætun natimnat min æh kæn netæmim, kæn mæn-ipæn kæn ilat mæmæ okotækæike moatætæu-pæn. ¹² Pæs netæmim okæsotehm æhauæn ik mæto-inu ik etæm aluæ æm kit. Mæto ol ræham næmegæhæn tætuatip wir mæmæ netæmim okotæplan mæmæ ik etæm mæta, kæn ilat kotitun nætæu-pænæn ik e næghatæn min, ne naliwækæn, ne nolkeikeæn, ne nahatætæen, ne nolæn ætuatip. ¹³ Ol natimnat min æh, kæn nat kisel min, ol ilæhal u mæmæ ræham wæk okæhalætul aupæn e ræham næmegæhæn mætoarus ekimnæ: afin Naoa Raha Uhgin kæn netæmim, kæn mæn-iaræp Naoa Raha Uhgin, kæn nægætun Naoa Raha Uhgin. ¹⁴ Timoti, Uhgin tæmos-ipinæ kæn ik ræhan nasituæn o nolæn wæk ræhan nian elta min raha nimæfak kæmotælæhæu-pæn nelmilat lam, kæn ien min neen ræhalat kæmotæn-iaræp næghatæn itæm Uhgin tæmæn lam. Øsapæsæn nasituæn æh.

¹⁵ Ik onakækæike matol wæk min u, kæn ræham nætæligæn otækæike mætætig æskasike e natimnat min u pæs netæmim kotitun nehmæn mæmæ ræham næmegæhæn ne ræham wæk tatæwiæ wir. ¹⁶ Atehm wir nolæn min e næmegæhæn ræham, kæn ol ræham nægætunæn mæmæ in tatætuatip e nian rafin. Onakækæike mætalkut æskasik mæmæ onækol natimnat min æh, mæto-inu okæmæ nakol, kæn onakosmegæh itæmat netæm koatætælig-in ik.

5

Nolæn raha nisiiæn o næghatæn kæn netæmim

¹ Sæghat æskasikæn e iaguihl min, mæto æghat kæn ilat e nisiiæn mæmæ nakiuw ræhalat nætæligæn, tahmen æm mæ ilat ræham tata ætuatip min. E nolæn kitiæh min æm, ol tahmen æm kæn netæm aluæ tahmen mæmæ ilat piam ætuatip min. ² Øghat mætig e nisiiæn kæn nipitaguihl min tahmen mæmæ ræham mama ætuatip min. Ræham næghatæn ne nolæn min kæn nipitan itæm koatætæm aluæ otækæike mætuatip agin, tahmen mæmæ ilat winim min.

Nolæn raha nehm wiræn næutahlimis min

³ Nimæfak otækæike matehm wir næutahlimis min itæm ræhan min kotikæ agin o nehmæn ilat. ⁴ Mæto næutahlimis kit u nenætæn min æh-ikin o mipin min æh-ikin, ilat okotækæike motitun paupæn mæmæ wæk raha netæm koatæfak, ilat okotaupæn motehm wir atip ræhalat min. Nolæn u tahmen æm mæmæ koatætou ræhalat kaon kæn ræhalat mama ne tata ne pipi min, kæn inæh Uhgin nikin tagien ron.

⁵ Məto nəutahlimis itəm tətətig in pisin agin əm, etəmim tikə o nehmən in, in tatələhəu-pən əskasik rəhan nətəligən tətətig e Uhgın. In əh e nian rafin, lapin ne e nərauiagən, in tatəfak kəm Uhgın məmə otətəsitə lan. ⁶ Məto nəutahlimis u tatətəlig-in pik natimnat rəha nıpətin o nətəon təwir lan, in tatəmegəh, məto e narmin tahmen məmə in tinimis rəkis. ⁷ Ik onakəkəikə mən-ıpən nəghatən min əh kəm niməfak məmə ilat okotəkəikə motol pəs netəmim kəsotən ratən ilat. ⁸ Suah kit okotəkəikə mehəm wır rəhan min, kən maupən mehəm wır rəhan ətuatıp min. Məto okəmə in təsolən, tatəgətun məmə təməuhlin məntaan e nolən rəha nəfakən, in tərət məprəkis-in etəm təsəfakən.

⁹ Okəmə nakətə-pən nərği nəutahlimis kit e naoa rəha nasituən məmə niməfak otəsitə elat, rəhan nup in otəkəikə məs sikiste, kən rəhan iərman kitəh əm aupən. ¹⁰ Kən in pətəguıhl kit itəm netəmim koatısiə-in o rəhan nolən wır ne nasituən min itəm in tatol, tahmen məmə in tətəhm wır rəhan nisualkələh; kən nian ıapıspis min okotuwa iman ikin, tatol təwir kəm ilat; kən matos-ıəhau atıp in mətasitu e netəm koatəfak;* kən mətasitu e ıan-rat min; kən rəhan nətəligən təskasik məmə otol wək min itəm təwir.

¹¹ Məto sətə-pənən nərği nəutahlimis min itəm kəsotıpətuıghılən əh e naoa rəha nasituən, məto-inu uarisig ikin okəmə nətəligən rəha nol minən marit tinuwa məskasik e nikilat minəprəkis-in nətəligən rəhalat e Kristo, kən ilat kotəmə okotol min marit. ¹² Kən Uhgın in otakil mol nalpınən kəm ilat məto-inu kəmotəgəhl rəhalat noanawıl itəm kəmotol kəm in aupən.† ¹³ Kən nat tərət kit min, məta ilat koatəpou kən motos nolən rəha nuwınən e nımə min rafin moatən nəghatən itəm nıpətin tikə. Uarisig ilat kotuwa motərat pik o nosən musmus e nəghatən rəha suah pisin o nosən muwın məhləmisin nıməmə mənig lan, kən ilat kotolkeikə məmə okotən pik nəghatən rəha netəm pisin, kən ilat koatən nəghatən min neen itəm təsahmənən məmə okotan. ¹⁴ Kən io ekatən kəm nəutahlimis min itəm kəsotıpətuıghılən məmə təwir ilat okotol min marit, kən motiləs nisualkələh, kən okotehm wır rəhalat min. Kən okəmə kotol nəhlan, kən məsotos-ıpənən kuhal kit kəm rəhatat tikimir min məmə okotan rat kitat. ¹⁵ Məto nəutahlimis neen kınətapəs rəkis suatıp ətuatıp kən moatətəu-pən Setan. ¹⁶ Nıpitan u ıafak min okotəkəikə moatehm wır nəutahlimis min rəhalat, məsotəhlman-pənən ilat kəm niməfak məmə otətehm ilat. Kən niməfak in otətehm əm nəutahlimis min u rəhalat netəmim kotikə agin məmə okotehm ilat.

Wək rəha netəm-ıasol rəha niməfak

¹⁷ Elta min itəm koatəməmə wır e wək rəha niməfak, niməfak otəkəikə misıai-in ilat, kən matətou ilat. Kən ıəgətun min ne netəm koatən-ıarəp Naoa Rəha Uhgın, ilat koatətul aupən məmə okısiə-in ilat. ¹⁸ Məto-inu Naoa Rəha Uhgın tatən məmə, “Nian kau kit tatol wək kit rəham, kən okəmə tolkeikə məmə otun kit, sahtosig-ınən.” Kən tatən min məmə, “Nian suah kit tatol wək, məto okəikə kətou in lan.”

¹⁹ Əsətəlig-inən nəghatən rəha etəmim kitəh əm itəm tatən məmə elta kit rəha niməfak təmol nolən rat, məto okəmə etəmim kəiu o kısıl kətəhalən, kən nakətəlig-in rəhaləh nəghatən. ²⁰ Kən okəmə etəm-ıasol kit rəha niməfak tatol nat kit tərət, kən natəghat əskasik kəm in e nıganəmıti netəmim rafin rəha niməfak, kən tol nəhlan netəmim okotəgin o nolən nat tərət min.

²¹ E nıganəmıti Uhgın, ne İesu, ne nagelo min itəm Uhgın təmıtəpun rəkis ilat, io ekatən əskasik kəm ik məmə ik onakəkəikə mətəu-pən nəghatən rəhak e nolən itəm in tətəuıtip. Ik onəkəsölən nolən pisin kəm suah kit, kən matig mol pisin min kəm suah kit. Məto onəköl tahmen ahmən əm kəm ilat rafin.

²² Əsələs-ıpər ueıuəhaiən etəmim məmə in otos wək rəha niməfak, inu nakoatələhəu-pən nəlmitəmat moatəfak lan. Məto-inu okəmə in suah kit itəm rəhan əh-ıkin nolən rat, kən rəhan nolən rat otatig lam, tahmen məmə ik min nəmos rəhan nolən rat. Məto ol əm rəham nəmegəhən tatuwiwi matətəuıtip e nian rafin.

²³⁻²⁵ Netəmim neen kitat kotitun məmə ilat nol təfagə rat, kən kotitun məmə Uhgın otol nalpınən kəm ilat. Məto neen rəhalat təfagə rat tətəhluəig əh-roıu, məto uarisig okəpanotəplan. Kən tahmen ahmən əm, nian tərət wək itəm təwir min, kitat kotitun əm. Məto neen əh-ıkin itəm koatəhluəig əh-roıu, məto okəpanotəplan ilat.

Təsəwırən məmə onəkənım əm nəhau məto-inu, nian neen ik nakatımis. Məto təwir məmə onəkənım wain noan məsin pəs in tasıtu e nərpəm.

* **5:10:** Nəghatən Kris ətuatıp tatən məmə, “Kən tətaıkuas e nelki netəmim rəha Uhgın.” - Nolən əh tatəgətun məmə in pətən kit tatos-ıəhau atıp in; kən nıkin tagien o nasıtuan e netəmim. † **5:12:** E nian əh, nəutahlimis min neen kəmotos noanawıl rəhalat kəm Uhgın məmə okəsotolən marit, kən ilat okotol əm wək rəha niməfak. Kən okəmə nəutahlimis kit tolkeikə məmə in otol marit min, kən in otəgəhl rəhan noanawıl itəm təmol kəm Uhgın. **5:13:** 2 Tes 3:11 **5:14:** 1 Kor 7:9 **5:18:** Dut 25:4; Mat 10:10; 1 Kor 9:9 **5:19:** 2 Kor 13:1 **5:20:** Efes 5:11

6

Nolən ətuatip o slefmin

¹ Slef min itəm koatəfak okotəkəike motisiai-in netəm-iasol min rəhalat. Nolən əh in otahtosig-in naihlua, məmə kəsotən ratən nərği Uhgın, kən məsotən ratən nəgətunən rəhatat. ² Məto slef min itəm rəhalat etəm-iasol in iəfak, ilat okəsotolən nolən əh u kotəmə, “Ei. Etəm-iasol əh in piatət əm kit,” kən ilat məsotisiai-in wirən. Məto ilat okotəkəike motol wək pik təhmin min e nikilat pahrien, məto-inu rəhalat etəm-iasol in iəfak kit itəm koatolkeike in.

Nəgətunən neiueiuəən min ne natimnat wir min pahrien

Natimnat min u, ik onakəkəike matəgəstun netəmim lan. Kən e nian rafın ik onakəkəike matəghat əskasik kəm ilat o nətəu-pənən.

³ Məto netəmim neen koatəgəstun nəghatən neen itəm tol pisin e nəghatən əh rəhak, kən ilat koatən məmə nəgətunən rəha İrəmərə rəhatat İesu Kristo, in neiueiuəən, kən koatən məmə nəgətunən rəha nolən rəha nəmegəhən itəm Uhgın tolkeike, in neiueiuəən. ⁴ Netəm min əh koatol nəhlan ilat kəsotitun agın-əhən nat kit, kən ilat nausit pik. İlat kotalməl o nuwinən məghat pik o nəghatən min itəm tatiuw-pa neməha, o nəghatən min itəm netəmim koatətəhau ilat min ron. Nolən u in tatol netəmim koatetet ilat min, kən motəhap-əhap ilat min, kən moatəghat rat e nərğilat min, kən moatətəlig rat elat min. ⁵ Kən e nian rafın ilat koatol timəht. Inu nolən rəha netəmim itəm rəhalat nətəligən tərət, ilat koatəluə e nəghatən pahrien. İlat koatən məmə suatip rəha nahatətəən e Uhgın in suatip kit o nosən məni ne nautə min.

⁶ Məto nat itəm təwir pik sənəmə kitat kotos məni ne nautə. Nat itəm təwir pik in məmə kitat okotaliwək e nolən itəm Uhgın tolkeike, kən motəgıen əm, nat əpnəpın rəhatat nautə noan məsin o tərət, ⁷ məto-inu nian kitat kəmotaiir-pa e nətueintən u, kən kəməsotosən nat kit motuwa. Kən e nian okotimis lan, okul kəsotos minən nat kit motitəlig. ⁸ Məto okəmə nıgıtə nagwənən ne napən tahmən əm, kən kitat kotəgıen. ⁹ Netəmim itəm kotalkeike pik məmə rəhalat nautə o tərət, in timətıg əm olat məmə okotol nolən rat min tərət. In tahmən-pən e noanikulu tətəhasın ilat e noakəmıhl rəha nərətən, kən ilat kotalkeike məmə okotol natimnat tərət rəha nalmələn, kən natimnat tərət itəm tərət olat. Kən nolkeikəən rəha natimnat rat min əh okotərəkın-rəkın nəmegəhən rəhalat. ¹⁰ Məto-inu nolən rəha nolkeike pikən məni, in nəukətın natimnat rat tərət. Kən netəmim neen ilat koatətul-iəkis o nətəu-pənən suatip u, kən ilat kinotuwin rəkis isəu o nolən rəha nahatətəən, kən ilat koatol natimnat min neen itəm tatərəkın atıp nikilat, kən moatətə tərət lan.

Nəghatən wir rəha Pol tatuwin kəm Timoti

¹¹ Məto ik Timoti, əhən rəha Uhgın, aiu muwin isəu o nolən rat min əh. Ik onakəkəike malkut pik o nətəu-pənən nolən ətuatip, itəm Uhgın tolkeike. Rəham nahatətəən otəkəike məskasik, kən ik onakəkəike molkeike netəmim. Askalim rəham nahatətəən tatuwin əm nulan, namnun tikə. Kən onəkəike muwa ik etəm mətıg kit. ¹² Onakəluagin wir e nəluaginən rəha nahatətəən. Kən maskəlım nəmegəhən lılın itəm Uhgın təmaun-in ik ron. Aupən ikın in təmaun-in ik ron nian nəmən-iarəp nahatətəən rəham e İesu e nıganəmıti netəmim tərət.

¹³ E nıganəmıti Uhgın, itəm tatos-ıpa nəmegəhən kəm natimnat rafın, ne nıganəmıti Kristo İesu itəm təmən-iarəp wir nəghatən pahrien e nıganəmıti Pontias Pailat, iatəghat əskasik kəm ik nəhlan: ¹⁴ ol natimnat min u, kən məsapəsən kit mətoarus-pən İrəmərə rəhatat İesu Kristo otuwa ¹⁵ e nian ətuatip itəm Uhgın təmıtəpun. Uhgın itəm kitat okotəkəike moatənwiwi e nian rafın, in pisin əm tatərəmərə e natimnat rafın. In Kıg rəha kıg min rafın, kən İrəmərə rəha İrəmərə min rafın. ¹⁶ In əm təsimisən mətətig lılın, rəhan nətuəunən tikə, kən namnun tikə. İkin tətətig ikın, nəhag-əhəgən tasiə mıtəluə in, kən okul kasanən iuəhkır ron. Suah kit təsehmən əh in, kən okul suah kit təsehmən nian kit. Nian rafın kitat okotəkəike motisiai-in in, kən moatən-iarəp rəhan nəsanənən ne nərəmərəən matuwın matuwın namnun tikə. Tol nəhlan. Əwəh.

Nəfak u rəhalat nautə tərət

¹⁷ Əghat əskasik kəm netəm koatəfak itəm rəhalat nautə rəha nətueintən u tərət. Ən məmə ilat okəsotiləs-ıpər pikən ilat, kən kəsotahatətəən e rəhalat məni u tərət rəha roiu əm, məto olawıg ne tikə min. İlat okotəkəike motəhatətə əm e Uhgın itəm tatos-ıpa natimnat wir tərət kəm kitat məmə kitat okotətə təwir lan. ¹⁸ Əghat əskasik kəm ilat məmə okotimətə e nolən təwir, ne nasıtun wir min. Kən nikilat otəkəike magıen o nawtəen kəm netəmim. ¹⁹ E nolən əh, in tahmən məmə ilat koatələhəu natimnat wir min tərət, tahmən-pən əm məmə kəmotasa

wir o nāmegəhən itəm otəpanuwa. Kən ilat kotitun nosən nāmegəhən, itəm nāmegəhən pahrien.

Namnun nəghatən rəha Pol

²⁰ Timoti, ik onakəkəike matehm wir natimnat min itəm Uhgın təmələhəu-pən rəkis e nelməm. Apəs kən mətul isəu o nəghatən min itəm nipətilat tikə kən kəsotos-ipənən nisaiian kəm Uhgın, kən nəghatən min itəm kəsotətuatipən e Naoa Rəha Uhgın. Nəghatən min əh katən məmə koatos-ipa nitunən, məto kəp, koateiuə. ²¹ Məto netəmim neen koatuarisig-in nəghatən eiueiuə min əh, kən minotos-arəpən e suatip rəha nahatətəən pahrien.

Pəs Uhgın otawte-in rəhan nəwirən kəm itəmat.

2 Timoti

Naoa itəm tatol kaiu lan itəm Pol təməte tuwin kəm Timoti Nəghatən əkuəkir rəha naoa u 2 Timoti

?Pah təməte naoa u? Aposol Pol təməte naoa u.

?Təməte tatuwin kəm pah? Təməte tatuwin kəm Timoti. Kən in molkeike məmə ilat min əpəh e niməfak rəha Efesas, məmə okotafin. Afin e “Namnusən Əkuəkir Rəha Naoa u 1 Timoti” o nitunən məmə Timoti in pah.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təməte? Nian kapman rəha Rom taskəlīm Pol əpəh Rom, in təsətəgən e kalapus, məto in təmətatig e rəhan kit nima, kən mopaēl min kəmotatig ilat min motehm məmə in otaşagimən. Namnun japta rəha Wək Min tatəghat-in nian min əh. Kən əmun kapman təmahl-iarəp in, kən taliwək əm mətan o nup kaiu. Məto roiu əh, tinuwin min e kalapus əpəh Rom, kən kalapus əh in tərət ikin pahrien. Naoa rəha Wək Min təsəghat-inən nian əh, naoa tinol namnun rəkis. Kalapus əh in tətəp ikin, kən tiəkis o netəmim o nuwinən mətag-pən-in. Luk əm ilau min. Pol təmolkeike məmə Timoti otuwa mehm məto-in in rəhan fren wir. Kən in molkeike məmə Timoti in otəmik naoa min rəhan.

?Təməte naoa u o naka? Pol təmitun məmə otaşuwəhən kohamnu in timis. Tol nəhlan, in təməte naoa u o nələhəu-pənən niməfak e nelmi netəm-iasol pisin min neen tahmen e Timoti. Nian iəkis min koatuwa o niməfak, kən Pol in tolkeike məmə Timoti otətəskəlīm Namnusən Təwir, kən matətul əskasik e nahatətəən rəhan, kən məşəginən nən-iarəpən Namnusən Təwir, kən in otətul matip o nətoən nahməən e niyətin okəmə nəratən otuwa.

Pol təmətən təwir kəm Timoti

¹ Io Pol, u io aposol kit rəha Kristo Iesu, itəm Ughin təmitəpun rəkis io məmə rəhan, kən mahl-ipa io məmə ekən-iarəp rəhan nəniəkisən rəha nəmegəhən lilin e Kristo Iesu. ² İatən təwir kəm ik Timoti, nətik itəm iakolkeike pik ik. Pəs Ughin Tata ne Kristo Iesu rəhatat İəməmə okuawte-in rəhalau nəwirən, ne nasəkıtunən, ne nəməlinuən kəm ik.

Pol təmilas-ipər nətaligən rəha Timoti

³ Nian rafin, lapin ne lenian, iatəfak ron ik, kən matən tagkiu kəm Ughin ron ik. Kən iatol wək rəhan tahmen-pən əm e tipik min, kən ekıtun məmə nolən rat kit təsətəgən lak. ⁴ Nikiik tatuəh nahui nəmtəm, kən iakolkeike pik məmə ekəplan min ik pəs nikiik otəgien. ⁵ Nikiik tatuəh nahatətəən pahrien rəham itəm tahmen-pən əm e nahatətəən itəm təmaupən mətatig e rəham pipi Lois ne rəham mama İunis, kən ekıtun məmə roiu in tinətətig lam. ⁶ Kən tol nəhlan, iatən min kəm ik məmə onakelel nigəm rəha nəsanənən itəm Ughin təmos-ipinə o nolən rəhan wək. Ughin təmos-ipinə nəsanənən əh nian emələhəu-pən nelmək matəfak-pinə lam. ⁷ Ol wək e nəsanənən əh, məto-inu Ughin təsos-ipamən kəm kitat nikiin rəha nəginən, məto təmos-ipa nikiin rəha nəsanənən, ne nikiin rəha nolkeikeən, ne nikiin itəm tatol nolən min itəm in titun məmə kotətuatip.

⁸ Kən inəh, əsaulis-inən o nən-iarəpən İəməmə, kən əsaulis-inən io itəm etatig e kalapus o nərgin. Məto e nəsanənən itəm Ughin tatos-ipinə kəm ik, nəkəike mol məmə io ne, itəm iatəto nahməən o namnusən təwir. ⁹ Ughin təmosməgəh kitat kən maun-in kitat məmə kitat okotuwa rəhan min netəmim itəm kotəsim, kən təməsolən o nat kit itəm kitat kəmotol, məto in təmol e rəhan atip nətaligən, ne nəwirən. Nian Ughin təməsolən əh nətəuintən ne, məto in təmələhəu rəkis nalpəkauən məmə in otawte-in rəhan nəwirən kəm kitat e Kristo Iesu, ¹⁰ məto roiu, in təmol əp nəwirən əh kəm kitat e nuwamən rəha İosməgəh rəhatat, Kristo Iesu. Kən Kristo təmərəkən nimisən ne rəhan nəsanənən, kən təməşəgəpən nəmegəhən u namnun tika, kən kitat koatehm e namnusən təwir. ¹¹ Kən Ughin təmitəpun io məmə io iəghat, ne aposol, ne iəgətun o namnusən təwir əh. ¹² Tol nəhlan iatəto pik nahməən ron u ikin-u e kalapus. Məto əsaulis-inən, məto-inu ekıtun məmə pah u iatəhatətə lan, kən mitun wir məmə in titun nehm wirən nat naka itəm in təmələhəu-pə e nelmək o namnun nian.*

¹³ Ətəu-pən əm suatip rəha nəgətunən u tətətuatip itəm emən kəm ik, kən ol nat u e nahatətəən ne nolkeikeən e Kristo Iesu. ¹⁴ E nasıtəən rəha Narmin Rəha Ughin itəm tətətig e nikiit, kən atehm wir nat wir itəm Ughin təmələhəu-pən e nelməm.

¹⁵ Nəkitun məmə rəhak min netəmim əpəh Esia, ilat Fukelas ne Hermokenes, ilat rafin kəmotəgim rəkis motapəs io.

1:2: Wək 16:1; 1 Tim 1:2 1:3: Wək 23:1 1:5: Wək 16:1 1:6: 1 Tim 4:14 1:7: Rom 8:15 1:9: Efes 2:8-9; Taet 3:5 1:10: Hip 2:14 1:11: 1 Tim 2:7 * 1:12: Suatip pisin o nauhlinən ves 12b: “kən mitun wir məmə in titun nehm wirən nat naka itəm io emələhəu-pən e nelmin o namnun nian.” 1:14: 1 Tim 6:20

¹⁶ Pəs İərəmərə otasakitun Onesiforas ne rəhan min, məto-inu nian tepət təmətasitu lak matləs-ipər rəhak nətəligən. Kən təməsaulisən məmə emətatig e kalapus. ¹⁷ Nipahrienən, nian in təmuwa Rom, təmeam-in io, təmeam-in io mətoarus-pən məplan io. ¹⁸ Pəs İərəmərə otasakitun in e namnun nian! Ik nəkitun wir natimnat wir min itəm təmol kəm io əpəh Efesas.

2

Mopael təwir rəha Kristo İesu

¹ Ik u nətik, pəs Uhgın otol nikim təsanən e nəwİRən itəm tatisi-pən e Kristo İesu. ² Nəməto rəkis natimnat min u itəm eməgətun itəmat lan e niganəmti netəmim tepət. Kən os rəhak nəghatən mələhəu-pən e nelmi netəmim neen itəm natən nipahrienən elat, kən ilat okotitun nəgətunən netəmim neen min lan. ³ Nian nəratən tatuwa, məto ətul əskasik kitat min ik, təhmen e mopael wir kit rəha Kristo İesu. ⁴ E nian rəha nəluaginən, mopael kit təsolən natimnat rəha nəmegəhən rəha netəmim əpnəpİN əm, məto tatol əm wək rəha mopael məto-inu, in tolkeike məmə rəhan etəm-iasol rəha mopael, nikin otagien lan. ⁵ E nolən kitəh, etəm tətəiu məmə in otol win, in otəkəike mətəu-pən lou min rəha naiuən, məto okəmə təsolən, kən in otasosən nətəuən rəha nol winən. ⁶ Tətuatip əm min-nulan məmə etəm tatol pik wək e nasumən, in otəupən məulək-in. ⁷ Ətəlig-in wir nat naka iatən kəm ik, məto-inu İərəmərə otasitu lam o nitunən nipəti nəghatən min u.

⁸ Atətəlig-in İesu Kristo u noanol rəha Təfit, kən Uhgın təmosmegəh in e nimisən. Kən inu namnusən təwir iatən-iarəp. ⁹ Kən iatəto nəhmənən o namnusən təwir əh, kən nipahrienən, kəməlis io e sen təhmen-pən məmə io iakləh kit o iohamnu itəm. Məto kəsəlisən nəghatən rəha Uhgın. ¹⁰ Tol nəhlan, iatətul əskasik e nəhmən min rafin o netəmim itəm Uhgın təmİtəpun ilat, məmə in otosmegəh ilat e Kristo İesu, kən ilat okotətig e nəwİRən itəm təhəg-əhəg rəha Uhgın, itəm namnun tikə.

¹¹ Inu nəghatən tətən pahrien məmə, Okəmə kotuwa kitəh e Kristo e nimisən rəhan, kən okotəmegəh min kitat min.

¹² Okəmə koatətul əskasik e nian İəkis min, kən kitat okotərəməmə min kitat min.

Okəmə kitat kotən-iamnin in, kən in otən-iamnin kitat.

¹³ Okəmə kitat kəsotolən rəhatat noanawil, məto in tatol rəhan noanawil, məto-inu in otəkəike matol rəhan nolən.

İolwək təwir rəha Uhgın

¹⁴ Natimnat min u, onəkəike matən matisimatip lan kəm rəham min netəmim. Ən əskasik kəm ilat nəhlan məmə, “Tatən e nərgİN Uhgın məmə itəmat nəsotərgəhəuən o nipəti nəghatən min.” Nərgəhəuən nəhlan təsasituan e suah kit, məto tatarəkin əm netəmim itəm koatəto.

¹⁵ Alkut əskasik məmə onəkuwa iolwək təwir itəm nian Uhgın tətəplan rəham wək, in titun nəhən məmə, “Əwəh, nəmol təwir,” kən nəsəulisən o rəham wək, məto-inu nətəgətun stuatip nəghatən rəha nipahrienən. ¹⁶ Məto apəs nəghatən əpnəpİN min əm itəm kotərat məsotisiainən Uhgın, məto-inu netəmim itəm koatəghat nəhlan, nəmegəhən rəhalat tatuwin matuwin əm o nolən min itəm kəsotisiainən Uhgın. ¹⁷ Nəgətunən rəhalat in təhmen-pən əm e niməgəm piən itəm tətəməhal mətəpət matol İahgin. Təs mil u kioal min-nulan, İlau u Haemeneus ne Faelitas, ¹⁸ itəm kinuəmkarəpən rəkis e suatip rəha nipahrienən. Katuən məmə Uhgın təmol kitat kotəmegəh min rəkis e nimisən, kən okul Uhgın təsos-İpa minən nipətİtat wi min İesu tatuwa min. Kən təs mil u kətuərkİN nahatətən rəha netəmim neen. ¹⁹ Məto tol pap nəhlan, nimə itəm Uhgın tətİlakİN tətətul tiəkis, kən təməte-pən lan məmə, “İərəmərə titun netəm min u rəhan min,” ne “Netəm min u koatən məmə ilat netəm rəha İərəmərə, okotəkəike mətəpəs nolən rat min.”

²⁰ Ətəlig-in-tu. E nimə rəha etəm rəhan nautə tepət, plet pisin pisin min tepət. Kəmol neen e İaen u kol tatİpit-İpit, neen e silfa, neen e nig, neen e niməptən. Wək rəha neen, in wək asol itəm kəsisiai-in. Kən wək rəha neen, in wək əpnəpİN əm itəm tol nəulisən. ²¹ Okəmə suah kit tatol rəhan nəmegəhən tatuwiwi mətəpəs nolən rəha nəulisən, in titun nolən wək asol itəm kəsisiai-in, kən Uhgın otələhəu kalİN məmə rəhan pisin əm, kən mol əpen-əpenə məmə otol wək min itəm kotəwir.

²² Aiu muwin isau o nolən rat min itəm itəm tatəwīə e niki netəm alua. Kən ətəu-pən wir suatip rəha natimnat min u: nolən itəm tətəuatip, ne nahatətəən, ne nolkeikəən, ne nəməlinuən. Ətəu-pən suatip əh itəmat netəm min u itəm koatətapəh o nasituən rəha ləramərə e nikilat itəm təwir. ²³ Apəs magim rəkis e nəghatən alməl min itəm nipətilat tikə. Nəghatən min əh koatiuw-pa əm timəht o nərgəhəuən. ²⁴ Iolwək rəha ləramərə, okol in təsərgəhəuən, məto in tatakəike matol təwir kəm netəmim rafin, kən otəkəike muwa etəm rəha nəgətuən, kən rəhan nətəligən kaifaməh. ²⁵ Okəmə netəmim neen koatən rat rəhan nəgətuən, kən in otəkəike magətuən wir ilat e nolən mətig əm. Kən okəm-naka Uhgın oteghəhan-in məmə ilat okotəuhlin rəhalat nəmegəhən, məmə ilat okotitun nipahrienən, ²⁶ kən ilat okotuwa min e nətəligən təwir, kən motagim rəkis-in noanikulu rəha Setan, itəm təmaskəlīm ilat kən koatol nəwian.

3

Nolən rat min iuəhkır o Namnun Nian

¹ Məto onəkəike mitun nəghatən u məmə nian əskasik min okotuwa iuəhkır o Namnun Nian. ² Tol nəhlan məto-inu, netəmim okotətəlig-in atip əm ilat, kən ilat okotolkeike pik mənī. Netəmim okotəusit, moatos-ipər atip əm ilat. İlat okotən rat netəmim ne Uhgın, kən ilat okotəht nəwīa tata ne mama, kən okəsotənən məmə nikilat tətəgien o nat itəm katol kəm ilat, kən okəsotisiəi-inən Uhgın. ³ Rəhalat nolkeikəən kəm netəmim otikə, kən okəsotaluinən nəratən itəm suah kit otol kəm ilat. İlat okotərəkın nərgi netəmim. Okəsotərəməərəən e nolən min rəhalat. Nikilat otəgien əm o nərəkinən netəmim. Okotətəhau nat itəm in təwir. ⁴ İlat kəut kəsua min, kən okotol natimnat rat neen məto kəsotətəlig-inən məmə nat naka otiet lan. Kən ilat okotiləs-ipər atip ilat, kən ilat okotolkeike pik natimnat o nətoən təwir e nipətilat, məto ilat okəsotolkeikəən Uhgın. ⁵ Okotol nolən min rəha iəfak min məmə netəmim okotəplan, məto ilat okəsotolkeikəən məmə nəsanənən rəha Uhgın otəuhlin rəhalat nəmegəhən mol kotuwīwi. Uwin isəu o netəm min u.

⁶ Apəs əm ilat məto-inu neen koatəhm suatip o nuwinən latuənu min, kən moatiuw rəkis nətəligən rəha nipitan itəm rəhalat nətəligən təsəskasikən. Təfagə rat min rəha nipitan min u, in təkis pik olat, kən nolən rat min tətət itəm ilat koatolkeike, koatiuw-pən ilat. ⁷ Kən nipitan min əh koatətəlig-in wir e nəghatən min rafin rəha netəm min əh, məto ko kəsotitunən nəghatən rəha nipahrienən. ⁸ Aupən ikin, Janes ne Jampres kəmatioal timəht kəm Moses,* kən e nolən kitiəh min əm, netəm min əh koatəht nəghatən rəha nipahrienən. Netəm min u, rəhalat nətəligən tərīoah e nolən rat min, kən nolən rəha nahatətəən rəhalat in neuiəuə-əmən. ⁹ Məto nəgətuən eiueiueən rəhalat, ko təsətulən tuwəh, məto-inu netəmim rafin okotəplan məmə ilat kəsotitunən nat itəm koatəghat-in, kotahmen-pən əm e suah mil əh.

Nəghatən rəha Pol kəm Timoti

¹⁰ Məto ik, Timoti, ik nəmətəu-pən rəhak nəgətuən, ne nolən rəha nəmegəhən rəhak, ne nat naka itəm ekolkeike məmə ekol, ne rəhak nahatətəən, ne nolən rəha nətəligən rəhak itəm təfaməh, ne rəhak nolkeikəən, ne nətul əskasikən rəhak, ¹¹ kən nəkitun nian iəkis min itəm koatuwa e rəhak nəmegəhən, ne nolən tərət min itəm katol lak. Kən nəkitun nolən iəkis min itəm kəmol lak əpəh Antiok, ne İkoniam, ne Listra. Məto İləməərə təmiləs-irəkis io e natimnat min əh rafin. ¹² Nipahrienən, netəmim rafin itəm kotolkeike məmə okotol nolən itəm Uhgın tolkeike, kən motol e Kristo İesu, netəmim okotol tərət kəm ilat, ¹³ məto nian kitiəh min əm, nol təfagə rat min ne netəm rəha neuiəuəən, ilat okotol nolən rat motuwian kol itəm in tərət agin. İlat netəmim kətəiue-in ilat,† kən ilat okotəiue-in pik agin-əh netəmim.

¹⁴ Məto ik, Timoti, onəkəikəike matətəu-pən əm natimnat wir min itəm kəməgətuən ik lan itəm nəmən əskasik rəkis nipahrienən lan, məto-inu ik nəkitun wir netəmim itəm kəmotəgətuən ik lan. ¹⁵ Kən nian nəmətəkəku mətoarus-pa u-roiu, nəmitun Naoa Rəha Uhgın itəm titun nos-ipənən nenatigən məmə nəkitun nosən nəmegəhən lilin lan o nahatətəən e Kristo İesu. ¹⁶ Nəghatən min rafin e Naoa Rəha Uhgın, kəmotisi-pən əm e nohli Uhgın, kən koatasitu etat. Koatəgətuən kitat, moatəniəp nolən rat min rəhatat, moatəg-ətuatip-in kitat, kən moatəgətuən kitat e nolən min itəm kotətuatip. ¹⁷ Koatasitu etat nəhlan məmə, kitat netəm rəha Uhgın, okotos nasituən rafin min əh, kən motuwa netəmim itəm kotitun nolən wək min rafin itəm kotəwir.

2:22: 1 Tim 6:11 2:23: 1 Tim 4:7 3:1: 1 Tim 4:1 3:5: Mat 7:15,21; Taet 1:16 * 3:8: Janes ne Jampres, ilau iəmik nərik mil rəha kig rəha İjip. 3:8: Eks 7:11 3:11: Wək 13:50; 14:5; 14:19 3:11: Sam 34:19 3:12: Mat 16:24; Jon 15:20; Wək 14:22 † 3:13: Setan o netəmim pisin min okotəiue-in ilat. 3:16: Rom 15:4

4

¹ Timoti, oekən-ipinə nəghatən keike kit kəm ik e niganəmti Ughin ne Kristo Iesu itəm otakil nolən rəha netəmim rafin, netəm koatəmegəh ne netəm kəmotimis, kən oekən-ipinə nəghatən u məto-inu in otuwa min matərəmərə. Kən inəh, iakatəkaike matən kəm ik məmə, ²ən-iarəp nəghatən rəha Ughin, kən ətul matip o nən-iarəpən, nat əpnəpin məmə otimətig əm, o tiəkis. Əg-ətuatip-in nolən rəha netəmim, kən ən-iarəp nolən rat min, kən miləs-iarəp nətəlign rəha netəmim, kən nian natol wək min u, rəham nətəlign otəkaike məfəməh, kən rəham nəgətunən otəkaike mətuatip məwir. ³ Nəkaike mol nəhlan məto-inu, nian itəm tatuwa, netəmim okəsotolkeikeən məmə okotətəlig-in nəghatən pahrien. Məto ilat okotos iəgətun pisin pisin min itəm okotəgətun nəghatən min itəm ilat əm kotolkeike. ⁴ Kən ilat okotəuhlin matəlilət o nətəlign-inə nəghatən pahrien, kən motuwın moatətəlig-in namsu eiueiue min.

⁵ Məto ik, atehm wir rəham nətəlign ne rəham nolən min e nian min rafin, nat əpnəpin nat pisin pisin min koatuwa e rəham nəmegəhən, kən ətul əskasik nian nəratən tatuwa, kən uwın mən-iarəp namnusən təwir, kən ol rafin wək itəm Ughin təmos-iarəp kəm ik məmə onəkol.

⁶ Timoti, ol natimnat min əh, məto-inu otəsuhəhən, io ekimis. Kən roiu nəmegəhən rəhak təhmen e wain itəm kinatəhtəg-pən e olta məmə okol sakrifais lan. ⁷ E rəhak fait wir rəha nahatətəən, ematipin wir nelmək, kən e rəhak naiuən, io emaiu wir rəkis mətoarus-pa namnun naiuən, kən io emataskəlīm wir nolən ətuatip rəha nahatətəən kən eməsəpəsən wək rəha nən-iarəpən namnusən təwir. ⁸ Kən roiu, İərəməərə itəm rəhan nakilən tətuatip wir, in təmol əpen-əpen e nətəuən rəhak, inu hat rəha etəm tatol win e rəhan naiuən, kən in otəfauin-pa kəm io e nian rəha nakilən məto-inu in təmakil io məmə rəhak nəmegəhən tətuatip. Kən sənəmə io pisin əm, məto otos-iarəp kəm netəmim rafin itəm kotolkeike moatəsahgin məmə in otuwa min.

Pol təmən-iarəp namnusən rəha in min neen

⁹ Eam-in uəhai əm rəham suatip məmə onəkuwa mehm io, ¹⁰ məto-inu Teras, u tolkeike pik nətueintən u, in təməpəs io maiu muwin Tesalonaeka. Kresens tinuwın rəkis əpəh Kalesia, kən Taetas tinuwın rəkis Talmesia. ¹¹ Məto Luk pisin əm itimləu min. Təwir məmə nian nakatuwa, onakit Mak itəmləu min, məto-inu in titun nasituan e wək rəhak. ¹² Emahl-iarəp rəkis Tikikas tuwin əpəh Efesas. ¹³ Kən nian nakatuwa, onakos rəhak kot itəm emələhəu kəm Kapas əpəh Troas, kən onakos min rəhak naoa min itəm kəmaiu-aiu, kən iakolkeike pik min məmə onakos naoa min u kəmol e nuwigı sipsip.

¹⁴ Suah u Aleksanta itəm etəmim rəha nolən wək e iaen, in təmatol tərət kəm io. İərəməərə otos-iarəp nitai nətəuən rəhan o natimnat min əh. ¹⁵ Kən ik min, atətəo ik o suah əh, məto-inu tətahtosig-in nəghatən min rəhatat.

¹⁶ Nian eməupən mətul e kot məmə ekən-iarəp nəghatən min rəhak, suah kit təməsətul-iarəpən masitu lak, məto netəmim rafin kəmotagim motapəs io. Pəs Ughin nikin otəsəhtən natimnat rafin itəm ilat kəmoatol. ¹⁷ Məto İərəməərə təmətul e nikalik mos-ipa nəsanənən kəm io məmə ekən-iarəp wir nəghatən rəhan, kən pəs İaihluə min okotətəo. Kən təmiləs-iarəp io e nohli İaion. ¹⁸ İərəməərə otıləs-irəkis io e nəratən min rafin itəm okol kəm io, kən in otaskəlīm wir io, kən miləs io ekuwin e nərəməərəən rəhan əpəh İlis e nego e neai. Pəs kotıləs-iarəp nərgin tatuwin matuwın namnun tikə. Əwəh.

Namnun nəghatən

¹⁹ İatən təwir kəm Prisila ne Akwila, ne Onesiforas ne rəhan min. ²⁰ Erastas təməsətəu-pamən io, in əpəh Korin. Kən nian emiet Maelitas, emapəs Trofimas tətətig məto-inu in tatimis.

²¹ Alkut pik məmə nakuwa uəhai əm İkin-u, uarisig in nian rəha nətəpən. İupulas tatən təwir kəm ik, kən Putens, ne Linus, ne Klötia, ne piətət min rafin İkin-u koatən təwir kəm ik.

²² Pəs İərəməərə tətətig itəmat min. Pəs Ughin otawte-in rəhan nəwirən kəm ik.

Taetas

Naoa itəm Pol təmäte tuwin kəm Taetas Nəghatən əkuəkir rəha naoa u Taetas

?Pah təmäte naoa u? Aposol Pol təmäte naoa u.

?Təmäte tatuwin kəm pah? Pol təmäte naoa u tatuwin kəm Taetas. Taetas in Iaihlua kit itəm təmahatətə e Kristo. Pol təmüw-pa in o Kristo, kən Taetas təmol wək tətət ilau Pol tahmen əm e Timoti. Koatehm nərgin nian tətət e Niutesteman.

?Nəmegəhən təhro nulan nian təmäte? Pol ne Taetas kəmian e nəptən u Krit, kən ilau kəmuətuoun niməfak kit ikin-u. Pol təmät min, məto təmən-ipən kəm Taetas məmə in otətətiḡ mol rafin wək min ikin əh. Krit in nəptən kit itəm tərīoah wir e nolən rat min, tahmen məmə inu netəmim koateiua pik nian rafin, moatəgwən pik, kən moatəlpah koatəlpah. Neen koatuwa e niməfak kən moatən nəghatən eiua tətət məmə okotos məni lan.

?Təmäte naoa u o naka? Pol tolkeike məmə otasitu e Taetas e rəhan min wək əpəh e niməfak əpəh Krit. Taetas otəkəike mīləs-ipər netəmim məmə okotuwa elta min o nehmən niməfak. Kən Pol tatəghat-in nolən rəha nəghatən kəm netəm min u kəsotətəu-pənən nətəlīgən rəha Taetas. Kən mos-ipən nəgətunən neen rəha nahatətəən ne naliwəkən ətuatip. Kən in təmən məmə Timoti otəhtosig-in wir nəgətunən eiua min. Namnun nəghatən təmən məmə otahl-ipa etəmim kit tuwa masitu e niməfak, kən Taetas in otəkəike muwa min masitu e Pol.

Pol təmən təwir kəm Taetas

¹ Taetas. Io Pol, iatətə naoa u kəm ik. Io slef kit rəha Uhgīn, kən io aposol kit rəha Iesu Kristo. Təmahl-ipa io məmə ekasitu e netəmim itəm Uhgīn təmītəpun rəkis ilat məmə rəhan min, mīləs-ipər nahatətəən rəhalat, masitu elat məmə okotitun nəgətunən pahrien. Nian netəmim koatətəu-pən nəgətunən pahrien əh, kən rəhalat nəmegəhən otətəuətəp kotahmen-pən e nolən itəm Uhgīn tolkeike. ² Kitat kotitun nīpahrienən əh, kən motahatətə lan. Kən e nolən əh, rəhatat nətəlīgən tətətiḡ əskasik rəkis məmə okotos nəmegəhən lilin. Aupən aupən aḡin itəm Uhgīn təməsolən əh natimnat rafin, məto Uhgīn tinəmən rəkis nəmegəhən lilin əh, məmə in otol mihin. Kən kitat kotitun məmə in təseiua nian kit ne. ³ Kən e nian ətuatip itəm Uhgīn təmən, in təmol məmə netəmim okotitun nəghatən rəhan. Ilat kotitun məto-inu Uhgīn Iosmegəh rəhatat təmən mələhəu nəghatən kit məmə təmos-ipa wək u tətətiḡ e nelmək məmə io ekən-iarəp nəghatən əh rəha nəmegəhən lilin.

⁴ Taetas, rəhalau nahatətəən kitīəh, kən e nolən rəha nahatətəən, in tahmen əm mə ik nətik pahrien. Rəhak nəfakan məmə Uhgīn Tata rəhatat ilau Kristo Iesu, Iosmegəh rəhatat, pəs okuawte-in rəhalau nəwirən kəm ik, kən muələhəu nəməlinuən tətətiḡ ron ik.

Wək rəha Taetas əpəh Krit

⁵ E nian emiet Krit, kən emələhəu ik nəkətətiḡ məmə onəkol rafin wək itəm tətətiḡ, kən məmə onəkīləs-ipər elta min rəha niməfak, e taon min rafin e nitan Krit tahmen əm mə inu emən mihin kəm ik. ⁶ Elta min rəha niməfak okəike kəsehm-pənən nolən rat kit e rəhalat nəmegəhən, kən rəhalat pətan kitīəh əm, kən rəhalat nisualkələh okotəkəike motahatətə e Uhgīn, kən məsotan əpnəpinən motol natimnat təsahmenən, kən məsotəhtən nəwia rəhalat tata ne mama məmə netəmim okotən rat ilat ron. ⁷ Nəmegəhən rəha elta min rəha niməfak otəkəike mətuatip wir məto-inu ilat koatos wək asol rəha Uhgīn. Ilat itəm koatehm wir netəmim okotəkəike motol mihin məmə kəsotīləs-ipər atipən ilat motol rəhalat nəghatən məmə netəmim okotəḡin, kən nīkilat təsahmə uəhaiən. Sənəmə ilat netəmim rəha nəpīsən o nəmouən, kən sənəmə ilat netəmim rəha nosən məni e neiueiueən.

⁸ Məto nəmegəhən rəhalat in otəkəike mol min-nulan. Ilat okotəkəike moatehm wir netəmim itəm koatuwa əh rəhalat ikin. Ilat netəm kotolkeike mə okotol əm natimnat itəm təwir, kən nolən rəhalat in tatəḡətun mə ilat netəm mətə, kən kotenatig. Ilat netəm rəha nətəu-pənən nəghatən rəha Uhgīn. Rəhalat nəmegəhən in otəkəike mətuatip wir e nīgənəmti Uhgīn. Ilat kotitun nən atipən e nīkilat məmə kotəpəs nolən natimnat itəm tərət kən moatol əm nat itəm təwir. ⁹ Ilat okotəkəike motahatətə əskasik e nəghatən rəha nammunən təwir məmə in nīpahrienən tahmen-pən mə kəməḡətun ilat lan. Kən inəh, ilat kotenatig wir o nəgətunən netəmim e nəgətunən pahrien itəm tətəuətəp məmə ilat okotətəu-pən. Kən nian netəmim neen okotən nəghatən min itəm tol pisin e nəgətunən pahrien, kən netəm-iasol min rəha niməfak okotəḡətun ətuatip ilat motən-ipən kəm ilat məmə rəhalat nəgətunən in neiueiueən.

¹⁰ Iatəghat min-nulan mətō-inu netəmim tēpət e niməfak əpəh Krit kotetəhau nəgətunən pahrien u. Ilat, nəghatən rəhalat tītātīpērəh pik tahmen e kaluəlua, mətō nuhuan lan tikə, kən moatiuw rəkis netəmim neen e nəgətunən eiueiua min rəhalat. Netəmim tēpət itəm koatən məmə okəkəikə kəhg-ipən netəmim, ilat iəgətun eiueiua min. ¹¹ Ahtosig-in nəghatən rəhalat məmə okəsotəgətunən e niməfak nəgətunən əh kotərat itəm kəsotətuatīpən məmə okətəgətun, mətō-inu nəgətunən rəhalat tətərəkīn-rəkīn nahatətən rəha noanol min rafin rəha netəmim neen. Ilat koatəgətun neiueiuaən əh mətō-inu kotalkeikə məmə okotos mənī lan, mətō kəsotaulisən lan. ¹² Etəm Krit kit aupən, in ien kit rəhalat, in min təmən min-nulan məmə, “Netəm Krit, ilat netəm rəha neiueiuaən nian rafin. Kən ilat kotahmen e kuri iarupin min. Kən ilat nəlpah, nian rafin kotalkeikə məmə kotagwən əm lan.” ¹³ Mətō nəghatən rəha ien u, in tol əm nīpahrienən. Kən tol nəhlan, əhai ilat mən-ipən kəm ilat məmə rəhalat nəgətunən in neiueiuaən, pəs ilat okotahatətə əm e nəghatən pahrien, ¹⁴ kən ilat okəsotətəu-pənən noanage rəha netəm Isrel ne nəghatən rəha netəm koatəpəs nəghatən pahrien. ¹⁵ Kən nəkotitun məmə netəmim itəm kotətuatīp e niganəmti Uhgīn, nat tikə itəm otol ilat kotamkīmik. Mətō netəmim itəm koatamkīmik e niganəmti Uhgīn mətō-inu ilat kəsotahatətən e Iesu, kən nolən kit tikə itəm otol ilat kotətuatīp. Kən tol min-nəhlan, nətəlīgən ne nīkilat kərən kəsətuatīpən, kən ilat kotəruru nakilən nat itəm təwir, ne nat itəm tarat. ¹⁶ Ilat koatən məmə kotitun Uhgīn, mətō nolən rəhalat tətəgətun məmə koateiua, ilat koatəuhlin mənətaalət kəm Uhgīn. Netəm min əh kotərat agin, kotalməl koatəht nəwia Uhgīn, kən okol ilat kəsotolən nat wir kit ne.

2

Nəgətunən itəm tətətuatīp

¹ Mətō ik Taetas, ik onəkəikə məgətun wir netəmim e nəgətunən itəm tətətəu-pən nəghatən ətuatīp e Iesu. ² Ik onəkəikə məgətun iaguīhl min məmə e naliwəkən rəhalat, ilat okotan mətīg, kən məsotənīm pikən wain, kən nolən rəhalat otəkəikə mətuatīp wir pəs netəmim okotisiāi-in ilat, kən ilat okotəkəikə moatətul əskasik kən moatol natīmnat e nenatīgən. Nahatətən rəhalat otəkəikə māmīm wir e nəghatən rəha Uhgīn. Kən ilat okotəkəikə motolkeikə netəmim. Kən motəkəikə kətul tīkīs e nian iəkīs min itəm koatuwa e rəhalat nəmegəhən. ³ Kən e nolən kitīah əm, nəkəikə məgətun wir nīpītəguīhl min məmə ilat okotəkəikə motol nolən itəm tətətuatīp məmə otos-ipən nisiāiən kəm Uhgīn. Kən ilat okəsotənən nīkali netəmim. Kən sənəmə nīpitan rəha nāpīsən. Mətō ilat otəkəikə motəgətun nəmegəhən ətuatīp. ⁴ Inəh, ilat okotəgətun nīpitan min e suatīp itəm ilat okotolkeikə rəhalat min nəman ne nenətīlat min. ⁵ Ilat okotəkəikə motəgətun nīpitan məmə ilat nīpitan mətīg itəm nəmegəhən rəhalat in tətətuatīp, kən ilat kəsotan əpnāpīnən, kən moatisiāi-in rəhalat nəman min, kən moatəhm wir natīmnat min rəha latuənu, kən ilat moatol təwir kəm netəmim. Nian koatol nolən tol min-nulan, kən otəhtosig-in netəmim məmə kəsotən ratən nəgətunən rəha Uhgīn.

⁶ Kən e suatīp kitīah min, otəghat əskasik kəm netəm aluə məmə ilat kotitun nən atīpən e nīkilat məmə kotəpəs nolən natīmnat itəm tarat kən moatol əm nat itəm təwir. ⁷ Kən ik, e natīmnat rafin, onəkol əm nat ətuatīp min, pəs ilat okotətəu-pənəh nat naka itəm ik nakatol. Nian onəkəgətun, nəmegəhən rəham otəkəikə mətuatīp, mol nəghatən rəham təfīgəm. ⁸ Ik onəkəikə matən əm nəghatən pahrien itəm netəmim okol kəsotəplanən mənəta rəham nəghatən kən motən rat. Pəs in otol rəham tīkīmīr min okotaulis lan mətō-inu ilat kəsotəhm-pənən nolən rat kit ne lam, kən məsotənən nat tərət kit etat.

⁹ Əgətun wir slef min məmə ilat okotol nəwia rəhalat etəm-iasol min e natīmnat rafin, məmə nīkilat otāgīen o wək rəhalat. Slef min okəsotənən nītai nəghatən rəha etəm-iasol min rəhalat, ¹⁰ kən məsotaklāhən kəm ilat, mətō nian rafin ilat okotəkəikə moatol natīmnat ətuatīp min, məmə rəhalat etəm-iasol min okotən nīpahrienən e rəhalat wək. E nolən itəm okotol e natīmnat rafin, otəgətun məmə nəgətunən rəha Uhgīn, Iosmegəh rəhatat in tətətuatīp məwir.

¹¹ Ik onəkəikə məgətun natīmnat min əh rafin mətō-inu Uhgīn təmərəh rəkīs e suatīp kəm netəmim rafin məmə otosmegəh ilat lan nian tətəwte-in rəhan nəwīrən kəm ilat. ¹² Nəwīrən əh rəha Uhgīn tətəgətun məmə nian kitat koatātīg əh e nətueintən, kotəkəikə motəpəs nətəu-pənən nolən rat min ne natīmnat rat min rəha nətueintən itəm koatəwīə e nīkitat, mətō okotan mətīg, kən nəmegəhən rəhatat otətuatīp wir motahmen-pənəh mətō kitat netəmim rəha Uhgīn. ¹³ Nəmegəhən rəhatat in otəkəikə matol min-nulan nian kitat okoatəsaḡn nian Iesu Kristo, rəhatat Uhgīn ne rəhatat Iosmegəh, in otuwa min lan e nəsanənən ne nəwīrən. Nian əh in təwir agin, kən kitat kotitun mə otəpanuwa, kən matol

nikitat tətägien. ¹⁴ Iesu nikin təmagien məmə otimis otat, kən mətou nəmegəhən rəhatat mos-irəkis e nasananən rəha nolən rat min rafin, kən mafəl wir kitat məmə kitat okotuwa rəhan min netəmim itəm kotalkeike məmə koatol əm nat itəm təwir.

¹⁵ Natimnat min u, onatəgətun ilat e niməfak. Ləs-ipər nətəligen rəhalat məmə okoatətəupən lərəməərə, kən məghat əskasik kəm netəm koatətəupən nəghatən eiueiuə min. Ughin təmos-ipinə wək əh kəm ik, kən əghat min-nulan. Əsolən məmə etəmim kit otən rat ik.

3

Nolən rəha iəfak min

¹ Taetas, ən-ipən wir min kəm rəham netəmim məmə okotisiai-in netəm-iasol ne kapman rəhalat. Okotəkəike moatol nəwialat, kən moatətul matip e nian rafin o nolən wək itəm otasitu e netəmim. ² Kən ilat okəsotəghat eiuan o nərəkinən nərgi netəmim, kən okəsotolən timəht, məto ilat nan mətig əm kən moatol təwir kəm netəmim, kən motos-iahau rəhalat nətəligen moatisiai-in netəmim rafin.

³ Koatol min-nulan məto aupən kitat kotərat kəmotahmen əm elat. Kən Ughin təmasitu etat nian kitat min kəmoatol nolən rat min əh, kitat ialmə min. Kəməsotolən nəwia Ughin. Nos-ipən-os-ipənən rəha nəratən təməəkən kitat. Kən nolən rat min rəhatat itəm kitat kəmoatolkeike, kəmoatərəməərə etat. Kitat kəmoatol əm nəwialat, kən kəmoatol nolən rat rafin. Kən kəmoatolkeike natimnat min rəha netəm pisin. Nolən rat rəhatat təmol məmə netəmim kotətəhau kitat, kən kitat kəmoatətəhau kitat min.

⁴ Məto nian nolkeikəən ne nəwiran rəha Ughin Iosmegəh rəhatat təmiet-ərəpa, ⁵ kən in təmosmegəh kitat, məto sənəmə təmol məto-inu kitat netəm ətuatip. !Kəp! In təmosmegəh kitat məto-inu təmasəkutun kitat. In təmosmegəh kitat nian Narmin Rəha Ughin təmafəl rəkis nolən rat min kən kotaiir wi min, kən Narmin təməwiək-in nikitat. ⁶ Narmin u inu, Iesu Kristo Iosmegəh rəhatat in suatip məmə Ughin tatətəlmin nikitat tatər lan e nikin agien. ⁷ In təmol kitat kotətuatip e niganəmtin e nəwiran rəhan məmə okotahatətə e rəhan nəghatən itəm təmən kəm kitat mə o nian kitat kotatig itulin kitat min. ⁸ Inu nəghatən kit in nəghatən pahrien.

Kən io ekolkeike məmə onakəgətun wir netəmim lan məmə okotitun wir. Nəgətunən min əh okotasitu e iəfak min məmə rəhalat nətəligen otətətig əskasik əm e nolən natimnat itəm təwir. Nəgətunən min u ilat kotəwir kən okotasitu wir e netəmim. ⁹ Məto apəs nəghatən alməl min itəm netəmim koatən tol min-nulan: koatəghat o noanol min rəhalat tuwin muwin miləs tipilat rat agin min; kən moatetet ilat min kən moatən-iahau ilat min o nipəti nəghatən rəha Lou rəha Moses. Apəs əm nəghatən min u məto-inu okol təsasituən e suah kit ne, kən rəhan nəwiran tikə. ¹⁰ Okəmə suah kit tatol netəmim koatoor ilat min o nəghatən tol min-nulan, onəkuwin məghat əskasik kəm in kən mən-iahau. Məto okəmə tatol min, kən nakuwin min mən-iahau min. Okəmə nəman-iahau pap mau kəiu, məto in tatəkəike e rəhan nolən, kən otətul-pən isəu ron motapəs. ¹¹ Məto ik nəkitun məmə suah kit tol min-nulan, rəhan nətəligen tərət kən tatol keko-eko, kən matol təfagə rat e niganəmti Ughin. Rəhan əm nolən tatəgətun mə in iol tərət.

Namnun nəghatən rəha Pol

¹² Oekahl-ipinə suah mil u kit, Atemas o Tikikas otimnə mehm ik. Nian otimnə, ik onakəkəike meam-in uəhai əm suatip mə onakimnə mehm io əpəh taon Nikopolis, məto-inu io emolkeike məmə ekuwin matig ikin e nian rəha nətəpən. ¹³ Kən etəmim kəiu, Apolos ne Sinas u in ienatig e lou, * ilau katualiwək e rəhalau naliwəkən, məto ik onakasitu elau məmə natimnat rafin rəhalau otəkəike mətatig.

¹⁴ Rəhatat netəmim okotəkəike mətutun wir suatip o nolən wək kən moatol nat itəm təwir məmə ilat kotitun nasituən e netəmim neen itəm rəhalat natimnat təsahmenən. Təsəwirən məmə ilat kotatig ənpərin əm.

¹⁵ Netəm min u itəm itimat ekoatətig koatəhl-ipinə nəghatən wir kəm itəmat. Kən ən təwir kəm iəfak min itəm kotalkeike itimat.

Pəs Ughin otawte-in rəhan nəwiran kəm itəmat.

Filimon

Naoa itəm Pol təmæte tuwin kəm Filimon

Nəghatən əkuækir rəha naoa u Filimon

?Pah təmæte naoa u? Aposol Pol təmæte naoa u.

?Təmæte tatuwin kəm pah? Təmæte tatuwin kəm Filimon əpəh e niməfak ikin Kolosi. Ilau fren wir. Filimon in etəmim kit itəm tatos slef min.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təmæte? E nian əh, netəmim tərət koatos slef. Kən iəfak min neen min, ilat min koatos slef min. Filimon, rəhan kit əh ikin slef, nərgin u, Onesimas. Məto Onesimas, in təmakləh-in məni neen rəha Filimon, kən əmun, in maɡim. Okəmə Filimon otəplan Onesimas, lou rəha Rom tatən mə Filimon titun nohamnuən tims. Məto Onesimas təməplan Pol əpəh e kalapus ikin Rom, kən Pol təmən-iarəp Namnusən Təwir kəm in, kən təmahatətə e Iesu Kristo. Kən Onesimas in təmasitu e Pol. Kən Pol təmahl-ipən in titəlig-pən o Filimon. Pol təmən kəm Filimon məmə nat əpnəpin Onesimas in slef rəhan, məto roiu in pian e Iesu Kristo.

?Təmæte naoa u o naka? Pol təmæte naoa u matətapəh o Filimon məmə otaluin nolən rəha Onesimas, kən mos in titəlig-pa min. Nat əpnəpin məmə in rəhan slef, məto Pol tolkeike məmə Filimon otəplan Onesimas tahmen əm məmə in pian kit e Iesu Kristo.

¹ Io Pol, itəm etatig e kalapus o Kristo Iesu, itimlau piətət Timoti, iatuən təwir kəm ik Filimon. Ik iolitimlau itəm ekioalkeike pik, kən kitəhal kətəhalol wək kitiah əm rəha Iesu. ² Kən iatuən təwir kəm winitət Apia, ne Akipas itəm kitat mopael min koatəluagin rəha Uhgın, kən iatuən təwir kəm netəm rəha niməfak itəm koatuwa moatəfak e rəham nimə. ³ Pəs Uhgın u Tata rəhatat, ne Iərəməə Iesu Kristo okuawte-in nəwirən ne nəməlinuan kəm itəmat.

Nəfakən rəha Pol

⁴ E nian min rafin itəm iatəfak ron ik, matən tagkiu kəm Uhgın ron ik, ⁵ məto-inu eməto nahatətəən rəham e Iərəməə Iesu, ne nolkeikeən rəham itəm tatuwin o nəfak min rafin. ⁶ Kən iatəplan nolən rəham, məmə natawte e nikim agien məto-inu e rəham nahatətəən. Kən iatəfak məmə nolən əh otasitu lam məmə onəkıtun wir kən mos nat wir min rafin rəha Uhgın itəm tətawte-in e Kristo kəm kitat. ⁷ Piak, iatəfak nəhlan məto-inu rəham nolkeikeən təmol niki nəfak min koatəto təwir, kən nian eməto, io min, nikik təmagien kən titəlis-ipər rəhak nətəligən lan.

Nətapəhən rəha Pol

⁸ Tol nəhlan, e Kristo esəginən o nənən kəm ik məmə onəkol nat kit itəm nəkəike mol, ⁹ məto esol mihinən. Iatətapəh-in əm e nolkeikeən. Io iaguıhl kit, etatig e kalapus o Kristo Iesu. Kən io inu Pol, ¹⁰ iatətapəh-in suah kit ron ik e rəhak nıpahrienən məmə nakos e nikim agien. Suah əh in təmuwa tahmen-pən e nətik nian emətətig e kalapus, inu Onesimas, rəham slef. ¹¹ Aupən ikin, in təməsol wək wirən kəm ik, məto roiu in titun nolən wək təwir kəm kilau kərən.*

¹² Kən roiu, etahl-ipinə min suah u, etəm itəm iakolkeike pik. ¹³ Okəmə tətətig itimlau min, nikik tagien ron, kən in otatos nəmeem mətasitu lak nian etatig ikin-u e kalapus o namnusan təwir. ¹⁴ Məto esolkeikeən məmə ekol nat kit itəm ik nəsegəhan-inən. Kən okəmə natol nat wir, iakolkeike məmə in tətisi-pən əm e nikim agien, məto sənəmə nat io iatəkəike kəm ik məmə nakol.

¹⁵ Esitunən, okəm-naka Onesimas təmagim e nian əkuækir u məmə onakos min in titəlig-pa min nətuatig agin-əh, ¹⁶ məto sənəmə in otol min əm slef rəham, kəp. Məto roiu əh, in suah wir taprəkis-in slef kit, in pialau etəm təwir. Io iakoleike pik in, məto ik onakolkeike pik in taprəkis, məto-inu in rəham slef, kən in pian e Iərəməə.

¹⁷ Nakatehm io məmə kamuea kitiah e wək ne nolkeikeən rəha Kristo, kən tol nəhlan, iatətapəh məmə nian in otimnə, nakos in e nikim agien tahmen-pən əm məmə io. ¹⁸ Okəmə təmol nat kit tərət kəm ik, o təmos rəham nat kit kən məsətuən, pəs nəkaləhəu-pən tətətig e kaon rəhak. ¹⁹ Kən əh-roiu, Io Pol, iatəte e nelmək – *pəs io epanətou*. Məto təwir məmə nəsaluinən rəham kaon asol agin kəm io, itəm tol min-nulan, emasitu lam kən nəmos rəham nəmegəhən lilin. ²⁰ Piak, iakolkeike məmə onəkətuoun matətou rəham kaon† kəm io, kən ol

1:2: Kol 4:17; **2 Tim 2:3** **1:7:** 2 Kor 7:4 **1:10:** 1 Kor 4:15; Kol 4:9 * **1:11:** Nərgin u “Onesimas” in təmə, “etəm itəm titun nolən wək wir.” **1:16:** 1 Tim 6:2 † **1:20:** E nəghatən Kris, nəghatən rəha Pol ikin-u “məto rəham kaon” in iuhkır əm e nərgi Onesimas.

nat u iatətapəh-in e nərgi İəramərə, kən ol nıkkik tatəto təwır e Kristo. ²¹ İatəte naoa u kəm ik məto-inu ekıtun məmə onəköl nəwıak, kən onəköl taprəkis-in nat naka itəm iatətapəh-in.

²² Kən nat kit mın, afəl rəhak kit rum məto-inu emələhəu-pən rəhak nətəligən e Uhgın məmə in otos io ekıtəlig-pınə mın otəmat, inu noa nəfakən rəhatəmat.

Namnun nəghatən rəha Pol

²³ Epafras, itımlau mın etuatig e kalapus o nərgi Kristo İesu, kən in tatən təwır kəm itəmat.

²⁴ Kən Mak, ne Aristakas, ne Temas, ne Luk, itəm itımat ekoatöl wək kitiəh, ilat mın koatən təwır kəm itəmat.

²⁵ Pəs İəramərə İesu Kristo otawte-in rəhan nəwırən kəm itəmat rafın.

Hiprus

Naoa itəm kəməte tuwın kəm noanol rəha Isrel Nəghatən əkuəkir rəha naoa u Hiprus

?Pah təməte naoa u? Kitat kotəruru məmə pah təməte naoa u. Etəm təməte naoa u təməsətən nərğin e naoa. Etəm təməte təməsəplanən Iesu Kristo. Məto təməto Namnusən Təwir o netəmim pisin-pisin min itəm kəmotəplan Iesu. Kən suah u, in titun nəghatən rəha Oltesteman, ne nolən rəha netəm Isrel aupən. Okəm-naka Panapas o Apolos təməte naoa u, məto-inu ilau kiaturun nat tahmen e suah u. Kən ilau iahgin e niməfak. Netəmim neen, nikilat təht məmə Pol təməte, məto nikilat təsəhtən nəhlan məto-inu e leta tepət rəha Pol, təmaləhəu-pən nərğin, məto nərğin tikə e naoa u.

?Təməte tətuwın kəm pah? Təməte naoa u kəm netəm Isrel itəm kotahatətə e Kristo Iesu, məto okəm-naka neen kəmotitəlig-pən noan məsin e nolən rəha nətəu-pənən Lou rəha Moses. Okəm-naka ilat kəsotitun wirən nəukəti Namnusən Təwir.

?Nəmegəhən təhro nulan nian təməte? E nian əh, netəm Isrel koatərəkın netəm Isrel itəm koatahatətə e Iesu Kristo. Nikilat təpou ron. Təwir məmə ilat okotətə məmə nahatətən rəhalat in nıpahrienən, kən Iesu in Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ıpa.

?Təməte naoa u o naka? E nian əh netəmim neen e niməfak, nikilat təht məmə nolən rəha nətəu-pənən Lou rəha Moses e Oltesteman, in ilis taprəkis-in nolən rəha nahatətən e Iesu Kristo. Məto nolən min nəhlan rəha Oltesteman, ilat narmin min əm rəha natimnat min itəm Iesu otol. Kəmotətə naoa u məmə netəmim okotəplan motitun məmə Iesu Kristo in ilis taprəkis-in natimnat rafin, tahmen-pən e ien min, ne nagelo min, ne Moses, ne Aron ne pris min. Nolən rəha nahatətən e Iesu Kristo in təwir pik taprəkis-in nolən rəha nətəu-pənən lou rəha Moses. Inu, in nıpahrienən məto-inu natimnat rafin rəha Oltesteman təmuwa mol nıpahrienən lan e Iesu Kristo. Kən nımısən rəhan in tahmen əm məmə otos-ırəkis nolən rat min rəha etəmim.

Kristo təmol əp Uhgın kəm itat

¹ Aupən ikın, Uhgın təmatən* nəghatən rəhan, məto təmatələhəu əm e səpag kəm tipitat min e nian tepət ne suatıp pisin pisin min. ² Məto roiu əh, kinotegu-pən e namnun nian,† kən tinatəghat ətuatıp əm kəm kitat e Nətin, itəm in təmiləs-ıpər məmə otərəmə e nautə rafin rəha tata rəhan.‡ Kən e Nətin əh, in təmol natimnat rafin e nətueintən.§ ³ Nəti Uhgın in nəhag-əhəgən rəha nəwirən ne nəsanənən rəha Uhgın.* In təməru ətuatıp rəhan tata e natimnat rafin.† In tatəmik ətain natimnat rafin e nəsanənən rəha nəghatən rəhan.‡ Nian in təmimıs rəkis məmə otafəl rəkis rəhatat nolən rat min,§ kən in tatəpələh e rəhn matıp kig, ikın rəha nepətən ne nisiiən, e nego e neal.*

Nəti Uhgın u, in ilis taprəkis-in nagelo min

⁴ Tol nəhlan, Uhgın təmiləs-ıpər rəkis Nətin u, kən in ilis taprəkis-in nagelo min, tahmen-pən məmə nərğin u itəm Uhgın təmos-ıpən kəm in, in ilis pik taprəkis-in nərğilat rafin.† ⁵ Uhgın təməsən agin-əhən kəm nagelo kit rəhan məmə, "Ik nətik.

Roiu enuwa rəham tata ətuatıp."‡

Məto in təməghat nulan kəm Iesu. Kən Uhgın təməsən agin-əhən kəm nagelo kit məmə,

"Io tata rəham,

kən ik onəkuwa nətik."

Məto in təməghat nəhlan kəm Iesu.§

⁶ Məto e nian Uhgın tahl-ıpa Nətin itəm təmaupən maiir* tuwa e nətueintən, kən in tən məmə,

"Pəs rəhak rafin nagelo min,

nıpınəgilat taru nisip e nisiiən, motənwiwi in."

⁷ Nian Uhgın tatəghat-in nagelo min, in tatən məmə,

"Io emol rəhak nagelo min

* 1:1: Hip 2:2 † 1:2: 1 Pita 1:20 ‡ 1:2: Sam 2:8 § 1:2: Jon 1:1-3; Kol 1:16 * 1:3: Jon 1:14; 12:41; Aes 6:1-4 † 1:3: Jon 14:9; Fil 2:6-7; Kol 1:15; 2 Kor 4:4 ‡ 1:3: Kol 1:17 § 1:3: Taet 2:14 * 1:3: Fil 2:5-11; Kol 1:15-18. † 1:4: Efes 1:20-21; Fil 2:9 ‡ 1:5: Sam 2:7; Wək 13:33; Hip 5:5; 1 Kron 17:13 § 1:5: Mat 3:17 * 1:6: Katən məmə in təmaupən maiir məto-inu təmaupən maiir e pian min. Katəghat-in nəhlan Iesu, məto-inun in təmaupən matig, uarisig natimnat min rafin (Əplan min Kolosi 1:15). Tol nəhlan, kən natimnat rafin min, in rəhan əm. Tatos nepətən ne nisiiən nəhlan tahmen e suakəkə itəm təmaupən maiir. Sam 89:27; Hip 2:10; Rom 8:29.

ilat kotahmen e nimətag itəm tətən ikin min rafin, matol rəhak wək.

Ilat iolwək min rəhak, tahmen e nigəm.”†‡

⁸ Məto təmatəghat-in Nətin kən matən məmə,

“Uhgın, rəham nəramərəən otətətig lilin, namnun tikə.

Kən nətuatipən in nəlnal rəha nəramərəən rəham.

⁹ Ik nəmolkeike əm nətuatipən

kən metəhau nolən eko-eko min.

Tol nəhlan, io u, rəham ətuatip Uhgın,

io emələhəu əupən ik, kən ik ilis e ik min neen.

Kən emol-pən oel e rəhm-kapə, tatəgətun məmə ik kig,

matol nikim tagien taprəkis-in ik min neen.”§

¹⁰ Kən Uhgın tatən-ipən min kəm in məmə,

“Iərəməə, e nətuounən, ik nəmol nətueintən u,

mol in təskasik.

Kən e nelməm atip əm,

ik nəmol natimnat rafin itəm kotatig e neai.

¹¹ Natimnat min u rafin, ilat okəpanotikə,

ilat okotoas tahmen e niməhan itəm təmənnəmit,

məto ik nətatig lilin əm.*

¹² Ik onakaiu-aiu ilat,

tahmen əm məmə etənim təmaiui rəhan niməhan.

Ik onakəuhlin natimnat min u,

tahmen e etənim təmikis rəhan niməhan,

məmə in otətət-in in pisin.

Məto ik, nəkatatig lilin əm nulan,

kən okol nəsimisən nian kit.”†

¹³ Uhgın təməsən-ipən agin-əhən kəm nagelo kit rəhan məmə,

“Ik əpələh e rəhak matip, ikin rəha nepətən ne nisiiian,

kən matəsahgin.

Pəs io ekos-iahau rəham tikimər min,

mol ilat kotahmen e niməhan kit itəm nateguafəl nelkəm lan.”‡ §

¹⁴ Məto nagelo min, ilat iolwək min əm. Nagelo min, ilat narmın min itəm Uhgın təmahli-ipa məmə okoatehm netənim itəm okotos nəmegəhən ron.

2

Nən-iahauən itəm o nuwinən e naiəh

¹ Iesu in ilis pik. Tol nulan, təwir məmə kitat okotətəlig-in wir nat naka itəm kitat kəmotətə,*

məmə naiəh rəha nitəhəi təsiləssən kitat. ² Nəghatən† itəm nagelo min kəmoatən-iarəp‡ in

nipahrienən, kən netənim ilat okotos nalpənən o nətgəhlən Lou ne nalpah-inən nolən nat

Lou tatən. ³ Tol nəhlan, kən kitat okotəhrol nulan motəgim okəmə kitat kotol nat ənpapin

əmə e nosmegəhən asol əh rəha Iesu? Nosmegəhən u, itəm Iərəməə təmaupən mən-iarəp,

kən netəm min u itəm kəmotətə, ilat kəmotəgətun kəm kitat məmə in nipahrienən. ⁴ Uhgın

təmatig mol min nəfigəmən o nəghatən əh e nolən nəmtətın min, ne natimnat min itəm narmi

netənim tatiwig ron, ne nat pispis min, ne nos-ipamən nəsanənən min rəha Narmın Rəha

Uhgın o nolən wək.*

Iesu təmuwa mahmen e pian min

⁵ Nagelo min okol kəsotərəməərəən e nətueintən itəm otəpanuwa, itəm kotəghat-in.† ⁶ Məto-
inu Naoa Rəha Uhgın tatən məmə,

“Etənim in nat ənpapin əm,

məto ik, nikim tatəht in, ik nəsaluinən,

kən ik natehm wir nəti etənim.‡

⁷ E nian əkuəkir əm itəm ik nəmos-iahau in, teiuaiu ləhau e nagelo min,

kənu mos-ipən nəramərəən ne nepətən ne nisiiian kəm in.

† **1:7:** Sam 104:4 ‡ **1:7:** Nimətag ne nigəm kəmueia nian Uhgın təmos-ipa Lou. Hip 2:2; 12:18-21. § **1:9:** Sam 45:6-7 * **1:11:** Aes 34:4; 51:6; Nol əpən 6:12-17 † **1:12:** Sam 102:25-27 ‡ **1:13:** Nəghatən Kris ətuatip tatən

məmə, “ekol rəham tikimər min ilat kotahmen e nat kit itəm nəkəpələh matəfipər nelkəm lan,” kən nipətin u məmə, “Okol ik ilis agin taprəkis-in rəham tikimər min.” § **1:13:** Sam 110:1 * **2:1:** Rom 11:22 † **2:2:** Nəghatən u tatəghat-in,

in Lou rəha Moses. ‡ **2:2:** Wək 7:53 § **2:3:** Hip 10:28-29; 12:25 * **2:4:** Mak 16:20 † **2:5:** Netəm Isrel ilat

koatən məmə nipahrienən məmə nagelo min ilat koatərəməərə roiu ikin min rafin e nətueintən; Dut 32:8. ‡ **2:6:** “nəti etənim,” inu Iesu.

⁸ Kæn ik mos-ipæn nepætæn mæmæ in otæramæ e natimnat rafin.”§ *

Roiu æh, tatæn mæmæ, “natimnat rafin,” nīpætīn un mæmæ Uhgīn tæsapæsæn nat kitīah ne mæmæ etæmīm tæseræmæ rææn lan. Mæto kitat kæsotehmæn æh natimnat mīn æh kotuwa. ⁹ Mæto nat kitīah kitat kæmotehm, inu Iesu, itæm “e nīan ækuækīr æm næmos-īahau in teiuiui ləhau e nagelo mīn” kæn roiu æh “kīnos-ipæn nepætæn ne nīsiāiīæn kæm in” mæto-inun in tæmos nahmææn mīmīs o kitat. Øwæh, e næwīræn ræha Uhgīn, Iesu tæmīmīs o netæmīm rafin e nætueintæn.†

¹⁰ Uhgīn tæmol natimnat rafin mæto-inun in tæmolkeike mīhin, kæn natimnat rafin kotatīg-pæn e nelmīn.‡ Kæn tæwir agīn mæmæ Uhgīn tæmol Iesu u, tæmaupæn mohatīp nol o nosmegæhæn netæmīm, in tæmæto nahmææn e nīmīsæn, mæmæ in tætuatīp agīn§ o næmikæn nenæti Uhgīn mīn tēpæt kotuwīn katīg e næhag-æhagæn ræha næwīræn ne næsanænæn ræhan.*

¹¹ Iesu in tatol ræhan netæmīm kotasīm, mæmæ ræha Uhgīn æm, ræhalat nolæn rat tīkæ.† Kæn Iesu ne ræhan mīn netæmīm, ræhalat tata kitīah æm. Tol næhlan kæn Iesu in tæsausīsæn mæmæ otaun-in ilat u mæmæ pīan mīn ne wīnīn mīn.‡ ¹² In tæmæn-ipæn kæm Uhgīn mæmæ, “Io oekæn-iarēp ik kæm piak mīn ne wīnik mīn ne natimnat mīn itæm ik næwol.

Oekæn napuæn mænwiwi ik e nuæfīmīnæn asol e nīganæmtīlat.”§

¹³ In tatæn mīn mæmæ,

“Io oekæləhəu-pæn nahatətææn ræhak e Uhgīn.”*

Kæn matæn mīn mæmæ,

“Io u, itimat nīsualkæləh itæm Uhgīn tæmos-īpa kæm io.”†

¹⁴ Nīsualkæləh mīn æh, Iesu tatəghat-in ilat, ilat nīpætīlat ne nītalat æh-īkīn. Ilat u netæmīm agīn-æh æm. O nat u, Iesu tæmækæike muwa e nætueintæn mos nīpætīn ne nītan tahmen æm elat mæmæ in otuwa pīalat pahriēn.‡ Tæmol næhlan mæmæ in otīmīs, kæn nīmīsæn ræhan, in otærkīn næsanænæn ræha Iærmīs, itæm tətæskælīm næsanænæn ræha nīmīsæn.§ ¹⁵ Mæto-inu netæmīm koatəgīn nīmīsæn.* Nəgīnæn ræhalat tətæskælīm ætāin ilat nīan rafin, tahmen æm mæmæ ilat slef mīn. Mæto Iesu in tæmīmīs mæmæ otiuw rækīs netæm mīn u, mæmæ sænæmæ ilat slef mīn. In tæmīkīs ilat. ¹⁶ Kotītun æsas mæmæ sænæmæ in tæmasītu e nagelo mīn, mæto in tæmasītu e noanol mīn ræha Epraham.†

¹⁷ Iesu tæike mos nīpætīn ne nītan næhlan, mæmæ in otuwa mol tahmen e pīan mīn e nolæn mīn rafin,‡ mæmæ in tītun nasækitunæn§ kitat, kæn koatəgīle lan. In otækæike muwa mol næhlan, tægætun mæmæ in pris asol agīn pahriēn, tatol wæk ræha Uhgīn, kæn mæmæ in otīlpīn nemæha ræha Uhgīn. ¹⁸ Kæn roiu æh, nīan Setan tatos-ipæn-os-ipæn kæm ilat, kæn Iesu tītun nasītuæn elat, mæto-inu in mīn, in tīnæto tærat rækīs nīan Setan tæmos-ipæn-os-ipæn kæm in.*

3

Iesu in taprækīs-in Moses

¹ Piak mīn ne wīnik mīn, Uhgīn tīnaun-in* kæləh kitat mīn itæmat o nuwīnæn e nego e neai, kæn mol mæmæ kitat netæm īasīm. Mæto-inu Iesu tætasītu nulan e kitat, itæmat onækotækæike katætəlīg-in pīk Iesu æh, in aposol kæn in pris asol agīn ræha næfækæn ræhatat itæm kitat koatæn-iarəp. ² Uhgīn tæmīlæs-ipər Iesu mæmæ in otol wæk u, kæn in tæmol næwīa Uhgīn e natimnat rafin, tahmen e Moses aupæn tæmol næwīa Uhgīn e ræhan wæk rafin, mæmæ in otatəhm wīr nīmæ, inu netæmīm ræha Uhgīn.† ³ Ila u kæræn kætīoal næwīa Uhgīn, mæto etæm tæmīlækīn nīmæ, netæmīm koatīlæs-ipər nərgīn ron taprækīs-in nīmæ itæm in tæmol. Kæn e nolæn kitīah æm, tætuatīp mæmæ Uhgīn otīlæs-ipər Iesu taprækīs-in Moses. ⁴ Kæn nīmæ mīn rafin, netæmīm koatīlækīn, mæto Uhgīn in tæmīlækīn natimnat rafin itæm tətətīg. ⁵ Moses in iolwæk kit e nīpægnæ nīmæ ræha Uhgīn, itæm tatol næwīa Uhgīn, matəhm nīmæ ræhan, inu netæmīm ræha Uhgīn. Kæn næmegæhæn ræha Moses tæpæsen-pæn natimnat itæm Uhgīn otəpanəgætun. ⁶ Kristo, in mīn tatol næwīa Uhgīn. Mæto sænæmæ in iolwæk æm kit tahmen e Moses. In Nætīn, kæn tatos nepætæn o næramæ rææn e ræhan nīmæ. Kæn okæmæ kitat kæsotəgīnæn, kæn motalkut mæmæ okotætul æskasīk‡ o nat un itæm kitat kæmotələhəu-pæn nætəlīgæn ræhatat lan, kæn motausit ron, kæn nīpahriēnæn mæmæ kitat u, netæmīm ræhan, kitat ræhan nīmæ.§

Oatəhm mæha-mæha itæmat mīn e nahatətææn ræhatamæt

§ 2:8: Sam 8:4-6 * 2:8: Jen 1:26; Nol Əpæn 20:4,6; 22:5 † 2:9: Fil 2:8-9 ‡ 2:10: Rom 11:36 § 2:10: Hip 2:17; 4:15; 5:8-9 * 2:10: Luk 24:26; Rom 8:17; 2 Tes 2:14; 1 Pita 5:1; Hip 2:7 † 2:11: Hip 13:12; Efes 5:26 ‡ 2:11: Mat 28:10 § 2:12: Sam 22:22 * 2:13: Aes 8:17 † 2:13: Aes 8:18; Jon 10:29 ‡ 2:14: Jon 1:14 § 2:14: Jen 3:15; 1 Kor 15:54-57; 2 Tim 1:10; 1 Jon 3:8 * 2:15: 2 Tim 1:7 † 2:16: Aes 41:8-9; Luk 3:8 ‡ 2:17: Fil 2:7; Hip 2:10; 4:15; 5:1,8-9 § 2:17: Hip 5:2 * 2:18: Hip 4:15 * 3:1: Rom 8:28 † 3:2: Nam 12:7 ‡ 3:6: Hip 3:14; 4:14; Rom 11:22 § 3:6: 1 Kor 3:16; 1 Pita 2:5

⁷ Nəghatən u inu, Narmin Rəha Uhgın təmən e Naoa Rəha Uhgın məmə,
 "Roiu əm, onəkotəkəike moatətəlig-in nəwian,
⁸ məsotolən rəhatəmat-kapə təskasik pik,
 tahmen e tipitəmat min ilat kəmoatol mihin aupən moatəht nəwia Uhgın,
 nian ilat kəmoatek asgəwin Uhgın e ikin taruən-aruən ikin.*
⁹ İkin əh, tipitəmat min kəmotəkəike kəm io məmə okotəplan rəhak nəsanənən,
 nat əpnəpin ilat kəmotəplan pap natimnat min itəm emol o nup foti.†
¹⁰ Kən io iatol neməha kəm ilat, kən matən məmə,
 'Nikilat tətən isəu ron io nian rafin.
 Kən ilat motapəs nolən nat itəm iatən kəm ilat.'
¹¹ Neməha təmöl io,
 kən ekos noanawil kit mən məmə,
 'İlat okol kəsotuwinən e ikin katos namegən ron io ikin.' †‡ §

¹² Piak min ne winik min, oatehm wir itəmat min o nat u. Otol məmə nikitəmat atip otəsəratən kən kit təsapəsən nahatətəən, mol məmə nəkotəuhlin-pən itəmat isəu o Uhgın itəm tatəməğəh. ¹³ Uhgın təmən "Roiu əm," kən nian u "roi" tətətig əh. Tol nəhlan, nəkotəkəike moatəghat roiu kəm itəmat min, moatehm məha-məha itəmat min nian rafin, məmə nolən rat otəseiuə-inən itəmat kit mol rəhn-kapə təskasik o Uhgın. ¹⁴ Məto-inu okamə kitat kotətul timtim mətoarus-pən namnun, motahatətə e Uhgın təskasik miəkis, tahmen əm məmə inu kəmotətuon motahatətə wi əm lan, kən tatəgətuon məmə kitat kinoatos kələh natimnat min rəha Kristo. ¹⁵ Məto sotaluwinən nəghatən itəm kəmən,
 "Roiu əm, onəkotəkəike motətəlig-in nəwian
 məsotolən rəhatəmat-kapə təskasik pik,
 tahmen e tipitəmat min ilat kəmoatol mihin aupən
 moatəht nəwia Uhgın."*

¹⁶ ?Kən pah min un itəm kəmotətə pap nəwia Uhgın, məsotolən? İlat un Moses təmit-irəkis ilat İjip.† ¹⁷ ?Pah min un kəmotol Uhgın neməha tol o nup foti? İlat un, netəm kəmotol nolən rat, kən moatəmə motimis moatəməhl əpnəpin əm əpəh ikin taruən-aruən ikin.‡ ¹⁸ ?Kən pah min un Uhgın tətəməğəh kəm ilat, matos noanawil məmə ilat okəsotuwinən motiet-arəpən ikin katos namegən ron ikin? In tətəməğəh kəm netəm kəmotəht nəwian.§ ¹⁹ Kən kitat koatəplan məmə kəməsəgəhan-inən ilat məmə okotiet-arəpən ikin katos namegən ikin ron, məto-inu ilat kəsotahatətəən lan.

4

İkin katos namegən o Uhgın ikin

¹ Məto kitat u, Uhgın təmən-İəkis rəkis məmə kitat kotitun nuwinən imə ikin katos namegən ron ikin, kən nəniəkisən u, tatətul əh, materəh otat. Tol nəhlan, pəs kitat koatətə itat, kən moatəgin məmə kitat kit okol mən təsosən namegən əh. ² Məto-inu kitat kınətətə rəkis namnusən təwir məmə Uhgın təmöl əpen-əpenə ikin kit o namegən rəhatat, tahmen əm məmə inu netəm aupən kəmotətə nəghatən mihin. Məto nəghatən əh, təməsasitüən elat, məto-inu ilat kəmotətə əm, məsotahatətəən lan. ³ Məto-inu kitat netəm kəmotahatətə əm lan, kitat kotitun nuwinən imə, ikin katos namegən ron ikin. Məto rəha netəm min u itəm kəsotahatətəən lan, Uhgın təmən məmə,
 "Neməha təmöl io, kən ekos noanawil kit, mən məmə,
 'İlat okol kəsotuwinən ikin katos namegən ron io ikin.' †**

Təmən nəhlan, nat əpnəpin məmə tınol əpen-əpenə rəkis ikin katos namegən ron ikin nian in tətətuon matol nətueintən. ⁴ Kitat kotitun məmə tınol əpen-əpenə rəkis lan, məto-inu Naoa Rəha Uhgın in tatəghat-in Sapat, matən məmə, "Təmöl nətueintən, kən e nian sepin lan, Uhgın təmameg e rəhan wək."† ⁵ Məto ikin min neen e Naoa Rəha Uhgın, Uhgın tatən məmə, "İlat okol kəsotuwinən ikin katos namegən ron io ikin."‡

⁶ Tol nəhlan, ikin katos namegən o Uhgın ikin əh, in tətətig əh məmə netəmim okotuwin ikin. Məto netəm min u aupən itəm kəmotətə namnusən təwir, ilat kəmotəmik-arəpən-in nuwinən ikin katos namegən ron ikin, məto-inu kəmotəht nəwia Uhgın. ⁷ Kənu, uarisig lan, tol-pən Uhgın təmələhəu min nian kit min o nuwinən ikin katos namegən ron ikin. Nian əh, inu roiu. Uhgın təmən-iarəp nat u kəm Tefit məmə,
 "Roiu əm, onəkotəkəike motətəlig-in nəwian

* 3:8: Eks 17:1-7; Nam 20:2-5 † 3:9: Nam 14:3; Dut 1:3; Wək 7:36 ‡ 3:11: Nam 14:21-23 § 3:11: Sam 95:7-11

* 3:15: Sam 95:7-8; Hip 3:7-8 † 3:16: Nam 14:1-35 ‡ 3:17: Nam 14:29; 1 Kor 10:1-13 § 3:18: Nam 14:22-23;

Sam 95:11; Hip 3:11 * 4:3: Sam 95:11; Hip 3:11 † 4:4: Jen 2:2 ‡ 4:5: Sam 95:11

məsotolən rəhatəmat-kapə təkaskik pik.”[§]

⁸ Nikitəmat tuəh-tu suah u Josua^{*} aupən. Okəmə Josua təmos-ipən namegən kəm ilat nian in təmit ilat moatuwin Kenan, kənu Uhgın okol təsən minən məmə otələhəu nian kit min məmə in nian rəha nuwınən imə ikin katos namegən ron ikin.[†] ⁹ Kən tol nəhlan, kən in təmən nian pisin kit min, nian əh-ikin tətətiğ əh o rəhan netəmim məmə okotuwin motos namegən, e nolən kitəh əm itəm Uhgın təməmegə mihin e rəhan wək min aupən, e nian rəha Sapət. ¹⁰ Məto-inu etəm tatuwin imə məmə otos namegən u, in otameg e rəhan wək, tahmen əm e Uhgın itəm təməmegə e rəhan wək aupən.[‡] ¹¹ O nat u, kitat okotalkut əskaskik məmə okotuwin imə motos namegən u. Təsəwirən məmə kitat kit, otətəu-pən nolən rəha netəm aupən itəm kəmotəht nəwia Uhgın, moatəme.

¹² Məto-inu Naoa Rəha Uhgın,[§] in tatamegəh məsanən mitəhləpik e wək rəhan.^{*} Kən in tahmen e naip təsilə e nikalin kərən mil.[†] In titun nətərərhən matəplan nətəliğin min ne nikin pisin pisin min e netəmim, tahmen əm e naip itəm tətərərhən matəplan ikin tatilpin min ikin e nikilkilitəm ne nəhau imə agin. In tətakil nətəliğin min ne nolən anion min e nikitəm.[‡] ¹³ Uhgın tətəplan natimnat rafin e nətueintən tahmen əm məmə kəməte kitalkin-italkin katəpik, koatəməhl piəpiə əm. Kitat okotəkəike motən-iarəp rafin agin natimnat itəm kəmotol kəm Uhgın u inu.[§]

Iesu in təmuwa pris asol agin itəm təwir maprəkis, məto-inu in Uhgın pap, məto təmuwa etəmim

¹⁴ Tol nəhlan, pis kitat kotaskəlim-iəkis nahatətəən rəhatat itəm kinoatən-iarəp rəkis, məto-inu kitat koatos pris asol agin kit rəhatat in iahgin. Inu Iesu, Nəti Uhgın, itəm tinuwin rəkis imə e nego e neai.^{*} ¹⁵ Məto-inu rəhatat pris asol agin, in Pris kit itəm tətəto wir nikitat, matəto wir otəhrol kitat kəsotahmənən, məto-inu natimnat rafin itəm tatek asgəwin kitat e nəmegəhən, natimnat kitəh min əm, kinotek asgəwin rəkis in e rəhan nəmegəhən. Rəhatat pris asol agin, in tinitun rəkis rəhatat nəpouən min.[†] Məto nat kitəh əm un, in təsolən nat tarət kit. ¹⁶ O nat u, pis kitat kəsotəginən o nuwamən iuəhkir o jea rəha kig[‡] u, tətawte-in rəhan nəwirən kəm kitat. Kən ikin əh, in otəsəkitun itat, kən mos-ipa nəwirən kəm kitat e nikin agin, e nian rəha nəratən otuwa otat.[§]

5

¹ Kitat kotitun məmə nian rafin Uhgın tatitəpun suah kit kən matiləs-ipər in məmə otuwa pris asol agin, məmə in suatip rəha netəmim okotuwin o Uhgın. In suatip rəhalat o nos-ipənən natimnat kəm Uhgın, kən in matol sakrifais o rəhalat nolən rat min.^{*} ² Roiu əh, məto-inu pris asol agin u in etəmim kit, in titun nolən timətiğ əm o netəmim,[†] nat əpnəpin məmə ilat kotərruru agin nat itəm tətətiğ, ilat kotəgin rəkis e suatip, məto-inu in min, in təsahmənən, in tatol təfagə rat[‡] nian tətət. ³ In tatol təfagə rat nəhlan, kən tol məmə e nian rəha sakrifais, in otəkəike mol sakrifais o rəhan atip təfagə, kən matig mol min rəha netəmim min.[§]

⁴ Suah kit okol təsənən məmə in otol wək rəha pris asol agin, matiləs-ipər atip in. Kəpə, Uhgın otəkəike maun-in rəhan kit etəmim məmə in otol wək u, tahmen əm məmə inu təmaun-in mihin Eron aupən.^{*} [†] ⁵ Tol nəhlan, Kristo in təmisiləs-ipər atipən in məmə in pris asol agin. Məto Uhgın in tətətiğəpun, kən mən-ipən kəm in məmə, “Ik nətik.

Roiu enuwa rəham tata ətuatip.”[‡]

⁶ Kən ikin kit min e Naoa Rəha Uhgın,[§] in tatən məmə

[§] **4:7:** Sam 95:7-8; Hip 3:7-8 ^{*} **4:8:** Josua in nərgin kit e nəghatən rəha Isrel. Kən nərgin u Iesu, nərgilau tahmen-ahmən əm e Josua e nəghatən rəha netəm Kris. Nian Josua təmos-ipən namegən kəm netəm Isrel əpəh Kenan, namegəhən rəha Josua in tətəpsən-pən nat itəm Iesu otəpanol, mos-ipa namegən pahrien kəm kitat. [†] **4:8:** Dut 31:7; Jos 22:4 [‡] **4:10:** Jen 2:2; Hip 4:4 [§] **4:12:** 1 Pita 1:23; Aes 49:2; Nol Əpən 19:13-15; Jon 12:48 ^{*} **4:12:** Aes 55:11; Jer 23:29 [†] **4:12:** Efes 6:17 [‡] **4:12:** 1 Kor 4:5 [§] **4:13:** Nol Əpən 2:23 ^{*} **4:14:** Hip 7:25 [†] **4:15:** Hip 2:17 [‡] **4:16:** Jea rəha kig u, in Uhgın tətəpələh ikin, kən matəraməra, məto o natimnat min itəm Iesu təmol, jea rəha kig u, in tatuwa tahmen e Ikin Katilpin Neməha rəha Uhgın Ikin itəm Oltesteman tətəghat-in (Onakehm e Eks 25:18-22; Lev 16:1-15). Ikin əh inəh, itəm Uhgın tətəsəkitun kənu matəhlman nəwirən rəhan ikin kəm itat kən mətəfal rəkis nolən rat min rəhatat. In titun nolən e nita Iesu itəm təmaui otat, kən təmərkəin-rəkin rəhan neməha. [§] **4:16:** Eks 25:18-22; Lev 16:2,14,15; Hip 9:5 ^{*} **5:1:** Hip 2:17; 7:27; 8:3; 9:9 [†] **5:2:** Hip 2:17-18 [‡] **5:2:** Hip 4:15; 7:28 [§] **5:3:** Lev 9:7; 16:6-15; Hip 7:27; 9:7 ^{*} **5:4:** Hip 5:1-4 koatəghat-in ətuatip wək itəm pris asol agin min kəmotol aupən, muwa mətoarus nian netəm Rom kəmotərəkin Nime Rəha Uhgın e nup fote tinuwin rəkis uarisig Iesu təpanimis. [†] **5:4:** Eks 28:1; Nam 18:7 [‡] **5:5:** Sam 2:7; Wək 13:33; Hip 1:5 [§] **5:6:** Sam 110:4

“Ik pris kit tahmen e Melkisetek aupan,*†
kən ik onakatol wək rəha pris nian rafin,
matuwın matuwın namnun tikə.”

⁷ E nəmegəhən rəha Kristo e nətueintən u, in tatəfak kəm Uhgın, matəpəh-in e nasituən, mətəsək əfəməh, nahui nəmtin titaiəh. Uhgın tatos nəsanənən o nosmegəhən in e nımısən. Kən in təmatısai-in Uhgın, kən matol nəwian,‡ kən o nat u, Uhgın təməto in. § ⁸ Nat əpnəpın məmə Kristo in Nəti Uhgın, məto in təməto nahməən. Tol nəhlan, nahməən rəha Iesu, təmol in titun wir nıpəti nolən nəwıa Uhgın,* ⁹ kən təmuwa etəm ətuatıp rəha nolən wək rəha pris asol agın rəhatat. Kən in təmol suatıp o nosmegəhən lılın rəhan netəm min u koatol nəwian, matos wir ilat, matuwın matuwın namnun tikə. ¹⁰ Kən Uhgın təmos-ıpən nərıg u kəm in, məmə in pris asol agın tahmen əm e suah u Melkisetek aupən.†

¹¹ Itimat emotos nəghatən tepət mə ekotən-ıpınə kəm itəmat, məmə Iesu in pris asol agın tahmen e Melkisetek. Məto tiakıs pik o nən wırən ilat rafin kəm itəmat, məto-inun itəmat nəkoatəlpah-in pik nətəən nat kit kən mitun. ¹² Itəmat nəmotahatətə nuwəh rəkıs, kən təwır məmə itəmat nınotuwa rəkıs iəgətun min rəha nəghatən rəha Uhgın. Məto kəpə, itəmat nəkoatol əm nulan. Roiu əh, kəlkə kəgətun min itəmat, tətuoun min e nəukətin nəghatən min rəha Uhgın. Nıpahrienən u, itəmat nınotahmen-in rəkıs nunən nagwənən əskasık min, məto nəkotahmen əm məmə kətapınahın əh itəmat.‡ ¹³ Məto e netəm min u itəm koatəmah əh nəhlan, ilat u nısualkələh mətmətiğ, itəm koatəkəku əh, kəsətatətiğ wırən əh o nıtunən nəgətun min rəha nolən ətuatıp. ¹⁴ Məto nagwənən əskasık in nıgı netəm rəhalat nıtunən tınımətə rəkıs, itəm kəmotıuw rəhalat nətəliğən o nıtunən natımmat pısın pısın min itəm tətuatıp ne itəm tərət, kən ilat moatol itəm təwır,§ in əm in əm.

6

¹ Tol nulan, təwır məmə kitat okəsətagətun minən nəukətı* nəgətunən rəha nahatətəən e Kristo, məto pəs kitat okoatəkəlkə moatuwın məmə okotımətə e Iesu Kristo. Kitat kınətəuhlın rəkıs kitat e nolən min itəm kotıtun nıt-ıpənən item e nımısən.† Kitat kınətəhatətə rəkıs e Uhgın. Tahmen əm məmə kınətəfal rəkıs nəme nımə. Nıan əh-roıu in rəha nəgəpəhap-inən nımə. ² Kitat kınətitun rəkıs nəgətunən min rəha nolən pısın pısın min rəha nalkuasən, kən mınətitun rəkıs nəgətunən min rəha nələhəu-pənən nelmıtəm e rəhn-kəpə etəmim, o nəfakən lan. Kən kitat kınətitun rəkıs məmə kitat okotətul min e nımısən, kən mətıtun min məmə Uhgın otakıl netəmim, kən mos-ıpən nılpinən lılın rəhan kəm netəm kotol təfagə rat. Natımmat min u, kitat kınətəghat-in rəkıs, təsəwırən məmə kitat koatısimatıp e nəghatən kıtıəh min əm nıan rafin. ³ Tol nulan məmə okəmə Uhgın təmegəhən-in əm kəm kitat, kən kitat okotuwa netəm kınətimətə rəkıs.

⁴ ?Okotalkut məmə okotol nulan, məto təhrol e netəmim itəm kəmotuwa o Uhgın məto roıu kınətapəs Uhgın mətəuhlın min məntaalat o Kristo? İlat əh, ilat netəm kəmotəhm nəhag-əhagən,‡ kən kınətin asgəwın rəkıs noan e nego e neai itəm Uhgın tatos-ıpa,§ kən mınəotıtun məmə in təwır, kən mınəatos rəkıs o Narmın Rəha Uhgın.* ⁵ Kən ilat u, netəm kınətin asgəwın rəkıs məmə nəghatən rəha Uhgın in təwır;† ilat kınətəto rəkıs nəsanənən rəha nəgəməgəhən rəha Uhgın itəm otəsəwəhən tuwa. ⁶ Məto okəmə ilat kəmotəuhlın məntaalat o Uhgın, suatıp kit tikə min məmə okotəuhlın-pa min ilat o Uhgın.‡ İlat kəmotərkın atıp əm ilat, məto-inu tahmen-pən əm məmə kınətəht-ıpən min əm Nəti Uhgın e nıg kəməluau, moatıləs-ıpər min e nıgənəmtı netəmim, kən ilat kınəotol min mılə lan, moatərkın.

⁷ Nıkim tuəh-tu nat u. Nəptən u tatos wır nuhəən itəm tatəfık, kən in nagwənən tepət lan nıgı netəm min un, koatol wək ikın. Uhgın nıkın tagıən pik ron, kən nəwırən rəhan tətatıg lan. ⁸ Məto nıməpən rat itəm təsəsən nat wır tepət lan, kən ıapıl-ıapıl ne kırıas əm katuəwıə lan. Nəptən əh tınəsəwır mınən o nat kit. Tınətaiu əm o nərkınən. E namnun, nıgəm otus natımmat itəm kotatıg lan.

⁹ Piak min, nat əpnəpın io iatəghat nulan kəm itəmat, məto ekıtun wir məmə itəmat nəsətatəhənən e nəptən rat əh. Ekıtun wir məmə itəmat noatos natımmat min u itəm təwır məprəkıs, itəm Uhgın təmos-ıpınə kəm itəmat məto-inun in tatosmegəh itəmat. ¹⁰ Uhgın okol təsaluınən rəhatəmat wək min nəmoatol məto-inu Uhgın rəhan nolən tətuatıp əm nıan

* **5:6:** Jen 14:18-20; Sek 6:13; Hip 5:10; 6:20; 7:1-22 † **5:6:** Melkisetek (Jen 14:18) in kıg rəha Salem (Salem u, nıpətin u, Nəməlınuan) kən in pris rəha Uhgın İlis Pık. In təmətatıg e nıan rəha Epraham. Kristo in tahmen e Melkisetek məto-inu in pris ne in kıg min. Məto noanol rəha Eron min, ilat pris min əm, məto sənəmə kıg min; Hip 7:2. ‡ **5:7:** Luk 22:42 § **5:7:** Mat 26:36-46; Mak 14:32-42; Luk 22:39-46 * **5:8:** Fil 2:6-8 † **5:10:** Sam 110:4; Hip 5:6 ‡ **5:12:** 1 Pita 2:2 § **5:14:** Rom 16:19 * **6:1:** Hip 5:12 † **6:1:** Hip 9:14 ‡ **6:4:** Hip 10:32 § **6:4:** Efes 2:8 * **6:4:** Kal 3:2 † **6:5:** Sam 34:8 ‡ **6:6:** 2 Pita 2:21

rafin. Kæn okol in tæsolæn nat æpnapin e nolæn wir ræha nolkeikeæn itæm næmotol kæm in, kæm moatol æh, nian næmotasitu e ræhan netæmim. § 11 Itimat ekotolkeike mæmæ itæmat rafin nakoatekæike katos nolkeikeæn itæm nækoatol, moatol mæmæ otatuwin e namnun, kæm itæmat nakotos nat un itæm nakotagile lan. * 12 Itimat esotolkeikeæn mæmæ nakotælpah, mæto ekotolkeike mæmæ onakotos nolæn† ræha netæm min un itæm kotaiu aupæn. Ilat kotahatætæ æskasik e Uhgîn kæm moatol ræhalat nætæligæn kaifæmæh.‡ Moatol næhlan, kæm roiu, ilat kinotos rækis natimnat itæm Uhgîn tæmæn-iækis mæmæ ræhalat. §

Ræhatat iagke tætatig e nego e neai

13 Næniækisæn kit tol næhlan, itæm Uhgîn tæmæn kæm Epraham aupæn. Nian Uhgîn tæmol næniækisæn ræhan, kæm nærig kit tikæ min mæmæ in otos mol næniækisæn lan ræhan tæfigæm. Mæto-inu nærgin in ilis taprækis-in nærgin min rafin. Tol næhlan, Uhgîn tæmos noanawil atip æm e nærgin, matæn mæmæ, * 14 “Io oekæhlman ræhak næwiræn kæm ik, iahgin. Io oekol ræham noanol otuwa tepæt tepet.”† 15 Mæto-inu Epraham ræhan nætæligæn tæfæmæh, in tæmatæshagin matuwin matuwin, mætoarus nian in tæmos natimnat min un itæm Uhgîn tæmæn-iækis mæmæ otos-ipæn kæm in.‡

16 Nian etæmim tatos noanawil e nærgi etæm-iasol kit ræhan, § kæm noanawil u ræhan, tætalis ræhan næghatæn tæfigæm. Kæn netæmim okotækæike motahatætæ e ræhan næghatæn, okol kæsotærgæhæu minæn ron. * 17 Uhgîn tæmos noanawil e nærgin næhlan, mæto-inu in tolkeike mæmæ otol netæm min un itæm okotos natimnat min itæm in tæmæn-iækis,† ilat okotitun wir mæmæ ræhan nalpækauæn, okol tæsæuhlinæn nian kit.‡ 18 Uhgîn tatos noanawil næhlan mæmæ otilæs-ipær nætæligæn ræhatat u, itæm kinotiet rækis motagim kæm moatahgil-pæn lan. Kæn pæs kitat kotaskalim-iækis nolæn æh itæm Uhgîn tinos-ipa rækis kæm itat, mæmæ kitat okotagile æskasik e næniækisæn min ræhan. Nat mil u, ilau okol kæsæuhlinæn nian kit, mæto-inu Uhgîn, tæseiuæn nian kit. 19 Kitat kotælæhæu-pæn ræhatat nætæligæn tæskasik o nosæn natimnat min æh, tol næhlan, mol mæmæ in tahmen e iagke kit itæm tætaskalim wir ræhatat næmegæhæn, § mæmæ nat kit otææloalæn lan kæm mæsiuw rækis minæn kitat. Tahmen æm mæmæ iagke u, in tinatig rækis æpæh imæ e Ikin Tasim Agin Ikin, æpæh ilis e nego e neai, e næwtain nimæhan imæpæn ikin. * 20 Ikin æh, Iesu tinuwin rækis ikin ræhatat lan, mæmæ oteræh e suatip ræhatat.† In tæmuwa rækis pris asol agin‡ tahmen æm e pris u Melkisetek § aupæn, kæm in otatos wæk u nian rafin, namnun tikæ.

7

Melkisetek,

Kig ræha Nætuatipæn,

Kig ræha Næmælinuæn,

ne pris ræha Uhgîn Ilis Agin

1 Suah u, Melkisetek, * in kig ræha Salem†, kæm in pris ræha Uhgîn u Ilis Pîk Agin. Aupæn, nian Epraham tæmuwin e næluaginæn ilat kig min, kæm in tæmol win elat. Kæn in minitælig minatuwa. Melkisetek, in tæmatuwin mæplan Epraham e suatip, kæm in tæmæfak mætapæhin-pæn mæmæ Uhgîn otæhlman næwiræn kæm Epraham. 2 Kæn Epraham, tæmos-irækis tait e ræhan natimnat min itæm tæmol win lan e næluaginæn, kæm mos-ipæn kæm Melkisetek. Melkisetek u, nipæti nærgin un, “Kig ræha Nætuatipæn.” Kæn nærgin kit min u, kætæun-in mæmæ Kig ræha Salem, nipætin u mæmæ, “Kig ræha Næmælinuæn.” 3 Naoa Ræha Uhgîn tæmæsæghat-inæn ræhan tata ne mama ne ræhan noanol min. Kæn tæsenæn nian tæmaair lan, ne nian itæm tæmimis lan. Tahmen æm mæmæ in tæmæsimisæn, in tatol æh wæk ræha pris. Tol næhlan, nækæplan mæmæ in tahmen e Næti Uhgîn u, in pris lilin kit‡

4 Nîkim tuæh-tu Melkisetek. In etæm-iasol kit. Nat æpnapim mæmæ tipitat u Epraham in etæm-iasol, mæto in tæmatisiai-in pîk Melkisetek, matos-ipæn ræhan nat asol min æm, in æm in æm, mæmæ ræhan tait kæm in. § 5 Kitat kotitun mæmæ, e nup min rafin, netæm Isrel ilat

§ 6:10: Mat 10:40,42 * 6:11: Hip 3:6 † 6:12: Hip 13:7 ‡ 6:12: Jem 1:3; Nol Ðpan 13:10; 14:12 § 6:12:

Hip 10:36 * 6:13: Jen 22:16 † 6:14: Jen 22:17 ‡ 6:15: Jen 21:5 § 6:16: E nolæn ræha nælisæn næghatæn

tæskasik, okæmæ kitat kit tolkeike mæmæ otol næhlan, kæm in tatos noanawil e manin ne winin ne. Mæto netæm Isrel aupæn, ilat kæmoatos noanawil e nærgi etæm asim kit, o nat kit itæm tasim, kæm nian netæmim neen koatæto, kæm ilat koatæhatætæ e næghatæn itæm koatæn. Okol kæsotærgæhæu minæn ron, mæto-inu nærig æh kæmotæn, in tætalis ætain næghatæn, tæskasik.

* 6:16: Eks 22:11 † 6:17: Rom 4:16 ‡ 6:17: Nam 23:19; Taet 1:2 § 6:19: Fil 3:12 * 6:19: Lev

16:2; Hip 9:2,3,7 ‡ 6:20: Hip 4:14 ‡ 6:20: Hip 2:17 § 6:20: Hip 5:16 * 7:1: Jen 14:17-20 † 7:1: Nærgin

æh, Salem, in nærgin oas ræha Jerusalem aupæn. Nærgin æh, Salem, nipætin u “næmælinuæn.” ‡ 7:3: Sam 110:4 § 7:4:

Jen 14:20

kotækaike moatos-ipən rəhalat tait kəm noanol min rəha Lifae, ilat u pris min, tahmen-pən əm məmə inu Lou rəha Uhgın tatən mihin. Nat əpnəpin məmə pris min əh, ilat noanol min rəha Epraham, məto netəm imlət ikin ilat kotækaike moatos-ipən tait kəm ilat. ⁶ Melkisetek u, in sənəmə noanol kit rəha Lifae. Məto in təmos tait min u rəha natimnat rəha Epraham. Kən in təməfak-pən kəm Uhgın məmə otəhlman nəwırən rəhan* kəm Epraham u, Uhgın təmos-ipən rəhan nəniəkisən kəm in. ⁷ Kən tətuatip agin məmə etəmim itəm tatos nərig asol otəfak məmə Uhgın otəhlman nəwırən tatuwin e etəmim itəm ləhau əm lan. ⁸ Kən pris min u itəm koatos tait u, ilat netəmim əm, itəm okəpanotimis. Məto Melkisetek u, in tatos tait, katən məmə in tatəmegəh.† ⁹ Epraham təmatətu rəhan tait tatuwin kəm Melkisetek nulan, kən kitun nənən məmə Lifae u, etəm tatos tait rəha netəm Isrel, in min təmos-ipən tait kəm Melkisetek. ¹⁰ Məto-inu nian Melkisetek təməplan Epraham, Lifae təməsairən əh. Məto nian Epraham təmətu nulan tait tuwin kəm Melkisetek, in tahmen əm məmə rəhan u noanol, Lifae, in min təmətu-pən tait kəm Melkisetek, məto-inun in tinətətig rəkis e nipəti rəhan pipi.‡

Kristo in tahmen e Melkisetek

¹¹ Wək rəha pris min u, kəmotisi-pən e noanol rəha Lifae, in nəukəti Lou itəm Uhgın təmos-ipən kəm netəm Isrel. Məto wək rəha pris min u, in təsəwirən mahmen. § Məto-inu pris min u, ilat kəsotahmenən. Uhgın təməgətun məmə ilat kəsotahmenən nian in təmiləs-ipər pris kit min tuwa.* Kən pris un in təruru nisi-pənən e noanol rəha Lifae ne Eron,† məto in pris kit tahmen e Melkisetek. ¹² Nian kəməuhlin nolən rəha nitəpunən pris, kən okəike kəuhlin min Lou. ¹³ Otækaike mol nulan məto-inun, kitat koatəgəhat-in İrəmə rəhatat, itəm təmisi-pən e noanol kit itəm sənəmə noanol ətuatip rəha pris min, itəm koatol wək e olta. ¹⁴ Kitat kinotitun rəkis məmə İrəmə rəhatat in təmisi-pən e noanol rəha Juta,‡ kən nian Lou rəha Moses təmatəgəhat-in wək rəha pris min, in təməsəgəhat-in agin-əhən noanol u. ¹⁵ Məto təwir əm, məto-inu kitat kinotitun məmə pris kit min tinəmuwa rəkis, itəm tahmen e Melkisetek. ¹⁶ In təmuwa pris, məto sənəmə Lou təmol mak e noanol rəhan məmə noanol u in rəha pris min. In təmos wək rəha pris e nat kit itəm təsanən maprəkis-in Lou, inu nəsanənən rəha nəmegəhan u rəhan itəm namnun tikə. § ¹⁷ Naoa Rəha Uhgın tatən məmə, “Ik pris kit tahmen e Melkisetek* aupən, kən ik onakotol wək rəha pris nian rafin, matuwın matuwın namnun tikə.”

¹⁸ Kəmələhəu kalın Lou auppən, məto-inun rəhan nəsanənən tikə, in təsasituan, okul təsolən nat kit.† ¹⁹ Məto-inu Lou əh, təruru nələhəu ətuatipən nat kit.‡ Kən roiu əh, nolən pisin kit itəm təwir maprəkis, in tinos nəmeen, məmə kitat okotələhəu-pən rəhatat nətəligən lan. Kən in suatip rəhatat u, o nuwinən iuəhkir o Uhgın. §

²⁰ Uhgın təməni-əkis məmə Kristo in otol wək rəha pris matuwın matuwın namnun tikə, kən təmos noanawıl rən, məmə rəhan nəgəhatən otəfigam. Məto təməsəsen noanawıl mihin e pris min auppən. ²¹ Məto Uhgın təmos əm noanawıl nian İesu təmuwa pris. Naoa Rəha Uhgın tatən məmə,

“İrəmə rə təmos noanawıl kit, kən okul kəsəuhlinən nətəligən rəhan.* In tatən məmə,

“Ik onəkol wək rəha pris nian rafin,† matuwın matuwın namnun tikə.”

²² Uhgın təmos noanawıl nəhlan, matol mə İesu tuwa mol suatip itəm tatol kitat kotitun əsas məmə nəniəkisən rəha nasituan in təwir, maprəkis-in nəniəkisən u auppən.‡

²³ Auppən, pris min ilat təpət, məto-inun kitəh tol wək matuwın matuwın mimis un, kit tos nəmeen, mol wək matuwın matuwın, mimis moatol əm nulan. İlat kəsotolən wək lilin. ²⁴ Məto İesu, in otos wək rəha pris rəhatat matuwın matuwın namnun tikə, məto-inun, tətətig lilin. ²⁵ Tol nəhlan, in titun nosmegəh lilinən § kitat u, kotilpın kitat min məmə

* **7:6:** Jen 14:19,20 † **7:8:** Hip 5:6 ‡ **7:10:** Nat kisił kotəhaləgətu məmə Melkisetek in ilis taprəkis-in pris min u noanol rəha Lifae. Kitəh un, Melkisetek in təməsimən, tatəmegəh əh. Kəiu un, tipi Lifae u Epraham, in təmətos-ipən tait rəhan kəm Melkisetek. Kisił un, Melkisetek təməfak-pən kəm Uhgın məmə otəhlman nəwırən kəm Epraham, məto sənəmə Epraham təməfak o Melkisetek. § **7:11:** Hip 7:18,19; 8:7 * **7:11:** Hip 10:1 † **7:11:** Lifae in noanol rəha pris min, məto Eron in təmisi-pən e noanol rəha Lifae, kən noanol min rəhan, katən məmə ilat pris asol agin min. ‡ **7:14:** Jen 49:10; Mat 1:3; 2:6; Nol Əpən 5:5 **7:16:** Jon 1:4; 5:26; Hip 7:25 * **7:17:** Jen 14:18; Sam 110:4; Sek 6:13; Hip 5:6,10; 6:20; 7:1-22 † **7:18:** Rom 8:3; Kal 3:21; Hip 9:9; 10:1 ‡ **7:19:** Rom 3:20 § **7:19:** Hip 4:16; 10:22; Jem 4:8 * **7:21:** 1 Saml 15:29; Mal 3:6 † **7:21:** Sam 110:4; Hip 5:6; 6:20; 7:17 ‡ **7:22:** Luk 22:20; Hip 8:6; 12:24 § **7:25:** Suatip kit min əh-ikin o nənan, məmə, “titun nosmegəh agin-əhən.”

koatuwin o Uhgín, mato-inu in tatamegəh lilin, tatəghat rəhatat lan kəm Uhgín.*

²⁶ O nat u, inun in pris asol agin[†] itəm in tahmen o nasituən etat. In tasim, kən mətuatip wir, in təsolən nolən rat. In tol pisin agin e netəm koatol təfagə rat, kən in ilis taprəkis-in ilat əpəh e nego e neai. ²⁷ In tol pisin e pris asol agin min un aupən. Nian rafin, ilat kotəkəike kaupən moatol sakrifais o nafəl rəkisən təfagə rat rəhalat.[‡] Uarisig lan un, ilat kəpanotol min sakrifais kit min, o nafəl rəkisən təfagə rat rəha netəmim min. § Məto nian Iesu tategəhan-in məmə in otol sakrifais atip e rəhan nəmegəhən,* kən mau kitəh əm[†] in tahmen moau. ²⁸ Lou in tatiləs-ipər pris min itəm kəsotahmənən.[‡] Məto noanawil rəha Uhgín, itəm tətuarisig-in Lou, in tatiləs-ipər Nətin u,[§] itəm təwir mahmen agin* o nolən wək u, matuwín namnun tikə.

8

Iesu in pris asol agin təwir maprəkis-in netəm min un kəmotol wək rəha pris asol agin aupən

¹ Kitat koatəghat-in nat u,* məto nəukətin tol nulan. Kitat koatos pris asol agin kit, tətuatip əm e itəm un ematən. In tinatəpələh rəkis[†] e rəhn matip Etəm-iasol əpəh ilis e nego e neai, ikin rəha nepətən ne nisialəin. ² In tatol wək əpəh İkin Tasim İkin e nego e neai, inu Nimə Tapolən pahrien[‡] itəm Uhgín əm təmiuw. Sənəmə etəmim itəm təmiuw Nimə Tapolən əh. §

³ Kəmiləs-ipər rafin pris asol agin min u aupən, məmə okoatos-ipən natimnat min kəm Uhgín, kən moatol sakrifais. E suatip kitəh əm, rəhatat u pris asol agin, in min otəkəike mos-ipən sakrifais kit kəm Uhgín.* ⁴ Okəmə in tətatig əh e nətueintən u, kən okol sənəmə in pris kit, mato-inu pris min əpəh ikin koatatig itəm koatos-ipən natimnat kəm Uhgín, tahmen əm mə inu Lou təmən mihin. ⁵ Pris min u, ilat koatol rəhalat wək e narimi nimə əm itəm tatasəwín[†] natimnat min itəm tətatig e nego e neai. Tol nəhlan, nian Uhgín təmən-ipən kəm Moses aupən, məmə otuw Nimə Tapolən Asim, in təmən məmə, “Onəkəkəike matehm wir məmə onəköl natimnat min u tətuatip tahmen əm e rəhak mak itəm emol matəgəhun rəkis ik lan əpəh ilis e nitot asol.”[‡] ⁶ Məto roiu, Iesu, pris asol agin u rəhatat, in tinos rəhan wək itəm təwir təwir maprəkis-in wək rəhalat. Kən e nolən kitəh əm, Iesu in suatip rəha nəniəkisən wi rəha nasituən u, in təwir maprəkis-in nəniəkisən oas rəha nasituən. Məto-inu nəniəkisən wi u, in tatətul-pər e nəghatən min itəm kotəwir motaprəkis. §

⁷ Məto-inu okəmə kəsehmən nat tərət kit e nəniəkisən oas,* okul nəniəkisən wi təsosən nəmeen. ⁸ Məto Uhgín təməplan nəratən rəha netəmim, kən təmən məmə, “Nian əh-ikin otəpanuwa, itəm io, oekol nəniəkisən wi rəha nasituən rəha noanol min rəha Isrel ne noanol min rəha Juta.

⁹ Nəniəkisən rəha nasituən u, in otol pisin agin e nəniəkisən oas rəha nasituən, itəm io emol kəm tipilat min aupən, e nian u itəm io emos nelmilat matit ilat moatiet rəkis İjip. Oiakol nəniəkisən wi rəha nasituən, məto-inu ilat kəməsotaskəlimən nəniəkisən u itəm io emol kəm ilat aupən, kən tol məmə io emapəs ilat, maluin.[†]

¹⁰ Kən io, İəməmə, iatən-iarəp məmə, e nian itəm otəpanuwa, io oekol nəniəkisən wi kit rəha nasituən[‡] kəm noanol min rəha Isrel. Oekos-ipən rəhak lou min e rəhalat-kəpə, kən oekəte rəkis-pən e nikilat, § kən io ekuwa mol Uhgín ətuatip rəhalat,

kən ilat okotuwa kol rəhak ətuatip netəmim.*

¹¹ İlat kit okul təsuwinən məgəhun netəm iman ikin məmə,

‘Ik onəkəkəike mitun İəməmə u.’

Kən etəmim kit okul təsuwinən mən-ipən nəghatən u kəm pian,

məto-inun ilat rafin okotitun io,[†]

* 7:25: Rom 8:34; 1 Jon 2:1 † 7:26: Hip 2:17; 4:14; 6:20; 8:1 ‡ 7:27: Lev 9:8; 16:6, § 7:27: Lev 9:15; 16:15;

Hip 5:1,3 * 7:27: Efes 5:2 † 7:27: Rom 6:10; Hip 9:12, 26,28; 10:10; 1 Pita 3:18 ‡ 7:28: Hip 5:1-2 § 7:28:

Hip 1:2 * 7:28: Hip 2:10 * 8:1: Hip 1:3; 2:17; 3:1; 4:14; 6:20; 7:26; 9:11; 10:12; 12:2 † 8:1: Əplan-tu futnot e 1:3

‡ 8:2: Hip 3:6; 10:21; 1 Pita 2:5; Nol Əpən 13:6 § 8:2: Hip 9:11, 24 * 8:3: Hip 9:14 † 8:5: Kol 2:17; Hip 9:23

‡ 8:5: Eks 25:40 § 8:6: Hip 8:8,13; Luk 22:20; Hip 7:22; 9:15; 12:24 * 8:7: Hip 7:11,18; 10:1 † 8:9: Eks 19:5-6

‡ 8:10: Rom 11:27 § 8:10: Lou oas min u, kəməte-pən e kəpiel kəiu kuepin-epin. 2 Kor: 3:3; Hip 10:16 * 8:10:

Esik 11:20 † 8:11: Aes 11:9; Jon 6:45

tətuoun e netəm əpnəpin min

muwin mətoarus-pən netəm koatos nərig asol min.

¹² Məto-inun, io, ekasəkitun ilat o rəhalat nolən min itəm təsətuatip agin-əhən.

Io oekafəl rəkis nolən rat min rəhalat,

kən io oekaluin nolən rat min rəhalat.”‡ §

¹³ Nian Uhgın tatəghat-in nənəkisən rəha nasituan u, məmə in nənəkisən wi, nıpətın u məmə nənəkisən rəha nasituan aupən, tinoas minərat. Kən nat itəm in tinuwa minoas, tinasahmen minən, kən otəsuwəhən, tikə.

9

Ikin Tasim Ikin e nətueintən ne Ikin Tasim Ikin e nego e neai

¹ Kən e nənəkisən rəha nasituan itəm təmaupən matig, ilat okotəike motətəu-pən suatip ətuatip min o nəfakən. Kən Nimə Tapolən Asim, in rəha nətueintən əm u. ² Netəm aupən, kəmotiuw Nimə Tapolən Asim u, * moatol noan kit əpəh ilugin ətuatip, kəmagəhl noan kəiu. Noan itəm tətaupən lan, koatən məmə Ikin Tasim Ikin.† E noan əh, kəmotələhəu-pən nat katahtu-pər lait lan‡ ikin, ne tepil kit itəm kəməlin-pər pıret asim min lan. § ³ Kəmiuwosig nıməhan e noan uarisig, kən noan əh, katən məmə, “Ikin Tasim Agin Ikin.”* ⁴ Ikin əh, nat kit əh-ikin kəmol e iəen u kol tatipit-ipit, itəm katəmki-pən nat pien-pien lan, kətuwaan. Kən ikin əh, Bokis rəha Nənəkisən Rəha Nasituan† tatəpələh əh-ikin. Bokis u, kəmol e nig, kən kalpin e iəen u kol tatipit-ipit. Kən e nıpəgnoa Bokis əh, pətəl kit əh-ikin kəmol e iəen u kol tatipit-ipit, kəmarigin-pən pıret u mana,‡ noan məsin ikin. Kənu kəmələhəu-pən min kasikin rəha Eron e Bokis u, kasikin itəm aupən Uhgın təmol təwiə min. § Kən kəpiel mil kəiu əh-ikin, itəm kuəpin-epin, kəməte rəkis-pən Lou ilat ten elau.* ⁵ Kən ilis e rəhn-minat Bokis u, narmi Jerubim rəha Nəhag-əhagən,† ilau kəiu əh-ikin. Kətəuawosig nıməlməiləu o Ikin Katilpin Neməha rəha Uhgın Ikin.‡ § Məto okol esənən natimnat min u, məte əlkələh, pəs ekələhəu əm e səpag.

⁶ Nian kəmotəlin wir rafin natimnat min u, pris min kotitun nuwinən imə miet e noan itəm tətaupən nian ilat koatol wək rəha nəfakən.* ⁷ Məto pris asol agin, in əm titun nuwinən imə e Ikin Tasim Agin Ikin. Məto okol təsuwinən nian rafin.† In titun nuwinən nian kitiah əm e nup min rafin.‡ Kən nian in tatuwin, in təike mos nita, kən mol sakrifais lan o nolən rat rəhan, § kən matig mol min o nolən rat rəha netəmim,* itəm ilat kotəruru məmə koatol tafagə rat. ⁸ Kən e natimnat min u, Narmın Rəha Uhgın tatəgəton məmə, nian Nimə Tapolən Asim aupən tamətatul əh, kən suatip† tikə o kitat o nuwinən e Ikin Tasim Agin Ikin. ⁹ (In tahmen əm e narmi nat kit‡ itəm tatəgəton e nian u itəm kotatig lan roiu.) Natimnat min itəm pris min koatos-ipən kəm Uhgın, moatol sakrifais lan kəm in, § natimnat min u, kəsotahmenən o nələhəu ətuatipən nətəligan rəha netəmim itəm kotuwa o nəfakən. ¹⁰ Məto-inu nəfakən oas aupən, in tatəgəton əm suatip min itəm koatən pik nolən rəha nagwənan* ne nənimən† ne naukuasən.‡ Natimnat min u, in nat rəha nıpətītəm əm. Məto nolən min əh, ilat katipa əfigəm əm kit rəha netəmim, matuwin mətoarus-pən nian Uhgın otəuhlin natimnat rafin tuwa muwiwi.

Nita Iesu in sakrifais kit itəm in təwir maprəkis agin-əh

‡ **8:12:** Aes 43:25; 64:9; Maeka 7:19; Hip 10:17; Jer 31:31-34 § **8:12:** Hip 10:16 * **9:2:** Eks 25:8,9 † **9:2:** Eks 26:33,34 ‡ **9:2:** Eks 25:31-40; Jon 8:12; Nol Əpən 1:20 § **9:2:** Eks 25:23-29; Jon 6:35,48 * **9:3:** Eks 26:31-33 † **9:4:** Bokis rəha Nənəkisən Rəha Nasituan u, in “Covenant Box.” Eks 25:10-22 ‡ **9:4:** E nian rəha Moses, Uhgın təmos-ipan pıret təmisi-pən e neai, nərgin u mana. Eks 16:31-33; Jon 6:48-51. § **9:4:** Nam 17:1-10 * **9:4:** Eks 31:18 † **9:5:** Jerubim inu, katən məmə Jerubim rəha Nəhag-əhagən, məto-inun nəhag-əhagən asol rəha nəwıren ne nəsanənən rəha Uhgın tatətig ilugin elau. Nian neen ilau katioas nəhag-əhagən rəha Uhgın matian əh kit (Esik 1:4-21; 10:9-22; Sam 18:10). ‡ **9:5:** Ikin Katilpin Neməha rəha Uhgın Ikin, inun, rəhn-minat Bokis rəha Nənəkisən ilis ikin. Ikin əh, nəhag-əhagən asol rəha nəwıren ne nəsanənən rəha Uhgın tatətig ikin. Netəmim kotəruru nuwinən imə Ikin Tasim Agin Ikin məmə okotəplan natimnat min u, məto pris asol agin əm. Kən in təsuwinən nian rafin. Nian kitiah əm e nup kitiah tatuwin. Pris asol agin titun nuwinən imə Ikin Tasim Agin Ikin, in təmik nita rəha sakrifais kən muwin kən təmorautin nita e rəhn-minat bokis u. Nolan əh, in nəmtatin wir kit, itəm tatəgəton məmə netəmim okotəkəike kimis o rəhalat nolən rat min. Məto e nita əh rəha sakrifais, in tatilpin neməha rəha Uhgın. § **9:5:** Eks 25:17-22; Hip 4:16 * **9:6:** Nam 28:2-4 † **9:7:** Lev 16:2 ‡ **9:7:** Lev 16:34 § **9:7:** Lev 16:3,11,14; Hip 5:3 * **9:7:** Lev 16:15 † **9:8:** Luk 23:45; Jon 14:6; Hip 10:19-20 ‡ **9:9:** Hip 10:1-2 § **9:9:** Hip 5:1; 8:3 * **9:10:** Lev 11:2-23 † **9:10:** Nam 6:3; Kolosi 2:16 ‡ **9:10:** Lev 11:25,28,40

¹¹ Mæto roiu əh, Kristo tinuwa rækis, kæn in pris asol agin itəm tæmæmik natimnat wir min, minuwa.[§] Kæn in tæmuwin imæ e Nimæ Tapoln Asim itəm tæwir tæhmin min, maprækis-in itəm tæmaupæn.* Nimæ əh, in sənæmə nat kit itəm netəmim kəmotol, kæn sənæmə nat kit rəha nətueintən u itəm Uhgîn tæmol. ¹² Nian Kristo tæmuwin imæ e Ikin Tasim Agin Ikin, tæmasuwînən e nup min rafin, tahmen e pris asol agin min aupæn kəmotol mihin. In tæmol mau kitiaħ əm, kæn tahmen, mæto-inun in tæsosən nita nani ne nita nati kau muwin imæ mæmə otos-irækis tæfagə rat. Kəpə, in tæmos atip əm nitan, muwin imæ, kæn in əm tæmætu namtitat mikis itat e tæfagə rat min.[†] ¹³ E nolən rəha naniækisən rəha nasituən aupæn, kəmorautin-pən nita nani ne kau, o næmtapi kau itəm kəmuwaan ətip e olta, korautin-pən e suah kit itəm tamkimik e niganəmti Uhgîn mæmə nipətin otarustuah, namkimikən tikə lan. ¹⁴ Mæto nita Iesu[‡] in tatos nəsanənən asol taprækis-in natimnat min u.[§] Kristo in tæmol atip sakrifais lan, e nəsanənən rəha Narmin itəm tətətig lilin. In sakrifais kit itəm tætuatip agin, nərətən kit tikə lan. Tol nəhlan, kæn nitan in tatos nəsanənən, tahmen o nafələn nikitamət* o nolən min itəm kotitun nit-ipənən itəm e nimisən, mæmə itəmät onəkotafak əm kəm Uhgîn itəm tətəmegəh.[†]

¹⁵ O natimnat min u itəm Iesu tæmol, in suatip o nosən naniækisən wi rəha nasituən.[‡] Uhgîn tæmaun-in netəmim rəhan, kæn mæn-iækis kəm ilat mæmə natimnat wir min u, in rəhalat. Kæn natimnat min u, okul kasotikəən nian kit,[§] mæto okoatətig lilin. Ilat okotos natimnat min un, mæto-inun nimisən rəha Kristo in tinətou rækis nəmti tæfagə rat rəha netəm min un itəm kəmoatətgəhl Lou rəha naniækisən rəha nasituən itəm tæmaupæn matig.

¹⁶ Okəmæ Iesus tæsimisən nəhlan, kæn rəhan netəmim okəsosən natimnat wir min itəm in tæmæn-iækis mæ rəhalat. Mæto-inu okəmæ suah kit tol naniækisən kit mæmə nian in otimis, kæn rəhan natimnat otuwîn o suah pisin kit, kæn suah u in otəkəike mimis pitən, kənu naniækisən rəhan in otətətig matəmegəh. ¹⁷ Naniækisən kit tol nəhlan, tsatətigən mæməmegəhən nian etəm tæmæn tətətig əh. Rəhan naniækisən in otətətig matəmegəh əm nian in tinimis rækis. ¹⁸ O natimnat min u, e naniækisən rəha nasituən aupæn, nita nat megəh kit təkə maiəh, təgətu mæmə nat kit tæmimis, kæn otol mæmə naniækisən in tətəmegəh mətətig. ¹⁹ Tol nəhlan, nian Moses in tæmatən-iarəp rækis nəghatən min rafin rəha Lou kəm netəmim, kæn uarisig lan, in tæmos niməmə sipsip kəmol tasie, ne nelmi nig u hisop, meer-pən e nita nati kau ne nita nani ne nəhau, kæn tæmorautin-pən nita e naoa rəha Lou ne netəmim min.* ²⁰ Kæn in tæmæn-ipən kəm ilat mæmə, "Inu nita nat megəh kit itəm tatimis o nolən naniækisən rəha nasituən rəha Uhgîn tətətig matəmegəh. Kæn itəmät nəkotəkəike moatisiai-in, moatol nəwian."[†] ²¹ E nolən kitiaħ əm, Moses tæmorautin-pən nita e Nimæ Tapoln Asim ne natimnat min itəm kəmos o nəfakən. ²² Lou tatən mæmə pris otəkəike matol-pən nita e natimnat tətət, iuahkir natimnat rafin, mæmə ilat okotasim. Kæn okəmæ nita tsəaiuən ron, kæn Uhgîn okul təsəfələn tæfagə rat.[‡]

²³ Tol nəhlan, nita rəha nolən sakrifais, in tæmaiəh o nolən natimnat min u, kotasim. Mæto Nimæ Tapoln Asim ne natimnat min rəhan əh-ikin, ilat narmi natimnat min əm[§] itəm tətəpsen-pən natimnat itəm koatətig e nego e neai. Mæto nəfakən o natimnat itəm tol nipəti nat agin-əh min, itəm kotətig e nego e neai, nita nat megəh tsəahmenən o nolən ilat kotasim. Okəike kol sakrifais kit itəm tæwir maprækis. ²⁴ Iesu in tsəuwînən imæ e Ikin Tasim Ikin rəha nətueintən u, itəm netəmim əm kəmotol. Nimæ əh, in narmi nat əm rəha Ikin Tasim Ikin pahrien əpəh ilis e nego e neai. Mæto Iesu tæmuwin e nego e neai, kæn roiu əh in tətən-ipən natimnat rəhatat lan kəm Uhgîn e niganəmtin.* ²⁵ Kæn nian Iesu tæmol atip sakrifais e rəhan nəmegəhən, in rəhan nolən tol pisin e pris asol agin u aupæn. E naniækisən rəha nasituən u aupæn, pris asol agin otəkəike muwin imæ e Ikin Tasim Agin Ikin kæn mos nita nat megəh, sənæmə nitan atip, mol sakrifais lan. Təkə matol nəhlan e nup min rafin. Mæto Kristo tæmuwin e Ikin Tasim Agin Ikin e nego e neai, tæmos atip nitan kæn mol sakrifais lan mau kitiaħ əm kæn tinahmen. ²⁶ Okəmæ Kristo tæmatol sakrifais nəhlan e nup min rafin, tahmen e pris min u aupæn, in otəkəike mæto nahməən nian tətət tætuoun e nian Uhgîn tæmol nətueintən. Mæto roiu, kitat kinotətig e namnun nian, in tæmiet-ərəpa mau kitiaħ əm,[†] mæmə otol atip sakrifais e rəhan nəmegəhən o nos-irækisən tæfagə rat. Kæn rəhan sakrifais, in namnun. ²⁷ Kitat netəmim, Uhgîn tinələhəu nian ətuatip rəhatat kitiaħ kitiaħ mæmə okotimis lan, mau kitiaħ əm. Kæn uarisig lan un, in otakil rəhatat nolən min.[‡] ²⁸ E nolən kitiaħ əm, Kristo tæmol atip sakrifais lan, mau kitiaħ əm,[§] mæmə in otatipa-in tæfagə rəha netəmim tətət.* Mæto uarisig, nian otatitəlig-pa min,[†] in otəsuwa-minən o nos-irækisən tæfagə rat, mæto

§ 9:11: Hip 10:1 * 9:11: Hip 8:2; 9:24 † 9:12: Rom 3:25 ‡ 9:14: 1 Pita 1:2,18-19 § 9:14: Hip 10:4

* 9:14: Sek 13:1; Hip 10:2,22; 1 Jon 1:7 † 9:14: Taet 2:14 ‡ 9:15: Luk 22:20 § 9:15: Hip 10:34 * 9:19:

Eks 24:6-8 † 9:20: Eks 24:8; Luk 22:20 ‡ 9:22: Lev 17:11 § 9:23: Hip 8:5 * 9:24: 1 Jon 2:1; Rom 8:34

† 9:26: Hip 9:12,28 ‡ 9:27: 2 Kor 5:10 § 9:28: Hip 7:27; 9:12,26; 10:10 * 9:28: Aes 53:12 † 9:28: Mat

16:27

o nosmegəhən netəmim itəm kotəsaħgin, nəumis tatus ilat ron.‡

10

Sakrifais rəha Iesu, təmol nian kitiaħ əm, kən in tinaħmen

¹ Natimnat min rəha Lou, ilat kotahmen e narmi nat* itəm otəsuwəhən kotuwa, məto toapoap. Ilat sənəmə nipəti nat. E nup min rafin pris min koatol sakrifais. Məto nat əpnəpin məmə ilat koatol sakrifais, məto Lou in təruru nolən iəfak min itəm kotuwa o Uħgin kotətuatip e niganəmtin, məto-inun ilat narmi sakrifais agin, itəm toapoap. ² Okəmə sakrifais min ilat kotahmen, motitun nolən netəmim kotətuatip. Kən iəfak min kotitun nələhəuən motapəs nolən rəha sakrifais, məto-inun nikilat tinəruən rəkis mau kitiaħ əm. Kən okəmə tinafəl rəkis nikilat nəhlan, kən ilat kəsotəto minən tərət o rəhalat nolən rat. Məto, kəpə, ilat koatəto əh tərət. ³ Tol nəhlan, e nup min rafin, ilat koatol pap sakrifais, məto nat u tatol əm məmə ilat okol kəsotaluinən nolən rat min rəhalat, ⁴ məto-inu nita nənə ne kau in təruru agin nos-irəkisən təfagə rat.†

⁵ Tol nəhlan, nian Kristo tinatimnə e nətueintən, in təmən-ipən kəm Uħgin məmə, “Ik nakapəs sakrifais min ne natimnat min koatos-ipən kəm ik.

Məto ik nəmol-pən nipətik kit məmə ekuwin lan.”‡

⁶ Kəmotuwaan ətip natimnat e olta tahmen e nəfakən rəhalat otimnə ron ik, kən moatol sakrifais o nafəl rəkisən təfagə.

Məto nat əpnəpin koatol nəhlan, məto kəsotolən məmə nikim tagien elat.

⁷ Kən io iatən məmə,

“Kəməte nəghatən kit tətətig e Naoa Rəha Uħgin itəm tatəghat-in io məmə,

‘Uħgin, io u, emuwa o nolən rəham nətəligən.’”§

⁸ Kristo təmən aypən məmə,

“Ik nakapəs sakrifais min ne natimnat min itəm koatos-ipinə kəm ik, ne natimnat min itəm katuwaan ətip e olta, ne sakrifais min itəm katol o nafəl rəkisən təfagə.

Natimnat min u, ik nakapəs, kən kəsotolən məmə nikim tagien elat,”

(nat əpnəpin məmə ilat koatətu-pən suatip itəm Lou təmən.)⁹ Məto Kristo tatən min məmə, “Io u, emuwa məmə ekol nətəligən rəham.” E nəghatən u rəhan, in tatoh-irəkis nəniəkisən oas rəha nasituən, məmə in otələhəu nəniəkisən wi rəha nasituən kit. ¹⁰ Kən Iesu Kristo təmol nətəligən rəha Uħgin tol nulan. In təmol sakrifais atip e nipətin,* mau kitiaħ əm,† məmə otol kitat kotasim, kitat u rəhan netəmim min.‡

¹¹ Nian rafin, pris min ilat koatətu moatol wək rəha nəfakən, moatol sakrifais, moatol nat kitiaħ əm nian rafin, o nafəl rəkisən nolən rat. Məto sakrifais min u, ilat kəsotahmen agin-əhən o nos-irəkisən təfagə rat nian kit. ¹² Məto pris u rəhatat, tinol rəkis rəhan sakrifais mau kitiaħ əm, kən sakrifais əh in tahmen mahgoau o nafəl rəkisən nolən rat rəha netəmim tatuwin matuwin namnun tikə. Kən nian tinələhəu rəkis nəhlan rəhan sakrifais, kən in tinatəpələh§ e nelmi Uħgin matip, ikin rəha nepətən ne nisialiən. ¹³ Kən ikin əh, in tətəsaħgin əm məmə Uħgin otol rəhan tikimər min kotahmen e niməhan itəm tateguafəl nelkin lan,* ¹⁴ məto-inu e nolən sakrifais mau kitiaħ əm əh, Kristo təmol rəhan netəmim kinotətuatip e niganəmtin, matuwin matuwin, namnun tikə. Netəm min u, ilat un, itəm in tatol ilat koatuwa moatasim.

¹⁵ Kən Narmin Rəha Uħgin, in min tatən wir natimnat min u kəm itat. In təmən məmə,

¹⁶ “Iəməmə tətən məmə,

‘Nian itəm otəpanuwa, oekol nəniəkisən wi rəha nasituən kəm rəhak netəmim tol nulan.

Io oekos-ipən lou min rəhak e nikilat, kən oekəte rəkis-pən e rəhalat-kapə.’”†

¹⁷ Kən in tatən min məmə,

“Io oekaluin rəhalat nolən rat min,

‡ 9:28: 2 Tim 4:8 * 10:1: Kol 2:17; Hip 8:5 † 10:4: Hip 9:12-14 ‡ 10:5: Hip 2:14; Sam 40:6-8 § 10:7: Mat 26:39 * 10:10: Hip 2:14 † 10:10: Hip 7:27 ‡ 10:10: Hip 10:14; Efes 5:26 § 10:12: Pris min, ilat koatətu əm nian ilat kinotol rəkis sakrifais min rəhalat, məto-inun rəhalat sakrifais min okol təsolən namnun nian kit. Məto Iesu in təməpələh, məto-inun in, rəhan sakrifais, tatol nian kitiaħ əm o nafələn rəhatat nolən rat min. Rəhan sakrifais in tahmen agin maprəkis. Kən Iesu tatəpələh lilin. Əplan min-tu Hip 1:3; 7:26-27; 9:12; 9:25-26; 10:11-14. * 10:13: Əplan-tu futnot e 1:13 † 10:16: Jer 31:33; Hip 8:10

kən nīkik otəsəht minən nolən min rəhalat itəm koatətgəhl Lou.”[‡]

¹⁸ Nian Uhgīn tāmāfəl rəkis nolən rat rəhalat, kən tol māmə ilat okəsotol minən sakrifais tuwīn kəm Uhgīn ron.

Pəs kotətul əskasik e rəhatat nahatətəən

¹⁹ Piak min ne wīnik min. Tol nulan, kən nīta Iesu təmōl māmə kitat kotitun nuwīnən imə Ikin Tasim Agin Ikin, kən məsotəginən. ²⁰ Roiu əh, Iesu in təməte suatip wi kit, itəm tatəmēgəh. In tēməhap nīməhan itəm tatəkulosig Ikin Tasim Agin Ikin, tatəpsen-pən nīpətin. Kən mol suatip wi u rəhatat māmə kitat kotitun nuwīn-pənən ikin, motuwīn o Uhgīn.[§]

²¹ Kən pris asol agin rəhatat, in etəm-iasol itəm tətərəmərə* e nīmə rəha Uhgīn, inun rəhan netəmim.[†] ²² Tol nulan, pəs kotuwīn iuəhkīr e niganəmti Uhgīn,[‡] e nīkitat itəm tərīoah e nahatətəən pahrien. Məto-inu Kristo təmōrautin-pən nītan e nətəlīgən min rəhatat māmə kitat okotasim.[§] Kən in təmaikuas rəkis e nīpətītāt e nəhau talien, in əm in əm.* ²³ Kitat kotəmə kəmotələhəu-pən nətəlīgən rəhatat e Kristo. Tol nəhlan, pəs kotətul tīmtim lan, məsotəlōal-əlōalən, məto-inu kitat kotitun nagīlən e rəhan nəghatən min itəm tīnəmən-īakīs rəkis kəm itat. ²⁴ Pəs kotahluiə-ahluiə e nətəlīgən rəhatat min, māmə kitat okotolkeike kitat min, kən moatol təwīr təwīr kəm kitat min tatuwīn təhmin min nəhlan. ²⁵ Təsəwīrən māmə okotəhlman nolən rəha nuəfīmīnən kitat min. Netəmim neen ilat koatol nəhlan, məto pəs kitat koatem nəha-nəha kitat min nian rafin.[†] Kən nian kotəplan māmə nian rəha nuwāmən rəha Iesu tatuwa iuəhkīr, təwīr māmə kitat koatəkaike e nem əskasikən itat min, moatol tatar təhmin min.

²⁶ Təwīr māmə koatem əskasik itat min nəhlan, məto-inu okəmə kitat kīnotitun rəkis nīpahriənən, məto kəsotolən nat agin lan, kən kitat moatəkaike e nolən rat, kən tatol māmə sakrifais kit min tikə agin o nos-irəkisən təfagə rat rəhatat.[‡] ²⁷ Kən okəmə sakrifais kit min tikə mə otos-irəkīs təfagə rat rəhatat nəhlan, kən nat kītīah əm əh-īkin tətātīg. Inun, kitat koatəgin, moatasiəp, məto-inun kitat kotitun wīr māmə kitat koatəsahgin əm nalpīnən əskasik, ne nīgəm asol rəha neməha rəha Uhgīn itəm otəkaike mus rəhan tīkīmīr min.[§] ²⁸ E Lou oas rəha Moses aupən, okəmə suah kit tatol nat əpnāpin e Lou, kən etəmim kəu o kīsil okəhalən-iarəp in, kən suah u təike mīmīs. Okol kəsotasəkītunən.* ²⁹ ?Məto təhrol e netəm min un itəm koteguafəl-eguafəl Nəti Uhgīn?[†] Uhgīn təmōl nəniəkīsən rəha nasituan kəm kitat, kən nīta Kristo təmōl nəniəkīsən u tətātīg matəmēgəh.[‡] Nītan əm un, tītun nolən etəmim tasim, kən in etəmim rəha Uhgīn.[§] ?Məto təhrol e etəmim itəm tatehm əpnāpin əm nīta u, māmə in sənəmə nat iasim kīt? ?Narmīn Rəha Uhgīn in tator nəwīrən rəhan kəm netəmim, məto təhrol e etəmim itəm tatən rat Narmīn əh? Suah u, tətəuatip agin əm māmə nalpīnən rəhan in otəskasik məprəkīs-in nalpīnən rəha etəm tətətəgəhl Lou rəha Moses. ³⁰ Məto-inu kitat kīnotitun rəkis Uhgīn u itəm təmən māmə, “Nalpīnən nītai nat, inu wək rəhak əm.

Kən io oekalpīn nītai nolən rəhalat tahmen ahmen əm.”*

Kən in təmən min māmə

“Iərəmərə in otakil nolən rəha netəmim rəhan.”[†]

³¹ Uhgīn u itəm tatəmēgəh, tətātīg tətātīg. Kən okəmə kitat kotatīg əh e təfagə rat, kən motəmāhl e nəlmin nəhlan, nat u in nat kit rəha nəgīnən.

³² Təwīr māmə nīkītəmat tatuəh nian u aupən, nian nəhag-əhagən təmatasiəgəpīn itəmat aupən. E nian u, itəmat nəmotatīg e nəluaginən asol e nəmēgəhən, kən in nian iakīs kit, itəm nəmotatīg e nəhməən asol.[‡] Məto itəmat nəmoatətul əskasik. ³³ Nian neen netəmim koatən rat itəmat e niganəmti netəmim,[§] kən moatol min natimnat rat min neen kəm itəmat. Nian neen, itəmat nəmotos moatətul-pən o netəm min un itəm katol tərət elat nəhlan. ³⁴ Itəmat nəmotos moatətul-pən olat nəhlan, kən nian kəmotuwīn e kalapus, kən itəmat nəmotatīg e nəratən məsīn rəhalat.* Kən nian netəmim kəmotakləh-in natimnat min rəhatəmat, kən itəmat nīkītəmat təmagīen əm,[†] məto-inu itəmat nəmotītun rəkis māmə rəhatəmat natimnat neen əh-īkin tətātīg, itəm in təwīr məprəkīs, kən natimnat min u, okol təsīkəən nian kīt.[‡]

³⁵ Inəh, in natōuən asol rəhatəmat itəm Uhgīn otəpanos-īpīnə kəm itəmat. Kən məto-inun o nat wīr min əh itəm koatəmāhl aupən-in itəmat, təsəwīrən māmə onəkotəmkarəpən-in

‡ 10:17: Jer 31:34; Hip 8:11 § 10:20: Lev 16:2; Mat 27:51; Efes 2:18; Hip 9:8 * 10:21: Sek 6:13 † 10:21: Hip 3:6 ‡ 10:22: Hip 7:19; Efes 3:12 § 10:22: Esik 36:25; Hip 9:14; 12:24 * 10:22: 1 Pita 3:21 † 10:25: Hip 3:13 ‡ 10:26: Hip 6:4-8; 2 Pita 2:20-21 § 10:27: 2 Tes 1:7-9; Hip 12:29 * 10:28: Dut 17:6,7 † 10:29: Hip 6:6 ‡ 10:29: Mat 26:28 § 10:29: Nol Əpən 1:5 * 10:30: Dut 32:35 † 10:30: Dut 32:36; Sam 135:14 ‡ 10:32: Fil 1:29,30 § 10:33: 1 Pita 4:14 * 10:34: Hip 13:3 † 10:34: 1 Pita 4:13 ‡ 10:34: Hip 11:16; 1 Pita 1:4,5

nahatətəən əskasik rəhatəmat. ³⁶ Itəmat nəkotəkəike motol rəhatəmat nətəligən təfəməh, §
məmə nəkoatol natimnat itəm Uhgın tolkeike. Kən itəmat onəpanotos natimnat min itəm in
təmən-ikis məmə otos-ipinə kəm itəmat. * ³⁷ Məto tol nulan, inun Uhgın təmən mihin məmə,
“Otəsuwəhən, kən suah u itəm tatuwa,

in otiet-arəpa, otəsolan kəmin.†

³⁸ Məto rəhak etəmim itəm tətətip e niganəmtək,

in otətəkəike e rəhan nahatətəən.‡

Məto okəmə ekəplan məmə tapəs io,

minətan təlig-təlig,

kən nikik otəsagienən ron.”

³⁹ Məto kitat u, kəsotolən nəhlan. Kitat okol kəsotan təlig-təligən məmə Uhgın otərəkin kitat.
Kəpə. Kitat netəm rəha nahatətəən e Uhgın, məmə kitat koatos nəmegəhən.

11

Nahatətəən

¹ ?Nat naka u, in nahatətəən? Kitat kotələhəu-pən rəhatat nətəligən e natimnat min u, itəm
otəpanuwa, kənu nahatətəən rəhatat in tatol məmə kitat okotitun wir məmə natimnat min
u, ilat nıpahrienən. Nat əpnəpin məmə kəsotehmən * natimnat min u, məto kitat kotitun wir
məmə kitat okotos məto-inun nahatətəən tatəgətun nəhlan kəm kitat. ² Kən Uhgın təmənəwi
netəm min u auppən o rəhalat nahatətəən.

³ Nahatətəən tatol məmə kitat kotitun wir məmə natimnat rəha nətueintən u, Uhgın
təməghat əm, kən ilat kəmotatig.† Natimnat itəm kotəplan roiu, in təməsosən nat kit itəm
tinatig rəkis mol ilat lan. ⁴ Epel in təmahatətə əskasik e Uhgın, tol nəhlan in təmos-ipən nat
kit kəm Uhgın itəm təwir məprəkis-in rəha Ken.‡ Kən məto-inu in təmahatətə əskasik e Uhgın
nəhlan, kən Uhgın təmən-iarəp məmə in etəm ətuatip kit, kən nıkin tagien o nosən rəhan
natimnat. Kən nat əpnəpin məmə suah u təmimis rəkis, məto nolən rəha nahatətəən rəhan
in tatəghat əh kəm kitat. §

⁵ Kən Inok təmahatətə əskasik e Uhgın, tol nəhlan in təsimisən. Uhgın təmos-irəkis in e
nətueintən u, məmə otuwın əpəh ilis e nego e neai. Netəmim kəsotəplan minən, məto-inu
Uhgın təmiləs-irəkis. * Məto nian Uhgın təməsiləs-irəkisən-əh, Uhgın təməgətun kəm in məmə
nıkin tagien ron. ⁶ Məto okəmə etəmim təsahatətəən e Uhgın, in təsolən Uhgın nıkin tagien
ron, məto-inu nian suah kit tolkeike məmə otuwa o Uhgın,† in otəkəike mahatətə məmə
Uhgın tətətig, kən matətou netəm min un itəm kotalkut o nitunən in.

⁷ Noah in təmahatətə əskasik e Uhgın. Tol nəhlan, nian Uhgın təmatən-ipən natimnat min
kəm in auppən, itəm netəmim kəsotəplanən əh,‡ Noah təmatisiai-in, matol nəwian. Kən in
təmiləkin nego asol kit § məmə otosmegəh rəhan min. E rəhan nahatətəən, təhmen əm məmə
Noah in təmatakil netəmim. Kən e rəhan nahatətəən, Uhgın təmol in tətətip e niganəmtin. *

⁸ Epraham in təmahatətə əskasik e Uhgın. Tol nəhlan, e nian Uhgın təmaun-in rəkis məmə
otuwın e nəptən pisin kit, in təmatol nəwia Uhgın. Nəptən əh, Uhgın təmən-ləkis rəkis kəm
in məmə otos-ipən kəm in. Kən Epraham təmiet, məto in təruru məmə tatuwın hiə ne.

⁹ Təmahatətə əskasik e Uhgın nəhlan, kən mətatig e nəptən u itəm Uhgın təmən-ləkis auppən
məmə otos-ipən kəm in.† Məto təmətatig ikin əh e nımə tapolən əm, təhmen əm e iapispis
kit. Kən Aisak ne Jekop itəm Uhgın təmos-ipən nəniəkisən u kəm iləhal kərən, ilau min
kəmətəuatig əm e nımə tapolən.‡ ¹⁰ Epraham təmol nulan, məto-inu in tətəhəgin məmə
otuwın e taon kit § itəm nəukətın tiəkis, otətətig tuwəh. * Taon u, Uhgın əm təmol mak lan,
kən minol rəkis tətətig.†

¹¹ Sera tətəhatətə əskasik e Uhgın, nat əpnəpin məmə in tinipitəguhl agin, məto Uhgın
təmos-ipən nəsanənən kəm in məmə in otemək. In təmiləs nətin u, məto-inun in təmahatətə
lan məmə otol nəniəkisən rəhan tuwa miet-arəp. § ¹² Epraham tinəguhl rəkis, otəsuwəhən
timis, * məto noanol min tətəp kəmotisi-pən lan. Nat əpnəpin məmə in etəmim kitəh əm,

§ **10:36:** Rom 5:3,4; Hip 12:1; Jem 1:3,4,12; 5:11 * **10:36:** Hip 6:15; 9:15 † **10:37:** Nol Əpən 22:20 ‡ **10:38:** Hab
2:3-4; Rom 1:17; Kal 3:11 * **11:1:** 2 Kor 4:18 † **11:3:** Jen 1 ‡ **11:4:** Jen 4:4-5 § **11:4:** Hip 12:24 * **11:5:**
Jen 5:21-24 † **11:6:** Hip 7:19 ‡ **11:7:** Hip 11:1 § **11:7:** Jen 6:13-22 * **11:7:** Jen 6:9 † **11:9:** Wək 7:5
‡ **11:9:** Jen 12:1-8 § **11:10:** Hip 12:22; 13:14 * **11:10:** Nol Əpən 21:2, 14 † **11:10:** Hip 11:16 ‡ **11:11:**
Suatip kit min rəha nəhlinən nəghatən u tol nulan. Epraham təmahatətə əskasik e Uhgın, nat əpnəpin Sera tinipitəguhl
agin, məto Uhgın təmos-ipən nəsanənən kəm in məmə otəpik-əpik. In təmiləs nətin u məto-inu Epraham təmahatətə e Uhgın
məmə in otol rəhan nəniəkisən tuwa miet-arəp. § **11:11:** Jen 17:19; 18:11-14; 21:2 * **11:12:** Rom 4:19

mæto noanol min əh rəhan, ilat tepət tepət, tahmen əm e məhau əpəh e napuə ne niməkləkil əpəh itəhəi itəm kəruru nāfīnən.†

¹³ Netəm min u, ilat kəmotahatətə əskasik e Uhgīn, mæto nian kəmotimis, ilat kəməsotosən əh natimnat min u itəm Uhgīn təmən-iəkis məmæ otos-ipən kəm ilat.‡ İlat koatəplan natimnat min u məmæ natimnat min u koatan isəu əh olat, mæto nikilat tagien pik məmæ okotəplan.§ Kən ilat moatən-iarəp məmæ koatəg e nətueintən u mæto ilat kotahmen əm e iapispis min əm.* Nətueintən u, sənəmæ in iməlat pəhrien ikin. ¹⁴ Nian netəmim koatəghat nəhlan, in tatəgətun əsas əm, məmæ ilat koatəgəs-in iməlat ətuatip ikin. ¹⁵ Rəhalat nətəligən təsitəlig-pənən e nəptən rəhalat əupən, itəm kinotapəs rəkis. Okəmæ nikilat tatəht nəhlan, kotitun nitəligən matuwīn, mæto təsolən mihiñ.† ¹⁶ İlat kotolkeike iməlat ik pisin kit itəm təwir maprəkis, inun e nego e neai.‡ Kən o nat u, in təsaulis-inən§ məmæ okən məmæ in rəhalat Uhgīn.* Kən Uhgīn təmol əpen-əpenə rəkis e taon kit† ikin əh.

¹⁷⁻¹⁸ Epraham təmahatətə e nəniəkisən min itəm Uhgīn təmən-ipən kəm in. Kən nəghatən kit itəm Uhgīn təmən-iəkis kəm in tol nulan, “Kən okən Aisak u məmæ in noanol ətuatip rəham,‡ kən e Aisak u, oekol rəham noanol otepət otepət.” Mæto e nahatətəən rəha Epraham, nian Uhgīn təmek əsgəwīn in, kən in təmətul matip o nohamnuən nətin noan kitəh əm§ u Aisak məmæ otol sakrifais lan kəm Uhgīn.* ¹⁹ Mæto-inu Epraham nəkin tatəht məmæ Uhgīn titun nolən etəmim təmegəh min e nimisən.† Kən in təmos min netin, iuəhkir əm tahmen məmæ in təmegəh min e nimisən.

²⁰ Aisak təmahatətə əskasik e Uhgīn, kən tol nəhlan, təməfak məmæ Uhgīn otəhlman nəwirən rəhan tuwīn kəm Jekop ne Esao, matən-iarəp natimnat min itəm otəpanuwa nian kit.‡

²¹ Jekop təmahatətə əskasik e Uhgīn. Tol nəhlan, nian iuəhkir əm in timis, in təməfak məmæ Uhgīn otəhlman nəwirən kəm nəti Josep mil.§ In təməf kasikin, mətul əməhl-əməhl, kən in matənwiwi Uhgīn.

²² Josep təmahatətə əskasik e Uhgīn. Tol nəhlan, iuəhkir əm in timis, kən in təmatəghat-in nian noanol min rəha İsrəl okəpanotiet İjip. Kən in təmatən rəkis əm kəm ilat məmæ okotəhrol e nikilkilin.*

²³ Tata ne mama rəha Moses kəmuahatətə əskasik e Uhgīn. Tol nəhlan, nian Moses təməiir,† ilau kəmuəplan məmæ in suakəku wir kit, kən ilau kəmatuəhluəg-in o məwig kisil. Kən ilau kəməsuəginən nətgəhlən nəghatən rəha kig.‡

²⁴ Moses təmahatətə əskasik e Uhgīn. Tol nəhlan, nian in təmol iahgin, kən təməsolkeikeən məmæ okən məmæ in nəti pətan əkəku rəha Fero, kig rəha İjip.§ ²⁵ In təməsolkeikeən məmæ otətətig e nagienən e nolən rəha təfəgə rat mæto-inu nagienən rəha təfəgə, in tətətig o nian əkuəkir əm. In nəkin təmagien məmæ otuwīn moatəg ilat netəmim rəha Uhgīn, moatəto tərat ilat min ilat. ²⁶ Nəkin təmatəht məmæ okəmæ netəmim okotalah-əmnü* in o Kristo itəm otəpanuwa, kən in okul təsaulisən. In nəkin otəgien təhmīn min o nat u taprəkis-in məmæ otətəto təwir e natimnat wir min e nəmegəhən əpəh İjip.† In təmatol nulan mæto-inun nian rafin in tatuəg-pən o nətuəən itəm Uhgīn otos-ipən kəm in.‡ ²⁷ Moses in təmahatətə əskasik nəhlan e Uhgīn, kən təmagim İjip§ məsəginən kig u itəm neməha tatol pik. In təməseirairən nitəlig, in təməkəike matuwīn, tahmen məmæ inu tatəplan Uhgīn u, itəm etəmim təsəplanən e nigənəmtin. ²⁸ Təmahatətə əskasik e Uhgīn nəhlan, kən in təmətuoun nolən lafet rəha Nuhəgəgo-inən. In təmən-iarəp kəm noanol min rəha İsrəl məmæ okotəkəike motorautin-pən nita sipsip e toa e nimə min rəhalat. Okotol nəhlan məmæ nagelo itəm Uhgīn otəhl-ipa o nohamnuən itəm,* in otəsohamnuən nenətəlat min u nəmən,† itəm kəmotəupən kaiir.

²⁹ Noanol min rəha İsrəl kəmotahatətə əskasik e Uhgīn. Tol nəhlan, ilat kotitun neguəfiminən e Nitəhəi Asia itəm təmoor, kən kotaliwək lan tahmen əm e nitən iasak. Mæto nian netəm İjip kəmotalkut o nətəu-pənən ilat, kən nitəhəi təməmik ilat, kən kotəmmim.‡

† **11:12:** Jen 22:17 ‡ **11:13:** Hip 11:39 § **11:13:** Mat 13:17 * **11:13:** Jen 23:4; Lev 25:23; Fil 3:20; 1 Pita 1:17; 2:11 † **11:15:** Jen 24:6-8 ‡ **11:16:** 2 Tim 4:18 § **11:16:** Mak 8:38 * **11:16:** Jen 26:24; 28:13; Eks 3:6, 15 † **11:16:** Hip 11:10; 13:14 ‡ **11:17-18:** Jen 21:12; Rom 9:7 § **11:17-18:** Nat əpnəpin məmæ Epraham nətin kit min u İsməel, rəhan slef təməlas, mæto nətin u Aisak katən məmæ in noan kitəh əm mæto-inun Uhgīn təmən-iəkis əupən məmæ otos-ipən kəm Epraham, kən in nəti pətan ətuatip rəhan u Sera. Əplan-tu Jon 3:16 * **11:17-18:** Jen 22:1-10; Jem 2:21 † **11:19:** Rom 4:21; Jon 5:21 ‡ **11:20:** Jen 27:27-29,39,40 § **11:21:** Jen 48:1,8-22 * **11:22:** Jen 50:24,25; Eks 13:19; Jos 24:32 † **11:23:** Eks 2:2 ‡ **11:23:** Eks 1:16, 22 § **11:24:** Eks 2:10 * **11:26:** Hip 13:13 † **11:26:** Luk 14:33 ‡ **11:26:** Hip 10:35 § **11:27:** Eks 12:50, 51 * **11:28:** 1 Kor 10:10 † **11:28:** Eks 12:21-23 ‡ **11:29:** Eks 14:21-31

³⁰ Noanol min ræha Isrel kæmotahatætæ æskasik e Uhgîn, kæn tol næhlan, ilat kotaliwæk motitalau e fenis ræha Jeriko. Fenis u, kæmol e kæpiel. Ilat koatitalau, moatitalau e fenis æh, mætoarus-pæn nian sepin, kæn æmun, fenis asol un, tæmitægît misas.[§]

³¹ Rehap u, pætan e suatip, tæmahatætæ æskasik e Uhgîn. Kæn tol næhlan, nîkin tæmagien mæmæ otos suah mil un noanol ræha Isrel mil, itæm kæmueia anion mæmæ okuaplan kæn miatun wir natimnat ikin. Ilau kæmuea e ræhan nimæ.* Kæn o nat u, noanol min ræha Isrel ilat kæmæsotohamnuæn pætan u nian ilat kæmotohamnu netæm ikin æh itæm kæmotæht næwia Uhgîn.†

³² Mæto okol esænæn tuwin tæhmin min. Okol esæghatæn tæfæmæh mæn Kiteon,‡ ne Parak,§ ne Samson,* ne Jefata,† ne Tefit,‡ ne Samuel,§ ne ien min. ³³ Ilat u kæmotahatætæ æskasik e Uhgîn, kæn tol næhlan, ilat kæmotol natimnat tepæt. Ilat kæmotit noanol min ræha Isrel motuwin motaluagin ilat netæm ik pisin pisin min, kæn moatol win elat.* Ilat kæmoatol nolæn ætuatip min, kæn moatos natimnat wir min itæm Uhgîn tæmæn-iækis mæmæ otos-ipæn kæm ilat. Kæmotahotog-in nohlin laion min, mæmæ okæsotunæn ilat,†³⁴ kæn ilat kæmotohamis nigæm asol itæm tatuap,‡ kæn ilat motagim tænin netæm kotæmæ okotohamnu ilat e nisa ræha næluaginæn.§ Ilat ræhalat næsanænæn tikæ, mæto Uhgîn tæmos-ipæn næsanænæn kæm ilat.* Kæn ilat koatol win e mopael min ræha nimæptæn pisin pisin min.† ³⁵ Nîpitan neen æh-ikin itæm kotahatætæ æskasik e Uhgîn, kæn tol næhlan Uhgîn tatol nenætilat kotaiir-pa min e nimisæn.‡ Mæto netæmim neen æh-ikin itæm kotahatætæ æskasik e Uhgîn. Mæto ilat kotegæhan-in ræhalat tikimîr min koatol næratæn ne næhmææn kæm ilat e nîpætilat, kæn nîkilat tæsætæn nat u. Ilat kæmæsothapæsæn ræhalat nahatætæn, mæmæ ræhalat tikimîr min okotikis ilat. Ilat koatahatætæ mæmæ Uhgîn in otol ilat kotæmegæh min e næmegæhæn kit itæm tæwir maprækis. ³⁶ Kæn ilat neen, netæmim koatalah æsan elat, kæn koatalis-alis ilat.§ Kæn ilat neen, netæmim koatælis ætain ilat e sen, kæn moatæmki-pæn ilat e kalapus.* ³⁷ Ilat neen, kæmahtimnu ilat e kæpiel apin,† kæn ilat neen, netæmim kæmotæmik soæ ræha nætahæn nig, motatætîp nîpætilat næwtain kæiu, motohamnu ilat. Kæn ilat neen, kæmætamnu ilat e nisa ræha næluaginæn.‡ Kæn ilat neen koatuwin æm e nuwigi næni ne sipsip.§ Ilat ian-rat min agin, nian rafin netæmim koatæraikin ilat, moatol tærat agin elat. ³⁸ Ilat, netæm wir min. Nætueintæn u, tæshahmæn mæmæ ilat okotætîg ikin. Mæto ilat kæmoatætîg æpnarîp æm, æpæh ikin taruæn-aruæn ikin, ne e nîtot min, ne e nîpæg kæpiel min,* ne nîpæg min æpæh e nisip.

³⁹ Netæm min u, ilat rafin kæmotahatætæ æskasik nulan e Uhgîn, kæn in tæmos-ipæn nærig wir kæm ilat.† Mæto ilat kæmæsothæn æh nat u‡ itæm Uhgîn tæmæn-iækis rækis mæmæ otos-ipæn kæm ilat.§⁴⁰ mæto-inu in tinol rækis nalpækauæn kit ræhan, mæmæ in otol tæwir maprækis kæm kitat. Kæn e nætaligæn ræhan, in tolkeike mæmæ otîlpin kitat min ilat u aupæn, mæmæ kitat min ilat æm, okotætoarus ahmen ahmen æm mak e namnun nauuæn.*†

12

Uhgîn tætag-ætuatîp-in nenætîn min

¹ Kæn netæm min u, ilat tepæt tepæt, koatætîg kitælu e kitat, koatætul-aræp o Uhgîn, moatahatætæ æskasik lan, kæn ræhalat næmegæhæn in tatîlæs-ipær nahatætæn ræhatat. O nat u, pæs kotælin rafin nat figæm itæm otaskælin ætain itat mæmæ kæsoatæu pîkæn, ne tæfagæ rat itæm tatæper-ipæn e kitat. Kæn pæs kitat kotæiu* mæsothæpou-inæn† nauuæn itæm Uhgîn tæmælæhæu aupæn-in kitat. ² Kotitun nolæn nian nigænæmtitæt otatætul-pæn æm o Iesu,‡ itæm in næukæti nahatætæn ræhatat,§ kæn inun itæm otol mæmæ kitat kotætoarus mak e nahatætæn ræhatat. Pæs kitat nîkitat otuæh nolæn ræha Iesu, inun in ræhan nætaligæn kaifæmæh, nian in tæmimis

§ **11:30:** Josua 6:12-20 * **11:31:** Jos 2:1-16 † **11:31:** Jos 2:1,9-14; 6:22-25; Jemes 2:25 ‡ **11:32:** Jaj 6-8
 § **11:32:** Jaj 4-5 * **11:32:** Jaj 13-16 † **11:32:** Jaj 11-12 ‡ **11:32:** 1 Saml 16:1,13 § **11:32:** 1 Saml 1:20;
 3:19-4:1 * **11:33:** 2 Saml 8:1-3 † **11:33:** Dan 6:22 ‡ **11:34:** Dan 3:19-27 § **11:34:** Eks 18:4 * **11:34:**
 2 King 20:7; Jaj 16:28 † **11:34:** Jajes 15:8 ‡ **11:35:** 1 King 17:22, 23; 2 King 4:36, 37 § **11:36:** Jer 20:2; 37:15
 * **11:36:** Jen 39:20 † **11:37:** 2 Kron 24:21 ‡ **11:37:** 1 King 19:10; Jer 26:23 § **11:37:** 2 King 1:8 * **11:38:** 1
 King 18:4; 19:9 † **11:39:** Hip 11:2,4 ‡ **11:39:** E ves 33 kitat kotæplan mæmæ netæm min u neen kæmoatos natimnat
 wir min itæm Uhgîn tæmæn-iækis mæmæ otos-ipæn kæm ilat. Mæto næniækisæn kit æh-ikin itæm kæsothæn æh. Ilat kotætag-pæn
 o nian itæm Uhgîn otahl-ipa Kristo tuwa, mæto ilat u, kæmæsothmæn e ræhalat næmegæhæn. § **11:39:** Hip 11:13; 10:36
 * **11:40:** Nol Opæn 6:11; Hip 2:10 † **11:40:** Suatip kit min ræha nænæn "okotætoarus ahmen ahmen æm mak," tol nulan,
 "kitat min ilat min un, okol kælæh kitat kotætuatîp agin." * **12:1:** 1 Kor 9:24 † **12:1:** Hip 10:36 ‡ **12:2:** Sam
 25:15 § **12:2:** Hip 2:15

e nig kəluau, kən məto nahməən.* Məto in təmol nat əppapin lan, megəhan-in naulisən rəha nimisən e nig kəmluau, məto-inu təmol rəhan nətəligən təskasik o nagienən itəm in otəpanos. Kən roiu, in tatəpələh e rəhn matip Uhgın u in Kig,† ikin nepəten ne nisaiian tatətig ikin. 3 Təwir məmə nikitəmat otətəht Iesu, ne rəhan nətul əskasikan e nian iol təfagə min kəmotərakin-pən nəghatən rat min kəm in, məmə nikitəmat otəsəpouən‡ kən motapəs nahatəən rəhatəmat.

4 Ekitun məmə itəmat, noatəluagin o noh rəkisən təfagə rat e nəmegəhən rəhatəmat, məto itəmat kit tikə itəm nitan təmaiah o nəluaginən u. § 5 Itəmat ninotaluin rəkis nəghatən itəm tatiləs-ipər nətəligən rəhatəmat. E nəghatən u, Uhgın təməghat nulan kəm itəmat, təhmen e nenətin ətuatip min, matən məmə, “Nətik, nian Iərəməərə tətəg-ətuatip-in ik, solən nat əppapin lan.

Əsolən nikim təpou nian in tətəgət pik lam.

6 Məto-inu okəmə Iərəməərə tolkeike pik suah kit,

kən in təike məg-ətuatip-in suah un.*

Kən okəmə in tos suah kit məmə nətin,

kən in təike malis-alis.”†

7 Tol nəhlan, otətul məha-məha e nian iəkis min. Uhgın tatos-ipa nian iəkis min u o nəg-ətuatip-inən itəmat. Itəmat nenəti Uhgın min, mol məmə in tatəg-ətuatip-in nulan itəmat.‡ ? Məto suakəku naka un itəm tata rəhan in təsəg-ətuatip-inən? 8 Uhgın tatəg-ətuatip-in rafin nenətin ətuatip min. § Okəmə Uhgın təsolən nəhlan etəmat, kən nipətin u məmə sənəmə itəmat nenətin ətuatip min, itəmat nisualkələh lapin. 9 Rəhatat tata min e nətueintən u, koatəg-ətuatip-in itat. Kən kitat, koatisiai-in ilat. ?Kən okotəhrol nulan e tata rəha narmitat* itəm tətətig e nego e neai? Təwir məmə okotos-iahau agin itat, kən motatig ahgin.† Kən e nolən əh, kitat okotos nəmegəhən.‡ 10 Rəhatat min tata, koatəg-ətuatip-in itat o nian əkuakir əm, e rəhalat əm nətəligən. Məto Uhgın tətəg-ətuatip-in itat məmə otasitu etat, kənu otol kitat kotasim təhmen lan. § 11 Okəmə Uhgın tətəg-ətuatip-in kitat, in təhmen e nat kit itəm nian kitat kəmotun, məto tisiu, kən marəp. Məto uarisig, okəmə kotegəhan-in məmə nəg-ətuatip-inən əh otiuw asilə e rəhatat nətəligən, kən in otəe noan təwir, inun nəməlinuən* itəm tatisipən e nətuatipən.

12 Tol nəhlan, nat əppapin məmə itəmat noatətig e nian iəkis, məto otiləs-ipər nelmitəmat itəm təpou, məmə otəsənən. Ne nulitəmat itəm kətuawig-awig, motol məmə kuəskasik o nauən.†

13 “Otol suatip rəhatəmat tətətuatip wir,‡

məmə pah un itəm noataliwək kələh, nelkin təmimis,

nelkin okul təsərat agin-əhən, miet rəkis, §

məto in otəpanəwir min.”*

Etəm təsahatəən e Uhgın, in otəkəike mos nalpinən

14 Otətalk məmə onakətig wir itəmat netəmim rafin e nəməlinuən.† Kən motətalk məmə nəkotol itəmat məmə rəhatəmat nəmegəhən tasim.‡ Etəmim itəm təsasimən, okul təsəplanən niganəmti Iərəməərə nian kit. § 15 Otəto wir itəmat məmə itəmat kit itəm tətəiu matuwın otəpou e nəlugi suatip, kən məsosən nəwirən rəha Uhgın.* Otəto wir min itəmat məmə noki nig akona kit† in otəsəuwınən e nikitəmat, kən məwīə, mol noan tēpət e nəmegəhən rəhatəmat. Kən nahuin titun nərəkīnən nəmegəhən rəha netəm iasim neen min. 16 Otəto wir itəmat məmə suah kit təsit əppapinən iərman o pətan.‡ Itəmat kit otəsəhmenən e Esao u, rəhan nəmegəhən təsətuatipən, in tatol nat əppapin e Uhgın. In təmaupən maiir, məto in təmol-salim-in nepəten rəha suakəku itəm təmaupən maiir. § Məto nəmti nat u, in təmol-salim-in, in nagwənən itəm təmun mau kitiah əm. 17 Itəmat nəkotitun məmə uarisig, nikin otəpanuwın min e nepəten rəha nəmti-nipin. Kən təmalkut pik məmə rəhan tata otəfak məhlman nəwirən kit kəm in. Məto nat əppapin məmə təmətasək pik pap ron,* məto okul təsəuhlinən nikin əh-roiu, kən rəhan tata okul təsəfakən məhlman nəwirən kəm in.

* 12:2: Fil 2:8,9; Hip 2:9 † 12:2: Mak 16:19 ‡ 12:3: Kal 6:9; Nol əpən 2:3 § 12:4: Hip 10:32-34 * 12:6: Sam 94:12; 119:75; Nol əpən 3:19 † 12:6: Prov 3:11-12 ‡ 12:7: Dut 8:5; 2 Saml 7:14; Prov 13:24 § 12:8: 1 Pita 5:9 * 12:9: Nam 16:22; 27:16 † 12:9: Jem 4:7 ‡ 12:9: Aes 38:16 § 12:10: 2 Pita 1:4 * 12:11: Aes 32:17; Jem 3:17,18 † 12:12: Aes 35:3 ‡ 12:13: Prov 4:26 § 12:13: Kal 6:1 * 12:13: Aes 35:3; Hip 10:36-39; 12:1-3; Prov 4:26 † 12:14: Rom 14:19 ‡ 12:14: Rom 6:22 § 12:14: Mat 5:8 * 12:15: Hip 3:12; 4:1 † 12:15: Dut 29:18; Hip 3:12 ‡ 12:16: 1 Kor 6:18 § 12:16: Jen 25:29-34 * 12:17: Jen 27:30-40

Lou tãhrol nulan mol pisin e namnusãn tãwir

¹⁸⁻²¹ Aupãn ikin, noanol min rãha Isrel, kãmotuwĩn e nitot asol u Sinae, e nãtueintãn u. Kãn ikin ãh, kãmotãplan nigãm itãm tatuãp, kãn napinãpãn asol tãmeiuaiu mirãfin nat, kãn kãmotãto nimãtag asol ne tãwi tãtagãt ãfãmãh,† kãn kãmotãto nãwian kit tãtãghat kãm ilat.‡ Kãn nian kãmotãtãlig-in rãhan nãghatãn min, kãn ilat kãmoatãn askasik mãmã ilat kotãpãs agin-ãh nãto minãn nãwian u.§ Kãmotãgin motasiãp o nãghatãn u, tãmãn mãmã, “Okãmã nat megãh ãm kit otuwĩn e nitot u, mãto itamat onãkotãike moatãht e kãpiel apĩn motãhtimnu timis.”* Nian Moses tãmãplan natimnat min u, in min tãmãto tãrat kãn mãmã, “Io enãgin u enãgin, minãtasiãp.”†

Mãto itamat nãsotuwãmãn ikin-u.‡
²² Itãmãt nãmotuwa e nitot u Saeon,§ ne taon asol* u ima Uhgĩn ikin itãm tãtãmegãh, tãtãtig tãtãtig. Inun Jerusalem wi ãpãh ilis e nego e neai,† u nagelo min taosan taosan kãmũãfimin ilat ikin o nagienãn asol. ²³ Kãn itãmãt nãmotuwa e nuãfiminãn asol rãha netãmim rãha Uhgĩn, itãm kotãhmen e netãm kãmotãupãn kaiir u rãhan min,‡ nãrgilat kãmãte rãkis e nego e neai.§ Kãn itãmãt nãmotuwa o Uhgĩn, itãm otãpanakil netãmim rafin.* Itãmãt nãmotuwa motol kitãh itãmãt nãrmi netãm ãtuatip itãm kinotimis rãkis, kãn Uhgĩn tinol ilat kinotãtoarus mak.†‡ ²⁴ Itãmãt nãmotuwa o Iesu u, in suatip rãha nãniãkĩsãn wi rãha nasituãn u itãm Uhgĩn tãmol kãm itat. Kãn nãmotuwa o nita Iesu, itãm in tãmorãutin-pãn§ mol itãmãt nakotasim. Nita ãh in tãmãn-iarãp natimnat min u itãm kotãwir motãprãkis-in natimnat min itãm nita Epel tãmãn-iarãp.*†

²⁵ O natimnat min u, otãto wir itãmãt, mãmã itãmãt onãsotãuhlinãn mãntãtãmat o Uhgĩn‡ u tãtãghat kãm itãmãt.§ Mãto-inu Moses, in etãmim ãm. Kãn kitãt kotitun mãmã netãm aupãn kãmãsotãtãlig-inãn rãhan nãghatãn o nãhgãirãn elat. Ilat kãmãsotãgin rãkisãn e nalpinãn rãhalat. ? Kãn okãmã tol nãhlan, kãn okãhrol kitãt okãmã kãsotãtãlig-inãn nãghatãn rãha Uhgĩn itãm tãmisi-pãn e nego e neai muwa mãmã otãhgãir etat? * ? Kitãt okotãgin rãkis-in ahrol nulan? ²⁶ Nian aupãn, nãwia Uhgĩn tãmolãl e nãptãn.† Mãto roiu ãh, tãmãn-iãkis kãm itat mãmã, “Nian kit min ãh-ikin, io ekãloal min e nãtueintãn. Kãn o nian ãh, sãnãmã nãtueintãn ãm ekãtigtig lan tãsiãp, mãto neai min otãsiãp-ãsiãp mãloal.”‡ ²⁷ Nian Uhgĩn tãtãghat-in mãmã, “Nian kit min ãh-ikin,” nipãtin un mãmã in otãtigtig§ e natimnat rãha nãtueintãn ãm itãm Uhgĩn tãmol, mãmã otãh rãkis ilat. Otãh rãkis nãhlan natimnat, mãmã natimnat itãm okãsotãloalãn, ilat okotãtig, kãn inun, natimnat itãm okotãtig lilin.

²⁸ O nat u, tãwir mãmã kitãt kotãn tagkiu o Uhgĩn, mãto-inu kitãt koatos nego rãha Uhgĩn u, kãruru nãloal-ãloalãn lan, kãn okol tãsietãn nian kit.* Tãwir mãmã kitãt kotãfak kãm in, e nolãn itãm nikin tagien lan, mãmã kitãt okotãsiãl-in, kãn motãgin min,† ²⁹ mãto-inun Uhgĩn rãhatat, in tahmen e nigãm asol kit itãm tatuãmãn ãtip natimnat rafin.‡

13*Namnun nãghatãn*

¹ Tãwir mãmã nãkotãkãike ãh moatol nolkeikãn kãm itãmãt min tahmen e piãtãmat min.*
² Sotaluinãn nehman iãpispis min itãm koatuwa imãtãmãt ikin.† !Okãm-naka ilat nagelo min! Netãmim neen itãm kãmãotol nulan, ilat kãmãotehm wir netãmim, mãsotitunãn mãmã ilat nagelo min.‡ ³ Sotaluinãn netãm kotãtig e kalapus.§ Nikitãmãt otãtuãh ilat, mãtahmã olat tahmen ãm mãmã inun ik min nãkãtãtig e kalapus. Otãto kãlãh nãhmãn e nikitãmãt, itãmãt netãm min un itãm katol tãrat elat, tahmen ãm mãmã inun ik natãto nãhmãn e nipãtim atip.

⁴ Pãs netãmim rafin kotãsiãl-in natigãn rãha marit, mãmã in tasim nian rafin.* Pãs netãmim rafin kotãgin o nimãhan rãhalat min, mãsotãguãfãlãn. Uhgĩn otãkil etãm aluã ne

† **12:18-21:** Eks 19:12-22; 20:18; Dut 4:11 ‡ **12:18-21:** Dut 4:12 § **12:18-21:** Eks 20:18-19; Dut 5:5,25; 18:16

* **12:18-21:** Eks 19:12,13 † **12:18-21:** Dut 9:19 ‡ **12:18-21:** Eks 19:16-19; 20:18-21; Dut 4:11-12 § **12:22:**

Aes 24:23; 60:14; Nol ðpãn 14:1 * **12:22:** Hip 11:10; 13:14; Mat 16:16 † **12:22:** Kal 4:26 ‡ **12:23:** Eks 4:22

§ **12:23:** Nol ðpãn 20:12 * **12:23:** Jen 18:25; Sam 94:2 † **12:23:** Fil 3:12 ‡ **12:23:** Suatip kit min o nauhlinãn

nãghatãn u, “Uhgĩn tinol ilat kinotãtoarus mak” tol nulan, “Uhgĩn tinol ilat kinotãtuatip agin.” § **12:24:** Hip 9:19; 10:22;

1 Pita 1:2 * **12:24:** Jen 4:10; Hip 11:4 † **12:24:** Nita Epel in tãmãn-iarãp mãmã Uhgĩn otol nalpinãn, mãto nita Iesu

tãmãn-iarãp mãmã Uhgĩn otãh rãkis nalpinãn. ‡ **12:25:** Hip 3:12 § **12:25:** Hip 1:1 * **12:25:** Hip 2:2,3; 10:29

† **12:26:** Eks 19:18 ‡ **12:26:** Hag 2:6 § **12:27:** Aes 34:4; 54:10; 1 Kor 7:31; Hip 1:11,12; 2 Pita 3:10; 1 Jon 2:17

* **12:28:** Sam 15:5; Dan 2:44 † **12:28:** Mal 2:5; 4:2 ‡ **12:29:** Eks 24:17; Dut 4:24; 9:3; Sam 97:3; Aes 33:14; 2 Tes 1:7

* **13:1:** Rom 12:10 † **13:2:** Job 31:32; Mat 25:35; Rom 12:13 ‡ **13:2:** Jen 18:1-33 § **13:3:** Mat 25:36; Hip 10:34

* **13:4:** Mal 2:15

pətan əkəku itəm kətuapil kələh, kən makil min iərman ne pətan itəm kətuapil kələh, iərman itəm tatapil ilau pətan u sanəmə rəhan pətan, ne pətan itəm sanəmə rəhan ətuatip iərman.†

5 Ətul-pən isəu o nolkeikeən rəha mənı.‡ Nikim təike magien əm o rəham natimnat u natos tahmen§ mətə-inu Uhgın tatən məmə,
“Okol esapəsən ik,

məsəhlmanən ik nian kit”*

6 Kən tol nəhlan kitat kotitun əsas, kən moatən məmə,
“Iərəmərə in iasitu rəhak,
tol nəhlan esəginən.

Oesəginən nat kit itəm etəmim əm otol kəm io.”†

7 Nikitəmat otəkəike matəht netəm-iasol min u rəhatəmat‡ itəm kəmotəupən motəgətun itəmat e nəghatən rəha Uhgın. Otətəlig-in-tu natimnat wir min itəm təmiet e nəmegəhən rəhalat, kən motəhatətə e Iərəmərə tahmen əm elat.§

8 Iesu Kristo in tatol əm nulan, nəniəp, ne roiu, kən otəpənətətig nulan, namnun tikə.*

9 Sotolən məmə nəgətunən wi pisin pisin min tiuw rəkis itəmat o suatip ətuatip.† Itəmat otuag-pən əm o Uhgın, itəm tətasitu etəmat e nikin agien məmə otol rəhatəmat nətəligən taskasik.‡ Təsəwirən məmə kitat okotəou-pən nətuakəmən rəha nunən nagwənən,§ məmə in otol kitat kotəskasik, mətə-inu in nıpahriənən, nətuakəmən əh, okul təsasituən e netəm koatol.

10 Rəhatat olta tatig. Mətə pris min itəm koatol wək rəhalat əpəh imə e tapolən rəha nətueintən u,* ilat u, kəsəgəhan-inən ilat məmə okotun† nagwənən‡ kit e olta u rəhatat.§

11 E nolən rəha pris asol agin, nian in tətəhamnu rəkis nat megəh, kən matos nitan kən muwin əpəh imə e İkin Tasim Agin İkin, kən mos-ipən kəm Uhgın o nafəl rəkisən təfəgə rəha netəmim.* Mətə uarisig, katiləs-iarəp nat megəh u əpəh ihluə ikin e nimə tapolən min rəhalat, motaən ətip.† 12 E nolən kitiəh əm, Iesu təmiet rəkis e taon,‡ kən ikin əh in təmətə nəhmən e nıpətın, kən mımis ikin əh, məmə nitan§ titun nafəl rəkisən təfəgə rat rəha netəmim, mol ilat kotətuatip, motasim, məmə ilat rəha Uhgın.* 13 Tol nulan, pəs kitat kotol məmə inu okotiet ihluə imətət ikin, motol kitiəh kitat min əpəh ihluə.† Kən okotəkəike motətul matip məmə netəmim okotol naulisən kəm itat, tahmen əm mə inun, kəmotol mihin lan.‡ 14 E nətueintən u, rəhatat kit taon ətuatip imətət ikin tikə, itəm otətətig lilin.§ Mətə kitat koatəgəs-in rəhatat taon ətuatip itəm kotitun məmə otəpanuwa.*

15 Tol nulan, e nasitun rəha Iesu, pəs kitat kotos-ipən sakrifais rəhatat kəm Uhgın nian rafin.† Sakrifais min u rəhatat, inun, okoatıləs-ipər nərgi Uhgın nian rafin, moatən-iarəp nərgin.‡ 16 Sotaluinən o nolən təwir ne nawte-inən nat rəhatəmat tatig kəm netəm rəhalat nat kit tikə,§ mətə-inun in min tahmen e sakrifais* itəm niki Uhgın tagien ron.† 17 Otol nəwlia netəm-iasol min e niməfak,‡ kən motatig əhgin ilat. İlat u, koatəhm wir nəmegəhən rəhatəmat,§ məsotəmegən, mətə-inu ilat kotitun məmə okotəkəike motən nəmtət lan kəm Uhgın məmə ilat kəmotol wək u, təhröl nulan. Itəmat nəkotəkəike motol ilat nıkilat tagien o wək u. Okəmə itəmat noatol nıkilat təsəgıənən ron, nolən u okul təsasitu agin-əhən etəmat.

18 Otəfak otımat,* mətə-inu ekotitun əsas məmə rəhatımat nolən in tətuatip əm,† kən ekotolkeike agin məmə nian rafin itəmat ioatol nolən təwir əm. 19 İo ekolkeike pik məmə itəmat onəkotəkəike motətəpəh-in o Uhgın, məmə io ekitun nitəlig-pa-minən otəmat uəhai əm.

20 İatəfak min otəmat min məmə, Uhgın otasitu etəmat. Uhgın u, in nəukətı nəməlinuən.‡ Kən in təmol rəhatat Iərəmərə Iesu təmegəh min e nımısən,§ mətə-inu nitan təmai u nolən nəniəkısən lilin* in tətatig matəmegəh.† Iesu əh, in etəm təwir maprəkis o nəhm wirən sipsip

† 13:4: Dut 22:22 ‡ 13:5: 1 Tim 3:3 § 13:5: Fil 4:11; 1 Tim 6:6-8 * 13:5: Dut 31:6,8; Jos 1:5 † 13:6: Sam 118:6,7 ‡ 13:7: Hip 13:17, 24; 1 Kor 16:16 § 13:7: Hip 6:12 * 13:8: Sam 102:27; Hip 1:12 † 13:9: Efes 4:14 ‡ 13:9: Kol 2:7 § 13:9: 1 Kor 8:8; Hip 9:10 * 13:10: Hip 8:5 † 13:10: 1 Kor 9:13; 10:18 ‡ 13:10: Jon 6:48-58 § 13:10: “Nagwənən” itəm katol sakrifais lan e “rəhatat olta” inun Kristo pisin əm (Jon 6:48-58). Pris min aupən, ilat kəmotitun nunən noanuəwhgin nat megəh min e sakrifais min neen ilat koatol o nos-ıpanən kəm Uhgın. Mətə kəsəgəhan-inən kəm ilat o “nunan” Kristo, nıpətın u məmə kəsotəsan ron. * 13:11: Lev 16:15 † 13:11: Eks 29:14; Lev 4:12,21; 9:11; 16:27 ‡ 13:12: Jon 19:17 § 13:12: Rom 3:25 * 13:12: Efes 5:26 † 13:13: Luk 9:23 ‡ 13:13: Hip 11:26 § 13:14: Hip 12:27 * 13:14: Fil 3:20; Hip 11:10; 12:22 † 13:15: 1 Pita 2:5 ‡ 13:15: Sam 50:2-15; Hos 14:2; Aes 57:19 § 13:16: Rom 12:13 * 13:16: Fil 4:18 † 13:16: Sam 50:21-15; Hos 14:2 ‡ 13:17: Hip 13:7,24 § 13:17: Aes 62:6; Wək 20:28 * 13:18: 1 Tes 5:25 † 13:18: Wək 23:1 ‡ 13:20: Rom 15:33 § 13:20: Wək 2:24 * 13:20: Jen 17:7,13,19; Aes 55:3; 61:8; Esik 37:26; Mat 26:28 † 13:20: Hip 9:20

mîn rəhan.[‡] Iatəfak məməə Uhgîn u, ²¹ in otos-ipinə natimnat wîr mîn rafin kəm itəmat, itəm otol itəmat nəkotahmen o nolən nat itəm in tolkeike. Kən iatəfak məməə, Uhgîn otol wək e nəmegəhən rəhatat kitiəh kitiəh,[§] kən e nasituan rəha Iesu Kristo, in otol rəhatat nolən təwîr təwîr, kən nîkin otagiən pik ron. Kən pəs kotiləs-ipər nərgi Kristo ilis nian rafin, matuwîn matuwîn namnun tikə. Əwəh.*

²² Piak mîn ne winik mîn. Naoa u rəhak təsəfəməh pikən. Məto iakətapəh əskasik otəmat məməə, otol-tu rəhatəmat nətəligən təfəməh mîn məməə nakotətəlig-in rəhak nəghatən mîn itəm otiləs-ipər nətəligən rəhatəmat.

²³ Iakolkeike məməə onəkotitun məməə piətət u Timoti, ilat kəmotiləs-iarəp in e kalapus. Okəmə in otuwa uəhai əm, kən itimlau mîn, ekiamnə.

²⁴ Itəmat otən təwîr kəm netəm-iasol mîn rəhatəmat, ne iəfak mîn u imatəmat ikin. Netəm Itali kəmotən təwîr kəm itəmat.

²⁵ Pəs Uhgîn otawte-in rəhan nəwîrən kəm itəmat rafin. Əwəh.

Jemes

Naoa itəm Jemes təmäte

Nəghatən əkuəkir rəha naoa u Jemes

?Pah təmäte naoa u? Jemes, u in pia Iesu, in təmäte naoa u. In etəm-iasol rəha niməfak əpəh Jerusalem.

? Təmäte tatuwin kəm pah? Jemes təmäte naoa u tatuwin kəm netəm Isrel itəm koatahatətə e Iesu Kristo motatig e nəptən pisin min rəha laihluə min.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təmäte? Netəm-iasol min e netəm Isrel kəmotohamnu Stipen, uarisig kotol nolən rat min e niməfak min əpəh Jerusalem. Kən tepət itəm kotahatətə e Iesu kəmotiet əpəh Jerusalem motuwin e ikin pisin pisin min. Məto nian əskasik min koatilas-pikin əh ilat.

?Təmäte naoa u o naka? Jemes təmäte naoa u məmə otilas-ipər nətəligən rəhalat məto-inu kotatig e nian əskasik min. Kən molkeike məmə otəgətun ilat e nəukəti nahatətən itəm tətuatip. Nian etəmim kit tətahatətə pahrien e Iesu Kristo, kən rəhan nolən rat min kotəuhlin motuwa motəwir. Tətapəs nolən rat min, kən matol nolən wir min.

Jemes tatən təwir kəm ilat

¹ Io Jemes, io slef rəha Ughin ne Iesu Kristo, Iəməmə rəhatat. Iatən təwir kəm itəmat noanol min rəha Isrel u tuelef itəm kotahatətə e Iesu, itəm nəmotiet motatig ikin min rafin e nətueintən.

Nahatətən ne nenatigən

² Piak min ne winik min. Nian nəratən pisin pisin min koatuwa e rəhatəmat nəmegəhən, kən otehm natimnat min əh tahmen e natimnat itəm nikitəmat tətəgien pik əm lan.

³ Nəkoatol nəhlan məto-inu, itəmat nəkotitun məmə nian nəratən min koatilas pikən rəhatəmat nahatətən e Ughin, kən nian nəkotol win lan, ilat okotol məmə nəkotitun nətul əskasikən məsin min. ⁴ Kən nian onakoatətul əskasik e nəratən min əh, kən onəkoatuwa kəmətə e nahatətən, kən nolən min ne nətəligən min rafin rəhatəmat okotətuatip motəsanən, kən nakotaskəlin nolən wir min rafin.

⁵ Okəmə itəmat kit, rəhan nenatigən təsahmenən, kən tolkeike məmə in otitun natimnat min itəm Ughin tolkeike məmə otol, pəs in tətapəh-in-pən o Ughin, kən Ughin otos-ipən kəm in e nikin agien. Ughin tətawte-in nitunən əh kəm netəmim rafin e nikin agien, kən məshahən ilat o nat itəm koatətapəh-in. ⁶ Məto nian suah kit in tətətapəh o Ughin nəhlan, in otəkəike mahatətə lan, kən rəhan nətəligən otəsələn kəiu lan, məto-inu etəm itəm rəhan nətəligən kəiu, rəhan nətəligən tətən ənəpən əm, in tahmen e peau-peau min əpəh itəhəi itəm nimətag tətəhig-əhig ilat. ⁷ Okəm-naka nikin tətəht məmə Iəməmə otos-ipən nat kit kəm in, məto kəp, otəsosən. ⁸ Etəmim itəm tatos nətəligən kəiu nəhlan, okol təsətul əskasikən e nat kit itəm nikin tətəht məmə otol.

⁹ Piatat kit itəm in ləhau, kən rəhan nautə tikə, nikin otəkəike magien məto-inu in etəm-iasol e niganəmti Ughin. ¹⁰ Kən pəs etəm itəm rəhan nautə tepət, nikin tagien min o nat u itəm in titun məmə in niphahrienən, məmə Ughin otos-ləhau, məto-inu in tahmen e nəgui-nig itəm otəpanikə. ¹¹ Nian mit tətər, tape-ape tape-ape, kən matəhg nagwən nig tauke məmə, kən rəhan nəwirən təmikə. Tahmen əm e etəm rəhan nautə tepət. Nian tatol rəhan wək min matos nautə tepət lan, kən in min otəpanikə.

¹² Etəmim itəm tətətul əskasik nian nəratən tatuwa e rəhan nəmegəhən, in tətətig e nəwirən pahrien, məto-inu, nian tinol win e nəratən min əh, kən Ughin otos-ipən kəm in rəhan nətəuən, inu nəmegəhən lilin. Ughin təməni-ikəkis rəkis məmə nəmegəhən lilin u, in rəha netəmim itəm kotolkeike in.

¹³ Nian nat kit tatiuw-pən suah kit məmə in otol təfəgə rat, okol in təsənən məmə Ughin tatos-ipən-os-ipən o nolən təfəgə rat min, məto-inu okol nat kit təsiuw-pənən nətəligən rəha Ughin məmə in otol təfəgə rat, kən Ughin təsos-ipən-os-ipənən təfəgə rat kəm etəmim. ¹⁴ Məto nətəligən rat atip rəha etəmim, in tatos-ipən-os-ipən kəm in, kən matiuw-pən in məmə in otətətəlig-in. ¹⁵ Nətəligən rat tatəe-in təfəgə rat, kən nian təfəgə rat tinuwa minepət, kən tatuwa in nimisən.

¹⁶ Piak min ne winik min itəm iakolkeike pik itəmat. Sotəgəhan-inən məmə suah kit oteiuə-in itəmat məmə Ughin in etəm rəha nos-ipən-os-ipənən kəm netəmim o nolən təfəgə rat. ¹⁷ Natimnat wir min rafin ne natimnat rafin itəm kotətuatip, koatisi-pən əm o Ughin əpəh ilis

itəm təmöl nəhag-əhagən min rafin əpəh e neai. Məto nolən rəha Uhgın tol pisin e natimnat min u itəm kotaliwək e neai, kən kotol məmə nəghanpis koatətau-pən. Uhgın tasol pisinən. In tətətig tətətig. ¹⁸ Kən e rəhan əm nətəligən, Uhgın təmitəpun məmə kitat kəmotuwa nenətin min nian kəmotahətətə e nəghatən pahrien rəhan. In təmöl nəhlan məmə e natimnat rafin itəm in təmöl, kitat pisin əm rəhan nat keike, kotahmen e nagwənən wi e rəhan nasumən.

Ətəlig-in kən mol nəghatən rəha Uhgın

¹⁹ Piak min ne winik min itəm iakolkeike pik itəmat. Nikitəmat otəkəike matəht nəghatən u. Pəs itəmat kitiah kitiah onəkotəkəike motətul matip o nətəligən, məto onəsotəfig-əfig pikən o nəghatən, sotolən məmə neməha tatol uəhai əm itəmat, ²⁰ məto-inu nian neməha tatol suah kit, neməha u təsoe-inən noan itəm tətətip Uhgın tolkeike. ²¹ Otərakın rəkis nolən min rafin itəm təmkimik, ne təfagə rat min itəm kotepət e nəmegəhən rəhatəmat. Uhgın təmaləhəpən rəhan nəghatən e nikitəmat, kən nəghatən əh rəhan titun nosmegəhən itəmat. Kən təwir məmə nakotos-iahau rəhatəmat nətəligən, kən moatətig-in wir nəghatən u.

²² Sotətig-in əmən nəghatən rəha Uhgın, məto otətig-in kən motol nat naka itəm tatən. Okəmə nakotəto məsotolən nəghatən u, kən nakoətəiua-in atip əm itəmat. ²³ Etəm tatəto kən məsolən nəghatən u, in tahmen-pən e etəmim itəm tateranəm wir e klas matəplan narmin, ²⁴ kən nian tineranəm rəkis magim, mətəluin uəhai əm məmə niganəmtin tahro min-nulan. ²⁵ Məto etəmim itəm tətətig-pən əskasik e lou itəm tətətip agin u tatikis netəmim,* kən matol e nian min rafin, məsaluinən nat itəm təməto, məto in tatol, in otətətig e nəwirən pahrien nian in tatol nəhlan.

²⁶ Okəmə suah kit nikin təht məmə in tətətau-pən wir nolən min rəha nəfakən, məto tətəghat-pən əm məsətəlig-in wirən rəhan nəghatən min, in tətəiua-in atip əm in, kən rəhan nolən min rəha nəfakən in nat əpnəpin əm. ²⁷ Nolən min rəha nəfakən itəm rəhatat Tata Uhgın tətəplan məmə in tətətip wir kən nəratən tikə lan kotol nulan: iəfak kit tətəkəike mətehm wir suakəhl min ne nəutəhlimis min e nəratən min rəhalat. Kən matəkəike mətehm wir nəmegəhən rəhan məmə nolən rat min rəha nətəieintən otəsölən məmə in otəmkimik lan.

2

Sotehmən netəmim neen məmə ilat ilis kotəprəkis-in netəmim neen

¹ Piak min ne winik min. Itəmat nakotahətətə e Iesu Kristo, İerəmərə rəhatat itəm ilis agin kən kətisai-in pik. Məto təsəwirən məmə nəkotol təwir kəm suah kit kən moatehm məmə in ilis, kən moatehm rat suah kit min moatol tərət kəm in. ² Tol mə inu ne. Suah kəiu katuea e niməfak rəhatəmat. Suah kit tatuwin-in napən wir min u nəmtilat tiəkis, ne noanat min kəmol e iəen u kol tatipit-ipit. Kən suah kit min tatuwin-in e napən rat min əm. ³ Təsəwirən məmə nakotos-ipən nisaiiən kəm etəmim itəm tatuwin-in natimnat wir min, motən-ipən məmə, “Wa, məpələh u ikin təwir ikin.” Məto etəm tatuwin-in napən rat min, nakotən-ipən kəm in məmə, “Ətul-pən əpəh,” o “Əpələh əm e nisip.” ⁴ Nian nəkoatol nolən tol min-nulan, nakoatehm netəmim neen məmə ilat ilis taprəkis-in netəmim neen min, kən e rəhatəmat nətəligən rat, nakotakil netəmim.

⁵ Piak min ne winik min itəm iakolkeike pik. Otətig-in-tu. Uhgın təmitəpun rəkis ian-rat min rəha nətəieintən məmə rəhalat nahatətən e Kristo otepət. Kən təmitəpun min ilat məmə okotos nərəmərəən rəha Uhgın itəm təmən-İəkis məmə rəha netəmim itəm kotolkeike in. ⁶ Məto itəmat nəmotehm rat ian-rat min. ?Məto netəmim pah min u koatol nəhmən kəm itəmat, kən moatiuw-pən itəmat e kot? ?Netəm rəhalat nauə təpət, o kəp? Əwəh, ilat əh. ⁷ Kən netəm min u koatəghat rat e nərgin u ilis, nərgi Iesu itəm rəhan u itəmat.

⁸ Lou rəha Kig itəm tətətig e Naoa Rəha Uhgın tatən məmə, “Olkeike ik kit tahmen əm məmə nakolkeike atip ik.” In təwir pik otəmat okəmə nəkoatətau-pən pahrien nəghatən u. ⁹ Məto okəmə nakoatehm netəmim neen məmə ilat ilis taprəkis-in netəmim neen min, nəkoatol təfagə rat, kən nəghatən rəha Lou tatən məmə itəmat netəm rəha nətgəhlən Lou. ¹⁰ Tol nəhlan məto-inu, etəmim kit itəm tətətgəhl nəghatən kitiah əm rəha Lou, təmöl təfagə rat tahmen-pən əm məmə in tətətgəhl nəghatən min rafin rəha Lou. ¹¹ Tol nəhlan məto-inu, Uhgın u itəm tatən məmə, “Səkləh-inən pətan,” in Uhgın kitiah əm itəm tatən məmə, “Sohamnuən etəmim.” Kən okəmə nəsotəkləh-inən nipitan, məto nəmotəhamnu netəmim, itəmat netəmim itəm nəmotətgəhl Lou.

1:18: Jon 1:13 1:20: Pri 7:9 1:21: Kol 3:8; 1 Pita 2:1 1:22: Mat 7:24-26; Rom 2:13 * 1:25: Nəghatən u, “lou itəm tətətip agin u tatikis netəmim,” tətəghat-in suatip rəha nahatətən məmə suah kit otuwa mətuatip e niganəmti Uhgın. Kən okəmə suah kit tətətau-pən suatip əh, Uhgın tatikis in e nəsanənən rəha təfagə rat, kən tatikis in e nalpinən itəm in təike mos. Əplan-tu Kal 5:13-14. 1:25: Rom 8:2; Jem 2:12 2:1: Wək 10:34-35; Jem 2:9 2:5: 1 Kor 1:26-28
2:8: Mat 19:19; Kal 5:14 2:11: Eks 20:13-14; Rom 13:9

¹² Nian nakoatəghat kən natol nat kit, otol nolən min rəha netəmim itəm kotitun məmə Uhgın otakil ilat e lou itəm tatikis ilat. ¹³ Otol nəhlan məto-inu okəmə suah kit təsasakitunən netəmim, kən Uhgın min otəsəkkitunən suah u nian in otakil netəmim. Məto okəmə itəmat nakotasəkitun netəmim, kən Uhgın otəsəkkitun itəmat, kən mən-ipinə məmə onəsotosən nalpinən e nian in otələhəu-pən nəghatən rəha nalpinən kəm netəmim.

Nahatətəən ne wək wir min

¹⁴ Piak min ne winik min. ?Okəmə suah kit tatən məmə tətahatətə e Iesu Kristo, məto in təsolən wək wir kit, kən rəhan nahatətəən in təwir o nat kit? Kəp. Nahatətəən tol nəhlan, okol təsosmegəhən suah kit. ¹⁵ Tol mə inu ne. Piatat kit o winitat kit, rəhan napən tikə, kən nigın nagwənən təsahmənən. ¹⁶ Kəm-naka itəmat kit tatən-ipən kəm in məmə, "Atuwin, pəs Uhgın otasitu lam, kən onəsəpən, onakagwən wir." ?Məto okəmə in təsolən nat kit məmə otasitu lan, in təmol nat wir naka? ¹⁷ E nolən əh inəh, okəmə suah kit tatos nahatətəən pisin əm, məto məsolən wək wir kit tətəu-pən, kən rəhan nahatətəən təmimis, nipətin tikə.

¹⁸ Məto okəm-naka suah kit otən məmə, "Netəmim neen koatos nahatətəən, kən netəmim neen koatol wək wir min." Məto iatən kəm ik nəhlan məmə, "Okəmə esəhmən rəham wək wir min, kən esitunən okəmə rəham nahatətəən in nipahrienən, o kəp. Məto nian onakehm wək wir min rəhak, kən tatəgətun məmə nahatətəən rəhak, in nipahrienən." ¹⁹ Inu nəghatən kit itəm nəmən nipahrienən lan məmə, "Uhgın kitəh əm." !Təwir ron ik! Məto iərmis min, ilat min kotitun məmə nəghatən əh in nipahrienən, kən moatasəp katəgin pik. ²⁰ !Ik rəhm-kapə tikə! Etəmim itəm tətahatətə, məto təsolən wək wir min, rəhan nahatətəən in nipətin tikə. Pəs ekəgətun ik e nat kit itəm otən kəm ik məmə inu nipahrienən.

²¹ Nikim otəht tipitat u Epraham. Uhgın təməplan məmə in tətəuətəp e niganəmtin e wək itəm təmol, məto-inu təmos nətin u Aisak, muwin mələhəu-pər e olta. ²² Kən rəhan nahatətəən ne rəhan wək min kətial nat kitəh, kən rəhan nahatətəən təmoə-min noan, inu rəhan wək min. ²³ Kən nəghatən u rəha Naoa Rəha Uhgın təmuwa mol nipahrienən, tatən məmə, "Epraham təmahatətə e Uhgın, kən Uhgın təməplan məmə Epraham in tətəuətəp e niganəmtin." Kən katən məmə in ioli Uhgın. ²⁴ Kən roiu nəkitun nehmən məmə, Uhgın tatol suah kit tətəuətəp e niganəmtin o natimnat itəm tatol, məto sənəmə e nahatətəən pisin əm rəhan.

²⁵ Kən e nolən əh inəh, Uhgın təməplan məmə Rehəp u, pətən rəha suatip, in təmuwa mətuətəp e niganəmti Uhgın o wək itəm təmol, kən wək u məmə in təmatehm wir iahləpis anion mül rəha Isrel, kən mahl-ipən ilau e suatip pisin kiətəlig mətian. ²⁶ Nipəti etəmim, okəmə namegən tikə lan, təmimis. Kən e nolən əh inəh, kitat kit itəm tatos nahatətəən, məto təsolən wək wir min, rəhan nahatətəən təmimis.

3

Namitəm ne rəhan wək

¹ Piak min ne winik min. Təsəwirən məmə itəmat tepət nakotuwa iəgətun min rəha niməfak, məto-inu nəkotitun məmə Uhgın in otəplan wir kən makil nəmegəhən rəhatəmat iəgətun min, taprəkis-in netəm əpnəpin. ² Nipahrienən, kitat rafin koatəmə e nəmegəhən rəhatat nian tepət. Məto okəmə suah kit təsəməən e rəhan nəghatən, nat u tatəgətun məmə in etəm mətə, kən nətəligən rəhan titun nehm wirən rəhan min nolən min rafin.

³ Tol məmə nat min u ne. Katətu-pən pit e nohli hos məmə otol nəwia etəmim, kətəalalin rəhn-kapə hos, kən tatəuhlin nipətin rafin. ⁴ Kən nego, in iahgin, kən nimətag asol tatəhtig, məto stia in nat əkəku kit itəm nian kapten tətalalin, kən nipəti nego asol rafin tateko-pən əh kapten tolkeike məmə okian-pən ikin. ⁵ E nolən əh inəh, namitəm in nat kit nətin, məto titun niuw-pamən nat asol min. Nikitamət təht-tu, noanəmtahl nigəm əkəku kit titun nuəpən mus nig mətə tepət. ⁶ Kən nipahrienən, namitəm in tahmən-pən e nigəm. Namitəm in noli nipəti etəmim itəm nəratən min rafin rəha nətəuəntən u kotərioah wir lan. Kən nəratən min rəhan koatəəkən nəmegəhən rafin rəhatat. Kən Setan əm tətəhl nigəm e namitəm. Kən namitəm tətəhl nigəm rat e suatip min rafin e nəmegəhən rəhatat matəəkən natimnat rafin.

⁷ Netəmim kotitun nahkulən e nat iarupin min məmə okotuwa kəpou, inəh nat megəh min, ne mənis min, ne nat kotərioah min, ne nat itəm kotətig itəhəi. Netəmim kamotəhkul elat kotəpou. ⁸ Məto etəmim tikə otəhkul e namitəm təpou. In nat iarupin tatol wael, mərioah e nəratən ne nakonən rəha nimisən.

⁹ E namitət, kotənwiwi Iərmərə Tata Uhgın rəhatat, kən e namitət kotən rat netəmim lan itəm Uhgın təmol ilat kotal məmə in ne. ¹⁰ Nohlitəm kitəh əm tatən-iarəp nənwiwian ne nən ratən. Piak min ne winik min. Pəs okəsolan min-nəhlan. ¹¹ Nəhau wir ne nəhau arip, okol

kəsiəsiəpənən e nəmti nəhau kitəh. ¹² Piak min ne winik min. ?Nig u fik otoe-in noa olif? ? Kən nol u krep otoe-in noa fik? !Kəp! Kən nəmti nəhau arəp təsos-ipəmən nəhau wir.

Nenatigən təwir itəm tatisi-pən o Uhgīn

¹³ ?Suah kit əh-ikin ilugin etamat itəm nikin təht məmə in tenatig wir kən mitun nat naka itəm Uhgīn tolkeike? Təwir. Kən pəs in otol wək wir min e nolən itəm tatisi-pən e nenatigən, inəh nolən rəha etəmim itəm rəhan nətəlīgən ləhau. Kən nolən ətuatip rəhan otəgətun nenatigən ne nitunən rəhan. ¹⁴ Məto okəmə nikitəmat təht məmə nakotenatig, məto nikitəmat tərīoah e netetən, kən nakoatətəlīg-in atip əm itəmat o niləs-ipərən itəmat, tol nəhlan, nakoateiua-in atip əm itəmat. Sotəghat ausit pikən o nenatigən eiueiua rəhatəmat, məto-inu kəsənəmə nolən u rəha etəmim u tenatig. ¹⁵ Nenatigən tol min-nəhlan təsisi-pənən e nego e neai, məto rəha nətueintən əm u, ne nətəlīgən rəha etəmim, ne rəha Setan. ¹⁶ Tol nəhlan məto-inu nian netəmim koatetet motolkeike məmə koatos-ipər atip ilat, kən netəmim koatətəu-pən əm rəhalat atip nətəlīgən moatol nərətən, kən nolən tərət rafin kotet-arəp.

¹⁷ Məto etəm itəm tatos nenatigən itəm tatisi-pən e nego e neai, rəhan nolən tol min-nulan. Nat əupən, rəhan nəmegəhən in tətəuati wir, kən in tolkeike pik nəməlinuən, kən in etəm mətig, in tatisiai-in nətəlīgən rəha netəmim pisin pisin min, kən in tərīoah e nasəkitunən, kən matoe-in noan tēpət e nəmegəhən rəhan, in tatehm netəmim məmə kotahmen-ahmen əm, kən təsənən nat kit kən matol nat pisin. ¹⁸ Netəm rəha nəghat-inən nəməlinuən, kotahmen-pən e netəmim itəm kəmotəfə nikuti nat e nasumən, kən tatəwiə matoe-in noan. Okəm kotol natimnat min əh motasitu e netəmim o nələhəuən nəməlinuən, kən ilat okotəplan noan məmə in nətuatipən.

4

Nolən rəha nuwamən iuahkir o nətueintən, o Uhgīn

¹ ?Naka u nəukəti nəmouən ne nargəhəuən rəhatəmat? Natimnat min əh koatuwa məto-inu itəmat nakotolkeike nətoən təwir e nipətītəmat, kən nətəlīgən min əh rəha nətoən təwir, ilat koatol fait e nikitəmat kitiah kitiah məmə okotuwa netəm-iasol min e nəmegəhən rəhatəmat. ² Nikitəmat tatuwin o natimnat rəha netəm pisin, məto nəsotosən, kən nakotərgəhəu moatəmou ron. Nakoatolkeike natimnat neen, məto nəsotosən. Kən mətə onəkotohamnu netəmim ron. Nəməsotosən natimnat məto-inu nəsotəpəh-inən o Uhgīn. ³ Kən nian nakotəpəh-in, məto nəsotosən, məto-inu nəmotəpəh-in e nətəlīgən itəm tərət məmə otol itəmat atip əm nakotəto təwir lan.

⁴ Itəmat nəkotahmen e pətan itəm təsisiəi-inən rəhan iərman, tapəs kən matətəu-pən əpnəpin əm nəman. E nolən əh inəh, itəmat nəmotapəs Uhgīn kən moatətəu-pən natimnat rəha nətueintən. Nəkotitun o kəp məmə, etəmim itəm tolkeike pik natimnat rəha nətueintən, in tatətəhau Uhgīn. Kən etəmim kit itəm tatitəpun məmə otolkeike natimnat rəha nətueintən, in tatuwa məmə in tikimir rəha Uhgīn. ⁵ Kən nəghatən u rəha Naoa Rəha Uhgīn sənəmə nəghatən əpnəpin əm. Tatan məmə, “Uhgīn tolkeike pik məmə nikitat itəm in təmos-ipa kəm kitat, otuwin əm ron.” ⁶ Məto Uhgīn tətawte-in rəhan nəwirən tatuwa matahgoəu kəm kitat. O nat əh, Naoa Rəha Uhgīn tatən məmə, “Uhgīn tətahtosig-in netəm kotsausit, məto tətawte-in rəhan nəwirən kəm netəmim koatos-iaəu rəhalat nətəlīgən.”

⁷ Kən tol nəhlan, otos-iaəu itəmat kən motatig əhgin nelmi Uhgīn. Otətul əskasik nian Setan tatuwa matos-ipən-os-ipən kəm itəmat, kən in otaiu muwin isəu otəmat. ⁸ Otuwin iuahkir o Uhgīn, kən in otuwa iuahkir otəmat. Itəmat u nol təfəgə rat, otaiquas e nelmitəmat. Kən itəmat u rəhatəmat nətələn kəiu, otol nikitəmat tətəuati. ⁹ Təwir məmə nikitəmat otahmə məpou, kən nakotasək əfəməh o rəhatəmat təfəgə rat. Otəuhlin rəhatəmat naləhən otuwa nasəkən, kən rəhatəmat nagienən otuwa nikin əpou. ¹⁰ Otos-iaəu rəhatəmat nətəlīgən tuwin kəm ləramərə, kən in otiləs-ipər itəmat.

¹¹ Piak min ne winik min. Sotəghat ratən e nərgitəmat min. Okəmə suah kit tatəghat rat e nərgi pian kit, o in tatələhəu nəghatən kit məmə in təmol təfəgə rat kit,* kən suah əh, in tatəghat rat e lou† matələhəu nəghatən məmə lou təsahmenən məmə in otol rəhan wək, o kəm-naka lou in nat əpnəpin əm. Kən nian nakoatəplan lou məmə in təsahmenən,

3:18: Mat 5:9 **4:1:** Rom 7:23 **4:4:** Rom 8:7; 1 Jon 2:15 **4:6:** Prov 3:34; 1 Pita 5:5 **4:7:** Efes 6:12

4:8: Aes 1:16; Sek 1:3; Mal 3:7 **4:10:** Job 5:11; 1 Pita 5:6

* **4:11:** Nəghatən u rəha Jemes nipətin təsənən

məmə kitat okəsotəgətunən təfəgə rat rəha netəmim. Nəghatən min tēpət e Naoa Rəha Uhgīn tatən məmə kitat kotəkəike motəgətun təfəgə rat rəha etəmim məmə in otiet rəkis lan. Məto kotəkəike motol e nətəlīgən itəm tatətig ələhau. Kal 6:1; Luk 17:3; 2 Tim 3:16; Jem 5:20; Kal 5:21; 1 Tes 5:14; 2 Tes 3:15; Taet 3:10. † **4:11:** “Lou” e ves u tatəghat-in ‘lou rəha nolkeikən.’ Əplan-tu Jem 2:8

itəmat nəkəsotətəu-pənən lou, məto nəmotər kəpələh-pər e lou, kən məsotatig əhginən lou. ¹² Uhgın əm in tatos-ipa Lou, kən in əm tatakil netəmim matələhəu nəghatən lan. Kən in titun nosmegəhən, kən mitun nəəkənən. ?Məto itəmat, nikitəmat təht məmə itəmat Uhgın min, məmə nakotakil təfəgə rat min rəha piatəmat min motuəh ilat? !Kəp!

Nəghatən ausit

¹³ Otətəlig-in-tu, itəmat netəm nakoatən məmə, “Roiu o olawig, kotuwın e taon u o taon əh, motatig e nup kit, motol bisnes ikin, kən moatargətain məni.” ¹⁴ ?Nakotahro kitun məmə naka u otuwa olawig? ?Nəmegəhən rəhatəmat in naka? Itəmat nəkotahmən e nəhaniəm itəm tətətig noan məsin əm kən matig mikə min. ¹⁵ Məto nəghatən itəm tətətip məmə onəkotən in tol nulan, nəkotəkəike motən məmə, “Okəmə in nəwia İəməmə pəhrien, kən ekotatig kən motol natimnat min u, o natimnat min əh.” ¹⁶ Məto roiu, nakotəghat ausit moatos-ipər pik itəmat. Kən nəghatən min əh itəm nakoatən, ilat rafin kotərat.

¹⁷ Tol nəhlan, etəmim itəm titun nat kit itəm tətətip məmə otol, məto təsolən, in tatol təfəgə rat.

5

Nəghatən tatuwin o netəm rəhalat nautə tepət

¹ Itəmat netəm rəhatəmat nautə tepət. Otətəlig-in-tu nəghatən u. Təwir məmə nakotəto tərət motasək əfəməh o nəratən itəm tatuwa otəmat. ² Rəhatəmat nautə tinəmməmit rəkis, kən win min kinoaton rəhatəmat napən. ³ Rosta tatus rəhatəmat iaen u kol tatipit-ipit, ne silfa. Kən rosta min okotən-iarəp nolən rat min rəhatəmat kən motus nipətəimat təhmen e nigəm. Nian rəha namnun nian tatuwa iuəhkır, məto itəmat nəmotargətain rəhatəmat nautə min. ⁴ !Otətəlig-in-tu nat u! Rəhatəmat iolwək min kəmotəulək e rəhatəmat nasumən min, məto nəmotakləh-in məni məsin rəhalat. Kən nətouən itəm nəməsotos-ipənən kəm ilat, koatən-iarəp rəhatəmat nolən rat min. İəməmə Əsanən Pik Agin, tinatəto nasəkan rəha iolwək min rəhatəmat. ⁵ E nətueintən u, itəmat nəmotatig e nəmegəhən itəm timətig əm, nəmotol nikitəmat tagien o rəhatəmat nautə e nian itəm otəsəwəhən Uhgın otakil muəh mələhəu nəghatən o rəhatəmat nolən rat min. Itəmat nəkotahmən e nat megəh min itəm kətagwən ilat, kol kotasis-asis o nian rəha nohən ilat. ⁶ Nəmotiuw-iarəp netəmim itəm kotətuatip e kot, kən motakil motuəh motələhəu nəghatən motohamnu ilat, kən ilat kəməsotolən nat kit məmə okotən-ləhəu itəmat.

Nətəligən əfəməh e nian rəha nəratən

⁷ Piak min ne winik min. Otol məmə rəhatəmat nətəligən otəfəməh nian nakoatəsağhin məmə İəməmə otətəlig-pa min. Nikitəmat tətəht nolən rəha suah kit rəha nasumən. Tətəsağhin nian ətuatip rəha nəteən nimai, kən matəsağhin nian rəha nəfəən, kən mos rəhan nətəligən təfəməh nian matəsağhin mətoarus-pən tinimətə, kən matəulək-in rəhan nagwənən keike. ⁸ E nolən əh təhmen əm, itəmat min, otol məmə rəhatəmat nətəligən otəfəməh, kən motatıl əskasik, məto-inu otəsəwəhən İəməmə otətəlig-pa min.

⁹ Piak min ne winik min. Sotəghat-əghatən o nən ratən itəmat min məmə nikitəmat tasəgienən o natimnat min neen. Okəmə nəkoatıl nəhlan, Uhgın otakil mələhəu-pən nəghatən o rəhatəmat nolən rat min. !Roiu agin-əh tətətıl matip, kən otəsəwəhən tuwa mol!

¹⁰ Piak min ne winik min. Nikitəmat tətəht-tu ien min aupən itəm kəmotən-iarəp nəghatən min e nərgi İəməmə. Rəhalat nəmegəhən tətəgətun kitat məmə rəhatat nətəligən otəkəike məfəməh e nian nəratən tatuwa. ¹¹ Kən nəkotitun inu, katən məmə netəmim itəm koatətül-ikis e nian nəratən tatuwa, ilat koatətig e nəwirən pəhrien. Nəmotəto namnunə rəha Jop məmə təmətül əskasik e nian iəkis min, kən motitun nalpəkəuan wir rəha İəməmə o Jop, kən uarisig e nian tepət rəha nəratən, İəməmə təmol təwir agin kəm in. Kən tol nəhlan, sotaluinən məmə niki İəməmə təmər mərioah e nasəkıtunən kitat, kən nikin titəhmə otat.

¹² Piak min ne winik min. Nat u in nat keike, məmə nəsotosən noanawıl. Sotosən noanawıl e nego e neai, o nətueintən, o nat kit min. Nian rafin, otən əm nipəhrienən. Nian itəmat kit otən məmə, “Əwəh,” kən rəhan nəghatən otəkəike mol nipəhrienən. Kən nian itəmat kit otən məmə, “Kəp,” kən rəhan nəghatən otəkəike mol nipəhrienən. Okəmə suah kit təsolən nəhlan, kən Uhgın otələhəu-pən nəghatən rəha nalpinən kəm in.

Nəfakən itəm noan əh-ikin

¹³ Okəmə itəmat kit tətətig e nəratən, təwir məmə otəghat kəm Uhgın e nəfakən. Okəmə itəmat kit nikin tagien, təwir məmə otan napuən min rəha nənwıwıən. ¹⁴ Okəmə suah kit

tatimis, tawir mämə otaun-in elta min rəha niməfak mämə okotuwa kəfak lan, kən motol-pən oel lan e nərgi ləramərə. ¹⁵ Kən nian ilat koatahatətə mämə Uhgın otol-wir suah əh, kən motəfak lan, rəhalat nəfakən in suatip mämə ləramərə otol mämə etəm tatimis otəto tawir min. Kən okəmə in təmol təfagə rat kit itəm tatiuw-pa nimisən, kən Uhgın otafəl rəhan təfagə rat. ¹⁶ Tol nəhlan, tawir mämə nakoatən-iarəp rəhatəmat nolən rat min kəm itəmat min, kən motəfak otəmat min pəs motəmegəh. Suah kit itəm tətuatip, rəhan nəfakən in təsanən, kən tatoe-in noan. ¹⁷ Elaija in etənim kit tahmen əm e kitat. Kən in təməfak təməfak mämə otəsəfikən, kən nuhuən təməsəfikən mos nup ksil ne məwig sikis. ¹⁸ Kən təməfak min, kən Uhgın təməhl-ipa nuhuən tuwa min, kən nasumən rafin, nəgwənən təmatig min elat.

Iuw-pa min netənim kəmotuwın isəu e rəhalat nahatətəən

¹⁹ Piak min ne winik min. Okəmə itəmat kit tateko mətapəs suatip rəha nıpahrienən, kən okəmə suah kit min tatiuw-pa min, ²⁰ tawir mämə nəkotitun nat u mämə, etəm u itəm otol iol təfagə otitəlig-pa min e suatip rəha nıpahrienən, in otosmegəh suah u o nimisən, kən otol suatip mämə Uhgın otafəl rəkis təfagə rat min tēpət rəha suah əh.

1 Pita

Naoa itəm Pita təmaupən mətə

Nəghatən əkuəkir rəha naoa u 1 Pita

?Pah təmətə naoa u? Pita təmətə naoa u.

?Təmətə tatuwin kəm pah? Təmətə naoa u tatuwin kəm netəmim rəha Uhgın itəm kotatig ikin pisin pisin e profens min rəha Pontas, ne Kalesia, ne Kapetosia, ne Esia, ne Pitnia (1 Pita 1:1). Roiu katən nərgi nəptən min əh məmə Turke.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təmətə? E nian əh, etəm-iasol rəha Rom, nərgin u Nero, təmərəkin pik niməfak. Təmoh niməfak min neen kotimis, kən moh neen. Otəsuwəhən toh Pita.

?Təmətə naoa u o naka? Pita tolkeike məmə otələs-ipər nətəligən rəha iəfak min itəm kotatig e nərətən. In tolkeike məmə okotətul əskasik e rəhalat nahatətəən kən moatol nat kit itəm təwir, nat əpnəpin nərətən tatuwa.

Pita təmən təwir kəm ilat

¹ Io Pita, io aposol kit rəha Iesu Kristo. Iatən təwir kəm itəmat netəm rəha Uhgın itəm nəkotatig ikin min rafin əpəh e profens min u Pontas, ne Kalesia, ne Kapatosia, ne Esia, ne Pitinia. Uhgın təmitəpun rəkis itəmat, kən imatəmat ikin sənəmə nətueintən u, itəmat iapispis min əm u ikin-u. ² Tata Uhgın təmitəpun itəmat mətə-inu, aupən aupən agin, təmöl rəhan nalpəkəuən mələhəu, kən in tinitun rəkis suatip min rafin rəha nəmegəhən rəhatəmat. Kən Narmın Rəhan tatol itəmat nakotətul pisin kasim məmə, nəkotol nəwia Iesu Kristo, kən nitan taikuas etəmat e nolən rat min rəhatəmat.*

Pəs Uhgın otawte-in rəhan nəwirən ne nəməlinuən tepət kəm itəmat.

Otənwīwi Uhgın o nalpəkəuən rəhan

³ Pəs kotənwiwi Uhgın itəm in Uhgın ne Tata rəha Iəməmə Iesu Kristo rəhatat! E nasəkıtunən asol rəhan, in təmöl məmə kitat kotaiir-pən e nəmegəhən wi, kən moatələhəu-pən əskasik rəhatat nətəligən lan. Tatuwa min-nəhlan mətə-inu Iesu Kristo təməmegəh min e rəhan nımısən. ⁴ Kən e nəmegəhən wi u, kitat okotos natimnat wir min əpəh e nego e neai itəm Uhgın təmələhəu pisin məmə rəhatat. Kən nat u okol təsəmnəmıtən, kən okol təsamkiməkən, kən okol rəhan nəhag-əhagən təsikəən. ⁵ E nahatətəən rəhatəmat, nəsanənən rəha Uhgın tatətulosig-in itəmat mətəorus-pa in otosmegəh itəmat, kən Uhgın otol əp rəhan nosmegəhən e namnun nian.

⁶ Nikitəmat tətəgien o nat u, nat əpnəpin okəmə nian iəkis pisin pisin min koatuwa pap e rəhatəmat nəmegəhən. Mətə koatuwa o nian əkuəkir əm. ⁷ Nian iəkis min əh moatuwa məmə okotəgətun məmə itəmat nakotahatətə pahrien. Iəen u kol tatipit-ipit, in nat kit itəm nigəm tatus mətəfəl rəkis in rat min lan. Kən nian iəkis min əh kotahmən e nigəm itəm tatus rəhatəmat nahatətəən mətəfəl rəkis in rat min lan. Iəen u kol, in nat təwir, mətə otəpanikə min nian kit. Mətə rəhatəmat nahatətəən, in nat təwir taprəkis-in iəen u kol. Kən o rəhatəmat nahatətəən, Uhgın otənwīwi itəmat, miləs-ipər nərgitəmat, mos-ipən nisaiian asol kəm itəmat e nian Iesu Kristo otuwa met-arəpa lan. ⁸ Nat əpnəpin nəməsotəplan papən Iesu Kristo, mətə nakoatolkeike. Kən nat əpnəpin nəsotəhmən u-roiu, mətə nakotahatətə lan. Kən nikitəmat təmər mərıoah e nagienən itəm in təwir agin-əh taprəkis, kən okol suah kit təsənən nəwirən rəha nagienən əh. ⁹ Nikitəmat tətəgien nəhlan mətə-inu itəmat noatos nat u itəm nakotahatətə lan, inu məmə Uhgın otosmegəh rəhatəmat nəmegəhən.

¹⁰ Suatip rəha Uhgın o nosmegəhən netəmim lan, in nat kit itəm ien min aupən kəmotolkeike pik məmə okotitun tuwin təhmın min, kən tol nəhlan kəmotəfin kətegəs-in wir nətəligən min lan. Kən ilat kəmoatəghat-in nəwirən u itəm otuwa kəm itəmat. ¹¹ Narmın rəha Kristo tətətətig ilat min, kən matəghat kəm ilat, kən aupən ikin matən-iarəp nəhməən itəm okotuwa e nəmegəhən rəha Iesu, kən uarisig lan e nəsanənən asol rəhan. Mətə ien min kəmotalkut o nitunən suatip itəm natimnat min əh okotuwa lan, ne rəhalat nian ətuatip. ¹² Uhgın təmöl əp kəm ien min məmə, nəghatən min itəm ilat kəmoatən, kəməsotəghat-inən nian itəm ilat kəmotətig lan, mətə kəmotəghat-in əm nian rəhatat. Kən roiu, netəmim kınotən-iarəp nəghatən rəha namnusən təwir kəm itəmat e nəsanənən rəha Narmın Rəha

* **1:2:** Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, Uhgın “təmorautin nita Iesu etat” u nipətın məmə tətəikuas etəmat o nolən rat min. Afın min e nəghatən min u “tətorautin nitan” ne “nitan taikuas e netəmim”: Lev 14:6-7; Sam 51:7; Eks 24:5-8; Hip 9:19; 1 Jon 1:7. **1:4:** Kol 1:12 **1:5:** Jon 10:28; 17:11 **1:6:** Jem 1:2; 1 Pita 5:10 **1:7:** Prov 17:3; Sek 13:9; Mal 3:3; Jem 1:3 **1:8:** Jon 20:29; 2 Kor 5:7 **1:10:** Mat 13:16-17 **1:11:** Sam 22; Aes 53; Luk 24:26-27

Uhgín itəm tatisi-pən e nego e neai. Kən natimnat min u kotəwir agin məmə nagelo min, ilat min kotalkeike məmə okotəplan kən motitun natimnat min u itəm kəmotuwa.

Nolən rəha nəmegəhən itəm tətuatip

¹³ Tol nəhlan, nəkotəkəike motol rəhatəmat nətəlīgən tətul matip o nolən wək, kən motəgətun wir rəhatəmat nətəlīgən. Otələhəu-pən əskasik rəhatəmat nətəlīgən e nəwirən itəm Uhgín otawte-in kəm itəmat nian Iesu Kristo otuwa min. ¹⁴ Otol nəwia Uhgín təhmen-pən əm məmə nisualkələh itəm kotəwir koatol nəwia tata min. Aupən ikin, itəmat nəməsotitunən niphəriənən rəha Uhgín, kən nəmoatol nolən rat min itəm nikitəmat əm tolkeike. Məto roiu, otəsegəhan-inən nətəlīgən min əh okotiuw rəkis min itəmat. ¹⁵ Uhgín u itəm təmaun-in itəmat, in tasim mətuatip. Kən e nolən əh inəh, itəmat min onəkotəkəike motasim mətuatip e natimnat rafin itəm nəkoatol. ¹⁶ Nəkotəkəike motol nəhlan məto-inu Naoa Rəha Uhgín tatən məmə, “Nəkotəkəike motasim mətuatip məto-inu lo ekasim mətuatip.”

¹⁷ Itəmat nakotətapəh-in nasitunə o Uhgín u təhmen məmə in rəhatəmat Tata, məto onəkəsotaluwin əmə nian Uhgín tətakil nolən min rəha netəmin, in tatol əm e nolən itəm təhmen-ahmən əm. Tol nəhlan, nian nakotəmegəh əh e nətueintən u, onəkotəgin motisai-in Uhgín e nolən min rəhatəmat, kən otol nolən təwir təhmen məmə itəmat iapispis min əm e nətueintən u. ¹⁸ Nəkotəkəike motol nəhlan məto-inu itəmat nəmotitun rəkis nat keike itəm Uhgín tətətuw rəkis itəmat lan. Otətəlig-in-tu nolən rəha nəmegəhən rəhatəmat aupən itəm niphətin tikə u təmisi-pən o tipitəmat min. Məto Uhgín təmikis rəkis itəmat e nolən rat əh. Kən Uhgín təməsos-nəmtinən rəhatəmat nəmegəhən e nat kit rəha nətueintən itəm otəpanikə, təhmen e silfa ne iəen u kol tatipit-ipit, ¹⁹ məto in təməsos-nəmtin itəmat e nita Kristo itəm in nat keike təwir pik agin. Kristo in təhmen e nəti sipsip wir itəm nimisən o nəratən tikə agin lan. ²⁰ Aupən aupən agin, nian Uhgín təməsolən əh nətueintən u, təmitəpun rəkis Kristo məmə otol wək əh. Məto roiu iuəhkir o namnun nian, Uhgín təmol əp in, məmə otuwa masitu etəmat. ²¹ O natimnat itəm Iesu təmol, itəmat nakotəhatətə e Uhgín, itəm təməsmegəh Iesu Kristo e nimisən, kən miləs-ipər in mos-ipən nəsanənən itəm təhəg-əhəg ən nisaiian kəm in. Kən tol nəhlan, nakotəhatətə e Uhgín, kən moatələhəu-pən əskasik rəhatəmat nətəlīgən lan.

²² Nəmotəikuas e rəhatəmat nəmegəhən tinuwa minuwiji min rəkis məto-inu nəmotətəu-pən nəghatən rəha niphəriənən. Kən o natimnat min u, nakotos nolkeikeən pəhrien tatuwın otəmat min neen. Kən tol nəhlan, otolkeike pik itəmat min e nikin pəhrien. ²³ Otol nəhlan məto-inu, nəmotəiur wi rəkis min, kən nəmegəhən wi rəhatəmat təməsisi-pənən o netəmin itəm ilat rafin okəpanotimis. Məto nəmegəhən wi u rəhatəmat in otətətig namnun tikə məto-inu təmisi-pən e nəghatən kit itəm tətəmegəh mətətig namnun tikə, inu nəghatən rəha Uhgín. ²⁴ Naoa Rəha Uhgín tatən məmə,

“Netəmin rafin kotəhmen e ma kiras,

kən nəwirən rafin rəhalat təhmen əm e nəgui-nig əpəh e nikinat.

Ma kiras əh tətəuke, kən nəguin min koatias,

²⁵ məto nəghatən rəha İəməmə tətətig lilin namnun tikə.”

Kən inu nəghatən rəha namnusən təwir itəm netəmin kəmotən-iarəp rəkis kəm itəmat.

2

¹ Məto-inu o nəghatən min əh, otəra kin nolən min u kotiet rəkis e rəhatəmat nəmegəhən: nolən rafin rəha netəhəuən netəmin kən matol nəratən kəm ilat; nolən rafin rəha neiüəən; nolən rəha netəm koatən pik əm nat, məto kəsotolən; nolən rəha netətən; nolən rafin rəha nən ratən netəmin. ²⁻³ Itəmat nəmotitun rəkis məmə İəməmə təmol təwir kəm itəmat. Təhmen-pən məmə nəmotun əsgəgin noa nig itəm tətəhen. Kən roiu nakotəkəike motuwa kəhmen e nisualkələh mətmətig itəm kotasək o nəməhən. Itəmat nəkotəkəike kolkeike pik nəgwənən ne nənimən itəm tətətip məwir məmə nakotəgwən nikitəmat lan. Kən natimnat min əh okotol nakotəpət e rəhatəmat nəmegəhən itəm Uhgín təməsmegəh itəmat lan.

Kəpiel megəh e nimə rəha Uhgín

⁴ Uhgín tolkeike məmə otiləkin rəhan kit nimə e kitat netəmin, kən təmitəpun Kəpiel kit itəm netəmin kəmotəpəs, məto in kəpiel keike tətəmegəh məmə Uhgín otətəuon nimə lan. Kən nian nakotuwa o kəpiel u Kristo e suatip rəha nahatətəən, ⁵ itəmat min, nəkotəhmen e kəpiel megəh min itəm Narmin Rəha Uhgín tatos itəmat matiləkin Nimə lan Rəha Uhgín. Kən itəmat pris asim min, itəm nakoatos-ipən sakrifais min kəm Uhgín itəm nikin tətəgien ron

1:14: Rom 12:2; Efes 2:3; 4:17-18 **1:16:** Lev 11:44,45; 19:2; 20:7 **1:17:** Rom 2:11; Nol Əpən 2:23 † **1:19:** E nian rəha Oltestəman, netəmin kəmotol sakrifais kəm Uhgín o tafəga rat min e nəti sipsip min itəm nəratən tikə lan. Afın e Eks 12:5. **1:19:** Wak 20:28; Hip 9:12-14 **1:20:** 2 Tim 1:9-10 **1:21:** Jon 14:6; Rom 5:1-2 **1:22:** Jon 13:34; Rom 12:10 **1:25:** Aes 40:6-8 **2:1:** Efes 4:22; Jem 1:21 **2:2-3:** Sam 34:8 **2:2-3:** Sam 34:8

mæto-inu o natimnat itəm Iesu Kristo tæmol. ⁶ Tahmen-pæn e Naoa Ræha Uhgîn tatæn mihîn mæmæ,

“Otæplan-tu. Iakatælæhæu kæpiel æpæh Jerusalem,*
inu kæpiel keike pik agin itəm io emitæpun,
kæpiel u in ræha nætuounæn nimæ,
kæn etəmim itəm otahatætæ lan,
in otæsaulisæn.”

⁷ Kæpiel u in nat keike kæm itæmat itəm nakoatahatætæ lan. Mæto kæm netəmim itəm kæsotahatætææn lan, kæpiel u in tahmen-pæn e næghatæn u e Naoa Ræha Uhgîn itəm tatæn mæmæ,

“Kæpiel u itəm netəm ræha nilækinæn nimæ kæmotærakin,
mæto Uhgîn tæmol tuwa kæpiel itəm in ræha nætuounæn nimæ,”

⁸ kæn Naoa Ræha Uhgîn tatæn mæmæ,

“Kæpiel u tatol netəmim koatilæs pikæn,
kæn in kæpiel itəm tatol mæmæ netəmim kotiet katorin.”

Ilat koatilæs pikæn kæpiel u mæto-inu koatæht næwia næghatæn, kæn inu nalpækauæn itəm Uhgîn tæmol olat.

⁹ Mæto Uhgîn tinæmitæpun rækis itæmat mæmæ ræhan min, kæn itæmat pris min ræha Kig, kæn itæmat netəm asim min itəm Uhgîn tatæramææ etæmat, kæn itæmat noanol min kit ræha Uhgîn. In tæmol itæmat næhlan mæmæ nækotitun næn-iaræpæn nænwiwiæn itəm tatilæs-ipær in o ræhan næwiræn ne natimnat itəm in tæmol. In tæmaun-in rækis itæmat mæmæ onækotiet e napinæpæn mæmæ nakotuwin e næhag-æhagæn wir ræhan. ¹⁰ Aupæn ikin, itæmat netəm æpnarip min æm, mæto roiu, itæmat noanol min ræha Uhgîn. Aupæn ikin, næmæsotitunæn nasækitunæn ræha Uhgîn, mæto roiu, nækotitun nasækitunæn ræha Uhgîn.

¹¹ Iolik min itəm iakolkeike pik itæmat, nikitæmat otækæike matæht mæmæ nætueintæn u sænæmæ imætæt ætuatip ikin. Kitat kotahmen e iapispis min ne iaihluæ min ikin-u. Tol næhlan, iatæn æskasik kæm itæmat mæmæ nakotætul isæu o nolæn rat min itəm nætæligæn ræhatæmat tolkeike. Nætæligæn min æh, ilat tikimîr min ræhatæmat kæn koatæluagin e nikitæmat. ¹² Nian rafin kitat kotatig ilugin e netəmim itəm ræhalat nahatætææn tikæ. Kæn næmegæhæn ræhatæmat in otækæike mætuatip wir agin mæmæ nat æpnarip ilat okoatætu-pinæ næghatæn rat etæmat, mæto okotæplan nolæn wir min ræhatæmat, kæn ilat okotos-ipæn nisaiiæn kæm Uhgîn e nian in otuwa min makil netəmim lan.

Nisaiiæn netəm-iasol

¹³ Kitat netəmim ræha Iæramææ, kæn kotolkeike mæmæ okotisiai-in nærgin. Tol næhlan, nækotal næwia netəm-iasol min rafin itəm netəmim koatilæs-ipær ilat mæmæ okotæramææ, tahmen e kig, itəm in etəm-iasol agin, ¹⁴ o tahmen e ræhan netəm-iasol min itəm tætahl-iaræp ilat o nolæn ræhan wæk. Ilat okotuwin motælæhæu nalpinæn kæm netəmim itəm koatætghæhl lou ræhalat, kæn moatænwiwi netəm koatol nolæn tæwir. ¹⁵ Nækoatol næhlan mæto-inu Uhgîn tolkeike mæmæ ræhatæmat nolæn wir min okotæn-iaha næghatæn almæl min ræha netəm min u ræhalat nitunæn tikæ. ¹⁶ Itæmat sænæmæ slef min ræha tæfagæ rat min, mæto-inu Uhgîn tæmikis rækis itæmat. Tol næhlan, otætu-pæn nolæn ræha suah kit næhlan. Mæto sotænæn mæmæ, “Uhgîn tæmikis rækis io, kæn tol næhlan, ekitun nolæn nat naka itəm iakolkeike, nat æpnarip in tæfagæ rat.” Kæp. Itæmat slef min ræha Uhgîn, kæn tol næhlan, otætu-pæn nolæn min itəm kotætuatip. ¹⁷ Otos-ipæn nisaiiæn itəm tætuatip kæm netəmim rafin. Otolkeike iæfak min, inu netəmim min ræha Uhgîn, kæn onækotægîn motisiai-in Uhgîn, kæn otisiai-in kig.

¹⁸ Itæmat slef min, onækotækæike motol næwia ræhatæmat etəm-iasol min, kæn motos-ipæn nisaiiæn kæm ilat. Nækotal næhlan kæm ilat rafin, netəm koatol timætig kæn motæwir kæm itæmat, ne netəm min u koatol nolæn æskasik min kæm itæmat. ¹⁹ Okæm-naka nækoatol æm nat ætuatip min æm, mæto ræhatæmat netəm-iasol min koatol tærat kæm itæmat kæn nakoatæto tærat lan. Niki Uhgîn otægîn etæmat okæmæ nakoatos æm nian iækis min æh kotuwa katimis æm e nikitæmat mæto-inu nakotasipæn æm o Uhgîn. ²⁰ Mæto kæsænæn mæmæ itæmat netəm wir okæmæ nækoatol nolæn rat kit, kæn netəm-iasol koatoh itæmat ron, kæn næsotaiuæn motægim. Nalpinæn u, in ræhatæmat atip æm. Mæto, Uhgîn nikin tægægîn etæmat okæmæ nakoatos nahmææn mæto-inu nækoatol nat tæwir æm, kæn næsotaiuæn motægim. ²¹ Uhgîn tæmaun-in itæmat mæmæ nakoatos nahmææn mæto-inu Kristo tæmos nahmææn etæmat. In tæmaupæn

^{2:5:} Rom 12:1; Efes 2:21-22; Nol ðpæn 1:6 * ^{2:6:} Næghatæn Kris ætuatip tatæn mæmæ, “Sæon,” nærgin kit min ræha Jerusalem. ^{2:6:} Aes 28:16; Efes 2:20 ^{2:7:} Sam 118:22 ^{2:8:} Aes 8:14 ^{2:9:} Dut 7:6; 14:2; Aes 9:2; Wæk 26:18; Efes 5:8 ^{2:11:} Kal 5:17,24 ^{2:12:} Mat 5:16 ^{2:13:} Taet 3:1 ^{2:15:} 1 Pita 3:16 ^{2:17:} Rom 12:10
^{2:18:} Efes 6:5 ^{2:20:} 1 Pita 3:14,17

mægætun nolən ətuatip əh məmə itəmat nəkoatətəu-pən əm nəme nelkin. ²² Naoa Rəha Uhgın tatən məmə,

“In təməsolən təfagə rat kit,

kən in təməsənən nəghatən eiueiuə min nian kit ne.”

²³ Nian netəmim kəmotəghat rat lan, məto in təməsəhaiən ilat. Nian in təməto nahməən e nıpətin, məto in təməsənən məmə in otalpin nitai nəratən. Məto in təmələhəu-pən natimnat rafin e nelmi Uhgın itəm nian rafin rəhan nakilən in tətəuatip əm. ²⁴ Nian İesu təməkul e nig kəluuu, kən təməs nalpinən rəha təfagə rat min rafin rəhatat e nıpətin. In təmimis məmə təfagə rat min okotimıs e nəmegəhən rəhatat, kən kitat okotəmegəh məmə okotətəu-pən suatip rəha nətuatipən. Təməsmegəh kitat e nahməən rəha nıməgəm e nıpətin. ²⁵ Aupən, itəmat nəkotahmen e sipsip min itəm kəmotəluə. Məto roiu, nəmətəuhlin itəmat motuwa o Etəm Tatehm Wir Sipsip, inu Etəm Tatehm nəmegəhən rəhatəmat.

3

Nolən təwir rəha İərman ne pətan itəm kəmioal marit

¹ Kən e nolən kitəh əm rəha nisiiəin İərəmərə, itəmat nıpitan nəkotəkəike kol nəwia iaguıhl min rəhatəmat məto-inu o nat u. Okəmə ilat kəsotahatətəən e nəghatən rəha Uhgın, kən rəhatəmat nolən wir min əm okotiuw-pən rəhalat nətəligən kəm Uhgın. Nolən wir min rəhatəmat kotahmen, motəprəkis-in məmə onakoatəghat kəm ilat. ² Nian ilat koatəplan məmə nolən rəhatəmat in tətəuatip wir, kən koatəplan nisiiəin e nəmegəhən rəhatəmat, inu tahmen əm məmə otiuw-pa ilat kotuwa o Uhgın. ³ Pəs malə-malə rəhatəmat in sənəmərə rəha nıpətətəmat, tahmen e nolən rəha nəlisən noanutəm, o nuwınən e natimnat kəmol e iaen u kol tatipit-ipit,* o nuwınən e napən wir min. ⁴ Məto otol malə-malə e nikitəmat itəm nəwırən rəhan okol təsikəən, inu nolən ərou, ne nolən mətig nəməlinuən əh-İkin. İlat nolən keike e niganəmti Uhgın. ⁵ Inu nolən rəha nıpitan iəfak min aupən itəm kəmotələhəu-pən əskasik rəhalat nətəligən e Uhgın. İlat kəmotol nəwia iaguıhl min rəhalat, kən e nolən əh, kəmoatol malə-malə e nikitəmat, ⁶ tahmen e Sera itəm təmol nəwia Epraham, kən mətaun-in məmə in rəhan etəm-iasol. Kən itəmat nenəti Sera okəmə itəmat nəkoatol nolən min itəm kotətuatip, kən məsotəginən.

⁷ Kən itəmat nəman itəm nəmotol marit, e nolən əh inəh rəha nisiiəin İərəmərə, nəkotəkəike motos nenatigən o nehm wırən rəhatəmat nıpitaguıhl min e nəmegəhən rəhatəmat məto-inu, ilat kəsotosən nəsanənən tahmen etəmat. Kən motisiiə-in ilat e rəhatəmat nolən min məto-inu ilat min okotos min nat wir u, nəmegəhən lilin. Otol nəhlan məmə nat kit otəsəhtosig-inən rəhatəmat nəfakən.

İəfak min rafin

⁸ Namnun nəghatən əh. Itəmat rafin nəkotəkəike kol nolən min u: otos nətəligən kitəh, otəsəkıtun itəmat min, otolkeike itəmat min, otol nikitəmat timətig otəmat min, otos-İəhəu rəhatəmat nətəligən. ⁹ Okəmə netəmim koatol tərət kəm itəmat, məto nəkəsotalpinən nitai nəratən. Okəmə netəmim koatəghat rat kəm itəmat, məto nəkəsotalpinən. Məto otəfak motən-İpən kəm Uhgın məmə in otol təwir kəm ilat. Otol nəhlan məto-inu Uhgın təmaun-in itəmat məmə onəkotol nolən əh, pəs onəkotos nəwırən rəhan. ¹⁰ Naoa Rəha Uhgın tatən məmə,

“Etəmim itəm tolkeike nəmegəhən təwir,

kən molkeike məmə otatəto təwir e nian rafin,

in otəkəike məsənən nəghatən rat min,

kən in otəkəike məsənən neiuəən.

¹¹ In otəkəike məuhlin in, miet rəkis e nolən rat min,

kən mol əm natimnat min itəm kotəwir.

In otəkəike malkut pik məmə otatig ilat netəmim rafin e nəməlinuən.

¹² In otəkəike mol nəhlan meto-inu İərəmərə tatehm wir netəmim itəm kotətuatip,

kən matətəlig-in wir rəhalat nəfakən,

məto tatol tikimır ilat netəm koatol təfagə rat.”

¹³ ?Okəmə nakotalkut pik o nolən natimnat min itəm kotəwir, pah otol nəratən kəm itəmat?

¹⁴ Məto okəmə nıpəhriənən nəkoatəto nahməən o nolən ətuatip rəhatəmat, kən nəkoatətig e nəwırən pəhriən. Sotəginən nəratən itəm netəmim kotitun nolən kəm itəmat, kən pəs nikitəmat təsəht pikən. ¹⁵ Məto e nikitəmat, otisiiə-in Kristo məmə in İərəmərə. Otətul matip

2:21: Mat 16:24; Jon 13:15 **2:22:** Aes 53:9; Jon 8:46; 2 Kor 5:21; 1 Jon 3:5 **2:23:** Aes 53:7; 1 Pita 3:9 **2:24:** Aes 53:5-6; Rom 6:11 **2:25:** Esik 34:5-6; Mat 9:36; Jon 10:14; Hip 13:20-21 **3:1:** Efes 5:22 * **3:3:** Nat kətoanin kəmol e iaen u kol tatipit-ipit, o İaring, o rig, o noanat katəlis nelmitəm lan. **3:3:** 1 Tim 2:9 **3:6:** Jen 18:12 **3:7:** Efes 5:25 **3:12:** Sam 34:12-16 **3:14:** Aes 8:12-13; Mat 5:10; 1 Pita 2:20; 4:14

e nian rafin o nuhalpínən nəghatən rəha etəmim pah itəm tatətapəh-in otəmat məmə təhro nakoataləhəu-pən əskasik rəhatəmat nətəligən e Iesu. Məto otəghat mətig kəm ilat e nisiiain. ¹⁶ Kən nian rafin nəkotəkəike kitun e nətəligən rəhatəmat məmə rəhatəmat nolən in tətətip əm. Kən okəmə netəmim kotəghat rat e nolən wir min rəhatəmat məto-inu itəmat rəha Kristo, ilat okotaulis e nəghatən rat min rəhalat.

¹⁷ Okəmə in nalpəkauan rəha Uhgín məmə nakoatos nahməən o nolən wir min rəhatəmat, nat u in nat təwir taprəkis-in məmə nakoatos nahməən o nolən rat min rəhatəmat. ¹⁸ Tol nəhlan məto-inu, Kristo təmimis o tafagə rat min, təmimis nian kitiah əm tinahmen, okol təsimis minən nian kit. In etəm tətətip agin, məto təmimis o netəm kəsotətətipən məmə otos itəmat muwin kəm Uhgín. Kəmotəhamnu in kən nípətin tīmīs, məto Uhgín təmöl məmə in təmegəh min e nīmīsən, e nəmegəhən kit itəm rəha nego e neai. ¹⁹ Kən e nəmegəhən əh, təmuwin mən-iarəp nəghatən rəha Uhgín kəm narmi netəm kəmotīmīs itəm kotətig e kalapus, ²⁰ ilat u kəmoatəht nəwia Uhgín aupən aupən agin nian Uhgín təmatos rəhan nətəligən əfəməh matəsahgin ilat e nian suah u Noah təmatiləkin nego. Netəmim eit əm, itəm kəmotətig e nego, Uhgín təmosmegəh ilat e nian kəmotaiu motuwín motiet-pən e nəhau asol. ²¹ Kən nəhau əh, in narmi nolən baptəis itəm tatosmegəh itəmat min roiu. Nolən baptəis u, nípətin sənəmə tətəfəl rəkis nəmit e nípəti etəmim, məto in təhmen məmə nəkotətapəh o Uhgín məmə in otos-ipa kəm itəmat nítunən məmə rəhatat tafagə rat min kəmotikə. Kən nəsanənən asol itəm Uhgín təmöl Iesu Kristo təmegəh min e nīmīsən lan, in nəsanənən itəm tatosmegəh itəmat e nolən baptəis. ²² Kən Iesu Kristo tinuwín rəkis əpəh e nego e neai, kən mətətig e nikalí Uhgín matip, ikín rəha nisiiain, ne nəsanənən, ne nepətən. Kən Uhgín təmöl məmə nagelo min, ne natimnat rafin itəm koatos nepətən ne nəsanənən, ilat rafin kotətig ahgin nətəmərəən rəha Iesu.

4

Suatip rəha nolən nəwia Uhgín

¹ O natimnat min əh, itəmat min onəkotəkəike motos nətəligən rəha Kristo kən moatətul matip o nətoən nahməən e nípətitəmat, məto-inu in təməto nahməən asol e nípətin. Nəkoatol nəhlan məto-inu okəmə itəmat ninotəto tərət e nípətitəmat, nat əpnəpin nəkoatol nolən təwir min, kən tatəgətun məmə ninotəpəs nolən rəha tafagə rat. ² Tol nəhlan, nian itəmat nəkotətig e nətueintən u, nəsoatəu-pənən suatip rəha nolən natimnat rat min itəm tətətig e rəhatəmat nətəligən, məto onəkotətəu-pən suatip rəha nolən nəwia Uhgín. ³ Nəmotərəkín rəkis nian tēpat o nətəu-pənən nolən min rəha netəm min u kəsotənən nípəhriənən e Uhgín. Aupən, itəmat nəmoatit əpnəpin nípitan; kən nətəligən rəhatəmat təmatuwín o natimnat rat min; kən nəmoatəpəs; kən nəmoatol lafet rəha nítəpən nípitan; kən nəmotənim alikol kəpis motalməl; kən nəmoatəfak kəm narmi nat min itəm in nolən tərət agin. ⁴ Netəm əh itəm kəsotənən nípəhriənən e Uhgín, narmilat təmiwig məto-inu itəmat nəmotəpəs nətəu-pənən ilat motuwín kamnín e naruəh rəha tafagə rat rəhalat, kən ilat koatən rat pik itəmat ron.

⁵ Məto ilat okotəkəike motən-iarəp natimnat min rafin e nəmegəhən rəhalat kəm Uhgín itəm in tətətul matip məmə otakil muəh mələhəu nəghatən rəha nalpínən rəha netəm kəmotīmīs, ne netəm koatəmegəh. ⁶ Tol nəhlan, netəm min u itəm kəmotīmīs rəkis, ilat kəmotətəto namnəsən təwir* məmə nat əpnəpin kəmotos nalpínən e nípətilat motīmīs, məto Uhgín títun nolən ilat okotəmegəh min e narmín, təhmen lan.

⁷ Kitat koatuwa iuəhkír e nian rəha namnun natimnat rafin. Tol nəhlan, otol rəhatəmat nətəligən tətair o nítun wirən natimnat, kən mətəhm wir rəhatəmat nətəligən məmə nəkotítun nəghatən kəm Uhgín e nəfakən itəm təsanən. ⁸ Kən nat keike in ilis taprəkis-in natimnat rafin məmə, nakotolkeike itəmat min e nikitəmat rafin məto-inu, e nian nəkotol nəhlan, kən nian rafin, nəkoatətul matip o naluinən nolən rat min rəhatəmat. ⁹ Kən nəkotəkəike motit itəmat min motuwín e latuənu min rəhatəmat məmə nakotəgwən itəmat min, kən motəgətun ikín netəmim okotəpil ikín. Kən əsotənən nikalín məmə nikitəmat təsəgiənən ron.

¹⁰ Uhgín təmos-ipinə nəsanənən pisin pisin min kəm itəmat kitiah kitiah. Təwir məmə nəkotol wək e nəsanənən min əh moatəsitə etəmat min. Kən otol wək əh e nolən rəha iolwək min itəm koatol wək ətuatip rəha Uhgín nian rafin. Onəkotoor nəwirən rəhan e suatip pisin pisin min itəm in tatos-ipinə. ¹¹ Okəmə Uhgín təmos-ipən kəm suah kit nəsanənən rəha nə-iarəpən, kən təwir məmə in otən-iarəp təhmen əm məmə rəhan nəghatən in rəha Uhgín. Okəmə Uhgín təmos-ipən kəm suah kit nəsanənən rəha nasituən, kən təwir məmə in otəsitə e

3:16: 1 Pita 2:12 3:20: Jen 6–7 4:1: Rom 6:2,7 4:3: Efes 2:2-3 4:5: Wək 10:42 * 4:6: Kəm-naka nəghatən u, "Netəm min u itəm kəmotīmīs rəkis," tatəghat-in netəmim itəm kəmotəhatə e Kristo, kən uarisig lan kəmotīmīs. O kəm-naka tatəghat-in netəmim itəm kəmotīmīs e nian rəha suah u Noah (əplan-tu 3:19). 4:7: Rom 13:11-12 4:8: 1 Pita 1:22

netəmim e nəsanənən itəm Uhgın təmos-ipən məmə, e natimnat rafın, netəmim okotənwiwi Uhgın o nat itəm Iesu Kristo təmol. Pəs kitat koatən-iarəp rəhan nəwİRən ne nəsanənən tatuwın matuwın namnun tİKə. Əwəh.

Iəfak min okotos nahməən e nipətİlat

¹² İo min neen itəm iakolkeike pik itəmat, ekıtun məmə roiu nəratən əskasik tatİləs pikən itəmat təhmen e nİgəm, kən nakoatəto nahməən asol lan. Məto təsəwİRən məmə narmİtamət otİwig pik o nəratən min əh. Nəratən min əh koatuwa o netəmim tərət, sənəmə itəmat əm. ¹³ Məto təwİR məmə nİKİtamət otətagİen əm məto-İnu nakoatəto nahməən təhmen-pən əm e Kristo. Kən okəmə nəkoatol nəhlan, kən nİKİtamət otagİen pik aGİN nİan İn otol əp rəhan nəhag-əhagən asol rəha nəwİRən ne nəsanənən rəhan. ¹⁴ Okəmə netəmim koatən rat İtamət o nərgİ Kristo, kən onəkotatİg e nəwİRən pəhriən, məto-İnu NərmİN Rəha UhgİN İtəm təsanən məhag-əhag mətatİg otəmat. ¹⁵ Tərət məmə İtamət kİt otol nolən rəha nohamnuən İtəm, o nakləhən, o nətgəhlən lou, o təfagə rat əkəku kİt təhmen e nəghat tİpİKən. Okəmə İn tatos nalpİNən matəto nahməən ron, kən tətuatİp əm. ¹⁶ Məto okəmə İtamət nakoatos nahməən məto-İnu İtamət KristİN mİN, sotalİsən ron, məto nəkotəkəİke motənwiwi UhgİN məmə nakoatos nərgİN u KristİN. ¹⁷ Tol nəhlan məto-İnu nİan rəha nakİlən netəmim rəha UhgİN tİNətuoun. İkən okəmə nakİlən əh tİNətuoun e netəmim rəha UhgİN, kən awe o netəm mİN u İtəm koatəht namnuşən təwİR rəha UhgİN! ¹⁸ Naoa Rəha UhgİN tətən məmə, “Okəmə İn tİKİs o netəm kotətuatİp məmə UhgİN otosmegəh İlat, ?Kən təhro o netəm kotəruru UhgİN moatol təfagə rat?” ¹⁹ Kən tol nəhlan, netəmim İtəm koatəto nahməən məto-İnu İn nətəİgİən rəha UhgİN, təwİR məmə İlat okotəlhəu-pən nəmegəhən rəhalat e nelmi UhgİN İtəm təmol neai ne nİməptən ne natimnat rafın, kən nİan rafİN İn tətol rəhan nəghatən. Kən təwİR məmə İlat okotəkəİke katətəu-pən mİN əm suatİp rəha nolən təwİR.

5

Nəghatən tatuwın kəm elta mİN ne netəm aluə

¹ Kən roiu, iakolkeike məmə ekəghat məsİN kəm İtamət elta mİN rəha nİməfak. İo elta kİt ekahmen etəmat, kən İo atİp eməplan nahməən rəha Kristo, kən UhgİN otos-İpa kəm kİtat rəhan məsİN nəhag-əhagən asol rəha nərətən ne nəsanənən rəhan, İtəm İn otol əp. ² İnu rəhak nəghatən kəm İtamət məmə, otol wək rəha neh mİRən netəmim rəha UhgİN İtəm koatİg e nelmİtamət, təhmen e etəm rəha sİpsİp İtəm tatehm wİR rəhan sİpsİp mİN. Kən otol e nİKİN aGİen məto-İnu nakotolkeike məmə onəkotol. İnu nətəİgİen İtəm UhgİN tolkeİke. Məto təsəwİRən məmə nəkotol e nİKİtamət təsagİenən məmə nəkotol. Kən sotolən məto-İnu nİKİtamət təht məmə onəkotos pik məni lan. Məto otol əm məto-İnu nİKİtamət tətəgİen məmə onəkotasİtu. ³ Kən təsəwİRən məmə İtamət nakotuwa motəhmen e etəm-İasol İtəm tətol təkəsİK kəm rəhan İolwək mİN, məto İtamət onəkotol nolən İtəm İn tətuatİp məwİR məmə İəfak mİN kotİtun nəplanən kən motətəu-pən nolən rəhatəmat. ⁴ Etəm-İasol rəha netəm koatehm sİpsİp mİN otİet-ərəpa mİN, kən e nİan əh, İn otos-İpİNə nətouən wİR rəha nİsİaiİən kəm İtamət İtəm okol rəhan nəwİRən təsİKəən.

⁵ Kən e nolən kİtİəh əm, İtamət netəm aluə, otİsİai-İn motol nəwİa elta mİN rəha nİməfak. Kən İtamət rafİN aGİN onəkotos-İəhəu rəhatəmat nətəİgİen teİuauİ moatİsİai-İn İtamət mİN rafİN. Otol nəhlan məto-İnu Naoa Rəha UhgİN tətən məmə, “UhgİN təsagİenən mətəhtosİg-İn netəm kotəusİt, məto tətəwte-İn rəhan nəwİRən kəm netəm koatos-İəhəu atİp İlat.”

⁶ Kən tol nəhlan, otos-İəhəu atİp İtamət motatİg əhİN nelmi UhgİN əsanən, məmə İn otİləs-İpər İtamət e nİan tətuatİp rəhan. ⁷ Kən otos rafİN rəhatəmat katİpa əfİgəm mİN ka kələhəu-pən kəm UhgİN məto-İnu, İn tolkeİke İtamət mətəhm wİR İtamət.

⁸ Otair moatehm wİR məto-İnu, rəhatəmat tİKİMİR Setan İn təhmen-pən e laİon kİt İtəm tatİlİK-İlİK mətəİu anİon mətəgət mətəgəs-İn suah kİt məmə otun. ⁹ Otətul əskasİK e nahatətən rəhatəmat nİan Setan tətəwə otəmat, məto-İnu İtamət İəfak mİN neen əpəh İkİN mİN rafİN e nətueİntən, koatuwİN əm e nahməən kİtİəh əm.

¹⁰ Məto uarİsİg lan nəmotəto rəkİs nahməən e nİan əkuəkİR əm, kən UhgİN otol nakotəto təwİR mİN e rəhatəmat nəmegəhən, kən mol nakotəsanən e rəhatəmat nahatətəən, motətul əskasİK, kən nat kİt otəsiuw rəkİsİN İtamət. NəwİRən mİN rafİN tətİsİ-pən əm o UhgİN, kən İn təmaun-İn İtamət nakotuwa e Kristo məmə nakotuwin e nəhag-əhagən asol rəha nəwİRən

rəhan, ne rəhan nəsanənən itəm tətətig lilin. ¹¹Pəs koatən-iarəp nəsanənən rəha nərəməərəən rəhan, tatuwın matuwın namnun tikə. Əwəh.

Namnun nəghatən

¹²Saelas* itımlau min, təmasitu o naoa u, kən ekatehm məmə in piak etəm təwir, kən rəhak nıpahrienən tətətig lan. İatəte naoa əkuəkır u kəm itəmat məmə ekiləs-ipər rəhatəmat nətəligən, kən iatən-iarəp məmə natımnat itəm eməte rəkis, koatəghat-in nəwırən pahrien rəha Ughin. Otətul əskasik lan. ¹³Piatəmat min ne winitəmat min e niməfak u ikin-u Rom koatən təwir kəm itəmat.† Ughin təmitəpun itəmat min ilat. Kən nətik u Mak, in min tatən təwir kəm itəmat. ¹⁴Otən təwir kəm itəmat min tahmen məmə itəmat kitıəh əm e Kristo.

Pəs Ughin otawte-in rəhan nəməlinuən kəm itəmat rafin u netəmim rəha Kristo.

* **5:12:** Nəghatən Kris tatən nərgin u məmə, "Silfanus" itəm in nərgin əkuəkır u "Saelas." **5:12:** Wək 12:2,25; 13:13; 15:22,30 † **5:13:** Nəghatən Kris ətuatıp tatən məmə, "Pətan itəm tətətig Papilon," məto nıpətın məmə "niməfak əpəh Rom." E nian rəha Oltesteman, Papilon in taon asol kit itəm nepətən ne nəsanənən rafin rəha nətueintən tətətig lan, kən netəmim ikin koatol tikimır kəm netəmim min rəha Ughin. Kən tahmen-pən əm e nian rəha Jemes, Rom tatərəməərə e latuanu min rafin matətəhau netəm koatəfak kəm Ughin. **5:13:** Wək 12:2; 2 Tim 4:11

2 Pita

Naoa itəm tatol kəiu lan itəm Pita təməte Nəghatən əkuəkir rəha naoa u 2 Pita

?Pah təməte naoa u? Pita təməte naoa u.

?Təməte tatuwin kəm pah? Təməte tatuwin kəm netəmim rəha niməfak.

? Nəmegəhən tahro nulan nian təməte? Pita titun məmə otəsuwəhən timis, kən molkeike məmə otos-ipən rəhan namnun nəghatən kəm niməfak.

?Təməte naoa u o naka? Tolkeike məmə otəhgaiir kən məgətuwin netəmim rəha niməfak məmə iəgətuwin eiuə min okotuwa ilugin elat. Məto niməfak otəkəike matətul əskasik matətəupən əm nəgətuwin itəm tətuatip. Kən molkeike məmə nahatətəən rəhalat e Iesu otəkəike muwa məskasik, kən nitunən rəhalat o Iesu otəkəike məwə.

Pita təmən təwir kəm ilat

(Jut 4-13)

¹ Io Saimon Pita, io slef ne aposol rəha Iesu Kristo. Iatən təwir kəm itəmāt itəm nəmotos nahatətəən itəm in təwir tahmen e rəhatimat. Nəmotos nahatətəən əh e nolən ətuatip rəha rəhatat Uhgın ne Iosmegəh, inu Iesu Kristo.

² Pəs Uhgın otawte-in rəhan nəwiran ne nəməlinuən taprəkis agin kəm itəmāt məto-inu nəkotitun Uhgın, ne Iesu rəhatat Iərəməre.

Uhgın təmaun-in ilat məmə rəhan min netəmim

³ E nəsanənən rəha Uhgın, təmos-ipa kəm kitat natimnat rafin itəm okotəkəike kos rəha nəmegəhən ne nolən min itəm kotətuatip kən Uhgın tolkeike. Tatos-ipa e nitunən rəhatat ron. In təmaun-in kitat e rəhan atip əm nəsanənən ne nəwiran. ⁴ Kən e nəsanənən ne nəwiran rəhan, in təmos-ipa rəhan nəniəkisən min itəm iahgin kən məwir pik. Təmos-ipa nəhlan məmə e nəniəkisən min əh, nəkotitun nuwamən motol kitiah e nolən rəha Uhgın, kən motagim rəkis e nəratən rəha nətueintən itəm təmisi-pən e nolkeikən rat min e niki netəmim.

⁵ Kən tol nəhlan, nəkotəkəike motalkut pik məmə nolən rəhatəmat otuwa təwir agin. Rəhatəmat nahatətəən əh-ikin, kən nəkotəkəike motol min nolən min u: otol təwir kəm netəmim, kən otos nitunən, ⁶ otehm wir rəhatəmat nəteligən ne rəhatəmat nolən min; kən otətul əskasik e Uhgın nian nəratən tatuwa, kən otos-ipən rəhatəmat nəmegəhən rafin kəm Uhgın kən motol nəwian, ⁷ kən otolkeike iəfak min, kən otolkeike netəmim rafin. ⁸ Təwir məmə nəkotol nolən min əh, məto-inu nian nəkotol motol motol ilat, kən rəhatəmat nitunən e rəhatat Iərəməre Iesu Kristo otəe-in noan e nəmegəhən rəhatəmat. ⁹ Məto okəmə etəmim kit təsolən ilat, kən in tahmen e suah kit itəm təruru nuag-pənən isəu, o kəm-naka niganəmtin təpis, kən in təmaluwin məmə Uhgın təmafəl rəkis nolən rat min rəhan aupən.

¹⁰ Tol nəhlan piak min ne winik min, nəkotəkəike kalkut əskasik məmə nəkotol nolən min əh, kən ilat okotəgətuwin məmə nipahrienən, Uhgın təmītəpun itəmāt, kən maun-in itəmāt məmə rəhan netəmim. Məto-inu okəmə nəkotol natimnat min əh, kən okul nəsotəmeən nian kit, ¹¹ kən Uhgın nikin otəgien məmə otərəh e toa otəmāt məmə nəkotitun nuwinən ikin itəm Iesu Kristo, rəhatat Iərəməre ne Iosmegəh, in otərəməre lilin ikin.

¹² Tol nəhlan, nian rafin ekəkəike matən-ipinə natimnat min u kəm itəmāt məmə nikitəmat otəht min, nat əpnəpin nəkotitun ilat, kən motətul tiəkis e nipahrienən itəm nəmotos rəkis. ¹³ E nian iakatəmegəh e nətueintən u, nikiik təht məmə tətuatip məmə ekən-iarəp min natimnat min əh məmə nikitəmat otəht min, ¹⁴ məto-inu ekitun məmə otəsuwəhən ekimis, tahmen məmə rəhatat Iərəməre Iesu Kristo təmol əp ətuatip kəm io. ¹⁵ Kən ekəkəike malkut pik roiu məmə onəotaluwin natimnat min u nian ekimis rəkis.

¹⁶ Nian emotən-iarəp kəm itəmāt məmə Iesu Kristo otuwa min e nəsanənən, eməsənən namsu min itəm suah kit təmol e rəhan əm nəteligən, məto itiməhal eməhaləplan ətuatip e niganəmtitiməhal məmə rəhan nəsanənən ne nəhag-əhagən in ilis agin. ¹⁷⁻¹⁸ Itimāt min Iesu əpəh ilis e nitot rəha Uhgın nian Uhgın Tata təmos-ipən nisialigən kəm in, kən mol in nəhag-əhagən tasiə miet e nipətin, kən təməto nəwəia Uhgın u Nəhag-əhagən Asol təmən kəm in məmə, "Inu nətik itəm iakolkeike, nikiik tagien pik ron." Itiməhal atip eməhaləto nəwian əh təmisi-pən e nego e neai.

¹⁹ Natimnat min əh təmol itimāt ekotitun wir məmə nəghatən rəha ien min aupən in nipahrienən. Kən təwir məmə itəmāt min onəkotəto wir nəghatən əh. In tahmen e lait kit tətasiə e napinəpən, mətoarus-pən tian, kən fetukai tinər e nikitəmat. ²⁰ Kən nat asol

e natimnat min u, nəkotəkaike motitun mēmə nəghatən rəha ien min e Naoa Rəha Ughin, ien kit təməsən atipən nəghatən min əh, *²¹ mətə-inu nəghatən rəha ien min təsisi-pənən e nətəlign rəha netəmim əm, mətə netəmim kəmotən-iarəp nəghatən itəm təmisi-pən e Ughin nian Narmin Rəhan təkək nīkilat.

2

Iəgəṭun eiueiua min

¹ Mətə ien eiueiua min əh-ikin e niki netəm Isrel aupən, kən e nolən kitiah əm, iəgəṭun eiueiua min okotuwa min e nikitəmat. E nolən anion, okotən-iarəp nəgəṭunən eiueiua min itəm otərəkin rəhatəmat nahatətəən, kən taprəkis-in nat u, ilat okotəuhlin mənəaalat o rəhalat Etəm-iasol, nat əpnəpin in təməs-nəmtin ilat. Kən otəsuwəhən, Ughin otərəkin ilat e nalpinən itəm ilat atip əm koatiuw-pa. ² Kən netəmim tēpət okotətəu-pən nolən rat min rəhalat itəm tol naulisən. Kən tol nəhlan, netəmim tēpət okotən rat suatip rəha nīpahrienən. ³ Kən mətə-inu ilat iaumis min o mənī, kən okotəs rəhatəmat natimnat e nolən eko-eko e noanage min itəm kəmotisi-pən əm e nətəlign atip əm rəhalat. Nuwəh agin, Ughin təmən-iarəp nalpinən rəhalat, kən otəsuwəhən in otərəkin ilat.

⁴ Itəmat nəkotitun mēmə in otol nalpinən əh mətə-inu nəmotəplan nolən rəhan aupən. Nian nagelo min kəmotol təfagə, Ughin təsaskəlīm əmən rəhalat nalpinən, mətə təmərakin-pən ilat e nīpəg asol teiuiui agin, ikin rəha netəm kotərat, kən təməlis ilat e sen, kən kotatig e napinəpən mətəarus-pa in otələhəu nəghatən o nalpinən rəhalat. ⁵ Kən Ughin təməsaskəlīm-əmən nalpinən rəha netəmim aupən itəm kəmoatəht nəwian e nian rəha Noah, mətə təmohamnu ilat e naruah asol itəm təmaui. Mətə Noah təmatən-iarəp nəghatən rəha nolən itəm tətəuatip e niganəmṭi Ughin, kən Ughin təməsmegəh in, ne rəhan netəmim sēpin. ⁶ Kən Ughin təmol nalpinən o nəratən rəha netəm Sotom ne Komora, kən təmaan taon mīl əh e nīgəm, kīoal nəmṭap lan. Inu tatəgəṭun nat naka itəm otol kəm netəm min u itəm koatəht nəwian. ⁷ Mətə in təməsmegəh Lot. Suah əh in etəm tətəuatip e niganəmṭi Ughin, kən nīkin titəhmə o nolən rat min itəm tol naulisən rəha netəm min əh-ikin əh u kəmoatəht nəwia Ughin. ⁸ Kən in təmətatig ilat min ilat, kən nian rafin in təməplan nolən rat min rəhalat, kən matətə nəghatən rat min rəhalat, kən nian rafin əm, nīkin itəm tətəuatip əm, təmahmə pik o nolən rat min rəhalat.

⁹ Natimnat min əh tatəgəṭun mēmə Iərəməərə Ughin titun nosmegəhən netəmim itəm kotahatə lan, kən titun nəmki-rəkisən ilat e nəratən itəm kotatig lan. Mətə netəmim itəm kəsotətuatipən, Ughin titun naskəlīmən mol nalpinən kəm ilat roiu muwin mətəarus nian in otələhəu nəghatən o nalpinən rəha netəmim. ¹⁰ Ughin otol nalpinən kəm netəm rat rafin, mətə in otol nalpinən asol kəm netəmim itəm koatol natimnat rəha naulisən itəm nīpətīlat tolkeike mēmə okotol, kən natimnat u koatol ilat tamkīmīk, kən netəm min əh koatapəs nəərəməərən rafin.

Netəm min əh kotasit məsotəginən nat kit, kən məsotəginən nən ratən natimnat e nego e neai itəm koatəmegəh u ilat ilis pik. ¹¹ Nat əpnəpin nagelo min, itəm ilat kotəsənən kən nahgilat tēpət taprəkis-in netəm min əh, mətə nagelo min kəməsotəhaiən natimnat ilis pik əh, məsotətu-pənən nəghatən kit elat e niganəmṭi Iərəməərə Ughin. ¹² Mətə netəm min əh koatən rat natimnat itəm kəsotitun wīrən. Ilat kotahmən e nat iarupin min, itəm rəhalat nətəlign tīkə, mətə koatol əm nat itəm nīpətīlat tolkeike. Nat iarupin min əh kəmotaiir mēmə netəmim okotarupin-in ilat mətəhamnu ilat. Kən Ughin otərəkin min netəm rat min əh tahmən e nat iarupin min əh. ¹³ Ughin otətou ilat e nəratən mətə-inu ilat kəmotol nəratən kəm netəmim.

Kən iəgəṭun eiueiua min əh, nīkilat tagien mēmə okotəgwən ne motənim pik, sənəmə lapin əm mətə e nərauiəgən. Ilat kotahmən e napinən e nīməhan, o kotahmən e nīməgəm itəm tatol aulis itəmat, moatərəkin nərgi nīməfak. Kotuwa motəgwən itəmat min ilat, mətə koateiua-in itəmat, moatol nolən tərət. ¹⁴ Nian rafin rəhalat nətəlign tətəuwīn o nakləh-inən nīpitan itəm rəhalat nətəlign tīmətīg əm, kən nian rafin koatol təfagə rat məsotapəsən. Koatiuw rəkis netəmim itəm rəhalat nətəlign tətəliwək-aliwək, koatuwin e nolən rat rəhalat. Ilat koatəgəṭun atip ilat e nolən rəha naumisən. Ughin təmən rəkis nalpinən rəhalat. ¹⁵ Ilat kəmotapəs suatip itəm tətəuatip, kən moteko motətəu-pən suatip rəha Palam nətī Peor, itəm təmolkeike pik nosən mənī e nolən tərət. ¹⁶ Mətə togki kit təməhai o

* **1:20:** Suatip kit min o nəuhlinən nəghatən Kris e 1:20 tol nəhlan: “Kən nat asol e natimnat min u, nəkotəkaike motitun mēmə suah kit tīkə mēmə, in pisin əm otən nīpətī nəghatən rəha ien min itəm kəməte e Naoa Rəha Ughin,” **1:21:** 2 Tim 3:16; 1 Pita 1:11-12 **2:1:** Mat 24:11; Jut 4 **2:4:** Jut 6 **2:5:** Jen 6–8; 2 Pita 3:6 **2:6:** Jen 19:24; Jut 7 **2:7:** Jen 19:1-16 **2:10:** Jut 7-8,16 **2:11:** Jut 9 **2:12:** Jut 10 **2:15:** Nam 22:7; Jut 11; Nol əpən 2:14

rəhan nolən tərət min. Kitat kotitun məmə togki təsəghatən, məto Uhgın təmol məmə togki tataghat e niki etəmim məmə otən-iahau nolən eko-eko rəha ien u.

¹⁷ İəğətun eiueiuə min əh kotahmen e nəmti nəhau itəm təmamir; o kotahmen e nimal napuə itəm nımətag asol təməmki-rəkis, kən nuhuən tikə lan, məto-inu nəğətunən rəhalat kotərat. Uhgın təmələhəu kalın napınəpən asol məmə rəhalat. ¹⁸ İlat koatəghat ausit e nəghatən itəm nıpətın tikə. Koatəghat e nəghatən min rəha nolən min itəm nıpəti netəmim kotalkeike, kən moatiuw-pa netəmim kotuwa e nəratən itəm kəmotiet wi əm lan. ¹⁹ Koatən-ia kis məmə netəmim kotitun nətəu-pənən natimnat itəm ilat kotalkeike, lou kit tikə lan. Məto ilat atıp slef min rəha nolkeikəən rat min rəhalat, məto-inu suah kit in slef rəha nat naka itəm tatəməmə lan. ²⁰ Məto okəmə kotəgim rəkis e nəratən rəha nətueintən nian kotitun İəməmə ne İosmegəh rəhatat İesu Kristo, kən uarisig lan kotitəlig e nolən rəha təfəgə rat, motuwa slef rəhan, ilat kotatig e nəratən itəm in tərət taprəkis-in itəm in aupən. ²¹ Okəmə ilat kəmotəruru əgin suatıp rəha nolən ətuatıp, in təməwir pik olat, taprəkis məmə ilat kinotitun suatıp əh kən uarisig lan kotəuhlin məntaalat o nəghatən rəha Uhgın itəm kəmos-ıpən kəm ilat. ²² İlat koatol məmə nıməmə nəghatən mil u kueia mioal nıpahriənən elat. Katuən məmə, “Kuri kit təmitəlig muwin matun nat itəm in təmeoa-in rəkis,” ne “Pikas itəm təmaig məruən, kən mitəlig min muwin mətaig e nəmit.”

3

Nian rəha İəməmə

¹ İolik min, inu rəhak naoa itəm tatol kəiu lan tatimnə otəmat. Eməte ilau kərən məmə nikitəmat otəht min natimnat min əh, kən məmə katuəhgaiir itəmat mol nətaligen rəhatəmat tətuatıp. ² İakolkeike məmə okotətəlig-in min nəghatən min itəm ien min rəha Uhgın kəmotən aupən, ne nəghatən rəha İəməmə İosmegəh rəhatat itəm rəhatəmat aposol min kəmotən-iarəp kəm itəmat.

³ Nat kit itəm nakotaupən motitun məmə, e nian Nannun Nian tatuwa iuəhkir; netəmim neen okotuwa itəm kotətəu-pən əm nat nıpətılət tolkeike məmə okotol, kən ilat okotəghat ausit mətən rat nəghatən rəha Uhgın. ⁴ Okotən məmə, “?Təhro? ?Təmən-ia kis rəkis məmə otuwa min, məto in hiə? E nian itəm tıpıtət min kəmotimis mətoarəs-pa u-roiu, natimnat rafin təhmen-ahmen əm. Kən aupən aupən əgin, nian Uhgın təmol nətueintən mətoarəs-pa roiu, natimnat rafin kotahmen-ahmen əm.” ⁵ Koatəghat nəhlan, məto ilat kəsotolkeikəən məmə okotətəlig-in məmə e nəghatən rəhan, Uhgın təmol neai ne nətueintən. Kən mol nəptən tiet ilugin e nəhau, kən mos nəhau mol ikın min rafin e nətueintən. ⁶ Kən təmatig mos min nəhau əh mau-təlimin mərəkin nəptən aupən ikın lan. ⁷ Kən nəghatən əh rəha Uhgın tətaskəlim neai ne nıməptən kətuatig roiu, kən ilau okətuatig mətoarəs-pa nian in otaən ilau e nigəm e nian rəha nakılan ne nalpınən rəha netəm kotəht nəwia Uhgın.

⁸ Məto io min neen, sotaluınən nat kitəh u məmə, e nətaligen rəha İəməmə Uhgın, nian kitəh in təhmen e nup wan-təosan, kən nup wan-təosan in təhmen e nian kitəh. ⁹ Netəmim neen, nikitət təht məmə Uhgın təpou o nol uəhaiən nəniəkisən rəhan, məto sənəmə tol nəhlan. Rəhan nətaligen təfaməh otəmat, kən təsolkeikəən məmə in otərəkin etəmim kit, məto tolkeike məmə netəmim rafin okotəuhlin məntaalat o nolən rat min rəhalat motitəlig-pən ron.

¹⁰ Məto Nian Rəha İəməmə otuwa təhmen e etəmim təmuwa məmə otakləh, otuwa e nian itəm etəmim təruru. E nian əh, kotəto nərkərikən asol, kən neai otikə. Kən nigəm otus mərəkin mitgar, ne məwig, ne məhau min, kən nigəm otus nətueintən ne natimnat rafin kotatig lan, kotikə əgin.

¹¹ Kən məto-inu Uhgın otərəkin rafin əgin natimnat min əh e nolən əh, itəmat nəkotəkəike motətəlig-in nolən rəha nəmegəhən rəhatəmat. Nəkotəkəike motətəu-pən suatıp itəm nəmegəhən rəhatəmat okotətuatıp e niganəmti Uhgın, kən nəmotələhəu kalın məmə rəhan. ¹² Nikitəmat otəkəike magien o nian əh itəm tatuwa, kən motol natimnat itəm okotol nian əh otuwa uəhai əm. E nian əh, nigəm otus mərəkin neai, kən nəğəpənən otol mitgar, ne məwig, ne məhau min okotəiah motikə. ¹³ Məto Uhgın təməni-ia kis məmə otol neai wi ne nətueintən wi, ikın rəha netəmim itəm kotətuatıp e niganəmtin. Kən koatasəhgin nat əh o nəniəkisən əh.

¹⁴ Tol nəhlan, io min neen. Kən məto-inu nakoatəsaəhgin nian əh itəm tatuwa, otalkut əskasik məmə Uhgın otəsaəhmən napınən kit e nəmegəhən rəhatəmat, kən təfəgə rat kit tikə lan, kən nəkotatig e nəməlinuən itəmat min. ¹⁵ Nəkotəkəike motos e rəhatəmat nətaligen nat

u mämə, nolən rəha nətəligən əfəməh rəha İərəməyə otat, tatol mämə in otosmegəh netəmim neen min. Inu tahmen e nəghatən itəm piətət wir Pol təmətə kəm itəmat e nenatigən itəm Ughin təmos-ipən kəm in. ¹⁶ Tatəghat-in natimnat min əh e naoa min rafin rəhan. E naoa min əh, natimnat neen əh-ikin itəm tiəkis mämə okotitun. Kən netəm kəsotolən skul məsotitunən nat, kən rəhalat nətəligən tətaliwək-aliwək, ilat koatəuhlin nəghatən min rəha Pol, e nolən kitiəh əm itəm koatəuhlin nəghatən rəha naoa neen min rəha Ughin. Kən Ughin otərəkin ilat ron.

Namnun nəghatən

¹⁷ Kən tol nəhlan, io min neen. Məto-inu nəkotitun rəkis nat u, otaiir mämə nəghatən alməl rəha netəmim itəm koatəht nəwia Ughin, okəsotiuw-rəkisən itəmat e ikin rəhatəmat nahatətəən təskasik ikin, kən nakoatəme e rəhatəmat nahatətəən. ¹⁸ Məto otol rəhatəmat nahatətəən təwiə məskasik e nitunən rəha İərəməyə ne İosmegəh rəhatət İesu Kristo, kən təwiə min e nəwiran itəm tətawte-in kəm itəmat. !Pəs kotənwiwi in nian rafin, roiu tatuwin matuwın namnun tikə! Əwəh.

1 Jon

Naoa itəm Jon təmaupən mətə

Nəghatən əkuəkır rəha naoa u 1 Jon

?Pah təmətə naoa u? Aposol Jon təmətə naoa u. In pia Jemes, kən ilau nətəi Sepeti mil. In kit rəha netəm tuelef rəha Iesu. Kən in etəm u itəm Iesu tolkeike pik. In təmətə naoa min u: Namnusən Təwir Itəm Jon Təmətə, 1 Jon, 2 Jon, 3 Jon, ne Nol Əpən.

?Təmətə tatuwin kəm pah? Təmətə naoa u tatuwin kəm netəmim rəha niməfak min ikin min rafin. In tolkeike məmə netəmim ikin kitiah-kitiah okotafin, kən motahl-ipən naoa u tatuwin e niməfak min ikin pisin pisin min.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təmətə? Netəmim neen kotamə Iesu Kristo sənəmə in Nətəi Uhgın pahrien itəm təmuwa etəmim pahrien kit. Koatən məmə narmin rəha Kristo təmuwa e nipətə suah əh Iesu nian Jon Baptaes təmöl baptaes lan. Kən narmin rəha Kristo tiet e nipətə Iesu, uarisig timis e nig kəməluau. Mətə nəgətunən əh in neiuəən. Kən moatəgətun məmə nolən rat in tika. İlat neen kotamə təwir əm məmə netəmim okotol əpnəpin əm nolən rat mətə-inu e rəhalat nəgətunən, nipətə etəmim in nat əpnəpin əm. Nərgi nəgətunən min əh, kətaun-in məmə “Nostisisim.”

?Təmətə naoa u o naka? Təmətə naoa u məmə otəgətun min nəghatən itəm tətəuatip, kən məmə otən-iarəp neiuəiua minən rəha iəgətun eiuə min. Kən təməgətun məmə nolkeikeən in nat asol. Kən molkeike məmə otasitu, kən mol nahatətən rəha iəfak min tuwa məskasik kən motitun wir məmə Uhgın təmosmegəh pahrien ilat, kən ilat moatos nəmegəhən lilin.

Nəghatən Megəh

¹ Nəghatən rəha nəmegəhən* təmaupən matig e nətuounən nian,† inun, itimat‡ emotətə kən motəplan e niganəmtitimat ətuatip.§ Emotehm, kən motek e nelmitimat ətuatip.* In un, in nəghatən rəha nəmegəhən itəm ekoatəghat-in, moatən-iarəp. ² Nəmegəhən əh təmiet-arəpa;† emotehm kən moatətul-arəp o nən-iarəpən,‡ kən moatən-ipinə kəm itəmat məmə in nəmegəhən lilin, in təmətatig ilau Tata Uhgın kən təmiet-arəpa otimat.§ ³ Ekoatən-iarəp kəm itəmat natimnat min itəm emotehm kən motətə rəkis, məmə itəmat min onəkotuwa kol kitiah kitat min itəmat. Okotuwa kitiah kitat Tata Uhgın ne Nətin, Iesu Kristo.* ⁴ Ekoatə natimnat min u məmə otol nagienən e nikitat tər mərioah.

Okotaliwək e nəhag-əhagən

⁵ Nəghatən u inu, itimat emotətə ron kən ioatən-ipinə kəm itəmat, məmə Uhgın in nəhag-əhagən,† kən napinəpən tikə agin lan. ⁶ Okəmə kitat kotəmə kınəotol kitiah kitat min, mətə kitat kotaliwək e napinəpən,‡ kən koateiua, kən məsotatigən e nıphahrien.§ ⁷ Mətə in tətətig e nəhag-əhagən, kən okəmə kotaliwək e nəhag-əhagən tahmen lan,* kən kitat koatol kitiah kitat min, kən kitat okotarətuəh†‡ e nolən rat min rafin e nita Nətin, Iesu.

⁸ Okəmə kitat kotəmə sənəmə kitat nol təfagə rat,§ kitat koateiua-in atip əm kitat min, kən nıphahrienən tikə etat.* ⁹ Uhgın in etəm kitun nagileən lan, kən rəhan nolən in tətəuatip əm.† Tol nəhlan, okəmə kitat kotən-ipən nolən rat min rəhatat kəm Uhgın,‡ kən in otafəl kitat kən maluin rəhatat nolən rat min, kən marətuəh rəkis in nolən rat min rafin rəhatat mə okotətuatip e niganəmtin.§ ¹⁰ Okəmə kitat kotəmə kəsotol agin-əhən nolən rat, kən kitat koatən neiuəən e Uhgın, kən rəhan nəghatən təsətig agin-əhən e nəmegəhən rəhatat.*

* **1:1:** Jon 14:6 † **1:1:** Jon 1:1,3 ‡ **1:1:** Naoa u, Aposol Jon in təmətə. Kitat kotəruru təmətə kəm pah. Nat əpnəpin məmə in tatən pik “itimat,” mətə Jon pisin əm təmətə. Tatən itimat, matəghat-in atip in ne aposol min neen. § **1:1:** Luk 24:48; Jon 1:14; 19:35; 2 Pita 1:16; 1 Jon 4:14 * **1:1:** Jon 20:27 † **1:2:** Jon 1:1-4; 11:25; 14:6 ‡ **1:2:** Jon 15:27 § **1:2:** Jon 1:1-4 * **1:3:** 1 Kor 1:9 † **1:5:** 1 Tim 6:16 ‡ **1:6:** Jon 3:19-21; 8:12; Efes 5:8; 1 Jon 2:11 § **1:6:** 1 Jon 2:4; 4:20 * **1:7:** Aes 2:5 † **1:7:** Okəmə kotarətuəh e niganəmti Uhgın, okotən-iarəp əm təfagə rat min kəmotol kəsotahmenən e niganəmti Uhgın. Mətə sənəmə tahmen e narətuəhən itəm kataig e nien o nos-irəkisən nətuakəmən kit e nipətətim. Kitat okotəkəike motarətuəh e nita Iesu, məmə in otos-irəkis nolən rat min rəhatat. Tol nəhlan, kitat kotətuatip, motarətuəh e niganəmti Uhgın, in təsəplanən nolən rat rəhatat, mətə-inu nita Iesu təməfəl rəkis. ‡ **1:7:** Hip 9:14; Nol Əpən 7:14 § **1:8:** Jer 2:35; Rom 3:9,19; Jem 3:2 * **1:8:** 1 Jon 2:4 † **1:9:** E naluinən nolən rat rəha nol təfagə min, Uhgın in tatol e nətuatipən, mətə-inu nimisən rəha Iesu in təmətə rəkis nolən rat min. Tol nəhlan, tətəuatip məmə Uhgın otaluin nolən rat min rəhatat məməfəl rəkis. ‡ **1:9:** Sam 32:3-5; 51:2; Prov 28:13 § **1:9:** Jer 31:34; Maeka 7:18-20; Hip 10:22 * **1:10:** Jon 5:38

nætuieintæn, ilat u, naumisæn o natimnat ræha nipætîtæm æm, § kæn naumisæn o natimnat itæm tatiuw rækis niganæmtitæm, * ne nausitæn o ræhan nautæ min ne nepætæn. ¹⁷ Kæn nætuieintæn u otæpanikæ. Kæn naumisæn o nautæ min otæpanikæ. Kæn naumisæn o nolæn min ræha nætuieintæn itæm koatiuw nætæligæn ræha netæmim otæpanotikæ. † Mæto etæmim itæm tatol næwia Tata Uhgîn, ‡ in otætætig lîlin.

Tikimîr min ræha Kristo kinotuwa rækis

¹⁸ Nisualkælæh, kotegu-pæn e namnun nian. § Næmoatæto mæmæ tikimîr kit ræha Kristo * otuwa. † Kæn roiu tikimîr min ræha Kristo tepæt, kinotuwa rækis. ‡ Tol næhlan, kitat kotitun mæmæ inu, kinoategu-pæn e namnun nian. ¹⁹ Netæm min u, kæmotapæs ræhatat nimæfak min § mæto-inun ilat sænæmæ ræhatat agin-æh min. Okæmæ ræhatat agin-æh min, kæmæsotietæn etat. Mæto ilat kæmotiet etat, mæmæ otægætun mæmæ ilat sænæmæ ræhatat min.

²⁰ Mæto itæmat un, Etæm Tætutiat, in tæmætæfiæ * kæn itæmat e Narmin Ræha Uhgîn, † kæn itæmat rafin nækotitun nat u. ²¹ Iatæte nat u kæn itæmat, sænæmæ nækotæruu nipahrienæn, mæto itæmat ninotitun rækis nipahrienæn, kæn motitun mæmæ nipahrienæn tæsøe-inæn neiuææn. ‡ ²² ?Pah u in ieiua? Etæmim u itæm tatæn mæmæ Iesu sænæmæ in Kristo itæm Uhgîn tæmæn mæmæ otahl-ipa. Etæmim u inu, in tikimîr ræha Kristo. In tæsænæn nipahrienæn e Tata Uhgîn ne Nætîn. § ²³ Etæm tæsænæn nipahrienæn e Nætîn tæruu nosæn Tata. Etæm tatæn nipahrienæn e Nætîn, in tatos min Tata Uhgîn. *

²⁴ Pæs nat naka næmotæto e nætuounæn, nian næmotæto namnusæn tæwir, otæpær-ipæn æh etæmat tiækis. Okæmæ nat naka næmotæto e nætuounæn otæpær-ipæn etæmat, kæn itæmat onakoatæpær-ipæn e Nætîn, ne Tata Uhgîn. † ²⁵ Kæn nat u inu, næmeghæn itulin, in tæmæn-lækis mæmæ otos-ipa kæn kitat.

²⁶ Iatæte næghatæn min u kæn itæmat matæn-iaræp netæm min u itæm okotiuw rækis itæmat. ‡ ²⁷ Mæto itæmat u, nætæfiæn ræha Narmin Ræha Uhgîn itæm næmotos e Kristo, § in tætætig æh e nikitæmat. ?Tol næhlan, pah min titun nægætunæn nat wi kit kæn itæmat? Narmin Ræha Uhgîn tatægætun natimnat rafin kæn itæmat, * kæn nætæfiæn æh ræhan, in nipahrienæn, sænæmæ neiuææn. Tol næhlan, otæpær-ipæn æskasik lan, † tahmen-pæn æm mæmæ in tæmægætun itæmat mæmæ nækotol.

²⁸ Kæn roiu æh, nisualkælæh, otæpær-ipæn lan, mæmæ nian in otuwa ‡ kæn kitat kæsotægînæn mæsotaulis-inæn niganæmtin § e ræhan nuwamæn.

²⁹ Okæmæ nækotitun mæmæ in tætuatip, * onækotitun æsas mæmæ netæmim rafin itæm koatol nolæn ætuatip, ilat u, nenætîn min. †

3

Itæmat u nenæti Uhgîn min

! ! Oteplan-tu! ! Nolkeikææn itæm tepæt mahgoau kæn kitat, * itæm Tata Uhgîn tæmos-ipa, inun, mæmæ tætaun-in kitat mæmæ nenætîn min! † Kæn nipahrienæn mæmæ kitat æh. Netæmim ræha nætuieintæn kæsotitunæn kitat, mæto-inun ilat kotæruu Uhgîn. ‡ ² Nikik min, kitat nenæti Uhgîn min u-roiu. Kitat kæsotitunæn mæmæ okotæhrol nulan motol pisin nian Kristo otitælig-pa. Mæto kitat kotitun mæmæ nian otitælig-pa, § kitat okotahmen lan, * mæto-inu e nian æh, okotæplan æsas mæmæ in tol næhlan. † ³ Kæn etæmim itæm tatægile mæmæ otahmen e Kristo, in tætaruætuh rækis ‡ in atip nolæn min ræhan, § mæto-inu Kristo in min in tætuatip wir agin.

⁴ Etæmim itæm tatol nolæn rat, in tatægahl min lou ræha Uhgîn, mæto-inu næghatæn u nolæn rat, nipætîn u, nægæhlæn lou ræha Uhgîn. ⁵ Kæn itæmat nækotitun mæmæ Kristo tæmuwa mæmæ

§ 2:16: Jen 3:6; Rom 13:14; Efes 2:3 * 2:16: Prov 27:20 † 2:17: Hip 12:27 ‡ 2:17: Mat 12:50 § 2:18:

Rom 13:11 * 2:18: Tikimîr ræha Kristo in 'antichrist' e Inglis. † 2:18: 1 Jon 2:22; 4:3; 2 Jon 1:7 ‡ 2:18: 1 Jon 4:1

§ 2:19: Wæk 20:30 * 2:20: Netæm Isrel kotætæfiæ-pæn e rahn-kapæ pris min e oel, moatol kæn tatægætun mæmæ ilat u, sænæmæ netæmim æpnapin æm, mæto ilat u, netæmim ræha Uhgîn æm, itæm in tæmtæpun o nolæn wæk u. Kæn e nolæn kitæih æm, Iesu in tatos-ipa Narmin Ræha Uhgîn kam netæm min un itæm koatæn nipahrienæn lan, matægætun mæmæ Kristo tæmtæpun ilat mæ ræhan æm. Netæm min u itæm koatos nætæfiæn e Narmin Ræha Uhgîn, in tahmen e næmtætîn kit mæmæ ilat u, ræhan min netæmim. Tatætæfiæ-in-pæn Narmin Ræha Uhgîn elat mæmæ ilat kotahmen-in nolæn wæk ræhan. † 2:20: 1 Jon 2:27;

2 Kor 1:21-22 ‡ 2:21: 2 Pita 1:12 § 2:22: 1 Jon 4:3; 2 Jon 1:7 * 2:23: Jon 8:19; 14:7; 1 Jon 4:15; 5:1; 2 Jon 1:9

† 2:24: Jon 14:23; 15:4; 1 Jon 1:3; 2 Jon 9 ‡ 2:26: 1 Jon 3:7 § 2:27: 1 Jon 2:20 * 2:27: 1 Kor 2:12 † 2:27:

Jon 15:4 ‡ 2:28: 1 Jon 3:2; Kol 3:4 § 2:28: Efes 3:12 * 2:29: 1 Jon 3:7 † 2:29: Jon 1:13 * 3:1: Jon 3:16

† 3:1: Jon 1:12 ‡ 3:1: Jon 15:21; 16:2,3 § 3:2: Kol 3:4; 1 Jon 2:28 * 3:2: Rom 8:29; 2 Pita 1:4 † 3:2: Jon

17:24; 2 Kor 3:18 ‡ 3:3: Tætaruætuh, nipætîn u, titæfæl rækis. § 3:3: 2 Kor 7:1; 1 Jon 1:7; 2 Pita 3:13,14

otos-irækis rəhatat nolən rat min,* mətə-inu nolən rat tikə lan.† 6 Tol nəhlan, okəmə kitat koatəper-ipən lan, tol-pən okol kəsotəkəikeən e nolən rat min. Məto netəm min un itəm koatəkəike əh e nolən rat min, tol-pən kotəruru agin-əh in, məsotəplanən in.‡

7 Nisualkələh, sotətəlig-inən suah kit teiua-in itamat o nat u. Etəm tatol nat ətuatip, nipətin u məmə in etəm ətuatip, təhmen əm e Kristo in etəm ətuatip. 8 Məto etəmim itəm tatəkəike əh e nolən rat min, tatəgətun məmə in rəha Setan u, etəm təmatol nolən rat e nətuounən. § Məto Nəti Uhgın təmuwa o nərəkənən wək min əh rəha Setan.* 9 Netəm min u itəm kəmotaiir wi min motuwa nenəti Uhgın min,† ilat okol kəsotəkəikeən e nolən rat,‡ mətə-inu ilat koatos niāmītə rəha Uhgın. Kən o nat u, okol ilat kəsotəkəikeən e nolən rat, mətə-inu ilat nenəti Uhgın min. § 10 Tol mə, kotitun nənən məmə pah min u nenəti Uhgın,* kənu pah min u nenəti Setan.† Etəmim u itəm təsol ətuatipən, kən in məsolkeikən pian kit,‡ in sənəmə nəti Uhgın kit.

Kitat kotəike motolkeike kitat min

11 Nəghatən u inu, nəmotətə e nətuounən e nāmnuşən təwir,§ məmə kitat okotəike motolkeike itat min.* 12 Sotolən tikiri Ken, itəm in etəmim rəha Setan kən tohamnu pian.† ?Kən təmohamnu pian o naka? Təmohamnu mətə-inun rəhan nolən min tərət kənu rəha pian, nolən min in tətətip.‡ 13 Piak min, narmītəmat təsiwig pikən okəmə netəmim rəha nətueintən u koatətəhau itamat. § 14 Okəmə kitat kotolkeike piatət min, tatəgətun məmə kitat kinotaprəkis-in rəkis nimisən, minotegu-pən e nəmegəhən.* Məto etəm un nolkeikən tikə lan, in tətətip əh e nimisən.† 15 Etəmim un itəm tatətəhau pian‡ in təhmen e etəm tətəhamnu itəm, § kən itamat nəkotitun məmə iohamnu itəm, in təsosən nəmegəhən lili.*

16 O nat u kitat kotitun wir məmə nolkeikən in tol nulan, mətə-inun Iesu təmos-ipa rəhan nəmegəhən otat.† Kən e nolən kitəh əm, təwir mə kitat min kotos-ipən nəmegəhən rəhatat o piatət min.‡ 17 ?Okəmə suah kit rəhan natimnat tepət kən pian kit rəhan nat kit tikə, mətə in təsasəkəitunən pian, § məsolən nat agin lan, nolkeikən rəha Uhgın otəhrol nulan matig e suah u? 18 Nenətik min, pəs kitat kəsotənən nolkeikən e nohlitət əm, mətə okotol əp nolkeikən pahrien e nolən min rəhatat.† 19-20 Okəmə kotol nəhlan, kən nat əpnəpin okəmə kotətəpən e nikitat məmə okotos nalpənən, mətə kitat okotitun məmə kotatig e nipahrienən, kən mem maha-məha nikitat e niganəmtin. Mətə-inu Uhgın in ilis maprəkis-in nikitat, kən in titun natimnat rafin.

21 Piak min, okəmə kotətəpən e nikitat məmə okəsotəsən nalpənən, kitat okəsotəginən e niganəmti Uhgın,‡ 22 kən motos natimnat rafin ron itəm koatətəpən-pən, § mətə-inu kitat koatol nəwian* kən moatol nolən itəm in tolkeike.† 23 Kənu nəghatən u rəhan tatən məmə kotəkəike motahatətə e Nətin,‡ Iesu Kristo, § kən motolkeike kitat min, təhmen məmə inu in tənən mihin kəm itat.* 24 Netəm min u itəm koatol nəwian,† ilat koatəper-ipən lan,‡ kən in tətəper-ipən elat. Kən kitat kotitun məmə in tətətip e nikitat, mətə-inun Narmin Rəha Uhgın itəm in təmos-ipa, in tatəgətun kəm kitat. §

4

Onakakil mehm matig narmin min

1 Nikik min, okəmə etəmim kit tatən məmə Narmin Rəha Uhgın tətətip lan, matol in tətən-iarəp rəhan nəghatən, kən təwir pik məmə onəkotehm wir motakil matig məmə narmin əh tətətip lan, in rəha Uhgın pahrien, o sənəmə rəha Uhgın.* Kitat okotəkəike motəplan wir mətə-inun ien eiueiue min tepət kinotiet rəkis moatəghat e nətueintən.† 2 O nat u, itəmat onəkotitun əsas məmə in Narmin Rəha Uhgın itəm tətətip e etəmim kit, inun, Narmin itəm

* 3:5: 1 Jon 3:8 † 3:5: 2 Kor 5:21 ‡ 3:6: 1 Jon 3:9; 2:4; 5:18; 3 Jon 1:11 § 3:8: Jon 8:44 * 3:8: Hip 2:14 † 3:9: Jon 1:13 ‡ 3:9: 1 Jon 5:18 § 3:9: Nikuti nat tətəwə noe-in atipən noan. E suatip kitəh əm, Uhgın tətəhəu-pən rəhan niāmītə e suah kit, kən in tətəwə təhmen e nikuti nat itəm kəmafə e nəmegəhən rəha etəmim un, kən matəe in noan e nolən min rəha Uhgın. Tol nəhlan, netəmim min u itəm kəmotaiir wi min motuwa nenəti Uhgın min, ilat kəsotəkəikən e nolən rat. * 3:10: 1 Jon 3:1,2; Jon 1:12 † 3:10: 1 Jon 3:8 ‡ 3:10: 1 Jon 2:9; 4:8 § 3:11: 1 Jon 2:7 * 3:11: Jon 13:34-35; 15:12; 1 Jon 4:7,11,21; 2 Jon 1:5 † 3:12: Jen 4:8 ‡ 3:12: Prov 29:10 § 3:13: Jon 15:18,19; 17:14 * 3:14: Jon 5:24 † 3:14: 1 Jon 2:9 ‡ 3:15: 1 Jon 2:9 § 3:15: Mat 5:21,22; Jon 8:44 * 3:15: Kal 5:20,21 † 3:16: Jon 10:11 ‡ 3:16: Jon 15:13; 1 Tes 2:8 § 3:17: Dut 15:7,8; Jem 2:15,16 * 3:17: 1 Jon 4:20 † 3:18: Esik 33:31; Rom 12:9 ‡ 3:21: Efes 3:12; 1 Jon 5:14 § 3:22: Mat 7:7 * 3:22: Jon 14:15 † 3:22: Hip 13:21 ‡ 3:23: Jon 6:29 § 3:23: Jon 1:12; 3:18; 20:31 * 3:23: Jon 13:34 † 3:24: 1 Jon 2:3 ‡ 3:24: 1 Jon 2:6; 4:15 § 3:24: 1 Jon 4:13 * 4:1: Jer 29:8 † 4:1: Mat 7:15; 1 Jon 2:18

tatən-iarəp məmә Iesu in Kristo itəm Uhgın təmən məmә otahl-ıpa, kən in təmuwa e nipətin,‡ narmin əh in Narmin ətuatip rəha Uhgın. § 3 Məto etəmim kit itəm təsən-iarəpən məmә Iesu in Kristo itəm Uhgın təmən məmә otahl-ıpa, narmin rəha etəmim əh, sənəmә rəha Uhgın. İnəh, in narmin rəha tikimir rəha Kristo, * † itəm ninəmotətəto rəkis məmә in otəpanuwa, kən roiu tinətətig rəkis e nətueintən. ‡

4 Nisualkələh, itəmat netəmim rəha Uhgın min, kən nəmotəhg-irəkis ien eiueiua min əh, § məto-inu Narmin itəm tətətig e nikitəmat in taprəkis-in narmin itəm tətətig e nətueintən u. * 5 İlat netəm rəha nətueintən, † tol nəhlan, nəghatən min rəhalat koatən, in rəha nətueintən əm, kən netəm koatətəlig-in ilat, ilat min netəm rəha nətueintən u. 6 Məto itimat nenəti Uhgın min. Tol nəhlan, netəmim itəm kotitun Uhgın, ilat kotətəlig-in itimat. Məto netəmim itəm ilat sənəmә nenəti Uhgın min, ilat kəsotətəlig-inən itimat. ‡ O nat u, kitat okotitun əsas Narmin itəm tatən pahrien, § ne narmin itəm tateiua. *

Nolkeikeən rəha Uhgın ne rəhatat

7 Nikik min, pəs kitat kotolkeike kitat min, † məto-inu nolkeikeən in tətisi-pən o Uhgın, kən etəm tatol nolkeikeən, in təmaair wi min muwa nəti Uhgın kit, ‡ kən titun Uhgın. § 8 Məto etəm u, rəhan nolkeikeən tikə, in təruru Uhgın, məto-inu Uhgın, in nəukəti nolkeikeən. 9 Uhgın təmol əp rəhan nolkeikeən kəm kitat nulan, məmә in təmahl-ıpa Nətin noan kitəih əm, * tuwa e nətueintən, məmә kitat okotos nəmegəhən ron. † 10 Nat u in nolkeikeən pahrien, sənəmә kitat kəmotolkeike Uhgın, məto in təmolkeike kitat. ‡ Uhgın təmahl-ıpa Nətin tuwa, kən in təmol sakrifais atip e rəhan nəmegəhən o rəhatat nolən rat min, məmә neməha otəsöl minən Uhgın. §

11 Piak min, Uhgın təmolkeike pik kitat nulan, * kən tol nəhlan, kitat min okotəkəike motol mihın nolkeikeən əh kəm itat min. † 12 Suah kit təsehmən Uhgın nian kit ne. ‡ Məto okəmә kitat kotolkeike itat min, kən Uhgın tatəper-ıpən e nikitat, kən nolkeikeən rəhan tinətə-in nolkeikeən e nikitat. §

13 Kitat kotitun * məmә kitat kotəper-ıpən lan, kən in tətətig etat, məto-inun tinos-ıpa rəkis rəhan Narmin kəm kitat. †

14 Kənu itimat emotəplan rəkis kənu moatən-iarəp ‡ məmә Tata Uhgın in təmahl-ıpa Nətin məmә in İosmegəh rəha nətueintən. § 15 Etəmim itəm tatən-iarəp məmә Iesu in Nəti Uhgın, kən Uhgın tətətig lan, kən in min tətətig-pən e Uhgın. * 16 Kən tol nəhlan, kitat kotitun nolkeikeən rəha Uhgın kəm kitat, kən motəgile lan.

Uhgın in nolkeikeən. † Etəm tətətig e nolkeikeən, tətətig-pən e Uhgın, kən Uhgın min tətətig lan. ‡ 17 Nian kotatig nəhlan e Uhgın, kən nolkeikeən rəhan tinətə-in nolkeikeən e nikitat, § məmә kitat kəsotəginən * e nian Uhgın otətakil itəm, məto-inu e nətueintən u rəhatat nolən tahnen e Kristo. 18 Etəm u tərıoah e nolkeikeən, okol təsəginən Uhgın. Məto nolkeikeən pahrien u, itəm tinətə rəkis e nikitat, tətəhg-irəkis nəginən, † məto-inu nətəligən rəha nosən nalpınən tatol kitat kotətəgin, kən nat u tatəgətin məmә rəhan nolkeikeən təsəe-inən əh e nikitat. 19 Kitat kotolkeike itat min məto-inun Uhgın təmaupən molkeike itat. 20 Məto okəmә suah kit təmә, “İo ekolkeike Uhgın,” məto tatətəhau əh pian, ‡ in ieiua. § Məto-inu etəm təsölkeikeən pian u in tatehm e niganəmtin, * okol təsölkeikeən Uhgın, itəm in təsehmən. † 21 Kən in təməs-ıpa rəhan nəghatən kəm itat məmә etəmim pah tolkeike Uhgın in otəkəike molkeike min pian. ‡

5

Kitat koatol win məto-inu kitat koatahatətə e Iesu

1 Etəmim itəm tətəhatətə * e Iesu məmә in Kristo itəm Uhgın təmən məmә otahl-ıpa, suah u inu, in nəti Uhgın, † kən etəmim itəm in tolkeike tata kit, in tolkeike min nenətin min. ‡

‡ 4:2: Jon 1:14; 1 Jon 2:23 § 4:2: 1 Kor 12:3 * 4:3: 1 Jon 2:22; 2 Jon 1:7 † 4:3: E Inglis, katən əm 'antichrist,' kən nipətin u məmә in tikimir rəha Kristo. ‡ 4:3: 1 Jon 2:18 § 4:4: Jon 16:33 * 4:4: 2 King 6:16; Rom 8:31 † 4:5: Jon 15:19; 17:14,16 ‡ 4:6: Jon 8:47 § 4:6: Jon 14:17 * 4:6: Mak 13:5 * 4:7: 1 Jon 3:11 ‡ 4:7: Jon 1:15 § 4:7: 1 Jon 2:4 * 4:9: Jon 1:18 † 4:9: Jon 3:16,17; 1 Jon 5:11 ‡ 4:10: Rom 5:8,10 § 4:10: Rom 3:25 * 4:11: Jon 3:16 † 4:11: Jon 15:12; 1 Jon 3:11 ‡ 4:12: Jon 1:18 § 4:12: 1 Jon 4:17; 2:5 * 4:13: 1 Jon 2:3 † 4:13: 1 Jon 3:24 ‡ 4:14: Jon 15:27 § 4:14: Luk 2:11; Jon 3:17 * 4:15: 1 Jon 3:24 † 4:16: 1 Jon 4:8 ‡ 4:16: 1 Jon 3:24 § 4:17: 1 Jon 4:12; 2:5 * 4:17: Efes 3:12 † 4:18: Rom 8:15 ‡ 4:20: 1 Jon 2:9 § 4:20: 1 Jon 1:6; 2:4 * 4:20: 1 Jon 3:17 † 4:20: 1 Jon 4:12; Jon 1:18 ‡ 4:21: 1 Jon 2:7,9 * 5:1: Jon 3:15 † 5:1: Jon 1:13; 1 Jon 2:22; 1 Jon 2:23 ‡ 5:1: 1 Jon 2:23

² Kæn kitat kotitun mæmæ okæmæ kotalkeike Uhgîn kænu moatol næwian, § kænu okotalkeike min nenætin min. * ³ Mæto-inu okæmæ kotalkeike Uhgîn, nîpætîn un, okotal noan, † kæn ræhan næghatæn otahæn e katîpa itæm taluk-aluk æm. ‡ ⁴ Netæm kotaiir e Uhgîn, § ilat koatol win e nolæn min ræha nætueintæn. Kænu nahatætææn ræhatat in tatos-ipa næsanænæn o nolæ win e nolæn min ræha nætueintæn. ⁵ ?Pah min un ilat koatætul æskasik motol win e næluagînæn ræha nætueintæn u? Ilat æm un, netæm kotatahatætæ mæmæ Iesu in Næti Uhgîn.

Iaruæsan kîsil kætæhalol æp

Iesu Kristo kæm kitat

⁶ Iesu Kristo, in etæm u itæm tæmuwa, kæn næhau ne nitan * kætioal æp in kæm itat. Sænæmæ næhau æm itæm tatol æp in, mæto næhau ne nitan. ⁷ Narmin Ræha Uhgîn in tætaruæsan næghatæn mîl u ræha næhau ne nîta, matæn-iaræp mæto-inu Narmin Ræha Uhgîn in nîpahrienæn. † ⁸ Kæn nuæfîminæn kîsil kætæhalaruæsan îlæhal min. Îlæhal un, Narmin Ræha Uhgîn, ne næhau, ne nîta. Kæn îlæhal u, kætæhalegæhan-in mætæhalol æp næghatæn ræhalæhal min. ⁹ Nian min, kitat koatætæ næghatæn min itæm netæmim koatæn-iaræp, motahatætæ elat. ‡ Mæto nian Uhgîn tatæn-iaræp nat kit, in îlæhgîn taprækis, kæn kitat okotitun nahatætææn tæhmîn min e ræhan næghatæn, mæto-inu in Uhgîn, § kæn in tatætul-aræp o Nætîn.

¹⁰ Etæmim itæm tæsatætææn e næghatæn u ræha Uhgîn, tahmen æm mæmæ in tatæn mæmæ Uhgîn in ieiueiua æm, * mæto-inu Uhgîn tæmætul-aræp o Nætîn, mæn-iaræp kæm in, mæto in tæsanæn nîpahrienæn lan. ¹¹ Kænu næghatæn itæm Uhgîn tæmæn-iaræp o Nætîn, in tol nulan. Uhgîn tæmos-ipæn næmegæhæn lîlîn † kæm itat, kænu næmegæhæn u, katos o Nætîn. ‡ ¹² Etæm tatos Nætîn, in tatos næmegæhæn. Mæto etæm tæsosæn Næti Uhgîn, in tæsosæn næmegæhæn. §

Namnun næghatæn

¹³ Iatætæ næghatæn min u kæm itæmat netæm kotahatætæ e Næti Uhgîn, mæmæ onækotitun mæmæ itæmat nakotos næmegæhæn lîlîn. * ¹⁴ Pæs kæsotægînæn, † mæto kotæskasik o nætapæh-inæn nat kit e nîganæmti Uhgîn, mæto-inu kotitun mæmæ næghatæn u inu, tatem æskasik itat. Nian okotæpæh-in nat kit kæm in itæm tæwir e ræhan nætægîn, kæn in otætæ ræhatat næfakæn. ‡ ¹⁵ Kæn okæmæ kotitun mæmæ in otætæ itat, kæn nat naka okoteasi-in-pæn, kæn kînotitun rækis mæmæ okotos. §

¹⁶ Okæmæ kotehm piatæt kit tatol nolæn rat, mæto sænæmæ nolæn rat itæm titun nît-ipænæn e nîmisæn, ik onakæfak ron, kæn Uhgîn otos-ipæn næmegæhæn kæm suah u. * Mæto nolæn rat kit æh-îkin itæm tatit-ipæn itæm e nîmisæn, † kæn io esænæn mæmæ onakotæfak o netæm min itæm koatol nolæn æh. § ¹⁷ Nolæn rat min rafîn un, in tæfagæ rat, * kæn mæto tæfagæ rat min æh-îkin itæm kæsotit-ipænæn itæm e nîmisæn. †

¹⁸ Kitat kotitun mæmæ etæm tætaiir e Uhgîn ‡ tæsækæikææn e tæfagæ rat, mæto-inu Næti Uhgîn tatæmik ætain wir in, kæn etæm rat u Setan, tæruu nekæn. § ¹⁹ Kitat kotitun mæmæ kitat nenæti Uhgîn min, * mæto netæmim ræha nætueintæn rafîn, ilat u kotatæg e nelmi Setan. † ²⁰ Kitat kotitun min mæmæ Næti Uhgîn tæmuwa kæn mos-ipa nenatægæn kæm itat, ‡ mæmæ kitat okotitun in, u in nîpahrienæn. § Kænu kitat koatætul-pæn e Uhgîn u in nîpahrienæn, mæto-inu kitat koatætul-pæn e Nætîn Iesu Kristo. In un, in Uhgîn pahrien, kæn in næukæti næmegæhæn lîlîn. *

²¹ Nenætik min, otægim rækis o natîmnat min itæm okotos næme Uhgîn e nîkîtæmat. † ‡

§ 5:2: 1 Jon 2:3 * 5:2: 1 Jon 3:14 † 5:3: Jon 14:15 ‡ 5:3: Mat 11:30 § 5:4: Jon 1:13 * 5:6: Jon 19:34,35 † 5:7: Jon 14:17 ‡ 5:9: Jon 5:33,34 § 5:9: Mat 3:16,17; Jon 5:32,37; 8:17,18 * 5:10: Jon 3:33; 1 Jon 1:10 † 5:11: Mat 25:46 ‡ 5:11: Jon 1:4 § 5:12: Jon 3:15,16,36 * 5:13: 1 Jon 5:11 † 5:14: Efes 3:12; 1 Jon 3:21 ‡ 5:14: Mat 7:7 § 5:15: 1 King 3:12 * 5:16: Jem 5:15 † 5:16: Hip 6:4-6; 10:26 ‡ 5:16: Jer 7:16; 14:11 § 5:16: E ves u, ne ves 17, Jon tatæghat-in tæfagæ rat itæm tatit-ipæn itæm e nîmisæn. Jon tatæghat-in tæfagæ rat itæm kætæuhlîn mæntæatæm o Kristo ne netæhauæn ræhan netæmim. Nolæn rat min æh, tatægstun mæmæ netæm koatol îlat kæsotosan næmegæhæn lîlîn, kænu mæsin min u mæmæ narmilat tînimis. Nat u inu, Jon tatæn æhag-æhag kæm itat e 1 Jon 5:12 ne 1 Jon 3:14.

E Mat 12:31-32 tatæghat-in tæfagæ rat u, næn ratæn Narmin Ræha Uhgîn. * 5:17: 1 Jon 3:4 † 5:17: 1 Jon 5:16; 1 Jon 2:1 ‡ 5:18: Jon 1:13 § 5:18: Jon 14:30 * 5:19: 1 Jon 4:6 † 5:19: Jon 12:31; 14:30; 17:15 ‡ 5:20: Luk 24:45 § 5:20: Jon 17:3 * 5:20: 1 Jon 5:11 † 5:21: 1 Kor 10:14; 1 Tes 1:9 ‡ 5:21: Næghatæn Kris ætuatîp tatæn mæmæ, "onakægim o narmi nat min," mæto Jon tatæghat-in tæfagæ rat, mæmæ in tahmen e narmi nat, mæto okæmæ kotalkeike ræhatat tæfagæ rat min taprækis-in Uhgîn, kæn tæfagæ rat in tatos næme Uhgîn e nîkîtat.

2 Jon

Naoa itəm tatol kəiu lan itəm Jon təməte Nəghatən əkuəkır rəha naoa u 2 Jon

?Pah təməte naoa u? Aposol Jon təməte naoa u.

?Təməte tatuwin kəm pah? Təməte tatuwin kəm pətan kit rəha niməfak. Məto okəm-naka nəghatən u “pətan,” nipətin təmə niməfak kit. Kən “nenətin min,” ilat netəmim rəha niməfak. Jon təməte nəghatən min əh, tahmen e nəghatən kit tatahluaiğ. Təsolkəikəən məmə otən-iarəp nərgin məto-inu, kol mətan netəmim neen kotol nolən rat elat.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təməte? E nian əh, iəgətun min tēpət kotaliwək e ikin pisin pisin min. Netəmim itəm kəmotəto nəghatən rəhalat kinotos-ipən nagwənən kəm ilat. Kən motos-ipən ikin min rəha napilən, kən motasitu elat. Məto iəgətun eiua min koatuwin əpnəpin min o niuw-rəkisən netəmim rəha niməfak məmə okotapəs nəghatən pahrien.

?Təməte naoa u o naka? Nian iəgətun eiua min kotuwa, Jon təmə netəmim itəm kotahatə e nəghatən pahrien rəha Uğin, okotəkəikə kapəs iəgətun eiua min əh, kən motapəs nolən ne nəgətunən rəhalat, kən məsotasituən elat. Məto Jon tolkəikə məmə netəmim rəha niməfak okotəkəikə kolkəikə netəmim rəha niməfak. Inu nalpəkəuən rəha Uğin.

Nətuounən

¹ Naoa u rəha elta tatuwin kəm pətan Uğin təmitəpun* ne nenətin min. Nipahrienən məmə iakolkəikə pik itəmat. Məto sənəmə io pisin əm iakolkəikə itəmat, məto netəm min un rafin itəm kotitun min nipahrienən,† kolkəikə itəmat. ² Kən ekotolkəikə itəmat, məto-inun o nipahrienən itəm tətətig e nikitat‡ kən otətig lilin e nikitat.

³ Pəs Tata Uğin ne Nətin Iesu Kristo okuawte-in rəhalau nəwirən, ne nəməlitunən, ne nəməlinuən kəm kitat e nipahrienən ne nolkeikəən.

Kitat okotətu-pən nəghatən pahrien min

⁴ Nikik təmagien asol nian eməplan nenətim min neen kotaliwək e suatip rəha nipahrienən,§ tahmen əm məmə inun, Tata Uğin təmən mihin kəm kitat məmə kotəkəikə kol. ⁵ Kən roiu əh, winik, io esəteən nəghatən wi kit kəm itəmat, məto itəm əm un kinotəto rəkis e nətuounən.* Kən iakatətapəh məmə okotol əm nolkeikəən kəm kitat min. ⁶ Kən nolkeikəən u, nipətin u nolən nəwia Uğin. Kən in tatən məmə kitat okotəkəikə motətəp suatip rəha nolkeikəən, tahmen əm məmə inun nəmotəto e nətuounən.

⁷ Məto-inu iəgətun eiua min tēpət koatan e nətueintən.† İlat kəsotahatətəən məmə Iesu in Kristo itəm Uğin təmən məmə otahl-ipa,‡ in təmuwa etəmim pahrien, e nipətin pahrien.§ Etəm tol nəhlan in ieiua kən in tikimir rəha Kristo.* ⁸ Tol nəhlan, oatəto itəmat məmə okəsətatipən nətuən rəhatəmat, pəs itəmat onəkotos nətuən rafin lan, məto-inun itimat emotol pik wək etəmat.† ⁹ Okəmə etəm tatətu-pən atip əm nəgətunən kit rəhan e nəgətunən rəha Kristo, kən məsətəkəikəən e nəgətunən rəha Kristo,‡ nolən rəhan tatəgətun məmə Uğin təsətigən e nikin. Məto etəmim pah itəm tatəper-ipən əskasik e nəgətunən rəha Kristo, in tatos Tata Uğin ne Nətin ilau kərən e nikin.§ ¹⁰ Okəmə suah kit tuwa ron ik, kən məsənən nəgətunən ətuatip rəha Kristo, asitən in muwin imam ikin, məsənən “təwir” kəm in.* ¹¹ Məto-inu etəm tatən “təwir” kəm in, tətəsitu lan matol suatip o rəhan nəgətunən rat.†

Namnun nəghatən

¹² İatos nəghatən tēpət məmə ekəte kəm itəmat, məto esolkəikəən məmə ekəte e mapepe ne pen. Məto nikik tətəht pik mə ekuwa mətag itəmat kən məghat ətuatip kəm itəmat e nigəntitəmat, pəs nagienən rəhatat otərioah.‡

¹³ Nenəti piam§ itəm Uğin təmitəpun, ilat koatən təwir kəm ik.

* 1:1: 1 Pita 5:13 † 1:1: Jon 8:32 ‡ 1:2: Jon 14:17 § 1:4: 3 Jon 1:3,4 * 1:5: 1 Jon 2:7 † 1:7: 1 Jon 4:1
‡ 1:7: 1 Jon 2:22; 4:2,3 * 1:7: Jon 1:14 * 1:7: 1 Jon 2:18 † 1:8: 1 Kor 3:8; Hip 10:35,36; 11:26 ‡ 1:9: Jon 8:31 § 1:9: 1 Jon 2:23 * 1:10: Rom 16:17 † 1:11: 1 Tim 5:22 ‡ 1:12: Jon 3:29 § 1:13: Pia pətan əh in niməfak kit min, Jon in tətətig ikin əh. Kən nenəti piam u, ilat nimanin rəha niməfak əh.

3 Jon

Naoa itəm tatol kisil lan itəm Jon təmäte Nəghatən əkuəkir rəha naoa u 3 Jon

?Pah təmäte naoa u? Aposol Jon təmäte naoa u.

?Təmäte tatuwin kəm pah? Təmäte tatuwin kəm Kaius u in etəm-iasol kit rəha niməfak, kən in titun Jon.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təmäte? E nian əh, iəgətun min rəha niməfak koatuwin ikin pisin pisin min, kən moatəgətun. Netəmim itəm koatəto rəhalat nəgətunən koatos-ipən nagwənən kəm ilat, kən moatos-ipən ikin rəha napilən, kən motasitu elat.

?Təmäte naoa u o naka? Kaius, in etəmim kit itəm tətəsitu e iəgətun min itəm kotaliwək ikin pisin pisin min. Jon təməto namnusən kit e nolən təwir rəha Kaius, kən Jon təmäte naoa u məmə otiles-ipər nətəligən rəhan.

Nətuounən nəghatən

¹ Kaeas, ik piak keike kit. Io, elta* rəha niməfak, iatəte naoa u kəm ik. Nipahrienən u, məmə io ekolkeike pik ik.[†] ² Piak keike, io enitun rəkis məmə rəham nəmegəhən e niganəmti Uhgın in təwir əm, kən iatəfak məmə onəsımısən mətatig wir əm, kən natigən rafin rəham otəwir. ³ Nikik təmagien nian eməto piatə min neen kəmotuwa moatən rəham nətul əskasikən o nipahrienən ne nəkəikən rəham o naliwəkən e nipahrienən.[‡] ⁴ Nian iatəto məmə nenətik min kotaliwək e nipahrienən, kən nikik tətəgien pik mərioah taprəkis-in natimnat min rafin.

Kaias təmol wək təwir

⁵ Piak ruən, ik natətul əskasik o nat naka itəm ik natol kəm piatə min itəm koatimnə, nat ərnapin məmə ilat netəm ik pisin. [§] ⁶ İlat kəmotamnus rəham nolkeikən əpəh e niməfak u ikin-u. İk nəmol-wir kəm ilat, masitu elat. Kən nian okoatuwin e rəhalat suatip, təwir məmə onakasitu elat* e nolən itəm Uhgın tolkeike mihin, ⁷ mətə-inu ilat koataliwək o nən-iarəpən nəghatən rəha İesu Kristo, kən məsotosən nasituan kit o netəm kəsotəfakən. ⁸ Tol nəhlan, kən kitat u, okotəkəike motasitu e netəm kətol nəhlan, məmə kitat okotos nelmitat min kitəh o nən-iarəpən nipahrienən.

Tiotrefes ne Temitrias

⁹ Eməte naoa kit kəm niməfak rəham, mətə Tiotrefes, in tolkeike pik məmə otiles-ipər atip in, məmə in etəm-iasol kit, kən in tətətəlig-inən itimat. ¹⁰ Okəmə io ekimnə, kən io oekamnus ətuatip natimnat min neen itəm in tatol, ne nən anionən nıkalitimat itəm in tatən. In sənəmə təsitən əm piatə min muwin iman ikin, mətə tətən-ıshau min netəm min un itəm kətolkeike məmə okotit piatə min motuwin iməlat ikin, kən mətəhl-iarəp ilat e niməfak.

¹¹ Piak ruən, səsən o nolən rat rəha netəmim, tərəkın ik. Os əm o etəmim itəm rəhan nolən təwir. Ətəlig-in-tu məmə netəm min u itəm koatol təwir, tətəgətun məmə ilat nenəti Uhgın min,[†] mətə netəm min un itəm koatol tərət, tətəgətun məmə ilat kotəruru Uhgın. ¹² Mətə netəmim rafin koatənuwi Temetrius.[‡] Kən rəhan nolən min u nian rafin kotəgətun min məmə tətətəu-pən nəghatən pahrien. Kən itimat min ekoatən-iarəp kəm netəmim məmə in etəm wir, kən nəkotitun məmə itimat ioatən nipahrienən.[§]

Namnun nəghatən

¹³ İatos nəghatən tərət məmə oekəte mən-ipinə kəm ik, mətə esolkeikən məmə oekəte e pen, ¹⁴ mətə-inu nikik tətəht pik məmə otəsüwəhən ekəplan ik, kən kilau kuəghat ətuatip kəm kilau min.

¹⁵ İatəfak məmə pəs Uhgın otasitu lam e nəməlinuən.*

İk min neen koatən-ipinə “təwir” kəm ik. Kən onakən-ipən “təwir” rəhatimat kəm piatə min neen ikin-un.

* **1:1:** 2 Jon 1:1 † **1:1:** Inu naoa rəha aposol Jon, mətə in tətən-iarəpən in, mətə tətətəhluəig-in in, təhmen-pən əm e nolən kitəh əm itəm in təmol e Namnusən Təwir itəm Jon Təmäte. ‡ **1:3:** 2 Jon 1:4 § **1:5:** Rom 12:13; Hip 13:2

* **1:6:** 1 Kor 16:11; 2 Kor 1:16 † **1:11:** 1 Jon 2:29 ‡ **1:12:** 1 Tim 3:7 § **1:12:** Jon 19:35; 21:24 * **1:15:** Rom 1:7; Efes 6:23

Jut

Naoa itəm Jut təmäte

Nəghatən əkuəkır rəha naoa u Jut

?Pah təmäte naoa u? Jut təmäte naoa u. In pia Jemes ne İesu.

?Təmäte tatuwin kəm pah? Kitat kotəruru ətuatıp məmə Jut təmäte naoa u tatuwin kəm pah. Okəm-naka təmäte tatuwin kəm netəm İsrəl itəm kotən nıpahrienən e İesu Kristo.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təmäte? E nian əh, iəgətun eiüə min neen kəmotuwın motaliwək ikin pisin pisin min, moatəgətun netəmim. Məto ilat kəmoatəgətun rat ilat, moatən məmə təwir əm məmə netəmim rəha nıməfak koatol nolən tərət əpnəpin min. İlat koatən məmə təwir əm o nolən nəhlan, məto-inu nəwırən rəha Uhgın in iahgin, kən okol təsolən nalpınən kəm ilat.

?Təmäte naoa u o naka? Jut tolkeike məmə iəfak min ikin min rafin okotəto məmə nəghatən rəha iəgətun eiüə min in tərət, kən in neiuəən əm. Kən tolkeike məmə nıməfak otətul əskasik e nəghatən itəm in nıpahrienən.

Jut təmən təwir kəm ilat

¹ İo Jut, slef rəha İesu Kristo, kən io pia Jemes, iatən təwir kəm itəmat u Uhgın təmaun-in itəmat. Uhgın Tata tolkeike pik itəmat, kən İesu Kristo taskəlim wir itəmat.

² Pəs nasəkıtunən, ne nəməlinuən, ne nolkeikeən rəha Uhgın otər mərioah e nəmegəhən rəhatəmat.

Nolən min rəha netəm kotəuhlin məntaalat e Uhgın
(2 Pita 2:1-17)

³ İo min neen, aupən, emolkeike pik məmə ekəte naoa u tımnə otəmat o nəghat-inən suatıp itəm Uhgın tatos o nosmegəhən kitat. Məto roiu, iakatəto məmə ekəike məte nəghatən u tımnə otəmat muəh nıkitəmat məmə onəkotəluagin əskasik o naskəlimən nəghatən pahrien rəha nahatəən rəhatat. Uhgın təmələhəu-pən nəghatən u e nelmı iəfak min nian kitiəh əm, kən kol təsos-ıpən minən. ⁴ İatən nəhlan məto-inu netəmim neen kəmotuwa anıon e nıkitəmat. Kəməte aupən agın məmə ilat okotos nalpınən. İlat koatəht nəwıa Uhgın, kən motəuhlin suatıp rəha nəwırən rəha Uhgın moatən məmə tategəhan-in nakləh-inən pətan. Kən kəmotəuhlin məntaalat e İesu Kristo itəm in pisin əm in Kig ne İərəmərə rəhatat.

⁵ Nəghatın u, nəkötıtın rəkis ilat rafin, məto ekolkeike məmə ekən mau kit min kəm itəmat məmə İərəmərə təmosmegəh rəhan netəmim motiet İjip, məto uarisig təmərəkın ilat u itəm kəsotahatətəən lan. ⁶ Kən otətəlig-in-tu nagelo min itəm kəmotəmkarəpən-in nepətən rəhalat, məto kəmotapəs ikin ətuatıp rəhalat. Uhgın təməlis ilat e sen itəm okol təsıtəgıtən nian kit, kən məhtosig-in ilat e napınəpən mətoarus-pa Nıam Asol itəm otakil ilat lan, kən mol nalpınən kəm ilat. ⁷ Kən tahmen əm e Sotom ne Komora ne taon min titaləu eləu. Netəmim ikin min əh kəmotapəs nolən ətuatıp motuwın e nolən rəha nakləh-inən pətan ne nolən rəha nəman koatit atıp ilat min ne nıpitan koatit atıp ilat min. Kən Uhgın təmol nalpınən kəm ilat e nıgəm itəm okol təsəpısən nian kit ne, məmə netəmim okotəplan noan rəha nolən rat min əh.

⁸ Nat əpnəpin netəmim min əh kınötıtın natımnat min əh, məto e nolən kitiəh əm, ilat koatən məmə kəmotəplan nat kit tahmen e napılaiırən itəm təmegəhan-in nolən rat min rəhalat, kən tol nəhlan kotən məmə təwir əm məmə koatol nolən tərət e nıpətılət moatuwin əm nulan, kən koatapəs nərəmərəən rafin, kən koatən rat nagelo min itəm ilis pik. ⁹ Məto Mikael, nat əpnəpin in etəm-iasol rəha nagelo min, təməsolən nəhlan nian in ne Setan kəmatuərgəhəu o nıpətı Moses. Təməsəhaiən Setan məsətu-pənən nəghatən kit lan, məto təmən əm məmə, "İPəs İərəmərə otən rəham nalpınən!" ¹⁰ Məto netəm min əh koatən rat natımnat itəm kotəruru. Kən e nolən rəha nat megəh min, ilat koatol natımnat min itəm nıpətılət tolkeike məmə otol, kən nolən əh tətərəkın ilat.

¹¹ !Kəsi, nəhməən asol otuwa olat! İlat koatəu-pən suatıp itəm nəti Atam u Ken təmətəu-pən. Kən ilat kınotos-ıpən rafin nıkilat e nolən rat itəm Palam təmol aupən məto-inu in tolkeike pik məni. Kən ilat kəmotol nolən rəha Kora moatəht nəwıa netəm-iasol min, kən e nolən kitiəh əm itəm Uhgın təmərəkın Korah ne rəhan min, Uhgın otərəkın ilat.

¹² Nıan nəkoatol lafet wır min məto-inu itəmat nakotolkeike itəmat min, kən ilat kotuwa motəgwən pik əpnəpin əm itəmat min ilat, nıkilat təsəhtən netəmim neen, məto ilat

kotahmen e nimas kit əpəh ihluə itəm tatəhluəig itəhai itəm nego titun niləs pikənən kən məhap. İlat netəm kəsotehmən sipsip min, məto koatun pik əm sipsip. İlat kotahmen e mal napuə itəm nımətag təmiləs muwa, məto okol nuhuən təsəfikən. İlat kotahmen e nig min itəm tınuwa e nian ətuatip rəhalat məmə okotoe, məto kəsotoean, kən in tahmen əm məmə kəmotimis, kən netəmim kotiuw-pər ilat kən kotimis agin. ¹³ İlat kotahmen e peau-peau min itəhai itəm kətorasilin motəruən əpnəpin əm, kən koatol-arəp nolən rat rəha naulisən e rəhalat nəmegəhən məmə netəmim rafin koatəplan. İlat kotahmen e məhau min itəm kəmotakiah e suatip ətuatip rəhalat. Tol nəhlan, Uhgın tətəkəlim iməlat ikin əpəh e napinəpən itəm nəghagən tikə agin ikin.

¹⁴ Suah u İnok u aupən, in noanol itəm tatol sepin lan e noanol min rəha Atam, təməniarəp nəghatən rəha Uhgın itəm təmos-ipən kəm in məmə, “Otəplan-tu, İləməmə tatuwa ilat rəhan nagelo min tərət tərət taprəkis, ¹⁵ tatuwa məmə otakil netəmim rafin, kən otən-iarəp nalpinən rəha netəm rafin min u itəm koatəht nəwian. In otol nalpinən məto-inu kəmotol nolən rat min e nolən tərət pik, kən iol təfagə min əh kəmotərakin nəghatən min itəm tərət kəm Uhgın.”

¹⁶ Nian rafin, netəm min əh kəmoatəghat-əghat kəm ilat min məmə nıkilat təsəgienən o natimnat, kən moatən rat natimnat rafin. İlat koatətəu-pən atip nətəligən rat e nıkilat itəm ilat atip kotolkeike məmə okotol, kən motəghat ausit elat min, kən koatəghat nəghatən tətəhen məmə okotol netəmim okotətəu-pən rəhalat nətəligən.

Nəghatən o nəhgaiirən elat

¹⁷ Məto rəhak min netəmim, nıkitəmat tətəht nat naka aposol min rəha rəhatat İləməmə İesu Kristo kəmotən aupən, məmə otuwa. ¹⁸ Kəmotən kəm itəmat məmə, “E nian itəm namnun nian tatuwa iuəhkir, netəmim itəm koatəghat ausit moatən rat natimnat rafin, ilat okotətəu-pən atip əm rəhalat nətəligən rat e nıkilat itəm ilat atip kotolkeike məmə okotol.” ¹⁹ İnu netəmim itəm okotəhap itəmat. İlat kotətəu-pən atip əm rəhalat nətəligən rəha nətueintən, kən Narmın Rəha Uhgın tikə elat.

²⁰ Məto itəmat, rəhak min netəmim, otol itəmat motəsənən e rəhatəmat nahatətən itəm tətəuətəp wir, itəm təmisi-pən o Uhgın. Kən otəghat kəm Uhgın e Narmın Rəhan. ²¹ Kən motos nolkeikən rəha Uhgın tətətig otəmat nian nakoatəsahgin nasəkıtunən rəha İləməmə İesu Kristo məmə in otos itəmat nakotuwin e nəmegəhən lilin.

²² Otəsəkıtun netəm min u itəm rəhalat nətəligən təsatulən ləmətai kitiəh. ²³ Motəmki-rəkis netəm kotatig iuəhkir o nigəm motosmegəh ilat. Otəsəkıtun neen min, məto nəkotəgin pik nolən rat min rəhalat, itəm koatol nəmegəhən rafin rəhalat tamkimik muwin mek min nıməhan rəhalat.

Nəfakən o nənwıwıən Uhgın

²⁴ Pəs kotənwiwi Uhgın itəm in titun naskəlimən itəmat məmə okol nəsotəməən, kən titun nolən itəmat məmə nəmə təfagə rat tikə agin e nəmegəhən rəhatəmat, nian otos itəmat nakotuwin e nəhag-əhagən rəha nıganəmtin, kən nıkitəmat tagien pik agin ikin əh. ²⁵ Uhgın kitiəh əm, kən in İosmegəh rəhatat e İesu Kristo rəhatat İləməmə. Pəs kotən məmə nənwıwıən, ne nepətən, ne nəsanənən, ne nələməmə rafin agin, in rəha Uhgın, aupən agin mətoarus-pa u-roiu, matuwin namnun tikə. !Əwəh!

Nol Əpən

Nol əpən natimnat kəm Jon

Nəghatən əkuəkir rəha naoa u Nol Əpən

?Pah təmäte naoa u? Aposol Jon təmäte naoa u. In pia Jemes, kən ilau nəti Sepeti mil. In netəm tuelef kit rəha İesu, kən İesu tolkeike pik in. In təmäte naoa min u: Nammusən Təwir itəm Jon Təmäte, 1 Jon, 2 Jon, 3 Jon, ne Nol Əpən.

?Təmäte tatuwin kəm pah? In təmäte naoa u tatuwin kəm niməfak sepin itəm koatətig e nitən min ikin Esia, ne matuwin min kəm niməfak min ikin min rafin.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təmäte? Nian u itəm təmäte naoa lan, kapman rəha Rom təmən məmə netəmim okotəkəike motəfak kəm etəm-iasol rəha kapman təhmen əm məmə in uhgin rəhalat. Məto netəm rəha niməfak kotəmə etəmim kitəh əm in ilis agin, etəmim u in İesu Kristo. In əm un, in İərəmərə. Tol nəhlan, kapman rəha Rom tinatol nəratən kəm iəfak min. Kəmotahl-ipən Jon tuwin isəu e nəptən kit u, katən məmə Patmos məmə otətətig in pisin əm. Uhgin tos-ipən napiləirən wir agin kit kəm Jon məmə otəplan İesu Kristo əpəh e nego e neai. Kən in məplan min natimnat itəm otəpanuwa, təhmen əm məmə inu: nolən itəm Uhgin otol win e nəluagin itəm netəmim ne Setan okotol ilat min, ne nolən rəha Uhgin o nakilən netəmim e nammun nian.

?Təmäte naoa u o naka? In təmäte naoa u məmə otol əp məmə İesu Kristo in İərəmərə, kənu məgətun rəhan nəsanənən. Kən in tolkeike məmə otən kəm iəfak min məmə okotətul əskasik okəmə nian iəkis min okotuwa, kənu ilat okəsotəfakən kəm etəm-iasol rəha Rom məmə in Uhgin. Otəsüwəhən, kənu Setan tol nəratən kəm iəfak min, məto ilat okotəkəike motətul əskasik, kən in tolkeike məmə otiləs-ipər nətəligən rəha iəfak min ne netəmim u ilat koatətig e nian iəkis min nian u roiu. Nian İesu Kristo otitəlig-pa min, kən in otiləs-ipər ilat.

Nətuounən nəghatən

¹ Naoa u, in tatəghat-in natimnat min itəm İesu Kristo təmol əp.* Natimnat min u, Uhgin təmos-ipən kəm İesu, məmə in otəgətun kəm rəhan iolwək min natimnat itəm otəsüwəhən təkə muwa. Kristo təmahl-ipən rəhan kit nagelo tuwa, kən məgətun natimnat min u kəm rəhan iolwək, Jon. ² Jon tətətul-arəp o natimnat rafin itəm in tətəplan, kən məte rəkis ilat e naoa u. Natimnat min un itəm in tətəplan, in nəghatən rəha Uhgin ne nən-iarəpən rəha İesu Kristo. ³ Etəm un itəm tətəfin-iarəp nəghatən min u, itəm Uhgin təmos-ipa, in otatig e nəwirən pahrien. Kən netəm min un itəm koatəto kən moatos e nikilat kən moatol, okotətig min e nəwirən pahrien, məto-inu nian rəha natimnat min u, naoa u tatəghat-in, tinəkuəkir agin.

Jon təmäte naoa kəm niməfak min ilat sepin

⁴ Io Jon, etahl-ipən naoa u tatuwin kəm niməfak min ilat sepin əpəh e nitən Esia. Pəs Uhgin u itəm tətətig roiu, tətətətig lilin, kən otəpanatig lilin min, in otawte-in rəhan nəwirən ne nəməlinuən kəm itəmat. Kən pəs narmın ilat sepin† itəm koatətig əupən e jea rəha kig, ilat min okotol nulan etəmat. ⁵ Kən İesu Kristo min, in otawte-in min nulan kəm itəmat. Kristo un tətətul-arəp əskasik o nipahrienən, kənu inəh, in etəmim itəm in təmaupən məmegəh lilin e nimisən,‡ kən in tərəmərə e kig min rəha nətueintən.§

Pəs nənwiriən tuwin o İesu Kristo u, in tətəmolkeike itat, kən nitən təməiəh məmə otikis itat e nolən rəha təfagə rat. ⁶ In Kig rəhatat, kən tətəmol kitat kotatig ahgin rəhan nəməməən, kən mol kitat kotuwa pris min rəha Uhgin rəhan, koatol wək rəha Tata rəhan. !Pəs nənwiriən o rəhan nəpətən ne nəsanənən tuwin o İesu Kristo, nammun tikə! !Pəs in otərəmərə lilin! Pəs otol nəhlan. Əwəh.

⁷ !Otəplan-tu! In tatuwa e mal napuə,* kən netəmim rafin okotətag-pən motəplan e niganəmtilat ətuatip, kən netəm min u kəmotaru in əupən, okotəplan min, kən netəmim e noanol min rafin e nətueintən, nikilat otahmə, motasək əfəməh məto-inu kəmotəplan.†

In otəkəike mol nəhlan. !Əwəh!

* **1:1:** “Təmol əp,” nipətın u, məmə tatəgətun nat kit itəm əupən, nipətın tatəhluəig. E Bislama, katən məmə, “rivilem.”

† **1:4:** Narmın ilat sepin itəm koatətig əupən e rəhan tiron, (Nol Əpən 3:1; 4:4; 5:6), okəm-naka in suatip rəha nənən Narmın Rəha Uhgin; məto okəm-naka ilat nagelo sepin u kotəsənən (Nol Əpən 1:20; 8:2) itəm koatətig əupən e tiron. Nampa sepin u, kəməhm mau fifti-foa e Nol Əpən. E Naoa Rəha Uhgin, nian neen tətən “ilat sepin” məto nipətın məmə ilat rafin agin. ‡ **1:5:** Kol 1:18; Sam 89:27 § **1:5:** Sam 89:27; Nol Əpən 17:14; 19:16 * **1:7:** Dan 7:13 † **1:7:** Sek 12:10

⁸ Iærämərə Uhgın tatən mämə, “Io Nəukətin ne Namnun.‡ Io u etatig roiu, kən emətatig lilin, kən epənətatig lilin min, kən io un, Nahgik Tepət Pik Agin.”

Jon təməplan Nəti Etəmin

⁹ Io Jon, piatəmat u, itəm kitat koatos kələh nelmitat min kitəh e Iesu o nahməən, ne natigən e nərəmərəən rəhan, ne nətəl əskasikən e nian rəha nahməən. Kəmərakin-pən io e nəptən u Patmos,§ mətə-inun iatən-iarəp nəghatən min un itəm Uhgın tatos-ipa, kən matətul-arəp o Iesu. ¹⁰ In Nian rəha Iærämərə rəhatat,* kən eməriəoh e Narmin Rəha Uhgın, kən rəhan nəsanənən təmol kəm io, kən ekəto nəwian asol kit e mənətaak, təhmen əm e təwi, ¹¹ kən nəwian u tatən mämə, “Əte rəkis e naoa natimnat min rafin itəm nətəplan kən məhl-ipən kəm niməfak sepin. İlat koatuwin kəm Efesas, kən Simana, kən Pekamam, kən Tuatira, ne Satis, ne Filatelfia, ne Laotisia.”

¹² Kən əmun, ekəirair mämə ekəplan-tu, mämə pah tatəghat kəm io. Kən nian emeirair, məplan nat kətahtu-pər lait lan, ilat sepin, kəmöl e iəen u kol tatipit-ipit, ¹³ kən ilugin e nat kətahtu-pər lait min u lan, eməplan suah kit təhmen e Nəti Etəmin,† rəhan napən kaifəməh u kaifəməh. Kən kəməlis manikiləhan e kətəut, kəmöl e iəen u kol tatipit-ipit.‡ ¹⁴ Rəhn-kapə ne noanun tərūən tərūən mə nahwi noan nitəhəi,§* kən niganəmtin tətasiə təhmen e nəmnamin nigəm.† ¹⁵ Nelkin təhmen e piron,‡ itəm kəmaan e nigəm otaiah rəkis-in namtəən, məfəl itəm təwir, kən uarisig un, kərəpe mämə in otəwir matipit-ipit. Kən nəwian iahgin iahgin təhmen e nitəhəi asol kit tatem noanəhləuə; ¹⁶ In tatos məhau ilat sepin e nelmin matip, kənu naip kit rəha nəluəginən in tasilə e nikalin kəran mil,§ tətisi-pən e nipəgnoan, kən suah un təhag-əhag mitasiə, təhmen e mitgar əpə e nərauigəən.

¹⁷ Nian eməplan suah əh, emeiəuə morin io əh nelkin ikin, təhmen əm mämə emimis.* Mətə in təmeə-pa mek io e rəhn matip kən mämə, “Əsəginən. Io u, io eməupən matig, kən io iatol namnun agin. ¹⁸ Io u, Etəm Tatəmegəh.† !Emimis əupən, kən mətə əplan-tu, iatəmegəh lilin! Kən io iatos ki rəha Nimisən ne ki rəha Noanpən.‡

¹⁹ “Tol nəhlan, əte rəkis nat naka itəm nəməplan, kən neen nətəplan u-roiu, ne natimnat neen min itəm tətəwə. ²⁰ Mətə ekuhapik e nipəti məhau min ilat sepin itəm nəməplan iatos e nelmək matip, ne nat kətahtu-pər lait lan, ilat sepin, kəmöl e iəen u kol tatipit-ipit. Məhau min u ilat sepin, nipətin u nagelo min rəha niməfak sepin. Kənu nat kətahtu-pər lait lan, ilat sepin, kəmöl e kol, nipətin un, niməfak min un ilat sepin.

2

Nəghatən təmuwin kəm iəfak min ikin Efesas

¹ “Əte naoa kit tuwin o nagelo* rəha niməfak e taon Efesas, mən-ipən mämə,

Nəghatən u rəhan, etəm tatos məhau sepin e nelmin matip† kən mətalivək ilugin e nat kətahtu-pər lait min lan,‡ u itəm kəmöl e iəen u kol tatipit-ipit, kən ilat sepin.

² Io ekitun rəhatəmat nolən min. Ekitun wək pik min rəhatəmat, kən mütun min mämə nəkotətul-əkis. Ekitun mämə itəmat nakotəhtosig-in netəm rat. Nəmotakil netəm min un itəm ilat kotəmə ilat aposol min, mətə sənəmə ilat pahrien. Kən itəmat nəmotəplan rəkis mämə ilat iəuə min. ³ Ekitun min mämə itəmat nakotos nətaligən əfəməh. Nəratən təmiləs pap itəmat, mətə noatətul-əkis o nərgək, məsotəpou-inən.

⁴ Mətə iatehm nipəgnəmtin kit əh-ikin nəmotol, təsahməən e niganəmtək. Nəmotapəs nolkeikəən§ əupən rəhatəmat. ⁵ Nikitəmat tuəh-tu nolkeikəən itəm nəmoatətig lan əupən. Etəuhlin itəmat, kən motol natimnat min u nəmoatol əupən. Okəm nəsotolən, kən ekəwə, mīləs-irəkis rəhatəmat nat kətahtu-pər lait lan e nəneən. ⁶ Mətə nat kitəh əm əh-ikin, noatol in təwir. Itəmat nakotətəhau nolən rat min rəha netəmin rəha Nikolas,* təhmen əm lak, iatol mihin.

‡ **1:8:** Nəghatən ətuatip u rəha Iesu, “Io un, Alfa ne Omeka.” Alfa un, in leta tatətul əupən e alfabet rəha nəghatən Kris, kən Omeka un, in leta itəm tatol namnun lan, təhmen e A ne Z e Inglis. § **1:9:** Nəptən u Patmos, in aelan kit. * **1:10:** Nian rəha Iærämərə u, in Santei. † **1:13:** Dan 7:13 ‡ **1:13:** Napən əh katan, in napən rəha pris asol agin. Iesu in rəhatat pris asol agin. § **1:14:** Nəghatən Kris ətuatip tatən mämə, “in tərūən tərūən mə sno.” * **1:14:** Dan 7:9 † **1:14:** Esik 1:28 ‡ **1:15:** Piron, in iəen kit, kala rəhan təhmen e kol. § **1:16:** Hip 4:12; Jon 12:48 * **1:17:** Dan 8:17; 10:15; Mat 17:6 † **1:18:** Sam 42:2 ‡ **1:18:** “Io iatos ki rəha Nimisən ne ki rəha Noanpən,” nipətin u mämə iatos nəpətən o nəhtosigən ne nərahən e ket rəha İmə Netəm Kəmotimis İkin, kən mol netəmin kəmotimis ilat kotəmegəh min. * **2:1:** Nian suah u tatən “nagelo,” okəm-naka tatəghat-in pasta rəha niməfak. † **2:1:** Nol Өpən 1:16 ‡ **2:1:** Nol Өpən 1:12-13 § **2:4:** Jon 13:35; Jer 2:2-5 * **2:6:** Netəm rəha Nikolas min un, kitat kasotitun wirən natimnat tepət elat o rəhalat etəm-iasol. İlat netəmin neen rəha niməfak, mətə ilat koatən mämə kitun nəfakən kəm narmi nat min, kənu kitun nit əpnəpinən itəm. İlat koatən mämə nolən min əh, təsarəkinən narmitəm.

⁷ Etəm matəlgin tatig, in otəkəike mətəlig-in wir nəghatən min itəm Narmın Rəha Uhgın tatən-ipən kəm niməfak min. Etəm otol win e nəluaginən u, io iategəhan-in məmә in otun noa nig rəha nəmegəhən itəm tatəwia e nasumən rəha Uhgın.”†

Nəghatən təmuwin kəm iəfak min ikin Simana

⁸ Kən in tatəghat əh matən-ipa kəm io məmә, “Əte naoa kit tuwin o nagelo rəha niməfak e taon Simana, mən-ipən məmә,

Nəghatən u rəhan, etəm təmaupən matig, kən in otol namnun agin.‡ In təmimis kən məmegəh min,§ kən in tatən məmә,

⁹ Netəm Simana, ekıtun rəhatəmat nahməən. Ekıtun məmә itəmat ian-rat min, mətə sənəmә itəmat ian-rat min pahrien. !Itəmat, rəhatəmat nautə tepət agin! Ekıtun mә ieiua min neen itəm koatən nəghatən moatalik itəmat lan, moatən mә ilat netəm Isrel, mətə kəp. * Rəhalat nimə rəha nuəfiminən in nuəfiminən rəha Setan əm.† ¹⁰ Sotəginən nahməən min itəm otəsuwəhən koatuwa etəmat. Iatən-ipinә kəm itəmat, məmә Setan otəpanəmkipən itəmat neen e kalapus məmә Uhgın otekasgəwin nahatətəən rəhatəmat, kən itəmat onəkotatig e nahməən o nian ilat ten.‡ Otətul əskasik, nat əpnapin okəmә itəmat neen okotimis, kən io oekos-ipinә rəham nətouən, tahmen-pən əm məmә katəfauin-pən nat kit e rəhn-kapə etəm təmol win e nauən, kən rəham nətouən in nəmegəhən lili.

¹¹ Etəm matəlgin tatig, in otəkəike mətəlig-in wir nəghatən min itəm Narmın Rəha Uhgın tatən-ipən kəm niməfak min. Etəm otol win e nəluaginən u, nimisən otəsuwinən e noanəmmamin nigəm asol.”§

Nəghatən təmuwin kəm iəfak min ikin Pekamam

¹² Kən in tatəghat əh matən-ipa kəm io məmә, “Əte naoa kit tuwin o nagelo rəha niməfak e taon Pekamam, mən-ipən məmә,

Nəghatən u rəhan, etəm tatos naip rəha nəluaginən kit itəm tasilə e nəwtain kərən mil.*

¹³ Ekıtun ikin nəkotatig ikin. Ikin əh, Setan tatəpələh, matərəmərə ikin. Mətə itəmat noatətul-iäkis rön io. Nəməsotəuhlinən rəhatəmat nahatətəən lak. Imatəmat, Setan tətətig ikin, kən kəmoəmmə rəhak etəmim Antipas, itəm tətətul əskasik o nən-iarəpən io. Nat əpnapin məmә nian əh təmiäkis pap otəmat, mətə itəmat nəmotahatətə əskasik lak.

¹⁴ Mətə in əm un, iatehm nipəgnəmtin min neen itəm itəmat noatol itəm tətətuatipən e nigənəmtək. Itəmat neen u ikin-un, noatəgətun netənim u ikin-un məmә okotos nəgətunən rəha Palam. Palam u, in təmol suatip kəm Kig Palak məmә in otos-ipən-osipən kəm netəm Isrel, kən pəs ilat kotol nolən rat, moatun nagwənan itəm kəmol sakrifais lan tatuwin kəm narmi nat itəm kəmasgəwin e nig, kən moatit əpnapin ilat min.† ¹⁵ Kən e nolən kitiah əm ilat netəm Isrel min əh, itəmat neen u ikin nəkoatətu-pən nəghatən rəha netənim rəha Nikolas.‡ ¹⁶ !Tol nəhlan, onəkotəkəike motəuhlin wəhai əm nətəligən rəhatəmat o nolən rat min rəhatəmat! Okəmә nəsotolan, otəsuwəhən oekimnə otəmat, kən iakoh netəm min un, kən mətə ilat e naip rəha nəluaginən itəm tətisi-pən e nipəgnoak.

¹⁷ Etəm matəlgin tatig, in otəkəike mətəlig-in wir nəghatən min itəm Narmın Rəha Uhgın tatən-ipən kəm niməfak min. Etənim itəm tatol ruən e nəluaginən, io oekos-ipən nagwənan anion u mana§ kəm in. Oekos-ipən min kəpiel ruən kit kəm in, itəm kəmətə-pən nərgin wi lan, kən in pisin əm un, itəm otos, titun nərgin.”

Nəghatən təmuwin kəm iəfak min ikin Tuatira

¹⁸ Kən in tatəghat əh matən-ipa kəm io məmә, “Əte naoa kit tuwin o nagelo rəha niməfak e taon Tuatira, mən-ipən məmә,

Nəghatən u, in nəghatən rəha Nəti Uhgın. Nigənəmtin tətasiə tahmen e nəmmamin nigəm, ne nelkin tahmen e piron§* itəm kəmərəpə məmә in otəwir matipit-ipit.† Tatən məmә,

¹⁹ Enitun rəkis nolən min rəhatəmat, netəm Tuatira. Ekıtun rəhatəmat nolkeikəən ne nahatətəən, ne nasituan e netənim, kən ekıtun min məmә nətəligən rəhatəmat tətəməh o

† 2:7: Jen 2:9; 3:22-24; Rom 5:12,18; 6:23; Nol Өпөн 22:2 ‡ 2:8: Nəghatən Kris ətuatip tatən məmә, “tol namnun agin,” nipətin u, tətətig nian rafin. § 2:8: Nol Өпөн 1:17-18 * 2:9: ?Nəghatən u, “moatən mә ilat netəm Isrel, mətə kəp,” nipətin naka? In tatəghat-in ətuatip netəm min u noanol rəha Isrel. Mətə nian Iesu tatən məmә ilat sənəmә netəm Isrel pahrien, nipətin un məmә netənim pahrien rəha Uhgın, inun, itəm koatəfak kəm in, mətə sənəmә netəm Isrel u ilat netənim min ətuatip rəha Uhgın. (Kal 6:15-16). † 2:9: Jon 8:33-47 ‡ 2:10: Nian ten nipətin un, məmә nian rəha nahməən otəkəike mol namnun. § 2:11: Nol Өпөн 20:11-15; 21:8 * 2:12: Nol Өпөн 1:16 † 2:14: Nam 22-24;

25:1-2; 31:16 ‡ 2:15: Əplan-tu futnot e Nol Өпөн 2:6. § 2:17: Jon 6:31-33,35,48,51 * 2:18: Piron§, in iaen kit, mətə rəhan kala tahmen e kol. † 2:18: Dan 10:6; Nol Өпөн 1:14-15

nətul əskasikən. Ekitun məmə nolən min rəhatəmat noatol roiu, təwir maprəkis-in nolən min rəhatəmat aupən.

²⁰ Məto iatehm nıpəgnəmtin kit əh-ikin noatol itəm təsətuatıpən e nıganəmtək. Itəmat noategəhan-in nolən rəha pətan əh itəm təhmen e pətan aupən u. Jesepel.[‡] In tatan məmə in ien kit, məto nəgətunən rəhan tatit rat rəhak min iolwək, matol məmə ilat koatit əpnapın ilat min, kən moatun nagwənan u itəm katol sakrifais lan kəm narmin nat itəm kəmasgəwin e nig. ²¹ Ematəsəhgin pətan əh məmə in otəuhlin rəhan nolən rəha nətou-pən əpnapınən iərman, məto in tapəs. ²² Tol nəhlan, roiu əh, oekol in tatimis pik e rəhan pet. Kən netəm min u itəm kəmotit əpnapın ilat min, ilat Jesepel u, okəmə ilat kəsotəuhlinən ilat e nosən nolən rəha pətan əh, oekol ilat min koatəto tərət pik, kən məsou-in ilat e pet u rəha nahməən. ²³ Kən ekau kitiaş əm e nenətin min, moh ilat kotimis. Tol nəhlan, kən nıməfak min rafin okotitun məmə io əm un, ekitun nətalıgan min rəha netəmim, ne nıkilat. Kən io ekos-ıpən nətouən rəhatəmat tətəu-pən əm rəhatəmat nolən min itəm nəmoatol.[§]

²⁴ Məto itəmat u, netəm Tuatira itəm nəməsotosən o nəgətunən rəha Jesepel əh, iatəghat kəm itəmat roiu. Ekitun məmə itəmat nəməsotosən natimnat itəm katən məmə nat agin min rəha Setan itəm tətəhluag-in məntaan. Esələhəu-pənən nat figəm kit min kəm itəmat, məto iakolkeike məmə nəkotol nat kitiaş əm, inun, ²⁵ otaskəlım təkis əm e nat itəm nınotos rəkis, mətoarus io ekıtəlig-pa.

²⁶⁻²⁷ Etəm otol win e nəluaginən u, kən tatətul əskasik o nolən nəwiak, matuwın, matuwın mətoarus namnun, kən io ekos-ıpən nepətan u kəm in, itəm rəhak tata təmos-ıpa kəm io, məmə in otərəməərə e kantri pisin pisin min. Kən in otos rəhan nəlnal itəm in nəmtətin rəha nərig asol rəhan, kəmol e iaen, kən in otatəghl-atəghl netəm e nətueintən, təhmen-pən əm məmə iaen itəm təmohapıləs-ohapıləs sospən kəmol e noanisip. ²⁸ Kən io ekos-ıpən min məhau u, fetukai kəm in.*

²⁹ Etəm matəlgın tatig, in otəkəike mətəlgın-in wir nəghatən min itəm Narmin Rəha Ughın tətən-ıpən kəm nıməfak min."

3

Nəghatən təmuwin kəm ıfak min ıkin Satis

¹ "Əte naoa kit tuwin o nagelo rəha nıməfak e taon u Satis, mən-ıpən məmə,

Nəghatən u rəhan, etəm tatos narmin rəha Ughın ilat sepin,* kən matos min məhau sepin.† Nəghatən u rəhan itəm tətən-ıpınə kəm itəmat məmə,

Ekitun rəhatəmat nolən min. Ekitun məmə katən məmə itəmat noatəmegəh, məto kəpə, itəmat nınotimis rəkis. ² !Otaiir-ta! Nolən wir min rəhatəmat nəmoatol aupən, otəsuwəhən tıkə agin. Məto itəmat nəkotəkəike motalkut məmə onəkotos-ıpər min nolən rəhatəmat, motol tuwa məskasik, məto-inu esəplanən əh nolən wir kit itəm nəmotol motuwın motol namnun lan, kən tətuatıp e nıganəmti Ughın rəhak. ³ Tol nəhlan, nıkitəmat tuah nəghatən itəm nəmotos, kən moatəto aupən. Otol, kən motəuhlin itəmat. Məto okəmə nakotapıl əlu-alu, oekiet-arəp otəmat təhmen e iakləh, kən itəmat okol nəsititunən məmə nian naka oekimnə otəmat.

⁴ Məto itəmat noan məsın əm un ıkin Satis, itəm kəməsotolən napən rəhalat tamkımik. İlat kotətuatıp, motəhmen o nalıwəkən itimat min io e napən ruən. ⁵ Etəm in otol win e nəluaginən, in otuwın nulan e napən ruən. Kən okol esafəl rəkisən nərgin e naoa rəha nəmegəhən, kən io ekən-ıarəp nərgin e nıganəmti rəhak Tata ne rəhan nagelo min, məmə in rəhak ətuatıp etəmim.‡

⁶ Etəm matəlgın tatig, in otəkəike mətəlgın-in wir nəghatən min itəm Narmin Rəha Ughın tətən-ıpən kəm nıməfak min."

Nəghatən təmuwin kəm ıfak min ıkin Filatelfia

⁷ "Əte naoa kit tuwin o nagelo rəha nıməfak e taon Filatelfia, mən-ıpən məmə,

Nəghatən u rəhan, Etəm Tasim, kən in Nıpahrienən. Kən in tatos ki rəha Tefit u aupən.§ Okəmə in terəh e toa kit, kən okol suah kit təsahtosig-inən. Kən okəmə in tahtosig e toa kit, kən okol suah kit təserəhən lan.* Nəghatən u rəhan itəm in tətən-ıpınə kəm itəmat məmə,

‡ **2:20:** Pətan u, in pətan kit əh Tuatira. Okəmə naka nərgin pəhrien u Jesepel, o okəm-naka, kəmən əm mə Jesepel məto-inu in təhmen e Jesepel u aupən, pətan rəha Kig Ehap

(1 King 21:25-26). In təmit netəmim e suatıp kit məmə okotol sakrifais kəm narmin nat min, kən motətəu-pən nolən rəha nit əpnapınən iərman ne pətan. Okəmə naka in təhmen e Nikolas itəm kəmən e 2:6,15. § **2:23:** Jer 17:10 * **2:28:** Nol Əpən 22:16 * **3:1:** Əplan-tu futnot e Nol Əpən 1:4 † **3:1:** Nol Əpən 1:16 ‡ **3:5:** Mat 10:32; Luk 12:8; Mak 8:38;

Luk 9:26; 1 Jon 2:23 § **3:7:** "Ki rəha Tefit" u, tatəpsen-pən nepətan itəm otos e Jerusalem wi. In un, in tatos nepətan məmə otərəh kən mahtosig-in suah kit itəm tatuwin imə; Nol Əpən 1:18. * **3:7:** Aes 22:22

⁸ Ekitun rəhatəmat nolən min, netəm Filatelfia. Ekitun məmə rəhatəmat nəsanənən in noan məsin əm, məto itəmat nəmoatol nəwiak məsotapasən, kən məsotəhluag-inən məmə rəhak u itəmat. Otəplan-tu. Emerəh e toa otəmat. Okol suah kit təsahtosig-inən. ⁹ Otəplan-tu. Netəm min un e Nuəfiminən rəha Setan, ilat koatən məmə ilat netəm İsrel, məto kəpə. İlat ieiüə min.† Otəplan-tu. Oekol ilat kotuwa kotisin nulilat e nelkitəmat o nisaiiəh, kən okotən məmə nıpahrienən io ekolkeike itəmat.‡ ¹⁰ Emən-ıpınə kəm itəmat məmə itəmat onəkotos nətəligən əfəməh o nətul əskasikən, təhmen əm lak, kən itəmat nəmoatol rəhak nəghatən.§ O nat u, io oekatıpal wır* otəmat e nian itəm nəratən otəsuhəhən tuwa e nətueintən min rafın,† məmə otekasgəwin-tu nahatətəən rəha netəm rəha nətueintən.

¹¹ Otəsuhəhən ekuwa. Otəskəlim-ıəkis natimnat min itəm itəmat nınotos rəkis, məmə suah kit otəsosən rəham nətəuən‡ itəm nınol win rəkis lan. ¹² Etəm otol win e nəluaginən, kən io oekol in təhmen e nig əsol kit itəm tətəruəsən Nımə Rəha Uhgın rəhak. Kən in okol təsietən e Nımə əh nian kit. Kən io, oekəte-pən nərgi Uhgın rəhak lan, ne nərgi taon rəha Uhgın rəhak lan. Taon u, in Jerusalem wı, itəm Uhgın rəhak otahl-ıpa, otisi-pər e nego e neai, meıuıuı-pa. Kən io oekəte-pən min nərgək wı e suah u.

¹³ Etəm matəlgın tatig, in otəkəike mətəlig-in wır nəghatən min itəm Narmın Rəha Uhgın tətən-ıpən kəm nıməfak min.”

Nəghatən təmuwin kəm ıfak min ıkin Laotisia

¹⁴ “Əte naoa kit tuwin o nagelo rəha nıməfak e taon Laotisia, mən-ıpən məmə,

!Nəghatən u rəhan, etəm katən məmə in Nıpahrienən! In un, in etəm kitun nagileən lan məmə tətətul-arəp o nən-ıarəpən nıpahrienən əm, kən in nəukətın§ natimnat rafın itəm Uhgın təmol.* Nəghatən u rəhan, itəm in tətən-ıpınə kəm itəmat məmə,

¹⁵ Ekitun rəhatəmat nolən min, netəm Laotisia. Ekitun məmə nəmegəhən rəhatəmat təhmen e nəhau itəm tarion əm. Təwir məmə onəkotətul əm e kitıah, onəkotətəp o onəkotəgəpan. ¹⁶ İtəmat nəkoatətul əm ilugin, nakotarion əm—nəsotəgəpanən məsotətəpən—tol nəhlan, oiakagəh rəkis-in itəmat roıu, ¹⁷ məto-inun itəmat nəkotən məmə, ‘Rəhatimat nautə tēpət, ıoatos məni əsol, rəhatimat nəmegəhən təwir, natimnat rafın tatig, kən nat kit təsikəən otımat.’ Məto itəmat nəkotəruru məmə itəmat nınotatig rəkis e nəratən, itəmat nəkotol nəsəkitunən, rəhatəmat nautə tikə agın, nıganəmtitəmat təpıs, kən nəkotaiu piəpiə əm. ¹⁸ O nat u, ıatən-ıpınə ətuatıp kəm itəmat, təwir məmə onəkotos-nəmtin ıaen u kol tatıpit-ıpit ron io, itəm kəmuwaan e nigəm tus rəkis namtəən lan,† kən pəs itəmat, rəhatəmat nautə otepət. Kən onəkotos-nəmtin min napən ruən o nuwinən lan, məmə onəkotalpin nıpətıtəmat un, itəm tol naulisən. Kən moatos-nəmtin min mərisin ron io, motol-pən e nıganəmtitəmat, məmə nıganəmtitəmat otalien, nəkotəplan wır nat.

¹⁹ Netəm min un rafın itəm ıakolkeike pik ilat, io ıatəghat əskasik kəm ilat matəg-ətuatıp-in ilat. Tol nəhlan, təwir məmə nıkitəmat otımis-pa lak, kən motəuhlin-pa e nolən rat min rəhatəmat. ²⁰ !Otətəlig-tu! Io ıatətul e nafiluə, matətəht toa o nuwamən imə. Okəmə suah kit tətə nəwiak kən terəh e toa, kən ekuwin imə kən magwən itımlau min.

²¹ Io emol win e nəluaginən kən matəpələh-pər itımlau rəhak Tata e rəhan jea, matuərəmə. Kən e nolən kitıah əm, etəm otol win e nəluaginən, io ekegəhən-in məmə otəpələh itımlau min e rəhak jea, matuərəmə itımlau min io.

²² Etəm matəlgın tatig, in otəkəike mətəlig-in wır nəghatən min itəm Narmın Rəha Uhgın tətən-ıpən kəm nıməfak min.”

4

Nəfakən e nego e neai

† **3:9:** Nəghatən u “koatən məmə ilat netəm İsrel, məto kəpə,” in tatəghat-in ətuatıp netəm min u noanöl rəha İsrel min. Məto nian İesu tətən məmə ilat sənəmə netəm İsrel pahrien, nıpətın un məmə netəmim pahrienən rəha Uhgın, inun, itəm koatəfak kəm in, məto sənəmə netəm İsrel u ilat netəmim min ətuatıp rəha Uhgın (Kal 6:15-16). ‡ **3:9:** Jon 8:44; Nol Əpən 2:9 § **3:10:** Hip 12:1-3 * **3:10:** “Oekatıpal,” nıpətın u, məmə, “Oekehın wır etəmat,” inu “protektem yufala,” e Bislama. † **3:10:** Jon 17:15 ‡ **3:11:** “Nətəuən” əh, tatəghat-in, in hat kit kamol e nımalı nig, o narmi nımalı nig kamol e kol, kən katəfauin-pən e rəhn-kapə etəm təmol win e nıuən. Kən hat itəm Kristo otəfauin-pən e rəhn-kapə etəmim o rəhan nətul-ıəkisən, in otəkəike mətehm wır o netəm min un itəm kotolkeike məmə okotos-ırəkis olat. Inu, in nuwəhən nımaa nəghatən məmə ilat okəsotəpəsən nətul əskasikən məmə ilat okəsotəmik-arəpən-inən nətəuən rəhalat, inun, nəmegəhən lılin ilat Kristo. § **3:14:** “Nəukətı natimnat rafın itəm Uhgın təmol,” nıpətın kəıu e nəghatən Kris. İesu in Nəukətın, nıpətın un, in təmol natimnat rafın; kən in min in ləməmə e natimnat rafın. * **3:14:** Jon 1:1-3; Kol 1:16; Nol Əpən 1:17 † **3:18:** Job 23:10; Mal:3:2-3; 1 Pita 1:6-9

1!Uarisig e natimnat min u, emətag-pən əpəh, kən məplan toa kit təmerəh-pən əpəh e neai! Kən nəwian kitiəh əm itəm eməto aupən, inun itəm in iahgin iahgin tahmen əm e təwi, tinatəghat min kəm io, kən tatən-ipa məmə, “Ər-tu muwa ikin-u, ekəgətun ik e natimnat min un, itəm okəpanol.” 2 E nian kitiəh əm, nəsanənən rəha Narmın Rəha Uhgın təmol kəm io, kən ekasipən əpəh aupən-in io matəplan kig, tatəpələh-pər e rəhan jea, matərəməə e nego e neai.* 3 Kən etəm tatəpələh ikin əh, eməplan in təwir matəlip, matipit-ipit, tahmen e kəpiel wir kəiu nərgilau un tiaspə ne kanilian. Kən mirai-mirai kit təmuwin mitalau e jea rəhan, kən mirai mirai əh tətasiə təhag-əhag tahmen e kəpiel wir kit u, emiral.† 4 Kən mitalau-itəlau e jea asol rəha kig əh, jea neen min ilat tuente-fo, koatətul, kən netəm-iasol min itəm kəmotəwiətən, ilat tuente-fo, koatəpələh-pər elat. Kəmotuwın e natimnat ruən, kən motəfauin hat min rəha nisaiiən, itəm kəmöl e iaen u kol tatipit-ipit. 5 Kən ikin əh, jea rəha kig tətətig ikin, tatipit, kən kalualuə titatiperəh matiet ikin. Aupən e jea rəha kig, noanisiə ilat sepin koatuəp. İnəh, narmın rəha Uhgın ilat sepin.‡ 6 Kən ikin əh aupən e jea rəha kig, nat kit min əh-ikin tahmen e nitəhəi, məto tahmen e kilas, itəm tətəlip, matipit-ipit.

Ilugin ikin əh, kən titalau e jea rəha kig u, nat neen əh-ikin, ilat kuwit, itəm koatəmegəh, koatətul. Kən niganəmtilat tətət tətət, tatəper-ipən əpnəpin əm e nərpilat ne məntaalat ne. 7 In aupən, tahmen e laion, kən nampa tu lan, tahmen e kau iəwiə, kən nampa tri lan, rəhn-kəpə tahmen e etəmim, kən nampa fo lan, tahmen e malikim itəm tətəwig. 8 Nat min əh itəm koatəmegəh, ilat kuwit, məto nıməlməliat ilat sikis, kən niganəmtilat tirəfin əpnəpin əm ilat, muwin əpəh e nəwtain nıməlməliat ləhau ikin ne. Nian rafin ilat kotan napuən lapin ne lenian, məsotamegən, koatan məmə:

“!İərəməə Uhgın Nahgin Tətət Pik Agin
in tasim, tasim, tasim pik agin,
itəm in tətətig roiu,
təmətətig lilin,
otəpanətətig lilin!”§

9 Kən nat min əh itəm koatəmegəh, koatan nıpahriənən e nepətən rəha Uhgın, kən moatos-ipən nisaiiən kəm in, kən moatən tagkiu kəm kig itəm tatəpələh-pər e rəhan jea, matərəməə, mətətig lilin, nammun tikə. 10 Kən nian nat min əh itəm koatəmegəh koatol nəhlan, kən netəm-iasol itəm kəmotəwiətən, ilat tuente-fo, koteiuaiu moatisin nulilat kəm in, itəm tatəpələh-pər e rəhan jea, matərəməə, kən moatəfak kəm in itəm tətətig lilin, nammun tikə. İlat kotisin nulilat kəm in, kən nıpinəgilat taru nisip, kən ilat koatəpəg rəkis rəhalat hat min rəha nisaiiən, kən moatəlin aupən-in rəhan jea, kən moatən məmə,

11 “Rəhatimat İərəməə Uhgın,
İk nakətuatip, mahmen agin məmə onakos nənwıwıən rafin,
ne nisaiiən rafin,
ne nəsanənən rafin,
məto-inun ik nəmol natimnat rafin.

İk nəmol ilat məto-inu ik nəmolkeike məmə ilat okotətig.
Kən məto-inu ik nəmolkeike nəhlan, ilat kotətig əh.”

5

Nəti sipsip təmurapik naoa itəm kəmaiu-aiu

1 Kən əmun, eməplan kig tatəpələh-pər e rəhan jea, kən matos naoa kit e nelmin matip itəm kəmaiu-aiu, kən naoa un kəmətə-pən nat e nıkalın kərən mil, kən kəmaiu-aiu kuwaan ətain mau sepin məmə otaskalim tikiəs. 2 Kən eməplan nagelo əsanən kit tətəgət əfəməh matən-iarəp məmə, “?Pah u in tahmen mətuatip məmə oteatip rəkis nat itəm kəmuwaan ətain e naoa u, kən murapik?” 3 Məto etəmim kit tikə ilis e nego e neai, o ləhau e nətueintən, o niki nıməptən, kit okol tətətuatipən o nurapikən naoa u, mafin. 4 Kən emətəsək mətasək, məto-inun kəsəplanən etəmim kit itəm tahmen mətuatip o nurapikən naoa u, mafin. 5 Kən etəm-iasol min u kit itəm təməwiətən, tən-ipa kəm io məmə, “!Sasəkən! Mitag-pən-tu məplan, laion rəha Noanol rəha Juta,* in nəukəti Tefit,† in tinol win rəkis e nəluaginən rəhan. Tol nəhlan, in tətətuatip agin-əh o nurapikən naoa əh, kən meatip rəkis nat əh ilat sepin itəm kəmuwaan ətain lan.”

6 Kən əmun ekəplan Nəti Sipsip, tatətul əpəh ilugin e jea rəha kig ne nat kuwit itəm koatəmegəh ne netəm-iasol min itəm kəmotəwiətən. Nəti Sipsip u, nəkəplan məmə

* 4:2: Esik 1:26-28 † 4:3: Tiaspa okəm-naka in kəpiel amiməta, kən kanilian okəm-naka in kəpiel asiə. Emiral min un, kəpiel amiməta min. Kitat kotəruu ətuatip kala rəhalat itəm in tatən, məto nat naka itəm Jon təməplan, inun, kala wir min, kotəwir, moatipit-ipit. ‡ 4:5: Əplan-tu futnot e Nol Əpən 1:4. § 4:8: Eks 3:14 * 5:5: Jen 49:9-10 † 5:5: Aes 11:1

kəməhamnu rəkis. Kən rəhnipət ilat sepin,[‡] kən niğanəmtin ilat sepin min, ilat un, koatətul o narmın rəha Uhgın ilat sepin itəm təməhl-iarəp ilat kotuwın e nətueintən. ⁷Nəti Sipsip əh, təmuwın meə-pən mos-irəkis naoa u e rəhn matip kig itəm tatəpələh-pər e rəhan jea. ⁸Kən nian in tınaskəlīm naoa un, kən nat min un itəm koatəmegəh ilat kuwit, ne netəm-iasol itəm kəmotos nəwiətən ilat tuente-fo, ilat kotisin nulilat o Nəti Sipsip, moteiuaiu, nipiñəgilat taru nisip. İlat rafin koatos hap^S min ne pesin min itəm kəmol e iaen u kol tatipit-ıpit, tərıoah e nat piən-piən min itəm nəmiəwın təwir. Kən nat piən-piən u, in tahmen e nəfəkən min rəha netəmim rəha Uhgın.*

⁹Kən nat min un itəm koatəmegəh ilat kuwit ne netəm-iasol itəm kəmotəwiətən, kəmotan napuən wi kit məmə,

“İk nakətuatip, mahmen agin o niləsən naoa u, kən meatip rəkis nat min itəm kəmuwaan ətain lan, məto-inun kəməhamnu ik,

kən nəmos-nəmtin netəmim e nitəm məmə ilat rəha Uhgın.

Kən ilat kəmotisi-pən e noanol min rafin,

ne nəghatən min rafin,

ne kantri min rafin,

ne netəm nuwigilat tol pisin pisin min,

¹⁰kən nəmol ilat kotatig ahgın rəham nərəmərəən,

kən ilat rəham pris min,

koatol wək rəha Uhgın rəhatimat.

İlat okotərəməə e nətueintən.”

¹¹Kən ekətag-pən min məplan, kən məto min nəwia nagelo min tepət, tepət, okul kəruru nafiñən. Kəmotatıl, motitəlu e jea rəha kig, ne nat min u itəm koatəmegəh, ne netəm-iasol min itəm kəmotəwiətən. ¹²Kən ilat kotan əfəməh napuən məmə:

“İNəti Sipsip itəm kəməhamnu,

in tətuatip mahmen agin məmə kotəniwiwi in,

məto-inu tatos rafin nəsanənən,

ne nautə, ne nenatigən,

ne nahgın, ne nepətən əhag-əhag!

!Təwir agin-əh məmə koatisiai-in!”

¹³Kən eməto min natimnat rafin itəm Uhgın təmol e nego e neai, ne nətueintən, ne İmə Nətəm Kəmotimis İkin, ne e niki nitəhai, ne natimnat min rafin itəm kotatig elat, ilat rafin koatən məmə:

“Pəs nənwiwıən ne nisaiiən tatuwın o kig itəm tatəpələh-pər e rəhan jea ne Nəti Sipsip,

məto-inu in tatos nepətən əhag-əhag ne nərəmərəən.

!Pəs nənwiwıən ne nisaiiən tuwın olau,

kən tatuwın, matuwın, matuwın, namnun tikə!”

¹⁴Kən nat min un ilat kuwit itəm koatəmegəh, kotəmə, “!Əwəh!” kən netəm-iasol min itəm kəmotəwiətən kotisin nulilat ron, moteiuaiu, nipiñəgilat taru nisip, moatəfak kəm in.

6

Nəti Sipsip təmatgəhl nat itəm kəmuwaan ətain naoa itəm kəmaiu-aiu lan

¹Kən ekatəlkəlik o Nəti Sipsip nian in təmatgəhl rəkis nat kit itəm kəmuwaan ətain e naoa kəmaiu-aiu. Kən əmun, nat koatəmegəh u kit ilat kuwit tagət əfəməh e nəwian kit tahmen e kaluəluə, məmə, “!Wa-tu!” ²Ekətag-pər məplan hos kərūn kit. Etəm tətəsuə-pər lan tatiləs nifagə, kən kəməfauin-pən hat rəha nisaiiən kəm in, tahmen e hat rəha etəm tınol win rəkis e nəluaginən. In təmaiu matuwın tahmen e etəm təmol win e nəluaginən, kən matuwın min məmə otol min win.

³Nian Nəti Sipsip təmatgəhl rəkis nat tatol nampa tu lan, itəm kəmuwaan ətain naoa lan, kən eməto nat təmegəh itəm tatol nampa tu lan təmə, “!Wa-tu!” ⁴Kən hos pisin kit min itəm tasiə, təmaiu muwa. Etəm titasuə lan, kəmos-ipən nisa asol kit rəha nəluaginən kəm in. Kən Uhgın təmegəhan-in-pən nepətən məmə otos-irəkis nəməlinuən itəm tətətig e nətueintən, məmə netəmim koatəluagin əm moatəhamnu-ohamnu ilat min ikin min rafin.

⁵Kən nian Nəti Sipsip təmatgəhl rəkis nat tatol nampa tri lan, itəm kəmuwaan ətain naoa lan, kən ekəto nat təmegəh itəm tol nampa tri lan, təmə, “!Wa-tu!” Kən ekətag-pər məplan hos kapin kit. Etəm titasuə lan tatitol sikel* kit. ⁶Kənu eməto nəwian kit tətisi-pən ilugin e

‡ 5:6: Əplan-tı futnot e Nol Əpən 1:4 § 5:8: “Hap,” in nat kit katoh tətən napuən, tahmen e kitar. * 5:8: Sam 141:2 * 6:5: E nian rəha nəumis, kən netəmim kotakil natimnat o noorən nagwənən.

nat koatəmegəh min ilat kuwit, matən məmə, “Uwin, kəmegəhan-in ik məmə nəkitun nosən nəumis e nitan min, kən ilat okotəkəike motəra kin məni asol o nosən nagwanən noan məsin əm. Məto onəsə rəkinən nəukəti nig olif min itəm katol oel e noan, kən nəsə rəkinən nəukəti nol u krep itəm katol wain lan.”

⁷ Nian Nəti Sipsip təmatgəhl rəkis nat tatol nampa fo lan, itəm kəmuwaan ətain naoa lan, kən ekəto nat tətəmegəh itəm tol nampa fo lan, tatan məmə, “!Wa-tu!” ⁸ !Kən ekətag-pər məplan hos kəmtap kit! Etəm titasuə lan, nərgin u Nəmisən, ilau etəmim kit, nərgin u, Noanpən, tatarisig-in mətian. Kəmios nəpətan məmə okohamnu netəmim e naip ne nəumis ne nəmisən ne nat megəh iarupin min. Kəmios nəpətan nəhlan, təhmen-in nəwtain nətueintən kitiaħ, məpəs əm nəwtain kisi.

⁹ Kən nian Nəti Sipsip təmatgəhl rəkis nat tatol faif itəm kəmuwaan ətain naoa lan, ekətag-pən əpəh e nəwtain olta, † ləhau ikin, məplan netəm kəmo hamnu ilat məto-inu ilat kəmotətul əskasik o nən-iarəpən nəghatən rəha Uħgin. ¹⁰ İlat kətaun əfəməh moatən-ipən kəm Uħgin məmə, “İk nəkərəmə rə e natimnat rafin, ik nəkasim, kən ik nəpahriənən. ?O nəghan ne kən ik onakələhəu nəghatən məmə netəm rəha nətueintən kəmotol tərət, kən mol nəlpinən kəm ilat o nat itəm kəmotol etimat? ?Onagəhan nəkalpin nitai nitatimat e netəm min əh?”

¹¹ Kəmotən nəhlan, kən kəmos-ipən nəpən ruən kəm ilat rafin. Məto kəməni-ipən kəm ilat məmə okotəmeg min noan məsin əm mətoarus nampa apiəpiə rəha pialat min ne winilat min, otuwa pitan mahmen. Pialat min ne winilat min u, netəmim min rəha İesu, itəm okəpanohamnu ilat o rəhalat nəhatətəən. ¹² Kən nian Nəti Sipsip təmatgəhl rəkis nat tatol sikis itəm kəmuwaan ətain naoa lan, kən əmun, nəmig əsol kit təməloal. Mitgar təmapinəp əgin, kən nəwig təmasia əgin təhmen e nita. ‡ ¹³ Kən məhau min əpəh ilis e neai kəmotisəspən e nətueintən, təhmen e noa nig u fik, itəm nəmətag əsol təmatigtig e noan pikəh tisas. ¹⁴ Kən neai təmikə təhmen e nəmitiwin kəmaiu-aiu kiləs kəgin. § Kən nitot min ne nəptən min kəmotəgin e nəməlat min.

¹⁵ Kən kig min rəha nətueintən ne iərəmə rə min, netəm-iasol min rəha mopa el min, netəm rəhalat nəutə tətət, ne netəm koatos nəpətan, ne slef min rafin, ne netəm sənəmə slef min, ilat rafin kəmotəhluaig e nəpəg kəpiel əsol min, ne nəkali kəpiel min əpəh e nəkalkal nitot əsol min. * ¹⁶ Kən ilat kəmotəsək əfəməh-pən o nitot min ne kəpiel əsol min məmə, “Otisas, mətoħ ətain itimat, mətəhluaig-in itimat o nəganəmti kig u itəm tətəpələh-pər e rəhan jea, ne o nəməha rəha Nəti Sipsip, † ¹⁷ məto-inun nian əsol kəgin əh rəha nəməha rəhalau tinuwa. ? Kən pah un in titun nətulən?” ‡

7

Wan-hanrit-foti-fo-taosən

kəmol mak elat
mə rəha Uħgin

¹ Kən əmun ekəplan nəgelo kuwit koatətul-pən e kona min ilat kuwit e nətueintən. Kəmotəmkətəin rafin nəmətag kuwit e kona kuwit rəha nətueintən, məmə nəmətag otikə e nətueintən, ne nətəħəi, ne nig min. * ² Kəmos-ipən nəsanənən kəm ilat o nə rəkinən nəptən ne nətəħəi. Kən ekətag-pən məplan nəgelo kit min tətisi-pah, tətiləs nat kit itəm Uħgin u, itəm tətəmegəh, otos o nolən mak rəhan lan. Kən in tətagət əfəməh-pən kəm nəgelo min u kuwit, məmə, ³ “!Otəpəs pitən! Sotəhlmanən nəmətag məmə otəsə rəkinən nəməptən ne nətəħəi ne nig min, pəs ekotol-pən pitən mak rəha Uħgin rəhatat e nəpinəgi iolwək min rəhan.” †

⁴ Kən əməto nampa rəha nənət kəmosot mak u rəha Uħgin. Nətəmim wan-hanrit-foti-fo-taosən kəmotiet rəkis e noanol min rəha İsrəl, ilat kəmosot mak əh.

⁵ E noanol rəha Juta, netəmim ilat tuelef-taosən.

E noanol rəha Rupen, netəmim ilat tuelef-taosən.

E noanol rəha Kat, netəmim ilat tuelef-taosən.

E noanol rəha Aser, netəmim ilat tuelef-taosən.

⁶ E noanol rəha Nəptali, netəmim ilat tuelef-taosən

E noanol rəha Mənasə, netəmim ilat tuelef-taosən.

⁷ E noanol rəha Simeon, netəmim ilat tuelef-taosən.

E noanol rəha Lifə, netəmim ilat tuelef-taosən.

E noanol rəha İskar, netəmim ilat tuelef-taosən.

⁸ E noanol rəha Sepulun, netəmim ilat tuelef-taosən.

† **6:9:** Olta u, in tepil kit tətətul əpəh e Nima Rəha Uħgin, kən katol sakrifais min ikin. Kən netəm min u, okəm-naka ilat kotəhmen ətuatip e sakrifais kit itəm tətuwin o Uħgin. ‡ **6:12:** Joel 2:31; Wək 2:20 § **6:14:** Aes 34:4 * **6:15:** Aes 2:10,19-22 † **6:16:** Hos 10:8 ‡ **6:17:** Joel 2:11; Mal 3:2 * **7:1:** Nəmətag kuwit əh, in nəmətag rəha nə rəkinən təhmen əm e in əh e Dan 7:2 ne
Jer 49:36-38. † **7:3:** 2 Kor 1:22; Efes 1:13

E noanol rəha Josep, netənim ilat tuelef-taosen.

Kən e noanol rəha Benjamin, netənim ilat tuelef-taosen kəmotos mak əh.

Nimanin netənim itəm kəmotuwın e napən ruən

⁹ Uarisig e natimnat min u, emətag-pən əpəh əupən-in io, məplan nimanin netənim tepət tepət, okol kəruru nafinən.[‡] İlat koatısı-pən e kantri min rafın, ne noanol min rafın, ne nəghatən min rafın, kən nuwigilat tol pisin pisin min. İlat koatətul əupən e jea rəha kig, ne Nəti Sipsip. İlat koatuwin e napən ruən min, kən moatos nelmi nəmil e nelmilat. ¹⁰ Kən moatagət əfəməh moatən məmə

“Uhgın rəhatat itəm tatəpələh-pər e rəhan jea, matərəməra, ilau Nəti Sipsip, ilau əh kəmioal suatip o nosmegəhən kitat.”

¹¹ Nagelo min rafın ilat kotətul motitalau e jea rəha kig, kən mitəlau min e netəm-iasol min itəm kəmotos nəwiətən, ne nat koatəmegəh min u, ilat kuwit. İlat moatisin-pən nulilat əupən e jea rəha kig, moteuiuiu, nipiñəgilat taru nisip, kən moatəfak kəm Uhgın, ¹² moatən məmə: “!Əwəh! !Nipahrienən! Rəhatat Uhgın təwir pik, matəhag-əhag wir.

!In tenatig tenatig, təsanən, nahgin tepət!

!Pəs kotanwiwi in, motisiai-in, kən motən tagkiu kəm in matuwın matuwın namnun tikə! ! Əwəh!”

¹³ Kən əmun, netəm-iasol itəm kəmotos nəwiətən min u kit tatəpəh ron io məmə, “?Pah min əh koatuwin e natimnat ruən? ?Kən ilat kəmotısı-pən hiə?”

¹⁴ Kən ekualpın məmə, “Etəm-iasol. İk əm nəkitun.”

Kən in təmə, “Netəm min əh, ilat un kəmotiet rəkis e nahməən asol; ilat kınəmotaiquas e rəhalat napən kən motol tərüən e nita Nəti Sipsip. ¹⁵ Kən tol nəhlan, “ilat kotətul əupən e nigənəmti Uhgın, itəm tatəpələh matərəməra,

kən moatəfak kəm in e nərauiəgən ne lapın e Rəhan Nimə; kən kig u itəm tatəpələh-pər e jea,

in otahgil kəm ilat min nian rafın.

¹⁶ İlat, okol nəumis tısus minən ilat,

kən okol kəsotoəoa minən.

Kən nərauiə təsəhg minən ilat,

nape-apeən asol rəha mitgar otəsəhg minən ilat,

¹⁷ məto-inun, Nəti Sipsip itəm tatəpələh ilugin e jea rəha kig,

in otatehm ilat tahmen e etənim rəha nehmən sipsip.

In otit ilat, matuwın o nəmti nəhau megəh,[§]

kən Uhgın otafəl rafın nahui nəmtilat.”

8

Pesin rəha nat pien-pien

¹ Nian Nəti Sipsip təmatgəhl rəkis nat tatol sepin itəm kəmuwaan ətain naoa lan, kən nagətən tamikə əpəh e nego e neai o nian əkuəkır kit, tahmen e hafəoa.*

² Kən əmun eməplan nagelo sepin u kotətul əupən e nigənəmti Uhgın, kən ilat rafın koatos təwi.[†]

³ Kən nagelo kit min, in tatitol pesin kit itəm kəmol e iaen u kol tatipit-ipit, kəməmkı-pən nat pien-pien lan. Təmitol muwa mətul əupən e olta. Kəmos-ipən nat pien-pien tepət[‡] kəm in, məmə otos-ipən təlmin nəfakən min rəha netənim rəha Uhgın, kən mos-ipən ilau kəm Uhgın, muwaan əpəh e olta kəmol e iaen u kol tatipit-ipit, itəm tatətul əupən e jea rəha kig.

⁴ Nəhaniəm rəha nat pien-pien min, ne nəfakən min rəha netənim rəha Uhgın, itəm nagelo tatəmik e nelmin, kəmotər motuwın o Uhgın. ⁵ Kən əmun nagelo təmitol nat pien-pien u e pesin, kən məmkı-pən nigəm lan, itəm tatuəp e olta, kən məntəg-iarəpən e nətueintən. Kən əmun, kaluəluə təmatiperəh, kənu təmipit, kən nərkərikən, kən namig təməloal.[§]

Təwi min

⁶ Kən nagelo sepin itəm koatos təwi min, kəmotətul matip o nahlan təwi.

⁷ Kən nagelo itəm tətaupən, təmahıl rəhan təwi. Kən əmun, ais ne nigəm itəm kəmol piləh-piləh iləhal nita, kəmətag-pən iləhal e nətueintən. Təmuəp mus nəwtain nəptən kitiaş, məpəs əm nəwtain kəiu, kənu təmuəp mus nig min nəwtain kitiaş, məpəs əm nəwtain kəiu, kən təmuəp mus ma-kiras mitə kəmotuəp rafın.

[‡] 7:9: Jen 15:5 § 7:17: Sam 23:2; Aes 49:9-10; Jon 4:10; 7:37-38; Nol Өпөн 22:1,17 * 8:1: Hab 2:20; Sef 1:7-8; Sek 2:13 † 8:2: Təwi min əh e Baebol, sənəmə nuwigı nat itəhai, məto təwi əh kəmol e rəhniyat nat kit. ‡ 8:3: Nat pien-pien u in tahmen e nigpis, kən kətuwaan məmə okəto nəhaniəm e nəmiəwin u itəm tatəpien wir. § 8:5: Eks 19:16-18

⁸ Kən nagelo itəm tətöl nampa tu lan in təmahl rəhan təwi, kən nat kit tahmen e nitot asol, itəm tətəp, kəmarakin-pən əpəh itəhəi. Kən nəwtain nitəhəi kitiah təmol nita, mapəs əm nəwtain kəiu. ⁹ Kən təmərəkin nat megəh min itəm kotatig itəhəi nəwtain kitiah, mapəs əm nəwtain kəiu, kən mərəkin min nego min nəwtain kitiah, mapəs əm nəwtain kəiu.

¹⁰ Kən nagelo itəm tətöl nampa tri lan, təmahl rəhan təwi. Kən məhau asol kit təmiet, matuəp tahmen e noanisi. Təmiet əpəh ilis e neai, meiuai misas-pən mus nəwtain nəhau min ne namti nəhau min nəwtain kitiah, mapəs əm nəwtain kəiu. ¹¹ Məhau u, nərgin u Tarip Tarip. Kən əmun, nəhau min nəwtain kitiah kəmotarip motarip, mapəs əm nəwtain kəiu. Kən netəmim tətəp itəm kəmotənim nəhau arip, kəmotimisi.

¹² Nagelo itəm tətöl nampa fo lan, təmahl rəhan təwi. Kən nat kit təmoh mitgar, ne məwig ne məhau min, mol nəwtain mitgar kitiah təmapinəp, mapəs əm nəwtain kəiu kətiauəp. Kən nəwtain məwig kitiah təmapinəp, mapəs əm nəwtain kəiu kətiauəp, kən nəwtain məhau min kitiah kəmotamis, kən nəwtain kəiu əm kəmotasiə. E nərauiəgən, kən tətərauiə e nəwtain kəiu əm, mapəs kitiah. Kən nian lapin, tətəmihl e nəwtain kəiu əm, mapəs kitiah.*

¹³ Kən əmun ematəplan, kən məto malikim kit tatiwig e napua, kən mətasək əfəməh matən məmə, “!Awe! !Awe! !Awe! !Məto-inun nagelo kisi min əh-ikin okəpanəhləh min rəhalal təwi roiu, mol nəratən asol okəpanəhaluwa e netəmim rəha nətueintən!”

9

Nagelo itəm tətöl faiflan təmahl təwi

¹ Nagelo itəm tətöl faiflan, tətəhl rəhan təwi, kən eməplan məhau kit itəm tinəmisi-pər e neai miət-pən e nətueintən. Kəmos-ipən ki kit kəm məhau un, o nərəhan e nipəg asol itəm teuiəuə agin. ² Nian təmərəh e nipəg əh, nəhaniəm təmər, tahmen e nəhaniəm rəha iohe. Mitgar ne napua kəmuəpinəp e nəhaniəm rəha nipəg asol.

³ Kənu nat kit tahmen e pitip, ilat tətəp agin-əh, kəmotiet rəkis e nəhaniəm əh, moteuiəuə e nəptən, kən kəmos-ipən nəsanənən kəm ilat o nusən itəm e nipikilət, kən titəhmə titəhmə.

⁴ Kəmən-ipən kəm pitip min məmə kəsotərəkinən ma-kiras ne nig min, ne natimnat itəm kotəwiə e nətueintən, məto okotərəkin əm netəm min un itəm kəsotosən mak rəha Uhgın e nipinəgilət. ⁵ Kən kəmegəhan-in nəsanənən kəm ilat məmə okotus nətəmim motöl nəhmən kəm ilat o məwig faif, məto kəsotohamnuən ilat. Kən nəhmən əh, itəm ilat okotətə tətəp lan, taprəkis-in agin nəme nipiki wəluəw itəhəi, nian tatus itəm, kətəhmə.* ⁶ E nian min əh, netəmim okotegəs-in suatip o nimisən, məto okol kəsotehmən. Okotolkeike məmə okotimisi, məto okol kəsotimisiən.

⁷ Eməplan pitip asol min əh, ilat kotahmen e hos min itəm kəmotətül matip o nəluəginən. İlat kəmotəfauin nat kit tahmen e hat rəha kig itəm kəmol e iaen u kol tatipit-ipit, kən rəhn-kəpəlat tahmen e rəha etəmim. ⁸ Noanulat kaifəməh tahmen e noanu pətən, kən nəluilət tasilə tahmen e nəluə laion. ⁹ Nuwiligilət tol məmə kəmotəlpin manikiləhalat e nat kit rəha nəluəginən, kəmol e iaen, kən nəwin nīməlməliət tətəwa tahmen e hos tətəp koatiuw kat min moatuwin e nəluəginən. ¹⁰ Nipikilət tatus itəm kətəhmə taprəkis-in agin wəluəw itəhəi. İlat koatos nəsanənən e nipikilət o nolən nəhmən kəm netəmim o məwig faif. ¹¹ İlat, rəhalat kit əh-ikin etəm-iasol, in iərəmə rəha nipəg asol itəm teuiəuə agin. E nəghatən rəha netəm İsrəl, katən nərgin mə Apaton, kən e nəghatən Kris, kətaun-in məmə Apolion, nipətən u İərəkin.

¹² !Awe! Nəratən əupən tinol namnun, məto awe, awe, nəratən kəiu min əh-ikin okəpanueia.

¹³ Kən əmun, nagelo itəm tətöl sikis lan təmahl rəhan təwi. Kən eməto nəwian kit təmisi-pən əpəh e niki rəhnipət olta u,† ilat kuwit, kəmol e iaen u kol tatipit-ipit, kən tətətül əupən e niganəmti Uhgın. ¹⁴ Kən nəwian əh təmən-ipən kəm nagelo itəm tətöl sikis lan u tatiləs təwi, məmə, “İkis nagelo min un ilat kuwit itəm kəməlis ilat kəmki-pən əpəh e nəhau asol İufretes.”

¹⁵ Tol nəhlan, təmikis ilat. Nagelo min əh, ilat kuwit, kəməlin ilat kotətül matip u-roiu o əua ətuatip u, ne nian ətuatip u, ne məwig ətuatip u, ne nup ətuatip u, məmə okotohamnu netəmim rəha nətueintən nəwtain kitiah, motapəs kəiu. ¹⁶ Kən eməto nampa rəha mopaəl min rəhalat, itəm kotasuə e hos, kən ilat rafin tu-hanrit-milian netəmim.

¹⁷ Kən e napiləirən rəhak, eməplan hos min əh ne netəm kotasuə elat kotöl nulan. Rəhalat iaen itəm tətəfətan manikiləhalat, in tasiə tahmen e nigəm, mol pəluəw, kənu mauiaəh.

* **8:12:** Aes 13:10; Mak 13:24 * **9:5:** Nəghatən Kris ətuatip təməsənən nəhmən rəha nipiki wəluəw itəhəi. In təmən nəhmən rəha “skopion,” nat kit tahmen e iəmik nərik, məto rəhan nəme nəluin ne rəhan nəhmən tarat maprəkis-in nəme nəhmən rəha nipiki wəluəw ne nəhmən rəha nəme timar. † **9:13:** Olta u, in tətəp kit tətətül əpəh e Nima Rəha Uhgın, kən katöl sakrifais min ikin. Rəhnipət min əpəh e kona min.

Rəhn-kapə hos min u, kotahmen e rəhn-kapə laion min, kən nigəm ne nəpienən rat[‡] ne nəhaniəm katahalisi-pən e nipəgnoalat.

¹⁸ Kən nəratən asol miləhal u itəm kəməhaliet e nipəgnoalat, iləhal kəməhalohamnu netənim e nətueintən nəwtain kitiah, kapəs əm nəwtain kəiu. ¹⁹ Nəsanənən rəha hos min əh, tətisi-pən e nipəgnoalat, ne nipikilat, məto-inun nipikilat tahmen e sinek, itəm rəhn-kapə tətətig e malnipikilən. Kən hos min əh, koatus min netənim e mal-nipikilat.

²⁰ Kən netəm min u, nəratən miləhal əh kəməsohamnuən ilat, ilat kəməsotəuhlinən nətəligən rəhalat e natimnat min itəm ilat koatol. Kəməsotapəsən nəfakən kəm iərmis min ne narmi nat min itəm kəmol e iaen u kol tatipit-ipit, ne silfa, ne piron^S ne kəpiel, ne nig. Ilat u narmi nat əm, itəm kəsotəplanən nat, ne məsotətəən nat, ne məsotaliwəkən. ²¹ Kən ilat kəməsotəuhlinən nətəligən rəhalat o nohamnuən itəm, nəmikən nərik, nolən klefa, nolən masig, nitəpən iərman ne pətan, ne nakləhəən.

10

Nagelo itəm təmos naoa əkəku

¹ Kən əmun ekəplan nagelo kit min nahgin tēpət tətisi-pər e nego e neai. Tatuwin e malnapuə tahmen e rəhan napən, kən mirai-mirai titəlau e rəhn-kapə. Kən in təhag-əhag mitasiə, tahmen e mit, kən nelkin tahmen e pos asol mil u kətiauəp e nigəm. ² In tatos naoa əkəku kit itəm kinurapik rəkis tatəmahl-pən e nelmin. In təməf-ipən nelkin matip e nitəhəi kən məf-ipən nelkin mol e nəptən, ³ kən in təmagət əfəməh, nakəto nəwian tahmen e laion. Nian təmagət əfəməh, kən kaluəluə təmatipərəh mau sepin, matuhalpin. ⁴ Kən nian kaluəluə təmatipərəh mau sepin matuhalpin rəhan nəghatən, kən nikik natəht məmə oekəte rəkis nəghatən itəm in tatən. Məto enəto nəwian kit tətisi-pər e nego e neai matən məmə, “Əhluaig-in nəghatən u itəm kaluəluə tatən, sətə rəkisən.”

⁵ Kən əmun, nagelo apon itəm eməplan aupən tatətul-pən e nitəhəi ne nəptən, tiləs-ipər nelmin matip, matəhu-pər e nego e neai, ⁶ kən matos noanawil e etəm tətətig liliin, etəm təmol nego e neai ne natimnat rafin itəm koatətig lan, ne nətueintən ne natimnat rafin itəm kotətig lan, ne nitəhəi ne natimnat rafin itəm kotətig lan, kən məmə, “!Uhgın otəsəahgin minən! ⁷ Məto nian nagelo itəm tatol sepin lan otahl rəhan təwi, kən nalpəkauən anion rəha Uhgın itəm tətəhluaig-in, in otuwa mol nipahrienən lan u-roiu. In otiet-arəpa tahmen əm mə in təmən-iarəp aupən kəm rəhan iolwək min u, ien min rəhan.”

⁸ Kən əmun, ekəto min nəwian əh tətisi-pən e nego e neai, matən-ipa min kəm io məmə, “Uwin, miləs naoa kəmurapik əh itəm tatəmahl-pən e nelmi nagelo itəm tatətul-pən e nitəhəi ne nəptən.”

⁹ Kən əmun, ekuwin mətapəh o nagelo məmə otos-ipa naoa əkəku kəm io. In tən-ipa kəm io məmə, “Os mun. Nat u otərəkin nərpəm, məto nian onakun, tətəhen tahmen e sukarak.”

¹⁰ Kən əmun ekilas-irəkis e nelmi nagelo, kən mun mərge. Emun məto tətəhen tətəhen, tahmen e sukarak, məto nian emərge, təmərəkin nərpik, nərpik təmərət lan. ¹¹ Kən kəmən-ipa kəm io məmə, “Ik onakəkəike mən-iarəp min nəghatən itəm Uhgın otos-ipinə kəm ik u, o netənim nuwigilat pisin pisin min, ne netəm e kantri pisin pisin min, ne netəm koatən nəghatən pisin pisin min, ne kig min.”

11

Etənim mil itəm kəmuətul-arəp o Iesu

¹ Kən əmun kəmos-ipa nuwig kit rəha nosən mak e nat, kən kən-ipa kəm io, məmə, “Uwin, mos mak e Nimə Rəha Uhgın, ne olta, kənu mafin rafin netəm koatəfak əh imə. ² Sosən mak e iat, məto natos əm mak e nimə. Sosən mak lan məto-inun kinos-ipən rəkis iat əh kəm Iaihlua min. Ilat okoteguafəl-eguafəl rəhak taon asim motuwın motuwın motos məwig ilat foti-tu.* ³ Kən io ekos-ipən nəsanənən kəm rəhak etənim mil itəm katuətul-arəp ron io. Kən okətios əm nəmkapin, muatətul-arəp o nən-iarəpən rəhak nəghatən min o nian wan-taosen tu hanrit sikiste.” ⁴ Ilau u, nokət nig olif mil, ne nat katəhtu-pər lait lan mil, itəm katuətul aupən e Iərəmərə rəha nətueintən. ⁵ Okəmə suah kit tətətkut o nərəkənən ilau, kən nəmnamin nigəm otisi-pən e nohlilau, kən mus rəhalau tikimir min. Etənim itəm tolkeike nərəkənən ilau, in otəkəike mimis nəhlan. ⁶ Suah mil u, ilau katios nəsanənən o nahtosig-inən napuə məmə nuhuən otəsəfikən nian ilau okatuəghat matuən-iarəp nəghatən min rəha Uhgın. Kən ilau matios min nəsanənən məmə okuəuhlin nəhau min kotuwa nita, kənu miatun min

[‡] 9:17: Nəpienən rat əh, in tahmen e nəpienən rəha iohe. ^S 9:20: Piron, in iaen kit, məto rəhan kala tahmen e kol.

* 11:2: Məwig foti-tu, in tahmen əm e tri ne haf yia, kən kuahmen-ahmen min e nian wan-taosan-tu-hanrit-sikiste (1,260).

nərəkinən netəmim rəha nətueintən e nərətən pisin pisin min itəm ilau kioalkeike məmə okioal.

⁷ Kənu nian ilau kinuatətul-arəp rəkis, kinuən rəkis natimnat rafin, kən nat megəh[†] itəm otar e nıpəg teiuaiu agin, mərioah moh ilau, mol win elau mohamnu ilau. ⁸ Nıpətılau otatəmahl əpəh e suatip rəha taon asol əh, ikin əh kəməht-ipən min rəhalau İərəməərə e nig kəməluau[‡] ikin, kəməuhlın nərgin, məmə Sotom o Ijip, tatəpsen-pən nolən rat ikin əh. ⁹ Kən netəmim nuwigilat pisin pisin min, netəmim e noanol rafin, ne netəmim e nəghatən min rafin, ne kantri min rafin, okoatarəp e nıpətılau, motos nian apiəpiə kisis, kən haf, kən kəməsotegəhan-inən nitənimən ilau. ¹⁰ Kən netəmim rafin rəha nətueintən okotol lafet, motagien, kən moatos-ipən natimnat kəm ilat min, motagien məto-inun ien mil itəm kəmatioal pik nərətən kəm ilat, kiniamis. ¹¹ Məto uarisig e nian apiəpiə kisis ne haf tinuwin rəkis, kən Uhgın təmos-ipən nehəgən e nıpətılau kən ilau kəmuətul e nelkılau. Kən netəmim rafin itəm kəmotəplan ilau, niganməpilat təmasiəp, narmilat tikə. ¹² Kən ilat kəmotətə nəwian asol kit təmisi-pər e nego e neai, matən-ipən kəm ilau məmə, “Uər mueia ikin-u.” Kən malnapuə təmiləs ilau mər muwin e neai. Kən rəhalau tikimır min kəmotətul motalkəlik olau.

¹³ Kən e nian ətuatip əh, namig asol kit təmərəkin rum kitiah e taon əh, məpəs əm rum nain. Namig təmohamnu netəmim ilat rafin sepin-taosən, kən netəmim rafin itəm kəməsotimisen, kəmotəgin motasiəp, kən motən nıpahrienən məmə Uhgın e nego e neai, tatos nərətən.

¹⁴ !Awe! Nərətən asol itəm tatol nampa tu lan, tinol namnun. Məto, nərətən itəm tatol kisis lan otəsuwəhən tuwa.

Nagelo itəm tatol sepin lan təmahl təwi

¹⁵ Nagelo itəm tatol sepin lan təmahl rəhan təwi, kən əmun nəwian asol min kəmotisi-pən e nego e neai motən məmə,

“Rəhatat İərəməərə ne rəhan Kristo, ilau kinatuərəməərə[§] e nətueintən rafin agin, kən nərəməərəən rəhan, otətətig lilin.”

¹⁶ Kən netəm-iasol itəm kəmotos nəwiatən min ilat tuente-fo, itəm koatəpələh-pər e rəhalat jea min aupən e niganəmti Uhgın, ilat kəmotisin nulilat, moteiuaiu, nıpinəgilat taru nisip, kən moatəfak kəm Uhgın, ¹⁷ motəmə,

“İakoatan tagkiu kəm ik, İərəməərə Uhgın Nahgim Təpət Pik Agin, etəm un ik nətatig un itəm nətatig roiu, kən nəmətatig aupən,

məto-inu ik nəmos rəham nəsanənən asol, kən minətuoun matərəməərə.

¹⁸ “Kantri min, kotautu pik, məto ik rəham neməha asol tinuwa.

Nian tinuwa o nakılın netəm kəmotimıs.

Kən onakətu ien min u ilat rəham iolwək min, kən mətu min netəmim rəham, ne netəm koatısiai-in ik, ilat rafin, nat ənpapın okəmə ilat koatos nərətən asol o nərətən əkəku. Kən nian u rəham, o nərəkinən netəm itəm koatərəkin netəmim e nətueintən.”

¹⁹ Nian kəmerəh e Nima Rəha Uhgın əpəh ilis e neai, kən kəməplan Bokis rəha Nəniəkısən Rəha Nasituən* tatəpələh əpəh imə. Kən təmatipit mitasiə, kən kaluəluə təmatıperəh, kən eməto nagətən asol min, kən təmatamig, kən ais təmısas-pa.

12

Pətan ne ialkita kəgin

¹ Kən nəmtətın asol kit təmıet e neai, muha-pıspıs lak. Pətan kit təmuwin e mitgar təhmen e rəhan napən, kən təməpələh məf-ipər nelkin e məwig, kən matəfauin hat rəha nisıaiən kit, kəmol-pən məhau tueləf lan. ² In tətasək əfəməh, tatətə nahməən məto-inun in təpək-əpək kən otəsuwəhən temək. ³ Kən əmun nəmtətın kit min təmıet min əpəh ilis e neai, itəm tatuha-pıspıs lak. İnəh, ialkita kəgin kit, tasiə, təhmen e nigəm, rəhn-kapə təmısım-ısım ilat sepin, kən rəhnıpat ilat ten, kən kəməfauin-pən hat rəha kig asol agin ilat sepin e rəhn-kapə min. ⁴ Nıpikın tatoh-irəkıs məhau min əpəh ilis e neai, matəmki-əhau-pa ilat nəwtain kitiah e nətueintən, məpəs nəwtain kəiu. Kən e nian əh, ialkita un təmuwa mətul aupən e pətan u itəm otəsuwəhən temək, məmə okəmə nətın tinaiir un, kən in ton.* ⁵ Pətan əh təmiləs nətın İərman, itəm in otərəməərə e kantri min rafin, kənu nəmtətın rəha nərəməərəən rəhan təhmen e nəlnal kit kəmol e iaen. Məto Uhgın təmeuw rəkıs suakəku u o ialkita, miləs-ipər ilis e rəhan jea, məmə otərəməərə. ⁶ Pətan un, təmagım-pən əpəh ikin taruən-aruən ikin, itəm Uhgın təmol

[†] 11:7: Dan 7 [‡] 11:8: “İkin əh kəməht-ipən min İərəməərə e nig kəməluau,” tatəghat-in Jerusalem. [§] 11:15: Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, “Rəhatat İərəməərə ne rəhan Kristo, in tinatərəməərə,” tatəğətun-pən məmə Tata Uhgın ne rəhan Kristo, ilau kitiah əm. * 11:19: Bokis rəha Nəniəkısən Rəha Nasituən u, in “Ark of the Covenant.” Eks 25:10-22.

* 12:4: Mat 2:13-14

əpen-əpenə lan məmə otətətig ikin, kən katehm, kətoarus-pən nian wan-taosən-tu-hanrit-sikiste tinuwa minuwın rəkis.[†]

⁷ Kən əmun, nəluaginən kit tinətul əpəh e nego e neai. Mikael[‡] ne rəhan nagelo min, kinoatəmou ilat ialkita, kən ialkita ne rəhan nagelo min kinoatoh min ilat. ⁸ Məto ialkita, nahgin tikə, təsahmenən. Kən əmun, Mikael ne kinotol win elat, kən kəməhl-iarəp ilat əpəh e nego e neai. ⁹ Kəmotiləs ialkita asol un, motərakin-iaşau e nətueintən. Kən inu, in sinek nuwəh ilouin aupən,[§] katən mə İərmis, o Setan, itəm təmeuiə-in nətueintən rafin agin. Kəməraikin-iarəp in,^{*} tuwa e nətueintən, ilat rafin nagelo min rəhan.

¹⁰ Kən əmun eməto nəwian asol kit əpəh ilis e nego e neai. Təmə,
“!Roiu əh, Uhgın rəhatat in tinosmegəh itat!

!Roiu əh in tinol-arəp məmə in tatos nəsanənən,
kən roiu əh, in tinatəməmə!

Kən roiu əh, Kristo rəhan təmol məmə in tatos min nəsanənən ne nepətən e natimnat min rafin.

Tol nəhlan məto-inu roiu əh, kinərakin-iaşau Setan e niganəmti Uhgın. Setan u, itəm tatətu-pən-ətu-pən nat e piətət min lapın ne lenian, mən-iarəp nipiəgnəmtin min rəhan matətu-pən elat e niganəmti Uhgın.

¹¹ Kən piətət min kəmotəmou ilat min,
kən motol win rəkis lan e nəsanənən rəha nita Nəti Sipsip,
motətig motol win min lan e nətul əskasikən o nən-iarəpən nəghatən rəha Nəti Sipsip.
Motol win min lan məto-inu nikiilat təməsəht pikən nəmegəhən rəhalat,
məto kəmotətul matip əm məmə okotimis.

¹² !Nego e neai, ne itəmat u notətig ikin, otəgien məto-inu kinərakin-iarəp ialkita!

!Məto əwe, kəsi o nətueintən ne nütəhai,
məto-inu Setan təmeuiəu minə ron ik!

In, neməha təmol pik,

məto-inun in titun məmə nian rəhan təkuəkir əm.”

¹³ Nian ialkita asol u, təməplan məmə kinərakin-iarəp in tuwin e nətueintən, in tinatitəp pətən u itəm təmiləs nətin iərman. ¹⁴ Kən kəmos-ipən nimalməli malikim kəiu kəm pətən u, məmə in otos miwig lan muwin əpəh ikin kəmol əpen-əpenə rəkis ikin taruən-aruən ikin. Ikin əh, otətətig ikin, kən in titəgim o sinek, kən katehm wir in o təem kitəh, ne təem kəiu min, ne təem haf. ¹⁵ Kən sinek u, təmeoa təhmen e naruəh asol kit, məmə otəu-təlimin pətən u miləs magim. ¹⁶ Məto nisip təmasıtu e pətən u. Nisip təmoag kən mərge rafin nəhau itəm ialkita təmeoa-in e nipiənoan. ¹⁷ Kən əmun, ialkita un, neməha təmol təmol o pətən u, kən in təgim muwin məmə otəluagin ilat rəhan min neen noanol, ilat u itəm koatol nəwia Uhgın, kən moatətul əskasik o nən-iarəpən məmə ilat netəmim rəha İesu Kristo. ¹⁸ Kən in təmətul əpəh e nimalkləkil itəhai.

13

Nat megəh itəm təməhap nütəhai mər

¹ Kənu eməplan nat megəh asol kit təməhap nütəhai mər. Rəhnipət ten, rəhn-kapə təmisim ilat sepın, kəməfauin-pən hat min rəha kig asol agin e rəhnipət min. Kən kəməte-pən nərgin itəm tətəu-iaərmis-in Uhgın e rəhn-kapə min. ² Nat megəh un eməplan, təhmen e wisi kəgin kit u, lepet, məto nelkin min kotəhmen e nat megəh kit u, pəa. Kən nipiənoan təhmen e laion. Kən ialkita u, təmos-ipən rəhan nəsanənən ne rəhan nəməməəən ne nepətən asol kəm nat megəh u.

³ Rəhn-kapə nat megəh u kit, nat kit təmol, kən nəkəplan məmə tinətul pap o nımisən, məto tinəwir min. Kən əmun, netəmim rafin e nətueintən narmilat təmiwig pik ron, kən moatuarisig-in nat megəh un. ⁴ Kən ilat rafin kəmotəfak kəm ialkita, məto-inu təmos-ipən nepətən rəhan kəm nat megəh u. Kən ilat kəmotəfak min kəm nat megəh u, kən motəmə, “? Pah in təhmen e nat megəh u? ?Pah titun nəhən?”

⁵ Kən kəmegəhan-in nat megəh u, məmə in otəghat ausit, mau-iaərmis-in Uhgın. Kən kəmegəhan-in-pən nepətən kəm in, məmə titun nolən nat naka in tolkeike o məwig foti-tu.^{*} ⁶ Kən in təmən nəghatən rat tepət e Uhgın, ne nərgin,[†] ne netəmim itəm kotətig e nego e neai,[‡] ilat u, rəhan nıməfak. ⁷ Kəmos-ipən min nəsanənən kəm in, məmə otəluagin ilat netəmim rəha Uhgın, kən mol win elat. Kən kəmos-ipən min nepətən kəm in o nəməməəən e

[†] 12:6: Məwig foti-tu, in təhmen əm e tri ne haf yia, kən kuahmen-ahmen min e nian wan-taosən-tu-hanrit-sikiste (1,260). [‡] 12:7: Dan 10:13,21; 12:1 [§] 12:9: Jen 3:1 ^{*} 12:9: Jen 3:14-15; Luk 10:17-18; Jon 12:30-31; Kol

2:15 ^{*} 13:5: Məwig foti-tu, in təhmen əm e tri ne haf yia, kən kuahmen-ahmen min e nian wan-taosən-tu-hanrit-sikiste (1,260). 2 Tes 2:1-12. [†] 13:6: Dan 8:10-11 [‡] 13:6: Efes 2:6

netəmim e noanol min rafin, ne netəmim nuwigilat pisin pisin min, ne netəmim e nəghatən min rafin, ne kantri min rafin. ⁸ Netəmim rafin rəha nətueintən, okotəfak kəm nat megəh u, inəh, netəmim rafin itəm kəməsətəən nərgilat e Naoa rəha Nəmegəhən, nian nətueintən təmatikə əh. Naoa u, in naoa rəha Nəti Sipsip itəm kəmoħamnu.

⁹ Etəm matəlgin tatig, in otəkəike matəlig-in wir.

¹⁰ Okəmə suah kit otuwın e kalapus, pəs in otuwın əm.

Okəmə okətamnu suah kit e nisa,

pəs okətamnu əm in e nisa.

Nəghatən u, nıpətın u məmə netəmim rəha Uhgın okotəkəike motol tiku, kən motahatətə əm e Uhgın.

Nat megəh itəm təməhap nisip mər

¹¹ Kən əmun, eməplan min nat megəh kit min itəm təməhap nisip mər. Rəhnıpat kəiu tahmen e nəti sipsip kit, məto tatəghat, nəwian tahmen e ialkita kit. ¹² Nat megəh itəm rəhn-kapə sepin, tatos-ıpən rafin rəhan nıpətən kəm in, kən nian nat megəh itəm rəhnıpat kəiu tatətig ilau nat megəh rəhn-kapə sepin, in tatol nəwian. Kən nat megəh itəm rəhnıpat kəiu tətəkəike kəm netəmim rafin e nətueintən, məmə ilat okotəfak kəm nat megəh itəm təmaupən, itəm rəhn-kapə kit tinatol pap o nımısən məto tınəwir min. ¹³ Kən nat megəh u itəm rəhnıpat kəiu, tatol nəmtətın asol min ne nat pıspis min tıpət, matig mol min nıgəm tətisi-pər e neai, matuwa e nətueintən, matol e nıganəmıti netəmim. ¹⁴ Uhgın təmegəhan-ın-pən nəsanənən kəm nat megəh u itəm rəhnıpat kəiu, məmə tıtun nolən nəmtətın min nian tatətig ilau nat megəh rəhn-kapə ilat sepin. Kən in təmətəıuə-in netəmim rəha nətueintən e nəmtətın min əh in təmol, kən mən-ıpən kəm ilat məmə okotəkəike motətə narmın itəm kasgəwın nat megəh rəhn-kapə sepin, nat megəh u, itəm kəmaru pap rəhn-kapə e nisa, məto tatəmegəh. ¹⁵ Kən Uhgın təmegəhan-ın-pən nəsanənən kəm nat megəh itəm rəhnıpat kəiu, məmə oteħag-pən e narmın itəm kəmasgəwın e nig, pəs təghat. Kən narmın itəm kasgəwın e nig un, təməghat, mən əskasik məmə okəike kohamnu netəmim rafin itəm kəsotəfakən kəm in. ¹⁶ Kən in tətətəkəike kəm netəmim rafin məmə okotos mak kit rəhan e nelmlılat matıp o e nıpınəgilat. Netəmim rafin agın kotəkəike motos, ilat u, netəm-iasol min, ne netəm əpnapın əm, netəm rəhalat nautə tıpət, ne netəm rəhalat nautə tıka, slef min, ne netəm sənəmə slef min, məmə okotos mak kit rəhan e nelmlılat matıp o e nıpınəgilat. ¹⁷ Okəmə etəm təsosan mak u, təruru nosən nəmti nat kit, ne nosalim-ınən, mətoarus in təkəike mos mak rəhan. Mak un, in nərgi nat megəh itəm rəhn-kapə ilat sepin, o nampa itəm tatəpsen-pən nərgin.

¹⁸ O nat u, onakəkəike mos nenatıgən tıpət o nitunən nampa rəha nat megəh u. Kən okəmə ik nakenatıg tahmen, kən nəkıtun nənən nıpətın. Kən nampa u, in sikis-hanrit-sikiste-sikis, kən in tatəpsen-pən etəmim kit.

14

Nəti Sipsip ne netəmim wan-hanrit-foti-fo-taosan

¹ Kən əmun, ekətəg-pən əpəh əupən-in io məplan Nəti Sipsip tətətul-pər əpəh e Nitot Saəon, kən wan-hanrit-foti-fo-taosan netəmim koatətul ilat min. Kən kəmətə-pən nərgi Nəti Sipsip ne rəhan Tata e nıpınəgilat. ² Kən ekəto nat kit əpəh ilis e nego e neai tətəgat, nəwian tahmen e nıtəħai tatem nonahluləuə, kən mahmen min e kaluləuə tıtatıperəh, kən ekəto tahmen min e nəwia hap* tıpət, netəmim koatoh. ³ Kən ilat koatan napuən wi kit əpəh əupən e jea rəha kig, ne nat koatəmegəh kuwit, ne netəm-iasol itəm kəmos nəwıətən min. Suah kit tətıtunən napuən əh, netəm min əm un ilat wan-hanrit-foti-fo-taosan itəm Uhgın təmos-nəmtın ilat, † mos-ırkis ilat e nətueintən. Netəm min əm un ilat əh, ilat kotıtun nanən napuən əh. ⁴ Netəm min u ilat u, itəm kəmotəħm wir rəhalat nəmegəhən, məmə namkımik tıka elat, kən ilat kəməsotıtən pətan, ilat netəm wi. ‡ İlat koatuarisig-in Nəti Sipsip u, moatuwın ikın min rafin itəm in tatuwin ikın. Uhgın tınos-nəmtın rəkis netəm min əh. İlat rəha Uhgın əm, ne Nəti Sipsip u. İlat kotahmen e nagwənən itəm kəməfak-in wi əm e nasumən, itəm katos-ıpən kəm Uhgın ne Nəti Sipsip. ⁵ İlat kəsoteıuəən nian kit ne, kən nat əkəku kıtıh ne tıka məmə tatol ilat kotamkımik e nıganəmıti Uhgın.

Nagelo kılil

⁶ Kən əmun ekatıg məplan min nagelo kit min, tatiwig əpəh ilis e magoagəp. In tatən-ıarəp namnusun təwir itəm tətətig tətətig namnun tıka§ kəm netəmim rəha nətueintən, e kantri

* 14:2: Hap min un, nat katoh elat o nanən napuən, tahmen e kitar. † 14:3: 1 Pita 1:19 ‡ 14:4: 2 Kor 11:2; Nol Əpən 21:9 § 14:6: Katəghat-in Namnusun Təwir məmə namnun tıka məto-inun in tatəghat-in nalpəkəuan lılın min rəha Uhgın, kən məto-inun in tatən nıpahriənən nian rafin.

min rafin, e noanol min rafin, ne nəghatən min rafin, ne netəmim nuwigilat tol pisin pisin min. ⁷ In tatən əfəmäh məmə, “Otəgin motisial-in Uhgın, kən motən nıpahrienən e rəhan nepətən, məto-inun nian ətuatıp rəhan tınuwa, o nos-ipənən nalpinən kəm netəmim. Otəfak kəm in, etəm təmöl nego e neai, ne nətueintən, ne nıtəhəi, ne nəmti nəhau min.”

⁸ Kən nagelo kit min, itəm tatol nampa tu lan, tatətəu-pən matən məmə, “!Papilon təməme! !Papilon təməme! !Papilon Əsanən Nahgin Təpət təməme, meuiuai! In tahmen e pətan e suatıp itəm təmıuw-pa nəman e kantri min rafin kotuwa motənım wain ilat min. Wain u nımın, inun, nıtəpən nalmələn min, məkəike kəm netəmim məmə koatol nolən rat ilat min. Kən nian nəman kotənım wain u, ilat koatiuw-pa neməha rəha Uhgın olat.”

⁹ Kən nagelo kit min, itəm tatol kısıl lan, tatarisig-in ilau, kən matən əfəmäh məmə, “Okəmə suah kit təfak kəm nat megəh rəhn-kapə ilat sepin, ne narmin itəm kəmasgəwın e nig, kən matos rəhan mak e nıpinəgin o nelmin, ¹⁰ kən in təkə mənim min wain u inu, in neməha rəha Uhgın. Wain u inu, kəməsəgələkləkən e nəhau. In otəto nəhməən e nigəm ne noanəwiwə itəm tatarəp okiaus in əpəh e nıganəmti nagelo asim min ne Nəti Sipsip. ¹¹ Kən nəhaniəm rəha nigəm itəm tatus ilat matol nəhməən kəm ilat u, in tatər nian rafin, namnun tika. Netəm min un itəm kotəfak kəm nat megəh rəhn-kapə ilat sepin ne narmin itəm kəmasgəwın e nig, kən motos mak rəha nərgin, ilat okəsotamegən e nərauiəgən ne lapin.” ¹² Nəghatən u, nıpətın u məmə netəmim rəha Uhgın itəm koatətəu-pən nəwia Uhgın, kən moatahatətə e İesu, ilat kotəkəike motətul əskasik.

¹³ Kən əmun eməto nəwian kit təmisi-pər e nego e neai matən məmə, “Ətə rəkis nat u: roiu ne matuwın, netəmim rəha İərəməmə, məto okəmə okotimis, ilat okotatig e nəwıwən pahrien.”

Kən Narmin Rəha Uhgın təmə, “!Əwəh! İlat okotameg e rəhalat wək, məto-inu okotos noa rəhalat wək min.”

Nəulək-inən netəmim e nətueintən

¹⁴ Emətag-pən min əpəh aupa-in io məplan malnapuə kit tərüən, kən suah kit tatəpələh-pər e malnapuə un. Suah un, tahmen e Nəti Etəmim. In tatəfauin kraun kit, inu hat rəha kig, kəmöl e iaen u kol tatıpıt-ıptı, kən matiləs naıp eko kit itəm tasıla. ¹⁵ Kən əmun nagelo kit min təmisi-pən əpəh e Nımə Rəha Uhgın muwa, kən maun-in əfəmäh suah u, tatəpələh-pər e malnapuə məmə, “Os rəham naıp eko mos muwın məulək, məto-inu nian rəha nəuləkən tınuwa, kən nagwənən əpəh e nətueintən tınimətə.” ¹⁶ Kən əmun suah u itəm tatəpələh-pər e malnapuə, təmurin-ego-in nətueintən e rəhan naıp eko, kən məulək-in netəmim e nətueintən, tahmen e nagwənən itəm tınimətə o nosən.

¹⁷ Kən nagelo kit min təmiet e Nımə Rəha Uhgın əpəh e nego e neai. In tatiləs min rəhan kit naıp eko itəm tasıla. ¹⁸ Nagelo kit min, itəm tatos nepətən rəha nigəm e olta, təmisi-pən əpəh e olta, kən maun-in əfəmäh nagelo itəm tatiləs naıp eko məmə, “Ləs rəham naıp eko un, muwın e nətueintən, kən məte rəkis netəmim itəm kotahmen e noa krep marəg u tıpıl pıl min, əpəh e nəukətın. Nətueintən tahmen e nəukətın.” ¹⁹⁻²⁰ Tol nəhlan, nagelo un təmoahın rəhan naıp eko, tuwın e nətueintən, kən məte rəkis netəm min un itəm kotahmen e noa krep itəm tınəmarəg rəkis. Kən in təmarakin-pən ilat kotuwın ikın əsol əh itəm kəteguarin-eguarin noa krep min ikın, məmə nahuilat otaiəh. İkin əh, in ihluə e taon, Uhgın tatos-ıarəp rəhan neməha, kən matol nalpinən ikın kəm netəmim. Kən kəteguarin-eguarin netəm min u, kən nitalat itəm tıtaiəh mətaiu ikın əh, in tahmen e nəhau əsol kit nəfəməhən rəhan tahmen e tri hanrit kilomita, kən lokamnım lokamnım. Okəmə hos kit tiwıg-pən ikın, nıta tıtun nərən mek nohlin.*

15

Netəmim rəha Uhgın kəmotənwiwi in

¹ Ekətag-pən əpəh e nego e neai məplan min nəmtətın kit min itəm tatuha-pispis lak. Nagelo ilat sepin koatos namnu nalpinən min, ilat sepin. Nalpinən min əh, ilat koatol neməha apıəpıə rəha Uhgın tol namnun lan. ² Kən əmun, eməplan nat kit tahmen e nıtəhəi, məto kəmöl e klas ne nigəm pıləh-pıləh, kən netəmim neen koatətul e nıkalkal nıtəhəi u, ilat un netəm kəmotəmou ilat nat megəh rəhn-kapə sepin ne narmin itəm kəmasgəwın e nig, kən kotol win elau, ne nampa itəm tatətul o nərgin. Kən Uhgın təmos-ipən hap* min kəm ilat, ³ kən koatoh, motən napuən rəha Nəti Sipsip ne Moses u, iolwək rəha Uhgın, koatan məmə, “İərəməmə Uhgın Nahgin Təpət Pık Agın Rəham nolən əsol min kotatuhə-pispis etimat.

!Kig lılin, nolən min rəham kotətuatıp pahrien!

⁴ ?Pah otəsaginən ik, İərəməmə?[†]

?Kən pah otəsos-ipənən nənwıwıən o nərgəm?

* 14:19-20: Aes 63:1-6

* 15:2: Hap min un, nat katoh elat o nanən napuən, tahmen e kitar.

† 15:4: Jer 10:7;

Məto-inu ik pisin əm nakasim.
 Netənim e kantri min rafin okotuwa
 kən motəfak e niganəmtim,
 məto-inun nəmol-arəpa rəham nolən ətuatip min.”

⁵ Kəmotan rəkis napuən u, emətag-pər e nego e neai, məplan kəmerəh-pən İkin Uhgın Tətətig İkin, İnu, Nımə Tapolan rəha Uhgın. ⁶ Nagelo ilat sepın kəmotiet e İkin Uhgın Tətətig İkin, koatos nalpınən min ilat sepın. İlat kotuwın e napən wir u, linen, itəm tatipit-ipit, kən kəmalis manikiləhalat e kətəut itəm kəmol e iaen u kol tatipit-ipit. ⁷ Kən əmun, nat koatəmegəh un ilat kuwit kit təmos-ipən pesin min itəm kəmol e iaen u kol tatipit-ipit, ilat sepın, kən nagelo min u sepın. Pesin min u, kotərioah e neməha rəha Uhgın u, itəm tətətig lilin. ⁸ Kən nəhaniəm təmirəfin İkin Uhgın Tətətig İkin, nəhaniəm-in nepətən əhag-əhag rəha Uhgın ne nəsanənən rəhan, kən okol suah kit təsuwinən əh imə e İkin Uhgın Tətətig İkin mətoarus nalpınən min ilat sepın itəm nagelo sepın koatəmik, okotol namnun.

16

Pesin ilat sepın, kəmotərioah e neməha rəha Uhgın

¹ Kən əmun, eməto nəwian kit təmagət əfəməh əpəh e İkin Uhgın Tətətig İkin, matən-ipən kəm nagelo min u sepın məmə, “Otuwin, motəhtəg-iarəp e nətueintən pesin ilat sepın itəm kəmotərioah e neməha rəha Uhgın.” ² Nagelo itəm tətəupən, təmuwin məhtəg-iarəp pesin rəhan e nəptən. Kən əmun, netənim itəm koatos mak rəha nat megəh rəhn-kapə ilat sepın, kən moatəfak kəm narmin itəm kəmasgəwin e nig, nıməgəm təmirəfin nipətilat.

³ Kən nagelo nampa tu, təməhtəg-iarəp rəhan pesin əpəh itəhəi. Kən nitəhəi təmol nita lan, tahmen e nita etəm təmimis. Kən nat itəhəi min rafin kəmotimis.

⁴ Kən nagelo nampa tri, təməhtəg-iarəpən rəhan pesin e nəmti nəhau min ne nəlugi nəhau min, kən ilau kueia mioal nita elau. ⁵ Kən əmun eməto nagelo itəm tərəmərə e nəhau min təmə,

“İk pisin əm ik Uhgın, nakətuatip,
 ik un itəm nəkətətig kən nəmətətig,
 kən tətəuətəp əm məmə onəkol nalpınən kəm ilat nəhlan.

⁶ Rəhalat atip əm,
 məto-inun ilat kəmotiu nita rəham netənim min ne ien min,
 kən ik nakos-ipən nita nimilat məmə okotənim.”

⁷ Kən ekəto min olta tətəgət əfəməh məmə,
 “!Əwəh! İərəmərə Uhgın Nahgın Təpət Pik Agın, rəham nəghatən nəmuəh netənim lan, in tətəuətəp agın, kən nipəhriənən.”

⁸ Kən əmun, nagelo nampa fo, təhtəg-iarəpən rəhan pesin e mitgar, kən kəmos-ipən nəsanənən kəm mit məmə otəhg netənim tahmen e nigəm. ⁹ Kən nəgəpanən təmus ilat, kən kotau-İərmis-in nərgi Uhgın, itəm in tətərəmərə e nalpınən min u, məto ilat kotapəs nəuhlinən nətəligən rəhalat, kən motisiai-in rəhan nepətən.

¹⁰ Kən nagelo nampa faif təhtəg-iarəpən rəhan pesin əpəh nat megəh tətərəmərə İkin, kən əmun, İkin min rafin in tətərəmərə İkin in təmapinəp. Kən netənim koatəto nahməən, moatus namilat motoatip-oatip. ¹¹ Kən ilat motau-İərmis-in Uhgın əpəh e nego e neai o nahməən min ne nıməgəm min rəhalat, məto ilat kəməsotəuhlinən nətəligən rəhalat o nat itəm kəmotol.

¹² Kən nagelo nampa sikis, təməhtəg-rəkis rəhan pesin əpəh e nəhau asol, nərgin u, İufretes, kən əmun nəhau təmamir mol suatip rəha kig min kotaliwək lan moatisi-pah.

¹³ Kən əmun, ekəplan min narmin rat kisil kəhalahmen e pirok. Kit təmiet e nipəgnoa İalkita, kit tiet e nipəgnoa nat megəh rəhn-kapə ilat sepın, kən kit tiet e nipəgnoa ien eiueiuə.*

¹⁴ İləhal narmi İərmis min, itəm koatol nəmtətin min, kən iləhal kəhaliet mətəhaluwın o kig min e nətueintən rafin, məhaluəfimin ilat məmə okotəluagin e Nian Asol rəha Uhgın Nahgın Təpət Pik Agın.

¹⁵ Kən İesu təmən məmə, “!Ətag-pa-tu! İatuwa tahmen e İakləh! Etənim itəm təsapilən mətaiir, məsapəgen rəhan natimnat o napilən məmə in otəsaiipiəpiən kən maulis ron, in otatig e nəwİRən pəhriən.”

¹⁶ Kən ilat kəmotargətain rafin kig min əpəh İkin kit, katən e nəghatən rəha netəm İsrel, məmə, “Amaketon.”

¹⁷ Kən namnun nagelo itəm in nampa sepın, təməhtəg-rəkis-pən rəhan pesin əpəh e nıməgoagəp, kən əmun əpəh e İkin Uhgın Tətətig İkin, nəwian asol kit tisi-pən əpəh e jea rəha kig məmə, “!Tİnol namnun!” ¹⁸ Kən əmun təmətipit, kəməto nəgətən asol, kən

* **16:13:** “İen eiueiuə” u, in nat megəh itəm təməhap nisip mər, rəhniptat kəiu, itəm təməghat-in e Nol Өpөн 13:11-18.

kaluəluə təmatiperəh-atiperəh, kən namig asol təməloal e nəptən. Namig u, in iahgin iahgin, kəsəplənə namig kit iahgin tol nəhlan nian kit. ¹⁹ Kən taon asol təməhap məsin kisil, kən taon min e kantri min rafin kəmotisas motol nat tükə elat. Uhgın, nikin təməht nolən rat min rəha Papilon Asol, kən tos-ipən panikin itəm tərıoah e wain e neməha rəhan, təməkəike kəm in məmə otənım rafin agın. ²⁰ Nəptən əlkələh min rafin kəmahin rəkis ilat, kotikə, ne nitot min, kisəplan minən kit. ²¹ Ais u itəm tahmen e kəpiel asol koatısı-pən e malnapuə, kəmotisas-pən e netəmim. Ais u, kitıəh əm tahmen e fıfte kilo, kən netəmim kəmotau-ıərmis-in Uhgın o nahl-ıpa-mən ais itəm təmatisas-pən elat, məto-inu nalpınən u in tərət tərət agın.

17

Pətan ionəhan tərət agın

¹ Kən əmun, nagelo sepin min u kit itəm kəmoatəmik pesin ilat sepin, təmuwa mən-ıpa kəm io məmə, “Wa-tu, pəs ekəgətun kəm ik nalpınən rəha pətan ionəhan* tərət agın, itəm tatəpələh-pən e nəhau tēpət. ² Pətan əh, kig min rəha nətueintən ilat kəmoatit, kən netəmim rəha nətueintən ilat kəmoatənım nımın wain, moatapis ilat min kən moatit.”

³ Kən nəsanənən rəha Narmın Rəha Uhgın təmol kəm io, kən nagelo təmit-ırəkis io ekian əpəh ikın taruən-aruən ikın. Kən ikın əh, eməplan pətan un tətəsua-pər e məntaa nat megəh asiə kit. Kəməte-pən nərig min itəm tatən rat Uhgın, tırəfin nıpətın, kən rəhn-kapə təmisim ilat sepin, kənu rəhnıpat ten. ⁴ Pətan un, tatuwın e napən itəm tol nəguı-naris ne tasiə, in təmol malə-malə e nıpətın, tətəoanım noanət ne iarig, itəm kəmol e iaen u kol tatıpit-ıpit, ne kəpiel itəm nəmtın tıəkis, ne nat kit təwır pik u, perel.† Kən in tatos panikin kit e nelmın, itəm kəmol e iaen u kol tatıpit-ıpit, kən tərıoah e nat tərət min, itəm kotamkımik agın e nıganəmti Uhgın, kən ilat un, noa nolən rat rəhan. ⁵ Kən inəh e nıpınəgin, kəməte-pən nərig kit əh-ikın, itəm nıpətın tatəhluaiğ u, tatən məmə,

TAON ƏSANƏN NAHGİN TEPƏT U PAPILON.

IN İTİ NİPİTAN İONƏHAN MİN RAFİN.

KƏN IN NƏUKƏTİ NOLƏN NAT KOTAMKİMİK AĞIN MİN.

⁶ Kən ekəplan məmə pətan u, in tınapıs e nita netəmim min rəha Uhgın, nita netəm kəmotətul-arəp o nən-ıarəpən İesu.

Nian eməplan, kən narmək təmiwig təmiwig. ⁷ Kən əmun nagelo təmən-ıpa kəm io məmə, “?Narməm tatiwig nulan o naka? İo ekuhapik e nəghatən anıon e pətan u ne nat megəh itəm tətəsua-pər lan, itəm rəhn-kapə təmisim ilat sepin kən rəhnıpat ten. ⁸ Nat megəh itəm nəməplan, təmətatig, kən təsatıgən roıu, kən otəsuwəhən otər e nıpəğ asol itəm teıuıuı agın, kən tınətaiu matuwın məmə Uhgın otərəkın.

“Kən netəmim rəha netueintən itəm kəməsətəən nərgılət e naoa rəha nəmegəhən, ilat, narmılət otıwig pik nian okotəplan nat megəh u, məto-inu aupən in təmətəmegəh, məto təsatıgən roıu, məto in otiet-arəpa min.

⁹ “Etəmim otəkəike mos nenatıgən o nıtunən nıpətı nəghatən u. Rəhn-kapə nat megəh u, ilat sepin, koatəpsen-pən nitot min itəm pətan əh tatəpələh-pər elat.‡ ¹⁰ Koatəpsen-pən min kig ilat sepin. Kig faif ilat kınotıet rəkis, kitıəh tatəmegəh roıu, kən kit min təsuwəmən əh. Məto nian tuwa, in otəkəike mətatıg o nian təküəkır əm. ¹¹ Nat megəh u itəm təmətatıg, kən roıu in təsatıgən, in min in kig kit, itəm tatol nampa eit lan, məto in min in kig kit rəha kig min u ilat sepin, kən tınətaiu matuwın məmə Uhgın otərəkın.

¹² “Rəhnıpat ilat ten itəm nəməplan ilat, koatəpsen-pən kig ilat ten, itəm ilat kəsotosən əh nəməməyəh rəhalat. Məto ilat okəpanotos nepətən məmə ilat kig min, motərəməyə ilat nat megəh, məto o nian təküəkır əm. ¹³ Nətəlıgən rəhalat kitıəh əm o nos-ıpənən rəhalat nəsanənən ne nepətən kəm nat megəh. ¹⁴ İlat okotəluagın ilat Nətı Sıpsıp, məto Nətı Sıpsıp otol wın elat, məto-inu Nətı Sıpsıp in İərəməyə rəha İərəməyə min, ne Kig rəha kig min. Kən in otuwa ilat min netəm min u, təmitəpun ilat, kən ilat koatətul əskasik e rəhalat nəhatətəən.”

¹⁵ Kən əmun, nagelo tən-ıpa min kəm io məmə, “Nəhau min u nəməplan, itəm pətan ionəhan tatəpələh-pər lan, tatəpsen-pən netəmim nuwigılət tol pısın pısın, nımanın netəmim, kantri min, ne nəghatən pısın pısın min. ¹⁶ Nat megəh ne rəhnıpat ilat ten itəm nəməplan, ilat okotətəhau pətan ionəhan u. Kən ilat okotərəkın in, motol nat ruən lan, taiu piəpiə. İlat okotun noanuəhgın kən motan-ətıp nıpətın e nıgəm. ¹⁷ Okotol nəhlan, məto-inu Uhgın təmələhəu-pən nat u e nıkilat, məmə okotol nətəlıgən rəhan, kən mol nıkilat kitıəh əm o nos-ıpənən rəhalat nəsanənən kəm nat megəh, məmə in otərəməyə, mətoarus nəghatən rəha Uhgın tuwa mol nıpəhrıənən.

¹⁸ “Pətan əh natəplan, in taon nahgın tēpət itəm tatərəməyə e kig min rəha nətueintən.”

* 17:1: Pətan ionəhan, nıpətın pətan rəha suatıp. † 17:4: Perel u, in kəpiel wir əpəh e nıki iarou. ‡ 17:9: Netəmim tēpət nıkilat təht məmə nat u tatəghat-in Rom, in kəmiləkın-pər e nitot ilat sepin.

18

Papilon təməme

1 Uarisig e natimnat min u, eməplan nagelo kit min təmisi-pər e neai. In tatos nepətən asol, kən in tətasiəpən rafin nətueintən e rəhan nəhag-əhagən. ²Təməmərıt əfəmäh e nəwian kit itəm iahgin, məmə,

“!Təməme! !Papilon Əsanən Nahgin Tepət təməme!

Iərmis min kinotuwa kətətig ikin.

In noanipirasig rəha narmin rat min.

In noanipirasig rəha mənig rat min, kəsonən, itəm kotamkimik e niganamti Uhgın.

³Məto-inun kantri min rafin kinotapis e nimir wain u, nitəpən nalmələn, moatit in.

Kig min rəha nətueintən kəmoatit min,

kən netəm koatol-salim-in natimnat min e nətueintən, rəhalat nautə nepət rəkis e rəhan nolən itəm

tətaumis o natimnat rəhan.”

⁴Kən əmun eməto nəwian kit min e nego e neai təmə,

“Otiet rəkis lan, rəhak netəmim,

məmə rəhan nolən rat otəsİLəs pikənən itəmat,

kən itəmat onəsotosən rəhan kit nalpinən,

⁵məto-inun in təmərətəin rəhan nolən rat tər iuəhkır əm tatek neai,

mol Uhgın təsaluİNən rəhan nolən rat min.

⁶Otalpin nitai nat tahmen itəm in təmol kəm rəham netəmim.

Otos-ipən rəhan nətouən mau kəiu.

Otiuw rəkis nimir wain itəm in tarip məskasik,

rəhan nəsanənən tepət məprəkis-in itəm un itəm in təmatos-ipən kəm ilat.

⁷Pətan un, təmatos-ipər atip in, matəto təwir e nautə rəhan,

məto roiu əh, os-ipən nətouən rəhan e nahməən ne nasəkən,

məto-inu tatəghat ausit e nikin matən məmə, ‘lo kwın kit. İkin-u iatəpələh, matərəmərə. Sənəmə io nəutahlimis. Okol esasəkən nian kit.’

⁸O nausitən u rəhan, rəhan nalpinən min otİləs in o nian kitİəh əm.

In otatimis, matəto tərət, mətasək.

Kən in otatig e nian İəkis o nosən nagwənən,

kən nigəm otus in,

məto-inun İəməmə Uhgın un, nahgin tepət,

in tatos-ipən rəhan nalpinən.”

⁹“Kən nian kig min rəha nətueintən itəm kəmoatit kən moatos kələh nautə min rəhan, kotəplan nəhaniəm e nigəm itəm tatus, kən ilat okotasək, motəto tərət ron. ¹⁰Rəhan nahməən otol ilat kotəgin, kən motətul-pən əm isəu moatən məmə,

‘!Kəsi! Kəsi o taon asol!

!Awe, Papilon, taon itəm təmatəsanən pik! Məto roiu agin-əh huə, kəmau kitİəh əm lan, in tinatos rəhan nalpinən!’

¹¹“Netəmim koatol-salim-in natimnat e nətueintən, ilat min okotasək motasək o pətan u, məto-inu etəmim kit min tikə o nosən nəmtin rəhalat natimnat. ¹²Suah kit min otəsos-nəmtinən iaen u kol tatipit-ipit, ne silpa, ne kəpiel wir min ne perel* rəhalat, kən suah kit otəsos-nəmtin minən napən wir u linen, ne napən u itəm tol nəgui-naris ne napən wir u silik, ne napən u itəm tasiə tasiə, itəm nəmtİlat tİəkis agin. Etəmim otikə o nos-nəmtinən nig pisin pisin min itəm koatəpien wir, ne natimnat min itəm katol e nəluİ eləfen, ne nig min itəm nəmtətin tİəkis agin, ne pİrons,† ne iaen, ne kəpiel wir kit u, mapil. ¹³Etəmim otikə o nos-nəmtinən nat nəmiəwİlat tatəpien wir min, inu sinamon, ne senta, ne insens, ne frankinsens, ne fomat u mir. Netəmim otikə o nos-nəmtinən wain ne oel ne flaoa ne wit rəhalat. Kən etəmim otikə min o nos-nəmtinən kau min ne sipsip ne hos ne kat, ne slef min rəhalat, inu netəmim.

¹⁴“Kən netəm rəha nol-salim-inən natimnat min, ilat okotasək pik, nikilat tahmə. İlat okotən məmə, ‘Noa wək asol min rəham itəm ik rəham nətəligən təmuwın pik lan, kən nəmatol, ilat kinotagım kapəs ik. Rəham nautə min ne malə-malə min rəham kinotagım, okol nəsos minən ilat.’ ¹⁵Netəm koatol-salim-in natimnat min rəhalat kəm pətan u, moatos nautə asol min lan, ilat kotətul-pən isəu ron, motasiəp o rəhan nahməən. İlat nikilat otahmə kən kotasək motasək əfəmäh, ¹⁶motəmə,

* 18:12: Perel u, in kəpiel wir əpəh e niki İarou.

† 18:12: Pİrons in iaen kit, məto rəhan kala tahmen e kol.

“!Awe, kəsi! Taon əsanən itəm təmuwin e natimnat wir min u linen, itəm tol nəgui-naris ne tasia ne, kən matol itəm malə-malə e nıpətin tətənin noanat ne iarig, itəm kəmol e iaen u kol tatpit-ıpit, ne kəpiel min nəmtin tiəkis, ne nat wir min u perel ne.

¹⁷ Məto roiu agin-əh hua, kəmau kitiah əm lan, kəmərəkkin rafin nautə asol min rəhan.’

“Kən əmun netəm koatıləs nego min rafin, netəm koataliwək e nego, ne kuru min rəha nego, ne netəmim rafin itəm koatos məni rəhalat o natig e nəripi nitəhəi, ilat okotətul-pən isəu ron. ¹⁸ Nian kotəplan nəhaniəm lan tatuəp, kən ilat okotəmə, ‘!Kəsehmən taon kit təsanən tahmen e taon asol u!’ ¹⁹ Kən ilat okotətip rəhalat-kəpə e nımoulul, tatəpsen-pən məmə nikilat titəhmə, kən motasək pik məmə,

“!Awe, kəsi! !Taon asol u itəm netəmim rafin itəm koatos nego min itəhəi ilat rəhalat nautə təmepət e rəham natimnat!

Məto roiu agin-əh hua, kəmau kitiah əm lam, kəmərəkkin agin ik.’

²⁰ “!Məto itəmat e nego e neai, itəmat netəmim rəha Uhgın, ne aposol min ne ien min, itəmat nikitəmat təike magien,

məto-inu Uhgın təmətu rəkis neim otəmat mələhəu-pən o pətan u!”

²¹ Kən əmun, nagelo əsanən kit təmiləs kəpiel asol kit, matipin-pən e nahgin rafin əpəh itəhəi, kən məmə,

“Kəmərəkkin-pən nəhlan Papilon Əsanən Nahgin Təpət əpəh itəhəi.

Kən okul in təsətul minən.

²² Kən okul kəsəto minən nəwiali hap[‡] min ne napuən min, ne nəwiali nahlən nau ne təwi u ikin-u.

Etəmim rəha nalpəkəu wirən e natimnat otikə ikin-u,

kən okisəto minən natərkərikən rəha kəpiel min itəm kotalkin wit katol flooa lan.

²³ Nəhag-əhagən rəha lait min okul kəsotasia minən,

kən okul kəsəto minən nəwia pətan ne iərman itəm kətioal nəniəkisən rəhalau e nian rəha marit,

məto-inu aıpən, netəm koatol-salim-in natimnat rəham,

ilat koatol win e nətueintən rafin,

kən ik natəgwən asim netəmim e kantri pisin pisin min məmə kotuwa o rəham nərəmərəən, e nolə masig rəham.

²⁴ “Taon asol u Papilon in təmos nalpinən

məto-inun kəmatiu nita ien min ne netəmim min rəha Uhgın ikin min rafin e nətueintən.

Nipahrienən, nita netəmim rafin itəm kəmoħamnu ilat,

in tətatig e taon asol u.”

19

Netəmim ilis e nego e neai kəmotənwıwi Uhgın

¹ Uarisig e nəghatən rəha nagelo əh, ekəto nəwiali nat kit tahmen e netəmim təpət təpət kotəgət əfəməh əpəh e nego e neai, moatən məmə,

“!Pəs kotənwıwi İərəmərə!

!In Uhgın u, təmosmegəh kitat!

Nəpətan əhag-əhag ne nəsanənən in rəhan pisin əm,

² məto-inu nakilən rəhan in tətuatip pahrien.

Rəhan nəghatən tinuah rəkis pətan ionəhan u, itəm təmit ənpəpin netəmim,

kən tinətəlpin nita rəhan iolwək min.”

³ Kən kəmotəgət əfəməh min motəmə,

“!Pəs kotənwıwi İərəmərə Uhgın! Nəhaniəm e nigəm itəm tatus pətan u, tətər tətər namnun tika.”

⁴ Netəm-iasol itəm kəmotəwiətən min ilat tuente-fo, ne nat koatəmegəh ilat kuwit, kəmotisin nulilat kəm Uhgın. İlat kəmotəuiəu, nıpınəgilat taru nisip, motəfak kəm in, itəm tatəpələh-pər e rəhan jea, matəməmə. Kən ilat motəmə,

“!Əwəh! !Pəs Kotənwıwi İərəmərə!”

Marit rəha Nəti Sipsip

⁵ Kən əmun, nəwian kit təmisi-pən əpəh e jea rəha kig, matən məmə,

“!Otanwıwi Uhgın rəhatat!

!İtəmat rəhan iolwək min rafin, otənwıwi in!

!İtəmat u, noatisiai-in, moatəgin Uhgın, otənwıwi in!

!Nat ənpəpin okəmə itəmat noatos nəpətan asol min, o netəm ənpəpin əm, məto otənwıwi Uhgın!”

[‡] 18:22: Hap un, nat katoh lan o nanən napuən, tahmen e kitar.

⁶ Кән әмун емәтә нәwia nat kit tahmen e netәmim tepәt koatagәt, кән mahmen min e nitәhai tatem nonahluәlә, ne kaluәlә titatiperәh-atiperәh motәmә, "IPәs kotәnwiiwi Iәrәmәrә!

Mәto-inun Iәrәmәrә Uhgин rәhatat, Nahgin Tepәt Pik Agин, in tinatәrәmәrә.

⁷ Pәs nikitat tәrioah e nagienәn,

kән motәn niphrienәn e rәhan nepәtәn,

mәto-inu tinuwa e nian әtuatip rәha marit rәha Nәti Sipsip.

Kән rәhan pәtan tatәtәl matip matәsahgin әm.

⁸ Кән Uhgин tәmos-ipәn napәn wir kәm in, mәmә otuwин lan.

Napәn wir u linen, tatipit-ipit, mәruәn."

(Napәn wir u linen, tatәpsen-pәn nolәn әtuatip rәha netәmim rәha Uhgин.)

⁹ Кәnu nagelo u, tәn-ipa kәm io mәmә, "Әte rәkis natimnat min u. 'Netәm min un itәm kәmaun-in ilat mәmә okotuwин e nagwәnәn rәha marit rәha Nәti Sipsip, ilat okotatig e nәwirәn pahrien.' " Kән matig mәn min mәmә,

"Nәghatәn min u, ilat nәghatәn pahrien rәha Uhgин." ¹⁰ Tәmәn nәhlan, kән emisin nulik e nelkin, meuiәiu, niphnәgәk taru nisip, mәmә ekәfak kәm in. Mәto in tәn-ipa kәm io mәmә, "I Әsәfakәn kәm io! Kilәu min ik iolwәk mil әm, kitat piәm min itәm ilat kotәtәl әskasik o nәn-iarәpәn namnusәn tәwir rәha Iesu. Әfak kәm Uhgин әm, mәto-inu nәtul-arәpәn rәha Iesu, in nәukәtin nәghatәn min rәha ien min."

Etәm tәmasuә-pәr e hos kәruәn

¹¹ Кән әмун ekәplan nego e neai tәmәrәh, kән mәplan hos kәruәn kit. Etәm tәtasuә-pәr lan, nәrgин un, "Etәm Kitun Nahatәtә Әskasikәn Lan, kән in Niphrienәn." In tatәmou, kән matos-ipәn nalpinәn kәm netәmim e nolәn itәm tәtuatip әm. ¹² Nigәnәmtin tahmen e nәmmamin nigәm, kән kәmәfauin-pәn hat tepәt tepәt e rәhn-kapә, hat min u, ilat hat min rәha kig asol agин. Kәmәte-pәn nәrgин kit lan, mәto suah kit tәsitunәn nәrgин әh, in pisin әm titun. ¹³ In tatuwin e napәn kit itәm kәmeer e nita,* kән nәrgин un, Nәghatәn Rәha Uhgин.† ¹⁴ Кән mopael min rәha nego e neai koatuarisig-in. Ilat rafin koatәpәlәh-pәr e hos kәruәn min, kән moatuwin e napәn wir u, linen, tәruәn mәwir. ¹⁵ Suah un, rәhan kit әh-ikәn naip itәm tәtisi-pәn e niphnәnoan.‡ Kән in otәtamnu netәmim e kantri min e naip әh. "In otәrәmәrә elat, kән nәmtәtin rәha nepәtәn u, in nәlnal itәm kәmol e iaen."§ In otol tәskasik agин kәm ilat, tahmen әm mә katol e noa kirep min itәm netәmim kәmoteguarin-eguarin mәmә nahuin otaiah kән kol wain lan. Nolәn әh inәh, Uhgин Nahgin Tepәt Pik Agин tatol-arәp rәhan nemәha pik. ¹⁶ Kәmәte-pәn nәrgин e rәhan napәn, ne nuwәan, mәmә,

KIG RӘHA KIG MIN // NE IӘRӘMӘRӘ RӘHA IӘRӘMӘRӘ MIN*

¹⁷ Кән әмун ekәtag-pәn mәplan nagelo kit tatәtәl-pәn e mitgar, in tәtәsәk әfәmәh matәn-ipәn kәm mәnig min itәm koatiwig әpәh e magoagәp, mәmә, "Otuwa, motargәtain itәmat min o nagwәnәn asol rәha Uhgин, ¹⁸ mәmә itәmat onәkoton noanuwәhgi kig min, ne netәm-iasol rәha mopael min, ne netәm nahgilat tepәt, ne hos min, ne netәm koatasuә-pәr elat, ne noanuwәhgi netәmim rafin, netәm sәnәmә slef, ne slef min, netәm koatos nepәtәn asol min, ne netәm әpnәpin әm."

¹⁹ Кән әмун, ekatig mәplan min nat megәh әpәlә in, ne kig min rәha nәtueintәn ne rәhalat mopael min. Ilat kәmotargәtain ilat min mәmә okotaluagin ilat etәm titasuә e hos kәruәn, ne rәhan mopael min. ²⁰ Mәto kәmotaskәlim nat megәh әh, ne ien eiuә-eiuә itәm tәmatol nәmtәtin pispis min nian tәmәtatig ilau nat megәh. In tәmatol nәmtәtin min әh, o neiuә-inәn netәm min u itәm koatos mak rәha nat megәh, kән motәfak kәm narmin itәm kәmasgәwin e nig. Kәmotәrakin-pәn ilau kәrәn kәtuәmegәh әm, әpәh e niphnәnoa nәmmamin nigәm asol itәm tәgәpәn matuәp matәpien. ²¹ Etәm titatasuә e hos kәruәn, tәmohәmnu kig min ne mopael min rafin e naip rәha nәluaginәn itәm tәtisi-pәn e niphnәnoan kән mәnig min rafin kәmoton niphәtilat, moton, nәrpilat tәsis wir.

20

Kristә tәmuwa mol Kig kән mәrәmәrә e netәmim mәtoarus-pәn nup wan-taosen

¹ Кән әмун, emәplan nagelo kit tәtisi-pәr e nego e neai, tatos ki rәha niphәg asol itәm teiuәiu agин,* ne sen asol kit. ² Кән in tәmaskәlim ialkita asol u, sinek nuwәh ilouin әupәn, in Iәrmis, o Setan, kән mәlis әtain o nup wan-taosen. ³ Tәmәrakin-pәn in e niphәg asol itәm teiuәiu agин, kән mahtosig-in tiәkis, mәmә in otәseiуә-in minәn netәmim rәha kantri min mәtoarus-pәn

* 19:13: Aes 63:1-6 † 19:13: Jon 1:1,14 ‡ 19:15: Aes 49:2; Hip 4:12; Nol Әpәn 1:16; 2:12 § 19:15: Sam 2:9

* 19:16: 1 Tim 6:15; Nol Әpәn 17:14 * 20:1: Nol Әpәn 1:18

nup wan-taosən tol namnun. Nup wan-taosən otol namnun un, okəike kerəh min lan o nian əkuəkir min əm.

⁴ Kən əmun, eməplan jea rəha kig min neen, kən netəmim itəm koatəpələh-pər elat. Uhgın təmos-ipən nepətən kəm ilat məmə ilat okotakil netəmim. Kən ekəplan min netəmim itəm kəmatatip nentoulət məto-inu kəmotətul-arəp o nən-iarəpən namnusun təwir rəha İesu ne nəghatən rəha Uhgın. İlat kəməsotəfakən kəm nat megəh ne narmin itəm kəmasgəwin e nig, kən məsotosən rəhan mak e nipiəgilat ne nelmilat. Kən roiu ilat kəmotəmegəh min, kən motərəməyə ilat Kristo o nup wan-taosən. ⁵ Nat əh, in naiir-pa-minən e nimisən itəm otaupən. Məto netəm min u neen min itəm kəmotimis rəkis, ilat kəmosos mak rəha nat megəh ilouin, kəməsotəmegəh minən mətoarus nup wan-taosən tol namnun. ⁶ Netəm min un, itəm kəmaupən kos ilat e naiir-pa-minən e nimisən, ilat okotatig e nəwirən pahrien, məto-inu ilat netəm asim min rəha Uhgın. İlat okəsotuwinən e noanəmnamin nigəm asol, məto ilat okotuwa motol pris min rəha Uhgın ne rəha Kristo, kən ilat okotərəməyə ilat min e nup wan-taosən.

Uhgın təmol nalpinən kəm Setan

⁷ Nian nup wan-taosən tinol namnun, okahl-iarəp min Setan e nipiəg asol. ⁸ Kən in otuwın əpəh o netəmim e kona kuwit rəha nətueintən, itəm katən məmə Kok ne Makok,[†] məmə oteiuə-in ilat, kən mos rafin ilat margətəin ilat o nəluəginən. İlat rafin otepat otepat, nampa rəhalat in tahmen e niməkləkil əpəh e nikali itəhəi. ⁹ İlat kəmotəliwək motuwın isəu isəu min motirəfin nətueintən. Kən ilat kəmotətul kitəlau-in ikin netəmim rəha Uhgın okotatig ikin, ne taon asol u itəm Uhgın tolkeike pik.[‡] Məto nigəm kit təmisi-pər e nego e neai, muwa mus ilat. ¹⁰ Kən kəmərakın-pən İərmis itəm təmatos-ipən os-ipən kəm ilat, kəmərakın-pən əpəh e noanəmnamin nigəm asol itəm tatəpien. İkin əh, kəmərakın-pən rəkis nat megəh ne ien eiueiuə. İləhal okətəhaləto nahməən lilin e nərauiəgən ne lapin, namnun tikə.

Namnun nakilən

¹¹ Kən əmun ekəplan min jea asol kit, təruən. Kən kig tatəpələh-pər lan. Nətueintən ne neai kəmuəgim o niganəmтин, miakə əgin.

¹² Kən əmun ekəplan netəm kəmotimis, netəm koatos nepətən asol, ne netəm əpnəpin əm. İlat rafin kotətul əupən e jea rəha kig u, kən kameg naoa min.[§] Kən kameg min naoa kit, inu naoa rəha nəmegəhən. Okehm nakilən rəha netəm kəmotimis e naoa min u, kən kinatakil ilat kitiəh kitiəh o nat ilat kəmotol. ¹³ Nərpə nitəhəi təməhlman netəm kəmotimis itəhəi, kən Nimisən ne Noanpən kəmuəhlman min ilat, ilat kinotiet rəkis elau, kən kinatakil ilat kitiəh kitiəh o nat ilat kəmotol. ¹⁴ Kən kəmiləs Nimisən ne Noanpən, kərakın-pən ilau e noanəmnamin nigəm asol. Noanəmnamin nigəm asol u, in nimisən mau kəiu. ¹⁵ Okəmə kəsehmən nərgi suah kit e naoa rəha nəmegəhən, kən okərakın-pən in e noanəmnamin nigəm asol.

21

Jerusalem wi

¹ Kən əmun eməplan neai wi ne nətueintən wi, məto-inu neai oas ne nətueintən oas kiniakə. Kən nitəhəi təmikə min. ² Kən əmun ekəplan taon asim rəha Uhgın, inun Jerusalem wi, tatisipər o Uhgın e nego e neai məteiuəu-pa. Kəmol malə-malə lan tahmen e pətan itəm kəmol malə-malə kəm in məmə otuwın mehmin rəhan İərman mial marit. ³ Kən əmun ekəto nəwian asol kit təmisi-pən əpəh e jea rəha kig matən məmə, “İəplan-tu! Roiu əh, Uhgın tinol latuənu rəhan ilat netəmim. In otətətig ilat min, kən ilat okotuwa rəhan min netəmim. Kən Uhgın ətuətip in otətətig olat, kən in rəhalat Uhgın. ⁴ In otəfəl rəkis rafin nahui nəmtilat. Nimisən ne nasəkən ne nahməən min okotikə. Natimnat nuwəh min u, ilat kinotuwin rəkis, okol kəsotuwa minən.”

⁵ Kig itəm tatəpələh-pər e rəhan jea, təmə, “İatəuhlin natimnat min rafin kotuwa motuwilw.” Kən məmə, “Ətə rəkis natimnat min u, məto-inu nəghatən min u, kitun nagileən elat məmə niphahrienən.”

⁶ Kən matig mən-ipa min kəm io məmə, “Kinol namnun natimnat rafin. Io Nəukətin ne Namnun.* Io nətuounən, kən io iatol namnun lan. Netəmim itəm koatoəoa, io ekos-ipən

[†] 20:8: Esik 38:2,9,15 [‡] 20:9: “Taon u, itəm Uhgın tolkeike pik,” in tatəghat-in Jerusalem. [§] 20:12: Natimnat rafin itəm netəmim kəmotol, kəməte rəkis e naoa min u. * 21:6: Nəghatan ətuətip u rəha İesu, “Io un, Alfa ne Omeka.” Alfa un, in leta tatətul əupən e əlfabet rəha nəghatən Kris, kən Omeka un, in leta itəm tatol namnun lan, tahmen e A ne Z e İnglis.

nəhau kəm ilat, itəm okotənəm məsotos-nəmtnən. Kən inun, nəmti nəhau itəm tatər matos-
ipən nəmegəhən lilin.[†] 7 Etəmim itəm otatətul-ikis mol win e nəluaginən rəhan, iə ekos-
ipən natimnat itəm emən-ikis rəkis kəm in. Io ekuwa rəhan Uhgın, kən in otuwa nətik.
8 Məto netəm koatəgin itəm, məsotətul əskasikən e rəhalat nahatətən, ilat kotamkimik,
kən moatohamnu itəm, koatit anion əm ilat min, moatol klefa, moatəmik nərik, motəfak
kəm narmi nat min, ne ieiueiua min rafin, imələt ətuatip un in noanəmnamın nigəm asol,
tatəpien ikin. Nat u, in nampa tu nımisən.”

⁹ Kən əmun, nagelo əupən u kit tatəghat kəm io. In nagelo sepin min u kit itəm kəmoatəmik
pesin ilat sepin itəm kotərioah e namnu nalpinən ilat sepin itəm Uhgın otol kəm netəmim.
In təmuwa mən-ipa kəm io məmə, “Wa-tu, pəs iakəgətun pətan rəha Nəti Sipsip kəm ik, itəm
okioal marit ilau min.” ¹⁰ Kən nəsanənən rəha Narmin Rəha Uhgın təmol kəm io, əmun
nagelo tit-irəkis io ekian əpəh e nitot asol kit, nitot un, in ilis u ilis. Kən in təgətun kəm io
Taon Asim rəha Uhgın u, Jerusalem wi, itəm təmisi-pər o Uhgın əpəh ilis e nego e neai. ¹¹ In
təhag-əhag e nepətan rəha Uhgın. Tatipit-ipit təhmen e kəpiel wir kit u tiaska, itəm talien mə
kilas. ¹² Rəhan fenis təfəməh mər ilis, mitalau e taon, ket lan ilat tuelef. Nagelo min tuelef
koatətul o ket min u. Kəməte-pən nərgi noanol rəha nenəti İsrəl ilat tuelef e ket min u. ¹³ Kən
kəməte-pən nərgiləhal kisil e nıkalın pah ikin, kisil min e nıkalın pəhap ikin, kisil e nıkalın
pis ikin, kən kisil e nıkalın par ikin. ¹⁴ Nəukəti fenis e taon u kəmotəlın-pər e kəpiel asol ilat
tuelef. Kənu kəməte-rəkis-pən nərgi tuelef aposol rəha Nəti Sipsip e kəpiel min u.

¹⁵ Nagelo itəm tatəghat kəm io, in tatos nat kit kəmol e iaen u kol tatipit-ipit, o nosən
mak rəha taon əh, ne ket min ne fenis rəhan. ¹⁶ Taon u, kona lan kuwit. Mak rəha nıkalın
min rafin kotahmen-əhmen əm. Taon əh kaifməh, kən mak rəha nıkalın min rafin ne
nəfəməhən rəhan ilat rafin tu taosen tu-hanrit-tuente kilomita. ¹⁷ Fenis u, tipik-ipik, mak
rəhan təhmen e sikiste-faef mita. Nagelo əh, təmos mak lan e nolan rəha netəmim, itəm
ilat koatos mak mihin e nat. ¹⁸ Fenis u, kəmol e kəpiel wir u tiaska, kən kəmol taon e iaen
u kol tatipit-ipit, in əm in əm. Kən kol u in təwir, in talien mə kilas. ¹⁹ Kəpiel min itəm
kəmiləkin nəukəti fenis lan, kəmol malə-malə elat e kəpiel wir min. Kəmotəupən motəlın-
pən kəpiel wir min u tiaska, kən nampa tu lan, kəmotəlın-pən kəpiel wir min u safaiə,
kən nampa tri lan, kəmotəlın-pən kəpiel wir min u akat, kən nampa fo lan, kəmotəlın-pən
kəpiel wir min u emeral. ²⁰ Nampa faif lan, kəmotəlın-pən kəpiel wir u onikis, kən nampa
sikis lan, kəmotəlın-pən kəpiel wir u kanilian, kən nampa sepin lan, kəmotəlın-pən kəpiel
wir u krisolait, kən nampa eit lan, kəmotəlın-pən kəpiel wir u malakait, nampa nain lan,
kəmotəlın-pən kəpiel wir u topas. Kən nampa ten lan, kəmotəlın-pən kəpiel wir u kalsetoni,
kən nampa lepın lan, kəmotəlın-pən kəpiel wir u takuoəs, kən nampa tuelef lan, kəmotəlın-
pən kəpiel wir u ametis. ²¹ Ket asol min u rəha fenis, kəmol e tuelef perel. Kəmol ket kitəh
kitiəh e perel[‡] kitəh kitəh. Kən suatip min əpəh imə e taon u, kəmol e iaen u kol tatipit-ipit
in əm in əm, talien wir, təhmen e kilas.

²² İkin əh, eməsəplanən nımə kit okatəfak ikin kəm Uhgın, məto-inu Uhgın əm, itəm Nahgin
Tepət Pık Agin, ne Nəti Sipsip, ilau nımə rəha nəfakən. ²³ Kən ikin əh, nikitəm təsuwəhən
mitgar ne məwig, məto-inu nepətan əhag-əhag rəha Uhgın in tətəsəgəpin rafin taon u,
kənu Nəti Sipsip un, in lait rəhan.[§] ²⁴ Kən kantri min e nətueintən okotaliwək e nəhag-
əhagən rəhan, kən iərəməğə min rəha nətueintən okotuwa, kən motos rəhalat nautə wir min,
motuwa e nisaiəin motələhəu e taon u. ²⁵ Kisahtosig-inən rəhan ket min nian kit, məto-
inu nian lapın tikə ikin əh. ²⁶ Netəmim e kantri pisin pisin min e nətueintən, okotos nautə
wir min rəhalat, ilat okotəmik motuwa o nisaiəin, motələhəu e taon u. ²⁷ Məto natimnat
min itəm kotamkimik e niganəmti Uhgın, ne netəmim itəm koatol nat itəm tol naulisən, ne
netəm koateiua, netəm min u okul ilat kəsotuwinən imə e taon asol u. Netəm min əm un itəm
kəməte-rəkis-pən nərgilət e naoa rəha nəmegəhən itəm Nəti Sipsip tatos, ilat əm un kotitun
nuwinən imə.

22

Nəhau megəh

¹ Kən nian nagelo təməgətun rəkis taon wi kəm io, kən təməgətun min nəhau megəh kəm io
itəm tətaiu. In talien talien təhmen e kilas. Tatisi-pən əpəh e jea rəha Uhgın ne Nəti Sipsip,
² maiu matuwın matiləs nəlugi suatip asol rəha taon u. Nig rəha nəmegəhən tatətul u e nıkal-
kali nəhau u, in tatəe mau tuelef e nup min rafin, e məwig min rafin. Kən netəmim e kantri
min rafin koatol nımalın o nol-wirən nımisən. ³ Nat tikə agin ikin əh itəm təike mos nalpinən
rəha Uhgın. Kən jea rəha Uhgın ne Nəti Sipsip in əh-ikın əh, katuərəməğə ikin. Kən rəhan
iolwək min okotəfak kəm in. ⁴ İlat okotəplan niganəmtn, * kən okəte-pən nərgin e nıpinəgilat.

[†] 21:6: Aes 55:1-2; Jon 4:10; 6:35; 7:37-39

[‡] 21:21: Perel u, in kəpiel wir əpəh e niki iarou.

[§] 21:23: Aes 60:19

* 22:4: Mat 5:8; 2 Kor 4:6

⁵ Nian lapın otikə. Nıkilat otəsəhtən lait kit o nasiepənən lan, kən nıkilat otəsəhtən min nəhag-əhagən rəha mitgar, məto-inu İərəməə Uhgın in lait rəhalat. İlat okotərəməə lılin, namnun tikə.

⁶ Kən nagelo tən-ıpa kəm io məmə, “Nəghatən min u inu, kitun nagileən elat məmə nıpahrienən. İərəməə Uhgın təmən-ıpən kəm rəhan ien min aupən natımnat min itəm okapanotuwa, kən in tamahl-ıpən rəhan nagelo məmə otəgətun kəm rəhan iolwək min natımnat min itəm otəsuwəhən təike muwa.”

⁷ Kən əmun, İesu tən-ıpa kəm io məmə, “!Otətəlig-tu! !Otəsuwəhən ekiet-arəpinə! Netəm min u itəm kəmotaskəlım nəghatən itəm Uhgın təmən-ıarəp aupən e naoa u, ilat okotətig e nəwıran pəhrien.”

⁸ İo Jon, io u eməto kən məplan natımnat min u. Kən nian eməto kən məplan rəkis ilat, kən emisin nulık e nelki nagelo itəm təmit io muwin məgətun ilat kəm io. Kən emeiuaıu, nıpinəgək taru nısip, məmə ekəfak kəm in. ⁹ Məto in tən-ıpa kəm io məmə, “!Əsafəkən kəm io! Kılau min ik u iolwək mil əm rəha Uhgın, kitat piəm min u ien min, ne netəm min u itəm kotaskəlım nəghatən min e naoa u. !Əfak əm kəm Uhgın!” ¹⁰ Kən in təmən-ıpa kəm io məmə, “Suwaan ətainən nat kit e naoa u məmə otaskəlım tıakis, məto-inu natımnat min u, otəsuwəhən, kotiet-arəpa. ¹¹ Netəm koatol nəratən, pəs ilat kotəkəike moatol nəratən. Netəm rəhalat nətəligən tamkımik, pəs ilat kotəkəike e nətəligən tamkımik rəhalat. Məto netəm wır, pəs ilat kotəkəike e nolən ətuatıp. Kən pəs netəm asim rəha Uhgın, okotətuatıp nian rafın, motəkəike e nasımən rəhalat.”

¹² Kən İesu tətig mən min kəm io, “!Əplan-tu! !Otəsuwəhən ekımnə! Kən iatos rəhak nətuən wır kən ekos-ıpən kəm netəmim rafın u, tətəu-pən natımnat min itəm ilat kəmotol. ¹³ İo Nəukətın ne Namnun.† İo eməupən matig, kən io oekol namnun aɡın. İo nətuounən, kən io iatol namnun lan. ¹⁴ Netəm itəm kotaıkuas e rəhalat napən tərən, ilat okotətig e nəwıran pəhrien, məmə inu, okegəhan-in nəpətən kəm ilat məmə kotun noa nıg rəha nəmegəhan, kən motuwın-pən e ket min rəha taon u. ¹⁵ Məto netəmim neen min əh-ıkin itəm okol kəsotuwamən imə. İlat u, netəm kotamkımik, ne netəm min un itəm koatol klefa ne moatəmik nərik, ne koatit anıon ilat min, ne moatohamnu itəm, moatəfak kəm narmı nat min, ne netəm rafın itəm kotolkeike neıueıuəən.

¹⁶ “İo İesu, emahl-ıpinə rəhak nagelo məmə otən-ıarəpinə natımnat min u kəm nıməfak min. İo u, Nəukətı Tefit, məto Noanol min rəhan. İo ekahmən e məhau u fetukai itəm tətəsıə wır.”

¹⁷ Narmın Rəha Uhgın ilau Pətan rəha Nəti Sıpsıp katıuən mə, “!Wa!” Kən pəs netəm min u kotəto, ilat min kotən mə “!Wa!” Etəmim pah itəm tətəoaə, pəs in tuwa. Kən etəmim pah itəm in tolkeike, pəs in otənım nəhau megəh kisos-nəmtınən.‡ ¹⁸ İo Jon, iatəghat əskasik matən-ıpən kəm netəmim itəm kəmotəto nəghatən rəha Uhgın itəm tətətig e naoa u. Okəmə etəmim kit tətəu-pən atıp nəghatən kit rəhan e naoa u, Uhgın otos-ıpən nalpınən min u naoa u tətəghat-in kən mılpin-pən e nalpınən rəha etəmim u. ¹⁹ Okəmə etəmim kit tos-ırəkis nəghatən neen e naoa u, Uhgın otos-ırəkis nəwıran min itəm naoa u in tətəghat-in məmə rəha suah u. İnun, noa nıg rəha nəmegəhan, kən məsegəhan-inən məmə otətig e taon asim əh. ²⁰ Etəmim itəm tətən-ıarəp natımnat min u, təmə, “Əwəh, otəsuwəhən ekımnə.” !Əwəh! Wa-ta İərəməə İesu. ²¹ Pəs Uhgın tawte-in nəwıran rəha İərəməə İesu tuwın kəm netəmim rəhan. Pəs otol nəhlan. Əwəh.

† 22:13: Nəghatən ətuatıp u rəha İesu, “İo un, Alfa ne Omeka.” Alfa un, in leta tətətul aupən e əlfabet rəha nəghatən Kris, kən Omeka un, in leta itəm tətıl namnun lan, tahmən e A ne Z e İnglis. ‡ 22:17: Aes 55:1; Jon 7:37